

NAGYKOMMENTÁR

a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez

Bevezetés

E kötet a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) szabályainak magyarázatát tartalmazza. Ugyanakkor már itt érdemes rögzíteni, hogy „az életviszonyok nem fekszenek katonásan - „elvágoan” - a jogágak Prokrasztész-ágyában”. A bírósági végrehajtás szabályai önmagukban komplex rendszert alkotnak, ráadásul a végrehajtás normái és a jogrendszer számos egyéb normája között is funkcionális interakció áll fenn. Ennek okán a mai magyar bírósági végrehajtás szabályainak bemutatásakor több jogterület és számos jogszabály összetett vizsgálatára van szükség, így a törvény egyes szakaszainak tárgyalása során a Vht.-n kívül számos egyéb jogszabályt is felhívunk majd. Előljáróban azonban röviden bemutatjuk a bírósági végrehajtáshoz kapcsolódó fontosabb alapfogalmakat, valamint a jogterületet érintő európai uniós szabályokat.

A bírósági végrehajtás fogalma, elemei

Magánjogi oldalról megközelítve a *bírósági végrehajtás* olyan önálló, törvényileg szabályozott eljárás, amelyben állami, vagy meghatározott szempontból azzal azonosnak minősülő szerv, elsősorban vagyoni kényszer alkalmazása révén juttatja érvényre az állam által, a konkrét egyedi ügyben fennállónak elismert és kikényszeríthető alanyi jogot, vagy előzetesen biztosítja a konkrét egyedi ügyben történő elismerés vagy a kikényszeríthetőség előtt védelemben részesített alanyi jog későbbi érvényre juttatását. A magánjogi igények érvényesítése mellett a vagyoni jellegű pönális szankciók (például pénzbüntetés, pénzbírság, rendbírság) realizálása során is - az adott szankciók vagyoni természete miatt - a bírósági végrehajtás intézményeit kell alkalmazni.

a) A bírósági végrehajtás *önálló, törvényileg szabályozott eljárás*. A bírósági végrehajtás a szervezeti és eljárási sajátosságai alapján a polgári nemperes eljárások közé tartozik. Ezt a polgári nemperes eljárást Magyarországon 1881 óta külön törvény - illetve törvényerejű rendelet - szabályozza. A bírósági végrehajtás számos más eljárással függ össze, kapcsolódik a bíróság polgári peres és nemperes, valamint büntetőeljárásához, illetve a jogvitát eldöntő, más szervek eljárásához. Ugyanakkor bírósági végrehajtásra sor kerülhet önállóan, más eljáráshoz való kapcsolódás nélkül is. Ha a bírósági végrehajtás a követelés biztosítására irányul, ez rendszerint a jogvita elbírálásával párhuzamosan folyik. A fentiek alapján tehát igen különböző jellegű eljárásokhoz kapcsolódhat a bírósági végrehajtási eljárás, ezek eltérő, szerteágazó céljainak elérésére csak úgy válhat alkalmassá, hogy viszonylag önálló eljárássá fejlődött.

b) A bírósági végrehajtási eljárásban *állami, vagy meghatározott szempontból azzal azonosnak minősülő szerv* jár el. Ebben az eljárásban a bíróság és a bírósági végrehajtó jár el. A bíróság, a megyei bírósági végrehajtó állami szervnek minősül, a bírósági szervezet tagjai, illetve a megyei bírósági végrehajtók a bírósággal szolgálati viszonyban állnak. Speciális az önálló bírósági végrehajtók jogállása, ők ugyanis nem állnak szolgálati viszonyban, díjazásukat nem az államtól kapják, hanem azt a végrehajtást kérő előlegezi és az adós viseli. Az önálló bírósági végrehajtók jogállása kapcsán a jogalkotás terén is némi bizonytalanság volt tapasztalható. Ugyanakkor a Vht. 225. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az önálló bírósági végrehajtó eljárása - mint polgári nemperes eljárás - a bíróság eljárásával azonos. Így maga a törvény rendezi a végrehajtó jogállását.

c) A bírósági végrehajtási eljárásban elsősorban *vagyoni kényszer* alkalmazására kerül sor. A jog érvényre juttatása érdekében a végrehajtási eljárásban közreműködő szervek az adóssal szemben törvényes kényszerítő eszközöket alkalmazhatnak. A végrehajtási eljárás során alkalmazott állami kényszer hátrány okozásában vagy valamely jog korlátozásában ölthet testet. A gyakorlatban nem áll túl sok lehetőség rendelkezésre a tekintetben, hogy az említett kényszer milyen jellegű hátrányt okozzon: a kényszer alapvetően irányulhat az eljárás alá vont jogalany személyére vagy vagyonára. A magánjogi jogérvényesítés során elsősorban a jogsértő vagyoni jogait korlátozzák, majd a kötelezett fent említett vagyoni joga a kötelezettségének erejéig megszűnik, egyúttal e vagyont a kötelezettség teljesítésére fordítják. Itt tehát a vagyoni kényszer dominál.

A bírósági végrehajtás területén ma tehát szinte kizárólagosan vagyoni kényszer érvényesül. Mindez egy hosszú történeti fejlődés eredményeképpen alakult ki, amelynek során a személyi végrehajtás dominanciájával szemben idővel felülkerekedett a vagyoni kényszer alkalmazása (vö. Vht. 5. § kommentára).

Az ókorban vagyoni követelések végrehajtására is elsődlegesen személy elleni kényszert alkalmaztak. Még az ókori világ legfejlettebb magánjogi struktúráját megalkotó Rómában is eleinte személyi végrehajtás érvényesült. A római magánjog háromféle végrehajtási eljárást ismert a római perrend három történeti változatának megfelelően. A civiljogi perrendben elsődlegesen a személyi végrehajtás érvényesült, azaz a fizetéképtelen adós mintegy a testével volt kénytelen helytállni. Az e korszakban érvényesülő kétféle végrehajtás közül az úgynevezett manus iniectio volt nagyobb gyakorlati jelentősége, amely a hitelezőnek hatósági védelem mellett végzett önhatalmú tevékenysége volt az adóssal szemben. Ha a pervesztes adós harminc napon belül nem fizette meg tartozását, akkor a hitelező ünnepélyes szavak kíséretében elfoghatta őt kezének rátételével, ezt nevezték manus iniectio-nak. Az adósnak a hitelező általi önhatalmú elfogását a praetor hagyta jóvá. Ezt követően a hitelező hatvan napig fogságban tartotta adósát, ezen időszak alatt az adós még rendezhette tartozását, illetve lehetőség volt arra is, hogy egy úgynevezett vindex az adós helyett kifizesse a tartozást, vagy pert indítson az eljárás jogsértő volta miatt. A hatvan nap eredménytelen eltelte után a hitelező az adósát megölhette, vagy eladhatta a Tiberisen túlra. Ha a hitelezők többen voltak, és az adóst rabszolgának adták el, a vételárat a követelések arányában osztották fel egymás között. Ha viszont az adóst megölték, holttestét a hitelezők számának megfelelő számú darabra vághatták, de a követelés arányát e tekintetben nem kellett betartaniuk. Később lehetőség nyílt arra, hogy az adós megegyezzen a hitelezővel, hogy a tartozása kifizetéséig vagy ledolgozásáig a hitelező fogságában maradjon, majd Kr. e. 326-ban a lex Poetelia Papiria megtiltotta mind az adós megölését, mind pedig rabszolgaként való eladását. Nem sokkal ezután már arra is lehetőség nyílt, hogy maga az adós indítson pert a manus iniectio jogsértő volta miatt. A civiljogi perrend másik fajta végrehajtási eljárása a pignoris capio volt, amelynél a hitelező bizonyos alakszerűségek megtartásával önhatalom útján egyes speciális követelések biztosítására az adós bizonyos vagyontárgyait lefoglalhatta.

A praetori perrend újdonsága, hogy a korábban szinte kizárólagos személyi végrehajtás mellett megjelent a vagyoni végrehajtás is. Meghatározott eljárásokban a praetor már a peralapításkor kötelezte az alperest, hogy adjon biztosítékot (cautio) marasztalása esetére, hogy abból a győztes felperes követelését kielégíthesse. A végrehajtási eljárás úgynevezett actio iudicati útján indulhatott, amelyet a pernyertes felperes akkor kezdeményezhetett a marasztalt alperes ellen, ha az harminc nap alatt nem teljesítette az ítéletben foglaltakat. A konkrét végrehajtási cselekmények foganatosítását az actio iudicati végén hozott ítélet tette lehetővé. A praetori perrendben elsősorban vagyoni végrehajtás érvényesült, amely azonban az adós egész vagyonára kiterjedő univerzális, csődszerű végrehajtás volt, az adós vagyona, mint jogi egység, került árverezésre a hitelezők között. E vagyoni végrehajtás során a praetor harmincnapos időszakra dekrétumával beutalta a hitelezőket az adós vagyonába. Ezen időszakban az adós még teljesíthette az actio iudicati végén hozott ítéletet, amely már az eredeti követelés duplumában marasztalta el őt, e mellett lehetősége volt a vagyona átengedésére is. Ha e lehetőségeivel az adós nem élt, akkor becstelenné vált (infamia), és ekkor a vagyoni végrehajtással párhuzamosan megnyílt a személyi végrehajtás lehetősége is. A vagyoni végrehajtás lebonyolítását a hitelezők által maguk közül választott személy szervezte, aki a csődvagyont a legtöbbet ígérő hitelezőnek eladta. Ezek után a többi hitelező a vevővel szemben léphetett fel, méghozzá az általa előzetesen vállalt elkötelezési hányad erejéig. Ha az adós ugyan a harmincnapos határidő alatt nem teljesített, ám ezen időszak alatt vagyonát önként átengedte a hitelezőknek, mentesülhetett a személyi végrehajtástól és az infamiától, sőt az életfenntartáshoz szükséges vagyonrész ezután nem esett végrehajtás alá. Ha a praetori perrend szerint személyi végrehajtásra került sor, akkor a felperes mindaddig fogságban tartotta az alperest, amíg az nem fizetett, vagy tartozását le nem dolgozta.

A császári perrend végrehajtási eljárásának legjelentősebb újdonsága, hogy a vagyoni végrehajtás már többnyire szinguláris végrehajtás volt, azaz az adós egyes vagyontárgyaira terjedt ki. Ha pénzüsszegre vonatkozott az adós marasztalása, akkor az adós egyes vagyontárgyait bírósági végrehajtó útján, bírói zálogolással foglalták le. Ha az adós ezután sem fizetett, a hitelező a végrehajtó közreműködésével eladhatta ezen vagyontárgyakat, és a vételárból elégíthette ki követelését. Ha a marasztalás meghatározott dologra irányult, akkor ezt hatósági segédlettel elvették az adóstól, és átadták a hitelezőnek. Bizonyos körben megmaradt a szerepe az egész vagyonra menő végrehajtásnak is (pl. az adós vagyonának önkéntes átadása esetén), azonban ez sem jelentett már univerzális végrehajtást, mert ilyenkor is az adós egyes vagyontárgyait árverezték el. A személyi végrehajtás területén a császári perrendben az adós magánfogsága helyébe állami fogság lépett.

Azt láthatjuk tehát, hogy a római magánjogban a személyi végrehajtás szerepét fokozatosan a vagyoni kényszer alkalmazása veszi át, a vagyoni kényszer alkalmazásában pedig egyre jelentősebb szerepet vállal magára az állam. Itt alakulnak ki a szinguláris és az univerzális vagyoni végrehajtás alapvető szabályai.

A bírósági végrehajtás történeti fejlődésében a római jog legfejlettebb időszakához képest a feudalizmus kora sok tekintetben visszalépést hozott. A feudális jogrendszerekben a bírói döntések realizálása kezdetben a jogosult feladata volt, így a jogosultak rendszerint fizikai erővel, fegyveresekkel maguk szereztek érvényt a megítélt jogaiknak. Emellett a feudális jogrendben a vagyoni követelések érvényesítése terén ismét sor került a vagyoni kényszer „trónfosztására” és megint döntő szerephez jutott a személy elleni kényszer. Az igazságszolgáltatás

intézményeinek ismét hosszú fejlődési utat kellett bejárniuk. A fejlődés első jelentős lépései azt eredményezték, hogy a végrehajtásról idővel a bírói hatalmat gyakorló tisztségviselő gondoskodott - igaz végső soron változatlanul fegyveres erő segítségével.

A polgári korszakban egyrészt fokozatosan szétvált a büntető és a polgári per, másrészt a perjog határozottan kivált a magánjog keretéből, azaz a polgári eljárás egyre inkább elkülönült más jogágaktól. A XVIII-XIX. század a nagy magánjogi kodifikációk jegyében telt, ennek keretében sor került a polgári eljárásjog, ezen belül a bírósági végrehajtás normáinak kodifikálására is. Az 1806. évi napóleoni Polgári Perrendtartás például V. Könyvében szolt a bírósági határozatok végrehajtásáról.

A polgári korszak bírósági végrehajtásáról általában elmondható, hogy a vagyoni követelések érvényesítése terén általánossá tette a vagyoni végrehajtást, illetve az, hogy ebben az időszakban kristályosodtak ki a mai értelemben vett bírósági végrehajtás intézményei.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a személy elleni közvetlen kényszer alkalmazása még jó ideig fennmaradt, ennek leghírhedtebb intézménye az adósok börtöne volt. Az adósok börtönét a francia jog 1867-ben, a német 1868-ban, az angol pedig 1869-ben szüntette meg, de Angliában a XX. században is fennmaradt a polgári bíróság ítéletét nem teljesítő adósok börtönbe zárásának lehetősége. Érdekességként megemlíthető, hogy az Egyesült Államok egyes tagállamaiban is csupán a huszadik században tűnt el a common law-ban ismert „writ of capias ad satisfaciendum”, amely bírói parancs az adós letartóztatásához és bebörtönzéséhez vezetett, mindaddig, amíg az ellene támasztott követelés kielégítést nem nyert.

Mára a bírósági végrehajtás terén a pénzkövetelés teljesítésének kikényszerítésére - a nyugati jogrendszerekben - kizárólag vagyoni kényszert alkalmaznak. Személy elleni kényszerselekményekre csak kivételesen, speciális esetekben, nem a követelés teljesítésének kikényszerítésére, csupán egyes végrehajtási részfeladatok megvalósítása kapcsán kerülhet sor.

d) A bírósági végrehajtás általában az állam által, a konkrét egyedi ügyben fennállónak elismert és kikényszeríthető alanyi jogot juttatja érvényre.

Kiindulópontunk, hogy a tárgyi jog valamely alanyi magánjogot biztosít egy jogalany számára. Az „alanyi jog végső soron jogi kényszerrel biztosított lehetőség valamely jogi kötelesség teljesítésének követelésére.” Erre tekintettel az alanyi magánjog érvényesülése alapvetően kétféle módon valósulhat meg: az önkéntes jogkövetéssel, illetve kényszerrel történő jogérvényesítés útján. Az alanyi magánjog kényszerrel való érvényesítése kétféleképpen mehet végbe: e fogalom alatt általában a jognak állami kényszerrel történő érvényre juttatását értjük, de kivételesen sor kerülhet arra is, hogy a jog érvényesítése nem állami kényszerrel történik, hanem például jogos önhatalommal.

Az állami kényszer igénybevételének lehetősége hozzátartozik az alanyi jog lényegéhez. A jog általánosan kötelező voltából, és abból a körülményből, hogy az állam - néhány kirívó esetet leszámítva - teljességgel monopolizálta a kényszer alkalmazását a társadalomban felmerülő konfliktusok rendezésére, következik, hogy egy - a tárgyi jog által biztosított - alanyi jogosultság sérelme esetén (amikor a tényleges helyzet nem felel meg a jog által előírtaknak) a jogalany okkal tarthat igényt a jogvédelemre, azaz az állam aktív jogérvényesítő tevékenységére.

Abban az esetben, ha a jogalany, a jog érvényesítése során, állami kényszert kíván igénybe venni, ennek előfeltétele, hogy az állam az alanyi magánjog fennállását a konkrét egyedi ügyben valamiképpen elismerje. Ennek tipikus módja a per. Itt sor kerül a tények és a törvényi tényállás összevetésére: ha a kettő egybeesik, a kapcsolódó jogkövetkezmény megállapítására. A peres eljárás során még vitatható az alanyi magánjog fennállása. A per tehát a jogosultság fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása révén eldönti a felek jogvitáját, ezáltal a konkrét egyedi ügyben, a felek egymás közötti viszonyában dönt az alanyi jog fennállásának elismeréséről is.

Az alanyi magánjog fennállása állami elismerésének létezik más útja is. Bizonyos körülmények megléte esetén az alanyi magánjog fennállásának valószínűsége olyan magas fokon áll, hogy az állam megnyitja a jogosult számára a kényszer útján való érvényesítés lehetőségét. Ilyen eset például, ha a kötelezettségvállalást törvényben előírt tartalmi követelményeknek megfelelő közjegyzői okiratba foglalták.

Az alanyi magánjog érvényesülésének, azon belül érvényesítésének végső, esetleges fázisa: a konkrét esetben államilag elismert alanyi magánjognak - akár kényszer útján történő - realizálása, gyakorlati megvalósítása. A jogérvényesítés ezen szakasza a végrehajtási eljárás.

A magánjogi jogérvényesítés végső, esetleges szakaszának, a végrehajtási eljárásnak a megindításához további feltétel a *kikényszeríthetőség*. A konkrét egyedi ügyben államilag elismert alanyi jog akkor minősül kikényszeríthetőnek, ha

- tartalmilag marasztalási jellegű, tehát az alanyi kötelezettre tevésben vagy tevékenységtől való tartózkodásban megnyilvánuló kötelezettséget ró,

- ha az állami elismerésre megelőző eljárásban, határozattal került sor, akkor a határozat jogerős vagy előzetesen végrehajtható,

- továbbá ha a teljesítési határidő letelt (vö. Vht. 13. § kommentára).

A fent vázolt feltételek konjunktívák. Megállapító, illetve jogalakító határozat kikényszerítése fogalmilag kizárt. A jogerőhöz kapcsolódó vagy előzetesen kimondott végrehajthatóság hiányában állami kényszer nem vehető igénybe a kötelezettség realizálásához, sőt itt még az alanyi jog konkrét, egyedi ügyben történő elismerése is kétséges lehet. Ugyanakkor még a jogerős, marasztalást tartalmazó határozatok alapján sem indulhat meg a végrehajtási eljárás a teljesítési határidő lejártáig.

e) A bírósági végrehajtás irányulhat *az alanyi jog későbbi érvényre juttatásának előzetes biztosítására* is. A jog bizonyos esetekben még az alanyi magánjog konkrét egyedi ügyben történő állami elismerését megelőzően, vagy a kikényszeríthetőség beállta előtt védelemben részesíti az alanyi jogosultat. Erre elsősorban akkor kerülhet sor, ha vagy az alanyi magánjog elismerésére még nem került sor, vagy a kikényszeríthetőség (például a teljesítési határidő elteltének hiányában) még nem állt be, azonban a követelés későbbi kielégítése veszélyben van.

A fent vázolt esetekben, amikor az alanyi jog érvényre juttatásának előzetes biztosítására kerül sor a magánjogi jogérvényesítés végső, esetleges szakaszának, azaz a végrehajtási eljárásnak az eszközeivel, biztosítási intézkedés végrehajtásáról beszélünk.

f) A bírósági végrehajtás végezetül irányulhat *vagyoni jellegű pönális szankciók realizálására* is. Itt valójában közbizalmi jellegű szankciók érvényesítésére kerül sor a magánjogi jogérvényesítés eszközeivel - kizárólag a szankciók vagyoni jellege miatt. Ilyen, bírósági végrehajtás útján realizált pönális szankció lehet a pénzbüntetés, a pénzbírság, a rendbírság, a vagyonek Kobzás, az ekobzás alá eső érték és vagyoni előny megfizetésére kötelezés, a bűnügyi költség és az elrendelt bűnügyi zárlat (vö. Vht. 10. § kommentára).

A bírósági végrehajtás fajtái

A legtöbb jogrendszer a bírósági végrehajtás szabályain belül szerkezetileg elkülönítve szabályozza a pénzkövetelés megfizetésére irányuló eljárást és a meghatározott cselekmény végrehajtását. Az is általánosan jellemző, hogy a külföldi határozat végrehajtására vonatkozó speciális szabályokat elkülönítve helyezi el a jogalkotó.

A magyar jog a bírósági végrehajtás szabályozásán belül különbséget tesz az általános végrehajtási eljárás, valamint a különleges végrehajtási eljárások között. Az általános szabályok szerinti végrehajtási eljárás a belföldi végrehajtható határozaton (okiraton) alapuló pénzkövetelés kielégítésére irányul. Ezzel szemben a különleges végrehajtási eljárások vagy meghatározott cselekmény végrehajtására, vagy kielégítés helyett csak követelés biztosítására, vagy külföldi határozat végrehajtására irányulnak.

A végrehajtási ügyek számát vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a bírósági végrehajtások döntő többsége pénzkövetelések kielégítésére irányul. Ezen eljárásokhoz mérve meghatározott cselekmény végrehajtása és követelés biztosítása kisebb számban fordul elő. A pénzkövetelések kielégítésére irányuló végrehajtási eljárásokon belül is tehető egyfajta distinkció a „magánosok” követelései és a bírósági végrehajtási útra tartozó közkövetelések behajtása között. Előbbieket az önálló bírósági végrehajtó, míg utóbbiakat a megyei bírósági végrehajtó fogatosítja. A követelések összegszerűsége alapján a pénzkövetelések kielégítésére irányuló eljárások közül azoknak a bírósági végrehajtásoknak van nagyobb jelentősége, amelyek fogatosítása az önálló bírósági végrehajtók hatáskörébe tartoznak.

A bírósági végrehajtás szakaszai

A végrehajtási eljárás alapvetően két fő szakaszra oszlik. Az első lépcső a végrehajtás elrendelése, a második a végrehajtás fogatosítása. A végrehajtás elrendelése végrehajtható okirat kibocsátása révén történik, ennek során a bíróság arról dönt, hogy helye van-e a végrehajtásnak, működésbe léphet-e a legális állami kényszer a követelés realizálása érdekében. A végrehajtás fogatosítása során - ha pénzkövetelést érvényesítenek ezen az úton - az adós pénzügyi intézménynél kezelt vagyont, munkabérét, egyéb járandóságát, majd ingóságait, végül ingatlanát vonják végrehajtás alá. E vagyontárgyakat először lefoglalják, majd - ha szükséges - értékesítik. Értékesítésre értelemszerűen csak az ingóságok és ingatlanok esetében kerülhet sor. Végül a lefoglalt vagyontárgyak értékét - a végrehajtás költségeinek levonását követően - a fennálló követelés erejéig a jogosult részére kifizetik. A végrehajtás fogatosításának szakaszában a legtöbb feladat már a bírósági végrehajtókra hárul.

A bírósági végrehajtás jelentősége

„Hiában volna törvényszéket tartani, ha az ítélet végrehajtása nem következne.” Frank Ignácnak ez az 1846-ban megfogalmazott gondolata jól világít rá a bírósági végrehajtás jelentőségére. A több mint százhatvan esztendő ideát általánosabban is megfogalmazhatjuk: nincsen értelme jogrendszert alkotni és működtetni, ha a jog érvényesülését - legalább általában - nem tudjuk biztosítani. Az egész igazságszolgáltatás csak akkor működhet hatékonyan, csak akkor valósítja meg célját és értelmét, ha a judiciális és bizonyos extrajudiciális szervek döntései a gyakorlatban is realizálódnak, érvényesülnek. Ezen cél a magánjog területén - legalábbis a marasztalást előíró bírósági határozatok

és jogszabályban meghatározott okiratok vonatkozásában - végső soron a bírósági végrehajtási eljárásban manifesztálódik. Nyugodt szívvel kijelenthetjük tehát, hogy a bírósági végrehajtás a magánjogi területen megvalósított igazságszolgáltatás omegája.

A bírósági végrehajtás a polgári eljárásjognak mind a jogelmélet, mind a napi gyakorlat szempontjából kiemelkedő jelentőségű területe. A bírósági végrehajtás jelentőségét mutatja az a körülmény is, hogy évente nagy számban indulnak ilyen tárgyú eljárások, a társadalom széles körei találkozhatnak ezzel az intézménnyel, jelentős összegű követelések érvényesítése zajlik bírósági végrehajtás útján. A bírósági végrehajtás többféle szempontból kiemelkedő fontosságú, különleges jelentősége jogelméleti, alkotmányos, jogpolitikai, gyakorlati, és gazdasági aspektusból egyaránt igazolható.

a) A bírósági végrehajtás jelentőségét *jogelméleti szempontból* elsősorban az adja, hogy a jog érvényesülésének mechanizmusában - önkéntes jogkövetés hiányában - végső eszközként a bírósági végrehajtás biztosítja a tárgyi jognak megfelelő magatartás realizálását. A jog érvényesülését tehát - legalábbis a marasztalást tartalmazó ítéletben, illetve jogszabályban meghatározott egyéb okiratba foglalt kötelezettségek vonatkozásában - végső soron a végrehajtási eljárás biztosítja. A magánjog területén a végrehajtás alapvető módja a vagyoni végrehajtás, amelyen belül két típust különíthetünk el, a szinguláris (egyedi) és az univerzális (teljes) vagyoni végrehajtást. Az egyedi vagyoni végrehajtás legszélesebb körben alkalmazható és legrészletesebben kidolgozott útja a bírósági végrehajtás. A bírósági végrehajtás milyensége nagyban befolyásolja a jog érvényesülését, ezáltal a jogrend működését.

b) A bírósági végrehajtás intézménye *alkotmányos szempontból* is igen jelentős, megfelelő működése általános jogállamisági érdeket szolgál. Az Alkotmánybíróság is rámutatott, hogy „a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése - akár jogszerű kényszerítés árán is - a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik... Ha ugyanis a végrehajtási rendszer gyenge és könnyen kijátszható, ez óhatatlanul a bírósági határozatok lebecsüléséhez, jogbizonytalansághoz, a jogtudat romlásához, a jogállamiság sérelméhez vezet. Az ilyen veszély leküzdése nyilvánvalóan mind állampolgári, mind társadalmi, mind pedig állami szempontból alkotmányos érdek.”

c) Bírósági végrehajtás akkor indulhat, ha a végrehajtást kérő követelésének fennállása egyedileg igazolható (például bírósági határozattal, közjegyzői okirattal), és az adós önként nem teljesít. Adott tehát egyik oldalon egy, a jog által elismert, igazolt, általában jogvitában is megfelelően elbírált követelés, a másik oldalon egy, az ismert és nem vitatható jogi kötelezettségét nem teljesítő adós. Mivel az állam monopolizálta a kényszer alkalmazását, a hitelező - követelése kikényszerítésére - kénytelen az államilag szabályozott utat, az állam által nyújtott segítséget és segítőket igénybe venni. Ilyen körülmények között *jogpolitikai szempontból* is fontos, hogy az állam a jogosultnak - jogilag szabályozott keretek között - lehetőséget biztosítson követelése realizálására. A hatékony jogérvényesülés megvalósítása tehát jogpolitikai szempontból is kiemelkedő jelentőségű feladat.

A fent leírtakhoz kapcsolódó jogpolitikai kérdés lehet a nem hatékony jogérvényesülés káros kísérőjelenségeinek visszaszorítása. Nem elhanyagolható, hogy a jogérvényesülés gyengesége, a jogérvényesítő mechanizmusok alacsony határfoka a társadalmi életben káros hatásokkal járhat. A nem jól működő jogi struktúra gyengeségeinek orvoslására, érdekeik megóvására a jogalanyok alternatív megoldásokat kereshetnek. Ez a jelenség nem okoz komoly problémát, amíg ezen alternatív megoldások a jogszerűség keretein belül maradnak. Ilyen jelenség volt például, amikor - többek között - a zálogjog szabályainak nem túl hatékony működése vezetett oda, hogy az opciót (vételi jogot) hitelbiztosítékként kezdte alkalmazni a gyakorlat. Ugyanakkor a nem hatékony jogérvényesülés jogellenes magatartások megjelenéséhez, elszaporodásához is vezethet. Elég, ha csak arra gondolunk ehelyütt, hogy egyesek esetleg bűncselekmény elkövetése útján (például önbíráskodással) szerezhetnek érvényt jogos, vagy jogosnak vélt követeléseiknek.

d) A bírósági végrehajtás jelentőségét mutatja a *joggyakorlat* is, hiszen évente nagy számban indulnak ilyen tárgyú eljárások, a társadalom széles körei találkozhatnak ezzel az intézménnyel, jelentős összegű követelések érvényesítése zajlik bírósági végrehajtás útján.

A bírósági végrehajtás gyakorlati szerepének megvilágításához érdemes rövid pillantást vetni a végrehajtási ügyek statisztikai adataira. A végrehajtási ügyek száma az utóbbi nyolc évben minden esztendőben jelentősen meghaladta az évi 200 000 ügyet, ezek döntő többsége pénzkövetelés érvényesítésére irányult, az ügyek kevesebb, mint 2%-ában indult az eljárás meghatározott cselekmény végrehajtása iránt. A beérkezett ügyekben a tőkekövetelés összege folyamatosan nő. Az összes végrehajtási ügy többsége az önálló bírósági végrehajtóknak kerül átadásra, csak az ügyek kisebbik része nyer a bíróság előtt elintézését, vagy kerül a megyei bírósági végrehajtókhoz.

A végrehajtás foganatosítása végett az *önálló bírósági végrehajtókhoz* érkezett ügyek száma 2006-ban 201 024, 2007-ben 225 663 volt. Ezen ügyek nagyobb része pénzkövetelés érvényesítésére irányult: 2006-ban 197 726, 2007-ben 222 371 ilyen esetet rögzített a statisztika. Az önálló bírósági végrehajtókhoz érkezett ügyekben a pénzkövetelés tőkeösszege az elmúlt időszakban folyamatosan nőtt, 2006-ban a tőkekövetelés összértéke 133 524 607 218, 2007-ben pedig 50 653 884 745 forint volt.

Az önálló bírósági végrehajtóknál befejezett ügyek száma 2006-ban 194 111, 2007-ben 203 162 volt. A befejezett ügy kifejezés egyébként kissé megtévesztő, hiszen a statisztikák ide sorolják az ún. ügyviteli befejezést is, például azt az esetet, amikor a végrehajtási eljárás szünetel. A befejezett ügyekből 2006-ban 55 391 ügy, 2007-ben 57 231 ügy egy évnél tovább volt folyamatban. Az önálló bírósági végrehajtók által foganatosított végrehajtásoknál a befejezett ügyekben behajtott követelés összege 2006-ban 55 357 248 694, 2007-ben 59 138 642 892 forint volt.

e) Végezetül igen fontos a bírósági végrehajtás *gazdasági szempontból* is. A gazdaság egészséges működésének egyik fontos pillére a megfelelő jogi háttér. A gazdaság számára kínált jogi intézményrendszernek nemcsak a vállalkozás folytatásának lehetőségét kell megteremtenie, hanem hatékony jogérvényesítési mechanizmusokat is biztosítani szükséges. A forgalom biztonságának megvalósítása, a tőkekereslet kielégítése, a vállalkozáshoz szükséges hitelnyújtás nehezen elképzelhető olyan jogi környezetben, ahol nem biztosított például a szerződésekben foglalt kikötések kikényszeríthetősége, vagy a követelések érvényesíthetősége.

Talán felesleges hangsúlyozni, hogy a fent leírtak fokozottan igazak lehetnek egy olyan országban, mint Magyarország, ahol a gazdaságban különösen fontosak a külföldi befektetések, ahol a hazai vállalkozói szféra hagyományosan tőkehiányos, ahol a társadalom jelentős része hosszú lejáratú banki hitelekkel teremtett otthont magának.

Összegzésként tehát elmondhatjuk, hogy a bírósági végrehajtás jelentősége a minél hatékonyabb jogérvényesítés biztosításában fogható meg leginkább. Ez több okból is fontos: a kérdés jogelméleti, alkotmányos, gazdasági és jogpolitikai szempontból egyaránt jelentős, szerepe emellett a társadalmi konfliktusok csökkentése szempontjából is figyelemre méltó.

A magyar szabályozás története

Magyarországon eleinte általában a bíró segédjeként közreműködő poroszló látta el a végrehajtással összefüggő feladatokat. Később a poroszlók szerepe a bírósági eljárásban fokozatosan csökkent, míg végül a XIV. század elejére el is tűntek a jogtörténet színpadáról. Az Aranybulla 1231-es megújítása után a bírósági végrehajtásban is jelentős szerepet kaptak a káptalanok és a konventek, mellettük pedig a szolgabírák, illetve a külön bírói paranccsal kiküldöttek láttak el a végrehajtással összefüggő feladatokat. Több királyunk is - így Kálmán, Zsigmond, I. Mátyás és II. Ulászló - adott ki a végrehajtással összefüggő dekrétumokat. A végrehajtásra vonatkozó rendelkezések közül a legjelentősebbeket mégis a Hármaskönyv tartalmazza, így - többek között - szabályozza a főbenjáró ítélet és végrehajtása sorsát, a per folyása alatt összegyűlt bírságok behajtását, illetve azt a kérdést, „miképpen kell a kárt és adókat azokon a paraszton felvenni, akiknek ingóságuk és örökségük nincsen”. A XVI. századot követően a személy elleni kényszer mellett „egyre inkább tért hódított a vagyoni jellegű szankció realizálására irányuló vagyoni végrehajtás, amelynek során előbb az ingóságokat, majd az ingatlanont vonták végrehajtás alá. A jogosult és a bíró természetben kapta meg a vagyontárgyakat az őt megillető pénzkövetelés fejében.”

Később a végrehajtási eljárás szabályairól rendelkeztek az 1723. és 1729. évi országgyűlések egyes törvényei, a pénzbírói elmarasztalást magukban foglaló bírói ítéletek végrehajtása módjáról szóló 1836. évi XV. törvény, valamint az 1840. évi XV. törvény, azaz a Váltótörvénykönyv. A bírósági végrehajtás szabályozásának a magyar jogban az 1848-as polgári átalakulás, illetve a neoabszolutizmus időszakát követő 1867-es kiegyezés adott igazi lendületet. Az 1868. évi LIV. törvénybe foglalt Polgári törvénykezési rendtartás nyolcadik címe szabályozta első ízben átfogóan a bírósági végrehajtást Magyarországon. E törvény az általános határozatokon kívül az ingó- és ingatlan-végrehajtásról, valamint a tulajdoni és elsőbbségi igényekről rendelkezett. A korábbi jogszabályokhoz képest jelentős újítást hozott például a fizetések lefoglalásának szabályozásával, vagy a végrehajtási jog elévülésének hároméves időtartamban való meghatározásával. Több reformkoncepció kidolgozása után végül 1881-ben kettéválasztották a Polgári törvénykezési rendtartás és a bírósági végrehajtás szabályozását. A végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvény külön kódexben szabályozta a bírósági végrehajtást. Az új törvény alapvető célja a végrehajtási eljárás egyszerűsítése és gyorsítása volt.

A fenti törvény a kazuisztikus kodifikációs módszert alkalmazta, emellett szembeötlő volt „a szerkesztésének felületessége, a szabatosság hiánya, a szabályoknak nem kellő helyen felemlítése, az ismétlések, a hézagok, az ellentmondások nagy száma ...” Az 1881. évi végrehajtási törvény külön címben szabályozta az általános határozatokat, a készpénzbeli követelés behajtására irányuló végrehajtás szabályait (ezen belül az ingóságokra, ingatlanokra, valamint az ingatlanok hasznélvezetére vezetett végrehajtást), a végrehajtás egyéb neveit, valamint a biztosítási intézkedéseket. Érdekeséggé válhat, hogy az eredeti törvényjavaslatban még szereplő jogintézmény, az eskü alatti vagyonszűrés a törvényből kimaradt.

Az első magyar Vht. a Monarchia bukásáig több módosításon is átesett, ezek célja részben az adósok védelemben részesítése volt, részben pedig meg kívánták teremteni az összhangot az 1911. évi I. törvényben foglalt polgári perrendtartás és a Vht. között.

Az 1881. évi LX. törvény érvényesülésében rövid cezúrát jelentett a Tanácsköztársaság időszaka, azonban annak bukását követően rendelkezései újra feléledtek. A Horthy-korszakban ismét sor került a végrehajtási törvény számos rendelkezésének módosítására és több kiegészítő rendelkezést is elfogadott a jogalkotó. A sok toldozás-foldozás eredménye az lett, hogy a magyar végrehajtási jog szabályai áttekinthetlenné váltak, a bírósági végrehajtásra vonatkozó rendelkezések mintegy húsz nagyobb és csaknem száz kisebb jogszabályban voltak szétszórva.

A második világháborút követő kommunista fordulat természetesen nem hagyhatta érintetlenül a bírósági végrehajtás szabályozását sem, így 1955-ben megszülethetett az immáron szocialista alapokon nyugvó végrehajtási kódex, a bírósági végrehajtásról szóló 1955. évi 21. törvényerejű rendelet. Az 1955. évi végrehajtási törvény rendelkezett a végrehajtható okiratokról, a végrehajtóról és a végrehajtás általános szabályairól, ezután az ingó- és ingatlan-végrehajtás, a munkabérre és egyéb járandóságra vezetett végrehajtás, valamint a meghatározott cselekmény végrehajtásának szabályairól. Ezt követően az 1955. évi végrehajtási törvény külön fejezetben szabályozta az állami, társadalmi és szövetkezeti szerv elleni végrehajtást, majd a végrehajtás során befolyt összeg kifizetését, a jogorvoslatokat, a biztosítási intézkedések végrehajtását és végül egyes rendelkezéseket. A szovjet jog igen erőteljes hatása mellett az egész 1955. évi tvr.-t jellemzi az intenzív adósvédelem.

Az 1970-es évek végén a végrehajtási eljárás korszerűsítésére volt hivatott az 1979. évi 18. törvényerejű rendelet, azaz az új végrehajtási törvény. Ez a jogszabály továbbra is erősen adóspárti volt, ugyanakkor több tartalmi újítást is bevezetett, így például a munkabérre vezetett végrehajtás egyszerűsítését, vagy bizonyos értékhatár felett az önkéntes teljesítésre való felhívás mellőzését. Az 1980-as évek végétől már az 1979. évi végrehajtási törvény sem felelt meg a társadalmi, gazdasági élet változásai által támasztott kihívásoknak. A rendszerváltás után ezért ismét új végrehajtási kódex kidolgozására került sor, így született meg a jelenleg hatályos Vht. E törvény hatálybalépése óta több jelentős módosításon esett át.

A bírósági végrehajtás hatályos jogforrásai

Magyarországon a végrehajtási eljárás kódexe a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény, azaz a Vht. E törvény egységesen, a piacgazdaság igényeire figyelemmel igyekszik szabályozni a bírósági végrehajtás eljárási és szervezeti kérdéseit egyaránt. A most hatályos törvény a magyar jogtörténet negyedik végrehajtási kódexe, amit megszületése óta a jogalkotó több alkalommal is jelentősen módosított. Első ránézésére a jogkereső közönségnek könnyen jut eszébe Fejérváry Jenőnek az első végrehajtási kódexről írt kritikus megjegyzése: „Folt hátán folt, benne tū sose volt. Mi az? Káposzta és a Vht.” Alaposabban megvizsgálva a törvényt azonban megállapítható, hogy a sok módosítás ellenére a Vht. alapjaiban következetes rendszer szerint épül fel, amelyet csak részben erodáltak a módosítások és az Európai Uniónak a bírósági végrehajtást is érintő jogforrásai.

a) A bírósági végrehajtás legjelentősebb jogforrása tehát a Vht., amely kódex jelleggel szabályozza a bírósági végrehajtás legfontosabb eljárási és szervezeti kérdéseit. A Vht. 1994. szeptember 1-jén lépett hatályba, azóta több jelentős módosításon esett át. Ezek közül legjelentősebb változásokat a 2000. évi CXXXVI. törvény, majd a 2008. évi XXXIX. törvény hozta.

A Vht. hatálybalépését követően a végrehajtási jogterület első átfogó felülvizsgálatát a 2000. évi CXXXVI. törvény valósította meg. Ez a törvény - többek között - egyértelműen szabályozta az adósról, illetve vagyónára vonatkozó adatok felkutatását, a végrehajtók meghatározott adatbázisokhoz (például ingatlan-nyilvántartás) történő hozzáférési jogát, rendezte a zálogjoggal biztosított követelések érvényesítésének kérdéseit, számos újítást vetett be az ingatlan-végrehajtás területén, új értékesítési formaként szabályozta a nyilvános pályázatot, jelentős változtatásokat vezetett be a végrehajtási szervezetrendszer területén, e körben bővítette a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara köztestületi jogosítványait.

A Vht. legutóbbi jelentős módosítására a 2008. évi XXXIX. törvénnyel került sor. E jogszabály a bírósági végrehajtási értékesítés módjai közül hatályon kívül helyezte a nyilvános pályázatra vonatkozó szabályokat, ugyanakkor bevezette az elektronikus árverést, beiktatta a legfrissebb európai uniós jogforrások (1896/2006/EK rendelet, a 861/2007/EK rendelet) alkalmazhatósága érdekében szükségessé váló kiegészítő szabályokat, végül megalkotta a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítésére vonatkozó különös szabályokat.

b) A bírósági végrehajtás jogforrásai körében a törvényi szintű szabályok között kell említeni a Vht. mellett a Pp.-t is, amelynek szabályait másodlagosan, szubszidiárius jelleggel kell alkalmazni a végrehajtási eljárásokban.

c) Emellett a bírósági végrehajtás jogszabályai között számos *alacsonyabb szintű jogforrást*, kormányrendeleteket és igazságügy-miniszteri rendeleteket is találunk, amelyek elsősorban a Vht. 307. §-ában található felhatalmazások alapján születtek meg. Ezek - az egyes részkérdéseket szabályozó - rendeletek az alábbiak:

- a betétek és takarékbetétek végrehajtásáról szóló 180/2001. (X. 4.) Korm. rendelet;
- a végrehajtói kézbesítés részletes eljárási szabályairól szóló 250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet;
- a bírósági végrehajtási eljárásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról szóló 12/1994. (IX. 8.) IM rendelet;
- a bírósági végrehajtási jutalomról és a végrehajtási költségátalányról szóló 13/1994. (IX. 8.) IM rendelet;

- a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet;
 - a bírósági igazolványokról szóló 15/1999. (XI. 10.) IM rendelet;
 - a bírósági végrehajtási eljárásban felszámítandó általános költségátalány megfizetésének szabályairól szóló 8/2001. (IV. 27.) IM rendelet;
 - az adós foglalkozásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalás alóli mentességéről szóló 13/2001. (X. 10.) IM rendelet;
 - a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara egyes feladatairól szóló 14/2001. (X. 20.) IM rendelet;
 - a bírósági végrehajtói fegyelmi eljárásban közreműködő személyek részére járó költség térítéséről szóló 15/2001. (X. 20.) IM rendelet;
 - a bírósági végrehajtás szervezeteiről szóló 16/2001. (X. 26.) IM rendelet;
 - a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002. (I. 17.) IM rendelet;
 - a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a bíróságokra és egyéb szervekre háruló feladatokról szóló 9/2002. (IV. 9.) IM rendelet;
 - a bírósági eljárásban megállapítható szabadalmi ügyvivői költségekről és a pártfogó szabadalmi ügyvivő részére megállapítható díjról és költség térítéséről szóló 24/2004. (VI. 30.) IM rendelet;
 - a bírósági végrehajtó-jelölti kézbesítési vizsgáról szóló 28/2004. (VIII. 26.) IM rendelet;
 - az elektronikus árverési rendszer informatikai alkalmazásának működtetésére vonatkozó részletes szabályokról szóló 27/2008. (XII. 10.) IRM rendelet;
 - a zálogtárgyak bírósági végrehajtáson kívüli értékesítésének szabályairól szóló 12/2003. (I. 30.) Korm. rendelet;
 - az adós foglalkozásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalás alóli mentességéről szóló 13/2001. (X. 10.) IM rendelet;
 - a gondnokoltak számítógépen vezetett országos névjegyzékéről és a névjegyzék adataiból történő felvilágosítás adásáról, valamint annak költség térítéséről szóló 13/2002. (VII. 24.) IM rendelet;
 - a bíróságon kezelt letétekről szóló 27/2003. (VII. 2.) IM rendelet;
 - a jogi segítségnyújtás igénybevételének részletes szabályairól szóló 56/2007. (XII. 22.) IRM rendelet;
 - a tanúk költség térítéséről szóló 14/2008. (VI. 27.) IRM rendelet.
- d) Fontos ehelyütt megemlíteni továbbá, hogy az *Európai Unió több jogforrása* is érinti a bírósági végrehajtás szabályait, ezek elsősorban a határokon átívelő végrehajtási ügyekre tartalmazznak sajátos rendelkezéseket. A legfontosabb kapcsolódó jogforrások a következők:
- a Tanács 2000. december 22-i, 44/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról;
 - a Tanács 2003. november 27-i, 2201/2003/EK rendelete a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről;
 - az Európai Parlament és a Tanács 2004. április 21-i, 805/2004/EK rendelete a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okiratról;
 - az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 12-i, 1896/2006/EK rendelete az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról;
 - az Európai Parlament és a Tanács 2007. július 11-i, 861/2007/EK rendelete a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről.

A közigazgatási és a közvetlen végrehajtás

A bírósági végrehajtás mellett létezik két további hasonló jogi metódus, amelynek során szintén a jog vagyoni kényszerrel való érvényre juttatása a cél.

a) A *közigazgatási végrehajtást* a közigazgatási szervek, illetve a közigazgatási feladatot is ellátó más szervek folytatják le, elsődlegesen a 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 124-152. §-ában foglalt szabályok szerint. Érdemes ugyanakkor megemlíteni, hogy az általános jellegű közigazgatási végrehajtás mellett léteznek egyéb közigazgatási végrehajtási szabályok is, így például az adóvégrehajtás szabályait a 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 144-163. §-ai rendezik (vö. Vht. 2-3. §-ok kommentárjai).

b) Az ún. *közvetlen végrehajtásra* nagyon szűk körben van lehetőség, az ilyen végrehajtást olyan szervek végzik, amelyek sem bírósági, sem közigazgatási szervnek nem minősülnek. A közvetlen végrehajtás az egyedi vagyoni végrehajtás legegyszerűbb, ugyanakkor kivételes útja, amelynek során - kifejezett törvényi felhatalmazás alapján - a követelést az adóst megillető pénzeszemből (például munkabérből) hajtják be.

A gyakorlatban előfordul, hogy a bírósági és a közigazgatási végrehajtási út az ingó- vagy ingatlan-végrehajtás során találkozik. Erre elsősorban akkor kerül sor, ha egyazon adós ellen mind bírósági, mind közigazgatási

végrehajtás párhuzamosan folyamatban van, és a két eljárásban ugyanazon vagyontárgyat vonják végrehajtás alá (vö. Vht. 4. § kommentára).

A jogirodalom szerint a végrehajtási utak találkozása esetén elméletileg nincs szükség a lefoglalt vagyontárgy újbóli lefoglalására, az ún. felülfoglalásra. A gyakorlatban a végrehajtók megismétlik a foglalást. Ez az eljárás nem sérti az adós jogait, ugyanakkor több gyakorlati problémára megoldást nyújt. Így például az ingatlan lefoglalása esetén az ingatlan-nyilvántartásba a végrehajtási jog a bejegyzésben megjelölt végrehajtást kérő javára, meghatározott követelés erejéig történik. Ennek a követelésnek a megszűnése nyomán a végrehajtási jogról szóló bejegyzést törlik az ingatlan-nyilvántartásból, ami viszont veszélyeztetheti a másik követelés kielégítését.²⁹ Mindezen szempontokra tekintettel a jelen sorok szerzője támogatónak tartja a lefoglalt vagyontárgy újbóli lefoglalását a végrehajtási utak találkozása esetén.

Az európai integráció és a bírósági végrehajtás

A bírósági végrehajtás alapkérdéseinek áttekintése körében nem lehet figyelmen kívül hagyni az európai integráció fejlődési tendenciáit sem. Az Európai Unióban az utóbbi évtizedben különösen fontos célkitűzéssé vált a bírósági határozatok szabad mozgásának biztosítása. Ehhez elengedhetetlen a közösségi aktivitás, közösségi jogi normák alkotása a polgári eljárásjog, azon belül pedig a bírósági végrehajtás területén.

De miért is szükséges az Európai Unióban a közösségi aktivitás a bírósági végrehajtás területén? E kérdés kapcsán az alábbiakat szükséges rögzíteni.

a) A jog érvényesülését végső eszközként a végrehajtási eljárás normái biztosítják, ezért az Európai Unió célkitűzéseit megvalósító jogi szabályozás működését is a végrehajtási eljárás biztosítja végső soron.

b) Az Európai Unió valamennyi jogalanya számára azonos jogvédelmet, azonos elbánást kell biztosítani, ami a végrehajtási eljárás területén is érvényesítendő.

c) Az integráció előrehaladásával törvényszerűen nő a határokon átnyúló jogviták, bírósági ügyek száma.

d) Az egységes belső piac működésére nézve igen káros lenne, ha az egyes tagállamokban alapvetően különböző módon és jelentősen eltérő hatékonysággal működne a végrehajtási eljárás.

e) Visszás eredményre vezethet, ha az Unió több tagállamában egyidejűleg tevékenységet folytató (például szolgáltatást nyújtó) gazdálkodó jogalany a nem teljesítő adósával szemben a különböző tagállamokban eltérő jogi helyzetbe kerül.

f) Szélsőséges esetben a végrehajtási eljárás során elszenvedett sérelmek ellehetleníthetik a jogi normák érvényesülésében bízó, de azokat kikényszeríteni képtelen jogosultat.

g) Az Európai Unión belül az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása tágabb teret biztosít a rosszhiszemű kötelezettek (adósok) számára a végrehajtási eljárás alóli kibúvársra, így a hitelezőket az ilyen esetekkel szemben is fokozott védelemben kell részesíteni.

Az Európai Közösségek fő célkitűzése kezdeteitől az egységes piac megteremtése volt. Az egységes piac hatékony működéséhez fontos, hogy az államhatárok ne állítsanak leküzdhetetlen akadályt a követelések érvényesítése, a bírósági határozatok végrehajtása elé. Már az európai integráció kezdeti szakaszában szükségesnek tűnt tehát az egyik tagállamban hozott határozat egyszerűsített elismerése és végrehajthatóvá nyilvánítása a többi tagállamban. A határozatok határokon átnyúló elismerése és végrehajthatóvá nyilvánítása terén az első jelentős lépés az 1968. évi *Brüsszeli Egyezmény* volt, amely a joghatóság kérdései mellett a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok elismerését és végrehajthatóvá nyilvánítását is szabályozási körébe vonta. Később az Európai Közösségeken kívüli országok részéről is felmerült az igény, hogy a határozatok kölcsönös elismerését és végrehajtását lehetővé tévő egyezményt hozzanak létre az Európai Közösségek tagállamaival. Így született meg az 1988. évi *Luganói Egyezmény*, amelyet az EK, valamint az EFTA tagállamai - köztük Svájc, Norvégia és Izland - írtak alá.

A polgári eljárásjog területén megvalósuló közösségi együttműködés körében az 1993. november 1-jén hatályba lépett *Maastrichti Szerződés* sem hozott jelentős változást. A Maastrichti Szerződés új területekre terjesztette ki az Európai Unió hatáskörét, így létrejött az európai integráció új, három pilléren alapuló modellje. Az új Európai Unió első pillérét, az ún. közösségi pillért az Európai Közösségek (EGK, ESZAK, Euratom) alkották. Ezen a területen a fókuszban a gazdasági integráció kérdései álltak, a cél a teljes gazdasági, pénzügyi és társadalmi integráció megvalósítása. Az első pillérbe tartozó ügyekben a kö-zösségi együttműködési modell működik, ami azt jelenti, hogy a döntéshozatalban szupranacionális elvek érvényesülnek, a közösségi szervek járnak el. A Maastrichti Szerződés nyomán az Európai Unió második pillérét a kül- és biztonságpolitika, harmadik pillérét pedig a bel- és igazságügyi együttműködés alkotta. A második és harmadik pillér területén a tagállamok együttműködésükben felhasználják ugyan az Európai Unió intézményrendszerét, de az együttműködés alapvetően kormányközi alapon működik, a hatáskörök zöme nem került át a szupranacionális intézményekhez. A határozatok elismerésének és végrehajtásának

kérdése eredetileg a harmadik pillérbe, a bel- és igazságügyi együttműködés területére tartozott. A következő néhány esztendőben a határozatok elismerésének és végrehajtásának területén jelentős előrelépés nem történt.

Alapvető szemléletváltást az 1997-ben elfogadott és 1999-ben hatályba lépett *Amszterdami Szerződés* hozott az európai polgári eljárásjog területén. Az Amszterdami Szerződés felülvizsgálta a Maastrichti Szerződést, ennek keretében a polgári és kereskedelmi ügyek területén megvalósított igazságügyi együttműködés átkerült a harmadikból az első pillérbe. A jogirodalom e szerződés egyik legjelentősebb érdekékként tartja számon, hogy a bel- és igazságügyi kérdésekben eddig még csak formálódó, és óvatosan megfogalmazott uniós most konkrét tartalmat kapott, valamint célja is megfogalmazásra került. Másrészt fogalmazva, az Amszterdami Szerződés szakított a korábbi gyakorlattal és már nem csak közvetett módon, általánosságban fogalmazta meg a jogharmonizáció szükségességét, hanem konkretizálta azt a polgári eljárásjog egyes kiemelt területeire, megteremtve ezzel a harmonizáció normatív alapját. Eszerint az együttműködés legfontosabb tárgykörei a bírói és egyéb igazságszolgáltatási dokumentumok határon átnyúló kézbesítésének, a bizonyítás terén történő együttműködésnek, a polgári és a kereskedelmi ügyekben hozott határozatok elismerésének és végrehajtásának javítása és egyszerűsítése, a kollíziós normák és hatásköri (joghatósági) összeütközés területén a tagállami szabályok harmonizálása, a polgári perek gyors lefolyását gátló akadályok kiküszöbölése, szükség esetén a tagállamokban alkalmazandó polgári eljárásjogi szabályok közelítése. A Szerződés - több más tárgyköre mellett - a polgári és a kereskedelmi ügyekhez kötődő igazságügyi együttműködést is a harmadik pillérből az elsőbe, azaz közösségi hatáskörbe, helyezte át." Így e területen is lehetővé vált a másodlagos közösségi jogforrások útján történő szabályozás. Az Amszterdami Szerződés tehát új irányt és lendületet adott a polgári eljárásjog területén történő jogharmonizációnak, ezt követően aktív jogalkotási tevékenység kezdődött meg a bírósági végrehajtáshoz kapcsolódóan is.

Az Európai Tanács 1998-ban elfogadott egy 5 évre szóló programot, az ún. *Bécsi Cselekvési Tervet* (Vienna Action Plan), amelynek egyik legfontosabb célkitűzése a bírósági határozatok és ítéletek kölcsönös elismerése elvének fejlesztése, valamint annak lehetővé tétele volt, hogy e határozatok az Európai Unió egész területén foganatosíthatók legyenek. Az Európai Tanács 1999-ben a *tamperei csúcstalálkozón* célul tűzte ki az Európai Igazságügyi Térség, mint a szabadság, biztonság és a jog térségének létrehozását. A tamperei csúcstalálkozó alapján született eredményeket kívánta elmélyíteni az ún. Hágai program (Brüsszel, 2004. november 4-5.), illetőleg az ez alapján kidolgozott újabb öt éves cselekvési terv. Időközben azonban lényegében egy paradigmaváltás is történt. Míg a tamperei csúcs közvetlen célkitűzése „csupán” a polgári és kereskedelmi ügyekben a határokon átnyúló igazságügyi együttműködés megvalósítása volt, addig a Hágai program ezen már túlterjeszkedett és új, egységes, közösségi szintű eljárások létrehozását szorgalmazza, ez viszont már a nemzeti eljárások magas szintű harmonizálását is előrevetíti. Így az uniós jogalkotása a polgári eljárásjog területén mára gyakorlatilag két, egymástól jól elkülöníthető irányban halad. Egyrészt vannak olyan rendeletek, amelyek a nemzeti szabályok szerint bonyolódó, azonban valamely okból a határokon átívelő eljárások speciális problémáit hivatottak kezelni (joghatóság, kézbesítés, bizonyítás, határozatok végrehajtása). Más rendeletek ezzel szemben eleve közösségi szabályok szerint bonyolódó, *sui generis* európai eljárásokat vezetnek be (európai fizetési meghagyásos eljárás, kis értékű követelések európai eljárása).

A határozatok elismerése és végrehajthatóvá nyilvánítása az Európai Unióban

A bírósági végrehajtás területén az Európai Unió legfontosabb szabályozási tárgyköre a határozatok elismerése és végrehajthatóvá nyilvánítása. E probléma az egyszerű államközi kapcsolatokban is szabályozási kihívást jelent, nemhogy egy olyan, gazdasági alapokon felépülő, de a gazdasági célkitűzéseken messze túlmutató integrációs struktúra számára, amilyen az Európai Unió.

Önmagában sajátos problémákat vet fel a külföldi határozatok végrehajtása, amikor az adós teljesítési kötelezettségét az egyik állam hatóságai írják elő, azonban a kötelezettség realizálását egy másik államban kell kieszközölni. Ilyen eset állhat elő például akkor, amikor a kötelezettnek a határozatot meghozó szerv államától különböző másik államban van végrehajtás alá vonható vagyontárgya. A határokon átnyúló, nemzetközi elemmel rendelkező eljárások egyes kérdései feltétlenül normatív rendezést igényelnek. E körben az alapvető kérdés, hogy egy idegen autoritás által, eltérő jogi környezetben meghozott határozat, döntés miként ismerhető el és hajtható végre a határozatot hozó szerv államától különböző államban.

A külföldi határozat belföldön történő érvényesítése kapcsán el kell különíteni egymástól két - egymással összefüggő, mégsem azonos - mozzanatot: a határozat elismerését és végrehajthatóvá nyilvánítását. Az elismerés során az dől el, vajon egy külföldön meghozott határozat a belföldi jogrend szerint alkalmas-e arra, hogy a felek jogállapotát egymás irányában véglegesen eldöntse. Itt a jogforrások különféle feltételek fennállását írhatják elő,

amely feltételek meglétét a belföldi szervek vizsgálják. Az elismerés történhet *ipso iure*, vagy megállapításra kerülhet külön eljárás keretében is.

Az elismert külföldi határozat belföldön történő érvényre juttatása az érdemi határozatok egyes fajtáinál eltérő úton történhet. A megállapító, a jogalakító és a marasztalás iránti keresetet érdemben elutasító határozatok esetében az elismerésen túl nem szükséges további lépés a jognak megfelelő állapot beállításához. A marasztalást előíró, önként nem teljesített ítéletek esetében azonban a határozat belföldi érvényre juttatásához állami kényszer szükséges. A határozat külföldön történő végrehajthatósága még elismerés esetén sem törvény erejénél fogva áll be, hanem „a végrehajtó állam bíróságának kifejezett, jogalakító aktusa, a végrehajthatóvá nyilvánítás révén.” A külföldi, marasztaló határozatok végrehajtása a gyakorlatban annyiban speciális, hogy a végrehajtást kérőnek az általános eljáráshoz képest egy megelőző lépést is meg kell tennie ahhoz, hogy a bírósági végrehajtás startmezejére léphessen. Ez a megelőző lépés a külföldi határozat végrehajthatóvá nyilvánítása. A végrehajthatóvá nyilvánítás a végrehajthatóságot konstitutív módon újra megalapítja. A legtöbb jogrendszerben a külföldi államban hozott határozat végrehajthatóvá nyilvánítására külön, ún. exequatur-eljárás keretében kerül sor. A külföldi határozat végrehajtására csak az exequatur-eljárás lefolytatását követően kerülhet sor, ez előfeltétele a végrehajtási eljárásba való belépésnek. A végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás lehet önálló peres vagy nemperes eljárás, illetve lehet a végrehajtási eljárás része, annak viszonylag önálló szakasza.

A külföldi határozatok végrehajtása során a hitelező már rendelkezik egy - teljesítési kötelezettséget előíró - határozattal, amelyet egy idegen államban akar végrehajtatni. A végrehajtást kérő tehát már rendszerint túl van a jogvitát elbíráló eljáráson, okkal tarthat tehát igényt arra, hogy ne kelljen újból igazolnia követelése alaposágát, érdeke, hogy a javára szóló határozat gyors és egyszerű eljárás keretében, a belföldi határozatokkal azonos módon végrehajthatóvá váljék. Ezzel szemben az adós méltányos jogvédelmét is szem előtt kell tartani, hiszen külföldi határozat belföldön történő végrehajtása esetén a végrehajtást lefolytató államétól eltérő anyagi és eljárásjogi környezetben született döntés alapján lép működésbe ellene a „legális kényszer”.

A külföldi határozatok elismerését és végrehajthatóvá nyilvánítását az Európai Unió szabályozási körébe vonta, célul tűzve ki az exequatur-eljárás egyszerűsítését, illetve megszüntetését. Jelenleg ezt a kérdést három rendelet, a Tanács 2201/2003/EK rendelete, a Tanács 44/2001/EK rendelete, illetve az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete szabályozza az Európai Unión belül. A rendeletek hatálya Dánia kivételével valamennyi uniós tagállamra kiterjed.

A Tanács 2201/2003/EK rendelete

A Tanács 2003. november 27. napján kelt 2201/2003/EK rendelete a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról rendelkezik. Ez a rendelet a hatálya alá tartozó ügyekben egyszerűsíti a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárást.

A rendeletet a házasság felbontásával, a különválással, a házasság érvénytelenítésével, valamint a szülői felelősség megállapításával, gyakorlásával, átruházásával, korlátozásával vagy megszüntetésével kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni. Szülői felelősséggel kapcsolatos ügyek különösen a felügyeleti joggal és kapcsolattartási joggal; a gyámsággal, gondnoksággal és hasonló intézményekkel; a gyermek személyének, illetve vagyonának gondozásával megbízott személyek vagy szervek kijelölésével; a gyermek nevelőszülőknél való elhelyezésével vagy intézményi gondozásba helyezésével; a gyermek vagyonának kezelésével, megóvásával vagy rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban a gyermek védelmét célzó intézkedésekkel összefüggő ügyek (*1. cikk*).

A rendelet szerint bármely tagállamban hozott határozatot a többi tagállamban külön eljárás nélkül elismerik (*21. cikk*). A határozatok elismerését kizáró okokat a 22-23. cikkek sorolják fel. A határozat érdemben semmilyen körülmények között sem vizsgálható felül (*26. cikk*). Az alaki követelményeknek megfelelően végrehajtható okiratként elkészített vagy nyilvántartásba vett és valamely tagállamban végrehajtható okiratot, valamint a felek által megkötött, és a megkötése tagállamban végrehajtható egyezségeket, a határozatokkal azonos feltételekkel ismerik el és nyilvánítják végrehajthatónak (*46. cikk*).

A mindkét fél közös gyermeke tekintetében a szülői felelősség gyakorlásáról valamely tagállamban hozott határozat, amely az adott tagállamban végrehajtható, és amelyet kézbesítettek, más tagállamban akkor kerül végrehajtásra, ha bármely érdekelt fél kérelmére ott végrehajthatóvá nyilvánították. Az Egyesült Királyság területén azonban ilyen határozatot akkor hajtanak végre, ha azt bármely érdekelt fél kérelmére végrehajtás céljából nyilvántartásba vették (*28. cikk*).

A kérelem benyújtásával kapcsolatos eljárásra a végrehajtás szerinti tagállam joga alkalmazandó (*30. cikk*). A kérelemmel megkeresett bíróság haladéktalanul határozatot hoz. Sem az a személy, aki ellen a végrehajtást kérték, sem a gyermek, az eljárásnak ebben a szakaszában a kérelemre semmiféle észrevételt nem tehet (*31. cikk*). A végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelem tárgyában hozott határozat ellen bármely fél jogorvoslatot nyújthat be. A jogorvoslatot a peres eljárási szabályoknak megfelelően kell elbírálni (*33. cikk*).

A láthatási jogokról rendelkező végrehajtható határozatra vonatkozó különleges előírásokat a rendelet 41. cikke, míg a gyermek visszavételéről rendelkező végrehajtható határozatra vonatkozó különleges előírásokat a rendelet 42. cikke tartalmazza.

A Tanács 44/2001/EK rendelete

A polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok végrehajthatóvá nyilvánítását jelenleg a Tanács 44/2001/EK rendelete szabályozza, amely az EU-tagállamok egymás közötti viszonylatában jelentősen egyszerűsíti az exequatur-eljárást. A hivatkozott rendelet szerint az egyik tagállamban hozott végrehajtható határozatot más tagállamban akkor lehet végrehajtani, ha azt bármely érdekelt fél kérelmére ott végrehajthatónak nyilvánították, vagy - az Egyesült Királyságban érvényesülő szabályok szerint - azt a bíróság nyilvántartásba veszi (38. cikk). Ugyanez irányadó a végrehajtás elrendelésére alapul szolgáló közokiratra, illetve a perbeli egyezségekre is (57-58. cikk). Az eljáró bíróság illetékességét az adós lakóhelye, ennek hiányában a lefoglalható vagyonának helye alapozza meg (39. cikk). A bíróság a kérelemről nemperes eljárásban, az adós meghallgatása nélkül, haladéktalanul határoz. A kérelem benyújtása nyomán a bíróság csak az alaki követelmények meglétét ellenőrzi, nem vizsgálja hivatából a megtagadási okok fennállását sem (41. cikk).

A végrehajthatóságot megállapító határozatot kézbesíteni kell az adósnak (42. cikk). Az adós alapvetően csak az eljárás e szakaszában, már a végrehajthatóság tárgyában hozott döntés megszületését követően értesül az ellene megindult eljárásról, védekezését is csak a jogorvoslati szakaszban adhatja elő. A megtagadási okok vizsgálatára is csak itt, az adós kifogása alapján kerülhet sor. A bíróságnak a végrehajthatósággal kapcsolatos döntése ellen mindkét fél jogorvoslattal élhet (43. cikk). Az a személy, aki ellen a végrehajtást kérték, a határozat kézbesítésétől számított egy hónapon belül élhet jogorvoslattal. A határidő két hónap, ha az érintett lakóhelye az engedélyező államon kívül van. A jogorvoslati kérelmet kontradiktórius eljárásban, a perre irányadó szabályok szerint kell elbírálni. A kérelmet a bíróság a jogorvoslati szakaszban is csak akkor utasíthatja el, illetve csak akkor vonhatja vissza a végrehajthatóságot megállapító határozatot, ha a határozattal szemben az elismerést kizáró okok (34-35. cikk) állnak fenn. E kizáró okok a rendeletben némiképpen szűkebb körűek, mint a Luganói és a Brüsszeli Egyezményben szereplők. A külföldi határozat érdemben semmilyen körülmények között sem vizsgálható felül (45. cikk). Ez utóbbi szabály különösen fontos a hitelezői érdekek védelme szempontjából. A jogorvoslatot elbíró, másodfokú határozattal szemben további - jogszabálysértésre alapítható - jogorvoslatnak van helye, ennek részletes szabályait az egyes tagállamok belső eljárási törvényei rendezik. A végrehajtást kérő érdekeit védi a rendelet számos egyéb rendelkezése is, így különösen a származási országban, az alapeljárásban biztosított költség- és illetékfedezmények további biztosítása (50. cikk).

Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete

A polgári és kereskedelmi ügyek egy szűkebb körében további előrelépés történt az Európai Unióban a külföldi határozatok végrehajtás terén. 2004. április 21-én született meg az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okiratról.

E rendelet továbbmegy a Tanács 44/2001/EK rendeletében foglalt szabályozáson és a tagállamok közötti viszonylatban - bizonyos körben - eltörli az exequatur-eljárást. E rendelet alkalmazásában - a Tanács 44/2001/EK rendeletéhez hasonlóan - nem vesz részt Dánia, így a rendelet hatálya Dánia kivételével terjed ki az EU összes tagállamára. Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendeletét alapvetően a polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni, ugyanakkor hatálya nem terjed ki - többek között - a természetes személyek jogképességével, az örökléssel kapcsolatos kérdésekre, a fizetéseképtelenségi eljárásra, illetve a választott-bíráskodásra.

Magyarázatra szorul az a megszorítás, amely szerint a hivatkozott rendelet csak bizonyos körben törli el az exequatur-eljárást. Mindenek előtt a rendelet hatálya alá kizárólag a pénzfizetésre irányuló követelések tartoznak. Másrészt az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete az ún. nem vitatott követelésekre nézve tartalmaz különleges szabályokat. A rendelet 3. cikk (1) bekezdése szerint nem vitatott a követelés, ha

a) az adós a követelést - akár a bírósági eljárás során történt elismeréssel, akár a bíróság előtt megkötött, vagy a bíróság által jóváhagyott egyezségben - kifejezetten elfogadta,

b) az adós a követelést a bírósági eljárás során - a határozat vagy okirat kibocsátása szerinti tagállam irányadó eljárási rendelkezései szerint - sosem vitatta,

c) az adós - miután korábban ellenezte a követelés teljesítését, az ellen kifogást emelt - sem személyesen, sem képviselője útján nem jelent meg a követeléssel kapcsolatos bírósági meghallgatáson, amennyiben ez a magatartás az eredetileg eljáró állam joga szerint a követelés hallgatólagos elismerésének, vagy az alapul szolgáló tények hallgatólagos beismerésének minősül, vagy

d) az adós a követelést közokiratba foglaltan kifejezetten elismerte.

A rendelet a - fentiekben meghatározott - nem vitatott pénzkövetelésekre vonatkozóan létrehozza az európai végrehajtható okirat intézményét. Az európai végrehajtható okirat arra szolgál, hogy ha az eredetileg eljáró államban ezzel az eszközzel elrendelik a végrehajtást, a végrehajtási eljárást a többi tagállamban is - bármilyen újabb közbenső eljárás lefolytatása nélkül - le lehet folytatni. A nem vitatott követelést tartalmazhatja ítélet (határozat), bírósági egyezség vagy egyéb közokirat, e dokumentumokhoz kapcsolható az európai végrehajtható okirat. A rendelet a nem vitatott követelésekre nézve a tagállamok egymás közötti viszonylatában eltörli az exequatur-eljárást. Az 5. cikk kimondja, hogy amennyiben a határozat megszületésének helye szerinti államban a határozatot európai végrehajtható okirattal látják el, akkor azt a többi tagállamban is el kell ismerni és végre kell hajtani. Ilyen esetben a másik tagállamban nincs már jogi lehetőség az elismerés vitatására, és a végrehajtási eljárás lefolytatásához sincs szükség a végrehajthatóság újabb deklarálására. Mindez azt jelenti tehát, hogy az európai végrehajtható okirat révén az EU egyik tagállamában hozott határozat a másik tagállamban közvetlenül, bármely előzetes (exequatur) eljárás nélkül végrehajthatóvá válik.

A nem vitatott követelések európai végrehajtható okirattal történő ellátása terén némiképp eltérő szabályozás érvényesül aszerint, hogy a 3. cikk (1) bekezdés melyik pontja alapján minősül a követelés nem vitatottnak. Abban az esetben, ha egy igény azért kerül a nem vitatott követelések kategóriájába, mert az adós a követelést a bírósági eljárás során sosem vitatta, vagy mert az adós nem jelent meg a követeléssel kapcsolatos bírósági meghallgatáson [3. cikk (1) bek. b)-c) pont], az európai végrehajtható okirat csak akkor bocsátható ki, ha a követelést elbíráló eredeti eljárás megfelel a rendelet III. fejezetében megfogalmazott alapvető kívánalmaknak (minimum standardoknak).

Tekintettel arra, hogy a fent említett két esetben a döntés vagy a követelés vitatásának hiányán vagy az eljárásban való aktív közreműködés elmulasztásán alapul, az adós védelme érdekében - figyelembe véve az Emberi Jogok Európai Unió Alapokmányának 47. cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog követelményeit is - rögzíteni kell a határozathoz vezető eljárás minimum követelményeit. E minimum eljárási standardok célja, hogy az adós az eljárás során megfelelő tájékoztatást kapjon a bíróság lépéseiről, az eljárásban való aktív részvétele feltételeiről, valamint a részvétel elmulasztásának következményeiről; mindezt olyan módon, hogy kellően felkészülhessen a védekezésre. A minimum standardok meghatározására a tagállamok polgári eljárásjogi szabályainak különbözősége miatt van szükség.

A rendelet - abban az esetben, ha a marasztalás azon alapul, hogy az adós a követelést a bírósági eljárás során sosem vitatta, vagy azon, hogy az adós nem jelent meg a követeléssel kapcsolatos bírósági meghallgatáson - az európai végrehajtható okirat kibocsátásának előfeltételeként a kézbesítés és az adós tájékoztatása terén támaszt követelményeket a nemzeti eljárási szabályokkal szemben.

A kézbesítés minimális standardjainak meghatározása azt a célt szolgálja, hogy vagy teljes bizonyossággal vagy nagyon magas fokú valószínűséggel igazolható legyen, hogy az adós valóban megkapta a küldeményt. A 13. cikk szerint az eljárást kezdeményező irat kézbesítése akkor megfelelő, ha a) az személyesen az adósnak történt és az átvételi elismervény igazolja a kézbesítés tényét, időpontját, valamint tartalmazza az adós aláírását; b) a személyes kézbesítést a kézbesítés napját tartalmazó dokumentum igazolja, amelyet a kézbesítő ír alá, igazolva, hogy az adós az iratot átvette, vagy az átvételt jogilag igazolható indok nélkül megtagadta; c) postai kézbesítés esetén az adós által visszaküldött átvételi elismervény igazolja a kézbesítés tényét, időpontját, valamint tartalmazza az adós aláírását; d) elektronikus úton (fax, e-mail) történő kézbesítés, ha az adós által visszaküldött átvételi elismervény igazolja a kézbesítés tényét és időpontját, valamint tartalmazza az adós aláírását. A 14. cikk azokkal az esetekkel foglalkozik, amikor az eljárást kezdeményező iratot nem közvetlenül az adós veszi át, azonban a kézbesítés mégis megfelelő lehet. Ilyen eset például, ha az adós lacímén olyan személy kezébe történt a kézbesítés, aki az adóssal egy háztartásban él, illetve ott foglalkoztatják, vagy ha a küldeményt az adós levélszekrényében helyezték el. Az olyan kézbesítési rendszer, ami jogi fikción alapul, általában nem tekinthető elégségesnek az európai végrehajtható okirat kibocsátásához.

Az adós tájékoztatása terén a rendelet előírja, hogy az eredetileg eljáró államban lefolytatott (alap)eljárás csak akkor szolgálhat az európai végrehajtható okirat kibocsátásának alapjául, ha az adóst az eljárás folyamán megfelelő információkkal látták el a követelésről (a felek nevééről, címéről, a követelés összegéről, a kapcsolódó kamatokról, illetve a követelés jogcíméről), valamint a védekezés érdekében szükséges lépésekről. Utóbbi vonatkozásában a 17. cikk szerint kifejezetten tájékoztatni kell az adóst a követelés vitássá tételének szabályairól, határidejéről, a védekezés hiányának vagy a tárgyaláson való megjelenés elmulasztásának következményeiről - különösen ott, ahol az adós e körülmény alapján marasztalható.

A minimum eljárási követelményeknek való megfelelés vizsgálata annak a bíróságnak a hatáskörébe tartozik, amelynél az európai végrehajtható okirat kibocsátását kérték. Abban az esetben, ha az európai végrehajtható okirat kibocsátásra kerül, a minimum standardok fennállásának további vizsgálatára nem kerülhet sor a többi tagállamban sem.

A fent leírt szabályokat - néhány kivételtől eltekintve - alkalmazni kell abban az esetben is, ha a nem vitatott követelést bírósági egyezség vagy közokirat tartalmazza, és az európai végrehajtható okirat kibocsátását ezen dokumentumok alapján kéri.

Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendeletének legtöbb rendelkezését 2005. október 21. óta kell alkalmazni. Ennek kapcsán érdemes megjegyezni, hogy e rendelet a nem vitatott követelések vonatkozásában sem írja felül a Tanács 44/2001/EK rendeletét, ugyanis az európai végrehajtható okirat kibocsátása iránti kérelem a hatálybalépés után is csak lehetőség a hitelező számára. A végrehajtást kérő ma is dönthet úgy, hogy a nem vitatott követelésekre vonatkozó különleges szabályok helyett a Tanács 44/2001/EK rendelete rendszerét, az abban foglalt exequatur-eljárást veszi igénybe.

Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete tehát nagy előrelépést jelent a bírósági határozatok, bírósági egyezségek és a pénzkövetelésről szóló közokiratok Európai Unión belüli szabad áramlása terén. A rendelet jelentősége azonban tényleges tartalmán messze túlmutat, ugyanis azáltal, hogy a nem vitatott pénzkövetelésekre vonatkozóan megalkotta az európai végrehajtható okirat intézményét, ezzel egyben megalkotta az európai végrehajtható okirat prototípusát is, amelynek alkalmazása a későbbiek folyamán egyéb követelésekre is kiterjeszhető.

Az európai végrehajtható okirat intézménye a hitelezők jogvédelmének biztosítása oldaláról is igen nagy jelentőséggel bír:

- az exequatur-eljárás kiiktatása időt és költséget takarít meg a hitelező számára;
- az Európai Unió egységes belső piacán fokozatosan növekszik a határokon átnyúló jogviták száma, emiatt egyre nagyobb számú uniós polgár és vállalkozás számára kell ezen a téren is megfelelő jogvédelmet biztosítani;
- a határokon átívelő jogviták számának növekedése - az exequatur-eljárás fenntartása mellett - idővel akár a bíróságok tehernövekedését, az eljárások lassulását is eredményezheti, amely szintén a hitelezői érdekek ellen hat;
- az Európai Unión belül az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása tágabb teret biztosít a rosszhiszemű kötelezettek (adósok) számára a végrehajtási eljárás alóli kibúvársra. Az európai végrehajtható okirat intézménye a hitelezőket az ilyen esetekkel szemben is fokozott védelemben részesíti - megnehezítve az adós számára a vagyon kimentését, a fedezet elvonását.

Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete komolyabb probléma nélkül illeszkedhetett be a magyar szabályozás rendszerébe. Egy kérdést ugyanakkor érdemes megvizsgálni a hivatkozott rendelet hazai alkalmazása kapcsán, nevezetesen, hogy a magyar szabályozás alapján mely követelésekre lehet alkalmazni azt. A rendelet hatálya csak a nem vitatott, pénzfizetésre irányuló követelésekre terjed ki. A magyar jog intézményei közül vajon mely követelések minősülnek majd ilyennek? A rendelet 3. cikk (1) bekezdését összevetve a magyar polgári eljárásjog szabályaival arra juthatunk, hogy nem vitatottnak minősülhet a pénzkövetelés, ha

- jogerős fizetési meghagyás tartalmazza,
- jogerős bírósági meghagyás tartalmazza,
- elismerésen alapuló ítéletbe van foglalva,
- jogerős végzéssel jóváhagyott perbeli egyezség rögzíti,
- azt valamilyen módon közjegyzői okiratba foglalták (például tartozáselismerés).

Az európai fizetési meghagyásos eljárás és a kis értékű követelések európai eljárása

A határokon átívelő polgári és kereskedelmi ügyek, az ilyen tárgyú határozatok végrehajtása terén is jelentős fejlemény kétféle új, a közösségi jog által szabályozott, önálló, szupranacionális polgári eljárás megjelenése. Az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 12. napján kelt 1896/2006/EK rendelete, míg a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről az Európai Parlament és a Tanács 2007. július 11. napján kelt 861/2007/EK rendelete rendelkezik. Ez a kétféle önálló *sui generis* európai polgári eljárás a határon átnyúló ügyekben vehető igénybe követelések érvényesítésére.

A bírósági végrehajtás szempontjából a fenti rendeletek jelentősége abban áll, hogy az itt szabályozott eljárásokban megszülető érdemi határozatok bármely tagállamban végrehajthatónak minősülnek. A származási tagállamban végrehajthatóvá vált európai fizetési meghagyást a többi tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás és az elismerés kifogásolásának bármilyen lehetősége nélkül el kell ismerni és végre kell hajtani (1896/2006/EK rendelet 19. cikk). A valamely tagállamban a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítéletet a többi tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás és az elismerés kifogásolásának bármilyen lehetősége nélkül el kell ismerni és végre kell hajtani (861/2007/EK rendelet 20. cikk).

A bírósági végrehajtást érintő tervezetek az Európai Unióban

Amint arra korábban utaltunk, az Európai Unióban az ezredforduló óta feltűnően aktív jogalkotási tevékenység zajlik a polgári eljárásjog területén, az Európai Unió szupranacionális szervei egyre szélesebb területre terjesztik ki a közösségi jog hatókörét. A legújabb tendenciák azt mutatják, hogy a végrehajtási eljárás terén is újabb közösségi intézkedések, jogforrások láthatnak napvilágot a jövőben. Ezek érdekessége, hogy a korábbiaktól eltérően már nem csupán a végrehajtás elrendelésével, hanem részben a végrehajtás foganatosításának kérdéseivel is foglalkozhatnak majd. Ilyen intézkedések, jogforrások alapját teremtheti meg a bankszámlák letiltása tárgyában 2006. október 24-én kiadott, valamint az adósok vagyónának átláthatóságáról 2008. március 6-án kiadott Zöld könyv.

A bankszámlák letiltása tárgyában kiadott zöld könyv

Az Európai Bizottság a bankszámlák letiltása tárgyában 2006. október 24-én Zöld könyvet adott ki. Ez a dokumentum rögzíti a következőket:

- jelenleg a bírósági határozatok végrehajtása azt követően is teljes mértékben nemzeti joghatóság alá tartozik, hogy azokat egy másik tagállamban végrehajthatónak nyilvánították;
- a végrehajtásra vonatkozó nemzeti szabályozások között jelenleg fennálló egyenlőtlenségek súlyosan gátolják a követelések határokon átnyúló behajtását;
- azok a hitelezők, akik egy határozatot egy másik tagállamban kívánják érvényesíteni, különböző jogrendszerekkel, eljárási követelményekkel és nyelvi akadályokkal kerülnek szembe, ami többletköltségekkel jár;
- a gyakorlatban azok a hitelezők, akik pénzkövetelést próbálnak behajtani Európában, legtöbbször adósuk számláját próbálják meg letiltatni. Ilyen eljárás a legtöbb tagállamban létezik, és amennyiben hatékonyan működik, hathatós eszköz lehet az ellenszegülő vagy csaló adósok ellen.

A Zöld könyv rámutat, hogy az Európai Unióban az adósok manapság képesek pénzeiket azonnal átutalni a hitelezőjük által ismert számláról egy másik számlára gyakorlatilag bármely tagállamban, a hitelezők viszont nem képesek ugyanilyen gyorsasággal zároltatni ezeket a pénzeket. Jelenleg nem létezik olyan közösségi jogi eszköz, amely ezt a problémát megfelelően kezelni tudná.

A Zöld könyv javaslata egyfajta európai rendelvénnyel bevezetése a bankszámlák letiltására, amely lehetővé tenné a hitelezőnek, hogy hozzájusson követeléséhez azáltal, hogy megakadályozná adósának az Európai Unión belül vezetett egy vagy több bankszámláján levő pénzeszközök eltüntetését vagy átutalását. Ez a rendelvénnyel alapvetően előzetes védelmi funkciót töltene be: az adósnak a bankszámlán levő pénzeszközöket zárolná anélkül, hogy az átutalásra kerülne a hitelezőnek. Az eljárást a rendelvénnyel kibocsátására vonatkozó feltételekhez kötnék, amelyek között szerepelne az adós számára biztosított megfelelő szintű védelem is. Valamely tagállamban kiállított letiltási rendelvénnyel az Európai Unió egész területén elismert és végrehajtható lenne anélkül, hogy szükség lenne végrehajthatóvá nyilvánításra. Egy ilyen rendszert új és önálló európai eljárás kialakításával lehetne felállítani, amely a nemzeti jog hatályos intézkedéseit egészítené ki, vagy irányelv útján hangolná össze a tagállamoknak a bankszámlák letiltására vonatkozó nemzeti szabályozásait. Az utóbbi esetben kiegészítő rendelkezések meghozatalára van szükség, hogy az Európai Unió egész területén biztosítható legyen az egyik tagállamban kiállított letiltási rendelvénnyel elismerése és végrehajtása.

A tervek szerint a letiltási rendelvénnyel a bíróság a hitelező kérelmére gyorsított eljárásban adná ki. A kérelem előterjesztésére valamennyi közösségi nyelven rendelkezésre álló igénylőlapon kerülne sor. A hitelezőnek az eljárás során először megfelelő okiratokkal meg kellene győznie a bíróságot, hogy jogos a követelése az adós ellen (*fumus boni iuris*). Ezután a hitelezőnek bizonyítania kellene az eljárás sürgősségét, például annak kockázatát, hogy a követelés érvényesítése meghiúsul, amennyiben az intézkedést nem hozzák meg (*periculum in mora*). A tagállamok jogrendszerei közötti eltérések miatt figyelmesen meg kell vizsgálni e feltétel pontos természetét, szem előtt tartva annak szükségességét, hogy a hitelező és az adós érdekei megfelelő egyensúlyban maradjanak.

Végezetül a bíróságnak biztosítani kell a lehetőséget, hogy az adós biztosítékot vagy letétet követeljen a hitelezőtől. A biztosíték vagy letét védelmet nyújtana az adós az azon veszteségekkel vagy károkkal szemben, amelyek az intézkedésnek az eljárás során történő megsemmisítése esetén merülnének fel. Itt felmerül a kérdés, hogy vajon miképpen kerüljön szabályozásra a biztosíték összegének megállapítása.

Az egyes tagállamokban létező jelenlegi gyakorlattal összehangban a Zöld könyv szerkesztői azt javasolják, hogy a bankszámlaletiltás foganatosítását megelőzően ne hallgassák meg és ne is értesítsék az adóst a kérelemről, mivel az ellentétes lenne azzal a céllal, hogy megakadályozzák a pénznek a hitelező esetleges kárára történő mozgását, és elveszne az intézkedés váratlanságából fakadó hatás is. Ebben az esetben, az adóst a letiltásról, annak foganatosításával egy időben értesítenék, ugyanakkor biztosítanak számára a végrehajtási intézkedés megtámadásának lehetőségét.

Ha több hitelező verseng az adós bankszámláján szereplő összegekért, felmerül a kérdés, hogy a különböző hitelezőket miként rangsorolják. Míg néhány tagállam elsőbbséget ad annak a hitelezőnek, aki a védelmi jellegű rendelvénnyel elsőként adta át a banknak, mások a pénzeszközök fizetéseképtelenségi eljárásban alkalmazott

elosztásához hasonlóan a csoportelvet alkalmazzák. Meg kell ezért vizsgálni, hogy miképpen célszerű szabályozni ezt a kérdést: egységes európai szabályokat kell-e alkotni, avagy a végrehajtás állama szerinti nemzeti jog kerüljön alkalmazásra.

Amennyiben a hitelező, aki letiltási rendelvénnyel zároltatta adósa bankszámláját, az alapeljárásban kielégítési végrehajtás alapjául szolgáló határozathoz jut, a lefoglalt pénzeszközt a saját számlájára történő átutalással vagy egyéb módon szerezheti meg. A Zöld könyv előírja, hogy ilyen esetben a rendelvényt végrehajtási intézkedéssé lehet majd alakítani, amelynek nyomán a lefoglalt összeget átutalják a hitelezőnek.

Az adósok vagyonának átláthatóságáról kiadott Zöld könyv

Nem szorul különösebb magyarázatra, hogy az adósságbehajtás sikerének jelentős akadályát képezi, ha nem állnak rendelkezésre bizonyos, az adóra vagy az adós vagyonára vonatkozó adatok, információk. A határokon átnyúló adósságbehajtás esetén - ebben a körben - további problémát jelent a nemzeti jogrendszerek különbözősége, illetve az a körülmény, hogy a hitelezők általában nem rendelkeznek kellő információkkal a többi tagállam jogi megoldásaira vonatkozóan. Mindez az Európai Unión belül gátolhatja a belső piac megfelelő működését és veszélyeztetheti a hitelezők érdekeit.

E veszélyeket az elmúlt években szakemberek és az Európai Unió illetékes szervei is felismerték, így több - az adóra és vagyonára vonatkozó alapvető információk beszerzését elősegítő - tervezet és program született.

Az ún. *Storme-Bizottság* már 1993-ban elkészült irányelvtervezetében javaslatot tett - többek között - az adós vagyonának feltárására szolgáló szabályok egységesítésére. A javaslat 12.4. pontja szerint: annak a hitelezőnek a védelme érdekében, aki igazolja, hogy nem képes az ítélet kielégítéséhez elegendő vagyont az adósnál fellelni, a tagállamok jogának biztosítása kell:

a) hogy az adós teljes egészében legyen köteles feltárni, hogy milyen vagyontárgyakkal rendelkezik, és hogy e vagyontárgyak hol lelhetőek fel. Ezt a bevallást az adós a hitelező vagy a jogszabályok által meghatározott megfelelő hatóság felé köteles megtenni;

b) hogy a megfelelő (illetékes) hatóság megköveteli harmadik személyektől, hogy fedjenek fel minden információt az adós azon vagyontárgyaira vonatkozóan, amelyeket birtokukban tartanak. A „harmadik személyek” kifejezés magában foglal valamennyi jogalanyt, amely az adós nevében bármely összeget magánál tart;

c) szankciókat, amelyek által ezek a kötelezettségek kikényszeríthetők.

Később az Európai Bizottság „A bírósági határozatok Európai Unióban történő meghozatala és végrehajtása hatékonyságának javítása” című, 1998. évi közleményében rámutatott a határokon átnyúló adósságbehajtás nehézségeire. Két évvel később a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerése elvének végrehajtására vonatkozó *intézkedési program* megállapította, hogy „sokkal könnyebb lenne a bírósági határozatok végrehajtása az Európai Unióban, amennyiben lehetséges volna pontos információhoz jutni az adós pénzügyi helyzetére vonatkozóan. Ezért intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy lehetővé tegyék az adós vagyonának a tagállamok területén való pontos beazonosítását.”

Az Európai Bizottság végül 2008. március 6-án *Zöld könyvet* terjesztett elő „A bírósági határozatok hatékony végrehajtása az Európai Unióban: az adósok vagyonának átláthatósága” címmel. E dokumentum röviden összefoglalja az adóra és vagyontárgyaira vonatkozó adatok beszerzésével kapcsolatos legfontosabb kihívásokat és javaslatokat fogalmaz meg a felmerülő problémák megoldására. A Zöld könyv deklarált célja, hogy széles körű konzultációt indítson az érdekelt felek körében arról, hogy milyen módon lehetne javítani az adósok vagyonának átláthatóságát az Európai Unióban. Az Európai Bizottság a dokumentum kezdő soraiban felkéri az érdekelt feleket, hogy észrevételeiket 2008. szeptember 30-áig nyújtsák be a Bizottsághoz. Az alábbiakban ennek a Zöld könyvnek a fontosabb elemeiről adunk áttekintést.

Az Európai Bizottság által 2008. március 6-án előterjesztett Zöld könyv kiindulópontja, hogy a belső piac megfelelő működése érdekében lépéseket kell tenni a határokon átnyúló adósságbehajtás akadályainak leküzdésére. A koncepció e körben az adós végrehajtás alá vonható vagyonának feltárása kapcsán fogalmaz meg javaslatokat. A Zöld könyv rögzíti, hogy a végrehajtáshoz szükséges információk felkutatása terén a tagállamok jogrendszerei eltérő megoldásokat alkalmaznak. Ezek között az információhoz való hozzáférés biztosításának két alapvető módszere az *adós nyilatkozata* és az *adatbázisok használata*.

A nemzeti jogrendszerek különbözősége, illetve a hitelezőknek a többi tagállam struktúráira vonatkozó elégtelen információja akadályozza a határokon átnyúló adósságbehajtást. A tagállami jogrendszerek alapjául szolgáló struktúrák hasonlósága azonban alapját képezheti azok egymáshoz való közelítésének. Természetesen az információszerezés szabályozása során figyelemmel kell lenni az adatvédelem szabályaira is. A Zöld könyv egyértelműen azt sugallja, hogy az adósok vagyonának átláthatósága érdekében közösségi szintű intézkedések szükségesek.

A dokumentum e körben négy irányban fogalmaz meg megoldási lehetőségeket.

a) Az első megoldási javaslat a nemzeti végrehajtási jogszabályokra és gyakorlatokra vonatkozó *kézikönyv* kidolgozása. E kézikönyv tartalmazhatná az egyes tagállamokban valamely személy vagyona-ra vonatkozóan rendelkezésre álló valamennyi információforrást, azon személyek és szervek felsorolását és elérhetőségét, amelyek hozzáférhetnek az adott információhoz, a hozzáférés költségeit, illetve egyéb lényeges adatokat. E kézikönyvet a polgári és kereskedelmi ügyekben illetékes Európai Igazságügyi Hálózat weboldalán hozzáférhetővé lehetne tenni. Álláspontom szerint e projekt - megvalósulása esetén - jelentős gyakorlati haszonnal járna, ráadásul viszonylag csekély anyagi befektetéssel megvalósítható.

b) A második javaslat a rendelkezésre álló *információk körének bővítése*, valamint a *nyilvántartásokhoz történő hozzáférés javítása*. A Zöld könyv a legjelentősebb adatbázisok között a kereskedelmi nyilvántartásokkal (Magyarországon cégnyilvántartás), a népesség-nyilvántartásokkal, valamint a társadalombiztosítási és adónyilvántartásokkal foglalkozik. A dokumentum rövid áttekintést ad a hivatkozott nyilvántartások jelenlegi helyzetéről, felvetve néhány elméleti és gyakorlati problémát. Ilyen problémák például az alábbiak:

- az egyes tagállamokban eltérő az adatbázisok struktúrája;
- egyes helyeken központi adatbázisok léteznek, míg másutt helyi nyilvántartások tartalmazzák a fontosabb adatokat (ez a helyzet a kereskedelmi és a népesség-nyilvántartásoknál egyaránt előfordul);
- nem azonos az adatok megbízhatósága;
- eltérő az adatokhoz való hozzáférés szabályozása;
- a nyilvántartásokhoz való hozzáférés ellentétbe kerülhet a különböző titokvédelmi és adatvédelmi szabályokkal.

A Zöld könyv rögzíti, hogy jelentős mértékben javult a végrehajtási eljárások hatékonysága azokban az államokban, ahol az utóbbi években lehetővé tették a végrehajtó szervek számára a különböző központi nyilvántartásokhoz való hozzáférést. A dokumentum a nyilvántartásokban elérhető információk körének bővítését és a nyilvántartásokhoz való hozzáférés könnyítését jelöli meg előrelépési lehetőségként. Hiányossága ugyanakkor, hogy nem elemzi külön a határokon átívelő ügyek speciális nehézségeit.

Érdekes, hogy a Zöld könyv nem foglalkozik az ingatlanok nyilvántartásával, annak ellenére, hogy az ingatlan az egyik legjelentősebb olyan vagyontárgy, amely a végrehajtási eljárásban a hitelező követelésének fedezetéül szolgálhat. Persze az ingatlanok nyilvántartásának rendszere jelentős eltéréseket mutat az egyes tagállamokban. Ugyanakkor ezen a téren létezik egy nemzetközi kezdeményezés, az Eulis-projekt, amely az egyes országok ingatlan-nyilvántartási rendszereit igyekszik áttekinthetővé és elektronikusan elérhetővé tenni. A projektben egyelőre viszonylag kevés állam vesz részt: Ausztria, Anglia és Wales, Skócia, Írország, Hollandia, Svédország, Finnország, Norvégia, Izland és Litvánia. Kétségtelen, hogy a határokon átívelő végrehajtási eljárások hatékonyságát is jelentősen javíthatná, ha a nemzeti ingatlanregiszterek elektronikus formában központilag elérhetővé válnának.

Álláspontom szerint a magyarországi nyilvántartások rendszere, tartalma és a magyar jogrendszer megoldása a nyilvántartásokhoz való hozzáférés terén mintaeértékű lehet más országok, sőt az európai jogközelítési törekvések számára is.

c) A Zöld könyv harmadik javaslata a *végrehajtó hatóságok közötti információcsere* kiépítése. A dokumentum kiindulópontja, hogy a végrehajtó szervek jelenleg nem férhetnek hozzá közvetlenül a többi tagállamnak azokhoz a nyilvántartásaihoz, amelyek nyitva állnak az adott állam végrehajtó szervei számára. Amennyiben végrehajtó szervek hozzá is férhetnek egyáltalán ezekhez a nyilvántartásokhoz, a hozzáférés szigorúan a nemzeti végrehajtó szervekre korlátozódik. Jelenleg nincs olyan nemzetközi jogi eszköz, amely a nemzeti végrehajtó szervek közötti információcsere szabályozná. Mindebből a Zöld könyv készítői arra a következtetésre jutnak, hogy - átfogó európai nyilvántartások hiányában - az egyik lehetőség a nemzeti végrehajtó hatóságok közötti együttműködés erősítése és az azok közötti közvetlen információcsere bevezetése lehetne. Az egyik tagállam végrehajtó szervei segítséget kérhetnének a másik tagállam illetékes szerveitől. Ebben a tekintetben mintául szolgálhat az adóhatóságok kölcsönös segítségnyújtásáról szóló közösségi jogi eszköz.

Álláspontom szerint a végrehajtó szervek közötti információcsere gyakorlati jelentősége az Európai Unión belül jelenleg csekély. A végrehajtás foganatosítása alapvetően tagállami joghatóság alá tartozik, így az adósra, illetve vagyona-ra vonatkozó adatok a foganatosítás szerinti tagállam végrehajtási szervei számára szükségesek. Márpedig ezek a szervek maguk férhetnek hozzá saját tagállamuk nyilvántartásaihoz. Talán az adós lakcíme, illetve - az európai bankszámla-letiltási rendszer kiépítése esetén - az adós bankszámlaszáma lehet olyan adat, amelyre a foganatosítás szerinti tagállam végrehajtási szervein kívül más ország hatóságainak is szüksége lehet.

d) Végül a Zöld könyv foglalkozik az *adós nyilatkozatának* kérdésével. Az adós által szóban vagy írásban előterjesztendő vagyonynyilatkozat intézményét számos uniós tagállam végrehajtási joga ismeri. Néhány tagállamban az adósnyilatkozatra a végrehajtást foganatosító bíróság előtti tanúvallomás formájában kerül sor. Az adós köteles szóbeli meghallgatáson részt venni, amelynek során a bíró (vagy az igazságügyi ügyintéző) hallgatja ki. Más tagállamokban az adósnyilatkozat megtételére kötelező formanyomtatványok kitöltésével kerül sor. Ha az adós megtagadja a vagyonának felfedését, akkor az egyes tagállamokban különböző szankciókat (bírság, letartóztatás)

alkalmazhatnak vele szemben, a valótlan adatszolgáltatás pedig több országban bűncselekménynek minősül. Ugyanakkor érdemes megemlíteni, hogy több tagállamban semmilyen formában nem létezik az adós vagyonfelfedő nyilatkozata. Ez a helyzet - többek között - Franciaországban és Magyarországon is.

A Zöld könyv közösségi szintű intézkedésekre tesz javaslatot az adós vagyonyilatkozata körében. A dokumentumban kétféle alternatíva szerepel.

da) Az egyik lehetőség olyan közösségi jogi eszköz volna, amely az adósnyilatkozat felvételére vonatkozó eljárás bevezetésére kötelezi a tagállamokat, azonban mérlegelésükre bízva a részletes szabályok kidolgozását. Lényegében hasonló javaslatot fogalmazott meg 1993-ban a Storme-bizottság irányelvetervezetében. Ennek a javaslatnak a hátulütője, hogy az eltérő nemzeti megoldások a hatékonyság ellen hathatnak.

db) A másik lehetőség az egységes európai vagyonyilatkozat (*European Assets Declaration*) bevezetése, amely révén arra köteleznék az adóst, hogy fedje fel az Európai Igazságügyi Térségben található valamennyi vagyonát. Ezt a nyilatkozatot minden közösségi nyelven rendelkezésre álló egységes formanyomtatványon tehetnék meg. A nyilatkozat feltételeivel és tartalmával, valamint a vonatkozó szankciókkal kapcsolatban akár egységes szabályokat lehetne megállapítani (például bírság, elzárás).

Az utóbbi javaslatot a magam részéről továbbgondolásra érdemesnek tartom, annak ellenére, hogy Magyarországon jelenleg nem létezik hasonló jogintézmény és hagyományai sincsenek. Ugyanakkor az egységes európai vagyonyilatkozat hatékonyságával kapcsolatban kétségeim is vannak. A végrehajtási eljárásra ugyanis éppen azért kerül sor, mert elmarad az önkéntes teljesítés. Amennyiben ennek az az oka, hogy bár az adós rendelkezik ugyan vagyonnal, mégis hiányzik teljesítési készsége, akkor - álláspontom szerint - a nyilatkozattétel során is fel kell készülni arra, hogy az adós kikapukat keres, és nem szolgáltatót kellő információt. Ebben az összefüggésben hatékonyabb megoldásnak látom a vagyonelemek nyilvántartását tartalmazó adatbázisok fejlesztését, és ezekhez a végrehajtási szervek hozzáféréseinek egyszerűsítését.

Első rész

ÁLTALÁNOS ELJÁRÁSI SZABÁLYOK

I. fejezet

ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK

A törvény alkalmazási köre

Vht. 1. § A bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatait, továbbá egyes okiratokon alapuló követeléseket bírósági végrehajtás útján, e törvény szerint kell végrehajtani.

Történeti és jogszabályi háttér

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény a Bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendeletet (a továbbiakban: Vhtvr.) váltotta fel. 1994. május 11-én hirdették ki a Magyar Közlönyben azzal a hatályba léptető rendelkezéssel, miszerint a törvény a kihirdetést követő negyedik hónap első napján lép hatályba. Így a Vht. 1994. szeptember 1-jén lépett hatályba, ám rendelkezéseit alkalmazni kellett a hatálybalépésekor folyamatban levő ügyekben (Vht. 302. §). A törvény kimondta, hogy a jogszabály hatálybalépése előtt a korábbi jogszabályok szerint elvégzett eljárási cselekmények megtartják a hatályukat, és jogkövetkezményeik fennmaradnak.

Már legelső komplex és átfogó végrehajtási törvényünk, az 1881. évi LX. törvénycikk is a perszabályoktól elkülönült eljárás-ként szabályozta a végrehajtási eljárást. A végrehajtási eljárás perkódextól való relatív függetlensége fennmaradt a Polgári Perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk (az ún. Plósz féle polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) megalkotása, illetve hatálybalépése után is. E jogalkotási gyakorlat a jogélet síkján eldöntötte a jogirodalmi vitát, s Magyary Géza felfogásával megegyező módon vallotta és vallja, hogy a „végrehajtási eljárás egészen a per körén kívül eső eljárás...” (*Magyary Géza-Nizsalovszki Endre: Magyar Polgári Perjog, 3. kiadás, Budapest, 1939., 19. o.*)

A Pp. 1953. január 1-jén lépett hatályba, s perrendtartásunk első két évében még az 1881. évi LX. törvénycikk - igaz többször módosított - rendelkezései szabályozták a végrehajtási eljárást. Csak az 1955. évi 21. törvényerejű

rendelet váltotta le véglegesen az 1881. évi LX. törvénycikket, egyúttal betelepítve végrehajtási jogunkba a végrehajtható okiratok jelenleg ismert típusait a végrehajtási lapot és a végrehajtási záradékkal ellátott közokiratot. Az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet rendelkezései szerint a Vhtvr. 1980. január 1-jei hatálybalépéséig kellett eljárni, az 1980. január elsején folyamatban lévő ügyekre azonban már a Vhtvr. szabályait kellett alkalmazni.

A Vhtvr. rendelkezései nem csak a társadalmi-gazdasági körülmények radikális megváltozása miatt avultak el az 1990-es évek elejére. A Vht. miniszteri indokolása a társadalmi változások mellett kiemelte a végrehajtási ügyek számának növekedését, továbbá utalt arra, miszerint a Vhtvr. több szabálya, intézménye nem állta ki az alkotmányosság próbáját. Az Alkotmánybíróság, megsemmisítve a Vhtvr. számos szakaszát, irányt szabott a jogalkotó munkának. Így például a 46/1991. (IX. 10.) AB határozatra alapítva a Vht. és Pp. (368-369. §) éles különbséget tesz a végrehajtási lappal vagy végrehajtási záradékkal induló végrehajtási eljárások jogorvoslati fórumrendszere között. Máig érvényes éllel szögezte le az Alkotmánybíróság, hogy „a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése - akár jogszerű kényszerítés árán is - a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartoznak” [46/1991. (IX. 10.) AB határozat].

A Vht. gyökeres átalakítására már a kilencvenes évek végén sor került. A 2000. évi CXXXVI. törvény a Vht. több mint százötven szakaszát módosította. A törvény indokolása szerint a módosítások célja a hitelezői érdekvédelem mellett a hatékony végrehajtás eszközeinek biztosítása. E célok megvalósításával összhangban kibővítették a végrehajtó adatgyűjtésének körét, újraszabályozták az ingatlan végrehajtás rendjét.

Hazánk európai uniós csatlakozása nyomán nemcsak új intézmények jelentek meg végrehajtási jogunkban, hanem a törvény a közösségi jog magyarországi érvényesülésének egyik biztosítékává lépett elő. A Vht. alapján történik az Európai Unió szervei és szervezetei által hozott döntések Magyarországon belüli kikényszerítése éppúgy, mint a közösségi jogforrások alapján a más tagállamokban meghozott bírói határozatok végrehajtása.

A 2008. évi XXXIX. törvény rendelkezéseinek megfelelően 2009. január 1-jével a Vht. új intézményekkel bővült. Ennek oka egyrészt az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló 1896/2006/EK rendelet 2008. december 12-én történt hatálybalépése, másfelől a kis értékű követelések európai eljárásának a 861/2007/EK rendeletben szabályozott perszabályainak 2009. január 1-jétől történő alkalmazása.

A Vht.-t módosító 2008. évi XXXIX. törvény előírásai szerint a Vht. közösségi joganyagot érintő változásai mellett 2009. január 1-jén számos új rendelkezés lépett még hatályba. Kiemelendők az elektronikus árverésre vonatkozó új eljárási szabályok, avagy a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítését lehetővé tevő rendelkezések. A változások nemcsak a korszerű elektronikus eljárások felé tett lépések, hanem növelik a végrehajtási eljárás jogi biztonságát, s a remények szerint csökkentik a gyakorlatban tapasztalható visszaéléseket.

A Vht. jelentős változását eredményezte a Fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény. A Vht.-t érintő változások nagyrészt 2010. június 1-jétől lépnek hatályba, de jelentőségük a törvény szövege alapján már ma megállapítható. Mivel a fizetési meghagyásos eljárás közjegyzői nemperes eljárássá válik, a jogalkotó a kapcsolódó jogszabályokba átvezette a magyar igazságügy korszakos (bár néhány ponton alkotmányellenesnek tűnő) reformját. A 2009. évi L. törvény alapján a jövőben lehetővé válik majd a fizetési meghagyás végrehajtói kézbesítése, a jogerős fizetési meghagyás végrehajtását pedig közjegyző rendeli el. Ennek megfelelően a közjegyző mindazokat a jogosultságokat gyakorolja majd, amelyeket ma még a bíróság a végrehajtás elrendelésekor gyakorol. Így például a végrehajtó a nála kezdeményezett végrehajtás során kiállított végrehajtási lapot, amennyiben a fizetési meghagyás végrehajtására irányul, nem a bíróságnak, hanem a közjegyzőnek küldi meg [2009. évi L. tv. 65. § (10) bekezdése alapján a Vht. új 31/E. § (1) bekezdése és Vht. 12/A. §-a]. Alapjaiban változik meg a fizetési meghagyás végrehajtásának elrendelése iránti eljárás, nemcsak elektronikus formanyomtatvány használata válik bizonyos esetekben kötelezővé, hanem a végrehajtást - mivel a MOKK rendszerén keresztül történik - bármelyik közjegyző elrendelheti, akihez az ügyelosztás során a végrehajtási kérelem kerül. Az új szabályok azonban ezen túlmenően is széleskörűen érintik a Vht. rendszerét, így például az inkasszó szabályait, ahol - a Vht. 6. §-ába iktatott kivétel okán - 2010. június 1-je után jogerős fizetési meghagyás esetében azonnal végrehajtási eljárást kell kezdeményezni a közjegyzőnél, és a jogosultnak nem kell a végrehajtás előtt inkasszót benyújtania.

A jogerős fizetési meghagyás végrehajtásának elrendelése mellett a közjegyző még számos végrehajtást elrendelhet (Vht. 23/C. §). Ezekben az eljárásokban a 2009. évi L. törvény új rendelkezései lényegesen bővítették a közjegyzői jogköröket. A közjegyző gyakorolhatja mindazokat a jogokat, amelyeket a végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtás foganatosítása során gyakorol [Vht. 31/E. § (1) bek.], ám ezen eljárások technikai szabályai, költségrendelkezései is különböznek a fizetési meghagyás végrehajtásától (például más a díjszabás alapját alkotó jogszabályhely). A 2009. évi L. törvény logikájának megfelelően tehát a jövőben a végrehajtás elrendelésének jogosultsága megoszlik a közjegyző és a bíróság között. A végrehajtás foganatosítása csak annyiban esik az új szabályozási logika alá, amennyiben a végrehajtást elrendelő szervezetnek (közjegyzőnek és bíróságnak) a Vht. bármilyen jogosultságot ad. Egyébként az megmarad a végrehajtást foganatosító bíróság rendelkezése alatt.

Minderről a Vht. megfelelő részében írunk, ügyelve arra, hogy az új szabályokat megfelelően elkülönítsük a régi, avagy még mindig hatályban lévő előírásoktól, és azok magyarázatától.

A Vht. 307. §-ába foglalt felhatalmazás alapján a törvény alkalmazására, a végrehajtási eljárás különböző szakaszaira és szereplőire vonatkozóan mind a kormány, mind az igazságügyi igazgatásért felelős miniszter számos jogszabályt alkotott (vö. Bevezetés).

A törvény hatálya

A bírósági végrehajtásról szóló törvény az alapvető rendelkezések körén belül először - az alfejezetbe foglalt címnek megfelelően - alkalmazási köréről rendelkezik. A Vht. e szabályokkal önmaga határozza meg, hogy hatálya milyen ügyekre, milyen jogi hatással rendelkező határozatok és okiratok végrehajtására terjed ki, továbbá milyen, a jogosult jogait kikényszerítő eljárásban (eljárásokban), mi módon kell normáit alkalmazni. A törvény célja egyértelmű: intézményei és jogi normái révén el kell érni, hogy a hatálya alá sorolt határozatok állami kényszer igénybevételével megvalósuljanak, a törvény által a jogosult számára biztosított állami eszközök igénybevételével kifejtsek jogi hatásukat.

A törvény nem szól arról a személyi köréről, akire alkalmazása kiterjed (*személyi hatály*), továbbá mellőzi alkalmazhatóságának területi meghatározását (*területi hatály*). Kommentárunkat ezen utóbbival kezdjük, mivel a törvény területi hatályának meghatározása lényegesen egyszerűbbnek tűnik a személyi hatály kérdésénél.

A törvényt a Magyar Köztársaság területén kell alkalmazni. Külföldön a Vht. csak akkor alkalmazható, ha erről nemzetközi bilaterális vagy multilaterális egyezmény megengedő rendelkezést tartalmaz. Kétség esetén az igazságügyért felelős miniszter ad a törvény külföldi alkalmazhatóságáról felvilágosítást.

Ki kell emelnünk azokat az eseteket, amikor magyar bíróság az Európai Unió joga alapján olyan eljárási cselekményt végez, olyan intézkedést tesz, amellyel megalapozza a végrehajtási eljárást egy másik tagállam területén. Legtipikusabb a Vht. 31/C. §-a alá sorolt bírói intézkedések köre, ekkor az első fokon eljáró magyar bíróság a közösségi jog által meghatározott iratok és tanúsítványok kiállításával - a Vht. előírásai szerint eljárva - lényegében egy másik tagállam területén fogatosítandó végrehajtás megindításának jogi bázisát biztosítja. E helyzetet nevezhetjük a törvény közvetett területi hatályának, mivel a magyar Vht. alapján intézkedő magyar bíróságnak a Vht. felhatalmazása alapján hozott határozatai, intézkedései a végrehajtás helyszínének tagállamában nem vizsgálhatóak felül (vagy ha igen, csak rendkívül szűk körben, és esetben), így a határozat jogi legitimitását - kapcsolódva a közösségi jog előírásaihoz - a Vht. jogi normái biztosítják (vö. *Vht. 31/C. § kommentára*).

A törvény személyi hatálya minden, a Magyar Köztársaság területén fellépő, működő, tevékenységet kifejtő jogalanyra kiterjed. Nincs annak jelentősége, hogy természetes személy, jogi személy vagy más jogalany az érintett, amennyiben a polgári peres és nemperes eljárásban az eljárások alany lehet, kiterjed rá a törvény hatálya. A törvény személyi hatálya szempontjából annak sincs jelentősége, hogy az érintett jogalanyok a magyar jog szerint, vagy más ország (külföld) joga szerint nyerték-e el jogi státusukat. A törvény személyi hatálya ebben az értelemben egy általános alkalmazási lehetőséget jelent, ugyanis nem biztos, hogy minden, a polgári eljárásokban félként szereplő jogalany érintetté válik a végrehajtási eljárásban.

A végrehajtási eljárás sajátos nemperes eljárás, ezért nem minden jogalany lesz automatikusan a végrehajtásban adóssá, vagy válik végrehajtást kérővé, és nem pusztán azért, mert vele szemben soha nem vezettek végrehajtási eljárást. A végrehajtási eljárásban az lehet végrehajtást kérő, aki a törvényi feltételeknek megfelelően megindíthatja a végrehajtási eljárást. Az adós pedig az a kötelezett, aki ellen a Vht. szabályai szerint végrehajtási eljárást indítottak, vagy ellene végrehajtási eljárás folyik. A Vht. tehát speciális szűrőt iktat be, így a polgári eljárások résztvevői közül nem minden jogalany válik a végrehajtási eljárás alanyává. A Vht. alkalmazásának személyi köre ezért csak azokra a jogalanyokra terjed ki, akik a végrehajtási eljárásban részt vesznek, akiknek jogaira és kötelezettségeire a törvény előírásokat tartalmaz. Az alkalmazás körére tekintettel itt a törvény személyi hatálya konkrét, adott és egyedi (vö. *Vht. 5. § kommentára*).

A végrehajtási eljárásban nem csak a polgári peres és nemperes eljárások alanyai, peres felei vesznek részt. A Vht. - tekintettel a sajátos eljárásra - egy fontos és lényeges szereplőt iktat be az eljárási alanyok közé, a bírósági végrehajtót. A bírósági végrehajtó eljárására a Vht. előírásai éppúgy kiterjednek, mint ahogy a bírósági végrehajtó eljárási képességét, jogalanyiságát szintén e törvény határozza meg. A törvény személyi hatálya alá ezért egy speciális, kizárólag a végrehajtási eljárást szabályozó törvény szerint megalakult, és e törvény alapján működő jogalany tartozik. Mindez természetesen nem érinti, hogy a végrehajtó (önálló bírósági végrehajtó, irodája vagy a megyei bírósági végrehajtó) önmagában polgári jogi jogok és kötelezettségek alanya lehet, vagy bizonyos perekben perképeséssel rendelkezik. Az önálló végrehajtó működési körében, illetőleg eljárása során okozott kárért kizárólag maga felel, mert nincs olyan jogszabály, amely a bíróság helytállási kötelezettségét megállapítaná, és a bíróság igazgatás jellegű ellenőrzése nem alkalmas a kár elhárítására - állapította meg a Fővárosi Ítéltábla (*FIT-H-PJ-2008-338.*) (bővebben minderről a Vht. Ötödik részének kommentárában).

A törvény tárgyi hatálya

Egy törvény tárgyi hatálya alatt azoknak az ügyeknek a csoportját értjük, amelyekre nézve a törvényt alkalmazni kell. A Vht. esetében ezt az 1. § határozza meg. A Vht. 1. §-ába foglalt határozatok és egyes okiraton nyugvó követelések fogalma gyűjtő fogalom, a törvény későbbi rendelkezései részletesen felsorolják mely határozatok és milyen okiratok tartoznak a bírósági végrehajtás útjára (Vht. 15-31/C. §). E jogszabályhely alapján a Vht. hatálya nemcsak a polgári bíróságok kötelezést tartalmazó határozataira terjed ki, hanem számos, az igazságszolgáltatáson kívül működő szerv és szervezet határozatának, vagy az előttük kötött egyezségnek a végrehajtására (Vht. 23/A. §). Megállapítható, a hatályos Vht. a végrehajtás általános és komplex szabályrendszerként napjainkra lényegesen túlhaladta az 1881. évi LX. törvénycikk alapkoncepcióját, amely szigorúan a polgári ügyekben keletkezett bírói, közjegyzői és választott bírósági határozatok végrehajtását biztosította.

A törvényhely értelmében a törvény hatálya alá tartozó határozatok, okiratok kizárólag a Vht. szerint hajtandóak végre. Nincs jogi lehetőség tehát más törvényi körbe tartozó szabályok szerinti végrehajtást kérni azokra a határozatokra és okiratokra, amelyekre a Vht. a saját alkalmazhatóságát megállapította.

Mind a jogirodalom, mind a joggyakorlat a végrehajtás két típusát ismeri, a kielégítési és a biztosítási végrehajtást. A kielégítési végrehajtás célja, hogy a végrehajtást kérő hozzájusson azon követeléséhez, amely legitim módon keletkezett, és amelyet joghatás kiváltására alkalmas határozatba, okiratba foglaltak. A kielégítési végrehajtás alapját legtöbbször a polgári bíróság kötelezést tartalmazó határozata, vagy a kötelezettséget tartalmazó közokirat - vagy azzal egyenrangú okirat - képezi.

A biztosítási végrehajtás lényegét tekintve előre hozott végrehajtási eljárás, amelynek fő célja a jogosult követelését az adós részéről fenyegető veszély elhárítása. Igénybevételét a törvény szigorú korlátok között teszi lehetővé, többek között csak akkor, ha alkalmazásának a Vht.-ba foglalt feltételei fennállnak (Vht. 185-201/B. §).

Biztosítási intézkedés kérhető, amennyiben valószínűsíthető, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, továbbá, ha a követelés iránt egyéb keresetet indítottak, egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejáratát teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták (14-H-PJ-2007-74.). A biztosítási intézkedés elrendelése viszont akkor is lehetséges, ha a követelés egy még nem jogerős bírói ítéleten alapul (BH2003. 462.).

A biztosítási intézkedések végrehajtása szorosan kapcsolódik a végrehajtási törvény hatálya alá tartozó speciális jogalanyokhoz. Így kizárólag a végrehajtó az, aki végrehajtási cselekményeket foganatosíthat a biztosítási intézkedés végrehajtása körében. Végrehajtói intézkedés hiányában a végrehajtást kérő által eljuttatott biztosítási intézkedést elrendelő végzés, illetve bejelentések alapján nincs lehetőség az adós számláinak zárolására (1-H-PJ-2006-20.) (bővebben a Vht. X. fejezetének kommentárában).

Vht. 2. § A munkabérre és egyéb járandóságra, valamint a pénzügyi intézménynél kezelt összegre vezetett végrehajtás foganatosítása esetén a bírósági végrehajtás szabályai irányadók akkor is, ha a pénzkövetelést közigazgatási végrehajtás vagy közvetlen végrehajtás útján hajtják be.

Jegyzet: módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (4) bekezdésének a) pontja; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 2. § helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**A munkabérre és egyéb járandóságra, valamint a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtás foganatosítása esetén a bírósági végrehajtás szabályai irányadók akkor is, ha a pénzkövetelést közigazgatási végrehajtás vagy közvetlen végrehajtás útján hajtják be.**”

A Vht. alkalmazási köre

A törvényhely a Vht. alkalmazását kibővítve rendelkezései körébe vonja azokat az eseteket, amikor a végrehajtás speciális vagyona, munkabérre, egyéb járandóságra vagy pénzügyi intézményeknél kezelt összegre folyik, és a követelést vagy közigazgatási végrehajtás vagy közvetlen végrehajtás útján hajtják be. Ezen túlmenően nincs jelentősége annak, milyen szerv folytatja le a végrehajtást, mivel a végrehajtási szabályok egységének elve alapján a végrehajtó szervek eljárására a Vht. az irányadó.

A különböző szervezetek végrehajtási eljárásának közös jellegzetessége, hogy a követelést az adós munkabéréből, vagy a munkabér körébe nem tartozó pénzjövendéből, illetőleg az adósnak a pénzügyi intézményeknél különböző formákban kezelt pénzvagyonából elégítik ki.

A törvény két feltétellel szűkíti a kiterjesztő alkalmazás lehetőségét. Egyfelől a Vht. szabályainak irányadó jellegű alkalmazási lehetőségét engedi meg, kifejezve ezzel azt a tényt, hogy az egyedi és speciális végrehajtási eljárások alapvetően nem a Vht. szabályai szerint folynak, hanem az adott, a speciális területre vonatkozó sajátos törvények, jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően. Így például az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény

előírásainak alapján. Másodsor a Vht. irányadó alkalmazása csak a végrehajtás foganatosítása során megengedett, értelemszerűen a végrehajtás elrendelésekor kizárt.

A Vht. 2. §-a a pénzkövetelés behajtására irányuló két eljárást, a közigazgatási végrehajtási eljárást és a közvetlen végrehajtást nevesíti. A közigazgatási eljárás szintén gyűjtőfogalom, e körbe tartozik az adóvégrehajtás mellett a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló Ket. alapján elrendelt pénzbehajtásra irányuló végrehajtás (Ket. 132-137. §) avagy a közösségi vámjog végrehajtásáról szóló 2003. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Vámtv.) alapján a vámtartozások behajtására elrendelt végrehajtási eljárás (Vámtv. 56. §) (a közigazgatási végrehajtásra lásd a Vht. 3. § kommentárát).

A kiterjesztő és irányadó alkalmazás biztosítja, hogy a jogosult, a végrehajtást kérő akkor is követeléséhez jusson, ha a speciális terület jogszabályi rendelkezéseinek hiánya miatt a kielégítés bizonytalanra válna.

Az adóhatósági végrehajtás sajátosságai

Az adóhatóság által elrendelt és foganatosított végrehajtás egyre jelentősebb szerephez jut a pénzügyi behajtások területén. A behajtott pénzüsszegek nagyságrendjét behajtási típusonként jól szemlélteti az alábbi táblázatunk:

1. sz. táblázat

Az adóhatóság végrehajtási akcióinak értéke és típusa 2008. és 2009 I. negyedévében

	2008. I. negyedév	2009. I. negyedév
Ingtatlan végrehajtások	2 Mrd Ft	3 Mrd Ft
Ingóvégrehajtás	8 Mrd Ft	7 Mrd Ft
Végrehajtás munkabérre, egyéb jövedelemre	16 Mrd Ft	18 Mrd Ft
Inkasszó	414 Mrd Ft	526 Mrd Ft
Összesen	440 Mrd Ft	554 Mrd Ft

(Forrás: HVG. 2009. 16. sz. 88. old. APEH adatok alapján)

Az Art. 144. §-a rendelkezik a Vht. és az adóhatósági végrehajtás kapcsolatáról. Az Art. 144. §-a szerint az adóhatóság alkalmazottja a végrehajtási eljárásban az egyes végrehajtási cselekmények foganatosításakor a Vht. rendelkezéseit alkalmazza, ha az Art. másként nem rendelkezik. Az adóvégrehajtót az eredményes végrehajtás érdekében mindazok a jogok megilletik, amit a Vht. a bírósági végrehajtónak biztosít. A végrehajtás lefolytatásához szükséges adatok beszerzésére és kezelésére a Vht. rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az Art. sajátos szabályokat tartalmaz a végrehajtható okiratokról, a végrehajtói szervezetről, a biztosítási intézkedésekről, a végrehajtás foganatosításának számos eljárási cselekményéről.

Az Art. 145. §-a szerint az adóhatósági végrehajtásban a végrehajtható okirat a fizetési kötelezettséget megállapító jogerős hatósági határozat (végzés), önadózás esetén a fizetendő adót (adóelőleget) tartalmazó bevallás, a behajtási eljárás során a behajtást kérő megkeresése, az adózóval közölt adóhatósági adó megállapítás. Az adóvégrehajtás sajátossága, hogy az okirat végrehajthatóságához külön intézkedésre (záradékolás, végrehajtási lap kiállítása stb.) nincs szükség. Az adótartozás után felszámított pótlék, kamat az adótartozásra vonatkozó végrehajtható okirat alapján hajtható végre.

Az adóhatósági végrehajtást az első fokon eljáró adóhatóság folytatja le. Az adók módjára behajtható köztartozás jogosultjának megkeresése alapján magánszemély esetében a belföldi lakóhely vagy szokásos tartózkodási hely, ennek hiányában szokásos fellelhetőség helye szerint illetékes önkormányzati adóhatóság az illetékes. Jogi személy és egyéb szervezet esetében az illetékes állami adóhatóság jár el, kivéve, ha törvény a köztartozás beszedését más szerv hatáskörébe utalja.

A különböző módosítások után 2009. január 1-jétől érvényes szabály, hogy az adóhatóság a végrehajtást az adós lakóhelye, székhelye vagy végrehajtás alá vonható vagyontárgya szerinti helyi bíróság mellett működő, az ügyelosztási szabályok szerint illetékes önálló bírósági végrehajtó útján is foganatosíthatja. Ez esetben a bírósági végrehajtó az e törvényben foglalt rendelkezések alkalmazásával jár el azzal az eltéréssel, hogy illetékességére a Vht. 232. § (3)-(5) bekezdései az irányadók, és alkalmaznia kell a Vht.-nak az elektronikus ingó-, és ingatlanárverésre vonatkozó rendelkezéseit is.

Speciális rendelkezéseket ír elő az Art. arra az esetre, ha ugyanazt az ingóságot vagy ingatlant több adóhatóság foglalta le. Ekkor a végrehajtás folytatására és az értékesítésre az a végrehajtó jogosult és köteles, aki a vagyontárgyat a többi végrehajtót megelőzően foglalta le. Egyidejű foglalás esetén az adóhatóságok megegyezése szerint kell folytatni a végrehajtást.

Tekintettel Magyarország európai uniós tagságára, és a magyar jogalanyok intenzív külföldi kapcsolatára az Art. 147. §-a előírja, hogy a nem belföldi illetőségű, illetőleg az egybefüggően 183 napot meghaladóan külföldön tartózkodó belföldi illetőségű személy (fizetésre kötelezett személy) adófizetési kötelezettségének, adók módjára behajtandó tartozásának külföldön történő érvényesítése (beszedése) érdekében szükséges cselekményt - az Európai Közösség tagállamai közötti adóbehajtási jogsegély hatálya alá tartozó fizetési kötelezettségek kivételével - az adópolitikáért felelős miniszter által lefolytatott közbeszerzési eljárás nyertese teszi meg.

A fióktelep útján folytatott tevékenységgel összefüggésben keletkezett adótartozás végrehajtása során a külföldi vállalkozás valamennyi belföldön található vagyonára végrehajtás vezethető.

A biztosítási intézkedések akkor rendelkezhetők el, ha valószínűsíthető, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van (Art. 149. §). Ekkor az adóhatóság biztosítási intézkedésként végzéssel elrendeli a pénzkövetelés biztosítását, illetve meghatározott dolog zárlatát.

A biztosítási intézkedés feltétele, hogy a fizetési kötelezettséget megállapító adóhatósági határozat (végzés) még nem végrehajtható, vagy az adóhatósági határozat (végzés) ugyan végrehajtható, de az abban meghatározott teljesítési határidő még nem telt le. A biztosítási intézkedést az az adóhatóság rendeli el, amelyik a fizetési kötelezettséget megállapító határozatot (végzést) hozta. A biztosítási intézkedést elrendelő végzés végrehajtására a végrehajtási eljárás során irányadó szabályokat kell alkalmazni.

A biztosítási intézkedést elrendelő végzés ellen speciális jogorvoslatnak, végrehajtási kifogásnak van helye, amely előterjesztésének azonban a végzés végrehajtására nincs halasztó hatálya.

A biztosítási intézkedést elrendelő végzés alapján foganatosított végrehajtási cselekményeket a végrehajtási eljárás megindítása után nem kell megismételni. A végrehajtási eljárás alapjául szolgáló határozat (végzés) megsemmisítése esetén a biztosítási intézkedést meg kell szüntetni. A biztosítási intézkedést elrendelő végzés végrehajtása során elvégzett foglalás hatálya kiterjed a végrehajtási eljárásra is.

Az adóhatósági végrehajtási eljárás megindításaként az adóhatóság az adótartozás megfizetésére felhívja az adózót, vagy az Art. 35. § (2) bekezdése szerint az adó megfizetésére kötelezett személyt. E személy lehet az adózó örököse az örökrésze erejéig, több örökös esetében örökrészük arányában. A megajándékozott, az adózó által az adókötelezettsége keletkezését követően okirattal juttatott ajándék erejéig, kivéve, ha az ingyenes előnytől neki fel nem róható módon elesett. Az adózó jogutódja, a kezességet vállaló és az adótartozást átvállaló személy, de ő csak a jóváhagyott szerződésben foglalt adó tekintetében. Az adóbevétel csökkentésével kapcsolatos bűncselekmény elkövetője a bűncselekménnyel összefüggő adó tekintetében. A gazdasági társaság, a közös név alatt működő polgári jogi társaság adótartozásáért a polgári jogi társaságra vonatkozó szabályok szerint a helytállni köteles tag, vezető tisztségviselő, illetve szervezet, a jogi személy felelősségvállalásával működő vállalkozó esetében a felelősségvállaló, továbbá az a személy, amely (aki) a vállalkozás kötelezettségeiért törvény alapján felel. A társasház (társasüdülő, társasgarázs), építőközösség adótartozása tekintetében a tulajdonostársak. A vagyontárgy minden tulajdonosa a közös tulajdont terhelő adó tekintetében. A szülői felügyelet alatt álló kiskorú gyermek adótartozásáért - a munkakeresményéből eredő adótartozás kivételével - a szülői felügyeletet gyakorló szülő az általa kezelt vagyon erejéig.

A végrehajtást eredménytelen felhívás esetén lehet megindítani, ami a végrehajtási cselekmény foganatosításával indul (Art. 150. §). Az adótartozás behajtása érdekében a tartozást megállapító vagy nyilvántartó adóhatóság a végrehajtható okirat alapján a végrehajtás iránt haladéktalanul intézkedik.

Speciális és csak az adóhatósági eljárásban alkalmazható szabály szerint, amennyiben az adóhatóság az adózó adószámláján az adózót terhelő adótartozás mellett az egyes adónemeken túlfizetést is nyilvántart, végrehajtási cselekményként a túlfizetés összegét az általa nyilvántartott tartozás erejéig elszámolja, és ezzel egyidejűleg az adózót értesíti. Ha az adózónak több adónemen áll fenn tartozása, a túlfizetés összegét először a korábbi esedékességű tartozásokra, azonos esedékességű tartozások esetén a tartozások arányában kell elszámolni. A túlfizetés elszámolásával a jóváírás napján a tartozás megfizetettnek minősül. Ugyancsak speciális szankció a visszatartási jog gyakorlása.

Az adózó a költségvetési támogatás (adó-visszaigénylés, adó-visszatérítés) igénylésekor az önkormányzati adóhatóságnál, illetőleg a vámhatóságnál az erre a célra rendszeresített nyomtatványon nyilatkozik arról, hogy a nyilatkozat időpontjában más adóhatóságnál (vámhatóságnál, magánnyugdíjpénztárnál) van-e esedékessé vált tartozása, és az milyen összegű. Az adóhatóság az általa felülvizsgált, az adózót megillető költségvetési támogatást (adó-visszaigénylést, adó-visszatérítést), az általa nyilvántartott adótartozás, adók módjára behajtandó köztartozás, az

adózó nyilatkozatában vagy a vámhatóság, illetőleg más adóhatóság megkeresésében közölt - vámhatóságot, más adóhatóságot megillető - tartozás összegéig visszatarthatja, és ezzel a tartozás megfizetettnek minősül.

A visszatartásról az adózót az adóhatóság végzéssel értesíti. Az adózó nyilatkozatában feltüntetett tartozásra gyakorolt visszatartás esetében az adóhatóság a végzés mellőzésével, írásban értesíti az adózót a visszatartás tényéről. Az adóhatóság visszatartási jogának gyakorlását az adózó kérelmére akkor mellőzheti, ha a költségvetési támogatás (adó-visszaigénylés, adó-visszatérítés) elmaradása az adózó gazdálkodási tevékenységét ellehetetlenítené.

Az adóhatóság a nyilatkozat alapján visszatartott összegből a törvény szerint a kiutalásra nyitva álló határidőn belül, ha pedig megkeresésre jár el, a végzés jogerőre emelkedését követően 15 napon belül utalja át a jogosultnak az adózóval szemben fennálló követelését.

Ha az igényelt költségvetési támogatás (adó-visszaigénylés, adó-visszatérítés) összege az adózót terhelő tartozások mindegyikére nem nyújt fedezetet, azt az adóhatóság először a nála nyilvántartott tartozás kiegyenlítésére számolja el az esedékesség sorrendjében, azonos esedékességű adóknál a tartozás arányában, a fennmaradó összeget pedig a követelések arányában utalja át.

Az adóhatósági végrehajtás speciálisan alakul az azonnali beszédési megbízás alkalmazásakor (vö. *Vht. 6. § kommentára*). A bankszámlát vezető hitelintézet az adóhatóság azonnali beszédési megbízását a végrehajtható okirat csatolása nélkül köteles teljesíteni (*Art. 152. §*). A bírói gyakorlat álláspontja szerint az *Art. 152. §-a* az *Art. 144. §-ához* viszonyítva speciális szabály, ugyanakkor e rendelkezés nem pusztán technikai többlet előírást tartalmaz. Az adóhatóságnak ugyanis a törvényhely értelmében nem kell végrehajtható okiratot csatolnia az azonnali beszédési megbízáshoz, és a pénzügyintézetnek sincs jogosultsága az azonnali beszédési megbízás vizsgálatára, vagy felülmérlegelésére (*11-H-KJ-2006-4., LB-H-KJ-2007-41., LB-H-KJ-2007-234.*).

Amennyiben az adóhatóság az azonnali beszédési megbízást nem valós tartalmú végrehajtható okirat alapján, végrehajtható okirat hiányában vagy végrehajtható okirat birtokában, de az esedékesség időpontja előtt nyújtotta be, a beszédési megbízás teljesítése napjától a jogosulatlanul beszedett adó, költségvetési támogatás visszatérítése napjáig a késedelmi pótlékkal azonos mértékű kamatot fizet.

Az *Art. második* törvényi tényállása (*Art. 153. §*) szabályozza azokat az eseteket, amikor a levonásra kötelezett elmulasztja a levonás teljesítését. Ha az adóhatóság az adóst megillető járandóságot (kifizetést), a hitelintézetnél kezelt összeget, illetőleg követelést vonja végrehajtás alá, és a munkáltató, kifizető, hitelintézet, valamint más személy az adóhatóság felhívása ellenére a levonást, átutalást, megfizetést elmulasztja, vagy nem a jogszabályban előírtaknak megfelelően teljesíti, az adóhatóság határozattal kötelezi a levonni, átutalni, megfizetni elmulasztott összeg erejéig az adótartozás megfizetésére. A határozatban foglalt teljesítési határidő elteltével az adóhatóság az adó-végrehajtási szabályok szerint intézkedik a tartozás behajtása (végrehajtása) iránt.

Ingó és ingatlan végrehajtás az adóhatósági végrehajtásban

Nem csak pénzügyintézetknél kezelt összeg, járandóság vagy munkabér lehet a végrehajtás tárgya. Az adóvégrehajtás egyaránt folyhat ingó és ingatlan vagyontárgyakra.

Az *Art. 154. §-a* sajátos szabályokat tartalmaz a vállalkozási tevékenységet végző adózó gépjárművének foglалásakor. A törvényhely alapján a vállalkozási tevékenységet végző adózó üzemi, illetve üzleti tevékenységéhez szükséges gépjárművére folytatott végrehajtást, az adóvégrehajtó a gépjármű lefoglalás foglалási jegyzőkönyvben történő feltüntetésével foganatosítja. Ha ez lehetséges, a gépjármű törzskönyvét is le kell foglалni. Ha a gépjármű lefoglalását követő 6 hónapon belül az adózó az adótartozását nem fizeti meg, az adóvégrehajtó a gépjármű forgalmi engedélyét is lefoglalja.

A gépjárműfoglalás sajátos előírásai mellett más ingófoglалási szabályt az *Art.* nem tartalmaz. Mindez nem jelenti azt, hogy az adóvégrehajtó ne foglалhatná le az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyait. Ezen esetekben az *Art. 144. §-ának* felhatalmazása alapján a *Vht.* ingófoglалásra vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

Az *Art.* pontosan meghatározza az ingatlanra vezetett végrehajtás értékhatárát. Az ingatlan-végrehajtásnak akkor van helye, ha az adótartozás (együtt) az 500 000 forintot meghaladja, illetve ennél kisebb összeg esetén, ha a tartozás a végrehajtás alá vont ingatlan értékével arányban áll. A jogszabályban meghatározott lakásigény mértékének felső határát meg nem haladó nagyságú, az adós és a vele együtt élő közeli hozzátartozók lakhatását közvetlenül szolgáló lakástulajdon a végrehajtás során csak akkor értékesíthető, ha a végrehajtás más formái nem vezettek eredményre.

Ingatlan végrehajtás alá vonásakor az adóhatóság, illetőleg az adóhatóság megbízásából eljáró bírósági végrehajtó az ingatlan lefoglalása végett megkeresi az ingatlanügyi hatóságot, amely a végrehajtási jogot soron kívül bejegyzí az ingatlan-nyilvántartásba. A végrehajtási jog bejegyzése érdekében tett intézkedés ellen benyújtott végrehajtási kifogásnak a megkeresés alapján teendő ingatlanügyi hatósági intézkedésre halasztó hatálya nincs.

Amennyiben az ingatlan-nyilvántartásba valamilyen ok miatt nem lehet bejegyeztetni a végrehajtási jogot, az adóhatóságot az adótartozás erejéig az adózó ingatlanán jelzálogjog illeti meg. Az adóhatóság, illetőleg az adóhatóság megbízásából eljáró bírósági végrehajtó a jelzálogjog bejegyzése végett megkeresi az ingatlanügyi

hatóságot, amely a jelzálogjogot soron kívül bejegyzí az ingatlan-nyilvántartásba. A jelzálogjog-bejegyzés érdekében tett intézkedés ellen benyújtott végrehajtási kifogásnak a megkeresés alapján teendő ingatlanügyi hatósági intézkedésre halasztó hatálya nincs.

Elkerülve a párhuzamos végrehajtást, és az ingatlan indokolatlan értékesítését, az Art. 156. §-a arról rendelkezik, mi a teendő akkor, amikor az adóhatóság egyidejűleg foganatosított ingófoglalást és ingatlan-végrehajtást. Ekkor az ingatlan értékesítésére abban az esetben kerülhet sor, ha az ingófoglalás eredménytelen volt vagy abból a tartozás előreláthatóan nem egyenlíthető ki.

A végrehajtás alá vont ingóságot, illetve ingatlant rendszerint árverésen, elektronikus árverésen vagy nyilvános pályázat útján (együttesen: árverés), illetve árverésen kívüli eladással kell értékesíteni.

Az árverés sajátos szabályai az adóhatósági végrehajtásban

A pályázati, illetve az árverési hirdetés közírá tételéhez fűződő jogkövetkezmények az adóhatóság hirdetőtábláján legalább 15 napon át történő kifüggesztéssel állnak be. Az árverési hirdetményt az árverést megelőző 5. napig kell kifüggeszteni. A pályázati, illetve az árverési hirdetményt az adóhatóság a hivatalos internetes honlapján, illetve ezzel egyidejűleg a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara hivatalos lapjában közzéteszi. Az elektronikus árverési hirdetményt az adóhatóság kizárólag a hivatalos internetes honlapján az Elektronikus Árverési Felületen a közzétételhez fűződő jogkövetkezményekkel teszi közzé.

Az elektronikus árverés során az árverező elektronikus úton az adóhatóság hivatalos internetes honlapjához kapcsolódó Elektronikus Árverési Felületen (EÁF) árverezhet, és a lakóingatlan árverése során külön törvény szerint elővásárlási joggal rendelkező települési önkormányzat is ezen gyakorolhatja elővásárlási jogát (a továbbiakban együtt: elektronikus árverező). Az elektronikus árverés lezárásáig meghatalmazáson, megbízáson alapuló képviseletnek nincs helye, kivéve, ha az elektronikus árverező, mint meghatalmazó vagy megbízó ezt a központi elektronikus szolgáltató rendszeren keresztül az adóhatóságnak bejelenti. Kiskorú és kiskorú képviselője az árverésen nem vehet részt.

Az elektronikus árverés időtartama az árverési hirdetésben megjelölt kezdő időponttól számított harmadik nap 21.00 óráig tart; a legmagasabb vételi ajánlat vonatkozásában a lakóingatlan árverése során külön törvény szerint elővásárlási joggal rendelkező települési önkormányzat az árverés lezárását követő munkanap 17.00 órájáig gyakorolhatja elővásárlási jogát. Az EÁF-en a licitáláskor megjelenik az árverés tárgyához tartozó legmagasabb ajánlat, illetve az árverés lezárultáig tartó időtartamot mutató elektronikus számláló. Az egy óra időtartamot elérő üzemzavar esetén az elektronikus árverés időtartama 24 órával meghosszabbodik. Az árverés az üzemzavar időtartamától függetlenül 24 órával hosszabbodik meg, ha az üzemzavar az árverés lezárultát megelőző 4 óras időtartamon belül történt. Amennyiben az árverés lezárásának időpontja előtti két percben érkezik érvényes licit, az árverés időtartama automatikusan öt perccel meghosszabbodik, ezt az árverés lezárásának újabb időpontjaira is alkalmazni kell.

Az érvényes licit legkisebb összege 5000 forint, az 500 000 forintnál nagyobb kikiáltási ár esetén legalább 20 000 forint, míg 5 millió forintnál nagyobb kikiáltási ár esetén legalább 50 000 forint, valamint 10 millió forintnál nagyobb kikiáltási ár esetén legalább 100 000 forint. A lakóingatlan árverése során külön törvény szerint elővásárlási joggal rendelkező települési önkormányzat a legmagasabb összegű érvényes vételár összegével megegyező vételi ajánlat tételével gyakorolhatja elővásárlási jogát.

Az árverést az nyeri, aki a legmagasabb összegű érvényes vételárat ajánlotta fel, ha pedig e vételi ajánlat vonatkozásában a települési önkormányzat a külön törvény szerinti elővásárlási jogát gyakorolta, a települési önkormányzat az árverés nyertese. Az árverés nyertesét az árverést lebonyolító adóhatóság e tényről elektronikus úton az elektronikus árverés lezárultát követően haladéktalanul értesíti. Az elektronikus értesítés tartalmazza, hogy a nyertes az értesítést követő 8 napon belül köteles megjelenni az árverést lebonyolító adóhatóságnál és a vételárat elektronikus úton vagy ingóság esetében készpénzben megfizetni vagy igazolni, hogy a vételárat átutalási megbízás vagy postai készpénz átutalási megbízás útján megfizette. Az adóhatóság egyidejűleg postai úton is értesíti a nyertest az elektronikus értesítésben közöltekről. Ingatlan esetében az adóhatóság a vételár megfizetésére 60 napig terjedő halasztást adhat, ha azt a vételár nagyobb összege vagy más fontos körülmény indokolta teszi.

Ingó- és ingatlanfoglalás esetén - ha az árverés sikertelen volt, vagy ha a becsérték megállapítása és az árverés között a végrehajtási eljárás szüneteltetése, felfüggesztése, illetve igényper megindítása folytán legalább 3 hónap eltelt - az adóvégrehajtó a becsértéket módosíthatja. Az adóvégrehajtó módosítja a becsértéket az árverés vagy a nyilvános pályázat közzétételéig akkor is, ha a becsérték megállapítása és az árverés vagy a nyilvános pályázat közzététele között az értékesítendő ingóság vagy az ingatlan forgalmi értékében jelentős változás állott be.

Az adóhatóság a Vht. 125. § (2) bekezdése, valamint 156. § (5) bekezdése szerinti vételár-különbözet megfizetésére az árverési vevőt határozattal kötelezi. Az árverési vevő fizetési kötelezettségét megállapító jogerős határozat az adóigazgatási eljárásban végrehajtható okirat.

Az ingóság árverése során az adóhatóság a Vht. 122. § (4) bekezdését, 132/B-132/G. §-ait és 133. § (4) bekezdését nem alkalmazza.

Az ingatlan árverése során az adóhatóság a Vht. rendelkezéseit a következő eltérésekkel alkalmazza:

- nem alkalmazhatók a Vht. 143. §-ának *j)* és *l)* pontjai, 145/A-145/C. §-ai, 146. § (4) bekezdése, 147. § (1) bekezdésének harmadik mondata, 147. § (2) bekezdésének második mondata, 147. § (5) bekezdésének harmadik mondata, 149. § (1) bekezdésének második mondata, 152. § (4) bekezdése, 153. § (4) bekezdése, 155. §-ának *b)* pontja és 157. § (5) bekezdése;

- a második árverést akkor nem kell megtartani, ha az árverési vevő a második árverés megkezdése előtt befizette a vételárat (vagy átutalta, és az arról szóló terhelési értesítőt az adóhatóságnak bemutatta vagy másolatát átadta), és megtérítette a második árverés kitűzésével felmerült költséget. Az adóhatóság az árverési vevő, illetőleg elektronikus árverés esetén az elektronikus árvevő adóazonosító jelét az adótitokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli;

- az elektronikus árverés során a Vht. 120-129. §-ait, 132. §-át, 132/A. §-ait, 141-156. §-ait kell alkalmazni az Art.-ban meghatározott eltérésekkel. Nem kell alkalmazni a Ket. 66-67. §-ait, 163. §-át, továbbá a Vht. 38. § (1) bekezdését, 124. § (1)-(4) bekezdéseit, 125-126. §-ait, 146. § (1) bekezdését, 147. § (1)-(3) és (5) bekezdéseit, 149. § (2) bekezdését.

Jogorvoslat az Art. alapján folytatott végrehajtási eljárásban

A jogorvoslati jog alkotmányos jog, így azt az adóhatóság eljárásban is biztosítani kell (*a jogorvoslatokat illetően lásd a Vht. IV. Részének kommentárát*). Az Art. alapján folytatott végrehajtási eljárásban a rendes jogorvoslat a végrehajtási kifogás. A végrehajtás során az adóhatóság által hozott végzések, illetőleg az adóvégrehajtó - ideértve az adóhatóság megbízásából eljáró bírósági végrehajtót - törvénysértő intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása ellen az adós, a behajtást kérő, illetőleg az, akinek a végrehajtás jogát vagy jogos érdekét sérti - a sérelmezett intézkedés vagy annak elmaradásának tudomására jutásától számított 8 napon belül - a végrehajtást foganatosító első fokú adóhatóságnál végrehajtási kifogást terjeszthet elő. Az ok bekövetkeztétől számított 6 hónap elteltével igazolásnak helye nincs, a benyújtott végrehajtási kifogást a felettes szerv érdemi vizsgálat nélkül utasítja el (Art. 159. §).

A végrehajtást foganatosító adóhatóság a benyújtott végrehajtási kifogást az ügy összes iratával együtt 8 napon belül felterjeszti a felettes adóhatósághoz, kivéve, ha a végrehajtást foganatosító adóhatóság a kifogásban foglaltakat maradéktalanul elfogadja és erről a benyújtót tájékoztatja. A végrehajtási kifogásról a végrehajtást foganatosító adóhatóság felettes szerve 15 napon belül dönt. A megtámadott intézkedést helybenhagyja, megváltoztatja, megsemmisíti vagy az adóvégrehajtót az elmulasztott intézkedés megtételére kötelezi határidő tűzésével. A végrehajtást foganatosító adóhatóság megbízásából eljáró önálló bírósági végrehajtót megillető díjazással kapcsolatos végrehajtási kifogást - a külön jogszabályban meghatározottak szerint - a végrehajtó székhelye szerint illetékes helyi bíróság bírálja el.

A végrehajtási kifogásnak - az ismételt, illetőleg az árverés kitűzését követően benyújtott, az árverés kitűzésének jogszerűségét nem vitató végrehajtási kifogás kivételével - a további végrehajtási cselekményekre halasztó hatálya van. A végrehajtási kifogás beérkezéséről a végrehajtót az adóhatóság haladéktalanul értesíti.

Az adóhatósági végrehajtás egyéb szabályai

Sajátosan alakul a végrehajtási eljárás felfüggesztése és szünetelése. Az adóhatóság az adós kérelmére vagy felettes szerve rendelkezésére a határozat (végzés) végrehajtását felfüggeszti, ha a fizetési kötelezettséget előíró határozat (végzés) megváltoztatása vagy megsemmisítése várható.

Peres jogorvoslat esetében a végrehajtás felfüggesztéséről a bíróság az adózó kérelmére végzéssel határoz, mivel a bírósági felülvizsgálat az adóhatósági határozat végrehajthatóságát nem érinti. A Pp. 332. § (3) bekezdése alapján, ha a keresetlevél a határozat végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kérelmet tartalmaz, a bíróság annak tárgyában az iratoknak a bírósághoz való érkezését követő nyolc napon belül határoz. A későbbiek során a bíróság a határozat végrehajtásának felfüggesztését - már a tárgyalás kitűzése előtt is - kérelemre bármikor elrendelheti. A végrehajtás felfüggesztéséről szóló végzés meghozatala során a bíróságnak figyelemmel kell lennie arra, hogy a végrehajtást követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajtás felfüggesztésének elmaradása járna. A végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróságnak a végrehajtás felfüggesztését elrendelő végzése fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható.

A végrehajtási eljárás szünetel, ha az adózó kérelmére az adóhatóság fizetési halasztást vagy részletfizetést engedélyezett, ha a fizetési halasztás, részletfizetés vagy az adótartozás mérséklésére irányuló kérelem tárgyában jogerős döntést még nem hoztak. Szünetel az eljárás, ha az adózó meghalt, illetőleg megszűnt, ekkor az adó megfizetésére határozattal kötelezett személyt megállapító határozat jogerőre emelkedéséig szünetel az eljárás.

Szünetelésnek van helye, ha az adóhatósági határozat bírósági felülvizsgálata során az első alkalommal előterjesztett végrehajtás felfüggesztése iránti kérelmet jogerősen még nem bírálták el. Lehetőség van jogszabály alapján beálló szünetelésre akkor, ha külön törvény így rendelkezik.

Nem eredményezi a végrehajtási eljárás szünetelését az adózó fizetési könnyítésre vagy adótartozás mérséklésre irányuló kérelmének benyújtása, ha az adózó korábbi, ilyen tárgyú kérelmét az adóhatóság jogerős határozattal elbírálta vagy a kérelmet az adózó visszavonta. Nem szünetel az eljárás, ha a kérelem előterjesztésére az adóhatósági árverés kitűzését, illetőleg pályázat meghirdetését követően kerül sor, vagy a fizetési könnyítés, illetőleg tartozás mérséklés engedélyezését törvény kizárja.

A szünetelés kezdő napja általában a kérelem megérkezését követő nap, a bírósági felülvizsgálat esetében a szünetelés kezdő napja a kérelemnek a végrehajtást foganatosító szerv tudomására jutásának napját követő nap.

Ugyancsak az adóhatósági végrehajtáshoz kapcsolódó sajátos eljárás a végrehajtás megkeresésre történő foganatosítása. Az adók módjára behajtandó köztartozásnak minősülő fizetési kötelezettséget megállapító, nyilvántartó szerv, illetőleg a köztartozás jogosultja negyedévenként, a negyedévet követő hó 15. napjáig keresi meg az adóhatóságot behajtás végett, ha a köztartozás összege meghaladja az 5000 forintot; szabálysértési pénzbírság, illetve helyszíni bírság végrehajtásával kapcsolatban akkor, ha a köztartozás összege eléri vagy meghaladja a 3000 forintot. Amennyiben a hátralék későbbi megfizetése veszélyeztetett, az adóhatóság soron kívül is megkereshető. Az adók módjára behajtandó köztartozásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni akkor is, ha az illetékességi területén folytatott végrehajtás akadálya vagy eredménytelensége esetén a köztartozás beszedésére jogosult önkormányzati adóhatóság másik önkormányzati adóhatóságot keres meg behajtás végett. Amennyiben az adóhatóság végrehajtási ügyében megbízottként bírósági végrehajtó jár el, a megkeresésre a Vht. 33. §-át kell alkalmaznia (*Art. 161. §*).

A megkeresésben fel kell tüntetni a behajtást kérő és a fizetésre kötelezett azonosításához szükséges adatokat, a tartozás jogcímét, a fizetési kötelezettséget elrendelő határozat (végzés) számát, jogerőre emelkedésének időpontját, a teljesítési határidőt, a tartozás összegét és esetleges járulékait, valamint annak a jogszabálynak a pontos megjelölését, amely az adók módjára való behajtást lehetővé teszi. Ha a behajtást kérőt törvény valamely végrehajtási cselekmény foganatosítására kötelezi, annak megtörténtét a megkeresésben igazolni kell.

A megkeresést követő változsról a behajtást kérő az adóhatóságot haladéktalanul értesíteni köteles. Az adóhatóság a behajthatatlan tartozásról a behajtást kérőt tájékoztatja. A végrehajtás során felmerült ki nem egyenlített költségeket az adóhatóság állapítja meg, melyet az adóhatóság és a behajtást kérők követelésarányosan viselnek. Az adóhatóság eredménytelen felszólítást követően határozattal kötelezi a behajtást kérőt a költségek megfizetésére. A határozat az adóigazgatási eljárásban végrehajtható okiratnak minősül.

Az adók módjára behajtott összeget az adóhatóság haladéktalanul átutalja a köztartozás jogosultjának. Amennyiben a behajtott összeg a fizetésre kötelezettet terhelő tartozások mindegyikére nem nyújt fedezetet, az adóhatóság a bevételt a különböző tartozások arányában számolja el, és utalja át a megkereső hatóságnak.

Az adók módjára behajtandó köztartozásra az ingatlanon történő jelzálogjog-alapítás kivételével a végrehajtási eljárás szabályait kell alkalmazni. Az adók módjára behajtandó köztartozásra az adóhatóság fizetési könnyítést nem engedélyezhet, a tartozást nem mérsékelheti, illetőleg - a szabálysértési helyszíni bírság kivételével - nem minősítheti behajthatatlannak.

Amennyiben az adótartozás behajthatatlannak bizonyul, a végrehajtási eljárást lefolytató adóhatóság az adózó adótartozását, állami kezességvállalásból eredő, állammal szemben fennálló tartozását behajthatatlannak minősíti és végrehajthatóvá válásáig, illetve a végrehajtáshoz való jog elévüléséig ezen a jogcímen tartja nyilván (*Art. 162. §*). A behajthatatlanság címén nyilvántartott adótartozást az adóhatóság újból végrehajthatónak minősíti, ha a végrehajtáshoz való jog elévülési idején belül az adótartozás végrehajthatóvá válik.

Az adótartozást megállapító adóhatóság akkor is behajthatatlanként tarthatja nyilván a 10 000 forintot meg nem haladó adótartozást, ha a behajtás érdekében szükséges intézkedés megtétele a tartozással arányban nem álló költségeket eredményezne. Ezen adótartozásokról az adóhatóság külön nyilvántartást vezet.

A végrehajtás költségviselése - tekintettel az eljárás jellegére - a Vht.-ba foglalt szabályokhoz hasonlóan alakul. Az *Art. 163. §-a* szerint a végrehajtással kapcsolatban felmerült költség, így különösen az alkalmazott szakértő becsüs díjazása, a szállítási, tárolási, értékesítési és egyéb költség az adózót, illetve az adók módjára behajtandó köztartozás fizetésére kötelezettet terheli. Az adóhatóság a költségekről végzést hoz, amelynek összege ingó- és ingatlan-végrehajtás esetén nem lehet kevesebb 5000 forintnál. Amennyiben a biztosítási intézkedést elrendelő végzést a végrehajtási kifogást elbíráló felettes szerv megsemmisíti, a biztosítási intézkedéssel felmerült költségeket az adóhatóság viseli.

Minden igényérvényesítésre irányuló eljárásban kérdéses az igény érvényesíthetőségének végső határideje, más néven az elévülés. Az adó megállapításához való jog annak a naptári évnek az utolsó napjától számított 5 év elteltével évül el, amelyben az adóról bevallást, bejelentést kellett volna tenni, illetve bevallás, bejelentés hiányában

az adót meg kellett volna fizetni (Art. 164. §). A költségvetési támogatás igényléséhez, a túlfizetés visszaigényléséhez való jog - ha törvény másként nem rendelkezik - annak a naptári évnek az utolsó napjától számított 5 év elteltével évül el, amelyben az annak igényléséhez való jog megnyílt. Az elévülés hat hónappal meghosszabbodik, ha az adóbevallás késedelmes benyújtásakor, illetve a költségvetési támogatás igénylésekor az adómegállapításhoz, illetőleg a költségvetési támogatás igényléséhez való jog elévüléséig kevesebb, mint hat hónap van hátra.

Különös elévülési eseteket szintén szabályoz az Art. Így a bíróság által jogerősen megállapított adócsalás (az 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 310. §), munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás (Btk. 310/A. §), a társadalombiztosítási, egészségbiztosítási vagy nyugdíjjárulék-fizetési kötelezettség megsértése (Btk. 310/B. §), csalás (Btk. 318. §), illetve jogosulatlan gazdasági előny megszerzése (Btk. 288. §) esetén, ha azt adóra, járulékra vagy költségvetési támogatásra követik el - ideértve azt az esetet is, ha az elkövető azért nem büntethető, mert tartozását a vádirat benyújtásáig az adóhatóság által megjelölt számlára kiegyenlítette és ezért az eljárást vele szemben ez okból megszüntették, továbbá ha az eljárást az elkövetővel szemben a Btk. 71. §-ában meghatározott megrovás alkalmazásával szüntették meg -, az adó megállapításához való jog nem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül.

Az illeték megállapításához való jog annak a naptári évnek az utolsó napjától számított 5 év elteltével évül el, amelyben a vagyonszerzést illetékkiszabásra az állami adóhatóságnál bejelentették, illetve az a körülmény, hogy az illeték megfizetését vagy a kiszabás céljából elrendelt bejelentést elmulasztották, az állami adóhatóság tudomására jutott.

Az adótartozás végrehajtásához, a költségvetési támogatás kiutalásához való jog az esedékesség naptári évének az utolsó napjától számított 5 év elteltével évül el. Amennyiben az adóhatóság végrehajtási cselekményt foganatosított, az elévülés 6 hónappal meghosszabbodik. Az adóbevallás késedelmes benyújtása esetén az adótartozás végrehajtásához való jog elévülése megszakad. Ha az adózó ellen felszámolási eljárás indul, az adótartozás végrehajtásához való jog elévülése az adózó felszámolását elrendelő végzés közzététele napján megszakad, és az elévülés az ezt követő naptól a felszámolás befejezéséről szóló végzés közzététele napjáig nyugszik. Ha az adó, a bírság és a jogosulatlanul igénybe vett költségvetési támogatás végrehajtásához való jog elévült, a tartozást terhelő késedelmi pótlékok is elévültnek kell tekinteni.

Megszakítja az elévülést az önellenőrzés bevétele, ha az adókülönbözet az adózó javára mutatkozik.

Ha az adóhatóság határozatát a bíróság felülvizsgálja, a másodfokú adóhatósági határozat jogerőre emelkedésétől a bíróság határozatának jogerőre emelkedéséig, felülvizsgálati kérelem esetén a felülvizsgálati kérelem elbírálásáig az adó megállapításához való jog elévülése nyugszik.

Nyugszik az elévülés a végrehajtási eljárás felfüggesztésének és szünetelésének, az adózó vagyonának egészére elrendelt bűnügyi zárlatnak, továbbá törvényben biztosított fizetési kedvezménynek vagy feltételhez kötött adómentességnek az időtartama alatt. A jelzálogjog bejegyzése az elévülés nyugvása szempontjából a végrehajtási eljárás felfüggesztésével esik egy tekintet alá.

Ha az adóhatóság az adót megállapító határozat vagy a végrehajtás során hozott végzés kézbesítése tekintetében ad helyt a vélelem megdöntése iránti kérelemnek, nyugszik az adómegállapításhoz, illetve a végrehajtáshoz való jog elévülése a kézbesítési vélelem beálltától az annak megdöntésére irányuló kérelemnek helyt adó végzés jogerőre emelkedéséig.

Ha az adóhatóság az adóellenőrzés során az adókötelezettség megállapításához szükséges tény vagy körülmény tisztázása érdekében a kettős adózás elkerüléséről szóló egyezmények, illetőleg az Európai Közösség adóügyi együttműködési szabályai alapján külföldi adóhatóságot keres meg, az erről szóló értesítés postára adásától a külföldi adóhatóság válaszáig megérkezéséig az adó megállapításához való jog elévülése nyugszik.

Az elévülés több jogkövetkezményhez vezet. Amennyiben az adómegállapításhoz való jog elévülését követően az adóhatóság vagy a felettes szerv megállapítja, hogy az adómegállapítás részben vagy egészben jogszabálysértő, akkor az adótartozás végrehajtásához való jog elévülési idején belül a jogszabálysértő adómegállapítás tekintetében az adóvégrehajtáshoz való jogot korlátozza vagy megszünteti.

Sajátosságok az Európai Közösségek vonatkozásában

Sajátos rendelkezések érvényesülnek az Európai Közösségek vonatkozásában (Art. 164/A. §).

E végrehajtási eljárásokban még az Art. alkalmazására is a speciális szabályok figyelembevételével kerülhet sor. Egyedi szabály a 10 éves elévülési idő, amelynek kezdete az Európai Közösségek Bizottsága visszatérítést elrendelő határozata alapján a magyar közigazgatási vagy egyéb szerv által kiadott, visszatérítési kötelezettséget előíró közigazgatási döntésben vagy fizetési felszólításban teljesítési határidőként megjelölt időpont. Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, a teljesítési határidő a döntés jogerőre emelkedésétől, illetve a fizetési felszólítás közlésétől számított 15 nap.

Nyugszik a végrehajtáshoz való jog elévülése az Európai Közösségek Bizottsága visszatérítetést elrendelő határozata vagy a magyar közigazgatási szerv visszatérítési kötelezettséget előíró döntése tárgyában az Európai Közösségek Bírósága előtt folytatott eljárás időtartama alatt.

A végrehajtáshoz való jog elévülését megszakítja, ha az Európai Közösségek Bizottsága a visszatérítetést elrendelő határozat végrehajtásának elmulasztása miatt az Európai Közösségek Bírósága előtt az EK-Szerződés 88. cikk (2) bekezdése vagy 228. cikk (2) bekezdése alapján jogsértési eljárást kezdeményez vagy a visszatérítetést elrendelő határozattal kapcsolatban más intézkedést tesz.

A végrehajtáshoz való jog elévülését megszakítja, ha az adóhatóság végrehajtási cselekményt foganatosít. A kedvezményezett adózóval kapcsolatos ügyben a végrehajtáshoz való jog elévülését megszakítja, ha az Európai Közösségek Bizottsága intézkedést (felszólítást, utasítást, feltételt megállapító határozatot) ad ki arról, hogy a visszafizetési határozat nem teljesítése miatt a kedvezményezett adózó részére a visszatérítési kötelezettség teljesítéséig az új támogatás kifizetését fel kell függeszteni.

A Vht. tehát az adóhatósági végrehajtási eljárásokban akkor alkalmazható, ha és amennyiben a speciális végrehajtási eljárást szabályozó jogszabály (törvény) nem tartalmaz a foganatosításra külön rendelkezést (*Art. 144. §*). Ebben az esetben viszont alkalmazása nem tagadható meg. E felfogást képviseli a Fővárosi Ítéltábla, amikor az illetékhivatal által foganatosított üzletrészfoglalásra a Vht. szabályait tekintette alkalmazhatónak (*BH2005. 69.*). Így a bírósági végrehajtás során elrendelt üzletrészfoglalás a bírósági végrehajtás során foganatosított foglalással azonos, így e körülményt - hivatalból - be kell jegyezni a cégjegyzékbe az adóvégrehajtó megkeresése alapján. Az illetékhivatal a jogeset időpontjában adóhatóságnak minősült, így az általa végzett üzletrész foglalás bejegyzendő cégadat (*Fővárosi Ítéltábla 16.Cgf.40.467/2003.*).

A végrehajtás alá vonható speciális vagyon, és a munkabér fogalma

A Vht. jogszabályhelyében hivatkozott speciális vagyon körének fogalmát egyfelől a Vht. rendelkezései határozzák meg [*Vht. 7. § (3) bek.*], másrészt külön jogszabályok. A munkabér a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Munka tv.) 141. §-a szerint a munkavállalónak munkaviszonya alapján a munkáltatótól munkavégzése fejében járó rendszeres pénz kifizetés. A végrehajtás során azonban nemcsak az Munka tv. rendelkezései szerint létesített jogviszony alapján rendszeresen kifizetett pénzösszeget tekintjük munkabérnek, hanem e fogalomba tartozik a közalkalmazott, köztisztviselő illetménye éppúgy, mint a szolgálati jogviszonyban álló foglalkoztatottnak havi rendszerességgel kifizetett pénzösszeg. A munkabér fogalma ugyanakkor összetett, törvényi fogalma alá több kifizetési jogcímen felvett összeg tartozik.

A Munka tv. a munkabér ilyen, tág fogalmát nem határozza meg. Esetenként kell eldönteni, hogy a munkaviszony alapján a munkavállalónak kifizetett valamilyen összeg munkabérnek minősül-e. Ebből a szempontból nem a juttatás elnevezésének, hanem a juttatás tényleges tartalmának van jelentősége (*BH2001. 396.*). Ha a munkaviszony alapján a munkavállalónak meghatározott juttatás a munkavégzés fejében jár, az elnevezésére tekintet nélkül munkabérnek minősül. Ha a munkavállaló a juttatást a munkaviszonybeli kötelezettségének teljesítésére tekintettel kapta, az munkabérnek minősül, míg a munkavégzéssel összefüggésben felmerült költségeinek fedezetére kapott összeg költségtérítésnek. A külföldi munkavégzés esetében a felek által a külföldi foglalkoztatásra kötött megállapodást kell vizsgálni, és ha abból kitűnik, hogy a kérdéses összeget a munkavállaló nem a külföldi munkavégzésével kapcsolatban felmerült többlet költségeinek fedezeteként, hanem a munkavégzése ellenértékéért kapta, munkabérről beszélhetünk. Ebből következően nem költségtérítésként, de nem is devizaellátmányként, hanem munkabérként kell elbírálni (*EBH2000. 251.*).

A munkabért képező juttatás meghatározásánál nem egyedül annak elnevezése, hanem az azzal kapcsolatos összes körülmény az irányadó. Ebből a szempontból kiindulva, a munkavállalónak egy adott időszakban a legkisebb munkabért meghaladóan kifizetett jövedelme munkabérnek minősül a szabadságmegváltás és a végkielégítés szempontjából. Ezt a megállapítást és az azon alapuló döntést nem érinti, hogy más jogszabály ugyanezt a juttatást hasonlóan vagy eltérően minősíti-e (*EBH1999. 54.*).

A költségtérítésként kapott összeg viszont nem vehető munkabérként figyelembe (*BH1993. 772.*) (vö. Vht. IV. fejezetének kommentára).

A Vht. alkalmazása a közvetlen végrehajtási eljárásokban

A törvény a Vht. alkalmazását írja elő az ún. közvetlen végrehajtási eljárásokban. A Vht. irányadó alkalmazása ugyanakkor csak a Vht. által nem szabályozott közvetlen végrehajtási eljárásokban jöhet szóba, mivel a Vht.-ben foglalt eljárások tekintetében a törvény szabályai kógens módon érvényesülnek, nem pedig irányadó, másodlagos alkalmazásként. Ezért a Vht. 2. §-a kapcsán azokról a közvetlen végrehajtási módokról és eljárásokról beszélhetünk, amelyeket nem a Vht., hanem más jogszabályok nevesítenek. Idetartozik a Munka tv. 161. § (2) bekezdésébe foglalt levonás, a Munka tv. 173. § (2) bekezdésébe foglalt és a kollektív szerződés alapján lehetővé

tett, a munkavállalót a kár közvetlen megtérítésére kötelező határozat végrehajtása. A Munka tv. 161. § (3) bekezdése - összhangban a Vht. 2. §-ának rendelkezéseivel - megerősíti, hogy a munkabérből való levonásra egyébként a bírósági végrehajtásról szóló jogszabályok az irányadók.

A Munka tv. 161. §-a szerint a munkabérből való levonásnak csak jogszabály, végrehajtható határozat vagy a munkavállaló hozzájárulása alapján van helye, e törvényi szabálytól érvényesen eltérni nem lehet. A munkáltató a munkavállaló részére történt előlegnyújtásból eredő követelését a munkabérből levonhatja. A munkabérből való levonás minden más, felmerülő kérdésre a bírósági végrehajtási jogszabályok az irányadók.

A munkabérből való levonás szabályai alapján kell eljárni a szakszervezeti tagdíj levonása esetében is. A munkáltató a levonásért, illetve a tagdíjnak a szakszervezet részére történő átutalásáért ellenértéket nem követelhet.

A Munka tv. részletesen szabályozza az eljárási folyamatot. A Munka tv. 162. §-a alapján a munkabér jogalap nélküli kifizetése esetén, a kifizetett munkabért a munkavállalótól hatvan napon belül, írásbeli felszólítással lehet visszakövetelni. A jogalap nélkül kifizetett munkabért ugyanakkor az általános elévülési időn belül (3 év) lehet visszakövetelni akkor, ha a munkavállalónak a kifizetés alaptalanságát fel kellett ismernie vagy azt maga idézte elő.

A Munka tv. ismer egy meglehetősen gyors, közvetlen behajtási lehetőséget is. A 162. § (3) bekezdése szerint a munkáltató a munkavállaló munkaviszonnyal összefüggő tartozásainak megtérítésére irányuló igényét írásbeli felszólítással érvényesítheti. E törvényhely tehát nem a jogalap nélkül kifizetett munkabér visszakövetelésére szolgál, hanem a munkavállaló bármely, munkaviszonnyal összefüggő tartozásának megtérítésére. A munkaviszonnyal összefüggő tartozás lényegi kritérium, a gyakorlatban számos probléma adódik ennek értelmezéséből. Például a munkavállalónak adott munkáltatói kölcsön visszafizetését lehet-e fizetési felszólítással érvényesíteni, mivel a kölcsön kötelmi jellegű jogügylet, és az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szabályozza. Álláspontunk szerint minden egyes esetet külön kell megvizsgálni, de amennyiben a jogügylet munkaviszonnyal összefüggő vonása, kapcsolódása kimutatható, visszafizetése fizetési felszólítással követelhető. E kérdéseknek a fizetési felszólítás végrehajtási záradékkal történő ellátása miatt van jelentőségük.

Amennyiben a fizetési felszólítást a munkavállaló nem támadja meg a bíróság előtt, az vagy közvetlenül végrehajtható a munkabérből (levonható), vagy - amennyiben ez nem lehetséges, mert például munkaviszonya megszűnt, így a munkabérből már nem lehet levonni - a munkáltató fizetési felszólítása a Vht. 23. § (1) bekezdésének a) pontja alapján végrehajtási záradékkal látható el (*vö. Vht. 23. § kommentára*).

A törvényhely alapján tehát a munkabér visszafizetését nem lehet követelni, azonban a Munka tv. 173. §-ában írt kártérítés jellegű igényt sem lehet e törvényi szakasz szerint érvényesíteni. Mindkét követelésre más és más törvényi szabályozás vonatkozik, ami persze nem ellentétes azzal, hogy mindegyik munkáltatói határozatot el lehet látni végrehajtási záradékkal.

A Munka tv. 173. §-a szerint a munkáltató a munkavállaló által okozott kár megtérítésére vonatkozó igényét bíróság előtt érvényesítheti. Ettől az általános és alapvető szabálytól eltérően azonban a kollektív szerződés meghatározhatja azt az értéket, amelyet meg nem haladó mértékben a munkáltató a munkavállalót közvetlenül kártérítésre kötelezheti. Ebben az esetben meg kell határozni a kártérítés kiszabására irányadó eljárási rendet is. A kártérítési eljárás szabályait ugyancsak a kollektív szerződés határozza meg.

A Munka tv. 13. §-a szerint a munkaviszonnyal összefüggő kérdéseket törvény, illetőleg törvényi felhatalmazás alapján egyéb jogszabály szabályozza. A kollektív szerződés a munkaviszonyra vonatkozó bármelyik kérdésről rendelkezhet, de jogszabállyal ellentétes nem lehet. Csak akkor térhet el a jogszabályoktól, ha a munkavállalóra kedvezőbb feltételeket állapít meg.

Kollektív szerződést egyrésztől a munkáltató, a munkáltatói érdek-képviselői szervezet, vagy több munkáltató, másrésztől a szakszervezet, illetve több szakszervezet köthet. Kollektív szerződés kötésére az a szakszervezet, illetve az a munkáltatói érdek-képviselői szervezet jogosult, amely érdek-képviselői tevékenységében a kollektív szerződést kötő másik féllel szemben független. A munkáltatói érdek-képviselői szervezet kollektív szerződés-kötési jogosultságához szükséges az is, hogy tagjai erre felhatalmazzák. A munkáltatónál egy kollektív szerződés köthető (*Munka tv. 32-34. §*).

A szabály a gyakorlatban rendkívül korlátozottan érvényesül. Ennek oka, hogy a kollektív szerződés megkötésének feltételei nem minden munkahelyen adóttak, leginkább azért, mert nem működik kollektív szerződés megkötésére képes szakszervezet, illetve a Munka tv. alapján a kollektív szerződésnek az adott munkáltatóra történő kiterjesztése nem lehetséges. Kollektív szerződés hiányában viszont sem a Munka tv.-től való eltérést, sem a kártérítési eljárás rendjét nem lehet meghatározni.

A Munka tv. 173. §-a alapján tehát egy összetett jogi szabály és feltételrendszer esetében van lehetőség a közvetlen végrehajtásra. Amennyiben ezek hiányoznak, a munkáltató bíróság előtt követelhet kártérítést.

A pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény 125. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezései szerint az adóvégrehajtás során eddig ismert azonnali beszedési megbízást felváltja a hatósági átutalási megbízás. A 2009. november 1-jétől érvényes szabályok szerint tehát az adóvégrehajtásban eljáró szerv vagy szervezet a hatósági átutalási megbízás kiállításával érvényesíti követelését. A hatósági átutalási megbízást a 2009. évi LXXXV. törvény 64. §-a szerint kell a pénzforgalmi szolgáltatónak teljesítenie.

A hatósági átutalás esetén a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója a fizető fél fizetési számlája terhére meghatározott pénösszeget utal át a hatósági átutalás megbízás adója által meghatározott fizetési számlára.

Hatósági átutalási megbízás adására jogosult a hatósági átutalást saját pénzforgalmi szolgáltatóján keresztül is kezdeményezheti, amely köteles azt továbbítani az adós pénzforgalmi szolgáltatójának. A hatósági átutalás és az átutalási végzés (vö. Vht. 80. §) alapján történő átutalás esetén a fizető fél nem gyakorolhatja a helyesbítéshez való jogot. A hatósági átutalási megbízás átvételét sem a fizető fél, sem a hatósági átutalás kezdeményezésére jogosult pénzforgalmi szolgáltatója nem tagadhatja meg.

Az Art. új szabályai különbséget tesznek a pénzforgalmi számlával rendelkező és nem rendelkező adóalany között. Fizetési kötelezettséget a pénzforgalmi számlával rendelkező adózónak belföldi pénzforgalmi számlájáról átutalással, pénzforgalmi számlával nem rendelkező adózónak belföldi fizetési számlájáról történő átutalással vagy készpénz-átutalási megbízással kell teljesítenie. Az adózó az állami adóhatósághoz teljesítendő fizetési kötelezettségét a külön jogszabályban meghatározottak szerint készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel is teljesítheti.

Pénzforgalmi számla nyitására kötelezett adózó rendszeres gazdasági tevékenysége körében kizárólag pénzforgalmi számlát nyithat. Az első pénzforgalmi számlát a pénzforgalmi számlanyitásra kötelezett adózó adószámának közlésétől számított 15 napon belül kell megnyitni.

A pénzforgalmi számlanyitásra kötelezett adózó - törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában - a készpénzben teljesíthető fizetések céljára szolgáló pénzeszközök kivételével köteles pénzeszközeit pénzforgalmi számlán tartani, pénzforgalmát pénzforgalmi számlán lebonyolítani, s ennek érdekében pénzforgalmi számlaszerződést kötni.

Módosultak a pénzforgalmi számlanyitás pénzügyi jogi szabályai, és a törvény bevezette a fizetési számla intézményét. A belföldi jogi személynek, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságnak és az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett magánszemélynek - ideértve az egyéni vállalkozót is, vagyis a pénzforgalmi számla nyitására kötelezettek köre - legalább egy belföldi pénzforgalmi számlával kell rendelkeznie.

Pénzforgalmi számlát a pénzforgalmi szolgáltató akkor nyithat, ha a jogi személy és a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság létrejöttéhez szükséges nyilvántartásba már bejegyzett vállalkozás a nyilvántartást vezető szervezettől származó, 30 napnál nem régebbi okirattal igazolta, hogy a nyilvántartásban szerepel, valamint adószámát és statisztikai számjelét közölte. Megnyitható a számla akkor, amennyiben a nyilvántartásba még be nem jegyzett jogi személy és a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság a létesítő okiratát (társasági szerződését) egy másolati példányban átadta, valamint - ha cégbejegyzésre kötelezett és a pénzforgalmi számla megnyitása nem feltétele a cégbejegyzési kérelem benyújtásának - csatolta a cégbejegyzési kérelem benyújtása során a cégbírószágtól kapott elektronikus tanúsítványt vagy annak hiteles papír alapú másolatát. A pénzügyi szolgáltató az arra jogosultnak pénzforgalmi számlát nyithat, amennyiben az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett természetes személy, illetve az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett egyéni vállalkozó az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál történt nyilvántartásba vételéről szóló okirat másolati példányát átadta, egyéni vállalkozó az egyéni vállalkozói, illetőleg a tevékenység végzéséhez szükséges más igazolvány másolatát csatolta.

A pénzforgalmi számla nyitására nem kötelezettek a pénzforgalmi szolgáltatónál fizetési számlát nyithatnak. Fizetési számla a fizetési műveletek teljesítésére szolgáló, a pénzforgalmi szolgáltató egy vagy több ügyfele nevére megnyitott számla (ideértve a bankszámlát is). A jogszabályban meghatározott szervezetek akkor nyithatnak fizetési számlát, ha a pénzforgalmi számla nyitására nem kötelezett jogalany - a jogi formájára vonatkozó előírások szerint - a létrejöttére, illetve nyilvántartásba vételére vonatkozó okmányokat, iratokat a pénzforgalmi szolgáltatónak bemutatta.

A fizetési számla felett természetes személy számlatulajdonos a fizetési számlaszerződésben meghatározott módon, önállóan vagy más személlyel együttesen vagy külön-külön rendelkezhet. A számla feletti rendelkezési jog gyakorlásának szabályai - ideértve a pénzforgalmi számlát is - nagyrészt megegyeznek a korábbi előírásokkal.

Vht. 3. § Ha törvény másképpen nem rendelkezik, a bírósági végrehajtás szabályai irányadók a közigazgatási végrehajtás során foganatosított ingó- és ingatlan-végrehajtás esetén is.

Jogrendszerünk az egyedi vagyoni végrehajtás körében a végrehajtási eljárások három nagy típusát különbözteti meg: a bírósági végrehajtást, a közigazgatási végrehajtást és a közvetlen végrehajtást.

A közigazgatási végrehajtás: végrehajtás a Ket. alapján

A közigazgatási végrehajtás a Vht.-ben szabályozott végrehajtási eljárások szemszögéből nézve gyűjtő kategória. Körébe tartozik az adóvégrehajtás éppúgy, mint a szűkebb értelemben vett és a Ket. alapján elrendelt végrehajtás.

A közigazgatási végrehajtás fogalmát a Ket. kommentárja úgy határozza meg, mint a közigazgatási hatósági eljárás azon szakaszát, ahol „az arra feljogosított hatóságok a jogszabályokban meghatározott eljárási cselekmények foganatosításával gondoskodnak a végrehajtható döntésben - határozatban vagy végzésben - megállapított kötelezettségek megvalósításáról” [Kilényi Géza (szerk.): *A Közigazgatási eljárási törvény kommentárja. CompLex Kiadó Kft., Budapest, 2005, 323. o.*].

A közigazgatási végrehajtási eljárást számos közigazgatási hatóság elrendelheti, s a közigazgatás területén foganatosított végrehajtási eljárások irányulhatnak vagyoni, kivételesen személyi végrehajtásra. A közigazgatási végrehajtás azonban minden esetben a közigazgatási hatóság eljárási cselekménye, mint ilyen, kívül esik a polgári igazságszolgáltatás körén. Ugyancsak speciális a végrehajtást elrendelő közigazgatási határozatok típusa, rendszere, a hatóság végrehajtható döntése mellett végrehajtás indítható a hatósági egyezségben (Ket. 64. §), a hatósági szerződésben (Ket. 76. §) avagy külföldi hatóságnak nyújtott jogsegély alapján hozott határozatba (Ket. 27. §) foglalt kötelezettségek kikényszerítéséért.

A Ket. alapján elrendelt és foganatosított közigazgatási végrehajtás 2009. október 1-jétől hatályba lépő új szabályai a korábbiaktól eltérő módon határozzák meg a Ket. és a Vht. viszonyát. Az új rendelkezések mind koncepcionálisan, mint normatív szinten újraszabályozzák a Ket.-en alapuló közigazgatási végrehajtási eljárást.

A változások egyik súlypontja, hogy a Vht. és a Ket. végrehajtási szabályai a korábbiaknál jobban harmonizálnak egymással, a jogalkotó a Ket. előírásaival kizárólag a közigazgatási eljárás sui generis intézményeit (végrehajtás elrendelése, felfüggesztése, jogorvoslat stb.) rendezi, minden más kérdésben a Vht. alkalmazását rendeli el. A Ket. módosítása után a Ket. a Vht. alkalmazását általános háttértörvényként határozza meg, viszont a Vht. 3. §-a csak a közigazgatási eljárásban foganatosított ingó és ingatlan végrehajtásra rendeli el a bírósági végrehajtás szabályainak alkalmazását. Az ellentmondást feloldva meg kell jegyeznünk, a szélesebb körű alkalmazásra maga a Vht. ad lehetőséget akkor, amikor törvényi felhatalmazás alapján megengedi intézményeinek kiterjesztését - ezzel a jogalkotó éppen a Ket. esetében élt -, s így már nemcsak az ingó és ingatlan végrehajtásra kell a Vht. szabályait alkalmazni, hanem például cselekmény végrehajtásra is (vö. Vht. IX. fejezet).

A Ket. 125. §-a általában határozza meg a közigazgatási végrehajtás szabályainak alkalmazási körét. E szabályok nélkül azonban a Ket. végrehajtási rendelkezéseinek a Vht.-hez való viszonyát sem lehetne megoldani. A Ket. szerint a közigazgatási végrehajtás szabályait kell alkalmazni a hatóság döntésében megállapított, a hatóság által jóváhagyott egyezségben vagy hatósági szerződésben vállalt, illetve a szerződés megszegése esetén a szerződés alapján az ügyfél által igénybe vett támogatás és egyéb kedvezmény visszatérítése iránti és - jogsegély keretében - a külföldi hatóság hatósági ügyben hozott határozatba foglalt kötelezettségek érvényesítésére, amennyiben a kötelezettség önkéntes teljesítése elmaradt. A Ket. közigazgatási végrehajtási szabályai tehát az önkéntes teljesítés hiányában alkalmazandóak, hasonlóan a bírósági - vagy az adóhatósági - végrehajtás megindításának jogszabályi feltételeihez.

A Ket. 126. § (2) bekezdése szerint, amennyiben a Ket. nem tartalmaz eltérő rendelkezést, a Ket. alapján indított és folytatott végrehajtási eljárásban a Vht. szabályait kell alkalmazni azzal, hogy a Ket. által kizárt Vht. szabályokat és rendelkezéseket nem lehet figyelembe venni. Tehát a jogalkotó tételesen meghatározta, hogy a Vht. melyik rendelkezésének alkalmazása kizárt.

Bonyolult az így kialakult jogi szabályrendszer. Először ugyanis a Ket. szabályait kell megvizsgálni az adott kérdésben, vajon tartalmazznak-e rendelkezést vagy nem. Amennyiben nem, akkor a Vht. szabályait kell alkalmazni, kivéve a kizárt rendelkezések körét.

A kizárt rendelkezések felsorolása mindezzel ellentétben viszonylag egyértelműnek tűnik:

- nem alkalmazható a Vht. 9. §-a, e kizárás nemcsak gyakorlati, hanem elvi jelentőségű. A Vht. 9. §-ának kizárása azt jelenti, hogy a Pp. szabályainak alkalmazhatósága nem megengedett, mivel a közigazgatási végrehajtás - a hatalommegosztás alkotmányos elvének megfelelően - nem része a bírói igazságszolgáltatásnak, így a polgári peres és nemperes eljárások szabályai sem közvetlenül, sem közvetetten nem vonatkoznak rá;

- kizárt a Vht. II. fejezete, azaz a végrehajtás elrendelése. Nem alkalmazhatóak a XI-XX. fejezetek sem. A fejezetek szabálytartalma: a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítése (XI. fejezet), a külföldi bírósági határozatok végrehajtásának szabályai (XII. fejezet), a vagyonelkobzás végrehajtása (XIII. fejezet), a jogorvoslatok (XIV-XVI. fejezetek), a bírósági végrehajtás szervezete és felépítése (XVII-XX. fejezetek). A taxáció részletes, jöllehet ez nem mindenben teszi érthetővé a törvényhozói szándékot. Amennyiben a Ket. minderre nézve speciális szabályt tartalmaz - márpedig a legtöbb esetben van a Ket.-ben szabályozott végrehajtási intézmény, például a jogorvoslatok - akkor a Vht. szabályai a Ket. 126. § (2) bekezdés alapján amúgy is ki vannak zárva. Másfelől a Vht. XXI. fejezete nem kizárt, itt pedig a bírósági végrehajtó fejezeti felelősségére vonatkozó szabályok helyezkednek el.

A törvény a kizárással nem érintett intézmények körében hangsúlyozottan mondja ki, hogy a Vht. III. fejezetéből az eljárás időpontjára, a követelés csökkenésének, megszűnésének bejelentésére és a helyszíni kényszerselekményekre vonatkozó rendelkezések alkalmazásának helye van.

A Ket. a Vht. fogalomrendszerének értelmezését sajátosan igazítja a közigazgatási eljárás jellegéhez. Amennyiben a törvény nem zárja ki, vagy másként nem rendelkezik, ahol a Vht. bíróságot említ, azon végrehajtást elrendelő hatóságot, ahol végrehajtót, azon végrehajtást foganatosító szervet, ahol végrehajtható okiratot, azon végrehajtható döntést, ahol adóst, azon kötelezettet kell érteni. Ahol a Vht. végrehajtói letéti számlára teljesítésről rendelkezik, a végrehajtást foganatosító szerv számlájára kell teljesíteni. A végrehajtási eljárás során felmerülő költségek előlegezésére és viselésére, valamint az eljárási bírság kiszabására a Ket. szabályait kell alkalmazni. Az eljárási bírság végrehajtására pedig a pénzfizetési kötelezettség végrehajtására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Nemcsak az adóhatósági, hanem a Ket. alapján indított közigazgatási végrehajtás is áttért az elektronikus árverési rendszerre. Ennek tükrében a Ket. és a Vht. harmonizációja során szabályozni kellett az elektronikus végrehajtási eljárások kompatibilitását. A Ket. szerint a Vht. ingó és ingatlan elektronikus árverésére vonatkozó szabályai alkalmazásának akkor van helye, ha önálló bírósági végrehajtó foganatosítja a végrehajtást. Mivel éppen ez az a végrehajtási terület, ahol a Vht. alkalmazását mindkét törvény megerősíti, így bírósági végrehajtó árverez, egyértelműen alkalmazni kell a Vht. elektronikus árverésre vonatkozó szabályait.

Az ingatlan értékesítése során azonban - függetlenül annak jellegétől - a végrehajtást foganatosító szerv (kivéve az önálló bírósági végrehajtót) a Vht. rendelkezéseit azzal az eltéréssel alkalmazza, hogy a második árverést akkor nem kell megtartani, ha az árverési vevő a második árverés megkezdése előtt befizette a vételárat vagy átutalta, és az arról szóló terhelési értesítőt a végrehajtást foganatosító szervnek bemutatta vagy másolatát átadta, továbbá megtérítette a második árverés kitűzésével felmerült költséget.

A Vht. és a Ket. összhangjának megteremtése során a jogalkotó hatályon kívül helyezte a Ket. korábbi 124. §-át. E törvényhely a hatósági döntés kikényszerítésére irányuló állami kényszer főbb céljait, irányát és elveit tartalmazta. Mivel a Ket. módosítása generális felhatalmazást adott a Vht. alkalmazására, a végrehajtás alapelveinek és intézményes céljainak meghatározásában a jövőben a Vht. koncepciója és alapvető rendszere érvényesül [Kilényi Géza (szerk.): *Kézikönyv a Ket. módosításáról. CompLex Kiadó Kft., Budapest, 2009.*].

A végrehajtás elrendelése, foganatosítása a Ket. alapján

Az a kérdés, hogy a közigazgatási végrehajtás szabályait mikor kell alkalmazni, nem azonos azzal a problémával, hogy milyen döntéseket kell a Ket. alapján induló közigazgatási végrehajtással végrehajtani. A Ket. 127. §-a szerint a hatóság döntése végrehajtható, ha pénzfizetésre, továbbá meghatározott cselekményre vagy magatartásra irányuló kötelezettséget állapít meg, a döntés jogerőre emelkedett, és a teljesítésre megállapított határidő vagy határnap eredménytelenül telt el. A hatóság döntése végrehajtható, ha a tűrésre vagy valamely cselekménytől vagy magatartástól való tartózkodásra irányuló kötelezettséget megállapító döntés jogerőre emelkedett, és az ügyfél a kötelezettséget - a végrehajtáshoz való jog elévülési idején belül - megszegte. Végrehajtható a hatóság döntése, ha annak fellebbezésre tekintet nélküli végrehajtását vagy biztosítási intézkedésként való alkalmazását rendelték el. Minden esetben végrehajtható az a döntés, amely, bár nem tartalmazott teljesítési határidőt, de jogerőre emelkedett.

A Ket. a végrehajtás feltételeként - összhangban egyébként a Vht. rendszerével - a jogerőt, a határozat jogi hatásra történő alkalmazását jelöli meg a legfontosabb tényezőnek. Az új szabályok kellő mértékben tesznek különbséget a kötelezést és a cselekmény végrehajtást tartalmazó hatósági döntések között, elválasztva egymástól a tűrésre (passzivitásra) és aktivitásra (valaminek a megtevésére irányuló) kötelező határozatot.

A Ket. részletesen szabályozza a jogerő beállításának időpontját. Minden végrehajtási eljárásban alapvető a jogerő beállási időpontjának megállapítása, mivel végrehajtani csak jogerős határozatokat szabad és lehet. A Ket. 128. §-a szerint a hatóság első fokú döntése jogerőssé válik, ha ellene nem fellebbeztek és a fellebbezési határidő letelt, ha a fellebbezésről lemondtak vagy a fellebbezést visszavonták, illetve a fellebbezés - ideértve a végzések elleni önálló fellebbezést - a Ket. rendelkezései szerint kizárt.

Amennyiben a jogerő a fellebbezésről való lemondás miatt áll be, ennek időpontja ha az ügyfél a kérelem teljesítése esetére már a döntés közlése előtt lemondott a fellebbezésről, és az ügyben nincs ellenérdeklő ügyfél, az első fokú döntés közlése. Amennyiben a fellebbezési határidő tartama alatt valamennyi fellebbezésre jogosult lemond a fellebbezésről vagy visszavonja fellebbezését, a jogerő beállításának időpontja az utolsó kézhez kapott lemondás, vagy visszavonás napja. Amikor a hatóság érdemi vizsgálat nélkül a fellebbezési eljárást megszünteti, az első fokú határozat jogerejének beállási időpontja a hatóságnak a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító vagy az eljárást megszüntető határozatának jogerőre emelkedésének napja. Az első fokú döntés fellebbezéssel nem érintett rendelkezései tekintetében beáll a jogerő, ha csak az eljárás egyéb résztvevője fellebbezett a döntés rá vonatkozó rendelkezése ellen. A másodfokú döntés a közléssel válik jogerőssé.

A Ket. szabályai szerint zajló végrehajtás elrendelésére a Vht. előírásainak alkalmazása kizárt, a Ket. erre vonatkozóan saját szabályokat tartalmaz. A közigazgatási végrehajtás elrendelése előtt a hivatalból indult eljárásban az első fokú hatóság először megvizsgálja a végrehajtható döntésben elrendelt kötelezettség teljesítését. Amennyiben a teljesítés a hatóság rendelkezésére álló adatokból nem állapítható meg, a hatóság a teljesítési határidő leteltét követő öt munkanapon belül hatósági ellenőrzést tarthat.

Azokban az esetekben, amikor az első fokú hatóság a rendelkezésre álló adatok vagy a jogosult igazolása alapján megállapította, hogy a végrehajtható döntésben elrendelt kötelezettség teljesítése határidőre nem vagy csak részben, vagy nem az előírásoknak megfelelően történt, a jogosult kérelmére elrendeli a végrehajtást. Elrendelheti ezt hivatalból, ha az eljárást hivatalból indította vagy folytatta. Ugyancsak hivatalból rendelheti el a végrehajtást akkor, ha a kérelemre indult eljárásban az ügyfél a végrehajtás megindítására irányuló kérelmet nem terjesztett elő, a hatóság azonban az eljárást hivatalból is lefolytathatta volna.

Az első fokú hatóság (a végrehajtást elrendelő hatóság) az önkéntes teljesítés elmaradásának megállapításától számított öt munkanapon belül dönt a végrehajtás foganatosításáról. Az erről szóló végzést a hatóság közli a jogosulttal, a kötelezettel és a végrehajtást foganatosító szervvel; a végzés a végrehajtást foganatosító szervvel való közlést követő napon válik jogerőssé. E szabály azt jelenti tehát, a végrehajtás foganatosításáról külön hatósági döntést (végzést) kell hozni, de ha a végrehajtást elrendelő hatóság és a végrehajtást foganatosító szerv azonos, a végrehajtás foganatosításáról nem kell külön végzést hozni. Ekkor a foganatosítást az önkéntes teljesítés elmaradásának megállapításától számított öt munkanapon belül egyszerűen meg kell kezdeni.

A végrehajtás foganatosításáról rendelkező végzés - beleértve az első végrehajtási cselekmény foganatosításáról szóló végzést - tartalmazza a végrehajtási eljárásban érvényesítendő kötelezettség pontos tartalmát, az első fokú hatóság nyilvántartásában vagy az ügy irataiban rendelkezésre álló, a végrehajtáshoz szükséges adatokat és a pénzfizetési kötelezettség végrehajtása esetén a késedelmi pótlék mértékét.

A végrehajtás foganatosításáról rendelkező végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye. A fellebbezésben elő kell terjeszteni a fellebbezés megalapozottságát alátámasztó bizonyítékokat.

A hatósági szerződésben foglalt kötelezettség megszegése esetén a végrehajtást elrendelő végzéssel szemben az ügyfél a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz a végrehajtásra halasztó hatályú keresettel fordulhat (Ket. 129. §).

Hasonlóan a bírósági végrehajtáshoz, a Ket. a végrehajtás foganatosítását is külön szabályozza. Amennyiben kormányrendelet nem szabályozza másként, a végrehajtást az első fokú hatóság foganatosítja - mondja ki a törvény. Már e ponton lehetőség van a Vht. alkalmazására, ugyanis a Ket. megengedő szabálya alapján a végrehajtást foganatosító szerv a végrehajtásra önálló bírósági végrehajtóval szerződést köthet, aki a Vht. szabályai szerint jár el, a végrehajtás során azonban csak a végrehajtást elrendelő hatóság jogosult a foganatosítással összefüggésben végzést hozni.

Törvény vagy kormányrendelet elrendelheti - amennyiben nem az első fokú hatóság foganatosítja a végrehajtást -, hogy a döntés végrehajtását a foganatosító szerv más első fokú hatóság bevonásával foganatosítsa. Ennek feltétele, hogy a foganatosításhoz olyan szakmai ismeretek vagy egyéb feltételek szükségesek, amelyekkel a végrehajtást foganatosító szerv nem rendelkezik.

A pénzfizetési kötelezettség végrehajtása a módosított Ket. szabályai szerint igazából a Vht. szabályai szerint folyik. A módosítás ugyanis minden felesleges párhuzamosságot kivett a Ket.-ből, így - eltérő rendelkezés hiányában - a Vht. előtt nyitotta meg az utat, kivéve a Ket. 132. §-ában szabályozott esetet. E törvényhely szerint a közigazgatási végrehajtás során a pénzfizetési kötelezettség végrehajtására elsősorban a biztosítási intézkedés során lefoglalt, pénzügyi intézménynél kezelt összeget, ha ez az összeg a követelést nem vagy csak részben fedezi, a kötelezett szabad rendelkezése alatt álló, pénzügyi intézménynél kezelt összeget, vagy ha ez természetes személy esetében nem lehetséges, a kötelezett munkabérért kell végrehajtás alá vonni. Az új szabályok - a Ket. módosítását indokoló miniszteri előterjesztés szerint - felgyorsítják a végrehajtást, ugyanakkor következetesebben érvényesítik a fokozatosság elvét. A biztosítási intézkedéssel lefoglalt vagyon ugyanis már kikerült a kötelezett ellenőrzése alól, így minden különösebb végrehajtási cselekmény nélkül végrehajtás alá vonható. A rendelkezés garanciális jellegű, ugyanis a letétből történő kielégítés esetében a kötelezettől további pénzeszközt már nem vonhatnak el. E megoldás mindenesetre a Ket. speciális szabálya, mivel a Vht. ilyen előírást nem tartalmaz.

Ugyancsak sajátos a Ket. 135. §-ába foglalt méltányossági lehetőség. Amennyiben a kötelezett a végrehajtás foganatosítása során bizonyítja, hogy a teljesítés elmaradása neki nem róható fel, és azt, hogy rajta kívül álló ok lehetetlenné teszi a határidőre való teljesítést, avagy az számára aránytalan nehézséget jelentene, kérelmére a végrehajtást foganatosító szerv - a jogosult meghallgatása után - fizetési kedvezményt engedélyezhet. Kivéve, ha e kedvezmény megadását jogszabály tiltja, és ahhoz a végrehajtást elrendelő hatóság előzetesen nem járult hozzá. További kedvezményként a végrehajtási eljárásban a késedelmi pótlék is elengedhető vagy mérsékelhető, akár önállóan, akár más fizetési kedvezmény mellett. A késedelmi pótlék elengedéséhez, mérsékléséhez a jogosult hozzájárulása szükséges.

Az arányosság és fokozatosság szabályait a Ket. 136. §-a tartalmazza. E szerint, ha a végrehajtás nem vezetett vagy aránytalanul hosszú idő múlva vezetne eredményre, a kötelezett bármely lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható. Elsősorban az a vagyontárgy vonható végrehajtás alá, amelyre biztosítási intézkedést rendeltek el. Pénzfizetési kötelezettség teljesítése céljából ingatlan-végrehajtás elrendelésének van helye, ha a pénzfizetési kötelezettség teljesítéséhez a kötelezett egyéb vagyona vezetett végrehajtás nem vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva nyújtana fedezetet, és az ilyen módon végre nem hajtható kötelezettség összege legalább százezer forint.

Egyéb végrehajtás alá vonható ingatlan hiányában a kötelezett lakóhelyéül használt ingatlan akkor vonható végrehajtás alá, ha az ingatlan értéke az egymillió forintot eléri, vagy ennél kisebb érték esetén a kötelezettség összege az ingatlan értékével arányban áll.

Sajátos végrehajtási szabály, amennyiben az ingatlan-végrehajtás elrendelésének nincs helye, és a kötelezett egyéb vagyona vezetett végrehajtás is eredménytelen volt, a végrehajtást foganatosító szerv a kötelezett ingatlanát - a jogosult javára a behajthatatlan pénzkövetelés összege és járulékaik összegéig - jelzálogjoggal terheli meg. A Ket. rendelkezése megegyezik az Art. előírásával, de mindkét jogszabály eltér a Vht. szabályától, e törvényi esetben ugyanis a Vht. előírásai szerint a bírósági végrehajtás szünetel.

A Ket. a meghatározott cselekmény végrehajtását részletesen szabályozza. Kérdés, hogy a cselekmény végrehajtására vonatkozó szabályrendszere miképpen viszonyul a Vht. hasonló rendelkezéseivel. Ezen esetekben a Vht. előírásait nem lehet alkalmazni, mivel létezik sajátos Ket.-norma, melynek a Vht.-val szembeni elsődleges alkalmazását éppen a Ket. teszi kötelezővé. A Ket. által nem szabályozott esetekben viszont a Vht. alkalmazása előtt nyílik meg a lehetőség, ugyancsak a Ket. felhatalmazása alapján.

A Ket. 140. §-a szerint a cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra (a továbbiakban együtt: meghatározott cselekmény) irányuló végrehajtásnak csak az önkéntes teljesítés elmaradása esetén van helye. Ekkor a végrehajtást foganatosító szerv a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégeztetheti. Vagy feljogosíthatja a jogosultat, hogy a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégezze vagy mással elvégeztesse, esetleg a jogosult kérelmére a kötelezettet a szolgáltatás pénzgyenértékének megfizetésére kötelezheti. Amennyiben a teljesítés elmaradása a kötelezettnek felróható, a kötelezettel szemben vagyoni helyzete és jövedelmi viszonyai vizsgálata nélkül eljárási bírságot szabhat ki. Végül esetben a cselekmény végrehajtása esetében a foganatosító szerv a rendőrség közreműködésével kényszerítheti ki a meghatározott cselekményt.

A cselekmény végrehajtása esetében a végrehajtás módjáról a végrehajtást foganatosító szerv - szükség esetén a jogosult, illetve a kötelezett meghallgatása után - dönt. A végrehajtást foganatosító szervnek azt az intézkedést kell megtennie, amely - az eset összes körülményét mérlegelve - a leghatékonyabban biztosítja a kötelezettség teljesítését.

Speciális szabályok a Ket. végrehajtási rendszerében

A Ket. speciális szabályokat tartalmaz a meghatározott ingóság kiadására (Ket. 143. §), a külföldi határozat végrehajtására (Ket. 144-146. §) és a magyar közigazgatási hatóság döntésének külföldön történő végrehajtására (Ket. 147. §). A Ket. szabályozási szerkezete szerint ezekben az esetekben sem lehet a Vht. előírásait alkalmazni. Ugyancsak eltérést kodifikált a törvényhozó a végrehajtás felfüggesztése (Ket. 148. §), a végrehajtás megszüntetése (Ket. 149. §), a végrehajtáshoz való jog elévülése (Ket. 150. §), a biztosítási intézkedések (Ket. 151. §) és a jogorvoslati rendszer (Ket. 152. §) szabályaiban. Mindezekben a törvényi szabályozási körökben a Ket. saját normáinak alkalmazása jöhet csak szóba.

A külföldi határozatokkal kapcsolatos végrehajtási eljárások tükrözik a közigazgatási hatósági eljárás és végrehajtás sajátos szabályait, ugyanakkor eleget tesznek más jogszabályi előírásoknak - nemzetközi magán-, és közjog - éppúgy, mint hazánk európai uniós tagságából fakadó követelményeknek. E szabályok szerint a külföldi hatóság hatósági ügyben hozott határozatát törvény rendelkezése, az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa vagy viszonyosság alapján lehet Magyarországon végrehajtani.

A külföldi határozatok végrehajtása során a Ket. szabályai szerint kell eljárni. A külföldi hatóság megkeresése alapján a magyar hatóságnak vizsgálnia kell a végrehajthatóság feltételeit, azt, hogy a megkeresés megfelel-e az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusában, a nemzetközi szerződésben megállapított feltételeknek vagy a viszonyossági gyakorlatnak. Amennyiben a megkeresés a magyar jog szerint bírósági hatáskörbe tartozó kötelezettség végrehajtására irányul, a megkeresést a hatáskörrel rendelkező illetékes bírósághoz kell áttenni, ekkor a végrehajtás a bírósági végrehajtás szabályi szerint zajlik majd.

A Ket. kimondja, hogy a magyar hatóság döntésének külföldön történő végrehajtására az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa, törvény rendelkezése vagy viszonyosság alapján kerülhet sor.

A Ket. szerint indított végrehajtási eljárás felfüggesztheti a végrehajtást elrendelő hatóság, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság, a felügyeleti szerv vagy a bíróság. Kötelező a végrehajtás felfüggesztése, ha a

végrehajtás alá vont vagyontárggyal kapcsolatos igényper van folyamatban, vagy a vagyontárgyat a bírósági végrehajtó más követelés végrehajtása érdekében korábban lefoglalta, feltéve, hogy más lefoglalható vagyontárgy nincs. Kötelező felfüggeszteni a végrehajtást, ha a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet terjesztettek elő, és a kérelemben előadott tények és körülmények a kérelem elfogadását valószínűsítik. Ugyancsak nem tagadható meg a végrehajtás felfüggesztése, ha a kötelezett meghalt vagy megszűnt, ekkor a felfüggesztés a jogutódlás tárgyában hozott végzés jogerőre emelkedéséig tart. Amennyiben az ügyész a végrehajtható döntés elleni óvásban indítványozza, fel kell függeszteni a végrehajtást éppúgy, mint amikor a végrehajtás folytatása életveszéllyel vagy helyrehozhatatlan kárral járna, vagy az közegészségügyi vagy közbiztonsági okból szükséges. Sajátos rendelkezése a Ket.-nek - ám a szabály a méltányossági kedvezményekkel összhangban áll -, miszerint fel kell függeszteni a végrehajtást akkor, ha a kötelezett fizetési kedvezmény iránt kérelmet terjeszt elő. Ebben az esetben sem függeszthető fel a végrehajtás, akkor, ha az ügyfél korábbi, ilyen tárgyú kérelmét jogerősen már elbírálták, vagy a fizetési kedvezmény engedélyezését a törvény kizárja, valamint azt törvény vagy kormányrendelet zárja ki.

Kivételesen, a kötelezett kérelmére a végrehajtást elrendelő hatóság akkor függesztheti fel a végrehajtást, ha a kötelezett a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta, és a kötelezettet a végrehajtási eljárás során korábban nem sújtották eljárási bírsággal.

A felfüggesztés jogi hatása, hogy a végrehajtás felfüggesztéséig foganatosított végrehajtási cselekmények hatályosak maradnak. A felfüggesztés elrendelésétől a megszüntetéséig újabb végrehajtási cselekmény viszont nem foganatosítható.

A Ket. alapján indított végrehajtást a végrehajtást elrendelő hatóság megszünteti, ha a végrehajtható döntést visszavonták, megsemmisítették vagy hatályon kívül helyezték. Megszünteti, ha jogutód hiányában a végrehajtás nem folytatható, vagy a végrehajtáshoz való jog elévült. Ugyancsak meg kell szüntetni, ha a jogosult a végrehajtás megszüntetését kéri, vagy a további végrehajtási eljárási cselekményektől eredmény nem várható.

Amennyiben a végrehajtást foganatosító szerv a pénzkövetelést a pénzügyi intézményre vagy a munkáltatóra vonatkozó felelősségi szabály alapján vagy a kötelezett tartozásaiért külön törvény alapján helytállásra kötelezettel szemben érvényesítette, a végrehajtást meg kell szüntetni.

Ugyancsak a végrehajtás megszüntetésének van helye akkor, ha a hatóság a jogutódlásra tekintettel a teljesítési határidőt a végrehajtás elrendelését követően meghosszabbította, vagy a végrehajtást foganatosító szerv a kötelezettel szemben felszámolási eljárást kezdeményezett, illetve a kötelezett ellen felszámolási eljárás indult.

A végrehajtási jog elévülése a végrehajtás megszüntetését váltja ki. Ezért sem mindegy, mikor kezdődik az elévülés, és mikor áll be. A Ket. 150. §-a szerint a végrehajtáshoz való jog a kötelezettséget megállapító döntés jogerőre emelkedésétől, vagy ha a döntés teljesítési határidőt vagy határnapot állapított meg, annak utolsó napjától, illetve a határnapot követő naptól számított öt év elteltével évül el. Jogszabály ennél rövidebb elévülési határidőt is megállapíthat. Nyugszik az elévülés a végrehajtás felfüggesztése, továbbá a végrehajtási eljárásban engedélyezett fizetési kedvezmény időtartama alatt.

A végrehajtás elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja. Az elévülés megszakadásával az elévülési idő újra kezdődik, de a törvényi elévülési határidő megnyíltától számított tíz év elteltével a határozat nem hajtható végre. Amennyiben a határozat elévülés miatt nem hajtható végre, a behajthatatlan pénztartozást, valamint az ingatlanra bejegyzett jelzálogjogot törölni kell.

A Ket. a biztosítási intézkedésekre szintén sajátos rendelkezéseket tartalmaz. A 2009. október 1-jétől életbe lépő szabályok azonban e speciális rendelkezéseket a Vht. előírásaival harmonizálták, így a Vht.-ban található szabályokat a jogalkotó kiemelte a Ket. eredeti törvényszövegéből. Amennyiben az eljárás tárgyát képező kötelezettség későbbi teljesítése veszélyben van, a teljesítési határidő lejárta előtt biztosítási intézkedésként pénzkövetelés biztosítása vagy meghatározott dolog zárlata rendelhető el. A biztosítási intézkedést a végrehajtás elrendelésére jogosult hatóság kérelemre vagy hivatalból rendeli el, és a végrehajtást foganatosító szerv hajtja végre. A biztosítási intézkedést elrendelő végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye.

A biztosítási intézkedést vissza kell vonni, ha azt pénzfizetési kötelezettség biztosítására rendelték el, és ezt az összeget a végrehajtást foganatosító szervnél letétbe helyezték, ha azt meghatározott cselekmény biztosítása érdekében rendelték el, és a kötelezett kétséget kizáró módon igazolja, hogy az önkéntes teljesítéshez minden szükséges előkészületet megtett, és azt már csak a biztosítási intézkedés akadályozza. Vissza kell vonni akkor is, ha a biztosítási intézkedés elrendelésének oka egyébként megszűnt.

A biztosítási intézkedést a végrehajtást foganatosító szerv végzi, aki a kötelezett használatában lévő ingatlan területén elvégzendő biztosítási intézkedéshez hatósági tanú közreműködését veheti igénybe. Minden más kérdésben a Vht. szabályai az alkalmazandó előírások.

Speciális jogorvoslati rendszert épített ki a Ket. a közigazgatási végrehajtásban hozott határozatok tekintetében. A jogorvoslati intézmények eltérnek a Vht. szabályaitól, sőt a Vht. jogorvoslati intézményeinek alkalmazása a Ket. 125. § (3) bekezdés alapján kizárt.

A Ket. 152. §-ának előírása szerint, amennyiben a Ket. a hatóság valamely első fokú döntése ellen önállóan lehetővé teszi a fellebbezést, a végrehajtást elrendelő hatóságnak a végrehajtási eljárásban hozott döntése ellen is van helye fellebbezésnek.

A Ket. a végrehajtási eljárásban általános és rendes jogorvoslattá emeli a végrehajtási kifogást. A kötelezett, a jogosult, továbbá az, akinek jogát vagy jogos érdekét a végrehajtás sérti, a végrehajtást foganatosító szerv törvénysértő döntése, intézkedése ellen vagy az intézkedés elmulasztása esetén a végrehajtást foganatosító szervnél végrehajtási kifogást terjeszthet elő. A végrehajtási kifogást az intézkedésről való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követő öt munkanapon belül, de legkésőbb az intézkedéstől számított három hónapon belül lehet előterjeszteni.

Az előterjesztett fellebbezést és kifogást a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság tíz munkanapon belül bírálja el. A végrehajtási kifogást a végrehajtást elrendelő hatóság döntései elleni fellebbezés elbírálására jogosult hatóság bírálja el, ha a végrehajtást bírósági végrehajtó foganatosítja. Az önálló bírósági végrehajtót megillető díjazással kapcsolatos végrehajtási kifogást a végrehajtó székhelye szerint illetékes helyi bíróság bírálja el.

A fellebbezésnek és a kifogásnak a döntés végrehajtására nincs halasztó hatálya, ha csak erről törvény nem rendelkezik. A végrehajtási kifogás elbírálására a fellebbezési eljárás szabályait kell alkalmazni.

Az egyedi és a totális végrehajtás

A Vht. 3. §-a a közigazgatási eljárás két speciális esetére mondja ki irányadó alkalmazását. Amennyiben a közigazgatási hatóság végrehajtási eljárása az adós kötelezettségét ingó vagy ingatlan végrehajtás alá vonása útján kényszeríti ki, ezen eljárásokban a Vht. szabályai az irányadóak - amennyiben az alapeljárást szabályozó törvény (*Ket., Art.*) nem tartalmaz más szabályokat. A Vht. alkalmazásának tipikus esete, ha az adóhatóság egyedi vagyontárgyakat érintő vagyoni szankciót alkalmaz, mivel ebben az esetben az Art. számos eltérő szabályt tartalmaz [*Vht. 7. § (2) bek., Art. 155. § (1) bek.*].

Mindezen említett esetekben olyan végrehajtásról beszélhetünk, amely egyedi vagyontárgyakra irányul. Maga a Vht. is egyedi vagyontárgyak, speciális vagyoni eszközök végrehajtás alá vonásáról rendelkezik, az adós teljes vagyonának elvonását, árverését, az adós vagyoni „megsemmisítését” kifejezetten tiltja.

Az adós teljes vagyonának végrehajtás alá vonása a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) rendelkezései alapján lehetséges. A törvény a felszámolási eljárást olyan totális végrehajtási eljárásnak szabályozza, ahol az adós felszámolás alá vont vagyonának értékesítésével egybekötve az adós gazdasági alanyiságát kell a jövőre nézve megszüntetni. Nem öncélúan, hanem a hitelezői tartozások kielégítése fejében, amire az adós fizetéseképtelensége miatt csak vagyonának értékesítésével kerülhet sor.

A gyakorlatban nem kis gondot okozott és okoz az egyedi végrehajtási eljárás (bírósági végrehajtás a Vht. alapján) és a totális végrehajtási eljárás (a Csődtv. alapján) ütközése. A jogalkotó azt az esetet részben megoldotta, amikor a végrehajtási eljárás alatt rendelik el az adós felszámolását, mivel ekkor a Csődtv. 38. §-a szerint az adós ellen a felszámolás kezdő időpontjában folyamatban lévő - a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos - végrehajtási eljárásokat a végrehajtást foganatosító bíróságnak (hatóságnak) haladéktalanul meg kell szüntetni, a lefoglalt vagyontárgyakat és a befolyt, a végrehajtás költségeinek levonása után fennmaradó, de még ki nem fizetett pénzeszközöket a kijelölt felszámolónak kell átadni. Az adós ingatlanán fennálló végrehajtási jog a felszámolás kezdő időpontjában megszűnik. A felszámoló a végrehajtói díjjegyzékben foglalt díjfelszámítás ellen külön jogszabály rendelkezései szerint végrehajtási kifogást terjeszthet elő. A bíróság a felszámolást elrendelő jogerős végzést megküldi a végrehajtást elrendelő, vagy - ha azt ismeri - közvetlenül a foganatosító bíróságnak (hatóságnak); a végrehajtást elrendelő bíróság (hatóság) a felszámolás elrendeléséről haladéktalanul tájékoztatja a végrehajtást foganatosító bíróságot (hatóságot).

A törvény idézett rendelkezése jogi lehetőség, mindez azonban önmagában a bíróságot (hatóságot) nem köti akkor, ha a kérelmező a felszámolási eljárás megindításáról nem csatol kérelméhez megfelelő okiratot (*I-H-KJ-2007-262.*).

A Csődtv. idézett rendelkezéséből következően a felszámolás alatt álló adóssal szemben pénzkövetelés behajtása iránti végrehajtás már nem indítható, a jogosult, mint hitelező - a felszámolásra vonatkozó előírások szerint - érvényesítheti igényét. Felszámolási eljárás megindulása esetén, a felszámolási vagyonba nem tartozó vagyontárgyak kiadása (ingókiadás), lakás-, helyiségi kiürítés, okirati meghatározott cselekmények végrehajtására irányuló végrehajtási eljárások - függetlenül a felszámolási eljárástól - lefolytathatók (például a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet adós volt munkavállalójának a munkaviszony megszűnésével kapcsolatos igazolások kiállítása). A Pécsi Ítéletábra szerint a felszámolás kezdő időpontja után az ún. egyedi végrehajtások helyett a gazdálkodó szervezettel szembeni ún. totális végrehajtás veszi kezdetét, melynek során a hitelezői igények kielégítésére a Csődtv. rendelkezései az irányadóak, ennek következtében a gazdálkodó szervezettel szemben a végrehajtás elrendelése kizárt. Így nem lehetséges az, hogy a hitelező a felszámolás alatt álló gazdasági társasággal

szembeni pénzkövetelését a fedezetet elvonó személyek tulajdonában álló ingatlanból elégítse ki (*PIT-H-GJ-2008-28.*). Az adóssal szemben e jogcímből eredő végrehajtási lap kibocsátását sem lehet kérni (*PIT-H-GJ-2007-23.*).

Számos kérdés megoldása azonban változatlanul a bírói gyakorlatra várt és vár. Csak néhányat említve ezek közül, például mi lesz a végrehajtó költségeinek megtérítésével, a végrehajtói letéti számlára már befolyt összeggel, az egyéb végrehajtási cselekményekkel, és azok költség és díj vonzataival stb. akkor, amikor a felszámolási eljárás veszi a kezdetét.

Több bírósági döntés leszögezte, miszerint a Csődtv. és a Vht. azonos szintű jogszabályok, az adós felszámolás alá kerülését követően a Csődtv. rendelkezései az irányadók (*1-H-PJ-2005-16.*). E szerint a végrehajtó, mint hitelező érvényesítheti a végrehajtással kapcsolatban felmerült költségeit, a felszámolásra vonatkozó rendelkezések szerint oly módon, hogy azt hitelezői igényként a felszámolási eljárásban a felszámolóknak bejelenti (*FIT-H-GJ-2006-6.*).

A felszámolás alá tartozó vagyon és a végrehajtási eljárás

A Csődtv. 38. § (1) bekezdése szerint az adós ellen a felszámolás kezdő időpontjában folyamatban lévő - a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos - végrehajtási eljárásokat a végrehajtást fogantató bíróságnak (hatóságnak) haladéktalanul meg kell szüntetni, a lefoglalt vagyontárgyakat és a befolyt, a végrehajtás költségeinek levonása után fennmaradó, de még ki nem fizetett pénzeszközöket a kijelölt felszámolóknak kell átadni. A törvény tehát a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos végrehajtási eljárás megszüntetését mondja ki. Amennyiben a végrehajtás nem a felszámolás körébe tartozó vagyonra folyik, a végrehajtás megszüntetésének törvényi kötelezettsége nem áll fent. Értelmezésünket maga a Csődtv. erősíti meg akkor, amikor úgy rendelkezik, miszerint a felszámolási eljárás körébe tartozik a gazdálkodó szervezet minden vagyona, amellyel a felszámolási eljárás kezdő időpontjában rendelkezik, továbbá az a vagyon, amelyet ezt követően az eljárás tartama alatt szerez. A gazdálkodó szervezet vagyona a tulajdonában (kezelésében) levő vagyon. A gazdálkodó szervezet vagyonaként kell figyelembe venni a leányvállalata vagyonát, tröszt esetében a trösztli vállalatok vagyonát, ha a tröszt létesítő határozatát az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 49. §-a alapján adták ki (*Csődtv. 4. §.*).

A Csődtv. 3. § (1) bekezdésének *e*) pontja szerint vagyon mindaz, amit a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számv. tv.) befektetett eszköznek vagy forgóeszköznek minősít. A Számv. tv. 27. § (1) bekezdése alapján a befektetett pénzügyi eszközök között a mérlegben azokat az eszközöket (részesedés, értékpapír, adott kölcsön) kell kimutatni, amelyeket a vállalkozó azzal a céllal fektetett be más vállalkozónál, adott át más vállalkozónak, hogy ott tartós jövedelemre (osztalékra, illetve kamatra) tegyen szert, vagy befolyásolási, irányítási, ellenőrzési lehetőséget érjen el. Amennyiben az eszközök használata, rendeltetése a besorolást követően megváltozik, mert az eszköz a tevékenységet, a működést tartósan már nem szolgálja vagy fordítva, akkor azok besorolását meg kell változtatni, a befektetett eszközt át kell sorolni a forgóeszközök közé vagy fordítva.

A Számv. tv. 28. § (1) bekezdése szerint a forgóeszközök csoportjába a mérlegben a készleteket, a vállalkozó tevékenységét nem tartósan szolgáló követeléseket, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat, tulajdoni részesedést jelentő befektetéseket, pénzeszközöket kell besorolni.

A jogszabályi rendelkezéseket összefoglalva, amennyiben a végrehajtási eljárás az adós birtokában lévő, de nem az adós tulajdonát képező vagyonra, eszközre, értékpapírra stb. folyik, és az adós a végrehajtási eljárás alatt felszámolás alá kerül, a végrehajtási eljárás megszüntetése jogellenes.

Bírói döntések a közigazgatási végrehajtásról

A Vht. irányadó alkalmazásának korlátait a jogszabályok mellett a bírói gyakorlat jelölte ki. A bírói gyakorlat a közigazgatási végrehajtási eljárás megindításának, befejezésének kérdései mellett feloldani igyekezett a Vht. és a közigazgatási végrehajtási eljárások (*Art., Ket.*) kollíziós konfliktusait.

A közigazgatási végrehajtási eljárás elrendelésére és fogantatóítására bíróság nem jogosult. A *Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2003. évi határozata* leszögezte: a bíróság akkor sem jogosult a közigazgatási végrehajtás elrendelésre, ha a közigazgatási szervnek, mint jogosultnak a követelését ingatlanra bejegyzett jelzálogjog biztosítja, és a tartozás köztartozásnak, tehát adók módjára behajtható követelésnek minősül (*Bács-Kiskun Megyei Bíróság 3.Pkf.20338/200362., KGD2004. 98., BH2003. 461.*). Nincs hatásköre a polgári bíróságnak a közigazgatási végrehajtási eljárás megszüntetésére vagy korlátozására sem.

A különbségek mellett a két eljárás szabályainak párhuzamos vagy szubszidiárius alkalmazása szintén számos kérdést vetett fel. Mivel a Vht. bizonyos intézkedéseket, jogköröket és rendelkezéseket a bírósági végrehajtóhoz kötött, nem volt egyértelmű, más végrehajtási eljárások végrehajtói megtehetik-e ezeket az intézkedéseket, avagy gyakorolhatják-e ezeket a végrehajtói jogosultságokat.

A Vht. 3. §-ába foglalt rendelkezései alapján az ingó dolog lefoglalásának bejegyzésére nemcsak a bírósági végrehajtó értesítése alapján, hanem a végrehajtási eljárást folytató közigazgatási szerv megkeresése alapján is sor kerülhet - mondta ki a Legfelsőbb Bíróság döntése (*BH2003. 387.*). A Vht. irányadó alkalmazási körébe esik az

üzletrész adóhatósági lefoglalása és értékesítése, ekkor az eljárásra illetékes adóhivatal megkeresésére a cégbírósnak a foglalás tényét a cégjegyzékbe be kell jegyeznie (*Fővárosi Ítéltábla 16.Cgf.40467/2003., BH2005. 69.*). Amennyiben a közigazgatási végrehajtásban lefoglalt ingó vagy ingatlan értékesítésére sor kerül, az értékesített vagyontárgy tekintetében a Ptk. szerződéses jogviszonyokra vonatkozó szabályai éppúgy nem alkalmazhatóak, mintha az árverésre a Vht. szerint indított végrehajtási eljárásban került volna sor (*EBH2001. 520., BH2002. 146.*).

Véleményünk szerint a különböző végrehajtási eljárások összehangjának megteremtésére a korábbiaktól sokkal intenzívebb jogalkotói munkára lenne szükség. A jogi gyakorlatban olyan új és önálló végrehajtási kódexeket találunk, amelyek alkalmazása pontos és precíz, ellentmondás mentes szabályokat követel meg. E követelmények fontosságát különösen kiemeli az a tény, hogy a végrehajtási eljárás (eljárások) az adós vagyonának elvonásán keresztül az állampolgári vagyon és jobbiztonságot érinti, ezért a szabályok tartalma, illeszkedésük pontossága alkotmányos kérdés. Különösen hiányzik az Art. és a Ket. egymáshoz való viszonyának rendezése, bár a Vht.-hoz kapcsolódásukat a jogalkotó az utóbbi időben néhány szabály vonatkozásában rendezte.

Vht. 4. § (1) Ha ingóságot (követelést, jogot) vagy ingatlant bírósági és közigazgatási végrehajtás során egyaránt lefoglaltak, az eljárást bírósági végrehajtás útján, e törvény szerint kell tovább folytatni. Ha a közigazgatási végrehajtás során már közzétették az ingóság értékesítéséről szóló hirdetményt, az eljárást az értékesítést és a befolyt vételár közigazgatási eljárásban történő felosztását és kifizetését követően kell - sikeres értékesítés esetén a tartozás kiegyenlítését követően fennmaradó összegre - bírósági végrehajtás útján folytatni.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt esetben, vagy ha a közigazgatási végrehajtást törvény rendelkezése alapján bírósági végrehajtó foganatosítja, a végrehajtás a közigazgatási végrehajtás alapjául szolgáló végrehajtható okirat alapján folytatódik. Ha a közigazgatási végrehajtást bírósági végrehajtás útján kell folytatni, a követelés jogosultjára e törvénynek a végrehajtást kérőre vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni, a követelés jogosultját azonban a közigazgatási végrehajtásra irányadó szabályok szerinti jogok is megilletik.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 1. §-a; a második mondatot beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 1. §-a; hatályos 2008. augusztus 1-jétől; a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 1. §-a; hatályos 2009. szeptember 1-jétől.

Párhuzamos végrehajtási eljárások

A végrehajtás mindennapjaiban sokszor előfordul, hogy a végrehajtási eljárások „találkoznak”, így a követelés fedezetéül szolgáló vagyontárgyat az adóvégrehajtó és a bírósági végrehajtó egyaránt lefoglalja. Mivel a Vht. az egyedi vagyoni végrehajtás „fő útja”, ezért a törvény a közigazgatási végrehajtást áttérli a Vht. útjára. Az áttérést indokoltá teszi a Vht. rendeltetése, célja és feladatköre, hiszen a törvény megfelelő garanciarendszert nyújt a végrehajtással érintett jogosult és adós számára.

E jogszabályi rendelkezéssel lehetőség nyílik a párhuzamos eljárások megszüntetésére.

A törvényhely arról nem rendelkezik, hogy melyik eljárás indul először, és melyik másodikként, ezért befogja az összes lehetséges esetet. Így a bírósági végrehajtás szabályai szerint kell eljárni, ha a bírósági végrehajtási eljárás megindítása után indul közigazgatási végrehajtási eljárás, vagy amennyiben ezek párhuzamosan, egymástól függetlenül indulnak meg, avagy amikor a bírósági végrehajtási eljárás a másodikként megindított eljárás. A végrehajtás foganatosítását végző végrehajtóknak a konkrét, technikai és eljárási cselekményeket viszont a megindítási időpontok függvényében kell megtenniük.

Amennyiben a közigazgatási szerv végrehajtója észleli, hogy a vagyontárgyat bírósági végrehajtó is lefoglalta, a bírósági végrehajtó foglalási jegyzőkönyvének beszerzése után a saját végrehajtási ügyének iratait megküldi az eljáró bírósági végrehajtónak. Amikor bírósági végrehajtó észleli a közigazgatási végrehajtási eljárásban történt foglalást (avagy más módon az tudomására jut), a közigazgatási szerv eljáró végrehajtójától átkéri az iratokat a végrehajtás folytatása céljából. A két végrehajtó együttes cselekményei, illetve a bírósági végrehajtó későbbi utófoglalása biztosítják a követelések együttes behajtását.

Az áttérés különös esete

A Vht. 4. § (1) bekezdés második fordulata speciális helyzetre tartalmaz szabályokat. A törvényi szabály arra az esetre vonatkozik, amikor - jóllehet a bírósági és a közigazgatási eljárás párhuzamossága nyilvánvaló, mégis - a közigazgatási végrehajtás befejezése után kell csak áttérni a bírósági végrehajtásra, és csak akkor, ha az ingó értékesítés után maradt felosztható összeg. A rendelkezést a Vht. 2008. évi novellája, a 2008. évi XXXIX. törvény 1.

§-a vezette be. A törvény indokolása egyértelművé tette, hogy e kiegészítő szabályra nemcsak az elektronikus árverések és pályázati értékesítések közigazgatási szervnél felmerült jelentős költségeinek visszatérülése miatt volt szükség, hanem „hogy az adó-végrehajtási ügy sikeres árveréssel fejeződjék be”. Az új szabály szerint „hatásköri összeütközés esetén is megtartható és befejezhető a közigazgatási végrehajtási eljárás”, és csak az adótartozás kiegyenlítése után - ha maradt még felosztható összeg - kell ezt az összeget a bírósági végrehajtási eljárás szabályai szerint végrehajtásra befolyt összegként kezelni. E szabály a Vht. 165. §-ában foglalt kielégítési sorrendet jelentősen átalakítja (vö. Vht. 165. § kommentára).

A közigazgatási végrehajtás speciális, az adott közigazgatási terület anyagi és eljárási joga alapján meghatározott okirattal indul. Mivel a Vht. végrehajtható okiratokra vonatkozó törvényi feltételeinek ezek az okiratok nem felelnek meg, és törvényi feltételek hiányában a Vht.-nak megfelelő végrehajtható okiratot sem lehet kiállítani, ezért a Vht. engedményt tesz akkor, amikor a bírósági végrehajtás alapjául elfogadja a közigazgatási végrehajtás megindítására szolgáló okiratot.

A különös szabályok miatt a közigazgatási végrehajtási jog jogosultja sem lehet kérelmezője a bírósági végrehajtási eljárásnak, mivel nem rendelkezik a bírósági végrehajtási eljárás megindításhoz szükséges, a végrehajtható okirat kiállítását lehetővé tevő végrehajtható okirattal.

Az itt felmerülő ellentmondásokat a törvény a Vht. 4. §-ába foglalt áttérések esetében feloldja. Az ellentmondásokat azzal küszöböli ki, hogy előírja, a párhuzamos eljárások megszüntetésekor a Vht. szabályait eltérésekkel kell alkalmazni. Ezek közül az egyik legfontosabb a végrehajtható okiratok törvényi kritériumától való eltérés.

A végrehajtást kérő különleges helyzete

A Vht. 4. § (2) bekezdésének második fordulata a végrehajtást kérő jogi helyzetére vonatkozó garanciális szabályt tartalmazza. Egyfelől a közigazgatási végrehajtási eljárás jogosultja beemelkedik a Vht. végrehajtást kérőre vonatkozó jogállásába, másfelől megőrzi a jogszabályok szerint őt a közigazgatási végrehajtásban megillető pozíciót. A közigazgatási végrehajtási eljárás jogosultja valójában ezzel „többletjogokhoz” jut hozzá. Az előnyöket rögzítő szabályozás csak részben indokolható azzal, hogy a bírósági végrehajtási eljárás jogosultja nem feltétlenül esik egybe a közigazgatási végrehajtási eljárás jogosultjával. Nem is kell egybeesniük, hiszen a Vht. 4. §-a a két eljárásban lefoglalt azonos vagyontárgyak, és nem a jogosultak személyéhez igazodva rendezi el a kollíziós problémát.

A párhuzamos eljárások adminisztratív kezelése

A végrehajtási eljárások ütközésének feloldását a végrehajtást szabályozó jogszabályok „technikailag” is lehetővé teszik. A bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002. (I. 17.) IM rendelet (a továbbiakban: VÜSZ) 8. § (2) bekezdése előírja, hogy az önálló bírósági végrehajtók által intézett közigazgatási végrehajtási ügyek iratait a bírósági végrehajtásilajstromba nem kell bevezetni, arról az önálló bírósági végrehajtók vezetnek nyilvántartást. Tehát ezen ügyek nem kerülnek be bírósági nyilvántartásba, hanem rögtön a bírósági végrehajtó nyilvántartásába kerülnek feltüntetésre. A VÜSZ 17. § (1) bekezdése szerint a végrehajtási ügy az a végrehajtható okirattal - a Vht. 4. §-ában foglalt esetekben a közigazgatási szerv végrehajtási iratainak megküldésével - a végrehajtóhoz érkezett ügy, amelyben a végrehajtás foganatosítása a Vht. szerint hatáskörébe tartozik. A végrehajtónak a végrehajtási ügy típusaként kell feltüntetni a nyilvántartásban, ha adóbehajtási ügy, közigazgatási végrehajtási ügy vagy más, a hatáskörébe tartozó végrehajtási ügyet regisztrált. Sajátos szabály vonatkozik az ilyen ügyekben keletkezett iratok leselejtezésére, a VÜSZ 46/C. §-a szerint az illeték végrehajtására vonatkozó ügy és az önkormányzati adóbehajtási ügy iratainak őrzésére a bírósági végrehajtási ügy iratainak őrzésére vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

A végrehajtási kényszer alkalmazása

Vht. 5. § (1) A bírósági végrehajtás során állami kényszerrel is el kell érni, hogy a pénzfizetésre, illetőleg az egyéb magatartásra kötelezett (a továbbiakban: adós) teljesítse a kötelezettségét.

(2) Az állami kényszer - e törvény keretei között - elsősorban az adós vagyoni jogait korlátozhatja, kivételesen az adós személyiségi jogait is érintheti.

(3) Az adós személye elleni kényszercselekményt - a bíróság, illetőleg a bírósági végrehajtó (a továbbiakban: végrehajtó) intézkedése alapján - a rendőrség végzi el. A rendőrség jogosult és köteles mindazokat a kényszerítő intézkedéseket megtenni és kényszerítő eszközöket alkalmazni, amelyek a rendőrségről szóló jogszabályok szerint megtehetőek, illetőleg alkalmazhatók, és az adott esetben a végrehajtás eredményes befejezéséhez szükségesek.

(4) A bírósági végrehajtó által foganatosított eljárás során az adós (kötelezett) és az eljárásban részt vevő más személy a végrehajtó felszólítására köteles a személyazonosságát okirattal igazolni. Ha a bemutatott okirat a személyazonosság igazolására nem alkalmas, a végrehajtó felhívja az érintettet megfelelő okirat bemutatására; ha ez az okirat sem megfelelő, vagy annak alapján is kétséges a személyazonosság, illetve a személyazonosság igazolását megtagadják, a végrehajtó intézkedhet a személyazonosságnak a rendőrség közreműködésével történő megállapítása iránt. A végrehajtó a személyazonosság megállapítására irányuló eljárási cselekményt és annak eredményét feltünteti a jegyzőkönyvben.

Jegyzet: a (4) bekezdést megállapította a 2007. évi LXIV. törvény 41. §-a; hatályos 2007. augusztus 1-jétől; rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

Az állami kényszer alkalmazásának alkotmányossága

A végrehajtási kényszer alkalmazásának feltételeit, körülményeit, irányát a Vht. több szakaszban határozza meg. A Vht. 5. § (1) bekezdése amellet, hogy a végrehajtási eljárás általános jogi jellegét foglalja össze, röviden érinti a végrehajtási jogviszony alanyainak körét.

A bírósági végrehajtás lényege az állami kényszer alkalmazása. Erre az önkéntes teljesítés elmaradása esetében kerül sor, az állami kényszer igénybevétele mindenképpen másodlagos (szubszidiárius). A Fővárosi Ítéletábla határozatában leszögezte, az adóssal (kötelezettel) szemben kellő alappal alkalmazott állami kényszer - önkéntes teljesítés hiányában - nem jelenti a személyiségi jogok sérelmét, így nem nyújt jogalapot kártérítés megállapítására sem (*FIT-H-PJ-2007-41.*).

A másodlagosság elvét nemcsak a Vht. vallja magáénak, hanem az Art. és a Ket. is. Az állami kényszer közhatalmi szankció, az eljárási cselekményeknek olyan láncolata, melyek forrása az államhatalom. A bírósági végrehajtási eljárás végrehajtási cselekményeinek foganatosítói (végrehajtó) az állami kényszeret alkalmazzák akkor is, ha saját nevükben végeznek eljárási cselekményeket.

Mivel az állami autoritás áll a végrehajtás során foganatosított kényszer-cselekmények mögött, a kényszer igénybevételét jogállami környezetben a legnagyobb pontossággal kell szabályozni, még akkor is, ha az Alkotmánybíróság 46/1991. (IX. 10.) AB határozata szerint a végrehajtási eljárásban már nem a mindenkit megillető alkotmányos személyiségi jogokat kell elvonni.

Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése - akár jogszerű kényszerítés árán is - a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. A végrehajtási eljárásban már nem a mindenkit megillető alkotmányos személyi jogokat kell elvont módon védeni, hanem az „ártatlanságában” a megelőző eljárás során megcáfolt jogsértővel szemben kell konkrét törvényes kényszerítő eszközöket alkalmazni. Ha ugyanis a végrehajtási rendszer gyenge és könnyen kijátszható, ez óhatatlanul a bírósági határozatok lebecsüléséhez, jogbizonytalansághoz, a jogtudat romlásához, a jogállamiság sérelméhez vezet. Az ilyen veszély leküzdése nyilvánvalóan mind állampolgári, mind társadalmi, mind pedig állami szempontból alkotmányos érdek.

A bírósági ítéletek és más bírósági határozatok végrehajtásakor nem lehet feltételezni, hogy az adós először akkor szerezne tudomást a követelésről, amikor a végrehajtó a lakásán megjelenik. A tipikus esetben az adós már a keresetlevél (fizetési meghagyás) kézbesítése során értesül a vele szemben fennálló követelésről. A bírósági eljárásban részt vehet, védekezhet, bizonyítási indítványt terjeszthet elő. A bírósági ítélethez fűződő jogkövetkezmények csak a kézbesítéssel állnak be, így az adósnak - ha távol maradt is az eljárás során - módjában áll az ítélet ellen fellebbezéssel élni. A másodfokú bíróság jogerős ítéletében foglaltakat az adós meghatározott teljesítési határidő alatt önként teljesítheti. Ha ezt nem teszi, a jogosult még mindig köteles a végrehajtási eljárás megkezdését megelőzően az adóst írásban felszólítani a teljesítésre. Ekkor az adósnak ismét lehetősége nyílik az önkéntes teljesítésre. Ha ennyi eljárási cselekmény és felszólítás ellenére mégsem teljesít, kiszolgáltatottnak, ártatlannak, emberi méltóságában sértett személynek semmiképpen nem lehet őt tekinteni. Sőt kifejezetten hitelezővédelmi és általános jogállamisági érdeket szolgál az a rendelkezés, hogy a végrehajtó újabb, az önkéntes teljesítésre felhívó felesleges felszólítást már nem küld az adósnak, hanem megjelenik a lakásán és a követelés fejében lefoglalja ingóságait. Az alkotmányos rend védelme a végrehajtási eljárás e fázisában éppen a jogszerű kényszerintézkedések hatékony alkalmazásával érvényesül [*46/1991. (IX. 10.) AB határozat*].

A jogállamiság követelményéből fakad ugyanakkor, hogy csak a Vht. garanciális rendszerével érintett és a külön jogosultsággal felruházott végrehajtási szereplők és eljárási alanyok végezhetnek eljárási cselekményeket, más szervek és szervezetek - ha csak erre más törvény esetleg nem ad lehetőséget - nem gyakorolhatják a bírósági végrehajtási eljáráshoz szükséges állami autoritást.

A magyar Vht. koncepciója szerint a határozatok és más kötelezettségek teljesítése önkéntes, így az állami kényszer csak akkor vehető igénybe, ha a kötelezett az önkéntes teljesítést elmulasztotta. Az állami kényszer

másodlagossága viszont nem jelenti azt, hogy a jogosult korlátlan önhatalommal élhet, ám a jogosult saját nevében végzett kényszercselekményeit sem zárja ki a törvény. Így a Vht. 6. §-a alapján a jogosult azonnali beszédési megbízással közvetlenül végrehajtást folytathat le az adósnak vele szemben fennálló és pénzforgalmi úton behajtható tartozásaira.

A végrehajtási eljárás alanyai, a személyi és vagyoni kényszer

A végrehajtási eljárásban az egyik fél a végrehajtandó követelés jogosultja, ő a végrehajtást kérő. A másik fél a pénz megfizetésére vagy magatartás tanúsítására kötelezett, az e pozíciót betöltő felet összefoglaló néven adósnak nevezzük. A végrehajtási eljárást a végrehajtást kérő indítja az adós ellen, így - másképpen - az adós az a fél, aki ellen az eljárást megindítják, aki ellen a végrehajtási eljárás irányul. A végrehajtási eljárásban a felek jogi státusa alapvetően eljárásjogi státus, eljárási pozíciójukat a Vht., nem pedig az anyagi jog előírásai alakítják. Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy a végrehajtási eljárás ne érintené a végrehajtást kérő és az adós materiális jogi helyzetét, ám eljárási jogaik és kötelezettségeik, továbbá eljárási státusuk a Vht. rendelkezéseinek megfelelően alakul.

Az állami kényszer irányulhat az adós vagyona vagy a személye ellen. A modern jogállami korban az adós személye elleni kényszer rendkívül ritka, a nyugati típusú jogrendszerek a XX. század elejére megszüntették e korábban gyakran megengedett lehetőséget.

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt egyezmény, amit Magyarország az 1993. évi XXXI. törvénnyel hirdetett ki, kiegészítő, negyedik jegyzőkönyvének 1. cikke szerint a szerződő felek tiltják az adósságokért való szabadságelvonást. Az egyezmény szerint ezért senkit sem lehet szabadságától pusztán azért megfosztani, mert szerződéses kötelezettségének nem tud eleget tenni. Mindebből következően a vagyoni követelések érdekében indított végrehajtás csak vagyoni végrehajtás lehet.

A pénzkövetelések teljesítésének kikényszerítése jelenleg szinte kivétel nélkül az adós vagyona ellen irányuló állami erőszak útján történik. Az állami erőszaknak az adós vagyona elleni alkalmazását vagyoni kényszernek nevezzük, eredménye az adós vagyonában jelentkező hátrányt vagy hiányt. A vagyoni kényszer során az adós elveszti vagyonának tárgyai feletti rendelkezési jogát, majd (esetleg) tulajdonjogát. A bírósági végrehajtási eljárás a jog keretei között zajlik, a törvények által szabályozott eljárás, csak a törvényben szabályozott eljárásban nyílhat egyáltalán lehetőség az adós alkotmányos alapjogainak (tulajdonhoz való jog) korlátozására.

A vagyon fogalma rendkívül sokféle tartalommal bír. Az állami kényszerrel a végrehajtás alá vont vagyon lehet dolog (ingó), ingatlan, vagyoni jog, vagy követelés. Végrehajtás alá vonhatóak az adós értékpapírai, nemesfém (kincs) tárgyai vagy vagyoni jogát más módon megtestesítő dematerializált tárgyai, iratai, okiratai.

A Vht. nem a nyugati európai jogrendszerek által korábban megszüntetett, és az emberi jogi egyezményben tiltott adós személye elleni kényszer alkalmazásához nyúlik vissza akkor, amikor - kivételesen - megengedi az adós személyiségi jogait érintő kényszert. A történeti jogintézmény a tartozás kiegyenlítéséért cserébe tette lehetővé az adós személye elleni állami fellépést, esetleg az adós börtönbe zárását. A Vht. az adós személyiségi jogait érintő kényszerről rendelkezik, ami az adós helyváltoztatásának megakadályozását (szabad mozgáshoz való jog korlátozását) vagy személyi adatai védelmének megszüntetését jelentheti. A személyiségi jogokat érintő kényszer a vagyoni végrehajtás eredményességének és sikerességének biztosítója, nem helyettesíti a vagyon végrehajtás alá vonását. A személyiségi jogot érintő végrehajtást - a gyermek kiadásának kivételével - nem a végrehajtó, hanem a rendőrség, a rá vonatkozó törvények alapján fogatosítja, legtöbbször a vagyoni végrehajtás sikerének biztosítása mellett éppen a végrehajtó védelme érdekében.

A meghatározott cselekmény végrehajtásának eseteiben a kötelezettek eleve valamely cselekményt kell véghezvinnie, magatartást kell tanúsítania. Ilyenkor a magatartás, cselekmény kikényszerítése sokszor csak a kötelezetre gyakorolt közvetlen kényszer útján érhető el. A végrehajtó azonban ezekben az esetekben sem alkalmazhat az adós személye ellen irányuló kényszerítő erőszakot, ez minden esetben a rendőrség feladata. A rendőri feladatteljesítés alapja viszont a végrehajtó intézkedése, mivel a rendőri fellépésnek az eredményes végrehajtást kell szolgálnia.

Az adós személyiségi jogait érintő kényszercselekmények

A törvény a vagyoni kényszer elsődlegességének elve mellett tartalmazza az adós személyiségi jogait érintő kényszer másodlagos (kiegészítő) elvének konkrét előírásait. A rendőrség a bírósági végrehajtási eljárásban a végrehajtási eljárást fogatosító bíróság és végrehajtó intézkedése alapján végzi e kényszercselekményeket, a rendőrség eljárása alárendelődik a végrehajtás céljának. A rendőri intézkedések a végrehajtás célját szem előtt tartva a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) szerint szabályozott rendben és módon történhetnek, az Rtv. kereteit a rendőri fellépés nem lépheti túl. A rendőrség az Rtv. 39. § (1) bekezdés alapján a végrehajtás során, amennyiben az abban való közreműködése jogszabály szerint kötelező, bármely lakásba vagy

helyiségbe hatósági határozat nélkül beléphet, behatolhat. A végrehajtás törvényességéért a kirendelést elrendelő szerv vezetője a felelős. Az Rtv. 39. § (4) bekezdése szerint a rendőr ezekben a helyiségekben csak a feladat teljesítéséhez szükséges ideig tartózkodhat. A rendőr a feladatai elvégzése során egyébként a magánlakásnak nem minősülő helyiségbe a törvény felhatalmazása alapján léphet be, és ott intézkedhet (Rtv. 40. §).

A rendőri kényszerintézkedések az Rtv. VI. Fejezete szerinti formában és mértékben gyakorolhatóak. A végrehajtás eredményességének biztosítása, mint cél, intézkedése során köti a rendőrt, így a végrehajtási eljárásban útzár, megállításra kényszerítés alkalmazása is elképzelhető, mint ahogy más személy (személyek) elleni kényszerítő eszköz bevetése sem zárható ki. Így a testi kényszer gyakorlása, a bilincs igénybevétele éppúgy lehetséges, mint a vegyi eszközök, elektromos sokkoló eszközök használata.

A Rendőrség Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 56. §-a pontosan és egyértelműen rendelkezik a végrehajtási eljárásban szükséges rendőri közreműködésről. A rendőrség egyfelől segítséget nyújt a végrehajtásban részt vevő személyek biztonságának megővéséhez, megszünteti a végrehajtási eljárásban alkalmazható helyszíni kényszercselekményeknek való ellenszegülést, másfelől végrehajtja az adós személye elleni kényszercselekményt.

A közreműködő rendőrt az erre irányuló végrehajtói (bíróági) megkeresésre az illetékes rendőrkapitányság vezetője, ügyeletes tiszt rendeli ki. Sürgős esetben szóbeli megkeresést intézhet a legközelebbi rendőri szervez. Ekkor a kapitányság vezetője illetékes járőrt vezényel ki, a járőr vezetőjét lehetőleg a parancsnoki állományból kell kijelölni.

A kirendelt rendőr nem végezhet végrehajtási cselekményeket, és a kizárólag a végrehajtó által gyakorolható kényszercselekményeket sem végezheti el a végrehajtó helyett. Rakodási, szállítási munkákban nem vehet részt, azonban az illetéktelen személyeket a végrehajtás helyszínéről távol kell tartania.

A rendőri közreműködéshez a rendőrségről szóló jogszabályokban megkövetelt törvényi felhatalmazásokat a Vht. jelen szakasza adja meg. Jóllehet a rendőrségi jogszabályok nem tesznek egyértelműen különbséget a Vht. körébe tartozó és a büntetőeljárás részeként fogantatható végrehajtási cselekmények és helyszíni eljárások között, a rendőri fellépés megfelelő keretek között alkalmas a vagyoni végrehajtás eredményes befejezéséhez. Gyakorlati tapasztalatok szerint már a rendőri jelenlét elégséges a végrehajtóval szembeni ellenszegülés feladásához.

Az adós személyének megállapítása

A végrehajtási kényszercselekmények az adós vagyona, vagy személye (személyiségi jogai) ellen irányulnak. A végrehajtási eljárásban azt a személyt kell kötelezettek tekinteni, akivel szemben a végrehajtást elrendelő határozatot kiállították, aki ezzel az adós eljárásjogilag szabályozott pozíciójába került. Egyértelműen tisztázni kell tehát az adós személyét, mivel a más személy ellen megindított, vagy a más személy ellen fogantatott végrehajtási eljárás törvénytelen.

A polgári peres eljárásban a bíróság az első tárgyaláson, az ügy érdemi tárgyalásának kezdetekor a jelenlévő felek meghallgatásával megállapítja azokat az adatokat, amelyek a végrehajtási eljárásban az érdekelt azonosságának megállapításához szükségesek. Születési hely, idő, anyja neve, lakóhely, munkahely, gazdálkodó szervezet esetén a bankszámla száma és a számlát vezető pénzügyintézet neve [Pp. 141. § (1) bek.]. Mindezek az adatok a végrehajtási lap, illetve végrehajtási záradék iránti kérelem formanyomtatványának kitöltéséhez szükséges információk.

Fizetési meghagyás esetén a Pp. 315. § (2) bekezdése és 2010. június 1-jétől a 2009. évi L. törvény 20. §-a alapján a kérelemben megjelölhető a természetes személy kötelezett születési helye, ideje, anyja neve, illetve adóazonosító jele; jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet kötelezett nyilvántartási száma, illetve adószáma. Az űrlapon a jogosultat erről akként kell tájékoztatni, hogy ezen adatok a követelés későbbi végrehajtását segítik elő.

Amennyiben a jogosult ezeket az adatokat nem jelöli meg, az alapeljárásban - feltételezve, hogy a fizetési meghagyás jogerős lesz - már nincs mód ezeknek az adatoknak a megállapítására, mivel tárgyalásra nem kerül sor. A végrehajtási eljárást megindító kérelemhez szükséges adatok egy része ezért a fizetési meghagyásos eljárás után hiányzik, melyek kiadását a jogosultnak, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Nytv.), illetve a 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet 24. §-ába foglaltak alapján, a személyes adatok nyilvántartását végző, az adós lakóhelyének jegyzőjétől lehet kérnie. 2010. június 1-je után a közjegyző hivatalból szerzi be a szükséges adatokat, elektronikus úton.

A polgár, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet a nyilvántartásból adatszolgáltatást írásban - vagy jegyzőkönyvbe foglalva - kérhet. A kérelem mintáját a kormányrendelet melléklete tartalmazza, így az eljárás formakötött.

A kérelmező a jogának vagy jogos érdekének érvényesítéséhez szükséges adat igénylésekor azt a tényt, illetőleg eseményt köteles igazolni, amely bizonyítja azt az adatfelhasználási célnak alapot adó kapcsolatot, amely az érintett polgár és közötté fennáll, vagy fennállt.

A kérelmező okirattal köteles igazolni az adatigénylésre való jogosultságát, amennyiben kérelmében tudományos kutatásra, közvélemény-kutatás és piackutatás megkezdéséhez szükséges minta, valamint közvetlen üzletszerzés (direkt marketing) célját szolgáló lista összeállítására hivatkozik [*Nytv. 19. § (1) bek. b)-d) pontja*].

Okirattal köteles igazolni a kérelmező a személyi azonosító kezelésének jogszerűségét, amennyiben a kérelemben feltüntetett személyi azonosítót a polgár előzetes írásbeli hozzájárulása alapján kezeli.

A személyi azonosító kezelésére és továbbítására törvényben feljogosított, továbbá az Nytv. 21-24. §-aiban részletesen felsorolt szervek (például a helyi önkormányzatok szervei), valamint az állami és önkormányzati adóhatóság, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár és szervei, az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság és szervei, a munkaügyi igazgatás és az egészségügyi igazgatás szervei, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat és szervei az adatszolgáltatás igénylésekor a felhasználás célját és jogalapját a számukra feladatot meghatározó jogszabályra hivatkozással igazolják. Az Nytv. 21-24. §-aiban felsorolt szervek számára - ha az adatvédelmi előírások biztosíthatók - telefonon is szolgáltatható adat.

Ha az adatszolgáltatásra jogosult közvetlen (on-line) hozzáféréssel kívánja az adatokat átvenni, az adatigénylésnek mindezen felül tartalmaznia kell az adatigénylő szervezet által az adatok lekérdezésére feljogosított személy egyedi azonosítóját, valamint a kért adathozzáférési jogosultságok körét, és az adathozzáférés határidejét.

A feljogosított személyében és egyedi azonosítójában bekövetkezett változást haladéktalanul közölni kell az adatszolgáltatást végző nyilvántartó szervvel.

A megkeresés alapján kiadott egyedi adatszolgáltatási engedélynek tartalmaznia kell az adatszolgáltatás célját, az engedélyezett adatkört és a figyelembe veendő adatszolgáltatási tilalmat vagy korlátozást, az adatvédelmi záradékot, amely felhívja a figyelmet az átadott adatok jogszerű felhasználására. Amennyiben több személy adatait kéri meg a kérelmező (csoportos adatszolgáltatás), akkor az engedély tartalmazza az adatszolgáltatás módját, a szolgáltatás teljesítésével kapcsolatos egyéb feltételeket, illetve követelményeket.

Abban az esetben, ha az adatszolgáltatási kérelem nem teljesíthető, azt írásba foglalt határozattal kell elutasítani.

A végrehajtási eljárás így már pontosan beazonosított adós ellen indul meg. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a végrehajtási kényszercselekmények foganatosításakor a helyszínen a végrehajtásban félként szereplő, és egyszer már beazonosított felek vannak jelen. A Vht. a végrehajtónak biztosítja azt a jogot, hogy a foganatosításnál jelen lévő személyek személyazonosságát ellenőrizze. Mivel a személyi adatokkal való rendelkezés a polgárok önrendelkezésének körébe eső alapvető alkotmányos jog, ezért a Vht. különös gondossággal szabályozza az adatok megállapításának és a személyek ellenőrzésének folyamatát. Ennek során nem ragaszkodik a személyi igazolványhoz, hanem megelégszik bármely, a személyazonosság megállapításra alkalmas okirattal. A személyazonosság okirattal való igazolását viszont a törvény kifejezetten előírja, sőt annak elégtelen minősége, kétséges tartalma már lehetőséget ad a személyazonosság rendőrség közreműködésével történő megállapítására.

A személyazonosság megállapítására szolgáló iratok

Az Nytv. pontosan meghatározza a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványok típusát, tartalmazza az ezekkel szembeni elvárásokat. Az Nytv. 29. § (1) bekezdése szerint a legfontosabb irat a személyazonosító igazolvány. A személyazonosító igazolvány a polgár írásbeli nyilatkozata, valamint az anyakönyv és a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás - nem magyar állampolgár esetében ezeken túlmenően a polgár útlevele és a magyarországi tartózkodásának jogcímét igazoló közokirat - alapján kiállított olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és az Nytv.-ben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. A személyazonosító igazolvány tartalmazza a polgár nevét, születési helyét, születési idejét, állampolgárságát, anyja nevét, nemét, arcképét, saját kezű aláírását, illetőleg a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett személy törvényes képviselőjének aláírását, a személyazonosító igazolvány okmányazonosítóját és érvényességi idejét [*Nytv. 29. § (3) bek.*].

A 168/1999. (XI. 24.) Korm. rendelet a személyazonosító igazolvány kiadásáról és nyilvántartásáról rendelkezik. A rendeletben szabályozott személyazonosító igazolványnak két típusa van, az állandó, illetőleg ideiglenes személyazonosító igazolvány.

Az állandó személyazonosító igazolvány az Nytv. 29. § (3) bekezdésében meghatározott személy- és okmányazonosító adatokon kívül tartalmazza a személyazonosító igazolvány kiállításának keltét, a kiadó magyar állam kódját és a kiállító hatóság nevét.

A magyar állampolgár (a polgár), a bevándorolt, a letelepedett és a menekült jogállású személy állampolgársági adatát a személyazonosító igazolványban - az országnevek kódjaira vonatkozó nemzeti szabvány alkalmazásával - háromjegyű betűkód formájában kell feltüntetni. Az állandó személyazonosító igazolvány a rendeletben előírt adatokat gépi olvasásra alkalmas adatsor formájában is tartalmazza.

Az ideiglenes személyazonosító igazolvány a rendeletben meghatározott adatokon túlmenően a kiadásának okát is tartalmazza.

A személyazonosító igazolványt első ízben a polgár 14. életévében lehet kiadni. Állandó személyazonosító igazolvány annak a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás hatálya alá tartozó, Magyarországon élő, 14. életévét betöltő polgárnak, bevándorolt, letelepedett és menekült jogállású személynek adható, aki személyazonosságát és a személyazonosító igazolványban szereplő adatait a rendeletben meghatározott okiratokkal igazolja. Az állandó személyazonosító igazolvány kiváltására jogosult polgár köteles az állandó személyazonosító igazolvány kiadását kérni, ha nem rendelkezik más, az Nytv. 29. § (4) bekezdésében meghatározott adattartalmú érvényes hatósági igazolvánnyal, illetőleg törvény a személyazonosító igazolvány bemutatását kötelezővé teszi.

Az ideiglenes személyazonosító igazolványt akkor kell kiadni, ha állandó személyazonosító igazolványát eltulajdonították, azt elvesztették, vagy az megsemmisült, és a kérelmező nem rendelkezik más, személyazonosításra alkalmas hatósági igazolvánnyal. Ki kell adni, ha a jogosult személyazonosításra alkalmas hatósági igazolvánnyal nem rendelkezik, és az állandó személyazonosító igazolvány átmenetileg nem adható ki.

Az ideiglenes személyazonosító igazolvány az érvényességének időtartama alatt kizárólag a személyazonosság átmeneti igazolására szolgál.

A személyazonosító igazolvány iránti kérelem személyes előterjesztésekor a jogosultról az okmányiroda arcképmás felvételt készít. Kivételesen a kérelemhez csatolni kell a kérelmező egy darab fényképét (igazolványképét). A személyesen eljáró kérelmező a személyazonosító igazolvány iránti kérelem előterjesztésekor a kérelmet saját kezűleg írja alá. A kérelmezőnek a kérelmet abban az esetben is saját kezűleg kell aláírnia, ha helyette meghatalmazottja jár el. A kérelmező írásképtelensége esetén a kérelmen e tény - az aláírás céljára szolgáló rovatban - az okmányiroda „írásképtelen” bejegyzéssel tünteti fel.

A polgár elektronikus úton is bejelentheti a személyazonossága igazolására alkalmas hatósági igazolványa elvesztését, ellopását, megsemmisülését és kérheti annak pótlását, amennyiben adataiban nem következett be változás. Ilyen esetben a hatósági igazolványt - az okmányazonosító adat kivételével - a pótlásra kerülő korábbi hatósági igazolvánnyal megegyező adattartalommal kell kiadni. A felsorolt és a külön jogszabályban meghatározott eseteket kivéve a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványok kiadásával összefüggő eljárásokat elektronikus úton nem lehet intézni. A személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványok kiadására irányuló kérelem csak személyesen terjeszthető elő.

A bírósági végrehajtó a Vht. 47/A. §-ának felhatalmazása alapján ellenőrizheti a személy azonosítása során, hogy a bemutatott igazolvány a hatósági nyilvántartással egyező-e, illetve az azt bemutató személy jogszerűen használja-e a személyazonosító iratot (vö. *Vht. 47/A. § kommentára*).

Az Nytv. 29. § (4) bekezdése szerint a polgár személyazonosságát - a személyazonosító igazolványon túl - minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza az Nytv. 29. § (3) bekezdés *a)-d)* és *g)-i)* pontjaiban meghatározott adatokat. Ilyen adattartalmú hatósági igazolványnak tekintendő különösen az érvényes útlevél és az új típusú kártyaformátumú vezetői engedély. A felsorolt, illetve a törvényi feltételeknek megfelelő adattartalmú érvényes hatósági igazolványok bemutatása esetében személyazonosítás céljából - jogszabályban meghatározott kivételekkel - a polgár nem kötelezhető más okmány bemutatására. A polgár köteles igényelni a személyazonosító igazolvány kiadását, amennyiben nem rendelkezik más érvényes, a személyazonosságát igazoló hatósági igazolvánnyal. A 14 éven aluliak személyazonosságának igazolására alkalmas a tanulói jogviszonyt igazoló diákigazolvány is.

Személyazonosítás a rendőrség bevonásával

A rendőrség bevonására sor kerülhet akkor is, ha a személyiség igazolására felszólított megtagadja az igazolást. Mindezekben az esetekben a rendőrség az Rtv. VIII. Fejezet szerint jár el, ami azt jelenti, hogy adatkezelő szervként az Rtv. alapján létesített adatbázisból kiadja a kért adatot, vagy más adatbázisokból - ugyancsak az Rtv. felhatalmazása alapján - beszerzi a végrehajtási eljárás során szükségessé vált adatokat. A rendőrség saját maga csak az Rtv. hatálya alá tartozó tevékenységhez szükséges személyes adatokat kezeli, más adatot nem kezelhet.

A rendőrség több típusú adatkezelést végez. Az Rtv. szerint rendőrségi adat a rendőrség által a törvény hatálya alá tartozó tevékenység során kezelt személyes adat. Ennek megfelelően a rendőrségi adatkezelő szerv az a rendőrségi szervezeti egység, amely a törvény hatálya alá tartozó adatok tekintetében az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza. A rendőrség a bűnmegelőzési, bűnüldözési feladatai ellátásához szükséges személyes adatokat, a rendészeti és határrendészeti feladatainak ellátásához szükséges személyes adatokat, az általa lefolytatott közigazgatási eljárásban részt vevők személyes adatait kezeli. A rendőrségi adatok kezelésének célja a bűnüldözés, a bűnmegelőzés, valamint a közrend, a közbiztonság és az államhatár rendjének, az érintett és mások jogainak, biztonságának és tulajdonának védelme.

Az Rtv.-ben meghatározott központi rendőrségi adatállományokat a rendőrségnek az országos rendőrfőkapitány által kijelölt szervezeti egysége (rendőrségi adatkezelő szerv) kezeli és dolgozza fel. A megyei (budapesti) rendőrfőkapitányság adatait a rendőrfőkapitány, a rendőrkapitányság, illetve a határrendészeti kirendeltség adatait a

rendőrkapitány, illetve a határrendészeti kirendeltség vezetője által kijelölt szervezeti egység kezeli és dolgozza fel. A rendőrség szervei a hatáskörükbe és illetékességükbe tartozó ügyekben végeznek adatkezelést.

Az Rtv. 80. §-a szerint a rendőrségi adatkezelő szerv vezetője, illetőleg amennyiben a rendőrség az adatfeldolgozásra megbízási szerződést köt, a megbízási szerződés keretei között az adatfeldolgozó szerv vezetője felelős a személyes adatok körében a jogosulatlan hozzáférés, adattovábbítás, nyilvánosságra hozatal, megváltoztatás vagy törlés megelőzését, illetőleg megakadályozását biztosító személyi és technikai védelem biztosításáért. Az adatkezelő, illetőleg a megbízási szerződés keretei között az adatfeldolgozó szerv vezetője köteles gondoskodni a személyes adatok védelméről. Ennek során biztosítani kell, hogy az érintett a rendőri szerv által kezelt, illetőleg továbbított adatairól - ha törvény kivételt nem tesz - kérelmére tájékoztatást kapjon, illetőleg gyakorolhassa a helyesbítéshez vagy a törléshez való jogát. Garantálni kell, hogy a helytelen adatok kijavításra kerüljenek, a tárolt adatokat töröljék, ha azok kezelése jogellenes, az adatok tárolásának törvényben meghatározott határideje lejárt, illetve a törlést a bíróság vagy az adatvédelmi biztos elrendelte.

A rendőrségi feladatok ellátásához szükséges adatok köre, és az adatok kezelése

A rendőrség az intézkedéssel érintett természetes személy személyazonosító adatait - nem magyar állampolgár esetében állampolgárságát is -, lakcímét, az ügyvel összefüggő adatait, továbbá a bűnüldözési célú adatkezelésekben a bűncselekményhez kapcsolódó kriminalisztikai jellegű adatokat kezeli. Az Rtv. rendelkezése alapján az adatkezelés során az adatkezelő azonosító kódokat használhat. A rendőrség a különleges adatok közül kezeli a büntetett előéletre vonatkozó adatot, valamint a bűnüldözési tevékenysége során feltárt egyéb bűnügyi személyes adatot és az elkövetőnek vagy a sértettnek a bűncselekménnyel összefüggő egészségügyi adatát. Kezeli továbbá a külön törvényben szabályozott közigazgatási feladatköréhez kapcsolódóan az ott meghatározott különleges adatokat.

A rendőrség kezelheti azokat a különleges adatokat, amelyeknek kezeléséhez az érintett megfelelő tájékoztatás után írásban hozzájárult.

A rendőrség az Rtv. alapján kezelhető személyes adatokat beszerezheti az állampolgár bejelentése, kérelme, valamint feljelentés, panasz során. Az adatokhoz hozzájuthat igazoltatás, képfelvétel, hangfelvétel (külön-külön vagy együttes), DNS-, és ujjnyomatminta elemzése révén. Bíróság, ügyészség, más hatóság vagy egyéb szerv értesítése alapján, törvény alapján a más szervek által vagy külföldről továbbított adatok átvételével, titkos információgyűjtés révén. Adatokat gyűjthet a jogszerűen, nyilvánosságra hozatal céljából készített és nyilvánosságra hozott adatállományból, név- és címjegyzékből, így különösen telefonkönyvből, szaknévsorból, statisztikai névjegyzékből. Beszerezhet adatot az általa lefolytatott büntető-, szabálysértési vagy közigazgatási eljárásban gyűjtött adatokból.

A rendőrség szervei az Rtv.-ben meghatározott adatkezelési célból más rendőri, bűnüldöző, nemzetbiztonsági, igazságszolgáltatási és közigazgatási szervtől, valamint (törvény rendelkezése alapján) az adattal rendelkező más szervtől, a felhasználás céljának és jogalapjának megjelölésével adatokat vehetnek át. Az adatátvétel tényét mind az adatátadó, mind az adatátvevő szervnél dokumentálni kell.

A rendőrség az Rtv.-ben meghatározott feladatai teljesítése érdekében térítés nélkül adatot kérhet a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásából, a személyi igazolvány nyilvántartásból, az anyakönyvi nyilvántartásból, az útiokmány-nyilvántartásból (külföldre utazásban korlátozott személyekre vonatkozó nyilvántartás, útlevelekre vonatkozó nyilvántartás), a társadalombiztosítási nyilvántartásból, az adóhatóság által vezetett nyilvántartásból, a közúti közlekedési nyilvántartásokból. Adatokat szerezhet be a bűnügyi nyilvántartásból, a büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartottak nyilvántartásából, a központi idegenrendészeti nyilvántartásból, a menekültügyi nyilvántartásból, a határrendészeti nyilvántartásból, a személyszállítást végző légi fuvarozóknak a légi közlekedésről szóló törvény alapján kezelt adatokat tartalmazó adatbázisából. Adatokat gyűjthet az igazságszolgáltatási adatbázisokból, így az ügyészség büntetőeljárás szakterületének ügyviteli nyilvántartásából, a bíróságok által vezetett nyilvántartásokból, a bírósági ügyviteli nyilvántartásból, az ingatlan-nyilvántartásból. Ezen túlmenően az egyéni vállalkozói igazolvánnyal rendelkező vállalkozók nyilvántartásából, a közjegyzői zálogjogi nyilvántartásból.

A rendőrség által történő adatátvétel, valamint adatfelhasználás jogszerűségéért az átvevő rendőri szerv vezetője tartozik felelősséggel. Az adattovábbítás tényét mind az adatátadó, mind az adatátvevő szervnél dokumentálni kell.

A rendőrségi adatkezelőnek az adatátadásokról adattovábbítási nyilvántartást kell vezetnie. Az adattovábbítási nyilvántartás célja az érintett tájékoztatói jogának, illetve az adatátadások jogszerűsége ellenőrzésének biztosítása.

A rendőrség bűnüldözési adatkezelése

A rendőrség által bűnüldözési célból gyűjtött és tárolt személyes adatokat - ha törvény eltérően nem rendelkezik - csak bűnüldözési célra lehet felhasználni. Személyes adatok kezelését bűnüldözési célra azon adatokra kell korlátozni, amelyek tényleges veszély elhárításához, illetőleg meghatározott bűncselekmény megelőzéséhez, felderítéséhez, bizonyításához szükségesek. A rendőrség más szervektől, illetőleg külföldről bűnüldözési célból

átvett adatot attól eltérő célra nem használhatja fel és nem továbbíthatja. Az adatátvétel tényét mind az adatátadó, mind az adatátvevő szervnél dokumentálni kell.

A faji eredetre, vallási meggyőződésre, szexuális magatartásra és politikai véleményre utaló különleges adat csak akkor kezelhető, ha az bűnüldözési tevékenység során felmerülő bűncselekmény tényállási eleméhez tartozik, vagy ahhoz az érintett írásban hozzájárult.

A bűnüldözési adatkezelés során a tényeken alapuló adatokat meg kell különböztetni a következtetésen, véleményen, elemzésen vagy becslésen alapuló adatoktól. A bűnüldözési adatok különböző fajtáit helyes és megbízható voltuk mértékére utaló jelzéssel kell ellátni.

A rendőrség bűnüldözési adatállományába csak a rendőrség hozzáférési jogosultsággal rendelkező munkatársa, a rendőrség működését ellenőrző szerv erre felhatalmazott tagja, az irányító minisztériumnak a miniszter által kijelölt munkatársa, az adatvédelmi biztos és munkatársa, az ügyész, továbbá törvény által feljogosított más szerv képviselője tekinthet be, kérhet felvilágosítást vagy értesítést.

A rendészeti, és határrendészeti adatkezelés

A rendőrség kezeli a gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvények törvényben meghatározott bejelentési adatait, illetve a gyülekezési jog hatálya alá nem tartozó, rendőri biztosítást igénylő rendezvények rendezőire, szervezőire vonatkozó adatokat két évig. A rendőrség kezeli a sportrendezvények látogatásától a szervező által eltiltott vagy a sportpályákról a szabálysértési hatóság által kitiltott személyek természetes személyazonosító adatait, lakcímét, állampolgárságát, személyazonosságát igazoló igazolvány számát, azonosításra alkalmas fényképét, sportszervezethez való kötődését, az elkövetett cselekmény minősítését, a kitiltás vagy eltiltás hatályát annak lejártától számított egy évig.

Ebből az adatállományból a rendőrség adatokat továbbíthat a sportrendezvény szervezőjének, a sportszervezetnek a rendezvények biztonságának védelme, valamint külföldre a közrend és közbiztonság, valamint mások jogai védelme céljából.

A rendőrség a határforgalom ellenőrzése során az államhatáron átlépő személy által bemutatott okmányok, valamint a határátlépés során használt gépjármű adatait összeveti a beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt állók nyilvántartásával, a körözési információs rendszerrel, a kényszerintézkedés alatt állók nyilvántartásával. Az okmányokat összeveti az útiokmány-nyilvántartás, a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás, személyazonosító igazolványokra vonatkozó nyilvántartás, közúti közlekedési nyilvántartás, járműnyilvántartás, Schengeni Információs Rendszer adataival.

A rendőrség a jogszerű tartózkodás időtartamának ellenőrzése céljából a határrendészeti adatállományban kezeli a határátlépéstől számított hat hónapig a határon átlépő, külön törvény szerinti harmadik országbeli állampolgárok családi és utónevét, születési idejét (év, hó, nap), nemét, állampolgárságát, úti okmányának számát, típusát, vízumának számát, típusát.

A rendőrség ezekből az adatokból a törvényben meghatározott feladat teljesítése érdekében adatot szolgáltat a bíróságnak, az ügyészségnek, a nyomozó hatóságnak, az idegenrendészeti hatóságnak, a menekültügyi hatóságnak, továbbá a nemzetbiztonsági szolgálatoknak.

A közlekedési adatkezelés

A rendőri intézkedéssel járó közúti baleset során az érintett kérheti a balesetben érintett többi személynév és lakcím adatát, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet megnevezését, székhelyének (telephelyének) címét, a jármű hatósági jelzésének adatát, a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási kötvény számát és a biztosítóintézet megnevezését. Az intézkedő rendőr az adatokat az érintettel a helyszínen közli.

A rendőrség a közúti balesettel érintett írásos kérelmére igazolást ad a baleset idejéről, helyéről, továbbá az általa nyilvántartott adatokról.

A közigazgatási adatkezelés

A rendőrség a közigazgatási feladatainak ellátása céljából - a külön törvény alapján kezelhető adatokon kívül - kezeli: a nukleáris, a radioaktív anyag, az ionizáló sugárzást létrehozó berendezés, a kábítószer, a pszichotróp anyag, a kábítószer-prekursor, a polgári felhasználású robbanóanyag, a pirotechnikai termék (a továbbiakban együtt: közbiztonságra veszélyes anyag és eszköz) gyártására, kereskedelmére, az ország területére történő behozatalára, kivitelére, átszállítására, megszerzésére, felhasználására, tárolására, szállítására, a haditechnikai termékek gyártására és a kapcsolódó szolgáltatásokra vonatkozó engedéllyel rendelkezők, ezzel kapcsolatban bejelentést tevők adatait, a nukleáris létesítményekben foglalkoztatott személyek személyazonosító és lakcím adatait. Nyilvántartja a közbiztonságra veszélyes anyaggal és eszközzel tevékenységet végző személyek személyazonosító és lakcím adatait az engedélyben, valamint a bejelentésben szereplő, a közbiztonságra veszélyes anyag és eszközt gyártó és tároló

helyét, továbbá a gyártási engedéllyel rendelkezők adatait, valamint az engedély kiadásának, illetőleg visszavonásának feltételeit igazoló adatokat a határozatban szereplő jogosultság megszűnésétől számított tíz évig.

Kezeli és nyilvántartja a pártfogó felügyelet alatt állók és a bíróság által kitiltottak adatait, továbbá a foglalkozástól, a járművezetéstől eltiltottak adatait azokban az esetekben, amikor a foglalkozás gyakorlásához szükséges engedély kiadása a rendőrség hatáskörébe tartozik öt évig, illetőleg ezek hatályának lejártáig.

Nyilvántartja és kezeli a külön jogszabályban meghatározottak szerint a rendőrség által kiadott engedély alapján, illetve a rendőrség hatósági ellenőrzési jogkörébe tartozó tevékenységet folytató személyek azonosításához szükséges, továbbá az engedély tárgyával, illetve az ellenőrizendő tevékenységgel összefüggő adatokat az engedély időtartamának lejártától, illetve visszavonásától számított tíz évig, illetőleg a külön jogszabályban meghatározott ideig.

Kezeli és nyilvántartja az ismeretlen holttestek és a rendkívüli halálesetek jellemzőit a holttest azonosításáig, illetve a holttest megtalálásától vagy a haláleset bekövetkezésétől számított húsz évig.

Adatbázisában kezeli és nyilvántartja a szakhatósági és engedélyezési nyilvántartási rendszerben a kiadott engedély és szakhatósági hozzájárulás alapján az engedéllyel és szakhatósági hozzájárulással érintett személy személyazonosító és lakcím adatát, továbbá az engedély tárgyával, illetve a szakhatósági hozzájárulással folytatott tevékenységgel összefüggő adatokat az engedély időtartamának lejártától, illetve a visszavonástól számított két évig.

A rendőrségi adatbázisok használatának korlátai

A rendőrség adatkezelő szerve a közigazgatási adatállományaiából adatot adhat át azoknak a közigazgatási, igazságszolgáltatási, nemzetbiztonsági szervezeteknek, amelyek törvény alapján jogosultak az igényelt adat kezelésére. Adatot továbbíthat továbbá - feltéve, ha az adattovábbítást más törvény nem zárja ki, valamint, ha az érintett érdekét vagy a rendőrség bűnüldözési, illetőleg közrendvédelmi tevékenységét nem veszélyezteti - annak a jogi személynek, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetnek vagy magánszemélynek, aki az adat felhasználásához fűződő jogát vagy jogos érdekét igazolja.

Az Rtv. alapján egyértelmű: a végrehajtó a rendőrség által kezelt adatok köréből nem szerezhethet be korlátlanul és minden felhatalmazás nélkül adatokat. A Vht. 5. §-ában biztosított adatkérés az adós és az eljárásban részt vevő más személyek személyazonosságának megállapítására igénybe vehető rendőrségi közreműködést szabályozza, az általános felhatalmazást a Vht. 47. és 47/A. §-ai adják meg. A Vht. 5. §-a alapján a rendőrség - mivel a polgárok személyazonosító adatait nem kezeli - az Rtv. felhatalmazása alapján beszerezheti a személyazonosító adatot [Rtv. 82. § (2) bek. a) pontja], de a végrehajtót tájékoztathatja azokról az adatokról, amelyekről a törvény a tájékoztatást és adatkidatást megengedi.

Amennyiben a rendőr a helyszínen tartózkodik, a kérdéses személyiség azonosságának megállapítása gyorsan megvalósítható. Amennyiben nincs jelen rendőr, a végrehajtó a Vht. felhatalmazása alapján keresheti meg a rendőrséget, ami jelentős idővesztést okozhat. Ilyenkor célszerűbb a Vht. 47. §-a szerint az adatkezelő szervet közvetlenül megkeresni.

Vht. 6. § (1) A pénzforgalmi úton érvényesíthető - e törvényben említett - pénzkövetelést azonnali beszedési megbízással kell behajtani; bírósági végrehajtásnak akkor van helye, ha az azonnali beszedési megbízás nem vezetett eredményre.

(2) Pénzforgalmi úton lehet behajtani e törvényben említett pénzkövetelést, ha

a) a jogosult - a lakás-előtakarékossági számla kivételével - bankszámlával, a kötelezett pedig pénzforgalmi bankszámlával rendelkezik,

b) a végrehajtás általános feltételei fennállnak,

c) a követelés teljesítését bírósági, közjegyzői határozat írja elő, vagy az a 21. §-nak megfelelő közjegyzői okiratban foglalt kötelezettségvállaláson alapul, és

d) a jogosult a behajtást végző pénzügyi intézménynek nyilatkozik arról, hogy nincs folyamatban a követelése behajtására irányuló bírósági végrehajtási eljárás, illetőleg nem terjesztett elő végrehajtás elrendelése iránti kérelmet, vagy ilyen kérelme alapján a követelése nem nyert kielégítést.

(3) Ha a kötelezett pénzforgalmi számlája nem ismert, és az a cégnyilvántartásból sem állapítható meg, a végrehajtás elrendelésére jogosult bíróság a jogosult kérelmére felhívja az adóhatóságot a számlaszám közlésére. Az adóhatóság köteles a felhívásnak haladéktalanul eleget tenni.

(4) Ha a pénzforgalmi úton történő behajtás fedezet hiánya miatt nem vagy csak részben vezetett eredményre, bírósági végrehajtásnak csak akkor van helye, ha a végrehajtást kérő igazolja, hogy a kötelezett számlavezető pénzügyi intézményétől nem kérte az azonnali beszedési megbízás további függőben tartását, és megjelöli, hogy az azonnali beszedési megbízást milyen összegben teljesítette a

pénzügyi intézmény. A függőben tartásra irányadó határidő lejárta előtt előterjesztett végrehajtási kérelem elbírálására is ez a rendelkezés irányadó.

Jegyzet: a (2) bekezdést megállapította, továbbá a (3) és (4) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 3. §-a; hatályos 2000. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdés *c)* pontjának helyébe - 2010. június 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (1) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „*c)* a követelés teljesítését bírósági közjegyzői határozat - a fizetési meghagyás kivételével - írja elő vagy az a 21. §-nak megfelelő közjegyzői okiratban foglalt kötelezettségvállalásra alapul, és”.

A 6. §-t hatályon kívül helyezte a 2009. évi LXXXV. törvény 65. § (4) bekezdésének *b)* pontja; hatálytalan 2009. november 1-jétől.

Azokat a pénzbeli követeléseket, melyek a Vht. 6. § (2) bekezdése, illetve a pénzforgalmi szolgáltatásokról és az elektronikus fizetési eszközökről szóló 227/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet szerint pénzforgalmi úton teljesíthetőek, a jogosult egyoldalú rendelkezésére azonnali beszedési megbízással (inkasszó) kell behajtani.

A jogerős fizetési meghagyásban megítélt pénzkövetelést elsődlegesen azonnali beszedési megbízással kell behajtani (*BDT2008. 1856*). Ugyancsak helye van inkasszónak a jogerős ítélet alapján (*BDT2003. 809.*).

A pénzforgalmi szolgáltatások intézményei, és működésük szabályai

A 227/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet szerint bankszámla a Ptk. 529. §-a szerinti bankszámlaszerződés alapján megnyitott számla, amely elnevezésétől és pénznemétől függetlenül a számlatulajdonos pénzköveteléseinek és pénztartozásainak nyilvántartására, kezelésére szolgál, és amelynek terhére vagy javára a pénzforgalmi jogszabályban meghatározott bármely fizetési mód alkalmazható. Belföldi bankszámla a Magyar Köztársaság területén nyitott és vezetett bankszámla. Kincstári számla a Kincstár által - jogszabályban meghatározott pénzforgalmi feladataihoz kapcsolódóan - vezetett számla.

Pénzforgalmi bankszámla az a belföldi bankszámla, amelyet a számlatulajdonos az Art. 178. §-ának 28. pontja szerinti vállalkozási tevékenységével kapcsolatos pénzforgalmának lebonyolítása céljából törvényben vagy kormányrendeletben megállapított kötelezettség alapján nyit. Pénzforgalmi bankszámlának minősül a 2002. január 1-je előtt a korábban hatályban volt devizáról szóló 1995. évi XCV. törvény 48. és 50. §-ai alapján nyitott devizaszámla, továbbá az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet 103. § (2) bekezdése szerint a helyi, helyi kisebbségi önkormányzat költségvetési elszámolási számlája, valamint a külföldi vállalkozásnak az Art. 9. § (3) bekezdése alapján nyitott pénzforgalmi bankszámlája. Pénzforgalmi bankszámla továbbá az a bankszámla, amely a számlatulajdonos rendelkezésének megfelelően kifejezetten pénzforgalmi bankszámlaként kerül megnyitásra.

A kormányrendelet a pénzforgalmi bankszámlától megkülönbözteti az ügyfélszámlát. Az ügyfélszámla a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.) 5. § (1) bekezdésének 130. pontjában meghatározott számla. Így ügyfélszámla annak az ügyfélnek a pénzeszközeinek nyilvántartására szolgáló, befektetési vállalkozás, hitelintézet, árutőzsdei szolgáltató által vezetett számla, aki a tőkepiaci törvény hatálya alá tartozó szolgáltatásokat igénybe veszi [*Tpt. 5. § (1) bek. 128. pont.*].

A pénzforgalmi bankszámla (és ügyfélszámla) számlatulajdonosa a számlavezetővel számlaszerződést kötő fél, továbbá az a szervezet, amelynek a számlavezető jogszabály alapján számlát vezet. A rendelet szerint a számlavezető: a Tpt. 5. § (1) bekezdésében meghatározott hitelintézet és az ügyfélszámla vezetésére törvényben felhatalmazott jogi személy.

A kormányrendelet előírja, hogy a belföldi jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság - törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában - a készpénzben teljesíthető fizetések céljára szolgáló pénzeszközök kivételével, köteles pénzeszközeit pénzforgalmi bankszámlán tartani, pénzforgalmát pénzforgalmi bankszámlán lebonyolítani, s ennek érdekében bankszámlaszerződést kötni. E rendelkezést alkalmazni kell a gazdasági tevékenységgel kapcsolatos pénzeszköz tekintetében az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett természetes személyre, ideértve az egyéni vállalkozót is. Pénzforgalmi bankszámlával rendelkező gazdálkodó szervezet esetén e szervezetet marasztaló bírósági határozat végrehajtásának elsődleges módja a pénzügyi intézménynél kezelt számlájáról azonnali beszedési megbízás útján történő behajtás. Ennek sikertelensége megalapozza a fizetéseképtelenség megállapítását (*BDT2007. 1633.*).

Pénzforgalmi bankszámlát a hitelintézet akkor nyithat, ha a jogi személy és a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság a létrejöttéhez szükséges okiratokkal, a nyilvántartásba már bejegyzett jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság a nyilvántartást vezető szervezettől származó, 30 napnál nem régebbi okirattal igazolta, hogy a nyilvántartásban szerepel, valamint adószámát és statisztikai számjelét közölte. A nyilvántartásba még be

nem jegyzett jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak a létesítő okiratát (társasági szerződését) egy másolati példányban át kell adni, valamint - ha cégbejegyzésre kötelezett és a pénzforgalmi bankszámla megnyitása nem feltétele a cégbejegyzési kérelem benyújtásának - csatolnia kell a hitelintézet felé a cégbejegyzési kérelem benyújtásakor a cégbíróságon kapott tanúsítvány másolatát.

Az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett természetes személy, illetve az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett egyéni vállalkozó az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál történt nyilvántartásba vételéről szóló okirat másolati példányát kell, hogy átadja, egyéni vállalkozónak az egyéni vállalkozói, illetőleg a tevékenység végzéséhez szükséges más igazolvány másolatát kell csatolnia.

A pénzforgalmi bankszámla nyitására nem kötelezett szervezetnek - a szervezet jogi formájára vonatkozó előírások szerint - a létrejöttére, illetve nyilvántartásba vételére vonatkozó okmányokat, iratokat kell bemutatnia.

A hitelintézet köteles a bankszámlák megnyitásához benyújtott dokumentumokat, illetőleg azok másolatát a bankszámla fennállása során, valamint a megszűnését követően legalább 10 évig megőrizni.

A bankszámla felett természetes személy számlatulajdonos a bankszámlaszerződésben meghatározott módon, önállóan vagy más személlyel együttesen vagy külön-külön rendelkezhet. Jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság számlatulajdonos bankszámla feletti rendelkezéséhez a nyilvántartásba bejegyzett, illetőleg bejegyzésre bejelentett teljes vagy rövidített nevének (cégnevének) betű szerinti használata, valamint a számlatulajdonos által a bankszámla feletti rendelkezésre bejelentett személy vagy személyek aláírása szükséges. Az Art. szerinti egyéb szervezet a létesítő okiratában, ennek hiányában a bankszámlaszerződésben meghatározott módon rendelkezhet bankszámlája felett.

A számlatulajdonos vagy a képviselőben jogszabály alapján eljárni jogosult személy által feljogosított rendelkezésre jogosult rendelkezési joga bármikor visszavonható vagy - a bankszámlaszerződésben meghatározott esetben és módon - korlátozható.

A rendelkezési jog gyakorlása során a hitelintézet a tőle elvárható gondossággal köteles ellenőrizni, hogy a megbízáson feltüntetett aláírás (ideértve az elektronikus kódot is) megegyezik-e a rendelkezésre jogosult hitelintézetnél bejelentett aláírásával (elektronikus kódjával). A hitelintézet az aláírások bejelentésének, nyilvántartásának és vizsgálatának belső eljárási rendjét köteles szabályozni.

A számlatulajdonos vagy számlatulajdonos szervezet esetében a szervezet jogi formáját szabályozó jogszabályban a szervezet képviselőjére jogszabály erejénél fogva jogosultként meghatározott személy (vezető) - a hitelintézet által rendszeresített módon - írásban vagy elektronikus okirat formájában jelenti be a bankszámla felett rendelkezni jogosultat. A számlavezető hitelintézet nem vizsgálja, hogy a számlatulajdonos, illetve a vezető által a bankszámla feletti rendelkezésre bejelentett személy az egyéb jogszabályokban előírt feltételeknek megfelel-e.

A vezető bejelentési, illetve rendelkezési jogosultságát abban az esetben gyakorolhatja, ha a megválasztását (kinevezését), valamint aláírását - a szervezet jogi formájára vonatkozó sajátosságok figyelembevételével - hitelt érdemlő módon (például illetékes cégbíróság által érkeztetett bejegyzési vagy változásbejegyzési kérelemmel és aláírási címpéldánnyal) igazolja. A hitelintézet nem felel a változásbejegyzési kérelem utóbb történő elutasítása esetén a számlatulajdonosnál bekövetkező károkért. Ha a vezető megbízatása megszűnik, az általa bejelentett aláírók rendelkezési joga mindaddig érvényes, amíg az új vagy más vezető másként nem rendelkezik.

Ha a számlatulajdonos szervezet jogi formáját szabályozó jogszabályból következően a szervezetnek több, önálló képviselői joggal rendelkező vezetője van, bármelyik vezető bejelentése érvényes. Ha a számlatulajdonos szervezet létesítő okirata alapján a vezetők közül egy vagy több személy kizárólagosan jogosult a bejelentésre, akkor az általuk tett bejelentés az érvényes. Több egymásnak ellentmondó bejelentés közül a legutolsó bejelentés az érvényes. Együttes képviselői jog esetében a jogosultak a bejelentést csak együttesen tehetik meg.

A bankszámla feletti rendelkezési jog korlátozása

A számlatulajdonos a bankszámlája felett - a kormányrendeletben szabályozott eseteket kivéve - szabadon rendelkezik. Az inkasszó ezt a szabad rendelkezési jogosultságot korlátozza, egyébként a számlatulajdonos rendelkezése nélkül vagy rendelkezése ellenére a bankszámla csak a jogszabályban felsorolt esetekben terhelhető meg.

A bankszámla megterhelhető a számlavezető hitelintézet téves bejegyzésének a bankszámlán történő helyesbítése esetében, a jogszabály felhatalmazása alapján benyújtott azonnali beszedési megbízás (jogszabályon alapuló azonnali beszedés), a kötelezett számlatulajdonos hitelintézetnek szóló bejelentés (felhatalmazó levél) alapján benyújtott azonnali beszedési megbízás (felhatalmazáson alapuló azonnali beszedés), a Vht. szerinti átutalási végzésre történő teljesítés, a váltó alapján benyújtott azonnali beszedési megbízás (váltóbeszedés) esetében. Korlátozható a tulajdonos számla feletti rendelkezési joga a számlavezető által a számlatulajdonos részére nyújtott pénzügyi szolgáltatás körében keletkezett esedékes követelés, továbbá az ügyfelével kötött megállapodás alapján a befektetési szolgáltatás körében keletkezett esedékes követelés érvényesítése esetében. A felsorolt jogcímenek benyújtott fizetési

megbízásokat a hitelintézet a számlatulajdonos rendelkezésére és az egyéb fizetési megbízások érkezési sorrendjére tekintet nélkül teljesíti. Ezeket és csakis ezeket a fizetési megbízásokat a pénzügyi fedezet hiánya miatt részben vagy egészben nem teljesíthető, az azonnali visszaküldést kérő rendelkezése hiányában a teljesítéshez szükséges fedezet biztosításáig - legfeljebb azonban 35 napig - sorba állítja. Megjegyezzük, hogy más jogszabályi kikötés hiányában a 21/2006. (XI. 24.) MNB rendelet szerint a sorba állítás egyébként 90 napra szól.

A jogszabályon alapuló azonnali beszedési megbízás törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában csak pénzforgalmi bankszámla terhére nyújtható be. A hitelintézet a bankszámla megterhelésére vonatkozó fizetési megbízásokat az érkezés sorrendjében teljesíti. Az érkezés sorrendjére a hitelintézet nyilvántartása az irányadó. A végrehajtó, a Ket. 133. § (1) bekezdése alapján a végrehajtást foganatosító, továbbá az Art. 144. §-a, illetőleg a Vht. 82/A. §-a alapján az Art. szerinti adóhatóság által benyújtott azonnali beszedési megbízások és a bíróság által hozott átutalási végzés (Vht. 80. §) tekintetében a hitelintézet a Vht. 79/A-79/E. és 82/A. §-aiban foglaltak szerint jár el.

A számlatulajdonosnak az ugyanazon hitelintézetnél vezetett pénzforgalmi bankszámlái bizonyos meghatározott követelések behajtásánál egy bankszámlának minősülnek. Így a számlát vezető hitelintézet téves bejegyzésének a számlán történő helyesbítése, a jogosult által pénzkövetelés behajtására benyújtott - végrehajtás alapjául szolgáló okiraton alapuló - azonnali beszedési megbízás, a jogszabályon alapuló azonnali beszedési megbízás, illetőleg a Kincstár által benyújtott, a helyi önkormányzatok nettó finanszírozása során megelőlegezett követelések teljesítése eseteiben. A hitelintézet téves bejegyzésének korrekcióján felül minden más esetben a fizetési megbízás teljesítése - amennyiben a megbízásban megjelölt számlán nem, vagy csak részben volt fedezet és a hitelintézet a számlatulajdonos javára forintban és külföldi pénznemben is vezet pénzforgalmi bankszámlát - először a számlatulajdonos forintban vezetett, majd azt követően az egyéb pénznemben vezetett pénzforgalmi bankszámláját kell figyelembe venni. Pénznemek közötti átváltás esetén a terhelést végző hitelintézet által jegyzett - a bankszámla megterhelésének napján érvényes - devizavételi árfolyamot kell alkalmazni. Amennyiben a kötelezett nem rendelkezik ilyen pénznemben vezetett pénzforgalmi bankszámlával, illetve az azonos pénznemben vezetett számlán nem, vagy csak részben volt fedezet, akkor a forintban, majd az egyéb pénznemben vezetett pénzforgalmi bankszámlát kell figyelembe venni. Pénznemek közötti átváltás esetén a terhelést végző hitelintézet által jegyzett - a bankszámla megterhelésének napján érvényes - devizavételi árfolyamot kell alkalmazni. A terhelést végző hitelintézet által nem jegyzett pénznemre szóló fizetési megbízás esetén a megbízást forintban kell teljesíteni. A forintra történő átváltást az MNB által közzétett, a terhelés napján érvényes árfolyamon kell elvégezni.

A sorba állítás időtartama alatt kezdeményezett bankszámla-megszüntetésre irányuló kérelem, illetve a számlatulajdonos súlyos szerződésszegése miatti, a bankszámlaszerződés hitelintézet részéről történő azonnali hatályú felmondása esetén a bankszámla legkorábban a sorba állítás időtartamának leteltét követő napon szüntethető meg. A bankszámla-megszüntetési igény befogadását vagy a hitelintézet általi azonnali hatályú felmondást követően a hitelintézethez beérkezett azonnali beszedési megbízások legfeljebb a számla megszűnésének időpontjáig állíthatók sorba, melyről a hitelintézet az azonnali beszedési megbízás benyújtóját a megbízás befogadását követően haladéktalanul, de legfeljebb 5 munkanapon belül tájékoztatni köteles.

Az azonnali beszedési megbízásra és az átutalási végzésre a rendelkezésre álló részfedezet erejéig részfizetést kell teljesíteni. A számlatulajdonos és a hitelintézet eltérő tartalmú megállapodásának hiányában a hitelintézet a bankszámla terhére benyújtott fizetési megbízásokat a bankszámlához kapcsolódó hitelkeret terhére is teljesíti. Az előnyösen rangsorolt fizetési megbízások teljesítését megelőzően más, terhelésre vonatkozó megbízás vagy bankkártyával történő fizetés a hitelkeret terhére nem teljesíthető.

A fizetési megbízások általános szabályai

A hitelintézet a fizetési megbízások teljesítése során - jogszabályban meghatározott eseteket kivéve - kizárólag a megbízó fizetési megbízásban foglalt rendelkezései szerint jár el. A hitelintézet - törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában, illetve ha a számlatulajdonossal másként nem állapodik meg - a bankszámlán pénzügyi fedezet hiánya miatt nem teljesíthető átutalási és beszedési megbízásokat visszautasítja. A kötelezett számláját vezető hitelintézet a bankszámlán fedezet hiányában nem teljesíthető azonnali beszedési megbízások nyilvántartásba vételéről (sorba állításáról) - a jóváírandóként feltüntetett bankszámlát vezető hitelintézet útján - haladéktalanul értesíti a jogosultat. Az értesítésnek tartalmaznia kell az eredeti azonnali beszedési megbízás adatain kívül a sorba állítás utolsó napját is.

Amennyiben a hitelintézet részfizetést teljesít, a részfizetésről rendelkező fizetési megbízás közlemény rovatában feltünteti az eredeti fizetési megbízás azonosító adatait, illetve azt, hogy hányadik részfizetést végzi az eredeti fizetési megbízás teljesítése érdekében. Az azonnali beszedési megbízásra teljesített részfizetés esetén a hitelintézet az azonnali beszedési megbízáshoz csatolt minden fizetési kötelezettséget tartalmazó okiraton feltünteti a részfizetés megtörténtét.

Az azonnali beszedési megbízás

A kormányrendelet értelmében a Vht. 6. §-ába foglalt azonnali megbízás a jogosult által a saját hitelintézete felé benyújtott olyan fizetési megbízásnak tekintendő, amelynek alapján a jogosult pénzügyintézete az adós számlájáról leemeli, vagy leemelteti a követelt összeget és azt a jogosult rendelkezési körébe eső számlán jóváírja. Az azonnali beszedési megbízáshoz egyáltalán nem szükséges az adós és a jogosult pénzügyintézetének azonossága, a pénzforgalom lebonyolításáról szóló 21/2006. (XI. 24.) MNB rendelet IV. fejezetében foglalt rendelkezések alapján a hitelintézetek a bakszámla megterhelésére vonatkozó fizetési megbízásokat - az egymás közötti pénzforgalom útján - teljesíteni kötelesek. Ilyenkor a jogosult pénzügyintézete (bankja) a jogosult nevében nyújtja be az adós számlavezetőjének az inkasszót, amit az bankközi utalással átutal a jogosult számláját vezető hitelintézethez, ahol a beérkezett pénzügyösszeget (követelést) a megbízó (jogosult) számláján jóváírják.

Az azonnali beszedési megbízással a jogosult megbízza a bankszámláját vezető hitelintézetet, hogy bankszámlája javára, a kötelezett bankszámlája terhére meghatározott összeget szedjen be. A jogosultnak az azonnali beszedési megbízást a bankszámláját vezető hitelintézethez kell eljuttatnia. A jogosult bankszámláját vezető hitelintézet az azonnali beszedési megbízás befogadása előtt ellenőrzi a jogosultra vonatkozó adatokat (ha az azonnali beszedési megbízáshoz okmányt kell csatolni, akkor az okmányon szereplő jogosult, az azonnali beszedési megbízásban megjelölt jogosult számlatulajdonos és a pénzforgalmi jelzőszám egyezőségét, a rendelkezésre jogosultnak a hitelintézetnél bejelentett aláírását), továbbá azt, hogy a jogosult bankszámla javára azonnali beszedési megbízás benyújtható-e. A hitelintézet az e szempontoknak meg nem felelő azonnali beszedési megbízás teljesítését haladéktalanul visszautasítja.

Az azonnali beszedési megbízás adattartalmát a jogosult számláját vezető hitelintézet - az adatok ellenőrzése után - eljuttatja a kötelezett bankszámláját vezető hitelintézethez (hitelintézeti fiókhhoz).

Amennyiben az azonnali beszedési megbízás első számú példányához okmányt kell csatolni, vagy azt ellenjegyzéssel kell ellátni, akkor az így felszerelt azonnali beszedési megbízást a jogosult bankszámláját vezető hitelintézetnek tértivevényes ajánlott levélben vagy közvetlen kézbesítéssel kell a kötelezett bankszámláját vezető hitelintézethez (hitelintézeti fiókhhoz) továbbítani. A Vht. 6. §-ában szabályozott inkasszótól eltérő módon a végrehajtó közvetlenül a kötelezett bankszámláját vezető hitelintézethez (hitelintézeti fiókhhoz) juttatja el az azonnali beszedési megbízást (Vht. 82/A. §).

Az okiratsatolás követelménye alóli kivételt a jogszabályon alapuló azonnali beszedések körében az adóhatósági megbízásnál találunk, az adóhatóságnak ugyanis a megbízás benyújtásakor nem kell végrehajtható okiratot csatolnia, maga az azonnali beszedési megbízás szövegezése tartalmazza a szükséges adatokat (LB-H-KJ-2008-451.).

A „Végrehajtás” jelzéssel ellátott azonnali beszedési megbízáshoz - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - mindenképpen csatolni kell a végrehajtás alapjául szolgáló okirat hiteles kiadmányát vagy annak hitelesített másolatát. Amennyiben a végrehajtás alapjául szolgáló másodfokú határozat rendelkező része nem tartalmazza a marasztalás összegét, az első fokú határozatot is mellékelni kell. Ha a végrehajthatóság feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, csatolni kell a feltétel vagy időpont bekövetkezését tanúsító közokiratot is. Ennek körében a Legfelsőbb Bíróság határozatában leszögezi, csak a végrehajtási záradékkal ellátott okiraton alapuló követelés behajtására irányuló azonnali beszedés élvez előnyt a bankszámláról történő kielégítési sorrendben (BH2003. 427). A Fővárosi Bíróság egy másik döntése megerősíti, hogy csak jogerős ítélet alapján van helye az azonnali beszedési megbízásnak (Fővárosi Bíróság, 57.Pf.28127/ 2001/3., BDT2003. 809).

A végrehajtás alapjául szolgáló okiraton alapuló követelés érvényesítésére benyújtott azonnali beszedési megbízáshoz a jogosultnak nyilatkoznia kell arról, hogy nincs folyamatban a követelése behajtására irányuló bírósági végrehajtási eljárás, illetőleg nem terjesztett elő végrehajtás elrendelése iránti kérelmet, vagy ilyen kérelme alapján a követelése nem nyert-e kielégítést.

A jogosult visszakérheti a végrehajtás alapjául szolgáló okiratot, illetve annak hiteles másolatát, ha az okiratot az abban foglaltakból eredően több ízben kell végrehajtásra felhasználni. Ilyen kérelmet a hitelintézet akkor teljesít, ha a jogosult az azonnali beszedési megbízáshoz a végrehajtás alapjául szolgáló okiraton, illetve hiteles másolatán kívül annak rendelkező részéről készített egyszerű másolatát (kivonatát) is csatolja.

Ha a „Végrehajtás” jelzésű azonnali beszedési megbízás teljesítésére a kötelezett bankszámláján nincs fedezet, és az azonnali beszedési megbízáshoz mellékelte határozat szerint a késedelmi kamat a fizetés napjáig jár, a jogosultat a fedezethiány időtartamára megillető, az azonnali beszedési megbízással érvényesíteni kívánt késedelmi kamaton felül járó kamatkülönbözetet a kötelezett bankszámláját vezető hitelintézet a jogosult újabb kérelme nélkül, hivatalból számolja el a kötelezett bankszámlája terhére és a jogosult bankszámlája javára.

A kötelezett bankszámláját vezető hitelintézet az azonnali beszedési megbízásról annak (rész)teljesítése, illetőleg törvényben vagy kormányrendeletben meghatározottak szerinti sorba állítása előtt nem értesítheti a kötelezett számlatulajdonost, és a kötelezett számlatulajdonos rendelkezése (hozzájárulása) nélkül vagy esetleges rendelkezése (kifogása) ellenére terheli meg a bankszámlát. A hitelintézet az azonnali beszedési megbízás (rész)teljesítéséről,

illetve sorba állításáról a teljesítéssel, illetve a sorba állítással egyidejűleg köteles haladéktalanul, írásban (az azonnali beszédési megbízás második példányával vagy azzal azonos adattartalommal) értesíteni a kötelezett számlatulajdonost.

Ha az azonnali beszédési megbízás a jogszabályokban előírt követelményeknek nem felel meg, a kötelezett bankszámláját vezető hitelintézet az azonnali beszédési megbízás teljesítését visszautasítja, és erről a bankszámláját vezető hitelintézet útján, közvetlen benyújtás esetén közvetlenül értesíti a jogosultat.

A jogosultnak az azonnali beszédési megbízás nyomtatványát kell (PFNY 40) a jogszabályoknak megfelelően kitölteni. A jogszabályban nem rendezett kérdések tekintetében az átutalási megbízás szabályai szerint kell eljárnia. Ha az azonnali beszédési megbízást végrehajtás alapjául szolgáló okiraton alapuló követelése érvényesítésére a jogosult nyújtja be, akkor az azonnali beszédési megbízást „Végrehajtás” jelzéssel kell ellátnia, „A benyújtás indoka” rovatba „2”-est kell írnia.

Az azonnali beszédési megbízás nyomtatványa három példányból áll, amelyek rendeltetése a következő. Az 1. számú példány a jogosultnak a bankszámláját vezető hitelintézet részére adott megbízása, amely a hitelintézet irattári példánya, kivéve, ha a benyújtás közvetlenül vagy a jogosult hitelintézete útján postai úton történik, amikor e példány a kötelezett bankszámláját vezető hitelintézet irattári példánya. A 2. számú példánnyal vagy azzal azonos adattartalommal értesíti a kötelezett bankszámláját vezető hitelintézet a kötelezett számlatulajdonos(oka)t. A 3. számú példány a jogosult saját példánya; közvetlen benyújtás esetében kérésre a hitelintézet e példányon igazolja a megbízás átvételét.

Az azonnali beszédési megbízást a jogosult a saját hitelintézetéhez, de az adós számlájára nyújtja be. Amennyiben a hitelező a felszámolási eljárás kezdeményezését megelőzően a végrehajtható okiraton alapuló követelését nem az adósának bankszámláját vezető pénzügyintézethez címezve nyújtja be a végrehajtható okiratot, nem tesz eleget törvényi kötelezettségének, ezért úgy kell tekinteni, mint aki a végrehajtható okiraton alapuló követelését meg sem kísérelte érvényesíteni (BH2000. 27.).

A hitelintézet az azonnali beszédési megbízás teljesítése során nem köteles azt vizsgálni, vajon a jogosultnak a jogerős és végrehajtható határozaton alapuló követelése elévült-e. Ennek megfelelően a kötelezett sem tud az azonnali megbízási eljárás keretében elévülési kifogást előterjeszteni. Ugyanakkor a hitelintézet jogellenesen jár el, ha nem ellenőrzi, hogy az azonnali beszédési megbízással érvényesített összeg megfelel-e az ítéleti marasztalásnak, a határozat végrehajtható-e, a beszédési megbízást az ítéletben szereplő jogosult nyújtotta-e be (EBH2005. 1328., BH2006. 57., BH2005. 219.).

A jogszabályon alapuló azonnali beszédési megbízások

A jogszabályon alapuló azonnali beszédési megbízás jogcímét maga a jogi rendelkezés biztosítja. Amennyiben az azonnali beszédési megbízás benyújtása a Vht. 82/A. §-a alapján történik, akkor az azonnali beszédési megbízás „Közlemény” rovatába a „Vht. 82/A. §-a alapján”, az adóvégrehajtó általi benyújtás esetén az előbbi vagy az „Art. 144. §-a alapján” szöveget, a Ket. 133. § (1) bekezdése alapján történő benyújtás esetén a „Ket. 133. § (1) bekezdése alapján” szöveget vagy az előbbieket szerinti Vht. hivatkozást, továbbá gyermektartásdíj iránti végrehajtásnál a „GY”, szüléssel járó költség behajtásánál pedig az „SZ” rövidítést kell feltüntetni; „A benyújtás indoka” rovatba „3”-ast kell írni, mivel az azonnali beszédési megbízást jogszabály felhatalmazása alapján nyújtotta be. A „Közlemény” rovatban pedig meg kell jelölnie a benyújtás alapjául szolgáló jogszabály számát.

Felhatalmazó levélen alapuló azonnali beszédési megbízás

A felhatalmazó levélben a kötelezett számlatulajdonos a hitelintézetnél bejelentett módon bejelenti a bankszámláját vezető hitelintézetnek azon számlatulajdonosok megnevezését és bankszámlájuk pénzforgalmi jelzőszámát, amelyek jogosultak a bankszámlája terhére azonnali beszédési megbízást benyújtani.

A felhatalmazó levélnek tartalmaznia kell a kötelezett számlatulajdonos megnevezése és a felhatalmazással érintett bankszámlájának pénzforgalmi jelzőszámát, az azonnali beszédési megbízás benyújtására felhatalmazott jogosult megnevezése és bankszámlájának pénzforgalmi jelzőszámát, a felhatalmazás lejáratát idejét.

A kötelezett a számlavezetőjével történt kifejezett megállapodás alapján rendelkezhet még a teljesítési felső értékhatárról, a beszédési megbízás benyújtási gyakoriságról, fedezethiány esetén a sorba állítás időtartamáról, a beszédési megbízás visszavonási módjáról.

A felhatalmazás alapján teljesíthető azonnali beszédési megbízást a hitelintézet - a felhatalmazó levél eltérő rendelkezése hiányában - addig fogadja be, illetve teljesíti, ameddig az erre vonatkozó felhatalmazást a kötelezett írásban vissza nem vonja.

A váltón alapuló azonnali beszédési megbízás

A váltóbeszedéshez a váltót eredetiben kell csatolni. A váltókezesekkel, illetve a megtérítési váltóadósokkal szemben a váltón alapuló követelés azonnali beszedési megbízással történő érvényesítéséhez a jogosultnak a jogszabályban előírt tartalmú és formájú felhatalmazó levéllel kell rendelkeznie.

Amennyiben a váltót a jogosult azonnali beszedési megbízás benyújtásával fizetés végett bemutatja, de az fedezethiány miatt nem, vagy csak részben teljesíthető, a váltóban fizetési helyként megjelölt hitelintézet köteles a váltójogi szabályok szerinti óváspótló nyilatkozatot felvenni, kivéve, ha a kibocsátó a váltó szövegében közhitelű óvást írt elő, vagy felmentette a váltóbirtokost az óvás felvételének kötelezettsége alól. Amennyiben a váltóbirtokos egyben a terhelendő bankszámlát vezető hitelintézet, az óváspótló nyilatkozat felvételére nem jogosult.

A határidős beszedési megbízás

A határidős beszedési megbízással a jogosult megbízza a bankszámláját vezető hitelintézetet, hogy pénzforgalmi bankszámlája javára, a Magyar Állam Kincstárnál számlával rendelkező kötelezett terhére meghatározott összeget szedjen be megállapodás alapján történt fizetési kötelezettségvállalás érvényesítése céljából.

A jogosultnak a kötelezett számára a fizetés teljesítése elleni kifogás megtételére határidőt (a továbbiakban: kifogásolási határidő) kell feltüntetnie a határidős beszedési megbízáson. A kifogásolási határidő utolsó napjának legkorábbi időpontja a megbízás jogosult által - a pénzforgalmi bankszámláját vezető hitelintézethez - történő benyújtását követő tizedik munkanap lehet.

A határidős beszedési megbízás benyújtásáról annak teljesítése előtt a Kincstár a kötelezettet előzetesen értesíti, és a megbízást a kötelezett rendelkezése szerint teljesíti. Ebből a szempontból rendelkezésnek minősül az is, ha a kötelezett a kifogásolási határidőn belül nem él kifogásolási jogával.

A kötelezett a Kincstárnál a határidős beszedési megbízás teljesítése ellen legkésőbb a kifogásolási határidő utolsó napját megelőző banki munkanapon a Kincstár által meghatározott módon, formában és időpontig részben vagy egészben kifogást tehet.

Ha a kötelezett a határidős beszedési megbízás teljesítésével kapcsolatban nem emel kifogást, vagy a kifogás késve érkezik meg, a Kincstár a megbízást teljesíti. Kifogásolás esetén a Kincstár a kifogásolásban foglaltak szerint jár el, a kifogásolás indokoltságát, illetve jogosságát nem vizsgálja.

A határidős beszedési megbízást a jogosultnak a pénzforgalmi bankszámláját vezető hitelintézethez kell eljuttatnia a megfelelő formanyomtatványt (PFNY 50). A határidős beszedési megbízás ellen benyújtható kifogás céljára szolgáló nyomtatványt a Kincstár alakítja ki, melynek alkalmazására, kitöltésére, aláírására a nyomtatványt kibocsátó rendelkezései irányadóak.

Az azonnali beszedési megbízás és a bírósági végrehajtási eljárás kapcsolata

Az inkasszó - bár a Vht. 6. §-a tartalmazza - nem tekintendő bírósági végrehajtásnak. Az azonnali beszedési megbízással folytatott behajtások során ezért a bírósági végrehajtás Vht.-ban szabályozott jogintézményeinek alkalmazása ki van zárva. Mivel az azonnali beszedési megbízás nem minősül bírósági végrehajtási eljárásnak, a bírósági végrehajtás csak az azonnali beszedési megbízás eredménytelensége esetén, az után indítható meg. Így, amennyiben a bankszámlára vezethető végrehajtás eredménytelennek bizonyul, a végrehajtást kérő az adós teljes - ingó és ingatlan - vagyonára kérheti a bírósági végrehajtást, a végrehajtási lap kiállítása útján (*BDT2000. 118.*). Mindebből következően a bírósági végrehajtási eljárásban az adós rendelkezésére bocsátott jogorvoslati intézmények és fórumok az inkasszó esetében nem vehetőek igénybe. A 21/2006. (XI. 24.) MNB rendelet 26. § (2) bekezdésének értelmében a hitelintézet csak az azonnali beszedési megbízás szükséges adattartalmát ellenőrzi, továbbá a csatolmányok és okiratok meglétéről, alaki kelleikről győződik meg, ezek anyagi jogi tartalmát nem vizsgálhatja.

A bírói gyakorlat kibővítette a kötelezettség körét, így a hitelintézet köteles vizsgálni az azonnali beszedési megbízással érvényesített bírósági határozat jogerejének tényét és a határozat végrehajthatóságát (*BH2005. 219*), azt hogy a benyújtott azonnali beszedési megbízással érvényesített összeg megfelel-e az ítéletben szereplő marasztalásnak, és a beszedési megbízást az ítéletben szereplő jogosult (vagy annak képviselője) nyújtotta-e be (*BH2006. 57*). A hitelintézet a jogerős fizetési meghagyás inkasszó útján történő behajtása esetében viszont nem vizsgálhatja azt, vajon a követelés elévült-e. A kötelezett ezért a hitelintézettel szemben nem tudja elévülési kifogását érvényesíteni (*BDT2008. 1856*). Az azonnali beszedési megbízás sajátos státusából következően tehát, ha a jogosult tévesen jogerősített fizetési meghagyás alapján nyújt be azonnali megbízást, és a kötelezett nem veheti igénybe a Vht. jogorvoslati intézményeit, hanem a Ptk. jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó szabályai szerint követelheti vissza a tévesen leemelt összeget (*Csongrád Megyei Bíróság 1. Gpkf.40171/1997/2., BDT2001. 456*). A bírói döntés irányadó a döntésbe foglalt esethez hasonló jogi helyzetek rendezésére, így bírósági végrehajtás hiányában visszavégrehajtás sem kérhető az azonnali beszedési megbízással inkasszózott pénzüsszeggel szemben (*BDT2003. 809*).

A Vht. rendelkezése értelmében az azonnali beszédési megbízás alkalmazása kötelező, tehát nem a jogosult rendelkezési köré tartozik annak eldöntése, vajon azonnali beszédési megbízás útján, vagy végrehajtási eljárással érvényesíti-e követelését. Az alkalmazási kötelezettség nem tesz különbséget bírói ítélet, vagy más, a fizetési kötelezettséget megállapító bírói (vagy más szerv) határozat (fizetési meghagyás) között. A törvényhely alkotmányossági felülvizsgálata során az Alkotmánybíróság az 539/D/2005. AB határozatában kimondta, a törvény rendelkezése egyértelmű és világos, nem sérti a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogbiztonság követelményét. A rendelkezés megfelel az Alkotmányban biztosított tulajdonvédelemnek, mivel a rendelkezésben nincs olyan tulajdoni igény, amelyre a tulajdonvédelem kiterjedne. Ennek megfelelően az eredménytelen inkasszó sem sérti a jogosult tulajdonhoz kapcsolódó alkotmányos jogát, mivel ezen igény alkotmányosan értelmezhetetlen. Ugyancsak irreleváns a diszkrimináció tilalmára hivatkozni, mivel a hátrányos megkülönböztetés tilalma a személyek viszonyában érvényesül, és nem vonatkozik a követelések behajtásának sorrendiséget tartalmazó végrehajtási eszközökre. A rendelkezés minden jogosultra egyforma kötelezettséget ró, így szóba sem jöhet a jogszabályhely diszkriminatív jellege.

Az eredménytelen inkasszó jogi következményei túlnyúlnak a Vht. rendszerén és az adós helyzetét lényegesen befolyásolhatják. Így az adós fizetése képtelensége megállapítható, ha a vele szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt. A végrehajtás eredménytelenségét a hitelező kellően alátámasztja, ha igazolja, hogy az adós számlájára benyújtott azonnali beszédési megbízás fedezethiány miatt nem teljesült (*BDT2005. 1248.*). A fizetése képtelenség megállapítása az adós felszámolását vonja maga után [*Csődtv. 27. § (2) bek.*]. Az eredménytelen beszédési megbízás után elindítandó végrehajtási eljárásra már nem áll az a korlátozás, hogy a követelést csak bankszámlára lehet benyújtani. Az azonnali beszédési megbízás sikertelensége után a végrehajtási lap kiállításával a végrehajtási eljárás az adós teljes, ingó- és ingatlanvagyonára egyaránt kiterjed (*BDT2000. 118.*).

Az azonnali beszédési megbízás, mint a végrehajtást megelőző kötelezően igénybeveendő igényérvényesítés nem várható el a külföldi végrehajtást kérőtől, mivel az nincs a hazai pénzforgalmi rendszerbe bekapcsolva (*BH1997. 346.*).

Amennyiben az azonnali beszédési megbízás alapján a jogosult követelése a számláján jóváírásra kerül, az eljárás befejeződik. Amennyiben eredménytelen, a jogosult az adós teljes vagyonára végrehajtási eljárást indíthat. Az azonnali beszédési megbízás eredménytelen akkor is, ha az adós több mint egy éve fennálló tartozásából csak a tőketartozás (*Ptk. 293. §*) elenyésző részét tudta kiegyenlíteni, és a lejárt késedelmi kamat tekintetében még jelentős tartozása áll fent. A végrehajtási lap kiállítását ebben az esetben nem lehet megtagadni (*BDT2002. 728.*). A sikertelen, és ezért eredménytelennek minősülő azonnali beszédési megbízás gazdasági társaságok esetében a mellett, hogy megalapozza a fizetése képtelenség megállapítását, megnyitja az egyes gazdasági társasági alakzatoknál eltérő módon szabályozott mögöttes felelősség érvényesítésének lehetőségét, ezért a bíróság az adós beltagjával szemben biztosítási intézkedést rendelhet el (*BDT2002. 728.*).

Az azonnali beszédési megbízással szembeni egyéb követelmények

A Vht. az általános feltételek mellett további és konkrét feltételeket rendel az azonnali beszédési megbízás igénybevételéhez. E feltételek egyfelől szűkítik, másfelől bővítik az inkasszó igénybevételének kötelezettségét. Szűkítik, amennyiben a jogszabályhely a végrehajtás általános feltételeinek meglétét követeli meg, tágítják amennyiben a jogosulttól csak bankszámla meglétét követelik meg, ez pedig értelemszerűen - szemben a pénzforgalmi bankszámlával - természetes személyeknek is a rendelkezésére áll. A jogosult követelését azonnali megbízással csak abban az esetben érvényesítheti, ha maga rendelkezik bankszámlával, más személy bankszámláját erre a célra nem lehet igénybe venni (*BH2005. 219.*). Azt a kérdést, hogy a számlák milyen típusúnak minősülnek, mikor beszélhetünk pénzforgalmi bankszámláról, a hitelintézet és a számlatulajdonos közötti szerződés dönti el, azonban a gazdasági vállalkozásoknak és más vállalkozási tevékenységet végző szervezeteknek, szervezeteknek és magánszemélyeknek kötelező a pénzforgalmi bankszámla nyitása [*Art. 178. § 28. pont; 227/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet 2. § 19.4. pont, 3. § (1) bek.*]. A jogszabályok alapján a Magyar Államkincstárral szembeni követelések is érvényesíthetőek azonnali beszédési megbízással, mivel a Kincstár köteles pénzforgalmi bankszámla nyitására.

Az azonnali beszédési megbízás akkor nyújtható be, ha a végrehajtás általános feltételei fennállnak. A végrehajtás általános feltételei akkor állnak fent, ha a Vht. 13. §-a alapján - akár végrehajtási lappal, akár végrehajtási záradékkal - el lehetne rendelni a végrehajtást. Szükséges tehát az a jogerős, vagy előzetesen végrehajtandó határozat, amely olyan kötelezést (marasztalást) tartalmaz, melynek teljesítési határideje - eredménytelenül - letelt. Megalapozza az azonnali beszédés benyújtását a jogerős ítélet vagy az azzal egyenértékű bírói határozat, így a peres felek egyezségét jóváhagyó bírói végzés [*Pp. 148. § (4) bek., 321. § (1) bek.*]. Az azonnali beszédési megbízás benyújtható továbbá a Vht. 21. §-ába foglalt közjegyzői okirat kiállítása esetén, akkor, ha a közjegyzői okirat egyértelművé teszi mind a kötelezettségvállalást, mind annak teljesítési módját és határidejét.

Mivel a kétszeres behajtást el kell kerülni, ezért kell a jogosultnak a saját számlavezető pénzügyi felé nyilatkoznia arról, hogy a követelés érvényesítése érdekében a bírósági végrehajtás útját még nem vette, vagy nem veszi igénybe. A nyilatkozat kizárja, hogy a jogosult azonnali beszédési megbízást nyújtson be akkor, ha követelésének érvényesítése más minőségében (zálogjogosult) már eredményes volt, vagy e minőségében már bekapcsolódott egy, az adós ellen megindított végrehajtási eljárásba.

A gyakorlatban számos probléma adódik abból, hogy adós számlaszámát a követelést jogerősen megállapító határozat keletkezését megelőző eljárásban sem a jogosult, sem más szervezet vagy szerv nem ismerte meg. A cégnyilvántartások ingyenes, interneten keresztül történő lekérdezésével a cégbíróság által nyilvántartott adósok pénzforgalmi számla számát a jogosult könnyen megismerheti, mert a bankszámlaszámokat a cégbíróság a cégjegyzékben feltünteti [Ctv. 24. § (1) bek. j) pont]. A cégnyilvántartásban azonban gyakori, hogy egy gazdasági társaságnál több, esetleg más és más pénzügyi intézetnél vezetett pénzforgalmi számlaszám van feltüntetve. Kérdés, melyik számlán és hány esetben kell az azonnali beszédési megbízást benyújtani.

Abban az esetben, ha az adós közölte bankszámlaszámát, akkor erre a számlára kell benyújtani az azonnali beszédési megbízást. Amennyiben az adós a pénzforgalmi bankszámláját egyáltalán nem közölte, de az azonnali beszédési megbízás teljesítése során több számlaszám válik ismertté, avagy több pénzforgalmi bankszámlát közölt, de nem jelöli meg, hogy melyiken van a szükséges fedezet, úgy a jogosult nem köteles az összes pénzforgalmi bankszámlánál a követelés behajtását beszédési megbízással megkísérelni, elegendő azt az adatok alapján sikerrel kecsegtető pénzforgalmi bankszámlákra érvényesíteni (BDT2004. 967.). Nyilván a gyakorlatban is a sikerrel kecsegtető bankszámlára nyújtja be a jogosult a beszédési megbízást, azonban azt a kérdést, vajon e számláról behajtható-e a követelés vagy nem, a jogosult - adatok hiányában - nem tudja eldönteni. A bírói döntés értelmében azonban a kiválasztott bankszámla fedezethiánya esetében sem kell valamennyi számlára, egyesével, egymás után sorban benyújtani az azonnali beszédési megbízást, az azonnali beszédési megbízás eredménytelenségének megállapítására ugyanis elegendő, ha a behajtás a jogosult által kiválasztott valamelyik számlára nézve sikertelen volt.

Az adós számlájának adóhatósági közlése azoknál az adósoknál gyakori, akik nem esnek a cégbíróság nyilvántartási körébe. Természetesen a több számla konkurálásának lehetősége az adóhatóság által közölt számlák esetében is fennáll, feloldásuk a cégekre vonatkozó szabályok alkalmazásával lehetséges.

Az adóhatóság felé az adatközlésre felhívást intézni nem a végrehajtást foganatosító, hanem azt elrendelni illetékességgel és hatáskörrel rendelkező bíróság jogosult. A bírói felhívás a jogosult kérelmére történik, s e rendelkezés kizárja a hivatalból való felhívás lehetőségét. Voltaképpen a végrehajtás elrendelésére jogosult bíróság ezen esetekben még nem egy végrehajtási ügybe kapcsolódik be, sőt ekkor még az azonnali beszédési megbízás sem került benyújtásra.

A végrehajtási eljárás az azonnali beszédési megbízás eredménytelensége után indítható, a végrehajtási eljárás megindítására vonatkozó szabályok és okiratok alapján. Az azonnali beszédési megbízáson alapuló behajtás lehet teljes egészében eredménytelen, ám előfordulhat, hogy csak a követelt összeg valamely része nem kerül behajtásra. Amennyiben a főkövetelést behajtotta a jogosult, de a járulékos követelésekkel az adós még tartozik, mert az a behajtásra igénybe vett bankszámláról fedezethiány miatt nem fizethető ki, az azonnali beszédési megbízás eredménytelennek minősül.

A törvény a jogosulttal szemben a végrehajtási eljárás megindításához, a végrehajtás általános feltételeihez képest kétségtelenül többletkövetelményeket állít fel. Egyfelől az eredménytelenséget, mint objektív tényt igazolnia kell, s meg kell jelölnie, hogy a behajtási összegből milyen részösszegek kerültek kifizetésre. Másfelől igazolnia kell, hogy a pénzügyi intézetnél nem kérte az azonnali beszédés függőben tartását. Az eredménytelenség igazolása a hitelintézet értesítése alapján történhet, az értesítésben a hitelintézet a jogosult felé mind a követelés behajthatatlanságáról, mind az esetleges részeredményességről nyilatkozik.

A függőben tartás a jogosult lehetősége, amely az adós egészben, vagy részben fedezethiányos számlájának feltöltődésére, majd a követelésnek a feltöltött, illetve sorba következéskor már fedezettel rendelkező számláról való leemelésére biztosít - a jogosult rendelkezése alapján megállapított - határidőt. Az intézmény magyarázata abban a sokszor előforduló valóságos helyzetben keresendő, hogy az azonnali beszédési megbízásnak az adós pénzügyi intézetéhez való beérkezésének időpontjában az adós számlája nem fedezi a kielégítendő követelést. Ekkor a fedezethiány megállapítása mellett a beszédési megbízással elindult behajtást eredménytelennek kellene tekinteni, ugyanis a 21/2006. (XI. 24.) MNB rendelet 8. § (1) bekezdés szerint a bankszámlán pénzügyi fedezethiány miatt nem teljesíthető beszédési megbízásokat a pénzügyi intézet visszautasítja. A helyzet rendezésének másik lehetősége, hogy a 227/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdés alapján, a nem teljesíthető fizetési megbízásokat a pénzügyi intézet sorba állítja - legfeljebb 35 napig - és a sorrend alapján, a számlára beérkező átutalás, befizetések üteme szerint teljesíti azokat. A sorba állítás szabályai szigorúak, az azonnali beszédési megbízás a rangsorban harmadik, ám mind a Vht. 82/A. §-a alapján az adóhatóság Art.-on alapuló beszédési megbízása, mind a Vht. 80. §-án alapuló bírói

átutaló végzés megelőzik. A függőben tartás részben különbözik a sorba állítástól. Függőben tartás esetében a jogosult nyilatkozata alapján, de a sorba állítás jogszabályi rendelkezése szerint tolja ki a pénzügyi intézet a fizetés határidejét. A pénzügyi intézet a jogosult nyilatkozata alapján sorba is állíthatja a követelést, s ezzel tartja függőben a kifizetést.

A végrehajtási eljárás megindításakor gondoskodni kell a kettős végrehajtás elkerüléséről, ezért a végrehajtási eljárással párhuzamosan mind a függőben tartás, mind a sorba állítás megengedhetetlen. Ez indokolja a törvény azon rendelkezését, hogy a függőben tartás határideje alatt végrehajtás nem indulhat.

Jogalkalmazási problémák

Az utóbbi évek egyre erősödő és markánsá váló jogpolitikai törekvése a gyors, és hatékony behajtás biztosítását szolgáló eszközök, így az azonnali beszedési megbízás intézményének továbbfejlesztése. A társadalmi igények kétségtelenül támogatták a jogszabályváltozásokat, és egyszerűbbé, gyorsabbá is váltak a behajtások, azonban a sikerektől függetlenül néhány alapvető jogalkalmazási kérdés megoldatlanul maradt.

A Vht. 6. §-a alapján indított behajtás nem tartozik a bírósági végrehajtás körébe, ezért - a kialakult bírói gyakorlat szerint - nem vehetőek igénybe a Vht. jogorvoslati eszközei sem. Számos esetben előfordult, hogy az inkasszó benyújtása után az adós önként teljesített, majd számlájáról is leemelték a megfelelő összeget. A jogalap nélküli gazdagodás szabályai alapján volt módja visszaperelni az inkasszóval érvényesített követelést, mivel visszavégrehajtásra nem volt lehetősége. Mivel az inkasszóról nem tudott, és nem is tudhatott, jelezni sem volt alkalma a pénzügyi intézet felé az önkéntes teljesítését.

Alapvető kérdéssé vált a végrehajtást kérő rossz, vagy jóhiszeműsége. A rosszhiszemű végrehajtást kérő - például nem vonja vissza az inkasszót a bankszámlájára már átutalt és azon jóváírt követelés ellenére sem - az adóst gazdaságilag hosszú időre el tudja lehetetleníteni, és ezért a magatartásáért a jog alapján semmilyen közvetlen felelősséget nem lehet érvényesíteni vele szemben. A Vht. 6. §-a alapján indított inkasszó esetében így az adós védelmének a végrehajtási jogban alapvető elvei korlátozottan, vagy egyáltalán nem érvényesülnek.

A pénzügyi jogszabályok sem tesznek elég világos különbséget a jogosult által benyújtott azonnali beszedési megbízás és a jogszabályon alapuló azonnali beszedési megbízás között. Technikailag és a banki eljárásokat tekintve azonos módon szabályozzák mindkét típust, sőt a jogszabályok néhol összemossák a két eljárást. A jogszabályon alapuló beszedési megbízás körébe azonban olyan behajtási lehetőségek is tartoznak, amelyek a bírósági végrehajtás részét alkotják, így ezekkel szemben a Vht. jogorvoslati és a végrehajtási jog más intézményei igénybe vehetőek. A gyakorlatban szintén nagy problémák okozója a pontatlan és tagolatlan szabályozás, előfordult, hogy a pénzügyi intézet akkor is visszautasította a jogosult inkasszóját, ha a jogszabály alapján történő behajtás jogcíme volt feltüntetve, és akkor is, ha nem. A jogalkotói beavatkozás az értelmezés pontosítása érdekében elengedhetetlennek tűnik.

Változások 2009. november 1-jétől

A fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény 65. § (1) bekezdése alapján a közjegyzői nem peres eljárásban jogerőre emelkedett fizetési meghagyások nem tartoztak a - 2009. november 1-jével hatályon kívül helyezett - törvényhely rendelkezései alá. A jogszabály a „kivéve” megfogalmazással tette ezt egyértelművé. A közjegyzői eljárásban jogerőre emelkedett fizetési meghagyások a 2009. évi L. törvény szerint a közjegyző által elrendelt végrehajtás során hajthatóak végre.

A Vht. 2009. november 1-jén, illetőleg 2010. június 1-jén hatályba lépő előírásai szerint a végrehajtó nyújt majd be a kötelezett számláira fizetési megbízást a Vht. 82/A. §-ának felhatalmazása alapján. A kézirat lezárásakor még nem egyértelmű, hogy a közjegyző a Vht. 80. §-a alapján a közjegyzői átutalási végzessel benyújthat-e fizetési megbízást, azonban az 2009. évi L. törvény 65. § (10) bekezdése szerint beiktatott új Vht. 31/E. § (1) alapján a Vht. 80. §-ának értelmezésében - ahol a bíróság alatt közjegyzőt is érteni kell - a közjegyző átutalási végzés kiállítására jogosult. A közjegyzői végzés kiadására majd 2010. június 1-je után nyílik majd lehetőség, addig - 2009. november 1-jétől - a bíróság által meghozott átutalási végzessel lehet a pénzköveteléseket érvényesíteni.

A 2009. évi LXXXV. törvény a Vht. 65. § (1) bekezdésének b) pontja a Vht. 6. §-át teljes egészében hatályon kívül helyezte 2009. november 1-jétől. Ezzel megszűnt a jogosult számára előírt azonnali beszedési megbízás benyújtásának kötelezettsége. Ettől függetlenül azonban - következve a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-ából - az inkasszó benyújtására jogosultak az elévülési időn belül továbbra is érvényesíthetik azonnali beszedési megbízással követelésüket akkor, ha a beszedési megbízás benyújtásának törvényi feltételei fennállnak. E feltételek nagyrészt megegyeznek a hatályon kívül helyezett 6. § előírásaival.

Az új rendelkezések szerint amennyiben a bírósági végrehajtás általános feltételei 2009. november 1-jét megelőzően már fennálltak, a pénzkövetelés pénzforgalmi úton történő behajtására jogosult a kötelezett fizetési

számlája, bankszámlája terhére beszedési megbízást nyújthat be a kötelezett (fizető fél) erre vonatkozó felhatalmazása hiányában is, ha:

a) a jogosult - a lakás-előtakarékosági számla kivételével - fizetési számlával, bankszámlával, a kötelezett pedig pénzforgalmi számlával rendelkezik;

b) a követelés teljesítését bírósági, közjegyzői határozat írja elő vagy a Vht. 21. §-ának megfelelő közjegyzői okiratban foglalt kötelezettségvállaláson alapul, és

c) a jogosult a behajtást végző pénzügyi szolgáltatónak nyilatkozik arról, hogy nincs folyamatban a követelése behajtására irányuló bírósági végrehajtási eljárás, illetőleg nem terjesztett elő végrehajtás elrendelése iránti kérelmet, vagy ilyen kérelme alapján a követelése nem nyert kielégítést.

Amennyiben a kötelezett pénzforgalmi számlája nem ismert, és az a cégnyilvántartásból sem állapítható meg, a végrehajtás elrendelésére jogosult bíróság a jogosult kérelmére felhívja az adóhatóságot a számlaszám közlésére. Az adóhatóság köteles a felhívásnak haladéktalanul eleget tenni.

Ha a pénzforgalmi úton történő behajtás fedezet hiánya miatt nem vagy csak részben vezetett eredményre, bírósági végrehajtásnak csak akkor van helye, ha a végrehajtást kérő igazolja, hogy a kötelezett számlavezető pénzügyi szolgáltatótól nem kérte a beszedési megbízás további függőben tartását, és megjelöli, hogy a beszedési megbízást milyen összegben teljesítette a pénzügyi szolgáltató. A függőben tartásra irányadó határidő lejártá előtt előterjesztett végrehajtási kérelem elbírálására is ez a rendelkezés irányadó.

Az azonnali beszedési megbízás intézménye más elnevezéssel és megváltozott jogi feltételekkel - a Vht. 6. §-ának hatályon kívül helyezésével - nem tünt el végrehajtási jogunkból. Kétségtelen a jogosult által indított azonnali beszedési megbízás megszűnik, a gyors, és a kötelezett számláját azonnal leterhelő, így a jogosult kielégítését lehetővé tevő végrehajtási módok azonban továbbra is részét képezik végrehajtási jogunknak. Ennek megfelelően a 2009. évi LXXXV. törvény az intézményhez kapcsolódó pénzügyi alapintézmények fogalmát, normáit is módosította.

A hatósági átutalás és az átutalási végzés jellemzői

A bírósági végrehajtási eljárásban, valamint a közigazgatási végrehajtási és adó-végrehajtási eljárásban a pénzkövetelést a hatósági átutalási megbízás adására vagy átutalási végzés meghozatalára jogosult erre irányuló kezdeményezésére hatósági átutalással vagy a hatósági végzésben foglaltak szerint kell teljesíteni.

A hatósági átutalás esetén a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója a fizető fél fizetési számlája terhére meghatározott pénzüsszeget utal át a hatósági átutalás megbízás adója által meghatározott fizetési számlára. Hatósági átutalási megbízás adására jogosult a hatósági átutalást saját pénzforgalmi szolgáltatóján keresztül is kezdeményezheti, amely köteles azt továbbítani az adós pénzforgalmi szolgáltatójának. A hatósági átutalás és az átutalási végzés alapján történő átutalás esetén a fizető fél nem gyakorolhatja a helyesbítéshez való jogot. A hatósági átutalási megbízás átvételét sem a fizető fél, sem a hatósági átutalás kezdeményezésére jogosult pénzforgalmi szolgáltatója nem tagadhatja meg (2009. évi LXXXV. törvény 64. §).

A hatósági átutalás és az átutalási végzés alapján teljesítendő átutalás - hasonlóan az egyszerű fizetési művelethez - a fizető fél rendelkezése alapján végzett olyan pénzforgalmi szolgáltatás, amelynek során a fizető fél fizetési számláját a kedvezményezett javára megterhelik. A hatósági átutalási megbízás és az átutalási végzés továbbá olyan fizetési megbízás, amelyet a fizető fél vagy kedvezményezett saját pénzforgalmi szolgáltatója részére fizetési művelet teljesítésére adnak. A hatósági átutalási megbízás és az átutalási végzés teljesítése során - amennyiben a számlán fedezethiány mutatkozik - felmerül a pénzforgalmi szolgáltató általános sorba állítási kötelezettsége. A pénzforgalmi szolgáltató által vezetett fizetési számlára érkező fizetési megbízás(ok) fedezethiány miatt történő nem teljesítése (függőben tartása) és várakozási sorba helyezése esetében beszélünk sorba állításról, amely a jövőbeni teljesítés céljából végzett szolgáltatói pénzügyi művelet.

Az általános és közös pénzügyi szabályokon túlmenően a hatósági átutalás és átutalási végzés jogi természete elkülönül az általános fizetési műveletek szabályaitól, intézményeitől. Így általában a fizetési művelet teljesítésére akkor kerülhet sor, ha azt a fizető fél előzetesen jóváhagyta, azonban a hatósági átutalás és az átutalási végzés alapján végzett átutalást a fizető félnek a fizetési műveletet nem kell jóváhagynia, ezeket a szolgáltatónak kötelező teljesítenie.

A pénzügyi fedezet hiánya miatt részben vagy egészben nem teljesíthető, hatósági átutalást és átutalási végzés alapján teljesített átutalást a kedvezményezett azonnali visszaküldést kérő rendelkezése hiányában a teljesítéshez szükséges fedezet biztosításáig - legfeljebb azonban 35 napig - a pénzforgalmi szolgáltató sorba állítja. A teljesítés sorrendjét az átvétel időpontja határozza meg. Amennyiben tehát a kedvezményezett visszaküldést kérő rendelkezést tesz, mert a végrehajtás más intézményei révén akarja követelését érvényesíteni, a sorba állításra és a függőben tartásra nem kerül sor.

A fizető fél ugyanazon pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számlái a hatósági átutalás és átutalási végzés alapján teljesített átutalás teljesítése szempontjából egy fizetési számlának minősülnek.

A hatósági átutalás és átutalási végzés alapján teljesített átutalás teljesítése során a hatósági átutalási megbízásban és az átutalási végzésben szereplő pénzzel azonos pénznemben vezetett fizetési számlát kell figyelembe venni, ha a fizető fél rendelkezik ilyen pénznemben vezetett fizetési számlával. Ha a fizető fél nem rendelkezik ilyen pénznemben vezetett fizetési számlával vagy az azonos pénznemben vezetett fizetési számlán nem, vagy csak részben volt fedezet, akkor a forintban, majd az egyéb pénznemben vezetett fizetési számlát kell figyelembe venni. Pénznemek közötti átváltás esetén a terhelést végző pénzforgalmi szolgáltató által jegyzett - a pénzforgalmi számla megterhelésének napján érvényes - devizavételi árfolyamot kell alkalmazni. A terhelést végző pénzforgalmi szolgáltató által nem jegyzett pénznemre szóló, hatósági átutalási megbízás és átutalási végzés esetén e fizetési megbízást forintban kell teljesíteni. A forintra történő átváltást a Magyar Nemzeti Bank által közzétett, a terhelés napján érvényes hivatalos devizaárfolyamon kell elvégezni.

A hatósági átutalási megbízásra és az átutalási végzésre a rendelkezésre álló részfedezet erejéig részfizetést kell teljesíteni.

A pénzforgalmi szolgáltatásról megkötött keretszerződés (2009. évi LXXXV. törvény III. fejezet) felmondásának kezdeményezését követően a pénzforgalmi szolgáltatóhoz beérkezett hatósági átutalási megbízás és átutalási végzés legfeljebb a keretszerződés megszűnésének időpontjáig állítható sorba, amelyről a pénzforgalmi szolgáltató a hatósági átutalási megbízás adóját, az átutalási végzés kibocsátóját a fizetési megbízás, végzés átvételét követően haladéktalanul tájékoztatni köteles.

A fizető fél és a pénzforgalmi szolgáltató eltérő tartalmú megállapodása hiányában a fizetési számla terhére hatósági átutalást és átutalási végzés alapján történő átutalást a pénzforgalmi szolgáltató a fizetési számlához kapcsolódó hitelkeret terhére is teljesíti.

Hatósági átutalás és átutalási végzés alapján történő átutalás teljesítése - ideértve a fizetési számlához kapcsolódó hitelkeret terhére történő átutalás teljesítését is - megelőzi az egyéb fizetési műveletek teljesítését.

Vht. 7. § (1) A bírósági végrehajtás során a pénzkövetelést elsősorban a pénzügyi intézménynél kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összegből, illetőleg az adós munkabéréből, illetményéből, munkadíjából, a munkaviszonyon, munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszonyon, közszolgálati és közalkalmazotti jogviszonyon, szolgálati viszonyon, társadalombiztosítási jogviszonyon alapuló járandóságából, valamint a munkából eredő egyéb rendszeres, időszakonként visszatérően kapott díjazásából, juttatásából, követeléséből (a továbbiakban együtt: munkabéréből) kell behajtani.

(2) Ha előre látható, hogy a követelést a munkaberre, illetőleg a pénzügyi intézménynél kezelt összegre vezetett végrehajtással nem lehet viszonylag rövidebb időn belül behajtani, az adós bármilyen lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható. A lefoglalt ingatlant azonban csak akkor lehet értékesíteni, ha a követelés az adós egyéb vagyontárgyaiból nincs teljesen fedezve, vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva elégíthető ki.

(3) E törvény alkalmazásában pénzügyi intézménynél kezelt összeg:

a) a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 529. §-ában meghatározott bankszámlaszerződés alapján nyitott bankszámlán szereplő összeg, valamint a Ptk. 530. §-ában meghatározott betétszerződés és a Ptk. 533. §-ában meghatározott takaréketét-szerződés alapján a pénzügyi intézménynél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg, ha azt a pénzügyi intézmény a bankszámlaszerződés szabályainak megfelelően kezeli (ideértve a nem pénzforgalmi jellegű számlákon kezelt összegeket is),

b) a Ptk. 530. §-ában meghatározott betétszerződés és a Ptk. 533. §-ában meghatározott takaréketét-szerződés alapján takaréketétkönyv, egyéb betéti okirat ellenében a pénzügyi intézménynél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg; továbbá egyéb szerződés alapján az adós részére a pénzügyi intézmény által visszafizetendő, az adós rendelkezése alatt álló pénzösszeg.

(4) A bírósági végrehajtás során a pénzügyi intézménynél kezelt összegre irányadó szabályokat kell alkalmazni a befektetési szolgáltatókra vonatkozó törvényi rendelkezések szerint ügyfélszámlán nyilvántartott, az adós rendelkezése alatt álló összegre is.

(5) A bíróság és a végrehajtó a végrehajtási eljárás során szükség esetén megkeresi az adóhatóságot a hozzá bejelentett bankszámlaszámok közlése végett, továbbá a pénzügyi intézményeket az adós náluk kezelt pénzösszegeinek végrehajtás alá vonásához szükséges adatok (számlaszám) közlése végett.

Jegyzet: az (1) bekezdést megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 4. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdést módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (4) bekezdésének *a*) pontja; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (3)-(5) bekezdéseket beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 4. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (1) bekezdésének értelmében a következő szöveg lép: „**(1) A bírósági végrehajtás során a pénzkövetelést elsősorban a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összegből, illetőleg az adós munkabéréből, illetményéből, munkadíjából, a munkaviszonyon, munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszonyon, közszolgálati és közalkalmazotti jogviszonyon, szolgálati viszonyon, társadalombiztosítási jogviszonyon alapuló járandóságából, valamint a munkából eredő egyéb rendszeres, időszakonként visszatérően kapott díjazásából, juttatásából, követeléséből (a továbbiakban együtt: munkabéréből) kell behajtani.**” Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A (2) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdésének értelmében a következő szöveg lép: „**(2) Ha előre látható, hogy a követelést a munkabérre, illetőleg a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtással nem lehet viszonylag rövidebb időn belül behajtani, az adós bármilyen lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható. A lefoglalt ingatlant azonban csak akkor lehet értékesíteni, ha a követelés az adós egyéb vagyontárgyaiból nincs teljesen fedezve, vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva elégíthető ki.**”

A (3) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (2) bekezdésének értelmében a következő szöveg lép:

(3) E törvény alkalmazásában pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg:

a) a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvény szerinti fizetési számla szerződés alapján nyitott fizetési számlán szereplő összeg, valamint a Polgári Törvénykönyv szerinti betétszerződés és a takarékbetét-szerződés alapján, vagy egyéb szerződés alapján a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg, ha azt a hitelintézet a bankszámla szerződés szabályainak megfelelően kezeli,

b) a Polgári Törvénykönyv szerinti betétszerződés és takarékbetét-szerződés alapján takarékbetétkönyv, egyéb betéti okirat ellenében a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg; továbbá egyéb szerződés alapján az adós részére a hitelintézet által visszafizetendő, az adós rendelkezése alatt álló pénzüsszeg.” Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A (4) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (2) bekezdésének értelmében a következő szöveg lép: „**(4) A bírósági végrehajtás során a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre irányadó szabályokat kell alkalmazni a tőkepiacról szóló törvény szerinti ügyfélszámlán nyilvántartott, az adós rendelkezése alatt álló összegre is.**” Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Az (5) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (2) bekezdésének értelmében a következő szöveg lép: „**(5) A bíróság és a végrehajtó a végrehajtási eljárás során szükség esetén megkeresi az adóhatóságot a hozzá bejelentett pénzforgalmi számlaszámok közlése végett, továbbá a pénzforgalmi szolgáltatókat az adós náluk kezelt pénzüsszegeinek végrehajtás alá vonásához szükséges adatok (számlaszám) közlése végett.**” Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Az arányosság és a fokozatosság követelménye

A bírósági végrehajtás leginkább előforduló, tipikus esete a pénzkövetelés behajtása. A törvény korábbi szakaszaiban szabályozott azonnali beszedési megbízás szintén pénzkövetelés behajtására irányult. A törvény jelen szakasza azonban pénzkövetelés behajtására már a bírósági végrehajtás egészére nézve állít fel sorrendet, szabályai vonatkoznak a végrehajtó eljárására éppúgy, mint azokra az eljárásokra, ahol a végrehajtások kollíziója miatt a Vht. szabályait kell alkalmazni, avagy ahol a Vht. előírásai irányadó jellegűek. Az azonnali beszedési megbízással teljesítendő behajtások nem esnek e szakasz alá, azonban annak sikertelensége esetén, a Vht. alapján elrendelt bírósági végrehajtási eljárásra már e törvényhely normái vonatkoznak.

A Vht. 7. § (1) bekezdésbe foglaltakat a jogirodalom a végrehajtásra vonatkozó alapelvek közül az arányosság és a fokozatosság törvényi rögzítésének tekinti. Olyan speciális behajtási, igényérvényesítési formákról van szó, amikor vagy az adós rendelkezése alatt lévő, pénzügyi intézetnél kezelt összegből, vagy az adósnak különböző jogcímen járó rendszeres pénzben folyósítható járadékból, jövedelemből kell a pénzkövetelést teljesíteni.

A törvényhely (1) bekezdése a (2) bekezdéssel szemben alkot elsődlegességet, azonban a pénzügyi intézeteknél kezelt összeg és a különböző rendszeres jövedelmek között szintén felelhető egy hierarchikus, szubszidiárius

sorrend. Jóllehet a rendelkezés megfogalmazása nem egyértelműen utal erre, a szöveg nyelvtani értelmezése megerősíti álláspontunkat.

A pénzkövetelést elsősorban pénzügyintézeteknél kezelt összegből kell behajtani, és ha nincs ilyen, az adós közvetlen rendelkezése (tulajdona) alatt álló összeg, akkor munkabéréből, valamint a törvény által felsorolt járandóságokból. Amennyiben az adósnak van pénzügyintézetnél kezelt pénzügyösszege, és munkabér jellegű járandósága is, először a pénzügyintézeti összeg, majd a munkabér jellegű járandóság kerül végrehajtás alá. Értelmezésünk szerint az illetőleg kifejezés arra utal, amennyiben nincs pénzügyintézetnél kezelt összeg, a végrehajtó nem térhet át a lefoglalt vagyontárgyak értékesítésére, hanem meg kell kísérelni a rendszeres járadékokból történő kielégítést, amelynek komoly akadályát jelentik a társadalombiztosítási nyilvántartások sajátosságai.

A törvényhely rendkívüli tágon fogalmazza meg mind a pénzügyi intézményeknél kezelt összeg fogalmát, mind a munkabér jellegű bevételek körét. A Vht. jelen szakaszába foglalt munkabér fogalom eltér a Vht. 65. § (1) bekezdésbe foglalt ún. munkavállalói munkabér fogalmától, bár a Vht. 66. §-a a Vht. 65. §-ának rendelkezéseit a foglalkoztatási jogviszony alapján járó rendszeres járandóságokra analóg módon rendeli alkalmazni.

A Vht. 7. § (1) bekezdése alapján a pénzügyi végrehajtást meg kell kísérelni a hagyományos foglalkoztatási jogviszonyok - munkaviszony, közalkalmazotti, közszolgálati jogviszony - keretében felvett rendszeres járandóság mellett az ún. atipikus munkavégzési formákból járó, sőt a rendszeres munkaviszony létesítéssel nem járó munkavégzésért felvett jövedelemre - szellemi szabadfoglalkoztatott esetén a rendszeresen felvett munkadíjazás - is. Nem kizárt a tudományos képzésre felvett hallgató jövedelmének behajtás alá vonása sem [Vht. 74. § h) pont, 66. § d) pont]. Ugyancsak széles körben határozza meg a jogszabály a társadalombiztosítási juttatások körét. A Vht. 67-69. §-ai mellett e körbe sorolható a Vht. 72. §-ában említett munkanélküli ellátás, természetesen a Vht.-ban megfogalmazott törvényes korlátozások mellett.

A lefoglalt vagyontárgyak értékesítésére nem automatikusan lehet és kell áttérni. A végrehajtónak a konkrét eljárás igénybe vétele előtt mérlegelnie kell, vajon a követelés a munkabérre, pénzügyi intézetnél kezelt összegre vezetve, viszonylag rövidebb idő alatt behajtható-e: nemleges megállapítás esetében lehet áttérnie a vagyontárgyak lefoglalását követően azok árverés útján történő értékesítésére. Amennyiben a rendszeres munkabéréből a követelés rövid időn belül kielégíthető, de a végrehajtó, rossz kalkuláció alapján mégis árverési hirdetményt állít ki, a bíróság - kifogás előterjesztése esetén - az árverési hirdetményt megsemmisíti. A végrehajtó ugyanis reális és valóságos időintervallumokat köteles kalkulálni, továbbá a végrehajtási eljárást időszükségletének szempontjából köteles mérlegelni a behajtandó követelés nagyságának és az adós rendszeres bevételeinek arányát (BH2000. 254.). A törvényi szóhasználat szerint viszonylag rövidebb idő alatt kell behajtani a követelést, ennek eldöntése a végrehajtó feladata. A törvény nem határoz meg konkrét határidőt, de a sikeres behajtáshoz szükséges időt konkrétan megadni amúgy sem lehet. A törvényi rendelkezés indoka lehet egyébként az a valóságos tény, hogy a végrehajtási ügyekben a szükséges végrehajtói cselekmények időszükséglete az adós egyedi vagyoni helyzetének, vagyontárgyainak és jövedelmi viszonyainak ismeretében határozható meg. Másfelől a Vht. itt elvi jellegű rendelkezést tartalmaz, amit konkrét törvényi határidővel kiváltani nem szükséges.

A törvény szintén nem határoz meg konkrét határidőt arra nézve, meddig kell várni az ingatlan értékesítésével. Ingatlant csak akkor lehet értékesíteni, ha a követelés az adós egyéb vagyontárgyaiból nem fedezhető teljesen, vagy ez aránytalanul hosszú idő alatt lenne lehetséges. A rendelkezés vagylagos, amennyiben a követelés kielégíthető lenne az adós ingó, vagy ingók módjára kezelhető vagyonából, de a végrehajtást kérő csak aránytalanul hosszú idő alatt jutna hozzá a követeléséhez, az ingatlan árverése elrendelhető.

E jogszabályi rendelkezések egyébként az arányos és fokozatos végrehajtási eljárás normatív biztosítékai. Az ingatlan értékesítésére vonatkozó határidő továbbá garanciális jellegű, megakadályozza, hogy azonnal és mindent megelőzve elérvezzék az ingatlant, miközben gyorsan be lehet(ne) hajtani a követelést az adós ingó vagyonából. Mindebből következik, az ingatlan értékesítése csak a legvégső esetben rendelhető el, ám az értékesítés időpontjának meghatározásakor figyelembe kell venni a végrehajtást kérőnek a gyors és rövid idő alatti követelés behajtásához fűződő érdekét. A Legfelsőbb Bíróság kikristályosodott joggyakorlata szerint minden végrehajtási ügyben meg kell kísérelni az ingóvégrehajtást.

A Vht. 138. § (1) bekezdése szerint, amennyiben a végrehajtható okirat tartalmazza az ingatlan adatait, a végrehajtó a végrehajtási költség megelőlegezését követő 3 munkanapon belül lefoglalja az ingatlant. Ha a végrehajtást kérő a végrehajtási kérelemben úgy rendelkezett, hogy az adós ingatlanát is vonják végrehajtás alá, vagy az adós ingatlanának végrehajtás alá vonását nem zárta ki, de a végrehajtási kérelemben az ingatlan adatait nem jelölte meg, a végrehajtó a végrehajtási költség előlegezését és az ingatlan adatainak beszerzését követő 3 munkanapon belül intézkedik az ingatlan lefoglalása iránt. A végrehajtást kérő tehát - élve rendelkezési jogával - azonnal kérheti az ingatlan végrehajtást, a végrehajtó pedig - a költségelőleg megfizetése után - köteles 3 munkanapon belül lefoglalni az ingatlant. Meg kell jegyeznünk ugyanakkor a lefoglalás még nem árverés, a végrehajtás foganatosításának következő lépése még nem az árverési értékesítés lesz. Törvényi lehetőség és mód van

tehát az ingatlan lefoglalása mellett akár munkabérből, akár pénzügyi összegről behajtani a tartozást. A Vht. 7. § (2) bekezdése megerősíti álláspontunkat.

A végrehajtó a végrehajtási eljárásban köteles az arányosság követelményét érvényesíteni nem könnyű feladat. A végrehajtó elmarasztható, ha nem tartja be az arányosság követelményét, de elmarasztható akkor is, ha az arányosság követelményét szem előtt tartva utat nyit a végrehajtási eljárás elhúzódsának.

Amennyiben a végrehajtó az arányosság követelményét megsérti, és ez a bírósági eljárásban bebizonyosodik, a vele szemben támasztott kártérítési igény megalapozott (19-H-PJ-2006-17.). A végrehajtó viszont nem sértette meg az arányosság követelményét, amikor az adós nyugellátására vezetett végrehajtás mellett az ingatlan árverésével kapcsolatban is eljár, hiszen a követelés az adós egyéb vagyontárgyaiból nem volt teljesen fedezve, így csak aránytalanul hosszú idő múlva lett volna kielégíthető a végrehajtást kérő (GYIT-H-PJ-2007-85.).

A törvénybe foglalt fokozatosság elvének határt szab több jogilag releváns körülmény. Amennyiben a diplomáciai mentességet élvező személy nem mond le diplomáciai mentességéről, vele szemben a magyar bíróság joghatóságának kizártsága miatt végrehajtás nem rendelhető el. Még akkor sem, ha a végrehajtás tárgya gyerektartási díj, és a végrehajtás a diplomáciai mentességet élvező személy Magyarországon működő nemzetközi szervezet munkáltatójánál felvett munkabérére irányulna (BDT2003. 808.).

A végrehajtási eljárás időtartama

A Vht. határidőre vonatkozó rendelkezéseinek és a végrehajtási eljárás befejezésének határidő problémáját vizsgálta az Alkotmánybíróság. Ennek során megállapította, a végrehajtási eljárásban a jogbiztonság elvéből fakadó követelmény, a hatékony, eredményes és megfelelő ésszerű időn belüli végrehajtás. Kétségtelenül megállapítható, hogy a Vht. az eljárás egészére nézve végső határidőt nem állapít meg, azonban számos rendelkezésében rögzít eljárási határidőt. A konkrét határidők mellett azonban nagy jelentőséget kell tulajdonítani annak, hogy a Vht. 9. §-ának felhatalmazása alapján a végrehajtási eljárásban alkalmazni kell az ügyek Pp. 2. § (1) bekezdésébe foglalt ésszerű határidőn belüli befejezését előíró rendelkezését. E szerint a per befejezésének ésszerű időtartama a jogvita tárgyát és természetét, valamint az eljárás lefolytatásának egyedi körülményeit is figyelembe véve határozható meg. Nem hivatkozhat a per ésszerű időn belül történő befejezésének követelményére az a fél, aki magatartásával, illetve mulasztásával a per elhúzódsához maga is hozzájárult.

Az utaló szabály (Vht. 9. §) alapján a végrehajtási eljárásban alkalmazható Pp. 2. § (1) bekezdése megfelel a jogbiztonság követelményének, így az Alkotmánybíróság a Pp. e szakaszába foglalt rendelkezésének megsértésére előírt jogkövetkezmény alkalmazását szintén irányadó szankciónak tekinti a végrehajtási eljárásban.

Az Alkotmánybíróság álláspontjával összhangban mondja ki a Pp., amennyiben az eljárás ésszerű időn belül nem fejeződik be, a fél - az alapvető jogait ért sérelemre hivatkozással - méltányos elégtételt biztosító kártérítésre tarthat igényt, feltéve, hogy a sérelem a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható. Az igény elbírálása során a bíróság soron kívül jár el. A kártérítés megállapítását nem zárja ki, ha a bíróság nevében eljár személynek az okozott jogsérelem közvetlenül nem volt felróható [Pp. 2. § (3) bek., 309/E/2004. AB határozat].

A bírói gyakorlat az utóbbi időben az ésszerű eljárási időhöz való jogosultságot összekötötte az eljárás tisztességes lefolytatásához való joggal. Az eljárás tisztességes lefolytatásához való jog azonban személyiségi jognak minősül, s mint ilyen, a Ptk. alapján csak személyesen érvényesíthető (9-H-PJ-2008-12.).

A magyar joggyakorlat változása nem független a Római Emberi Jogi Egyezménytől, melyet a magyar törvényhozás az 1993. évi XXXI. törvénnyel iktatott be a belső jogrendbe.

A Római Emberi Jogi Egyezmény 6. Cikke a tisztességes tárgyaláshoz (eljáráshoz) való jogot alapvető emberi jognak tekinti. A nyilvánosság mellett az egyezmény a tisztességes tárgyaláshoz való jog tartalmának tekinti az ésszerű időn belüli tárgyalást és határozathozatalt. A Római Emberi Jogi Egyezményben biztosított alapvető emberi jogok sérelmének elhárításában, a 13. Cikkben alapvető jogosultságként értelmezi a hatékony jogorvoslatot. Ezért külön fejezetben (II. fejezet) rendelkezik az Emberi Jogok Európai Bíróságának felállításáról és a bíróság működéséről. A bírósághoz magánfelek is fordulhatnak, amely lehetőséget a Magyar Köztársaság állampolgárai a bíróság esetjogának tapasztalatai szerint kihasználnak. Alkalmazva a Vht. 9. §-ának utaló rendelkezését, polgári perjog alapelveinek egy részét - közöttük az eljárás ésszerű határidőn belül történő befejezését, és a tisztességes eljáráshoz való jogot - a végrehajtási eljárásban is alapelvnek tekintjük.

A pénzügyi intézménynél kezelt összeg

A Vht. ön maga határozza meg a pénzügyi intézménynél kezelt összeg fogalmát, mégpedig azzal, hogy a Vht. 7. § (3) bekezdésbe foglalt definíciót kell mindig alkalmazni, ha a törvény a pénzügyi intézmény fogalmát használja.

Ennek értelemben a követelés behajtása rendkívül széles körben lehetséges. Behajtható a pénzkövetelés az ún. klasszikus bankszámlaszerződések alapján nyitott bankszámlákból (Ptk. 529. §). A bankszámlaszerződéssel a pénzügyi intézet kötelezettséget vállal arra nézve, hogy a vele szerződő fél (a számlatulajdonos) rendelkezésére álló

pénzeszközöket kezeli és nyilvántartja, azok terhére a szabályszerű átutalásokat és kifizetéseket teljesíti. A pénzügyintézet kötelezettsége továbbá a számlatulajdonos értesítése a számlán jóváírt és terhére irt összegekről, a számla egyenértékéről.

E számlát bárki megnyithatja, amennyiben rendelkezik polgári jogi jog-, és cselekvőképességgel. Pénzforgalmi bankszámla nyitása csak a vállalkozások számára kötelező, minden más esetben a pénzügyintézettel szerződő fél dönti el, akar-e bankszámlaszerződést kötni. A bankszámla nem szűnik meg a jogosult halálával, hanem a vonatkozó jogszabályok szerint az abból származó jogok és kötelezettségek az örökösekre szállnak.

Végrehajtás vezethető a Ptk. 530. §-a alapján a pénzügyintézettel kötött betéti szerződés alapján a pénzügyintézetnél lekötött összegre. A Ptk. törvényhelye a betéti szerződést a bankszámlaszerződés egyik speciális változatának tekinti, a Ptk. 533. §-ába foglalt takarékbetét szerződéstől az különbözteti meg, hogy ebben az esetben nincs betéti okmány. Gyakran fordul elő, hogy a pénzügyintézet a bankszámla tulajdonos részére a lekötött pénzüsszegek elhelyezésére egy külön alszámlát hoz létre, s a megtakarításokat e szám alatt lekötött betétként tartja nyilván.

A Ptk. 533. §-a szerint a takarékbetét-szerződés alapján a pénzügyintézet köteles a betevőtől takarékbetétkönyv, vagy más okmány ellenében pénzt átvenni, és annak összegét a szerződés szerint visszafizetni. Névre szólóan, takarékbetétkönyv vagy más okmány kiállításának ellenében lehet takarékbetétet pénzügyintézetnél elhelyezni.

A Vht. a Ptk. 530. és 533. §-ai alapján létrehozott betétszerződés, illetve takarékbetét szerződésre vonatkozóan külön szabályokat tartalmaz. E szabályoknak fontos része az adós rendelkezésére álló összeg meghatározása, mivel végrehajtás csak az adós rendelkezésére álló összegre lehetséges. Az adós rendelkezésére álló összeg megállapításának alapja lehet a pénzügyintézetnek az adós részére kiállított okirat, okmány (takarékkönyv), vagy a külön számlán elkülönített pénzüsszeg. A rendelkezés ugyanakkor garanciális, mivel a végrehajtás alól a Vht. alapján különböző jogcím szerint mentes pénzüsszegek így nem kerülnek be a pénzügyintézeti végrehajtás körébe.

A törvény a befektetési szolgáltatókra kiterjeszti a pénzügyi intézményekre vonatkozó szabályokat. A piacgazdaság körülményei között a pénzügyi befektetéseket a külön erre a célra létrehozott társaságok végzik és végezhetik. Sokszor fordul elő, hogy az adós a pénzügyi intézeteknél vagy nem vezet bankszámlát, vagy éppen csak a szükséges kiadásainak fedezésére tart rajta valamilyen összeget. Még gyakoribb, hogy a pénzügyintézeteknél nem nyit takarékbetét-számlát, vagy egyáltalán nincs megtakarítása. Törvényi rendelkezés hiányában a nem pénzügyintézeteknél vezetett megtakarítások végrehajtás alá vonására nem lenne lehetőség, s ez nemcsak a végrehajtást kérő jogosult érdekeinek sérelmére, hanem a jogállam működési zavarához vezetne. Az intézmények körét, eljárásaik és gazdálkodásuk szabályait a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdéi szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény határozza meg. E jogszabály szerint befektetési vállalkozás az, aki a törvény szerinti, tevékenység végzésére jogosító engedély alapján, harmadik személy részére, ellenérték fejében, rendszeres gazdasági tevékenysége keretében befektetési szolgáltatást nyújt vagy befektetési tevékenységet végez, ide nem értve a törvény 3. §-ába felsorolt (nagyreszt állami) szerveket.

A végrehajtó a befektetési szolgáltatóknál vezetett ügyfélszámlán az adós rendelkezésére álló pénzüsszeget vonhatja végrehajtás alá. A Tpt. 147. §-a szerint a szolgáltató ügyfélszámlát köteles vezetni, amelyen nyilván tartja a számlatulajdonost megillető bevételt, és erről a számláról teljesíti a számlatulajdonost terhelő kifizetéseket. Azzal az ügyféllel, akinek megbízásából portfóliókezelést, letéti őrzést végez, a szolgáltató köteles ügyfélszámla-szerződést kötni. A szolgáltató köteles az ügyfelek tulajdonát képező ügyfélszámla-állományt letéti számlán elhelyezni.

Az adós számlaadatainak kiadása a banktitok feloldásával

A végrehajtási eljárás során számtalan esetben szükség lehet az adós számlaszámának kiderítésére. Előfordulhat, hogy az adós számlaszámának ismerete nélkül indul végrehajtás, ekkor a végrehajtási eljárás során kell azt kideríteni. Lehetséges azonban, hogy a megadott számlaszám nem található meg, vagy nincs rajta fedezet és kiderül, az adósnak más pénzügyintézetek vagy befektetési szolgáltatók vezetnek számlát, ügyfélszámlát. Mindezekben az esetekben szükséges az adós számlaszámának ismerete, amit a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság, valamint a végrehajtó kérésére nemcsak az adóhatóság, hanem a pénzügyi intézmény - és a törvényi kiterjesztés alapján a befektetési szolgáltató - köteles kiadni. E szervek és szervezetek nem hivatkozhatnak a banktitokra, esetleg adatvédelmi előírásokra [a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Htp.) 51. § (2) bek. j) pont].

Banktitok minden olyan, az egyes ügyfelekről a pénzügyi intézmény rendelkezésére álló tény, információ, megoldás vagy adat, amely ügyfél személyére, adataira, vagyoni helyzetére, üzleti tevékenységére, gazdálkodására, tulajdonosi, üzleti kapcsolataira, valamint a pénzügyi intézmény által vezetett számlájának egyenlegére, forgalmára, továbbá a pénzügyi intézménnyel kötött szerződéseire vonatkozik. A banktitokra vonatkozó rendelkezések szempontjából a pénzügyi intézmény ügyfelének kell tekinteni mindenkit, aki (amely) a pénzügyi intézménytől pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe (Htp. 50. §).

Banktitok csak akkor adható ki harmadik személynek, ha a pénzügyi intézmény ügyfele, annak törvényes képviselője a rá vonatkozó kiszolgáltatható banktitokkört pontosan megjelölve közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglaltan kéri, vagy erre felhatalmazást ad. Nem szükséges a közokiratba, teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalás, ha az ügyfél ezen írásbeli nyilatkozatát a pénzügyi intézménnyel történő szerződés kötés keretében nyújtja be. Kiadható, ha a Htp. a banktitok megtartásának kötelezettsége alól felmentést ad, vagy a pénzügyi intézmény érdeke ezt az ügyféllel szemben fennálló követelése eladásához vagy lejárt követelése érvényesítéséhez szükségessé teszi.

A törvény alapján nem áll fenn a banktitok megtartásának kötelezettsége a feladatkörében eljáró Országos Betétbiztosítási Alappal, Magyar Nemzeti Bankkal, Állami Számvevőszékekkel, Gazdasági Versenyhivatallal, a Felügyelettel, az önkéntes intézményvédelmi és betétbiztosítási alapokkal, a központi költségvetési pénzeszközök felhasználásának szabályszerűségét és célszerűségét ellenőrző, a Kormány által kijelölt belső ellenőrzési szervvel, az európai támogatások felhasználásának szabályszerűségét ellenőrző Európai Csalásellenes Hivatallal (OLAF) szemben. Nem áll fent a hagyatéki ügyben eljáró közjegyzővel, valamint a feladatkörében eljáró gyámhatósággal, a csődeljárás, felszámolási eljárás, önkormányzati adósságrendezési eljárás, illetve végelszámolás ügyében eljáró vagyongfelügyelővel, felszámolóval, pénzügyi gondnokkal, illetve végelszámolóval szemben. Kiadható a banktitoknak minősülő adat a folyamatban lévő büntetőeljárás keretében eljáró, valamint a feljelentés kiegészítését végző nyomozó hatóságnak, ügyészségnek, a büntető-, valamint polgári ügyben, továbbá a csőd-, illetve felszámolási eljárás, valamint önkormányzati adósságrendezési eljárás keretében a bíróságnak. Közölhető a banktitok a - külön törvényben meghatározott feltételek megléte esetén - titkoszolgálati eszközök alkalmazására, titkos információgyűjtésre felhatalmazott szervvel, főigazgató eseti engedélye alapján a törvényben meghatározott feladatkörében eljáró nemzetbiztonsági szolgálattal, a helyi önkormányzatok címzett és céltámogatási rendszeréről szóló 1992. évi LXXXIX. törvény 17. § (5) bekezdésében meghatározott esetben a helyi önkormányzatokért felelős miniszterrel és az államháztartásért felelős miniszterrel.

Nem áll fenn a banktitok megőrzésének kötelezettsége az adó-, vám- és társadalombiztosítási kötelezettség teljesítésének ellenőrzése, valamint az ilyen tartozást megállapító végrehajtható okirat végrehajtása, továbbá a jogalap nélkül felvett ellátás összegének megtérülése érdekében eljáró adóhatósággal, vámhatósággal, illetve társadalombiztosítási szervvel szemben. Közölni kell a banktitoknak minősülő adatot a bírósági végrehajtási eljárásban és a bírósági végrehajtó által lefolytatott közigazgatási végrehajtási eljárásban - ideértve a Vht. 79/C. § (2) bekezdés alapján a közös számla nem adós tulajdonosának nevére és címére vonatkozó megkeresést is - eljáró végrehajtóval, valamint a bírósági végrehajtási eljárásba a lakáscélú állami támogatásokról szóló kormányrendelet alapján bekapcsolódni szándékozó kincstárral. Ugyanígy a feladatkörében eljáró országgyűlési biztossal, illetve a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásáról szóló törvény szerinti feladatkörében eljáró államháztartásért felelős miniszterrel, a pénz-, tőke- és biztosítási piac szabályozásáért felelős miniszterrel és az EK-Szerződés 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó állami támogatások - az EK-Szerződés I. mellékletében szereplő mezőgazdasági termékek előállításához és kereskedelméhez nyújtott támogatások és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott támogatások, valamint külön jogszabályban más miniszter feladatkörébe utalt támogatások kivételével - versenyszempontú ellenőrzésének hazai koordinálásáért felelős miniszterrel.

Mindezek a szervek a pénzügyi intézményeket kötelesek írásban megkeresni. Az írásbeli megkeresésben meg kell jelölni azt az ügyfelet vagy bankszámlát, akiről vagy amelyről a törvény felhatalmazása alapján a törvényben megjelölt szerv vagy hatóság a banktitok kiadását kéri, valamint a kért adatok fajtáját és az adatkérés célját, kivéve, ha a feladatkörében eljáró PÁF vagy az MNB helyszíni ellenőrzést folytat. Az adatkérésre jogosult a rendelkezésére bocsátott adatokat kizárólag arra a célra használhatja fel, amelyet az adatkéréskor megjelölt.

A banktitok megtartásának kötelezettsége nem áll fenn abban az esetben sem, ha az adóhatóság és a PÁF nemzetközi szerződés, illetve együttműködési megállapodás alapján, külföldi hatóság írásbeli megkeresésének teljesítése érdekében írásban kér adatot a pénzügyi intézménytől, amennyiben a megkeresés tartalmazza a külföldi hatóság által aláírt titoktartási záradékot, vagy a hitelintézet az Art. 52. § (8) bekezdése alapján szolgáltat adatot.

A banktitok megtartásának kötelezettsége a törvény szerint nem áll fenn bizonyos nemzetközi bűnüldözési ügyekben, vagy kiemelt nemzetbiztonsági ügyekben sem. Erről a hazai jogszabályok mellett nemzetközi szerződések, európai uniós jogforrások rendelkeznek.

Változások 2009. november 1-jétől

A törvényhely módosításai a 2009. évi LXXXV. törvény új intézményi rendszerét vezetik át a Vht.-ban. Így a végrehajtás a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre, illetve pénzforgalmi számlákra terjedhet ki. Ezen túlmenően a törvényhely a Ptk. konkrét jogszabályi normahivatkozását kiiktatva, csupán a Ptk.-ban szabályozott szerződés típusra (jogintézményre) utal. A törvényhely elvi és jogi koncepciója nem változott meg, tehát mind az

arányosság, mind a fokozatosság elve, mind más jogi rendelkezések (banktítok kezelése) tartalma változatlanul érvényes és hatályos normatív előírás.

Vht. 8. § (1) E törvény keretei között a végrehajtást kérő rendelkezésétől függ, hogy az adós milyen jellegű vagyontárgyából kívánja követelésének végrehajtását.

(2) A bíróság a végrehajtási kényszer arányos, illetőleg fokozatos alkalmazása céljából a végrehajtást kérő rendelkezésétől az adós érdekében eltérhet.

A végrehajtási eljárásban - tekintettel annak polgári nemperes jellegére - a végrehajtást kérőt széles körű rendelkezési jog illeti meg. Rendelkezési joga a végrehajtási eljárás elrendelésekor éppúgy megnyilvánul, mint a végrehajtás foganatosítása során. Ennek megfelelően a végrehajtást kérő rendelkezési jogába tartozik annak eldöntése, hogy megindítja-e a végrehajtási eljárás, és az adós milyen vagyonából kéri követelése kielégítését. A végrehajtást kérő e rendelkezési jogát azonban törvényes keretek között gyakorolhatja, így például rendelkezési jogosítványa arra már nem terjed ki, hogy ingófogalásnál sorrendet állapítson meg, ez a jog ugyanis a Vht. szabályai alapján a végrehajtót illeti meg [Vht. 87. § (1) bek.].

A rendelkezési jog tartalmáról

A felek rendelkezési joga az alkotmányos jogállamiság elvéből következően minden polgári eljárás alapvető axiómája. A rendelkezési jog tartalmát az Alkotmánybíróság több döntésében fejtette ki, döntései a jogirodalom és a joggyakorlat számára mind a mai napig kötelező útmutatást tartalmaznak.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint - az eljárásjogi értelemben vett - a fél rendelkezési joga az alkotmányos önrendelkezési jog egyik aspektusa, eljárásjogi vonatkozása, amely az egyén autonómiáját érinti, illetőleg ahhoz kapcsolódik. A fél rendelkezési jogának elvonása, illetőleg „helyettesítése” sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdését.

A rendelkezési jog egyik megjelenése, hogy a jogvitában érdekelt félnek alkotmányos joga van arra, hogy ügyét bíróság elé vigye. E jog - hasonlóan a többi szabadságjoghoz - magában foglalja annak szabadságát is, hogy e joggal ne éljen. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése mindenkinek ahhoz biztosít jogosultságot, hogy saját jogát a független és pártatlan bíróság előtt maga érvényesítse.

Az önrendelkezési jog fontos tartalmi eleme - egyebek között - az egyén joga arra, hogy az igény állapotába került alanyi jogait a különböző állami szervek, így a bíróság előtt is érvényesítse. Az önrendelkezési jog azonban, mint az általános cselekvési szabadsághoz való jog, a jogérvényesítéstől való tartózkodás, a nem cselekvés jogát is magában foglalja. Mivel e jog az egyén autonómiájának védelmére szolgál, általában mindenkinek szabadságában áll eldönteni, hogy jogai és törvényes érdekei védelmére nyitva álló és alkotmányosan biztosított hatósági igényérvényesítési utat igénybe veszi-e vagy attól tartózkodik.

Alkotmányosan indokolt kivételektől eltekintve, senkinek sincs tehát joga ahhoz, hogy más jogát - a jogosult akarától függetlenül - bíróság elé vigye, illetőleg helyette különböző polgári eljárásokat kezdeményezzen. Az olyan szabályozás, amely a közvetlenül érdekelt, ún. materiális fél akarától függetlenül, sőt annak ellenére is általában teszi lehetővé más számára a bíróság „igénybevételét”, a jogok és kötelezettségek bíróság elé vitelét, az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében biztosított alapjogot sérti, mert az alkotmányos indokok hiányában eleve nem lehet e jog sem szükségszerű, sem arányos korlátozása.

A jog alkotmányos korlátozásának a fontos állami és társadalmi érdek sem alkalmas eszköze. Mivel az emberi méltósághoz való jog foglalja magába az önrendelkezés szabadságához való alkotmányos alapjogot, korlátozása kizárólag az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés keretei között történhet meg. Az Alkotmány idézett rendelkezése szerint a Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban törvény sem korlátozhatja [1/1994. (I. 7.) AB határozat].

Az Alkotmánybíróság a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában rámutatott arra, hogy a polgári per rendelkezési jogra vonatkozó alapelvének sérelme egyben az önrendelkezés alkotmányos jogának sérelmét jelenti, amely a jogállamiság alkotmányos elvével is összeegyeztethetetlen [Alkotmány 2. § (1) bek.].

A jogállami alkotmány - egyebek között - eljárási garanciákat nyújt az alanyi jogok érvényesítésére, a jogérvényesítés azonban nem állhat ellentétben a felek önrendelkezési jogával.

Az Alkotmánybíróság kifejtett álláspontjával összhangban tehát a végrehajtási eljárás megindítását, mint a végrehajtást kérő rendelkezési jogából fakadó döntést sem helyette felvállalni, sem korlátozni alkotmányosan nem lehet. A végrehajtást kérő rendelkezési jogosultsága ugyanakkor nemcsak az eljárás megindítására terjed ki, hanem az egész végrehajtási eljárást átszövi, s többek között a jogorvoslati lehetőségek igénybe vételében intézményesül.

A rendelkezési jog gyakorlása a végrehajtási eljárásban

A végrehajtást kérő rendszerint a végrehajtható okirat rovatainak kitöltésekor gyakorolja először rendelkezési jogosultságát. Ennek során több lehetőség között választhat, így például az adós teljes vagyonára kérheti a végrehajtás elrendelését, ekkor a végrehajtó, a törvény, és a végrehajtást kérő rendelkezésének keretei között határozza meg a végrehajtási sorrendet.

A végrehajtást kérő a rendelkezési jogát a törvényen végighúzó arányosság és fokozatosság követelményei között gyakorolhatja. A fokozatosság és arányosság követelménye már a Vht. 7. §-ának konkrét szabályaiban megjelenik, a Vht. 8. § (2) bekezdése azonban - kiindulva a fokozatosság és arányosság alapelveiből - felhatalmazza a bíróságot a végrehajtást kérő végrehajtásra vonatkozó akaratának további korlátozására. A rendelkezés nem alkotmányellenes, mivel a végrehajtást kérő rendelkezési jogát törvényi felhatalmazás alapján korlátozzák, a törvényes alapértékek mentén. Így a bíróság a fokozatosság és arányosság követelményét érvényesítve, a végrehajtást kérő rendelkezésétől eltérő módon állapíthatja meg a végrehajtás alá vonható vagyon körét.

A törvényhely azonban egy másik alapelvet is érvényre juttat. A bíróság - törvényi felhatalmazás alapján - amikor az adós érdekében korlátozza a végrehajtást kérő rendelkezési jogát, megvalósítja az adós védelmére vonatkozó jogelveket és normatív kötelezettségeket. A bíróság tevékenységével biztosítja a végrehajtási eljárás jogszerűségét és alkotmányosságát.

A végrehajtási eljárás adósságot érintő sajátosságaira utalva az Alkotmánybíróság a 46/1991. (IX. 10.) AB határozatban máig iránymutatónak leszögezte „az emberi méltósághoz való jog korántsem csupán a jó hírnévhez való jogot foglalja magába, hanem egyebek között a magánszféra védelméhez fűződő jogot is. Ennél fogva az is ellentétes az emberi méltósághoz való alapvető joggal, ha valakivel szemben kellő alap nélkül alkalmaznak hatósági kényszert, ezáltal az állam indok nélkül avatkozik be a magánszféra körébe tartozó viszonyokba. Az a jogi szabályozás tehát, amely ezt akár csak potenciálisan lehetővé teszi, arra való tekintet nélkül alkotmányellenes, hogy ez az alkotmányellenes jogkövetkezmény az ügyek hány százalékában következik be.”

A Legfelsőbb Bíróság - követve az Alkotmánybíróság jogértelmezését és a törvényi rendelkezéseket - eseti döntésében kifejtette, hogy a magánlakás sérthetlensége szűkítően nem értelmezhető, az mindaddig fennáll, amíg a lakás kiürítése jogszerűen meg nem történik. Az emberi méltóság pedig nem korlátozódik a személy fizikai léte, tehát sérelmét nem zárja ki az, hogy a kötelezett az önkényes kiköltöztetés során nem volt jelen. A kiürítésnek a jogerős ítéletben bizonyítékokkal alátámasztottan megállapított, és mások által is észlelt szégyenletes módja alkalmas a jogsértés előidézésére (*LB-H-PJ-2008-150.*).

A polgári perrendtartás alkalmazása

Vht. 9. § Azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket ez a törvény külön nem szabályoz, a Pp. és a végrehajtásról szóló jogszabályok - a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel - megfelelően irányadók.

Jegyzet: módosította a 2004. évi LXV. törvény 17. § (4) bekezdése.

A bírósági végrehajtás nemperes eljárás. A magyar polgári eljárásjog 1952-re visszanyúlva a polgári nemperes eljárások szabályozását megnyitotta a Pp rendelkezései előtt. A 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 13. § (3) bekezdése szerint a Pp. szabályait a nemperes eljárásokban megfelelően kell alkalmazni, amennyiben az egyes nemperes eljárásokra vonatkozó jogszabályok másként nem rendelkeznek, avagy a nemperes eljárás jellegéből más nem következik. A korabeli jogszabály - hangsúlyozni szeretnénk - nem a Pp. minden korlátozás nélküli alkalmazásának lehetőségét nyitotta meg, mivel a Pp. szubszidiárius alkalmazása mellett a nemperes eljárások sajátos szabályaihoz igazodó joggyakorlatot írta elő. A rendelkezés - kétség kívül - nem az automatikus, hanem a szabályértelmező, netán esetről esetre konkrét megoldásokat kidolgozó analitikus joggyakorlatot támogatta.

A 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet felhatalmazása mellett azonban az egyes jogszabályok külön is rendelkezhetnek a Pp. szabályainak alkalmazhatóságáról, ezt teszi a Vht. mellett a Ctv. 32. § (1) bekezdése.

A Ctv. meghatározása szerint a cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárás - ide nem értve a jogorvoslati eljárást - elektronikus nemperes eljárás, amelyre a Pp. szabályait - ha a Ctv. másként nem rendelkezik - megfelelően alkalmazni kell, szünetelésnek azonban nincs helye. Az eljárás felfüggesztésére változásbejegyzési eljárásban kerülhet sor, illetve a cég bejegyzése esetén akkor, ha átalakulás bejegyzése történik, illetve a bejegyzési eljárás folyamata alatt törvényességi felügyeleti kérelmet nyújtanak be. A Ctv. eltérő rendelkezése szerint az eljárás során csak okirati bizonyítás folytatható le, az eljárás során költségmentesség, illetve illeték- és költségfeljegyzési jog nem engedélyezhető.

A Csódtv. 6. § (1) bekezdése szerint pedig a csőd eljárás és a felszámolási eljárás az adós - az eljárás lefolytatására irányuló kérelem benyújtásának napján bejegyzett - székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bíróság hatáskörébe

és kizárólagos illetékességébe tartozó nemperes eljárás. Így azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket a Csódtv. külön nem szabályoz, a Pp. rendelkezései - a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel - megfelelően irányadóak azzal, hogy a csődeljárásban felfüggesztesnek, félbeszakadásnak és szünetelésnek, a felszámolási eljárásban pedig félbeszakadásnak nincs helye.

A Vht. a Pp. szabályait a végrehajtási eljárás azon kérdéseire engedi meg alkalmazni, amelyeket a Vht. külön nem szabályoz, így a Pp. alkalmazhatósága szintén másodlagos, szubszidiárius jellegű, összhangban a nemperes eljárások szabályozási rendszerével.

Mivel a felhatalmazás értelmében a Pp. „másodlagos” alkalmazásánál a jogalkalmazónak tekintettel kell lennie a végrehajtási eljárás sajátosságaira - például arra a legtöbb konfliktust kiváltó tényre, hogy a végrehajtási eljárásban a felek kölcsönös meghallgatására kivételesen, csak bizonyos eljárási helyzetekben kerülhet sor -, a Pp. bizonyítás fejezetének (X. fejezet) előírásai felettébb korlátozva érvényesülnek.

A törvényhely nemcsak a szorosan vett Pp. alkalmazásának lehetőségét teremti meg, hanem a Pp. végrehajtásáról szóló jogszabályokét is. Ez alatt például a 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet értendő, de a megfelelően alkalmazandó jogszabályok közé sorolandó a Pp. novellákat hatályba léptető, vagy a Pp. szabályait kiegészítő jogszabály is - feltéve, hogy az alkalmazás időpontjában hatályban van, vagy a hatályon kívül helyezett rendelkezés alkalmazhatósága megszűnt.

A mai jogalkalmazásnak azonban meg kell birkóznia azokkal a kérdésekkel, jogalkalmazási nehézségekkel, amelyek a legújabb jogfejlődés eredményei, és amelyek már nem vezethetők le, vagy nem oldhatóak meg könnyedén a 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet alapján. A Ket. legújabb módosítása például a közigazgatási végrehajtási eljárás felől is szabályozta a Vht. és ezen keresztül a Pp. rendelkezéseinek alkalmazhatóságát a közigazgatási végrehajtási eljárásokban. Így a Ket. - miközben a Vht.-t tekinti a maga másodlagos, szubszidiárius jogszabályának - a Pp. alkalmazását egy taxáció keretében kizárta [*Ket. 126. § (3) bek.*]. Ugyanakkor a Vht. 3. §-ának előírásai szerint a Vht. irányadó módon alkalmazandó azokra a közigazgatási végrehajtásokra, ahol ingó és ingatlan végrehajtás foganatosítása történik, ebben az esetben a Vht. elsődlegessége alapján - úgy tűnik - a Pp. alkalmazhatósága (a Vht. 9. §-ának keretei között) megengedett.

Miképpen lehet a felmerülő ellentmondást feloldani? Álláspontunk szerint azokban a közigazgatási végrehajtási eljárásokban, ahol nem alkalmazható a Vht. 9. §-a, a Pp. nem háttérjogszabály, itt a Ket. eljárási szabályai szerint kell eljárni. A Ket. amúgy számos rendelkezést tartalmaz azokra az eljárási helyzetekre, amelyek megoldása legtöbbször a Pp. alapján történik: például hiánypótlás (*Ket. 37. §*), az eljárást megindító kérelem tartalma (*Ket. 34. §*), a tényállás tisztázása, a tényállás megállapítása (*Ket. 50. §*) stb. Azokban a végrehajtási eljárásokban azonban, ahol a közigazgatási végrehajtásnak át kell térnie a bírósági végrehajtás útjára (*Vht. 4. §*), a Vht. 9. §-ának utaló rendelkezése alapján a Pp. háttérjogszabályként alkalmazható, mivel az áttérés alapja a Vht. és nem a Ket., ennek megfelelően a Vht. 9. §-ának alkalmazhatóságát a Vht. maga nem zárhatja ki. Sőt, az áttérést éppen a bírósági végrehajtás garanciális rendelkezései indokolják, a garanciális szabályok köréből a Pp.-t kizárni nem lenne jogszerű.

Az Art. esetében a helyzet ennél bonyolultabb. Az Art. 5. § (1) bekezdése szerint, ha az Art. vagy adót, adófizetési kötelezettséget, költségvetési támogatást megállapító törvény másként nem rendelkezik, az adóügyekben a Ket. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. Tehát a Pp. háttérjogszabályként történő alkalmazása az Art. alapján indult végrehajtási eljárásokban e szerint kizárt, mégpedig a Ket. tiltó taxációi miatt. Azonban az Art. 5. § (2) bekezdése a Ket. körében határoz meg alkalmazási kivételeket. Így adóügyekben nem kell alkalmazni a Ket. eljárás megindítására az újrafelvételi eljárásra, a hatósági szolgáltatásra, valamint a végrehajtási eljárásra vonatkozó szabályait. A Vht. 9. §-a - és ezen keresztül a Pp. szabályainak - alkalmazhatósági tilalmát viszont éppen e rendelkezések mondják ki. Adóügyekben tehát el kell tekinteni a kizáró rendelkezés alkalmazásától, ami a Pp. háttér jogszabályi funkciójának elismerését jelenti. A Vht. 4. §-ába foglalt esetben (áttérés) természetesen egyszerűbb a helyzet, bírósági végrehajtás szabályai szerint zajló ingó és ingatlan foganatosításnál a Pp. előírásait kell alkalmazni az adóhatóság kezdeményezésére induló végrehajtási eljárásokban is.

Bírói döntések a Pp. szabályainak alkalmazhatóságáról

A másodlagos alkalmazás szabálya a gyakorlatban kérdések sorát veti fel. A Pp. ugyanis az Alapvető elvek címet viselő fejezetében jogi normatartalmat öltött eljárási elveket kodifikált, s az alapvető elvek mellett már a bevezető fejezetben (alapelvi fejezet) az egyes eljárási cselekmények vonatkozásában külön intézményeket hozott létre. Általános konszenzus uralkodik a jogirodalomban és a joggyakorlatban abban, hogy a jogorvoslathoz való jognak, a rosszhiszemű eljárás tilalmának, avagy az igazságszolgáltatás alapelveinek a végrehajtási eljárásban - hasonlóan a peres eljáráshoz - érvényesülniük kell. Vonatkozik ez a tisztességes eljárás követelményére (*9-H-PJ-2008-12.*), az emberi méltóságot nem sértő végrehajtás előírására (*LB-H-PJ-2008-213.*), a rendelkezési elvre (*Vht. 8. §*). A jogszabályokra épülő bírói gyakorlat kidolgozta az alapelvi követelmények megsértésének szankcióit, a határozatokban ezeket érvényesíti is.

Rosszhiszeműen jár el a végrehajtást kérő akkor, amennyiben a végrehajtható okiratban az adóst terhelő összeget meghaladó tőkeösszeget tüntet fel. Rosszhiszeműségének következményeit neki kell viselni, a különbözeti összegre számított végrehajtói munkadíjat, költségátalányt neki kell megfizetnie (*BDT2002. 745.*). A végrehajtást kérő rosszhiszemű eljárásának szankciója nemcsak a jóhiszemű eljárás követelményének, mint a Pp. 8. §-ába foglalt alapelvének megsértéséből következik, hanem az alapelvre épülő, azt konkretizáló Pp. 80. § (2) bekezdésből. A Pp. 80. § (2) bekezdése a mulasztó, a késedelmeskedő, az eljárási cselekményeket sikertelenül végző, és eljárásával felesleges költségeket okozó fél anyagi szankciókkal való marasztalását teszi lehetővé. A végrehajtást kérő rendelkezési jogának primátusa mellett érvényesülnie kell a kérelemre történő eljárás alapelvének. A kérelemhez kötöttség követelményének fontosságát a Legfelsőbb Bíróság többször megerősítette; így kifejtette, hogy a végrehajtó intézkedésének törvényességét, illetve mulasztását a Pp. 215. §-ának alkalmazásával, a kifogás tartalmi keretein belül kell elbírálni, ezért a bíróság döntése nem terjedhet túl a kifogásban előadott kérelmen (*BH2008. 120., LB-H-KJ-2007-234.*). A fellebbezési kérelem kereteihez kötötten kell a másodfokú bíróságnak elbírálnia azon elsőfokú bírósági végzéseket, amelyeket a végrehajtási eljárásban az elsőfokú bíróság hatáskörén és illetékességi körén belül meghozott (*BH2001. 389., EBH2008. 1785.*).

A Pp. alapelvei mellett a Pp. jogintézményei akkor alkalmazhatóak, ha az adott eljárási helyzetre vonatkozóan a Vht. nem tartalmaz szabályozást, vagy amennyiben a Vht. szabályozása részleges, és a szabályozás hiányát a Pp. normáinak alkalmazásával kell elhárítani. Ezen utóbbi helyzetre példa az ügygondnok, akinek végrehajtó általi kirendeléséről a Vht. 46. §-a rendelkezik, jogállását viszont a Pp. 74. §-a rendezi.

A bírói gyakorlatból a kettős szabályalkalmazásra a hiánypótlás köréből találunk iránymutató döntéseket. A következetes bírói gyakorlat szerint ugyanis a hiánypótlás szabályai [*Pp. 95. § (1) bek.*] sajátos módon, a végrehajtási eljárásnak, mint speciális eljárásnak a követelményeihez igazodva alkalmazhatóak. Így például, amennyiben a végrehajtás elrendeléséhez szükséges, és a törvényben meghatározott feltételek (*Vht. 13. §*) fennállnak, valamint a hiánypótlás eredménytelen, akkor sem lehet minden esetben megtagadni a végrehajtási lap kiállítását (*BDT2003. 883.*). Csak akkor tagadható meg a végrehajtási lap kiállítása, ha a hiányok miatt a végrehajtási kérelem nem teljesíthető. A Pp. 131. § (1) bekezdésének *j*) pontja a végrehajtási eljárás céljának és rendeltetésének keretei között érvényesül. A végrehajtást kérő kockázata, hogy a hiányos kérelem alapján elrendelt végrehajtás egyáltalán foganatosítható-e, a bíróságnak a hiányos tartalma szerint kell döntenie kibocsátásáról (*BH1996. 438.*).

A Pp. intézményeinek, előírásainak és alapelvekre épített intézményeinek szubszidiárius alkalmazása rendkívül széles kört ölel fel. Több bírói döntés leszögezi, hogy a végrehajtási eljárás során a felek által előterjesztett kérelmeket tartalmuk és nem elnevezésük szerint kell elbírálni [*Pp. 3. § (2) bek.*] (*EBH2001. 454.*). Ennek értelmében az árveréssel szemben az elővásárlási jog bejelentését végrehajtási kifogásként kell elbírálni (*BH2002. 21., BH2000. 61.*).

Ugyancsak végrehajtási kifogásként kell elintézni azt a kérelmet, amiben a végrehajtást kérő felperesként keresetlevelet terjeszt elő a végrehajtóval szemben, mert az megtagadta a letéti kamatra vonatkozó elszámolást (*BH2000. 61.*). Helyben hagyta a Legfelsőbb Bíróság az alsóbb bíróságok határozatát akkor, amikor azok az alperes viszontkeresetét annak tartalma miatt egy végrehajtási nemperes eljárás megindítására vonatkozó kérelemként értelmezték, és ennek megfelelően intézték el (*BH2001. 389., EBH2001. 454.*).

A végrehajtási eljárásban mind a végrehajtást kérő, mind az adós számos kérelmet terjeszt elő. E kérelmeket a feleknek a mellett, hogy indokolniuk szükséges, tényekkel és adatokkal alá kell támasztaniuk a Pp. 164. § rendelkezéseinek megfelelően. Így annak a félnek kell állításait igazolni, vagy bizonyítani, akinek érdekében áll, hogy állításait, hivatkozott tényeit a bíróság valóban fogadja el (*BH1998. 237.*).

A felek a polgári perben a Pp. alapján a bizonyítási eszközök gazdag választékát vehetik igénybe. A végrehajtási eljárás sajátosságai miatt a leggyakoribb a szakértő kirendelése, leggyakrabban a végrehajtás alá vont ingatlan [*Vht. 140. § (5) bek.*] becsértékének megállapítására rendel ki a bíróság szakértőt. Nem zárható ki szakértő kirendelése olyan speciális ingóságok értékének megállapítására sem, amely becsértékének megállapításához különleges szakértelemre [*Pp. 177. § (1) bek.*] van szükség. E szakértő kirendeléseknél a Pp. szabályait kell alkalmazni, így annak indokoltságát vagy indokolatlanságát a Pp. előírásai szerint kell megítélni (*BH1998. 437.*).

A végrehajtási eljárás, mint minden polgári nemperes eljárás rövidebb vagy hosszabb ideig tart. A legtöbb esetben ugyanaz a végrehajtást kérő kezdi és fejezi be a végrehajtást ugyanazon adós ellen. Nem zárható ki, hogy a felek személye valamilyen természeti vagy jogi oknak köszönhetően a végrehajtás alatt megváltozzon. Az eljárásjog a felek személyében bekövetkező változásokra - alkalmazkodva az eltérő szituációkhoz - különböző lehetőségeket alakított ki (*Pp. 61-65. §*). A végrehajtási eljárásban e szabályokat - amennyiben az adott helyzetre, vagy kérdésre a Vht. 39. §-a nem tartalmaz rendelkezést - alkalmazni kell. Így, ha a polgári jog szabályai szerint valamelyik fél helyébe az eljárás alatt jogutód lép be - és a Vht.-ban nincs erre megfelelő rendelkezés - annak a Pp. szabályai szerint kell biztosítani az eljárási részvételét. A felszámoló javára tett engedményezés ezért alapozza meg a felszámolónak a végrehajtási eljárásba való belépési igényét (*BH1997. 586.*).

A Pp. alkalmazásának leggyakoribb terepe az elsőfokú bíróság végzése elleni fellebbezések másodfokú elintézése. A kérelemhez kötöttség elve, a beadványok tartalmi megítélésnek elve mellett a végzés elleni fellebbezés elintézése másodfokon mindig tárgyaláson kívüli eljárásban történik, ahol a felek meghallgatása kizárt (*BH1999. 512., Pp. 257-259. §*). Az eljárásban részt vevő bírókra a Pp. bírák kizárására vonatkozó szabályait kell alkalmazni, azonban a végrehajtási lapot kiállító bíró a végrehajtási lap visszavonására irányuló kérelem elintézéséből nincs kizárva, mert vele szemben a Pp. 15. §-ában rögzített kizárási ok nem valósul meg (*BH1998. 493.*).

A bírói gyakorlat számos döntésben megerősítette, a Vht. rendelkezéseit egyértelműen alkalmazni kell azokban az esetekben, amikor a törvény tartalmaz az adott eljárási helyzetre *sui generis* normatív előírást, jogi szabályt, vagy jogintézményt. Így a végrehajtási lap, a végrehajtási záradék kiállítására akkor is a Vht. hatásköri és illetékességi szabályai szerint kell eljárni, ha felek előzetesen jogvitáik elintézésre más bírói fórumot kötöttek ki (*BH1999. 560., BDT2002. 644.*).

Nem alkalmazható a Pp. 23. § (1) bekezdésének *a*) pontjába foglalt vagyoni jogi perekre vonatkozó értékhatár a végrehajtási záradék kiállítása során, mivel a Vht. egyértelműen szabályozza a hatáskör kérdését (*BH1988. 182.*). Amikor a bíróság olyan biztosítási intézkedést rendel el, amely pénzkövetelés biztosítására irányul, akkor a biztosítást elrendelő végzést a Vht. 191. § (1) bekezdése szerint a végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak, a végzés kézbesítésére a Pp. szabályai nem alkalmazhatóak (*BH2003. 462.*). A végrehajtónak a Pp. szabályait akkor kell alkalmazni, amennyiben a Vht. a végrehajtó eljárását nem szabályozza. Így a végrehajtónak a határozat jellegű cselekményeiről (árverés kitűzése, becsérték megállapítása) a felek irányába kioktatási kötelezettsége van (*GYIT-H-PJ-2008-48.*).

A Pp. szabályainak a végrehajtási eljárásban történő alkalmazhatóságát a törvény, a bírói gyakorlat és jogirodalom pontosan kimunkálta. Találunk irányadó döntést azokról az esetekről is, amikor nemcsak a Pp. és a Vht. hanem más eljárási törvények ütközése vagy kollaborációja merül fel. A Legfelsőbb Bíróság ítéletében a Vht., a Pp. és a Ctv. ütközését oldotta fel azzal, hogy a jogszabálysértő cégnév megállapítását kimondó ítélet végrehajtását nem a Vht., hanem a Ctv. alapján a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárásának körébe rendelte (*BH2003. 85., EBH2002. 783.*). Hasonlóan a meghatározott cselekmény végrehajtása során kiszabott pénzbírság részletekben való megfizetésére előterjesztett kérelmet a Pp. 120. §-ának felhatalmazása alapján a bíróságok által büntetőügyekben kiszabott pénzbüntetésre vonatkozó szabályok szerint tartotta elintézhetőnek, ezért a jogeset időpontjában hatályos, a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a bíróságokra háruló feladatokról szóló 107/1979. (IK 8.) IM utasítás rendelkezéseit alkalmazta (*BDT2000. 194.*).

II. fejezet

A VÉGREHAJTÁS ELRENDELÉSE

Végrehajtható okiratok

Vht. 10. § A bírósági végrehajtást (a továbbiakban: végrehajtás) végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni. A végrehajtható okiratok a következők:

- a) a bíróság által kiállított végrehajtási lap,*
- b) az olyan okirat, amelyet a bíróság végrehajtási záradékkal látott el,*
- c) a bíróság végrehajtást elrendelő, letiltó, illetőleg átutalási végzése, továbbá közvetlen bírósági felhívást tartalmazó határozata,*
- d) a bíróság pénzbüntetésről, pénzmellékbüntetésről, pénzbírságról, rendbírságról, vagyonelkobzásról, az Európai Unió tagállamában büntetőeljárásban bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott pénzüsszeigről, valamint az Európai Unió tagállamában büntetőeljárásban alkalmazott vagyonelkobzásról szóló értesítése,*
- e) a bíróság bűnügyi költségről, elővezetési és kísérési költségről szóló értesítése, továbbá a bírósági gazdasági hivatalnak az ügyészség által kiszabott rendbírságról, megállapított bűnügyi költségről, az ügyészség és a nyomozó hatóság által megállapított elővezetési és kísérési költségről, valamint a pártfogó felügyelői szolgálat által a közvetítói eljárásban megállapított, az állam által előlegezett és visszatérítendő költségről szóló értesítése,*
- f) a bűnügyi zárlatot elrendelő határozat,*
- g) az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtására zárlatot elrendelő végzés.*

Jegyzet: a *d*) pont szövegét megállapította a 2008. évi LXXX. törvény 10. § (1) bekezdése; hatályos 2009. január 8-ától.

Az *e*) pontot beiktatta a 2007. évi XIII. törvény 11. §-a; hatályos 2007. április 12-étől.

Az *f*) pont jelölését módosította a 2007. évi XIII. törvény 11. §-a.

A *g*) pont szövegét beiktatta a 2007. évi CLXXX. törvény 12. § (1) bekezdése; hatályos 2008. február 1-jétől.

A 10. § helyébe - 2010. június 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (2) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép:

„10. § A bírósági végrehajtást (a továbbiakban: végrehajtás) végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni. A végrehajtható okiratok a következők:

a) a bíróság és a közjegyző által kiállított végrehajtási lap,

b) az olyan okirat, amelyet a bíróság vagy a közjegyző végrehajtási záradékkal látott el,

c) a bíróság végrehajtást elrendelő, letiltó, illetőleg átutalási végzése, továbbá közvetlen bírósági felhívást tartalmazó határozata, valamint a közjegyző letiltó és átutalási végzése,

d) a bíróság pénzbüntetésről, pénzmellékbüntetésről, pénzbírságról, rendbírságról, vagyonelkobzásról, az Európai Unió tagállamában büntetőeljárásban bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott pénzüsszegekről, valamint az Európai Unió tagállamában büntetőeljárásban alkalmazott vagyonelkobzásról szóló értesítése,

e) a bíróság bűnügyi költségről, elővezetési és kíséresi költségről szóló értesítése, továbbá a bírósági gazdasági hivatalnak a közjegyző által kiszabott pénzbírságról, az ügyészség által kiszabott rendbírságról, megállapított bűnügyi költségről, az ügyészség és a nyomozó hatóság által megállapított elővezetési és kíséresi költségről, valamint a pártfogó felügyelői szolgálat által a közvetítői eljárásban megállapított, az állam által előlegezett és visszatérítendő költségről szóló értesítése,

f) a bűnügyi zárlatot elrendelő határozat,

g) az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtására zárlatot elrendelő végzés.”

A végrehajtás bírósági elrendelése

A bírósági végrehajtás - mint polgári nemperes eljárás - tagolt, több fázisból álló eljárás. A jogirodalom a végrehajtási eljárást két szakaszra különbözteti meg, a végrehajtás elrendelését és a végrehajtás foganatosítását. Mi a magunk részéről a végrehajtás lezárását szintén önálló egységnek tekintjük. Ekkor ugyanis a foganatosítás már megtörtént, tehát a végrehajtás foganatosításához e szakasz nem köthető, mint ahogy elrendeléséhez sem. A végrehajtó e fázisban nemcsak a befolyt összeg kifizetését, hanem felosztását is elvégzi, ennek során felosztási tervet, majd elszámolást készít, s intézkedése ellen sajátos jogorvoslatok - többek között a végrehajtási kifogás - nyílnak meg. Mindezek alapján indokoltnak tekintjük a végrehajtási eljárás lezárását önálló szakaszként számon tartani.

A végrehajtás elrendelése bírósági döntéssel történik. A bíróságnak a végrehajtás elrendelésekor állást kell foglalnia a legfontosabb kérdésben, adottak-e a végrehajtás elrendelésének törvényi feltételei. Amennyiben nem, a végrehajtás elrendelését a bíróságnak meg kell tagadnia. A végrehajtást elrendelő bíróságnak ugyanakkor nem feladata teljesítések és elszámolások helyességének vizsgálata (*BH1997. 347.*). Törvénytörő a végrehajtási lap kibocsátása, ha az a Vht.-nak a végrehajtás elrendelését szabályozó általános és a végrehajtási lap kibocsátására vonatkozó speciális előírásokba ütközik (*BH2002. 190.*).

A Vht. szerint a végrehajtást elrendelő bíróság az illetékes bírói fórum több, a végrehajtási eljárás során felmerülő vitás kérdés eldöntésében. Eljárási illetékessége azonban nem pusztán a végrehajtási nemperes eljárásban van, hanem számos esetben a végrehajtáshoz kapcsolódó sajátos perindításoknál is a jogvita elintézésének bírói fóruma. Így a végrehajtás-megszüntetési, illetőleg -korlátozási perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a végrehajtási eljárást elrendelte. Kivétel, ha a végrehajtási eljárást a megyei bíróság vagy a munkaügyi bíróság rendelte el, ekkor kizárólag az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság az illetékes (*Pp. 367. §*). Amennyiben az adós a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal elrendelt végrehajtás során vitatja a követelés érvényes keletkezését, a végrehajtás megszüntetése iránti perre annak a bíróságnak van illetékessége, amely a végrehajtást elrendelte (*BH1998. 200.*).

A végrehajtási eljárás - a jogállami követelményeknek megfelelő - jogkorlátozó eljárás, az adós vagyoni, illetve személyiségi jogait érintő kényszerintézkedések alkalmazása. A végrehajtási eljárás e tulajdonságával magyarázható, hogy a végrehajtási eljárást elrendelni csak bírósági döntéssel lehet, s a bírói döntést írásban kell közölni a végrehajtási eljárást foganatosító szervvel, illetve a felekkel. A törvény szerint a végrehajtást végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni.

Jogrendszerünk azonban nemcsak a bíróság kezébe adja a végrehajtás elrendelésének lehetőségét. A Vht. 2-4. §-ai eseteiben a közigazgatási eljárás szabályai szerint megindított végrehajtás képezi a későbbi bírósági végrehajtás alapját, azaz egy már megindított végrehajtás alakul át bírósági végrehajtássá. A Vht. 10. §-a ezt a kört bővíti, e törvényhely értelmében - bizonyos esetekben - a végrehajtás megindítható az ügyészség által kiállított értesítéssel.

A fizetési meghagyás végrehajtásának elrendelése

A 2009. évi L. törvény alapjaiban megváltoztatta a végrehajtás elrendeléseinek menetét, és szabályait. A törvény külön fejezetben - a fizetési meghagyás végrehajtása - rendelkezik a jogerős fizetési meghagyás végrehajtásáról. A törvény e szakaszait 2010. június 1-jétől kell majd alkalmazni azzal, hogy a fizetési meghagyás végrehajtási szabályai szerint szükséges eljárni a biztosítási intézkedés iránti kérelem esetében is. A Vht. 16. és az új 23/C. §-ai pedig a közjegyzőnek egyéb végrehajtási eljárások elrendelésére ad lehetőséget. E szabályokat ott ismertetjük, itt csak a fizetési meghagyás végrehajtásáról írunk.

A közjegyző a jogerős fizetési meghagyás alapján rendeli el a bírósági végrehajtást. A végrehajtás elrendelésekor a közjegyzőnek a Vht.-t szabályait a speciális rendelkezések (2009. évi L. tv. 51-55. §) elsőbbségének elve szerint kell alkalmaznia.

A végrehajtási kérelmet, valamint a biztosítási intézkedés iránti kérelmet az erre rendszeresített űrlapon, papír alapon vagy elektronikus úton kell benyújtani.

A törvény a végrehajtási kérelemre analóg módon rendeli alkalmazni a fizetési meghagyásos eljárás megindításának szabályait (2009. évi L. tv. 10-13. §).

Ennek értelmében a végrehajtás iránti kérelmet - a 2009. évi L. törvény vagy az igazságügyért felelős miniszter (végrehajtási) rendelete eltérő rendelkezése hiányában - egy példányban kell benyújtani. A beadványokat - a beadvány szóban történő előterjesztését kivéve - űrlapon kell benyújtani, ha az igazságügyért felelős miniszter rendelete az adott beadványra űrlapot rendszeresít.

A költségkedvezmény iránti kérelem, az igazolási kérelem, a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem, részletfizetés és fizetésre halasztás engedélyezése iránti kérelem, valamint a félbeszakadással összefüggő beadványok kivételével a beadványokhoz melléleteket csatolni nem lehet.

A beadványhoz meghatalmazás nem csatolható; azt vagy magára a beadványra kell rávezetni, vagy a beadványnak tartalmaznia kell a meghatalmazott azon nyilatkozatát, hogy az ügyben érvényes és hatályos írásbeli meghatalmazással rendelkezik. A fél a nem jogi képviselőnek adott meghatalmazást a közjegyzőnél szóban is előterjesztheti. Meg kell jegyeznünk e rendelkezések a törvény alapján valószínűsíthetőek, ám a végrehajtási rendelet - amely a kommentár lezárásakor még nem ismert - e szabályoktól eltérően is rendelkezhet.

Elektronikus úton a kérelmet kizárólag az erre rendszeresített űrlapon lehet benyújtani. A beadványt minősített elektronikus aláírással és minősített időbélyegzővel kell ellátni vagy a hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és az elektronikus térítvevényről szóló 2009. évi LII. törvényben foglalt, a természetes személy hivatalos iratainak a hivatalos szervhez történő elektronikus kézbesítésére (benyújtására) vonatkozó szabályok szerint kell előterjeszteni.

Elektronikus úton beadványt - kivéve az ügyfélkapu használatát - úgy lehet benyújtani, hogy a beadvány adatait annak benyújtója a MOKK rendszerébe beviszi és minősített elektronikus aláírással, valamint minősített időbélyegzővel látja el. A 2009. évi LII. törvény alapján benyújtott kérelmet legalább közepes vagy magas biztonsági szinten történő azonosítás mellett az ügyfélkapuján belépve kell a MOKK rendszerébe bevinni.

A jogi képviselővel rendelkező fél vagy a vállalkozás beadványát kizárólag elektronikus úton terjesztheti elő, kivéve, ha a beadványához papíralapú mellékletet csatol.

Minősített elektronikus aláírással és időbélyegzővel ellátva, illetőleg a 2009. évi LII. törvény alapján benyújtott iratok esetében az ügyfélkapun magas biztonsági szinten történő azonosítás mellett belépve kell benyújtani a jogi képviselő által képviselt félnek és a jogi személynek a beadványát, a fizetési meghagyásos eljárás irataiba való betekintés iránti kérelmet, ha az egynél több ügy irataiba történő betekintésre irányul.

Az elektronikus úton benyújtani kívánt beadvány (végrehajtási kérelem) hiányosságairól a MOKK rendszere tájékoztatja az előterjesztőjét; a beadvány adatainak a MOKK rendszerébe történő bevitelére akkor kerül sor, ha az előterjesztő a hiányokat pótolja. A végrehajtási kérelem adatainak beviteléről annak benyújtója a MOKK rendszerén keresztül, elektronikus úton automatikusan visszaigazolást kap. A visszaigazolás a beadvány tartalmi elemeit, az adatbevitel időpontját, az ügyszámot, az eljáró közjegyző nevét és székhelyét, valamint ha a díj - díjköteles beadvány esetén - megfizetésre került, a díj megfizetéséről szóló igazolást tartalmazza. Díjköteles beadvány beérkezési idejének az ügyintézési határidő számítása szempontjából azt a napot kell tekinteni, amikor a díjat a MOKK bankszámláján jóváírták.

A papír alapú kérelem - a közreműködés alól mentesített közjegyző kivételével - bármelyik közjegyzőnél benyújtható. Ha a fél a beadványához mellékletet csatol azt kizárólag az eljáró közjegyzőnél nyújthatja be. A közjegyző a kérelem adatait haladéktalanul, de legfeljebb három munkanapon belül rögzíti a MOKK rendszerében.

A hiányok pótlására vonatkozó felhívást a beadvány adatait rögzítő közjegyző akkor is kibocsáthatja, ha az ügyben nem ő jár el. Hiánypótlási felhívás esetén a kérelmet nem kell visszaadni a félnek.

Ha az ügyben nem az a közjegyző jár el, akinél a kérelmet előterjesztik, a beadvány adatainak a MOKK rendszerében történő rögzítésével, automatikusan kerül megküldésre az eljáró közjegyzőnek.

A miniszteri rendeletében meghatározott, gépi úton feldolgozható és az ügy egyedi azonosítására alkalmas azonosítót tartalmazó papíralapú űrlapon előterjesztett kérelmet közvetlenül a MOKK-hoz is be lehet nyújtani. Ebben az esetben a MOKK a beadványt a beadvány adatainak a MOKK rendszerében történő rögzítésével elektronikus úton haladéktalanul megküldi az eljáró közjegyzőnek. Amennyiben a beadvány adatait nem az eljáró közjegyző rögzíti a MOKK rendszerén, az eljáró közjegyzőre vonatkozó ügyintézési határidő a beadvány adatainak a MOKK rendszerében történő rögzítésével kezdődik meg.

Mivel a rendszer teljesen elektronizált - és e szabály következik a 2009. évi L. törvényből - a végrehajtást bármelyik közjegyző elrendelheti. Ezért a végrehajtás elrendelése iránti ügyek elosztására a fizetési meghagyásos ügyek elosztására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Az ügyelosztás rendje a következőket jelenti. Az elektronikus úton előterjesztett végrehajtási kérelem elosztása a MOKK rendszerének alkalmazásával automatikusan - kivéve azt a közjegyzőt, akit mentesítettek - a közjegyzői székhelyek között egyenlő arányban történik. A jelenlegi rendelkezések alapján a papír alapon benyújtott és a szóban előterjesztett végrehajtási kérelem folytán indult eljárásban az a közjegyző jár el, aki a fizetési meghagyási eljárásban eljár. Megjegyezzük, e szabály a miniszteri rendeletben még változhat.

A végrehajtási kérelmet a fél egyébként - a mentesített közjegyzőt kivéve - bármelyik közjegyzőnél benyújthatja vagy előterjesztheti.

A 2009. évi L. törvény 52. § (3) bekezdése alapján a jogerős fizetési meghagyás végrehajtásának elrendelésekor alkalmazni kell a törvény 15-17. §-ait, a 18. § (1) és (3)-(5) bekezdéseit, a 23. § (1) bekezdését, a 24. § (1) bekezdés *j)* és *k)* pontjait, valamint a 26. § (1)-(4) bekezdéseit.

E törvényi analógia szerint a belföldi idézési címmel és belföldi idézési című képviselővel sem rendelkező jogosult a végrehajtási kérelem előterjesztésével egyidejűleg a Pp. 100/A. §-ának megfelelő alkalmazásával köteles belföldi idézési című kézbesítési megbízottat megjelölni. E kötelezettség elmulasztása esetén a kérelmet el kell utasítani, és az erről rendelkező végzést a jogosult részére hirdetmény útján kell kézbesíteni. Amennyiben a kézbesítési megbízott megjelölésének kötelezettségét eredményező körülmények az eljárásnak a végrehajtás elrendelése után állnak be, és a jogosult kézbesítési megbízottat nem jelölt meg, erre tekintettel hiánypótlás elrendelésének vagy a jogosult külön felhívásának nincs helye, az iratot ilyen esetben hirdetmény útján kell a jogosultnak kézbesíteni.

A végrehajtási iratokat hiánypótlás elrendelése vagy a jogosult külön felhívása nélkül hirdetmény útján kell kézbesíteni akkor is, ha a kézbesítési megbízottnak az iratok ténylegesen kézbesíthetők nem voltak.

Hirdetményi kézbesítés esetén a közjegyző a MOKK honlapján a címzett nevét, utolsó ismert idézési címét, a hirdetményi úton kézbesítendő irat megnevezését, az ügyszámot és a hirdetmény közzétételének napját tartalmazó hirdetményt azzal a felhívással teszi közzé, hogy a kézbesítendő iratot a címzett bármelyik közjegyzőnél megtekintheti. Ha az iratot a címzett a hirdetmény közzétételétől számított 15 napon belül megtekinti, a megtekintés napján, minden más esetben a hirdetmény közzétételét követő tizenötödik napon kell az iratot kézbesítettnek tekinteni.

A végrehajtást elrendelő határozatra - eltérő törvényi rendelkezés hiányában - a Pp.-nek a keresetlevél kézbesítésére vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. Ha a jogerős fizetési meghagyás alapján a végrehajtás még nem indult meg, a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem a Pp. 99/A. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjeszthető elő. A végrehajtást elrendelő közjegyzői határozat a kötelezettnek hirdetmény útján nem kézbesíthető.

A fél kérheti, hogy a részére szóló iratok a hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és az elektronikus tértivevényről szóló 2009. évi LII. törvényben foglalt, a hivatalos szerv hivatalos iratainak kézbesítésére vonatkozó szabályok szerint, elektronikus úton kerüljenek kézbesítésre.

Vállalkozás és jogi képviselővel rendelkező fél részére az iratokat - egyes törvényi eseteket (a jelenlevő félnek nyomban kézbesíthető irat, a miniszteri végrehajtási rendeletben - majdan - meghatározott iratokat kivéve - a hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és az elektronikus tértivevényről szóló 2009. évi LII. törvényben foglalt, a hivatalos szerv hivatalos iratainak kézbesítésére vonatkozó szabályok szerint, elektronikus úton kell kézbesíteni. Az elektronikus iraton minősített elektronikus aláírást és minősített időbélyegzőt kell elhelyezni.

Egyéb általános szabályok

A jogerős fizetési meghagyás végrehajtása elrendelése iránti eljárásban beavatkozásnak és - a jogutódlás esetét kivéve - perbehívásnak, illetve perbevonásnak nincs helye. Az eljárásban a Pp. határidők számításáról rendelkező 104/A. § (1) bekezdését alkalmazni kell.

A kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem és az igazolási kérelem tárgyában hozott végzést, valamint az elutasító végzés ellen előterjesztett fellebbezést a kérelmet előterjesztő félén kívüli feleknek megküldeni nem kell. Az elutasító végzés ellen a kérelmet előterjesztő fél fellebbezhet.

A végrehajtás elrendelése iránti eljárásban a fél meghallgatásának nincs helye, kivéve a kérelem szóbeli előterjesztését, a fél szóbeli tájékoztatását és a költségkedvezmény iránti kérelem tárgyában való döntéshez szükséges meghallgatást. Egyebekben, ahol a Pp. meghallgatást említ, ott ezen a fél írásbeli nyilatkoztatását kell érteni. Ugyancsak nincs helye bizonyítási eljárás lefolytatásának. Ez azonban nem akadályozza a költségkedvezmény, valamint a részletfizetés és fizetésre halasztás engedélyezése iránti kérelem alaposágának a közjegyző általi megvizsgálását.

Amennyiben törvény vagy a végrehajtásért felelős miniszter rendelete másképpen nem rendelkezik, a közjegyző a határozatait és más iratait a MOKK rendszerén keresztül állítja elő. A MOKK rendszerén keresztül előállított és központilag kinyomtatott jegyzőkönyv (igazolás), aktanyomat és határozat (értesítés, végrehajtási lap) az eljáró közjegyző nevét, székhelyét és bélyegzőlenyomatának képét tartalmazza; az a közjegyző aláírása nélkül hiteles. A közjegyző, illetve a MOKK rendszere által előállított jegyzőkönyv (igazolás), aktanyomat, határozat (értesítés, végrehajtási lap), az ezekről kiállított hiteles kiadmány közokirat. Ugyanilyen bizonyító erővel bizonyítja a felek beadványairól, valamint a kézbesítési bizonyítványról (tértivevényről) a közjegyző vagy a MOKK rendszere által készített másolat, illetve ezen iratokról a rendszerbe bevitt adatok alapján készített okirat azt, hogy annak tartalma az eredeti okirattal megegyezik.

A fizetési meghagyás végrehajtása elrendelésére vonatkozó speciális szabályok

A közjegyző a kérelmet nyomban, de legkésőbb a számára nyitva álló határidőn belül (15 nap, elektronikus előterjesztés esetében 3 munkanap) megvizsgálja annak megállapítása érdekében, hogy nem kell-e a felet a hiányok pótlására felhívni, nincs-e helye az ügy áttételének vagy a kérelem hivatalból történő elutasításának, és a szükséges intézkedéseket megteszi. Ha a közjegyző a határidőt elmulasztja, a határidő utolsó napját követő munkanapon a MOKK rendszere útján a közjegyző nevében automatikusan kerülnek megtételre a szükséges intézkedések. Amennyiben a jogi képviselő által benyújtott kérelem nem tartalmazza a jogszabályokban (*Pp., Vht., 2009. évi L. törvény*) foglaltakat vagy elmulasztották az eljárási díj megfizetésére vonatkozó kötelezettség teljesítését, illetve a jogi képviselővel rendelkező fél vagy a jogi személy fél kérelmét nem elektronikus úton terjesztette elő - és erre nincs különös törvényi kivétel - a közjegyzőnek a kérelmet hivatalból végzéssel el kell utasítania. Amennyiben azonban kérelem hivatalból történő elutasításának vagy az ügy áttételének nincs helye, és ha nem kell a felet a hiányok pótlására felhívni, vagy a fél a hiánypótlási kötelezettségének eleget tett, a közjegyző az ellenfél meghallgatása (nyilatkoztatása) nélkül köteles a végrehajtást elrendelni.

A közjegyző a végrehajtás elrendelésére szolgáló okiratot elektronikus bocsátja ki, és a hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és az elektronikus tértivevényről szóló 2009. évi LII. törvényben meghatározott módon kézbesített a félnek, ha e törvény elektronikus kézbesítést ír elő. A törvényhely kizárja annak a szabálynak alkalmazhatóságát, amely szerint a fizetési meghagyást a kérelmetől eltérően nem lehet kibocsátani. Ez azt jelenti, hogy a végrehajtást a kérelemtől elérő módon is el lehet rendelni.

A végrehajtás a fizetési meghagyásos eljárásnak a MOKK rendszerében rögzített adatai alapján kerül elrendelésre. Jogvesztő és objektív határidőt is előírt a törvény, a végrehajtási kérelem a fizetési meghagyás jogerőre emelkedését követő 10 év után nem terjeszthető elő.

A közjegyző által elrendelt végrehajtás során a végrehajtási lap az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyben a MOKK rendszerén keresztül elektronikus közokiratként kerül kiállításra, és egy példányban, elektronikus úton, a MOKK és a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara elektronikus rendszerén keresztül kerül megküldésre a végrehajtónak. A végrehajtó az elektronikus közokiratról papír alapú közokirati másolatot készít. A Vht.-ban meghatározott iratokat a végrehajtó a MOKK számítógépes rendszerén keresztül, elektronikus úton küldi meg a közjegyzőnek. A végrehajtási lap visszavonása iránti kérelem előterjesztésére a végrehajtási kérelem előterjesztésére, a visszavonásról rendelkező végzés megküldésére ugyancsak a végrehajtási lap megküldésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

A közjegyzői végrehajtás költsége

A jogerős fizetési meghagyás végrehajtásának elrendeléséért nem illetéket, hanem a MOKK részére - a MOKK rendszere üzemeltetési költségeinek, valamint a közjegyzők munkadíjának és költségeinek fedezése érdekében - díjat kell fizetni, melynek mértéke a díjalap 1%-a, de legalább 5000 forint, legfeljebb 150 000 forint (végrehajtási díj). A

végrehajtási díjat a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli. A végrehajtási díjat végrehajtási költségként kell behajtani.

A biztosítási intézkedés elrendeléséért a MOKK részére - a MOKK rendszere üzemeltetési költségeinek, valamint a közjegyzők munkadíjának és költségeinek fedezése érdekében - díjat kell fizetni, melynek mértéke a díjalap 1%-a, de legalább 5000 forint, legfeljebb 30 000 forint. A díjat az intézkedést kérő előlegezi és - ha a Vht. 201-201/A. §-ai eltérően nem rendelkeznek - az adós viseli. A díjat végrehajtási költségként kell behajtani.

A végrehajtás, valamint a biztosítási intézkedés elrendeléséért további díj és illeték - ide nem értve a jogorvoslati eljárás illetékét - nem számítható fel. Tehát a közjegyzői határozat elleni jogorvoslat már illetékköteles.

A törvény rendelkezik a végrehajtási díj felhasználásáról. A végrehajtási díj és a biztosítási intézkedés elrendeléséért fizetendő díj kétharmadát a MOKK a végrehajtást elrendelő közjegyzők között az elvégzett munka arányában az igazságügyért felelős miniszter rendeletében meghatározottak szerint munkadíj és költségtérítés címén felosztja. A fennmaradó összeg felét a MOKK a működésére fordítja, a fennmaradó összeg másik fele a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamarát illeti, mely azt a működésére fordítja.

A végrehajtási díjra és a biztosítási intézkedés elrendeléséért fizetendő díjra, illetve a végrehajtás elrendelésére irányuló eljárásra a törvény speciális szabályokat ír elő. Az eljárási díj alapja a pénzkövetelés végrehajtási eljárás megindításakor fennálló, járulékok nélkül számított értéke (díjalap).

Az eljárási díjat a jogosult az eljárás megindításakor köteles megfizetni, kivéve, ha az eljárási díj megfizetéséről utólag kell határozni; az utóbbi esetben az eljárási díjat az viseli, akit a közjegyző, illetve a bíróság erre kötelez. A részletekben való teljesítés, fizetésre halasztás engedélyezése iránti eljárás díját a kötelezett a kérelem előterjesztéskor köteles megfizetni; a díjat a kérelmező viseli. A végrehajtási kérelem elektronikus úton történő benyújtása vagy szóbeli előterjesztése esetén a kérelem mindaddig nem rögzíthető a MOKK rendszerén, amíg annak előterjesztője díjfizetési kötelezettségének eleget nem tett.

Több díjfizetésre kötelezett fél esetén a felek egyetemlegesen kötelesek az eljárási díjat megfizetni. E rendelkezés nem zárja ki, hogy a felek - az egymás közötti viszonyukban - az eljárási díjat érdekeltységük arányában osszák meg. E rendelkezéseket az eljárási költség viselésére is megfelelően kell alkalmazni.

Az eljárási díjat a végrehajtási kérelem elektronikus benyújtása esetén bankkártyával kezdeményezett átutalással, a kérelem papíralapon, postai úton történő beadása esetén postai készpénz-átutalási megbízással (a befizetés tényét igazoló szelvényt a kérelemhez mellékelni kell), vagy az igazságügyért felelős miniszter rendeletében meghatározott módon kell megfizetni. Fennáll a törvényi lehetőség, hogy az igazságügyért felelős miniszter rendeletében meghatározott fizetési mód alkalmazását kötelezővé teszi. Amennyiben a fél az általa fizetendő eljárási díjnal többet fizetett meg, a különbözetet részére a MOKK visszautalja vagy kiutalja.

Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy e szabályok csak a fizetési meghagyás végrehajtására vonatkoznak. Azokban az esetekben, amikor a közjegyző nem a jogerős fizetési meghagyás alapján rendeli el a végrehajtást, a Vht. új 31/E. §-a szerint kell a díjat megfizetni.

Költségviselési kedvezmények

A végrehajtási eljárásban is alkalmazni kell a 2009. évi L. törvénynek a fizetési meghagyásos eljárásra előírt költségkedvezményeit. Így aki a törvény szerinti személyes költségkedvezményt élvez, az nem kötelezhető az eljárás megindításakor történő díjfizetésére (előlegezésére). Aki azonban végrehajtási eljárást megelőzően a MOKK-kal szemben díjfizetési kötelezettségének nem tett eleget sem személyes, sem bizonyos, a törvény 49. § (3)-(4) bekezdéseiben meghatározott tárgyi költségkedvezményben nem részesíthető.

A törvény 48. §-a alapján azt a természetes személy, aki jövedelmi és vagyoni viszonyai folytán az eljárási költséget fedezni nem tudja, jogai érvényesítésének megkönnyítése végett - kérelmére - részleges vagy teljes költségfeljegyzési jog illeti meg (személyes költségfeljegyzési jog). A költségfeljegyzési jog alapján a fél részben vagy egészben mentes az eljárási díj és a másolati díj előlegezése, valamint a közjegyző határozata ellen előterjesztett fellebbezés és az ellentmondás folytán perré alakult eljárás illetékének viselése alól.

A személyes költségfeljegyzési jogra a Pp. 85. §-át és 86. § (1)-(3) bekezdéseit megfelelően alkalmazni kell, a Pp. 84-92. §-ait egyebekben nem lehet alkalmazni.

Másolati díj alól mentes az eseti gondnok és az ügygondnok részére a közjegyző által készített egyszeri jegyzőkönyv vagy egyéb iratmásolat. Eljárási díjmentes a határozat kijavítása és kiegészítése iránti kérelem.

A 48. § szerinti költségkedvezmény esetén a díj megfizetéséről és viseléséről a közjegyző határozatában rendelkezik. A költségkedvezmény folytán meg nem fizetett díjat végrehajtási költségként kell behajtani.

A jogosult a költségkedvezmény iránti kérelmét a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelemnek előterjesztésével egyidejűleg is előterjesztheti. A kérelmet elektronikus úton nem lehet benyújtani. A kérelemhez mellékelni kell a külön jogszabályban meghatározott mellékleteket. A költségkedvezmény engedélyezésére

vonatkozó eljárási szabályokat kell alkalmazni a költségkezdvezmény iránti kérelemnek a végrehajtási eljárás megindításakor történő előterjesztésére.

A közjegyző a végrehajtási kérelemnek a MOKK rendszerében történő rögzítését megelőzően dönt a költségkezdvezmény iránti kéreletről. A kérelmet részben vagy egészben elutasító végzés ellen a jogosult a közjegyző székhelye szerint illetékes megyei bírósághoz fellebbezhet. A fellebbezést észrevételezésre nem kell megküldeni a kötelezettnek. A felet költségkezdvezményben részesítő jogerős végzés a peres eljárásra is hatályos, azonban a perben eljáró bíróság a végzést hatályon kívül helyezheti vagy megváltoztathatja.

Amennyiben a közjegyző a jogosult költségkezdvezmény iránti kérelemnek nem, vagy csak részben ad helyt, a végrehajtási kérelmet a MOKK rendszerében csak azután lehet rögzíteni, ha a jogosult az eljárási díj megfizetése iránti kötelezettségének eleget tett. Ha a fellebbezés eredményeként a megyei bíróság a jogosult költségkezdvezményét kiterjesztette, a végrehajtási kérelmet az így fizetendő eljárási díj megfizetése után lehet rögzíteni a MOKK rendszerében. Ha a megyei bíróság végzése alapján a jogosult nem köteles az eljárási díj előlegezésére, a közjegyző a végrehajtási kérelmet a másodfokú végzés kézhezvételét követően haladéktalanul, de legfeljebb egy munkanapon belül rögzíti a MOKK rendszerében.

Amennyiben a közjegyző a jogosultat költségkezdvezményben részesítette, a végrehajtási kérelemnek a MOKK rendszerén történő rögzítésekor a közjegyző nyilatkozik arról, hogy a jogosultat költségkezdvezmény illeti meg, megjelöli annak mértékét és jogcímét; ha a költségkezdvezmények tárgyában a másodfokú bíróság döntött, a nyilatkozatban elegendő erre a tényre utalni és a végzés számát feltüntetni. Egyébként a költségkezdvezmény tárgyában benyújtott és keletkezett iratokat, eljárási cselekményeket nem kell a MOKK rendszerében rögzíteni. A közjegyző a nyilatkozat tartalmáért és a költségkezdvezmény jogosult részére történő biztosításának jogszerűségéért a MOKK-nak anyagi felelősséggel tartozik.

A területi közjegyzői kamara ellenőrizheti a költségkezdvezmények tárgyában hozott és első fokon jogerőre emelkedett határozatok jogszerűségét; ha a határozat jogszabálysértő, a közjegyzőt a juttatott kezdvezménynek a MOKK részére történő megtérítésére kötelezi. A területi kamara jogerős és végrehajtható határozata alapján a MOKK a közjegyzőt a díjmegosztásra vonatkozó szabályok alapján megillető összegből a jogszerűtlenül juttatott kezdvezmény összegét levonja. A területi kamara határozata és a MOKK levonási joga a jogosult már megkapott kezdvezményét nem érinti.

Az európai fizetési meghagyás közjegyzői végrehajtása

A 2009. évi L. törvény 59. § (9) bekezdése szerint az európai fizetési meghagyás végrehajtásának magyar közjegyző általi elrendelése iránti eljárásra e törvénynek a végrehajtás elrendelésére vonatkozó szabályait kell alkalmazni. Ugyancsak alkalmazni kell az eljárási díjakra vonatkozó előírásokat.

Nem lehet azonban alkalmazni semmilyen törvényi analógiával a fizetési meghagyás kibocsátása során sem alkalmazható szabályokat: így a végrehajtói kézbesítés, a kézbesítési vélelem szabályait (2009. évi L. tv. 32-33. §).

A végrehajtható okiratok

A végrehajtható okirat fogalma nem azonos a végrehajtás alapjául szolgáló okirattal. Az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet hatálybalépése óta a végrehajtható okirat (végrehajtási lap) eltér a végrehajtás alapjául szolgáló okirattól (polgári bíróság ítélete). A bírósági végrehajtásban a végrehajtható okirat lesz az irányadó, ennek a kiállítás maga az a döntés, amivel a bíróság elrendeli a végrehajtást.

A végrehajtási lap és a végrehajtási záradék esetében technikailag a végrehajtást kérő tölti ki az űrlapot, és ezt mint végrehajtási kérelmet nyújtja be a bíróságnak. A bírósági kiállítás azt takarja, hogy bíróság megvizsgálja, a végrehajtás fennállásának törvényes feltételei fennállnak-e, a végrehajtást kérő a jogi előírásoknak megfelelően töltötte-e ki az űrlapot. Az űrlap adatait a bíróság változtathat, gyakori hogy a végrehajtási lap 12. pontjába felsorolt végrehajtási költségek közül a végrehajtást kérő részére behajtható, a végrehajtás elrendelésével járó költség - többnyire a jogi képviselő munkadíja itt kerül számszerűen megnevezésre - rovatot másként tölti ki. Amennyiben a bíróság eltérő módon bocsátja ki a végrehajtási lapot, erről végzést hoz, melyet a végrehajtást kérőnek közvetlenül, az adósnak a végrehajtó útján kézbesít. Végzése ellen a felek jogorvoslattal élhetnek, azonban e jogorvoslat a végrehajtás okirat szerinti foganatosításának nem akadály.

A Vht. jelen szakasza felsorolja mindazokat a végrehajtható okiratokat, amelyek polgári igény (követelés) behajtására vonatkoznak. A felsorolás a hazai okiratok mellett kiterjed - Magyarország európai uniós tagságából eredő kötelezettsége alapján - egy másik tagállamban hozott határozat végrehajtható okiratként történő elismerésére. A törvényben felsorolt határozatok végrehajtható okiratok, szemben más tagállamban, vagy az Európai Unió szervei által hozott határozatokkal, amelyek alapján vagy végrehajtási lap kiállítása, vagy végrehajtási záradék kiadása

történik. A törvényi felsorolással kifejezésre jut egyébként végrehajtási jogunk utóbbi évtizedekre jellemző fejlődése, ennek során a végrehajtásra vonatkozó jogterület a polgári igények végrehajtásának általános jogává lépett elő.

A végrehajtható okiratok alapját képező határozatokkal szemben a törvény egy rendkívül fontos feltételt fogalmaz meg, a végrehajtható határozatnak végrehajthatónak kell lennie. A végrehajthatóság nem egy absztrakt kötelezettség okiratba foglalását jelent, hanem a végrehajtás konkrét lépéseinek előírását, az adós részcsелеkményeinek meghatározását, amennyiben például cselekmény végrehajtásról van szó. A végrehajtás szükséges lépései egyértelmű meghatározásának elmaradása az ítélet hatályon kívül helyezését vonja maga után (*BH1999. 122.*).

A végrehajtási lap és a végrehajtási záradék

A végrehajtható okiratok közül a törvény először a végrehajtási lapot sorolja fel. Kiállításának konkrét szabályait másik törvényhely alatt találjuk (*Vht. 15-19. §*). A végrehajtási lap kiemelését indokolja, hogy a végrehajtás elrendelésének tipikus módja a végrehajtási lap kiállítása. A közjegyzők jogszolgáltató tevékenysége fejlődésének eredményeképpen egyre erősödik és egyre nagyobb szerepet tölt be - határon belül és határon túl - a közokiratok forgalma. A közokiratokra a *Vht. 20-25. §*-ai rendelkezéseinek megfelelően végrehajtási záradék rávezetése kérhető, s a végrehajtási záradék okiratra történő rávezetésével a végrehajtási lappal egyező módon indul meg a végrehajtás.

A végrehajtás elrendelésének két „klasszikus” típusa között nem annyira a végrehajtási formanyomtatványok tartalmában, vagy a végrehajtás foganatosításának szabályaiban, hanem a hozzájuk kötődő intézményi kapcsolatokban, az általuk kiváltott különböző joghatásokban mutatható ki eltérés. A legfontosabb, és leglényegesebb különbség perjogunkban található, ahol a *Pp. XXV.* Fejezetében szabályozott végrehajtási perek közül a végrehajtás megszüntetése és korlátozás iránti per perindítási előfeltételei veszik figyelembe a végrehajtás elrendelésének, megindításának kétféle módját. Szűkebb a perkapu, ezért a peres igényérvényesítés kivételes, ha bírósági eljárás volt a végrehajtási eljárás előtt folyamatban, azaz végrehajtási lappal indul a végrehajtás.

A végrehajtási lappal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha a perben közölni kívánt tény akkor következett be, amikor az már nem volt közölhető a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló határozat meghozatalát megelőző eljárásban, vagy a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló egyezség megkötése után következett be (*Pp. 368. §*).

Tágabb a perkapu, ha végrehajtási záradékkal vagy vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal rendelték el a végrehajtást. A végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, ha a követelés egészen, illetőleg részben megszűnt, ha a végrehajtást kérő a teljesítésre halasztást adott, és az időtartama nem járt le, illetve az adós a követeléssel szemben beszámítható követelést kíván érvényesíteni (*Pp. 369. §*).

A perkapu szűkebb vagy tágabb kinyitásának perjogi és perdogmatikai megfontolásai vannak. Nincs elfogadható indoka annak, hogy egy lezárt perben hozott jogerős és végrehajtható ítélet végrehajtásának foganatosítása közben újra lehessen vitatni magának az ítéletnek a megalapozottságát, jogszerűségét, ezért szűkebb a *Pp. 368. §*-ának perindítási feltételrendszere. Egy perben lezárt jogvita újvizsgálata a perújítási eljárás jogi célja, nem tartozik a végrehajtási eljárás jogorvoslati keretébe. Másfelől ítélt dolog, jogerős döntés született, a jogerős határozat felülmérlegelése a végrehajtási eljárásban minden létező eljárásjogi alapelvvel ütközne. Ugyanakkor a közjegyzői okiratba foglalt tartozás vagy követelés elismerését nem előzte meg egy peres, kontradiktórium eljárás, nem vizsgálta meg a bíróság a követelés megalapozottságát, jogi indokoltságát, ezért még a végrehajtási eljárásban helye lehet egy erre vonatkozó bírói vizsgálatnak (*Pp. 369. §*).

Végrehajtható okiratnak minősülnek, minden további alaki vagy tartalmi transzformáció nélkül a bíróság végrehajtást elrendelő legkülönbözőbb határozatai. Ezek lehetnek önálló végzések (*letiltó végzés, Vht. 24. §*), de lehetséges, hogy a végrehajtható bírói rendelkezés más határozat részeként kerül megfogalmazásra (*közvetlen bírósági felhívás, Vht. 28. §*). Jogunk szigorúan tilalmazza e közvetlen végrehajtási formák és határozatok halmozódását, netán az adós párhuzamos terhelését. Így abban az esetben, ha a bíróság korábban közvetlen bírósági felhívást tartalmazó határozatot adott ki, vagy közvetlen bírósági letiltást bocsátott ki, kizárólag az adós munkabéréből történő behajtás céljából újabb végrehajtható okirat - például bírósági letiltó végzés - kiadásának nincs helye (*BDT1999. 42.*). Jogerős ítéletben már egyszer megítélt marasztalási összeg megfizetése iránt újabb keresetet sem lehet előterjeszteni, ha a végrehajtást kérő úgy ítéli meg, hogy az adós a jogerős ítéletbe foglalt kötelezettségét nem teljesítette maradéktalanul, a még fennálló tartozás behajtására végrehajtási eljárást kell kezdeményeznie (*15-H-PJ-2007-3.*). A kétszeres végrehajtás tilalmát tartalmazza az a bírói határozat, amely kimondja, amennyiben a végrehajtást kérő az utóbb kezdeményezett végrehajtási eljárásban részben olyan igényt is érvényesít elszámolás, beszámítás útján, amely már a korábban folyamatban volt végrehajtási eljárásban is a végrehajtás alapját képezte, ez a végrehajtás kérő oldaláról a kétszeres igényérvényesítést jelenti (*6-H-PJ-2007-16.*).

Egyéb végrehajtható okiratok

Az Európai Unió tagállamaiban hozott vagyonekobbzást kimondó, valamint a bűncselekmények elkövetése miatt kiszabott pénzbüntetésekről szóló határozatokat a kölcsönös elismerés kiterjesztését kimondó 2006/783/IB tanácsi kerethatározat alapján kell Magyarországon végrehajtani. A végrehajtható okirat a tagállami határozat alapján kiállított értesítés lesz, hasonlóan a magyar bíróságok büntetőügyekben kiállított, vagyoni jogi szankciókat tartalmazó ún. egységes értesítéséhez.

A 2006/783/IB tanácsi kerethatározat az Európai Tanács 1990. november 8-i, a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló egyezményén alapul. Már ez az egyezmény kötelezte az aláírókat, hogy ismerjék el és hajtsák végre a más felek által hozott vagyonekobbzást elrendelő határozatokat. Az aláírók kötelezettséget vállaltak továbbá arra, hogy vagyonekobbzást elrendelő határozatok beszerzésére irányuló kérelmet nyújtanak be az illetékes hatóságukhoz, majd, amennyiben az ilyen határozat megszületik, azt végrehajtják. Az egyezmény szerint a vagyonekobbzásra irányuló kérelem a másik aláíró országban akkor utasítható el, ha az a bűncselekmény, amelyre a kérelem vonatkozik, a megkeresett fél joga szerint nem bűncselekmény, illetve amennyiben a kérelem alapját képező bűncselekmény esetében a megkeresett állam jogában nincs lehetőség vagyonekobbzásra.

A kerethatározat célja, hogy megkönnyítse a tagállamok közötti együttműködést a vagyon elkobzására irányuló határozatok kölcsönös elismerése és végrehajtása tekintetében. A kerethatározat elősegíti, hogy egy tagállam elismerje, és saját területén végrehajtsa a másik tagállam büntetőügyekben illetékes bírósága által hozott vagyonekobbzást elrendelő határozatait. A kerethatározat biztosítja, hogy valamennyi tagállam rendelkezzen a bűncselekményekből származó jövedelmek elkobzására vonatkozó hatékony szabályokkal.

A tagállamok között a kölcsönös elismerés elvének és a bírósági határozatok azonnali végrehajtásának alapján folytatott együttműködés előfeltétele a kölcsönös bizalom. A bizalmi elv feltételezi, miszerint az elismerendő és végrehajtandó határozatok meghozatalára mindenkor a jogszerűség, a szubszidiaritás és az arányosság elvének betartásával kerül sor. Ezen elvek feltételezik továbbá, hogy a feleknek, illetve a jóhiszeműen érdekelt harmadik félnek (feleknek) biztosított jogok nem sérülnek. Ezért különös figyelmet kell fordítani annak megelőzésére, hogy jogi vagy természetes személyek által előterjesztett rosszhiszemű követelések számukra kedvező határozatot eredményezzenek. A kerethatározat megfelelő gyakorlati működése feltételezi az érintett illetékes nemzeti hatóságok közötti szoros kapcsolattartást, különösen a vagyonekobbzást elrendelő határozat több mint egy tagállamban való egyidejű végrehajtása esetén.

A vagyonekobbzást elrendelő határozat, amennyiben pénzösszegre vonatkozik (valamint annak hiteles másolata az ún. tanúsítvány) továbbítható azon tagállam illetékes hatóságához, amely tagállamban - a kibocsátó állam illetékes hatósága szerint ésszerű indokok alapján feltételezhetően - az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely ellen a vagyonekobbzást elrendelő határozatot hozták, vagyonnal vagy jövedelemmel rendelkezik.

Amennyiben a vagyonekobbzást elrendelő határozat meghatározott vagyontárgyakra vonatkozik, a vagyonekobbzást elrendelő határozat azon tagállam illetékes hatóságának továbbítható, amely tagállamban - a kibocsátó állam illetékes hatósága szerint ésszerű indokok alapján feltételezhetően - a vagyonekobbzást elrendelő határozat alá eső vagyontárgy található. Amennyiben nincs olyan ésszerű indok, amely alapján a kibocsátó állam számára megállapítható, hogy mely tagállamba küldheti meg a vagyonekobbzást elrendelő határozatot, azt azon tagállam illetékes hatóságának továbbítja, amely tagállamban annak a természetes személynek a szokásos tartózkodási helye, illetve jogi személy esetén nyilvántartott székhelye található, aki vagy amely ellen a vagyonekobbzást elrendelő határozatot kibocsátották.

A kibocsátó állam illetékes hatósága a vagyonekobbzást elrendelő határozatot végrehajtás céljából közvetlenül továbbítja a végrehajtó állam végrehajtására illetékes hatóságának olyan írásban dokumentálható módon, amely lehetővé teszi a végrehajtó állam számára a határozat hitelességének megállapítását. Az eredeti határozatot vagy annak hitelesített másolatát, valamint a tanúsítvány eredeti példányát - annak kérelmére - meg kell küldeni a végrehajtó államnak. Valamennyi hivatalos közlést közvetlenül ezen illetékes hatóságok között kell megtenni.

Amennyiben a vagyonekobbzást elrendelő határozat végrehajtására illetékes hatóság nem ismert a kibocsátó állam illetékes hatósága előtt, a kibocsátó állam az információnak a végrehajtó államtól való beszerzése érdekében minden szükséges módon tájékozódik, többek között az Európai Igazságügyi Hálózat kapcsolattartóin keresztül.

Ha a végrehajtó állam azon hatósága, amely a vagyonekobbzást elrendelő határozatot átvette, nem rendelkezik megfelelő hatáskörrel a határozat elismerésére és az annak végrehajtásához szükséges intézkedések megtételére, hivatalból továbbítja a határozatot az illetékes hatósághoz és erről tájékoztatja a kibocsátó állam illetékes hatóságát.

A végrehajtó állam illetékes hatóságai minden további alaki követelmény nélkül elismerik a kerethatározatban szabályozott, és részükre továbbított vagyonekobbzást elrendelő határozatot. Haladéktalanul meg kell tenniük az azonnali végrehajtáshoz szükséges intézkedéseket, kivéve, ha az illetékes hatóságok úgy döntenek, hogy az elismerés vagy végrehajtás megtagadását vagy a végrehajtás elhalasztását lehetővé tevő indokok valamelyikére hivatkoznak.

Abban az esetben, ha az elkobzás meghatározott vagyontárgyat érint, a kibocsátó és a végrehajtó állam illetékes hatóságai - amennyiben ezen államok joga ezt lehetővé teszi - megállapodhatnak abban, hogy a végrehajtó államban az elkobzás történhet a vagyontárgy értékének megfelelő pénzüsszeg megfizetésére irányuló követelés formájában.

Amennyiben a vagyoneklobzást elrendelő határozat pénzüsszetre vonatkozik, a végrehajtó állam illetékes hatósága a fizetés elmaradása esetén a vagyoneklobzást elrendelő határozatot az erre a célra hozzáférhető bármilyen vagyontárgyon végrehajtja. Ekkor a végrehajtó állam illetékes hatósága szükség esetén az elkobzandó összeget a vagyoneklobzást elrendelő határozat kibocsátásakor érvényben lévő árfolyamon átváltja a végrehajtó állam pénznemére.

A végrehajtó államnak a saját joga szerint illetékes igazságügyi hatósága szintén megtagadhatja a vagyoneklobzást elrendelő határozat elismerését és végrehajtását, amennyiben megállapítható, hogy a vagyoneklobzást elrendelő határozat végrehajtása ellentétes a *ne bis in idem* (kétszeres büntetés tilalmának) elvével, vagy a vagyoneklobzást elrendelő határozat olyan cselekményekhez kapcsolódik, amelyek a végrehajtó állam joga szerint nem minősülnek elkobzással sújtható bűncselekménynek.

Adó-, illeték-, vám- és devizaügyekben nem tagadható meg a vagyoneklobzást elrendelő határozat végrehajtása azon az alapon, hogy a végrehajtó állam joga nem tartalmaz ugyanolyan típusú adót vagy vámot, illetve nem ismer ugyanolyan típusú adó-, illeték-, vám- és devizajogszabályokat, mint a kibocsátó állam joga.

Minden tagállamnak meg kellett hoznia a szükséges rendelkezéseket annak biztosítására, hogy bármely érdekelt fél, a jóhiszemű harmadik feleket is beleértve, jogainak megőrzése érdekében jogorvoslattal élhessen a vagyoneklobzást elrendelő határozatok elismerésével és végrehajtásával szemben. A jogorvoslatot a végrehajtó állam jogával összhangban annak bírósága előtt kell kezdeményezni. A jogorvoslat a végrehajtó állam törvénye szerint felfüggesztő hatállyal bírhat. Ugyanakkor a vagyoneklobzást elrendelő határozat meghozatalát megalapozó érdemi indokokat a kibocsátó állam bírósága előtt nem lehet megtámadni. Jogorvoslat kezdeményezése esetében, ha arra a végrehajtó államban kerül sor, a kibocsátó állam illetékes hatóságát a jogorvoslatról értesíteni kell.

A vagyoneklobzást elrendelő határozat végrehajtására a végrehajtó állam joga szerint kerül sor és kizárólag annak illetékes hatóságai jogosultak dönteni a végrehajtási eljárás és az ahhoz kapcsolódó valamennyi intézkedés tárgyában. A jogi személy ellen hozott vagyoneklobzást elrendelő határozatot akkor is végre kell hajtani, ha a végrehajtó állam nem ismeri el jogi személyek büntetőjogi felelősségének elvét.

A kibocsátó állam illetékes hatósága - írásban dokumentálhatóan - haladéktalanul értesíti a végrehajtó állam illetékes hatóságát minden olyan döntésről vagy intézkedésről, melynek következtében a határozat végrehajthatósága megszűnik vagy azt a végrehajtó államtól bármely egyéb ok miatt visszavonják. A végrehajtó állam a kibocsátó állam illetékes hatóságának a döntésről vagy az intézkedésről szóló értesítést követően azonnal megszünteti a végrehajtást.

A vagyoneklobzást elrendelő határozat végrehajtásából befolyt pénz felett a végrehajtó állam a következők szerint rendelkezik:

- amennyiben a vagyoneklobzást elrendelő határozat végrehajtásából befolyt összeg kevesebb, vagy egyenlő, mint 10 000 euró, az összeg a végrehajtó államot illeti meg;

- egyéb esetekben a vagyoneklobzást elrendelő határozat végrehajtásából befolyt összeg 50%-át a végrehajtó állam átutalja a kibocsátó állam részére.

A vagyoneklobzást elrendelő határozat végrehajtásából befolyt, a pénztől különböző más vagyontárgyakat a végrehajtó állam értékesítheti. Másik lehetősége szerint a vagyontárgyakat átruházhatja a kibocsátó államra. Bizonyos esetektől eltekintve a végrehajtó állam nem köteles eladni vagy visszaküldeni a vagyoneklobzást elrendelő határozatban foglalt olyan meghatározott vagyontárgyakat, amelyek a nemzeti kulturális örökségéhez tartozó tárgyaknak minősülnek.

A kerethatározat alapján meghozandó intézkedések határideje 2008. november 24. volt. A tanácsi kerethatározatban meghatározott külföldi határozat alapján olyan értesítés állítandó ki, amely a Vht. 10. § d) pontja szerint végrehajtható okirat.

Ugyancsak értesítést kell kiállítani a magyar bíróságnak az Európai Unió tagállamában büntetésként kiszabott pénzüsszegekről, beleértve annak valamennyi formáját és módját. A közösségi határozatok esetében ún. kétlépcsős eljárás működik, a tagállam megfelelő igazságügyi szervének döntése után a magyar bíróság állítja ki az értesítést.

A magyar bíróság a Magyarországon kiszabott pénzbüntetésről, pénzmellék-büntetésről, pénzbírságról, rendbírságról, vagyoneklobzásról szintén értesítést állít ki. Ezen esetekben az értesítést a határozatot hozó bíróság állítja ki, a határozat megfelelő részének jogerőre emelkedése után.

A végrehajtható okirat mindezekben az esetekben az ún. egységes értesítés, amely a jogirodalom szerint egyszerűsített végrehajtási lapnak felel meg. Az értesítés végrehajtása a megyei bírósági végrehajtó hatáskörébe esik [Vht. 255. § a) pont].

Az egységes értesítés a pénz-, és pénzbüntetés jellegű vagyoni szankciók mellett kiállítható a büntetőeljárás során felmerült különböző költségekről. Az értesítést kiállíthatja egyrészt az a bíróság, amely a bűnügyi költségekről döntött, vagy melynek eljárásában azok felmerültek. Bizonyos esetekben a bíróság (megyei, Fővárosi bíróság) gazdasági hivatala állítja ki az értesítést. Erre akkor van lehetősége, ha az értesítést a nyomozó vagy az ügyészség által megállapított költségekről kell kiállítani, vagy az ügyész által kiszabott rendbírságot, bűnügyi költséget (például az eljárás ügyészi szakban megszűnik) kell az értesítés útján végrehajtani. Fontos megemlítenünk, hogy sem az ügyészség, sem a nyomozóhatóság közvetlenül nem állíthat ki értesítést, ez egyértelműen bírósági hatáskör.

A pártfogó felügyelői szolgálat a közvetítői eljárásban megállapítja a költségeket. A díjvisszafizetés rendjét a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Jstv.) és a végrehajtási rendeletét képező 56/2007. (XII. 22.) IRM rendelet szabályozza.

A Jstv. szerint kétféle támogatás engedélyezhető. Az egyikben a terheket az állam átvállalja az ügyfélről, a másik esetben csupán az előlegezés alól mentesíti a támogatott személyt. A visszatérítési kötelezettség értelemszerűen ehhez az esethez kapcsolódik, a visszatérítési kötelezettséget a megyei hivatal már a támogatás engedélyezésekor megállapítja, majd a támogatási nyilvántartásában rögzíti.

A Jstv. 36. §-a szerint, ha a félnek a támogatást vissza kell térítenie, erre az a jogi segítségnyújtó szolgálat kötelezi határozattal, amelyik a támogatást engedélyezte, és a tartozását a jogerős határozat alapján nyilvántartja. A visszatérítési kötelezettség elmulasztása esetén a jogi segítségnyújtó szolgálat - a fél kérelmére, indokolt esetben - egy alkalommal legfeljebb hat hónapra terjedő halasztást vagy részletfizetést adhat a teljesítésre, kivéve, ha a visszatérítésre a támogatás megvonása alapján kerül sor. Amennyiben a fél a fizetési feltételeket nem teljesíti, a jogi segítségnyújtó szolgálat írásban felszólítja arra, hogy a hátralékot egy összegben 30 napon belül fizesse meg.

Amennyiben erre sem kerül sor, úgy a vissza nem térített támogatás adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül. A teljesítés elmulasztása esetén a jogi segítségnyújtó szolgálat megkeresi a tartozás összegének behajtására hatáskörrel rendelkező szervet, eltérően a Vht. 255. §-ának *d*) pontjában foglaltaktól (vö. Vht. 255. § kommentára).

Az állam által előlegezett és a fél által visszatérítendő költségekről értesítés állítható ki, ami a Vht. jelen felhatalmazása alapján végrehajtható okirat.

Bűnügyi zárlatot a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 159. § (1) bekezdése szerint a bíróság rendel el akkor, ha a büntetőeljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyonekobzásnak van helye, avagy polgári jogi igényt érvényesítenek és alapos okkal tartani lehet attól, hogy a kielégítést megghiúsítják. A kielégítés biztosítása végett a terhelt egész vagyona, vagy annak egy része zár alá vehető. A zár alá vételt elrendelő határozat a Vht. alapján végrehajtható okirat. Polgári eljárásjogi jellegét tekintve e végrehajtási eljárás biztosítási végrehajtás.

Hazánknak az Európai Unió tagjaként végre kell hajtania azokat a határozatokat, amelyeket az Európai Unió szervei hoznak. E szervek és szervezetek döntései alapján a végrehajtást Magyarországon vagy végrehajtási lap kiállításával, vagy végrehajtási záradék okiratra történő rávezetésével rendeli el a magyar bíróság. A végrehajtás elrendelése előtt biztosítási intézkedésként a magyar jogalkalmazónak gondoskodnia kell a végrehajtást biztosító zárlat elrendeléséről. A zárlatot elrendelő magyar bíróság határozata - a zárlat foganatosítása végett - végrehajtható okiratként feji ki joghatását. A jogalkotó az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2007. évi CLXXX. törvény 12. §-ában egészítette ki a Vht. 10. §-át a *g*) ponttal, valamint a Vht.-ba egy önálló (*Vht. 204/A. §*) törvényhellyel rendelkezett e sajátos biztosítási intézkedésről. A biztosítási intézkedés (zárlat) végrehajtását a megyei (fővárosi) bíróság mellett működő megyei végrehajtó foganatosítja.

A 2009. évi L. törvény - 2010. június 1-jei hatállyal - a közjegyző által kiállított végrehajtási lapot, a közjegyző által végrehajtási záradékkal ellátott okiratot, és a közjegyző által kiszabott pénzbírságról szóló értesítést emelte be a végrehajtható okiratok közé. A jogerős fizetési meghagyásról, a Vht. 16. §-ába foglalt okiratokról azután a közjegyző állít ki végrehajtási lapot, és ugyancsak ő látja el végrehajtási záradékkal a Vht. újonnan beiktatandó 23/C. §-ában meghatározott közjegyzői okiratokat. A közjegyző tehát nemcsak a közjegyzői eljárásban kibocsátott fizetési meghagyás jogerőre emelkedése esetén, hanem más végrehajtandó okiratok végrehajtásakor is végrehajtási lapot állít ki. A közjegyző azokban az esetekben sújthatja pénzbírsággal az eljárás résztvevőit, amikor erre vagy külön törvények vagy a Vht. - bírói hatáskörben eljárva - ezt számára lehetővé teszik. Ilyen például a Vht. új 31. § (1) bekezdése alapján nyert felhatalmazással a Vht. 180. § (3) bekezdése esetében a gyermek átadásakor végrehajtói indítványra kiszabható rendbírság.

Végrehajtási kérelem

- Vht. 11. § (1) A bíróság a végrehajtható okiratot a végrehajtást kérő kérelmére állítja ki.**
(2) A végrehajtást kérő közölni köteles a végrehajtási kérelem előterjesztésekor

a) az adós nevét (cégnevét) és az azonosításához szükséges adatokat (legalább a születési idejét vagy az anyja nevét, illetőleg a cégjegyzékszámát), továbbá

b) az ügy körülményeitől függően: az adós lakóhelyét, munkahelyét, illetőleg székhelyét, telephelyét (a továbbiakban: székhelyét) és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helyét; e pontban felsorolt adatok közül legalább egyet közölni kell.

(3) Ingatlan-végrehajtás kérése esetén közölni kell az ingatlan-nyilvántartási adatokat.

Jegyzet: a (2) bekezdés a) pontjának szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 6. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtás elrendelése iránti kérelem

A bírósági végrehajtás nemperes eljárás, amely a végrehajtást kérő rendelkezési jogára visszavezethető kérelemre indul. A rendelkezési jog tartalmából következően a végrehajtási eljárás nem indul meg hivatalból, a Vht. 10. § e) pontja esetén sem, ekkor a bíróság gazdasági hivatala indítja meg az eljárást, e szervezet minősül végrehajtást kérőnek. Ugyancsak nem rendelhető el biztosítási intézkedés hivatalból.

A végrehajtást kérő rendelkezési joga annak eldöntése, elindítja-e a végrehajtási eljárást, ezért dönthet úgy, hogy nem indítja meg a végrehajtást. A Vht. 57. §-a szerint a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el, e törvényi határidő a végrehajtást kérő rendelkezési jogát időben korlátozza.

Az eljárásjogi szakirodalom legtöbbször a polgári nemperes eljárásokat a polgári perhez viszonyítva határozza meg. E definíció szerint minden eljárás, amely nélkülözi a peres eljárás sajátosságait, polgári nemperes eljárás (*Sárffy Andor: Magyar Polgári Perjog. Budapest, 1946.*). A nemperes eljárások kérelemre, de nem keresetlevéllel indulnak, ezekben az ügyekben nem feltétlenül bíróság jár el. Nem mindig lépnek fel ellenérdekű felek, ezért ezen eljárások kontradiktórius jellege inkább a kivétel, mintsem a fő szabály. A döntés nem ítélettel, hanem végzés vagy határozat formájában születik meg. A nemperes eljárásokat nem csak törvények, hanem egyéb jogszabályok is szabályozzák, néha miniszteri rendeletek. A jogalkotói felhatalmazás alapján ugyanakkor - a nemperes eljárás természetéhez igazodva és csak szabályhiány esetében - a nemperes eljárások háttértörvénye a Pp.

A szakirodalomban nemcsak negatív, hanem - igazodva a történeti jogtanok megállapításaihoz - pozitív definíció is született a polgári nemperes eljárások jogi jellegéről. E meghatározás a polgári nemperes eljárások fő vonását a bíróság vagy bírósággal azonosnak minősülő fórum vagy személy által megvalósított igazságszolgáltatásban látja. Másfelől a nemperes eljárások jellegzetességét abban fogalmazza meg, miszerint a nemperes eljárások az eljárások szereplőinek eljárási cselekményeiből felépülő eljárási jogviszonyok kialakításával tények, jogok tanúsítására, elismertetésére irányulnak.

Közismert a nemperes eljárások tipizáló felosztása (*Farkas József: Bírósági és közjegyzői nemperes eljárások. Budapest, 1978., továbbá Magyary-Nizsalovszky: Magyar Polgári Perjog. Budapest, 1939.*). E meghatározás szerint ismerünk perpótló, perelhárító, illetőleg perelőkészítő eljárásokat, de beszélhetünk jogállapot-változtató, a jogok gyakorlását segítő eljárásokról. Megkülönböztetjük mindezekről a jogot kényszer útján érvényesítő eljárásokat, e körbe tartozik a bírósági végrehajtási eljárás.

A polgári perjog szabályait a nemperes eljárásokra közvetetten alkalmazzuk, csak akkor, ha az alkalmazás lehetőségét jogszabályi felhatalmazás biztosítja. Napjainkra kialakult az a jogalkotói gyakorlat, hogy a jogalkotó a jogszabály kihirdetésekor külön speciális felhatalmazást ad a Pp. szabályainak alkalmazhatóságára [*Ctv. 32. § (1) bek.*].

A végrehajtás elrendelését - a végrehajtási eljárás nemperes jellegéből és a végrehajtást kérő rendelkezési jogából fakadóan - csak a jogosult kérheti. A jogosult a bírósági végrehajtásban a Pp. 67. §-a alapján képviselővel járhat el, a képviselő azonban végrehajtást csak a jogosult nevében kérhet. Amennyiben az ügyvédi irodának, vagy ügyvédnek állapítanak meg valamely peres vagy nemperes eljárásban költséget, ennek behajtásáért az ügyvéd vagy ügyvédi iroda megindíthatja a végrehajtási eljárást, igazodva a külön jogszabályokhoz (például Jstv.). A beavatkozó ugyanakkor nem kérheti az általa támogatott fél pernyertessége esetére a végrehajtási eljárás elrendelését.

Nincs akadálya annak, hogy a jogutód, aki a polgári jog szabályai szerint lett a követelés jogosultjának jogutódja - például engedménnyezéssel - saját nevében terjesszen elő végrehajtás elrendelése iránti kérelmet.

A végrehajtási kérelem adattartalma

A végrehajtást kérő kötelezettsége és felelőssége, hogy a végrehajtáshoz szükséges adatokat közölje. A törvény a minimális és elégséges adatok körét határozza meg, ezek feltüntetése feltétlenül szükséges. Az adós személyi adatainak megadása az adós beazonosítását szolgálják, gyakori név vagy felcserélhető személynevek esetében szükségessé válhatnak egyéb személyi azonosítók. A bírói gyakorlat szerint a végrehajtás elrendelését meg kell tagadni, ha az adós személye a végrehajtást kérő által közölt adatok alapján beazonosíthatatlan. Ellenkező esetben

viszont, amennyiben a hiányos és részlegesen közölt adatok ellenére az adós személye megállapítható, nem tagadható meg a végrehajtási lap kiállítása. Az adathiányos végrehajtás elrendelésekor a végrehajtást kérőnek kell viselnie a hiányos adatközlés kockázatát, a sikertelen eljárás esetleges jogi, és költségviselési következményeit (*BDT2003. 883.*).

A magyar jogi rendszerben lehetséges azonban, hogy az adós adatainak beszerzése jogszabályba ütközik. Így, ha a fiatalok ellen folyó büntetőeljárásban az adós adatait zártan kezelik, majd a polgári bíróság a bűnösséget megállapító ítéletre alapítva úgy állapítja meg a bűncselekménnyel okozott kár tekintetében a fiatalok felelősségét, hogy nem veszi fel külön a Pp. 141. §-a szerinti adatokat, a végrehajtási eljárás elindításának nincs sok esélye.

Az adatközlést a törvény azért telepíti a végrehajtási eljárás megindításához, mivel később meglehetősen nehéz lenne az adatok pontos beszerzése, esetleg a végrehajtási eljárás egy harmadik, külső félnek okozna súlyos károkat. Ezért a Pp. 141. § (1) bekezdése alapján a bíróság a végrehajtáshoz szükséges adatokat beszerzi, de ugyanígy jár el a büntetőbíróság.

Az adatok másik csoportja a végrehajtási ügytől függ, az adós vagyontárgyaira vonatkozik, ezek az információk az eredményes végrehajtást segítik elő. A gyakorlatban számtalan esetben előfordul, hogy a végrehajtást kérő nem tudja pontosan beazonosítani az adós vagyontárgyainak lelıhelyét, jó, ha munkahelyét meg tudja jelölni. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint abban az esetben, ha a hiányok pótolhatóak, a végrehajtás elrendelése nem tagadható meg, másfelıl a végrehajtó általános tudakozódási és megkeresési joga elegendı lehet a szükséges információk megszerzéséhez (*Vht. 47. §, BH1996. 438.*). A végrehajtást kérı legtıbbször általános felhatalmazást ad a végrehajtónak azzal, hogy az adós bárhol fellelıhető, valamennyi vagyontárgyára kéri elrendelni a végrehajtást.

Általános felhatalmazást a Vht. ad, a végrehajtó számára arra, hogy az adós bárhol fellelıhető valamennyi vagyontárgyára végrehajtást folytasson (munkabér, pénz, ingóság, ingatlan), míg e végrehajtást kérı kizárhat valamely vagyontárgyat (vagy vagyontárgyak körét) a fokozatosság és arányosság alapelveinek figyelembe vételével [*Vht. 138. § (1) bek.*], vagy pedig a kötelezettség jellege (dologi adós) határozza meg a végrehajtás alá vonható vagyontárgyak körét.

A szükséges adatok harmadik köre a követelésre vonatkozik. Ezen adatok hiányos vagy részleges elıterjesztése okozza a kisebb gondot a bíróságnak, mert ekkor a Vht. 12. § (2) bekezdésben adott felhatalmazás alapján a kérelemtıl eltérıen állítja ki a végrehajtható okiratot.

A végrehajtási kérelemhez csatolandó ingatlan adatok

A Vht. az ingatlanból történı kielégítéshez számos speciális szabályt kapcsol. Mind az arányosság és fokozatosság alapelveinek konkrét rögzítések, mind a Vht. VII. Fejezetében szabályozott ingatlan-végrehajtás során garanciális szabályokkal telepíti körül az ingatlan-végrehajtási elıjárást. A törvény külön kiemeli, amennyiben a végrehajtást kérı ingatlanból kéri követelésének kielégítését, akkor közölnie kell az adós ingatlanára vonatkozó ingatlan-nyilvántartási adatokat.

A törvény meglehetősen tágan határozza meg a szükséges adatszolgáltatás körét. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) és a végrehajtási rendeleteként kiadott 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet (a továbbiakban: Inytv. vhr.) nyilvántartásba felvett adatok széles körét sorolja fel. Az ingatlan-nyilvántartásban külön a tulajdonosok, jogok és kötelezettségek adataira vonatkoztatva (*Inytv. 15. §*), külön magára az ingatlanra (*Inytv. 14. §*), külön a bejegyezhetı jogokra vonatkozóan találunk információt (*Inytv. 16. §*). Az Inytv. vhr. rendelkezik a tények feljegyzésérıl és jogok bejegyzésérıl.

Az Inytv. 14. §-a szerint az ingatlan-nyilvántartás az ingatlan következı adatait tartalmazza: annak a településnek a nevét, ahol az ingatlan fekszik, az ingatlan fekvését (belterület, külterület megjelölése), a belterületen lévı ingatlannál az utca (tér, körút stb.) nevét és a házszámot, a helyrajzi számát és területnagyságát. A nyilvántartás tartalmazza a mővelési ágát és a mővelés alól kivett terület elnevezését, az ingatlan minıségi osztályát, kataszteri tisztajóvedelmét, és az ingatlan-nyilvántartási szempontból szükséges egyéb adatát. Az Inytv. 15. §-a szerint a jogosultak adatainak nyilvántartása során a magánszemélyek azonosítására természetes személyazonosítás adatait, lakcímét, továbbá, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény hatálya alá tartozó magánszemélyek esetében, az érintett személyi azonosítóját kell használni. A szervezetek azonosítására a szervezet megnevezését, székhelyét, a statisztikáról szóló törvény hatálya alá tartozó szervezet esetében a statisztikai azonosítóját kell alkalmazni

Az Inytv. mindezeket az adatokat a tulajdoni lap szerkezetéhez igazítja.

Így a tulajdoni lap I. része az ingatlan adataiból tartalmazza a település nevét, ahol az ingatlan fekszik, az ingatlan helyrajzi számát, fekvésének (belterület, külterület) megjelölését és területnagyságát, belterületen és a külterületen lévı ingatlannál az utca (tér, körút stb.) nevét és a házszámot, a mővelési ágat és a mővelés alól kivett terület elnevezését, alrészlet jelét, a minıségi osztályt, kataszteri tisztajóvedelmet. A tulajdoni lap I. részén kell feltüntetni az épület fı rendeltetés szerinti jellegét (lakóház, üdülı, gazdasági épület stb.), az ingatlan mindenkori tulajdonosát

megillető telki szolgalmi, illetőleg földhasználati jogot. Az ingatlan jogi jellegét (társasház, szövetkezeti ház, műemlék, bányatelek, helyi vagy országos jelentőségű védett terület, régészeti vagy történeti jelentőségű védett terület, tanya stb.), földminősítési mintatér megjelölését, de a törvény nem zárja ki egyéb adatok felvételét sem.

A tulajdoni lap II. része az ingatlanhoz kapcsolódó jogokat és tényeket tartalmaz. A jogok és jogosultak köréből a tulajdonjogot, valamint a tulajdonos kiskorúságát vagy gondnokság alá helyezés tényét, állami tulajdonban álló ingatlan esetén az állam tulajdonosi jogait gyakorló szervezet megnevezését, a vagyonkezelői jogot.

A tulajdoni lap III. része az ingatlanhoz kapcsolódó jogokat, illetve azok jogosultját tartalmazza. Így a megállapodáson és bírósági határozaton alapuló földhasználati jogot, haszonélvezeti jogot és használat jogát, lakásszövetkezeti tagot megillető állandó használati jogot, telki szolgalmi jogot, állandó jellegű földmérési jelek, valamint villamos berendezések elhelyezését biztosító használati jogot. Tartalmazza továbbá a vezetékjogot, vízvezetési és bányaszolgalmi jogot, valamint törvény rendelkezésén alapuló közérdekű szolgalmi és használati jogot, elő- és visszavásárlási, valamint vételi jogot, tartási és életjáradéki jogot, jelzálogjogot (önálló zálogjogot) és végrehajtási jogot.

Az Inyvtv. rendelkezése szerint a tulajdoni lap III. része tartalmazza az ingatlanhoz vagy a bejegyzett jogokhoz, illetve annak jogosultjaihoz kapcsolódó tényeket. Tartalmazza a bejegyzett jogosult kiskorúságát vagy gondnokság alá helyezésének tényét, a jogosulttal szemben megindított felszámolási eljárást, végelszámolást, a külföldi székhelyű vállalkozás fióktelepének, kereskedelmi képviselőjének cégjegyzékéről történő törlésének tényét. Ugyancsak feltüntetik a bírósági ítéleten alapuló tulajdoni korlátozást, bírósági vagy hatósági határozaton alapuló telekalakítási és építési tilalom elrendelésének tényét, valamint egyéb építésügyi korlátozást, kisajátítási és telekalakítási eljárás megindításának tényét. Itt tartják nyilván a jogi eljárások tényeit, így a körzeti földhivatali határozat elleni fellebbezés és a megyei földhivatali határozat elleni bírósági jogorvoslati kérelem benyújtásának tényét, a bejegyzés, feljegyzés és az adatváltozás átvezetése alapjául szolgáló vagy azzal kapcsolatos bírósági határozat elleni felülvizsgálati kérelem benyújtásának tényét. De feltüntetésre kerül a szerződésen vagy végintézkedésen alapuló elidegenítési és terhelési tilalom, az Inyvtv. alapján meghatározott perek és büntetőeljárás megindítása, az árverés, a nyilvános pályázat kizűzésének ténye, a zárlat, zár alá vétel, zár alá vételt megelőző biztosítási intézkedés. A tulajdonjog-fenntartással történt eladást, a bejegyzés, feljegyzés és az adatváltozás átvezetése iránti kérelem vagy megkeresés elutasítását, a törölt zálogjog ranghelyének fenntartását, a ranghellyel való rendelkezés jogáról való lemondást, valamint jelzálogjog ranghelyének előzetes biztosítását, a ranghely megváltoztatását éppúgy fel kell tüntetni, mint az ingatlan-nyilvántartási eljárás felfüggesztésének tényét. A jogerős hatósági vagy bírósági határozattal megállapított tartós környezetkárosodás tényét, mértékét és jellegét, az épület létesítésének vagy lebontásának a tényét, olyan egyéb jogot vagy tény, amelynek bejegyzését törvény elrendeli, fel kell tüntetni a tulajdoni lap III. részében.

A Vht. nem a teljes adatbázis közlését kívánja meg, hanem megelégszik azon adatok közlésével, amelyek alapján a konkrét ingatlan beazonosítható (fekvése szerinti település, helyrajzi szám). Az adatok pontos megadása a végrehajtást kérő érdekét szolgálja. Ha a végrehajtható okirat tartalmazza az ingatlan pontos adatait, és az ingatlan lefoglalására egyébként sor kerülhet, a végrehajtó azt a végrehajtási költség megelőlegezését követő 3 napon belül lefoglalja [Vht. 138. § (1) bek.].

Vht. 12. § (1) A végrehajtási kérelmet a kellő példányban, megfelelően kitöltött végrehajtható okirat nyomtatványon kell előterjeszteni.

(2) Ha a végrehajtást kérő a kérelmét nem a nyomtatványon terjesztette elő, illetőleg a nyomtatványt nem a kellő példányban nyújtotta be, vagy nem megfelelően töltötte ki, a bíróság a hiányt pótolja, vagy felhívja a végrehajtást kérőt a hiány pótlására, illetőleg a helyes eljárásra.

(3) A bíróság a szóban előterjesztett kérelmet a végrehajtható okirat nyomtatvány kitöltésével foglalja írásba.

Szabályok a végrehajtási kérelem előterjesztésére

A végrehajtás elrendelése iránti kérelem - a törvény szóhasználatában végrehajtási kérelem - előterjesztése nyomtatványon történik. A nyomtatvány rovatainak kitöltésével a végrehajtást kérő teljesíti adatszolgáltatási kötelezettségét. Az előterjesztett példányszámot a Vht. 18. § (3) bekezdése irányadó rendelkezései alapján kell a végrehajtási záradék iránti kérelem esetében is meghatározni. Így egy eredeti példány a bíróságnál marad, egy példány a végrehajtóé, egy példány az önálló bírósági végrehajtói ügyben a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamaráé, egy példány az adósé és egy példány a végrehajtást kérőé. Több kiadmányt kell készíteni (és előterjeszteni, ha több adós vagy végrehajtást kérő van). Minimum tehát öt példányt ír elő a Vht.; a Pp. 93. § (2) bekezdése - amely szerint a beadványokat a bíróságnál eggyel több példányban kell benyújtani, mint ahány fél a perben érdekelve van, ám ha

több félnek közös képviselője (meghatalmazottja) van, részükre együttesen egy példányt kell számításba venni - a végrehajtás elrendelésekor nem alkalmazható.

A végrehajtást kérő előterjesztheti kérelmét más nyomdai úton készített nyomtatványon is, azonban ennek mindenben meg kell felelnie a bírósági használatra rendszeresített nyomtatvány tartalmi követelményeinek (*BDT2000. 234.*).

Bizonytalanságra adhat okot a megfelelően kitöltött végrehajtható okirat törvényi szóhasználata. Felhívjuk a figyelmet, hogy e kifejezés az adatok törvényen alapuló közlését takarja, azaz akkor megfelelően kitöltött a végrehajtható okirat, ha a törvényben előírt adatokat a végrehajtási kérelem tartalmazza. Más esetekben hiánypótlásra, illetve a (2) bekezdésben szabályozott eljárásra van lehetőség.

2010. június 1-je után a közjegyzőnél előterjesztett kérelmekre külön szabályok vonatkoznak majd. A végrehajtási kérelem formanyomtatványát és az ezzel kapcsolatos technikai szabályokat az igazságügyért felelős miniszternek a 2009. évi L. törvény 60. §-a alapján a törvény hatálybalépéséig kell megalkotnia és kihirdetnie (Vht. 10. § kommentára).

Eljárás a nem megfelelően előterjesztett kérelem esetében

A törvényhely a végrehajtás elrendelésével összefüggő speciális hiánypótlási szabályokat tartalmazza, e körben a Vht. rendelkezései részben eltérnek a Pp. 95. §-ába foglalt hiánypótlástól. A Vht. ugyanis lehetővé teszi a hiányok hivatalból történő pótlását, és csak vaglyagosan írja elő a Pp. 95. §-ának alkalmazását. A végrehajtást kérőnek hiánypótlásra visszaadott végrehajtási kérelmét azonban már a Pp. előírásainak megfelelően kell elintézni.

A Pp. 95. § (2) bekezdése szerint, ha a beadvány nem felel meg a törvény rendelkezéseinek, vagy más okból kiegészítésre vagy kijavításra szorul, az elnök a beadványt rövid határidő kitűzésével s a hiányok megjelölése mellett pótlás végett a félnek visszaadja. Egyben figyelmezteti, hogy ha a beadványt újból hiányosan adja be, a bíróság el fogja utasítani, illetőleg hiányos tartalma szerint fogja elintézni. Ha az illeték lerovására kötelezett felet az illetékfeljegyzési jog vagy az illetékmentesség nem illeti meg, és a fél az illetéket egyáltalán nem, vagy csak hiányosan rója le, a felet azzal a figyelmeztetéssel kell felhívni az illeték lerovására vagy a hiányzó illeték pótlására, hogy ha a beadványt újból az illeték lerovása, illetőleg pótlása nélkül nyújtja be, a bíróság azt el fogja utasítani. Az elnök a helyben lakó felet a beadvány hiányainak pótlása végett maga elé is idézheti. Ha a fél a beadvány hiányát a kitűzött határidő alatt pótolja, a beadványt úgy kell tekinteni, mintha már eredetileg is helyesen adta volna be.

A hiánypótlás alkalmazásának három speciális esetét említi a Vht. Fő szabályként hiánypótlásra kell visszaadni a kérelmet, ha nem a nyomtatványon terjesztette elő a végrehajtást kérő. Ezt a Legfelsőbb Bíróság azzal pontosította, hogy akkor kell a hiányokat pótoltatni, amennyiben olyan nyomtatványon terjesztette elő a végrehajtást kérő a kérelmét, amely nem felel meg a végrehajtási kérelem nyomtatványán található tartalmi elemeknek. Az egyéb nyomdai, számítógépes úton előállított végrehajtási lapnak ugyanis mindenben meg kell felelnie a bírósági használatra rendszeresített nyomtatvány tartalmi elemeinek (*BDT2000. 234.*).

Ritkán szólítják fel a bíróságok a végrehajtást kérőt hiánypótlásra abban az esetben, amikor a nyomtatványt nem a kellő példányszámban nyújtotta be. Ilyenkor élnek a hivatalból történő hiánypótlás lehetőségével, azaz maguk megoldják a másolati példányok készítését. Valójában a nem kellő számú példány előterjesztése - a joggyakorlatban általánosan elterjedt, és a Pp. 93. és 95. §-ainak közvetett együttes értelmezésén alapuló általános felfogás ellenére - nem igen felel meg a hiánypótlás fogalmának. Remélhetőleg az elektronikus eljárások előretörésével előbb-utóbb e szabályok aktualitásukat veszítik.

A Vht. harmadik esetköre a nem megfelelően kitöltött végrehajtási kérelem. A törvény szerint ekkor is helye van hiánypótlásnak hivatalból, amit a Legfelsőbb Bíróság nyomatközpont megerősített (*BHI996. 438.*).

A bíróság a végrehajtható okirat kiállításának megtagadásáról, avagy annak eltérő tartalommal történő kiállításáról indokolt határozatot (végzést) hoz, ami ellen a végrehajtást kérő fellebbezhet. Az újabb joggyakorlat szerint a megtagadó végzést - analóg módon alkalmazva a Pp. 130. § (2) bekezdésében foglaltakat - megküldik az adósnak, egyúttal részére fellebbezési jogot biztosítanak.

A Pp. rendelkezése szerint a keresetlevelet elutasító végzést kézbesíteni kell a feleknek, és az alperes példányához csatolni kell a keresetlevél másolatát is. A bírói gyakorlat alapja a 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet felhatalmazása, mely szerint a Pp. analóg alkalmazására a nemperes eljárások sajátosságának figyelembevételével sor kerülhet a nemperes, így a végrehajtási eljárásban is. E kialakuló gyakorlat több szempontból vitatott. Így az adós a végrehajtási kérelem alapján kiállított végrehajtható okirat kibocsátásakor válik az eljárás alanyává, részére sem a kézbesítés, sem a fellebbezési jog biztosítása jogilag nem megengedhető. A peres eljárás pedig jogi természetét nézve különbözik a végrehajtási nemperes eljárástól, lehetséges ugyanis, hogy a per megindítása az alperes érdeke is, mivel egy keresetet elutasító bírói döntés számára - az ítélt dolog miatt - megfelelő jogvédelmet biztosít. A végrehajtási eljárásban egy ilyen értesítés és jogorvoslat az adós vagyont elrejtő, kötelezettségszegő magatartása előtt egyengeti az utat.

A végrehajtási kérelem szóbeli előterjesztése

A bíróságok ún. panasznapok és bírósági irodai szolgáltatások révén állnak a jogkereső közönség rendelkezésére. A Pp. 127. §-a alapján a polgári perben - a törvény speciális hatásköri és illetékességi szabályainak betartásával - mód van szóbeli keresetindításra.

A törvény alapján, ha a kereset jegyzőkönyvbe mondása alkalmával a felperessel együtt a bíróság előtt az alperes is megjelenik, a bíróság a felek kérelmére a tárgyalást nyomban megtartja. Ebben az esetben a keresetet a tárgyalási jegyzőkönyvbe kell foglalni, és azt a bíróság illetékességének hiánya miatt - a kizárólagos illetékesség esetét kivéve - elutasítani vagy más bírósághoz áttenni nem lehet. Ha a bíróság a perre illetékes, de az alperes a kereset jegyzőkönyvbe mondása alkalmával nincs jelen, a tárgyalásra az előző rendelkezések szerint azonnal határnapot kell kitűzni, s arra a felperest szóval meg kell idézni.

Keresetindítás előtt a perre hatáskörrel bíró és illetékes helyi bíróság előtt egyezségi kísérletre idézést lehet kérni. Az idézést kérő félnek a határnapot szóval is tudtára lehet adni. A létrejött egyezséget jegyzőkönyvbe kell foglalni, és a jóváhagyásra a Pp. megfelelő rendelkezéseit (Pp. 148. §) kell alkalmazni.

Ha mind a két fél megjelent, de az egyezés nem jött létre, a bíróság a felperes kívánságára a keresetet jegyzőkönyvbe foglalja. Ha a felek idézés nélkül, egyezségkötés céljából jelennek meg a bíróság előtt, a bíróságnak e szabályok szerint kell eljárnia.

A Pp. analóg alkalmazása lehetővé teszi, hogy néhány nemperes eljárás megindítására bírósági panasznapon vagy a bírósági iroda szolgáltatását igénybe véve szóban kerülhessen sor.

Amikor a végrehajtást kérő a jogszabályon alapuló lehetőségét kihasználva szóban terjeszti elő végrehajtási kérelmét, akkor a bíróság a kérelmét a végrehajtható okirat kitöltésével foglalja írásba. A formanyomtatványok ma már az internetről letölthetőek, másfelől a bírósági irodákön rendelkezésre állnak. A törvényhely csak azokra a végrehajtási kérelmekre terjed ki, amelyek a fél által formanyomtatványon előterjeszthetőek, valamint a speciális jogszabályi rendelkezések lehetővé teszik ily módon történő elintézésüket. Így az ún. egységes értesítés, vagy zárlat alá vételt elrendelő határozat e törvényhely alkalmazásának köréből kizárt.

A szóban előterjesztett kérelem akkor foglalható írásba, amennyiben a kiállításának alapjául hiteles szolgáló okirat (ítélet, közjegyzői okirat stb.) a fél vagy a bíróság rendelkezésére áll. Amennyiben mégis hiányosan kerül előterjesztésre a kérelem, a 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (a továbbiakban: BÜSZ) 25. §-a értelmében átvételét megtagadni nem lehet. E jogszabályi előírás értelmében ugyanis, ha az iroda a beadvány személyesen történt benyújtásakor hiányt észlel (például a példány nem elegendő, az aláírás hiányzik), felhívja az ügyfelet a hiány azonnali pótlására. Ha az ügyfél a hiánypótlásnak nem tesz eleget, de ragaszkodik a beadvány benyújtásához, a beadványt hiányosan is át kell tőle venni.

A hiányok pótlását azonban a Vht. 12. §-a alapján el kell rendelni, ennek során - a hiány okától függően - alkalmazni lehet a Pp. 94-95. §-ának rendelkezéseit.

2010. június 1-je után közjegyzőnél is elő lehet terjeszteni a kérelmet. Eljárására a 2009. évi L. törvény vonatkozik.

Vht. 12/A. § (1) Az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyben a végrehajtás iránti kérelmet a 11. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak közlésével az illetékes végrehajtónál is elő lehet terjeszteni. Ebben az esetben a végrehajtható okirat nyomtatványt a végrehajtó tölti ki, és továbbítja a végrehajtás elrendelésére jogosult bírósághoz.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak nem mentesítik a végrehajtást kérőt a végrehajtási kérelem hiányosságának pótlására vonatkozó kötelezettsége alól.

(3) A végrehajtó az (1) bekezdés szerinti kérelmet - ha a szükséges adatok rendelkezésre állnak - 15 napon belül elkészíti és megfelelő példányszámban továbbítja a bírósághoz. Ha a rendelkezésre bocsátott iratok alapján megállapítható, hogy az ügyben nincs helye végrehajtás elrendelésének, erről a kérelem elkészítésére előírt határidőn belül tájékoztatja a kérelmet előterjesztőt.

Jegyzet: a 12/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 7. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés szövegét módosította a 2007. évi LXIV. törvény 65. § (2) bekezdése; hatályos 2007. június 21-étől.

A 2000. évi CXXXVI. törvény 7. §-a tette lehetővé 2001. szeptember 1-jétől, hogy a végrehajtást kérő közvetlenül a végrehajtónál terjessze elő végrehajtási kérelmét. A jelenleg hatályos szöveget a 2007. évi LXIV. törvény 65. § (2) bekezdése alakította ki, amikor 2007. június 21-étől hatályon kívül helyezte a végrehajtó előzetes eljárását.

A végrehajtási kérelem előterjesztése a végrehajtónál

A végrehajtási kérelem adat- és formakényszere a személyesen eljáró végrehajtást kérőnek nem kis gondot okoz. Mivel a végrehajtási eljárásban a jogi képviselő nem kötelező, a pártfogó ügyvéd kirendelésének pedig speciális szabályai vannak, a jogalkotó valójában a laikus félnek adott segítséget azzal, hogy a végrehajtási kérelem előterjesztését közvetlenül a végrehajtónál tette lehetővé. A törvényhely nem tesz külön említést a jogi képviselővel eljáró végrehajtáskérőről (és nem is zárja ki), így elvileg ő is előterjesztheti a végrehajtónál a végrehajtás iránti kérelmet. A laikus fél eljárásának elősegítésére utal azonban az a szabály, miszerint a végrehajtó tölti ki a végrehajtható okirat nyomtatványát. A törvényhely értelmezése alapján mód és lehetőség nyílik a kérelem szóbeli előterjesztésére, ami leginkább a jogi képviselő nélkül eljáró feleknél gyakori. Mindenesre a kérelem kitöltése a végrehajtó feladata.

A törvény az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyekre korlátozta a kérelem közvetlen előterjesztésének lehetőségét, a megyei bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyekben ezért ez az eljárás nem alkalmazható. Értelme sem igen lenne a megyei bírósági végrehajtót a törvényi esetkörbe bevonni, mivel a megyei bírósági végrehajtó hatásköre és az általa esetleg kitöltendő végrehajtható okiratok az igazságszolgáltatás körébe tartoznak.

Az eljárás előnye, hogy a végrehajtható okirat nyomtatványa a végrehajtótól a végrehajtást elrendelő bírósághoz kerül, így nagy valószínűséggel az áttétel (*Pp. 129. §*) szabályainak alkalmazására már nem kerül sor.

Felvetődik a kérdés, mit kell tennie a végrehajtónak, amennyiben a végrehajtást kérő előtte hiányosan terjeszti elő a kérelmét. A hiányosságok a Vht. 11. § (2) bekezdésében foglalt adatok hiányát jelentik, esetükben a bíróságnak alkalmaznia kellene a Vht. 12. § (2) bekezdését. A jelen törvényhely szerint azonban akkor, amikor a végrehajtási kérelmet a végrehajtónál közvetlenül lehet előterjeszteni, a végrehajtást kérőnek a végrehajtási kérelem hiányosságainak pótlása törvényi kötelezettsége, és ha a végrehajtó felhívására nem pótolja a hiányosságot, a végrehajtó nem továbbítja a végrehajtási kérelmet a bírósághoz. Ezen esetekben az általános gyakorlati lehetőségek állnak a végrehajtást kérő rendelkezésére. Álláspontunkat alátámasztja a törvényhely (3) bekezdése, amely csak a szükséges adatok rendelkezésre állása, pontosabban azoknak a végrehajtási kérelemben való feltüntetése esetére engedi meg a kérelemnek a bírósághoz történő továbbítását.

Egyes jogirodalmi nézetek szerint a végrehajtónak a törvény hiánypótlást elrendelő jogkört biztosít, ekkor a végrehajtó a Pp. 95. §-a szerint jár el. A Vht. a végrehajtás elrendelése körében hallgat a végrehajtó hiánypótlást elrendelő jogköréről, feltételezhető, a végrehajtást kérő saját érdekében - minden felszólítást feleslegessé téve - megadja a szükséges információkat. Az adatközlés elmaradása esetében a végrehajtó nem továbbítja a végrehajtási kérelmet a bírósághoz.

A végrehajtó eljárásának szabályai meglehetősen pontosak. Egyfelől hiányos és nem megfelelően kitöltött kérelmet nem továbbíthat a bíróságra, másfelől ennek határideje szoros, 15 nap. Annyi példányban kell továbbítani, ahány példány a törvény szerint szükséges. A törvény nem rendelkezik arról, vajon az illetéket miképpen kell leróni, de jogszabályok elgáztatnak e kérdésben. A végrehajtást kérő, amennyiben illeték fizetésére köteles az eljárás kezdő iratán (a végrehajtó által kitöltött és benyújtott kérelmen) köteles ezt leróni. A végrehajtó az illeték összegét a 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet alapján előzetesen beszédheti, majd a fél helyett lerója az illetéket. A végrehajtást kérőnek az IM rendelet alapján a végrehajtónak a kérelem kitöltéséért és benyújtásáért munkadíjat is kell fizetnie. A végrehajtó viszont - az előzetes tájékoztatási kötelezettségének megfelelően - a végrehajtást kérő számára felvilágosíthat adhat a várható végrehajtási költségekről, az előzetesen megfizetendő díj nagyságáról. Mindezeket majd a végrehajtás elrendelése után kell a végrehajtást kérőnek megfizetni, amikor a végrehajtandó okirat visszakérül a végrehajtóhoz, és ténylegesen megindul a végrehajtás.

A törvény szóhasználata szerint a kérelmet az illetékes végrehajtónál lehet előterjeszteni. Az illetékes végrehajtó megfogalmazás több problémát vet fel. Így a - főként laikus - fél a végrehajtói illetékességet nem igazából tudja megállapítani, másfelől egyáltalán nem biztos, hogy a végrehajtást foganatosító bírósági végrehajtó azonos lesz azzal, akinél a fél a végrehajtási kérelmét elő kívánja terjeszteni. Ezért álláspontunk szerint az illetékesség itt a végrehajtás elrendelése szempontjából illetékes bíróság területén működő végrehajtót jelenti (*Vht. 232. §*), nem pedig a végrehajtás foganatosítására illetékes végrehajtót, aki az adós lakóhelye, vagy székhelye szerinti végrehajtó lesz (*Vht. 32. §*). Ez az oka annak, hogy a végrehajtást kérőnek nem kell a végrehajtás megindításánál egyébként lerovandó költségelőleget sem ekkor még megfizetnie, erre a bevételre majd a foganatosító végrehajtó lesz jogosult.

A végrehajtónak akkor, ha a végrehajtás elrendelésének törvényi feltételei nem állnak fent, nincs törvényes lehetősége a végrehajtási kérelem megtagadására, azonban e ténnyől 15 napon belül tájékoztatnia kell a végrehajtást kérőt.

A végrehajtás általános feltételei

Vht. 13. § (1) A végrehajtható okiratot akkor lehet kiállítani, ha a végrehajtandó határozat

- a) kötelezést (marasztalást) tartalmaz,
- b) jogerős vagy előzetesen végrehajtható, és
- c) a teljesítési határidő letelt.

(2) A bíróság által jóváhagyott egyezség alapján akkor is végrehajtható okiratot lehet kiállítani, ha a jóváhagyó végzést megfellebbezték. Ez a rendelkezés a közjegyző által jóváhagyott - a bírósági egyezséggel azonos hatályú - egyezsége is irányadó.

(3) A kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 861/2007/EK rendelet) szerinti eljárásban hozott ítélet alapján végrehajtható okiratot lehet kiállítani akkor is, ha az ítéletet megfellebbezték.

(4) Nem lehet végrehajtható okiratot kiállítani a jogerős fizetési meghagyás alapján, ha a jogerősítési záradékot a bíróság a Pp. 319. §-ának (6) bekezdése alapján akként állította ki, hogy a követelés tárgyában nincs helye végrehajtásnak.

(5) Az (1) bekezdésben foglalt feltételek az okiraton alapuló követelés végrehajtására megfelelően irányadók.

Jegyzet: a (3)-(4) bekezdések szövegét beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 2. §-a; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Az (5) bekezdés számozását módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 2. §-a; hatályos 2008. augusztus 1-jétől.

A (4) bekezdés helyébe - 2010 június 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (3) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „(4) **Nem lehet végrehajtható okiratot kiállítani a jogerős fizetési meghagyás alapján, ha a jogerősítési szándék akként került kiállításra, hogy a követelés tárgyában nincs helye végrehajtásnak.**”

A törvényhely a végrehajtás általános feltételeit határozza meg. Amennyiben a végrehajtás feltételeinek meglétét a bíróság megállapítja, nincs akadálya a végrehajtás elrendelésének. E szabály alól a törvényhely különös tényállása a kivétel, mivel ebben az esetben nemcsak az általános, hanem a törvényi tényállás sajátos feltételeinek meglétét is vizsgálni kell. A végrehajtás törvényi feltételeinek hiánya módot és lehetőséget nyújt a végrehajtás megtagadására.

A Vht. általános feltételei az utóbbi időben sajátos tényállásokkal egészültek ki, így a peres egyezség, illetve a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 861/2007/EK rendelet) alapján hozott ítéletek magyarországi végrehajtásáról szóló rendelkezéssel. A Legfelsőbb Bíróság döntése értelmében a külföldi bírósági határozatok magyarországi végrehajtására akkor kerülhet sor, ha azok a speciális feltételeken túl megfelelnek az általános végrehajtási feltételeknek (*BH1999. 463.*).

A végrehajtandó határozattal szembeni általános követelmények

A marasztalás

A Vht. a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló ún. végrehajtandó határozattal szemben számos követelményt állít fel. A határozatnak mindenekelőtt kötelezést, marasztalást kell tartalmazni. A bírósági határozatnak tartalmaznia kell annak a követelésnek összegét, amellyel az adós a hitelezőnek tartozik, amelynek végrehajtását az átruházott vagyomból a jogszerző túrni tartozik (*BH2004. 510., DIT-H-PJ-2008-38.*). Az ítélet rendelkező részét [*Pp. 220. § (1) bek. d) pont*] a bíróságnak úgy kell megfogalmaznia, hogy annak értelmezése a végrehajtás során ne okozzon nehézséget. Nem felel meg ennek a követelménynek az ítélet, ha annak csak az indokolási részéből állapítható meg, hogy a rendelkező részben meghatározott időszakos marasztalási összegét az egyösszegű marasztalás tartalmazza (*BDT2008. 1754.*). Ezért az ítélet indokolása végrehajtás elrendelésének nem szolgáltathat alapot, az ilyen határozat alapján előterjesztett végrehajtási kérelmet meg kell tagadni (*BH2003. 162.*).

A kizárólag megállapítást vagy jogalakítást tartalmazó határozatok végrehajtására nincs szükség, mivel e határozatok jogi természete kizárja a végrehajtást. A határozat rendelkező része az irányadó abban, hogy milyen típusú határozatról van szó. A vegyes típusú határozatok esetében - például a házassági bontóítéletnél - ahol a jogalakításról (bontás) és kötelezésről (például gyerektartás) együttesen dönt a bíróság, határozat marasztaló rendelkezéseinek végrehajtására természetesen bírósági végrehajtás útján nyílik lehetőség.

A Vht. szabályai között a végrehajtás általános feltételei sorában elsőként említett követelmény - a kötelezettség vagy marasztalás -, nemcsak az ítéletre, hanem minden olyan határozatra érvényes, amely bírósági végrehajtás útján kikényszeríthető, és amelynek alapján végrehajtható okirat kiállításának van helye. A jogerős fizetési meghagyás (*Pp. 321. §*), a jogerős bírósági meghagyás (*Pp. 136/A. §*), a perbeli egyezséget jóváhagyó végzés (*Pp. 148. §*) éppúgy tartalmaz marasztalást (kötelezést), ahogy a közjegyzői okirat vagy a Vht. 15-23/B. §-okba foglalt határozatok. A Vht. 13. § (5) bekezdése a törvényi elvárásokat kiterjeszti az okiratokra, s ezzel valamennyi

végrehajtandó határozatra azonos követelményrendszerrel állít fel. A jogszabályhely alapján a végrehajtási lap kiállításának megtagadására kerül sor abban az esetben, amikor a választott bíróság ítélete nem tartalmazza a végrehajtható okirat kiállításának a Vht.-ban meghatározott feltételeit (BH2003. 122.).

A kötelezés vagy marasztalás az adóst valamilyen kötelezettség teljesítésére, szolgáltatás nyújtására, tevékenység, magatartás tanúsítására, megtételére, türésére kötelezi. A bíróság előtt akkor indíthatók ez irányú keresetek, ha a követelés lejárt, azaz az alperes (adós) szolgáltatása, tevése, türese esedékké vált (Pp. 122. §). Így a perköltség követelése marasztalást eredményező bírói határozathoz vezet, amelynek végrehajtása a kielégítési végrehajtás szabályai szerint elrendelhető (BH2001. 127.).

A marasztalásra irányuló ítélettel szemben megfogalmazott perjogi kritériumokat nem teljesíti a bíróságnak az egyesületi közgyűlési határozat megsemmisítését kimondó ítélete, ezért ennek alapján végrehajtási lapot kiállítani nem lehet (BH2000. 496.). Hasonló a helyzet a közigazgatási határozatot hatályon kívül helyező és a közigazgatási szervet új eljárásra kötelező ítélet esetén, végrehajtási lap bírósági kiállításának nincs helye (EBH1999. 107.).

A jogerős, és előzetes végrehajthatóság

A végrehajtás alapjául szolgáló határozatnak jogerősnek kell lennie, vagy előzetesen végrehajthatónak. A Vht. e megfogalmazása a jogerős határozatok esetében eleve feltételezi a végrehajthatóságot, és csak a nem jogerős határozatokra vonatkoztatja az előzetes végrehajthatóságot.

A jogerős határozat rendes perorvoslattal, illetve jogorvoslattal már nem támadható meg (Pp. 228. §). A jogerős határozat végrehajtható, és a határozat ellen előterjesztett rendkívüli perorvoslat önmagában, automatikusan nem akadályozza a végrehajtás elrendelésének.

Az első fokon eljáró bírósági tanács elnöke (egyesbíró) a határozat eredeti példányára vezetett záradékkal tanúsítja a határozat jogerejét. A jogerősítő záradékkal ellátott határozatot kézbesíteni kell a feleknek; ez az az okirat, amely alapján a végrehajtási kérelem előterjesztésekor a végrehajtást kérő nyilatkozhat a határozat jogerejének időpontjáról és a teljesítési határidő lejártának pontos határnapjáról.

Az előzetes végrehajthatóságra nem jogerős határozatok esetében a Pp. 231-232. §-ai alapján és ott az írt rendelkezések betartásával van helye. Amennyiben a bíróság a határozatot előzetesen végrehajthatónak nyilvánítja, a végrehajtható okiratot a nem jogerős határozat alapján állítják ki. Sem a fellebbezésnek, sem más rendes jogorvoslatnak nincs hatása a végrehajtás elrendelésére. Így az előzetesen végrehajthatóvá nyilvánított ítélet végrehajtását nem akadályozza meg, hogy az adós az előzetes végrehajthatóságot megfellebbezte. Ebben az esetben a végrehajtás esetleges felfüggesztéséről a fellebbezést elbíró másodfokú tanács dönt (BH1998. 536.).

A törvény erejénél fogva előzetesen végrehajtható bírói határozat az ideiglenes intézkedést elrendelő végzés, ezért - függetlenül a kötelezett fellebbezésétől - helye van a végrehajtás elrendelésének. Az ellene benyújtott fellebbezés a végrehajtásra nem halasztó hatályú jogorvoslat. A perrendtartás alapján a végrehajtás felfüggesztésére a másodfokú tanács elnökének van hatásköre (BDT2004. 951.).

Az előzetes végrehajtást a másodfokú bíróság tanácsának elnöke felfüggesztheti, ha azt az első fokú bíróság a törvény ellenében nyilvánította előzetesen végrehajthatónak [Pp. 240. § (2) bek.]. A másodfokú tárgyalás elhalasztása esetében azonban a bíróság az érdekelt fél kérelmére a per összes adatainak mérlegelése után az előzetesen végrehajthatónak nyilvánított ítélet végrehajtását felfüggesztheti.

A másodfokú eljárásban lehetőség van arra, hogy a másodfokú bíróság a fél kérelmére, a per összes adatainak mérlegelésével az ítélet egészét vagy egy részét végrehajthatóvá nyilváníthatja, amennyiben a tárgyalás elhalasztására kerül sor [Pp. 256. § (1) bek.].

A másodfokú bíróság a fél kérelmére a másodfokú eljárás során bármikor végzéssel megállapíthatja, hogy az ítéletnek fellebbezéssel meg nem támadott része jogerőre emelkedett. Ekkor az ítélet jogerős részének - amennyiben a végrehajthatóság általános feltételi fennállnak - végrehajtását lehet kérni a bíróságtól. Úgy véljük, a másodfokú eljárásban jogerősített ítéletre vonatkozó jogi rendelkezések nem az előzetes végrehajthatóság körébe tartoznak, hanem a jogerős ítéletek speciális esetei közé sorolhatók.

Lejárt teljesítési határidő

Egy adott végrehajtási ügyben a teljesítési határidő leteltének ténye - ami a végrehajtás elrendelésének általános feltétele - a bírói és a törvényi határidőre vonatkozó szabályok együttes alkalmazásával állapítható meg.

A határidő polgári eljárásjogunk egyik alapintézménye. Határidők nélkül az eljárások kaotikusak, kiszámíthatatlanok, időben véget nem érők lennének. A határidő az eljárási cselekmények regulációja, mivel az eljárási cselekményeket az adott határidőben (vagy határnapon) kell teljesíteni. Amennyiben a fél az előírt időtartam alatt, vagy meghatározott időpontban nem végez eljárási cselekményt, akkor mulaszt, és ezért viselnie kell mulasztása jogkövetkezményét.

A határidőket többféleképpen csoportosíthatjuk. Az egyik legismertebb csoportosítás szerint ismerünk törvényi (jogszabályi) és bírói (szervezeti) határidőket. Törvényi határidőkről akkor beszélünk, ha az eljárási cselekmények

teljesítésének idejét törvény határozza meg, bírói (egyes álláspontok szerint bírósági) a határidő akkor, ha azt a bíróság határozza meg.

A törvényi határidőt - amely alatt értjük a jogszabályok által meghatározott határidőket, így helyesebb lenne jogszabályi határidőről beszélni - csak törvényes (jogszabályi) felhatalmazással, a jogszabályokban meghatározott esetekben lehet meghosszabbítani [Pp. 104. § (1) bek. második mondat]. A bírói határidőket a bíróság meghosszabbíthatja, azonban a törvényi kereteket nem lépheti át. Így az egyes eljárási cselekményekre meghatározott határidő nem hosszabbítható meg. Ugyanakkor például a tárgyalási időköz lerövidíthető, vagy a teljesítési határidő az általános szabályoktól eltérően is megállapítható.

A Pp. 104. §-ának rendelkezése a bírói határidőket maximálja. A bíróság az általa megállapított határidőt fontos okból egyszer meghosszabbíthatja, a határidő - meghosszabbítással együtt - negyvenöt napnál hosszabb nem lehet, kivéve, ha a szakértői vélemény elkészítése hosszabb határidőt tesz szükségessé. Mivel e rendelkezések a nemperes eljárásokra is érvényesek, ezért a határidők meghosszabbítására, módosítására elmondott szabályokat a nemperes eljárásokban, így a végrehajtási eljárásban is alkalmazni kell.

A jogirodalom átsiklik a határidők azon csoportja felett, amelyet belső vagy szervezeti határidőknek nevezünk. E határidőket szabályozhatja a BÜSZ vagy a VÜSZ, avagy az eljáró szervek és szervezetek más belső szabályzata. Az ügyfelek felé ezek a technikainak szánt határidők csak közvetetten jelennek meg, azonban a pertartam vagy az eljárási időtartam hosszába mindenképpen beleszámítanak. Megjelenhetnek közvetlenül is, amennyiben a külső, az adott eljárásban ügyfeleknek nem számító szervek vagy személyek, illetőleg más hatóságok felé a törvényben nem szabályozott határidőt állapítanak meg. Ilyenek a tudakozódásra, a megkeresésre adott időtartamok. A BÜSZ tartalmazza azonban a soronkívüli eljárás szabályait, ahol a jogszabály haladéktalan intézkedésről beszél, de eközben nem érinti (nem is érintheti) a törvényi határidőket.

A határidők vonatkozhatnak az eljárás egészére vagy egyes eljárási cselekményekre. Általában véve az egyes teljesítendő eljárási cselekményekre határozzák meg a határidőket, nagyon ritka az, amikor az eljárás egészére. A Pp. legújabb módosításai konkrét határidő megnevezése nélkül a perek „ésszerű befejezéséről” szólnak.

A Pp. szerint [103. § (1) bek.] a határidőket napok, hónapok vagy évek szerint kell számítani. A napokban megállapított határidőbe a kezdőnap nem számít bele. Kezdőnap az a nap, amelyre a határidő megkezdésére okot adó cselekmény vagy egyéb körülmény (például kézbesítés, kihirdetés) esik. Fontos megjegyeznünk, a határidő csak szabályszerű kézbesítés esetén nyílik meg, s e szabály egyaránt vonatkozik a hazai, illetve tagállami, vagy nemzetközi kézbesítésre. A hónapban, évben megadott határidőbe - a Pp. szabályából következően - a kezdőnap beleesik.

A határidő folyását tekintve nincs jelentősége annak, hogy munkanapról, munkaszüneti napról vagy ünnepnapról van szó. Mivel a törvény napot mond, a határidő számításába mindegyik beleesik.

Gyakran ad vitára okot, illetőleg nem egyértelmű a határidő lejárt. A napokban számított határidő lejárati napja szempontjából ugyanakkor az sem közömbös, hogy munkanapon, ünnepnapon vagy munkaszüneti napon jár le. Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti vagy ünnepnap, a határidő csak az azt követő legközelebbi munkanapon jár le.

A hónapban, évben megadott határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva a kezdőnapnak megfelel, ha pedig ez a nap a lejárati hónapjában hiányzik, a hó utolsó napján. Természetesen amennyiben ez a nap nem munkanap, érvényesek a fent elmondott szabályok, tehát a határidő - gyakorlatiasan nézve - egy (esetleg kettő) nappal meghosszabbodik.

A határidő az utolsó nap végével jár le. Így az éjjel-nappal nyitva tartó postahivatalban az éjfél előtt egy perccel feladott azon küldemény, amely a fél eljárási cselekményét tartalmazza, határidőben feladottnak minősül - értelemszerűen eljárási határidők esetében. Viszont amennyiben a félnek a bíróság előtt kell valamely eljárási cselekményt teljesítenie, ennek határideje a hivatali idő végével lejár.

A Pp. 217. §-a szerint a teljesítési határidőt a határozatban kell megállapítani, ami - a Pp. szóhasználatával - rendszerint 15 nap, a határozat kézhezvételétől számítva [Pp. 217. § (6) bek., 219. §]. A teljesítési határidő tehát a jogerős vagy a jogorvoslat hiányában jogerőre emelkedett határozat kézbesítését követő napon kezdődik és 15 nap múlva jár le. Ennek bekövetkezése után, másképpen fogalmazva a teljesítésre nyitva álló határidő eredménytelen eltelte után terjeszthető elő a végrehajtási kérelem.

A bíróság ennél az általános határidőnél rövidebb, illetve hosszabb határidőt is megállapíthat, amennyiben ezt a felek méltányos érdeke kívánja, avagy a teljesítendő kötelezettség természete ezt indokolja [Pp. 217. § (2) bek.]. Ilyenkor a bíróság által megszabott határidő eltér a törvényben megszabott határidőtől, a határozat végrehajtása pedig ehhez az időponthoz igazodik.

A Pp. számos esetben rövidebb határidőt állapít meg. Így birtokperekben a felperes kérelmére az alperest azonnali határidővel kell kötelezni a birtokállapot helyreállítására vagy a birtoklás zavarásának megszüntetésére [Pp. 217. § (4) bek.], az ingatlan kiürítésére kötelező határozat esetében viszont a kötelezett kérelmére, különösen méltánylást érdemlő esetben hat hónap határidőt lehet a kötelezettség teljesítésére biztosítani.

Amennyiben a teljesítési határidő - amit a végrehajtható határozatban konkrétan megállapított időtartam alapján kell kiszámítani - még nem telt le, a végrehajtási kérelem megtagadására kerül sor. Nem tagadható meg a végrehajtási lap kiállítása viszont abban az esetben, ha az ítélet a kötelezettet az eredeti váltók kézhezvételét követő három napon belüli teljesítésre kötelezte, és a kötelezett megtagadta a váltó átvételét (BH1996. 548.).

A végrehajtást kérő számára a jogerő beálltáról szóló értesítés segítséget ad, hogy a végrehajtási lapon a teljesítésre nyitva álló határidő utolsó napját pontosan megjelölje. Mivel a teljesítési határidő megnyílt a határozat kötelezettnek történő kézbesítését követő napon [Pp. 217. § (6) bek.] kezdődik, a végrehajtást kérő gyakran tévesen adja meg ezt a dátumot. Ilyenkor nincs lehetőség a végrehajtás megtagadására, mert a bíróság az ügy adataiból ezt pótolhatja. A végrehajtását csak akkor lehet megtagadni, amennyiben az ügy bírósági aktájában lévő iratok adataiból megállapítható, a teljesítési határidő még nem telt el (például a kötelezett a másodszori postai kézbesítést követő negyedik napon vette át a határozatot a postahivatalban, így majdnem két héttel tolta ki a teljesítési határidő kezdő napját).

A bíróság által jóváhagyott egyezség

A peres egyezségekre a perrendtartás pontos előírásokat tartalmaz. A Pp. 148. §-a szerint a bíróság a per bármely szakában megkísérelheti, hogy a felek a jogvitát vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék. A bíróság - amennyiben annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri - tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről, igénybevételeének lehetőségéről, és ezzel összefüggésben a szünetelés szabályairól. Ha a felek a közvetítői eljárás során egyezséget kötnek, azt a törvényben meghatározott határidőn belül (6 hónap) a bírósághoz jóváhagyás végett benyújthatják, ebben az esetben a bíróság az eljárást folytatja. Amennyiben az egyezség megfelel a jogszabályoknak, a bíróság azt végzéssel jóváhagyja, ellenkező esetben pedig a jóváhagyást megtagadja, és az eljárást folytatja. Nincs annak sem akadálya, hogy a felek közvetítői eljárás nélkül a bíróságon kössenek egyezséget, amit - amennyiben az a jogszabályoknak megfelel - a bíróság végzéssel jóváhagy. A bíróság által jóváhagyott egyezségnek ugyanaz a hatálya, mint a bírói ítéletnek, de a jóváhagyó végzés ellen beadott fellebbezésnek az egyezség végrehajtására nincs halasztó hatálya.

A rendelkezés fontos dogmatikai pilléreként, anyagi jogi és eljárásjogi alapelveken áll. Az egyezségkötésben a törvény a feleknek biztosítja a meghatározó szerepet, mivel az egyezség megkötésének lehetősége a feleknek a perbe vitt anyagi joggal való rendelkezési jogából következik. A törvényhely egyértelműsíti: az egyezséget a felek megegyezésének tartja. A bírósági egyezség egyik eleme a felek magánjogi, a jogvitát lezáró, egybehangzó akarathatározaton alapuló szerződéskötése.

A bírói szerep az előbbiekből fakadóan segítő, az egyezséget előmozdító, de semmi esetre sem kényszerítő magatartás. A bíróság a per bármely szakaszában megkísérelheti a jogvita egyezségi rendezését, azaz nemcsak az alapeljárás első és másodfokú bírói fórumain, hanem a rendkívüli perorvoslati eljárásokban is, azzal a szűkítéssel, hogy az alapeljáráson kívül csak a rendkívüli perorvoslatokban előterjesztett kérelmek keretei között nyílik az egyezség megkötésére jogi lehetőség.

A peres eljárás során kötött egyezség a perbe felmerült valamennyi kérdésre kiterjedhet, de nincs akadálya annak, hogy a felek csak bizonyos kérdésekben kössenek egyezséget. Ekkor a peres eljárás az egyezséggel nem érintett vitás kérdésekben tovább folyhat.

A felek magánjogi megállapodásának másik következménye a bírói ítélet mellőzésében történő megállapodás. A magyar történeti jogirodalomban általánosan elfogadott nézet szerint az egyezség kettős jogi természetű intézmény, alapvetően magánjogi megállapodás, amely a magánjogon túlmutatva, közjogi konzekvenciákat eredményez. A Pp. 148. § (2) bekezdése szerint az egyezséget a bíróság - amennyiben megfelel a jogszabályoknak - végzéssel jóváhagyja, és az a törvényhely (4) bekezdése szerint bírói ítélettel azonos hatályú határozatnak minősül. Így a hatályos szabályozás megtartotta az egyezségkötésnek a korábbi jogunkban kialakult kettős jogi természetét.

A peres egyezség alapja a feleket a perbe vitt anyagi jogok tekintetében megillető rendelkezési jog. Ugyanakkor a felek az egyezségkötésük során rendelkezési jogukat az eljárási joguk irányába is gyakorolják. Az egyezségkötési kérelem előterjesztése ugyanis egyúttal az ítélet meghozatala ellen irányuló, annak mellőzését kérő megállapodás. Mindebből következik, egyezséget csak az a fél köthet, aki a per tárgya felett érvényesen rendelkezhet, akinek perbeli cselekvőképessége nem csorbult.

Az egyezség megkötése - a feleknek az anyagi és eljárási jogukkal való rendelkezésére alapítva - ítélet hatályú határozatot eredményez, olyan bírói parancsot, amely jogerős, végrehajtható, továbbá kiváltja a felek egyezségével rendezett kérdések újraperesítésének tilalmát (perfüggőségi hatás). A jogrend a bírói végzéssel jóváhagyott egyezség stabilitását kiemelten védi, így a Pp. 262. §-a a bírói egyezség elleni perújítást csak korlátozottan teszi lehetővé, a Pp. 271. § (1) bekezdésének *h*) pontja pedig az egyezséget jóváhagyó végzés ellen kizárja a felülvizsgálatot.

A Pp. 148. §-a által szabályozott egyezséget a bírói fórum előtt lehet megkötni. A bírói gyakorlat szigorú értelmezése szerint perbeli egyezség csak a felek tárgyaláson elhangzott, egyező akarathatározata alapján jöhet létre. A bíróság azt az egyezséget, amelyet a felek a tárgyaláson kívül kötöttek, nem hagyhatja jóvá, amennyiben azt

a felek okiratba foglalva nyújtják be. E szabály alól kivétel az új, 2009. január 1-jétől hatályos ún. per alatti közvetítói egyezség lehetősége. Természetesen annak a gyakran alkalmazott megoldásnak sincs akadálya, amikor a felek - közvetítő nélkül - megkötött és okiratba foglalt egyezségkötésüket a tárgyaláson megismétlik, jegyzőkönyveztetik, majd így kérik a bíróság jóváhagyását.

A bíróság kötelezettsége - az 1995. évi LX. törvény módosítása óta - az egyezségnek a jogi rendbe történő beilleszthetőségének (jogszabályoknak megfelelés) vizsgálata. Akkor hagyható jóvá az egyezség, amennyiben az megfelel a jogszabályoknak. A szakirodalom felhívja a figyelmet arra, a vizsgálatot a bíróság hivatalból köteles lebonyolítani, a bíróság megtagadja a jóváhagyást, amennyiben az egyezség jogszabályokba ütközik. Kengyel Miklós szerint az egyezségnek csak a kógens jogszabályokba ütközése váltja ki a bírói jóváhagyás megtagadását, a felek - az egyezségkötés magánjogi természetéhez igazodva - ugyanis a diszpozitív szabályoktól egyező akaratnyilvánítással eltérhetnek.

A megtagadás esetköre - a joggyakorlat, és szakirodalom alapján bemutatva - meglehetősen széles. A Legfelsőbb Bíróság joggyakorlata szerint például meg kell tagadni az egyezség jóváhagyását, ha az egyezséggel rendezni kívánt jogviszony semmis szerződésen alapul, avagy jogszabályok kijátszására irányul (*Legfelsőbb Bíróság P.törv.III.20040/1982.; Legfelsőbb Bíróság Gf.V.31201/1984.*).

Az egyezség jóváhagyásának megtagadását a végrehajtási eljárás szempontjából elemezve, mindenekelőtt ki kell emelnünk azokat az eseteket, amikor az egyezség jóváhagyását annak végrehajthatatlansága miatt tagadta meg a bíróság. A magyar jog szerint - támaszkodva e bírói gyakorlatra - csak a végrehajtható egyezség hagyható jóvá. Mindehhez a Legfelsőbb Bíróság joggyakorlata alapján kétség nem fér; több határozatában leszögezte, álláspontja szerint csak az az egyezség végrehajtható, amely konkrét, számszerűsíthető kötelezettséget tartalmaz, avagy a megállapodás szövegéből számszerű kötelezés levezethető. „A bíróság által jóváhagyni kért egyezségnek [...] mindazokat az anyagi jogi elemeket tartalmaznia kell, amelyek nem teljesítés esetén az egyezségben vállalt kötelezettség kikényszeríthetőségét a bírósági végrehajtás szabályai szerint lehetővé teszik. Tévedett tehát a bíróság, amikor az egyezség jóváhagyása kérdésében a nélkül határozott, hogy a felek az ingatlan értékesítésének határideje, valamint az értékesítés kikényszerítésének módja (például árverési értékesítés) tekintetében is megállapodtak volna. Az említett hiányosságok miatt egyik fél sincs abban a helyzetben, hogy nem teljesítés esetén az egyezség végrehajtását eredményesen kérje.” (*BHI983. 120., BHI992. 178.*)

A végrehajthatóság előfeltétele, hogy az egyezség világos és érthető rendelkezéseket tartalmazzon. Vita esetében az egyezségből ki kell derülni, mit tekintünk „ítélt dolognak”. A bíróság által jóváhagyott egyezségnek ugyanaz a hatálya, mint a bírói ítéletnek, ezért az egyezségből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy mit lehet ítélt dolognak tekinteni (*BHI992. 478.*). Másként fogalmazva, az újraperesítés tilalmának feltétlen érvényesülése miatt az egyezséget jóváhagyó bírói végzésnek egyértelmű módon tisztázni kell - következik ez az egyezséget jóváhagyó végzés ítéleti hatályából - a fél, a tény és a jogazonosság körét. Az egyezséget jóváhagyó végzés a per „érdemi” befejezésének számít, ezért az egyezségkötés körébe bevont kérdésekben sem a per megszüntetésének, sem a már lezárt peres eljárás újbóli megnyitásának nincs helye.

A bíróság a Pp. 148. §-a alapján az egyezséget tehát akkor hagyja jóvá, ha az megfelel a jogszabályoknak. A Pp. 148. § (3) bekezdése szerint az így jóváhagyott egyezségnek ugyanaz a hatálya, mint a bírói ítéletnek, de a jóváhagyó végzés ellen beadott fellebbezésnek a végzés végrehajthatóságára nézve nincs halasztó hatálya.

A rendes perorvoslat esetében a fellebbezés megakadályozza a jogerő beállítását és kitolja a határozat végrehajthatóságát. A pertörvény ez alól az általános szabály alól teremt kivételt, nyilvánvalóan abból a megfontolásból kiindulva, hogy az egyezség a felek rendelkezési jogán alapuló megállapodás, aki ezt megtámadja, ne részesüljön a rendes jogorvoslat végrehajthatóságot kitoló a fellebbező félre előnyös hatásából. A jogalkotó így akarta megakadályozni a rosszhiszemű, joggal visszaélő fél további perelhúzó magatartását.

A Vht. a Pp. 148. § (3) bekezdésébe foglalt szabályt telepítette át a végrehajtási törvénybe, amikor kimondta: a bíróság által jóváhagyott egyezség alapján akkor is végrehajtható okiratot lehet kiállítani, ha a jóváhagyó végzést megfellebbezték.

Az egyezséget nemcsak a Pp. 148. §-a alapján lehet kötni. A pertörvény támogatja a Pp. 127. §-a alapján kötött perelhárító egyezségkötéseket, és az így keletkezett bírói határozatokat a Pp. 148. §-a alapján kötött határozatokkal azonosnak tekinti. Értelemszerűen a Vht. itt bemutatott rendelkezései kiterjednek a Pp. 127. §-a szerinti egyezségekre is, mivel a törvény ezekben az esetekben sem zárja ki a jóváhagyott egyezség elleni fellebbezés lehetőségét.

Az egyezség a polgári peres eljárásban, vagy a polgári pereket megelőzően a bíróság közreműködésével, annak az egyezséget jóváhagyó végzésével válik ítéleti joghatások kifejtésére alkalmas határozattá. Egyezséget azonban nemcsak bíróság előtt lehet kötni, hanem számos más, az igazságszolgáltatáson belül vagy kívül szervezett jogszolgáltató fórumon. Leggyakoribb a közjegyző előtti egyezségkötés. A Vht. csak azokat a közjegyzői határozatokat tekinti fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak, melyek a bírói egyezséggel azonos hatályúak.

A bírósági egyezséggel azonos hatályú, a közjegyző által jóváhagyott egyezségek lehetőségét a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Közjegyzői tv.) 1. §-ába foglalt általános felhatalmazás teremti meg.

Közjegyző előtt azonban egyezséget lehet kötni a hagyatéki eljárásban [a hagyatéki eljárásról szóló 6/1958. (VII. 4.) IM rendelet 53. § (1) bek.]. A jogszabály szerint a hagyatéki tárgyaláson meg kell kísérelni, hogy az örökösök között egyezség létesüljön. Az így létrejött egyezség bírói egyezségnek számít. E körbe tartozó egyezségnek kell tekinteni az érdekeltek olyan egybehangzó nyilatkozatát, amely szerint közöttük a hagyatéokra nézve vitás kérdés nem áll fenn. A hagyatéki tárgyalás során a közjegyzőnek különös gonddal kell ügyelnie arra, hogy a kiskorú és a gondnokság alatt álló örökösök érdekei sérelmet ne szenvedjenek. Ha a felek olyan egyezséget kötnek, amely a kiskorú vagy a gondnokság alatt álló örökös méltányos érdekeivel nyilvánvalóan ellentétben áll, az nem szolgálhat a hagyaték átadásának alapjául még akkor sem, ha az érdekeltek azt a közjegyző tájékoztatása és figyelmeztetése ellenére is fenntartják. Ebben esetben az egyezség jóváhagyását meg kell tagadni, és a tárgyalást úgy kell folytatni, mintha a felek egyezséget nem is kötöttek volna.

Ha az egyezség érvényességéhez hatósági jóváhagyás, hozzájárulás vagy megerősítés szükséges, az egyezséget a hagyaték átadása tárgyában való határozathozatal előtt az illetékes hatósághoz át kell tenni. Ha a hatóság a jóváhagyást, hozzájárulást, illetőleg megerősítést nem adja meg, az egyezséget úgy kell tekinteni, mintha létre sem jött volna, és az ügyben új tárgyalást kell tartani.

Az örökösök között kizárólag a hagyatéki vagyon tárgyaira vonatkozóan létrejött egyezség (osztályos egyezség) - a hagyatékban való részesedés mellett, de arányára tekintet nélkül - nem minősül élők közötti jogügyletnek és a hagyatékot az egyezség alapján öröklés jogcímén kell átadni.

A Vht. 13. § (2) bekezdése csak a törvényhely alá sorolt egyezségekre vonatkozik. Jogrendszerünk ezen felül számos egyezségkötési lehetőséget ismer, közülük a Vht. 23/A. §-a a fogyasztóvédelmi testület által jóváhagyott és az egészségügyi közvetítő tanács előtt kötött egyezség végrehajthatóságáról rendelkezik.

Végrehajtható okirat kiállítása a közösségi jog alapján

A kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 15. cikkében szabályozza a rendelet alapján hozott ítélet végrehajthatóságát. A rendelet szerint az ítélet a lehetséges jogorvoslati eszközöktől függetlenül a tagállamokban végrehajtható. A végrehajtási eljárásban továbbá biztosíték nyújtása sem követelhető.

A Vht. 13. § (3) bekezdése a 861/2007/EK rendelet kötelező - és a tagállami jogot kizorító hatályú - szabályának végrehajtási rendelkezése. Lehetséges, hogy a 861/2007/EK rendelet végrehajtására abban a tagállamban kerül sor, ahol a határozatot hozták. A közösségi eljárásjog következetes e téren, így az ítéletet a határozatot hozó tagállamban is a 861/2007/EK rendelet saját normái, és nem a tagállami végrehajtási jog előírásai szerint kell végrehajtani [861/2007/EK rendelet 15. cikk (2) bek.]. Amennyiben a tagállami jog a fellebbezés esetére a végrehajtás felfüggesztését írja elő, a tagállami jog szerint nem lehet eljárni az ítéletet meghozó tagállamban sem (kizorító jelleg). A magyar jogalkotó a jogbizonytalanságot elhárítva alkotta meg a Vht. itt bemutatott rendelkezését, ám - álláspontunk szerint - a közösségi rendelet implementáció hiányában is érvényesülne, jöllehet semmi sem tiltja a rendeleti normák tagállami jogba történő közvetlen beültetését.

Végrehajtható okirat kiállításának speciális szabályai

A fizetési meghagyásos eljárásra vonatkozó új szabályok szerint 2009. január 1-jétől nem tekinthető a fizetési meghagyás megtámadásának, ha a kötelezett arra hivatkozik, hogy az érvényesített követelést a fizetési meghagyás kézhezvételét követően teljesítette. A kötelezett ilyen tartamú nyilatkozata estében a fizetési meghagyás az ellentmondásra nyitva álló határidő utolsó napját követő napon jogerőre emelkedik. Ha a kötelezett a teljesítést okirati bizonyítékkal valószínűvé teszi, a bíróság az okirati bizonyíték másolatának csatolásával felhívja a jogosultat, hogy 15 napon belül nyilatkozzék a követelés fennállásáról.

Ha a jogosult a kötelezett állítását elismeri, vagy a felhívásra nem nyilatkozik, a bíróság a Pp. 321. § (2) bekezdésében meghatározott záradékban feltünteti, hogy a követelés tárgyában végrehajtásnak nincs helye.

Ebben az esetben a Vht. nem ad módot és lehetőséget végrehajtási lap kiállítására.

Fenntartja ezt a rendelkezést a 2010. június 1-je után hatályos jogi szabályozás is. A kötelezettnek azonban - ha a teljesítésről bizonylatot kapott, vagy a teljesítést egyedül azonosítóval rendelkező pénzügyi művelettel hajtotta végre - a nyilatkozatban meg kell jelölnie a bizonylat sorszámát és keltét, illetve a pénzügyi művelet azonosítóját (tranzakcióazonosító, befizetőazonosító stb.) és időpontját. A kötelezett részéről tehát nem elég valószínűsíteni, hanem bizonyítania kell a kötelezettség teljesítését.

A közjegyző a kötelezett nyilatkozatának beérkezését követően e nyilatkozatról szóló értesítés kézbesítésével egyidejűleg felhívja a jogosultat, hogy 15 napon belül nyilatkozzék a követelés fennállásáról. Ha a jogosult a kötelezett állítását elismeri, vagy a felhívásra nem nyilatkozik, a közjegyző a jogerősítési záradékban feltünteti, hogy

a követelés - vagy annak a nyilatkozattal, illetve az elismeréssel érintett része - tárgyában végrehajtásnak nincs helye. Ezért végrehajtható okiratot sem lehet kiállítani.

A törvény gondoskodik arról, hogy ne csak az ítéletek, vagy bírói határozatok, hanem az okiratokon alapuló követelések alapján kiállítandó végrehajtható okiratokra is vonatkozzanak a végrehajtás általános feltételei. Amennyiben olyan okirat alapján kéri a végrehajtás elrendelését, ami nem minősül végrehajtható okiratnak, a végrehajtást elrendelő bíróságnak észlelnie kell, hogy az okirat nem látható el végrehajtási záradékkal (*LB-H-PJ-2008-54.*).

A végrehajtás általános feltételeinek kiterjesztő alkalmazása

A törvényhely a végrehajtás generális - értelemszerűen nem a speciális - feltételeinek szabályait tartalmazza. Az általános szabályokat az okiraton alapuló követelések végrehajtására is alkalmazni rendeli, ami azt jelenti, a végrehajtási záradékkal ellátható okiratoknak eleget kell tenniük a végrehajtás általános feltételeinek. E követelményből kiindulva tehát a végrehajtási záradékkal elrendelt végrehajtások esetében az okiratoknak marasztalást (követelést) kell tartalmazniuk. Másodszor - jogi hatásukat tekintve - az ítélettel megegyező módon jogerősnek és végrehajthatónak kell lenniük. Harmadszor - a törvény utaló rendelkezése szerint, amennyiben erre mód és jogi lehetőség van - az okiratok tartalma alapján meg kell nyílnia az előzetes végrehajtás lehetőségének. Negyedszer, az okiratba foglalt teljesítési határidőnek egyértelműen és megállapítható módon eredménytelenül le kell telnie.

A Vht. e szakasza elhárította az a jogbizonytalanságot, amely az okiratokkal induló végrehajtás során a gyakorlatban jelentkezett. A Győri Ítéltábla ítéletében kifejtette, a közjegyzői okirat záradékolásánál a bíróság kizárólag azt jogosult és kötelezett vizsgálni, hogy a közjegyzői okirat alakilag és tartalmilag megfelel-e a végrehajtás általános (*Vht. 13. §*) és speciálisan a végrehajtási záradéokra vonatkozó (*Vht. 21. §*) feltételeinek (*BDT2008. 1854.*). A bírói álláspont az okirati záradékkal induló végrehajtások esetében így az általános és a különös feltételek együttes vizsgálatát (és e feltételek együttes meglétét) kívánja meg.

Vht. 14. § Tartásdíj, szüléssel járó költség és tartásra irányuló járadékszerű szolgáltatás (a továbbiakban: tartásdíj) behajtására elrendelt végrehajtás esetén a végrehajtható okiratot a lejárt, 6 hónapnál régebbi tartásdíjrészekre nézve akkor lehet kiállítani, ha a végrehajtást kérő valószínűsítette, hogy
a) a tartásdíjhátralék az adós rosszhiszemű magatartására vezethető vissza, vagy
b) annak érvényesítését alapos okból mulasztotta el.

A tartásdíj jellegű követelések 6 hónapon túlmenő érvényesítése

A Vht. jelen szakasza - összhangban a házasságról, családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 68. §-ának rendelkezéseivel - a tartásdíj vagy tartásdíj jellegű kötelezett szolgáltatások esetében - a hat hónapnál régebbi tartozások végrehajtás útján történő érvényesítésének általános tilalmát mondja ki. Rögtön utána az általános tilalmat két méltányolható körülmény fennállása esetére feloldja.

A Csjt. szerint a tartási követelés hat hónapra visszamenőleg, valamint a jövőre nézve érvényesíthető. Hat hónapnál régebbi időre tartási követelést csak akkor lehet visszamenőleg érvényesíteni, ha a jogosultat a követelés érvényesítésében mulasztás nem terheli.

A Vht. tartásdíj fogalma gyűjtőfogalom, konkrét és meghatározott célra adott költségkiegyenlítések éppúgy e kategóriába tartoznak, mint a gyermek, vagy a házastárs tartásából eredő kötelezettségek.

A szüléssel járó költség [*Csjt. 69/D. § (2) bek.*] megtérítését a törvény akkor teszi kötelezővé, ha a gyermek szülei nem élnek együtt. Ebben az esetben az apa - amennyiben azt a társadalombiztosítás nem fedezi - köteles megtéríteni az anyának a szüléssel járó költségeket, valamint a külön jogszabályban meghatározott időre szükséges tartást. E követelések az anyát akkor is megilletik, ha a gyermek halva született. A Csjt. 69/A. § (1) bekezdése szerint a szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami közös eltartásukra rendelkezésre áll. E szabály nem irányadó, ha a gyermek tartása vagyonának jövedelméből kitelik, vagy a gyermeknek tartásra kötelezhető más egyenes ági rokona van. A Csjt. 32. §-ának rendelkezései szerint a közös háztartás költségeinek fedezésére elsősorban a házastársak keresménye és egyéb közös vagyona szolgál. Ha a házastársak az életközösség fenntartása mellett külön élnek, megélhetésük költségeit elsősorban szintén ilyen módon kell fedezni. Amennyiben a közös vagyon a közös háztartás költségét nem fedezi, a házastársak kötelesek ahhoz különvagyonukból is egyenlő mértékben hozzájárulni. Ha csak egyik házastársnak van különvagyon, ő egymaga köteles ebből a közös háztartás költségének kiegészítéséhez szükséges összeget fedezni. Mindezekre a tartási igényekre kiterjednek a Vht. 14. §-ának rendelkezései.

A tartás jellegű szolgáltatásokat a Ptk. 280. § (3) bekezdése alapján időszakonként előre kell fizetni. A Ptk. e rendelkezése szintén kizárja a hat hónapnál régebbi tartásdíj-követelések érvényesítését, mivel kimondja, hogy a

jogosult a hat hónapnál régebben lejárt és alapos ok nélkül nem érvényesített részleteket bírósági úton többé nem követelheti.

Amíg a Csjt. 68. § (2) értelmében a hat hónapnál régebbi időre tartási követelést csak akkor lehet visszamenőleg érvényesíteni, ha a jogosultat a követelés érvényesítésében mulasztás nem terheli, addig a Ptk. 280. § (3) bekezdése szerint a tartásdíjra jogosult a hat hónapnál régebben lejárt és alapos ok nélkül nem érvényesített részleteket bírósági úton többé nem követelheti. A két törvény közötti aszinkronitást a Vht. azzal oldja fel, hogy a hat hónapon túl menő visszamenőleges igényérvényesítést megengedi akkor, ha a tartásdíjhátralék az adós rosszhiszemű magatartására vezethető vissza, avagy a tartásdíj iránti igény érvényesítését alapos okból mulasztotta el a jogosult.

Az adós rosszhiszemű magatartására abban az esetben vezethető vissza az igényérvényesítés elmulasztása, amennyiben az adós a fizetési kötelezettsége alóli mentesülése végett a jogosultat tudatosan megtévesztette, például lakóhelye vagy munkahelye változását nem jelentette be, esetleg külföldi munka vállalását elhallgatva ún. nullás kereseti igazolásokat adott elő. Az egyszeri nemfizetés, vagy nem a tényleges összeg kifizetése nem alapozza meg a rosszhiszeműség megállapítását.

A Vht. két vagylagos feltételt szabályoz, így az adós jöhhiszeműsége mellett helye van a végrehajtásnak akkor, amennyiben a jogosult alapos okból (betegség vagy más vis maiorhoz közelítő ok) mulasztotta el tartási igényének érvényesítését.

Végrehajtási lap

Vht. 15. § (1) Az első fokon eljáró bíróság végrehajtási lapot állít ki

a) a bíróság polgári ügyben hozott marasztaló határozata alapján,

b) a bíróság büntetőügyben hozott határozatának a polgári jogi igénnyel kapcsolatos marasztalást tartalmazó része alapján,

c) a bíróság által jóváhagyott egyezség alapján.

(2) Az első fokon eljáró bíróság végrehajtási lapot állít ki a jogi segítségnyújtó szolgálatnak a pártfogó ügyvédi díjnak a pártfogó ügyvéd részére történő megfizetésére kötelező határozata alapján.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2007. évi CLI. törvény 16. §-a; hatályos 2008. január 1-jétől.

A (2) bekezdést beiktatta a 2007. évi CLI. törvény 16. §-a; hatályos 2008. január 1-jétől.

A végrehajtási lap kiállításának általános esetei

A törvényhely legelőször a végrehajtható okiratok egyik leggyakoribb típusának a végrehajtási lap kiállításának „klasszikus” eseteit szabályozza. A törvényhely mintegy összegyűjti azokat a határozatokat, melyeket a polgári peres eljárásokra vonatkozó törvények alapján végbemenő eljárásokban hoztak, azokat, amelyek kontradiktórius eljárásban, bírói tényállás-megállapítás eredményeképpen születtek meg. Az igény jogosultja rendszerint a jogrend által biztosított kereseti joga alapján fordult a bírósághoz, ahol jogvédelmi igényének helyt adva, marasztaló határozat született. A Vht. jelen szakaszába felsorolt határozatok ún. érdemi döntések, mivel ezekben a bíróság a perbe vitt jogról, a felperes kereseti igényéről határozott. A marasztalás tartalma irányadó a végrehajtási eljárásban, így a bizományos felelőssége megállapítható, ha a végrehajtási lapot nem az ügyben hozott marasztaló határozat alapján állítja ki (BH2004. 28.).

A jogirodalom az érdemi döntés fogalmát a Pp. 212. §-ára vezeti vissza. E törvényhely szerint a per érdemében ítélettel, a per során felmerült minden más kérdésben - ideértve a per megszüntetését is - végzéssel kell határozni. Azaz az érdemi kérdést eldöntő bírósági határozat ítélet. Ismerünk ugyanakkor ítélet hatályú bírói határozatokat is. Ilyen a felek egyezségét jóváhagyó bírói végzés (Pp. 148. §), a jogerős bírósági meghagyás (Pp. 136. §), és a jogerős fizetési meghagyás (Pp. 321. §). Ezen esetekben bírói döntés a jogvitáról nem születik, de a Pp. alapján e határozatok ítéleti joghatást váltanak ki, így jogerős és végrehajtható határozatok. A Vht. 15. §-a e határozatok közül az egyezséget jóváhagyó végzést kiemeli, és önálló tényállásban teszi lehetővé a végrehajtási lap kiállítását, a jogerős bírósági meghagyás és fizetési meghagyás alapján a törvényhely a) pontja szerint végrehajtási lap állítható ki.

A jogirodalom a végzések körében megkülönbözteti az ún. érdemi végzések csoportját. Az érdemi végzések, attól függetlenül, hogy a perbe vitt jogról hozott bírói határozatok, nem döntenek el a perbe vitt anyagi jogot, ám rendelkezést tartalmaznak az anyagi jog érvényesíthetőségéről. E körbe tartozik például a keresetlevelet időelöttiség, vagy bírói úton nem érvényesíthető volta miatt idézés kibocsátása nélkül elutasító végzés [Pp. 130. § (1) bek. f) pont]. Az ilyen típusú határozat alapján végrehajtásnak nincs helye [fura kivétel a Pp. 156. § (8) bekezdése alapján az az ideiglenes intézkedést elrendelő végzés, amelyet nem helyeztek hatályon kívül, ugyanis a végzés előzetesen végrehajtható], e döntésekre alapított végrehajtási kérelmeket meg kell tagadni.

A polgári ügy fogalma széles. Nemcsak a Ptk. alapján megindítható peres igényérvényesítések tartoznak e körbe, hanem ide kell sorolni a munkaügyi, a közigazgatási ügyekben folyó peres eljárásokat. A Legfelsőbb Bíróság polgári ügynek minősítette azt a pert, amely egy olyan egyházi személy ellen folyt, akinek az egyházi belső normák alapján lakást juttattak, majd a nem egyházi jog személyiségű felperes az alperest a lakás kiürítésére perelte (*EBH2002. 757.*). Mindezen perekben született ítélet a bírósági végrehajtás útjára tartozik, s végrehajtási lap kiállításának alapjául szolgál. Közigazgatási végrehajtási eljárás elrendelésére és foganatosítására - eltérő rendelkezés hiányában - a bíróság nem jogosult, így végrehajtási lapot sem állíthat ki (*BH2003. 461.*). Ugyancsak nem állítható ki végrehajtási lap azokra az anyagi jogi követelményekre sem, amelyek bírói úton nem érvényesíthetőek. Ezen igényeket a Pp. 130. § (1) bekezdésének *f*) pontja alapján már a keresetlevél benyújtásakor kiszűri a bíróság.

A Vht. szabályai megfelelnek a Római Emberi Jogi Egyezmény előírásainak, amit Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvénnyel hirdettek ki. Ezen egyezmény 6. Cikke - a tisztességes tárgyaláshoz való jog - szerint mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. Ez annyit jelent, hogy csak az egyezménybe foglalt alapelvek szerint hozott ítélet lehet jogszerűen a végrehajtás tárgya. Az általános jogelvekből következik, miszerint a végrehajtás csak a jogerős határozatban megjelölt kötelezettel szemben rendelhető el (*BH1998. 537.*), akinek ügyében a bíróság a tisztességes tárgyalás alapján döntött. Másik oldalról viszont végrehajtás elrendelését csak a jogosult kérheti, az, akinek a bíróság megítélte a keresetben kért összeget vagy perköltséget (*EBH1999. 110.*).

A Vht. normatív értelmezése alapján a bíróság fogalma szintén tág körre terjed ki. A különböző ügyszakokra tagolt hazai bíróságok, amennyiben polgári igényről marasztaló határozatot hoznak - kivéve a törvényhely *b*) pontjában említett büntető határozat polgári igényt eldöntő része -, valamennyien ide tartoznak. A Vht. speciális rendelkezései azonban nevesítik a bírósági szervezetbe tartozó, vagy ezzel azonos jogi tartalmú határozatot hozó döntési fórumokat (választott bíróság, külföldi bíróság).

A törvény a végrehajtási lap kiállítására kizárólagos bírói fórumot állít fel, az első fokú eljárási bíróságot. A rendelkezés szerint azok a bíróságok állíthatnak ki végrehajtási lapot, amelyeknek első fokú hatáskörük van; a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) szerint sem az Ítéletábrának, sem a Legfelsőbb Bíróságnak nincs első fokú hatásköre.

A polgári bíraskodásra általánosan alkalmazandó Pp. ezen belül pontosan meghatározza a polgári ügyekben eljáró bíróságok fórumrendszerét. A Pp. 22. § (1) bekezdése szerint a helyi bíróság hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, amelyek elbírálását törvény nem utalja a megyei bíróságok hatáskörébe. Jelenleg hatályos jogunkban ezért a helyi bíróságok az általános hatáskörű bíróságok. A munkaügyi bíróság hatáskörébe tartoznak a Pp. 349. §-ában meghatározott munkaügyi perek, ezekben a munkaügyi bíróságoknak első fokú hatáskörük van.

A megyei bíróságok első fokú hatáskörét a Pp. 23. §-a szigorú taxációval sorolja fel. A megyei bíróság első fokú hatáskörébe tartoznak

a) azok a vagyoni jogi perek, amelyek tárgyának értéke az ötmillió forintot meghaladja, kivéve a házassági vagyoni jogi pert, ha azt a házassági perrel együtt vagy annak folyamán indítják meg;

b) azok a perek, amelyeket a közigazgatási jogkörben eljáró személyek által hivatalos eljárásukban okozott károk megtérítése iránt indítanak;

c) a szerzői és a szomszédos jogi perek - ideértve a közös jogkezelés körébe tartozó jogok és díjigények érvényesítése iránt indított pereket is -, valamint az iparjogvédelmi perek és a Ptk. 86. § (3)-(4) bekezdésében meghatározott jogokkal kapcsolatos perek;

d) a nemzetközi áru fuvarozási vagy szállítványozási szerződéssel kapcsolatos perek;

e) a cégekkel kapcsolatos perek közül:

ea) a kérelemnek helyt adó cégbírósági bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránt indított perek,

eb) a cég létesítő okirata vagy annak módosítása érvénytelenségének, hatálytalanságának vagy létre nem jöttének megállapítása iránti perek,

ec) a cég szervei határozatának bírósági felülvizsgálata iránt indított perek,

ed) a cégek és tagjaik (volt tagjaik) közötti, illetve a tagok (volt tagok) egymás közötti, a tagsági jogviszonyon alapuló perek,

ee) a gazdasági társaságban történő befolyásszerzéssel kapcsolatos perek, továbbá

ef) a társaság tartozásaiért korlátozott felelősséggel tartozó tag (részvényes) felelősségének korlátlanná minősítése iránti perek;

f) a megyei bíróság által nyilvántartásba vett, cégnek nem minősülő szervezetekkel kapcsolatos perek közül:

fa) az ilyen szervezetek ellen a törvényességi felügyeletet gyakorló szerv által indított perek,

fb) az ilyen szervezetek és tagjaik (volt tagjaik) közötti, illetve a tagok (volt tagok) egymás közötti, a tagsági jogviszonyon alapuló perek;

g) a személyhez fűződő jogok megsértése miatt keletkezett polgári jogi igények érvényesítése iránt indított perek, ideértve az e jogok megsértése miatt indított kártérítési pereket is, ha az előbbiekkal együtt vagy azok folyamán indítják meg;

h) az értékpapírból származó jogviszonnyal kapcsolatos perek;

i) a közigazgatási perek (Pp. XX. fejezet), a Pp. 349. § (5) bekezdésében meghatározott perek kivételével;

j) a sajtó-helyreigazítási perek (Pp. XXI. fejezet);

k) a tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelensége tárgyában [Ptk. 209/A. § (1) és (2) bek., 209/B. §, 301/A. § (4)-(6) bek.] indított perek;

l) azok a megállapításra irányuló (123. §) perek, amelyek esetében a per tárgyának értéke - ha a marasztalás kérhető lenne - meghaladná az a) pontban meghatározott értéket;

m) a 2. § (3) bekezdésében meghatározott kártérítési perek;

n) az egészségügyi szolgáltatókkal kötött finanszírozási szerződésből eredő perek;

o) azok a perek, amelyeket törvény a megyei bíróság hatáskörébe utal.

Amennyiben valamelyik pertársra a megyei bíróságnak van hatásköre, a per a megyei bíróság hatáskörébe tartozik.

Az, hogy melyik bírói fórum az első fokon eljáró fórum, a Vht. 15. §-ának értelmében meghatározza a végrehajtási lap kiállításának bíróságát.

Büntetőügyben a Be. 54. §-a alapján a büntetőügyet tárgyaló, és abban határozó bíróságnak törvényes felhatalmazása a magánfél polgári jogi igényének elbírálása. A polgári igény elbírálása a Pp. szabályai szerint történik. Amennyiben a bíróság a vádlott bűnösségét megállapító ítéletének részeként, avagy a Be. alapján meghozható más határozatában a polgári igény tekintetében marasztaló határozatot hoz, végrehajtásnak van helye. A végrehajtás azonban a Vht. alá tartozó végrehajtási eljárás, a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Bv. tvr.) nem alkalmazható. A büntetőbíróság határozatának polgári igényről szóló marasztaló döntéséről a polgári ügyben hozott bírói határozattal azonos módon, végrehajtási lapot kell kiállítani. Értelemszerűen a hatásköri és illetékességi szabályok a büntetőbíróság határozata esetében szintén alkalmazandók, azaz a végrehajtási lapot az első fokon eljáró bíróság állítja ki. A bűnjel kiadására vonatkozó büntetőbírósági határozat végrehajtása ellenben nem végrehajtási lap kiállításával történik, hanem a büntetőbíróság határozatának a jogosult, illetve a kötelezett részére történő kézbesítésével (2-H-PJ-2007-14.).

A feleknek a Pp. 148. §-a szerint jóváhagyott egyezsége ítéleti hatállyal rendelkezik, s a Pp. rendelkezéseivel összhangban ezért ítéletként kell kezelni. Az ítéleti hatályból fakadóan a végrehajtás megindítását végrehajtási lap kiállításával kell megkezdeni. Mivel a Pp. 148. §-a a bíróság előtt peres eljárásban kötött egyezségről szól, a végrehajtási lap kiállítására az első fokon eljáró bíróság jogosult, értelmezésünk szerint akkor is, amikor a felek a másodfokú eljárásban kötik egyezségüket és azt a másodfokú bíróság hagyja.

Végrehajtási lap a pártfogó ügyvéd díjáról

A Pp. 82. §-a rendelkezik a pártfogó ügyvéd díjának viseléséről. A bíróság a perköltség viseléséről szóló határozatában - a díj összegének megállapítása nélkül, a perköltségviselés arányának meghatározásával - megállapítja, hogy a pártfogó ügyvédi díj viselésére ki köteles. Az első fokon eljáró bíróság a jogerős határozatról 8 napon belül értesíti a jogi segítségnyújtó szolgálatot, és közli a felek nevét, a per tárgyát, a pártfogó ügyvédi díj viselésére vonatkozó döntést. A bíróságnak határozatában meg kell jelölnie a pártfogó ügyvédi díj viselésére kötelest, adataival egyetemben (név, lakóhely, anyja neve, születési időpontja, szervezet esetében elnevezés, székhely, nyilvántartó szerv megnevezése, nyilvántartási szám).

A pártfogó ügyvéd díját a Jstv. 32. §-a alapján a támogatás ügyében eljáró jogi segítségnyújtó szolgálat állapítja meg, mivel az alaphatározat csak a viselésre kötelezetről rendelkezik. A pártfogó ügyvéd az őt megillető díjakat a perköltségben elmarasztalt ellenféllel szemben közvetlenül érvényesítheti, így a jogi segítségnyújtó szolgálat által kiadott határozat alapján végrehajtási lap kiállításával a pártfogó ügyvéd végrehajtási eljárást indíthat. A végrehajtási ügyben az első fokon eljáró bíróság jár el, még akkor is, ha a pártfogó ügyvéd díjának egy része a másodfokú eljárásban került megállapításra.

Vht. 16. § Végrehajtási lapot állít ki

a) a közjegyző által hozott, marasztalást tartalmazó végzés és a közjegyző által jóváhagyott - a bírósági egyezséggel azonos hatályú - egyezség, továbbá a közjegyzőnek a közjegyzői nemperes eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított költségjegyzéke alapján a közjegyző székhelye szerinti helyi bíróság (városi, kerületi bíróság; a továbbiakban: helyi bíróság),

b) a bíróság fegyelmi bíróságának kártérítésre kötelező határozata, a közjegyzői fegyelmi bíróságnak pénzbírság és eljárási költség megfizetésére kötelező határozata, valamint a bírósági végrehajtói

fegyelmi bíróságnak pénzbírság, eljárási költség és kamarai tagdíj megfizetésére kötelező határozata alapján az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság,

c) külföldi bírósági határozat alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,

d) belföldi és külföldi választottbírósági határozat és egyezség alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság, illetőleg Fővárosi Bíróság (a továbbiakban: megyei bíróság),

e) az Európai Unió Tanácsának, az Európai Bíróságnak és az Európai Bizottságnak a határozata alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,

f) a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) által a közösségi védjegyről szóló, 1993. december 20-i 40/94/EK tanácsi rendelet és a közösségi formatervezési mintáról szóló, 2001. december 12-i 6/2002/EK tanácsi rendelet, a Közösségi Növényfajta-hivatal által a közösségi növényfajta-oltalomról szóló, 1994. július 27-i 2100/94/EK tanácsi rendelet, valamint az Európai Szabadalmi Hivatal által az Európai Szabadalmi Egyezmény szerint a költségek viselése tárgyában hozott határozat alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,

g) a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete (a továbbiakban: 805/2004/EK rendelet) szerint európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi határozat (bírósági egyezség) alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,

h) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve a 1347/2003/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, a Tanács 2201/2003/EK rendeletének (a továbbiakban: 2201/2003/EK tanácsi rendelet) 42. cikke szerint kiállított igazolással ellátott külföldi határozat (bírósági egyezség) alapján a kötelezett, vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,

i) az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1896/2006/EK rendelet) szerint végrehajthatónak nyilvánított európai fizetési meghagyás alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,

j) a 861/2007/EK rendelet szerint kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélet alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság.

Jegyzet: az a)-c) pontok szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 8. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A d) pont szövegét megállapította az 1997. évi CXXXII. törvény 35. §-a; hatályos 1998. január 1-jétől.

Az e) pontot beiktatta a 2003. évi XXXI. törvény 9. §-a; hatályos a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napjától. Ezt követően indult ügyekben kell alkalmazni.

Az *f*) pont szövegét megállapította a 2005. évi LXXXIII. törvény 113. §-a; hatályos 2005. szeptember 1-jétől. Ezt követően indult ügyekben és megismételt eljárásokban kell alkalmazni.

A *g*) pont szövegét beiktatta a 2005. évi XLI. törvény 1. §-a; hatályos 2005. október 21-étől. Ezt követően megindult eljárásokban kell alkalmazni.

A *h*) pont szövegét beiktatta a 2005. évi XLI. törvény 1. §-a; hatályos 2005. június 4-étől.

Az *i*) pont szövegét beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 3. §-a; hatályos 2008. december 12-étől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A *j*) pont szövegét beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 3. §-a; hatályos 2008. december 12-étől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A *k*) pontot - az alábbi szövegezéssel - beiktatta a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (3) bekezdése; hatályos 2009. november 1-jétől: „***k*) az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye - szerinti helyi bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság és a szabálysértési hatóság igazságügyi szakértői díj megfizetéséről szóló határozata alapján.**” Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Az *a*) pont helyébe - 2010. június 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (4) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „***a*) a közjegyző által hozott, marasztalást tartalmazó határozat és a közjegyző által jóváhagyott - a bírósági egyezséggel azonos hatályú - egyezség alapján bármelyik közjegyző, továbbá a közjegyzőnek a közjegyzői nemperes eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított költségjegyzéke alapján a költségjegyzéket kiállító közjegyzőn kívüli bármelyik közjegyző.**”

Az *b*) pont helyébe - 2010. június 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (4) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „***b*) a bíróság fegyelmi bíróságának kártérítésre kötelező határozata, a közjegyzői fegyelmi bíróságnak pénzbírság és eljárási költség megfizetésére kötelező határozata, valamint a bírósági végrehajtói fegyelmi bíróságnak pénzbírság, eljárási költség és kamarai tagdíj megfizetésére kötelező határozata alapján az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság (városi, kerületi bíróság; a továbbiakban együtt: helyi bíróság).**”

Az *i*) pont helyébe - 2010. június 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (4) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „***i*) az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1896/2006/EK rendelet) szerint végrehajthatónak nyilvánított európai fizetési meghagyás alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság; ha az európai fizetési meghagyást a magyar közjegyző bocsátotta ki, bármelyik közjegyző.**”

A törvény jelen szakaszba foglalt rendelkezései a végrehajtási lap kiállításának sajátos (különös) esetkörét tartalmazzák, az itt felsorolt esetekben az eljáró bíróságok hatásköri és illetékességi szabályai szintén speciálisak.

A Vht. 16. §-a alá különféle jogi természetű és forrású határozatok tartoznak. A közjegyző által hozott marasztalást tartalmazó végzés ugyanúgy e körbe került, mint a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai okirat létrehozásáról szóló Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete szerint európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi határozat. A határozatok közös jellegét abban lehet megtalálni, hogy e határozatok mögött egyfajta kontradiktórium jogvita húzódik meg, nem ritkán kétfokú eljárás. A határozatok közös sajátossága továbbá, miszerint a határozatok valamilyen marasztalást tartalmaznak, s azokat a jogvita, vagy más konfliktus eldöntésére létesített szervek, szervezetek hozták.

A közjegyzői határozatok

A végrehajtási lapot kiállító szervek és szervezetek áttekintését a közjegyzővel kell kezdenünk. A közjegyző tevékenysége része az állami igazságszolgáltatásnak, amit a Közjegyzői tv. 1. § (4) bekezdése megerősít. A közjegyző előtt folynak a hatáskörébe utalt nemperes eljárások (hagyatéki eljárás, okirat megsemmisítés), okiratokat állít ki, amelyekben polgári anyagi jogi igényeket ismernek el, vagy polgári igényekről állapodnak meg. A közjegyző tevékenysége során maga is hoz határozatokat, végzéseket (hagyatékátadó végzés, költségmegállapító végzés), ezek végrehajthatóságáról a Vht.-nak gondoskodnia kell. A Vht. szabályai alapján e határozatokról végrehajtási lapot kell kiállítani, a végrehajtásuk elrendelése a végrehajtási lap kiállításával történik.

A Vht. a jelen törvényhelyben felsorolja melyik közjegyzői határozatról melyik bíróság állít ki végrehajtási lapot. A közjegyzői határozatok a következők: marasztalást tartalmazó végzés, a bírói egyezséggel azonos hatályú egyezséget jóváhagyó végzés, a közjegyzői nemperes eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított díjjegyzék. E határozatok esetében a közjegyző székhelye szerinti helyi bíróság állítja ki a végrehajtási lapot.

A közjegyző marasztalást tartalmazó határozata a közjegyzői eljárásban érintettek részére tartalmaz kötelezést. Így a hagyatéki eljárásban a közjegyző végzéssel határoz a hagyatéki eljárás során kirendelt ügygondnok költségeinek, valamint a hagyatéki eljárás során felmerült egyéb költségeknek (a biztosítás költségei stb.) megállapítása és viselése felől. A költségek megfizetésére azt kell kötelezni, akinek érdekében állott az ügygondnok kirendelése, illetőleg a költséggel járó más intézkedés megtétele, feltéve, hogy ez az érdekelt a hagyatékban örököl, egyébként a költségek a hagyatékot terhelik. A végzéseket meghozataluk alkalmával a jelenlevő felekkel kihirdetés útján, a jelen nem levő felekkel pedig kézbesítés útján kell közölni. A hagyaték átadása - mégpedig mind az ideiglenes átadás, mind a végleges átadás - tárgyában hozott, valamint a költségek viselése felől rendelkező végzés közlése akkor is kézbesítés útján történik, ha a végzést a közjegyző az érdekeltek előtt kihirdette.

A közjegyző az előtte folyó eljárásokban, illetve önálló okiratba foglaltan egyezséget hagy jóvá. Egyezséget jóváhagyó határozata - amennyiben valakire nézve kötelezést tartalmaz - alapja a végrehajtási lap kiállításának.

A közjegyzőt a Közjegyzői tv. 6. §-a szerint tevékenységéért jogszabályban meghatározott díj és költségtérítés illeti meg. A közjegyzői díjszabásról szóló 14/1991. (XI. 26.) IM rendelet szerint munkadíját és a költségtérítést az eljárást kezdeményező - hivatalból indult eljárás esetén az abban érdekelt - fél köteles megfizetni, több fél esetén a fizetési kötelezettség egyetemleges. A munkadíját és a költségtérítést a rendeletben foglalt díjszabás alapján kell megállapítani és várható összegükről a tevékenység megkezdésekor a felet tájékoztatni kell. A munkadíj és a költségtérítés a közjegyzői tevékenység befejezésekor esedékes. A közjegyző az általa felszámított munkadíjról és költségtérítésről díjjegyzéket állít ki, amelyet általában a tevékenység során keletkezett okiratra vezet rá. A díjjegyzékben a közjegyző az egyes díjtételeket külön tünteti fel. A közjegyző a felvett előlegről a díjjegyzékben köteles elszámolni. Ha az előleg a ténylegesen járó munkadíj és költségtérítés összegét meghaladja, a közjegyző a félnek a többletet a díjjegyzék kiállításakor visszafizeti. Ha a fél a munkadíjat és a költségtérítést a díjjegyzék kiállításakor megfizette, ezt a közjegyző a díjjegyzékben elismeri, egyébként a fizetésről külön elismervényt állít ki. Amennyiben nem történik fizetés, a kötelezett a közjegyzői díjat nem fizette meg, a közjegyző díjjegyzéke alapján a bíróság végrehajtási lapot állít ki.

2010. június 1-je után a közjegyző hatáskörébe tartozik - így bármely közjegyző elrendelheti a végrehajtást végrehajtási lap kiállításával - a közjegyző által hozott, marasztalást tartalmazó határozat és a közjegyző által jóváhagyott - a bírósági egyezséggel azonos hatályú - egyezség végrehajtása. Közjegyzői hatáskör, így bármelyik közjegyző elrendelheti - kivéve a költségjegyzéket kiállító közjegyző - a közjegyzőnek a közjegyzői nemperes eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított költségjegyzéke alapján a végrehajtást.

Ugyanakkor továbbra is bírói hatáskörben marad a végrehajtás elrendelése, a bíróság fegyelmi bíróságának kártérítésre kötelező határozata, a közjegyzői fegyelmi bíróságnak pénzbírság és eljárási költség megfizetésére kötelező határozata, valamint a bírósági végrehajtói fegyelmi bíróságnak pénzbírság, eljárási költség és kamarai tagdíj megfizetésére kötelező határozata esetén. Ekkor az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság (városi, kerületi bíróság, továbbiakban együtt: helyi bíróság) rendeli el a végrehajtást. A törvény tehát e törvényhelyben tisztázta a helyi bíróság fogalmát.

A közjegyzői végrehajtás jelen törvényhely alá tartozó eseteiben nem a jogerős fizetési meghagyás végrehajtásáról van szó. Ezért kérdéses - a jövőben valószínűleg erre jogalkotói válasz szükséges - milyen eljárási rendben, milyen szabályok szerint történik ekkor a végrehajtási lap kiállítása. A „bármelyik közjegyző elrendelheti” kifejezés a fizetési meghagyás végrehajtásánál alkalmazott szabályokra utal - különösen a MOKK rendszerére és az elektronikus eljárás szabályaira -, ugyanakkor a 2009. évi L. törvény külön végrehajtási előírásokat csak a fizetési meghagyás végrehajtására tartalmaz. Álláspontunk szerint itt a közjegyzői végrehajtás iránti kérelem papíralapú benyújtására vonatkozó szabályokat kell (majd) alkalmazni.

Külön törvényben szabályozott, sajátos jogállású szervek marasztaló határozatai

A közjegyző mellett a fegyelmi határozatot hozó szerveket, így a bírók, bírósági alkalmazottak, közjegyzők, bírósági végrehajtók fegyelmi ügyeiben a külön jogszabályok szerint a döntés meghozatalára feljogosított szervezeti egységeket kell megemlítenünk. A választott bíróságok, mint a rendes bíróságok mellett működő bírósági feladatokat ellátó szervezetek, mind a hazai, mind a külföldi jog szerint hozhatnak határozatokat. A külföldi bíróságok, melyek rendes bíróságként ítéleznek, vagy a nemzetközi magánjog, vagy az Európai Unió joga szerint járhatnak el. Döntéseiket ellenben - nemzetközi szerződések, az Európai Unió joga alapján - Magyarországon kell, a magyar jog szerint végrehajtani. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Vht. rendszerében az Európai Unió jogának hatálya alá tartozó bíróságok határozatának végrehajtása korántsem azonos szabályok szerint történik. A végrehajtást tekintve éles különbség van a különböző közösségi rendeletek között. Még akkor is ez a helyzet, ha a Vht. egységes és komplex alapelvei valamennyi határozat végrehajtására kiterjednek.

Fegyelmi határozatok

A fegyelmi eljárások során a bírakkal, a közjegyzőkkel, és a bírósági végrehajtókkal szemben pénzbírság szabható ki. A bírósági végrehajtókat az elmaradt kamarai tagdíj megfizetésére szintén kötelezettséget tartalmazó határozattal lehet kötelezni.

A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 63. §-a szerint fegyelmi vétséget követ el a bíró, ha vétkesen megszegi a szolgálati viszonyával kapcsolatos kötelezettségeit, vagy az életmódjával, magatartásával a bírói hivatás tekintélyét sérti vagy veszélyezteti. A Bjt. 85. § (1) bekezdése alapján a bíró a szolgálati viszonyából eredő kötelezettségének szándékos vagy súlyosan gondatlan megszegésével a munkáltatónak okozott kárért anyagi felelősséggel tartozik. A bíró felelőségét, a kár bekövetkeztét és mértékét a munkáltatónak kell bizonyítania. Ha a bíró a kárt fegyelmi vétség elkövetésével összefüggésben okozta, a kártérítési felelőséget a fegyelmi eljárás keretében kell elbírálni. Fegyelmi vétség elkövetésével össze nem függő kártérítési ügyben a bíró kártérítési felelőségét a munkáltatói jogkör gyakorlója - a kár tudomására jutásától számított 60 napon belül - indokolt határozattal bírálja el. A kártérítési eljárásra a fegyelmi eljárás szabályait kell megfelelően alkalmazni. A munkáltató határozata ellen a bíró 15 napon belül bírósághoz fordulhat.

Két kártérítési alakzatról van tehát szó, az egyik a fegyelmi vétség elkövetéséhez kötődik, a másik viszont nem. A kártérítési eljárás ugyanakkor mindkét kártérítési alakzatnál ugyanaz: a fegyelmi eljárás szabályai szerint folyik. Ezen túlmenően a Bjt. 78. § (4) bekezdés szerint a fegyelmi eljárás lefolytatásával összefüggő költségeket a bíróság viseli, ha azonban a bíró fegyelmi felelőségét jogerősen megállapították, a bíró köteles megtéríteni az általa indítványozott eljárási cselekmények, illetve a részéről igénybe vett képviselő költségeit.

A Vht. a bíróság fegyelmi bíróságának kártérítésre kötelező határozata alatt mindkét kártérítési alakzatot érti, így mindkét eljárást lezáró határozat alapján végrehajtási lapot lehet kiállítani. De végrehajtási lapot lehet kiállítani a fegyelmi eljárás költségeiről is, amennyiben a fegyelmi felelőségét jogerősen megállapították, és a költségek az általa indítványozott eljárási cselekmények költségei, illetve az általa igénybe vett képviselő költségei. A bíró költségmegtérítési kötelezettsége tehát részleges, csak a törvényben szabályozott esetekre vonatkozik.

A kártérítés szabályai a Bjt. szerint úgy alakulnak, hogy a bíró háromhavi illetménye erejéig felel, ha a kárt súlyosan gondatlan magatartásával okozta. Szándékos károkozás esetén a bíró a teljes kárösszegért felel. A bíró a vétkességére tekintet nélkül a teljes kárt köteles megtéríteni a visszaszolgáltatási vagy elszámolási kötelezettséggel, jegyzék vagy elismervény alapján átvett olyan dolgokban bekövetkezett hiány esetén, amelyet állandóan őrizetben tart, kizárólagosan használ vagy kezel. Mentessül a bíró a felelőség alól, ha bizonyítja, hogy a hiányt elháríthatatlan külső ok idézte elő, vagy a munkáltató a biztonságos őrzés feltételeit nem biztosította és e körülményre a bíró a munkáltató figyelmét előzetesen felhívta. A károkozás törvényben meghatározott feltételeinek meglétét, a kár bekövetkeztét és mértékét a munkáltatónak kell bizonyítania.

A fegyelmi eljárás megindítását fegyelmi vétség elkövetésének gyanúja esetén a kinevezési jogkörébe tartozó vezető esetén az OIT, legfelsőbb bírósági bíró esetén a Legfelsőbb Bíróság elnöke, az ítélőtábla bírójánál az ítélőtábla elnöke, a megyei bírósági bíró és a helyi bírósági bíró esetén a megyei bíróság elnöke kezdeményezi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező fegyelmi bíróság elnökénél. Amennyiben a bíró vétkessége enyhébb fokú, és a köteleességszegés nem, vagy csak csekély mértékben járt következménnyel, a fegyelmi eljárás kezdeményezésétől el lehet tekinteni, ekkor a fegyelmi eljárás kezdeményezésére jogosult a bírót figyelmeztetésben részesíti. Az írásban közölt döntés ellen a bíró a közléstől számított 15 napon belül fegyelmi eljárás lefolytatását kérheti. Ha a bíró a fegyelmi eljárás lefolytatását kérte, erről a fegyelmi eljárás kezdeményezésére jogosult a fegyelmi bíróság elnökét haladéktalanul értesíti. Ebben az esetben a fegyelmi eljárás lefolytatása nem tagadható meg.

A fegyelmi eljárás kezdeményezéséről az érintett bírót az eljárás kezdeményezője haladéktalanul értesíti. Ha a fegyelmi eljárást nem az OIT kezdeményezte, a kezdeményezésről az OIT-ot is értesíteni kell. Fegyelmi eljárás nem kezdeményezhető, ha a kezdeményezésére jogosult a tudomására jutástól számított 3 hónap alatt azt nem indítványozta, illetve a fegyelmi vétséget képező magatartás befejezése óta 3 év már eltelt. Ha a bíró fegyelmi vétséget megvalósító magatartása miatt büntetőeljárás indult és az a büntetőjogi felelőséget megállapító határozattal fejeződött be, az eljárás jogerős befejezésétől számított egy éven túl nincs helye fegyelmi felelőségre vonásnak.

Az első fokú fegyelmi eljárás főbb szabályai a következők. A fegyelmi eljárást és az előzetes vizsgálatot a nyilvánosság kizárásával kell lefolytatni. Ki kell jelölni vizsgálóbiztost, aki köteles a tényállás megállapításához szükséges valamennyi körülményt tisztázni. Ennek érdekében meghallgatja az eljárás alá vont bírót, tanúkat hallgathat ki, szakértőt vehet igénybe és egyéb bizonyítást végezhet. A vizsgálóbiztos a bíróság irataiba betekinthet, a bírák és a bíróság dolgozói kötelesek részére a szükséges tájékoztatást megadni. A vizsgálóbiztos az eljárásáról a fegyelmi tanács részére 15 napon belül írásbeli jelentést készít.

A vizsgálóbiztos jelentésének előterjesztését követő 15 napon belül a fegyelmi tanács dönt a fegyelmi eljárás megindításáról vagy megtagadásáról, illetőleg a felfüggesztésről. Ha büntetőeljárás indult, annak jogerős befejezéséig a fegyelmi eljárás felfüggeszhető. Az eljárás alá vont bíró a képviselével más bírót vagy ügyvédet bízhat meg.

A tárgyalásra az eljárás alá vont bírót és képviselőjét, valamint a fegyelmi eljárás kezdeményezőjét és a vizsgálóbiztost meg kell idézni. Az OIT elnökét értesíteni kell, ha a fegyelmi eljárást nem az OIT kezdeményezte. Az idézéssel, illetve az értesítéssel együtt a vizsgálóbiztos jelentését is kézbesíteni kell.

Ha az eljárás alá vont bíró a szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg és a mulasztását alapos okkal nem mentette ki, a tárgyalást távollétében is meg lehet tartani. A tárgyaláson a fegyelmi tanács bizonyítást vehet fel. A tárgyaláson az eljárás alá vont bíró és a képviselője, valamint az eljárás kezdeményezője kérdéseket tehet fel, az OIT elnöke - amennyiben a tárgyaláson értesítés alapján van jelen - kérdés feltevését indítványozhatja. A határozat meghozatala előtt az eljárás kezdeményezője, majd az eljárás alá vont bíró és a képviselő felszólalhat. A tárgyaláson a fegyelmi eljárás kezdeményezőjét az elnökhelyettes, az OIT-ot az OIT elnöke vagy az OIT által kijelölt bíró képviseli.

A fegyelmi tanács indokolással ellátott határozatával a fegyelmi eljárás alá vont bírót felmenti, vagy vétkesnek mondja ki és fegyelmi büntetést szab ki. Bizonyos törvényi feltételek fennállása esetén a fegyelmi büntetés kiszabásától eltekinthet és az eljárás megszüntetése mellett a bíróval szemben figyelmeztetést alkalmazhat, illetőleg a bíróval szemben indult eljárást megszünteti.

Ha a fegyelmi eljárás tárgyává tett cselekmény miatt a büntetőbíróság jogerős határozatában már megállapította a bíró felelősségét, a fegyelmi tanács nem állapíthatja meg, hogy az eljárás alá vont bíró nem követte el a terhére rótt cselekményt.

A fegyelmi vétséget elkövető bíróval szemben kiszabható fegyelmi büntetések:

- a) feddés,
- b) megrovás,
- c) egy fizetési fokozattal való visszavetés,
- d) vezetői tisztségből való felmentés,
- e) bírói tisztségből való felmentés indítványozása.

A fegyelmi büntetés kiszabásánál figyelembe kell venni a köteleességszegés súlyát és következményeit, a vétkesesség fokát. Bírói tisztségből való felmentés indítványozása esetén a bírónak a tisztségből való felfüggesztését fenn kell tartani, vagy azt el kell rendelni. Más fegyelmi büntetés kiszabása esetében a fegyelmi határozatban a felfüggesztést meg kell szüntetni.

A közjegyzők fegyelmi felelősségét a Közjegyzői tv. szabályozza. A közjegyző esetében a kártérítési határozat nem jöhet szóba, mivel a Közjegyzői tv. 10. §-a szerint a közjegyző - a közjegyzői működése körében - az okozott kár megtérítéséért a Ptk. szabályai szerint felel. A károk megtérítésének fedezésére a közjegyző köteles legalább ötvenmillió forint értékű felelősségbiztosítást kötni, és azt közjegyzői működésének tartama alatt fenntartani. Mindezek alapján a közjegyző károkozása polgári, és nem fegyelmi ügy.

Fegyelmi vétséget követ el az a közjegyző, az a közjegyző-helyettes vagy az a közjegyzőjelölt, aki e közjegyzői törvényben vagy más jogszabályban meghatározott kötelességét vétkesen megszegi, vagy elmulasztja. Fegyelmi vétséget követ el az a közjegyző is, akinek vétkes magatartása a Magyar Országos Közjegyzői Kamara iránymutatásába ütközik - annak súlyára való tekintettel -, vagy egyébként alkalmas a közjegyzői kar tekintélyének csorbítására. Amennyiben az eljárás alá vont személy vétkesége enyhébb fokú, és a köteleességszegés nem jár, vagy csekély mértékben jár következménnyel, a fegyelmi eljárás lefolytatása és a fegyelmi büntetés kiszabása mellőzhető, de a felmerült költségek viselésére kötelezhető.

A fegyelmi vétséget elkövető közjegyzővel szemben kiszabható fegyelmi büntetések a következők:

- a) figyelmeztetés,
- b) írásbeli megrovás,
- c) a kamarai tisztségtől való megfosztás,
- d) pénzbírság,
- e) határozott időre szóló hivatalból való felfüggesztés,
- f) hivatalvesztés.

Más büntetést kell kiszabni a fegyelmi vétséget elkövető közjegyző-helyetessel és közjegyzőjelölttel szemben. A pénzbírság és a kamarai tisztségtől való megfosztás más fegyelmi büntetéssel együtt is kiszabható. A pénzbírság összege közjegyzővel szemben kétfélmillió forintig, közjegyző-helyetessel és közjegyzőjelölttel szemben ötszáz ezer forintig terjedhet. Pénzbírság kiszabásánál figyelembe kell venni az eljárás alá vont személy jövedelmi viszonyait. A pénzbírság azt a területi kamarát illeti meg, amelyhez az eljárás alá vont személy a fegyelmi eljárás megindításakor tartozott. Ez az a határozat, aminek alapján a Vht. 16. §-a szerint végrehajtási lapot lehet kiállítani.

Az eljárás alá vont személyek fegyelmi ügyeit a közjegyzői fegyelmi bíróság (a továbbiakban: fegyelmi bíróság) bírálja el. Fegyelmi bíróság a megyei bíróságon és a Legfelsőbb Bíróságon működik. A fegyelmi ügyben annak a területi kamarának a székhelye szerinti fegyelmi bíróság jár el, amelyik területi kamarának az eljárás alá vont személy a tagja. Fegyelmi bírónak és vizsgálóbiztosnak azt a közjegyzőt lehet megválasztani, akinek legalább 5 éves

közjegyzői gyakorlata van, és vele szemben nincs kizáró ok. A fegyelmi bíróság 5 bírói tagját 3 évre a megyei bíróság elnöke, illetőleg a Legfelsőbb Bíróság elnöke nevezi ki. A fegyelmi bíróság elnökét és elnökhelyettesét a tagok maguk közül választják a bírói képesítésű tagok sorából.

Az eljárás alá vont személyek fegyelmi ügyeiben első fokon a megyei bíróságnak, másodfokon a Legfelsőbb Bíróságnak a közjegyzői fegyelmi tanácsa (a továbbiakban: fegyelmi tanács) jár el. A fegyelmi ügyben az igazságszolgáltatási érdeket a miniszter, a szolgálati érdeket a vizsgálóbiztos képviseli. A fegyelmi eljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van képviselőre. A képviselőt közjegyző, közjegyző-helyettes vagy ügyvéd láthatja el.

A fegyelmi vizsgálatot az ügyben kijelölt vizsgálóbiztos folytatja le. A vizsgálóbiztos köteles a tényállás megállapításához szükséges körülményeket tisztázni. Ennek érdekében meghallgathatja a fegyelmi eljárás alá vont személyt és - szükség esetén - a tanúkat, szakértő közreműködését veheti igénybe, és egyéb bizonyítást végezhet. Az eljárási cselekményről köteles jegyzőkönyvet felvenni. A vizsgálóbiztos az eljárása eredményéről írásban jelentést készít a fegyelmi tanács részére, és ezt a miniszternek is megküldi. A fegyelmi eljárás alá vont személy és a képviselője az iratokba bármikor betekinthez és azokról másolatot készíthet.

A fegyelmi tanács a vizsgálóbiztos jelentésének beérkezése után a következő intézkedések valamelyikét teszi meg:

- a) a vizsgálat kiegészítését rendeli el, és az iratokat visszaküldi a vizsgálóbiztosnak,
- b) kitűzi a fegyelmi tárgyalást,
- c) tárgyalás mellőzésével fegyelmi intézkedést hoz,
- d) az eljárást megszünteti.

A fegyelmi tárgyalásra a fegyelmi eljárás alá vont személyt és a képviselőjét meg kell idézni, a miniszter képviselőjét és a vizsgálóbiztosot a tárgyalás időpontjáról értesíteni kell. Ha a fegyelmi eljárás alá vont személy a szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg a tárgyaláson, azt a távollétében is meg lehet tartani. A fegyelmi eljárás alá vont személy kérheti, hogy a tárgyaláson a képviselőjén kívül a bizalmát élvező - legfeljebb 3 - közjegyző legyen jelen.

A fegyelmi tanács elnöke vezeti a tárgyalást, gondoskodik a tárgyalás rendjének fenntartásáról, foganatosítja a kihallgatásokat, és kihirdeti a határozatokat. A fegyelmi tanácsban az előadó bíró teendőit a közjegyzők közül választott fegyelmi bíró látja el.

A bizonyítási eljárás során a fegyelmi tanács az erre vonatkozó indítványra vagy hivatalból tanút és szakértőt hallgathat meg, okiratokat és a vizsgálat során felvett jegyzőkönyveket ismertethet, továbbá egyéb bizonyítási eszközöket használhat fel, kényszerintézkedést azonban nem alkalmazhat. A fegyelmi eljárás alá vont személy és képviselője, valamint a vizsgálóbiztos és a miniszter képviselője a bizonyítékokra nyilatkozatot tehet, a tanúhoz és a szakértőhöz kérdést intézhet. A bizonyítási eljárás befejezése után sorrendben a vizsgálóbiztos, a miniszter képviselője, majd a fegyelmi eljárás alá vont személy és a képviselője kap szót; legvégül a fegyelmi eljárás alá vont személy nyilatkozhat.

A fegyelmi tanács a tényállást az általa lefolytatott bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékok egybevetése alapján állapítja meg. Határozatát befolyástól mentesen, a bizonyítékok szabad mérlegeléséből nyert meggyőződése alapján hozza meg.

A fegyelmi tanács határozata a fegyelmi eljárás alá vont személyt a fegyelmi vétség alól felmenti, vagy vétkesnek nyilvánítja, és dönt az eljárási költség viseléséről. Ekkor állítható ki a költségviselési határozat alapján végrehajtási lap, azaz a Vht.-ban szabályozott eset csak a fegyelmi eljárás alá vont személy vétkességének megállapításakor adhat alapot az eljárási költség megfizetésére szóló végrehajtási lap kiállítására.

A választott bíróságok határozatai

A választott bíróságok ítélezést a joggyakorlat és jogirodalom az állami bíraskodással szemben alternatív lehetőségnek tekinti. A jogvitát eldöntő választott bíróság működhet Magyarországon, de működhet külföldön is, a határozatainak (egyezségeinek és ítéleteinek) végrehajtására a Vht. 16. § *d*) pontját kell alkalmazni.

A választott bíraskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (a továbbiakban: Vbt.) 3. § (1) bekezdése - a kialakult jogfelfogásnak megfelelően - úgy fogalmaz, hogy a bírósági peres eljárás helyett választottbírói eljárásnak van helye. Az alternatív bírói fórum akkor vehető igénybe, ha legalább a felek egyike gazdasági tevékenységgel hivatásszerűen foglalkozó személy, és a jogvita e tevékenységével kapcsolatos, továbbá a felek az eljárás tárgyáról szabadon rendelkezhetnek, és a választottbírói eljárást választottbírói szerződésben kötötték. Választottbírói eljárás a gazdasági tevékenységgel hivatásszerűen nem foglalkozó jogalanyok esetében is kiköthető akkor, ha azt törvény megengedi. Nincs helye választottbírói eljárásnak a Pp. XV-XXIII. Fejezeteiben szabályozott különleges eljárásokban, és olyan ügyekben, amelyekben törvény a jogvita választottbírói eljárás keretében történő rendezését kizárja.

A választottbíróóság saját hatásköréről - beleértve bármely, a választottbíróósági szerződés létezését vagy érvényességét illető kifogást - maga dönt. Ebből a szempontból a szerződés részét képező választottbíróósági kikötést úgy kell tekinteni, mint a szerződés egyéb kikötéseitől független megállapodást.

Amennyiben a felek másképpen nem állapodnak meg, a választottbíróóság kérelemre bármelyik felet utasíthatja, hogy minden olyan ideiglenes intézkedést tegyen meg, amelyet a vita tárgya vonatkozásában a választottbíróóság szükségesnek tart. A választottbíróóság bármelyik felet megfelelő biztosíték adására szólíthatja fel az ilyen intézkedéssel kapcsolatban. Az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott határozat mindaddig hatályban marad, amíg azt a választottbíróóság újabb határozatával hatályon kívül nem helyezi, vagy ugyanabban a kérdésben ítéletet nem hoz.

A több bíróból álló választottbíróóság - ha a felek másképpen nem állapodtak meg - szótöbbséggel hozza meg határozatát. Többségi álláspont hiányában a választottbíróósági tanács elnöke dönt. Eljárási kérdésekben az eljáró tanács elnöke is dönthet, ha a felek vagy a választottbíróóság tagjai erre felhatalmazzák.

A választott bíróság előtt egyezség köthető. Ha az eljárás során a felek a jogvitában egyezséget kötnek, a választottbíróóság az eljárást végzéssel megszünteti. Amennyiben a felek kérik, a választottbíróóság az egyezséget a megállapodásban rögzített feltételekkel ítéletbe foglalja, feltéve, hogy megítélése szerint az egyezség megfelel a jogszabályoknak. A választottbíróósági ítéletbe foglalt egyezség hatálya azonos a választottbíróóság által hozott ítélet hatályával.

A választottbíróóság ítéletét és az eljárást megszüntető végzését írásba kell foglalni, és azt a választottbíróónak, illetve a választottbíróónak alá kell írniuk. Több bíróból álló választottbíróóság esetében a tagok többségének aláírása elegendő, feltéve, hogy az elmaradt aláírás hiányának okát feltüntetik.

Az ítéletben és az eljárást megszüntető végzésben rendelkezni kell az eljárás költségének - ideértve a bírák díjának - összegéről és annak viseléséről. Az ítéletben rögzíteni kell a döntés alapjául szolgáló indokokat, kivéve, ha a felek egyezségét foglalták ítéletbe. Az ítéletben fel kell tüntetni annak keltét és a választottbíróóság helyét. Az ítéletet úgy kell tekinteni, mint amelyet a feltüntetett helyen hoztak. A választottbíróósági ítélet hatálya ugyanaz, mint a jogerős bírósági ítéleté, annak végrehajtására a bírósági végrehajtásról szóló jogszabályok irányadók. E törvényhely alapján rendeli el a Vht. 16. § *d)* pontja a választottbíróósági határozat alapján a végrehajtási lap kiállítását. A belföldi és külföldi választottbíróósági határozat és egyezség alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képviselő helye - szerinti megyei bíróság, illetőleg Fővárosi Bíróság) állítja ki a végrehajtási lapot.

A bíróság a Vbt. alapján tagadhatja meg a választottbíróósági ítélet végrehajtását. Akkor, ha úgy ítéli meg, hogy a vita tárgya a magyar jog szerint választottbíróósági útra nem tartozik, vagy az ítélet - külföldi választottbíróósági határozat esetében - a magyar közrendbe ütközik. Megtagadható a választottbíróósági ítélet végrehajtása akkor is, ha nem tartalmazza a végrehajtható okirat kiállításának a törvényben meghatározott feltételeit (*BH2003. 122.*).

Külföldi választottbíróósági határozat végrehajtása esetében az a fél, aki a választottbíróóság ítéletére hivatkozik vagy annak végrehajtása iránt kérelmet nyújt be, köteles annak eredeti példányát vagy hitelesített másolatát csatolni. Ha az ítélet nem magyar nyelvű, a fél köteles magyar nyelvű hitelesített fordítást is mellékelni. A külföldi választott bíróság ítéletét a magyar jog szerint kell Magyarországon végrehajtani (*BH1997. 132.*).

Külföldi bíróságok határozatai

A törvényhely a külföldi bíróságok három típusát szabályozza. Az Európai Unión kívül működő külföldi bíróságokat, a külföldi választott bíróságokat és az Európai Unió jogforrásai alapján eljáró bíróságokat. A külföldi bíróságok határozatainak magyarországi végrehajtásáról nemcsak e törvényhely rendelkezik, hanem a Vht. XII. fejezete, illetőleg a törvény számos, a nemzetközi és az európai jog forrásához kapcsolódó intézménye.

A külföldi bíróság határozata alapján a Vht. 16. §-a értelmében végrehajtási lap kiállításának van helye. Ennek előfeltétele bizonyos esetekben a végrehajtási tanúsítvány (*Vht. 208. §*). Külföldi bírósági határozat alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság állítja ki a végrehajtási lapot. Külföldi bíróság határozata akkor hajtható végre, ha a határozat - jellegénél fogva - megfelel a Vht. 15. §-ában írt rendelkezéseknek. A törvény „jellegénél fogva” kifejezése alaki megfelelést, a Vht. 15. § *a)-c)* pontjainak megfelelést feltételez (*LB-H-GJ-2007-15.*).

Az Európai Unió joga szerint a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete szerint európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi határozat (bíróági egyezség) alapján van helye végrehajtási lap kiállításának. Erre az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás

magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság az illetékes.

A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, a Tanács 2201/2003/EK rendeletének 42. cikke szerint kiállított igazolással ellátott külföldi határozat (bíróági egyezség) alapján van helye végrehajtási lap kiállításának. Ezt a kötelezett vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság.

Az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerint végrehajthatóan nyilvánított európai fizetési meghagyás alapján lehet a végrehajtási lapot kiállítani. Erre az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság az illetékes.

2010. június 1-jétől, amennyiben az európai fizetési meghagyást magyar közjegyző bocsátotta ki, a végrehajtást végrehajtási lap kiállításával bármelyik közjegyző elrendelheti. Az EK rendelet alá tartozó ügyekben a 2009. évi L. törvény 58. §-a alapján magyar közjegyző rendelkezik a fizetési meghagyás kibocsátásához szükséges hatáskörrel. Azaz Magyarországon csak magyar közjegyző bocsáthatja ki a rendeletben szabályozott fizetési meghagyást.

A közjegyző eljárásában a törvény előírásai több kivétellel alkalmazhatóak, így a fizetési meghagyás kibocsátható akkor is, ha a kötelezettnek nincs ismert belföldi idézési címe. Nincs azonban helye a fizetési meghagyás végrehajtói kézbesítésének, ha a meghagyást a Pp. vagy a 1393/2007/EK rendelet szabályai szerint kell kézbesíteni.

Amennyiben nem magyar közjegyző bocsátotta ki a fizetési meghagyást, azaz nem Magyarországon bocsátották ki, a végrehajtást változatlanul bíróság rendeli el Magyarországon.

A 861/2007/EK rendelet szerint kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélet alapján van helye végrehajtási lap kiállításának. Az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság állítja ki a végrehajtható okiratot.

A közösségi jog alapján hozott határozatok (és egyezségek) között lényegi különbség van a végrehajtási lap kiállítását megelőző eljárásban. Így a Vht. 210/A. és 210 /B. §-ai szerint kell eljárni a 44/2001/EK rendelet és 2201/2003/EK rendelet esetében, kivéve a 2201/2003/EK rendelet 42. cikke szerinti határozatot, ahol a Vht. 16. § h) pontja alapján a végrehajtás előzetes eljárások nélkül is elrendelhető. A közösségi jog jelen törvényhely alá tartozó határozatai alapján egyébként - a vonatkozó közösségi jogi szabályainak, az ott megszabott feltételek kereteinek betartásával - a végrehajtási lap közvetlenül kiállítható, esetükben nem kell a Vht. XII. fejezetébe foglalt eljárásokat alkalmazni.

Az Európai Unió közösségi szerveinek határozatainak végrehajtása

Az Európai Unió szervei, hivatalai a közösségi jog felhatalmazása alapján (*EK-Szerződés 244. és 256. cikkei*) hozhatnak határozatokat az Európai Unió területén működő különböző magán vagy közjogi jogalanyokkal szemben. A határozatok lényegük szerint kötelezést, marasztalást, szankciót tartalmaznak, érvényesítésüket Magyarországon a közösségi jog szabályaiból következően a magyar végrehajtási jog végrehajtási lap kiállításával teszi lehetővé. E határozatokat a magyar jog szerint kell végrehajtani.

Az Európai Unió Tanácsának, az Európai Bíróságnak és az Európai Bizottságnak a határozata alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság állítja ki a végrehajtási lapot.

A Belső Piaci Harmonizációs Hivatal által a közösségi védjegyről szóló, 1993. december 20-ai 40/94/EK tanácsi rendelet és a közösségi formatervezési mintáról szóló, 2001. december 12-ei 6/2002/EK tanácsi rendelet, a Közöségi Növényfajta Hivatal által a közösségi növényfajta-oltalomról szóló, 1994. július 27-ei 2100/94/EK tanácsi rendelet, valamint az Európai Szabadalmi Hivatal által az Európai Szabadalmi Egyezmény szerint a költségek viselése tárgyában hozott határozatok alapján állítható ki végrehajtási lap. Ezt az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képvisellete esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képvisellete helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság állítja ki.

Változások 2009. november 1-je után

2009. november 1-je után az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye - szerinti bíróság az ügyészség, a nyomozó hatóság, és a szabálysértési hatóság igazságügyi szakértői díj megfizetéséről szóló határozata alapján végrehajtási lapot állít ki. A végrehajtási lap kiállításának lehetőségét a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (3) bekezdése iktatta be a Vht.-ba. A végrehajtási lap kiállítására az ügyészség, nyomozóhatóság, vagy szabálysértési hatóság által kirendelt szakértő esetében van lehetőség, aminek az oka, hogy a polgári ügyekben a szakértői díj megfizetése más rendben és más szabályok szerint történik.

A 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-ának - a jogosult fakultatív inkasszója - szabályait kell alkalmazni a kirendelő hatóság által az igazságügyi szakértő, az igazságügyi szakértői névjegyzékbe bejegyzett gazdasági társaság és a szakértői intézmény részére megfizetendő igazságügyi szakértői díj behajtására, ha az igazságügyi szakértői díjat a kirendelő hatóság a jogerős határozatával megállapította, és megfizetésére az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló 2005. évi XLVII. törvény 17. § (4) bekezdése szerinti határidő a törvény hatálybalépése előtt lejárt.

Vht. 17. § Tartásdíj behajtása érdekében a végrehajtási lapot a jövőben lejárt tartásdíjrészekre nézve is ki lehet állítani. Ilyenkor csak a végrehajtási eljárás befejezéséig lejárt tartásdíjrészeknek megfelelő összeget lehet behajtani és a végrehajtást kérőnek kifizetni.

Tartásdíj jellegű követelések jövőbeni érvényesítése

Amíg a Vht. 14. §-a a lejárt, de nem érvényesített tartásdíj jellegű követelések visszamenőleges idő korlátját hat hónapban határozza meg, addig a Vht. 17. §-a a még le nem járt, de a jövőben érvényesíthető tartásdíj jellegű követelésekről rendelkezik. Ezzel párhuzamosan azonban a törvény a jövőre nézve időkorlátot állít fel, így csak a végrehajtás befejezéséig lejárt tartásdíjat (részletet) lehet a végrehajtást kérőnek kifizetni.

A Pp. 122. § (2) bekezdése megengedi a tartásdíj, járadék és más időszakos szolgáltatás iránt indított perekben a marasztalásra irányuló kereseti kérelemnek a le nem járt szolgáltatásokra történő előterjesztését. A Vht. jelen rendelkezése nemcsak a Vht.-n belül, a Vht. a 17. és a 14. §-ai között teremti meg az összhangot, hanem a Pp. idézett szabályával is. Ugyanakkor a Vht. 13. §-ába foglalt, a végrehajtás általános feltételeként meghatározott lejárt követelés feltétele alól ad felmentést. A Vht. 17. §-a alapján ugyanis a még le nem járt, a jövőben lejárt és a jövőben esedékessé váló tartásdíjrészekre is ki lehet állítani a végrehajtási lapot.

A jövő időpontra kitézített időhatár a végrehajtási eljárás befejezése. E rendelkezés egyértelműen az adós érdekeit védi. Előfordulhat ugyanis, hogy megváltozik a tartásdíj összege, vagy módosulnak bizonyos körülmények, e miatt célszerű a végrehajtási eljárás befejezéséhez igazítani a behajtás utolsó időpontját.

Kérdéses, hogyan kell eljárni akkor, ha az adós a befejezett végrehajtási eljárás után sem fizet. Több szerző azon a véleményen van, ekkor új végrehajtási lapot kiállítani nem kell, a behajtás folytatható az adós ellen a már korábban kiállított végrehajtási lap alapján.

Más nézetek szerint a végrehajtási eljárás befejezése után új végrehajtás kezdődik, így azt újra el kell rendelni. E nézetek szerint nem támogatható az adós folytonos kényszer alatt tartása, mivel a magyar végrehajtási jog az önkéntes teljesítésen nyugszik, az állami kényszer alkalmazása voltaképpen másodlagos, következmény jellegű. A problémát feltételezhetően törvényi szabályozás útján kell majd megoldani.

Harmadik nézet szerint, amennyiben az adósnak újabb, tartásdíjból eredő tartozása keletkezik az előzőekben már „befejezett” végrehajtási ügyben, és amennyiben az alapügyben a végrehajtást a folyamatos gyermektartásdíj behajtására is elrendelték, akkor az újabb hátralék behajtását a jogosult végrehajtást kérő közvetlenül az eljáró végrehajtónál kérheti.

A törvényhely tartásdíj fogalma megegyezik a Vht. 14. §-ában használt tartásdíj fogalommal. A tartásdíj ennek értelmében a jelen szakaszban szintén gyűjtőfogalom, a konkrét és meghatározott célra adott költségkiegyenlítések éppúgy e kategóriába tartoznak, mint a gyermek, vagy a házastárs tartásából eredő tartási kötelezettségek.

Vht. 18. § (1) Minden ügyben rendszerint egy végrehajtási lapot kell kiállítani.

(2) Több végrehajtási lapot kell kiállítani, ha

a) a követelés több végrehajtást kérőt illet meg, és a követelésnek az egyes végrehajtást kérőkre eső része a végrehajtandó határozatban pontosan meg van jelölve, vagy

b) a követelés több adóssal szemben áll fenn.

(3) A végrehajtási lap eredeti példánya a bíróságnál marad. A végrehajtási lapról annyi kiadmányt kell készíteni, hogy a végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyben a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara (a továbbiakban: kamara), valamint minden végrehajtást kérő és adós (a továbbiakban együtt: felek) egy-egy példányt kapjanak.

Jegyzet: a (3) bekezdés második mondatának szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 9. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (3) bekezdés helyébe - 2010 július 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (5) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(3) A végrehajtási lap eredeti példánya a bíróságnál marad. A végrehajtási lapról annyi kiadványt kell készíteni, hogy a végrehajtó, valamint minden végrehajtást kérő és adós (továbbiakban együtt: a felek) egy-egy példányt kapjanak. Az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe a bíróság a végrehajtási lap elektronikus hiteles másolatát küldi meg a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara (a továbbiakban: kamara) számítógépes rendszerén keresztül a végrehajtónak; az elektronikus okiratról a végrehajtó készíti el az adós részére a papír alapú hiteles másolatot.**”

A rendelkezés célja

A törvényi szabály a végrehajtás koncentrációja elvének jogszabályi megvalósítása. A törvény pontosan meghatározza, milyen esetekben lehet egynél több végrehajtási lapot kiállítani, a törvényi eseteken kívül nem. A szabályok célja annak megakadályozása, hogy az adóst esetleg különböző végrehajtási eljárások együttes (vagy egymás utáni) indításával a többes behajtás veszélyének tegyék ki. Ha a végrehajtást kérő az utóbbi kezdeményezett végrehajtási eljárásban részben olyan igényt is érvényesít elszámolás, beszámítás útján, amely már a korábban folyamatban volt végrehajtási eljárásban is a végrehajtás alapját képezte, ez a végrehajtás kérő oldaláról kétszeres igényérvényesítést jelent (6-H-PJ-2007-16.). A törvényi korlát következik a Vht. koncepciójából, szorosan kapcsolódik a Vht. alapvető rendelkezéseire. Így a Vht. csak a követelés behajtásához szükséges mértékben engedi meg a végrehajtási kényszer alkalmazását, másfelől a különböző vagyontárgyak értékesítési lehetőségének törvényi korlátjai, a sorrendiség és az arányosság követelménye szabnak határt a végrehajtás korlátozás nélküli foganatosításának. Újabb igény behajtása érdekében ellenben az újabb végrehajtási intézkedés megtételének nincs jogi akadálya (BH2002. 191.).

Az egy végrehajtási lap kifejezés nem tévesztendő össze a példányszámmal. Erről a (3) bekezdés rendelkezik, ami előírja a kiadványok számát, megadva azok benyújtási helyét.

A törvény szóhasználata szerint egy ügyben (rendszerint) egy végrehajtási lapot kell kiállítani. A végrehajtási ügy hátterében a végrehajtandó határozat áll, az ügy fogalmát ezért a végrehajtandó határozathoz kapcsoljuk.

Technikailag a végrehajtandó határozat számát a végrehajtási lapon fel kell tüntetni, így a végrehajtandó határozat végrehajtása lesz az az adott végrehajtási ügy, amiben végrehajtási eljárásra, és a végrehajtási lap kiállítására sor kerül.

Lehetséges, hogy a bíróság egy határozatban több jogvitát (tárgyi keresethalmazat), több felperes és több alperes jogviszonyát (alanyi keresethalmazat) bírálja el. A keresethalmazat különböző lehetőségeitől függetlenül a peres ítélet egy ügyben született meg, azaz abban a jogviszonyban rendezte a felek jogait és kötelezettségeit, amire a bírósági ítélet jogereje kiterjed. Más, nem bírósági ítéleten alapuló határozatoknál pedig a határozatba foglalt követelést megalapozó jogviszonyból származik az az adott, konkrét ügy, melynek következményeit a végrehajtási eljárásban rendezzük.

Több végrehajtási lap kiállításának esetei

Amennyiben a több végrehajtási lap egy ügyben, ugyanabban a végrehajtási eljárásban kerül kiállításra, ezzel az ügyek és végrehajtási eljárások száma nem sokszorozódik meg. Csupán speciális jogi helyzet alakul ki, ám a végrehajtás sikeressége és eredményessége más módon nem biztosítható. A jogi szituáció elsődleges forrása a perbeli keresethalmazat (alanyi vagy tárgyi), másodlagos a polgári anyagi jogi jogviszony, amelyben többes kötelmeket, vagy több jogalany jogosultságát és kötelezettségét érintette a peresített jogviszony. A Vht. mind a jogosult, mind a kötelezettet pozícióját figyelembe veszi, s tekintettel van a kötelezettségek jellegére is.

Kivétel ez alól a Ptk. 237. § (4) bekezdése. E törvényi szakasz alapján a bíróság az ügyész indítványára az állam javára ítélni meg azt a szolgáltatást, amely a tiltott, a jóerkölcsbe ütköző szerződést kötő, a megtévesztő vagy jogtalanul fenyegető, továbbá az egyébként csalárd módon eljáró félnek járna vissza. Uzsorás szerződés esetén a sérelmet okozó félnek visszajáró szolgáltatást az állam javára meg kell ítélni. Az államnak járó juttatásokat rendszerint pénzben kell megítélni. Amennyiben a bíróság az állam javára marasztal, olyan végrehajtást kérő jelenik meg, amely nem alanya a peresített polgári jogviszonynak. Lehetséges, hogy az állam javára marasztalás mellett a bíróság még a peres felek részére is megítél valamilyen szolgáltatást, ekkor az állam és a pernyertes fél együttesen - de nem egyetemlegesen - kérheti a végrehajtást.

A több végrehajtást kérőt megillető követelés esetében akkor kell több végrehajtási lapot kiállítani, ha a követelés (szolgáltatás) osztható, és a végrehajtandó határozat pontosan meghatározza a követelésnek az egyes végrehajtást kérőkre eső részét. Amennyiben a követelés nem osztható, nincs mód több végrehajtási lap kiállítására.

A szolgáltatás oszthatóságának vagy oszthatatlanságának megítélése alapvetően polgári anyagi jogi kérdés, azonban a Vht. megköveteli, hogy a marasztalásról szóló határozat pontosan megjelölje a szolgáltatások egy végrehajtás kérvényre eső körét, jellegét, típusát, módját és formáját. Több kell tehát, mint a polgári anyagi jogi elrendezettség, az eljárásjogi jogviszonyok alapján bírői döntéssel szükséges e szolgáltatási arányokat meghatározni.

Több végrehajtási lapot kell kiállítani akkor, ha több adóssal szemben áll fent a kötelezettség. Két típusát ismerjük, az adósok egyetemleges és osztható marasztalását.

Adósi egyetemlegesség esetében bármelyik adóstól követelhető az egész szolgáltatás. A végrehajtás kérő rendelkezése alapján valamennyi adóssal szemben ki kell állítani a végrehajtási lapot, de a végrehajtást kérő rendelkezhet úgy is, csupán egy adóssal szemben kéri a végrehajtást. Mivel a végrehajtás foganatosítása több helyen folyhat, az ügygazda végrehajtótól (Vht. 33. §) különösen nagy gondosságot igényel a végrehajtás. Az adósi egyetemlegesség fogalma szintén polgári anyagi jogi fogalom, a Ptk. 337. § (1) bekezdése szerint egyetemleges kötelezettség esetében minden kötelezett az egész szolgáltatással tartozik, de amennyiben bármelyikük teljesít, vagy a kötelezettséget beszámítással megszünteti, a jogosulttal szemben a többiek kötelezettsége is megszűnik.

Amikor az adósok szolgáltatása osztható, szintén több végrehajtási lapot kell kiállítani, de az egyes adóstól csak a kötelezettség rá eső részét lehet behajtani. A végrehajtási lap kiállításánál a végrehajtási lapon a marasztaló határozatnak csak a kötelezettre vonatkozó részét lehet feltüntetni.

A jogirodalom szerint több végrehajtási lapot a kötelezettség természetéhez, sajátosságához igazodva is ki lehet állítani. Így, amennyiben a végrehajtást kérő igénye olyan több, egymástól elkülönülő részkövetelésekből tevődik össze, amelyek azok külön-külön történő behajtását indokolják, célszerű a több végrehajtási lap kiállítása. E vélemény a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezett PK 225. állásfoglalásán alapul. A Legfelsőbb Bíróság ítéletében leszögezte: a Vht. 18. §-ának rendelkezései csak azt a célt szolgálják, hogy egy adós ellen ne lehessen különböző végrehajtók útján ugyanazon követelések behajtása érdekében több végrehajtást vezetni, a Vht. azonban nem zárja ki, hogy egy adós ellen a végrehajtandó határozatban megállapított különböző igények behajtása érdekében több végrehajtható okirat kiállítására sor kerüljön (BH2002. 191.).

A végrehajtási lap példányszáma

A végrehajtási lap példányszámairól, az eredeti, valamint kiadmányi példányokról szintén rendelkezik a Vht. A végrehajtási lap eredeti példánya az, amely a bíróságnál marad. Minden hitelességi, vagy más probléma esetében ez a hiteles és irányadó példány.

A Vht. 250. § (3) bekezdésének a) pontja szerint a kamara - többek között - nyilvántartást vezet a végrehajtók által folytatott végrehajtási eljárásokról. A végrehajtási lap egy példányának megküldésével a kamara információt szerez a megindult végrehajtási eljárásról, a végrehajtás jellegéről, típusáról, a felekről stb. A kamara információgyűjtő tevékenységével szemben azonban a múltban több aggály merült fel.

A Vht. 229. § (1) bekezdése alapján a végrehajtót az eljárása során tudomására jutott adat és tény tekintetében titoktartási kötelezettség terheli; e kötelezettsége a végrehajtói működésének megszűnése után is fennmarad. E rendelkezés irányadó a végrehajtói iroda tagjára és alkalmazottjára is. A Vht. 229/A. §-a szerint a végrehajtó az általa intézett végrehajtási ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére nem adhat tájékoztatást. Végrehajtási ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére a kamara elnöke vagy a kamara általa kijelölt tagja ad tájékoztatást. A Végrehajtói Kamara nem tartozik az adatvédelemre kötelezettek körébe.

A 28/2008. (XII. 10.) IRM rendelet a VÜSZ 40. § (1) bekezdését 2008. december 18-ai hatállyal akként módosította, miszerint a végrehajtási ügyről a feleknek, képviselőiknek és annak lehet felvilágosítást adni, aki a jogi érdekét az ügyben igazolta. Ha jogszabály a végrehajtási ügy irataiban szereplő adatok megismerhetőségét korlátozza, ezekről csak a jogszabályban meghatározott személy vagy szervezet részére adható felvilágosítás. E rendelkezésekkel napjainkra a végrehajtási lapba foglalt adatok védelme a Végrehajtói Kamara szintjén is megvalósult.

Változások 2011. július 1-jétől

A rendelkezés újdonsága a 2009. évi L. törvényben alkalmazott elektronikus rendszernek megfelelő eljárás. Amíg a végrehajtási lap eredeti példányát és a kiadmányokról szóló rendelkezést a törvényhely nem változtatja meg, addig a bíróság és a végrehajtó kapcsolatát újra szabályozza. Nemcsak az elektronikus iratok alkalmazását írja elő, hanem a bíróság és a végrehajtó kapcsolatát a Magyar Bírósági Végrehajtó Kamarán keresztüli okiratáramlásra építi. Az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyben ugyanis a bíróság a végrehajtási lap elektronikus hiteles másolatát küldi meg a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara számítógépes rendszerén keresztül a végrehajtónak, majd az elektronikus okiratról a végrehajtó készíti el az adós részére a papíralapú hiteles másolatot. E szerint tehát a bíróság nem fogja az adósnak külön kézbesíteni a végrehajtási lapot, hanem azt a végrehajtó kézbesíti majd.

Vht. 19. § (1) A bíróság a végrehajtási lap kiállítását megtagadja, ha a végrehajtási kérelem teljesen alaptalan. Erről a bíróság végzést hoz, és azt a végrehajtást kérőnek kézbesítetteti.

(2) Ha a végrehajtási kérelem részben alaptalan, a bíróság a végrehajtási lapot a kérelemtől eltérően állítja ki. Erről a bíróság végzést hoz, és azt a végrehajtást kérőnek közvetlenül, az adósnak a végrehajtó útján kézbesítetteti.

A végrehajtás elrendelése a bíróság döntése. A döntés tartalma lényegileg annak mérlegelése, hogy a kérelem alapján a végrehajtást kérőnek biztosítható-e az állami kényszer igénybe vétele, avagy sem. A bíróság döntéséhez külön alakszerű határozat meghozatala nem szükséges, a végrehajtási lap kiállítása maga a döntés. Amennyiben a végrehajtás törvényi feltételei adottak, a végrehajtást el kell rendelni. Amennyiben a végrehajtás törvényi feltételei hiányoznak, a végrehajtást meg kell tagadni. A bíróság által követendő eljárás azonban attól függ, hogy a végrehajtási kérelemnek milyen hiányossága van. Úgy kér-e a jogosult végrehajtást, hogy a végrehajtás lényegi feltételei nincsenek meg, avagy a végrehajtás feltételei közül néhány hiányzik. A Vht. ennek megfelelően két külön esetet szabályoz, az egyik, amikor a végrehajtási kérelem teljesen alaptalan, a másik, amikor a végrehajtási kérelem részben alaptalan. Az okok és feltételek bírósági mérlegelése korántsem következmény nélküli, a bíróság kárfelelősségét megalapozza ugyanis a végrehajtási eljárás téves elrendelése (*BH1996. 91.*). Amennyiben a bíróság a végrehajtás elrendelését megtagadja, határozatát olyan indokolt végzésben hozza meg, amelynek anyagi jogereje nincs (*BH2002. 191.*).

2010. június 1-je után a végrehajtási lap közjegyző általi kiállítására a 2009. évi L. törvény rendelkezései vonatkoznak. Alkalmaznia kell azonban a jelen törvény rendelkezéseit is.

Végrehajtás megtagadása teljesen alaptalan kérelem esetében

Teljesen alaptalan a végrehajtási kérelem akkor, amikor a végrehajtás feltételei hiányoznak. A bíróságnak az általános feltételek mellett mérlegelnie kell azt is, vajon a Vht. más szakaszaiba foglalt végrehajtási feltételek fennállnak-e. A bíróság mérlegelése a végrehajtás feltételeinek meglétére irányul, ezért bizonyos kérdéseket nem vizsgálhat, illetve bizonyos kérdések kimaradnak mérlegelési köréből. Így nem vizsgálhatja, hogy a végrehajtandó okiratban szereplő követelés fennállt-e, avagy az adós teljesített-e (részben vagy egészben). Amennyiben az adós teljesített, pert indíthat a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása miatt.

A törvényi feltételek hiánya miatt teljesen alaptalan a végrehajtási kérelem, amennyiben a végrehajtást kérő a közigazgatási határozatot hatályon kívül helyező, és a közigazgatási szervet új eljárásra utasító ítélet végrehajtása miatt nyújtott be végrehajtási kérelmet (*EBH1999. 107.*). Alaptalan a kérelem akkor, amennyiben a végrehajtást nem a jogerős határozatban megjelölt kötelezettel szemben kérték (*BH1998. 537.*), vagy a fél részére megítélt perköltséget az ügyvédi iroda a maga részére, a saját nevében a saját javára kéri végrehajtani (*EBH1999. 110., BH2000. 211.*). Ugyancsak teljesen alaptalan a végrehajtási kérelem, ha a tartásdíjat az édesanya javára ítélik meg, de a nagykorúságát elért gyermek a saját nevében kéri azt behajtani (*BH2000. 210.*). Abban az esetben azonban, ha a tartásdíjat az édesanya - akár hallgatólagos módon, nevére nyitott bankszámla útján - engedményezi a gyermekére, a gyermek előterjeszhet erre vonatkozó végrehajtási kérelmet.

Az alaptalan végrehajtási kérelem esetében a bíróság megtagadja a végrehajtási lap kiállítását. E kötelezettsége kógens, a végrehajtás általános feltételeit szabályozó törvényi rendelkezések körében mérlegelési lehetősége rendkívül szűk. Nem tagadhatja meg a végrehajtás elrendelését, amennyiben a végrehajtást kérő a végrehajtást az „adós, bárhol fellelhető” vagyonára kérte, és az adós lefoglalható vagyontárgyait a bíróság felhívása ellenére sem tudta megnevezni (*BH1994. 156.*).

Az alaptalan végrehajtási kérelem, amennyiben a követelést annak elévülése miatt már nem lehet behajtani, megalapozza az alaptalan végrehajtási kérelmet előterjesztő bizományos kárfelelősségét (*BH2002. 28.*). A polgári jogviszonyokban értelmezhető bizományos mellett az alaptalanul elrendelt végrehajtással összefüggésben a bírói gyakorlat magát a bíróságot emeli ki, így a bíróság kárfelelősségét az alaptalan végrehajtás elrendelése miatt meg kell állapítani (*BH1996. 91.*).

Meg lehet tagadni a végrehajtást, amennyiben a végrehajtást kérőt a feltétlenül szükséges adatok pótlására eredménytelenül hívják fel, avagy a végrehajtást kérő a hiányokat nem határidőben pótolta (*BH1990. 353.*).

Az elutasító végzést a végrehajtást kérőnek kézbesítik. Mivel éppen a végrehajtási eljárás megindítását tagadja meg a bíróság, így az eljárásban az adós eljárási pozíciója még betöltetlen, ebből következően az adósnak nem lehet a határozatot kézbesíteni. Az elutasító végzésnek anyagi jogereje nincsen, a korábbi eljárásban hozott végzés „ítélt dolgot” nem hoz létre (*BH2002. 191.*).

Bírói döntés részben alaptalan végrehajtási kérelem esetében

Részben alaptalan végrehajtási kérelem esetében a bíróság döntési jogköre jóval tágabb, ugyanis hivatalból lehetősége van a végrehajtási lapon a végrehajtást kérő kérelemtől eltérő kiállítására. Így a kérelem hiányait pótolva, mintegy elhárítja az alaptalanság okát. Ennek köszönhetően a bírósági határozatban megszabott teljesítési határidő lejártától esedékes késedelmi kamatot a végrehajtást kérő kérelmére akkor is fel kell tüntetni a végrehajtási lapon, ha erről az ítélet nem rendelkezett (2-H-PJ-2007-40.).

A törvényi szabályozásból következik, hogy a végrehajtás feltételeinek hiányát - amelyek abszolút elutasító okok - a bíróság nem pótolhatja. Ugyancsak nem pótolhatja azokat a hiányokat, melyek a végrehajtást kérő rendelkezési köré esnek (hiányosan lerótt illeték, esetlegesen a lényegi adatok hiánya, nem kellő példányban való előterjesztés). Ilyenkor hiánypótlást rendelhet el, és csak a hiánypótlás sikertelensége esetében van mód elutasításra.

A részben alaptalan kérelem bírósági korrekciója után megindul a végrehajtási eljárás, a bíróság kiállítja a végrehajtási lapot. A helyes, tényállásban korrigált és a jogszabályoknak megfelelő végrehajtási lap kiállítása mellett azonban a bíróságnak az eltérő kiállításról külön végzést kell hoznia. A végzést a végrehajtást kérőnek kézbesítik, aki ellene jogorvoslattal élhet. Az adósnak a végzést a végrehajtó útján kézbesítik, egyidejűleg a végrehajtás foganatosításának megkezdésével.

Nem egyértelműen szabályozott az adós jogorvoslati joga. Az adóst - eltérő rendelkezés hiányában - fellebbezés illeti meg, e nézetet vallja a jogirodalom egyik része. Mások viszont arra a bírósági gyakorlatra hivatkoznak, amely az adós végzés elleni fellebbezését elutasította, mondván az nem a jogosulttól származott. Azt azonban egyik nézet sem tagadja, hogy az adós végrehajtási lap elleni jogorvoslat a Vht. 211. §-a értelmében ilyenkor is biztosított.

Vht. 19/A. § A végrehajtható okiraton a bíróság feltünteteti a végrehajtási kifogás (217. §) előterjesztéséről szóló tájékoztatást, a 15. § szerinti határozat alapján kiállított végrehajtási lapon pedig annak tényét is, hogy a végrehajtható határozat kézbesítésével kapcsolatban kézbesítési vélelem állt be.

Jegyzet: a 19/A. § szövegét beiktatta a 2007. évi LXIV. törvény 42. §-a; hatályos 2007. augusztus 1-jétől; rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

Többlét információk a végrehajtható okiraton

A Pp. alapelvei szerint a bíróságot a jogi képviselő nélkül eljáró fél irányába, annak eljárási jogairól, általános tájékoztatási kötelezettség terheli [Pp. 7. § (2) bek.]. A Pp. szubszidiárius alkalmazását lehetővé tévő Vht. 9. §-a szerint e tájékoztatási kötelezettség a végrehajtási eljárásban is fennáll. Mivel a jogi képviselő a végrehajtási eljárásban nem kötelező, ezért e szakasz értelmezésekor „a megcélzott közönségnek” a jogi képviselő nélkül eljáró feleket kell vélelmeznünk, őket kell tájékoztatni a jogorvoslat lehetőségéről. A törvény idézett rendelkezése a törvényi kötelezettségnek tesz eleget, ám a törvényi előírások különbséget tesznek a végrehajtási lapok között, valamint a végrehajtási lap és az egyéb végrehajtható okirat között.

Minden végrehajtható okiraton fel kell tüntetni a Vht. 217. §-ába foglalt, a végrehajtási eljárás általános és ugyanakkor speciális jogorvoslatát, a végrehajtási kifogás előterjesztéséről szóló tájékoztatást.

A Vht. 15. §-a szerint kiállított végrehajtási lapon a kifogás előterjesztéséről szóló tájékoztatás mellett fel kell tüntetni azt a tényt, hogy a végrehajtási lap alapját képező végrehajtható határozat jogereje a kézbesítési vélelem folytán állt be. A Vht. 15. §-a alapján kiállított végrehajtási lap alapja a bírósági polgári ügyben hozott marasztaló határozata, a bíróság büntetőügyben hozott határozatának a polgári igénnyel kapcsolatos marasztalást tartalmazó része, a bíróság által jóváhagyott egyezség, a jogi segítségnyújtó szolgálatnak a pártfogó ügyvédi díjnak a pártfogó ügyvéd részére történő megfizetésre kötelező határozata. A törvény más szakasza alapján kiállított végrehajtási lap esetében tehát a kézbesítési vélelemről nem kell tájékoztatást adni (ilyen például a Vht. 16. §-a).

A Pp. részletesen szabályozza a kézbesítési vélelem beállításának eseteit, meghatározza megdöntésének szabályait. Külön rendelkezik a kézbesítési vélelem megdöntéséről a végrehajtási eljárás során. A Pp. 99/B. § (1) bekezdése alapján a küldemény címzettje, mint kérelmező, a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt, a határozat végrehajtására irányuló eljárásról való tudomásszerzésétől számított 15 napon belül a kézbesítési vélelem megdöntése iránt kérelmet nyújthat be az első fokú határozatot hozó bíróságnál. A bíróságnak a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet harminc napon belül el kell bírálni. A címzett a kézbesítési vélelmet akkor terjesztheti elő, ha a kézbesítési vélelem beálltára tekintettel lett a határozat jogerős, egyébként a kézbesítési vélelem megdöntésének a végrehajtási eljárásban nincs helye (Vht. 37/A. §).

A Pp. a pénzforgalmi úton történő követelésbehajtás során szintén lehetővé teszi a kézbesítési vélelem megdöntését, erre 15 nap áll rendelkezésére, amelyet a pénzforgalmi úton történő behajtásról való tudomásszerzésétől kell számítani.

A tájékoztatásnak e lehetőségre kell kiterjedni. A végrehajtási lapon egyébként - egy megfelelő rovat kitöltésével - a végrehajtást kérőnek nyilatkoznia kell arról, hogy a határozat jogereje kézbesítési vélelem folytán állt be.

Végrehajtási záradék

Vht. 20. § (1) Az adós lakóhelye, illetőleg székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye - szerinti helyi bíróság végrehajtási záradékkal látja el a 21-23. §-ban felsorolt okiratot.

(2) A végrehajtási záradéokra megfelelően alkalmazni kell a végrehajtási lapra vonatkozó rendelkezéseket.

Jegyzet: az (1) bekezdés helyébe - 2010. június 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (6) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) Az adós lakóhelye, illetőleg székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye - szerinti helyi bíróság végrehajtási záradékkal látja el a 22. és a 23. §-ban felsorolt okiratot.**”

A végrehajtási záradék

Általános jogelvként a bírósági végrehajtásra, az állami kényszer alkalmazására akkor kerülhet sor, ha a követelést a bíróság megvizsgálta, s ítéletével - érdemi jogvita lefolytatása után - a követelésnek (kereseti kérelemnek) helyt adott. Kivételesen, és jogrendszerenként eltérő szabályok alapján kerülhet sor olyan követelések behajtására, amelyek bírói vizsgálat nélkül, okiratba foglalás után jöttek létre, és bírói megerősítés nélkül váltak végrehajthatóvá. Ebből kiindulva az okiratba foglalt követelések végrehajthatóságának szabályozásakor ki kell építeni a garanciális, jogorvoslati intézményeket, biztosítva az alaptalan, netán jogellenes követelések kiszűrését.

Magyarországon a jogállami fordulat után az Alkotmánybíróság többször foglalkozott a bírósági végrehajtási törvény alkotmányosságával. Döntéseiben érintette a végrehajtási záradék jogintézményét, állásfoglalását a Vht. megalkotásakor a jogalkotó figyelembe vette [46/1991. (IX. 10.) AB határozat, 50/1991. (X. 3.) AB határozat, 52/1991. (X. 22.) AB határozat]. Az Alkotmánybíróság a végrehajtási záradék alkotmányellenességét nem állapította meg, kifogásolta viszont annak - a határozathozatala időpontjában fennálló - diszkriminatív jellegét, másfelől a korabeli szabályozás azon rendelkezéseit, amelyek alapján a záradékolást nem előzte meg megfelelő jogi (bírói vagy közjegyzői) eljárás. A hatályos Vht. rendelkezései biztosítják, hogy a végrehajtási záradék mögött egy okiratba foglalt (legitim) követelés álljon, mivel végrehajtási záradékot kibocsátani szigorúan csak az ilyen végrehajtandó okirat(ok) alapján lehet. A végrehajtandó okirat forrása számos szervezet vagy intézmény, leginkább közjegyző, de más, a jogvita vagy egyéb konfliktus eldöntésére szolgáló szervezetek és fórumok határozatait szintén el lehet látni végrehajtási záradékkal. A törvény szabályaiból következően azonban csak közokirat esetében van lehetőség végrehajtási záradékolásra, a teljes bizonyító erejű magánokiratnál nem, ilyenkor a záradékolás törvénysértő, ezért a végrehajtás elrendelése is annak minősül (6-H-PJ-2008-7.). Ezért, ha olyan okirat alapján kéri a végrehajtás elrendelését, ami nem minősül végrehajtási záradékkal ellátható okiratnak, a végrehajtást elrendelő bíróságnak észlelnie kell, hogy az okirat nem látható el végrehajtási záradékkal, és a záradékolást meg kell tagadnia (LB-H-PJ-2008-54., FIT-H-PJ-2007-58.).

A bíróság mérlegelési köre egyébként sajátos, ám ugyanakkor korlátozott. Nemcsak a végrehajtási záradékkal ellátható okirat alakszerűségét, törvényességét kell vizsgálnia, hanem a végrehajtás általános és speciális feltételeinek meglétét is. Mindezek alapján a bíróság például a közjegyzői okirat záradékolásánál azt jogosult - és egyben kötelezett - vizsgálni, hogy az okirat alakilag és tartalmilag megfelel-e a végrehajtás általános (Vht. 13. §) és a végrehajtási záradékra vonatkozó speciális (Vht. 21. §) szabályoknak. Amennyiben igen, úgy az okiratot a bíróságnak záradékolnia kell (GYIT-H-PJ-2008-64.). A Vht. azonban nem tartalmaz olyan negatív kikötést, miszerint nem állítható ki záradék olyan okiratra, melyben foglalt tartozás kifizetése már teljesedésbe ment. A végrehajtási záradék kiállításakor a bíróságnak nem feladata, hogy bizonyítást vegyen fel, és nyilatkoztassa a feleket, hiszen ez az eljárás elhúzódásához és éppen a végrehajtási eljárás céljainak meghiúsulásához vezetne. Az eljárás e szakaszában már nem akasztja meg az eljárást az sem, ha az adós kétséget kizáróan igazolja a tartozás megfizetését, ebben az esetben több jogorvoslati lehetőséggel élhet (8-H-PJ-2007-19.).

A bíróság hatásköre és illetékessége egyértelmű, minden esetben az adós lakóhelye, illetőleg székhelye, ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye szerinti helyi bíróság látja el végrehajtási záradékkal a törvényben felsorolt okiratot. E szabály alóli kivételek az Európai Unió joga alá tartozó különböző kötelezettségvállalások.

A végrehajtási záradék kibocsátásakor a Pp. hatásköri és illetékességi szabályai nem alkalmazhatóak. Így nem alkalmazható az értékhatártól függő, a Pp. 23. § (1) bekezdés a) pontjába foglalt hatásköri szabály sem (BH1998. 182.).

Az okiratok végrehajtási záradékkal való ellátásának a jogrendszer kimagasló jelentőséget tulajdonít. Mivel a végrehajtási záradékkal végrehajtás indul, ezért ennek eredményessége, vagy eredménytelensége kihatással van más

vagyont érintő eljárásokra. A felszámolási eljárás megindításának például nincs helye abban az esetben, ha a jogosult rendelkezésére áll egy olyan közjegyzői okirat, amely ellátható végrehajtási záradékkal. Fizetéseképtelenség megállapítására és az adós felszámolására csak akkor kerülhet sor, ha a végrehajtási záradékkal indult végrehajtási eljárás eredménytelen maradt (BH2001. 487.).

A végrehajtási záradékra és a végrehajtási lapra vonatkozó közös rendelkezések

A Vht. a végrehajtási záradékra a végrehajtási lapra vonatkozó törvényi előírások megfelelő alkalmazását írja elő. Így a végrehajtási záradék iránti kérelmet formanyomtatványon kell előterjeszteni, annyi példányban, amennyit a végrehajtási lapra vonatkozó szabályok előírnak. Tartalmilag nincs sok különbség a formanyomtatványok között, és a végrehajtás szintén a végrehajtási lap szerinti módon és eljárásban indul meg.

Alkalmazni kell a hiánypótlásra, az alaptalan végrehajtási kérelem elintézésére vonatkozó szabályokat. A törvényi felhatalmazás szélesebb köréből következően azonban a Vht. végrehajtási lapra vonatkozó speciális törvényi szabályait szintén figyelembe kell venni a végrehajtási záradék esetében.

Léteznek azonban sajátos, csak a végrehajtási záradék intézményére vonatkozó szabályok. Ezek közé tartozik a végrehajtási záradékkal szemben előterjeszthető jogorvoslat, de áttételesen ide tartozik a végrehajtás perek nyitottabb perkapuja. A Pp. 369. §-a szerint a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, a követelés egészen, illetőleg részben megszűnt, a végrehajtást kérő a teljesítésre halasztást adott, és az időtartama nem járt le, az adós a követeléssel szemben beszámítható követelést kíván érvényesíteni. A végrehajtás megszüntetése iránti perben a záradékolt közokirattal szemben helye van ellenbizonyításnak (BH2006. 255.).

Vht. 21. § (1) A bíróság végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza

a) a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást,

b) a jogosult és a kötelezett nevét,

c) a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét,

d) a teljesítés módját és határidejét.

(2) Ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa.

(3) E § alapján akkor van helye végrehajtásnak, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés bírósági végrehajtási útra tartozik, és ha a követelés teljesítési határideje letelt.

Jegyzet: a 21. §-t hatályon kívül helyezi a 2009. évi L. törvény 73. § d) pontja; hatálytalan 2010. június 1-jétől.

Lásd még kifejezetten a Vht. 23/C. §-át.

A közjegyzői okiratok záradékolása

A törvény külön tényállásban emeli ki a közjegyzői okirat tartalmi követelményeit, mint a közjegyzői okirat záradékolásának feltételeit. A törvényi privilégium tükrözi azt a valóságos helyzetet, hogy leggyakrabban közjegyző okiratra kéri a végrehajtási záradékot, s napjaink joggyakorlatában a közjegyzői közokiratok fontossága kiemelkedő. Jelentőségük a lakás és ingatlan hitelezések különböző formáinak előtérbe kerülésével megnőtt, a hitelintézetek az adós kötelezettségvállalását mindig közjegyzői közokiratba foglaltatják.

A közjegyzői okiratok

A Közjegyzői tv. közhitelességgel ruhazza fel a közjegyzőket azért, hogy a jogviták megelőzése érdekében a feleknek pártatlan jogi szolgáltatást nyújtsanak. Ennek megfelelően a közjegyző a jogügyletekről és jogi jelentőségű tényekről közokiratot állít ki, okiratokat őriz meg. A feleket a hatáskörébe utalt eljárásokkal kapcsolatban, így az okirat kiállításról, kioktatással segíti jogaik gyakorlásában és kötelességeik teljesítésében.

A közjegyzői okiratok az ügyleti okirat és a ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ügyleti okirat közhitelesen tanúsítja a jogügyletre vonatkozó akarathivatalos tényét, a ténytanúsító okiratban a közjegyző a jogi jelentőségű tényeket közhitelesen tanúsítja jegyzőkönyvi vagy záradéki formában. A közjegyző által a közjegyzői törvényben előírt alakszerűségek megtartásával elkészített közjegyzői okirat, továbbá ennek hiteles kiadmánya és hiteles másolata: közokirat. A közjegyzői okirat, ennek hiteles kiadmánya és hiteles másolata elektronikus úton is elkészíthető, kivéve, ha erről törvény másként rendelkezik. A közjegyző által az előírt alakszerűségek megtartásával készített, a közjegyző minősített elektronikus aláírásával ellátott közjegyzői okirat, ennek hiteles kiadmánya és hiteles másolata: közokirat.

A Közjegyzői tv. 112. §-a - összhangban a Vht. 21. §-ának rendelkezéseivel - kimondja, hogy a bíróság végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra

irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, a teljesítés módját és határidejét. Amennyiben a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa. A közjegyzői törvény alapján akkor van helye végrehajtásnak, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés bírósági végrehajtási útra tartozik, és ha a követelés teljesítési határideje letelt (*Vht. 21. §*).

A közjegyző felel azért, hogy a közjegyzői okirat a valóságnak megfelelően tartalmazza a közjegyző jelenlétében történt tényeket. A közjegyzőt és a közjegyző-helyettesét az országos elnök feljogosíthatja, hogy idegen nyelven készítsen közjegyzői okiratot, ennek igazolására nyelvi jogosítványt ad ki. Az országos elnök és az alkalmazásában álló közjegyző-helyettes nyelvi jogosítványát - az országos kamara kérelmére - az igazságügyért felelős miniszter adja ki.

A közjegyzői okiratot világosan és rövidítések nélkül kell szövegezni, a leírásnál az üresen maradó sorokat vízszintes vonallal kell kitölteni. A közjegyzői okiratban a határidőt, határnapot, a pénzkötelezettség végösszegét, az okirat keltét és más fontos számadatot számmal és betűvel is ki kell írni. A közjegyzői okiratban törölni, átütni vagy a sorok közé írni nem szabad. Ha a szó törlése szükséges, a javítást úgy kell elvégezni, hogy az áthúzott szó olvasható maradjon. A törölt szavak számát a lapszélen vagy az okirat végén fel kell tüntetni, és a közjegyző, valamint a felek aláírásával kell ellátni. Ha a közjegyzői okiratban más változtatás vagy kiegészítés szükséges, ezt az okirat megfelelő sorában utaló jellel kell jelölni. A változtatást vagy kiegészítést - az érintett szavak számának feltüntetésével - a lapszélen vagy az okirat végén kell elhelyezni, és a közjegyző, valamint a felek aláírásával kell ellátni.

A közjegyző névcsere, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén az okiratban szereplő ügyfelek közös kérelmére vagy hivatalból a közjegyzői okirat kijavítását végzéssel bármikor elrendelheti. A közjegyzői okirat kijavítását elrendelő végzést a kijavított okira-ra és lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni. Ha a kiadmányokat már kibocsátották, a közjegyző új, a kijavított szöveget tartalmazó kiadmányokat adhat ki. A kijavítás tárgyában hozott végzés felülvizsgálatát csak akkor lehet kérni a közjegyző székhelye szerinti megyei bíróságtól, ha a közjegyző a kijavítás iránti kérelmet elutasította, vagy a kijavítás hivatalból történt.

A közjegyzői okiratot ügyszámmal, oldalait folyamatos sorszámmal kell ellátni. A közjegyző a közjegyzői okiratot a végén aláírásával, közjegyzői minőségének feltüntetésével és bélyegzőjével látja el. A fél és más érdekelt a közjegyzői okiratot a végén aláírja, vagy kézjeggyével látja el. Ha erre nem képes, az aláírást a közjegyző aláírása pótolja.

A közjegyző az okirat készítéséhez e törvényben meghatározott esetben segédszemélyek közreműködését veszi igénybe. Segédszemély az ügyleti tanú, az azonossági tanú és a tolmács. A segédszemélyek azonosításánál az ügyfélre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Ha a közjegyzői okirat több lapból áll, ezeket zsinórral össze kell fűzni, és a közjegyző bélyegzőjével kell megerősíteni. A közjegyzői okirat mellékleteit, melyek az okirat részét képezik, ugyanígy kell az okirathoz fűzni. Ha a melléklet erre nem alkalmas, azt a közjegyzői okirat ügyszámával ellátva az okirathoz csatolva kell őrizni.

A közjegyzői okirat eredeti példányát az a közjegyző őrzi, aki készítette. A felek az okirat hiteles kiadmányát kapják meg. Az eredeti közjegyzői okirat csak a bíróságnak és a területi elnökségnek adható ki. Ilyenkor az eredeti közjegyzői okirat helyére annak a közjegyző által e célra készített hiteles kiadmányát kell elhelyezni. E kiadmányt a közjegyzői okirat visszaérkezése után is a közjegyzői okirat mellett kell őrizni. Az elektronikus úton készített közjegyzői okiratot a felek részére elektronikus úton vagy adathordozón elektronikus okirat formájában, illetve papír alapú hiteles kiadmány, hiteles másolat formájában lehet kiadni. A papír alapú közjegyzői okiratról elektronikus úton vagy adathordozón is lehet hiteles kiadmányt, hiteles másolatot kiadni.

A közjegyzői okirat elkészítése alkalmával a közjegyző kötelessége, hogy meggyőződjék a fél ügyleti képességéről és jogosultságáról, továbbá valódi szándékáról. Tájékoztatnia kell a felet a jogügylet lényegéről és jogi következményeiről, világosan és egyértelműen írásba foglalja a fél nyilatkozatait. Fel kell olvasnia a közjegyzői okiratot a fél előtt (a közjegyzői tanúsítványt csak akkor kell felolvasni, ha e törvény kifejezetten így rendelkezik), hogy az meggyőződjék arról, hogy a közjegyzői okiratban foglaltak megfelelnek az akaratának. A személyazonosság ellenőrzésével érintett felet előzetesen tájékoztatnia kell az ellenőrzés céljáról, módjáról és tartalmáról, a közjegyzői közreműködés megtagadásának kötelezettségéről és a közjegyző bejelentési kötelezettségéről, valamint az ellenőrzés során megismert adatok kezeléséről. Ha a közjegyző a felet személyesen nem ismeri, személyazonosságáról és szükség esetén a személyi adatairól köteles meggyőződni saját kezű aláírással és fényképpel ellátott hivatalos igazolványból, a közjegyző által személyesen ismert vagy a saját személyazonosságát a törvény szerint igazoló két azonossági tanú közreműködésével.

A közjegyző a fél személyazonosságának és lakcímének igazolása érdekében a rendelkezésére bocsátott adatai nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és személyazonosságának igazolására alkalmas, bemutatott hatósági igazolványa, és tartózkodásra jogosító okmánya nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és érvényességének

ellenőrzése céljából megkeresi a személyiadat- és lakcímnnyilvántartást, a járművezetői engedély-nyilvántartást, az útiokmány-nyilvántartást vezető vagy a központi idegenrendészeti nyilvántartás adatait feldolgozó hatóságot. A közjegyző az ellenőrzés során megismert adatok papír alapú másolatát megőrizheti. A közjegyző a másolatot vagy külön jogszabály szerint őrzi meg, vagy az iratokhoz csatolja, és elkülönítve zártan kezeli; a másolatot az ügy irattárba helyezésétől számított 5 évig tárolhatja, ezt követően megsemmisíti. Az adatokat a közjegyző csak a bíróság, az ügyész, a büntetőügyben eljáró hatóság és a közjegyző tevékenységét ellenőrző területi kamara részére adhatja ki, és részükre teheti lehetővé az adatokba történő betekintést.

A közjegyző a hivatalos eljárása során tudomására jutott adatokat csak a közjegyzői törvényben meghatározott eljárása során használhatja fel, az adatokat köteles megvédeni a jogosulatlan hozzáférés, nyilvánosságra hozatal, és azok törvényellenes módon vagy ilyen célból történő felhasználása ellen.

A közjegyző okirattervezetet készíthet. A tervezeten eszközölt változtatás és kiegészítés szövegének kivételével mellőzhető a felek által rendelkezésre bocsátott írásbeli tervezet felhasználásával készített közjegyzői okirat felolvasása, ha a jogi képviselővel eljáró jogi személy felek, vagy a lakáscélú állami támogatásokról szóló külön jogszabály szerinti állami kamattámogatással érintett hitelszerződést (jelzáloghitel-szerződést) kötő felek a közjegyző előtt együttesen kijelentik, hogy az okirat tervezetét megismerték és ezért kérik az okirat felolvasásának mellőzését. A felolvasás mellőzése nem érinti a közjegyzői okirat készítésével kapcsolatban előírt egyéb kötelezettségek teljesítését. Nincs lehetőség a felolvasás mellőzésére, ha a felek bármelyike ügyleti képességében korlátozott.

A közjegyzői okirat elkészítésénél aggályos körülménynek kell tekinteni különösen, ha a fél a közjegyzői okiratba olyan rendelkezés felvételét kéri, amely jogvita keletkezéséhez vezethet, vagy amelynek nincs joghatása.

Az ügyleti tanúk általában a közjegyzői okirat felolvasásánál és aláírásánál vannak jelen. A fél kérheti, hogy az ügyleti tanúk csak a közjegyzői okirat aláírásánál legyenek jelen, ilyenkor a fél a tanúk előtt kijelenti, hogy a közjegyzői okirat felolvasása megtörtént, illetőleg kérte a közokirat felolvasásának mellőzését, az okirat tartalma az akaratával megegyező, és az okiratot a tanúk jelenlétében aláírja. Mindezeknek az okiratból ki kell tűnniük. Ha a fél vak, süket vagy süketnéma, az ügyleti tanúk jelenléte a közjegyzői okirat készítésének teljes ideje alatt kötelező. Ha a süket fél olvasni tud, a közjegyzői okiratot maga olvassa el, ellenkező esetben az ügyleti tanúkon kívül a jelbeszédet értő bizalmi személy közreműködése is szükséges. Ha a néma vagy süketnéma fél írni és olvasni tud, a közjegyzői okiratot elolvassa, és arra saját kezűleg ráírja, hogy elolvasás után az akaratával megegyezőnek találta. Ellenkező esetben az ügyleti tanúkon kívül a jelbeszédet értő bizalmi személy közreműködése is szükséges. A jelbeszéd megértéséről a közjegyző meggyőződik.

Amennyiben a közjegyzőnek a fél által beszélt nyelvből nincs nyelvi jogosítványa, a közjegyzői okiratot magyar nyelven tolmács közreműködésével készíti el.

A közjegyzői okiratnak tartalmaznia kell:

- a) az eljárás helyét, évét, hónapját és napját;
- b) a közjegyző családi és utónevét, továbbá székhelyét;
- c) a felek, az azonossági és az ügyleti tanúk, a bizalmi személy, valamint a tolmács családi és utónevét;
- d) a jogügylet tartalmát, utalva az esetleges meghatalmazásra vagy más mellékletre, feltéve, hogy ezek a közjegyzői okirathoz nincsenek hozzáfűzve;
- e) a közjegyzői okirat felolvasásának, illetve az ezt helyettesítő eljárásnak a megtörténtét, vagy a felolvasás mellőzésének tényét és a feleknek ezt indítványozó nyilatkozatát;
- f) azt, hogy a fél a közjegyzői okiratban foglaltakat az akaratával megegyezőnek találta;
- g) a felek az azonossági és az ügyleti tanúk, a bizalmi személy, valamint a tolmács aláírását vagy kézjegyet;
- h) a közjegyző aláírását és bélyegző lenyomatát.

Nem tekinthető közokiratnak az az okirat, amelyet a közjegyző e szabályok megsértésével vagy elmulasztásával készített.

A közjegyzői okiratok közül a végrendelet a Vht. 21. §-ának alkalmazása szempontjából nem jön szóba. Ugyanígy a tanúsítvány sem, ami lényegében bizonyos ügyletek megtörténtét igazolja. Például a közjegyző tanúsítványt állít ki arról, hogy a másolat az előtte felmutatott okirattal megegyező, a fordítás helyességéről, az aláírás és kézjegy valódiságáról stb. A hiteles kiadmányok ellenben - amikor a közjegyző az általa készített közjegyzői okiratról hiteles kiadmányt és bizonyítványt, más közjegyző által készített okiratról hiteles másolatot ad ki - már végrehajtandó okiratként benyújthatóak záradékolásra.

A közjegyző köteles az általa kiállított okiratokat megőrizni, de a közjegyző - ha jogszabály kivételt nem tesz - bármely okiratot átvehet megőrzés céljából. Ennek során jegyzőkönyvet kell készítenie, az okirat átvételéről pedig átvételi elismervényt kell kiadni.

A közjegyző törvényes előírások alapján készített közokirata a Pp. 195. §-a szerinti alakban és formában, az ott meghatározott joghatások kiváltására alkalmas okirat. A végrehajtás szempontjából nézve a közjegyzői közokiratra

foglalt kötelezettség külön peres eljárás nélkül végrehajtható, a közjegyzői közokirat legfontosabb jogkövetkezménye éppen e közvetlen végrehajthatóság.

A közjegyzői közokiratnak azonban meg kell felelniük a közjegyzői okirat tartalmával szemben megfogalmazott kritériumoknak, melyeket a Vht. gyakorlatilag a közjegyzői törvénnyel összhangban mond ki. Ezek hiányában az okirat záradékolására nem kerülhet sor. Egyértelműnek kell lenni az okiratba foglalt szolgáltatásnak és ellenszolgáltatásnak avagy az egyoldalú kötelezettségvállalásnak. Amennyiben e kritériumoknak a közjegyzői közokirat nem felel meg, a végrehajtást nem lehet elrendelni. A kötelezettség tárgyának, mennyiségének (összegének), a teljesítés módjának és határidejének ismerete nélkül a végrehajtási kényszer alkalmazása ugyancsak céltalan és jogellenes lenne. A kötelezettségvállalás jogcíme a követelés legitimitását biztosítja, ezáltal ellenőrizhető, vajon nem jogellenes, vagy a jog megkerülésével kötött megállapodásról van-e szó.

Ugyancsak nélkülözhetetlen a jogosult és a kötelezett nevének feltüntetése, ezen információk nélkül sem az adóst, sem a végrehajtást kérőt nem lehet beazonosítani, végeredményben a végrehajtási kérelem előterjesztésének jogosultságát sem lehet megállapítani. A közjegyzői okirat záradékolásánál a bíróság kizárólag azt jogosult és egyben kötelezett vizsgálja, hogy az okirat alakilag és tartalmilag megfelel-e a törvényi feltételeknek. Amennyiben igen, úgy az okiratot a bíróságnak záradékkal kell ellátnia. A végrehajtás e szakaszában a teljesítés vizsgálat tárgyát nem képezi (*BDT2008. 1854.*).

A feltétel és időhatározás

A Ptk. 228. §-a szerint a szerződést kötő felek szerződésük hatályának beálltát bizonyítalan jövőbeni eseménytől tehetik függővé. Nincs akadálya annak sem, hogy jövőbeni események függvényében rendelkezzen a szerződés hatályának megszűntéről. A Ptk. szerint az érthetetlen, ellentmondó, jogellenes vagy lehetetlen feltétel semmis; az ilyen feltétellel kötött szerződésre a részleges érvénytelenség szabályait (*Ptk. 239. §*) kell alkalmazni.

A felek nemcsak szerződésük hatályát, hanem a szerződés tartalmát a szolgáltatás és ellenszolgáltatás nyújtását, szerződésben vállalt kötelezettségüket szintén feltételekhez köthetik. A feltételtől különbözik az időpont kikötése [*Ptk. 229. § (3) bek.*], jóllehet erre is érvényes a lehetetlen, jogellenes, ellentmondó és érthetetlen kikötés tilalma.

A Ptk. 229. §-a szerint, amíg a feltétel bekövetkezése függőben van, egyik fél sem tehet semmit, ami a feltétel bekövetkezése, illetőleg megghiúsulása esetére a másik fél jogát csorbítja vagy megghiúsítja. A feltétel bekövetkezésére vagy megghiúsulására ellenben nem alapíthat jogot az, aki azt felrőhatóan maga idézte elő.

A Vht. azt az esetet szabályozza, amikor a polgári törvénykönyv alapján vállalt és feltételhez, időponthoz kötött kötelezettséget a felek közokiratba (közjegyzői okiratba) foglalták, és a jogosult peres eljárás nélkül, végrehajtási záradékkal kívánja igényét érvényesíteni. Tekintettel a Ptk. (részben idézett) szigorú szabályaira, a Vht. megköveteli, hogy a felek a feltétel vagy időpont bekövetkezését, tehát a követelés esedékessé válását - hasonlóan az alapszerződéshez - közokiratba foglalják. Ennek elmaradása esetén az okirat végrehajtási záradékolását meg kell tagadni.

A joggyakorlatban a Vht. fenti szabályai nem kevés problémát váltottak ki. A problémák jó része a mind általánosabbá váló lakáshitelezéssel függ össze, más részük az egymásra épülő (kölcsonszerződésre épülő tartozás elismerés) szerződéses konstrukciók jogi hatásának értelmezése során merült fel. A keletkezett problémák feloldásaként a Legfelsőbb Bíróság határozatában kimondta, hogy a teljesítési határidő nem időpont kikötés, ezért ezt nem kell külön közokiratba foglalni (*BH1997. 348.*).

A Fővárosi Bíróság határozatában arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jogosult választásától függ, vajon a kölcsönadóssal, vagy a jelzálog-kötelezettel szemben kéri a végrehajtási záradék kibocsátását. Ebben az esetben nem állapítható meg sem a feltétel, sem az időpont kikötése (*BDT2000. 195.*).

Jóval összetettebb a helyzet akkor, ha a tartozás a kölcsönszerződés felmondása miatt válik esedékessé. Ekkor végrehajtási záradékolásra a kölcsönszerződés felmondásának közokiratba foglalása után kerülhet sor (*BH2002. 491.*). A kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondása, amelyen alapuló tartozását az adós a záradékolni kért közjegyzői okiratban elismerte, az adós tartozását esedékessé teszi ugyan, de ha a közjegyzői okirat nem tartalmazza a teljesítés módját és határidejét, a végrehajtási záradék nem bocsátható ki (*BDT2001. 548.*).

Egyéb sajátos végrehajtási feltételek

A Vht. tovább korlátozza a közjegyzői közokiratok végrehajtási záradékkal való ellátásának lehetőségét. Az esetleges félreértések elkerülése érdekében és jogellenes magatartások kiszűrése miatt csak azokat a követeléseket engedni végrehajtásra, melyek bírósági végrehajtás útjára tartozó lejárt követelések.

Nem tartoznak bírósági végrehajtási útra azok a követelések, melyeket nem lehet bírósági úton érvényesíteni. Hiába foglalják tehát a felek e követeléseket, tartozásokat közjegyzői okiratba végrehajtásukat meg kell tagadni (*Ptk. 204. §*). Így nincs helye a játékból vagy fogadásból eredő követelések érvényesítésének, kivéve, ha a játékot vagy fogadást állami engedély alapján bonyolítják le.

A bírósági úton nem érvényesíthető követelések szerződés útján történő biztosítása semmis, de annak önkéntes teljesítését nem lehet visszakövetelni. Közjegyző semmis szerződést nem foglalhat közokiratba, ám a követelés eredetét a felek nem mindig tárják fel előtte.

Azt, hogy a követelés bírósági úton nem érvényesíthető, hivatalból kell figyelembe venni. Bírósági úton nem érvényesíthető, ezért nem látható el végrehajtási záradékkal az a közjegyzői okirat sem, amely a közigazgatási végrehajtás útjára tartozó követelést tartalmaz. E szabálynak a Ket. 76. §-ába foglalt hatósági szerződés, vagy az APEH-kel kötött megállapodások érvényesítése során van jelentősége.

A fizetési kötelezettség lejártának ténye olyan körülmény, amelyet nem kell külön közokiratba foglalva bizonyítani. A teljesítés elmulasztása lejártá teszi a követelést, ezért jogszerűen kérhető a végrehajtási záradék kibocsátása (BH1997. 348.). Amennyiben a felek tartós jogviszonya hitelkeretet biztosító szerződésen alapul, az adós fizetési kötelezettségének lejártá, a tartozás mennyisége megállapítható, ha a végrehajtást kérő az üzleti könyvek és nyilvántartások adatait közokiratba foglaltan terjeszti elő (BH2003. 326.).

Vht. 22. § A bíróság végrehajtási záradékkal látja el

a) a községi, városi, fővárosi kerületi jegyzőnek a birtokvitában hozott, az elmaradt haszon, a kár és a költség megtérítésére kötelező határozatát,

b) az orvosi és az ügyvédi fegyelmi hatóságnak, továbbá a tervező- és szakértő mérnökök, valamint építészek fegyelmi testületének pénzbírság és eljárás költség megfizetésére kötelező határozatát,

c) a zálogszerződésről szóló közokiratot, ha a követelés teljesítési határideje letelt,

d) azt a közokiratot és teljes bizonyító erejű magánokiratot, amely az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányuló szerződésről szól, ha az okirat tartalmazza az ingatlan becsértékét, az árverési feltételeket, továbbá az eljárás költség viselésének és a befolyt vételár felosztásának a módját,

e) a Magyar Szabadalmi Hivatalnak a költségek viselése tárgyában hozott döntését;

f) a károkozás helye szerint illetékes községi, városi, fővárosi kerületi jegyzőnek a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvényben meghatározott eljárásában hozott, a károsultnak és a kárért felelős személynek vadkár, vadászati kár vagy vadban okozott kár megtérítésére, valamint az általuk előlegezett eljárás költség viselésére vonatkozó egyezségét jóváhagyó határozatát.

Jegyzet: a b) pont szövegét megállapította a 2006. évi CXX. törvény 4. §-a; hatályos 2007. január 1-jétől.

A c) pont szövegét megállapította az 1996. évi XXVI. törvény 4. §-a; hatályos 1996. május 1-jétől. Az ezt követően keletkezett zálogjogra kell alkalmazni.

Az e) pont szövegét megállapította a 2003. évi CII. törvény 110. § (1) bekezdése; módosítva a 2009. évi XXVII. törvény 37. § (4) bekezdése alapján.

Az f) pont szövegét beiktatta a 2009. évi XXVIII. törvény 17. § (4) bekezdése; hatályos 2009. május 15-étől. Ezt követően indult eljárásokban kell alkalmazni.

A b) pont helyébe - 2009. október 1-jétől - a 2009. évi LXXV. törvény 14. §-a értelmében a következő szöveg lép: „**b) az ügyvédi fegyelmi hatóságnak, a tervező- és szakértő mérnökök, valamint építészek fegyelmi testületének és az igazságügyi szakértői kamara etikai tanácsának, továbbá az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 140/B. § (1) bekezdése és 140/C. § (2) bekezdése szerinti szervek pénzbírság és eljárás költség megfizetésére kötelező határozatát,**”.

A c) pont szövegét hatályon kívül helyezi a 2009. évi L. törvény 73. § d) pontja; hatálytalan 2010. június 1-jétől.

A d) pont helyébe - 2010. június 1-jétől - a 2009. évi L. törvény 73. § d) pontja értelmében a következő szöveg lép: „**d) azt a teljes bizonyító erejű magánokiratot, amely az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányuló szerződésről szól, ha az okirat tartalmazza az ingatlan becsértékét, az árverési feltételeket, továbbá az eljárás költség viselésének és a befolyt vételár felosztásának a módját,**”.

A Vht. a közjegyző közokiratain kívül külön törvényi tényállásokban szabályozza azt, mely határozatok, megállapodások, okiratok láthatóak el végrehajtási záradékkal. Kétségtelenül, különböző szervek különféle eljárások és egymástól eltérő határozatok kerültek egy törvényhely alá, azonban mindezek rendelkeznek egy lényeges közös jellemvonással: kötelezést (marasztalást) tartalmaznak.

Birtokvitában hozott jegyzői határozatok végrehajthatósága

A birtokvédelem alapvető kérdéseit a Ptk. és a Ptké. együttesen szabályozza. A Ptk. 188. §-a alapján, amennyiben a birtokost birtokától jogalap nélkül megfosztják, vagy birtoklásában zavarják (tilos önhatalom), birtokvédelem illeti meg. A birtokost a birtokvédelem mindenkiel szemben megilleti, annak a kivételével, akitől a birtokot tilos önhatalommal szerezte meg. A birtokos jogcíme szerint részesül birtokvédelemben azzal szemben is, akitől a birtokát származtatja, illetőleg akinek a birtokát időlegesen átengedte.

Akit birtokától megfosztanak vagy birtoklásában zavarják, a jegyzőtől egy éven belül kérheti az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését. A birtokvita eldöntésére a községi, városi, fővárosi kerületi jegyző illetékes.

A jegyző az eredeti birtokállapotot helyreállítja, és a birtoksértőt e magatartásától eltiltja, kivéve, ha nyilvánvaló, hogy az, aki birtokvédelemért folyamodott, nem jogosult a birtoklásra, illetőleg birtoklásának megzavarását tűrni volt köteles. A jegyző határozatát meghozatala után haladéktalanul írásban közölni kell.

A jegyző határozata ellen államigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs, a birtoklás kérdésében hozott határozatot három napon belül végre kell hajtani. Az a fél, aki a jegyző határozatát sérelmesnek tartja, az ellenérdekű fél ellen a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a bíróságtól kérheti a határozat megváltoztatását. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak van helye; az igazolás felől a bíróság dönt. A keresetlevelet akár a jegyzőnél, akár e szerv székhelye szerint illetékes helyi bíróságnál be lehet nyújtani. A jegyző a keresetlevelet az ügyre vonatkozó iratokkal együtt három napon belül köteles a helyi bírósághoz átadni. Ha a keresetlevelet a helyi bíróságnál nyújtották be, a helyi bíróság az államigazgatási iratok beszerzése iránt intézkedik. A bíróság elrendelheti a birtoklás kérdésében hozott határozat végrehajtásának felfüggesztését, ha a rendelkezésre álló adatok alapján a határozat megváltoztatása várható.

A jegyzőnek a birtoklás kérdésében hozott határozatát annak meghozatalától számított legkésőbb három napon belül végre kell hajtani akkor is, ha az érdekelt fél keresetet indított. A határozat végrehajtásáról a jegyző gondoskodik.

A jegyző határozatot hozhat a hasznok, károk és költségek kérdésében. A hasznok, károk és költségek kérdésében hozott határozat végrehajtása a birtokvitában eljáró jegyző székhelye szerint illetékes helyi bíróság (városi, fővárosi kerületi bíróság együttesen: helyi bíróság) hatáskörébe tartozik. Mivel a Ptké. 27. § (1) bekezdése a végrehajtásra illetékes és hatáskörrel rendelkező bíróságot meghatározza, a Vht. 22. §-a csak általában véve „bíróságot” említ. A hasznok, károk és költségek kérdésében hozott határozat alapján végrehajtásnak nincs helye akkor, ha az érdekelt fél akár ebben a kérdésben, akár a birtoklás kérdésében keresetet indított. A bíróság a hasznok, károk és költségek kérdésében azonban akkor is határoz, ha az érdekelt fél csak a birtoklás kérdésében indított keresetet.

A birtokos az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését egy év eltelte után közvetlenül a bíróságtól kérheti. A birtokos közvetlenül a bírósághoz fordulhat akkor is, ha az ügyben a birtokláshoz való jogosultság is vitás. A bíróság a birtokperben a birtokláshoz való jogosultság alapján dönt; a békés birtoklásban megzavart fél jogosultságát vélelmezni kell.

Birtokvita esetén - tekintettel a különös eljárási szabályokra - a községi, városi, fővárosi kerületi jegyzőnek csak a birtokvitában hozott, az elmaradt haszon, a kár és a költség megtérítésére kötelező határozata esetében lehet a Vht. 22. §-a alapján a végrehajtást végrehajtási záradékkal elrendelni. A birtokháborítás tényét megállapító és a birtokháborítót marasztaló határozat közigazgatási határozat, s amennyiben azt a bíróság jóváhagyja - azaz azt támadó keresetet elutasítja - a jóváhagyó határozat végrehajtása közigazgatási útra, a jegyző hatáskörébe tartozik (Ptké. 26. §, PK 300. állásfoglalással módosított PK 29. állásfoglalás).

Fegyelmi határozatok végrehajtási záradékolása

A magyar jogrendszer 1990. év utáni fejlődésének egyik eredménye a szakmai - korporatív testületek létrejötte, a szakmai öngazgatás elvén felépülő szakmai kamarák rendszerének kiépítése. A szakmai kamarák tevékenysége széles körű, feladataik közé tartozik többek között a különböző működési engedélyek kiadása (bejegyzés), érdekvédelem, a szakmai kamarák tagjainak fegyelmi, etikai ügyeinek lebonyolítása, a fegyelmi eljárás, és a fegyelmi határozatok végrehajtása.

A Vht. 22. § b) pontja az orvosi, ügyvédi, tervező- és szakértő mérnökök és építészek fegyelmi hatóságainak határozatát vonja be a törvényi tényállásba. A törvényben nevesített fegyelmi eljárások valamennyi szakma esetében kamarai hatáskörbe tartoznak.

Az *orvosok fegyelmi ügyeiben* eljáró hatóságokat 2007. április 1-jéig a Magyar Orvosi Kamaráról szóló 1994. évi XXVIII. törvény határozta meg. A korábbi jogszabály helyébe lépő törvény - az egészségügyben működő szakmai kamarákról szóló 2006. évi XCVII. törvény (a továbbiakban: Kamarai tv.) - nem csak az orvosok szakmai kamarájáról rendelkezik, hanem az egészségügy területén működő valamennyi szakmai kamaráról. Így hatálya kiterjed az orvosok és fogorvosok, gyógyszerészek, egészségügyi szakdolgozókra. Az egészségügy területén szakmai

kamaraként a Magyar Orvosi Kamara, a Magyar Gyógyszerészi Kamara, a Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara működik.

A törvény a szakmai kamarák hatáskörébe adja az etikai eljárások lefolytatását. A fegyelmi eljárást ugyanakkor a Kjt. alapján a munkáltató hatáskörébe utalja. A Vht. értelmezése szerint tehát az etikai eljárásban hozott pénzbírság és eljárási költségek megtérítésére kötelező határozatot lehet végrehajtási záradékkal ellátni. A Vht. általában vett „orvos” szakmáról szól, mi azonban - a törvénymódosításhoz igazodva - az egészségügyben működő valamennyi szakmai kamara határozatát a Vht. alkalmazási körébe soroljuk.

A Kamarai tv. a szakmai kamarák feladat- és hatásköréről szóló 2. § c) pontban teszi lehetővé a törvényben és a külön jogszabályokban meghatározott esetekben a kamara tagjaival szembeni etikai eljárás lefolytatását. A Kamarai tv. 20. § (1) bekezdése szerint a szakmai kamara etikai vétség gyanúja esetén etikai eljárást folytat le. Etikai vétség a külön törvény szerint meghatározott szakmai-etikai szabályok vétkes megszegése (kivéve, ha e szabályok vétkes megszegése esetében az etikai eljárásra a külön törvényben meghatározott szerv jogosult), az alapszabályban, illetőleg a szakmai kamara más belső szabályzatában foglalt vagy a választott tisztségéből eredő kötelezettségnek a vétkes megszegése. A két esetkört a törvény külön kezeli, így megtiltja a kettős (etikai-fegyelmi) eljárásokat.

A törvényi koncepciónak köszönhetően, amennyiben a közalkalmazotti, közszolgálati jogviszony keretében egészségügyi tevékenységet végzővel szemben fegyelmi eljárás alapjául is szolgáló etikai vétség gyanúja merül fel, az azt észlelő kamarai szerv írásban kezdeményezi a munkáltatónál a fegyelmi eljárás lefolytatását. A munkáltató, ha annak külön törvényben (Kjt.) meghatározott feltételei fennállnak, a fegyelmi eljárást lefolytatja, ellenkező esetben a kezdeményezést visszautasítja és a visszautasítás indokáról a kezdeményezőt tájékoztatja. A munkáltató a kamarai taggal szembeni fegyelmi eljárás megindításáról és annak eredményéről minden esetben értesíti a területi szervezetenél működő etikai bizottságot. Fegyelmi eljárás esetében a határozat végrehajtása a Kjt. és a Munka tv. szerint alakul.

Amennyiben az egészségügyi tevékenység szakmai szabályai, illetőleg a külön törvény szerint meghatározott szakmai-etikai szabályok megszegésének gyanúját a szakmai kamara valamely szerve észleli, a kamarai szerv az eljárásuk megindításának alapjául szolgáló tényekről tájékoztatja az illetékes Megyei Etikai Tanácsot, illetve további intézkedések megtétele érdekében az egészségügyi államigazgatási szervet.

Etikai ügyben a területi szervezet etikai bizottsága jár el. Az etikai eljárást etikai vétség gyanúja esetén meg kell indítani, és az annak megindításától számított 30 napon belül le kell folytatni. Az etikai eljárás megindításáról az érintettet - az eljárás megindításával egyidejűleg - írásban tájékoztatni kell. Nem indítható meg az etikai eljárás, ha a cselekménynek az elsőfokú etikai bizottság tudomására jutásától 3 hónap vagy a cselekmény elkövetése óta 3 év eltelt. Ha az etikai vétségnek is minősülő ügyben büntető- vagy szabálysértési eljárás indult, az eljárás jogerős befejezésétől számított 3 hónapon belül az etikai eljárás akkor is megindítható, ha a törvényi határidő eltelt. A 3 hónapos határidő a jogerős határozat területi szervezettel történt közlésétől számít.

Az etikai bizottság az etikai felelősség tárgyában hozott döntését írásbeli, indokolt határozatba foglalja és megküldi az eljárás alá vont személynek, illetőleg az etikai eljárás megindítását kezdeményezőnek, továbbá annak a külön törvény szerinti Megyei Etikai Tanácsnak (MET), amely az adott ügyben az eljárás alá vont személy kamarai tagságának hiányában eljárhat volna. Az etikai vétség megállapítását kimondó első fokú határozattal szemben az érintett, valamint az etikai eljárás megindítását kezdeményező a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezhet az országos etikai bizottsághoz. Amennyiben a fellebbezést az első fokú határozatnak kizárólag a kamarai tagsági viszonyt érintő etikai büntetést kiszabó (felfüggesztés, kizárás) rendelkezésével szemben nyújtottak be, a fellebbezés tárgyában a kamara országos etikai bizottsága jár el. A kamarai etikai bizottság határozathozatalára a közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. A másodfokú határozat ellen a kézbesítéstől számított 30 napon belül a közigazgatási perekre irányadó szabályok szerint kereset terjeszthető elő.

Szükség esetén az első és a másodfokú etikai eljárásban bizonyítási eljárást kell lefolytatni, amelynek során az etikai vétség elkövetésével gyanúsított személy meghallgatását lehetővé kell tenni. Az első és másodfokú etikai eljárásban nem vehet részt az, akitől az ügy elfogulatlan megítélése nem várható, a másodfokú etikai eljárásban nem vehet részt az sem, aki az első fokú határozat meghozatalában részt vett.

Etikai vétség esetében a kiszabható etikai büntetések a figyelmeztetés; a megrovás; a mindenkori legkisebb kötelező munkabér havi összegének tízszereséig terjedő pénzbírság; a tagsági viszony 1-6 hónapig terjedő felfüggesztése; a törvényben meghatározott esetekben a kizárás. Az etikai felelősség megállapítása esetén az etikai bizottság határozatában kötelezheti az elmarasztalt személyt az eljárás költségeinek részben vagy egészben történő megfizetésére. A Vht. 22. § b) pontja alapján tehát a pénzbírság kiszabását elrendelő, és az eljárás költségeinek megfizetésére kötelező határozat esetében van lehetőség a határozat végrehajtási záradékolására, természetesen önkéntes teljesítés hiányában, és akkor, amennyiben a végrehajtás általános és speciális feltételei fennállnak.

Az ügyvédek esetében az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ügyvédi tv.) rendelkezései az irányadóak. Az Ügyvédi tv. szerint az ügyvédi kamara az ügyvédek önkormányzati elven alapuló, szakmai és érdek-

képviselési feladatokat ellátó köztisztviselője. Az ügyvédi kamara az ügyvédek szakmai irányításával, érdekképviselésével kapcsolatos közfeladatokat látja el. Ennek során többek között gondoskodik az ügyvédek jogainak védelméről, elősegíti a kötelezettségeik teljesítését, szervezi a szakmai továbbképzésüket. A fegyelmi eljárás a kötelezettség teljesítés elősegítése, a hatályos jogszabály külön e körben nem nevesíti a fegyelmi eljárást, ugyanakkor alaposan és részletesen szabályozza az ügyvéddel szembeni fegyelmi eljárás minden mozzanatát.

Az ügyvéd fegyelmi vétséget követ el, ha az ügyvédi tevékenység gyakorlásából eredő, jogszabályban, illetve az etikai szabályzatban meghatározott kötelességét vétkeesen megszegi, vagy ha az ügyvédi tevékenységen kívüli vétke magatartása az ügyvédi kar tekintélyét csorbítja. A fegyelmi vétséget elkövető ügyvéddel szemben kiszabható büntetések: megrovás; pénzbírság; a kamarából való kizárás. A pénzbírság összege a szabálysértési pénzbírság legmagasabb összegének kétszereséig terjedhet. A pénzbírság felhasználására a Magyar Ügyvédi Kamara Alapszabályának rendelkezései az irányadók.

Az ügyvéd fegyelmi ügyében első fokon a kamara fegyelmi bizottságából, másodfokon a Magyar Ügyvédi Kamara fegyelmi bizottságából alakított fegyelmi tanács jár el. Az első fokú és a másodfokú fegyelmi tanács - az Ügyvédi tv.-ben meghatározott kivétellel - 3 tagból áll. A másodfokú fegyelmi tanács 5 tagból áll, ha az első fokú fegyelmi tanács kizárás fegyelmi büntetést szabott ki, vagy a kamara elnökének fellebbezése kizárás fegyelmi büntetés kimondására irányul. A kamara elnökének, elnökhelyettesének, főtitkárának, titkárának, fegyelmi megbízottjának, elnökségi tagjának fegyelmi ügyében - ideértve az előzetes vizsgálat elrendelését is - a Magyar Ügyvédi Kamara elnöksége által kijelölt kamara jár el.

A fegyelmi eljárás a fegyelmi megbízott előzetes vizsgálatával kezdődik. A kamara elnöke az előzetes vizsgálat elrendeléséről haladéktalanul tájékoztatja az eljárás alá vont ügyvédet, és közli vele az eljárás okát. A fegyelmi megbízott feladata a tényállás megállapításához szükséges körülmények tisztázása. Ennek érdekében nyilatkoztatnia kell az eljárás alá vont ügyvédet, meghallgathatja a tanúkat, szakértő közreműködését veheti igénybe, az ügy iratait az ügyvédtől bekérheti, és egyéb bizonyítást végezhet. Az eljárási cselekményről jegyzőkönyvet kell készíteni. A kamara elnöke az előzetes vizsgálat után a különböző döntéseket hozhat, így megszüntetheti az előzetes vizsgálatot, az előzetes vizsgálat megszüntetése mellett kisebb súlyú fegyelmi vétség esetén írásban figyelmeztetést alkalmazhat, elrendeli a fegyelmi eljárást. A fegyelmi eljárás elrendelését nem akadályozza, ha az ügyvéd a kamarai tagságáról lemondott.

A fegyelmi eljárás elrendelését követően a fegyelmi bizottság elnöke kijelöli az eljáró első fokú fegyelmi tanácsot és annak elnökét. A fegyelmi tanács elnöke az előzetes vizsgálat iratainak beérkezése után elrendelheti a vizsgálat kiegészítését az iratoknak a fegyelmi megbízotthoz történő visszaküldésével. Tárgyalás nélkül fegyelmi intézkedés meghozatalát kezdeményezheti, kitűzi a tárgyalást. Egyszerű megítélésű ügyben - ha a fegyelmi vétség egyértelmű - a fegyelmi tanács tárgyalás nélkül fegyelmi intézkedést hoz.

A fegyelmi tárgyalásra az eljárás alá vont ügyvédet és képviselőjét meg kell idézni. A tárgyalásról a kamara elnökét értesíteni kell. Ha az eljárás alá vont ügyvéd szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg a tárgyaláson, azt a távollétében is meg lehet tartani. Erről az ügyvédet az idézésben tájékoztatni kell.

A fegyelmi tanács a határozatát szótöbbséggel hozza. Utolsóként a fegyelmi tanács elnöke szavaz. A fegyelmi tanács a határozatában az eljárást megszünteti, fegyelmi intézkedést tesz, az eljárás alá vont ügyvédet vétkeesen nyilvánítja, és büntetést szab ki, dönt az eljárási költség viseléséről.

Fellebbezés esetében a Magyar Ügyvédi Kamara fegyelmi bizottságának elnöke kijelöli a másodfokon eljáró fegyelmi tanácsot és annak elnökét. A másodfokú fegyelmi tanács a fellebbezést elutasítja, ha az nem a jogosulttól származik, vagy nem határidőben nyújtották be. Ezenkívül a másodfokú fegyelmi tanács a fellebbezést tárgyaláson bírálja el. A fellebbezési tárgyalást a másodfokú fegyelmi tanács elnöke tűzi ki. A másodfokú fegyelmi tanács a határozatát és indokait szóban kihirdeti, és az eljárás alá vont ügyvéd, a képviselője és a kamara elnöke részére 15 napon belül kézbesíti. Ha az első fokú határozat megalapozatlan - a tényállás nincs felderítve vagy hiányos, ellentétes az iratok tartalmával, illetőleg helytelen ténybeli következtetést tartalmaz -, a másodfokú fegyelmi tanács az első fokú határozatot hatályon kívül helyezi, és az első fokú fegyelmi tanácsot új eljárásra utasítja.

Ha a fegyelmi eljárás során az ügyvéd felelősségét megállapították, köteles az eljárás költségét egészen vagy részben megtéríteni. Pénzbírság kiszabása esetén a fegyelmi határozat jogerőre emelkedésétől számított 2 évig, az ügyvéd kamarai tisztségre nem választható, a meglévő kamarai tisztsége megszűnik. A Vht. tehát a kamara fegyelmi tanácsának jogerős és végrehajtható pénzbírságot kiszabó, és az eljárás költségeinek megtérítését elrendelő (ez nemcsak pénzbírság mellett lehetséges) határozatát szabályozza. E határozatok - a végrehajtás általános és speciális feltételeinek fennállása esetében, az önkéntes teljesítés hiányában - végrehajtási záradékkal láthatóak el.

A tervező- és szakértő mérnökök, valamint építészek szakmai kamaráiról az 1996. évi LVIII. törvény rendelkezik. A törvény szabályozási rendszere hasonló az egészségügyben működő szakmai kamarákat szabályozó törvényhez, így az egyes szakmai kamarák külön-külön, de az 1996. évi LVIII. törvény egységes kereteiben működik. A törvény azonban a fegyelmi vétséget és eljárást állandó szóhasználatlaltal etikai-fegyelmi eljárásnak nevezi és vétségként

szabályozza, így - eltérően az egészségügyi szakmai kamarákra vonatkozó törvénytől - nem tesz különbséget az etikai és fegyelmi ügyek között. Ennek köszönhetően viszont a Vht. 22. § b) pontja értelemszerűen kiterjed az etikai vétséget megállapító határozatokra, és költségterítésekre, és az ilyen típusú fegyelmi határozatokra.

A törvény szerint a területi kamara kivizsgálja a tagjait érintő szakmai és etikai panaszokat, eljár e panaszok okának mielőbbi megszüntetésében, így az etikai-fegyelmi ügyek első fokon a szakmai kamarák területi szintjére tartoznak. A területi kamara önjelölt feladatkörében tagjaival szemben első fokon etikai-fegyelmi eljárást (együttesen: fegyelmi eljárást) folytat le. Ennek területi illetékese az etikai-fegyelmi bizottság. Az országos kamarák országos feladat- és hatáskörrel rendelkező köztestületek, melyek önjelölt feladatkörükben megalkotják az etikai-fegyelmi szabályzatokat, és a másodfokú etikai-fegyelmi eljárást folytatják le.

Fegyelmi vétséget követ el az a tag, aki az építészeti, illetve mérnöki tevékenységre vonatkozó jogszabályok, szakmai szabályok, illetve kamarai szabályzatok rendelkezéseit szándékosan vagy gondatlanul megszegi. A fegyelmi felelősséget az elkövetés idején hatályban lévő jogszabályok, illetve kamarai szabályzatok szerint kell elbírálni. Ha az elbíráskor hatályban lévő rendelkezések enyhébb elbírást tesznek lehetővé, úgy ezeket kell alkalmazni.

A kamara által külön jogszabályok szerint vezetett névjegyzékben szereplő, de kamarai tagsággal nem rendelkező szakmagyakorlókkal szemben fegyelmi eljárás kizárólag a kamarai szabályzatok keretein kívül, a szakmai szabályok megszegésével elkövetett fegyelmi vétség esetén folytatható le.

A fegyelmi vétség esetén kiszabható büntetések: figyelmeztetés; pénzbírság, amelynek mértéke legfeljebb a kiszabás időpontjában hatályos szabálysértési pénzbírság legmagasabb összegének négyszerese; a kamarai tisztség viselésétől való, legfeljebb egy évig terjedő eltiltás; a tagsági viszony legfeljebb egy évig terjedő felfüggesztése; a kamarából történő kizárás. Pénzbírság a többi büntetéssel együtt, mellékbüntetésként is alkalmazható.

Az eljárás alá vont személy megismerheti az ügyre vonatkozó bizonyítékokat, azokra nyilatkozatot tehet. Az iratokba betekinthez, azokról másolatot kérhet, az eljárás résztvevőjéhez kérdést intézhet, illetve bizonyítási indítványt terjeszthet elő. Részt vehet az eljárás cselekményekben, az ügyben eljáró személyekkel szemben összeférhetlenségi kifogást terjeszthet elő. Az eljárásban az eljárás alá vont személy helyett és nevében megbízottja vagy jogi képviselője is eljárhat, kivéve, ha az eljárás alá vont személy személyes megjelenése, illetve meghallgatása szükséges.

A fegyelmi eljárást első fokon a területi kamara etikai-fegyelmi bizottságának fegyelmi tanácsa, másodfokon az országos kamara etikai-fegyelmi bizottságának fegyelmi tanácsa folytatja le. Első és másodfokon az eljáró tanács elnökből és legalább két tagból áll. Legalább 5 tagból álló fegyelmi tanács jár el másodfokon, ha az első fokú fegyelmi tanács a kamarából történő kizárás fegyelmi büntetést szabott ki.

A fegyelmi eljárást kezdeményezheti természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet (panaszos), a kamara szerve, tisztségviselője, tagja, hatáskörében eljárva a szakmagyakorlási jogosultságról névjegyzéket vezető szerv, az építésügyi (létesítési) és építés-felügyeleti hatóságok. A fegyelmi eljárást fegyelmi vétség gyanúja esetén, illetve ha azt a tag maga kéri, az etikai-fegyelmi bizottság elnöke írásban rendeli el, a hozzá beérkezett írásbeli bejelentés, megkeresés, illetve a feladatkörében tudomására jutott tények alapján. A fegyelmi eljárásról a határozat egy példányának megküldésével az etikai-fegyelmi bizottság elnöke haladéktalanul értesíti az eljárás alá vont személyt, a panaszost, a területi kamara elnökét, valamint az etikai-fegyelmi bizottság tagjai közül kijelöli a vizsgálóbiztost. A panasz visszavonása a fegyelmi eljárás lefolytatását nem akadályozza. A fegyelmi eljárás megindításának nincs helye, ha azt a területi kamara a kötelezettségességéről szóló panasz beérkezésétől, illetve a hivatalból megindított eljárás esetén a jegyzőkönyv felvételétől számított 3 hónapon belül nem indította meg, illetve az elkövetéstől számított 3 év eltelt. Ha a cselekmény miatt büntető- vagy szabálysértési eljárás indult, és az nem végződött felmentéssel, a 3 hónapos határidőt a jogerős határozatnak a kamarával való közlésétől, a 3 éves határidőt pedig az eljárás jogerős befejezésétől kell számítani. A fegyelmi eljárást annak megindításától számított 120 napon belül be kell fejezni.

Meg kell tagadni a fegyelmi eljárás elrendelését, ha a bejelentés nyilvánvalóan megalapozatlan, vagy a bejelentett tények alapján fegyelmi vétség elkövetésének alapos gyanúja nem állapítható meg, vagy ha bejelentésben foglalt tények miatt fegyelmi eljárás van folyamatban vagy már jogerős fegyelmi határozatot hoztak. Megtagadható a fegyelmi eljárás névtelen bejelentés esetén.

A fegyelmi eljárás elrendelését megtagadó határozatot ismert panaszos esetén a panaszosnak és annak kell megküldeni, aki ellen a panasz irányult. A fegyelmi eljárás elrendelését megtagadó határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül a panaszos kezdeményezheti a fegyelmi eljárás lefolytatását az etikai-fegyelmi bizottságnál. A fegyelmi eljárás lefolytatásáról az etikai-fegyelmi bizottság határoz.

A vizsgálóbiztos köteles vizsgálatot lefolytatni és ennek keretében a tényállás megállapításához szükséges körülményeket felderíteni, az eljárás alá vont személy javára és terhére szóló bizonyítékokat beszerezni. A vizsgálóbiztos az eljárás alá vont személyt nyilatkozattételre hívja fel azzal, hogy az ügyre vonatkozó iratokat 8 napon belül jogosult a területi kamarának megküldeni.

A vizsgálóbiztos meghallgathatja a panaszost (sértettet), az eljárás alá vont személyt és az általuk megjelölt tanúkat, megvizsgálja a rendelkezésére bocsátott iratokat, szükség esetén szakértő közreműködését veheti igénybe. A vizsgálóbiztos vizsgálatának nem akadálya, ha az eljárás alá vont személy a meghallgatáson nem jelent meg, vagy nem nyilatkozik. Erről az eljárás alá vont személyt tájékoztatni kell.

Az eljárási cselekményekről jegyzőkönyvet kell készíteni. A vizsgálatot 30 nap alatt be kell fejezni. Az etikai-fegyelmi bizottsága vizsgálat alapján megszünteti az eljárást vagy elrendeli a fegyelmi tárgyalás megtartását, illetőleg fegyelmi tárgyalás nélküli figyelmeztetés fegyelmi büntetés megállapítását kezdeményezi.

Tárgyalás esetében a fegyelmi tanács elnöke az eljárás alá vont személyt az idézéssel egyidejűleg tájékoztatja, hogy a vizsgálóbiztos jelentésére legkésőbb a tárgyaláson észrevételt tehet. Figyelmezteti arra is, hogy ha alapos ok nélkül az eljárásban nem vesz részt, ez az eljárás lefolytatását nem akadályozza. A tárgyalást - a szabályszerű idézés esetében - az eljárás alá vont távollétében is meg lehet tartani.

Ha az eljárás alá vont személlyel szemben szándékos vagy olyan gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt emelt vádat az ügyész, amelynek büntetési tétele háromévi szabadságvesztésnél súlyosabb, a fegyelmi tanács ideiglenes intézkedéssel az eljárás alá vont személy kamarai tagságát azonnali hatállyal felfüggeszti, és a tevékenységének végzésére való jogosultságának felfüggesztését kezdeményezi a jogosultságról névjegyzéket vezető szervnél.

A fegyelmi tanács a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli és az ezen alapuló meggyőződése alapján állapítja meg a tényállást. A fegyelmi tanács határozatában az eljárást megszünteti vagy az eljárás alá vont személyt elmarasztalja és a törvényben meghatározott büntetés valamelyikét szabja ki. A határozatnak ki kell terjednie az eljárási költségek viselésének módjára.

Az első fokú fegyelmi tanács határozata ellen a határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül az eljárás alá vont személy, a képviselője, a vizsgálóbiztos, valamint a panaszos az országos kamara etikai-fegyelmi bizottsága elnökéhez fellebbezhet. A fellebbezés a határozat jogerőre emelkedésére halasztó hatályú.

Az első fokú fegyelmi határozat ellen benyújtott fellebbezést az etikai-fegyelmi bizottság az országos kamara etikai-fegyelmi bizottsága elnökének küldi meg. A másodfokon eljáró fegyelmi tanács tárgyaláson kívül hozott határozattal elutasítja a fellebbezést, ha az elkésett, vagy ha azt nem az eljárás kezdeményezésére jogosult terjesztette elő. A másodfokon eljáró fegyelmi tanács az első fokú határozatot helybenhagyja, megváltoztatja, vagy megsemmisíti. A másodfokú határozat ellen az eljárás alá vont személy, a képviselője, a vizsgálóbiztos, valamint a panaszos a kézbesítéstől számított 30 napon belül a közigazgatási perekre (Pp. XX. Fejezet) irányadó szabályok szerint bírósághoz fordulhat. A másodfokú határozat a közléssel válik jogerőssé és végrehajthatóvá, de perindítás esetében a végrehajtás felfüggesztése kérhető a bíróságtól. A Vht. 22. § b) pontja tehát azokra a jogerős és végrehajtható határozatokra terjed ki, melyeket a törvény szerinti eljárási rendben hoztak meg, és amelyek a végrehajthatóság általános és speciális feltételeinek megfelelnek.

Az *egészségügyi dolgozók* által elkövetett etikai szabályok vétkes megszegéséről az 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eü. tv.) 140/B-140/D. §-ai rendelkeznek. E szakasz váltja majd fel az orvosok fegyelmi ügyeiben eljáró addig szabályozást tartalmazó, a Magyar Orvosi Kamaráról szóló 1994. évi XXVIII. törvény és az egészségügyben működő szakmai kamarákról szóló 2006. évi XCVII. törvény rendelkezéseit. Így az eljárás alá vonható személyek köre bővült, mivel nem csak az orvosok, hanem az egészségügyi dolgozókkal szembeni eljárásokra vonatkoznak e rendelkezések. A Vht. új szövege e jogszabályi rendelkezéseket vezeti át azzal, hogy az Eü. tv. 140/B. § (1) bekezdésében és 140/C. § (2) bekezdésében említett szervek pénzbírságot kiszabó és eljárási költség megfizetésére kötelező határozatát a bíróság végrehajtási záradékkal láthatja el.

Az egészségügyi dolgozók által elkövetett, etikai szabályok vétkes megszegése esetén első fokon az egészségügyi dolgozó tevékenységének helye szerint illetékes MET (Megyei Etikai Tanács) - háromtagú bizottságban eljárva - etikai eljárást folytat le. Kamarai (orvosi, gyógyszerészi, fogorvosi) tagok tekintetében az első fokú etikai bizottság az érintett szakmai kamarára vonatkozó külön törvény szerinti felállított etikai szerve jár el, amely eljárását az Eü. tv. szerinti eljárási szabályok és jogkövetkezmények megfelelő alkalmazásával folytatja le. Az etikai ügyben eljáró szerv hatáskörének meghatározása tekintetében az etikai vétség elkövetésének, illetve elkövetése megkezdésének időpontja az irányadó.

Az etikai eljárást az etikai szabályok vétkes megszegésének gyanúja esetén meg kell indítani, és az annak megindításától számított 30 napon belül le kell folytatni. Az etikai eljárás megindításáról az egészségügyi dolgozót - az eljárás megindításával egyidejűleg - írásban tájékoztatni kell.

Nem indítható meg az etikai eljárás, ha a cselekménynek az első fokú etikai bizottság tudomására jutásától 3 hónap vagy a cselekmény elkövetése óta 3 év eltelt.

Az első fokú etikai bizottság eljárásában - amennyiben az adott etikai bizottságban bizottsági tagként eljár ilyen személy - az ügy tárgya szerinti szakterületen jártas tag részt vesz. Ennek hiányában az ügy szakterület szerinti megítélésére alkalmas személy szakértőkénti meghallgatását az eljárás során biztosítani kell.

Az etikai eljárást akkor is meg kell indítani, ha annak lefolytatását az egészségügyi dolgozó maga ellen kéri. Az adott ügyben eljáró elsőfokú etikai bizottság tagjait és elnökét - tagjaik közül - az illetékes MET-elnök jelöli ki. E jogszabály alapján tehát a végrehajtási záradékkal ellátott határozatot az első fokon eljáró etikai tanács hozza.

Az első fokú etikai bizottság az etikai felelősség tárgyában hozott döntését indokolt, írásbeli határozatba foglalja és megküldi az érintett egészségügyi dolgozónak, illetőleg az etikai eljárás megindítását kezdeményezőnek.

Az első fokú határozattal szemben az érintett egészségügyi dolgozó, valamint az etikai eljárás megindítását kezdeményező, továbbá, ha az első fokú etikai határozatot az érintett szakmai kamara külön törvény szerinti etikai szerve hozta, az a MET, amely az adott felelősségi ügyben az eljárás alá vont személy kamarai tagságának hiányában eljárta volna, a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezhet az OET-hez. A fellebbezés alapján az OET öttagú bizottságban eljárva folytatja le a másodfokú etikai eljárást. Az adott ügyben eljáró országos etikai bizottság tagjait és elnökét - tagjaik közül - az OET elnöke jelöli ki. A másik, végrehajtási záradékkal ellátható döntéshozó szerv tehát az OET öttagú tanácsa.

A másodfokon eljáró országos etikai bizottság a fellebbezés tárgyában írásbeli, indokolt határozatot hoz, és azt megküldi az érintett egészségügyi dolgozónak, az etikai eljárást kezdeményezőnek, valamint az első fokon eljáró etikai bizottságnak. E határozatot a fellebbezés benyújtásától számított 30 napon belül kell meghozni, a határidő indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb 30 nappal meghosszabbítható. A másodfokon eljáró országos etikai bizottság az első fokú határozatot kamarai tagok esetében a kamarai tagokkal szemben kiszabható, a kamarai tagsági viszonyt érintő etikai büntetést érintő részében nem változtathatja meg. E szankciók alkalmazása tekintetében - a felülvizsgált határozat egyéb részei vonatkozásában hozott döntésétől függően - a másodfokon eljáró országos etikai bizottság az első fokú határozatot e részében megsemmisíti és az első fokon eljáró kamarai etikai szervet új eljárásra utasíthatja.

Az etikai eljárásra a Ket. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a törvény hatósági közvetítőre, eljárási költség viselésére, költségmentességre, elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatók.

A másodfokú határozat ellen a fellebbezés benyújtására jogosultak kérhetnek bírósági felülvizsgálatot.

Ha az etikai eljárás során bizonyítást nyer, hogy a kezdeményező az eljárást nyilvánvalóan rosszhiszeműen indította meg, az eljáró etikai szerv - ha egyes költségek tekintetében törvény másként nem rendelkezik - az eljárási költségek viselésére kötelezi a kezdeményezőt.

A Vht. e szervek esetében a pénzbírság [*Eü. tv. 140/E. § (1) bek. c) pontja*] és eljárási költség fizetésére kötelező határozata esetében engedi meg a végrehajtást.

Egyéb záradékolható okiratok

A Vht. 22. § c) pontba sorolt közokirat esetében az okirat végrehajtási záradékkal történő ellátásának feltétele, hogy az érvényesíteni kívánt követelés zálogszerződésen alapuljon. A zálogszerződés olyan speciális szerződés, amelyben az adós kötelezettséget vállal valamely követelés teljesítésére, úgy hogy a felek a követelés biztosítására zálogjogot alapítanak. A Vht. - a végrehajthatóság általános és speciális feltételei mellett - különböző törvényi kritériumok együttes előfordulását írja elő.

A zálogszerződést így közokiratba kell foglalni, tehát nem mindegyik zálogszerződés alapján lehet a végrehajtási záradék kibocsátását kérni, például a teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt zálogszerződés alapján nem. A közokiratba foglalt szerződésnek megfelelően tartalmaznia kell azt a teljesítési határidőt, ami a végrehajtási záradék kibocsátása iránti kérelem előterjesztésekor már eredménytelenül telt el.

A zálogszerződés fő szabályait a Ptk. tartalmazza. A Ptk. szerint a zálogjog alapján a jogosult a pénzben meghatározott vagy meghatározható követelésének biztosítására szolgáló zálogtárgyból - törvény eltérő rendelkezése hiányában - más követeléseket megelőző sorrendben kielégítést kereshet, ha a kötelezett nem teljesít. Bírósági úton nem érvényesíthető követelés zálogjoggal biztosítása semmis. Zálogjog jövőbeli vagy feltételes követelés biztosítására is alapítható. A zálogtárggyal való felelősség terjedelme ahhoz a követeléshez igazodik, amelynek biztosítására a zálogtárgy szolgál. Kiterjed a kamatokra, a követelés és a zálogjog érvényesítésének költségeire, továbbá a zálogtárgyra fordított szükséges költségekre is. A követelés átszállásával a zálogjog is átszáll az új jogosultra. A zálogjogot - törvény eltérő rendelkezése hiányában - csak a követeléssel együtt lehet átruházni.

Zálogjog tárgya lehet minden birtokba vehető dolog, átruházható jog vagy követelés. A zálogjog - a felek megállapodásától függően - a zálogtárgy hasznaira is kiterjedhet. Ha azonban a zálogtárgy nincs a jogosult birtokában, a zálogjog nem terjed ki az elvált termésre, kivéve, ha a zálogtárgyat már a termés elválása előtt végrehajtás alá vonták. Ha a zálogjog ugyanannak a követelésnek biztosítására több zálogtárgyat terhel, kétség esetén minden zálogtárgy az egész követelés biztosítására szolgál. Amennyiben a zálogtárgyak több személy tulajdonában vannak és jogviszonyukból más nem következik, egymás közti viszonyukban a zálogtárgyak értékének

arányában kötelesek helytállni. Akinek terhére ezt az arányt meghaladó kielégítés történik, a többi tulajdonostól a többlet arányos megtérítését követelheti.

Zálogjog szerződés, jogszabály vagy bírósági határozat és - ha jogszabály így rendelkezik - hatósági döntés alapján keletkezhet. A zálogszerződést írásban kell megkötöni. Egyes zálogtárgyak meghatározott módon történő elzálogosításához jogszabály további alak szerüségi követelményeket fűzhet.

A zálogtárgyból való kielégítés - ha jogszabály kivételt nem tesz - bírósági határozat alapján végrehajtás útján történik. Semmis a kielégítési jog megnyílta előtt létrejött az a megállapodás, amely szerint a jogosult a kötelezettség teljesítésének elmulasztása esetén megszerzi a zálogtárgy tulajdonjogát. A felek a Ptk.-ba foglalt feltételekkel megállapodhatnak a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítésében is.

Ha a zálogtárgy tulajdonosa, valamint a követelés kötelezettje (személyes kötelezett) különböző személy és a jogosult a zálogtárgyból kielégítést kapott, a zálogjog megszűnik, a követelés pedig egyéb biztosítékaival együtt a kielégítés erejéig a tulajdonosra száll át. A zálogjog megszűnik, ha a követelés megszűnik, vagy a zálogjog átruházása nélkül átszáll, kivéve, ha a törvény rendelkezése értelmében a zálogjog a megtérítési követelés biztosítására fennmarad. A zálogjog megszűnik, ha törvény a végrehajtási vagy más eljárás körében így rendelkezik. A zálogjog megszűnik akkor is, ha a zálogtárgy elpusztul.

Jelzálogjog esetén a zálogtárgy a zálogkötelezett birtokában marad, aki jogosult a dolog rendeltetésszerű használatára, hasznosítására, köteles azonban annak épségét megőrizni. Ha a kötelezett vagy harmadik személy a zálogtárgy épségét veszélyezteti, a jogosult kérheti a veszélyeztető cselekmény megtiltását és a veszély elhárításához szükséges intézkedések elrendelését.

A Ptk. a különböző dolgokon fennálló zálogjog köréből sajátos szabályokkal emeli ki az ingatlanon fennálló jelzálogjogot. Jelzálog jelenleg nem csak ingatlanra, ingó dologra is létesíthető, azonban ingatlanra mindig jelzálog alapítása szükséges. Ingatlant csak jelzálogjog alapítása útján lehet elzálogosítani. Ingatlanra vonatkozó jelzálogjog alapításához az erre irányuló szerződésen felül a jelzálogjognak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése szükséges. Más dolgot terhelő jelzálogjog alapításához - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - a zálogszerződés közjegyzői okiratba foglalása és a jelzálogjognak a Magyar Országos Közjegyzői Kamaránál külön törvény rendelkezései szerint vezetett nyilvántartásba (zálogjogi nyilvántartás) való bejegyzése szükséges. Ha a zálogjog több zálogtárgyat terhel, továbbá, ha a zálogtárgy egyedi megjelölése nem lehetséges, a zálogtárgy, illetve a zálogtárgyak köre fajta és mennyiség szerint vagy körülírással is meghatározható. A jelzálogjog mellett az elzálogosítható dolgokon létesíthető - ingatlan kivételével - kézi zálogjog. Kézi zálogjog létrejöttéhez az erre irányuló zálogszerződésen felül a zálogtárgy átadása is szükséges. Az átadás harmadik személy (zálogtartó) kezéhez is történhet. Kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen akkor is lehet zálogjogot szerezni, ha az, aki a zálogtárgyat adta, nem volt tulajdonos.

Az ingatlanhitelezés sajátos szabályait tartalmazza az 1997. évi XXX. törvény a jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről. A törvény alapján a jelzálog-hitelintézet által kötött jelzáloghitel-szerződést - a kölcsönszerződés és a zálogszerződés külön okiratba foglalása esetén mindkettőt - közjegyzői okiratba kell foglalni. Elegendő azonban csupán teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalni azt a kölcsönszerződést, illetve zálogszerződést, amellyel a jelzálog-hitelintézet javára kizárólag keretbiztosítéki jelzálogjogot alapítottak, vagy amelynek összes kötelezettje a kölcsön folyósításának megkezdését - szerződésmódosítás esetén a módosítás hatálybalépését - megelőzően közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállalást tesz a szerződés, illetve a szerződésmódosítás szerinti kötelezettsége fennállásáról és a jelzálog-hitelintézet követeléseit e szerződések alapján történő kielégítésének tükréséről.

A törvény alapján a jelzálog-hitelintézet jelzálogjogával (önálló zálogjogával) terhelt ingatlant a jelzálogjognak (önálló zálogjognak) a jelzálog-hitelintézet által történő alapítása, illetve megszerzése időpontjától e jogának megszűnéséig csak a jelzálog-hitelintézet hozzájárulásával lehet elidegeníteni és megterhelni. Az ingatlant terhelő elidegenítési és terhelési tilalmat a jelzálogjog (önálló zálogjog) jelzálog-hitelintézet javára történő bejegyzésével, illetve átjegyzésével egyidejűleg - erre irányuló külön kérelem nélkül is - az ingatlan-nyilvántartásban fel kell jegyezni, ennek elmaradása esetén azonban a jogosult azt nem érvényesítheti a jóhiszemű harmadik jogszerzővel szemben.

A Vht. 22. § c) pont szerint tehát a zálogszerződésről szóló okiratot akkor lehet végrehajtási záradékkal ellátni, ha azt közokiratba foglalták (függetlenül, hogy ingatlan vagy más dolog, illetve jelzálog vagy nem). Az 1997. évi XXX. törvény alapján kötött zálogszerződés alapján általában a kötelezettségről mindig közokirat készül, ezért ez ellátható végrehajtási záradékkal. Kivéve, amikor a törvény megengedi a kötelezettségnek teljesen bizonyító erejű magánokiratba foglalását. Ezeknél végrehajtási záradék nem kérelmezhető, azonban a biztosítási végrehajtás során biztosítási intézkedés elrendelésére alapot adhat [Vht. 187. § (1) bek. c) pont].

2010. június 1-jétől a Vht. új 23/C. § (3) bekezdésébe kerül át a közokiratba foglalt zálogszerződésen alapuló végrehajtás.

A Vht. 22. § d) pont alapján azonban lehetőség nyílik a teljesen bizonyító erejű magánokirat végrehajtási záradékkal való ellátására. 2010. június 1-jétől ezt továbbra is a bíróság fogja elrendelni. Akkor, ha olyan szerződést foglaltak teljesen bizonyító erejű magánokiratba, amely az ingatlan közös tulajdonának árverésen kívüli megszüntetésére irányul, és a Vht. által meghatározott szerződési elemeket tartalmazza. Ilyen az ingatlan becsérteke, az árverési feltételek és az eljárási költség viselésének módja, a befolyt vételár felosztásának módja. A teljesen bizonyító erejű magánokirat a Pp. 196. § előírásainak meg kell, hogy feleljen. A Vht. egyébként az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányul közokiratba foglalt szerződés végrehajtási záradékkal történő ellátását is lehetővé teszi.

A törvényhely értelmében nem látható el végrehajtási záradékkal az az okirat, ami a közös tulajdon megszüntetésének más módjáról rendelkezik. A Ptk. a közös tulajdon megszüntetésére voltaképpen sorrendiséget állapít meg, a Vht. a maga szabályaival, e sorrendiségen átlépve, a tulajdonostársak azon szerződéskötési akaratát részesíti a végrehajtás szempontjából előnyben, amikor az az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányul. A Ptk. 148. §-a szerint a közös tulajdon tárgyait elsősorban természetben kell megosztani. A közös tulajdon tárgyait vagy azok egy részét - ha ez a tulajdonostársak körülményeire tekintettel indokolt - megfelelő ellenérték fejében a bíróság egy vagy több tulajdonostárs tulajdonába adhatja. Ehhez a tulajdonjogot megszerző tulajdonostárs beleegyezése szükséges, kivéve, ha a bíróság a közös tulajdonban álló ingatlanrészt az abban lakó tulajdonostárs tulajdonába adja, és ez nem sérti a bennlakó méltányos érdekeit. Amennyiben a közös tulajdon más módon nem szüntethető meg, illetőleg a természetbeni megosztás jelentékeny értékcsökkenéssel járna, vagy gátolná a rendeltetésszerű használatot, a közös tulajdon tárgyait értékesíteni kell, és a vételárat kell a tulajdonostársak között megfelelően felosztani. A tulajdonostársakat az elővásárlási jog harmadik személlyel szemben az értékesítés során is megilleti. A bíróság nem alkalmazhatja a közös tulajdon megszüntetésének olyan módját, amely ellen valamennyi tulajdonostárs tiltakozik.

A Vht. 22. § e) pontja alapján a Magyar Szabadalmi hivatal költségek viselése tárgyában hozott határozata végrehajtási záradékkal látható el. Az 1995. évi XXXIII. törvény rendelkezik a találmányok szabadalmi oltalmáról, e törvény a Szabadalmi Hivatal eljárására vonatkozó szabályok jogforrása. A Magyar Szabadalmi Hivatal hatáskörébe tartozik a szabadalom megadása, a szabadalmi oltalom megszűnésének megállapítása és újra érvénybe helyezése, a szabadalom megsemmisítése, a nemleges megállapítás, a szabadalmi leírás értelmezése. Ugyancsak a Hivatal jár el a szabadalmi bejelentések és a szabadalmak nyilvántartása, beleértve a fenntartásukkal kapcsolatos kérdésekben, s végzi a szabadalmi hatósági tájékoztatást. A Magyar Szabadalmi Hivatal hatáskörébe tartoznak az európai szabadalmi bejelentésekre és az európai szabadalmakra, valamint a nemzetközi szabadalmi bejelentésekre vonatkozó rendelkezések alkalmazásából eredő ügyek is.

A Magyar Szabadalmi Hivatal jár el a kiegészítő oltalmi tanúsítványokkal kapcsolatos ügyekben, az Európai Parlament és a Tanács 2006. május 17-i 816/2006/EK rendelete - a közegészségügyi problémákkal küzdő országokba történő kivitelre szánt gyógyszeripari termékek előállításával kapcsolatos szabadalmak kényszerengedélyezéséről - hatálya alá tartozó kényszerengedélyekkel összefüggő ügyekben.

A Magyar Szabadalmi Hivatal a hatáskörébe tartozó szabadalmi ügyekben a Ket. rendelkezései szerint, kérelemre jár el. A Magyar Szabadalmi Hivatal a szabadalmi ügy érdemében határozatot hoz, az eljárás során eldöntendő egyéb kérdésekben pedig végzést bocsát ki. A Magyar Szabadalmi Hivatal döntései ellen nincs fellebbezésnek, újrafelvételi, méltányossági és felügyeleti eljárásnak, valamint ügyészi óvásnak. A Magyar Szabadalmi Hivatal csak megváltoztatási kérelem alapján és csak annak a bírósághoz történő továbbításáig módosíthatja és vonhatja vissza a törvényben meghatározott kérdésekben hozott - az eljárást befejező - döntését. A Ket.-nek a végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit a Magyar Szabadalmi Hivatalnak az eljárási bírságot kiszabó döntéseire kell alkalmazni. A Magyar Szabadalmi Hivatalnak a költségek viselése tárgyában hozott döntését a Vht. szabályainak alkalmazásával kell végrehajtani. Szabadalmi ügyben költségmentesség nem engedélyezhető. A szabadalmi eljárásokban külön jogszabály szerint azonban engedélyezhető mentesség az igazgatási szolgáltatási díj alól, engedélyezhető halasztás a díj megfizetésére, és jár kedvezmény egyes díjakra.

A bíróság kérelemre megváltoztathatja a Magyar Szabadalmi Hivatalnak a törvényben meghatározott döntéseit, így az eljárási költség viselésének kérdésében hozott döntését. Az eljárási költség viselésével kapcsolatos döntés ellen előterjesztett megváltoztatási kérelemnek azonban nincs halasztó hatálya a döntés többi - a megváltoztatási kérelemben nem támadott - rendelkezése tekintetében, és nem akadályozza meg azok jogerőre emelkedését.

A szabadalmi eljárásra vonatkozó törvény tehát meghatározza, a Vht. szabályait csak a költségviselés tárgyában hozott döntésre lehet alkalmazni, az eljárási bírságot kiszabó határozata a közigazgatási eljárás szabályai szerint, kifejezetten a Ket. alapján hajthatóak végre (Ket. 55. §). A Vht. 22. § e) pontja a szabadalmi törvény rendelkezési szerint ad végrehajtási lehetőséget a költségviselés tárgyában hozott (jogerős) döntésnek.

Végrehajtás vadkár esetében

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) pontosan meghatározza a vadkár fogalmát, és rendelkezik a vadkár megtérítéséről. A Vtv. szerint a jogosult - azaz a Vtv. 6. §-ába foglalt vadászatra jogosult személyek, szervek és szervezetek - köteles megtéríteni a károsultnak a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon által a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, továbbá az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetekertben okozott kár öt százalékot meghaladó részét (vadkár). A vadkár megtérítésére az köteles, aki a kárt okozó vad vadászataira jogosult (Vtv. 6. §), és akinek vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetőleg akinek vadászterületéről a vad kiváltott. A jogosult a Ptk.-nak a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles megtéríteni a károsultnak a vad által a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt.

A törvény a vadkár fogalma mellett ismeri a vadászati kár fogalmát. A Vtv. 76. §-a szerint a jogosult köteles a károsultnak megtéríteni a vadászterületen a vadászati jog gyakorlásában részt vevő személyek által a mezőgazdasági terményekben, természetű növényállományokban a vetéstől a betakarításig, az erdőben, a védett természeti értékekben, a vizek halállományában, a szőlőben, valamint a gyümölcsösben másnak okozott kárt (vadászati kár).

A 2009. évi módosítással az illetékes miniszter felhatalmazást kapott arra, hogy a vadkár, a vadászati kár, valamint a vadban okozott károk megtérítésének szabályairól rendeletet alkosson. A jogszabályi megfogalmazás utal arra, nem csak a törvényben előbb említett vadkár és vadászati kár megtérítéséről van szó, hanem egy tágabb kártérítési felelősségről, mely átfogja a vadban okozott káreseményeket. A törvény eredeti szövege ugyan csak a vad elpusztításával járó károkat rendezi, azonban a kár megtérítésének szabályai között már általános megfogalmazást - vadban okozott kár - használ. Ezzel összefüggésben arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a törvényi tényállásokban részben, vagy egészben eltér egymástól a kártérítésre kötelezettek és a károsultak személye. Jogalanyiságukat és kártérítési kötelezettségeik terjedelmét a vonatkozó jogszabályok rögzítik.

A törvény a kár megállapításának alap szabályait tartalmazza. Kártérítést, azaz vadkár, vadászati kár, valamint vadban okozott kár megtérítését a kár bekövetkezésétől - folyamatos kártétel esetén az utolsó kártételtől - számított 30 napon belül lehet igényelni. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak van helye. A kár pontos nagyságának megállapítását jogszabályban meghatározott képesítéssel rendelkező kárszakértő végezheti. Amennyiben a felek a szakértő személyének kiválasztásában nem tudnak megállapodni, vagy ha a károsult kárának megtérítését nem közvetlenül a bíróságtól kéri, a szakértőt a károsult kérelmére a károkozás helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzője rendeli ki. A kár becslését a bejelentéstől számított 8 napon belül kell lefolytatni. Csak az a szakértő vehető igénybe, és csak annak a szakértőnek az eljárásához kapcsolódik jogkövetkezmény, aki büntetlen előéletű, rendelkezik a törvényben és a miniszteri rendeletben meghatározott szakmai képesítéssel, és megfelel a jogszabály egyéb követelményeinek is (Vtv. 89/A. §).

A jegyző - a szakértő vadkárbecslése alapján - megkísérli az érintettek közötti egyezség létrehozását, az egyezség megkötését, illetőleg annak hiányát jegyzőkönyvbe foglalja. Az a fél, aki a jegyző által kirendelt szakértő kármegállapítását nem fogadja el (egyezség hiánya), a jegyzőkönyv kézhezvételétől számított 30 napon belül polgári peres úton kérheti a kár megállapítását. A határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

A jegyző által kirendelt szakértő által lefolytatott vadkárbecslési eljárás - ideértve a jegyző által lefolytatott eljárás költségeit is - költségeinek megfizetésére - eltérő megállapodás hiányában - a Pp. költségviselésre vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni. Ennek megfelelően tehát a szakértői díjat az érdekeltnek előlegeznie kell.

A Vht. e törvényi eljárási rendben született különböző egyezségekre nyitja meg a végrehajtási eljárást. Egyfelől, ha az érdekelt a kár megtérítésének módjában, annak összegében és fizetési feltételeiben egyezséget kötnek, továbbá rendezik az eljárás költségeit, akkor az egyezségi okirat végrehajtási záradékkal látható el. Természetesen csak akkor, amennyiben a végrehajtás általános feltételei, és a végrehajtási záradékkal ellátható okiratok különös feltételei adottak. Ugyancsak közvetlenül végrehajtható a felek által előlegezett költségviselésre vonatkozó egyezség. Ez nyilván a szakértői költség, amelyről az egyezségi megállapodás azonban akkor is végrehajtható okirat, ha a károsult később per útján érvényesíti kártérítési igényét, de ebben az egy kérdésben még meg tudnak egyezni. A törvényi szűkítésből következik viszont, hogy a végrehajtási záradék lehetősége nem vonatkozik a jegyzői eljárás összes költségének viselésére született megállapodásra, mivel per esetén a költségeket majd a bíróság állapítja meg.

Vht. 23. § (1) A bíróság végrehajtási záradékkal látja el a munkáltatónak a Munka Törvénykönyve alapján

a) a munkavállalóhoz intézett olyan - keresettel meg nem támadott - írásbeli felszólítását, amely a munkavállaló részére jogalap nélkül kifizetett munkabérnek vagy a munkavállaló munkaviszonnyal összefüggő más tartozásának a megtérítésére irányul,

b) a munkavállalót kártérítésre kötelező - jogerős és végrehajtható - határozatát,

c) a munkavállalóval a békéltető eljárás során kötött egyezségét.

(2) Az (1) bekezdésben említett írásbeli felszólítás, határozat és egyezség akkor látható el végrehajtási záradékkal, ha a tartozásnak a munkabérből való közvetlen levonására nincs lehetőség, illetőleg az nem vezetett vagy aránytalanul hosszú idő múlva vezetne eredményre.

Jegyzet: az (1) bekezdés c) pontját beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 10. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (4) bekezdésének b) pontja.

Végrehajtási záradékkal ellátható munkáltatói határozatok

A törvényhely rendelkezései kivételes és sajátos szabályok. Végrehajtási záradékkal elláthatóak azoknak a szervezeteknek, szerveknek a határozatai, melyek - a mellett, hogy nem tartoznak a közhatalmat gyakorló szervek közé - teljes mértékben a magángazdaság jogalanyai. A törvény a munkáltatót emeli be e privilegizált helyzetbe.

A Legfelsőbb Bíróság 1/2001. MJE jogegységi döntése alapján azonban a munkáltató nem köteles anyagi igényét végrehajtási záradék útján érvényesíteni, még akkor sem, ha a törvényi feltételek teljeskörűen fennállnak. Bírósági per útján szintén érvényesítheti a Vht.-ban meghatározott igényét. Keresettel, fizetési meghagyással, illetve amennyiben a munkavállaló bíróság előtt megtámadja határozatát, viszontkeresettel élhet.

A Vht. a Munka tv.-re utalása három kártérítés jellegű helyzetet érint. A Munka tv. 162. §-a a munkavállaló részére jogalap nélkül kifizetett munkabérnek vagy a munkavállaló munkaviszonnal összefüggő más tartozásának a megtérítését teszi lehetővé. A Munka tv. 173. §-a a munkavállalót kártérítésre kötelező határozat, a Munka tv. 199/A. §-a a munkavállalóval a békéltetési eljárásban kötött egyezséget tartalmazza. A Munka tv. idézett rendelkezései a közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatottak esetében szintén alkalmazhatóak, a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) pedig csak a Munka tv. 162. §-ának megfelelő alkalmazását nem zárja ki [Ktv. 71. § (1) bek.]. Mindezekben az esetekben nem a munkaügyi bíróság, hanem az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság jár el, a végrehajtási záradék kibocsátására neki van illetékessége és hatásköre (Vht. 20. §).

A Munka tv. 161. §-a meghatározza, mikor és milyen formában van helye a munkabérből való levonásnak. Így arra csak jogszabály, végrehajtható határozat vagy a munkavállaló hozzájárulása alapján kerülhet sor. A munkáltató ugyanakkor a munkavállaló részére adott munkabérelőlegnek a visszakövetelt részét a munkabérből levonhatja. A törvény szerint a munkabérből való levonásra a bírósági végrehajtás szabályait (Vht.) kell alkalmazni, és ugyanígy kell eljárni a szakszervezeti tagdíj levonásakor. A munkáltató a szakszervezeti tagdíj levonásáért, illetve annak a szakszervezet részére történő átutalásáért ellenértéket nem követelhet.

A Munka tv. részletesen szabályozza a követendő eljárást. A Munka tv. 162. §-a alapján a jogalap nélküli kifizetett munkabért a munkavállalótól hatvan napon belül, írásbeli felszólítással lehet visszakövetelni. A jogalap nélkül kifizetett munkabért ugyanakkor az általános elévülési időn belül (3 év) lehet visszakövetelni akkor, ha a munkavállalónak a kifizetés alaptalanságát fel kellett ismernie vagy azt maga idézte elő.

A Munka tv. egy meglehetősen gyors, közvetlen behajtási lehetőséget is szabályoz. A Munka tv. 162. § (3) bekezdése szerint a munkáltató a munkavállaló munkaviszonnal összefüggő tartozásainak megtérítésére irányuló igényét írásbeli felszólítással érvényesítheti. E törvényhely tehát nem a jogalap nélkül kifizetett munkabér visszakövetelésére szolgál, hanem a munkavállaló bármely, munkaviszonnal összefüggő tartozásának megtérítésére. A munkaviszonnal összefüggő tartozás lényegi kritérium, a gyakorlatban számos probléma adódik ennek értelmezéséből.

Amennyiben a munkáltató fizetési felszólítását a munkavállaló nem támadja meg a bíróság előtt, az vagy közvetlenül végrehajtható a munkabérből (levonható), vagy - amennyiben ez nem lehetséges, mert például munkaviszonya megszűnt, így a munkabérből már nem lehet levonni - a munkáltató fizetési felszólítása a Vht. 23. § (1) bekezdésének a) pontja alapján végrehajtási záradékkal látható el.

E törvényhely alapján sem a munkabér visszafizetését nem lehet követelni, sem a Munka tv. 173. §-ában foglalt kártérítés jellegű igényt nem lehet érvényesíteni. Mindkettőre más törvényi szabályozás vonatkozik, közös szabály ugyanakkor, hogy mindegyik tényállásban szabályozott munkáltatói határozatot el lehet látni végrehajtási záradékkal.

A Munka tv. 173. §-a szerint a munkáltató a munkavállaló által okozott kár megtérítésére vonatkozó igényét bíróság előtt érvényesítheti. Ettől az általános és alapvető szabálytól eltérően azonban a kollektív szerződés meghatározhatja azt az értéket, amelyet meg nem haladó mértékben a munkáltató a munkavállalót közvetlenül kártérítésre kötelezheti. Amennyiben ezt a lehetőséget a kollektív szerződés biztosítja, meg kell határozni a kártérítés kiszabására irányadó eljárási rendet. Az egyszerűsített kártérítési határozatnak a kollektív szerződés a szabályozási forrása. A Munka tv. lehetőségével ott és akkor lehet élni, ahol a munkáltató és a szakszervezet (érdekképviselet) kollektív szerződést kötöttek. Ez az oka annak, hogy a Vht. ezen intézménye a gyakorlatban rendkívül korlátozottan

működik. A kollektív szerződés megkötésének feltételei ugyanis nem minden munkahelyen adottak, így sem a Munka tv.-től való eltérés, sem a kártérítési eljárás rendje nem szabályozható.

A végrehajtási záradék egyéb feltételei, esetei

A munkáltatói határozatok végrehajtási záradékhoz további feltételek szükségesek. Így a Munka tv. 162. §-án alapuló követelés esetében a munkáltató írásbeli felszólítása, annak igazolása, hogy ezt a munkavállaló átvette, továbbá a perindítás hiánya. A munkavállalót kártérítésre kötelező határozatnak jogerősnek és végrehajthatónak kell lennie. A munkáltató kártérítésre kötelező határozata ellen a kötelezett által benyújtott keresetnek a munkáltatói határozat végrehajtására halasztó hatálya van, a per jogerős befejezésével válik a határozat jogerőssé és végrehajthatóvá. A munkáltatónak ekkor nyílik meg a végrehajtási joga, ekkor válik a követelés esedékessé (*BH2007. 125.*). A közvetlen kártérítésre kötelező határozat esetén a kollektív szerződés szabályozza azt az eljárási rendet, és összehatárt, amikor a munkáltató közvetlen határozattal kötelezheti a munkavállalót a kártérítésre. Amennyiben az eljárási szabályokat betartották, a határozatot a Munka tv. 202. §-ában foglalt feltételek mellett az ott írt határidő alatt a munkavállaló nem támadta meg, a határozat jogerős és végrehajtható. Ezen okból a határozat végrehajtási záradékolásának nincs akadálya.

A Munka tv. 199/A. §-a szerint kollektív szerződésben, illetve a felek megállapodásában a munkavállaló és a munkáltató munkaügyi jogvita esetére békéltető személyét köthetik ki. A békéltető megkísérli a vitát egyezség létrehozásával lezárni. A békéltető az egyezséget köteles írásba foglalni, ez az egyezség - a Vht.-ban szabályozott egyéb végrehajtási feltételek megléte esetén - végrehajtási záradékkal látható el.

A Vht. rendelkezései ugyanakkor nem teszik lehetővé, hogy a munkáltató és a munkavállaló egyezségét, megállapodását a bíróság végrehajtási záradékkal lássa el (*BDT2000. 332.*).

Vht. 23/A. § Az ügyben eljáró fogyasztóvédelmi békéltető testület, illetve egészségügyi közvetítői tanács székhelye szerint illetékes helyi bíróság a tanács kötelező határozatát, továbbá az egészségügyi közvetítői tanács előtt kötött egyezséget - a feltételek megléte esetén - végrehajtási záradékkal látja el.

Jegyzet: megállapította a 2000. évi CXVI. törvény 15. § (4) bekezdése; hatályos 2001. január 21-étől.

Mediációs határozatok végrehajtása

Magyarországon a fogyasztóvédelemre vonatkozó szabályok törvényi szintű jogszabályban, a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvényben (a továbbiakban: Fgy. tv.) foglaltatnak. Az Fgy. tv. a fogyasztóvédelem szerves részeként külön „Békéltető Testületet” állított fel, megteremtve ezzel a fogyasztó és a vállalkozások közötti konfliktusok rendezésének fórumrendszerét.

A békéltető testület eljárása kettős, vagy egyezség létrehozásának kísérlete vagy a vitás ügy eldöntése. Az eljárások a fogyasztói jogok „gyors, hatékony, egyszerű és költségkímélő érvényesítését” biztosítják.

A békéltető testület hatáskörébe tartozik a fogyasztó és a vállalkozás közötti, a termék minőségével, biztonságosságával, és a termékfelelősségi szabályok alkalmazásával, a szolgáltatás minőségével, továbbá a felek közötti szerződés megkötésével, és teljesítésével kapcsolatos vitás ügy bírósági eljáráson kívüli rendezése: e célból egyezség létrehozásának megkísérlése, ennek eredménytelensége esetében pedig az ügyben döntés hozatala.

Az Fgy. tv. alapos és részletes eljárási szabályokat tartalmaz a békéltetői testület illetékességére, a testület tagjaira (kiválasztás, összeférhetlenség, kizáró okok) nézve. A békéltető testület eljárását a törvény igazi eljárási jogszabályként szabályozza. A békéltető eljárás elindításának feltétele, hogy a fogyasztó vitáját az érintett vállalkozással közvetlenül megkísérelje (*Fgy. tv. 27. §*). Csak ennek eredménytelensége után indulhat meg (a fogyasztó kérelmére) az eljárás.

A békéltető testület előtti kérelmet nemcsak az érintett fogyasztó, hanem - csatolt meghatalmazással - bármely természetes, vagy jogi személy, így a fogyasztói érdekek képviselőjére szerveződött szervezet is előterjesztheti. A kérelem előterjesztésének határidejére a Ptk. elévülési rendelkezéseit kell alkalmazni.

A kérelem tartalmi kellékeinek meghatározása után az Fgy. tv. - ötvözve a Pp. és a választott bírósági eljárás szabályait - a felek autonómiájának és egyenlőségének tiszteletben tartásával rendezi az eljárás számos kérdését, így a kölcsönös iratváltás és a meghallgatás rendjét.

Az eljárás első fázisa az egyezségi kísérlet. Ennek során a tanács elnöke egyezséget kísérel meg létrehozni a felek között. Amennyiben ez megfelel a jogszabályoknak, a tanács azt határozatával jóváhagyja. Amennyiben nem felel meg a jogszabályoknak, vagy nem jön létre egyezség, úgy az eljárás tovább folyik. Az eljárás folytatása esetében a testületi tanács határozattal zárja le a vitát, azaz eldönti azt. Az ügy befejezésére a törvény 90 napot biztosít, e határidő legfeljebb egyszer 30 nappal hosszabbítható meg.

A tanács - egyezség hiányában - két típusú határozatot hozhat. Vagy ajánlással él, amennyiben a vállalkozás az eljárás kezdetekor úgy nyilatkozott, hogy a tanács döntését kötelezőként nem fogadja el (vagy egyáltalán nem nyilatkozott), vagy kötelezést tartalmazó határozatot, amennyiben a panasz megalapozott, és a vállalkozás (külön eljárási rend szerint tett) alávetési nyilatkozatában a békéltető testület döntését magára nézve kötelezőnek ismerte el.

Minden határozat esetében a jogi problémák sokasága merül fel a határozatok érvényesítése (végrehajtása), vagy éppen megtámadhatóságuk tekintetében. Az Fgy. tv. 33. § (4) bekezdése 15 napos teljesítési határidőt ad a kötelezést tartalmazó határozatra, ami - nem teljesítés esetén - a Vht. 23/A. §-a alapján végrehajtási záradékkal látható el. Végrehajtási záradék kérhető a tanács által jóváhagyott egyezségekre, feltehetőleg amennyiben az kötelezést tartalmaz [Fgy. tv. 36. § (3) bek.].

A végrehajtási záradék iránti kérelmet az ügyben eljáró fogyasztóvédelmi testület székhelye szerinti illetékes helyi bíróságnál kell előterjeszteni.

Ugyancsak a székhely szerinti helyi bíróság illetékes az egészségügyi közvetítő tanács eljárása esetén. Az egészségügyi közvetítő eljárásról szóló 2000. évi CXVI. törvény szerint a közvetítő eljárás célja az egészségügyi szolgáltató és a beteg között a szolgáltatás nyújtásával összefüggésben keletkezett jogvita peren kívüli egyezséggel történő rendezésének elősegítése, a felek jogainak gyors és hatékony érvényesítése. A közvetítő eljárás lefolytatását kérheti a beteg, a beteg halála esetén annak közeli hozzátartozója vagy örököse és a szolgáltató. A kérelmet a beteg lakóhelyéhez vagy az igénybe vett egészségügyi szolgáltatás helyéhez legközelebb eső területi igazságügyi szakértői kamaránál kell előterjeszteni. A szolgáltató a betegek számára jól látható helyen kifüggeszti a területi igazságügyi szakértői kamarák jegyzékét, feltüntetve azok székhelyét és postacímét. A kérelemnek tartalmaznia kell a beteg nevét, lakóhelyét, a szolgáltató nevét, székhelyét, a sérelmezett magatartás megnevezését és időpontját, következményeinek leírását, valamint az igényt.

Ezután a felek megállapodnak az eljáró tanács összetételéről. A tanács ülést tart, ahol írásban rögzíti az elhangzottakat. Az egyezség a tanács előtt születik meg, amit a tanács írásba foglal, a felek aláírnak. Amennyiben a kötelezett az egyezségbe foglaltakat nem tartja be, a jogosult a Vht. alapján végrehajtási záradékkal megindíthatja a végrehajtást.

Vht. 23/B. § (1) A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló 44/2001/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 44/2001/EK tanácsi rendelet) szerinti közokiratot az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság, a 2201/2003/EK rendelet szerinti közokiratot pedig a kötelezett, vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság látja el végrehajtási záradékkal.

(2) A 805/2004/EK rendelet szerint európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi közokiratot végrehajtási záradékkal látja el az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye - szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság.

Jegyzet: az (1) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 4. §-a; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A (2) bekezdést beiktatta a 2005. évi XLI. törvény 2. §-a; számozását módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 4. §-a.

Eljárás a közösségi jogi rendeletek alapján

A Vht. törvényhelye az Európai Unió rendeleteiben szabályozott polgári eljárásokban született közokiratok Magyarországi végrehajtásáról rendelkezik. A szabályozás vonatkozik azokra a peres egyezségekre is, melyeket a rendeletek értelmében közokiratként kell végrehajtani.

A közokirat közösségi jogi fogalma

A magyar jogban a közokirat általános és valamennyi jogterületen használt fogalmát a Pp. 195. §-a adja meg. A közokirat azonban nemcsak a magyar polgári eljárásjogban ismert okirattípus, hanem az Európai Unió tagállamaiban általánosan elfogadott és használt okirattípus. A közösségi jog rendeleteiben a közokirattal elismert követelésnek, vagy a közokiratba foglalt kötelezettségnek (egyezségnek) a végrehajtás szempontjából sajátos szerep jut, végrehajthatóságuk ugyan biztosított, de az ítéletektől eltérő eljárási rend szerint.

A közokirat fogalmát a Vht. e szakaszába sorolt három nagy rendelete közül a 805/2004/EK rendelet határozza meg, a Brüsszel-I. és Brüsszel-II/a. rendeletek igazából a végrehajtás processzuális rendjét szabályozzák.

A közokirat - a 805/2004/EK rendelet definíciója szerint - egy hivatalosan közokiratként kiállított vagy bejegyzett irat, amelynek közhitelessége az aláírásra és az irat tartalmára vonatkozik és egy hatóság vagy a származási tagállam e célra felhatalmazott más szerve által került megállapításra. Közokiratnak minősül a közigazgatási hatóságok előtt kötött vagy általuk hitelesített megállapodás a tartási kötelezettségekről.

E kritériumok lényegében a 44/2001/EK rendelet és a 2201/2003/EK rendelet szabályai továbbfejlesztésének tekinthetőek, ugyanakkor nem érintik a Brüsszeli rendeleteknek, a tagállami szabályozás meglehetősen tág autonómiáján alapuló processzuális szabályait. Mégis a rendelet közokirat definícióját a közösségi jog autonóm jogfogalmának tekinthetjük, mivel a tagállamokban használt sokféle közokiratként szereplő irat között próbált meg egy, az unióban összeurópai jelleggel használható közokirat fogalmat megteremteni.

A 44/2001/EK rendelet szerint az alaki követelményeknek megfelelően elkészített vagy közokiratként nyilvántartásba vett és valamely tagállam területén végrehajtható okiratot más tagállamok területén végrehajthatónak nyilvánítani a rendelet 38. és azt követő cikkekből szabályozott eljárásnak megfelelően benyújtott kérelem alapján lehet (Vht. 210/A. §). A közigazgatási hatósággal kötött vagy általa hitelesített, tartási kötelezettséggel kapcsolatos megállapodást szintén közokiratnak kell tekinteni.

A végrehajtásra bemutatott okiratnak meg kell felelnie a származási tagállamban a hitelesség megállapításához szükséges feltételeknek. Annak a tagállamnak a hatáskörrel rendelkező hatósága, ahol a közokiratot elkészítették vagy nyilvántartásba vették, bármely érdekelt fél kérelmére az a rendelet mellékletében szereplő formanyomtatványnak megfelelő tanúsítványt bocsát ki. A Brüsszel I. rendelet 58. cikke szerint a bíróság által az eljárás során jóváhagyott egyezség, amely végrehajtható abban a tagállamban, ahol megkötötték, a címzett államban a közokiratra vonatkozó feltételekkel azonos feltételek szerint hajtható végre.

A rendeleti kritériumok egyértelműek és világosak, a végrehajtandó közokiratnak a másik tagállamból kell származnia, a származás helyének előírásainak kell megfelelni, avagy a származási országban közokiratként már nyilvántartásba vették.

A végrehajtási záradék iránti kérelmet a 44/2001/EK rendelet (polgári és kereskedelmi ügyek) alá tartozó ügyekben sajátos bírói fórum előtt, a megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróságon, a Fővárosi Bíróság területén a Budai Központi Kerületi Bíróságon lehet előterjeszteni. A bírói fórum illetékessége az adós lakóhelyéhez, székhelyéhez igazodik, lakóhely vagy székhely hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye alapítja meg a végrehajtási záradékot kiállító bíróság illetékességét.

A 2201/2003/EK rendelet szerint a közokiratokat és a felek közötti azon megállapodásokat, amelyek valamely tagállamban végrehajthatók, az elismerésről és végrehajtásról szóló szabályok alkalmazásában a „határozatokkal” egyenértékűként kell kezelni. A mindkét fél közös gyermeke tekintetében a szülői felelősség gyakorlásáról valamely tagállamban hozott határozat, amely az adott tagállamban végrehajtható, és amelyet kézbesítettek, más tagállamban akkor kerül végrehajtásra, ha bármely érdekelt fél kérelmére ott végrehajthatóvá nyilvánították (Vht. 210/B. §). Az illetékességet azon személy szokásos tartózkodási helye alapozza meg, akivel szemben végrehajtást kérnek, illetve bármely olyan gyermek szokásos tartózkodási helye, akikre a kérelem vonatkozik. Amennyiben a rendeletben említett helyek egyike sem abban a tagállamban található, ahol a végrehajtást kérik, a helyi bíróság illetékességét a végrehajtás helye alapozza meg. A rendelet szabályaival összhangban Magyarországon a rendeletbe foglalt közokiratot a kötelezett vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság látja el végrehajtási záradékkal.

A két Brüsszeli rendelet joghatósága alá tartozó ügyekben a bíróság által hozott ítéletet nem e szakasz alapján kerül végrehajtásra. A rendeletek alapján szükséges exequatur eljárást a Vht. XII. fejezete szerint zajlik, majd a végrehajtási tanúsítvány alapján a Vht. 16. § c) pontja alapján végrehajtási lap kiállítására kerül sor.

A 805/2004/EK rendelet esetében a rendelet alapján kiállított külföldi közokirat esetében nincs külön szükség magyarországi exequatur eljárásra, ezek az okiratok közvetlenül végrehajtandó okiratok. Amíg a rendelet szerint hozott bírósági határozatról végrehajtási lap állítható ki [Vht. 16. § g) pont], addig a rendelet alapján született közokiratra végrehajtási záradék kibocsátása kérelmezhető. A szabályozás alapja a rendelet maga, amely előírja, miszerint a rendeletet a nem vitatott követelésekre vonatkozó határozatokra, bírósági egyezségekre és közokiratokra kell alkalmazni.

A rendelet szerint a „nem vitatott követelések” fogalmának minden olyan helyzetre ki kell terjednie, amikor a hitelező - akinek pénzbeli követelése jellegét és mértékét az adós igazoltan nem vitatja - az említett adóssal szemben bírósági határozatot, illetve az adós kifejezett beleegyezését igénylő végrehajtható okiratot, legyen az bírósági egyezség vagy közokirat, tud felmutatni. A követelést akkor kell nem vitatottnak tekinteni, ha annak fennállását az adós a bírósági eljárás során kifejezett elismeréssel, illetve bíróság által jóváhagyott vagy az eljárás során a bíróság előtt kötött egyezséggel elfogadta. Ugyancsak nem vitatott a követelés, ha a bírósági eljárás során a származási

tagállam joga szerinti eljárási szabályokkal összhangban az adós a követeléssel szemben nem emelt kifogást, vagy miután a bírósági eljárás során korábban a követeléssel szemben kifogást emelt, ezt követően az adós nem jelent meg, illetve nem képviseltette magát a bírósági tárgyaláson, feltéve, hogy a származási tagállam joga szerint az ilyen magatartás a követelés vagy a hitelező által állított tények hallgatólagos elismerésének minősül. Nem vitatott a követelés, ha az adós azt közokiratban kifejezetten elismerte.

Az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozatot a végrehajtás szerinti tagállamban meghozott határozatokkal megegyező feltételek mellett kell végrehajtani. Így a közokiratok a végrehajtási záradék kibocsátásával hajthatóak Magyarországon végre.

Az a megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság állítja ki a végrehajtható okiratot, amely az adós lakóhelyén, székhelyén, ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helyén, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepén, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén a fióktelep, illetőleg a képviselője helyén működik.

Vht. 23/C. § (1) Bármely közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza

a) a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást,

b) a jogosult és a kötelezett nevét,

c) a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét,

d) a teljesítés módját és határidejét.

(2) Ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa.

(3) Bármely közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a zálogszerződésről szóló közokiratot, ha a követelés teljesítési határideje letelt.

(4) Bármely közjegyző végrehajtási záradékkal látja el azt a közokiratot, amely az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányuló szerződésről szól, ha az okirat tartalmazza az ingatlan becsértékét, az árverési feltételeket, továbbá az eljárási költség viselésének és a befolyt vételár felosztásának a módját.

(5) E § alapján akkor van helye végrehajtásnak, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés bírósági végrehajtási útra tartozik, és ha a követelés teljesítési határideje letelt.

Jegyzet: a 23/C. §-t beiktatta a 2009. évi L. törvény 65. § (7) bekezdése; hatályos 2010. június 1-jétől.

A Vht. új rendelkezései

A Vht. eredeti 21. §-a hatályát veszti 2010. június 1-jétől, és az új 23/C. § lép helyébe. Ezért a szöveg a bíróság feladatait csak a Vht. 22-23. §-ainak rendelkezéseire tartja fent.

Az új törvényi tényállás összegyűjti a közjegyző által végrehajtási záradékkal ellátható közokiratokat, de számos korábbi rendelkezést megtart. Így a közjegyzői okirat végrehajtásági feltételét jelentő taxációt teljes egészében átemeli a 2010. június 1-jétől hatályon kívül helyezett Vht. 21. §-ából.

E mellett a törvényhely a közjegyzői közokirat végrehajtására vonatkozó elszórt szabályokat is összegyűjti (közokiratba foglalt zálogszerződés, illetve ingatlan közös tulajdonát megszüntető szerződés). A törvényhely külön kiemeli, a végrehajtás általános feltételei ezekben az esetekben sem hiányozhatnak, mivel csak akkor van helye végrehajtásnak, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés bírósági végrehajtási útra tartozik, és ha a követelés teljesítési határideje letelt.

Nem rendelkezik a törvény a végrehajtást elrendelő eljárásról. A végrehajtás elrendelésére bármelyik közjegyzőnek hatásköre van, így feltételezhető az elektronikus végrehajtási rendszer bevezetése. Ugyanakkor ezen okiratokat ismerve az elektronikus rendszer bevezetésére nem igazából látunk lehetőséget. Álláspontunk szerint - amíg a megfelelő jogi szabályozás nem születik meg - a papíralapon előterjeszhető végrehajtási kérelmekre vonatkozó szabályokat tekintjük alkalmazhatónak.

Közvetlen bírósági letiltás

Vht. 24. § (1) A végrehajtási lap kiállítására jogosult bíróság - a végrehajtási lap kiállítása helyett - közvetlenül letiltó végzést hoz, ha kizárólag az adós munkabéréből kell behajtani a követelést.

(2) A letiltó végzésben a bíróság az adós munkáltatóját, illetőleg az adós számára járandóságot, illetményt, munkából eredő díjazást, juttatást, egyéb összeget rendszeresen, időszakonként visszatérően folyósító szervet vagy személyt (a továbbiakban: munkáltató) arra hívja fel, hogy - a

letiltó végzés jogerőre emelkedésének bevárása nélkül - az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget vonja le, és haladéktalanul fizesse ki a végrehajtást kérőnek.

(3) A bíróság a letiltó végzést a munkáltatónak és a feleknek kézbesíteti. A végzés elleni fellebbezésnek a letiltott összeg levonására és kifizetésére nézve nincs halasztó hatálya.

A közvetlen bírósági letiltás sajátosságai

A közvetlen bírósági letiltással a végrehajtást elrendelő bíróság maga intézkedik az adós munkáltatójánál, vagy az adósnak járandóságot folyósító szervnél az iránt, hogy a megkeresett szerv a letiltott összeget a munkabéréből vagy az adóst közvetlenül megillető járandóságból vonja le és közvetlenül a jogosultnak fizesse ki. Voltaképpen a végrehajtás elrendelése itt összefonódik a végrehajtás foganatosításának első szakaszával, mindez egyetlen egy eljárási cselekménnyel elvégezhető. A végrehajtási ügy a végrehajtóhoz ki sem kerül, a végrehajtás elrendelésére jogosult bíróság megkezdi a foganatosítást.

A Vht. közvetlen bírósági letiltás intézménye kiállta az Alkotmánybíróság próbáját. Az Alkotmánybíróság a 20/1994. (IV. 16.) AB határozatában megállapította, a rendelkezés nem ütközik az Alkotmányba.

Négy alkotmánybíró azonban különvéleményt csatolt - hárman csatlakozva Lábady Tamás különvéleményéhez - a bírósági döntéshez, ahol a következőket fejtették ki:

„A közvetlen bírósági felhívással a kötelezettnek elvi esélye sincs arra, hogy a vagyoni kényszerintézkedést önkéntes teljesítéssel elhárítsa, mert az a munkabér stb. követelésének lefoglalását eredményezi anélkül, hogy arra okot adott volna, hogy abba beleegyezett volna, sőt akkor is, ha az ellen - önkéntes teljesítése mellett - kifejezetten tiltakozott. Álláspontom szerint az azonnali vagy előzetes végrehajtás nem változtat a végrehajtás szankciós jellegén, azon, hogy a végrehajtás természeténél fogva joghátrány. A végrehajtható határozat kibocsátásának és a végrehajtási kényszernek időbeli egybeesése is megelőzhető (elhárítható) az önkéntes teljesítéssel, mert annak megtörténte esetén nincs mit végrehajtani.”

A közvetlen bírósági letiltás olyan követelések esetében alkalmazható, melyeket kizárólag munkabéréből kell végrehajtani. Kizárólag közvetlen letiltással kell behajtani a tartásdíjat, a részletekben fizetendő összeget, amennyiben a munkabér végrehajtás alá vonható része az esedékes összeget fedezi [*Vht. 26. § b) pont*].

Eljárás közvetlen letiltás esetében

A bíróság az adós munkáltatója felé bocsátja ki a letiltó végzést, s a munkáltató közvetlenül a jogosultnak fizeti ki az adós tartozását. E jogszabályi lehetőség gyors és közvetlen végrehajtást biztosít a jogosultnak. A munkáltató fogalma a törvényhely alapján rendkívül széles, minden olyan szervezet, szerv, intézmény, személy, kifizető hely beleértendő, aki az adósnak rendszeres juttatást, díjazást, járulékot fizet. Nem bújhat ki tehát a letiltó végzés teljesítése alól a magánvállalkozó, kisiparos sem, amennyiben időszakos kifizetést teljesít az alkalmazott adósa számára. Mindez azt jelenti, a kifizetés jogcíme sem a munkaviszonyhoz kapcsolódó munkabér. A letiltó végzés a munkáltatót a jogszabályhelyben meghatározott munkabér és bérjellegű járandóságon felül számos más kifizetés terhére is levonásra kötelezi. Így a munkáltatónak a végkielégítésből is teljesíteni kell a levonást, mivel az a munkabérhez tartozó bérjellegű kifizetés, amit alátámaszt, hogy a munkáltató szempontjából járulékalapnak minősül (BH1998. 597.). Az adós tartásdíj-fizetési kötelezettségével szemben a nagyszülő természetbeni juttatásai nem fogadható el teljesítésként, így a munkáltató kézfizető kezessége a le nem vont tartásdíj tekintetében megáll (BH1999. 262., *Vht. 79. §*). Ugyanakkor a munkáltató által nyújtott részvényjuttatás olyan természetbeni juttatás, amelyből a százalékosan megállapított gyermektartási díj levonásának nincs helye. Ezzel szemben a jutalomként juttatott részvényérték tartásdíj alapjául szolgáló jövedelem, így a juttatást a gyermektartásdíj megállapításánál és a végrehajtás során figyelembe kell venni (BH2006. 189.).

Mivel a törvény a közvetlen bírósági letiltást a végrehajtási lap kibocsátása helyett engedi meg, a végrehajtási lap kibocsátásának speciális és általános feltételeinek megléte - ideértve a végrehajtás általános feltételeit - elengedhetetlen. E feltételek fennállását a bíróságnak vizsgálnia kell, hiányuk esetén nem hozhat letiltó végzést.

A bíróságnak ugyancsak vizsgálnia kell a *Vht. 29-30. §* alatti jogszabályi feltételek meglétét. Így nem hozhat letiltó végzést, ha végrehajtási lap került kiállításra, vagy a korábbi végzése eredménytelen volt.

Az a bíróság hozhat letiltó végzést, amely a végrehajtási lap kiállítására jogosult. Határozata ellen fellebbezésnek van helye. A letiltó végzés, mint bírói határozat akkor felel meg a jogszabályoknak, ha mindenben teljesíti a Pp. végzésekkel kapcsolatos előírásait. Így - mivel a közvetlen letiltó végzés kérelemre hozható meg (*Vht. 26. §*) - a kérelemről döntenie kell a bíróságnak. Ezzel kapcsolatban meg kell határoznia a jogosultnak kifizetendő pontos összeget, a főkövetelést, a kamatokat, az esetlegesen megfizetendő egyéb járulékos követeléseket, a költségeket, az államnak megfizetendő illetéket, költségeket.

A végzés felhívást tartalmaz, azaz a teljesítésre vonatkozó bírói parancsot, elrendeli a teljesítés módját, megadja a szükséges információkat, a jogosult nevét, számlaszámát stb.

A letiltó végzést azzal a munkavállalóval, járandósági jogosult adóssal szemben lehet kibocsátani, aki a munkáltatónál munkaviszonyban áll, illetve akinek a rendszeres, időszaki kifizetést teljesítik. Gyakori, hogy az adós már nem áll munkaviszonyban, vagy már nem kap időszakos járandóságot a felhívott (tág értelemben vett) munkáltatótól. A Vht. törvényi szakasza nem írja elő a munkáltatók egymás iránti megkeresését, a végzés áttételére pedig végkép nincs mód. Álláspontunk szerint - tekintve a munkáltató mögöttes felelősségére - a munkáltató egyetlen helyes lépése, a felhívást kibocsátó bíróság értesítése. A bíróság, amennyiben a jogosult a kötelezett munkáltatójának adatait közli, már az új munkáltatónak bocsátja ki a végzést.

A törvény értelmében a bíróság a feleknek és a munkáltatónak kézbesíti a végzést. Fellebbezési jogosultsága értelemszerűen a feleknek van, a munkáltató nem élhet jogorvoslattal. Bármely fél fellebbezésének azonban nincs halasztó hatálya a végzés végrehajtására, így a letiltott összeget haladéktalanul ki kell fizetni, a végzés haladéktalanul végrehajtandó.

Vht. 25. § (1) Az okirat végrehajtási záradékolására jogosult bíróság - a végrehajtási záradékolás helyett - közvetlenül letiltó végzést hoz, ha kizárólag az adós munkabéréből kell behajtani a követelést.

(2) A letiltó végzésben a bíróság az adós munkáltatóját arra hívja fel, hogy az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget vonja le, és - ha a végzés kézbesítésétől számított 45 napon belül a bíróságtól nem kap értesítést - a levont és visszatartott összeget fizesse ki a végrehajtást kérőnek.

(3) A bíróság a letiltó végzést a munkáltatónak és a feleknek kézbesítetteti. A végzés elleni fellebbezésről a bíróság a munkáltatót haladéktalanul értesíti, és felhívja őt, hogy a levonást folytassa, de a levont összeget újabb értesítésig ne fizesse ki.

(4) Ha a letiltó végzés elleni fellebbezés esetén a másodfokú bíróság helyben hagyta a végzést, az elsőfokú bíróság a munkáltatót arra hívja fel, hogy a levont összeget fizesse ki a végrehajtást kérőnek.

(5) Ha a letiltás kérdésében hozott végzés elleni fellebbezés alapján a másodfokú bíróság megváltoztatta a végzést, a másodfokú bíróság - a végrehajtási kérelem alaposága esetén - a letiltást a határozatában mondja ki, és azt 3 napon belül megküldi a munkáltatónak.

(6) A munkáltató köteles a (4) bekezdés szerinti felhívás, illetőleg az (5) bekezdés szerinti határozat kézhezvétele után a letiltó végzésben, illetőleg a bíróság határozatában feltüntetett, az adós munkabéréből levont összeget haladéktalanul kifizetni a végrehajtást kérőnek, és köteles a végrehajtást a továbbiakban is foganatosítani.

Letiltó végzés végrehajtási záradék helyett

Letiltó végzést hozhat a végrehajtási záradék kibocsátására jogosult bíróság akkor, ha a végrehajtási záradék kibocsátásának feltételei fennállnak, továbbá a követelést az adós munkabéréből kell behajtani. A végzés kibocsátásának feltételei e körben megegyeznek a végrehajtási lap helyett kibocsátott letiltó végzéssel.

Lényeges különbség van azonban a munkáltató eljárásában. Amíg a végrehajtási lap helyett hozott letiltó végzés esetében a munkáltatónak azonnal - a végzés jogerőre emelkedését be sem várva - ki kell fizetnie a jogosultnak a letiltott összeget, addig a végrehajtási záradék helyett hozott letiltó végzés kézbesítése után a munkáltató az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget először levonja, majd a levont és visszatartott összeget akkor fizeti ki a végrehajtást kérőnek, ha a végzés kézbesítésétől számított 45 napon belül a bíróságtól nem kap értesítést.

Az eltérés indoka, hogy a végrehajtási záradék esetében (ami helyett a közvetlen letiltó végzést meghozzák) igazából egy bíróilag el nem bírált követelés van a háttérben, amit akár az adós vitathat is, szemben a végrehajtási lap helyett kibocsátott letiltó végzéssel, ahol egy, a követelést elbíráló jogerős ítélet végrehajtásáról kell a bíróságnak végzéssel intézkednie. Így a közvetlen letiltó végzés tartalma is különbözik, a jogerős ítélet helyett a végrehajtási záradék alapját képező okiratra utal a bíróság.

A munkáltatónak meg kell várnia a fellebbezés elintézését, ugyanakkor a levonást, ha a végzés ezt elrendelte - kifizetés nélkül - folytatnia kell. A további teendői a szerint alakulnak, milyen döntés születik a fellebbezésről.

Amennyiben másodfokon - az első fokú végzést megváltoztatva - mondja ki a bíróság a letiltást, a végzését 3 napon belül a másodfokú bíróság közvetlenül a munkáltatónak küldi meg. Ebben az esetben a munkáltatónak a határozat kézhezvételét követően az adós munkabéréből levont összeget ki kell fizetnie.

Amennyiben az elsőfokú bíróság letiltó végzését hagyta helyben a másodfok, akkor az elsőfokú bíróság hívja fel a kifizetésre a munkáltatót.

Vht. 26. § Kizárólag közvetlen letiltással kell behajtani a követelést, ha a) ezt kívánta a végrehajtást kérő,

b) a végrehajtás tartásdíj vagy más, részletekben fizetendő összeg iránt folyik, és a munkabér végrehajtás alá vonható része az esedékes összeget fedezi.

A közvetlen letiltás kötelező esetei

A Vht. meghatározza, hogy milyen esetekben kell kizárólag közvetlen letiltással behajtani a követelést. Mivel ezek kogens rendelkezések, a bíróságot mérlegelési jog nem illeti meg, s ha a végrehajtásnak a törvény szerint szükséges feltételei fennállnak, a bíróságnak a közvetlen letiltó végzését meg kell hoznia.

A végrehajtást kérő rendelkezési joga kiterjed arra, hogy megszabja, követelését közvetlen letiltó végzés útján kell behajtani. A végrehajtást kérő akarata mellett sem lehet azonban a közvetlen letiltó végzést meghozni akkor, amennyiben nincsenek meg a végrehajtás általános és speciális feltételei.

Kizárólag letiltó végzés útján kell behajtani a követelést, amennyiben a végrehajtás tartásdíj vagy más részletekben fizetendő összeg iránt folyik, és a munkabér végrehajtás alá eső része az esedékes összeget fedezi.

A törvényhely a) és b) pontjaiban szabályozott törvényi tényállások viszonyáról el kell mondanunk, ezek nem együttesen fennálló feltételek, hanem két különböző esetkör. Így tartásdíj esetében kizárólag letiltó végzéssel kell a végrehajtást elrendelni, akkor is, ha ezt a végrehajtást kérő nem kérte. Viszont a végrehajtást kérő - amennyiben a törvényi feltételek fennállnak - kérheti a letiltó végzés kibocsátását akkor is, amennyiben nem tartásdíj, vagy más, részletekben fizetendő összeg iránt folyik a végrehajtás. Kérdéses, vajon a végrehajtást kérő kizárólagos akarata ellenére meg lehet-e hozni a letiltó végzést tartásdíj, vagy más, részletekben fizetendő összeg vonatkozásában foganatosítandó végrehajtás esetén. Álláspontunk szerint igen, mert a bíróságot nemcsak a Vht. 26. §-a tényállása köti, hanem a Vht. 7-8. §-ai alapján az arányosság és fokozatosság elvének alkalmazásával a végrehajtást kérő rendelkezésétől eltérhet. A jogirodalom egyébként szintén két önálló esetkört említ e szakasz rendelkezését elemezve.

A törvényi tényállás tartásdíj fogalma - egyezően a Vht. fogalomrendszerével - felölel minden tartás jellegű szolgáltatást, konkrét és meghatározott célra adott költségkiegyenlítéseket éppúgy, mint a gyermek, vagy a házastárs tartására irányuló kötelezettséget.

A szüléssel járó költség [Csjt. 69/D. § (2) bek.] megtérítését a törvény akkor teszi kötelezővé, ha a gyermek szülei nem élnek együtt. Ekkor az apa - az anya társadalombiztosítási jogviszonyának - köteles megtéríteni az anyának a szüléssel járó költségeket, valamint a külön jogszabályban meghatározott időre szükséges tartást. A Csjt. 69/A. § (1) bekezdése szerint a szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami közös eltartásukra rendelkezésre áll. A Csjt. 32. §-ának rendelkezései szerint a közös háztartás költségeinek fedezésére elsősorban a házastársak keresménye és egyéb közös vagyona szolgál. Ha a házastársak az életközösség fenntartása mellett külön élnek, megélhetésük költségeit elsősorban szintén ilyen módon kell fedezni. Amennyiben a közös vagyon a közös háztartás költségét nem fedezi, a házastársak kötelesek ahhoz különvagyonukból is egyenlő mértékben hozzájárulni. Ha csak egyik házastársnak van különvagyon, ő egymaga köteles ebből a közös háztartás költségének kiegészítéséhez szükséges összeget fedezni. Mindezekre a tartási igényekre kiterjed a törvényi tényállás.

Vht. 27. § Elsősorban közvetlen letiltással kell behajtani a követelést, ha

- a) a végrehajtást kérő járulék nélkül számított követelése (főkövetelés) a társadalombiztosítási jogszabály szerint a munkaviszony alapján megállapított saját jogú öregségi nyugdíj (a továbbiakban: öregségi nyugdíj) legalacsonyabb összegét nem haladja meg, vagy**
b) a bíróság a 7. §-ban foglaltakra tekintettel a közvetlen letiltást tartja indokoltnak.

A közvetlen letiltás fakultatív esetei

E törvényhely a közvetlen letiltás alkalmazására ajánlott prioritási sorrendet állít fel, amit az elsősorban kifejezéssel nyomatékosít. Így azokban az esetekben kell elsősorban megkísérelni a közvetlen letiltást, amikor a végrehajtást kérő követelése csekély mértékű. De ajánlatos a közvetlen letiltó végzés meghozatala akkor is, amikor a bíróság az arányosság és fokozatosság alapelveit szem előtt tartva [Vht. 8. § (2) bek.] a közvetlen letiltást tartja célszerűnek és a végrehajtás hatékonysága biztosítékának.

Azokban az egyszerű esetekben, továbbá - ezt hangsúlyozzuk - amennyiben a letiltó végzés kibocsátásának törvényi feltételei fennállnak, ajánlatos e célszerű és hatékony végrehajtási módot igénybe venni. A végrehajtást kérő mentesül a végrehajtási költségek alól (Vht. 34. §), ugyanakkor követeléséhez gyorsan hozzájut. Mivel a tartásdíj a jogosult megélhetési költségeit fedező rendszeres juttatá, s a gyorsaság egyúttal összhangban van a méltányosság követelményével, a jogosult megélhetési költségeinek lehető legkorábbi biztosításával.

Közvetlen bírósági felhívás

Vht. 28. § (1) A bíróság az olyan határozatában, amellyel a munkabérben részesülő személyt tartásdíj fizetésére kötelezte, a munkáltatót egyúttal közvetlenül felhívja arra, hogy a határozatban megállapított összeget vonja le, és fizesse ki a jogosultnak.

(2) A bíróság a tartásdíj fizetésére kötelező határozat rendelkező részét a határozat meghozatalától számított 3 napon belül megküldi a munkáltatónak.

(3) A másodfokú bíróság közvetlen felhívást akkor bocsát ki, ha az elsőfokú bíróság elutasító határozatával ellentétben tartásdíjat állapított meg, illetőleg, ha az elsőfokú bíróság által megállapított tartásdíj összegét vagy a teljesítésre vonatkozó rendelkezését módosította. Ez megfelelően irányadó a Legfelsőbb Bíróságra is, ha a tartásdíjat felülvizsgálati kérelem alapján állapította meg, illetőleg módosította.

(4) E § szerinti eljárásnak akkor van helye, ha azt a jogosult kérte. E kérelem lehetőségéről a bíróság köteles a jogosultat tájékoztatni.

A bírósági felhívás jogi természete

A közvetlen bírósági felhívás részben rokon intézmény a közvetlen bírósági letiltó végzéssel, azonban számos ponton különbözik tőle.

A közvetlen bírósági felhívás szintén gyors behajtást biztosít a tartásdíj-követelésre, de szigorúan csak a tartásdíj-követelés behajtására lehet igénybe venni. Gyorsaság tekintetében a közvetlen bírósági felhívás a közvetlen letiltásnál is gyorsabb, mivel a közvetlen bírósági felhívást az elsőfokú perbíróság bocsátja ki és ezzel azonnal elrendeli a végrehajtást. A perben hozott ügydöntő határozat részeként kerül megállapításra a tartásdíj fizetésének kötelezettsége, s a bíróság ítéletének e része a Pp. 231. § a) pontja alapján előzetesen végrehajtható. Amennyiben a bíróság a Pp. 232. § (2) bekezdése értelmében - kivételesen indokolt esetben - az ítélet meghozatala előtt már lejárt részletek tekintetében mellözi az ítélet előzetesen végrehajthatónak nyilvánítását, bírósági felhívás sem bocsátható ki ezekre a részletekre.

A gyorsaság indoka a tartáshoz fűződő méltányosság. A tartásdíj a tartásra jogosult életfeltételeit biztosítja, ezért a jogosult tartásdíjhoz juttatása nem tűr semmilyen késedelmet. Ez az oka annak, hogy a bíróság jogvitát eldöntő határozata alapján - függetlenül a jogorvoslattól - a tartásdíj behajtásra kerül.

A tartásdíjról a bíróság nem külön, hanem az eljárást lezáró határozatában dönt. A Vht. határozatról rendelkezik, ami pontosan megfelel a perrendtartás fogalmainak és előírásainak. Így a jogvitát lezáró valamennyi határozat szóba jöhet, sőt a felek egyezségét jóváhagyó bírói határozatban is elrendelhető a tartásdíj azonnali végrehajtása felhívással. A felek megegyezési készsége a tapasztalatok szerint a tartás fizetésére is kiterjed, és elképzelhető, hogy a munkáltató felé a tartásra jogosult igényét ekképpen érvényesítik.

A közvetlen bírósági felhívás a közvetlen bírósági letiltással azonosítható, voltaképpen azonban a végrehajtási lappal esik egy tekintet alá. A felhívás nem külön határozatba foglalva rendeli el a behajtást, hanem a határozat részeként, így semmiféle külön végrehajtási cselekményre nincs szükség, ilyenkor a végrehajtás illeték-, költség- és díjmentes.

A végrehajtás során azonban a munkáltatónak figyelembe kell venni a Vht. előírásait, különösen a Vht. 61. §-ába foglalt, a munkabérből való levonás közös szabályait. A törvényhely alapján a levonásnál azt az összeget kell figyelembe venni, amely a munkabért terhelő, abból a külön jogszabály szerint levonással teljesítendő adónak, egészségbiztosítási és nyugdíjjáruléknak, magánnyugdíj-pénztári tagdíjnak, továbbá egyéb járuléknak a levonása után fennmaradnak. Ezért a munkáltató által nyújtott részvényjuttatás olyan természetbeni juttatás, amelyből a százalékosan megállapított gyermektartásdíj levonásának nincs helye. A jutalomként juttatott részvény értéke azonban része a tartásdíj alapjául szolgáló jövedelemnek, így a juttatást a gyermektartásdíj megállapítása (felemelése) során megfelelően figyelembe kell venni (*BH2006. 189.*). Egy sajátos munkavállalói jövedelem esetére állapította meg a bíróság, miszerint az az elszámolási forma, hogy az üzletkötők díjazásánál a havi fix összeg a rendszeres jövedelem, míg a jutalék a nem rendszeres jövedelem, hátrányosan érinti azokat, akik jobban dolgoznak és így magasabb a jutalékuk. Ez azok esetében sem alkalmazható, akik tiszta jutalékos formában dolgoznak, mert ekkor tényleg nincs valós fix összeg, hanem csak fiktív jövedelem. Jogellenes tehát, ha a táppénz alapjának a kiszámításánál a rendszeres jövedelemnél nem a munkavállaló által havi rendszerességgel kapott juttatást/munkabért veszik figyelembe (*1/7-H-MJ-2006-4.*).

Eljárás közvetlen bírósági felhívás esetében

A perbíróság a munkáltatót felhívja arra, hogy a határozatban megállapított összeget az adós munkabérből vonja le és fizesse ki a jogosultnak. Éppen ezért a munkáltató felé elég csak a határozat rendelkező részét megküldeni, erre azonban rendkívül rövid határidő áll a bíróság rendelkezésére, 3 napon - és nem munkanapon - belül fel kell hívnia a munkáltatót határozatának teljesítésére. A határidő tartható, mivel a Pp. szabályai kifejezetten támogatják ezt a

megoldást. A Pp. 218. § (1) bekezdés szerint a tárgyalás folyamán hozott végzéseket és az ítéletet a tárgyalás napján ki kell hirdetni. A határozat rendelkező részét a határozat kihirdetése előtt írásba kell foglalni és azt a tanács tagjainak alá kell írniuk. A rendelkező rész tehát, amit a munkáltató felé kézbesíteni kell, még az ítélet későbbi írásba foglalása esetében is készen áll, így az előzetes végrehajthatóságnak nincs akadálya. A munkáltató a fizetési kötelezettségének a határozat rendelkező részének kézbesítése után tud eleget tenni. Az indokolás kézbesítése nem igazából fontos ebből a szempontból, sőt az adós személyi adatainak, személyiségi jogának védelme szempontjából nem is szükséges.

A közvetlen felhívás rendelkezése alapján kell a munkáltatónak eljárnia. A közvetlen bírósági felhívás azonban nem csak az elsőfokú perbíróság perceseleménye lehet. Amennyiben fellebbezés folytán másodfokra kerül az ügy, ez az előzetesen végrehajthatónak nyilvánított határozatot - amennyiben az elsőfokú bíróság kibocsátja a felhívást - nem érinti. Ekkor a másodfokú szabályok szerint kell a másodfokú bíróságnak eljárnia.

Lehetséges azonban, hogy a fellebbezés folytán másodfokra került peres ügy elintézése, tárgyalása során derül ki a közvetlen felhívás kibocsátásának szükségessége. A Vht. 28. § (3) bekezdése a másodfokú bíróságnak kifejezetten lehetővé teszi azt, hogy közvetlen felhívást bocsáthasson ki, amennyiben az elsőfokú bíróság elutasító határozatával ellentétben tartásdíjat állapított meg, vagy ha módosította az elsőfokú bíróság által megállapított tartásdíj összegét vagy a teljesítésre vonatkozó rendelkezését. A másodfokú bíróság szintén a már ismertetett szabályok szerint jár el. A gyakorlatban a másodfokú bíróság azon döntése okozhat problémát, amikor az első fokú határozatot megváltoztatva, a tartásdíjra más összeget állapít meg. Ebben az esetben a kettős levonást el kell kerülni, így a másodfokú bíróságnak intézkednie kell a munkáltató felé az elsőfokú bíróság által kibocsátott felhívás kezelését illetően.

Mivel ezekben az ügyekben a felülvizsgálat nem kizárt, ezért a Vht. közvetlen bírósági felhívás kibocsátására lehetőséget ad a Legfelsőbb Bíróságnak, amennyiben a tartásdíjat felülvizsgálati kérelem alapján állapította meg vagy módosította.

A közvetlen bírósági felhívás kibocsátása a jogosult rendelkezési jogából ered. A bíróság - szemben a közvetlen letiltó végzéssel - hivatalból nem alkalmazhatja. A bíróságnak ugyanakkor az általános tájékoztatási kötelezettségen túlmenően [Pp. 7. § (2) bek.] a közvetlen bírósági felhívás kibocsátásának lehetőségéről a jogi képviselővel eljáró felet is tájékoztatnia kell. A tájékoztatás megadására a bíróságot a Vht. kötelezi, mivel a tájékoztatási kötelezettsége a végrehajtás speciális formájának igénybevételére, és nem perbeli jogainak gyakorlására terjed ki.

Egyéb rendelkezések

Vht. 29. § Nincs helye közvetlen letiltásnak és felhívásnak, ha a bíróság a követelésre vonatkozólag korábban más végrehajtható okiratot állított ki.

A tilalom indoka a kettős végrehajtás megakadályozása. Az adós felesleges terhelése, jogellenes zaklatása nem célja a végrehajtási jognak, a végrehajtási eszközök többszörös alkalmazása ellentmondana a végrehajtási jog alkotmányossági követelményének.

A kettős végrehajtás tilalma szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a bíróság végrehajtási lapot állított ki, vagy végrehajtási záradékkal látta el az okiratot. Kétségtől a gyakorlatban problémaként merülhet fel, hogy a végrehajtható okiratokat kiállító bíróságok fórumrendszere eltérhet a közvetlen letiltásra, vagy közvetlen bírósági felhívásra illetékes bírói fórumoktól. Ezekben az esetekben az adós jogorvoslati jogával élve akadályozhatja meg a kettős végrehajtást, illetve a jogosult, a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján a végrehajtási eljárást meg kell szüntetni [Vht. 55. § (1) bek. a) pont].

Nem a fórumrendszerek különbözősége a probléma akkor, amikor az elsőfokú bíróság a tartásdíjra kötelező ítélete alapján végrehajtási lapot állított ki, és a tartásdíj összegét a másodfokú bíróság felemeli. Ebben az esetben a két bírói határozatba foglalt tartásdíj különbözetére nem lehet közvetlen bírósági felhívást kibocsátani, a különbség végrehajtási lap kiállításával hajtható be.

Vht. 30. § (1) A közvetlen letiltás és felhívás a végrehajtási lappal, illetőleg a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal esik egy tekintet alá. Ahol a törvény a végrehajtás foganatosításával kapcsolatban a végrehajtót említi, ott helyette a közvetlen letiltást, felhívást kibocsátó bíróságot kell érteni.

(2) Ha a közvetlen letiltást, felhívást követően az ügyben további intézkedés szükséges, ez az ügyben eljáró elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozik.

A törvényhely a közvetlen letiltás és felhívás jogi státusát rendezi. Függetlenül attól, hogy a közvetlen letiltás és felhívás kibocsátásának szabályai speciálisak, a törvény rendelkezése értelmében e sajátos végrehajtási intézmények és a végrehajtható okiratok jogi hatása között nincs különbség. Természetesen a különbségek törvényi negligálása csak a joghatásokra vonatkozhat, hiszen a speciális intézmények sajátos normái - a törvény rendelkezése ellenére - megőrzik különös jellegüket.

A legfontosabb azonosság abban áll, hogy a közvetlen letiltás és felhívás kibocsátása során a végrehajtás kényszerjellege ugyanúgy dominál, mint amikor a végrehajtás elrendelése a végrehajtható okiratok kiállításával történik. A törvény a végrehajtás foganatosításának sajátos szereplőjét, a végrehajtót a végrehajtás foganatosítása során a letiltást, felhívást kibocsátó bírósággal váltja fel. A törvényi rendelkezés értelmében a bíróság a végrehajtás foganatosítása során megteheti mindazokat a végrehajtási cselekményeket, mint a végrehajtó, s rendelkezik mindazokkal a jogokkal, mint a végrehajtó. Így, amennyiben további intézkedésre van szükség, megkereshet más hatóságokat, bíróságot, sőt a munkáltatónál a helyszínen is tájékozódhat. Minderre a törvény egyértelműen felhatalmazza a bíróságot.

A végrehajtás foganatosítása során a további intézkedések megtétele függ az adott ügy sajátosságaitól, körülményeitől. Így, amennyiben az adós teljesített, vagy munkahelye megváltozott, a bíróság jogosult ezzel kapcsolatban eljárni, így jogosult megtenni a végrehajtó jogkörébe tartozó intézkedéseket (a végrehajtás befejezése vagy az új munkáltató megkeresése). A munkáltatónak ugyancsak a bíróságon kell bejelentenie a végrehajtással kapcsolatosan felmerült valamennyi problémáját.

A bíróság részéről az eljáró tisztviselő a bírósági titkár. A bírósági titkár gyakorolja a bíróságnak a törvény felhatalmazása által biztosított jogokat. A törvény azonban bizonyos eljárási cselekmények megtételére a végrehajtási ügyintézőt jogosítja fel (*Vht.* 264. §).

Vht. 31. § (1) Ha a végrehajtást kérő (a jogosult) bejelentette, hogy a közvetlen letiltás, felhívás nem vezetett a követelés kielégítésére, és az adós egyéb vagyontárgyát kívánja végrehajtás alá vonni, a bíróság kiállítja a megfelelő végrehajtható okiratot.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt esetben a bíróság a végrehajtható okirattal együtt a korábban hozott közvetlen letiltást tartalmazó végzésének, illetőleg közvetlen felhívást tartalmazó határozatának kiadmányát is megküldi a végrehajtónak.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 11. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 11. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Eljárás a közvetlen letiltás és felhívás eredménytelensége esetében

Abban az esetben, ha a közvetlen letiltás vagy felhívás eredménytelen volt, vagy csak részben fedezte a végrehajtást kérő követelését, a törvény lehetőséget ad a végrehajtás más módon, végrehajtható okirat kiállításával történő továbbfolytatására.

Mivel az adós vagyontárgyát a közvetlen letiltás és felhívás kibocsátásával nem lehet a végrehajtás alá vonni, gondoskodni kell arról, hogy a végrehajtást közvetlenül az adós vagyontárgyaira vezessék. Vagyontárgyakat végrehajtás alá vonni - egyúttal betartva az arányosság és fokozatosság követelményét - végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás során lehet, ezért ad a törvény lehetőséget az áttérésre.

A végrehajtást kérőnek az áttérést lehetővé tevő bejelentését alá kell támasztania, és az eredménytelenség tényét igazolnia kell. Történhet ez a munkáltatói értesítés bemutatásával, amelyben például a levonást foganatosító munkáltató azt közölte, hogy az adós jövedelmét más, és a végrehajtást kérő követelését megelőző letiltásokkal kell terhelnie. Alapos indoka a végrehajtható okirat kiállításának, ha az adós munkáltatójának adatközléséből az derül ki, hogy a követelést rövid, és a törvény által megkövetelt határidőn belül nem tudja levonni és kifizetni.

A végrehajtható okiratot az a bíróság állítja ki, aki a közvetlen letiltást kibocsátotta. A közvetlen bírósági felhívás esetében azonban más szabályok határozzák meg a végrehajtható okiratot kiállító bíróság illetékességét. Amennyiben a közvetlen felhívás nem vezetett eredményre, a végrehajtható okiratot mindig az első fokú bíróság állítja ki, még akkor is, ha a közvetlen felhívást egy magasabb bíróság, netán a Legfelsőbb Bíróság, a felülvizsgálati eljárásban bocsátotta ki.

A végrehajtó sem a közvetlen letiltásról, sem a közvetlen felhívásról nem tud. Sőt, a törvény a bíróságot jogosítja fel a végrehajtó feladatainak gyakorlására. A végrehajtható okirat alapján induló végrehajtás foganatosítása ellenben a bírósági végrehajtó hatásköre, ezért a végrehajtható okirattal induló eljárásokban a végrehajtható okiratot a bíróság hivatalból megküldi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező végrehajtóhoz (*Vht.* 32. §). Azokban az ügyekben, amelyek közvetlen letiltással vagy felhívással indultak és eredménytelenségük miatt a végrehajtás a végrehajtható

okirat kiállításával folytatódik, a végrehajtónak tudnia kell az előzményekről, a korábban elvégzett eljárási cselekményekről, a végrehajtási ügy szereplőiről, adatairól. Ezeket az információkat a saját eljárásában felhasználhatja, megtakarítva esetleg a tudakozódás költségeit, vagy elkerülve a felesleges eljárási cselekményeket (például nem alkalmazza a Vht. 58. §-a szerinti végrehajtói letiltást). Ezért rendelkezik úgy a Vht., hogy a végrehajtható okirattal együtt a korábban hozott közvetlen letiltó végzést, vagy közvetlen felhívást tartalmazó határozat kiadmányát is meg kell küldeni a végrehajtónak.

Vht. 31/A. § A kamara nyilvántartást vezet az e fejezet szerint elrendelt, az önálló bírósági végrehajtók által lefolytatott végrehajtási ügyekről.

Jegyzet: a 31/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 12. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől. Az ekkor folyamatban lévő végrehajtási ügyeket és a személyi nyilvántartások adatait e törvény hatálybalépését követő 60 napon belül köteles bevezetni.

A Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara nyilvántartása

A Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara az önálló bírósági végrehajtók végrehajtási ügyeiről nyilvántartást vezet [Vht. 250. § (3) bek. a) pont]. A kamara nyilvántartásának forrása a végrehajtható okiratok egyik kiadmánya [Vht. 18. § (3) bek.], amit a végrehajtható okiratokat kiállító bíróság hivatalból küld meg a kamarának. A törvényhely a Vht. egyéb rendelkezéseivel összhangban a kamara nyilvántartási kötelezettségét a törvény II. fejezete alapján elrendelt ügyekre általában nézve állapítja meg.

A 14/2001. (X. 20.) IM rendelet alapján a kamarai nyilvántartás tartalmazza a végrehajtó nevét, székhelyét, a végrehajtható okiratot kiállító bíróság vagy a végrehajtást elrendelő közigazgatási szerv nevét, a végrehajtható okirat számát, a végrehajtóhoz történő megküldésének időpontját, a végrehajtási ügy számát, a végrehajtható okirat végrehajtóhoz történő érkezésének napját. Ezen információk a határidők, a követelések, és az ügy pontos azonosításához szükséges adatok. Ugyanígy nyilván kell tartani az adós nevét, azonosító adatait, a végrehajtást kérő nevét és azonosító adatait, a végrehajtandó követelés jogcímét, összegét, a meghatározott cselekmény jellegét. Nyilván kell tartani az ügyben eljáró más végrehajtó megkeresésének időpontját, a megkeresett végrehajtó nevét, székhelyét; az eljárás újraindításának időpontját. A nyilvántartásban fel kell tüntetni a végrehajtási ügy befejezésének módját és időpontját, az eljárás újraindításának időpontját.

Azokról a végrehajtási ügyekről, amelyek nem a végrehajtható okiratok kiállításával kezdődnek, ahol a végrehajtás egész szervezetét a törvény kikapcsolja, a kamara nem tud, ezekről nem vezet nyilvántartást. Nem is vezethet nyilvántartást, mert ezekben az ügyekben nem jár el bírósági végrehajtó, a kamara pedig a végrehajtók önkormányzati szerve (Vht. 249. §).

A törvényhely alapján a kamarának azokról a végrehajtási ügyekről is nyilvántartást kell vezetnie, amelyek letiltó végzéssel vagy bírósági felhívással kezdődtek, majd azok eredménytelensége után a végrehajtást kérő áttért a végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtásra. Ekkor a végrehajtás foganatosítója a bírósági végrehajtó, akinek végrehajtási ügyeiről a kamara nyilvántartást vezet.

Intézkedések az Európai Unió tagállamaiban történő végrehajtás érdekében

Vht. 31/C. § (1) Az első fokon eljáró bíróság kérelemre kiállítja

- a) a 44/2001/EK tanácsi rendelet V. melléklete szerinti tanúsítványt,*
- b) a 2201/2003/EK tanácsi rendelet I. és II. melléklete szerinti igazolást,*
- c) a 805/2004/EK rendelet I. és II. melléklete, valamint IV. és V. melléklete szerinti tanúsítványt,*
- d) a 861/2007/EK rendelet IV. melléklete szerinti tanúsítványt.*

(2) A közokiratot kiállító hatóság székhelye szerint illetékes helyi bíróság kérelemre kiállítja

- a) a 44/2001/EK tanácsi rendelet VI. melléklete szerinti tanúsítványt,*
- b) a 805/2004/EK rendelet III. melléklete, valamint IV. és V. melléklete szerinti tanúsítványt.*

(3) A 2201/2003/EK tanácsi rendelet III. és IV. melléklete szerinti, a láthatási jogokra és a gyermek visszavételét elrendelő határozatokra vonatkozó igazolást az első fokon eljáró bíróság állítja ki:

a) hivatalból vagy bármelyik fél kérelmére a rendelet 41. cikkének (1) bekezdésében foglaltak alapján (III. melléklet),

b) hivatalból a rendelet 42. cikkének (1) bekezdésében foglaltak alapján (IV. melléklet).

(4) Az 1896/2006/EK rendelet VII. melléklete szerinti formanyomtatványt az európai fizetési meghagyást kibocsátó bíróság állítja ki.

(5) Az (1) bekezdés a) és b) pontja szerinti, valamint a (2) bekezdés a) pontja szerinti tanúsítvány és igazolás több alkalommal is kiállítható.

(6) A bíróság a (3) bekezdés szerinti igazolást kérelemre kijavítja; a kijavításról szóló végzést kézbesíti a feleknek, akik a végzés ellen fellebbezhetnek.

(7) A bíróság az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítványt a 805/2004/EK rendelet 10. cikkében foglaltak alapján kérelemre kijavítja, vagy visszavonja; a kijavításról és a visszavonásról szóló végzést kézbesíti a feleknek, akik a végzés ellen fellebbezhetnek.

Jegyzet: a 31/C. § szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 5. §-a; hatályos 2008. december 12-étől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A (2) bekezdés helyébe - 2010. június 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (8) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép:

„(2) A közokiratot kiállító hatóság székhelye szerint illetékes helyi bíróság, ha pedig a közokiratot közjegyző állította ki, bármelyik közjegyző kérelemre kiállítja

a) a 44/2001/EK tanácsi rendelet VI. melléklete szerinti tanúsítványt,

b) a 805/2004/EK rendelet III. melléklete, valamint IV. és V. melléklete szerinti tanúsítványt.”

A (4) bekezdés helyébe - 2010. június 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (9) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép:

„(4) Az 1896/2006/EK rendelet VII. melléklete szerinti formanyomtatványt az európai fizetési meghagyást kibocsátó közjegyző állítja ki.”

A 31/B. §-t hatályon kívül helyezte a 2007. évi LXIV. törvény 65. § (2) bekezdése; hatálytalan 2007. június 21-étől.

A magyar bíróságok feladatai az Európai Unió tagállamai felé

Hazánk - mint az Európai Unió tagja - részese a Közösségen belüli igazságügyi együttműködésnek. A tagságunkat létrehozó csatlakozási szerződés szerint Magyarország 2004. május 1-jétől alkalmazni köteles a Közösség rendeleteit, vonatkoznak rá mindazok a jogforrások, melyek hatályát a Csatlakozási szerződés Magyarországra megállapította.

Az igazságügyi együttműködés sokoldalú, és több szinten szerveződő kapcsolat Magyarország, az Európai Unió és a tagállamok között. A bírósági végrehajtási törvénnyel összefüggésben e sokszintű és több jogterületen szerveződő együttműködést le kell szűkítenünk a polgári és kereskedelmi ügyekre, illetve a családi és házassági ügyekre. Nagy általánosságban innen, ezekből az ügycsoportokból kerülnek ki a Vht. hatálya alá tartozó végrehajtási ügyek, a végrehajtást érintő vagy ahhoz kapcsolódó határozatok és közösségi eljárások.

A közösségi jog alapelvei szerint a tagállamok bíróságai egyenrangúak, közöttük különbséget nem lehet tenni, határozataik elismerése a másik tagállamban a bizalmi elvre épülő jogszolgáltatás elemi követelménye. A magyar jogalkotónak ezért kellett gondoskodnia a tagállami bíróságok határozatainak magyarországi végrehajtásáról, amely feladatának a Vht. módosításával tett eleget. A kölcsönösség elvéből következik azonban, hogy a magyar bíróságok határozatait is végre kell hajtani a tagállamokban, a végrehajtás feltételeiről - a közösségi rendeleteknek megfelelően - pedig első lépésben már a magyar bíróságoknak kell gondoskodniuk.

Magyarország és a tagállamok igazságszolgáltatása között a kapcsolat kölcsönösen kétoldalú, azonban az együttműködés számos formája a közösségi jog hatálya alá tartozik. A közösségi jog szabályozza például a bíróságok egymás irányában elvégzendő feladatait (kézbesítés, bizonyítás felvétel), rendezi a másik tagállam bírósága által hozott határozat elismerését, jogi hatását. A közösségi jog rendelkezéseinek megfelelően a magyar bíróságok az Európai Unió bírósági rendszerének részei, a közösség igazságügyi együttműködésének alapelemei. Nemcsak a magyar bíróságnak van teendője tehát az Európai Unió másik tagállamában született bírói határozat végrehajtásáért, hanem a tagállami bíróságoknak a közösségi jog alapján végre kell hajtaniuk a magyar bíróság ítéletét is. A törvény jelen szakasza azokat az intézkedéseket tartalmazza, melyek a magyar bíróságok (vagy más szervek) határozatainak az Európai Unió tagállamaiban történő végrehajtásához szükségesek. A bíróság a Vht. 31/C. §-a alá sorolt okiratok kiállításánál kérelemre jár el, a kérelem elintézésében az első fokon eljáró bíróság az illetékes, még akkor is, ha esetleges fellebbezés folytán másodfokon bíralták el jogerősen a jogvitát.

Tanúsítványok peres ítéletekről és perbeli egyezségekről

A 44/2001/EK tanácsi rendelet V. mellékletét a rendelet 54. és 58. cikkeinek felhatalmazása alapján lehet kiállítani. Az 54. cikkben szabályozott tanúsítványt a rendelet hatálya alá tartozó polgári peres ügyben hozott ítélet végrehajtásáért szükséges kiállítani, az 58. cikk alapján pedig a bíróság által az eljárás során jóváhagyott egyezség esetére állítandó ki a tanúsítvány. A közös formanyomtatvány azonban nem jelenti azt, hogy az ítélet és a peres

egyezség jogi státusa a címzett tagállamban azonos lesz, mivel a címzett államban az egyezség a közokiratra vonatkozó feltételekkel azonos feltételek szerint hajtható végre.

A 2201/2003/EK tanácsi rendelet I. mellékletében szabályozott igazolás a rendelet 39. cikkében említett házassági ügyek csoportjára állítandó ki. A 39. cikk alapján a szülői felelősségre vonatkozó határozatok esetében állítható ki a rendelet II. melléklete szerinti igazolás. A nem egységes formanyomtatványok alkalmazását - függetlenül a 39. cikk közös rendelkezésétől - indokolja az ügyek eltérő jellege, a két ügycsoport egymástól élesen különböző adatrendszere.

A 805/2004/EK rendelet a nem vitatott követelések európai végrehajtható okirátának bevezetéséről rendelkezik. A Vht. 16. § g) pont alapján a másik tagállamból érkező európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi határozat végrehajtási lap kiállítását képező végrehajtandó okirat. A rendelet I. és II. melléklete kitöltésével - igazodva a határozat jellegéhez - a magyar bíróság vagy az ítéletét vagy az előtte kötött egyezséget nyilvánítja a tagállamok felé európai végrehajtható okirattá, ezzel nyitva meg a címzett tagállamban a végrehajtás előtt az utat. A IV. melléklet a korábbiakkal ellentétben a végrehajthatóság hiánya, avagy korlátozottsága esetében tölthető ki, az V. melléklet a jogorvoslatot követően kiállítható európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány.

A 861/2007/EK rendelet a kisértékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló rendelet. A IV. melléklete szerinti tanúsítványt akkor kell kiállítani, ha az eljárásban ítélet született. A bíróság a peres felek és az ügy adatai mellett az ítélet rendelkező részéről ad felvilágosítást. A tanúsítvány legfontosabb része az a felhívás, miszerint az ítéletet a többi tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás és az elismerés kifogásolásának bármilyen lehetősége nélkül el kell ismerni és végre kell hajtani.

Tanúsítvány közokiratokba foglalt követelésekről

Nemcsak bírósági eljárás eredményez egy, a másik tagállamban végrehajtandó határozatot. A 44/2001/EK rendelet a rendelet hatálya alá sorolt ügyekben lehetővé teszi a közokiratokba foglalt követelések közösségen belüli végrehajtását. A rendelet 57. cikk (4) bekezdése arról rendelkezik, miszerint annak a tagállamnak a hatáskörrel rendelkező hatósága, ahol a közokiratot elkészítették vagy nyilvántartásba vették, bármely érdekelt fél kérelmére a rendelet VI. mellékletében szereplő formanyomtatványnak megfelelő tanúsítványt bocsát ki. Ez Magyarországon a közokiratot kiállító hatóság székhelye szerint illetékes helyi bíróság, mivel ilyen tanúsítványok kiállítása Magyarországon bírói hatáskör. Meg kell jegyeznünk, a tanúsítvány kitöltése csak a végrehajtás lehetőségét nyújtja, mivel a címzett tagállamban a rendelet nem biztosítja az ítélettel azonos szintű végrehajthatóságot. Így közokiratként, és nem ítéletként fogják végrehajtani. Arra viszont fel kell hívni a figyelmet, a közokirat tanúsítványa eltér a peres ítélet, avagy a perbeli egyezség tanúsítványától, noha a peres egyezséget szintén a közokiratokra vonatkozó szabályok szerint kell kiállítani.

A 805/2004/EK rendelet szerint a nem vitatott követelések közokiratba foglalása esetében a III. számú mellékletet rendeli kitölteni. A közokiratokról a rendelet 25. cikke szól, ennek értelmében a tagállamok egyikében végrehajtható, a rendelet hatálya alá tartozó követelésre vonatkozó közokiratot a származási tagállam által kijelölt hatósághoz intézett kérelem alapján európai végrehajtható okiratként kell hitelesíteni, ami a III. melléklet szerinti szabványos formanyomtatvány felhasználásával lehetséges.

A származási tagállamban európai végrehajtható okiratként hitelesített közokiratot a többi tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánítás szükségessége és végrehajthatósága megtámadásának lehetősége nélkül végre kell hajtani.

A IV. melléklet szerinti tanúsítványt a végrehajthatóság hiánya, vagy korlátozása esetében, az V. mellékletet a jogorvoslatot követően az európai végrehajtható okiratra vonatkozó helyettesítő tanúsítványként kell kiállítani. E tanúsítványokat a közokiratot kiállító hatóság székhelye szerint illetékes helyi bíróság állítja ki, kérelemre.

Igazolások kiállítása a házassági rendelet alapján

A 2201/2003/EK tanácsi rendelet alapján az elsőfokú bíróság - a jogorvoslati eljárástól függetlenül - igazolásokat állít ki. A III. mellékletben szabályozott igazolás hivatalból, vagy kérelemre, a rendelet IV. mellékletében szabályozott igazolás csak hivatalból állítható ki akkor, amennyiben az igazolás kibocsátásának jogszabályi feltételei fennállnak.

A III. melléklet jogszabályi háttere a rendelet 41. cikk (1) bekezdése. E szerint valamely tagállamban meghozott végrehajtható határozat alapján biztosított láthatási jogokat egy másik tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánításának szükségessége és az elismerése megtagadásának lehetősége nélkül el kell ismerni és azt végre kell hajtani, amennyiben a határozatot az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban igazolták. Abban az esetben, ha a nemzeti jog nem írja elő a láthatási jogot biztosító határozat végrehajthatóságát, az eredetileg eljáró bíróság a határozatot a jogorvoslat ellenére végrehajthatónak nyilváníthatja. Az eredetileg eljáró tagállam bírósága csak akkor bocsátja ki az igazolást (III. melléklet), ha az alperes távollétében hozott határozat alapjául szolgáló eljárás kezdő iratát a

kézbcsítési szabályok betartásával kézbcsítették, ezért semmi akadályja nem volt az alperes védekezésének. További feltétel, hogy az eljárásban valamennyi érintett fél lehetőséget kapott a meghallgatásra. A jogszabályi előírások szerint a gyermeket szintén meg kellett hallgatni, kivéve, ha a meghallgatást nem tartották célszerűnek a gyermek életkora vagy érettségi szintje miatt. Az igazolást a határozat nyelvén kell kiállítani.

A IV. melléklet szerinti igazolást - határozat a gyermek visszavételéről - akkor kell kiállítani, ha a rendelet 42. cikk (1) bekezdésében foglalt feltételek teljesültek. Az igazolás így kiállítható, ha a gyermeknek a valamely tagállamban meghozott végrehajtható határozat alapján elrendelt visszavitelét egy másik tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánításának szükségessége és az elismerése megtagadásának lehetősége nélkül elismerik és végrehajjták. Ehhez szükséges a határozatnak az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban kiállított igazolása. Az igazolás csak akkor bocsátható ki, ha a gyermek lehetőséget kapott a meghallgatásra, kivéve, ha a meghallgatást nem tartották célszerűnek a gyermek életkora vagy érettségi szintje miatt, továbbá a felek szintén lehetőséget kaptak a meghallgatásra. Abban az esetben, ha a bíróság vagy más hatóság intézkedéseket tesz a gyermeknek a szokásos tartózkodási helye szerinti államba történő visszavitelét követő védelme biztosítására, az igazolás tartalmazza ezeknek az intézkedéseknek a részleteit. Az igazolást a határozat nyelvén kell kiállítani.

Eljárás az európai fizetési meghagyás alapján

Az 1896/2006/EK rendelet által szabályozott eljárásban született jogerős európai fizetési meghagyást a bíróság a VII. melléklet szerinti formanyomtatvány kiállításával nyilvánítja végrehajthatóvá. A rendelet 21. cikke szerint végrehajthatóvá vált európai fizetési meghagyást ugyanolyan feltételek mellett kell végrehajtani, mint a végrehajtás szerinti tagállamban kibocsátott végrehajtható határozatokat. A másik tagállamban lefolytatandó végrehajtás érdekében a jogosultnak az adott tagállam hatáskörrel rendelkező végrehajtó hatóságainak rendelkezésére kell bocsátania a származási bíróság által végrehajthatónak nyilvánított európai fizetési meghagyás másolatát, amely megfelel az irat hitelességének megállapításához szükséges feltételeknek. Rendelkezésre kell bocsátania a rendelet szerint meghatározott nyelvileg korrekt határozatot. A magyar bíróság a VII. melléklet kiadásával felszereli a jogosultat a végrehajthatóság legfontosabb kellékével, a végrehajthatóvá nyilvánított határozattal.

A Vht. fontos illetékességi szabályt tartalmaz, annak a bíróságnak kell a formanyomtatványt kiadnia, amely a fizetési meghagyást kibocsátotta.

Egyéb eljárási szabályok

A Vht. több, a közösségen belüli végrehajtást elősegítő rendelkezést tartalmaz. Így lehetővé teszi, hogy a 44/2001/EK rendelet V. melléklete szerinti tanúsítványt, a 2201/2003/EK rendelet I. és II. melléklete szerinti igazolást, valamint a 44/2001/EK tanácsi rendelet VI. melléklete szerinti tanúsítványt többször ki lehessen állítani. A rendelkezés nem vonatkozik a többi tanúsítványra és igazolásra, tehát ezek több alkalommal nem állíthatók ki.

A törvény kérelemre lehetővé teszi a 2201/2003/EK tanácsi rendelet III. és IV. melléklete szerinti igazolás kijavítását. Mivel sem a Vht., sem a hivatkozott EK rendelet nem sorolja fel a kijavítás esetkörét - szemben a hetedik bekezdésbe foglalt 805/2004/EK rendelettel - a kijavításra a Pp. 224. §-a alkalmazandó a Vht. 9. §-ának felhatalmazása alapján. E szerint kijavításnak névcseré, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén van helye. A határozatot hozó bíróság a határozat kijavítását végzéssel bármikor hivatalból is elrendelheti. A Pp. előírásaival szemben azonban a felek a kijavító végzés ellen a Pp.-ben foglalt korlátozások (a kijavítás tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek csak akkor van helye, ha az a rendelkező részre vonatkozik) nélkül élhetnek jogorvoslattal.

Az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítványt csak a 805/2004/EK rendelet 10. cikkében foglaltak alapján lehet kérelemre kijavítani, vagy visszavonni. A kijavításról és a visszavonásról szóló végzést a bíróság kézbesíti a feleknek, akik a végzés ellen fellebbezhetnek. A rendelet szerinti kijavításnak akkor van helye, ha tárgyi tévedés folytán a határozat és a tanúsítvány között ellentmondás van. A másik esetkör a tanúsítvány visszavonása, amire akkor kerülhet sor, ha azt egyértelműen jogtalanul állították ki, azaz, ha a tanúsítvány kiállítása a rendeletben megállapított követelményekbe ütközik, vagy azoktól eltérő módon jött létre.

Mivel a rendelet 10. cikk (2) bekezdése előírja, hogy az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány kijavítására vagy visszavonására a származási tagállam jogát kell alkalmazni, néhány problémával a gyakorlatnak szembe kell néznie. A kijavítás esetében az alkalmazandó hazai jog a Pp. 224. §-a, azzal az eltéréssel, hogy a felek - a rendelet szabályainak megfelelően - ebben az esetben a Pp. 224. § (4) bekezdésben foglaltakra tekintet nélkül fellebbezhetnek a kijavító végzés ellen. További eltérés, hogy a kijavítás iránti kérelem formakötött, a rendelet VI. melléklete szerinti formanyomtatványon terjeszthető elő. Az eltérések a közösségi rendelet előírásainak kötelező alkalmazásából erednek, mivel a rendeleti jogforrás jogi jellegéből ez következik (kiszorító hatás).

A visszavonás azonban hazai eljárásjogunkban kevésbé ismert jogintézmény. Visszavonás alatt a rendelet a tanúsítvány visszavonását érti, amelyet a rendelet VI. mellékletébe foglalt formanyomtatványon (amely a kijavítási

kérelemmel közös formanyomtatvány) kell előterjeszteni. A közösségi jog alapján szabályozott tanúsítvány visszavonása a magyar végrehajtási jogban a végrehajtási lap visszavonásához áll közel (Vht. 211. §).

A Vht. 31/C. §-ában szabályozott eljárások sajátos nemperes eljárások, előírásaik a Vht.-n belül kaptak helyet. A tanúsítványok és igazolások kiállítása iránti eljárások ugyanakkor mentesek az illeték megfizetése alól, mivel az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 57. § (1) bekezdésének *m*) pontja biztosítja az illetékmentességet.

Változások 2010. június 1-jétől

A törvényhely új rendelkezései lényegében átvezetik a 2009. évi L. törvény szabályait az európai fizetési meghagyás eljárási szabályaiiba. Az 1896/2006/EK rendelet által szabályozott eljárásban született jogerős európai fizetési meghagyást a közjegyző - amennyiben az európai fizetési meghagyást ő bocsátotta ki - a VII. melléklet szerinti formanyomtatvány kiállításával nyilvánítja végrehajthatóvá. Ezzel a másik EU-tagállam területén nyitja meg a végrehajtást. A rendelet 21. cikke szerint végrehajthatóvá vált európai fizetési meghagyást ugyanolyan feltételek mellett kell végrehajtani, mint a végrehajtás szerinti tagállamban kibocsátott végrehajtható határozatokat. A másik tagállamban lefolytatandó végrehajtás érdekében a jogosultnak az adott tagállam hatáskörrel rendelkező végrehajtó hatóságainak rendelkezésére kell bocsátania a származási ország - bíróság vagy az új szabályok szerint közjegyző - által végrehajthatónak nyilvánított európai fizetési meghagyás másolatát, amely megfelel az irat hitelességének megállapításához szükséges feltételeknek. Rendelkezésre kell bocsátania a rendelet szerint meghatározott nyelvre korrekten határozatot. A közjegyző a VII. melléklet kiadásával felszereli a jogosultat a végrehajthatóság legfontosabb kellékével, a végrehajthatóvá nyilvánított határozattal.

A végrehajtást Magyarországon bármely közjegyző - kérelemre - elrendelheti, lényegében ez került bevezetésre a közjegyzői fórum szabályaiiba. Az új szövegezésű (4) bekezdés pedig konkrétan is lehetővé teszi a közjegyzőnek a 1896/2006/EK rendelet VII. melléklete szerinti formanyomtatvány kiállítását.

A bírósági irat végrehajtói kézbesítése

Vht. 31/D. § (1) Ha a 15. §, valamint a 16. § a) és b) pontja szerinti határozat kézbesítése esetén a kézbesítési vélelem beállt, az a fél, aki a határozat alapján végrehajtási kérelem előterjesztésére jogosult, a végrehajtói kézbesítés költségeinek megelőlegezésével kérheti, hogy a határozatot tartalmazó iratot önálló bírósági végrehajtó (e §-ban a továbbiakban: kézbesítési végrehajtó) kézbesítse a címzettnek.

(2) A végrehajtói kézbesítés költségére külön törvény szerinti költségkedvezmény nem vehető igénybe. A kézbesítés költségét a kézbesítést kérő fizeti meg; ha pedig az (1) bekezdés szerinti határozat alapján végrehajtás indul, a végrehajtói kézbesítés költségét - mint a végrehajtás kérésével kapcsolatos költséget - az adós viseli.

(3) A kézbesítési végrehajtó az iratot külön jogszabály rendelkezése szerint kézbesíti a címzettnek; a kézbesítés eredményéről jegyzőkönyvet készít, amelynek egy példányát megküldi annak a bíróságnak, amelynek eljárása során a határozatra vonatkozóan a kézbesítési vélelem beállt, és a kézbesítés eredményéről a kézbesítést kérőt is értesíti.

(4) A kézbesítési végrehajtó - kérelemre - a címzett lakóhelyének, tartózkodási helyének, a címzett részére történő kézbesítés helyének felkutatása érdekében a 47. § szerinti megkeresések megtételére jogosult. A végrehajtó az eljárása során a címettről beszerzett adatokról - kivéve a kézbesítés helyére vonatkozó adatot - nem tájékoztathatja a kézbesítést kérőt.

(5) A végrehajtói kézbesítést önálló bírósági végrehajtó, illetve helyette eljárva önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtójelölt végezheti.

(6) Jogszabály az (1) bekezdésben foglalt iratokon kívül más irat e § szerinti végrehajtói kézbesítését is előírhatja; ilyen esetben jogszabály a kézbesítés eredményéről történő értesítésről e törvénytől eltérően rendelkezhet.

Jegyzet: a 31/D. §-t beiktatta a 2004. évi LXV. törvény 7. § (2) bekezdése; hatályos 2004. július 15-étől. Alkalmazására lásd még a 2004. évi LXV. törvény 17. § (2) bekezdés *a*) pontját.

A (2) bekezdés szövegét megállapította a 2007. évi LXIV. törvény 43. § (1) bekezdése; hatályos 2007. augusztus 1-jétől. Rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

A (6) bekezdés szövegét beiktatta a 2007. évi LXIV. törvény 43. § (2) bekezdése; hatályos 2007. augusztus 1-jétől. Rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

A végrehajtói kézbesítés esetei

A törvényi tényállás, a végrehajtói kézbesítés lehetősége, meglehetősen speciális esetkörre vonatkozik. A törvényi tényállás, a végrehajtói kézbesítés lehetősége kizárólag a Vht. 15. § és 16. § *a)-b)* pontjai alatt szabályozott határozatokra vonatkozik. A törvénysszöveg értelmezéséből fakadóan a bíróság polgári ügyben hozott marasztaló határozata, a büntetőügyben hozott határozat polgári igényvel kapcsolatos marasztaló része, és a bírói egyezséget tartalmazó határozat tartozik tehát a törvényi tényállás alá. A Vht. 16. § *a)-b)* pontok alapján azonban más határozatok is lehet végrehajtói kézbesítés útján kézbesíteni, így végrehajtó útján kézbesíthető a közjegyző határozata, végzése, avagy a fegyelmi hatóságok határozatai. Azok a határozatok tartoznak tehát a törvényi szabályozás körébe, amelyek alapján később lehetőség nyílik végrehajtható okiratok kiállítására.

A végrehajtói kézbesítés másik feltétele szerint a törvény által felsorolt határozatokat kézbesítési vélelem alapján tekintjük kézbesítettnek.

A kézbesítési vélelem, ami jogszabály alapján biztosított kézbesítési lehetőség, meglehetősen új intézmény hazai jogunkban. Bevezetése generalisan a 2004. évi LXV. törvénnyel történt, e jogszabály 7. §-a honosította meg a végrehajtói kézbesítés intézményét is a Vht.-ban. Az indokolás szerint e speciális végrehajtási eljárást azért vezeti be a jogalkotó, hogy a végrehajtó a kézbesítése során a címzettet fel tudja kutatni, így az irat személyes kézbesítésével biztosíthatja az irat tényleges eljuttatását a címzethez. A törvényi kézbesítés eredményeképpen a kézbesítés ténye hatósági eljárásban kerül megállapításra. A végrehajtói kézbesítés a bírósági eljárást lezáró, a végrehajtás alapjául szolgáló érdemi határozatok esetében lehetséges, ezért feltételezhető, hogy az intézmény a későbbi végrehajtás előzetes eljárásaként működhet, a végrehajtó ugyanis számos, a végrehajtáshoz szükséges adat birtokába juthat. Ugyanakkor az eljárás biztosítja a címzett (adós) jogvédelmét, mivel a vélelmi kézbesítéstől eltérően - ami ténylegesen egy meg nem történt kézbesítés - az adós valóban tudomást szerezhet az ellene folyó hatósági eljárásról, így élhet a jogorvoslati jogával.

A Pp. 99. §-a szerint a bírósági iratokat postai szolgáltató útján kell kézbesíteni. A kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó külön jogszabályok szerint történik, amely a postáról szóló 2003. évi CI. törvény (a továbbiakban: Postatv.) előírásainak alkalmazását jelenti.

A Pp. meghatározása szerint a postai úton megküldött bírósági iratokat a kézbesítés megkísérlésének napján kézbesítettnek kell tekinteni, ha a címzett az átvételt megtagadta. Amennyiben a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át (azaz az irat a bírósághoz „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza), az iratot a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni.

Ez ellen a vélelem ellen a törvény ellenbizonyítást enged, amely a kézbesítési vélelem megdöntése iránti nemperes eljárás. A végrehajtási eljárásban azonban a Vht. 37/A. §-a - a Pp. 99/B. §-ában foglalt esetet kivéve - a kézbesítési vélelem megdöntését kizárja.

A végrehajtót tehát akkor lehet kézbesítési cselekmény elvégzésére kérni, ha a kézbesítési vélelem beállt. A kézbesítési vélelem beállt - tekintve a szabályozás hátterét - egyáltalán nem nyilvánvaló körülmény, amit minden érdekelt ismer. Így nem tanúsított a bíróság törvénytörő, jogellenes magatartást a végrehajtási lap kibocsátásakor, ha nem tudott arról a körülményről, hogy a végrehajtási eljárás alapjául szolgáló jogerős határozat kézbesítése hatálytalan volt (*13-H-PJ-2007-2.*).

A végrehajtó kézbesítése iránt a végrehajtást kérő terjeszthet elő kérelmet. A kérelmet az eljárásra illetékes végrehajtónál kell írásban, vagy személyesen előterjeszteni. A jogosult egyúttal köteles a végrehajtás költségeit megelőlegezni.

A törvény szóhasználatával a kézbesítést kézbesítési végrehajtó végzi. A törvényhely (5) bekezdése szerint a kézbesítési végrehajtó lehet önálló bírósági végrehajtó, illetve helyette eljárva önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtójelölt (*Vht. 232. és 240-241. §*).

A végrehajtói kézbesítés költségviselése

A polgári eljárásjog a felek részére számos esetben költségkezdvezményt biztosít. A Jstv. és a Pp. szabályai szerint azt a természetes személy felet (ideértve a beavatkozót), aki jövedelmi és vagyoni viszonyai folytán a perköltséget fedezni nem tudja, jogai érvényesítésének megkönnyítése végett - kérelmére - részleges vagy teljes költségmentesség illeti meg. A perköltségkezdvezmények közül a költségmentesség, az illetékmentesség és az illetékfeljegyzési jog hatálya a kérelem előterjesztésétől kezdve a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed. A költségmentesség vagy az illetékmentesség a végrehajtási eljárás során le nem rótt illetékek, valamint az állam által előlegezett költségek viselése alól a feleket nem mentesíti [*Pp. 86. § (2) bek.*].

A Vht. a kézbesítési kézbesítésre kizárja e költségkezdvezmények igénybe vételét. A kézbesítés költségét a végrehajtást kérő fizeti meg, azonban abban az esetben, ha a kézbesítendő határozat alapján végrehajtás indul, a végrehajtói kézbesítés költségét - mint a végrehajtás kérésével kapcsolatos költséget - az adós viseli. A szabály indoka a végrehajtási eljárás sajátos költségviselési rendszere. A Vht. 34. § (1) bekezdése szerint ugyanis a

végrehajtás minden költségét az adós - a végrehajtást kérő előlegezése mellett - tartozik viselni. Mivel a végrehajtói kézbesítést a törvény úgy határozza meg, mint a végrehajtás kérésével (megindításával) kapcsolatos eljárást, annak költsége - teljes összege - hozzászámítandó a végrehajtás költségéhez.

Eljárás végrehajtói kézbesítés esetében

A törvény kormányrendeleti szintre utalja a kézbesítés részletes szabályainak megállapítását, ám törvényi szinten rögzítette, miszerint a kézbesítés eredményéről jegyzőkönyvet kell készíteni. Ugyancsak a törvény határozza meg, hogy a kézbesítés eredményéről kit kell tájékoztatni, továbbá a címzett felkutatása érdekében mit tehet a végrehajtó. Az irányadó jogszabály a végrehajtói kézbesítés részletes eljárási szabályairól szóló 250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet és a 27/2004. (VIII. 26.) IM rendelet.

A kormányrendelet a végrehajtói kézbesítés két típusát szabályozza. Egyszerű kézbesítésről akkor beszélhetünk, ha az iratot a bírósági határozatban megjelölt címre kell kézbesíteni. A különleges kézbesítés szabályai szerint akkor kell a végrehajtónak eljárnia, ha a kérelmező megjelölte a kérelmében a címzett - bírósági határozatban foglalt címtől eltérő - lakóhelyét, tartózkodási helyét vagy szervezet esetében székhelyét. Különleges kézbesítésre van mód akkor is, ha a helyszíni eljárás nem járt eredménnyel, így a végrehajtó a kérelemben megjelölt egyéb kézbesítési helyen kísérli meg a kézbesítés végrehajtását.

A végrehajtói kézbesítés bevezetésével lehetőség nyílt a végrehajtás eredményének közokiratban történő rögzítésére. A kormányrendelet részletesen szabályozza, mikor milyen formanyomtatványt kell a végrehajtónak kitöltenie, illetve a sikeres kézbesítés esetében a címmel - átvévővel - aláírnia. A sikeres kézbesítésről a kézbesítési végrehajtó átvételi igazolást tölt ki, az eredménytelen kézbesítésről pedig értesítést állít ki. A törvény szövegében említett jegyzőkönyv kiállítása a jogszabályban meghatározott melléklet kitöltése és annak hitelesítése.

Az eredményes kézbesítésről értesíteni kell a végrehajtást kérőt és a kézbesítendő iratot kiállító azon bíróságot, amelynek eljárásában a kézbesítési vélelem beállt. Ha a kérelmező ezt kérte, az értesítés részére elektronikus úton küldhető meg. Az eredménytelen kézbesítésről - az okát is tartalmazó - jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet a bírósági határozat kiadmányával együtt meg kell küldeni a kérelmezőnek. Ha az egyszerű kézbesítés nem járt eredménnyel, de a kérelem különleges kézbesítésre is irányult, a jegyzőkönyvet a különleges kézbesítés eredményéről történő tájékoztatással együtt kell megküldeni a kérelmezőnek [250/2004. (VIII. 27.) Korm. rend. 35. §].

A címzett felkutatása érdekében teendő intézkedések

A végrehajtó eljárási lehetőségeinek széles skáláját biztosítja a Vht. 47. §-a, mely szerint a végrehajtó az adós és a végrehajtási eljárásban részt vevő személyek adatainak beszerzése, ellenőrzése és kezelése céljából nyilvántartásokba tekinthet be, a különböző hatóságokat és szervezeteket megkeresheti, tőlük adatokat és információkat kérhet. A megkereséseket a címzettek kötelesek teljesíteni, erre a törvény rövid határidőt (8 napot) biztosít.

A jelen törvényhely a végrehajtónak adott széles körű felhatalmazást kiterjeszti a végrehajtói kézbesítésre. Egy szűkítő feltételt szab a törvény, a megkeresés kizárólag a címzett adatainak megismerése, felkutatása miatt történhet, más személyek adatainak begyűjtésére nincs lehetőség.

A törvényhely biztosítja az adós adatainak védelmét. A kézbesítést kérőt ugyanis a végrehajtó csakis a kézbesítés helyére vonatkozó adatról tájékoztathatja, minden más adatnak meg kell maradnia a végrehajtói titokvédelem körében [Vht. 47. § (5) bek.].

A kézbesítést végző tisztségviselők köre

A végrehajtói kézbesítést önálló bírósági végrehajtó, illetve helyette eljárva önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtójelölt végezheti.

Egyéb iratok végrehajtói kézbesítése

A végrehajtói kézbesítés lehetősége a kormányrendelet alapján jelenleg a földhivatali iratok és határozatok előtt nyitott. A 250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet szerint földhivatali határozat az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezhető valamely jog bejegyzéséről, módosításáról vagy törléséről szóló határozat, amellyel kapcsolatban a kézbesítési vélelem valamely címzett vonatkozásában a Ket. 79. § (2) bekezdése alapján beállt, és amelynek végrehajtói kézbesítése az Inyvtv. 52/A. § (2) bekezdése alapján kérhető. A földhivatali irat pedig a földhivatali határozat földhivatal által készített papír alapú kiadmányáról a végrehajtó által a kormányrendelet rendelkezései szerint készített és záradékkal ellátott fénymásolat.

Végrehajtói kézbesítés a fizetési meghagyásos eljárásban

A 2009. évi L. törvény 16. § (3) bekezdése szerint a jogosult a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmében kérheti, hogy a fizetési meghagyást kizárólag a Vht. 31/D. §-a szerinti végrehajtói kézbesítés útján kell kézbesíteni. A végrehajtói kézbesítés azonban kizárja a kézbesítési vélelem alkalmazásának szabályait. Az európai fizetési meghagyásos eljárásban nem lehet kérni a végrehajtói kézbesítést, még akkor sem, a kötelezett idézési címe Magyarországon van. A fizetési meghagyás végrehajtói kézbesítése esetében a végrehajtó külön jogszabályban meghatározott díját a MOKK részére előlegezni kell, és azt a MOKK a végrehajtónak átutalja. Az ellentmondás előterjesztésére nyitva álló határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a jogerős fizetési meghagyást tartalmazó irat végrehajtói kézbesítése a Vht. szerint eredményesen megtörtént.

A közjegyző által elrendelt végrehajtásra vonatkozó különös rendelkezések

Vht. 31/E. § (1) Ha a bírósági végrehajtás elrendelésére a közjegyző rendelkezik hatáskörrel [16. § a) és i) pont, 23/C. §], a 6. § (3) bekezdésben, 7., 11-12/A., 18-19/A., 24-27., 29-31., 31/D., 32., 35., 39., 47/A., 49., 50., 56., 80., 89., 172., 179., 180., 186., 190., 200-201/A. és 204/A. §-ban a bíróság alatt a közjegyzőt is érteni kell.

(2) A közjegyző eljárása - mint polgári nemperes eljárás - a bíróság eljárásával azonos hatályú. A közjegyző által hozott határozat a helyi bíróság határozatával azonos hatályú.

(3) A végrehajtás elrendelésért a közjegyzőnek díjat kell fizetni, melynek mértéke

a) végrehajtás elrendelése esetén az ügyérték 1%-a, de legalább 5000 forint, legfeljebb 150 000 forint;

b) biztosítási intézkedés elrendelése esetén az ügyérték 1%-a, de legalább 5000 forint, legfeljebb 30 000 forint;

c) ha az ügyérték nem állapítható meg, 5000 Ft.

(4) Az ügyérték a végrehajtandó követelésnek az eljárás megindításakor fennálló, járulékok nélkül számított értéke. Az ügyérték megállapításánál a Pp. 24. §-át megfelelően alkalmazni kell. A díjat a végrehajtást kérő előlegezi és az adós viseli; azt végrehajtási költségként kell behajtani. A fizetési meghagyás végrehajtásának elrendeléséért járó díjról külön törvény rendelkezik.

(5) A végrehajtás (biztosítási intézkedés) elrendeléséért további munkadíj, költségtérítés és illeték - ide nem értve a jogorvoslati eljárás illetékét - nem számítható fel.

Jegyzet: a 31/E. §-t beiktatta a 2009. évi L. törvény 65. § (10) bekezdése; hatályos 2010. június 1-jétől.

A Vht. kiterjesztő alkalmazása

A törvényhely első nagy rendelkezési blokkja a közjegyző hatáskörének és a Vht.-ban szabályozott bírósági hatáskörök egymáshoz való viszonyának rendezése. A Vht. koncepciójához híven a 2009. évi L. törvény előtt bíróságok kezébe adta a bírósági végrehajtás elrendelését, kivéve azokat az eseteket, amikor a közigazgatási szerv, vagy az adóhatóság által már elrendelt végrehajtás során kellett áttérni a bírósági végrehajtásra. Nyilvánvaló, amennyiben az új szabályozás kinyitja a közjegyző előtt a végrehajtás elrendelésének lehetőségét, tisztázni kell, a végrehajtó a bírósági jogköröket gyakorolhatja-e, avagy nem.

A törvény taxációval válaszolja meg a kérdést. Felhívjuk a figyelmet, hogy ami nem tartozik a taxáció alá, ott a közjegyző nem gyakorolhatja a bírósági jogköröket. A kommentár zárásának időpontjában még nem tudjuk, hogy ez néhány esetben jogalkotói hiba-e, avagy tudatos szabályozás, mivel a taxáció nem terjed ki például a Vht. 217. §-a alá tartozó végrehajtási kifogás elbírálására.

Bírósági jogköröket gyakorol a közjegyző, akkor a Vht. 6. § (3) bekezdésének értelmében felhívhatja az adóhatóságot az adós pénzforgalmi számlájának közlésére, ugyanezt megteheti a Vht. 7. §-a alapján. A Vht. 11-12/A. §-ok előírásai szerint gyakorolja a végrehajtás elrendelésekor a bíróság jogait. A Vht. 18. §-a értelmében a végrehajtási lap egy példánya a közjegyzőnél marad, ez lesz a hiteles példány. A Vht. 19. §-a szerint a közjegyző megtagadja a végrehajtási lap kiállítását, ha a végrehajtási kérelem teljesen alaptalan. Erről a közjegyző végzést hoz, és azt a végrehajtást kérőnek kézbesítetteti. A közjegyző, ha a végrehajtási kérelem részben alaptalan, a végrehajtási lapot a kérelemtől eltérően állítja ki. Erről végzést hoz, és azt a végrehajtást kérőnek közvetlenül, az adósnak a végrehajtó útján kézbesítetteti. A végrehajtható okiraton a közjegyző, bíróság feltünteti a végrehajtási kifogás (Vht. 217. §) előterjesztéséről szóló tájékoztatást, a Vht. 15. §-a szerinti határozat alapján kiállított végrehajtási lapon pedig annak tényét is, hogy a végrehajtandó határozat kézbesítésével kapcsolatban kézbesítési vélelem állt be.

A Vht. 24. §-a szerint a végrehajtási lap kiállítására jogosult közjegyző - a végrehajtási lap kiállítása helyett - közvetlenül letiltó végzést hoz, ha kizárólag az adós munkabéréből kell behajtani a követelést. A letiltó végzésben a közjegyző a Vht. megfelelő törvényhelye szerint járhat el.

Az okirat végrehajtási záradékolására jogosult közjegyző (Vht. 25. §) - a végrehajtási záradékolás helyett - közvetlenül letiltó végzést hoz, ha kizárólag az adós munkabéréből kell behajtani a követelést. A közjegyző a törvényhely szerint jár el ezután. Alkalmaznia kell a Vht. 26-27. §-ainak előírásait.

A közjegyző a végrehajtható okiratot - a Vht. 10. § d)-e) pontjaiban említett végrehajtható okirat kivételével - megküldi az adós lakóhelye, illetőleg székhelye szerinti végrehajtónak és a végrehajtást kérőnek. Nyilván azokban az esetekben, amikor a 2009. évi L. törvény elektronikus eljárását, illetve a fizetési meghagyás végrehajtására vonatkozó előírásokat nem lehet alkalmazni.

A közjegyzőnek küldi meg a végrehajtó a Vht. 35. §-a alapján készített jegyzőkönyvet. A közjegyző dönt a Vht. 39. §-ába sorolt jogutódlásokról. Amennyiben a végrehajtható okirat vagy a végrehajtó intézkedése ellen jogorvoslattal éltek, a jogorvoslatot elbíráló közjegyző a végrehajtást felfüggesztheti (Vht. 49. §). A közjegyző a végrehajtást azokban az esetekben is felfüggesztheti, amelyekben ezt a Pp. vagy más törvény lehetővé teszi.

A közjegyző a Vht. 50. §-a alapján intézkedik az eljárás felfüggesztéséről, és megteszi az ehhez szükséges intézkedéseket. A Vht. 56. §-a alapján végzéssel megszünteti, illetőleg korlátozza a végrehajtást, ha közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta. A végrehajtást megszüntető végzésében arról is rendelkezik, hogy ki viseli a végrehajtási költséget.

A közjegyző a Vht. 80. §-a szerint a végrehajtást kérő kérelmére a pénzkövetelés behajtása céljából a pénzügyi intézménynél kezelt, adós rendelkezése alatt álló összeg végrehajtás alá vonására átutalási végzést hoz, ha azonnali beszedési megbízásra nem volt lehetőség. A közjegyző a Vht. 89. §-a alapján mentesíthet a lefoglalás alól tárgyakat, ha a törvény a végrehajtás alól mentes vagyontárgyak körét vaglyagosan állapítja meg.

A közjegyző a Vht. 172. §-a szerint, amennyiben a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra, tűrésre, abbahagyásra irányul, a végrehajtható okiratban az adóst, illetőleg a kötelezettet megfelelő határidő kitűzésével felhívja az önkéntes teljesítésre. A Vht. 179. §-a szerint, ha a kötelezett vagyontárgyainak lefoglalására kerül sor, a végrehajtó a foglalási jegyzőkönyvet beterjeszti a végrehajtást elrendelő közjegyzőhöz, aki a felek meghallgatása után megállapítja az ingóság értékét. A meghallgatás mellőzhető, ha a végrehajtás alapjául szolgáló határozat az értéket már megállapította. Ugyancsak a közjegyző a hatáskörrel rendelkező szerv a biztosítási intézkedés elrendelése, és a biztosítási intézkedéssel együtt járó döntések meghozatalában (megszüntetésében). A közjegyző a Vht. 204/A. §-a alapján, az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtására zárlatot rendelhet el, ennek végrehajtása a bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozik.

Rendkívül széles tehát a kiterjesztő felhatalmazás. Ugyanakkor e szabályok a fizetési meghagyás végrehajtására csak részben vonatkoznak, akkor, amikor nincs ellentétes jogi norma. E kiterjesztő felhatalmazást adó szabályok a fizetési meghagyás végrehajtásán kívüli egyéb közjegyzői végrehajtási eljárásokra vonatkoznak igazán, mivel a fizetési meghagyásos eljárás tárgya és jellege szerint speciális, végrehajtása a 2009. évi L. törvény külön szabályai szerint történik. A törvényhely ezért viseli a közjegyző által elrendelt végrehajtásra vonatkozó különös rendelkezések címet.

A törvényhely kimondja, hogy a közjegyző eljárása - mint polgári nemperes eljárás - a bíróság eljárásával azonos hatályú. A közjegyző által hozott határozat a helyi bíróság határozatával azonos hatályú. Ezzel a törvényhely igazodik a Közjegyzői tv. megfogalmazásához, másfelől beilleszti a törvényben szabályozott közjegyzői eljárásokat az igazságszolgáltatás rendszerébe. A hierarchiába történő elhelyezésre a jogorvoslati fórumrendszer működése szempontjából is szükség van, e nélkül a jogállami garanciák végkép elvesznének.

Végrehajtási díj szabályai - a fizetési meghagyás végrehajtásán kívül

A törvényhely harmadik nagy blokkja az a díjszabás, amit a végrehajtás elrendelésért a közjegyzőnek kell fizetni. Mivel a fizetési meghagyásos eljárás külön szabályok szerint kerül végrehajtásra, és ott külön - törvényi analógiával bevezetett - díjszabás érvényesül, a jogszabályhely értelemszerűen a közjegyző által elrendelhető, nem a fizetési meghagyás végrehajtása alá tartozó esetekre vonatkozik. A törvényhely ezt megerősíti, amikor kimondja, hogy a fizetési meghagyás végrehajtásának elrendeléséért járó díjról külön törvény rendelkezik.

A díj mértéke végrehajtás elrendelése esetén az ügyérték 1%-a, de legalább 5000 forint, legfeljebb 150 000 forint, biztosítási intézkedés elrendelése esetén az ügyérték 1%-a, de legalább 5000 forint, legfeljebb 30 000 forint, ha az ügyérték nem állapítható meg, 5000 forint. Speciális szabály az ügyérték kiszámítása. Az ügyérték a végrehajtandó követelésnek az eljárás megindításakor fennálló, járulékok nélkül számított értéke. Az ügyérték megállapításánál a Pp. 24. §-át megfelelően alkalmazni kell. A díjat a végrehajtást kérő előlegezi és az adós viseli; azt végrehajtási költségként kell behajtani.

A végrehajtás (biztosítási intézkedés) elrendeléséért további munkadíj, költségtérítés és illeték - ide nem értve a jogorvoslati eljárás illetékét - nem számítható fel. A jogorvoslatért tehát ezekben az esetekben is illetéket kell leróni.

Vht. 31/F. § A 6. § (3) bekezdésében és a 7. § (5) bekezdésében meghatározott megkereséseket a közjegyző elektronikus úton küldi meg a megkeresett szervnek, amely azt elektronikus adatközléssel teljesíti.

Jegyzet: a 31/F. §-t beiktatta a 2009. évi L. törvény 65. § (10) bekezdése; hatályos 2010. június 1-jétől.

Elektronikus adatforgalom

A törvényhely lehetővé teszi, hogy amikor az adós pénzforgalmi számlaszáma nem ismert, és az a cégnyilvántartásból sem állapítható meg, a közjegyző a végrehajtás elrendelésekor (az előtt) az adóhatóságot elektronikus úton keresse meg.

Az adóhatóság a kért információkat ugyancsak elektronikus úton közli a közjegyzővel. A Vht. 7. § (5) bekezdése szerint a közjegyző a végrehajtási eljárás során is megkeresheti az adóhatóságot a számlaszám közlése miatt, s az ilyen megkeresést és adatforgalmat szintén elektronikus úton lehet teljesíteni. Ezzel a szabállyal - igaz csak 2010. június 1-jétől - a közjegyző az adóhatóság felé törvényi felhatalmazás birtokában kér ki (kap) adatot elektronikus úton.

III. fejezet

A VÉGREHAJTÁS FOGANATOSÍTÁSÁNAK KÖZÖS SZABÁLYAI

A végrehajtás foganatosításának megkezdése

Vht. 32. § (1) A bíróság, illetőleg a végrehajtható okiratot kiállító szerv a végrehajtható okiratot - a 10. § d) és e) pontjában említett végrehajtható okirat kivételével - megküldi az adós lakóhelye, illetőleg székhelye szerinti végrehajtónak és a végrehajtást kérőnek.

(2) A végrehajtható okiratot az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye szerinti végrehajtóhoz kell eljuttatni, ha

a) ezt kívánta a végrehajtást kérő, vagy

b) az (1) bekezdés az adós lakóhelye, illetőleg székhelye hiányában nem alkalmazható.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 46. § (3) bekezdésének a) pontja.

A végrehajtás foganatosítása

A Vht. III. fejezete a végrehajtás foganatosításának közös szabályairól rendelkezik. A végrehajtás foganatosítása a jogirodalom álláspontja szerint a végrehajtási eljárás második szakasza, csak a végrehajtás elrendelése után kerülhet rá sor. A végrehajtás foganatosítása egyet jelent az állami kényszer tényleges alkalmazásával, e kényszert a végrehajtási eljárás sajátos szereplőjének, a bírósági végrehajtónak eljárása testesíti meg.

A végrehajtás foganatosítása több fázisra bontható. Így beszélhetünk a végrehajtás alá vont vagyontárgy biztosításáról, majd értékesítéséről, a befolyt összeg kifizetéséről (a követelés kielégítéséről). A III. fejezet előírásai a végrehajtás foganatosítása különböző szakaszainak, részeinek, elemeinek általános szabályai, melyeket - különös és eltérő rendelkezés hiányában - a végrehajtás foganatosítása során minden ügyben, és helyzetben figyelembe kell venni.

A végrehajtás foganatosítása azzal kezdődik, hogy bíróság vagy a végrehajtható okiratot kiállító más szerv a végrehajtható okiratot megküldi az adós lakóhelye, illetőleg székhelye szerinti végrehajtónak. Ez alól azok a végrehajtható okiratok a kivételek [Vht. 10. § d)-e) pont], ahol vagy egy erre kijelölt speciális szerv foganatosítja a végrehajtást (bíróság gazdasági hivatala), vagy egy speciális végrehajtható okirat (értesítés) miatt sajátos eljárási cselekmények megtételére kerül sor.

A Vht. jelen rendelkezései meghatározzák a végrehajtást foganatosító végrehajtó illetékességét. Fő szabályként az a végrehajtó jár el, aki az adós lakóhelyén, illetve székhelyén működik. Ezen túlmenően az adott ügyben eljáró végrehajtót a Vht. 232. §-ának előírásai jelölik ki, és a Végrehajtói kamara kiosztási rendjéből állapítható meg.

A végrehajtható okiratot meg kell küldeni a végrehajtást kérőnek, aki így szerez tudomást a végrehajtás foganatosításáról. A végrehajtható okirat átvétele után gyakorolhatja mindazokat a jogokat, amelyek a végrehajtást kérőt a végrehajtás foganatosítása során megilletik, azonban a végrehajtást kérőt törvényi kötelezettségek is terhelik [vö. Vht. 40. § (1) bek.].

Eljárás az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyai szerinti végrehajtónál

A törvény az általános illetékességi szabálytól eltérést engedélyez. A különös illetékességi ok alkalmazására azokban az esetekben kerülhet sor, ha az általános illetékességi októl való eltérés törvényi feltételei fennállnak.

A végrehajtást kérő rendelkezési joga annak eldöntése, hogy a végrehajtás foganatosítását az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyainak helye szerinti végrehajtó jár el.

Az eltérés másik esete nem tartozik a végrehajtást kérő rendelkezési körébe, nem tőle függ, hanem egy objektív körülménytől. A másodlagos illetékességi szabály ennek értelmében akkor alkalmazható, ha a végrehajtás foganatosítása az általános illetékességi okra - az adós lakóhelyének vagy székhelyének hiányában - nem alapítható.

A bírósági végrehajtó illetékességét általában nem szokták a joggyakorlat résztvevői vitatni. Vannak azonban olyan helyzetek, amikor a végrehajtó illetékességének vizsgálata nem mellőzhető. A Legfelsőbb Bíróság ítéletében arra az álláspontra helyezkedett, miszerint felróható módon jár el a hitelintézet, ha az óvadékként birtokolt, de zár alá vett és lefoglalt közraktári jegyeket anélkül adja ki az adósnak, hogy meggyőződött volna arról, a foglalás feloldása az azt foganatosító illetékes végrehajtó részéről történt-e (EBH2007. 1616.).

A jogirodalom álláspontja szerint a lakóhely ismertségének törvényi kritériuma nem azonos a bejelentett lakóhely fogalmával. Ellenkező bizonyításáig a bejelentett tartózkodási helyet állandó lakóhelynek kell tekinteni. Jogi személyek esetében a székhely a központi ügyintézés helye, de a Vht. alapján az illetékességi okok sorából nem zárható ki az adósnak az a telephelye sem, ahol vagyona van, és ahol a végrehajtást foganatosítani kell. A szubszidiárius szabály alkalmazásakor az adós telephelye szerinti végrehajtó illetékessége megáll, így a végrehajtást kérő kívánságára a végrehajtó az adós telephelyén fellelhető vagyona vezethet végrehajtást. Meg kell jegyeznünk, hogy a Vht. szövege rendkívül szűk értelmezésre ad lehetőséget, a valóságos helyzetek és a törvényi tényállás szinkronitása nem mindig biztosított.

A bíróság és a végrehajtó eljárása a végrehajtás elrendelésekor és foganatosításakor

A VÜSZ szerint a bírósági végrehajtási ügy a végrehajtás elrendelésével és foganatosításával kapcsolatban a bírósághoz érkezett kérelem, beadvány és ezek intézése tárgyában hozott határozat, illetőleg a végrehajtás foganatosításával összefüggő intézkedés. A bírósági végrehajtási ügyben kezdőirat a végrehajtás elrendelése iránti kérelem, továbbá a végrehajtás foganatosításával kapcsolatban a bírósághoz érkezett beadvány, irat - amennyiben a végrehajtást másik bíróság rendelte el. A zálogjogosultnak a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódása iránti kérelmét a végrehajtás elrendelése iránti kérelemként kell kezelni. A bírósági végrehajtási ügyek kezelését a bíróságon a végrehajtási kezelőiroda végzi.

A megyei bíróságon, a munkaügyi bíróságon és a helyi bíróságon a bírósági végrehajtási ügyek lajstromát (vh-lajstrom) kell vezetni, de a megyei bíróság elnöke úgy is rendelkezhet, hogy a munkaügyi bíróság határozatának végrehajtásával kapcsolatos beadványt a munkaügyi bíróság székhelyén működő illetékes helyi bíróság - a Fővárosi Munkaügyi Bíróság esetén a Pesti Központi Kerületi Bíróság - vh-lajstromába kell bejegyezni.

Ha jogszabály másképpen nem rendelkezik, a végrehajtási ügyként kezelt beadványokat a vh-lajstromba be kell jegyezni, a kezdőiratot követően a végrehajtás elrendelésével és foganatosításával kapcsolatban a bírósághoz érkezett kérelmet, beadványt utóiratként kell kezelni. Az önálló bírósági végrehajtók által intézett közigazgatási végrehajtási ügyek iratait a vh-lajstromba nem kell bevezetni, arról az önálló bírósági végrehajtók vezetnek nyilvántartást.

A bírósági végrehajtási ügyek számozását a vh-lajstromban minden évben az 1-es számmal kell kezdeni. A bírósági végrehajtási ügy bírósági ügyszáma (lajstromszám) áll a bíróságnak a VÜSZ melléklete szerinti jelzőszámából, kötőjellel hozzákapcsolva a bíró, a bírósági titkár vagy a végrehajtási ügyintéző azonosító számát, a „Vh.” jelzés, a vh-lajstrom szerinti szám, törve az érkezés évszámával és az egyes intézkedések sorszámával.

A kezelőiroda a bírósági végrehajtási ügy szabályozási körébe tartozó végrehajtási iratokat 3 munkanapon belül - soron kívüli ügyben haladéktalanul - köteles a bíró vagy a végrehajtási ügyintéző részére az átvétel megfelelő elismerése ellenében továbbítani.

A végrehajtás elrendelése után a kezelőiroda a végrehajtható okiratot a végrehajtónak iratborítóval ellátva, kísérőjegyzékkel adja át. A kísérőjegyzéket 3 példányban kell elkészíteni. Az egyik példány az irodában marad, a másik 2 példányt az iratokkal együtt a végrehajthatóhoz kell megküldeni, illetve részére átadni. A kísérőjegyzék tartalmazza az ügy sorszámát, a végrehajtható okiratot kiállító bíróság nevét, a végrehajtható okirat számát, a felek nevét, az esetleges megjegyzéseket. Amennyiben a végrehajtó úgy látja, hogy a végrehajtható okirat alakilag hiányos, a végrehajtható okirat kijavítására, kiegészítésére irányuló jelentését írásban közli a végrehajtható okiratot kiállító bírósággal, egyben - kísérőjegyzékkel - megküldi a bíróságnak a végrehajtható okiratot.

A végrehajtó a kísérőjegyzékek átvett példányainak megjegyzés rovatában feltünteti a végrehajtási ügyszámot, majd a kísérőjegyzékeket az aláírásával és bélyegzőjének lenyomatával látja el. Ezután a bírósági végrehajtási ügyiratok átvételének igazolása céljából a kísérőjegyzék egyik példányát visszaküldi a kezelőirodának, amely ezt a

kísérőjegyzéket a kísérőjegyzéknek a kezelőirodában maradt példányához csatolja, és az ügyek végrehajtói ügyszámát felvezeti a végrehajtási lajstromba.

A kísérőjegyzéken az iratok átadásának napját a kezelőiroda, az iratok átvételének napját a végrehajtó köteles feltüntetni. Ha az eljárásra a bíróság illetékességi területén kívül működő más végrehajtó illetékes, a kezelőiroda a végrehajtható okiratot az illetékes végrehajtóhoz közvetlenül továbbítja.

A végrehajtó a hozzá érkezett végrehajtási ügyet köteles érkezési sorrendben a végrehajtási ügyek számítógépes nyilvántartásába bejegyezni. A végrehajtási ügy a nyilvántartásban mindaddig szerepel, amíg a végrehajtási ügy iratai nem selejtezhetők. A végrehajtási ügyben érkezett utóiratot a végrehajtási ügy száma alatt kell kezelni.

A nyilvántartásban a végrehajtási ügyek számozása évenként 1-gyel kezdődik, és az ügyek érkezésének megfelelően folyamatosan növekszik. A végrehajtási ügy száma (végrehajtói ügyszám) a végrehajtó egyedi azonosításra alkalmas azonosító száma, a megyei bírósági vagy az önálló bírósági végrehajtói minőség feltüntetése az „MV” vagy a „V” jelzéssel, az ügy érkezés szerinti száma törve az érkezés évszámával és az egyes intézkedések, utóiratok sorszámaival (például 0100-2. MV.128/2001/3. vagy 209.V.942/2002/31.).

Az önálló bírósági végrehajtói minőséget a végrehajtói ügyszámában adóbehajtási és közigazgatási végrehajtási ügyben „AV” jelzéssel, zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítésére irányuló ügyben „ZV” jelzéssel, végrehajtói kézbesítési ügyben „KV” jelzéssel kell feltüntetni. Az eltérő jelzésű ügytípusok esetében az ügy érkezés szerinti sorszámozása a végrehajtói ügyszámában ügytípusonként külön-külön, 1-es számmal kezdődő arab számozással történik.

A végrehajtó azonosító száma megyei bírósági végrehajtó esetében a bíróság jelzőszáma, és azt követően kötőjellel hozzáadva a felügyelő szerv által adott azonosító szám, az önálló bírósági végrehajtó esetében jelvényének sorszáma.

A nyilvántartás megfelelő rovataiban a következő adatokat kell feltüntetni:

- a) a végrehajtási ügy érkezésének napja;
- b) a végrehajtási ügyszám;
- c) a végrehajtható okirat száma, a végrehajtást elrendelő bíróság jelzőszáma;
- d) a végrehajtást kérő hivatkozási száma;
- e) a felek neve, azonosító adatai;
- f) egyetemleges adóstársak neve, azonosító adatai;
- g) a felek jogi képviselőjének neve, címe;
- h) a végrehajtás tárgya (a követelés jogcíme, összege, meghatározott cselekmény);
- i) a végrehajtási ügy költségmentessége, illetékmentessége;
- j) soron kívüli ügyintézés;
- k) másik végrehajtó megkeresésének időpontja, a megkeresett végrehajtó neve, szolgálati helye;
- l) a végrehajtási ügy újraindulásának időpontja;
- m) az utóirat érkezésének napja, utóirat jellege;
- n) a befejezés módja, napja;
- o) az iratok hollétére vonatkozó adatok (iratok bíróságnak történő megküldése, egyesítés, csatolás stb.);
- p) a végrehajtási ügy típusa;
- q) a végrehajtási ügyben tett utolsó érdemi intézkedés időpontja;
- r) irattári tételszám;
- s) őrzési idő;
- t) megjegyzés.

A végrehajtási ügy típusához igazodva fel kell tüntetni a nyilvántartásban:

- a) bírósági végrehajtási ügy, ezen belül megkeresés útján érkezett ügy;
- b) adóbehajtási ügy;
- c) közigazgatási végrehajtási ügy;
- d) zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítése;
- e) végrehajtói kézbesítési ügy;
- f) végrehajtási kérelem elkészítése.

A végrehajtói kézbesítési ügy nyilvántartására a szükséges adatokon felül fel kell tüntetni a kézbesítendő bírósági vagy földhivatali határozat számát és a határozatot hozó bíróság (közjegyző, földhivatal) elnevezését, nevét, a kérelmező és a címzett nevét és azonosító adatait, a végrehajtói kézbesítés megkísérlésének helyét és időpontját.

Az önálló bírósági végrehajtó a megkeresés útján (Vht. 33. §) hozzá érkezett végrehajtási ügyekről szintén a rendelet szerinti tartalommal (VÜSZ 20. §) vezet nyilvántartást. A megkeresés útján érkezett végrehajtási ügyben a megkeresett végrehajtónak az intézkedéseinek az intézkedés sorszáma után kötőjellel jeleznie kell a megkeresés számát (például 48.V.2621/2001/6-101. V/1162/2001/2.).

A végrehajtó az egyes végrehajtási cselekményeket az ügyek érkezésének sorrendjében köteles teljesíteni. Soron kívül kell teljesíteni minden végrehajtási cselekményt, ha tartásdíjat vagy munkabért kell behajtani, biztosítási intézkedést kell végrehajtani, a foganatosító bíróság elnöke az ügy soron kívüli elintézését rendelte el.

Amennyiben több, folyamatban lévő végrehajtási ügyben az adós személye azonos, vagy az ügyek egymáshoz csatolása egyéb okból szükséges (például az ügyekben ugyanazt a vagyontárgyat értékesítik), ezeknek az ügyeknek az iratait egymáshoz kell csatolni. A végrehajtási kérelem elkészítésének iratait szintén a végrehajtási ügy irataihoz kell csatolni. Az iratok csatolása esetén az összes iratot a legkorábban érkezett végrehajtási ügy száma alatt kell kezelni. Az iratok csatolása esetén a csatolt ügyekre vonatkozóan a nyilvántartás megjegyzés rovatában fel kell tüntetni, hogy az iratokat mikor, melyik ügy irataihoz csatolták. A csatolással érintett ügyek iratborítékán a csatolást fel kell tüntetni.

Amennyiben több, folyamatban lévő végrehajtási ügyben mind a végrehajtást kérő, mind az adós személye azonos, az ügyeket egyesíteni kell. Több ügy egyesítésekor az összes iratot a legkorábban érkezett végrehajtási ügy (alapügy) száma alatt kell kezelni. Amennyiben az ügyviteli szabályok szerint olyan végrehajtási ügyeket kellene egyesíteni, vagy olyan ügyek iratait kellene egymáshoz csatolni, amelyekben több végrehajtó jár el, az a végrehajtó, aki az érintett ügyekben elsőként intézkedik az adós vagyontárgyának értékesítése iránt, a végrehajtható okirat másolatát - a szükséges egyéb iratokkal együtt - bekéri a többi végrehajtótól és az alapján készíti el a felosztási tervet. Az értékesítést végző végrehajtó az értékesítés során tett intézkedéseiről (becsértékközlés, árverés kitűzése, árverési jegyzőkönyv, felosztási terv stb.) az azokat tartalmazó iratok megküldésével tájékoztatja a többi végrehajtót. A bírói gyakorlat tükrében azonban az ügyek egyesítése és együttes kezelése ügyviteli jellegű, ugyanis a végrehajtónak a végrehajtást kérő kérelme hiányában nincs hatásköre arra, hogy saját elhatározásából az adóssal szemben folyamatban lévő másik végrehajtási ügyben az adósnak visszajáró összegből, mint előleget átvezessen egy másik végrehajtási ügybe (3/2-H-BJ-2006-1.).

Amennyiben a csatolás, egyesítés feltételei megszűnnek (felek személye megváltozik, a végrehajtási ügy befejezése, felfüggesztése, közös vagyontárgy értékesítése stb.), a csatolást, egyesítést meg kell szüntetni és a csatolással, egyesítéssel érintett bármelyik ügyben foganatosított intézkedésről készített irat másolatát a többi ügy iratai között is el kell helyezni.

Vht. 33. § (1) Ha a végrehajtás foganatosítását megkezdő végrehajtó (a továbbiakban: ügygazda végrehajtó) székhelye szerinti fővároson, illetőleg megyén (a továbbiakban együtt: megye) kívül válik szükségessé helyszíni eljárási cselekmény foganatosítása, az ügygazda végrehajtó megküldi a végrehajtható okirat másolatát és a szükséges iratokat az eljárási cselekmény foganatosításának helye szerint illetékes végrehajtónak (232., 255/A. §) vagy a végrehajtói iroda azon végrehajtó tagjának, akinek a székhelye a cselekmény foganatosításának helye szerinti megyében van (a továbbiakban: megkeresett végrehajtó), és ellátja őt a szükséges tájékoztatással.

(2) A megkeresett végrehajtó az eljárási cselekményeket foganatosítja, és a keletkezett iratokat a készkiadásairól készült költségelszámolással együtt megküldi az ügygazda végrehajtónak.

(3) Ha az eljárási cselekmények folytatása egyidejűleg több helyszínen, illetve több megye területén szükséges, az ügygazda végrehajtó több végrehajtót is megkereshet az eljárás lefolytatására. A megkeresett végrehajtók munkájának összehangolásáról az ügygazda végrehajtó gondoskodik.

(4) A feleknek az előlegezett költségeket az ügygazda végrehajtó részére kell megfizetniük, a végrehajtás során befolyt összegeket az ügygazda végrehajtó részére kell átadni, illetve az ő letéti számlájára kell befizetni. Az ügyben az ügygazda végrehajtó állítja ki a díjjegyzéket, és gondoskodik a megkeresett végrehajtó költségeinek megtérítéséről.

Jegyzet: a 33. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 13. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A gyakorlati életben hosszú időn keresztül jelentős gondokat okozott, amikor különböző földrajzi területeken elhelyezkedő vagyont kellett végrehajtás alá vonni, ezért több végrehajtó járt el. Hiányzott a végrehajtók végrehajtási cselekményei összehangolódásának hatékony szabálya. Az adós, kihasználva a koordinációs zavarokat, számos esetben kibújt a kötelezettség teljesítése alól, avagy végtelen jogorvoslati eljárásokat kezdeményezve eredménytelenül tette a végrehajtást. Az együttműködés zavarának egyik forrása volt, hogy a végrehajtókra vonatkozó illetékességi szabályok - leképezve a bíróságok illetékességéről szóló rendelkezéseket - kizárták az illetékességi területen, netán megyéken túlnyúló eljárásokat.

A helyzetten a 2000. évi CXXXVI. törvény változtatott. A Vht. 2000. évi novellájának 13. §-ához fűzött indokolás szerint az új szabályok a végrehajtók közötti konfliktusok kiiktatásával (melyek a költségelőlegezések, díjazások és

jutalékok területén éppúgy jelentkeztek, mint a kifizetések és elszámolások területén) hatékonyra és gyorsabbá teszik a végrehajtási eljárást. A módosítás áttörte az illetékességi szabályok szigorú falát azzal, hogy az ügygazda végrehajtó közvetlenül megkeresi az eljárás foganatosítására egyébként illetékes végrehajtót, létrehozva ezzel egy megyéken átnyúló horizontális végrehajtói hálózatot. A jogszabály-módosítás a végrehajtási cselekményre illetékességgel rendelkező végrehajtó törvényi hatáskörét nem vonta el, az ügygazda végrehajtó tehát nem végezhet továbbra sem eljárási cselekményt a megkeresett végrehajtó helyett, közvetlenül annak illetékességi területén (EBH2007. 1616.).

Az ügygazda végrehajtó az a végrehajtó lesz, aki a végrehajtás foganatosítását megkezdte, azaz akinek a bíróság a végrehajtható okiratot megküldte. A megkeresett végrehajtó az lesz, aki a helyszíni cselekményeket a Vht. szerint elvégezheti, függetlenül attól, hogy egy másik megyében működik-e.

A megkeresett végrehajtó a törvény értelmében - amennyiben eljárásának törvényi feltételei fennállnak - foganatosítja a helyszíni cselekményeket, majd az ügygazda végrehajtónak megküldi költségelszámolást és az iratokat. A döntő és rendelkező pozícióban az ügygazda végrehajtó van. Ő az, aki a felekkel a kapcsolatban áll, a feleknek neki kell a költségeket megfizetniük, végül ő az, aki a végrehajtási eljárást lezárja.

A Vht. nemhogy nem zárja ki, hanem rendelkezéseiben külön megerősíti azt a lehetőséget, hogy az ügygazda végrehajtó több végrehajtó felé egyidejűleg intézzen megkeresést. A gyakorlatban gyakran kell a végrehajtást több helyszínen egyszerre folytatni, mivel a követelés behajtása csak az egyidejű, párhuzamos eljárásokkal biztosítható. A törvény szabályai szerint, ha több helyszínen, akár több megyében is, szükséges a végrehajtási cselekmények egyidejű foganatosítása, azokat az ügygazda végrehajtó koordinálja. Az ügygazda végrehajtó kötelezettsége, hogy a megkeresett végrehajtók munkáját összehangolva elkerüljék például a túlfoglalást.

A megkeresett végrehajtó a megkeresést nem utasíthatja el, sem jogorvoslattal sem semmilyen kifogással az ellen nem élhet. A végrehajtási költségek részeként azonban érvényesítheti a felmerült költségeit, ezeket az ügygazda végrehajtó fizeti ki - díjjegyzék kiállításával.

Költség

Vht. 34. § (1) A végrehajtás során felmerülő költséget - ha a törvény másképpen nem rendelkezik - a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli.

(2) A szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte.

(3) Az állam által előlegezett végrehajtási költséget behajthatatlanság esetén az állam viseli.

(4) A felek az általuk előlegezett költség összegét kötelesek a végrehajtó elszámolási számlájára befizetni, illetőleg nyugta ellenében a végrehajtónak átadni.

(5) Ha az adós a végrehajtási eljárás során a végrehajtást kérőnek fizette meg a követelés összegét, a végrehajtást kérő köteles a végrehajtási költségek kielégítéséről is gondoskodni. Ennek keretében a meg nem fizetett illetéket és az állam által előlegezett költséget, valamint a megyei bírósági végrehajtó helyszíni eljárása, illetve a tanú díja fejében járó költségátalányt köteles befizetni a megfelelő számlára, a végrehajtás foganatosításáért az önálló bírósági végrehajtót megillető összeget pedig köteles a végrehajtó elszámolási számlájára befizetni, illetőleg nyugta ellenében a végrehajtónak átadni. Ennek elmulasztása esetén ezen összeg megfizetéséért az adós és a végrehajtást kérő egyetemlegesen felel.

(6) A végrehajtó a gyermektartásdíj végrehajtására irányuló ügyekben az előleg bevétele nélkül köteles eljárni. Az előleg folyósítására köteles szerv az eljárás befejezésekor a végrehajtó díjjegyzéke alapján soron kívül megfizeti részére a végrehajtás során befolyt összegből nem fedezhető díját és költségeit.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegére vonatkozó végre nem hajtható módosítására lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdésének a) pontját.

A (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 14. § (1) bekezdése; módosítva a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdésének a) pontja alapján.

A (4) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 14. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (5)-(6) bekezdéseket beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 14. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtás költségei

A végrehajtási eljárás során különböző költségek merülnek fel. Költségek keletkezhetnek a végrehajtás megindításakor, annak foganatosításakor, a végrehajtási eljárás különböző cselekményeinél, bizonyos előre nem várt helyzetek megoldásakor, esetleg új eljárási résztvevő fellépésekor. A költségek összetétele, forrása különböző lehet, a jogi képviselő munkadíja ugyanúgy a végrehajtási költségek körébe tartozik, mint az eljárás bármelyik szakaszában keletkezett egyéb, esetleg az államnak megtérítendő költség. A törvényhely - tekintettel a végrehajtási eljárás sajátosságára - gyűjtőfogalomként a végrehajtás során felmerült valamennyi költségről beszél, ezeket egységesen kezeli. Meghatározza a költségviselésre kötelezettet az adós személyében: az adós a végrehajtás során felmerült valamennyi költséget viselni köteles.

A költségviselés rendje

Az adós tehát a végrehajtás során felmerült valamennyi költséget viselni köteles. A törvény nem lenne minden probléma nélkül alkalmazható, ha nem határozná meg a költségviselés rendjét. A végrehajtást kérő előlegezni köteles a végrehajtási költségeket, oly módon, hogy az eljárás kezdetén a végrehajtó által megállapított összeget befizeti a végrehajtó elszámolási számlájára, vagy közvetlenül átadja a végrehajtónak.

Az 1/2002. (I. 17.) IM rendelet szerint a végrehajtó a végrehajtandó követelés teljesítése céljából a felek és más által befizetett összegeket a saját vagyonától elkülönítve végrehajtói letéti számlán köteles kezelni. A végrehajtói iroda valamennyi végrehajtó tagja részére köteles külön letéti számlát nyitni. A végrehajtói letéti számlán a végrehajtó vagyonához tartozó díj nem lehet. A végrehajtó a letéti számlán lévő pénzüsszeget kezelni és abból kifizetést teljesíteni köteles, azonban sem az egészen, sem egy részén tulajdonjogot nem szerezhet. A végrehajtó közhatalmat kifejtő tevékenysége köréhez ugyanakkor nem tartozik a végrehajtási eljárás során befolyt pénzüsszeg kezelése, őrzése és kiutalása, amely letétnek minősül. Ezért a végrehajtó a pénzüintézet felé, mint letevő, de a kiutalásra jogosult felé már, mint letéteményes jelenik meg, és felelőssége a Ptk. 463. § (1) bekezdése, valamint a Ptk. 318. és 339. §-ain alapul (*FIT-H-PJ-2008-424.*).

A végrehajtó az általa közvetlenül felvett vagy hozzá postán érkezett összeget köteles az átvétel napján, de legkésőbb az azt követő első munkanapon a végrehajtói letéti számlára befizetni, kivéve, ha valamelyik említett napon a végrehajtó az összeget a jogosult részére közvetlenül ki tudta fizetni, vagy részére - ha más fizetési mód nem lehetséges - át tudta adni.

Ha a postán érkezett összeg rendeltetése nem állapítható meg, a végrehajtó a végrehajtói letéti számlára történő befizetéssel vagy a végrehajtói letéti számlára történő telepítéssel egyidejűleg felhívja a befizetőt az összeg rendeltetésének közlésére. Ha ennek a befizető 30 napon belül nem tett eleget, az összeget a befizető részére vissza kell utalni. Ha ez nem sikerült, az összeget 5 évig függő tételként kell kezelnie.

A végrehajtó a felvett pénzüsszeagről vagy más értékről (takarékettkönyv, értékpapír) a felügyelő szerv által rendszeresített nyomtatvány kitöltésével átvételi elismervényt köteles kiállítani. Az átvételi elismervény szigorú számadású nyomtatvány.

Az átvételi elismervényt a tőpéldányon kívül három példányban kell kiállítani; a nyugtáját a befizető személynek kell átadni, az egyik példányt a végrehajtási ügy iratai között, a másik további példányt pedig a pénzügyi nyilvántartásokban kell elhelyezni.

Az átvételi elismervény számítástechnikai eszköz útján történő kiállítására szolgáló számítógépes programot a végrehajtó a felügyelő szerv engedélyével használhat.

A végrehajtó - a számviteli és adótörvények rendelkezéseivel összhangban - a bevételeket és a kiadásokat feltüntető nyilvántartást köteles vezetni. A végrehajtó pénzükezelésére, továbbá nyilvántartási, elszámolási és számlaadási kötelezettségére a számviteli törvényben, valamint az adó- és társadalombiztosítási jogszabályokban megállapított rendelkezéseket is alkalmazni kell.

Az önálló bírósági végrehajtó a bevételét képező, megfizetett vagy behajtott végrehajtási költségről a végrehajtási költség megfizetésére kötelezett nevére ún. végrehajtási bevételi bizonylatot állít ki.

A költség megfizetésének időpontjaként azt a napot kell a bizonylaton feltüntetni, amelyen a pénzüsszeget a végrehajtó átvette, illetve amelyen azt a végrehajtó elszámolási számláján jóváírták. A bizonylat szigorú számadású bizonylat.

A letéti számlát vezető hitelintézet a letéti számláról kiutalást csak a nála bejelentett, a számla feletti rendelkezésre jogosult végrehajtótól - állandó vagy tartós helyettesétől - kapott megbízás alapján teljesíthet. A kiutalás megtörténtét (kiutalás időpontja, jogosultja, kiutalt összeg és rendeltetése) a végrehajtási ügyiratban fel kell jegyezni.

Az általános költségviselési rend alól a törvény kivételt teremt, a szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte. Amennyiben azt az adós kéri, mert nem ért egyet a végrehajtó által megállapított becsértékkel, ennek a költségét az adós előlegezi, és ő is viseli. Amennyiben a végrehajtást kérő kéri, neki csak előlegezni kell, mert az általános szabályok szerint a végrehajtás során felmerült költségként e költségeket is az adós viseli.

Néhány esetben azonban - a Vht. más rendelkezéséből fakadóan - a végrehajtást kérő viseli a költségeket. A Vht. 40. § (1) bekezdés előírása szerint a végrehajtást kérő köteles a végrehajtandó követelés megszűnését és csökkenését haladéktalanul bejelenteni a végrehajtónak. A második bekezdés szerint a végrehajtást kérő felelős a bejelentés elmulasztásából eredő költségért és kárért. Amennyiben a végrehajtást fogantató bíróság a végrehajtást végzéssel megszünteti, illetőleg korlátozza, a végrehajtást megszüntető végzésében arról is rendelkezik, hogy ki viseli a végrehajtási költséget (Vht. 55-56. §). Ekkor a végrehajtást kérőnek teljesen vagy részben vissza kell térítenie - a behajtott összegek mellett - az adósra terhelt végrehajtási költségeket. A Vht. 201. § (1) bekezdése szerint amennyiben a bíróság a biztosítási intézkedést megszünteti, a végrehajtást kérő viseli a biztosítási intézkedéssel felmerült költséget. Költségmegosztásnak van helye akkor, ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás csak részben vezetett eredményre, mivel ebben az esetben az adós a marasztalással arányos, kisebb végrehajtási költséget köteles viselni.

Gyakran fordul elő a gyakorlatban, hogy az adós a végrehajtás elrendelése után a végrehajtást kérő kezébe teljesít. Ennek oka az adós engedékenysége, belátása mellett a felek megállapodása, de előfordul, hogy a végrehajtás költségeit akarják a felek ily módon csökkenteni. A Vht. pontosan rendezi ezt a helyzetet, mert ha az adós a végrehajtási eljárás során a végrehajtást kérőnek fizette meg a követelés összegét, akkor a végrehajtást kérő köteles a végrehajtási költségek megfizetéséről gondoskodni. A törvény meghatározza a végrehajtást kérő teljesítésének pontos lebonyolítási rendjét, e kötelezettség nem teljesítése esetére pedig az adós és a végrehajtást kérő egyetemleges felelősségét mondja ki.

A Vht. törvényhelyének rendelkezéséből következik, hogy a már egyszer elrendelt végrehajtás költségeit a felek nem tudják csökkenteni.

A végrehajtás költségeinek összetétele

A végrehajtási eljárás költségszerkezetét a jogszabályok alapján pontosan tudjuk rekonstruálni. Először az eljárás megindításakor a végrehajtást kérő által fizetendő költségeket említjük. Az Itv. 42. § (1) bekezdésének *e*) pontja alapján a végrehajtási eljárásban az illeték mértéke 1%, de legalább 3000 forint, legfeljebb 150 000 forint, ha a végrehajtás fogantatója a fővárosi bírósági, illetőleg a megyei bírósági végrehajtó feladatkörébe tartozik, 3%, de legalább 8000 forint, legfeljebb 450 000 forint. Az Itv. 57. § (1) bekezdésének *m*) pontja szerint illetékmentes az önálló bírósági végrehajtónak az általa lefolytatott bírósági végrehajtási eljárással összefüggésben kezdeményezett eljárása. Ugyancsak illetékmentes a 44/2001/EK rendelet, a 805/2004/EK rendelet és a 2201/2003/EK rendelet alapján hozott bírósági határozat (bírósági egység), kiállított közokirat végrehajtását kezdeményező eljárás. A fő szabály mellett a végrehajtási eljárás tekintetében az Itv. különböző, sajátos illetékkötelezettségeket tartalmaz, például az Itv. 47. §-a alapján a végrehajtó intézkedése elleni kifogást elbíráló végzés elleni fellebbezés - szemben a kifogás előterjesztésével - illetékkötelezett eljárás.

Az illetékalap kiszámítására a Vht. 9. §-ának utaló rendelkezése alapján a Pp. szabályai az irányadóak. A Pp. 24. §-át alapul véve a végrehajtási ügyértéket - egyúttal az illetékfizetési kötelezettség alapját - a végrehajtási eljárásban érvényesített követelés vagy más jog értéke szerint kell meghatározni. Külön szabályok vonatkoznak a tartási vagy élelmezési követelés, egyéb járadék, más időszakos szolgáltatás vagy hasznóvétel iránti behajtásra, ekkor a behajtandó, valamennyi szolgáltatás értékét kell figyelembe venni. Tartásdíj behajtása esetében azonban, ha a tartásdíj-követelés több mint az egyévi szolgáltatás összege, az ügyértéket a tényleges adósság alapján kell meghatározni. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a pertárgy értéket speciális szabályok szerint kell kiszámolni a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben is, mert ekkor a végrehajtási összeg, illetőleg annak az a része, amelyre a végrehajtási jog megszüntét állítják lesz a peres eljárásban a pertárgy értéke.

2010. június 1-jétől a közjegyző által elrendelt végrehajtásra a 2009. évi L. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni (vö. Vht. 10. § kommentára).

Az illeték mellett a végrehajtó eljárásában felmerülő költségek különféle típusát kell a végrehajtást kérőnek megelőlegeznie, majd az adósnak megfizetni. Az irányadó jogszabályok a bírósági végrehajtási eljárásban felszámítandó általános költségátalány megfizetésének szabályairól szóló 8/2001. (IV. 27.) IM rendelet, a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet, a bírósági végrehajtási jutalomról és a végrehajtási költségátalányról szóló 13/1994. (IX. 8.) IM rendelet, valamint a bírósági végrehajtási eljárásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról szóló 12/1994. (IX. 8.) IM rendelet.

Az önálló bírósági végrehajtót megilleti a munkadíj, melynek összegét a 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet II. fejezetébe foglalt szabályok szerint kell megfizetni. A munkadíj mellett megilleti költségeinek megtérítése, amely a készkiadásokból és a jogszabály alapján számolt költségátalányból tevődik össze. A végrehajtó igényt tarthat a behajtási jutaléka, amennyiben a végrehajtás teljesen vagy részben eredményes volt. A rendelet alapján a végrehajtót a különböző - a rendeletben meghatározott - eljárási cselekményei után egyéb végrehajtói díjak és költségterítések illetik meg. Így a közös tulajdonban lévő ingatlan végrehajtási értékesítése esetén a nem adós

tulajdonostárs részére járó vételárból a nem adós tulajdonostárs tulajdoni hányadának értékesítéséért járó költségként a vételár-rész 2%-ának megfelelő összeg vonható le. Vagy a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítéséért az ügyérték alapján járó munkadíj és költségátalány 50%-a számítható fel. Ekkor a végrehajtási ügyértékként a zálogtárgy kikiáltási ára veendő alapul, a jutalék alapja pedig a zálogtárgy vételárának vagy a kötelezett teljesítésének értéke.

Abban az esetben, ha az ingóságok tételes felsorolását tartalmazó jegyzőkönyv elkészítésére irányuló helyszíni eljárás (ingóságok leltározása) két óránál többet vesz igénybe, vagy ingatlan esetében az árverést követő kilakoltatásra kerül sor, a végrehajtó az eljárásra fordított idő alapján számít fel ezért munkadíjat.

A végrehajtó részére megfizetendő másolati költségterítés összege oldalanként 100 forint, az adatok törlésével készült másolat esetében oldalanként 400 forint. Az árverezők elektronikus nyilvántartásába történő bejegyzés díja 6000 forint, a nyilvántartásban szereplő adatok módosításának díja 3000 forint, a nyilvántartásból történő törlés és a nyilvántartásba tévesen bejegyzett adatok módosítása pedig díjmentes.

A végrehajtói díjjegyzék

A végrehajtó a végrehajtás során felmerült, megelőlegezett és tényleges költségekről költségjegyzéket köteles vezetni, s ez alapján, az abban foglalt költségek megtérítéséért léphet fel az adóssal szemben. Ha a végrehajtás az adós ellen indult felszámolási eljárás miatt megszüntetésre került, az önálló bírósági végrehajtó ugyan díjjegyzéket állít ki, azonban nem követelheti a végrehajtást kérőtől a díjjegyzékbe foglalt költség megfizetését. Költségeinek megtérítését ugyan a Vht. alapján az adóstól követelhetné, azonban - tekintettel a felszámolási eljárásra - hitelezőként érvényesítve a felszámolónál kell igényét bejelentenie (*BH2006. 405.*). A végrehajtási díjjegyzékben megállapított összeg része a felosztási tervnek, és nem csupán technikai megoldásként tartalmazza a végrehajtót megillető díjakat. A Vht. 164. §-ában írt, a végrehajtó díjára vonatkozó elsőbbség ugyanis csak és kizárólag annyit jelent, hogy más követeléseket megelőzően kell azt teljesíteni, de nem jelenti egyúttal azt, hogy az független lenne a végrehajtás során befolyt összegektől, illetve a felosztási tervben felsorolt követeléseitől.

Költségviselés eredménytelen végrehajtás esetén

A korábbi jogszabályokhoz igazodó bírói gyakorlat álláspontja szerint a végrehajtást kérőt az önálló bírósági végrehajtó akkor sem szólíthatta fel költségeinek megtérítésére, ha a követelés behajthatatlannak bizonyult és az adós tartozásából a végrehajtást kérőhöz semmi nem folyt be. Nem hívhatta fel arra sem, hogy a már megelőlegezett költségek és a díjjegyzékbe foglalt költségek közötti különbséget kifizesse (*BDT2002. 645.*). Behajthatatlanság esetében egyébként az eljárást a végrehajtó leszűnetelteti [*Vht. 52. § d) pont*].

E jogi megoldás valójában a végrehajtók költségviselési kötelezettségét, veszteségre kárhozatását rögzítette, mivel a tényleges eljárási költségeikhez sem jutottak hozzá. Ezért 2005. november 25-étől a jogszabály szóhasználata és a költségelőlegezés rendszere megváltozott. Az irányadó IM rendelet az eljárás kezdetén megfizetendő költségekről beszél, ami nem azonos a költségelőleg fogalmával. Így a költségelőleg megfizetésére a végrehajtó által készített díjjegyzék alapján a végrehajtást kérő az eljárás behajthatatlanság oka miatti szünetelése esetében is kötelezhető, és ez az összeg eltérhet az eljárás elején kalkulált előzetesen megfizetendő költségek összegétől. A gyakorlatban ez az eljárás kezdetén megfizetett és a díjjegyzék alapján megállapított tényleges költségek különbségének kiegyenlítését jelenti.

A Vht. az új fogalomhasználatot nem vezette át következetesen a törvény szövegébe, másfelől e megoldás miatt meglehetősen éles ellentét alakult ki a végrehajtást kérők és a végrehajtók között, amit a szünetelés esetén megállapított költségjegyzék ellen előterjesztett végrehajtási kifogások számának gyarapodása egyértelműen jelez.

A megváltozott szabályozás alapján kialakuló joggyakorlat egyértelműen a végrehajtást kérőre telepíti a költségviselést akkor, ha a követelés behajthatatlan, és ez okból szünetelésre kerül sor. Így a Vas Megyei Bíróság a Pkf.20619/2007/2. számú határozatában kifejtette, miszerint a behajthatatlanság esetében bekövetkező szüneteléssel a végrehajtási eljárás érdemben még nem fejeződött be, így a végrehajtás költségeinek viselése sem merült fel, a szüneteléskor kiállított végrehajtói díjjegyzék csupán a költségek előlegezésként jöhet számításba. A költségek előlegezésére a végrehajtást kérő kötelezhető a törvény szerint, ezért a neki kell végrehajtó tényleges költségeit megelőlegezni. Az „ellentétes jogértelmezés azt eredményezné, hogy befejezett végrehajtási ügyben a végrehajtó lenne kénytelen viselni az eljárás kezdetén megfizetendő költség, valamint a díjjegyzék szerinti munkadíj, költségátalány és készkiadás teljes összege különbözetét.”

A Pest Megyei Bíróság 9.Pkf.28277/2007/2. számú határozatában a Vas Megyei Bíróság jogi érveléséhez hozzátette, hogy álláspontja szerint a végrehajtást kérő előlegezési kötelezettsége az egész végrehajtási eljárás során érvényesül, az adós költségviselése az eljárás befejezésekor jöhet szóba, akkor, ha a végrehajtás eredményesnek bizonyult. A szünetelés nem minősül érdemi befejezésnek, hanem ún. ügyviteli befejezés, így az érdemi befejezés szabályait nem lehet ebben az esetben alkalmazni. A felmerülő költségekre a végrehajtónak az ügyviteli befejezéskor

is jogában áll díjjegyzéket kiállítani, a végrehajtást kérőnek ez alapján az eljárás kezdetekor befizetett összeg és a díjjegyzék különbségét a végrehajtónál ki kell egyenlítenie. Amennyiben érdemben befejeződik majd az eljárás a szüneteléskor kiállított díjjegyzékben feltüntetett és a végrehajtást kérő által befizetett összeget az adósnak kell majd megfizetnie. Hasonló jogi indokok alapján adott helyt a végrehajtó fellebbezésének a Fővárosi Bíróság 47. Pkfv. 630 518/2006/2. és 57. Pkfv. 634 552/2008/2. számú határozataiban, hozzátéve, a szüneteléskor megtérítendő költségelőleg a végrehajtást kérőt a végrehajtóval intenzívebb együttműködésre szorítja, a végrehajtást kérőnek érdeke lesz az adós vagyonának felderítése, a végrehajtás folytatása. Mindezzel párhuzamosan a díjjegyzékből kivett olyan díjelemeket, amelyek a végrehajtói működés költségátalányába számítanak be, és így nem lehet az egyes végrehajtási ügyekben külön-külön elszámolni (például a TAKARNET szolgáltatási díja).

A Veszprém Megyei Bíróság az ismertetett bírósági álláspontoknál drasztikusabban foglalta össze jogi álláspontját amikor kifejtette, hogy a végrehajtó, amennyiben a behajtás érdekében az indokolt és kötelező intézkedéseket megteszi, azaz a jogszabály szerinti munkáját elvégzi, annak ellenértékére és készkiadására jogosult attól függetlenül, hogy a behajtás sikeres volt-e vagy sem. Ez alól a végrehajtási jutalék kivétel, erre csak akkor jogosult a végrehajtó, ha a behajtás sikeres volt. A Veszprém Megyei Bíróság 1. Pkf. 20 393/2005/3. számú határozata véleményünk szerint már a Vht. költségviselési koncepcióját feszegeti, és a végrehajtást kérő előlegezési kötelezettségét tényleges megtérítésbe fordítja át.

A jogi képviselő költségeinek viselése

A végrehajtást kérő oldalán merül fel a végrehajtás elrendelése, illetve foganatosítása során a jogi képviselő megbízásával járó költség, amit szintén majd az adós visel. A 12/1994. (IX. 8.) IM rendelet szerint a bírósági végrehajtási eljárásban közreműködő jogi képviselő felszámíthatja a munkadíját, igényt tarthat költségátalányra és kérheti készkiadásainak megtérítését. A főbb szabályok szerint a végrehajtás elrendelése (a végrehajtható okirat kiállítása) iránti kérelem munkadíja a végrehajtási ügyérték 1%-a, de legalább 4000 forint. Ha a végrehajtás meghatározott cselekményre irányul, a végrehajtás foganatosítása során egy adott végrehajtási cselekménynél való közreműködés munkadíja: 8000 forint. Az ügyvédet költségátalányként megilleti a munkadíj 30%-a, de legalább 1500 forint. Az ügyvédet megilleti az az összeg, amely az eljárásában felmerült készkiadásainak - a postai, távbeszélő, utazási, szállás-, leírasi, másolási és más hasonló költségeknek - a fedezésére szolgál, a készkiadásokat az ügyvéd által előterjesztett tételes kimutatás alapján kell megállapítani.

A költségmentesség szabályai a végrehajtási eljárásban

A végrehajtás során - a felek költségmentességével összefüggésben - jelentős összeg az állam által előlegezett költségek tétele. A Vht. szerint az állam által előlegezett költségeket - mint végrehajtási költségelemet szintén az adós viseli, csak behajthatatlanságuk esetében viseli a költségeket előlegező állam.

A végrehajtási eljárásban a költségmentesség szabályai sajátosan alakulnak. A Pp. 86. § (1) bekezdés szerint a költségmentességet kérelemre a bíróság engedélyezi, és a bíróság határoz az engedélyezett költségmentesség visszavonása tárgyában. A költségmentesség, az illetékmentesség és az illetékfeljegyzési jog hatálya - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - a kérelem előterjesztésétől kezdve a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed. A költségmentesség vagy az illetékmentesség azonban a végrehajtási eljárás során le nem rótt illetékek, valamint az állam által előlegezett költségek viselése alól a feleket nem mentesíti. Azaz a költségmentesség nem terjed ki e költség típusok viselésére, csak azok előlegezése alól mentesíti.

A végrehajtási eljárásban alkalmazásra kerülnek a peres eljárásból ismert költségkedvezmények. Ennek megfelelően - a Pp. 86. §-ának rendelkezésébe foglaltak mellett - ismerünk személyes és tárgyi költségkedvezményeket és költségfeljegyzési jogot, személyes és tárgyi illetékmentességet és illetékfeljegyzési jogot. Mód és lehetőség nyílik különböző egyedi kedvezmények igénybevétele.

A félnek, egybevetve mindezeket a lehetőségeket, nem kell illetéket lerónia, ha a bíróság részére személyes költségmentességet, illetékmentességet, illetékfeljegyzési jogot engedélyezett. Ugyancsak nem kell illetéket lerónia akkor, ha a végrehajtandó határozatot tárgyi költségmentes, illetve azt tárgyi illetékmentes eljárásban hozták, vagy jogszabály rendelkezése szerint az ügyben a tárgyi illetékfeljegyzés szabályait kell alkalmazni.

A költségmentességben részesülő fél - akár személyes, akár tárgyi a költségmentessége - mentesül az ügy lefolytatásával járó valamennyi költség előlegezése alól. E költségeket az állam megelőlegezi. Amennyiben a fél nem az alapeljárásban kérelmezte a személyes költségmentességet, az első fokú eljárás befejezése után már csak kivételes esetekben, a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet szabályainak megfelelően kerülhet sor engedélyezésére.

A költségkedvezményeket - amennyiben nem a jogszabály által előírt tárgyi kedvezményekről van szó - a bíróság engedélyezi, a végrehajtási eljárásban erről a végrehajtható okiratot kiállító bíróság dönt. Ha utólagos engedélyezésről van szó, akkor a bíróság döntése bizonyos esetekben visszahat az eljárás megindítására. A bíróságnak joga van a már engedélyezett költségmentességet felülvizsgálnia. A végrehajtási eljárásban biztosított

személyes költségmentesség hatálya nem terjed ki a végrehajtás megszüntetése, illetőleg korlátozása iránti perre, ott a keresetet előterjesztő félnek az alapeljárástól függetlenül kérelmeznie kell a költségmentesség engedélyezését.

A Vht. speciális elbírálásban részesíti a gyermektartási díj behajtására irányuló ügyeket. Ezekben az ügyekben a végrehajtó a gyermektartásdíj behajtása iránt az előleg bevétele nélkül köteles eljárni. Az előleg folyósítására köteles szerv az eljárás befejezésekor a végrehajtó díjjegyzéke alapján soron kívül megfizeti részére a végrehajtás során befolyt összegből nem fedezhető díját és költségeit.

2009. november 1-je után a 2009. évi LXXXV. törvény módosításainak értelmében a végrehajtó - és végrehajtói iroda - fizetésiszámla-szerződést köt a pénzügyi szolgáltatóval [Vht. 237. § (1) bek.]. A módosítások ellenére sem változtak a számlakezelés előírásai, a végrehajtó ezzel kapcsolatos kötelezettségei és teendői (vö. Vht. 237. § kommentára).

Vht. 34/A. § (1) A kamarát az önálló bírósági végrehajtói szervezetrendszer fenntartásának, az ezzel kapcsolatos igazgatási, nyilvántartási és felügyeleti tevékenység végzésének, továbbá a kamara hatáskörébe utalt egyéb feladatok ellátásának érdekében az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó végrehajtási ügyek után általános költségátalány illeti meg.

(2) Az önálló bírósági végrehajtó az adóstól a behajtott követelésen felül, a végrehajtási költségekkel együtt hajtja be az általános költségátalányt, és azt befizeti, illetőleg átutalja a kamarának. A költségátalány összegének elszámolása és kielégítése a 164. § szerint történik.

(3) Az általános költségátalány mértéke 500 000 Ft alatti végrehajtási ügyérték esetén ügyenként 1000 Ft, 500 000 Ft feletti végrehajtási ügyérték esetén az ügyérték 1%-a.

Jegyzet: a 34/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 15. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A Vht. jelen szakasza mellett a 8/2001. (IV. 27.) IM rendelet rendelkezik a Magyar Végrehajtói Kamarát megillető költségátalányról. A költségátalány felhasználási körét a Vht. az önálló bírósági végrehajtói szervezetrendszer fenntartása, az ezzel kapcsolatos igazgatási, nyilvántartási és felügyeleti tevékenység végzése, a kamara hatáskörébe utalt egyéb feladatok ellátása során felmerült kiadások fedezetében látja. Az általános költségátalányt az önálló bírósági végrehajtó eljárása során a behajtott követelésen felül az adóstól szedi be. Az önálló bírósági végrehajtó feladata a befolyt átalányt a kamarának átutalni. Az általános költségátalány mértéke a törvény szerint 500 000 Ft alatti végrehajtási ügyérték esetén ügyenként 1000 forint, 500 000 forint feletti végrehajtási ügyérték esetén az ügyérték 1%-a, ami az Itv. 42. § (1) bekezdés e) pontjának megfelelő összeg.

Az IM rendelet alapján a költségátalány fizetésének szempontjából akkor eredményes a végrehajtás, ha a végrehajtás során a végrehajtható okirat kiállítását követően pénzüsszeg folyt be, vagy teljesítés (részteljesítés) történt. Ennek a rendelkezésnek köszönhetően tehát az ügyviteli befejezés (például szünetelés) esetében kamarai költségátalány nem szedhető be.

A végrehajtás befejezésekor az elszámolásra a Vht. 164. §-ának rendelkezéseit kell alkalmazni, azaz a végrehajtás során befolyt összegből mindenekelőtt a végrehajtási költséget - az eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával felmerült költséget - kell kielégíteni. A kamarának fizetendő költségátalány, mint végrehajtási költség e körbe tartozik.

Jegyzőkönyv

Vht. 35. § (1) A végrehajtó a helyszíni eljárásáról, továbbá a jogszabályban meghatározott más végrehajtási cselekményekről jegyzőkönyvet készít. A helyszíni eljárásról a jegyzőkönyvet a helyszínen kell elkészíteni. A végrehajtó akadályoztatása esetén a jegyzőkönyv máshol is elkészíthető, ilyenkor a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni az elkészítés helyét és azt, hogy a végrehajtó milyen okból nem tudta a helyszínen elkészíteni a jegyzőkönyvet.

(2) A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:

a) a felek és a jelen levő más érdekelt (a felek képviselői, ügygondnok, zárgondnok, tanú, az adóssal együtt lakó nagykorú családtag stb.) nevét és lakóhelyét, valamint a végrehajtó és a jogi képviselő nevét és irodájának címét,

b) az eljárás helyét és idejét,

c) a végrehajtható követelés jogcímét és összegét (tárgyát),

d) a végrehajtást elrendelő bíróság (hatóság) megnevezését, továbbá a végrehajtható okirat megnevezését és ügyszámát,

e) a végrehajtási cselekmény leírását,

- f) a felek és más érdekelték kérelmét és észrevételét,*
g) a törvényben meghatározott egyéb adatokat és körülményeket.

(3) A jegyzőkönyvet a végrehajtó, a végrehajtási cselekménynél jelen levő felek és más érdekelték aláírják. Az aláírás megtagadását és ennek okát a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(4) A végrehajtó a tanú és a zárgondnok lakóhelyét - kérelmére - nem tünteti fel a jegyzőkönyvben, hanem a lakóhelyet feljegyzi, és a feljegyzést az iratok között zárt borítékban helyezi el, arról csak a bíróság és a büntetőügyben eljáró hatóság részére ad felvilágosítást.

(5) A végrehajtó az eljárási cselekményről a jegyzőkönyvön kívül indokolt esetben kép- és hangfelvételt is készíthet. A végrehajtó a felvételeket az iratoktól elkülönítve, az ügy irattárba helyezésétől számított 5 évig tárolja, ezt követően azokat megsemmisíti. A felvételeket a végrehajtó csak a bíróság és a büntetőügyben eljáró hatóság részére adhatja ki, és részükre teheti lehetővé a felvételekbe való betekintést.

Jegyzet: az (1) bekezdés utolsó mondatát beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 16. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdés *a)* pontjának szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 16. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (4)-(5) bekezdéseket beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 16. § (3) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A jegyzőkönyv jelentősége a végrehajtási eljárásban

A törvényhely a végrehajtás foganatosításának közös szabályai között rendelkezik a végrehajtási eljárásban kötelezően használandó jegyzőkönyvről. Mivel a Vht. a jegyzőkönyvről speciális szabályokat tartalmaz, a Pp. jegyzőkönyvre vonatkozó előírásai nem alkalmazhatóak (*Pp. 115-118. §*). A végrehajtónak az eljárási cselekményeit írásban kell rögzítenie. A végrehajtó e kötelezettsége levezethető a végrehajtási eljárásra generálisan érvényes okiratiság elvéből éppúgy, mint a törvényesség követelményéből. Az alakszerű okirat lehetőséget ad arra, hogy utólag - esetleges jogorvoslati eljárások során - a végrehajtó működésének törvényessége ellenőrizhető legyen. Mindebből következik a jegyzőkönyvre vonatkozó előírások garanciális jellege. A jegyzőkönyv közokirat, amely joghatásokat a Pp. szabályai szerint vált ki, s amelynek valóságosi vélelme az ellenkező bizonyításig fennáll (*Pp. 195. §*).

A jegyzőkönyvvel szemben megfogalmazott törvényi előírások - függetlenül attól, hogy a végrehajtás foganatosításának általános szabályai között kaptak helyet - vonatkoznak a végrehajtási eljárás során készített más végrehajtói jegyzőkönyvekre. A végrehajtó bármikor, amikor jegyzőkönyvet vesz fel, nem mellőzheti a Vht. jelen törvényhelyébe foglalt jegyzőkönyvi tartalmat, természetesen bizonyos adatok és információk jegyzőkönyvi feltüntetése függ a sajátos eljárási helyzettől. Így, például amennyiben a félnek nincs jogi képviselője, nyilván nem kerül feltüntetésre a jogi képviselő neve és irodája.

A jegyzőkönyv felvételének sajátos szabályai

A Vht. szabályozási szerkezetéből következően az általános rendelkezések mellett találunk - a jegyzőkönyv készítéséről rendelkező, vagy annak adattartamát meghatározó - különös szabályokat. Így például a Vht. 53. § (1) bekezdése szerint a végrehajtás szüneteléséről jegyzőkönyvet kell készíteni, a Vht. 84. §-a alapján pedig a lefoglalt ingóságokat fel kell tüntetni a foglalási jegyzőkönyvben. A Vht. nem pusztán általában írja elő a jegyzőkönyv készítését, hanem számos helyen az adott eljárási cselekményre vonatkozóan kötelezően rendeli el. A már említett eseteken felül jegyzőkönyvet kell felvenni a végrehajtói kézbesítés eredményéről [*Vht. 31/D. § (3) bek.*], az adós ellenszegülésének esetére igénybe vett rendőri közreműködésről [*Vht. 45. § (2) bek.*], a rendbíróság kiszabására vonatkozó indítványt megelőző felhívásról [*Vht. 45/A. § (2) bek.*], a végrehajtási eljárás szüneteléséről [*Vht. 53. § (1) bek.*], az árverésről [*Vht. 128. § (1) bek.*].

A 27/2004. (VIII. 26.) IM rendelet 1. § (4) bekezdése a VÜSZ-be bevezette a speciális formájú és mélynyomatot létrehozó szárazbélyegző használatát bizonyos egyedi és különös - például eredményes ingatlanárverésről készített - jegyzőkönyvek aláírásakor. E jegyzőkönyveket biztonsági papír alkalmazásával kell a végrehajtónak elkészítenie, mivel a jogbiztonság követelménye csak így érvényesíthető.

A jegyzőkönyvre vonatkozó szabályok alkalmazkodnak a végrehajtás sajátosságaihoz. Így a helyszíni eljárásról a helyszínen kell a jegyzőkönyvet elkészíteni, és csak a végrehajtó akadályoztatásakor készíthető el máshol, mondjuk a végrehajtó irodájában. A szabályoktól való eltérést és indokát azonban a jegyzőkönyvben rögzíteni kell. Ugyancsak a végrehajtási eljárás természetéhez igazodó szabály, hogy a Vht. szerint aláírásra kötelezettek aláírás megtagadását is

jegyzőkönyvezni kell, sőt ennek okát szintén fel kell tüntetni. A későbbi eljárások szempontjából fontos a megtagadás körülményeinek tisztázása. A pontos jegyzőkönyvvel el lehet háritani, hogy az a személy, akinek jelenléte az eljárási cselekménynél nem mellőzhető, az aláírása hiányára hivatkozva állítsa megidézésének elmulasztását, és az eljárás szabálytalansága miatt kifogást terjesszen elő. A szabályokból értelemszerűen következik, hogy a felek jegyzőkönyvi előírása alaki kellék, de nem érvényességi feltétel, mert akkor az alá nem írt - aláírásban megtagadott - jegyzőkönyvek érvénytelen, joghatás kiváltásra nem képes iratok lennének.

Számos olyan helyzet van, amikor az adatvédelem szempontjait kell érvényesíteni a helyszíni eljárásokról készített jegyzőkönyv készítésekor. Az adatvédelem a Vht. alapján a tanút és a zárgondnokot illeti meg, lakóhelyük adatát - jegyzőkönyvben való feltüntetésük mellőzése mellett - zárt borítékban kell az iratok között elhelyezni, erről csak a bíróság és a büntetőügyben eljáró hatóság szerezhethet tudomást.

A tanú a végrehajtási eljárásban nem a Pp. X. fejezetébe foglalt bizonyítási eszköz, mivel a végrehajtási eljárásban semmilyen bizonyítás felvétel nem folyik. Más szóhasználat szerint hatósági tanúról van szó, aki az eljárás tényeit szükség esetén bizonyítja [például Vht. 183. § (5) bek.]. A zárgondnok a Vht. 105. §-a alapján a végrehajtást kérő kérelmére kirendelt gondnok, aki a lefoglalt ingóság megőrzését biztosítja - az adós fedezetelvonó cselekményeivel szemben. Védelme ezért indokolt.

A technikai körülmények és eszközök fejlődésével együtt jár, hogy a papír alapú tényrögzítést kiváltják a modernebb, számos sajátos információ rögzítésére alkalmas felvételi eszközök. A Vht. a kép- és hangfelvétel elkészítését nem tiltja, de alkalmazásukat a jegyzőkönyv mellett - azzal párhuzamosan - csak indokolt esetben engedi meg. Sajátos ügyiratkezelés vonatkozik e felvételekre, mivel a végrehajtási ügy irataitól elkülönítve kell őket tárolni, majd 5 év múlva meg kell semmisíteni. Felhasználásuk szintén korlátozott, a bíróság és a büntetőügyben eljáró hatóságnak adhatóak ki, és csak e törvényben nevesített kör tekinthet bele a felvételekbe. Úgy véljük e ponton a törvény módosításra szorul, mivel a modern számítástechnikai és információs technikai rendszerek lehetősége jóval nagyobb, így e lehetőségeket - éppen a végrehajtási eljárás hatékonysága miatt - jobban ki lehetne használni. A Vht.-t módosító novella hatálybalépését követően vált lehetővé a jegyzőkönyv kérelemre vagy hivatalból való kijavítása, illetőleg kiegészítése [Vht. 224. § (2) bek.]. E jogorvoslat a Pp. megfelelő szabályai szerint zajló nemperes eljárás, ezért a Perrendtartás előírásait kell megfelelően alkalmazni.

Kézbesítés

Vht. 36. § (1) A végrehajtó a végrehajtás foganatosításának megkezdésekor a helyszínen adja át a végrehajtható okiratot az adósnak, és egyúttal felhívja őt az azonnali teljesítésre.

(2) Ha a végrehajtást kérő kívánja, a végrehajtható okiratot postán kell kézbesíteni az adósnak.

(3) Ha az adós távolléte miatt a végrehajtható okiratot nem lehetett a helyszínen átadni, ez a végrehajtás foganatosítását nem gátolja. Ilyenkor a végrehajtható okiratot a végrehajtási cselekményről készített jegyzőkönyvvel együtt postán kell kézbesíteni az adósnak.

A végrehajtható okirat kézbesítése, és a végrehajtás foganatosítása

A Vht. fejezeti alcíme a kézbesítés, azonban a törvényhely szabályai és tényállása a végrehajtó kézbesítésére vonatkozó előírások mellett voltaképpen a foganatosítás megkezdésének rendjét tartalmazzák. Mivel a végrehajtó a foganatosítás megkezdése előtt nem köteles az adóssal a végrehajtható okirat tartalmát közölni, az adós - ha csak a végrehajtást kérő ezt nem kérte - a végrehajtás alapját képező végrehajtható okiratról a foganatosítás megkezdésekor értesül. A végrehajtó előzetes bejelentés nélkül jelenik meg az adósnál, és ekkor kézbesíti a végrehajtható okiratot.

Nem túl szerencsés e két eljárási cselekmény egybecsúztatása, a Vht. mégis hatálybalépése óta így rendelkezik. Az igaz, hogy az adósnak a fizetést megtagadó, rosszhiszemű eljárása így könnyebben elhárítható, azonban a törvény szinte megoldhatatlan helyzet elé állítja az adóst akkor, ha egy nagyobb összegű tartozást magától - vagy a végrehajtó helyszíni látogatása alkalmával - ki akar fizetni. A végrehajtói gyakorlat éppen ezért egy közbelső lépcsőt iktatott be az eljárásba, a végrehajtó az okiratot átadva, némi időt engedélyez az adós teljesítésére, esetleg a teljesítés helyszínéül az irodáját jelöli ki. A gyakorlati megoldás amellett, hogy törvénybe ütközik, nem mindig vezet sikerre, sőt fennáll a veszélye annak, hogy az adós ez alatt az idő alatt elrejtí vagonát, megszabadul bankbetétjétől, azaz a végrehajtó éppen szándékával ellenkező hatást ér el.

A foganatosítás a kézbesítéssel kezdődik, de csak akkor, ha a végrehajtást kérő nem kérte a végrehajtható okirat előzetes kézbesítését. Amennyiben a végrehajtást kérő ezt kérte, a végrehajtható okiratot postai úton kell kézbesíteni, az adós tehát a foganatosítás megkezdése előtt tudomást szerezhethet az ellene folyó végrehajtásról. Amennyiben az adós a postai szolgáltató útján kézbesített végrehajtható okiratot - a törvényben írt esetekben és módon - nem veszi át, beáll a végrehajtható okirat kézbesítésének vétele. Amennyiben a végrehajtást kérő nem kér postai kézbesítést, a végrehajtó a foganatosítás megkezdésekor adja át az adósnak a végrehajtható okiratot.

A foganatosítás sajátos rendjéhez hozzátartozik, amennyiben az adós távolléte miatt a végrehajtható okiratot nem lehet átadni az adósnak, a végrehajtó az adós távollétében kezdi meg a végrehajtást. Ebben az esetben a végrehajtó később, a végrehajtási cselekményekről készült jegyzőkönyvvel együtt küldi meg a végrehajtható okiratot az adósnak.

A törvényhely alkotmányossági felülvizsgálata során az Alkotmánybíróság a 994/B/1997. AB határozatában megállapította, hogy a kézbesítés és a foganatosítás megkezdésének egybeesését lehetővé tévő szabályt önmagában nem lehet értékelni, azt a Vht. egyéb rendelkezéseivel összefüggésben kell megítélni. A Vht. a végrehajtást kérőt teszi fő szabály szerint az „ügy urává”, és a végrehajtást kérő azon észlelését részesíti elsősorban védelemben, hogy a követelés teljesítésére még nem került sor. A Vht. a végrehajtást kérőnek a kézbesítéskor biztosított előnyök és jogosítványok mellett jelentős kötelezettségeket is előír, a törvényi kötelezettség elmulasztását pedig anyagi szankciókkal sújtja. Ilyen például a követelés csökkenésének vagy megszűnésének azon esete, amikor a végrehajtást kérő a bejelentését elmulasztja, és ezért kártérítési felelőséggel tartozik [Vht. 40. § (2) bek.]. A Vht. - érvel az Alkotmánybíróság - lehetővé teszi továbbá, hogy az adós okirattal valószínűsítse, hogy a végrehajtandó követelés alaptalan, azt már teljesítették, vagy az megszűnt. Ekkor a végrehajtást kérőnek 15 napon belül nyilatkoznia kell a követelés fennállásáról. Amennyiben a végrehajtást kérő a követelés megszűnését vagy csökkenését nem ismeri el, az adós a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt pert indíthat. Összefoglaló módon az Alkotmánybíróság megállapította: sem az Alkotmányból, sem más jogszabályokból nem lehet levezetni, hogy olyan jogszabályt kellene alkotni, amely szerint a végrehajtható okiratot az adósnak előzetesen postán kell kézbesíteni.

- Vht. 37. § (1) A végrehajtható okiratot és az egyéb végrehajtási iratokat - ha a törvény másképpen nem rendelkezik - a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó általános szabályok szerint kell kézbesíteni.**
(2) A végrehajtó az (1) bekezdésben említett iratokat személyesen is kézbesítheti, ilyenkor a kézbesítésről jegyzőkönyvet kell készíteni. Az eljárás eredménytelensége esetén az (1) bekezdés szerint kell eljárni.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 17. §-a.

A (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 17. §-a; hatályos 2000. szeptember 1-jétől.

A törvényhely megerősíti, a végrehajtható okiratot, és egyéb végrehajtási iratot a postai szolgáltató útján kell kézbesíteni, mivel fő szabály szerint a hivatalos iratok kézbesítése a postai szolgáltató útján történik [Pp. 99. § (1) bek.]. A kézbesítési szabályok jogforrása közé több jogszabály tartozik: így a Pp. 92-102. §-ai mellett alkalmazandó a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 79/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet, a BÜSZ és a 4/2002. OIT szabályzat. Magyarországon - mint az Európai Unió tagállamában - alkalmazni kell az Európai Parlament és Tanács 1393/2007/EK rendeletét a polgári és kereskedelmi ügyekben bírósági és bíróságon kívüli iratok tagállamok közötti kézbesítéséről, valamint az 1965. évi Hágai Kézbesítési Egyezményt, amelyhez Magyarország 2005-ben csatlakozott.

A kézbesítési szabályok betartása nem csak a polgári ügyekben, hanem más - esetlegesen a polgári ügyekkel összefüggő - eljárásokban is alapvető fontossággal bír. A kézbesítési előírások betartása a közigazgatási eljárásban szintén alapvető és garanciális jelentőségű. Mivel a fél részére a határozatot szabályszerűen nem kézbesítették, a fellebbezés előterjesztésének elmulasztása, mint a rendes jogorvoslat kimentésének hiánya, a terhére nem állapítható meg (SZIT-H-PJ-2007-18.).

A hivatalos iratokat mindig tértivevénnyel kell feladni, az átvétel dátuma ebből állapítható meg egyértelműen, és az átvető személye is a tértivevényből ellenőrizhető vissza. Az átvető személyének ellenőrzése jelentőséggel bír, mert ha jogosulatlan személy veszi át a küldeményt, a kézbesítés nem szabályszerű. A küldemény átvételére feljogosított személyekről az előbb felsorolt jogszabályok mellett a Postatv. 16. §-a tartalmaz rendelkezéseket. A Postatv. szerint a címzett helyett a Ptk. szabályai szerint adott meghatalmazás birtokában meghatalmazott, vagy a Ptk. 685. § b) pontjában felsorolt hozzátartozó veheti át a küldeményt. A meghatalmazással rendelkezőt kézbesítési meghatalmazottnak, a hozzátartozó vagy élettárs átvevőt helyettes átvevőnek nevezzük. Ismert még a társasági jogból és az ingatlanjogból, és 2009. január 1-jétől eljárásjogunkban generálisan a kézbesítési megbízott fogalma, akit külföldi érintett (fél vagy társasági tag) esetében a törvényi kötelezettség alapján legitim átvevőnek kell tekinteni.

A postai szolgáltatásokról szóló kormányrendelet meghatározza, hányszor, milyen formában kell kézbesíteni az iratot. Amennyiben átveszik azt, és az arra jogosult vette át, a kézbesítéshez fűződő joghatások beállnak. A joggyakorlatot élesen érintő problémák azonban az át nem vett iratok kapcsán merülnek fel, az eljárásjogoknak biztosítaniuk kell, hogy sikertelen kézbesítés esetében is az eljárás lefolytatható legyen. E törekvéseknek megfelelően vezette be a jogalkotó a kézbesítési vélelem intézményét.

A kormányrendelet előírása szerint a sikertelen kézbesítés egyéb okát is fel kell tüntetni a tértivevényen. Amennyiben a tértivevény a „címezett halála”, „ismeretlen helyre költözött” vagy a „címezett nem ismert” jelzéssel érkezik vissza, a küldemény feladójának más és más intézkedést kell hoznia. Ezen okokat a Postatv. a kézbesítés akadályaként említi. A kézbesítés akadályának felmerülésekor minden esetben elsősorban az érdekelt felet kell értesíteni. Amennyiben a „címezett halála” jelzéssel érkezett vissza a küldemény, az eljárási jogutódlás kérdéseinek tisztázása miatt más intézkedéseket is meg kell és meg lehet tenni, esetleg a végrehajtási eljárás szünetelését kell megállapítani [Vht. 52. § b) pont]. Hasonlóan sajátos intézkedéseket kell tenni, ha a kézbesítés azért nem sikerült, mert a címezett a bejelentett címen ismeretlen, vagy onnan ismeretlen helyre költözött.

A törvényhely szerint a végrehajtó mind a végrehajtható okiratot, mind az egyéb végrehajtási iratot személyesen is kézbesítheti. A jogirodalom alapján e kézbesítési módot el kell határolnunk a Vht. 31/D. §-a alatt szabályozott esettől. Egyfelől a jelen törvényhely minden végrehajtási iratra engedélyezi a végrehajtó személyes kézbesítését, a Vht. 31/D. §-a csak a szakasz (1) bekezdésébe sorolt és a (6) bekezdésében felhatalmazott külön jogszabályba tartozó iratokra. A Vht. 31/D. §-a alatti eljárásra külön jogszabály vonatkozik, a jelen szakaszra nem. A külön jogszabály [250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet] előírása szerint a Vht. 31/D. §-a alatti kézbesítéskor külön alakítható szabályozott formanyomtatványt kell kitölteni, jelen esetben a törvény megelégszik a jegyzőkönyv felvételével. A jelen törvényhely eljárása egy már elrendelt, folyó eljárásra vonatkozik, a Vht. 31/D. §-ának rendelkezése egy előzetes eljárásban történő kézbesítés.

Vht. 37/A. § A végrehajtás során kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelem előterjesztésének - kivéve a Pp. 99/B. §-ában foglalt esetet - nincs helye.

Jegyzet: a 37/A. §-t beiktatta a 2004. évi LXV. törvény 8. §-a; hatályos 2004. július 15-étől. Alkalmazására lásd még a 2004. évi LXV. törvény 17. § (2) bekezdésének a) pontját.

A vélelem eljárási és anyagi jogunk történetileg régóta ismert és alkalmazott intézménye. A polgári perjogban a vélelem (praesumptio) „lényegét tekintve a bíróhoz címezett felhívás, hogy egy, a bizonyítandó tényállás körén kívül eső tény bizonyítása esetén valamilyen meghatározott releváns tényt az ellenkező bizonyításig valónak fogadjon el.” (Kengyel Miklós: *Magyar Polgári Eljárásjog. Osiris Kiadó. Budapest. 2006. 282. o.*). Ha ezt a „felhívást” jogszabály intézi a bíróhoz, törvényes vélelemről beszélünk, szemben az ún. természetes vélelemektől. A jogszabályok kizárhatják, illetve megengedhetik a vélelemmel szembeni ellenbizonyítást, így megkülönböztetünk megdönthető és megdönthetetlen vélelmeket.

A kézbesítési vélelem esetében arról van szó, hogy a jogszabály alapján, a jogszabályban meghatározott feltételek mellett bekövetkezett kézbesítési kísérlet esetében mindaddig kézbesítettnek kell tekinteni az iratot, amíg valaki a jogszabályban meghatározott okokra és feltételekre hivatkozva feloldja a jogi tényállás relevanciáját. Az iratot tehát valójában nem kézbesítették - a címezett nem vette át -, ám mégis kézbesítettnek kell tekinteni, ezért a kézbesítéssel együtt járó joghatások - például fellebbezési, teljesítési határidő megnyílt - beállnak.

A kézbesítési vélelem a Pp. szabályai szerint megdönthető vélelem. A kézbesítési vélelem megdöntését a címezett, mint kérelmező külön nemperes eljárásban kérheti a bíróságtól, vagy a küldemény feladójaként szereplő más szervezettől.

A jogszabályok a címezett magatartására visszavezethető sikertelen kézbesítési helyzetként alapvetően két esetet szabályoznak. Az egyik esetben a címezett megtagadta az átvételt. Ekkor az iratot a kézbesítés napján kézbesítettnek kell tekinteni. A kézbesítési vélelem beálltát a bíróság nem állapíthatja meg akkor, ha a kézbesítés helyettes átvevő részére történt, és a helyettes átvevő az ellenérdekű fél volt.

Az átvétel megtagadásának esetében önhiba hiányára hivatkozva voltaképpen nincs lehetőség a kézbesítési vélelem megdöntésére. Akkor azonban, ha a kézbesítés szabálytalan volt, vagy az ellenérdekű fél, mint helyettes átvevő tagadta meg az átvételt, a kézbesítési vélelem megdönthető, illetőleg beállításának megállapítását mellőzni kell.

A kézbesítési vélelem beállításának másik esete, ha a második értesítés után az irat „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza a feladóhoz. A „nem kereste” jelzés után a vélelem megdöntését nem csak a szabálytalan kézbesítésre lehet alapítani, hanem kezdeményezni lehet akkor is, ha a kézbesítés más okból volt eredménytelen. Lényegi feltétel az önhiba hiánya, hiszen ha a sikertelen kézbesítés visszavezethető a címezett felróható (szándékos vagy gondatlan) magatartására, a kézbesítési vélelem megdöntése nem vezethet eredményre.

A kézbesítési vélelem megdöntését kizárólag a címezettnek kell és lehet kezdeményezni. A kérelmet annál a bíróságnál, vagy eljáró szervnél kell előterjeszteni, amelynek eljárása alatt a kézbesítés történt. A kézbesítő és az eljáró bíróság nem mindig esik egybe, ilyenkor a kézbesítő bíróságnál vagy szervnél lehet előterjeszteni a kérelmet.

A kérelem előterjesztésére a Pp. szubjektív és objektív határidőt állapít meg. 15 napon belül kell előterjeszteni a kérelmet, amit a kézbesítési vélelem beálltáról való tudomásszerzéstől kell számítani. 6 hónap eltelte után azonban akkor sem lehet a kérelmet előterjeszteni, ha a tudomásszerzés később történt. Az elkésztett előterjesztett kérelmet érdemi vizsgálat nélkül, hivatalból el kell utasítani. Egy kivételt tesz a törvény: amennyiben a kézbesítési vélelem beállta az eljárást megindító irat kézbesítéséhez kapcsolódik, a fél a kérelmet az eljárás folyamatban léte alatt a kézbesítési vélelem beállításától való tudomásszerzést követő 15 napon belül előterjesztheti.

A Pp. szűkítést tartalmaz a kérelmezők körére vonatkozóan. Jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság címzett ugyanis csak a kézbesítés szabálytalanságára hivatkozhat, az egyéb okból kézbesíthetlenségre nem.

A kérelemben a félnek elő kell adni azokat a tényeket, körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják, vagy az önhiba hiányát valószínűsítik.

Két eset lehetséges, vagy helyt ad a bíróság a kérelemnek, vagy elutasítja azt. Amennyiben - érdemi vizsgálat eredményeképpen - elutasítja, határozata ellen fellebbezésnek van helye. A helyt adó határozat ellen külön fellebbezés nincsen, az ügyet befejező érdemi határozatot támadó fellebbezésben lehet megtámadni.

Amennyiben a bíróság vagy az eljáró szerv helyt ad a kérelemnek, a jogkövetkezmények attól függenek, milyen okra hivatkozva terjesztette elő a kérelmező kérelmét.

Amennyiben a kézbesítés szabálytalanságára hivatkozott a fél, a Pp. szerint a vélelmezett kézbesítéshez fűződő jogkövetkezmények hatálytalanok, a kézbesítést, a már megtett intézkedéseket, eljárási cselekményeket a fél kérelmében foglaltaknak megfelelően meg kell ismételni.

Amennyiben a másik okra hivatkozik a kérelem, akkor csak a kézbesítést kell megismételni. A kérelem előterjesztésére és elbírálására - figyelembe véve a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló nemperes eljárás speciális szabályait - a mulasztás igazolására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

A Vht. sajátos szabályaiból következően a végrehajtás során kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelem előterjesztésének - kivéve a Pp. 99/B. §-ában foglalt esetet - nincs helye. A Pp. 99/B. §-a szerint a kézbesítési vélelem akkor dönthető meg, ha a kézbesítési vélelem beálltára tekintettel a végrehajtandó határozat vált jogerőssé vált. Ekkor az adós a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt, a határozat végrehajtására irányuló eljárásról való tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül a kézbesítési vélelem megdöntése iránt kérelmet nyújthat be az első fokú határozatot hozó bíróságnál. Ha a végrehajtási eljárás megindult, a kérelem már csak a Pp. 99/B. § (1) bekezdés alapján terjeszthető elő.

A kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet harminc napon belül el kell bírálni, az elbírálásra a kézbesítési vélelem megdöntésére vonatkozó általános szabályok vonatkoznak. Amennyiben a címzett ellen a jogerős határozat alapján a bírósági végrehajtást megelőzően pénzforgalmi úton történő behajtást kezdeményeztek, és arról tudomást szerzett, a kézbesítési vélelem megdöntése iránt szintén e törvényhely szerint terjeszthet elő kérelmet, a pénzforgalmi úton történő behajtásról való tudomásszerzésétől számított 15 napon belül.

A fizetési meghagyásos eljárásra a 2009. évi L. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

Vht. 37/B. § (1) Ha a végrehajtást kérő belföldön lakóhellyel nem rendelkezik, a végrehajtási kérelem benyújtásával egyidejűleg kézbesítési megbízottat kell megjelölni. A kézbesítési megbízott ügyvéd, valamint magyarországi székhellyel, illetve lakóhellyel rendelkező szervezet vagy természetes személy egyaránt lehet. A végrehajtási kérelemhez mellékelni kell a kézbesítési megbízott megbízását, illetve a megbízatás elfogadását igazoló okiratot. A kézbesítési megbízott feladata, hogy a végrehajtási eljárásban keletkezett, a végrehajtást kérő részére kézbesítendő iratokat átvegye, és azokat a megbízó részére továbbítsa.

(2) Amennyiben a végrehajtást kérő részére szóló irat az (1) bekezdésben meghatározott módon kerül kézbesítésre, azt a kézbesítési megbízott által történő átvételt követő ötödik napon kell a végrehajtást kérő részére kézbesítettnek tekinteni.

(3) Amennyiben a végrehajtást kérő kézbesítési megbízottat nem jelöl meg, vagy az (1) bekezdésben meghatározott iratokat a kézbesítési megbízott részére kézbesíteni nem lehet, az iratot hirdetmény útján kell kézbesíteni. A Pp. 102. § (2) és (5)-(7) bekezdéseit megfelelően alkalmazni kell.

(4) Nem kell kézbesítési megbízottat megjelölni a 861/2007/EK rendelet szerinti határozat végrehajtására indult eljárásban.

Jegyzet: a 37/B. §-t beiktatta a 2005. évi XXXVI. törvény 7. §-a; hatályos 2005. május 28-ától.

A (4) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 6. §-a; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A kézbesítési megbízott

A kézbesítési megbízott, mint a hivatalos iratok átvételére általánosan feljogosított címzett eljárásjogunkban csak 2009. január 1-jétől vált ismertté és intézményesen szabályozott kézbesítési szereplővé. Ezt megelőzően a cégeljárásban, a földhivatali eljárásban, és a 2005. május 28-ától a végrehajtási eljárásban találhattunk erre vonatkozó szabályokat.

A végrehajtási eljárás szabályrendszerébe a kézbesítési megbízottat a 2005. évi XXXVI. törvény 7. §-a iktatta be, amely jogszabály az 1965. november 15-én Hágában kelt Egyezmény (a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről) kihirdető jogszabálya volt. A szabályok megalkotására a közösségi jog magyarországi alkalmazása miatt is szükség volt, mivel a 44/2001/EK rendelet 40. cikk (2) bekezdése szerint a kérelmezőnek a határozat végrehajtására felhívott bíróság illetékességi területén található kézbesítési címet kell megadnia. Ha azonban annak a tagállamnak a joga, amelyben a kérelmező a végrehajtást kéri, az ilyen cím megadásáról nem rendelkezik, a kérelmező kézbesítési meghatalmazottat jelöl ki. A kézbesítési megbízott meghonosításával a Vht. alkalmas lett - amennyiben a végrehajtást kérő fél külföldi - a közösségi és a nemzetközi magánjogi eljárásokban megállapított kötelezettségek magyarországi végrehajtására.

A kézbesítési megbízottnak a Vht. által biztosított jogköre részben eltér a Pp. 2009. január 1-jétől hatályos szabályaitól. A Pp. szerint kézbesítési megbízott magyarországi lakóhellyel, illetve székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy (jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság), így különösen ügyvéd (ügyvédi iroda) lehet [Pp. 100/A. § (7) bek.]. A Vht. törvényhelye szerint kézbesítési megbízott ügyvéd, valamint magyarországi székhellyel, illetve lakóhellyel rendelkező szervezet vagy természetes személy lehet.

Különböző a megbízás létesítéséhez szükséges okiratok jogi státusa is. A Vht. csak okiratot említ, a Pp. teljes bizonyító erejű magánokiratról vagy közokiratról szól [Pp. 100/A. § (1) bek.].

A Vht. szerint kézbesítési megbízott a végrehajtást kérő oldalán jár el, az adós oldalán - a dolog természetéből eredően - nem léphet fel. Nem igazából különbözik azonban a kézbesítési megbízottak feladatköre, a kézbesítési megbízottnak ugyanis - mind a Pp.-ben, mind a Vht.-ban - a végrehajtási eljárásban keletkezett, és a végrehajtást kérőnek címzett, részére kézbesítendő iratokat kell átvennie, majd az átvett iratokat a megbízója részére kell továbbítania.

Egy speciális vélelem kapcsolódik a kézbesítési megbízott eljárásához, a neki kézbesített iratokat az átvételt követő ötödik napon kell a végrehajtást kérő részére kézbesítettnek tekinteni.

A Vht. nem zárja ki a hirdteményi kézbesítés igénybevételét akkor, ha a végrehajtást kérő nem jelöl meg kézbesítési megbízottat. Ezt a Pp. 102. § (2) és (5)-(7) bekezdéseinek megfelelő alkalmazásával rendeli el.

A Pp. - Vht. által felhívott - rendelkezései 2009. január 1-jétől módosultak. A 2008. évi XXX. törvény számos ponton alkalmassá tette a hirdteményi kézbesítést arra, hogy - eltüntetve a joghézagokat - az ügyeket el lehessen intézni ismeretlen helyen tartózkodó, vagy magyarországi lakóhellyel, kézbesítési megbízottal nem rendelkező fél esetében is. A Pp. 102. § (2) bekezdése szerint, ha a fél olyan államban lakik, amely a kézbesítéshez jogsegélyt nem nyújt, de amellyel a postai forgalom fennáll, a hirdteményt - lehetőleg ajánlott levélként - a fél ottani címére is meg kell küldeni. Amennyiben a hirdteményi kézbesítésre a kézbesítési megbízott hiánya miatt kerül sor, és a fél olyan államban lakik, amellyel a postai forgalom fennáll, a hirdteményt ajánlott levélként a fél ottani címére is meg kell küldeni.

Hirdteményi kézbesítés esetében az iratot - amennyiben a bíróság másként nem rendelkezik - a bíróság hirdetőtábláján való kifüggesztéstől számított tizenötödik napon kell kézbesítettnek tekinteni.

A végrehajtási eljárásban elrendelt hirdteményi kézbesítésekről az eljáró bíróságnak számítógépes nyilvántartást kell vezetnie, amelyben rögzíti a bíróság nevét, az ügy számát, az utolsó ismert lakóhely (székhely) megjelölésével a fél nevét, akinek részére a kézbesítés hirdtemény útján történt, továbbá azt az okot, amelynek következtében a kézbesítés szükségessé vált, illetve a kézbesítés megtörténteire vonatkozó vélelem beálltának időpontját.

Az országosan összekapcsolt számítógépes közhiteles nyilvántartást az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala kezeli, az abban foglalt adatokról az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala jogszabályban meghatározott költségterítés ellenében a felvilágosítást kérő személyére vonatkozóan, kérelmére felvilágosítást ad. Más személy kérelmére felvilágosítás csak akkor adható, ha a bíróság, ügyészség, a nemperes eljárást lefolytató közjegyző vagy közigazgatási szerv törvényben meghatározott feladatainak teljesítéséhez, illetve a felvilágosítást kérő személynek törvényben biztosított jogai gyakorlásához szükséges. A törvényes jogcímet valószínűsíteni kell. Ilyen esetben az adatszolgáltatás tényét a számítógépes rendszerben oly módon kell rögzíteni, hogy az adatszolgáltatás időpontja, jogcíme és az adat felhasználója megállapítható maradjon. A jogellenes adatkérés és felhasználás jogkövetkezményeit a felvilágosítást kérő viseli.

A hirdteményi kézbesítés új szabályai kiküszöbölték a közösségi jogban, a kézbesítési rendeletből eredő fogyatékoságot is. A 1348/2000/EK rendelet, majd az azt felváltó új kézbesítési rendelet, az Európai Parlament és Tanács november 13-i 1393/2007/EK rendelete nem alkalmazható ugyanis akkor, ha az irat címzettje ismeretlen. Mivel a korábbi szabályok külföldi fél esetében nem tették lehetővé a hirdteményi kézbesítést, a közösségi

jogszolgáltatás akadozott. 2009. január 1-je után azonban a polgári és kereskedelmi ügyekben, tagállami relációban az ismeretlen fél esetében hirdetményi kézbesítésnek van helye, így az ügyek elintézésnek ezen akadályja megszűnt.

A fizetési meghagyásos eljárásokra a 2009. évi L. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

Kivétel a 861/2007/EK rendelet alapján

A kivételt teremtő rendelkezést a 2008. évi XXXIX. törvény iktatta be a Vht.-ba, és 2008. augusztus 1-jétől hatályos. A 861/2007/EK rendelet a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló rendelet. Preambulumának 32. pontja szerint - tekintettel az egyszerűség és a költséghatékonyság céljaira -, a végrehajtást kérő fél nem kötelezhető arra, hogy rendelkezzen - a tagállam nemzeti jogával összhangban a végrehajtási eljárásra jogosult képviselőn kívül - meghatalmazott képviselővel vagy lakcímmel a végrehajtási eljárásban. A preambulumban lefektetett alapelvet a 21. cikk (3) bekezdése konkrét jogszabályi előírássá változtatta. Ezért nem kell kézbesítési megbízottat megjelölni a 861/2007/EK rendelet szerinti határozat végrehajtására indult eljárásban.

A végrehajtást kérő részvétele az eljárásban

Vht. 38. § (1) A végrehajtást kérő részt vehet a végrehajtási eljárási cselekmények foganatosításánál, az adós és más személyek sem akadályozhatják meg a végrehajtást kérőt e jogának gyakorlásában.

(2) Ha a végrehajtást kérő kívánja, őt a végrehajtási eljárási cselekmények időpontjáról előzetesen értesíteni kell.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 18. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtást kérő rendelkezési joga és személyes részvétele a végrehajtási eljárásban

A végrehajtást kérő - az Alkotmánybíróság meghatározása szerint - az „ügy ura”, aki a végrehajtási eljárásban félként vesz részt, s akinek a Vht. széles körű rendelkezési jogkörét biztosít. A törvényhely a végrehajtást kérő egyik speciális jogosítványát, a végrehajtási cselekmények foganatosításakor megvalósuló személyes jelenlétet szabályozza. A végrehajtást kérő a végrehajtási lapon (külön rovatban) előzetesen jelezheti a végrehajtónak részvételi szándékát, ekkor őt a végrehajtási cselekményekről előzetesen értesíteni kell. A végrehajtást kérő később is bejelentheti részvételi szándékát, ekkor őt a bejelentést követő - személyes jelenlétre lehetőséget adó - végrehajtási cselekmények időpontjáról és helyszínéről kell értesíteni. A (2) bekezdés szerint azonban az értesítést megküldése és a személyes jelenlét nem feltétlenül kapcsolódik egymáshoz, a végrehajtást kérőnek azokról az eljárási cselekményekről is információt kell adni, ahol nem kíván személyesen részt venni.

A végrehajtást kérőt, ha részt vesz a végrehajtási eljárási cselekmények foganatosításánál, az adós és más személyek nem akadályozhatják e jogának gyakorlásában. Fordítva annyiban igaz, hogy a végrehajtást kérő nem veheti át a végrehajtó jogkörét, így például ingó foglalásnál nem utasíthatja a végrehajtót, ugyanakkor elhangzott kérelmeiről és nyilatkozatairól jegyzőkönyvet kell felvenni.

A végrehajtást kérő nem csak személyesen lehet jelen a végrehajtási cselekmények foganatosításánál, hanem képviselő útján is eljárhat. Jogi képviselő igénybevételekor a jogi képviselő a vonatkozó jogszabály alapján [12/1994. (IX. 8.) IM rendelet] díjazásra tarthat igényt, amit az adós tartozik viselni. Személyes jelenlét, vagy más, nem jogi képviselő meghatalmazott igénybevételekor a megjelenés költségei nem háríthatóak át az adósra.

Amennyiben a végrehajtást kérőnek jogi képviselője van, és a végrehajtási cselekményről a végrehajtást kérő kapott értesítést, a végrehajtást kérő jogi képviselője távolléte esetében is gyakorolhatja a jogait (BH1997. 349.).

Változás a felek személyében

Vht. 39. § (1) Ha a végrehajtást kérő vagy az adós személyében változás állt be, a végrehajtható okirat kiállítása előtt a kiállításra jogosult bíróság (hatóság), ha pedig a változás a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki, a végrehajtást foganatosító bíróság a jogutódlás kérdésében - szükség esetén a felek és a jogutódok meghallgatása és bizonyítás után - végzéssel (határozattal) dönt.

(2) Ha a végrehajtó tudomást szerzett a felek személyében történt változásról, a végrehajtási ügyet beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

(3) Ha a végrehajtó a végrehajtás foganatosítása előtt az adós haláláról szerzett tudomást, erről tájékoztatja a végrehajtást kérőt, és az ügyet a jogutódlás kérdésében való döntés végett az ő kívánására terjeszti be a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

(4) Ha a végrehajtó a végrehajtás foganatosításakor szerzett tudomást az adós haláláról, és az adós hagyatékában végrehajtás alá vonható vagyontárgy van, a végrehajtó a végrehajtást foganatosítja, az adós ismeretlen jogutóda részére ügygondnokot rendel, és az iratokat betérjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

(5) A (4) bekezdésben említett esetben a lefoglalt vagyontárgy a bíróság döntése után és attól függően értékesíthető. A romlandó dologt ilyenkor is azonnal értékesíteni kell.

(6) Ha a végrehajtó a végrehajtást kérő haláláról szerzett tudomást, és a jogutódja ismeretlen, a behajtott összeget bírósági letétbe helyezi.

A jogutódlás

A jogutódlás fogalma nagy általánosságban úgy határozható meg, mint a jogok átszállása egyik személyről vagy jogi személyről a másikra. A jogok átszállásának szabályai jogterületenként változnak, ahogy a változik a jogok átszállásának módja, következménye is. A munkajogban például a munkáltatói jogutódlás sajátos munkajogi helyzetet teremt a munkaviszonyban érintettek között, azonban a munkáltatói jogutódlás módját meghatározhatják polgári jogi és kereskedelmi jogi (társasági jogi) szabályok. A jogutódlás ugyanakkor végbemehet hatósági határozattal, így mind a közigazgatási szervek jogutódai, mind a közigazgatási hatósági eljárás ügyfeleinek jogutódai hatósági határozat alapján léphetnek jogutódként a közigazgatási szerv, illetve a közigazgatási hatósági eljárás ügyfél pozíciójába.

A jogutódlás alapvetően anyagi jogi kérdés. A jogutódlás jogi természetét a Ptk., a Gt. vagy más a polgári anyagi jog területére tartozó jogszabályok határozzák meg. A jogutódlás során a jogutód (általában) a jogelőd helyzetébe kerül, mindazok az anyagi jogi jogok és kötelezettségek, melyek a jogelődöt illették, megilletik a jogutódot. E fő szabály alól a jog számos kivételt tesz, az örökös például csak a hagyaték erejéig felel az örökhagyó tartozásaiért. Jogutódlást egyébként kiválthatja jogügylet is (engedményezés, adásvétel), ekkor a felek akarata hozza létre a változást.

A jogutódlás szabályai különbséget tesznek élők közötti, és halál esetére szóló jogutódlás között. A kialakult jogi fogalomhasználat szerint a természetes személy halál esetére vonatkozó jogutódlásával egy tekintet alá esik, ha a jogi személy jogutóddal szűnik meg, hiszen a jogutód nélküli megszűnés (felszámolás) esetében értelemszerűen nem beszélhetünk jogutódlásról. Azonban mind a természetes, mind a jogi személyek különböző jogi cselekményekkel jogutódot nevezhetnek meg, jelölhetnek ki (például adásvétel). Számos különös szabályt ismerünk ugyanakkor a természetes személy halálára bekövetkező egyetemleges jogutódlásról, e szabályokat összefoglalóan az öröklési jog tartalmazza.

A jogutódlás során egy adott, konkrét jogviszonyban a jogutód a jogelőddel azonos jogi pozícióba kerül. Ezért fontos a jogviszony jellege, hiszen a jogutódlás bekövetkezéséhez egyáltalán nem szükséges a jogelőd jogalanyiségének megszűnése. Így az engedményezés a nélkül változtatja meg a jogosult személyét, és biztosítja a jogutód számára a jogelőd jogi pozícióját, hogy a jogelőd megszűnne (vagy meghalna), avagy egyéb jogviszonyaiban szintén jogutódlás következne be.

Az eljárásjogok a maguk szabályaival az anyagi jogviszonyokban létrejött, lezajlott, végbement jogutódlás eljárásjogi következményeit (eltekintve most néhány kivételtől) rendezik. Ezért jellemző módon a változások a felek személyében címszavak alatt helyezik el a jogutódlás esetére vonatkozó eljárás szabályait. A megfogalmazás önmaga utal arra, eljárásjogilag csak a peresített jogviszonyban beálló jogutódlás, vagy a végrehajtási eljárásban az adós és a végrehajtást kérő közötti fizetési kötelezettséget tartalmazó jogviszony jogalanyainak megváltozása a releváns (egyúttal a szabályozandó probléma), nem pedig maga az anyagi jog szabályai szerint lezajlott jogutódlás.

Az eljárásjogok a maguk szabályrendszerükkel leképezik az anyagi jogi jogutódlás lehetséges módjait és változatait, egyúttal hozzáteszik annak az eljárásjogi területnek a különös és speciális szabályait, ahol az anyagi jogutódlás következményeit kezelni kell. Így megkülönböztetnek élők közötti és halál esetére szóló jogutódlást, s tekintettel vannak arra, ha az egyik vagy ha a másik eljárás jogalany (felperes - alperes, adós - végrehajtást kérő) oldalán következett be a jogutódlás. Ennek köszönhetően például a perkódexünk megengedi a felperes halála esetére a felperesi jogutód perbe vonását, megteremtve ezzel a kényszerű felperesi perpozíció ritka kivételét [Pp. 61. § (1) bek.].

Mivel az eljárásjogok maguk is jogokat és kötelezettségeket rendelnek az eljárás jogviszony alanyainak eljárás pozíciójához, az anyagi jogviszonyokban bekövetkezett változások egyúttal sajátos eljárás jogutódlást eredményeznek. Az eljárás jogviszony alanyainak cseréje a jogutódot éppúgy a jogelőd pozíciójába helyezi, mint az anyagi jogutódlás esetében, azonban a jogutód jogi helyzetét az adott eljárás jog szabályai határozzák meg. A Pp. 62. § (3) bekezdése például az élők közötti jogutódlást szabályozva kifejezetten kimondja, hogy a jogutód a perből elbocsátott jogelődjének helyébe lép, s a jogelőd elbocsátásáig végzett perbeli cselekmények és az addig meghozott bírói határozatok vele szemben is hatályosak.

Az eljárásjogi jogutódlás a végrehajtási eljárásban

Jogutódlásra nem csak a polgári peres eljárásokban kerülhet sor, hanem a perekben hozott ítéletek és határozatok végrehajtása során is elképzelhető az adós vagy a végrehajtást kérő halála, jogi személyiségű gazdasági társaság (adós vagy hitelező) jogutódlással történő megszűnése. A gazdasági társaságok szétválása esetén az átalakulásra vonatkozó közös szabályokat alkalmazni kell, az átalakulás pedig a jogalanyiságot nem érinti, így az átalakuló társaságok jogképességgel, ezzel összefüggésében perbeli jogképességgel rendelkeznek. Amennyiben a szétválásról a per időtartama alatt a társaság már határozott, a cégbírósági bejegyzés azonban csak az ítélet jogerőre emelkedése után történt meg, a jogutódok megállapításáról a bíróságnak a végrehajtási eljárásban kell határoznia (*BDT2001. 547.*).

A Vht. a változás a felek személyében cím alatt a végrehajtási eljárás - mint nemperes eljárás - alatt bekövetkező jogutódlás következményeit rendezi. Jóllehet a végrehajtási eljárást megelőző alapeljárásban (polgári perben) legtöbbször ugyanazok a felek, mint a végrehajtás során, ám - figyelembe véve a valóságos tapasztalatokat - a Vht.-nak speciális és a különböző eseteket lefedő szabályokkal kell kezelnie a felek személyében bekövetkezett változásokat.

A jogutódlásnak, bár az alapvetően anyagi jogi kérdés, számos speciális tényállása a végrehajtási eljárásban jelenik meg. Amennyiben a felszámoló a zárómérlegben szereplő jogerős határozaton alapuló be nem hajtott követelést a hitelezőre engedményezi, a hitelező - mint végrehajtást kérő - által ezen összegre a kért végrehajtási lap kiállítása nem tagadható meg. A bíróságnak meg kell állapítania a jogutódlást, és a végrehajtási kérelem egyéb jogszabályi feltételeit kell vizsgálnia a végrehajtás elrendeléséhez (*BDT2008. 1752.*).

Döntés a jogutódlásról

A végrehajtási eljárásban a jogutódlás anyagi jogi hátterének vizsgálata nem mellőzhető. Ennek tulajdonítható, hogy a jogutódlás kérdésében mindig bíróság dönt. A közjegyző által elrendelt végrehajtás esetében a Vht. 32/E. § (1) bekezdése alapján a közjegyző eljárási kötelezettségei azonosak a bíróságéival. A bíróságnak minden esetben végzést kell hoznia a jogutódlásról. Önmagában az a tény, hogy a jogutódlás tényét közokirat (például közjegyzői okirat) tartalmazza, nem teszi a bírósági végzés meghozatalát szükségtelenné. Minden esetben szükséges, hogy a bíróság a jogutódlás tényét megállapítsa (*BDT2000. 259.*). A jogutódlás körében a bíróság nem vizsgálhatja azt, hogy a végrehajtási eljárás tárgyát képező tartozás fennáll-e avagy megszűnt. A jogutód személyének megállapítása nem azonos az örökös, mint jogutód tartozásért fennálló felelősségének megállapításával (*BDT2000. 156.*).

Amennyiben a végrehajtás foganatosítása alatt következik be az adós (végrehajtást kérő) halála vagy gazdasági társaság jogutódlással történő megszűnése, a végrehajtónak az ügyet be kell terjeszteni a végrehajtást foganatosító bírósághoz, ő maga - a jogutódlás tényének megállapításával kapcsolatban - semmilyen határozatot nem hozhat.

Amennyiben a végrehajtást kérő vagy az adós személyében a végrehajtható okirat kiállítása előtt áll be változás a végrehajtható okirat kiállítására jogosult bíróságnak kell döntenie a jogutódlás kérdésében.

Amennyiben a változás a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki, a végrehajtást foganatosító bíróság határoz. Ha a végrehajtónak a felek személyében, a végrehajtás foganatosítása alatt bekövetkezett változások jutnak a tudomására, a végrehajtási ügyet a jogutódlás kérdésében szükséges határozat meghozatala végett a végrehajtást foganatosító bírósághoz kell előterjeszteni. Ugyancsak ez a bíróság az illetékes akkor, ha a végrehajtó a végrehajtás elrendelése után, de a végrehajtás foganatosítása előtt szerez tudomást a (természetes személy) adós haláláról.

Az eljárás során a bíróságnak (szükség esetén) meg kell hallgatnia a jogutódlás kérdésében a feleket és a jogutódokat. Csak akkor hozhat a jogutódlást megállapító döntést, amennyiben bizonyítást vesz fel. A meghallgatásra és a bizonyítás felvételre a Pp. szabályai megfelelően alkalmazandóak. Az eljárás polgári nemperes eljárás, az eljárásban hozott végzés ellen ugyancsak a Pp. szabályai szerint terjeszthető elő jogorvoslat. Amennyiben a bíróság a felek meghallgatása nélkül hozza meg döntését, határozata jogszabályt sért (*BH2003. 200.*).

A jogutódlás nem következik be automatikusan minden esetben a végrehajtási eljárásban, e kérdéskört vizsgálva a bíróságnak figyelembe kell vennie a követelés jellegét. A bírói gyakorlat a pénzbírság behajtása érdekében foganatosított végrehajtás esetén kizárta a jogutódlás lehetőségét, így a megbírságot személy örököse ellen nem lehet végrehajtást vezetni a bíróság behajtása végett. Ugyanakkor más bünyogi követelésekkel kapcsolatban felmerülhet a jogutódlás.

Jogutódlási helyzetek a végrehajtási eljárásban

A Vht. több szempont, több jogi helyzet szerint szabályozza a felek személyében bekövetkező változásokat. Nem mindegy, mikor kerül sor a változásra, de az alkalmazandó szabályok függenek a jogutódlást kiváltó körülményektől.

A végrehajtást foganatosító bíróság dönt a jogutódlás kérdésében akkor, ha a végrehajtó a végrehajtás elrendelése után, de a végrehajtás foganatosítása előtt szerez tudomást az adós haláláról. A törvényi tényállás a természetes személyiségű adós elhunytja esetében alkalmazandó, a nem természetes személy esetében történő alkalmazásra nincs

utaló szabály. Ekkor a végrehajtást kérőtől függ, kér-e döntést a jogutódlás kérdésében, mert a végrehajtó csak az ő kifejezett kívánságára terjeszti elő az ügyet a foganatosító bírósághoz. Amennyiben a végrehajtást kérő nem kéri a végrehajtási ügy bírósághoz történő előterjesztését, a Vht. 52. § b) pontja alapján az eljárás szünetel.

Külön esetként szabályozza a Vht. azt a helyzetet, amikor a végrehajtó a végrehajtás foganatosításakor szerez tudomást az adós haláláról, és - konjunktív feltétel - van az adós hagyatékában végrehajtás alá vonható vagyon. A végrehajtó ekkor nem állíthatja le, nem szüntetheti meg, nem szüneteltetheti a foglalat, hanem a végrehajtást - ügygondnok egyidejű kirendelésével - foganatosítani kell. A (3) bekezdésben szabályozott esettől eltérően tehát ekkor a végrehajtó már megkezdte foglalat, a vagyoni kényszer alkalmazása részben megtörtént, vagy éppen folyamatban van.

A törvény rendkívül röviden szabályozza azt az esetet, ha a végrehajtó a végrehajtást kérő haláláról szerez tudomást. A végrehajtónak az általános tényállás szerint kell eljárnia, a speciális tényállás csak akkor alkalmazandó, ha a végrehajtást kérő jogutódja ismeretlen. Ekkor a behajtott összeget bírósági letétbe kell helyeznie.

A jogutódlás a végrehajtási gyakorlatban főleg a gazdasági társaságok esetében okoz gondokat. Mivel a Gt. megengedi, a gazdasági társaságok átalakulása során több jogutód is létrejöhethet, sőt több különböző típusú gazdasági társaság keletkezhet, ezért akár az adós, akár a végrehajtást kérő oldalán vizsgálni kell a jogutódok felelősségét, teljesítőképességük arányait. Külön kell azt a problémát vizsgálni, amennyiben a több jogutód az ország más és más területén működik tovább, hogy alakul a végrehajtást foganatosító bíróságok illetékessége, melyik végrehajtó jár el. A Vht. 225. § (6) bekezdés szerint a végrehajtást foganatosító bíróságnak azt a bíróságot kell tekinteni, amely mellé az eljáró önálló bírósági végrehajtót kinevezték. A végrehajtókra vonatkozó kollíziós helyzetet a Vht. 33. §-a alapján lehet megoldani.

Ügygondnok kirendelése

Az adós védelme, jogainak biztosítása érdekében, amikor az örökös személye nem ismert, a végrehajtónak ügygondnokot kell kirendelnie, és az iratokat be kell terjesztenie a végrehajtást foganatosító bírósághoz. Amennyiben a bíróság dönt a jogutódlásról, és megállapítja azt, a lefoglalt vagyontárgyak értékesíthetők. Az értékesítés során a végrehajtás speciális szabályai mellett figyelembe kell venni az öröklés jellegéből fakadó polgári jogi előírásokat (örökös felelősségének mértéke).

Amikor az örökös ismert, de a végrehajtó a végrehajtás foganatosítása alatt szerez az adós haláláról tudomást, szintén folytatnia kell a foglalat, majd az iratokat be kell terjesztenie a bíróságra, anélkül azonban, hogy az ügygondnokot kirendelésére sor kerülne.

Az ügygondnok kirendelésére a Vht. 46. §-a tartalmaz előírásokat. Az ügygondnok jogállására viszont a Vht. 9. §-ának felhatalmazó rendelkezése szerint a Pp. szabályai alkalmazandóak. A Pp. szerint az ügygondnokra - törvény eltérő rendelkezésének hiányában - a per vitelére meghatalmazott jogállását szabályozó rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az ügygondnok a bíróság külön felhatalmazása nélkül a peres pénzt vagy dolgot nem vehet át, továbbá egyezséget csak akkor köthet, s a vitás jogot csak akkor ismerheti el, illetőleg arról csak akkor mondhat le, ha ez által az általa képviselt felet nyilvánvaló károsodástól óvja meg. Az ügygondnok díjazására - ügyvéd vagy ügyvédi iroda esetében - a bírósági peres vagy nemperes eljárásokban a 32/2003. (VII. 22.) IM rendelet alkalmazandó a Legfelsőbb Bíróság PK 149. állásfoglalásának figyelembevételével. A Legfelsőbb Bíróság szerint az ügygondnok díjának megállapításánál általában nem az eljárás tárgyának értéke a döntő, hanem e díjat elsősorban az ügygondnok által kifejtett munkával arányban állóan kell megállapítani.

A követelés megszűnésének és csökkenésének bejelentése

Vht. 40. § (1) A végrehajtást kérő köteles a végrehajtandó követelés megszűnését és csökkenését haladéktalanul bejelenteni a végrehajtónak, köteles egyúttal a végrehajtó felhívásának megfelelően a 34. § (5) bekezdésében említett összegeket is megfizetni.

(2) A végrehajtást kérő felelős a bejelentés elmulasztásából eredő költségért és kárért, valamint a 34. § (5) bekezdésében említett összegek meg nem fizetéséért.

Jegyzet: a 40. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 19. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtást kérő kötelezettsége

A végrehajtás foganatosításának megkezdése után nem zárható ki - attól függetlenül, hogy ekkor már a bírósági végrehajtó kényszereselekményei dominálnak -, hogy az adós közvetlenül a végrehajtást kérő kezéhez teljesít. A végrehajtás elrendelése, majd foganatosításának megkezdése után azonban növekednek a költségek, mind a

végrehajtást kérő oldalán, mind a bírósági végrehajtónál. Előfordulhat a követelés összege csökken, mivel az adós részben teljesített. Nem ritka, hogy a felek megállapodást kötnek egymással, s megállapodásukból a végrehajtót, különösen annak költségeit „kifelejtik”.

A törvényhely a végrehajtást kérő eljárásjogi és anyagi jogi kötelezettségeiről rendelkezik, és meghatározza a kötelezettségek elmulasztásának szankcióit. A végrehajtást kérő - a törvényhely szerint - köteles a követelés megszűnését bejelenteni a végrehajtónál. Ugyancsak köteles annak csökkenését (részleges teljesítés) bejelenteni. A törvényhely értelmében a végrehajtónál kell ezt megtenni, amire a végrehajtás elrendelése után, a végrehajtható okirat végrehajtó számára történt megküldése után van esély és mód. Álláspontunk szerint azonban ez nem jelenti azt, hogy csak a végrehajtónak a végrehajtási eljárásba történő bevonása utáni követeléscsökkenést kell bejelenteni. Minden, a végrehajtható okiratban feltüntetett követelés összegéhez viszonyított csökkenést be kell a végrehajtónál jelenteni. A végrehajtási eljárás jogi szerkezetéből következően máshol nem lehet, mert a bírói hatáskörök szempontjából a végrehajtás elrendelése utáni adósi teljesítés irreleváns, a Vht. jelen szakasza e helyzet kezelésére a végrehajtót jogosítja fel. Az adós a végrehajtható okirat kiállítása ellen jogorvoslással élhet, akkor, ha azt a végrehajtási eljárásban részére kézbesítik, és olyan összeget akarnak behajtani, amit már megfizetett.

A végrehajtó személyéről a végrehajtást kérő a végrehajtható okirat postai kézbesítésekor tudomást szerez. Amennyiben nem, a költségteljesítő bekérésekor biztos információt szerezhet az eljáró önálló bírósági végrehajtó személyéről. A bejelentést a végrehajtást kérőnek haladéktalanul meg kell tennie, ez a jog nyelvén azonnali bejelentési kötelezettséget jelent.

Amennyiben az adós a végrehajtást kérő kezéhez teljesít, a teljesítés ilyen módja nem jelent mentességet a végrehajtás során befolyt összegből történő kielégítés sorrendjének betartása alól. A végrehajtást kérőnél történő teljesítés során a végrehajtást kérőnek a Vht. 34. § (5) bekezdés szerint kell eljárni, mivel a végrehajtó a Vht. 164. §-ába foglalt kielégítési sort nem tudja közvetlenül teljesíteni. Amennyiben a végrehajtást kérőnél befolyt összeg nem fedezi teljesen a követelést, a Ptk. 293. § rendelkezéseinek megfelelően a költségre, kamatra, majd a fő összegre kell fordítani megfizetett tartozást.

A végrehajtást kérő kárfelelőssége - speciális tényállás hiányában - a Ptk. 339. §-a szerinti kárfelelősség.

Vht. 41. § (1) Ha az adós okirattal valószínűsítette, hogy a végrehajtandó követelés alaptalan, azt már teljesítették, vagy egyébként megszűnt, a végrehajtó a bizonyítékra utalva felhívja a végrehajtást kérőt, hogy 15 napon belül nyilatkozzék a követelés fennállásáról, egyúttal az adóstól felvett összegből a 34. § (5) bekezdésében említett összegeket fizesse be a megfelelő számlára, illetve fizesse meg a végrehajtónak. A végrehajtást kérőt figyelmeztetni kell a (3) bekezdés szerinti jogkövetkezményekre.

(2) Ha a végrehajtást kérő a követelés megszűnését bejelentette, és a felhívásban megjelölt összegeket megfizette, a végrehajtási eljárás befejeződött.

(3) Ha a végrehajtást kérő elmulasztotta a nyilatkozatot, vagy elismerte ugyan az adós állítását, de a felhívásban megjelölt összegeket nem fizette meg, a végrehajtó az ügyet beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz. A végrehajtás megszüntetésének ebben az esetben nincs helye. Ha a befizetés nem történt meg, a bíróság végzéssel kötelezi a végrehajtást kérőt a 34. § (5) bekezdésében említett összegek megfizetésére akkor is, ha őt költségmentesség, illetékmentesség vagy illetékfeljegyzési jog illeti meg. A végrehajtó a végzésben feltüntetett összegek behajtására folytatja az eljárást.

(4) Az (1)-(3) bekezdést megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a követelés csak részben alaptalan, vagy részben nyert kielégítést, illetőleg szűnt meg.

(5) Ha a végrehajtást kérő a követelés megszűnését (csökkenését) nem ismerte el, az adós a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránt pert indíthat.

Jegyzet: az (1)-(3) bekezdések szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 20. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Eljárás az adós teljesítésekor

A törvényi tényállás egy - gyakran előforduló - helyzetet rendez. Ebben az esetben nem a végrehajtást kérő jelenti be a követelés megszűnését, alaptalanságát vagy teljesítését, hanem az adós. Az adósnak okirattal kell valószínűsítetnie bejelentését, tartozásának alaptalanságát vagy megszűnését. Az adós e kötelezettségének akkor tesz eleget, ha a Pp.-ben szabályozott közokiratra és teljesen bizonyító erejű magánokiratra hivatkozik. A törvény valószínűsítést követel meg, ami a bizonyítottságnál egy fokkal alacsonyabb bizonyosság. A Vht. azonban ettől függetlenül bizonyítékot említ a végrehajtást kérő felhívásánál, a törvényi szövegekörnyezetben az okiratra történő utalás lenne feltehetően a tényállásszerű megfogalmazás. A Vht. előírásai szerint csak a bírósági végrehajtási

eljárásban adósként szereplő azon kötelezett terjesztheti elő valószínűsített állítását, aki ellen a bírósági végrehajtási eljárás szabályai szerint rendelték el a végrehajtást. Az adós, aki az ellene indított adóvégrehajtást sérelmezi, jogvédelmet az illetékes adóhatóságtól kérhet az Art. és a Ket. szabályai szerint (BHI1996. 481.).

A végrehajtást kérőt egyfelől a Vht. 40. §-ának rendelkezéseire kell figyelmeztetni, másfelől arra, amennyiben a végrehajtás költségeit nem fizeti ki, a végrehajtó akár ellene is folytathatja a végrehajtást.

A végrehajtást kérő törvényi mozgástere több opcióra szűkül, mindegyik opcióhoz más és más jogkövetkezmények társulnak. Így, amennyiben az adós állításával egyezően a követelés megszűnését bejelenti, és a felhívásban megjelölt összegeket a végrehajtónak megfizeti, a végrehajtás befejeződik. Minden különösebb határozat nélkül, a törvény erejénél fogva fejeződik be a végrehajtás, mivel elérte célját, az adós megfizette tartozását. Felhívjuk a figyelmet, a végrehajtás megszűnésének megállapítása és a végrehajtás megszüntetése más esetköröket, jogi helyzeteket takar.

Amennyiben a végrehajtást kérő elmulasztotta a nyilatkozatot, azaz hallgat, ugyanazokat a jogkövetkezményeket tartozik viselni, mint amikor az adósnak a tartozás megfizetésére irányuló állítását elismerte, de az elismerést nem követi a végrehajtási költségek kifizetése. A végrehajtónak az ügyet be kell terjesztenie a végrehajtást foganatosító bírósághoz, aki végzéssel kötelezi a végrehajtást kérőt a végrehajtás költségeinek [Vht. 34. § (5) bek.] megfizetésére. A végrehajtást kérő az őt megillető költségkedvezmények ellenére is köteles ezeket az összegeket megfizetni. Amennyiben a végrehajtást kérő nem teljesít, a végrehajtó folytatja az eljárást.

A törvény szövege nem igazít el abban, ki ellen kell folytatni a behajtást. A Vht. 34. § (5) bekezdésének záró mondata az adós és a végrehajtást kérő egyetemleges felelősségét mondja ki. A törvény szabályából következik, hogy az adós ellen ugyanúgy lehet folytatni az eljárást, mint a végrehajtást kérővel szemben. A végrehajtást kérővel szemben nem kell külön végrehajtható okiratot sem kiállítani, a végrehajtó - törvényi rendelkezéséből következően - eljárhat a végrehajtási iratok alapján.

Végül, amennyiben a végrehajtást kérő kifejezetten tagadja, nem ismeri el az adós állítását, az adós perrel hárríthatja el a helyzetet, a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti keresettel bírósághoz fordulva. A bíróság a perben megvizsgálja az adós állítását, azonban álláspontunk szerint - amennyiben az adós állítása igaznak bizonyul - nem tekinthet el - kérelemre - a Vht. 40. § (2) bekezdésbe foglalt, és a végrehajtást kérőt terhelő kárfelelősség megállapításától sem.

A törvényhely vonatkozik azokra az esetekre is, amikor a követelés részben alaptalan, vagy részben fizették meg. Ezek az esetek rendkívül összetettek, mivel pontos és részletes kimutatások és teljesítési igazolások alapján lehet csak eldönteni, milyen körben áll még fent az adós teljesítési kötelezettsége. Különösen nehéz helyzetben van a bíróság akkor, amikor az adós részteljesítését a végrehajtást kérő csak részben ismeri el, de a kettő együttesen sem fedezi a végrehajtási költségek egy részét sem.

Álláspontunk szerint a jogszabályhely az eljárás rendjére ezekben az esetekben szintén eligazít, de az már elszámolási, tartalmi kérdés, hogy a teljesítések, kifizetések és végrehajtói befizetések rendszerében miképpen alakul a behajtás további sorsa. Mindenesetre az adósnak végső soron rendelkezésére áll a végrehajtás korlátozása iránti per. A perben az adós azt is bizonyíthatja, a meghatározott cselekményt elvégezte, így például a kivitelező eleget tett kijavítási kötelezettségének (BDT2002. 571.).

Sajátos tényállásról van szó, akkor, amikor a bíróság meghatározott cselekmény elvégzésére kötelezi az adóst, és az adós a cselekmény pénzbeli egyenértékének megfizetésékor a bírósági ítéletnél kevesebbet utalt át a végrehajtást kérő számlájára. Ebben az esetben az adós teljesítésére hivatkozva a különbségre vezetett végrehajtás nem szüntethető meg, hanem a végrehajtást tovább kell folytatni (BHI1996. 494.).

Az eljárás időpontja

Vht. 42. § (1) A végrehajtási cselekményeket - vasárnap és munkaszüneti nap kivételével - bármely napon, reggel 6 óra és este 10 óra között lehet elvégezni.

(2) A végrehajtó munkaszüneti napon, továbbá reggel 6 óra előtt és este 10 óra után akkor járhat el, ha erre a végrehajtást foganatosító bíróság elnöke írásban engedélyt adott.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 21. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A törvény látszólag részletkérdést szabályoz, számos irodalmi álláspont szerint e rendelkezéseket a VÜSZ-be kellene elhelyezni. Nem értünk egyet e véleményekkel, a helyszíni eljárások időpontjának meghatározása rendkívül fontos garanciális szabály az adós számára, ugyanakkor a megfelelő, a végrehajtás eredményességét biztosító

környezet kialakítására sem alkalmas minden nap vagy napszak (például a hatósági tanú igénybevétele munkaszüneti napon este 10 után valószínű számos konfliktust okozna).

Fő szabályként a végrehajtási cselekményeket bármely napon el lehet végezni, azonban csak egy adott napszakban reggel 6 óra és este 10 között. Így a végrehajtási cselekmények elvégzése nem kötődik a hivatali munkaidőhöz, a végrehajtói iroda nyitva tartásához vagy az évszakok ingadozó napszakváltásához.

A fő szabály alól kivétel a vasárnap és a munkaszüneti nap, hazai joggyakorlatunkban főleg ezen utóbbi meghatározása okoz problémákat. Munkaszüneti napnak nem csak az Munka tv. 125. § (3) bekezdésben meghatározott napokat kell tekinteni, hanem azokat a napokat is, amelyeket jogszabályi felhatalmazás alapján az arra illetékes szervezetek (szervezetek) munkaszüneti napként határoznak meg. Munkaszüneti napon is lehet végrehajtási cselekményeket végezni, amennyiben a végrehajtó a végrehajtást foganatosító bíróság elnökének írásbeli engedélyével rendelkezik. A kivételes eljárások érinthetik a szombati napokat, amikor a munkaviszonyban álló adósról feltételezhető, hogy otthon tartózkodik, így a végrehajtási cselekményeknél személyesen jelen lehet.

Fő szabályként került meghatározásra a nappali eljárás előírása. A végrehajtást foganatosító bíróság elnöke ugyanis a nap, időpont és helyszín konkrét megjelölésével engedélyezheti a végrehajtónak, hogy rendkívüli időpontban járjon el. Engedély nélkül is folytathatja ellenben a 10 óra előtt megkezdett, de be nem fejezett végrehajtást 10 óra után. Reggel 6 óra előtt azonban nem kezdhet végrehajtási cselekményt, még akkor sem, ha az a 6 óra utáni időszakba átnyúlna.

Helyszíni kényszercselekmények

Vht. 43. § (1) A végrehajtás során a végrehajtó megtekintheti és átvizsgálhatja az adós

- a) lakását és egyéb helyiségét,**
 - b) bármely vagyontárgyát,**
 - c) gazdasági tevékenységével kapcsolatos iratait.**
- (2) A végrehajtás során személymotoszásnak nincs helye.**

A kényszerintézkedésekkel érintett jogcsoportok

A Vht. a 43-45. §-ainak rendelkezéseit helyszíni kényszercselekmények összefoglaló néven rendezi egy alfejezetbe. Az Alkotmánybíróság - indítványra - megvizsgálta e rendelkezések alkotmányosságát, és a megsemmisítésükre irányuló indítványokat elutasította (994/B/1997. AB határozat). Az indítványok elutasításának az volt az oka, hogy a végrehajtó által a törvény alapján foganatosítható kényszercselekmények nem ütköznek az Alkotmányba, nem sértenek olyan alapjogokat sem, amelyek alkotmányos védelme indokolt volna. A magánlakás sérthetlenségének alapjoga a végrehajtás céljához képest nem kerül aránytalan korlátozás alá, a Vht. az ellentétes érdekű személyek jogai és kötelezettségei között megfelelő kiegyensúlyozást, kellő garanciát tartalmaz. Így a végrehajtás foganatosításáról jegyzőkönyvet kell készíteni, tanút kell akkor alkalmazni, ha az adós vagy nagykorú családtagja nincs jelen. Az adóson kívül más személyek is elháríthatják a végrehajtó jogszerűtlen kényszercselekményeit, mivel a végrehajtó cselekményei ellen nem csak a felek, hanem más érdekeltek is kifogást terjeszhetnek elő [Vht. 217. § (1) bek.].

A végrehajtó által foganatosítható helyszíni kényszercselekmények első csoportja az adós személyiségi jogainak törvényes korlátozása. Kétségtelenül sérül az adós személyes és üzleti adatokhoz fűződő joga, de a törvény két jelentős korlátozást iktatott be a végrehajtói eljárásba. Az adós iratai közül csak azokat az iratokat vizsgálhatja át, melyek az adós gazdasági tevékenységével kapcsolatosak, másfelől személymotoszásnak nincs helye. Érvényesülnek természetesen a törvény más rendelkezéseiben érintett szabályok is, így az adós személyiségének megállapítása végett a végrehajtó más okiratokat szintén megvizsgálhat.

A végrehajtó az adós lakásába minden különösebb felhatalmazás nélkül beléphet, e felhatalmazást éppen a jelen törvényhely adja meg. Nem csak beléphet oda, hanem át is vizsgálhatja, ami aktív, tevőleges magatartást feltételez (Vht. 44. §).

Az adós lakása és egyéb helyiségei törvényi fogalmat a gyakorlat tágan értelmezi. Nem kell, hogy az adós tulajdonában álljanak e helyiségek, vagy ezekbe az adós be legyen jelentve. A végrehajtó cselekményéhez elegendő, hogy az adós abban az adott helyiségben, lakásban tartózkodjék, illetve a helyiségben, lakásban irata, az átvizsgálás körébe eső vagyontárgya legyen.

Vht. 44. § (1) A végrehajtó szükség esetén az adós lezárt lakását, a tartózkodási helyéül szolgáló vagy egyéb helyiségét, a hozzájuk vezető bejáratot, továbbá az adós bútorát vagy más ingóságát

felnyithatja. Ha ilyenkor az adós vagy nagykorú családtagja nincs jelen, tanút kell alkalmazni. A végrehajtó bármely más eljárási cselekmény lefolytatásánál is alkalmazhat tanút.

(2) Ha az ingatlan vagy a helyiség felnyitása csak a zár vagy lakat eltávolításával lehetséges, a végrehajtó az új zár, lakat kulcsát az ingatlan fekvése szerinti rendőrkapitányságon helyezi el, ahol azt az adós vagy a vele együtt lakó nagykorú családtagja átveheti.

(3) Az adós hatóság által lezárt lakásában vagy helyiségében a végrehajtó a lezárást elrendelő hatósággal egyeztetett időpontban foganatosítja az eljárási cselekményeket.

Jegyzet: a 44. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 22. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az adós lakásának átvizsgálása

E törvényhely a végrehajtó lakáson (helyiségen) belüli jogosultságát, a lezárt lakásba való bejutását, a helyszíni végrehajtási cselekménye törvényességi rendjét szabályozza.

A végrehajtó, amennyiben az adós nincs jelen, vagy nem engedi be lakásába, a lezárt lakást felnyithatja. A lakás fogalmának tág értelmezése alapján a végrehajtó minden olyan helyiséget vagy tartózkodási helyül szolgáló építményt felnyithat, melyekről feltételezhető, hogy ott az adós végrehajtható vagyontárgyai vannak. Az adós hatóság által lezárt lakásában vagy helyiségében a végrehajtó a lezárást elrendelő hatósággal egyeztetett időpontban foganatosíthatja az eljárási cselekményeket, azaz e helyiségekbe is beléphet, azokat felnyithatja, amennyiben a lezárást elrendelő hatósággal erről megállapodott.

A végrehajtó a lakáson (helyiségen) belül az adós bútorait felnyithatja, azokat átvizsgálhatja, valamennyi ingóságot részletesen megvizsgálhatja, ki/ felnyithatja, átkutathatja.

A törvény az adós védelme érdekében úgy rendelkezik, hogy a végrehajtónak az adós vagy annak nagykorú hozzátartozója távolléte esetében a felnyitott lakást (egyéb helyiséget) le kell zárnia, és az új kulcsot az ingatlan fekvése szerinti rendőrkapitányságon kell elhelyeznie. Amennyiben a zárcsere nem szükséges a végrehajtó sem köteles új zárat felszerelni. Értelemszerűen, amennyiben az adós (vagy nagykorú hozzátartozója) a lakásban, helyiségben tartózkodott, és a végrehajtónak ennek ellenére a lezárt lakás felnyitásával kellett a helyiségbe behatolnia, a végrehajtót nem terheli az új zár felszerelésének kötelezettsége.

A törvényhely eljárási garanciákat tartalmaz annak előírásával, hogy az adós (vagy nagykorú hozzátartozója) távolléte esetében a végrehajtónak tanút kell alkalmaznia. A tanú az eljárási cselekmények tényleges (törvényes) lefolyását tanúsítja, a helyszíni cselekményről készült jegyzőkönyvet alá kell írnia. A tanút terheli a titoktartás kötelezettsége, erre a tanút a jegyzőkönyvbe foglaltan figyelmeztetni kell.

Vht. 45. § (1) Ellenszegülés esetén a végrehajtó közvetlenül a legközelebbi helyi rendőri szervhez fordul, amely köteles a végrehajtási eljárásban haladéktalanul közreműködni az ellenszegülés megszüntetése végett.

(2) A végrehajtó a rendőrség közreműködését feltünteti a végrehajtási cselekményről készült jegyzőkönyvben.

Az ellenszegülés felszámolása

E törvényhely a végrehajtóval szembeni ellenszegülés szankcióiról rendelkezik, szabályozási célja az ellenszegülés megszüntetése, a végrehajtási cselekmények biztosítása. Az ellenszegülés sokféle magatartást takarhat. Lehet aktív és passzív, egyéni vagy tömeges. A végrehajtó személye elleni aktív fellépés (támadás) azonban bűncselekmény, elkövetője a Btk. 229. § (hivatalos személy elleni erőszak) törvényi tényállását meríti ki, mert a végrehajtó a Btk. 137. § (1) bekezdésének *i*) pontja alapján hivatalos személy.

A Vht. e szakasza felhatalmazást ad a rendőrségnek a végrehajtási eljárás biztosítására a végrehajtást fenyegető körülmények rendőri elhárítására. A Vht. jelen törvényhelyének tényállása szerint azonban nincs és nem is lehet előzetes időpont-egyeztetés a rendőrség és a végrehajtó között, így az Rtv.-nek a végrehajtó előzetes kérésére történő rendőri kirendelésre vonatkozó szabályai erre a helyzetre alkalmazhatatlanok. A rendőrség nem tagadhatja meg az ellenszegülés felszámolásában való részvételt, köteles a végrehajtó érdekében fellépni.

A végrehajtó a rendőri közreműködést, miként az ellenszegülés tényét, típusát, fontosabb körülményeit jegyzőkönyvben rögzíti.

Rendbíróság

Vht. 45/A. § (1) A végrehajtást foganatosító bíróság 500 000 Ft-ig terjedő rendbírsággal sújtja az adóst vagy a végrehajtási eljárásban közreműködésre kötelezett személyt, szervezetet, ha a végrehajtásból eredő, jogszabályban foglalt kötelezettségének nem tesz eleget, vagy a végrehajtást végző hatóság intézkedésének eredményességét akadályozó magatartást tanúsít. A kiszabott rendbírság összege nem haladhatja meg a végrehajtási ügyértéket. Az adóssal szemben nem lehet rendbírságot kiszabni kizárólag abból az okból, hogy a végrehajtható okiratban foglalt kötelezettségét nem teljesíti.

(2) Ha a végrehajtó a bírságolás alapjául szolgáló körülményről szerez tudomást, a bírságolás kilátásba helyezésével haladéktalanul felhívja a jogsértőt kötelezettségeinek teljesítésére, illetve a magatartás abbahagyására. A végrehajtó a felhívást jegyzőkönyvben rögzíti, annak eredménytelensége esetén a szükséges iratok megküldésével indítványt tesz a bíróságnál a rendbírság kiszabására. A bíróság az indítvány tárgyában haladéktalanul végzést hoz, amelyet bírság kiszabása esetén a végrehajtónak és a megbírságoltaknak, az indítvány elutasítása esetén a végrehajtónak kézbesít.

(3) Ha jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet bírságolása indokolt, a rendbírságot a jogi személlyel vagy szervezettel szemben és egyidejűleg a vezetőjével, illetve intézkedésre jogosult tagjával szemben is ki lehet szabni.

(4) A rendbírságot kiszabó végzés ellen fellebbezésnek van helye. Ha a rendbírság kiszabására valamely kötelezettség elmulasztása miatt került sor, és a megbírságolt a fellebbezés előterjesztésével egyidejűleg igazolta, hogy kötelezettségének eleget tett, a bíróság a rendbírságot kiszabó végzését saját hatáskörben hatályon kívül helyezheti, kivéve, ha a mulasztással okozott sérelem a kötelezettség utólagos teljesítésével nem orvosolható.

(5) A bíróságnak a jogerősen kiszabott rendbírságról szóló értesítése végrehajtható okirat, amelyet a rendbírságot kiszabó bíróság a végrehajtónak küld meg. Ha az adós a megbírságolt, és a rendbírság kiszabására az eljárás befejezését megelőzően került sor, a rendbírság behajtását a végrehajtó az alapügyben foganatosítja.

(6) A rendbírság behajtása esetén a végrehajtót előleg nem illeti meg, a végrehajtás költségét a megbírságolt viseli. A behajtott rendbírság összegét a végrehajtó a bírósági gazdasági hivatal számlájára fizeti be.

(7) Ha a bírságolás eredménytelennek bizonyult, a végrehajtó ezt jelzi a bíróságnak, amely intézkedik a megbírságolt büntetőjogi felelősségre vonásának kezdeményezése iránt. Ugyanígy jár el a bíróság, ha saját hatáskörben észleli a feljelentésre alapot adó körülményt.

Jegyzet: a 45/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 23. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől. Lásd még a 2000. évi CXXXVI. törvény 182. § (2) bekezdésének f) pontját.

A (7) bekezdést hatályba léptette a 2001. évi CXXI. törvény 88. § (5) bekezdése; hatályos 2002. április 1-jétől.

A végrehajtó bírságkiszabási joga

A Vht. 2000. évi novella 23. §-ával beiktatott rendelkezés célja a végrehajtóval (hatósággal) való együttműködés kikényszerítése, az eljárások sikerének biztosítása. A törvényi tényállásba foglalt magatartások köre rendkívül széles, nem csak a jogszabályba foglalt kötelezettség nem teljesítése - ami lehet aktív és passzív magatartás - alapozza meg a rendbírság kiszabását, hanem a minden olyan magatartás, amely a végrehajtás eredményességét gátolja. A magatartás a végrehajtás során érvényesülő kényszer ellen irányul, azonban - álláspontunk szerint - az elkövetési tevékenységnek ki kell hatnia a végrehajtási eljárás sikerességére, eredményességére, lefolytatására avagy minderre valamilyen ráhatással (zavarással, akadályoztatással) kell lennie.

A törvényi tényállás az adósról nézve kivételes rendelkezést tartalmaz, ugyanis a törvény értelmében nem lehet vele szemben rendbírságot kiszabni kizárólag abból az okból, hogy a végrehajtható okiratban foglalt kötelezettségét nem teljesíti. Más okból kifolyólag igen, így kifejezetten bírságot lehet szabni abban az esetben, ha a kötelezett a végrehajtható okiratba foglalt cselekményt nem tanúsítja (cselekmény végrehajtás). Ekkor a Vht. 174. § c) pont alapján vele szemben - 500 000 forintig terjedő - pénzbírság szabható ki.

A bírsággal sújthatók személyi köre rendkívül tág. Az adós (amennyiben nem a törvény privilegizált esetéről van szó), a végrehajtási eljárásban valamennyi közreműködésre kötelezett személy - természetes személyek -, valamint szervezet ellen kiszabható a rendbírság. A szervezeti körbe beletartoznak a Vht. 47. §-a alapján információ adására kötelezett szervek, amennyiben indokolatlanul megtagadják a végrehajtó kérésének teljesítését, de idetartozik az adós munkáltatója, a járandóságát folyósító szerv, amennyiben nem tesznek eleget a jogszabályból fakadó kötelezettségüknek. Így például a végrehajtói tiltást nem teljesítik, megtagadják a végrehajtóval való együttműködést. A (3) bekezdés értelmében rendbírságot a jogi személlyel vagy szervezettel szemben és egyidejűleg

a vezetőjével, illetve intézkedésre jogosult tagjával szemben is ki lehet szabni, tehát lehetséges a kettős bírság kiszabása.

A természetes személyek esetében az adós nagykorú családtagja, a képviselője, sőt jogi képviselője is sújtható rendbírsággal.

A bírságot a végrehajtást foganatosító bíróság szabja ki, s a bírság nem számítható hozzá a végrehajtás költségeihez. Így amennyiben a pénzbírság fizetésére jogerősen kötelezett a bírságot nem fizeti meg, és végrehajtásra kerül sor, a végrehajtót előleg nem illeti meg, a végrehajtás költségét pedig a megbírságot viseli. A behajtott rendbírság összegét a végrehajtó a bírósági gazdasági hivatal számlájára fizeti be.

A bíróság a végrehajtó indítványára szabja ki a bírságot, a végrehajtó indítványáról haladéktalanul dönt. A feleket nem hallgatja meg, de végzését indokolnia kell, amely ellen - amennyiben a pénzbírságot kiszabta - fellebbezésnek van helye. A végrehajtó indítványát elutasító végzést a végrehajtónak küldi meg, a pénzbírságot kiszabó végzést a pénzbírság megfizetésére kötelezettnek és a végrehajtónak. A törvény szövege alapján csak a rendbírságot kiszabó végzés ellen van fellebbezés, a végrehajtó tehát nem fellebbezhet az indítványát elutasító bírói határozat ellen.

A bíróság azonban abban az esetben, amennyiben a pénzbírsággal sújtott teljesíti azt a kötelezettségét, melynek elmulasztása miatt szabták ki vele szemben a pénzbírságot, végzéséhez nincs kötve, saját hatáskörében hatályon kívül helyezheti. Ez alól egy kivételt ismer a törvény, ha a megbírságot kötelezettségmulasztása olyan súlyos volt, hogy a mulasztással okozott sérelem az utólagos teljesítéssel sem orvosolható, a bíróság a végzést nem helyezheti hatályon kívül.

A pénzbírság kiszabásának kezdeményezője a végrehajtó. A végrehajtó nem automatikusan terjeszti elő az indítványát, tehát a Vht. nem ír elő kötelező bírságot. A végrehajtó amennyiben arról szerez tudomást, hogy valamely közreműködő, érintett magatartása megalapozza a bírság kiszabását, a bírságolás kilátásba helyezésével haladéktalanul felhívja a jogsértőt kötelezettségeinek teljesítésére, illetve a magatartás abbahagyására. A felhívást jegyzőkönyvben rögzíti, és csak felhívásának eredménytelensége esetén küldi meg a szükséges iratokat, és terjeszti elő a bírságolásra vonatkozó indítványát a bíróságnál. A végrehajtó a jogsértő magatartás abbahagyására, a kötelezettség teljesítésére határidőt szabhat ki, azonban - tekintve a végrehajtási ügyek egyedi sajátosságaira - ezt törvényi határidőként szabályozni nem lehetséges.

A törvényhely lehetőséget ad a végrehajtónak és a végrehajtást foganatosító bíróságnak arra, hogy további szankciók kiszabását kezdeményezzék. Amennyiben a bírságolás eredménytelen - azaz a jogsértő tovább folytatja magatartását, vagy továbbra is akadályozza a végrehajtást - a végrehajtó ezt jelzi a bíróságnak. Intézkedési joga a bíróságnak van, aki a megbírságot büntetőjogi felelősségre vonását kezdeményezheti. A Btk. 249/A. §-a szerint, aki a bírósági végrehajtás során, azt követően, hogy vele szemben a bíróság jogerősen rendbírságot szabott ki, a rendbírság kiszabására okot adó magatartást tovább folytatja, vagy a végrehajtásból eredő, jogszabályban foglalt kötelezettségének - ide nem értve a végrehajtható okiratban foglalt kötelezettséget - továbbra sem tesz eleget, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő. Nem büntethető az elkövető, ha a vádirat benyújtásáig a végrehajtásból eredő, jogszabályban foglalt kötelezettségének eleget tesz. A végrehajtást foganatosító bíróság hatásköre tehát csak a feljelentésre vonatkozik, ám ha saját hatáskörében észleli a Btk. 249/A. § törvényi tényállásának megvalósítását, feljelentést tesz.

A rendbírság összege 500 000 forint lehet, de nem haladhatja meg a végrehajtási ügyértéket. A végrehajtási ügyérték a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet 7. §-a szerint a végrehajtható okiratban feltüntetett főkövetelést, járulékot és költséget magában foglaló együttes összeg. Ezen belül a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, mekkora bírságot szab ki. Határozatának egyszerűsége a magatartás súlyát, annak a végrehajtásra gyakorolt hatását éppúgy figyelembe veszi, mint a bírságot személyét, szándékos vagy gondatlan magatartását.

Ügygondnok

Vht. 46. § (1) A végrehajtó az adós részére ügygondnokot rendel, ha az adósnak van lefoglalható vagyontárgya, de az adós

- a) lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen,**
- b) külföldön lakik, vagy hosszabb ideig ott tartózkodik,**
- c) meghalt, és jogutóda ismeretlen.**

(2) Nincs szükség ügygondnokra, ha az adósnak képviselője van.

(3) Ha az adós cégnek van lefoglalható vagyontárgya, de a cégbíróság az eljárás során a céget hivatalból törölte a cégjegyzékből, a végrehajtó a végrehajtást kérő kérelmére és az ügygondnok költségeinek megelőlegezését követően ügygondnokot rendel, és részvételével folytatja az eljárást.

Jegyzet: a (3) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 24. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az ügygondnok

Az ügygondnok rövid, de lényegi definíciója - polgári eljárásjogunk szakmai konszenzusa alapján - úgy hangzik, miszerint az ügygondnok nem más, mint kirendelt képviselő. Az ügygondnok kirendelése lehetséges polgári peres és nemperes eljárásokban, bizonyos perekben az ügygondnok kirendelése kötelező (*gondnokság alá helyezési per - Pp. 308. §*). Más esetekben a perrendtartás szerint ügygondnok ellen kell a pert megindítani [*Pp. 111. § (6) bek., 281. § (1) bek.*], ekkor azonban az ügygondnok már nem annyira képviselő, hanem peres fél, a peres fél jogállásában, annak jogait (a törvény általi korlátozással) gyakorolja.

Ügygondnokot bíróság vagy a jogszabályban meghatározott szervezetek rendelhetnek ki [*közjegyző a hagyatéki eljárásban a 6/1958. (VII. 4.) IM rendelet 42. § (2) bek. alapján*].

Az ügygondnok jogállására a Vht. 9. §-ának felhatalmazó rendelkezése szerint a Pp. szabályai alkalmazandóak. A Pp. szerint az ügygondnok a bíróság külön felhatalmazása nélkül a peres pénzt vagy dolgot nem vehet át, továbbá egyezséget csak akkor köthet, s a vitás jogot csak akkor ismerheti el, illetőleg arról csak akkor mondhat le, ha ez által az általa képviselt felet nyilvánvaló károsodástól óvja meg. Az ügygondnok díjazására - ügyvédi vagy ügyvédi iroda esetében - a bírósági peres vagy nemperes eljárásokban a 32/2003. (VII. 22.) IM rendelet alkalmazandó.

Az ügygondnoki díj megállapításánál figyelembe kell venni a *Legfelsőbb Bíróság PK 149. állásfoglalását*. A Legfelsőbb Bíróság szerint az ügygondnok díjának megállapításánál általában nem az eljárás tárgyának értéke a döntő, hanem e díjat elsősorban az ügygondnok által kifejtett munkával arányban állóan kell megállapítani. A végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérő képviseletében közreműködő jogi képviselő díjazásáról egyébként a 12/1994. (IX. 8.) IM rendelet az alkalmazandó jogszabály, azzal, hogy az Legfelsőbb Bíróság *PK 149. állásfoglalást* itt is kötelező figyelembe venni.

Ügygondnok kirendelése a végrehajtási eljárásban

A végrehajtó a végrehajtási eljárásban jelen törvényhely szerint az adós számára rendel ki ügygondnokot, akkor, ha az adósnak nincs képviselője. Amennyiben az adós az eljárásban képviselővel jár el (*a Pp. 67. §-a alapján meghatalmazott vagy törvényes képviselővel*) az ügygondnok kirendelésére nincs szükség. A végrehajtó az adós képviselőjének, jogi képviselőjének mandátumát, képviseleti jogosultságát köteles megvizsgálni, annak törvényi feltételeit ellenőrizni [*Vht. 47/A. § (5) bek.*]. A Pp. 70. § (2) bekezdése szerint a per vitelére szóló meghatalmazás kiterjed a perrel kapcsolatos minden nyilatkozatra és cselekményre, ideértve a vizsonkereset indítását, továbbá a biztosítási intézkedéseket és a végrehajtási eljárást, valamint a végrehajtási eljárás során indított kereseteket, végül az említett eljárások bármelyikében a peres pénznek vagy dolognak és az eljárási költségeknek az átvételét. A Pp. 70. § (4) bekezdés szerint a meghatalmazás korlátozása csak annyiban hatályos, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik. Amennyiben tehát az adós lakcíme ismeretlen, de a perben volt jogi képviselője, akinek meghatalmazása nem zárja ki ügyfelének a végrehajtási eljárásban történő képviseletét, a végrehajtási eljárás során az adóst úgy kell tekinteni, mint aki rendelkezik képviselővel. Ekkor ügygondnok nem rendelhető ki. Azonban az ritkán derül ki a végrehajtó számára, miközben célszerű volna a végrehajtandó okiratban szerepeltetni.

Az adós lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen akkor, ha hosszabb és huzamosabb időszakban nincs információ tartózkodási vagy lakóhelyéről, el nem érhető helyen él, így kapcsolatot vele nem lehet létesíteni. Amennyiben az adósnak van állandó bejelentett címe, de a különböző hatóságok jelzése szerint tartózkodási helye több éve ismeretlen, az ügygondnokot részére ki kell rendelni. Amennyiben a hatóság közlése szerint az adós „5-6” éve ismeretlen helyen tartózkodik, az ügygondnok kirendelése nélkül foganatosított árverés megsemmisítésének van helye (*BH2002. 63., 18-H-PJ-2007-15.*).

Az ügygondnok kirendelésének feltétele, hogy az adósnak van lefoglalható vagyontárgya, azaz a végrehajtás feltételezhetően eredménnyel zárulhatna. Mégsem lehet az eredménnyel biztató végrehajtási eljárást lefolytatni, mivel az adós jogvédelme, eljárási részvétele nem biztosított. Eljárásjogilag tekintve, a kapcsolat hiánya az adós eljárási cselekvőképességét kérdőjelezi meg, az ügygondnok kirendelése ennek pótlására szolgál. Kirendelésével ugyanakkor az eljárás lényeges akadálya hárul el.

A Vht. 46. § (1) bekezdés *c*) pontjában - amikor az ügygondnok kirendelését az adós halálának bekövetkezésekor az ismeretlen jogutód esetére szorítja - igazából nem az adós, hanem a jogutód részére biztosítja az ügygondnok kirendelését [*vö. Vht. 39. § (4) bek.*]. Ebben az esetben az adós a végrehajtható okirat kiállításakor még életben volt, de a végrehajtás elrendelése után, illetve a foganatosítás alatt elhalálozott, és jogutódja (örököse) nem ismert.

Ügygondnok kirendelése cégek esetében

A 2000. évi CXXXVI. törvény 24. §-a 2001. szeptember 1-jétől lehetővé tette a végrehajtási eljárásban az adós pozíciójába került cégek részére ügygondnok kirendelését akkor, ha a kirendelés törvényi feltételei fennállnak. A

kirendeléshez szükséges, hogy az adós cég lefoglalható vagyontárggyal rendelkezzen, továbbá, hogy a cégbíróóság a végrehajtási eljárás alatt a céget hivatalból törölje a cégjegyzékből. További törvényi feltétel, hogy a cég ne felszámolási eljárás során szűnjön meg.

A végrehajtást kérőnek a kérelem előterjesztése mellett meg kell előlegeznie az ügygondnok költségeit, majd a végrehajtás az ügygondnok részvételével folytatódik.

A törvény rendelkezése számos problémát vetett és vet fel. A Ctv. 62. § (1) szerint a cégbíróóság a céget hivatalból törli a felszámolási eljárást lefolytató bíróságnak a cég megszüntetéséről szóló, elektronikus úton megküldött jogerős végzése alapján, a törvényességi felügyeleti eljárásban hozott intézkedés vagy megszüntetési eljárás következtében. A Vht. jelen szakaszának értelmezése során, az ügygondnok kirendelésekor ezen utóbbi (két) eset jöhet szóba, mert a felszámolási eljárás kezdetekor a végrehajtást meg kell szüntetni, így a cég törlésének időpontjában már nincs végrehajtási eljárás (*Csódtv.* 38. §). A cég a cégjegyzékből való törléssel megszűnik.

A cégbíróóság a törvényességi felügyeleti eljárásában a Ctv. VI. fejezete szerint jár el. A törvényességi felügyeleti eljárás célja, hogy a cégnyilvántartás közhitelességének biztosítása érdekében a cégbíróóság intézkedéseivel a cég törvényes működését kikényszerítse (*Ctv.* 72. §). Ennek keretében a cégbíróóság a törvényben meghatározott esetekben hivatalból jogosult a cégjegyzékadatnak a cégjegyzékbe való bejegyzésére, illetve törlésére. A törvényességi felügyeleti eljárás nemperes eljárás, amelyre a Pp. szabályait megfelelően alkalmazni kell, szünetelésnek azonban nincs helye. Az eljárás során csak okirati bizonyítás, valamint az ügyben érintettek személyes meghallgatása lehetséges. A törvényességi felügyeleti eljárás hivatalból (*Ctv.* 76. §) és kérelemre (*Ctv.* 77. §) indítható. Az eljárást kiváltja, ha a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzékbe bejegyzett adat a bejegyzést megelőzően már fennálló ok folytán törvénysértő. Megindítható, amennyiben a cégjegyzékbe bejegyzett adat a bejegyzést követően keletkezett ok miatt törvénysértő, vagy a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzék nem tartalmazza azt, amit a cégre vonatkozó jogszabályok kötelezően előírnak. Leggyakrabban mégis akkor indítják meg, ha a cég a működése során nem tartja be a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetve a létesítő okiratában foglaltakat. Törvényi tilalom miatt a törvényességi felügyelet nem terjed ki a cég gazdálkodásának és döntéseinek gazdasági-célszerűségi szempontból való felülvizsgálatára.

Az alaphelyzet szerint tehát a cégbíróóság a cég működését törvénybe ütközőnek tartja, és a céget hivatalból törli. A Ctv. 26. § (1) bekezdés *i*) pontja szerint viszont a cégjegyzékben valamennyi cég esetében fel kell tüntetni, ha a cég elleni végrehajtást - ideértve a biztosítási intézkedést - rendeltek el, vagy azt megszüntették. A 2008. évi XCVI. törvény 31. §-ával módosított Ctv. előírja, hogy a cégbíróóság a végrehajtást (biztosítási intézkedést) elrendelő hatóság (bíróóság) elektronikus értesítése, illetve a végrehajtást foganatosító hatóság által elektronikusan megküldött foglalási jegyzőkönyv alapján hivatalból jegyzi be, és teszi közzé a végrehajtási adatokat. Ha a követelés a bírósági végrehajtás vagy közigazgatási végrehajtás során kielégítésre került, a cég elleni bírósági vagy közigazgatási végrehajtás, illetve ilyen eljárásokban alkalmazott biztosítási intézkedés megszüntetését a végrehajtó, illetve a végrehajtást foganatosító egyéb hatóság, más esetben pedig a bíróság vagy a közigazgatási szerv elektronikus úton közli a cégbíróósággal (például a végrehajtható okirat visszavonásáról, megsemmisítéséről intézkedik, a végrehajtást korlátozza vagy megszünteti). Az állami adóhatóság az általa elrendelt végrehajtás megszűnésére vonatkozó, a cégjegyzékbe bejegyzendő adatokat elektronikus úton közli a cégbíróósággal.

A hatályos jogszabályok szerint a cégbíróóság mindenképpen tud a végrehajtási eljárásról, kérdés azonban, ilyenkor törölheti-e hivatalból a céget. További probléma, hogy a cégbíróóság, amikor tudomást szerez arról, hogy az törlendő cégnek vagyona van, a Ctv. 84. §-a alapján kezdeményezi a cég felszámolását. Ebben az esetben a végrehajtási eljárást meg kell szüntetni, tehát a Vht. 46. § (3) bekezdés nem alkalmazható. E szabály indoka az, hogy ilyen módon lehetett feloldani az ellentmondást abban a kérdésben, hogy van végrehajtható határozat, van végrehajtás alá vonható vagyon, azonban eljárásjogi, illetve adminisztratív hibák okán az adós törlésre kerül a cégnyilvántartásból. Ellenkező esetben a végrehajtást kérő méltányolható érdeke súlyos sérelmet szenvedne.

Az adós és a végrehajtási eljárásban részt vevő személyek adatainak beszerzése, ellenőrzése és kezelése

Vht. 47. § (1) A végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében a végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós személyének azonosítására szolgáló, továbbá az adós lakóhelyére (tartózkodási helyére), székhelyére, telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira (ingó, ingatlan vagyon, bankszámla, betét, értékpapír, érdekelttség gazdasági társaságban stb.) vonatkozó adatokat.

(2) A végrehajtó az (1) bekezdésben megjelölt eljárása során megkeresheti az adósra és vagyonára vonatkozó adatokat kezelő hatóságokat, szervezeteket, így különösen a rendőrséget, a gépjárműveket

nyilvántartó hatóságot, a személyiadat- és lakcímnnyilvántartó szerveket, okmányirodát, nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet, az egészségbiztosítási szervet, adóhatóságot, cégbíróságot, pénzügyi intézményeket, befektetési szolgáltatókat, ingatlanügyi hatóságot, a vízi és légi járművek lajstromát, illetve nyilvántartását vezető szerveket, a távközlési szervezeteket, az ingó jelzálogjogi nyilvántartást (a továbbiakban: zálogjogi nyilvántartás), a közjegyzőket, továbbá a kamarát az adós gazdálkodó szervezetekről vezetett nyilvántartásba történő betekintés céljából.

(3) A nyilvántartásokat vezető hatóságok és szervezetek a végrehajtó megkeresésének 8 napon belül, illeték- és díjmentesen kötelesek eleget tenni.

(4) A végrehajtónak az (1) bekezdésben foglalt adatok beszerzése iránti megkeresésében meg kell jelölnie a végrehajtási ügy vagy a végrehajtás alapjául szolgáló okirat számát.

(5) A végrehajtó a hivatalos eljárása során tudomására jutott adatokat köteles megvédeni a jogosulatlan hozzáférés, nyilvánosságra hozás, és azok törvényellenes módon vagy ilyen célból történő felhasználása ellen, azokat csak jogszabályban meghatározott esetben tüntetheti fel az intézkedéseiről szóló iratokban, és hozhatja mások tudomására.

(6) Ha a végrehajtónak az iratokban szereplő adatokon kívül az adósra vonatkozó egyéb adatok vannak a birtokában, az ügy irattárba helyezésekor ennek tényéről jegyzőkönyvet készít, és a jegyzőkönyv egy példányát az iratok között helyezi el. Az (1) bekezdésben foglalt adatok a végrehajtási ügy irattárba helyezését követő 10 évig kezelhetők, ezt követően a végrehajtó az adatokat tartalmazó iratokat megsemmisíti, illetve az adatok törléséről egyéb módon gondoskodik.

(7) A végrehajtó az (1) bekezdés szerinti adatok beszerzése céljából elektronikus úton is megkeresheti az adatokat elektronikus úton nyilvántartó hatóságokat, szervezeteket.

Jegyzet: a 47. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 25. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 7. § (1) bekezdése; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A (2) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdése, 79. § (6) bekezdés *u*) pontja, 84. § (1) bekezdés *e*) pontja.

A (7) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 7. § (2) bekezdése; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Az (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (4) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „(1) A végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében a végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós személyének azonosítására szolgáló, továbbá az adós lakóhelyére (tartózkodási helyére), székhelyére, telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira (ingó, ingatlan vagyon, fizetési számla, betét, értékpapír, érdekelttség gazdasági társaságban stb.) vonatkozó adatokat.”. Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A (2) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „(2) A végrehajtó az (1) bekezdésben megjelölt eljárása során megkeresheti az adósra és vagyonára vonatkozó adatokat kezelő hatóságokat, szervezeteket, így különösen a rendőrséget, a gépjárműveket nyilvántartó hatóságot, a személyiadat- és lakcímnnyilvántartó szerveket, okmányirodát, nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet, az egészségbiztosítási szervet, adóhatóságot, cégbíróságot, pénzforgalmi szolgáltatókat, befektetési szolgáltatókat, ingatlanügyi hatóságot, a vízi és légi járművek lajstromát, illetve nyilvántartását vezető szerveket, a távközlési szervezeteket, az ingó jelzálogjogi nyilvántartást (a továbbiakban: zálogjogi nyilvántartás), a közjegyzőket, továbbá a kamarát az adós gazdálkodó szervezetekről vezetett nyilvántartásba történő betekintés céljából.”.

Az adatkezelés

Adatkezelés az alkalmazott eljárásoktól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők rögzítése is. Igazából minden, a személyes adattal végzett tevékenység adatkezelésnek minősül, a módszertől függetlenül [*Dósa (szerk.): Az informatikai jog nagy kézikönyve. CompLex Kiadó Kft., Budapest, 39. o.*].

Adatkezelő az a természetes vagy jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve az felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az általa megbízott adatfeldolgozóval végrehajtatja. Az adatkezelő így az adatkezelést végzi.

Adatfeldolgozó az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az adatkezelő megbízásából - beleértve a jogszabály rendelkezése alapján történő megbízást is - személyes adatok feldolgozását végzi. Az adatfeldolgozás az adatkezelési művelethez kapcsolódó technikai feladatok elvégzése, függetlenül a műveletek végrehajtásához alkalmazott módszerektől és eszközöktől, valamint az alkalmazás helyétől.

A személyes adat fogalmát az 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) határozza meg. Így személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt - közvetlenül vagy közvetve - név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet. A definíció értelmében nem beszélhetünk személyes adatról, ha az adott információ nem vonatkozik élő, természetes személyre. Nem tartoznak e körbe a cégszemélyes adatok. Az Avtv. ismeri még a különleges adat, a bűnügyi személyes adat, és a közérdekű adat fogalmát. Különleges adat a faji eredetre, a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviselői szervezeti tagságra, az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre, a szexuális életre vonatkozó adat, valamint a bűnügyi személyes adat. Bűnügyi személyes adat a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetőleg a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat. Közérdekű adat az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.

A Vht. fejezetcíme szerint a végrehajtó adatokat szerez be, adatokat ellenőriz és adatokat kezel. Az adatokkal összefüggő tevékenysége célhoz kötött. Egyfelől a végrehajtásban részt vevők adataira (különösen az adós), azon belül a Vht.-ban meghatározott adatok körére vonatkozik. Így a végrehajtó adatbeszerzése, kezelése nem érintheti a különleges adatokat. Adatkezelése is korlátozott, így nem hozhatja azokat nyilvánosságra, és a jogszabályban meghatározott idő elteltével meg kell az információkat semmisítenie.

A végrehajtó adatbeszerzése

Az adós és a végrehajtási eljárásban részt vevő személyek adatainak beszerzése, ellenőrzése és kezelése két tényállást takar. Az alaphelyzetben a végrehajtó adatokat szerez be, a speciális törvényhely alapján (Vht. 47/A. §) pedig adatellenőrzést végez. A Vht. 47. § (1) bekezdése alapján kizárólag a végrehajtó keresheti meg az adós vagyona vonatkozó adatkezelő hatóságokat (LB-H-MJ-2008-171., 9/6-H-Mj-2007-5.).

Az adatok beszerzésére a Vht. több rendelkezése szerint is lehetséges. Így a Vht. 5. § (4) bekezdése, 6. § (3) bekezdése és 7. § (5) bekezdése mind a végrehajtónak, mind a bíróságnak felhatalmazást biztosít adatok és információk megszerzésére.

A Vht. 47. §-a a végrehajtónak ad rendkívül széles felhatalmazást, ezentúl az adós személyére, vagyona, és a végrehajtás körülményeire vonatkozó információk megszerzését biztosítja. A törvényi esetekben a végrehajtónak nem kell semmilyen külön felhatalmazás, maga a Vht. biztosítja számára eljárásának jogi alapját.

A törvényes megkeresések és adatbeszerzések lehetőségével a végrehajtó szükség esetén élhet, azaz amikor ezek az adatok rendelkezésre állnak, avagy a végrehajtás foganatosítása ezen információk hiányában sikeresen megkezdhető vagy eredményesen befejezhető, a végrehajtó mellőzheti a felsorolt adat megismerési módszerek és lehetőségek igénybevételét. Másrészt a törvény nem merít ki minden esetkört, és nem említ minden hatóságot, szervezetet, amely adatot kezel, így a második bekezdésbe írt felsorolás nem taxatív, hanem kiemelt jellegű ajánlás. Nincs akadálya a törvényi példálódzó felsorolásba nem tartozó szervezetek, intézmények megkeresésének sem, erre éppen a törvényhely széles körű felhatalmazása teremti meg az alapot.

A megkeresett hatóságoknak a megkeresésnek 8 napon belül eleget kell tenniük, a végrehajtótól sem illeték, sem díjfizetés nem követelhető, mivel az önálló bírósági végrehajtó mentes az igazgatási szolgáltatási díj fizetése alól (KGD2006. 17.).

A törvényhely biztosítja, hogy a megkeresések egyfelől okszerűek legyenek, másfelől ne vezessenek az adós adatainak indokolatlan megszerzéséhez és nyilvánosságra hozatalához. A végrehajtónak ezért meg kell jelölnie a

végrehajtási ügy számát, hivatkozni kell az okiratokra. Mindemellett a törvény adatvédelmi kötelezettséget ír elő számára. Így a végrehajtó a hivatalos eljárása során tudomására jutott adatokat köteles megvédeni a jogosulatlan hozzáféréstől. Az adatvédelmi kötelezettség értelmében az adatokat meg kell védenie a nyilvánosságra hozataltól, a törvényellenes vagy jogellenes célból történő felhasználástól. A beszerzett adatokat csak jogszabályban meghatározott esetben tüntetheti fel az intézkedéseiről szóló iratokban, és hozhatja mások tudomására. E rendelkezést megfelelően egészíti ki a Vht. 253/B. §-a, amely a Magyar Végrehajtói Kamara elnökét jogosítja fel a bármely konkrét végrehajtási ügy vonatkozásában a nyilatkozattételre.

Ugyancsak a szigorú adatkezelést szolgálja az a szabály, miszerint a végrehajtó, amennyiben az iratokban szereplő adatokon kívül az adósra vonatkozó egyéb adatok vannak a birtokában, az ügy irattárba helyezésekor ennek tényéről jegyzőkönyvet készít, és a jegyzőkönyv egy példányát az iratok között helyezi el. Az adós személyére vonatkozó és az adós személyi és munkakörülményeit tartalmazó adatok a végrehajtási ügy irattárba helyezését követő 10 évig kezelhetők. 10 év után a végrehajtó az adatokat tartalmazó iratokat - az erre vonatkozó jogszabályok szerint - megsemmisíti, vagy az adatok törléséről egyéb módon gondoskodik.

A törvényhely röviden utal arra, miszerint a mai kor technikai lehetőségeivel élve a végrehajtó az adatokat elektronikus úton is megszerezheti. Tekintettel az elektronikus úton megszerzett adatok speciális kezelésére és informatikai sajátosságaira, tovább a fejlett információs technológián alapuló adatforgalom növekedésére, a törvényi szabályozás elégtelennek tűnik, különösen az adatok archiválása területén. Speciális szabályozás hiányában más jogszabályokat kell alkalmazni, azonban a standard technikai háttér megteremtése további szabályozási kérdéseket vet fel.

Így a végrehajtói gyakorlat jelezte, az elektronikus adatbázisok szolgáltatása nem mindig felel meg a végrehajtási eljárás törvényességi követelményének. Az ingatlan-nyilvántartásban tárolt, és onnan beszerezhető adatokból - adatvédelemre hivatkozva - a születési hónap és nap nem megismerhető adat. Ezért előfordult, miszerint egy „Kiss Sándor” nevezetű személy ingatlanát a végrehajtó lefoglalta, de az adós egy másik „Kiss Sándor” volt, akinek a születési éve és az anyja neve megegyezett az ingatlan tulajdonosával. Pusztán a születés hónapja és napja különbözött, így a tévedést csak a foglalás megsemmisítésével lehetett orvosolni. Másik probléma, hogy a TAKARNET program csak teljes nevet keres vissza, így ha az adósnak a második, nem ismert keresztnéve be van jegyezve az ingatlan-nyilvántartásba, de a végrehajtó erről a névről nem tud, akkor az az adós a keresés eredményeképpen ismeretlen lesz, hasonló a helyzet a JÜB-rendszer esetén. A névhasználatról szóló jogszabályok lehetőségei (amikor a házaspár egymás családi nevét veszik fel) pedig kezelhetetlen helyzet elé állítják az adatot begyűjtő végrehajtót.

A végrehajtó adatmegismerő tevékenységének szabályozása, a Vht. által a végrehajtó számára biztosított jogosítványok alkotmányos aggályokat vethetnek és vetettek fel. Az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítvány szerint a tulajdonhoz fűződő alapjog sérül a végrehajtónak a Vht. 47. §-ába foglalt eljárási lehetőségeivel. Az indítványozó szerint a törvényszöveg „szükség szerint” kifejezése meglehetősen széles körű lehetőséget ad a végrehajtó kezébe, többek között azt a lehetőséget, hogy az adós tulajdonának felderítését, mint szükségtelent, mellőze. Az Alkotmánybíróság ezzel szemben - az indítvány elutasítása mellett - úgy foglalt állást, miszerint a Vht. támadott rendelkezése - a törvény szabályainak összességében vizsgálva - nem hozhatóak a tulajdonvédelmi követelménnyel alkotmányjogi kapcsolatba. A végrehajtás szabályainak egésze az eredményes és hatékony végrehajtást szolgálja, e rendelkezések meghatározzák a végrehajtó mozgásterét, és kiépítenek olyan magatartási korlátokat, amelyek megsértése esetén a végrehajtó feyelősségre vonható (373/D/2005. AB határozat).

Vht. 47/A. § (1) A végrehajtó a (2) bekezdésben foglalt személy által

a) a személyazonosságának és lakcímének igazolása érdekében a végrehajtó rendelkezésére bocsátott adatai nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és

b) a személyazonosságának igazolására alkalmas, bemutatott hatósági igazolványa, és tartózkodásra jogosító okmánya (a továbbiakban együtt: igazolvány) nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és érvényességének ellenőrzése céljából megkeresheti a személyiadat- és lakcímnnyilvántartást, a járművezetőiengedély-nyilvántartást, az útiokmány-nyilvántartást vezető vagy a központi idegenrendészeti nyilvántartás (a továbbiakban e §-ban együtt: nyilvántartás) adatait feldolgozó hatóságot.

(2) Az ellenőrzés a természetes személy adós, kötelezett, valamint a végrehajtási eljárásban részt vevő azon személy adatainak ellenőrzésére terjedhet ki, akinek a személyazonosítását a végrehajtó elvégzi. Az ellenőrzéssel érintett, a végrehajtási cselekménynél jelenlévő, nem adós személyt a végrehajtó az ellenőrzés megkezdése előtt tájékoztatja az ellenőrzés céljáról, módjáról és tartalmáról, a (9) bekezdésében megjelölt bejelentési kötelezettségről, valamint az ellenőrzés során megismert adatok kezeléséről.

(3) Az ellenőrzés elektronikus úton történő adatigényléssel valósul meg; az adatigénylés iránti megkeresést a végrehajtó hivatali elektronikus aláírásával látja el.

(4) A végrehajtó a nyilvántartásból a következő adatokat ellenőrizheti:

a) természetes személyazonosító adatok,

b) állampolgárság, hontalanság, menekült, bevándorolt, letelepedett vagy EGT-állampolgár jogállás,

c) lakcím,

d) arcképmás,

e) aláírás,

f) az igazolvány, valamint a személyazonosítóról és a lakcímről szóló hatósági igazolvány okmányazonosítója és az okmányazonosító alapján nyilvántartott következő tények:

fa) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 17. §-ának (4) bekezdése szerinti tények,

fb) a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény 24. §-ának f) pontja szerinti tények és az okmány érvényességi ideje,

fc) a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény 8. §-ának i)-j) pontjai szerinti tények,

fd) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 76. §-ának d) pontja, 80. §-ának b) és c) pontja, valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 95. §-a (1) bekezdésének g) pontja, 96. §-a (1) bekezdésének g) pontja, továbbá 100. §-a (1) bekezdésének b) és c) pontja szerinti tények.

(5) A végrehajtó a végrehajtási eljárásban részt vevő jogi képviselő képviseleti jogosultságát a jogi képviselő által bemutatott ügyvédi vagy jogtanácsosi igazolvány alapján az illetékes ügyvédi kamara, illetve a jogtanácsosi névjegyzéket vezető megyei bíróság nyilvántartásában szereplő adatok alapján ellenőrizheti.

(6) Az adatigénylés iránti megkeresésre a 47. § (4) bekezdésében, a megkeresés teljesítésének díjkötelezettségére a 47. § (3) bekezdésében, az ellenőrzés során beszerzett adatok kezelésére pedig a 47. § (5) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

(7) A nyilvántartást vezető hatóság az adatigénylés iránti megkeresés teljesítése előtt ellenőrzi a végrehajtó hivatali elektronikus aláírásához tartozó tanúsítvány érvényességét; a megkeresés teljesítését megtagadja, ha a tanúsítvány érvényességét a hitelesítés-szolgáltató felfüggesztette vagy a tanúsítványt visszavonta.

(8) A végrehajtó a nyilvántartásnak az ellenőrzés során megismert, elektronikus formában lévő adatairól papír alapú másolatot készíthet, melyet a végrehajtási ügy iratai között zártan helyez el, és azt csak a bíróság, az ügyész, a büntetőügyben eljáró hatóság, valamint a végrehajtó tevékenységét ellenőrző kamara részére adhatja ki, és részükre teheti lehetővé az adatokba történő betekintést. Az adatokat tartalmazó iratokat a végrehajtó a végrehajtási iratok irattárba helyezésétől számított öt évig tárolja, azt követően gondoskodik a megsemmisítésükről.

(9) Ha az ellenőrzés során a végrehajtó azt állapítja meg, hogy az igazolvány elvesztését, ellopását, megsemmisülését bejelentették és megtalálásának vagy megkerülésének ténye nincs nyilvántartva, az igazolvány jogosulatlan felhasználásának megakadályozása céljából az igazolvány felhasználásának tényéről haladéktalanul értesíti az intézkedésének helye szerint illetékes rendőrkapitányságot és az átvett igazolványt részére megküldi vagy átadja. A bejelentési kötelezettség teljesítése nem minősül a végrehajtói titoktartási kötelezettség megsértésének.

(10) A (9) bekezdés szerinti esetben, vagy ha kétség merül fel a személyazonossággal kapcsolatban, a végrehajtó az 5. § (4) bekezdése szerinti intézkedést is megteheti.

Jegyzet: a 47/A. §-t beiktatta a 2007. évi LXIV. törvény 45. §-a; hatályos 2008. január 1-jétől. Rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

A végrehajtói adatellenőrzés

A törvényi tényállást a 2007. évi LXIV. törvény 45. §-a iktatta be a Vht.-ba, rendelkezéseit 2008. január 1-jétől kell alkalmazni. A törvényhely a végrehajtásban részt vevő személyek elektronikus ellenőrzésére ad lehetőséget. A fejlett információs technológiai rendszerek lehetőségével élve mára az igazgatás szervei a társadalom tagjairól, személy, családi és munkahelyi adatairól a különböző adatbankokban számos adatot gyűjtöttek össze. Az adatbankokban tárolt és a papír alakú okiratokban lévő információk egyezése több ok miatt válhatott

problematikussá. Így a különböző adatátviteli rendszerek egymástól eltérő algoritmusok szerint rögzítenek adatokat, s a különböző kollíziós feszültségek megjelenhetnek a végrehajtó által megismert és nyilvántartott adatok különbözőségében. Lehetséges azonban, hogy a végrehajtásban részt vevő személyek okmánya avult el, vagy adattartama nem felel meg a korszerű adatnyilvántartásnak. Esetleg meghamisíttósága miatt gyanú merül fel, vagy nem egyező nevek, születési idők, munkahelyek kerültek rögzítésre a különböző adatbankokban és okiratokban.

A törvényhely felsorolja, milyen adatot ellenőrizhet a végrehajtó. E felsorolás - szemben a Vht. 47. §-ának rendelkezéseivel taxatív, azaz e kör bővítésére a végrehajtónak nincs lehetősége. Az elektronikus adatforgalomról szóló jogszabályok értelmében a végrehajtó megkeresésének jogszerűségét a megkeresett hatóság ellenőrzi, ám nem a bekérendő, megismerendő adatra, a megkeresés indokoltságára végez ellenőrzést, hanem a végrehajtó tanúsítványának érvényességét vizsgálja. Ezért iktatta be a 2007. évi LXIV. törvény 48. §-a a Vht. 57/A. §-ának rendelkezéseit, melyben a jogalkotó a végrehajtó hivatali elektronikus aláírásának kérdéseit rendezte.

A végrehajtó - mivel az adatok egyezőségét vizsgálja - feltételezhetően rendelkezik már valamilyen adattal, azonban indokoltnak látja ezen adatok felülvizsgálatát. Ahhoz, hogy a megszerzett, nála lévő adatok valóságát vizsgálni tudja, az adatokat össze kell vetnie valamely, elektronikus adatbázisban meglévő információval. Az ellenőrzés csak azokra a személyekre terjed ki, akinek személyazonosságát a végrehajtó végzi.

A törvény előírja, a végrehajtónak az ellenőrzés megkezdése előtt tájékoztatnia kell az ellenőrzéssel érintett, a végrehajtási cselekménynél jelen lévő, nem adós személyt az ellenőrzés céljáról, módjáról és tartalmáról. Tájékoztatnia kell arról is, amennyiben netán az igazolvány elvesztését, ellopását, megsemmisülését bejelentették, és megtalálásának vagy megkerülésének ténye nincs nyilvántartva, az igazolvány jogosulatlan felhasználásának megakadályozása céljából minderről haladéktalanul értesíti az intézkedésének helye szerint illetékes rendőrkapitányságot. E tájékoztatás (szignalizációs kötelezettség) nem minősül a titoktartási kötelezettség megszegésének. Felhívjuk a figyelmet arra, amennyiben kétség merül fel a személyazonossággal kapcsolatban, a végrehajtó a Vht. 5. § (4) bekezdése szerinti intézkedést is megteheti, azaz a rendőrség bevonásával intézkedhet a személyazonosság megismerése iránt.

A törvényi felsorolásban találunk néhány speciális esetet:

- az *Avtv.* 17. § (4) bekezdése szerinti tények, az okmányok kiadásáról, érvényességének, elvesztésének, ellopásának, megsemmisülésének, találásának, megkerülésének tényei;

- hasonlóak a külföldre utazásról szóló *1998. évi XII. törvény* 24. § *f)* pontja szerinti tények, amelyek az úti okmány elvesztésének, eltulajdonításának, megsemmisülésének, találásának, cseréjének, visszaadásának, leadásának, elvételének adatai, továbbá a figyelmeztető jelzés elhelyezésével kapcsolatos adatok;

- a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló *1999. évi LXXXIV. törvény* 8. § *i)-j)* pontjai szerinti adatok az okmányok típusára, okmányazonosító jelére, kiadására, érvényességére (idejére, kategóriájára), cseréjére és visszavonására vonatkozó információk és azok elvesztésére, eltulajdonítására, megsemmisülésére, találására, megkerülésére, valamint a figyelmeztető jelzés elhelyezésére vonatkozó adatok;

- hasonló a vizsgálati kör a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló *2007. évi I. törvény* 76. § *d)* pontja, 80. § *b)-c)* pontjaival kapcsolatban, ahol az adatnyilvántartások a regisztrációt, illetve a tartózkodási jogot igazoló okmány számát, típusát, érvényességét, meghosszabbításának időtartamát, az elveszítettként bejelentett úti okmány típusát és számát, a bejelentés időpontját;

- a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló *2007. évi II. törvény* 95. § (1) bekezdésének *g)* pontja, 96. § (1) bekezdésének *g)* pontja, továbbá 100. § (1) bekezdésének *b)-c)* pontjai szerinti tények pedig a kiadott (meghosszabbított) vízum száma, érvényességi ideje, valamint a területi érvényességére vonatkozó adata, a kiadott (meghosszabbított) tartózkodási engedély száma, sorozatszama, érvényességi ideje, az elveszítettként, eltulajdonítottként vagy megsemmisültként bejelentett úti okmány típusa és azonosító adatai, valamint ezek bejelentési időpontja. A vizsgálat tehát nagyrészt az okmányok valódiságára, érvényességére, kiadásának, bevonásának körülményeire, és nem azok adattartamára vonatkozik. A törvényhely negyedik bekezdése azonban lehetővé teszi tartalmi adatok ellenőrzését, így az arcképmás, lakcím, aláírás vizsgálatát.

A végrehajtó adatigénylése a törvény utaló szabályai folytán díj- és illetékmentesek, a megkeresett hatóságok és szervezetek eljárására az adatbeszerzésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Az önálló bírósági végrehajtó részére teljesített adatszolgáltatás mentes az igazgatási szolgáltatási díj alól.

Miközben a törvény lehetővé teszi a végrehajtó elektronikus adatellenőrzését, az elektronikus úton beszerzett adatok elektronikus megőrzéséről, biztosításáról nem rendelkezik, csak az adatok papír alapú másolatairól. A végrehajtó kötelezettsége, hogy az ellenőrzés során megismert, elektronikus formában lévő adatairól papír alapú másolatot a végrehajtási ügy iratai között zártan helyezze el. Ezeket az adatokat a végrehajtó csak a bíróságnak, az ügyészségnek, a büntetőügyben eljáró hatóságnak, valamint a végrehajtó tevékenységét ellenőrző kamarának adhatja ki. Az adatokba történő betekintést szintén csak e szerveknek engedélyezheti. Az adatokat tartalmazó iratokat a

végrehajtó a végrehajtási iratok irattárba helyezésétől számított öt évig tárolja, azt követően gondoskodik a megsemmisítésükről.

A végrehajtás felfüggesztése

Vht. 48. § (1) A végrehajtást foganatosító bíróság köteles a végrehajtást felfüggeszteni, ha ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a felfüggesztés másnak a jogát nem sérti.

(2) Ha a zálogjogosult a 114/A. § (1) bekezdése, illetve a 138/B. § szerinti kérelmet terjesztett elő, a kérelem beérkezését követő 3 munkanapon belül a bíróság a végrehajtást felfüggeszti. A bíróság a végrehajtás felfüggesztéséről a végrehajtót azonnal értesíti, egyúttal részére a felfüggesztést elrendelő végzést haladéktalanul megküldi.

(3) A végrehajtást foganatosító bíróság az adós kérelmére kivételesen akkor felfüggesztheti fel a végrehajtást, ha az adós a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta, és az adóst a végrehajtási eljárás során korábban nem sújtották rendbírsággal.

(4) A bíróság - ha a felfüggesztésről szóló döntéshez szükséges - a feleket meghallgathatja.

(5) A bíróság a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülmények körében kiemelten értékeli különösen az adós által eltartásra köteles és tartásra szoruló személyek számát, az adós vagy az eltartott személy tartós és súlyos betegségét, a végrehajtási eljárás során bekövetkezett és az adóst is sújtó természeti katasztrófát.

(6) Ha a végrehajtás ingatlan kiürítése iránt folyik, felfüggesztés az adós kérelmére egy ízben, legfeljebb 6 hónapra rendelhető el.

(7) Önkényesen elfoglalt lakás kiürítése során, vagy ha a kötelezett a Pp. 217. §-ának (5) bekezdése szerinti kedvezményben részesült, a kötelezett kérelmére felfüggesztésnek helye nincs.

(8) A végrehajtást foganatosító bíróság dönt az adósnak a 805/2004/EK rendelet 23. cikke, az 1896/2006/EK rendelet 23. cikke, valamint a 861/2007/EK rendelet 23. cikke szerinti kérelméről. A bíróság a 805/2004/EK rendelet 23. cikkének a) pontja, az 1896/2006/EK rendelet 23. cikkének a) pontja, valamint a 861/2007/EK rendelet 23. cikkének a) pontja szerinti kérelemnek a végrehajtás felfüggesztésével ad helyt.

Jegyzet: a 48. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 26. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (7) bekezdés szövegét módosította a 2004. évi LXV. törvény 17. § (4) bekezdése.

A (8) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 8. §-a; hatályos 2008. december 12-étől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Az eljárás felfüggesztése

A polgári peres és nemperes eljárások a felek és az eljáró szerv (bíróság, hatósági szervezet) eljárási cselekményeinek láncolata. A már folyó, megindított eljárás alatt felmerülhetnek olyan körülmények, bekövetkezhetnek olyan események, amikor az eljárási cselekmények folytathatatlanok, avagy folytatásuk egyszerűen céltalan. Lehetséges, az eljárás megindításának feltételei az eljárás alatt megszűnnek (meghal az adós), vagy az eljárás zavartalanságához szükséges körülmények többé nem biztosítottak (például a végrehajtási eljárásba bejelentkezik a zálogjogosult).

Az eljárásjogok az eljárási akadályok között aszerint tesznek különbséget, hogy hol, mikor és hogyan merül fel az eljárás folytatását megakadályozó ok, körülmény, változás. Általában, ha tartós, és külső, eljáráson kívüli körülményekben (objektív okok) áll be olyan változás, amely csak hosszabb távon hárítható el (vagy hárul *el*), esetleg az eljárás szereplői az eljárás során elvárt együttműködést megtagadják, szünetelésnek van helye. Felfüggesztésre akkor kerül sor, amennyiben a külső körülmények hatása az eljárásra közvetlen, az okok és körülmények kezelése az eljárás szereplőinek magatartásától függ, avagy az eljárás jogi alapjai, ezzel a legitimitása kérdőjeleződik meg. A polgári per felfüggesztésére okot adhat például a per eldöntéséhez szükséges előzetes kérdés felmerülése (Pp. 152. §). Cégeljárásban felfüggesztésre a változásbejegyzési eljárásban kerülhet sor, illetve a cég bejegyzése esetén akkor, ha átalakulás bejegyzése van folyamatban, illetve a bejegyzési eljárás folyamata alatt törvényességi felügyeleti kérelmet nyújtanak be [Ctv. 32. § (1) bek.].

A felfüggesztés olyan eljárási cselekmény, amit valaki, valamely, a törvényben, jogszabályban meghatározott szerv, szervezet elrendel. A felfüggesztéshez döntés szükséges, a felfüggesztés a döntés következtében szakítja meg az eljárást. Akkor is dönteni kell az eljárás felfüggesztéséről, ha egy külső objektív körülmény miatt kell az eljárást megszakítani, mivel a jogi szabályozás a döntésen keresztül teremt meg a külső körülmény eljárási relevanciáját.

A végrehajtási eljárás felfüggesztésének általános szabályai

A végrehajtás felfüggesztésének általános szabályai a Vht.-ban helyezkednek el, ezért a Vht. szabályozásának körében a Pp.-t háttérszabályként nem lehet alkalmazni. Ott viszont, ahol a Vht. maga teszi lehetővé a Pp. szabályainak alkalmazását, vagy nincs különös norma, semmi akadálya a perrendtartás előírásai alkalmazásának.

Amennyiben a végrehajtást elrendelték, a végrehajtás addig folytatódik, amíg az adós tartozását, és a törvényben meghatározott, az adóssá terhelő költségeket be nem hajtják. A végrehajtás elrendelését követően azonban számos olyan körülmény következhet be, amikor a végrehajtás folytathatatlan. A végrehajtás felfüggesztésére a Vht. különböző esetekben ad lehetőséget, e lehetőségek a Pp.-be foglalt eseteknél szélesebb kört ölelnek fel. A Pp. igazából csak előkérdés eldöntésének esetére engedi meg a felfüggesztést, viszont ebben a körben meglehetősen széles mérlegelési lehetőséget biztosít a bíróságnak.

A Vht. rendelkezéseit alkalmazni kell, ha a bíróság a választottbíróság ítéletét függeszti fel (*EBH2001. 554.*). Ennek oka, hogy a választottbíróságról szóló törvény nem rendelkezik arról, milyen körülmények között függeszthető fel a választottbírósági ítélet, így az erről szóló döntésnél a Vht. szabályait kell alkalmazni (*EBH2000. 237.*). Amennyiben a felperes nem jelölte meg keresetlevelében, hogy a választottbírósági ítélet érvénytelenítését mely okból kívánja, az ítélet még a Vht. alapján sem függeszthető fel a végrehajtást, mivel döntése a választottbírósági ítélet érdemi felülvizsgálata lenne, amelyre nincs hatásköre. A Pp. szabályai sem alkalmazhatóak, mivel a Pp. a választottbírósági eljárásnak nem háttérjogszabálya (*BH2001. 80.*).

A végrehajtás felfüggesztése bírói határozattal következik be, a bíró mérlegeli a felfüggesztésre okot adó körülménynek az eljárás folytathatóságra gyakorolt hatását. A Vht. alapkoncepciója szerint a végrehajtást kérő rendelkezési jogából fakadóan fel kell függeszteni a végrehajtást akkor, ha ezt a végrehajtást kérő kívánja. Ez valóban olyan ok, hogy a végrehajtást nem lehet továbbfolytatni, a végrehajtást kérő rendelkezésének hiányában az eljárás el sem kezdődik. Ha a végrehajtást kérő ezt kéri, és a felfüggesztés másnak a jogát nem sérti (önálló bírósági végrehajtó), a bírónak igazából mérlegelés nélkül kell felfüggesztenie a végrehajtási eljárást, azonban a bíróságnak - például több végrehajtást kérő esetében - meg kell vizsgálnia a végrehajtás felfüggesztésének hatását a többi jogosultra. E vizsgálati kötelezettség miatt a végrehajtás felfüggesztése bírói hatáskör, a végrehajtó ebben nem dönthet.

A végrehajtás felfüggesztésének jogkövetkezménye, hogy a végrehajtás abban a fázisban, ahol a bírói döntés időpontjában tart, leáll. A már elvégzett végrehajtási cselekmények hatályát a felfüggesztés nem érinti, a határidők azonban a bírói döntés időpontjában félbeszakadnak. A határidőket a felfüggesztést megszüntető bírói végzés jogerőre emelkedésének időpontjától kell továbbszámítani. A felfüggesztés addig tart, amíg a bíróság el nem rendeli a végrehajtás folytatását, a törvény határidőt erre nézve nem tartalmaz. Természetesen a bírói határozat megállapíthat határidőt, ekkor ennek leteltével a végrehajtás továbbfolytatható. A törvénytől alapján a bíróságnak azonban ebben az esetben is döntést (intézkedést) kell hoznia (*Vht. 51. §*). Egy esetben a törvény meghatározza a felfüggesztés időtartamát, amennyiben a végrehajtás ingatlan kiürítése iránt folyik, felfüggesztés az adós kérelmére egy ízben, legfeljebb 6 hónapra rendelhető el.

A végrehajtás felfüggesztésének különös okai

A Vht. 48. §-a a végrehajtási eljárás felfüggesztésének több esetét szabályozza. A végrehajtási eljárást fel kell függeszteni a végrehajtást kérő kérelmére, fel lehet függeszteni az adós kérelmére, és különböző esetekben felfüggeszthető, illetve a bíróság a végrehajtási eljárást felfüggeszti. A Vht. speciális jogorvoslatinak előterjesztése esetén éppúgy felfüggeszthető az eljárás, mint a Pp. alapján igénybe vett jogorvoslatoknál (*Vht. 49. §*).

Sajátos helyzet és rendkívül gondos bírói mérlegelést követel, amikor az adós terjeszt elő felfüggesztés iránti kérelmet. A Vht. a bíróságnak előírja a mérlegelési szempontokat, a méltányolható okok körében értékelhető tényeket. A végrehajtást foganatosító bíróság az adós kérelmére kivételesen függesztheti fel a végrehajtást és csak akkor, ha az adós a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta. További feltétel, hogy az adóssá nem sújtották korábban végrehajtási bírsággal; azaz a Vht. 45/A. §-a alá sorolt magatartások egyikét sem tanúsította, a végrehajtás során együttműködő volt az eljáró végrehajtóval (hatóságokkal). A bíróságnak a felfüggesztésről szóló döntés meghozatalakor kiemelten kell értékelni az adós által eltartásra köteles és tartásra szoruló személyek számát, az adós vagy az eltartott személyek tartós és súlyos betegségét, a végrehajtási eljárás során bekövetkezett és az adóssá sújtó természeti katasztrófát. A jogalkotó a „különösen” szó törvénytől alapján a bíróságnak azonban ebben az esetben is döntést (intézkedést) kell hoznia (*Vht. 51. §*). Egy esetben a törvény meghatározza a felfüggesztés időtartamát, amennyiben a végrehajtás ingatlan kiürítése iránt folyik, felfüggesztés az adós kérelmére egy ízben, legfeljebb 6 hónapra rendelhető el.

Az adós kérelmére függeszthető fel legfeljebb 6 hónapra az ingatlan kiürítése iránti végrehajtás, azonban önkényesen elfoglalt lakás kiürítése során, vagy ha a kötelezettnek a polgári perben már 6 hónapos teljesítési

határidős szabály alapján engedélyeztek teljesítést [Pp. 217. § (5) bek.], a kötelezett kérelmére felfüggesztésnek helye nincs.

A közösségi jog speciális felfüggesztési okokat határoz meg a tagállamok számára. A végrehajtást foganatosító bíróság dönt az adósnak a 805/2004/EK rendelet 23. cikke alapján benyújtott jogorvoslatáról. Amennyiben az adós jogorvoslatot nyújtott be az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat ellen, felülvizsgálatot, vagy az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány kijávitását vagy visszavonását kérelmezte, a végrehajtás szerinti tagállam illetékes bírósága vagy hatósága - a Vht. 48. §-a alapján ez a végrehajtást foganatosító bíróság - az adós kérelmére a végrehajtási eljárást biztosítási intézkedésekre korlátozhatja, a végrehajtást az általa meghatározott biztosíték nyújtásától teheti függővé, illetőleg kivételes körülmények esetén felfüggesztheti azt. Hangsúlyozni szeretnénk, a felfüggesztésre kivételes körülmények között van lehetőség. Az 1896/2006/EK rendelet 23. cikke alapján, amennyiben a kötelezett kérelmezi a felülvizsgálatot, a végrehajtás szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező bírósága a kötelezett kérelmére a végrehajtási eljárást biztosítási intézkedésekre korlátozhatja, vagy a végrehajtást egy általa meghatározott biztosíték adásától teheti függővé, vagy kivételes körülmények között felfüggesztheti a végrehajtási eljárást. A 861/2007/EK rendelet 23. cikke szerint, amennyiben valamelyik fél jogorvoslattal élt a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélettel szemben (vagy ilyen jogorvoslat még lehetséges), avagy a fél felülvizsgálati kérelemmel élt, a végrehajtás szerinti tagállam hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósága vagy illetékes hatósága azon fél kérelmére, aki ellen a végrehajtást kérték a végrehajtási eljárást biztosítási intézkedésekre korlátozhatja, a végrehajtást az általa meghatározott biztosíték nyújtásától teheti függővé, vagy kivételes körülmények fennállása esetén felfüggesztheti a végrehajtási eljárást.

A Vht. speciális - a közösségi jog előírásain nyugvó - szabálya, hogy a végrehajtásnak a biztosítási intézkedésekre, korlátozására a végrehajtás felfüggesztésével ad lehetőséget, e kérelmet a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezések szerint kell elbírálni.

A zálogjogosult a Vht. 114/A. § (1) bekezdése - ingón fennálló zálogjog -, illetve a Vht. 138/B. §-a - ingatlanl kapcsolatos jelzálogjog - szerint terjeszthet elő kérelmet a végrehajtási eljárásba való bekapcsolódása iránt. A bíróság a végrehajtási eljárást a kérelem beérkezését követő 3 munkanapon belül felfüggeszti. A bíróság a végrehajtás felfüggesztéséről a végrehajtót azonnal értesíti, egyúttal részére a felfüggesztést elrendelő végzést haladéktalanul megküldi. A szabályok biztosítják, ameddig nem születik döntés a zálogjogosult kérelméről, a végrehajtási eljárást folytatni nem lehet, a lefoglalt zálogtárgyat értékesíteni sem lehet. Mivel a vevő tehermentesen szerezne tulajdont, értékesítés esetében a zálogjog megszűnne, a zálogjogosult követelésére nem lenne további biztosíték. A felfüggesztés speciális joghatást vált ki, mivel a Vht. 50. § (4) bekezdése alapján a felfüggesztés a zálogtárgy árveréséről történő értékesítéséről szóló hirdetmény elkészítésére, illetve a zálogtárgy értékesítésére - ide nem értve a romlandó dolgok értékesítését - terjed ki, a többi végrehajtási cselekményt a felfüggesztés tartama alatt is foganatosítani kell.

Vht. 49. § (1) Ha a végrehajtható okirat vagy a végrehajtó intézkedése ellen jogorvoslattal éltek, a jogorvoslatot elbíráló bíróság a végrehajtást felfüggesztheti.

(2) A bíróság a végrehajtást azokban az esetekben is felfüggesztheti, amelyekben ezt a Pp. vagy más törvény lehetővé teszi.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét módosította a 2004. évi LXV. törvény 17. § (4) bekezdése.

A végrehajtás felfüggesztése a Vht. rendes jogorvoslati esetében

A bíróság felfüggesztheti a végrehajtást, ha a végrehajtási eljárásban vagy a végrehajtható okirat, vagy végrehajtó intézkedése ellen jogorvoslatot terjesztettek elő. A Vht. 31/E. § (1) bekezdése szerint a közjegyző - az általa elrendelt végrehajtási eljárásokban - felfüggesztheti az eljárást. A végrehajtás felfüggesztése csupán lehetőség, a döntés a bíróság mérlegeléstől függ. A kérdés azonban korántsem ilyen egyszerű.

A Vht. 217. §-a szerint a végrehajtási eljárásban a végrehajtó intézkedése elleni rendes perorvoslat a végrehajtási kifogás (PIT-H-PJ-2007-67.). A Vht. 222. §-a szerint ugyanakkor a végrehajtó - és a rendőrség - intézkedése elleni jogorvoslatnak nincs halasztó hatálya. A Vht. 49. § (1) bekezdése alapján a bíróság mégis felfüggesztheti a végrehajtást. Így, bár a végrehajtási kifogás előterjesztése nem jelenti a végrehajtási eljárás törvényen alapuló, automatikus felfüggesztését, ennek ellenére mód és lehetőség van az eljárás időleges megakasztására. A felfüggesztő döntés meghozható kérelemre, de - amennyiben a törvény lehetővé teszi - hivatalból is elrendelhető a végrehajtás felfüggesztése.

A végrehajtás *sui generis* jogorvoslati intézményeivel a Vht. Negyedik Része foglalkozik. A szabályozás szerkezetéből következően így bizonyos jogorvoslati lehetőségek megmaradnak a Vht. körében, bizonyos lehetőségek azonban átnyúlnak a Perrendtartásba, ahol a Pp. XXV. Fejezete (Végrehajtási perek) foglalja össze a

peres jogorvoslatok szabályait. A Vht. 49. § (1) bekezdése a Vht. *sui generis* jogorvoslati igénybevételének esetkörét szabályozza. Ennek megfelelően a végrehajtás felfüggesztésére lehetőség nyílik a végrehajtást elrendelő végzés elleni fellebbezés esetében. Ez alól kivétel a nem halasztó hatályú jogorvoslat, a Vht. a felfüggesztés kizárását ugyanis számos esetben kifejezetten kimondja. Például a közvetlen letiltó végzés (Vht. 24. §) elleni fellebbezésnek a letiltott összeg levonására és kifizetésére nincs halasztó hatálya.

A végrehajtás felfüggesztése a Pp. alapján

A Pp. számos esetben lehetőséget ad a megtámadott határozat joghatásának időleges befagyasztására (leállítására), ami a határozat végrehajthatóságának - és nem a végrehajtási eljárásnak - a felfüggesztését jelenti. A Pp. 99/A. §-a szerint a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem előterjesztésének az eljárás folytatására, illetve a végrehajtásra nincs halasztó hatálya. Ha azonban a kérelemben foglalt tények fennállása valószínűnek mutatkozik, a bíróság az eljárás vagy a határozat végrehajtásának felfüggesztését - kérelemre - az ellenfél meghallgatása nélkül is elrendelheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozatot a bíróság kérelemre megváltoztathatja.

Ugyancsak lehetőség van a Pp. 108. §-a alapján az igazolási kérelem esetében a határozat végrehajthatóságának felfüggesztésére. Fő szabályként az igazolási kérelemnek sem az eljárás folytatására, sem a végrehajtásra nincs halasztó hatálya. Ha azonban az igazolási kérelem sikere valószínűnek mutatkozik, a bíróság az eljárásnak vagy a határozat végrehajtásának felfüggesztését az ellenfél meghallgatása nélkül, hivatalból is elrendelheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozatot a bíróság kérelemre utóbb megváltoztathatja.

A Pp. az ítélet kiegészítése iránti kérelem esetében szintén hasonló szabályokat tartalmaz. A Pp. 225. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy fő szabályként a kiegészítés iránt előterjesztett kérelemnek az ítélet elleni fellebbezés beadására és az ítélet végrehajtására ugyan nincs halasztó hatálya, a bíróság azonban az ítélet végrehajtását a kiegészítési kérelem elintézéséig hivatalból is felfüggesztheti.

Eltérő a helyzet a végrehajtási pereknél. Ilyenkor ugyanis egy folyó végrehajtás leállításáról, azaz a végrehajtási eljárás felfüggesztéséről van szó, nem pusztán a határozat végrehajthatóságának időleges megállításáról.

Értelemszerűen nem lehet szó a végrehajtás felfüggesztéséről a foglalás térése iránti per (Pp. 384. §) és a követelés behajtása iránti per (Pp. 385. §) esetében. A végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti perben (Pp. 366. §) az ügyben eljáró bíróság a végrehajtást a Pp. 370. §-a alapján felfüggesztheti. Az igényperben (Pp. 371. §) speciális helyzet alakul ki. Fő szabályként az igényperben eljáró bíróság az ügyben a végrehajtást felfüggesztheti, azonban a felfüggesztés csak az igényelt vagyontárgyra terjed ki. A bíróság a halasztó hatályú igényperrel (Vht. 115., 139. és 178. §) a bírósági végrehajtót, ingatlanigényperről pedig az ingatlanügyi hatóságot köteles azonnal értesíteni. Végül a halasztó hatályú igényperben a keresetlevelet az alperes részére haladéktalanul kézbesíteni kell. A végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás engedélyezése iránti perben (Pp. 386. §) a bíróság a végrehajtást a kereset elbírálásáig felfüggesztheti, erről a bírósági végrehajtót tájékoztatnia kell. A felfüggesztés hatályára a Vht. 50. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezés megfelelően irányadó.

A végrehajtás felfüggesztése perorvoslati eljárásokban a Pp. alapján

A Vht. és a Pp. fenti rendelkezései mellett a végrehajtási eljárást fel lehet függeszteni a Pp. szabályai alapján akkor, ha a rendes vagy rendkívüli perorvoslatok lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező másodfokú vagy perorvoslati bíróság rendeli el a végrehajtás felfüggesztését (Pp. 240., 267. és 273. §). A Vht. 49. § (2) bekezdése e bírói döntésekre is utal.

A másodfokú rendes perorvoslati eljárásban a Pp. 240. §-a szerint az ítélet ellen irányuló fellebbezés esetében az elnök az iratoknak a másodfokú bírósághoz való beérkezése után a szükséghez képest intézkedik az esetleges hiányok pótlása iránt, ha pedig a fellebbezést már az elsőfokú bíróságnak el kellett volna utasítania, ennek megfelelően határoz. Az elnök határoz a végrehajtás felfüggesztése kérdésében, ha az elsőfokú bíróság az ítéletet a törvény ellenére nyilvánította előzetesen végrehajthatónak.

A perújítási eljárásban a 267. §-a szerint, ha a perújítás sikere valószínűnek mutatkozik, a bíróság a megtámadott ítélet végrehajtását, közbenső ítélet elleni perújítás esetében pedig a per tárgyalásának folytatását hivatalból is felfüggesztheti, a feleket - ha a tárgyaláson jelen vannak - a felfüggesztés tárgyában meg kell hallgatni. A bíróság a felfüggesztés tárgyában hozott határozatát utóbb megváltoztathatja. Egyébként a végrehajtás alapjául szolgáló jogerős ítélettel szembeni perújítási eljárás eredményétől függően kerülhet sor a végrehajtás megszüntetésére is, és ennek eredményeként a bejegyzett végrehajtási jog törlésére (BDT2001. 545.).

A perújítás előterjesztése önmagában nem halasztó hatályú a végrehajtásra. A végrehajtás felfüggesztésének feltétele, hogy a perújítás sikere valószínűnek mutakozzék (BDT2000. 258.). A siker valószínűsége azt jelenti, hogy a perújítás során rendelkezésre álló adatok alapján a perújítás eredményessége valószínűsíthető. A perújítás során ezért először a megengedhetőség kérdésében kell tárgyaláson az elsőfokú bíróságnak határoznia, és e határozatához képest dönthet arról, hogy a megtámadott ítélet végrehajtását felfüggeszti-e? (BDT1999. 37.)

A felülvizsgálati eljárásban ugyan a felülvizsgálati kérelem benyújtásának a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, de a határozat végrehajtását a Legfelsőbb Bíróság kérelemre kivételesen felfüggesztheti. A végrehajtás felfüggesztéséről szóló végzés meghozatala során a bíróságnak különösen arra kell figyelemmel lennie, hogy a végrehajtást követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajtás felfüggesztésének elmaradása járna.

Új szabály a 2008. évi XXX. törvény által a fizetési meghagyásos eljárás körében a 2009. január 1-jétől bevezetett felfüggesztés esete, amikor a bíróság a Pp. 320. §-a alapján a kézbesítési vélelem megdöntése iránt előterjesztett kötelezetti kérelem következményeként függeszti fel a végrehajtást.

Amennyiben a fizetési meghagyást a kötelezett nem vette át, és ezért azt a kézbesítési vélelem szabályai szerint kézbesítettnek kell tekinteni, a végrehajtható okirat kézbesítésétől számított 15 nap - váltón alapuló követelés esetében három nap - alatt a kötelezett a fizetési meghagyást kibocsátó bíróságnál írásban ellentmondással élhet. Amennyiben az ellentmondás előterjesztésével egyidejűleg a kötelezett a végrehajtás során felmerült, a jogosult által előlegezett költségeket a jogosultnak megfizeti, vagy bírói letétbe helyezi, bíróság a végrehajtási eljárást felfüggeszti.

A Pp. XX. Fejezetében szabályozott közigazgatási perekben ugyancsak mód és lehetőség van a végrehajtás felfüggesztésére, jóllehet ez a végrehajtás az esetek döntő hányadában közigazgatási végrehajtást jelent. Így a bírósági tanács elnöke a keresetlevél alapján tett intézkedései körében a Pp. 332. §-a szerint amennyiben a keresetlevél a közigazgatási határozat végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kérelmet tartalmaz, annak tárgyában az iratoknak a bírósághoz való érkezését követő nyolc napon belül határoz. A későbbiek során a bíróság a közigazgatási határozat végrehajtásának felfüggesztését - már a tárgyalás kitűzése előtt is - kérelemre bármikor elrendelheti. A végrehajtás felfüggesztéséről szóló végzés meghozatala során a bíróságnak figyelemmel kell lennie arra, hogy a végrehajtást követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy hogy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajtás felfüggesztésének elmaradása járna. A végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróságnak a végrehajtás felfüggesztését elrendelő végzése fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható. A közigazgatási perben hozott felfüggesztő döntés felfüggeszti a vagyoni - bírósági - végrehajtást mindazokban az esetekben, ahol az alaphatározatot a Pp. XX. Fejezetének szabályai szerint kell megtámadni. Így az ügyvéd ellen, az ügyvédi fegyelmi tanács által másodfokon hozott határozat ellen a közigazgatási per szabályai szerint elindított jogorvoslat felfüggeszti a keresettel megtámadott - és pénzbírságot kiszabó - határozat végrehajtását.

A bírói jogkörök szempontjából hasonlítva össze a Vht. 48-49. §-aiba foglalt felfüggesztésre okot adó tényállásait, az egyik lényeges eltérés közöttük az, hogy a Vht. 48. §-a alá sorolt esetekben mindig kérelemre van helye a végrehajtás felfüggesztésének, míg a Vht. 49. § (2) bekezdésben említett, és a Pp. alá sorolt néhány esetben a végrehajtás felfüggesztésére a bíróságnak hivatalból is lehetősége van [Pp. 240. § (2) bek.]. Másik különbség, hogy a Vht. 48. §-a alá tartozó esetkörökben a felfüggesztés egy már foganatosítás alatt lévő eljárást érint, a Vht. 49. § (1) bekezdése viszont egy már elrendelt, de még nem foganatosított végrehajtás felfüggesztésére ad lehetőséget. A felfüggesztést a Pp. alapján lehetővé tevő rendelkezés pedig a végrehajtás alapjául szolgáló határozatok végrehajthatóságának felfüggesztésére ad lehetőséget.

A végrehajtás felfüggesztése más jogszabályok alapján

A Vbt. alapján a megyei bíróság a választottbíróóság ítéletének érvénytelenítése iránt indított eljárásban a Vbt. 56. §-a alapján a választottbíróósági ítélet végrehajtását a fél kérelmére felfüggesztheti.

Az Fgy. tv. 34. § (1) bekezdése szerint a tanács határozata, illetve ajánlása nem érinti a fogyasztónak azt a jogát, hogy igényét bírósági eljárás keretében érvényesítse. A fél a kötelezést tartalmazó határozat, illetve az ajánlás részére történt kézbesítésétől számított 15 napon belül keresettel annak hatályon kívül helyezését kérheti a békéltető testület székhelye szerint illetékes megyei bíróságtól. A bíróság a tanács kötelezést tartalmazó határozatának végrehajtását a fél kérelmére felfüggesztheti.

Vht. 50. § (1) A végrehajtás felfüggesztésének hatálya a felfüggesztést elrendelő határozat meghozatalának időpontjában áll be.

(2) A bíróság a végrehajtás felfüggesztése tárgyában 15 napon belül dönt és a felfüggesztést azonnal közli a végrehajtóval.

(3) A felfüggesztést elrendelő határozat elleni jogorvoslatnak a felfüggesztésre nézve nincs halasztó hatálya.

(4) Ha a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtást a 48. § (2) bekezdése alapján függeszti fel, a felfüggesztés a zálogtárgy árveréséről történő értékesítéséről szóló hirdetmény elkészítésére, illetve a zálogtárgy értékesítésére - ide nem értve a romlandó dolgok értékesítését - terjed ki, a többi végrehajtási cselekményt a felfüggesztés tartama alatt is foganatosítani kell.

- (5) Ha a bíróság a végrehajtást az adós kérelmére**
a) a 48. § (3) bekezdése,
b) a 805/2004/EK rendelet 23. cikkének a) pontja,
c) az 1896/2006/EK rendelet 23. cikkének a) pontja, vagy
d) a 861/2007/EK rendelet 23. cikkének a) pontja

alapján függeszti fel, pénzkövetelés végrehajtása esetén a felfüggesztés az adós munkabérének letiltására, az ingó vagyontárgyak és az ingatlan értékesítéséről szóló hirdetmény elkészítésére, a vagyontárgyak értékesítésére, továbbá a végrehajtás során befolyt összegek kifizetésére terjed ki; a többi végrehajtási cselekményt a felfüggesztés tartama alatt is foganatosítani kell.

(6) A felfüggesztés fenntartásának indokoltságát a felfüggesztést elrendelő bíróság bármely fél indokolt kérelmére felülvizsgálja.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 27. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (4) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 27. § (2) bekezdése; módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdésének b) pontja.

Az (5) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 9. §-a; hatályos 2008. december 12-étől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A (6) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 27. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtás felfüggesztésének eljárási szabályai

A Vht. a felfüggesztésre részletes eljárási szabályokat állapít meg. Így a feleknek a végrehajtási eljárás felfüggesztésére határozott kérelmet kell előterjeszteniük. Az adósnak igazolnia kell méltányolható körülményeit. A bíróság, amennyiben ez a felfüggesztésről szóló döntéshez szükséges, meghallgathatja a feleket. A felek meghallgatása bírói döntés, nem kötelező. A Vht. meghatározza, mennyi idő alatt kell a bíróságnak a felfüggesztésről döntenie. Döntésének meghozatalára 15 nap áll rendelkezésére. A felfüggesztést a bíróság azonnal közli a végrehajtóval, aki köteles a végrehajtást - a Vht. szabályai által meghatározott módon - vagy leállítani, vagy részben továbbfolytatni. A felfüggesztést elrendelő határozat elleni jogorvoslatnak a felfüggesztésre nézve halasztó hatálya nincs, így a végrehajtónak azonnal a döntés szerint kell eljárnia. Mivel a végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott döntés ellen a Vht. szerinti jogorvoslatnak - fellebbezés - van helye, ezért a Pp.-nek a végzések elleni fellebbezésre vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak (*BDT2007. 1529.*).

Azon különleges eljárásokban és perekben, amelyekben a végrehajtás felfüggesztéséről döntenek, a sajátos eljárási szabályokhoz kell igazodni. Így a keresetlevélben, vagy a kereset befogadása után külön kérelemben kell kérni a végrehajtás felfüggesztését, de a felfüggesztés megszüntetése szintén e szabályok szerint alakul.

A végrehajtás felfüggesztésének jogi hatálya

A végrehajtás felfüggesztésének jogi hatásai a felfüggesztést elrendelő határozat meghozatalának időpontjában állnak be, tehát sem a kézbesítés, sem más eljárási cselekmény nem befolyásolja a felfüggesztés joghatásai beállításának időpontját. A jogi hatások speciális csoportját a Vht. jelen törvényhelye határozza meg, így a zálogjogosult végrehajtási eljárásba való bekapcsolódásának kérelmezése esetében a felfüggesztés a zálogtárgy árveréséről történő értékesítéséről szóló hirdetmény elkészítésére, illetve a zálogtárgy értékesítésére terjed ki. Ugyancsak speciális joghatásokat eredményez a felfüggesztésnek azon esete, amikor a felfüggesztés az adós méltányolható kérelmére történt, avagy a közösségi jogi rendelet alapján a végrehajtás biztosítási intézkedésekre korlátozását a bíróság felfüggesztő döntésével rendelte el. Mindezen esetekben, amennyiben pénzkövetelés végrehajtása folyik, a felfüggesztés az adós munkabérének letiltására, az ingó vagyontárgyak és az ingatlan értékesítéséről szóló hirdetmény elkészítésére, a vagyontárgyak értékesítésére, továbbá a végrehajtás során befolyt összegek kifizetésére terjed ki. A szabályok értelmében a törvényi felsorolás alá nem tartozó végrehajtási cselekményeket a felfüggesztés tartama alatt is foganatosítani kell.

A felfüggesztésről szóló döntés meghozatalakor nem látható előre, meddig indokolt annak elrendelése. A Vht. a felek rendelkezési jogkörébe adja, hogy kezdeményezzék a felfüggesztés megszüntetését. Ezen alapelvből kiindulva a felfüggesztés fenntartásának indokoltságát a felfüggesztést elrendelő bíróság bármely fél - indokolt - kérelmére felülvizsgálja. A Vht. 114/A. § (7) bekezdése azonban a zálogjogosult bekapcsolódását elrendelő végzés jogerőre emelkedését követően, a bekapcsolódás elutasításakor a perindítás igazolásának elmaradása esetére írja elő a felfüggesztés megszüntetését.

Vht. 51. § A felfüggesztett végrehajtást a felfüggesztést elrendelő bíróság - illetőleg a polgári perrendtartásban vagy más törvényben megállapított más bíróság - intézkedésére lehet tovább folytatni.

A felfüggesztés megszüntetésének bírói határozatba kell kifejeződnie, mivel a felfüggesztett végrehajtást a felfüggesztést elrendelő bíróság - illetőleg a Pp.-ben vagy más törvényben megállapított más bíróság - intézkedésére lehet tovább folytatni. A felfüggesztést megszüntető végzés ellen jogorvoslatnak van helye, így addig, amíg a végzés jogerőre nem emelkedik, a végrehajtást nem folytatható.

Határozott intézkedés szükséges tehát a felfüggesztés megszüntetéséhez, a többségi jogirodalmi álláspont szerint még akkor is, amikor a felfüggesztést határozott időtartamra rendelték el, és a határidő letelt.

A bírói határozat jellege (ítélet vagy végzés) attól függ, milyen eljárásban, milyen szabályok szerint rendelték el a végrehajtás felfüggesztését. Elképzelhető, hogy a bíróság ügydöntő határozatában dönt a végrehajtás felfüggesztéséről, ami nem feltétlenül a végrehajtás folytatását jelenti.

A törvényhely szerint a felfüggesztést elrendelő bíróság dönt a végrehajtás továbbfolytatásáról. Ez nem minden esetben van így, előfordulhat ugyanis, hogy a felfüggesztést a végrehajtást foganatosító bíróság rendelte el, azonban az ügy perorvoslat folytán másik bíróság elé került, és ez a bíróság szintén jogosult dönteni a végrehajtás felfüggesztéséről. Ilyenkor a végrehajtás felfüggesztéséről ez a perorvoslati fórum dönt.

A végrehajtás szünetelése

Vht. 52. § A végrehajtás szünetel, ha

- a) az adós személyazonossága a szükséges adatok hiányában nem állapítható meg,**
- b) az adós meghalt, vagy a nem természetes személy adós megszűnt, és a végrehajtást kérő nem kérte a jogutódlás megállapítását,**
- c) a végrehajtást kérő az eljárásban való közreműködését megtagadta,**
- d) az adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya, illetőleg a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen volt,**
- e) a végrehajtást kérő a végrehajtási költséget - bár köteles rá - nem előlegezte,**
- f) az adós a teljesítésre halasztást kapott, vagy a részletekben való teljesítést engedélyezték, illetve állapította meg számára a végrehajtó,**
- g) külön törvény így rendelkezik.**

Jegyzet: az a)-c) pontokat beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 28. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A d)-e) és a g) pontok jelölését módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 28. §-a.

Az f) pont jelölését módosította 2000. évi CXXXVI. törvény 28. §-a; az f) pont szövegét módosította a 2007. évi LXIV. törvény 66. § (1) bekezdésének c) pontja.

A végrehajtási eljárás szünetelése

A szünetelés intézménye polgári eljárásjogunk ismert és gyakran alkalmazott intézménye. A Pp. 137. §-a a polgári perjogban szabályozza a szünetelés esetkörét.

A peres eljárás szünetel, ha a felek erre vonatkozó kölcsönös megegyezésüket akár az első tárgyalást megelőzően, akár az első fokú eljárás folyamán bármikor bejelentik. Szünetel, ha a felek közül bármelyik tárgyaláson egyik fél sem jelenik meg, vagy a megjelent fél az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, és a távol levő felperes megelőzőleg egyik esetben sem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg. Ugyanúgy szünetel a per, amennyiben a felperes a megadott lakcímről nem idézhető, illetőleg ismeretlen helyre költözött, és az alperes hirdetményi idézést nem kér, vagy az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, vagy hirdetményi idézésnek volna helye, és a fél ezt nem kéri. A szünetelés a határidők folyását nem érinti. Bármelyik fél kérelmére az eljárást folytatni kell. Hat hónapi szünetelés után a per megszűnik. E határidő elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

A polgári nemperes eljárásokban nem minden esetben lehet a perkódex szabályait alkalmazni. Így a Ctv. 32. § (1) bekezdése a cégeljárások köréből kizárja a szünetelés alkalmazását. A Vht. pedig önálló szabályokat tartalmaz a szünetelésre, ezért a Vht. 9. §-ának utaló rendelkezései alapján a Pp. rendelkezései nem alkalmazhatóak.

A jogszabályi speciális felhatalmazásoktól, törvényi kivételektől és tilalmaktól függetlenül a szünetelés mindenütt az eljárás folytathatatlanságát, a további eljárási cselekmények lehetetlenségét jelenti. A szünetelés a felfüggesztéshez hasonló joghatásokat vált ki, ám a szünetelést kiváltó okok a felfüggesztés okaitól eltérnek. A szünetelés okai az eljárástól függetlenül keletkező objektív körülmények, felmerülésük az eljárások eredményességét

veszélyeztetik. Az objektív körülmények kialakulhatnak a felek akarati oldalán, ezért az objektivitás az eljárásból való viszonyban, és nem más (szubjektív-objektív) relációban jelenik meg.

Mivel a szünetelés az objektív körülmények felmerülésének következménye, az eljárásból a szünetelés beállítását kivonja a döntések, határozatok köréből, így azt nem elrendelni kell, hanem megállapítani. A végrehajtási eljárásban ugyanakkor a szünetelés megállapítása nem bírói hatáskör, a szünetelést a végrehajtó állapítja meg (*Vht.* 53. §).

A *Vht.* a szünetelés okait konkrétan meghatározza, a szünetelést kiváltó körülmények alapvetően a végrehajtás foganatosításához kapcsolódó objektív körülmények. A törvénytől eltérő más oka a szünetelésnek nem lehet, jöllehet a külön törvényi felhatalmazásra utaló rendelkezés értelmében az okok és körülmények köre bővíthető.

A polgári perben a leszüneteltetett per 6 hónap után megszűnik. A végrehajtási eljárásban nincs ilyen szabály, a szünetelés állapota véglegessé válhat. Ezért a végrehajtási eljárásban nem elképzelhetetlen, hogy az ideiglenesnek tartott akadály végül elévüléshez vezet, a követelés érvényesíthetősége megszűnik. A *Vht.* egy esetben rendelkezik a szünetelés konkrét, eljárást megszüntető hatásáról. E rendelkezés szerint nincs helye az eljárás folytatásának akkor, ha a szünetelés megállapításától számított 1 éven belül a végrehajtást kérő a költséget nem előlegezte. Ebben az esetben a végrehajtás megszűnik.

A szünetelés esetei

A szünetelést kiválthatja az adós személyazonosságának megállapíthatatlansága. A *Vht.* rendszerét, jogi normáit és jogintézményeit vizsgálva megállapíthatjuk, az adós személyazonosságának ismeretlensége miatt szünetelésre szinte csak a legvégső esetben kerülhet sor. Az eljárás megindításakor a végrehajtást kérő kötelessége az adós adatainak közlése, a végrehajtás nem rendelhető el ismeretlen adós ellen. A végrehajtónak gazdag eszköztár áll rendelkezésére az adós személyének beazonosítására, felkutatására. Mégis, ha semmilyen megkeresés, eljárás, adatkérés nem jár eredménnyel, a végrehajtási eljárás szünetelhet.

Ettől eltérő eset, ha az adós meghalt, vagy a nem természetes személyiségű adós megszűnt, és a végrehajtást kérő nem kéri a jogutódlás megállapítását. Amikor ugyanis a haláleset bekövetkezik, vagy a jogi személyiségű jogalany megszűnik, a *Vht.* 39. §-a alatti eljárásokra van lehetőség. Az adós személyében bekövetkezett változás után a végrehajtási eljárás folytatódik. Szünetelésre csak akkor kerül sor, ha a végrehajtást kérő nem kérte a jogutódlás megállapítását.

A 2000. évi CXXXVI. törvény 28. §-a iktatta a törvénybe azt a rendelkezést, amely szerint a szünetelésre akkor is sor kerülhet, amikor a végrehajtást kérő megtagadja az eljárásból való közreműködését. A végrehajtás - jogi természete szerint - akkor foganatosítható, ha a végrehajtást kérő abban részt vesz, aktivitásával - az ügy uraként - befolyásolja irányát, meghatározza menetét. A végrehajtást kérő passzivitása a végrehajtás sikerességének akadálya, ezért célszerű ebben az esetben az eljárást szüneteltetni. Amennyiben meghatározott ingóság kiadásának teljesítését a kötelezett felajánlotta, és annak átvétele véget a végrehajtást kérő a helyszínen nem jelenik meg, a kötelezett a szünetelés jogkövetkezményeinek elhárítása miatt peres úton kérheti a végrehajtás megszüntetését (*BH2006. 326.*).

A végrehajtási eljárások - tapasztalat szerint - leggyakrabban akkor szünetelnek, amikor az adósnak lefoglalható vagyontárgya nincs, vagy a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen volt. Az első esetben a foglalás sikertelen, a második esetben a sikeres foglalást sikertelen értékesítés követte. Az adós fizetésképtelenségének megállapítása szempontjából eredménytelen végrehajtásnak tekintendő az a végrehajtás, amely az adós lefoglalható vagyona hiányában szünetel (*EBH2000. 338.*).

A *Vht.* törvényi tényállása azonban rendkívül összetett és számos olyan esetet tartalmaz, amelyeket csak a *Vht.* más rendelkezéseivel összhangban szabad értelmezni. A törvényhely ugyanis a vagyona koncentrálni, alkalmazása szempontjából részben mindegy, hogy az adós lakóhelye ismert-e vagy nem. Amennyiben az adós lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen, vagy külföldön tartózkodik, és lefoglalható vagyontárgya van, a végrehajtó részére ügygondnokot rendel ki [*Vht.* 46. § (1) bek.], majd folytatja a foglalást és értékesítést. A jelen törvényhely értelmében akkor szünetel az eljárás, ha az ismeretlen helyen tartózkodó adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya - ekkor nem kerülhet sor ügygondnok kirendelésére sem -, illetve van vagyontárgya, azt lefoglalták, de nem tudták értékesíteni. Ismeretlen helyen tartózkodó adós esetében ilyenkor ügygondnok járt el, ám a szünetelés megállapítható akkor is, ha az ismert adósnál lefoglalt vagyontárgy értékesítése volt sikertelen. Amennyiben a foglalás sikertelen, a szünetelés ismert adós esetében szintén beáll, ugyanis nincs lefoglalható vagyontárgya.

A törvény szövege pontos, lefoglalható vagyontárgyról rendelkezik. Így ha az adósnak lefoglalás alól mentes vagyona van (*Vht.* 90. §), a szünetelést meg kell állapítani, mert ezeket a vagyontárgyakat a lefoglalható vagyona köréből ki kell venni.

A végrehajtás szüneteléséről a végrehajtó jegyzőkönyvet állít ki, amely tanúsítja, hogy a végrehajtás foganatosítása során tett intézkedések eredménytelenek voltak. A VÜSZ 34. §-a alapján az eljárás befejeződött (ügyviteli befejezés), azonban a végrehajtást kérő köteles megfizetni a végrehajtó (eredménytelen) eljárásával felmerült tényleges költségeket, mint költségelőleget.

Szünetel a végrehajtási eljárás, ha a végrehajtást kérő a végrehajtási költséget - bár köteles rá - nem előlegezte. A Vht. 34. §-a és a 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet előírásai rendelkeznek a végrehajtási költségek előlegezésének rendjéről, kötelezettségéről. Általában a végrehajtást kérő köteles a költségek előlegezésére, ha nem előlegezi azt, az eljárás szünetel. A végrehajtást kérő mulasztása esetében a szünetelés nem válik végleges állapotá, egyévi türelmi idő után a végrehajtás megszűnik.

Méltánytalan lenne a végrehajtási eljárást folytatni akkor, ha az adós a teljesítésére haladékat kapott, vagy részletekben történő teljesítést engedélyeztek számára. A Vht. 52/A. §-a részletesen szabályozza a részletfizetés engedélyezésének rendjét. Szüneteltetésre a halasztás vagy a részletfizetés engedélyezését követően kerülhet sor.

A Pp. 217. § (3) bekezdés szerint az első fokon eljáró bíróság elrendelheti a kötelezettségnek részletekben való teljesítését. Kivételes esetekben a határozat jogerőre emelkedése után az első fokon eljáró bíróság a részletekben való teljesítést, illetőleg a részletekben való teljesítés módosítását bármelyik fél erre irányuló indokolt kérelme alapján - az ellenérdekű fél meghallgatása után - végzésben engedélyezheti. A bíróság e végzését tárgyaláson kívül hozza meg, de határozathozatal előtt a másik felet köteles meghallgatni. Részletekben való teljesítés engedélyezése esetében a bíróság azt is kimondhatja, hogy bármely részlet megfizetésének elmulasztása esetében az egész tartozás esedékessé válik.

A Vht. e törvényhelye értelemszerűen azokra az utólagosan engedélyezett részletfizetésekre vonatkozik, amikor az engedélyezésre a végrehajtási eljárás alatt, annak foganatosításakor kerül sor. A Legfelsőbb Bíróság értelmezése szerint a törvény nem zárja ki az utólagos, a végrehajtási eljárás alatti részletfizetés engedélyezését, azonban erre a végrehajtást elrendelő bíróságnak van hatásköre.

Külön törvény a végrehajtás szünetelését rendelheti el; így a Csödtv. 12. § (3) bekezdése szerint az adósnak adott fizetési haladék tartama alatt az adóssal szemben a pénzkövetelések végrehajtása szünetel, kivéve például a csődeljárás kezdő időpontjában fennálló és kezdő időpontja után keletkezett követeléseken alapuló munkabér és a bérjellegű egyéb juttatásokat. Nem szünetel viszont a munkabéreket terhelő személyi jövedelemadó-előleg, egészségbiztosítási és társadalombiztosítási járulék stb. behajtására irányuló végrehajtás.

A szünetelés joghatása

A szünetelés alatt eljárási cselekményeket hatályosan nem lehet végezni, a szünetelés megállapításáig elvégzett eljárási cselekmények azonban megtartják hatályukat. Így a végrehajtási eljárás szünetelése alatt nincs helye a becsérték újbóli megállapításának (BH1997. 33.), a VÜSZ 34. §-a szerint az ügy a végrehajtói ügyvitel szempontjából befejezettek minősül. Ha a végrehajtás szünetel, annak tartalma alatt a végrehajtó végrehajtási cselekményt nem foganatosíthat, így egyébként a végrehajtás foganatosításáért megillető munkadíjra, költség térítésre sem tarthat igényt (LB-H-BJ-2008-51.).

Az eljárási határidők megszakadnak, az anyagi jogi határidők azonban nem, ezért az adós lefoglalható vagyontárgya hiányában szünetelő végrehajtási eljárásban a végrehajtási jog elévülése bekövetkezhet a szünetelés tartama alatt (EBH2004. 1037.).

A szünetelés alatt bekövetkező elévülés lehetőségének alkotmányosságát indítvánnyal támadták az Alkotmánybíróságon. Az indítványozó szerint e rendelkezés sérti a tulajdonhoz való jogot. A szünetelés alatt a végrehajtó az adósról nem szerezhet információkat, nem gyűjthet be adatokat, ezért a követelés - végrehajtói információ hiányában - akkor is elévül, ha az adósnak jelentős vagyona lesz. A vagyont szerző adósnak a végrehajtást kérő rovására történő gazdagodása viszont a végrehajtást kérő tulajdonhoz való jogának sérelmét váltja ki. A Vht. azon szabálya, hogyha a végrehajtást kérő 1 éven belül nem előlegezi a végrehajtási költségeket, a végrehajtási eljárás megszűnik, az indítványozó szerint sérti a jogbiztonság alkotmányos követelményét.

Az Alkotmánybíróság szerint a szüneteléssel kapcsolatos Vht. rendelkezések olyan eljárási jellegű szabályok, amikor az adós vagyoni helyzetéből eredő körülmények csak időlegesen akadályozzák a végrehajtás folytatását. A Vht. azonban biztosítja azt, amennyiben a követelés behajtására reális esély van, a végrehajtó újból foganatosíthassa a végrehajtási cselekményeket. Mindezek miatt nem állapítható meg alkotmányjogilag értékelhető összefüggés a szünetelés támadott szabályai és a tulajdonvédelem alkotmányos követelménye között.

A végrehajtás költségeinek meg nem fizetését szankcionáló Vht. rendelkezés alkotmányossági vizsgálatát - eljárási feltételek hiányában - az Alkotmánybíróság nem végezte el (373/D/2005. AB határozat).

Vht. 52/A. § (1) A végrehajtó a természetes személy adós kérelmére - az adótartozás és az adók módjára behajtandó köztartozás kivételével - megállapíthatja a pénztartozás részletekben történő teljesítésének feltételeit, ha az adós vagyontárgyainak felkutatása és lefoglalása iránt intézkedett, és az adós a végrehajtandó követelés egy részét már megfizette. A végrehajtó a végrehajtás alá vonható vagyontárggyal nem rendelkező adóst is tájékoztatja a részletfizetés lehetőségéről és feltételeiről.

(2) A részletfizetés megállapításáról és tartalmáról a végrehajtó jegyzőkönyvet készít, amelyet kézbesít a feleknek. A jegyzőkönyvben a feleket tájékoztatni kell a (3) bekezdésben foglaltakról és arról, hogy a végrehajtás folytatására milyen esetben kerül sor.

(3) A végrehajtást kérő a jegyzőkönyv kézhezvételétől számított 15 napon belül írásban értesítheti a végrehajtót arról, hogy nem ért egyet a részletfizetés tartalmával, és a részletfizetés tartalmára, a részlet összegére is javaslatot tehet, valamint további biztosítékot kérhet az adóstól a teljesítésre.

(4) Nincs szükség további intézkedésre, ha a végrehajtást kérő a jegyzőkönyvben foglaltakkal egyetért, vagy nem tesz a (3) bekezdés szerinti nyilatkozatot.

(5) A végrehajtó a végrehajtást kérő (3) bekezdés szerinti nyilatkozata alapján a következők szerint módosítja a részletfizetési feltételeket:

a) a részletfizetés megállapítását visszavonja, ha a végrehajtást kérő nem ért egyet a tartásdíjra, munkabérre vagy vele egy tekintet alá eső követelésre engedélyezett részletfizetéssel, vagy ha a magánszemély végrehajtást kérő úgy nyilatkozik, hogy létfenntartását veszélyezteti a részletfizetés, a gazdálkodó szervezet végrehajtást kérő ellen pedig csőd-, felszámolási vagy végrehajtási eljárás van folyamatban,

b) az a) pont alá nem tartozó esetekben jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet végrehajtást kérő esetében a részletfizetést legfeljebb 1 évre, természetes személy esetében pedig legfeljebb 6 hónapra állapítja meg,

c) a részletfizetés megállapítását további, a követelés összegével arányban álló részteljesítéshez kötheti, ha a végrehajtást kérő nyilatkozata erre vonatkozott.

(6) Ha az adós tartozása olyan szerződésből vagy egyoldalú kötelezettségvállalásból (e bekezdésben a továbbiakban együtt: szerződés) ered, amely alapján havi részteljesítésre volt köteles és az adós a szerződés szerinti lejárt részleteket megfizette, valamint az eredeti szerződés szerinti részteljesítésnek megfelelő összegű részletet fizet, vagy ilyen összeg kerül tőle levonásra, a végrehajtó az (1) bekezdés szerinti feltételek fennállása esetén ezen összegben állapítja meg számára a részletfizetést. Ebben az esetben a részletfizetés jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet végrehajtást kérő esetében 1 évnél hosszabb időre is megállapítható.

(7) Ha az adós ellen több végrehajtás van folyamatban, részletfizetés csak valamennyi követelésre és valamennyi végrehajtást kérő nyilatkozatát figyelembe véve állapítható meg.

(8) Ha a bíróság a részletfizetés megállapításával kapcsolatban előterjesztett végrehajtási kifogásnak helyt ad, a végrehajtó intézkedését módosíthatja és megállapíthatja a részletfizetés feltételeit vagy azt, hogy a részletfizetés nem áll fenn.

Jegyzet: az 52/A. §-t beiktatta a 2007. évi LXIV. törvény 46. §-a; hatályos 2007. augusztus 1-jétől. Rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

Az (1) bekezdés első mondatának szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 10. §-a; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A 2007. évi LXVI. törvény 46. §-ával beiktatott rendelkezés a részletfizetés rendjét szabályozza. A Vht. az általános szabályok mellett szűkítő feltételeket is tartalmaz, ezek egy része más, nem pedig a Vht. 52/A. §-ának tényállásában található meg. A törvényhely alkalmazásakor így figyelembe kell venni az 52/A. §-ának tényállásához kapcsolódó törvényi előírásokat is.

Részletfizetési lehetőséget tartalmaz a Pp. is. A Pp. 217. § (3) bekezdése szerint a bíróság a kötelezettségnek részletekben való teljesítését is elrendelheti. Kivételes esetekben a határozat jogerőre emelkedése után az első fokon eljáró bíróság a részletekben való teljesítést, illetőleg a részletekben való teljesítés módosítását bármelyik fél erre irányuló indokolt kérelme alapján - az ellenérdekű fél meghallgatása után - végzésben engedélyezheti. A bíróság e végzését tárgyaláson kívül hozza meg, de határozathozatal előtt a másik felet köteles meghallgatni. Részletekben való teljesítés engedélyezése esetében a bíróság azt is kimondhatja, hogy bármely részlet megfizetésének elmulasztása esetében az egész tartozás esedékessé válik.

A Pp. 217. §-ába foglalt esetek azonban nem tartoznak a Vht. tényállása alá, mivel a perrendtartás szerint a részletfizetésről a bíróság, nem pedig a végrehajtó dönt. A Vht. törvényhelye a végrehajtót jogosítja fel részletfizetés engedélyezésére akkor, ha a tartozás pénztartozás ugyan, de nem adó tartozás, avagy adók módjára behajtható köztartozás. A Vht. ezáltal garantálja, hogy a bírósági végrehajtási eljárásban alkalmazható részletfizetési könnyítésekkel az adójogszabályok által a részletfizetési kedvezményekből kizárt adó tartozásokra ne biztosítsanak mégis törvényi kedvezményeket.

A részletfizetés lehetőségét a *természetes személy adósnak* nyitja meg a törvény. A nem-természetes személy adósok a Pp. 217. §-a szerint kérhetnek részletfizetési kedvezményt a bíróságtól. A Vht. 52/A. § (5) bekezdésének *b*) pontja jogi személyről és jogi személyiséggel nem rendelkező végrehajtást kérőről beszél - nem pedig adósról -, akiknek a nyilatkozata alapján a végrehajtó a részletfizetési kedvezményt legalább 1 évre állapíthatja meg.

A végrehajtó az adós kérelmére járhat el. Ennek során a végrehajtó megállapíthatja a pénztartozás részletekben történő teljesítésének feltételeit. Akkor kerülhet sor a részletfizetés feltételeinek megállapítására, ha a végrehajtó az adós vagyontárgyainak felkutatása és lefoglalása iránt már intézkedett, és az adós a végrehajtandó követelés egy részét is megfizette. Így tehát a végrehajtást kérő követelése részben kielégítést nyert, illetve a megfelelő fedezet biztosított.

Amennyiben az adósnak nincs végrehajtás alá vonható vagyontárgya, az adóst a végrehajtó akkor is tájékoztatni köteles a részletfizetés lehetőségéről és feltételeiről.

A végrehajtó jegyzőkönyvet készít a részletfizetés megállapításáról és tartalmáról. A jegyzőkönyvet kézbesíti a feleknek. Egyúttal tájékoztatja a feleket az eljárás további menetéről, és az őket megillető jogokról.

A végrehajtást kérő - élve rendelkezési jogával - a jegyzőkönyv kézhezvételétől számított 15 napon belül írásban értesítheti a végrehajtót arról, hogy nem ért egyet a részletfizetés tartalmával. Javaslatot tehet a részletfizetés új tartalmára, a részlet más összegére, és további biztosítókat kérhet az adóstól a teljesítésre.

Amennyiben a végrehajtást kérő egyetért a végrehajtói jegyzőkönyvbe foglaltakkal, nincs szükség további intézkedésre. A végrehajtási eljárás a jegyzőkönyv tartalma szerint folyik tovább.

A törvény a végrehajtást kérő rendelkezési jogát korlátozza a részletfizetési feltételek módosításának szabályaival. Egyfelől a végrehajtást kérő csak a Vht. által megszabott módon és tartalommal térhet el a végrehajtó által megállapított részletfizetési kedvezményektől, másfelől a módosításokat önmagától nem engedélyezheti, kizárólag a végrehajtón keresztül járhat el, mivel a végrehajtó az, aki ténylegesen módosíthatja a részletfizetési feltételeket.

Törvényi előírás szerint a végrehajtó a részletfizetés megállapítását visszavonja, ha a végrehajtást kérő nem ért egyet a tartásdíjra, munkabérre vagy vele egy tekintet alá eső követelésre engedélyezett részletfizetéssel. A végrehajtó a részletfizetés megállapítását további, a követelés összegével arányban álló részletteljesítéshez kötheti, ha a végrehajtást kérő nyilatkozata erre vonatkozott. A törvényhely tartalmaz speciális tényállásokat, ezek közül a több végrehajtás együttes foganatosításakor engedélyezhető részletfizetés bír nagyobb jelentőséggel. Így ha az adós ellen több végrehajtás van folyamatban, részletfizetés csak valamennyi követelésre és valamennyi végrehajtást kérő nyilatkozatát figyelembe véve állapítható meg. Valószínű a gyakorlat számára gondot okoz, ha ezeket a végrehajtási eljárásokat több végrehajtó foganatosítja, az ország más és más területén.

A végrehajtó intézkedése végrehajtási kifogással támadható. Amennyiben a kifogás elbírálásra illetékes bíróság a részletfizetés megállapításával kapcsolatban előterjesztett végrehajtási kifogásnak helyt ad, akkor maga módosíthatja a végrehajtó intézkedését. Végzésében megállapíthatja a részletfizetés új feltételeit, de dönthet úgy is, a részletfizetés kedvezménye a jövőben már nem áll fent.

Vht. 53. § (1) A végrehajtó a végrehajtás szüneteléséről - az okát is feltüntetve - jegyzőkönyvet készít, és a jegyzőkönyv másolatát megküldi a feleknek.

(2) Ha a halasztást vagy a részletekben való teljesítést a bíróság engedélyezte, ezt - az (1) bekezdés alkalmazása helyett - fel kell jegyezni a végrehajtási ügyiraton.

Eljárás szünetelés esetében

E törvényhely a szüneteléssel kapcsolatos végrehajtói feladatokról rendelkezik. Két esetkörrel szabályoz. Először a végrehajtó feladatát határozza meg, másodsorban azt az esetkörrel szabályozza, amikor a bíróság engedélyez halasztást vagy részletekben való teljesítést, és a szünetelés e miatt áll be.

A végrehajtó, a Vht. 52. §-ában írt okok valamelyikének fennállása esetében jegyzőkönyvben állapítja meg a szünetelést (*vö. Vht. 35. §*). A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a szünetelést kiváltó okot. A szünetelésről egyéb határozatot hozni nem szükséges, de a szünetelés megállapítását mindig írásba kell foglalni.

A végrehajtási eljárás szüneteléséről a feleket értesíteni kell. Az értesítés a hitelesített jegyzőkönyvi másolat megküldésével történik.

Az adóst csak akkor kell értesíteni, ha ez lehetséges. Így a Vht. 52. § *a*) pontja esetén beálló szüneteléskor az adós értesítése nyilván lehetetlen.

A szünetelés jegyzőkönyvi megállapítása a végrehajtó intézkedése, ellene végrehajtási kifogás előterjesztésének van helye. A Vht. 53. §-a szerinti, a felek részére kézbesítendő szünetelést megállapító jegyzőkönyv kiállításának elmulasztása a Vht. szabályaiba ütközik, de ez nem tekinthető kirívóan jogellenes magatartásnak. A végrehajtást kérőnek ezzel a mulasztással szemben ki kell merítenie a rendelkezésre álló jogorvoslatot (végrehajtási kifogás), egyéb jogorvoslatokkal csak ekkor élhet (*1-H-PJ-2006-20.*).

A törvényhely második bekezdése a bíróság intézkedése folytán beálló szüneteléssel kapcsolatos teendőket szabályozza. Amennyiben a bírói döntésre fizetési halasztás vagy a részletekben való teljesítés ad okot, a bíróság végzését maga kézbesíti a feleknek, erről külön jegyzőkönyvet készíteni vagy bírói intézkedést hozni nem kell. A szünetelés tényét ellenben a végrehajtási ügyiraton fel kell jegyezni.

Vht. 54. § (1) A végrehajtást akkor lehet folytatni, ha az 52. § a) pontja esetén a személyazonosság megállapításához szükséges adatok pótlására került sor,

b) pontja esetén a végrehajtást kérő a jogutódlás megállapítása iránti kérelmet terjesztett elő,

c) pontja esetén a végrehajtást kérő a közreműködési kötelezettségének eleget tesz,

d) pontja esetén valószínűsítették, hogy az adósnak van olyan vagyontárgya, amely lefoglalható, illetőleg értékesíthető,

e) pontja esetén a végrehajtást kérő a költséget előlegezte,

f) pontja esetén a halasztás időtartama eltelt, illetőleg az adós a részlet teljesítését elmulasztotta,

g) pontja esetén a szünetelés törvényben megállapított oka megszűnt.

(2) A végrehajtó által adott részletfizetés esetében a végrehajtást folytatni kell, ha

a) az adós bármely részlet teljesítését elmulasztotta,

b) az adós ellen más követelés behajtására is indult végrehajtás és annak során vagyontárgyai értékesítésének van helye,

c) az adós jövedelmi, vagyoni helyzetében lényeges változás állt be és a végrehajtást kérő ezt valószínűsítette,

d) a bíróság megállapította, hogy az adós a lefoglalt vagyontárgyat a végrehajtás alól elvonta.

(3) Az (1) bekezdés e) pontjában írt esetben - ide nem értve azokat az eseteket, amelyekben költségmentesség folytán az állam köteles a végrehajtási költség előlegezésére - nincs helye az eljárás folytatásának, ha a szünetelés megállapításától számított 1 éven belül a költséget nem előlegezték; ebben az esetben a végrehajtás megszűnik.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 29. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az a)-c) pontokat beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 29. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A d)-g) pontok jelölését módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 29. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdést beiktatta a 2007. évi LXIV. törvény 47. §-a; hatályos 2007. augusztus 1-jétől. Rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

A (3) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 29. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől. A (3) bekezdés számozását módosította a 2007. évi LXIV. törvény 47. §-a; hatályos 2007. augusztus 1-jétől.

A szünetelő végrehajtás folytatása

E törvényhely a végrehajtás folytatásának, a szünetelés megszűnésének lehetőségét, esetkörét szabályozza. A végrehajtás folytatása attól függ, mi volt az oka a szünetelésnek, illetőleg részletfizetés engedélyezése során milyen speciális, a részletfizetéssel összefüggő körülmények következtek be.

A szünetelést a törvényben szabályozott ok (objektív körülmény) váltotta ki, így ezek elhárítása, elmúlása, megváltozása indokoltá teszi a végrehajtási eljárás folytatását. Fordítva csak a szünetelést kiváltó, adott, sajátos és konkrét szünetelésre okot adó körülménynek megszűnése szünteti meg a szünetelést. A szünetelés megszűnése egyben az eljárás folytatása.

Mivel a végrehajtó állapította meg a szünetelést, az eljárás folytatása iránt szintén a végrehajtónak kell intézkednie, amennyiben a szünetelést kiváltó ok megszűnéséről szerez tudomást. A végrehajtó feladatai szintén a szünetelés okától függenek, így ha a végrehajtást kérő - egy éven belül - megfizeti a díjelőleget, a végrehajtást hivatalból folytatnia kell. A végrehajtást kérő azonban bejelentéssel élhet az adós vagyonának gyarapodását illetően, és amennyiben valószínűsíti azt, a szünetelést meg kell szüntetni.

A végrehajtást folytatásának sajátos esetköre, ha a végrehajtó részletfizetést engedélyez, és az adós bármely részlet teljesítését elmulasztotta.

Amennyiben az adós ellen más követelés behajtására indul végrehajtás, és az adós vagyonát értékesítik, a szünetelő végrehajtás feltételezhetően eredménytelen lesz. Így ebben az esetben a végrehajtást folytatni kell. Ugyancsak folytatni kell, ha bíróság megállapította, hogy az adós a lefoglalt vagyontárgyat a végrehajtás alól

elvonta. Amennyiben az adós jelentős vagyonhoz jutott, vagy jövedelmi helyzete lényegesen jobb lett, a részére ez okból adott kedvezmény értelmetlen. Ezért, ha az adós jövedelmi, vagyoni helyzetében lényeges változás állt be, és a végrehajtást kérő ezt valószínűsítette, a végrehajtást folytatni kell.

A végrehajtás megszüntetése és korlátozása

Vht. 55. § (1) A végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtást köteles végzéssel megszüntetni, illetőleg korlátozni, ha

- a) ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a megszüntetés, illetőleg korlátozás másnak a jogát nem sérti,**
- b) külön törvény így rendelkezik.**

(2) Nincs helye a végrehajtás megszüntetésének az (1) bekezdés a) pontjában foglalt esetben, ha a végrehajtási költség megfizetésére a 34. és 41. § szerint nem került sor.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 30. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 30. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtás korlátozása és megszüntetése a Vht. alapján

A végrehajtás megszüntetése és korlátozása nem ugyanaz. A végrehajtás megszüntetése esetében a végrehajtási eljárás nem folytatódik, véget ér, a korlátozás elrendelésekor azonban továbbfolyik - egy szűkebb körre korlátozva. A két eljárás mind céljában - kiváltani kívánt joghatás - mind eredményében különbözik tehát.

A Vht. törvényhelye azokat az eseteket szabályozza, amikor a végrehajtási eljárásban, mint nemperes eljárásban szüntetik meg, vagy korlátozzák a végrehajtást. A végrehajtási eljárás megszüntetése és korlátozása egyébként a Pp. 366. §-a alapján indított perben lehetséges.

A Vht. 55. §-ába foglalt szabályai szerint, a törvényhely alá tartozó esetekben a végrehajtás megszüntetésére a végrehajtást foganatosító bíróság az illetékes bíróság. A bíróság a megszüntetés, illetve korlátozás kérdésében végzéssel határoz.

A végzés ellen fellebbezésnek van helye, ami csak akkor halasztó hatályú, ha a végrehajtást kérő fellebbez a döntés ellen (például tévedésre hivatkozik), vagy más harmadik személy, akinek jogát, törvényes érdekét a bírói határozat sérti. Az adós ellenben nem fellebbezhet azon az alapon, hogy a végrehajtást kérő nem olyan mértékben kérte a végrehajtás korlátozását, mint amilyen mértékben tartozása csökkent.

A végrehajtás megszüntetésének, illetve korlátozásának esetei a Vht.-ban

A Vht. 55. § törvényhelyének két kiemelt tényállása esetében kötelező a végrehajtás megszüntetése, illetőleg korlátozása, azaz amennyiben a törvényi feltételek fennállnak, a bíróság nem dönthet másként. A megszüntetésre nem kerülhet sor a Vht. 41. § (3) bekezdés szerinti tényállás esetében, valamint akkor, ha a végrehajtás költségei nem térültek meg (Vht. 34. §). Ekkor a költségek behajtására tovább kell a végrehajtást folytatni. Ugyancsak nem lehet megszüntetni a Vht. 55. §-a alapján a végrehajtást akkor, amikor a végrehajtást kérő a végrehajtás megszüntetésének feltételeit csak a végrehajtás korlátozása iránti perben a perbíróság előtt ismeri el. Nem lehet megszüntetni a végrehajtást akkor sem, ha másnak - például több végrehajtást kérő esetén a többiek - jogát sérti. A bíróságnak ugyancsak nincs hatásköre az adóhatóság által elrendelt végrehajtás megszüntetésére (FPK. 1996/64.).

A végrehajtás kötelező megszüntetésének és korlátozásának alapesete az, amikor a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt a végrehajtást kérő terjeszt elő kérelmet. A végrehajtást kérő az ügy ura, rendelkezési jogából következik, hogy bármikor kérheti a végrehajtási eljárás befejezését, vagy más módon történő folytatását. Amennyiben a végrehajtást kérő kérelme alapján szűnt meg a végrehajtás, ezt nem lehet úgy tekinteni, mintha a végrehajtást kérő lemondott volna a végrehajtás iránti jogáról, vagy a végrehajtás iránti joga megszűnt volna.

Alkotmánybírósági vizsgálat tárgyát képezte a törvényhely azon megfogalmazása, mely szerint a végrehajtás megszüntetésének akkor van helye, ha az „másnak a jogát nem sérti”. Az indítványozó szerint a törvényszöveg oly mértékben parttalanul értelmezhető, hogy az sérti a jogbiztonságot. Az Alkotmánybíróság az indítványozóval szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy éppen a széles körű megfogalmazás biztosít jogvédelmet, például a végrehajtónak, akinek a díjazáshoz való joga sérülne, amennyiben a törvényszöveg kizárná a költségeinek megtérítéséhez fűződő jogát a védelmi körből (602/D/1999. AB határozat).

A végrehajtási eljárás megszüntetése az adós felszámolása miatt

A végrehajtás megszüntetésének külön törvényi rendelkezését tartalmazza a Csódtv. 38. § (1) bekezdése. Az adós ellen a felszámolás kezdetekor folyamatban lévő - a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos - végrehajtási

eljárásokat a végrehajtást foganatosító bíróságnak haladéktalanul meg kell szüntetni. A lefoglalt vagyontárgyakat és a befolyt, a végrehajtás költségeinek levonása után fennmaradó, de még ki nem fizetett pénzeszközöket a kijelölt felszámolónak kell átadni. Az adós ingatlanán fennálló végrehajtási jog a felszámolás kezdő időpontjában megszűnik. A felszámoló a végrehajtói díjjegyzékben foglalt díjfelszámítás ellen külön jogszabály rendelkezései szerint végrehajtási kifogást terjeszthet elő. A bíróság a felszámolást elrendelő jogerős végzést megküldi a végrehajtást elrendelő, vagy - ha azt ismeri - közvetlenül a foganatosító bíróságnak, a végrehajtást elrendelő bíróság a felszámolás elrendeléséről haladéktalanul tájékoztatja a végrehajtást foganatosító bíróságot.

A törvényi rendelkezések indoka, hogy a felszámolási eljárás - mint „totális” végrehajtás - magába olvasztva megszünteti az egyedi vagyontárgyakra irányuló (szinguláris) bírósági végrehajtást. Ebben az esetben a végrehajtást kérő követelése a felszámolási eljárás szabályai szerint érvényesíthető.

Végrehajtási eljárás megszüntetése (korlátozása) a Pp. alapján

A Pp. rendelkezései szerint több módon lehet a végrehajtást megszüntetni (korlátozni). Így rendkívüli perorvoslatok eredményeképpen, illetve a speciális végrehajtási per, a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per révén. A rendkívüli perorvoslatok esetében a jogerős ítélet következtében szüntethető meg a végrehajtást, a Vht. 56. §-a alapján. Csak a végrehajtás alapjául szolgáló jogerős ítélettel szembeni perújítási eljárás eredményétől függően kerülhet sor a végrehajtás megszüntetésére (*BDT2001. 545.*), a jogerős ítéletig azonban a végrehajtási eljárás a Vht. 49. §-a alapján felfüggeszthető.

A végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti per megindításának feltételei

A Pp. 366. §-a szerint a végrehajtás korlátozása, illetve megszüntetése iránti per kizárólag akkor indítható, ha a végrehajtás megszüntetésére, illetőleg korlátozására a Vht. alapján, a bírósági végrehajtási eljárás keretében nincs lehetőség. A pert az az adós indíthatja a végrehajtást kérő ellen, aki a végrehajtást sérelmesnek tartja. Ha az adós a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal elrendelt végrehajtás során vitatja, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen jött volna létre, a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránt pert indíthat, feltéve, hogy a Vht. szerinti eljárás keretében nincs lehetőség a végrehajtás korlátozására vagy megszüntetésére (*BH1998. 200.*).

Amennyiben a végrehajtást kérő kéri a végrehajtás megszüntetését, illetve korlátozását, ez a kérelem nem minősíthető a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per keresetlevelének. Ekkor ugyanis a végrehajtást foganatosító bíróságnak a Vht. 55. §-a szerint kell döntenie a végrehajtás megszüntetéséről.

Ha a bíróság a végrehajtás alapjául szolgáló jogerős határozatot hatályon kívül helyezte vagy megváltoztatta, szintén nincs helye a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti pernek. Ekkor a Vht. 56. § (1) bekezdése alapján a végrehajtási eljárás keretében a végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel szünteti meg vagy korlátozza a végrehajtást.

Amennyiben az adós a végrehajtandó határozat alapján már egészben vagy részben teljesített a végrehajtást kérőnek és a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte vagy megváltoztatta, az adós visszavégrehajtás iránti kérelmet nyújthat be a végrehajtást elrendelő bírósághoz a Vht. 56. § (2) bekezdése alapján, a végrehajtás megszüntetése iránti keresetet nem indíthat. Ugyanez a helyzet, ha az adós a végrehajtás megelőzése végett önként teljesítette a kötelezettségét és ezt igazolta. Tartásdíj címén kifizetett összeg vagy átadott vagyontárgy ilyen visszatérítésének azonban - a Ptk. alapján - nincs helye.

Perújításnak, és nem a végrehajtás megszüntetése iránti pernek van helye akkor, ha az adós a jogerős marasztaló határozatban foglalt követelést olyan ok, körülmény miatt vitatja, amelyek a határozat meghozatalát megelőzően következtek be.

Abban az esetben, ha a végrehajtandó határozat a jövőre nézve előre esedékesen időszakos szolgáltatás megfizetésére kötelezte az adóst, és a határozat meghozatala óta a körülményeiben lényeges változás következett be, az adósnak - ha a szolgáltatás összegének leszállítását vagy a fizetési kötelezettség megszüntetését kéri - nem a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt kell pert indítania. Ekkor a Pp. 230. §-ának felhatalmazása alapján a szolgáltatás összegének leszállítása vagy a fizetési kötelezettség megszüntetése iránt kell a keresetet előterjesztenie.

Ha az adós szerint a bíróság a végrehajtási lapot a törvény megsértésével állította ki, a végrehajtási lap visszavonásának van helye, mint ahogy a törvény megsértésével záradékolt okirat esetében a végrehajtási záradékot kell törölni. Egyik esetben sem indítható végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti per. Hasonló a helyzet a közvetlen bírósági letiltás vagy felhívás esetében, e bírói határozatok törvénytörtő meghozatala esetében a határozattal szemben fellebbezésnek van helye, és nem peres eljárásnak.

Számos esetben a végrehajtási eljárás maga kínál fel alternatív jogorvoslatot a végrehajtás megszüntetésére vagy korlátozására irányuló perrel szemben. Így, ha a bíróság a végrehajtási kérelem előterjesztését megelőző hat hónappal régebbi tartásdíjrészekre is elrendelte a végrehajtást, és az adós ezt sérelmezi, fellebbezést terjeszthet elő

a közvetlen bírósági letiltó végzés ellen, vagy kérheti a végrehajtási lap visszavonását. Ugyanakkor az adósnak módja van arra, hogy a végrehajtás megszüntetése avagy korlátozása iránti pert indítson.

Nincs helye végrehajtást megszüntető - korlátozó - per indításának akkor, ha a felek személyében változás áll be, és ez a végrehajtható okirat kiállítása után derül ki. Ekkor a végrehajtást foganatosító bíróság a jogutódlás kérdésében végzéssel határoz, és a végrehajtás e döntés szerint folyik tovább.

A végrehajtó törvénysértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása ellen végrehajtási kifogást kell előterjeszteni a végrehajtást foganatosító bíróságnál, a végrehajtó intézkedése ellen nem indítható a végrehajtást megszüntető vagy azt korlátozó per. A harmadik személyre sérelmes végrehajtói intézkedések ellen pedig speciális jogorvoslatok állnak rendelkezésre. Így, ha a végrehajtó az adós tartozása fejében olyan vagyontárgyat foglalt le, amely másnak a tulajdonában áll, vagy harmadik személynek a vagyontárgyon más olyan joga van, amely akadály a vagyontárgy végrehajtás során történő értékesítésének, az adós nem indíthat végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti pert. Minden ilyen esetben a harmadik személynek kell igénypert indítania aziránt, hogy a bíróság a vagyontárgyat oldja fel a foglalás hatálya alól.

Nincs helye végrehajtás megszüntetési és korlátozási per indításának akkor sem, ha külön törvény alapján kell a végrehajtást megszüntetni, illetve korlátozni. Ekkor ugyanis a végrehajtást foganatosító bíróság köteles a végrehajtást végzéssel megszüntetni vagy korlátozni a Vht. 55. § (1) bekezdésének *b*) pontja alapján.

Amennyiben az adóssal szemben közigazgatási eljárásban folyik végrehajtás és az adós ezt sérelmesnek tartja, a végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti per indításának nincs helye. Az adós ilyen esetben a közigazgatási eljárás általános szabályai szerinti eljárás keretében élhet jogorvoslattal. Ha a birtokvitában a jegyző által hozott határozat alapján közigazgatási végrehajtásnak van helye, abban az esetben végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per szintén nem indítható. Amennyiben a birtokvitában bírósági végrehajtásra került sor, végrehajtás megszüntetési, illetve korlátozási pernek már helye van.

A perkapu nyitottsága vagy zártsága attól függ, a bíróság végrehajtási lappal vagy végrehajtási záradékkal rendelte-e el a végrehajtást.

Más végrehajtható okiratok esetében a perindítás lehetősége szintén speciális, illetőleg kizárt. Így az azonnali beszédési megbízás (*Vht. 6. §*) foganatosítása miatt nincs helye semmilyen jogcímen végrehajtás megszüntetési és korlátozási per indításának, az inkasszó ugyanis nem minősül végrehajtásnak. A bíróság végrehajtást elrendelő végzésével szemben fellebbezésnek van helye. Az átutalási végzéssel elrendelt végrehajtás esetén sem jöhet szóba a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per. Ha a jogerős átutalási végzés alapján a pénzügyintézet a végrehajtást kérőnek a követelést kiutalja, de az adós önként is teljesít, ebben az esetben visszavégrehajtásnak van helye. Ha a jogerős átutalási végzés alapján a kiutalás megtörténik, a végrehajtási eljárás ugyanis befejeződik, ezt követően fogalmilag is kizárt a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti per. Abban az esetben, ha az átutalási végzéssel a követelés nem nyer kielégítést, mert az adós bankszámláján nincs fedezet, a végrehajtást kérő kérelmére a bíróság végrehajtási lapot fog kiállítani. Ekkor a Pp. 368. §-a szerint viszont már helye van a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per megindításának. Felhívjuk a figyelmet, itt nem inkasszóról van szó, hanem átutalási végzésről, ami bírósági végrehajtásnak számít.

A közvetlen bírósági felhívást tartalmazó határozat alapján indult végrehajtási eljárás kapcsán nem lehet végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti pert indítani. A felek az ellen a határozat ellen nyújthatnak be a közléstől számított 15 napon belül fellebbezést, amely határozat a közvetlen bírósági felhívást tartalmazza. Ha az adós a későbbiekben a körülményeiben bekövetkezett lényeges változás miatt a tartásdíj leszállítását igényli, avagy a tartásdíj-fizetési kötelezettségének a megszüntetését kéri, erre vonatkozóan külön pert kell indítania, végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti pert nem indíthat.

Nincs helye végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti per indításának, ha a végrehajtás elrendelése a bíróság pénzbüntetésről, pénzbírságról, rendbírságról, vagyonelkobzásról, elkobzás alá eső érték és vagyoni előny megfizetésére kötelezésről, valamint bünygyi költségről szóló értesítése alapján történik. A bünygyi zárlatot elrendelő határozat alapján indult végrehajtási eljárás esetén sincs helye végrehajtás megszüntetési és korlátozási per indításának. A határozattal kapcsolatos jogorvoslatot a Be. szabályainak megfelelően lehet előterjeszteni. A biztosítási intézkedés (pénzkövetelés biztosítása, zárlat) elrendelése esetén sincs helye végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti per indításának. Fellebbezésnek van helye a bíróság biztosítási intézkedést elrendelő, illetve megszüntető határozata ellen.

A végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti perek általános perszabályai

A végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per a végrehajtás folyamatban léte alatt indítható. Abban az esetben, ha a végrehajtási eljárás a kereset beadása előtt befejeződött, a végrehajtás megszüntetése iránti keresetet el kell utasítani (*BDT2003. 810.*).

A per megindításának feltételei sajátosak. A peres felek perpozícióját tekintve elmondható, a felperes az adós, az alperes a végrehajtást kérő lesz. Abban az esetben, ha a pert nem az adós vagy a jogutódja indítja, a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani a Pp. 130. § (1) bekezdésének g) pontja értelmében (*aktív perbeli legitimáció hiánya*).

Amennyiben az adós nem a végrehajtást kérő vagy annak jogutódja ellen indítja a pert, a bíróságnak fel kell hívnia a felperest arra, hogy a pert a végrehajtást kérővel, illetve jogutódjával szemben indítsa meg. Ha a felperes a felhívásnak nem tesz eleget, a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja a Pp. 130. § (1) bekezdésének g) pontja értelmében (*passzív perbeli legitimáció hiánya*).

A pertárgy értékét a Pp. 24. § (2) bekezdésének g) pontja alapján állapítjuk meg. A pertárgyérték így a végrehajtási összeg lesz, tehát az, amelyre a végrehajtási eljárás folyik, illetve az a része, amelyre a végrehajtási jog megszüntét állítják. E pereknél nem kell a Pp. 25. § (4) bekezdésének azt a szabályát alkalmazni, miszerint a fő követelés járulékaik figyelmen kívül maradnak, a pertárgyérték alapja a fő követelés és valamennyi járulék együttes összege (kamat, költség) lesz. Abban az esetben azonban, ha a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti per tárgya tartási vagy élelmezési követelés, egyéb járadék, más időszakos szolgáltatás vagy hasznóvétel [Pp. 24. § (2) bek. a) pont], a pertárgy értéke a még teljesítendő valamennyi szolgáltatás értéke, de nem több, mint az egyévi szolgáltatás értéke. Amennyiben egy évnél rövidebb időszakra vonatkozó tartásdíj és annak járuléka a végrehajtási megszüntetési vagy korlátozási per tárgya, abban az esetben a pertárgyérték a végrehajtási összeg, nem pedig az egyévi szolgáltatás értéke.

A végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti perben képviselő lehet az, aki a Pp. 70. § (2) bekezdése alapján a végrehajtást megelőző perben meghatalmazott volt. Nem lehet külön meghatalmazást kérni a képviselőtől, mert képviseleti jogosultságát a Pp. mondja ki.

A perben kizáró rendelkezés hiányában elő lehet terjeszteni viszont-keresetet. A felek köthetnek egyezséget is, erre nézve sincs tiltó rendelkezés. A perköltségviselésre a Pp. általános szabályai az irányadók.

A keresetlevélben meg kell jelölni azt, hogy melyik bíróság milyen számon rendelte el a végrehajtást, illetve a végrehajtási eljárás a megyei bírósági végrehajtónál vagy az önálló bírósági végrehajtónál van-e folyamatban és milyen számon. A végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a végrehajtási eljárást elrendelte; ha pedig a végrehajtási eljárást a megyei bíróság vagy a munkaügyi bíróság, illetve a közjegyző rendelte el, a perre kizárólag az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság illetékes. A hatáskör tekintetében különös szabály hiányában a Pp. fő szabálya érvényesül, tehát a Pp. 22. § (1) bekezdése értelmében e perek helyi bírósági hatáskörbe tartoznak, ez következik a Pp. 367. §-ának megfogalmazásából. A perek nem minősülnek vagyoni jogi pernek, így nem alkalmazható a Pp. 23. § (1) bekezdésének a) pontjában foglalt hatásköri szabály akkor sem, ha a pertárgyérték a 10 millió forintot meghaladja.

A perben a bíróságnak a végrehajtási iratokat be kell szereznie a végrehajtótól. A végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránt indított perben hozott jogerős határozatot nem csak a feleknek (a felek képviselőinek), hanem a végrehajtónak is kézbesíteni kell.

A végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti per két típusa

Perindítás végrehajtási lap kiállítására vonatkozóan

A végrehajtási lappal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt per akkor lehet indítani, ha a perben közölni kívánt tény akkor történt, amikor az már nem volt közölhető a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló határozat meghozatalát megelőző eljárásban, vagy a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló egyezség megkötése után következett be.

Amennyiben a felperes olyan tényre kíván hivatkozni, amely a határozat meghozatalát megelőzően keletkezett, nem végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti pert kell indítani, hanem perújítási kérelmet kell benyújtania.

A végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti per meghatározott cselekmény iránti végrehajtás esetében speciális szabályok szerint folyik. Lehet, hogy a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére, vagy meghatározott magatartásra, tűrésre, abbahagyásra irányul, a felek vitathatják, vajon az adós a végrehajtható határozatban foglalt kötelezettségét megfelelően teljesítette-e.

Perindítás végrehajtási záradék esetében

A végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt per akkor lehet indítani, ha a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre. A per megindítható, ha a követelés egészen, illetőleg részben megszűnt, a végrehajtást kérő a teljesítésre halasztást adott, és az időtartama nem járt le, vagy az adós a követeléssel szemben beszámítható követelést kíván érvényesíteni.

Ha a felperes arra hivatkozik, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben ugyanazokat a körülményeket kell a bíróságnak vizsgálnia, mint amelyeket akkor vizsgálna, ha a végrehajtást kérő követelésének érvényesítése iránt pert indított volna a végrehajtás elrendelésére irányuló kérelem előterjesztése helyett. Amennyiben a kötelezett a végrehajtási záradékkal ellátott okirat tekintetében azon az alapon indít pert a végrehajtás megszüntetése iránt, hogy a követelés érvényesen nem jött létre, a kereset elbírálásának nem akadálya, hogy egyébként a záradék visszavonásának lenne helye (*FPK 1995/133.*).

Megszűnik a követelés, és a per megindítására sor kerülhet amiatt, hogy az adós vagy helyette más teljesített, a végrehajtást kérő követelése elévült, a teljesítés lehetetlenné vált, illetve a végrehajtás elrendelésének alapjául szolgáló okiratban rögzített megállapodást a felek később módosították.

A teljesítés: a perindítás szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a végrehajtás elrendelését megelőzően vagy azt követően teljesít az adós. Előfordulnak olyan esetek, amikor az adós úgy teljesít a végrehajtást kérőnek, hogy okiratot nem kér. Ha ezt a teljesítést a végrehajtást kérő tagadja, az adós jogosult ugyan a végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti per megindítására, azonban a teljesítést a Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében neki kell bizonyítania a végrehajtást kérő esetleges tagadásával szemben.

Részteljesítésnél a Vht. 164. §-a értelmében a végrehajtás során befolyt összegből mindenekelőtt a végrehajtási költséget kell kielégíteni. Ebből az következik, hogy a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vizsgálni kell, hogy a végrehajtási eljárásban milyen költségek, mekkora összegben merültek fel. A kérdés tisztázása után vizsgálni kell azt, hogy a részteljesítés mennyiben fedezi a végrehajtást kérő költségeit. Megjegyezzük, a végrehajtást kérő által befizetett végrehajtási előleget külön elszámolni nem szükséges, mert azt a végrehajtási eljárás költségei már tartalmazzák. A fő költségösszegek tisztázását követően figyelembe kell venni a kamatokat, végül a fő tartozást. Az adós ettől eltérő rendelkezése hatálytalan. A Vht. 164. §-ában foglalt szabályozás azonban kogens, ettől való eltérést nem kérhet sem a végrehajtást kérő, sem az adós.

A időszakos szolgáltatások esetében különös gondot kell fordítani a felek közötti elszámolásra. Mindig a végrehajtási lapon, illetve a közvetlen bírósági letiltó végzésben szereplő összegeket, a követelés behajtásának kezdő időpontját kell kiindulópontként figyelembe venni.

Amennyiben az adós a végrehajtás megszüntetését kéri, de a bizonyítási eljárás eredményeként a bíróság azt állapítja meg, hogy a követelés csak részben szűnt meg, a végrehajtást a még fennálló követelésre kell korlátozni, s ezt meghaladóan a keresetet el kell utasítani.

A végrehajtási jog elévülésével kapcsolatos szabályokat a Vht. 57. §-a tartalmazza. A végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el. Az elévülési idő így tehát a követelés jellegétől függ. Fő szabály szerint a végrehajtási jog elévülését kérelemre lehet figyelembe venni. A végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti perben az adósnak kell elévülési kifogást előterjesztenie ahhoz, hogy a bíróság megvizsgálja, elévült-e a végrehajtási jog vagy nem. Az elévülés megszakadására a Vht. 57. § (4) bekezdése mellett a Ptk. 327. § (3) bekezdése az irányadó.

A gyakorlatban nem ritka, hogy a végrehajtás több olyan követelés behajtása iránt folyik, amelyek különböző jogalapról származnak. Ezekben az esetekben az elévülési idő egymástól eltér, így lehetséges, hogy a végrehajtási jog elévülését csak a követelés egy részére lehet megállapítani. Ekkor a végrehajtás korlátozásának van helye. A végrehajtást a még el nem évült követelésre folytatni kell.

A teljesítés lehetetlenné válása: a teljesítés a Ptk. 312. §-a szerint válik lehetetlenné. Ha a lehetetlenné vált szolgáltatás tárgyának maradványa a kötelezett birtokában maradt, vagy a kötelezett a szolgáltatás tárgya helyett mástól kárpótlást kapott vagy igényelhet, a végrehajtást erre lehet korlátozni. Amennyiben a felek között más kérdésekben van vita, a vitát új perben kell rendezni. Ebben az új perben kell vizsgálni, hogy a teljesítés milyen okból vált lehetetlenné, és milyen jogkövetkezményeket kell alkalmazni.

Nincs akadálya annak, hogy a jogerős marasztaló határozat meghozatalát követően a felek az abban foglaltaktól eltérő megállapodást kössenek. Amennyiben ettől eltérő módon kívánja a végrehajtást a végrehajtást kérő megindítani, a megállapodásra hivatkozva a perindítás a jogalap tekintetében megáll.

Halasztás esetében a végrehajtás megszüntetése, illetőleg korlátozása iránti per megindítására az adós csak akkor jogosult, ha a végrehajtást kérő a végrehajtás elrendelését megelőzően adott halasztást a követelés teljesítésére. Amennyiben a végrehajtás elrendelése után ad halasztást a teljesítésre a végrehajtást kérő, a végrehajtás szünetel.

A beszámítás: a végrehajtható határozattal vagy egyezséggel megállapított követelésbe csak ugyanilyen vagy közokiratba foglalt ellenkövetelést lehet beszámítani. Az ellenkövetelésnek a követeléssel egyeneműnek és lejárnak kell lennie. Beszámításnak nincs helye, ha a végrehajtás olyan szolgáltatás iránt folyik, amelyet megállapodás alapján meghatározott célra kell fordítani. Ugyancsak nincs helye beszámításnak (a túlfizetés esetét kivéve) a tartási, életjáradéki és baleseti járadékköveteléssel szemben, valamint a szándékosan okozott kár megtérítésére irányuló követeléssel szemben.

A végrehajtás felfüggesztésének lehetősége

A végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti perben eljáró bíróság az ügyben a végrehajtást felfüggesztheti. A végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perekben az adós a keresetlevelében egyúttal azt is kérheti, hogy a bíróság a végrehajtást függessze fel a per jogerős befejezéséig. A bíróság nem köteles a kérelemnek helyt adni. Vizsgálnia kell az adós által előadott körülményeket, a kérelem indokoltságát, mérlegelnie kell, hogy az adós által állított körülmények bizonyítása esetén valóban helyt ad-e a keresetnek a bíróság. Erre vonatkozóan a bíróságnak a pernyertesség elvi lehetőségét kell csupán megállapítania. Ahhoz, hogy a bíróság megvizsgálja a végrehajtás felfüggesztésének a lehetőségét, elegendő az adós állításainak valószínűsítése. A végrehajtást felfüggesztő végzés ellen fellebbezésnek van helye. Amennyiben a bíróság a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelmet elutasítja, e végzés ellen is fellebbezésnek van helye. A bíróság nincs kötve a végrehajtást felfüggesztő végzéséhez, tehát a per folyamán, ha azt indokoltnak látja, bármikor dönthet a végrehajtás folytatásának az elrendeléséről. E végzés ellen is lehet fellebbezést előterjeszteni.

A jelenlegi szabályozás szerint, ha a bíróság az összes körülményt mérlegelve indokoltnak látná a végrehajtás felfüggesztését, arról kérelem nélkül, hivatalból nem rendelkezhetsz. A Pp. 3. § (1) bekezdése értelmében azonban ilyen esetben a jogi képviselő nélkül eljáró adóst tájékoztatnia kell arról, hogy kérelmet terjeszthet elő a végrehajtás felfüggesztése iránt. A végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem előterjesztésének lehetősége ugyanis a perbeli joggyakorlás körébe tartozik és nem anyagi jogi kérdés. A bíróságnak a végrehajtás felfüggesztéséről szóló végzését kézbesítenie kell a végrehajtónak.

Az eljáró bíróságnak lehetősége van arra is, hogy az eset összes körülményét mérlegelve olyan rendelkezést tegyen, hogy a felfüggesztés ellenére bizonyos végrehajtási cselekményeket el lehet végezni. Például a felfüggesztés ellenére a foglalást eszközölheti a végrehajtó, vagy a munkáltatót arra hívja fel a bíróság, hogy az adós keresményéből további levonásokat teljesítsen, és a levont részleteket a bíróság további intézkedéséig tartsa vissza.

A végrehajtást felfüggesztő végzés ellen előterjesztett fellebbezésnek nincs halasztó hatálya, amiből az következik, hogy a fellebbezés elbírálásig a végrehajtás megakad, azt csak akkor lehet folytatni, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatja, és a végrehajtás felfüggesztését megszünteti [Vht. 50. § (3) bek.].

A végrehajtás felfüggesztéséről szóló végzés meghozatala napjától a felfüggesztés tartama alatt a végrehajtási jog elévülése nyugszik.

Egyéb perszabályok

A bíróság a végrehajtás megszüntetési és korlátozási perben soron kívül jár el, a tárgyalást legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított 15. napra tűzi ki. A perben szünetelésnek nincs helye. Az első tárgyalás megtartásának nem akadályozza az, ha a felperes vagy az alperes nem jelent meg, ha azonban egyik fél sem jelent meg az első tárgyaláson, az eljárást meg kell szüntetni. Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állnak, és amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a keresetlevelében előadottakat vagy az alperes védekezését igazolják. Bizonyítás felvételének helye van a felek által nyomban felajánlott bizonyítékokra is. A tárgyalást - legfeljebb 8 napra - csak akkor lehet elhalasztani, ha ez a felek által felajánlott bizonyítás lefolytatása érdekében szükséges.

A bíróság a keresetlevelet azzal küldi meg az ügyben eljáró végrehajtónak, hogy nyilatkozzon az eljárással kapcsolatban felmerült költségeiről, díjáról, valamint az azokat megalapozó körülményekről és az általa lefolytatott eljárási cselekményéről. A végrehajtót a tárgyalás napjáról értesíteni kell. Ha a végrehajtó a nyilatkozatát a perben előterjesztette, a bíróságnak a végrehajtást megszüntető határozatában a végrehajtási költségek viseléséről is döntenie kell. A bíróság határozata ellen a végrehajtási költségek tekintetében a végrehajtó is fellebbezhet.

Vht. 56. § (1) A végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel megszünteti, illetőleg korlátozza a végrehajtást, ha közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta. A bíróság a végrehajtást megszüntető végzésében arról is rendelkezik, hogy ki viseli a végrehajtási költséget.

(2) Az (1) bekezdésben említett esetben a végrehajtást elrendelő bíróság az adós kérelmére végzéssel arra kötelezheti a végrehajtást kérőt, hogy - teljesen, illetőleg részben - térítse vissza az adósnak a végrehajtás során kapott összeget (vagyontárgyat) és a végrehajtási költséget, illetőleg megfelelő részét. Ez akkor is irányadó, ha az adós a végrehajtás megelőzése végett önként teljesítette a kötelezettségét, és ezt igazolta. Tartásdíj címén kifizetett összeg (átadott vagyontárgy) ilyen visszatérítésének nincs helye.

(3) A (2) bekezdésben foglalt esetben az eljárást az alapügyben eljáró végrehajtó az alapügy keretében foganatosítja (visszvégrehajtás).

Jegyzet: az (1) bekezdés második mondatát beiktatta a 2004. évi LXV. törvény 9. §-a; hatályos 2004. július 15-étől. Alkalmazására lásd a 2004. évi LXV. törvény 17. § (2) bekezdésének *b*) pontját.

A (3) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 31. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A törvény e szakasz alatt két - egymástól némileg eltérő, de egymással összefüggő - szituációt szabályoz, a végrehajtás korlátozásának és megszüntetésének speciális esetét, valamint a visszvégrehajtást.

A végrehajtás megszüntetésének és korlátozásának sajátos esete

A törvényhely lehetőséget ad a végrehajtási eljárás megszüntetésére, illetve korlátozására akkor, amikor közokirat alapján megállapítható, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta. A végrehajtás korlátozására, illetőleg megszüntetésére ekkor - a közokirat alapján - a végrehajtást elrendelő bíróságnak van jogköre.

A törvényi tényállásban említett közokirat tipikusan a felülvizsgálat során eljáró Legfelsőbb Bíróság, vagy a megismételt eljárásban határozatot hozó vagy a perújítást lezáró bíróság jogerős határozata. Lehetséges az előzetesen végrehajthatónak nyilvánított határozatot az előzetes végrehajthatóság tekintetében változtatja meg a másodfokú bíróság. Mindezen bírói döntések a végrehajtható okirat mögött meghúzódó végrehajtandó okiratot (határozatot) annulálják, vagy változtatják meg.

A végrehajtás megszüntetéséhez vagy korlátozásához szükséges, hogy a bírói határozat a végrehajtandó követelésről érdemi döntést tartalmazzon, a hatályon kívül helyezés elégtelen akkor, amennyiben a felülvizsgálati bíróság új eljárásra utasította a korábban eljárt bíróságokat.

A végrehajtást megszüntető avagy korlátozó határozatában a bíróságnak rendelkeznie kell arról, ki viselje a végrehajtás költségeit.

A végrehajtás alapjául szolgáló jogerős ítélettel szembeni perújítási eljárás eredményétől függően kerülhet sor a végrehajtás megszüntetésére. A bejegyzett végrehajtási jogot csak ez után lehet törölni (*BDT2001. 545.*).

A visszvégrehajtás

Visszvégrehajtásról akkor beszélünk, ha a végrehajtást elrendelő bíróság az adós kérelmére végzéssel arra kötelezi a végrehajtást kérőt, hogy az teljesen, illetőleg részben térítse vissza az adósnak a végrehajtás során kapott összeget, adja ki vagyontárgyát és a végrehajtási költséget, illetőleg a költség megfelelő részét fizesse meg. Az alapügyben eljáró bírósági végrehajtó fogatosítja a visszvégrehajtást.

A visszvégrehajtás kérelemre indul, azonban a visszvégrehajtás iránti kérelmet csak az adós terjeszthet elő. A visszvégrehajtás a végrehajtást kérő ellen, az ilyen minőségében részére behajtott összeg visszafizetése iránt folyhat (*SZIT-H-GJ-2008-7.*). Elrendelése az e törvényhely tényállásában írt esetben, a végrehajtás megszüntetését kimondó határozatban lehetséges. A visszvégrehajtás a végrehajtás korlátozásakor fogalmilag kizárt, az adós túlteljesítése esetében pedig a végrehajtás megszüntetésének van helye a Pp. perszabályai alapján (*Pp. 366. §*).

A Vht. jelen szakasza a végrehajtás korlátozását arra a törvényi tényállásba írt esetre engedi meg, amikor az adós a korlátozott végrehajtás összegén felül teljesített. Amennyiben az adós közokirattal bizonyítja (önkéntes) teljesítését - például bírósági letétbe helyezte a követelt összeget -, akkor a bírói letétet elfogadó és utalványozó végzés (mint közokirat) elégségesnek bizonyul a visszvégrehajtás elrendelésére.

A törvényszövegből következően a visszvégrehajtás eljárásjogi feltétele, hogy a végrehajtandó határozatot hatályon kívül helyező bírói döntés a végrehajtást kérő polgári jogi igényét alaptalannak találta. A visszvégrehajtásra nem ad okot, ha a fizetési meghagyás jogerősítő záradékát a bíróság hatályon kívül helyezte, avagy a felülvizsgálati bíróság pusztán hatályon kívül helyezte az alaphatározatot. A gyakorlat a visszvégrehajtást kiterjesztette azokra az esetekre is, amikor az adós a végrehajtás megelőzése érdekében önként teljesített, majd a teljesítése alapját képező bírói határozatot hatályon kívül helyezték.

Kizárt a visszvégrehajtás a tartásdíj címén kifizetett összeg visszatérítésére. E tilalom vonatkozik a tartás céljára átadott vagyontárgyakra is. Ugyancsak nincs helye visszvégrehajtásnak akkor, amikor a jogerős ítéletet azonnali beszedési megbízással hajtotta be a jogosult, majd az inkasszó alapját képező végrehajtható határozatot a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezte (*BDT2003. 809.*). A joggyakorlat a tévesen jogerősített fizetési meghagyás alapján benyújtott inkasszóra leemelt összeg visszafizetésére sem ismeri el a visszvégrehajtás alkalmazhatóságát, mivel az azonnali beszedési megbízás nem bírósági végrehajtási eljárás (*BDT2000. 117.*).

A végrehajtási jog elévülése

Vht. 57. § (1) A végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el.

(2) A végrehajtási jog elévülését általában kérelemre kell figyelembe venni; hivatalból akkor vehető figyelembe, ha az alapjául szolgáló követelés elévülését is hivatalból kell figyelembe venni.

(3) Ha a végrehajtási jog elévülését a (2) bekezdés szerint figyelembe kell venni, a végrehajtási jog elévülési határidejének letelte után előterjesztett kérelemre nem lehet végrehajtást elrendelni, és a már elrendelt végrehajtást nem lehet folytatni.

(4) A végrehajtási jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja.

Az elévülés

A jogrendszer számos ága ismeri, és különböző normatív rendelkezésekkel, eljárási szabályokkal, időpontok, határidők meghatározásával rendezi az elévülést. Elévülés alatt általánosságban egy adott jogi igény érvényesítésére nyitva álló határidő elmúlását értjük. Így az igény érvényesítésére meghatározott határidő lejárt a jogi igény érvényesítésének végét jelenti. A határidő elmúlt az alanyi jogot nem szünteti meg, csupán annak érvényesítését zárja ki. A jogintézmény indoka, hogy aki az igényét hosszabb időközön keresztül nem érvényesíti, annak a passzivitását úgy kell tekinteni, mint aki felhagyott igénye érvényesítésével. Ugyanakkor a jogbiztonság szempontjából a kötelezettet sem lehet az idők végezetéig a bizonytalanságnak kiténni, vele szemben is meg kell határozni a követelés érvényesítésének várható idejét. Mindezen szempontok és megfontolások szerint rendkívül lényeges az elévülés pontos szabályozása, egyértelmű és mindenki számára követhető előírásainak jogszabályba foglalása.

Az elévülés intézményét a különböző jogágak bizonyos kérdésekben egymástól eltérően szabályozzák, azonban szabályaik kötődnek jogrendszerünk általános alapelveihez és előírásaihoz. Így az elévülés idejét jogszabályi időközben adják meg, ahol mind a kezdő, mind a jogérvényesítésre nyitva álló határidő végső időpontja egyértelmű. Szabályozzák az elévülés megszakadását (félbeszakadását), az elévülés nyugvását. Az elévülés akkor szakad meg, ha a jogszabályokban rögzített tények (okok, események, magatartások cselekmények) az elévülést megszakítják. Amennyiben az elévülés megszakad, az elévülési idő újrakezdődik. Az elévülés nyugszik, ha bizonyos körülmények miatt a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni igényét, így az elévülési idő a nyugvás idejével meghosszabbodik.

A végrehajtási eljárás szempontjából fontos polgári jogban az általános elévülési idő öt év. Bizonyos jogterületeken belül azonban az elévülési idő ettől eltér, például bűncselekménnyel okozott kár öt év alatt sem évül el, amennyiben a büntethetőség elévülése ennél hosszabb. Vagy a Ptk. 354. § (4) bekezdése szerint a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott kár elévülési ideje három év.

A végrehajtási jog elévülése

A végrehajtási jog elévülése alatt azt értjük, hogy a végrehajtási jog egy bizonyos idő elteltével elenyészik, megszűnik. A törvényi szóhasználat nem problémamentes. Az elévülés polgári jogi következménye, hogy az elévült követelést többé már nem lehet bíróság előtt érvényesíteni [*Ptk. 325. § (1) bek.*]. Néhány jogirodalmi felfogás szerint a végrehajtás már egy, a bíróság előtt érvényesített követelés nemperes eljárásban való kikényszerítése, ezért az elévülés fogalom használata jogilag pontatlan. Mégis mind a szakirodalom, mind a jogszabály a végrehajtási jog elévüléséről beszél. Hozzáteesszük, mivel a Vht. jelen törvényhelye szabályozza az elévülés jogkövetkezményét, így a törvény sajátos, csak a végrehajtási eljárásban értelmezhető jogintézményt hozott létre. Ennek megfelelően elévül a követelés a végrehajtás szünetelése alatt, amennyiben például a végrehajtási eljárást az adós lefoglalható vagyonának hiányában szüneteltette le a végrehajtó (*EBH2004. 1037., BH2005. 291.*). A Vht. szünetelésre vonatkozó szabályait ugyanakkor a nemzetközi magánjog előírásaihoz viszonyítva másodlagosan kell alkalmazni, mivel a nemzetközi szerződésekbe foglalt speciális rendelkezéseknek elsőbbségük van (*BH1966. 647.*). Az elévülésre hivatkozás megfelelő és elegendő jogalap a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per megindításához.

A végrehajtási jog elévülésének sajátosságai

A Vht. a végrehajtási jog elévülését a végrehajtandó követeléshez kapcsolja. A polgári jogi általános elévülési idő 5 év, de jogrendszerünk ismer ennél rövidebb elévülési időket. Így a munkaviszonnyal kapcsolatos igények három év alatt évülnek el. A végrehajtási jog elévülésének anyagi jogi joghatása sajátos, maga az anyagi jog nem semmisül meg, pusztán kikényszerítése, bírói úton történő végrehajtása nem lehetséges. Az anyagi jog változatlanul megilleti a jogosultat, sőt a jogszabályokban megállapított feltételek alapján érvényesíthető (beszámítás). A 2009. évi L. törvény 52. § (5) bekezdése szerint a végrehajtási kérelem a fizetési meghagyás jogerőre emelkedését követő 10 év után nem terjeszthető elő.

Az elévülés kezdete az az időpont, amikor a követelés végrehajtással történő érvényesítésének valamennyi feltétele bekövetkezett, ez többnyire a határozatba foglalt teljesítési határidő lejártát követő nap. Amennyiben egyetemleges adósok állnak a kötelezetti oldalon, az elévülést mindegyik adóssal külön-külön kell vizsgálni. A

munkáltató kártérítésre kötelező határozatával szemben benyújtott munkavállalói keresetnek a végrehajtásra halasztó hatálya van, a per jogerős befejezésével válik a határozat jogerőssé és végrehajthatóvá, így a munkáltató végrehajtási joga ekkor nyílik meg, ekkor válik a követelés esedékessé, az elévülés ezen időponttól számítandó (BH2007. 125.).

A végrehajtási jog elévülését általában kérelemre kell figyelembe venni. Hivatalból kell figyelembe venni a tartásdíj, életjáradék, baleseti járadék, munkaviszonnyal kapcsolatos igényekből származó követelések esetében. E követelések érvényesítésénél ugyanis a végrehajtás alapjául szolgáló követelések elévülését szintén hivatalból kell figyelembe venni.

Az elévülés azt jelenti, hogy a végrehajtási jog elévülési határidejének letelte után előterjesztett kérelemre nem lehet végrehajtást elrendelni, a már elrendelt végrehajtást nem lehet folytatni. A törvényi megfogalmazásból következően elévülésre a végrehajtás szünetelése alatt is sor kerülhet, mivel a törvényi szóhasználat - „a már elrendelt végrehajtást nem lehet folytatni” - értelemszerűen ezt jelenti. Az elévülés további feltétele, hogy a szünetelés alatt semmilyen végrehajtási cselekmény foganatosítására ne kerüljön sor, mivel a végrehajtási jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja. Az elévülést megszakítják még számos speciális, a végrehajtási eljárás sajátosságából fakadó cselekmények. Így az elévülés megszakad, amennyiben a bírósági gazdasági hivatal a végrehajtónál az adós tartozásáról hátraléki kimutatást nyújt be (BH2002. 272.), vagy a jogutódlás iránti kérelmet a jogutód előterjeszti (BDT2008. 1827.).

A végrehajtó hivatali elektronikus aláírása

Vht. 57/A. § (1) A végrehajtó hivatali elektronikus aláírásaként - ha jogszabály a végrehajtó számára az elektronikus aláírás használatát előírja - csak olyan minősített elektronikus aláírás használható, amely megfelel a következő feltételeknek:

a) az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítványban a hitelesítés-szolgáltató feltüntette, hogy az aláíró önálló bírósági végrehajtó, megyei bírósági végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy megyei bírósági végrehajtó-helyettes;

b) a hitelesítés-szolgáltató biztosítja, hogy a tanúsítvánnyal kapcsolatos érvényes visszavonási kérelem alapján a módosított visszavonási állapotot legfeljebb 3 percen belül közlésezi a nyilvántartásban, és a tanúsítvány ellenőrzését kérő felhasználóknak a tanúsítvány visszavonási állapotáról folyamatos tájékoztatást ad.

(2) A megyei bírósági végrehajtó és megyei bírósági végrehajtó-helyettes hivatali elektronikus aláírására az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény 35/A. §-át kell alkalmazni; az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes részére pedig a kamara rendszeresít hivatali elektronikus aláírást.

(3) Az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény 13. §-a szerinti tájékoztatási kötelezettségének teljesítéséről a tájékoztatással egyidejűleg értesíti a kamarát is.

(4) Az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes nem használhatja az elektronikus aláírást, ha

a) önálló bírósági végrehajtói szolgálata megszűnt vagy törölték az önálló bírósági végrehajtó-helyettesek névjegyzékéből,

b) önálló bírósági végrehajtói vagy önálló bírósági végrehajtó-helyettesi hivatalából felfüggesztették,

c) önálló bírósági végrehajtói szolgálatát szünetelteti,

d) az aláírás-létrehozó adat elvesztéséről vagy arról szerzett tudomást, hogy az aláírás létrehozására illetéktelen személy vált képessé.

(5) A kamara a (4) bekezdés a)-c) pontjában, az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes a d) pontjában foglalt esetben kezdeményezi a hitelesítés-szolgáltatónál az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességének felfüggesztését, illetve visszavonását.

(6) A hitelesítés-szolgáltató az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességét a kamara megkeresésére haladéktalanul felfüggeszti, illetve a tanúsítványt visszavonja.

Jegyzet: az 57/A. §-t beiktatta a 2007. évi LXIV. törvény 48. §-a; hatályos 2008. január 1-jétől. Rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

A Vht. 47/A. §-a a végrehajtónak széles körű adatellenőrzési jogot biztosít. A végrehajtó az adatok ellenőrzése során a szükséges adatbankokból elektronikus úton kér információt, amelyhez elektronikus aláírással kell rendelkeznie. A végrehajtó elektronikus aláírására vonatkozó szabályok megalkotását indokolta az utóbbi évek

információs technikai fejlődése, ezért az elektronikus aláírás, mint a hitelesítés és megbízhatóság eszköze az igazságszolgáltatási eljárásokban nélkülözhetetlen. A végrehajtó elektronikus aláírásának rendezése szükségessé vált az elektronikus árverések bevezetésével.

A végrehajtónak a Vht. olyan minősített elektronikus aláírást ír elő, amelyben a hitelesítés szolgáltató az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítványban feltüntette a végrehajtó végrehajtói minőségét, így tanúsítja, miszerint az aláíró önálló bírósági végrehajtó, megyei bírósági végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy megyei bírósági végrehajtó-helyettes. A hitelesítés-szolgáltatónak biztosítani kell, hogy a tanúsítvánnyal kapcsolatos érvényes visszavonási kérelem alapján a módosított visszavonási állapotot legfeljebb 3 percen belül közzé lehessen tenni a nyilvántartásában. A szolgáltatónak a tanúsítvány ellenőrzését kérő felhasználók felé a tanúsítvány visszavonási állapotáról folyamatos tájékoztatást kell adnia.

Az előbbi előírás a végrehajtó személyének beazonosítását, az utóbbi pedig elektronikus aláírásának érvényességét biztosítja.

Az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény (a továbbiakban: Eat.) szerint minősített elektronikus aláírásról akkor beszélhetünk, ha az aláírás olyan fokozott biztonságú elektronikus aláírásként jön létre, mely megfelel a jogszabályokban előírt magas szintű technológiai és a minősített hitelesítés-szolgáltatóval szemben támasztott szakmai és megbízhatósági követelményeknek. A minősített elektronikus aláírás továbbá olyan elektronikus aláírás, amelyet az aláíró biztonságos aláírás-létrehozó eszközzel hozott létre, és amelynek hitelesítése céljából minősített tanúsítványt bocsátottak ki. A tanúsítvány a hitelesítés-szolgáltató által kibocsátott igazolás, amely az aláírás-ellenőrző adatot egy meghatározott személyhez kapcsolja, és igazolja e személy személyazonosságát vagy valamely más tény fennállását, ideértve a hatósági (hivatali) jelleget. Szolgáltató alatt elektronikus aláírással kapcsolatos szolgáltatást nyújtó természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezetet értünk, minősített hitelesítés szolgáltató pedig a törvény szabályai szerint nyilvántartásba vett, minősített tanúsítványt a nyilvánosság számára kibocsátó hitelesítés-szolgáltató.

A megyei bírósági végrehajtó és megyei bírósági végrehajtó-helyettes hivatali elektronikus aláírására az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló külön szabályokat kell alkalmazni. E szerint az igazságügyi alkalmazott az igazságügyi szerv döntésétől függően fokozott biztonságú vagy minősített - hivatali - elektronikus aláírásával látja el a hatáskörébe vagy munkakörébe tartozó ügyben készült elektronikus okiratot. A bíróságokkal létesített igazságügyi szolgálati viszonyban álló igazságügyi alkalmazottak vonatkozásában az igazságügyi szervet megillető jogokat és terhelő kötelezettségeket az elektronikus aláírási jogosultsággal kapcsolatos kérdésekben az OIT Hivatala gyakorolja. Az igazságügyi alkalmazott a fokozott biztonságú vagy minősített elektronikus aláírással kapcsolatos szolgáltatáshoz az igazságügyi szerv által megjelölt, Eat. szerinti Szolgáltatót veszi igénybe. Az aláírás-létrehozó adat elvesztését vagy illetéktelen személy tudomására jutását az igazságügyi alkalmazott az igazságügyi szervnek is haladéktalanul jelenti, amely arról értesíti a Szolgáltatót. A Szolgáltató az igazságügyi szerv megkeresésére akkor köteles a tanúsítványt haladéktalanul visszavonni, ha az aláírás-létrehozó adat elvesztéséről vagy illetéktelen személy tudomására jutásáról szóló bejelentést részére az igazságügyi alkalmazott korábban nem tette meg. Az igazságügyi szerv az elektronikus aláírás hitelesítése céljából kiállított tanúsítvány visszavonását, illetve felfüggesztését az igazságügyi alkalmazott beosztásának megváltozása, szolgálati viszonyának megszűnése, illetve egyéb ok esetén a Szolgáltatónál kezdeményezi. A Szolgáltató köteles az igazságügyi szerv megkeresésére a tanúsítványt haladéktalanul visszavonni, illetve felfüggeszteni. Az igazságügyi alkalmazottak elektronikus aláírásával kapcsolatos részletes igazgatási szabályokat az OIT határozza meg (Eat. 35/A. §).

Az igazságügyi alkalmazottak körébe nem tartozó önálló bírósági végrehajtó és végrehajtó-helyettes részére a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara rendszeresít hivatali elektronikus aláírást. A Vht. 250/A. §-a szerint a kamara a tagjairól vezetett nyilvántartásban feltünteti a végrehajtó hivatali elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát, valamint a végrehajtó-helyettes hivatali elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát. Az önálló bírósági végrehajtó és végrehajtó-helyettes köteles a Kamarát is tájékoztatni, az azonosításához szükséges személyazonosító adatokról és változásáról, az aláírás-létrehozó adatnak illetéktelen személy tudomására jutásáról vagy elvesztéséről, az aláírással vagy az így aláírt elektronikus aláírt elektronikus dokumentummal, illetve a tanúsítvánnyal kapcsolatban észlelt - külön jogszabályban, illetve a szolgáltatási szabályzatban meghatározott - rendellenességről, a tanúsítvánnyal ellátott elektronikus aláírt elektronikus dokumentummal kapcsolatos jogvita megindulásáról.

A Vht. maga teremt kizáró okot az önálló bírósági végrehajtó és végrehajtó-helyettes elektronikus aláírásának használatára. Így e személyek nem használhatják korábbi elektronikus aláírásukat, ha önálló bírósági végrehajtói szolgálatuk megszűnt vagy törölték őket az önálló bírósági végrehajtó-helyettesek névjegyzékéből. Tilos az elektronikus aláírás használata abban az esetben, ha az önálló bírósági végrehajtót vagy önálló bírósági végrehajtó-helyettest hivatalából felfüggesztették, vagy az önálló bírósági végrehajtó szolgálatát szünetelteti. Biztonsági

okokból - az egyéb bejelentési kötelezettségek mellett nem használhatják az elektronikus aláírásukat, ha az aláírás-létrehozó adat elvesztéséről szereztek tudomást, vagy arról, hogy az aláírás létrehozására illetéktelen személy vált képessé.

A törvény a kamara kötelezettségévé teszi, hogy a Szolgáltatónál kezdeményezze az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességének felfüggesztését, illetve visszavonását, amennyiben az önálló bírósági végrehajtó szolgálata megszűnt, vagy törölték az önálló bírósági végrehajtó-helyettesek névjegyzékéből, ha az önálló bírósági végrehajtót vagy önálló bírósági végrehajtó-helyettest hivatalából felfüggesztették, illetve amennyiben az önálló bírósági végrehajtó szolgálatát szünetelteti. Az érintetteknek kell a Szolgáltató felé jelezni, amennyiben biztonsági problémák merültek fel az aláírásukkal kapcsolatban. A Szolgáltató a kamara megkeresésére köteles az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességét felfüggeszteni, illetve a tanúsítványt visszavonni.

Második rész

PÉNZKÖVETELÉS VÉGREHAJTÁSA

IV. fejezet

VÉGREHAJTÁS MUNKABÉRRE ÉS EGYÉB JÁRANDÓSÁGRA

Végrehajtói letiltás

Vht. 58. § (1) Ha az adós a végrehajtó helyszíni eljárása alkalmával, illetőleg a végrehajtható okirat postai kézbesítésétől számított 15 napon belül nem fizette meg a tartozását, a végrehajtó az adós munkabérét [7. § (1) bek.] letiltja, és ilyen módon lefoglalja.

A végrehajtói letiltás jelentősége

A végrehajtási törvény a második részében szabályozza a pénzkövetelések végrehajtását. A szabályozás az egyszerű megoldásból indul ki (letiltás) majd ezt követően a fokozatosság figyelembevételével halad az adóst leginkább sújtó végrehajtási cselekmények felé (ingatlanárverés).

A munkához való jog nem más, mint az Alkotmányban megfogalmazott alapjog. Ez az alapjog maga után vonja annak a követelményét is, hogy a munkavégzésért mindenkinek megfelelő összegű jövedelem jár. A jövedelem kategóriát azonban más járandóság kategóriával is bővíti a Vht., amikor a pénzkövetelés végrehajtását taglalja. Ezt az indokolja, hogy szintén alkotmányos alapjogként rögzített követelmény, hogy aki önhibáján kívül nem tud munkát végezni (például betegség, rokkantság, özvegység, árvaság), annak a megélhetése az állam által biztosított legyen, és ugyanakkor ha ennek a személynek kötelezettsége keletkezik egy jogosulttal szemben, akkor az behajtható legyen a járandóság Vht. által meghatározott részéből.

Végrehajtói letiltás - közvetlen letiltás - követelés lefoglalás

A végrehajtási cselekmények sorában kiemelkedő helyet foglal el a végrehajtói letiltás. E végrehajtási cselekményt mindenképp fontos elkülöníteni a közvetlen letiltástól. Közvetlen letiltás esetén ugyanis nincs szükség a végrehajtó igénybevitelére, azt a bíróság az adós munkabéréből történő levonással foganatosítja anélkül, hogy ehhez végrehajtási okirat kiállítására vagy záradékolására kerülne sor. Ennek lehetőségéről és eseteiről a Vht. részletesen rendelkezik a 26. és 27. §-aiban. A végrehajtói letiltás már a végrehajtói szakban történik, melynek során a végrehajtó a rendelkezésére álló nyilvántartásból tájékozódik arról, hogy van-e bejelentett munkahelye az adósnak (illetőleg talál-e egyéb járandóságot), és amennyiben talál munkáltatót (járandóságot folyósító szervet), úgy intézkedik a letiltásra irányuló felhívás kiállításáról és munkáltatónak történő megküldéséről. A letiltható jövedelem azonban nem csak az adós munkabére lehet, hanem egyéb járandósága is (például nyugellátás, egyéb egészségbiztosítási pénzbeli ellátás stb.).

A letiltást ugyanakkor szükséges megkülönböztetni a követelés lefoglalásától is, tekintettel arra, hogy a követelés lefoglalása esetén nem munkaviszonyból, hanem egyéb jogviszonyból (például egy vállalkozási szerződésből, megbízási szerződésből) eredő, a kötelezett által a szerződéses jogviszonyban állóval szemben keletkező követelés végrehajtási eljárás során történő lefoglalásáról van szó.

Az adós felszólítása a teljesítésre - a végrehajtói letiltás előzménye

A letiltást minden esetben megelőzi az adós közvetlen felhívása arra, hogy a kézbesítéstől számított 15 napon belül milyen összegű tartozást kell megfizetnie a végrehajtó részére ahhoz, hogy az eljárás ne folytatódjon. Ez a megkeresés már tartalmazza a végrehajtás megindulásával felmerülő valamennyi költséget is (végrehajtó munkadíja, behajtási jutalék stb.). A felhívást a gyakorlatban általában postai úton kézbesíti a végrehajtó az adós kezéhez - ezzel is felgyorsítva az eljárás menetét -, azonban elsődleges kézbesítési kötelezettség a személyes átadás helyszíni eljárás keretében (ha a Vht. 36. §-a szerint a végrehajtható okirat postai kézbesítését nem igényelte az adós).

(2) A letiltásban a végrehajtó felhívja az adós munkáltatóját [24. § (2) bek.], hogy az adós munkabéréből a letiltásban feltüntetett összeget vonja le, és - a felhívásnak megfelelően - fizesse ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg kivételesen utalja át a végrehajtói letéti vagy más számlára.

A munkáltató feladatai végrehajtói letiltás esetén

A letiltásra irányuló felhívás tartalmazza a végrehajtási ügyszámot, az eljáró végrehajtó megjelölését, a tartozás teljes összegét (beleértve a végrehajtás költségeit is), a végrehajtás jogcímét, a végrehajtandó bírósági határozat számát, az elrendelő bíróság megnevezését, a jogerős határozat tartalmát, az adós nevét, lakcímét, azonosító adatait. Tartalmazni kell a munkáltató pontos megnevezését, székhelyét és lényeges eleme, hogy milyen mértékig (százalékig) lehet a munkabért levonni, és azt kinek, hova kell átutalni, illetőleg kifizetni.

A végrehajtó tehát a letiltásban két feladatra kötelezi a munkáltatót: egyrészt a jogszabályban meghatározott összegű, letiltás alá vonható jövedelem munkabérből történő levonására, másrészt ezen összegnek a közvetlen kifizetésére a végrehajtást kérő részére (vagy átutalására a végrehajtó letéti számlájára). Ebben is eltér a letiltás a közvetlen letiltástól, mivel közvetlen letiltás esetén két lépcsőben valósul meg a kifizetés: első körben csak a levonásra kap kötelezést a munkáltató, majd az újabb bírósági értesítést követően történhet meg a kifizetés vagy átutalás.

Fő szabályként arra kötelezi a munkáltatót a jogszabály, hogy a levont összeget a végrehajtást kérőnek fizesse ki, ezzel is elérve azt, hogy lehetőség szerint minél hamarabb befejeződhessen az eljárás. Ettől eltérően előfordulhat, hogy a levont összeget a végrehajtó által megjelölt végrehajtói letéti számlára kell átutalni vagy esetlegesen a végrehajtó által megjelölt más számlára megfelelő indok esetén (például igazságügyi követelés végrehajtásánál). Az azonban semmiképpen nem történhet meg, hogy a végrehajtást kérő rendelkezik a jogszabályban előírt formától eltérő kifizetésről.

A végrehajtók erre a célra formanyomtatvány használnak, melyet kézbesítenek az érintett munkáltatónak, és a letiltás válaszevelezőlapját a munkáltató zárt borítékban juttatja vissza az eljáró végrehajtónak (ezzel is védve az adós személyiségi jogait).

(3) A végrehajtó a letiltást megküldi a munkáltatónak és a feleknek.

A végrehajtói letiltás kézbesítése

A végrehajtó kötelezettsége, hogy a letiltásról szóló felhívást, továbbítsa a végrehajtást kérőnek és az adósnak is. Ezzel az aktussal egyben tájékoztatja is arról az adóst, hogy a továbbiakban a nettó jövedelme lényegesen alacsonyabb lesz, mint a letiltást megelőzően kézhez kapott összeg, a végrehajtást kérőnek pedig lehetősége adódik arra, hogy amennyiben esetlegesen nem érkezik számára a letiltásnak megfelelő összeg az elvárható határidőn belül, úgy a végrehajtót megkeresse a letiltás megszüntetése céljából, illetőleg felhívja az esetleges további eljárásra. Az adós tájékoztatása fentiekben túlmenően azért is szükséges, hogy amennyiben az intézkedéssel nem ért egyet, élhessen ellene jogorvoslattal.

(4) A tartásdíj behajtására irányuló letiltást az (1) bekezdésben említett határnap, illetőleg határidő letelte után 3 napon belül ki kell bocsátani.

A tartásdíj letiltására vonatkozó speciális szabály

Kiemelt jelentőséget ad a jogszabály a tartásdíj végrehajtásának, és ezért a letiltás határidejét az önkéntes teljesítésre megállapított határidő leteltét követő 3 napon belül állapítja meg. Erre egyértelműen az ad magyarázatot, hogy a tartásdíj esetében más olyan személyek életszínvonalának biztosítása a cél, akik esetlegesen önmaguk tartására képtelenek, illetőleg a tartásdíjra szükségük van a megélhetésük érdekében, ezért a végrehajtás eredményességének indokolatlan elhúzódása esetlegesen helyrehozhatatlan károkat idézhetne elő.

Vht. 59. § A munkabérre vezetett végrehajtás hatálya újabb letiltás nélkül kiterjed arra a munkabérre is, amelyet az adós - a munkáltató megváltozása esetén - az új munkáltatótól kap.

Munkáltató személyében bekövetkezett változás hatása a letiltásra

A munkáltató személyének változása miatt nem írja elő a Vht. újabb letiltás kiállítását - hiszen ezzel a végrehajtás ideje hosszabbodna meg -, hanem lehetővé teszi azt, hogy a már korábban megküldött letiltási felhívás alapján kerüljön sor az új munkáltatótól való levonásra. A Munka tv. szabályai értelmében ugyanis az új munkáltató - a korábbi munkáltató által kiállított és a munkavállalónak az utolsó munkában töltött napon átadott munkáltatói igazolás alapján - értesül arról, hogy milyen levonást kell eszközölnie és milyen okirat alapján a munkabérből. E szabályok értelmében a végrehajtás továbbfolyik minden egyéb intézkedés nélkül.

Ugyanezen rendelkezések értelmezendők arra az esetre is, ha a járandóság folyósítása tekintetében valamilyen más okra visszavezethetően következik be a változás, ilyen eset lehet, ha betegség miatti keresőképтелenség idejére táppénzt kap a munkavállaló, vagy nyugdíjba vonul.

Amennyiben a fenti kötelezettségének a jogutód munkáltató (vagy a járandóságot folyósító szerv) nem tesz eleget, úgy a végrehajtást kérő felé kezesként felel a tartozás megtérüléséért.

Vht. 60. § (1) A végrehajtó a munkáltatónál - szükség esetén a 33. § alkalmazásával - a helyszínen is ellenőrizheti, hogy a munkabérre vezetett végrehajtás szabályait a munkáltató megtartja-e.

Jegyzet: a 60. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 32. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtó ellenőrzési joga a munkáltatónál

A végrehajtás eredményessége érdekében a jogszabály lehetőséget ad a végrehajtónak arra, hogy a letiltás foganatosítását helyszíni eljárás keretében ellenőrizze. Amennyiben a munkáltató székhelye a foganatosítás területén kívül esik, az eljáró végrehajtó a Vht. 33. §-ának alkalmazásával megkeresheti az illetékes végrehajtót az ellenőrzés megtételére. Gyakori, hogy a munkáltató nem is jelez vissza a végrehajtónak a letiltásra irányuló felhívás ellenére, hanem egyszerűen nem teljesíti kötelezettségét, ilyenkor elsősorban letiltásra irányuló sürgetést küld a végrehajtó a munkáltatónak, amennyiben pedig ez sem vezet eredményre, úgy igénybe veszi az ellenőrzés lehetőségét.

Az ellenőrzés többféle megoldása ismert: előfordulhat, hogy a végrehajtást kérő jelzi az eljáró végrehajtónak, hogy a tájékoztatással ellentétben nem érkezik részére a munkáltatói visszajelzésben megjelölt összeg, ezért kerül sor a kontrollra; van arra is példa, hogy a végrehajtó több letiltást is kiad egy adott munkáltatóhoz és ezek teljesítését ellenőrzi; de az is megtörténhet, hogy a végrehajtó egyszerűen szűrőpróbaszerű ellenőrzést tart egy adott munkáltatónál.

Az ellenőrzéssel összefüggő költségek a végrehajtási költségek körébe tartoznak. Tekintettel arra, hogy a végrehajtó által a munkáltatónál tett ellenőrzés végrehajtási cselekménynek minősül.

Amennyiben a letiltás válaszlevelezőlapja határidőben nem érkezik meg, a munkáltató felé írásbeli intézkedésként, a jogkövetkezményekről szóló tájékoztatást is tartalmazó sürgetést küld meg az adós munkáltatójának; eredménytelenség esetén - rendbírság kilátásra helyezésével - jegyzőkönyvben hívja fel a munkáltatót a letiltással kapcsolatos kötelezettségeinek teljesítésére, szükség esetén intézkedik a rendbírság kiszabása iránti előterjesztésről (Vht. 45/A. §). Ezt követően - amennyiben a munkáltató a rendbírság ellenére sem tesz eleget a kötelezettségeinek - helyszíni eljárás keretében kísérli meg a letiltás szabályainak betartását a munkáltatónál; ennek sikertelensége esetén a Vht. 45/A. § (7) bekezdése szerint jár el.

(2) A munkáltató az (1) bekezdés szerinti eljárás során köteles biztosítani a végrehajtó részére a munkahely területére vagy az ügyintézés helyszínére történő belépést és a munkáltatónak az adósra vonatkozó személyi nyilvántartásába, valamint az adós munkabérére, és a letiltás foganatosítására vonatkozó iratokba történő betekintést.

A végrehajtó jogai helyszíni ellenőrzés során

A munkáltató együttműködési kötelezettségét is pontosítja a Vht.: köteles biztosítani a végrehajtó részére a munkahely területére történő belépést és azon iratokba, nyilvántartásokba történő betekintést, melyek a munkaviszony fennállásáról (esetleges megszűnéséről) és a munkabéréről, esetleges levonásairól adnak tájékoztatást.

Amennyiben szabálytalanságot észlel, felhívja a munkáltatói jogkör gyakorlójának figyelmét erre, és intézkedik a további jogszerű eljárás betartásáról.

Közvetlen letiltás esetén ezek a jogosultságok a közvetlen letiltást kiállító végrehajtási ügyintézőt illetik meg.

A levonás közös szabályai

Vht. 61. § (1) A végrehajtás során a munkabérből történő levonásnál azt az összeget kell alapul venni, amely a munkabért terhelő, abból a külön jogszabály szerint levonással teljesítendő adónak (adóelőlegnek), egészségbiztosítási és nyugdíjjáruléknak, magánnyugdíj-pénztári tagdíjnak, továbbá egyéb járuléknak a levonása után fennmarad.

(2) Az (1) bekezdés szerint csökkentett összegből - e törvényben foglalt részletes szabályok szerint - általában legfeljebb 33%-ot, kivételesen legfeljebb 50%-ot lehet levonni.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 33. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A munkabérből letiltható összeg nagysága

A munkabérből történő levonás pontosan meghatározza a jogszabály, hogy milyen összeget kell alapul venni a levonáshoz: ez az összeg a nettó munkabér, azaz azon összeg, amely a munkavállalót az adó (adóelőleg) és a különböző járulékok levonását követően megilletné.

A Munka tv. szabályai egyértelműen leszabályozzák, hogy a munkabérére vonatkozó igényéről a munkavállaló előre nem mondhat le, azt nem ruházhatja át, továbbá a munkáltató sem élhet beszámítási joggal a munkavállaló munkabéréből. Ez segíti a végrehajtás eredményességét, tekintettel arra, hogy nem ad lehetőséget az adósnak a munkabérelvonásra.

A nettó munkabérnek általános esetben a 33%-a, kivételes esetekben az 50%-a a letiltható jövedelem, ennek pontos eseteit és szabályait is rögzíti a Vht. A százalékos mérték meghatározásánál figyelembe kellett venniük a jogalkotóknak, hogy a munkabér rendeltetése szerint elsősorban a munkavállaló (adós) megélhetését szolgálja, ennek megfelelően annak csak kismértékű levonását engedélyezi. A nagyobb mértékű levonás eseteit nyilvánvalóan azok képezik, amikor jelentősebb érdek fűződik a munkabér levonásához, mint ami az adós könnyebb megélhetőségének érdeke (például tartásdíj).

Alapesetben nincs arra lehetősége a munkáltatónak, hogy a meghatározott százalékos arány maximális mértékénél kisebb összegű letiltást eszközöljön, azonban ettől eltérően mégis lehetőség van kisebb hányadban érvényesíteni a letiltást abban az esetben, amennyiben maga a letiltás így rendelkezett. Ezzel egyfajta részletfizetési lehetőséget kaphat az adós a teljesítésre.

Vht. 62. § (1) A 61. § szerinti levonás során mentes a végrehajtás alól a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely megfelel az öregségi nyugdíj [27. § a) pont] legalacsonyabb összegének. Ez a mentesség nem áll fenn a gyermektartásdíj és a szüléssel járó költség (a továbbiakban: gyermektartásdíj) végrehajtása esetén.

A letiltás alól mentes összeg

A Vht. meghatározza a jövedelmek közötti jelentős eltérések miatt azt a minimumösszeget, mely teljes egészében mentes a végrehajtás alól: ez a mindenkori öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege (a hatályos összeget mindig az aktuális kormányrendelet határozza meg). A levonható részt tehát úgy kell kiszámolni, hogy meg kell állapítani, mi az az összeg, ami fő szabály szerint levonható a jövedelemből, majd ehhez viszonyítottan kell meghatározni azt az összeget (öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege), ami mentes kategóriába tartozik. A különbözet adja a levonható összeget.

A mentesség vonatkozásában is kivételként emeli ki a jogszabály a gyermekek védelme érdekében a gyermektartásdíj és a szüléssel járó költségek végrehajtásának eseteit. Ekkor ugyanis nem érvényesül a mentességre vonatkozó szabály.

Kivétel a mentesség vonatkozásában

Azonban e rendelkezéstől is mutat a gyakorlat eltérést: a Csjt. ugyanis úgy szabályozza, hogy a szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami közös eltartásukra rendelkezésre áll. E szabályt azonban nem lehet irányadónak tekinteni abban az esetben, ha a gyermek tartása vagyonának jövedelméből kielégül, vagy van a gyermeknek más, a tartására kötelezhető egyenes ági rokona. A szülőknek a fentiek értelmezésében a saját szükséges tartása terhére megállapítható kötelezettsége azonban nem korlátlan.

A fentieket támasztja alá egy bírósági döntés is (*BHI 1996. 591.*), az ügyben a peres felek házasságából két gyermek született. A felek életközössége megszűnt, azóta az alperes a felperesnél lévő gyermekek tartására tartásdíjat fizetett.

A bíróság az ítéletével a házasságot felbontotta, a gyermekeket a felperesnél helyezte el, és az alperest az alperes által önként fizetett összegnél magasabb összegű gyermektartásdíj megfizetésére kötelezte. Az ítéletnek az utóbbi rendelkezéssel összefüggő indokolása szerint a felperes keresete, amelyhez családi pótlék járul, még akkor is indokolja az alperes által önként fizetettnél magasabb összegű gyermektartásdíj megállapítását, ha maga az alperes is rendkívül alacsony jövedelemmel rendelkezik. A Csjt. 69/A. § (1) bekezdése értelmében ugyanis a szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani a kiskorú gyermekével azt, ami a közös eltartásukra rendelkezésre áll.

Megállapította, hogy az alperest a pénzbeli tartási kötelezettség a jövedelempótló támogatásának összecszerülésén túlmenően is terheli, függetlenül attól, hogy a megállapított tartásdíjból mennyi vonható le a végrehajtási eljárás során.

A Legfelsőbb Bíróság az ügyben keletkezett felülvizsgálati eljárás során az alábbi megállapításra jutott: a Csjt. 69/C. § (1) bekezdése szerint a szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami közös eltartásukra rendelkezésre áll. Ez a szabály nem irányadó, ha a gyermek tartása vagyoniának jövedelméből kielik, vagy a gyermeknek tartásra kötelezhető más egyenes ági rokona van. A szülőknak azonban a saját szükséges tartása terhére megállapítható kötelezettsége sem korlátlan. A törvény szóhasználata is azt fejezi ki, a szülő a rendelkezésre álló anyagi eszközöket kiskorú gyermekével megosztani köteles, így a 69/A. § (1) bekezdésének megfelelő alkalmazása nem vezethet olyan eredményre, hogy a tartás teljesítésével a szülő megélhetése teljesen ellehetetlenüljön. Erre még akkor sincs mód, ha a gyermekeket saját háztartásában tartó szülő is szűkös anyagi körülmények között él, és a gyermekek indokolt szükségleteit csak részben lehet kielégíteni.

- (2) Ha az adós több munkáltatótól kap munkabért, az (1) bekezdés szerinti mentesség őt abból a munkabérből illeti meg, amelyet elsőként tiltottak le.**
- (3) Ha az adós ugyanattól a munkáltatótól egyidejűleg több jogcímen kap munkabért, ezeket az (1) bekezdés szerinti mentesség szempontjából összevontan kell figyelembe venni.**

Magasabb jövedelemmel rendelkező munkavállaló munkabérének letiltása

Az olyan munkavállaló vonatkozásában, aki több munkahelyen is dolgozik és ennek megfelelően a jövedelmét is több munkáltatótól kapja, a mentesség nem minden jövedelem vonatkozásában áll fenn, az kizárólag az elsőként letiltás alá került munkabér tekintetében irányadó.

Az olyan munkavállaló vonatkozásában pedig, aki a munkáltatójától több jogcímen kap munkabért, a mentesség a teljes jövedelem kiszámítását követően állapítható meg, azaz a kapott valamennyi jövedelmet össze kell adni, és ezután kell levonni a legkisebb kötelező öregségi nyugdíjnak megfelelő összeget.

Vht. 63. § A 61. § szerinti levonás után fennmaradó összegből korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely meghaladja az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének ötszörösét.

A korlátozás alól mentes jövedelemhatár letiltás esetén

A nagyobb jövedelemre szert tevő munkavállalók esetén egy újabb szabályt is megállapít a Vht., melynek értelmében újabb feladatot ró a munkáltatókra. Amennyiben ugyanis a mentes összeget megállapította a munkáltató, további kötelezettsége, hogy megnézzék, a munkavállaló jövedelme meghaladja-e a mindenkori kötelező legkisebb öregségi nyugdíj összegének ötszörösét. Ha a jövedelem mértéke olyan, hogy meghaladja ezt az összeget, úgy a munkabérnek ez a része már korlátozás nélkül végrehajtható, azaz le kell tiltani a nettó munkabérnek a mindenkori kötelező legkisebb öregségi nyugdíj összegének ötszörösét meghaladó teljes összeget. E rendelkezéssel végeredményben azt érték el a jogalkotók, hogy egy meghatározott összeghatárt kereső munkavállalók végeredményben jelentősen kevesebb munkabért kapnak letiltás esetén kézhez, míg a kevesebb munkabért keresőknél ez az összeg nem olyan jelentős.

Levonási sorrend

Vht. 64. § (1) Az adóssal szemben fennálló több követelést a munkabérből a 165. §-ban megállapított sorrendben, a 164-167. §-nak megfelelően kell levonni.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 34. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A levonás sorrendjének szabályai

A levonási sorrend tekintetében a Vht. 164-167. §-ában foglaltak az irányadóak, azaz a kielégítési sorrend szabályai változatlanul fennállnak. A sorrendnél figyelemmel kell lenni a végrehajtási költség elsőbbségére és arra a jogcímrre, amire tekintettel sor kerül a letiltásra. A jogcímek alapján elsőként kell kielégíteni a gyermektartásdíj alapján fennálló követeléseket, az egyéb tartásdíj alapján fennálló követeléseket, a munkavállalói munkabér és a vele egy tekintet alá eső egyéb járandóság összegét, a büntető- és büntetés-végrehajtási, valamint a szabálysértési eljárásban az adóssal szemben megállapított, az államnak fizetendő összeget, vagyonek Kobzásból eredő követelést, a köztartozásokat, egyéb követelést, végül a végrehajtási eljárás keretében kiszabott rendbírságot.

A jogszabályi hivatkozások alapján tehát irányadó szempont, hogy elsőként kell levonni a végrehajtási eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával felmerülő költségeket, majd a sorrendben előrébb álló követelést, a végrehajtással összefüggő perköltséget és kamatokat pedig ugyanazon sorrendben kell letiltani, mint a főkövetelést. Kielégítésnél elsőbbséget élvez a költség, majd a kamat és végül a főkövetelés behajtására van lehetőség.

(2) A 165. § ugyanazon pontja alá eső több követelés egymás közötti sorrendjét aszerint kell megállapítani, hogy az egyes követelésekre vonatkozó letiltások (a levonás alapjául szolgáló okiratok) közül melyik érkezett előbb a munkáltatóhoz.

Az időbeliség szabályának alkalmazása

Ha ugyanazon okból illeti meg követelés a végrehajtást kérőket, úgy azt kell megvizsgálni, hogy a tartozás behajtására irányuló okiratok közül melyik érkezett előbb a foganatosító szervhez (munkáltatóhoz). Arányosításra több követelés végrehajtásakor ugyanis alapesetben nincs lehetőség, ami azt jelenti, hogy az előbb kért letiltást teljes egészében teljesíteni kell ahhoz, hogy a következő letiltás foganatosítható legyen. Ettől a bíróság eltérően rendelkezhet.

Az időbeliség szem előtt tartása azért jelenik meg letiltás esetén alapvető követelményként, mert ebben az esetben nem egyetlen alkalommal történő pénzmozgásról van szó, hanem feltételezhetően egy folyamatos végrehajtási cselekményről, ezért folyamatosan a fennálló követelések fedezetét fogja szolgálni a letiltás során érkező munkabér. Ennek alapján várható valamennyi tartozás megtérülése.

A munkabérből történő letiltás esetében is érvényesül azonban a végrehajtással felmerülő költségek elsőbbsége: azaz az eljárás elrendelésével és foganatosításával felmerült költséget kell először levonni a munkabérből, csak ezt követően kerülhet sor a végrehajtást kérő követelésének levonására. A perköltség és a járulékok sorsa a követelés sorsával osztozik: ezeket a követelés sorrendjében kell kielégíteni. Amennyiben a levonandó összeg nem fedezi a fennálló tartozás teljes összegét, úgy az általános, polgári jogi szabályok szerint a levonás sorrendje: költség, kamat, tőkeösszeg.

(3) A bíróság a (2) bekezdéstől eltérően elrendelheti, hogy a 165. § a)-e) pontjai közül ugyanazon pont alá eső több követelést arányosan kell kielégíteni.

Az arányos kielégítés egyetlen lehetősége

Abban az esetben, ha a kielégítési sorrend alapján több végrehajtást kérő is szerepel ugyanabban a rangsorban, a végrehajtónak nincs joga ahhoz, hogy egymás mellett, arányosan elégítse ki az azonos rangsorban szereplő követeléseket, neki tartania kell magát a felosztási terv elkészítése és a követelések kiegyenlítése során ahhoz, hogy az időben korábban megindított eljárás jogosultját teljes egészében ki kell elégítenie.

Ugyanakkor arányosítási joggal van a Vht. szerint felruházva az eljárást foganatosító bíróság, aki ha indokoltnak tartja az egymás melletti követelések arányos kielégítését, azt elrendelheti és ennek alapján már a végrehajtó a bírósági határozatnak megfelelően teljesít. Erre elsősorban akkor kerül sor a gyakorlatban, ha a követelések tartásdíjból származnak. Ilyen eset lehet, amennyiben több gyermek tartására kötelezik végrehajtási eljárás keretében az adóst, de a végrehajtási okiratok eltérő időben érkeznek a bíróságra. Abból az okból, hogy ne részesüljön hátrányban egyik gyermek sem, a bíróság arányosítás alkalmazásával eltérhet az időbeliség figyelembevételétől, és egy rangsorban részesítheti a letiltások összegéből valamennyi tartásra jogosultat. Arányosítást azonban csak akkor lehet alkalmazni, ha már valamennyi érintett végrehajtási eljárása folyamatban van.

Az arányosítás folyamatáról rendelkezett a *Fővárosi Bíróság 57.Pf.23817/1965/11. számú határozata*: az arányosítás olyan módon történik, hogyha a munkáltatóhoz a Vht. szerinti azonos sorrendben felsorolt követelésekre vonatkozólag több letiltás érkezett, és a munkabér levonható része nem fedezi teljesen valamennyi követelést, bármely érintett végrehajtást kérő a saját követelésének végrehajtása iránt intézkedő bírósághoz fordulhat arányosítás végett. Ez elrendeli, hogy a munkáltató a levont összeget helyezze a bíróságnál letétbe az arányosítás kérdésében

való döntésig. Ha a bíróság az arányos kielégítést a jogerős határozatában elrendelte, a munkáltató ennek megfelelően köteles a levont összegeket a végrehajtást kérők javára kifizetni.

Levonás a munkavállalói munkabérből

Vht. 65. § (1) A munkaviszony alapján kapott munkabérből (a továbbiakban: munkavállalói munkabér) legfeljebb 33%-ot lehet levonni.

A munkavállalói munkabér meghatározása

A levonások közül kiemeli a jogszabály a „munkavállalói munkabérből” történő levonást, mellyel a kifejezetten munkaviszonyból származó jövedelmeket határozza meg. Fő szabály, hogy a munkaviszonyból származó jövedelem 33%-a eshet végrehajtás alá, ezen összeg vonható le. Munkavállalói munkabérbe tartozik nem csak a személyi alaphér, hanem valamennyi, a munkaviszonyból származó jövedelem: rendszeresen járó és rendkívüli munkavégzésért járó pótlékok (műszakpótlék, rendkívüli munkavégzésért járó pótlék, éjszakai pótlék, vezetői pótlék, címpótlék, egészségre ártalmas munka címén járó pótlék, idegennyelv-tudási pótlék, beosztási pótlék és veszélyességi pótlék) és egyéb juttatások.

A munkavállalói munkabérből letiltható összeg

A mértéket aszerint határozták meg, hogy lehetőleg ezen összeg elvonásával még ne tegyék a létfenntartását az adósnak veszélyeztetetté. A gyakorlatból azonban általában az tükröződik, hogy még ez a határérték is jelentős mértékű elvonást jelent, különösen azokban az esetekben, ahol az adós már eleve a létminimum határán él. Erre azonban nem lehetnek figyelemmel a jogalkotók, hiszen ebben az esetben maga a végrehajtás eredményessége válna kérdésessé.

(2) A levonás a munkavállalói munkabérnek legfeljebb 50%-áig terjedhet az alábbi követelések fejében: a) tartásdíj (14. §), b) az adóssal szemben fennálló munkavállalói munkabér követelés, c) jogalap nélkül felvett munkavállalói munkabér és társadalombiztosítási ellátás.

Az emelt összegű levonás esetei

A levonás tekintetében elsőbbséget élveznek azok a követelések, melyek harmadik személy (például gyermek, házastárs, unoka stb.) eltartását szolgálják, továbbá azon követelések, melyek a kötelezettet elmaradt munkavállalói munkabér fizetése miatt terhelik, illetőleg amelyeket jogellenesen vett fel munkabérként vagy társadalombiztosítási ellátásként. Az elsőbbséget élvező követelések tekintetében az a szabály az irányadó, miszerint a nettó munkabér 50%-a minősül levonható jövedelemnek.

A magasabb levonás indokoltsága abban keresendő, hogy harmadik személy megélhetését szolgálja a levonandó összeg - melyet az adós önként nem teljesít -, illetőleg abban, hogy olyan járandóságot használ fel, mely őt jogszerűen nem illeti meg, és erről tudomással kell bírnia.

A tartásdíj

A tartásdíj kategóriába tartozik minden, tartás célját szolgáló pénzkövetelés (gyermektartásdíj, nagykorú tartását szolgáló díj).

Államunk az Alkotmányban, a Csjt.-ben és számos más jogszabályban kifejezésre juttatja a család sokoldalú védelmének, támogatásának szükségszerűségét. Megfogalmazza a szülőknek gyermekeik iránti felelősségét a gyermekek egészséges fejlődésének biztosítása érdekében (Csjt. 75. §). A kiskorú gyermek tartásra való jogosultságát a Csjt. 60. § (1) bekezdése és 61. § (2) bekezdése, míg a nagykorú gyermek ugyanezen jogosultságát a Csjt. 60. § (2) bekezdése határozza meg. Az állami gondoskodás kiegészítő jellege miatt a rászoruló szülőkről való gondoskodás a rokonokat terheli. A szülő, az örökbe fogadó szülő, a mostohaszülő és a nagyszülő tartási igényének jogalapját a Csjt. 60. § (1) és (3) bekezdései, 61. § (1)-(2) bekezdései, valamint a 62. § (2) bekezdése határozzák meg. A nevelőszülő tartásra való jogosultságára nézve a Csjt. nem tartalmaz rendelkezést, de az ítélkezési gyakorlat azt elismeri a 19. számú Irányelvvel hatályon kívül helyezett 8. számú Irányelv alapján. A rokонтartásra való jogosultság feltétele a rászorultság, a tartásra érdemtelenység hiánya és az, hogy ne legyen tartásra kötelezhető házastársa. A tartásra jogosultat nem valamennyi rokona köteles tartani, hanem az a legközelebbi egyenes ági rokонт terheli, vagyis elsősorban a leszármazók, majd azok hiányában a felmenő rokonok kötelesek a tartásra. Az oldalági rokonok közül a nagykorú testvért terheli a kiskorú testvér javára tartási kötelezettség, ha már nincs más rokon, aki a

testvért eltartani képes. A tartást természetben vagy pénzben kell nyújtani. A kötelezettek között a tartás teherbíró-képességük arányában oszlik meg.

A Csjt. 60. § (1) bekezdése értelmében a rokontartási kötelezettség az alábbi feltételek fennállása esetén állapítható meg:

- a) a jogosultság rászorultsága;
- b) a tartásra kötelezhető házastárs hiánya;
- c) a tartásra jogosult - ha nem kiskorú - ne legyen érdemtelen.

Általánosságban tartásra rászorultnak az tekinthető, aki magát eltartani nem tudja, munkaképtelen. A rokontartás lehet teljes vagy részleges. Ez utóbbi esetben tartáskiegészítésről van szó.

A százalékosan megállapított gyermektartásdíj alapjául szolgáló juttatás (jövedelem) időarányos része a gyermeket a tartásra való jogosultság fennállásának tartamára akkor is megilleti, ha a juttatás kifizetésére a tartásdíj-fizetési kötelezettség megszűntetése után kerül sor (PK 107.). A tartásdíj-fizetési kötelezettség - függetlenül attól, hogy azt a munkáltató a tartásdíj-fizetési kötelezettség fennállása alatt vagy azt követően, a kötelezettség megszűnése után fizette ki - a tartásdíjra való jogosultság időtartamához igazodik. A tartásra jogosult gyermeket tehát a tartási jogosultság megszűnését követően is megilleti a kötelezett javára kifizetett juttatás időarányos része. Ennek megfelelően a bíróságnak meg kell határoznia, hogy a tartásdíjra való jogosultság megszűnését követően a kötelezett részére kifizetett juttatásnak mely részét kell levonni és a jogosult részére megfizetni (vö. Vht. 14. § kommentára).

A tartásdíj megállapítása

A tartásdíjat

- a) százalékos arányban, vagy
- b) határozott összegben, vagy
- c) határozott összegben és bizonyos jövedelmek százalékában kell meghatározni.

Amennyiben a bíróság a tartásdíjat százalékosan állapítja meg, mindenkor a tartásdíj alapösszegét is meg kell jelölni. A százalékos marasztalási forma azon kötelezetteknek vált be, akik havi állandó jövedelemmel rendelkeznek. A tartásdíj alapösszege viszont az átlagkereset megítélt százaléka forintösszegben kifejezve. A jogosultnak érdeke fűződik ahhoz, hogy a tartásdíj százalékos megállapítása esetén a tartásdíj alapösszege megfelelően igazodjék a kötelezett átlagkeresetéhez. A célszerűség megkívánja, hogy a kötelezett egyévi átlagjövedelmének alapulvételével meghatározott havi nettó átlagjövedelem 20%-ához közeli értéken kerüljön az alapösszeg megállapításra.

A tartásdíj letiltása

A százalékos mértékű és alapösszegű tartásdíj letiltása a jogosult kérelmére a munkáltatóhoz intézett közvetlen bírósági felhívással történik. E letiltás biztosítja a tartásdíj jogosultja részére a tartásdíj folyamatos utalását. A munkáltatót ugyanis a munkabérré vezetett végrehajtásra vonatkozó köteletség megszegése esetén a le nem vont tartásdíj erejéig készfizető kezesi felelősség terheli.

Abban az esetben, amennyiben a bíróság már korábban kiadott egy közvetlen bírósági felhívást tartalmazó határozatot vagy közvetlen bírósági letiltást, úgy kizárólag munkabérből történő letiltás céljából újabb végrehajtható határozat kiadásának nincs helye. Ez azzal magyarázható, hogy a bírósági végrehajtást elrendelő letiltó végzés és a közvetlen bírósági felhívás is végrehajtható okiratnak minősül, ennek megfelelően ezen okiratok kiállításával már megvalósult a végrehajtási eljárás elrendelése. Mindemellett mindkét esetben kizárólag a munkabérré vezetett végrehajtásról van szó, ezért az egyszer már erre vonatkozóan elrendelt végrehajtást még egyszer elrendelni nem kell, illetve nem lehet. Ebben az esetben csak arra kell felhívni az adós munkáltatóját, hogy az eredeti bírósági határozatnak megfelelően vonja le a folyamatos, illetőleg hátralékként fennálló gyermektartásdíjat, és azt a végrehajtást kérőnek közvetlenül fizesse ki.

Az adóssal szemben fennálló munkavállalói munkabér követelés

A Vht. e szakaszának b) pontja utal arra az esetre, amikor az adós maga minősül munkáltatónak, és nem teljesíti munkáltatói kötelezettségét. Ilyen esetben a munkáltatói kötelezettség elmulasztása folytán keletkezett kötelezettség tekintetében a munkáltató munkavállalói munkabérének 50%-a erejéig terjedhet ki a végrehajtásból eredő letiltás.

Jogellenesen felvett munkabér és egyéb juttatás

Ugyanezen szakasz c) pontjában jelenik meg a munkavállaló jogellenesen felvett munkabérének vagy egyéb juttatásának esete. Amennyiben a munkavállaló jogellenesen vesz fel munkavállalói munkabért vagy társadalombiztosítási ellátást, úgy azt a munkáltató hatvan napon belül követelheti vissza fő szabályként. Abban az esetben azonban, ha bebizonyosodik, hogy a munkavállaló rosszhiszeműen járt el, úgy a visszakövetelés elévülési időn belül történhet. A levonás mértéke pedig ekkor is a munkabér 50%-ig terjedhet.

A jogszabály társadalombiztosítási ellátásokat is említ, ebbe a körbe tartozik a nyugellátás, árvaellátás, egészségügyi pénzbeli ellátások (baleseti járadék, baleseti táppénz, táppénz, gyermekgondozási díj és terhességi-gyermekágyi segély).

(3) Több letiltás esetén a levonás a munkavállalói munkabérnek legfeljebb 50%áig terjedhet.

Több letiltás alkalmazása

Abban az esetben, amennyiben több letiltás is érkezett a munkabér vonatkozásában a munkáltatóhoz, úgy a munkabér 50%-a esik levonás alá. Ez azt jelenti, hogyha már egy letiltásból eredően a munkabér 33%-át levonják, a kielégítési sorrendben következő követelés miatt a munkabér legfeljebb 17%-a még levonható.

Fenti rendelkezés azért vált szükségessé, hogy az adós ne élhessen vissza azzal a helyzetével, hogy további megterhelés már úgysem érheti a jövedelmét, mert a jogszabályban előírt határértéket már egy másik tartozása fejében levonják, továbbá, hogy több kötelezettség fennállása esetén mihamarabb eredményesen megtérüljenek a végrehajtást kérők követelései.

(4) E § alkalmazása során a munkavállalói munkabérhez tartoznak a következő összegek is: a) a munkáltató által a munkavállaló részére a betegszabadságának idejére kifizetett összeg, b) a végkielégítés, c) a jutalom.

A végrehajtás szempontjából munkabérnek minősülő juttatások

A jogszabály kifejezetten nevesít néhány olyan juttatást, melyek a munkabérhez tartoznak a végrehajtás során: ilyen a betegszabadság idejére járó összeg, a végkielégítés és a jutalom is. A Vht. nem nevesíti külön, de természetesen ebbe a körbe tartozik a prémium is.

A betegszabadság idejére kifizetett összeg

Betegszabadságra jogosult a munkavállaló abban az esetben, ha keresőképtelen beteg, és az orvosa táppénzes állományba veszi. A korábbi rendelkezésektől eltérően már nem elegendő orvosi igazolás a betegszabadság igazolásaként. A táppénz első 15 napja minősül évente betegszabadságnak, melyre a munkavállaló a távolléti díjának 80%-át kapja jövedelemként.

A végkielégítés szabályai

Végkielégítésre jogosult az a munkavállaló, akinek a munkaviszonya a munkáltató rendes felmondása vagy a munkáltató jogutód nélküli megszűnése folytán szűnik meg. Mindemellett szükséges a jogosultság szempontjából az, hogy legalább 3 éves jogviszonya legyen a munkavállalónak az adott munkáltatónál. Amennyiben az évek száma ennél több, úgy fokozatosan nagyobb összegű végkielégítésre jogosult a munkavállaló, a maximum összeg 6 havi átlagkeresete lehet. Emelt összegű végkielégítés jár annak a munkavállalónak, akinek a munkaviszonya a fentiekben meghatározott okok valamelyikéből az öregségi nyugdíjra vagy a karkedvezményes öregségi nyugdíjra való jogosultság megszerzését megelőző 5 éven belül szűnik meg. Ebben az esetben a munkaviszonyban töltött időhöz képest megállapított végkielégítés összege 3 havi átlagkereset összegével nő. Nem jár végkielégítés a munkavállalónak, ha legkésőbb a munkaviszony megszűnésének időpontjában nyugdíjasnak minősül.

Végkielégítés a közalkalmazottat akkor illeti meg, ha közalkalmazotti jogviszonya felmentés, rendkívüli lemondás, a munkáltató jogutód nélküli megszűnése következtében vagy a határozott idő lejártával szűnik meg. Nem jogosult végkielégítésre a közalkalmazott, ha felmentésére - az egészségügyi okot kivéve - tartós alkalmatlansága vagy nem megfelelő munkavégzése miatt került sor. Nem jár továbbá végkielégítés a közalkalmazottnak, ha legkésőbb a közalkalmazotti jogviszony megszűnésének időpontjában nyugdíjasnak minősül.

A végkielégítésre való jogosultság további feltétele, hogy a közalkalmazott a legalább 3 éves időtartamú közalkalmazotti jogviszonnyal rendelkezzen. Amennyiben az évek száma ennél több, úgy fokozatosan nagyobb összegű végkielégítésre jogosult a közalkalmazott, a maximum összeg 8 havi átlagkeresete lehet. Emelt összegű végkielégítés jár annak a közalkalmazottnak, akinek a jogviszonya a fentiekben meghatározott okok valamelyikéből az öregségi nyugdíjra vagy a karkedvezményes öregségi nyugdíjra való jogosultság megszerzését megelőző öt éven belül szűnik meg. Ebben az esetben a jogviszonyban töltött időhöz képest megállapított végkielégítés összege 4 havi átlagkereset összegével nő. A közalkalmazott végkielégítésre való jogosultságának megállapításánál - az áthelyezést kivéve - nem lehet beszámítani a korábbi közalkalmazotti jogviszonyban töltött időt. A végkielégítésre való jogosultság megállapításánál ugyanakkor figyelembe kell venni jogutódlás esetén a jogelődnél, a munkáltató egészének vagy egy részének átadása esetén az átadó munkáltatónál munkaviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban töltött időt is.

A végkielégítés mértéke kétszeres összeg, ha a közalkalmazotti jogviszony rendkívüli lemondás folytán szűnt meg. A végkielégítés összegének a felére jogosult a közalkalmazott, ha felmentésére vagy közalkalmazotti jogviszonyának a megszűnésére azért került sor, mert a munkáltató által felajánlott, megfelelő munkakörbe helyezéséhez szükséges kinevezés módosításához, illetőleg áthelyezéséhez nem járult hozzá, kivéve, ha a hozzájárulását alapos indokkal tagadta meg.

Ha a közalkalmazott a munkavégzési kötelezettség alóli mentesítés ideje alatt bármely költségvetési szervvel vagy költségvetési szerv legalább többségi befolyása alatt álló bármely gazdálkodó szervezettel teljes vagy részmunkaidős jogviszonyt létesít, végkielégítésre nem jogosult, azonban új jogviszonyában a végkielégítés alapjául szolgáló időszak számítása során a felmentéssel megszüntetett jogviszony alapján végkielégítésre jogosító idejét is számításba kell venni.

A köztisztviselőt felmentése esetén illeti meg végkielégítés. A végkielégítésre való jogosultság feltétele még, hogy a köztisztviselő legalább 3 éves időtartamú közszolgálati jogviszonnyal rendelkezzen. Amennyiben az évek száma ennél több, úgy fokozatosan nagyobb összegű végkielégítésre jogosult a közalkalmazott, a maximum összeg 8 havi illetménye lehet. Emelt összegű végkielégítés jár annak a köztisztviselőnek, akinek a jogviszonya a fentiekben meghatározott okok valamelyikéből az öregségi nyugdíjra vagy a korkedvezményes öregségi nyugdíjra való jogosultság megszerzését megelőző 5 éven belül szűnik meg. Ebben az esetben a jogviszonyban töltött időhöz képest megállapított végkielégítés összege négyhavi illetmény összegével nő.

A végkielégítés mértékének meghatározásakor csak a közigazgatási szervnél közszolgálati jogviszonyban eltöltött időt lehet figyelembe venni. A végkielégítés összegének a felére jogosult a köztisztviselő, ha felmentésére azért került sor, mert áthelyezéséhez nem járult hozzá, kivéve, ha a hozzájárulását alapos indokkal tagadta meg.

Végkielégítésre nem jogosult a köztisztviselő, ha a felmentés a gyakornoki idő alatt történt; legkésőbb a közszolgálati jogviszony megszűnésének időpontjában nyugdíjjasnak minősül; egészségügyi okot kivéve alkalmatlanság címén mentették fel; az új munkáltatóval foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesít.

Ha a köztisztviselő a munkavégzési kötelezettség alóli mentesítés ideje alatt bármely költségvetési szervvel vagy költségvetési szerv legalább többségi befolyása alatt álló bármely gazdálkodó szervezettel teljes vagy részmunkaidős jogviszonyt létesít, végkielégítésre nem jogosult, azonban új jogviszonyában a végkielégítés alapjául szolgáló időszak számítása során a felmentéssel megszüntetett jogviszony alapján végkielégítésre jogosító idejét is számításba kell venni.

A végkielégítés végrehajthatósága

A végkielégítés végrehajthatóságával összefüggésben a bírósági gyakorlat értelmében a végkielégítés a Munka tv. szabályai szerint nem tekinthető sem munkabérnek, sem az érdekeltségi vagy más hasonló alap terhére kifizetésre kerülő juttatásnak. Kifizetése nem a bér alapot terheli. Ugyanakkor a Vht. e szakasza értelmében a végrehajtás során történő levonásnál a munkabérhez kell kapcsolni, továbbá azért is bérjellegű kifizetés, mert a munkáltató vonatkozásában járulékalapnak minősül.

Fentieket támasztja alá a BH1998. 597. döntés is: a felek házasságát a bíróság jogerős ítéletével felbontotta. A bontóperben megkötött egyezség szerint a házasságból született gyermek a felperes gondozásában maradt, alperes pedig vállalta, hogy minden hónapban előre esedékesen megfizeti a felperesnek a havi rendszeres bérjellegű jövedelmének a személyi jövedelemadó-előleg, munkavállalói nyugdíj és egészségbiztosítási járulék összegével csökkentett havi 25%-át, de legalább havi 4500 forintot, valamint a nem bérjellegű, alkalmankénti juttatásainak úgyszintén a fenti járulékokkal csökkentett összege 25%-át, annak esedékességekor. A fenti egyezséget a bíróság jogerős végzésével jóváhagyta, és annak alapján közvetlen bírói felhívást bocsátott ki alperes munkáltatója felé a gyermektartásdíj levonása és a jogosult részére történő kiutalása érdekében. A munkáltató a felhívást kézhez vette. Az így elrendelt végrehajtásnak a Vht. 55. § (1)-(2) bekezdéseiben, illetve az 56. § (1) bekezdésében írtak szerinti megszüntetésére nem került sor.

A munkáltató a tartásra kötelezett dolgozójának a munkaviszonyát rendkívüli felmondással megszüntette, majd a munkaügyi bíróság ítéletével arra kötelezte a munkáltatót, hogy jogellenes munkaviszony megszüntetés miatt fizessen a volt munkavállalója részére meghatározott összeget és annak kamatait elmaradt munkabér, illetve szabadságmegváltás címén, továbbá végkielégítést. A munkáltató a fenti ítélet alapján a tartásdíj fizetésére kötelezettnek a járulékok levonása után elmaradt munkabér, szabadságmegváltás és kamat címén, továbbá végkielégítés címén meghatározott összeget kifizetett, ezekből az összegekből azonban az egyezség szerinti tartásdíjat nem vonta le, és a jogosult részére átutalást nem eszközölt.

A tartásra kötelezett az ítéletben megállapított összegű tartásdíjat a gyermeket gondozó felperesnek önként teljesítette.

A felperes előterjesztett keresetében az alperes munkáltató készfizető kezesi felelősségére hivatkozva elmaradt tartásdíj címén meghatározott összeg megfizetését követelte.

A bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes készfizető kezesi felelőssége a Vht. 79. § (1) bekezdése szerint a dolgozója részére kifizetett bérjellegű jövedelmekből le nem vont tartásdíj vonatkozásában fennáll. Ilyen bérjellegű kifizetésnek tekintette a munkaügyi bíróság jogerős ítéletében tíz hónapra elmaradt munkabér, szabadságmegváltás és kamat címén megítélt összeget, ebből határozta meg az egy hónapra eső nettó munkabért, melynek a felperes és a tartásra kötelezett közt létrejött egyezség szerinti 25%-a a munkáltató által fizetendő összeg. Elszámolási időszakként a közvetlen felhívásban megjelölt nap és a munkabér kifizetésének napja közt eltelt 5 hónapot és 8 napot vette figyelembe, erre az időre a közvetlen adóst meghatározott összegű tartásdíj fizetése terhelte, ebből a tartásra kötelezett az adott időszakra esedékesen egy részt önként teljesített, ezért az alperes felelőssége alapján őt a két összeg különbözetének megfizetése terheli.

A végkielégítés címén kifizetett juttatással kapcsolatban arra az álláspontra helyezkedett, hogy a tartásdíj célkötelem jellegéből következően a munkáltató kezesi felelőssége is csak a folyó tartásdíjért állt fenn, így a Vht. 65. § (4) bekezdésének *b)* pontja szerint a végkielégítésből csak elmaradt tartásdíj címén kell a levonást foganatosítani.

A jogerős ítélet elleni felülvizsgálati kérelem során a Legfelsőbb Bíróság az alábbi álláspontra helyezkedett: mindenekelőtt a felek jogvitájában az alperest mint munkáltatót terhelő, a Vht. 79. § (1) bekezdésében szabályozott készfizető kezesi felelősségének a terjedelméről kellett dönteni. A munkáltató kezesi felelősségét a Vht. 79. § (1) bekezdése a Ptk. 274. § (2) bekezdésében írt készfizető kezesi felelősség speciális eseteként szabályozza azzal, hogy a munkáltató helyállását a munkabérre vezetett végrehajtásra vonatkozó kötelezettség megszegése esetére is kiterjeszti. A végrehajtásnak a Vht. 28. § (1) bekezdése szerinti, közvetlen felhívással történő elrendelése folytán a munkáltató készfizető kezesi felelőssége a Ptk. 274. § (2) bekezdésében foglaltaktól annyiban tér el, hogy a felhívás kibocsátása után az egyenes adós önkéntes teljesítési készsége mellett is elsősorban a munkáltató köteles a tartásdíjnak a kötelezett munkabéréből való levonására, és a levont összegnek a jogosult részére történő átutalására, kötelezettségének mértékét pedig a tartásdíjat megállapító határozat tartalmazza.

A jelen ügyben a tartásdíj mértékét megállapító határozat a felperes és a tartásra kötelezett között létrejött, és a bíróság által jóváhagyott egyezség volt, mely a következőket rendeli: „Az alperes kötelezettséget vállal arra, hogy gyermeke tartása címén minden hónapban előre esedékesen megfizeti a felperesnek a havi rendszeres, bérjellegű jövedelmének, személyi jövedelemadó-előleg, munkavállalói, nyugdíj- és egészségbiztosítási járulék összegével csökkentett havi 25%-a, de legalább havonta 4000 forint gyermektartásdíjat, valamint a nem bérjellegű, alkalmankénti juttatásainak - úgyszintén személyi jövedelemadó-előleg, munkavállalói, nyugdíj- és egészségbiztosítási járulék összegével csökkentett 25%-át, annak esedékességekor.”

Az alperesnek a készfizető kezesi felelőssége folytán fennálló kötelezettsége teljesítése során nem az volt a feladata, hogy a 4/1987. (VI. 14.) IM rendelet 10. §-a szerint a tartásdíj alapjának megállapításához szolgáló juttatások körét értelmezze, vagy a gyermek szükséges tartását mérlegelje, hanem az, hogy a közvetlen adós valamennyi bérjellegű, illetve nem bérjellegű, alkalmanként kifizetett, járulékokkal csökkentett juttatásának a 25%-át az esedékességkor vonja le, és küldje meg a felperesnek úgy, hogy a levont összeg havi 4500 forintnál nem lehet kevesebb.

A végkielégítés valóban nem munkabér, mert kifizetése nem a beralapot terheli, azonban a Vht. 65. § (4) bekezdésének *b)* pontja nem hagy kétséget afelől, hogy a végrehajtás során történő levonásnál az a munkabérhez tartozik, és bérjellegű kifizetés azért is, mert a munkáltató szempontjából járulékalapnak minősül.

A végkielégítés rendeltetése az, hogy a dolgozó számára a munkahelye, egzisztenciája elvesztése során a megélhetését biztosítsa mindaddig, míg nem tud munkaviszonyt létesíteni. A Csjt. 69/A. § (1) bekezdése szerint „a szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami közös eltartásukra rendelkezésre áll”, így tartásdíj fizetésére köteles abból a jövedelméből is, ami a munkaviszonya megszűnése esetén a kieső munkabére pótlására szolgáló juttatás.

A Vht. 30. § (1) bekezdése kimondja, hogy a közvetlen letiltás és felhívás a végrehajtási lappal, illetőleg a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal esik egy tekintet alá. A Vht. 17. §-a úgy rendelkezik, hogy a tartásdíj végrehajtása érdekében a végrehajtási lapot a jövőben lejárat tartásdíjrészletekre is ki lehet állítani. Ilyenkor csak a végrehajtási eljárás befejezéséig lejárt tartásdíjrészleteknek megfelelő összeget lehet behajtani, és a végrehajtást kérőnek kifizetni.

A közvetlen bírósági felhívásra is irányadó a Vht. 24. § (2) bekezdésében írt, a letiltásra vonatkozó az a rendelkezése, hogy a letiltó végzésben a bíróság az adós munkáltatóját arra hívja fel, hogy az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget vonja le, és haladéktalanul fizesse ki a végrehajtást kérőnek. A végrehajtás ezekben az esetekben az adott juttatás kifizetésével egyidejűleg esedékes, ami azt jelenti, hogy a munkáltató a végrehajtás során készfizető kezesi felelősségének csak úgy tud eleget tenni, ha a kifizetéssel egyidejűleg a juttatás megfelelő százalékát levonja, és megküldi a tartásra jogosultnak akkor is, ha annak a tényleges tartásra fordítása csak később

esedékes. Más kérdés, hogy ilyen esetekben a végkielégítés által fedezett időszakra a tartásdíj kiegyenlítettnek tekintendő.

A fentiek alapján a felperes keresetének jogcíme, mely szerint az alperes a tartásra kötelezett részére kifizetett végkielégítésből le nem vont tartásdíjért a Vht. 79. § (1) bekezdése szerint felelősséggel tartozik, megállapítható.

A jutalom és a prémium

Jutalom a munkáltató döntése alapján adható juttatás, amellyel a munkavállaló kiemelkedő munkavégzését jutalmazza. Prémium fizetése kötelező annál a munkáltatónál, aki a munkavállalóval szemben vállalja meghatározott teljesítmények elérése esetén prémium fizetését. Ebben az esetben a prémiumfeltételeket a munkáltató határozza meg (ezzel együtt meg kell határozni azt az időpontot is, ameddig a munkáltató köteles megjelölni a prémiumfizetéshez elérendő célokat és feltételrendszert, továbbá, hogy ezeket mely időpontig kell a munkavállalónak teljesítenie). Amennyiben a munkavállaló a megjelölt feladatokat teljesíti, és a célokat megvalósítja, úgy a munkáltatónak kötelezettsége a prémium megfizetése (akár perelhető is emiatt). Ugyanez a helyzet áll elő abban az esetben, ha a munkáltató az általa vállalt határidőben nem teljesíti a feltételek kiírása vonatkozásában vállalt kötelezettségét.

A prémium tehát meghatározott feladat teljesítéséért jár, amit a munkavállalónak a munkaviszonya keretében vagy arra tekintettel kell teljesítenie ahhoz, hogy arra jogot szerezzen. Ennek megfelelően a prémium munkabér, melynek letiltására is a Vht. vonatkozó szabályai az irányadók.

Ennek a szabálynak az alkalmazását találjuk meg a BH1997. 50. döntésben is. A felperes igazgató volt Párizsban. A felperes részére az alperes az 1989. évre prémiumfeladatokat tűzött ki. Eszerint meghatározott összegű frank illeti meg, ha a Budapesttel lebonyolított forgalom a korábbi évhez képest legalább 15%-kal emelkedik, és szintén ugyanennyi frank nullszaldós eredmény elérése esetén. A felperes jelentette, hogy mindkét feladatot teljesítette. Az alperes osztályvezetője értesítette a felperest, hogy az érdekeltség pénztárából a prémiumként meghatározott összeg felvehető. A felperes megbízása ezt követően megszűnt. Az átadáskor kétségek merültek fel az igazgatóság gazdálkodását illetően, ezért az alperes átfogó ellenőrzést rendelt el. Az ellenőrzés alapján megtartott közgyűlés megállapította, hogy az igazgatóság vesztesége jelentős. Az alperes a felperest a prémiumként kifizetett összeg felére vonatkozóan tévesen kifizetett prémium visszafizetésére szólította fel. A prémium másik részét a felperes munkaviszonyának megszűnése után hozott fegyelmi határozattal megvonta, valamint a felperest kártérítésre kötelezte. A fegyelmi büntetést és a kártérítési határozatot a munkaügyi bíróság egy korábbi perben hozott részítéletével jogerősen hatályon kívül helyezte. A felperes a fizetési felszólítás ellen munkaügyi vitát kezdeményezett, az alperesnél szervezett munkaügyi döntőbizottság azonban elutasította a kérelmet. A felperes keresetében kérte a felszólítás hatályon kívül helyezését, mert az alperes késve kötelezte a prémium visszafizetésére. A munkaügyi bíróság ítéletével kötelezte a felperest a részére kifizetett összeg visszafizetésére, tekintettel arra, hogy a prémiumfeladatot nem teljesítette. Mindemellett megállapította, hogy a prémium nem munkabér, ezért téves kifizetése esetén az elévülési időn belül követelhető vissza.

A *Legfelsőbb Bíróság* nem értett egyet a bíróság álláspontjával a prémium jellegét illetően. A prémium meghatározott feladat teljesítéséért jár, amit a munkavállalónak a munkaviszonya keretében vagy arra tekintettel kell teljesítenie ahhoz, hogy arra jogot szerezzen. A prémium ennek megfelelően munkabér, amelynek visszakövetelésére a speciális rendelkezések irányadók. Az alperes által visszakövetelt összeg azonban nem prémium, hanem valójában prémiumelőleg volt, még ha az alperes a teljes összeget fizette is ki. A prémiumkitűzésben ugyanis szerepelt, hogy a prémium a feladatok teljesítése esetén, a mérleg jóváhagyásakor esedékes. A kifizetéskor, vagyis amikor azt az alperes engedélye alapján a felperes a pénztárból felvette, még nem volt jóváhagyott mérlege az igazgatóságnak, azt csak hónapokkal később hagyta jóvá a közgyűlés. Mindaddig pedig a kifizetett összeg csak előlegnek minősülhet, amelynek visszakövetelésére az alperesnek az elévülési időn belül lehetősége volt, mert a felperes a feladatot nem vitásan nem teljesítette.

Vht. 66. § A 65. § a következő járandóságok letiltása esetén is irányadó: a) a közszolgálati és a közalkalmazotti jogviszony, továbbá a szolgálati viszony alapján járó illetmény, b) a szövetkezeti tagot a munkaviszony jellegű jogviszony alapján megillető munkadíj, c) az alkotó- és munkaközösségi tag jövedelme, d) a tudományos továbbképzési ösztöndíjasnak a munkabér jellegű ösztöndíja, e) bármely személynek a munkájából eredő olyan díjazása, juttatása, követelése, amelyet valamely szervtől vagy személytől rendszeresen, időszakonként visszatérően kap.

A munkavállalói munkabérhez nem tartozó egyéb járandóságok letiltásának szabályai

A munkavállalói munkabérből való levonás szabályait kell alkalmazni azokban az esetekben is, amikor a jövedelem nem kifejezetten munkaviszonyból származik, azonban a rendeltetése azzal azonos. Néhány ilyen jogviszonyt nevesít is a jogszabály: például a Kjt. vagy a Ktv. alapján fennálló jogviszony, egyéb szolgálati

jogviszony, szövetkezeti tagságból eredő jogviszony stb. Az ezekből származó jövedelem a letiltás szempontjából a munkabér sorsával osztozik.

Levonás a nyugdíjból

Vht. 67. § (1) Az adós társadalombiztosítási nyugellátásából legfeljebb 33%-ot lehet levonni.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 35. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A nyugdíjból történő levonás

A Vht. egységesen határozza meg a társadalombiztosítási nyugellátásból való levonás szabályait. Ennek megfelelően nem nevesíti külön a saját jogon járó (öregségi nyugellátás, rokkantsági nyugellátás, baleseti rokkantsági nyugellátás) és a hozzátartozói (özvegyi és szülői nyugdíj, baleseti hozzátartozói nyugellátás) nyugellátásokat, hanem úgy minősíti, hogy a végrehajtás szempontjából társadalombiztosítási nyugellátásokként azonosítja azokat. Általános szabályként rögzíti, hogy a nyugellátások maximum 33%-a minősül letiltható jövedelemnek.

Öregségi nyugdíjra való jogosultság

Öregségi teljes nyugdíjra az 1997. december 31-ét követő és 2009. január 1-jét megelőző időponttól az jogosult, aki a hatvankettedik életévét (a továbbiakban: öregségi nyugdíjkorhatár) betölti, és legalább 20 év szolgálati időt szerez. Öregségi teljes nyugdíjra jogosult az a nő és az a férfi is, aki 1991. január 1-je előtt az ötvenötödik, illetve a hatvanadik életévét betöltötte, és eddig az időpontig tíz év szolgálati időt szerzett.

Öregségi résznyugdíjra jogosult az a nő, illetve az a férfi, aki 20 évnél kevesebb szolgálati időt szerzett, azonban az ötvenötödik, illetve a hatvanadik életévét 1990. december 31-ét követően és 1993. július 1-jét megelőzően töltötte be, és eddig az időpontig legalább 10 évi szolgálati időt szerzett, valamint az, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt 1993. június 30-át követően és 2009. január 1-jét megelőzően eléri (elérte) és eddig az időpontig legalább 15 év szolgálati időt szerez (szerzett). Ettől eltérően a nő és a férfi öregségi nyugdíjkorhatára a születés évétől függően változik.

Rokkantsági nyugdíjra való jogosultság

Rokkantsági nyugdíjra az jogosult, aki egészségromlás, illetőleg testi vagy szellemi fogyatkozás következtében munkaképességét 67%-ban elvesztette, és ebben az állapotában javulás egy évig nem várható (a továbbiakban: rokkant), a szükséges szolgálati időt megszerezte, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti keresetnél.

Az öregségi - ideértve az előrehozott öregségi nyugdíjat is - és a baleseti rokkantsági nyugdíjas rokkantsági nyugdíjra nem jogosult. Rokkantsági nyugdíj nem állapítható meg annak, aki saját rokkantságát szándékosan okozta, továbbá annak sem, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt elérte, kivéve, ha öregségi nyugdíjra kordedvezmény címén jogosult, vagy rokkantsági nyugdíjat a jogosultság feléledése címén igényel.

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő az életkor függvényében változik. Az, aki az iskolai tanulmányai megszűnését követő 180 napon belül szolgálati időt szerzett és huszonnégy éves kora előtt megrokkant, szolgálati idejének tartamára tekintet nélkül jogosult rokkantsági nyugdíjra.

Baleseti rokkantsági nyugdíj üzemi baleset vagy foglalkozási betegség esetén a jogszabályban előírt egyéb feltételek mellett jár.

Az üzemi baleset társadalombiztosítási fogalmát, a baleseti nyugellátásra jogot adó foglalkozási betegségek jegyzékét, az üzemi balesetek és a foglalkozási betegségek bejelentésére és nyilvántartására, valamint az adatszolgáltatásra vonatkozó szabályokat a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) határozza meg. Az, aki sérülését szándékosan okozta, vagy az orvosi segítség igénybevételével, illetőleg a baleset bejelentésével szándékosan késlekedett, sérülése alapján baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult.

Baleseti rokkantsági nyugdíjra való jogosultság

Baleseti rokkantsági nyugdíjra az jogosult, aki munkaképességét hatvanhét százalékban túlnyomóan üzemi baleset következtében elvesztette, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél.

Baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosult az is, aki munkaképességét ötven százalékban szilikózis következtében veszítette el, és nem dolgozik, vagy szilikózisveszély-mentes munkakörben, illetőleg munkahelyen nem rendszeresen dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkulás előtti kereseténél.

Új szabályok a rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíjra

2007. december 31-ét követő időponttól megállapításra kerülő rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj szabályai a fentieként eltérőek, ezért a jogszabályban is külön kerültek rögzítésre.

Rokkantsági nyugdíjra az jogosult, aki esetében az egészségkárosodás 79%-ot meghaladó mértékű, vagy 50-79%-os mértékű, ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, azonban a rehabilitációs szakértői szerv szakvéleménye alapján rehabilitációja nem javasolt, az életkorára előírt szolgálati idővel rendelkezik, és az egészségkárosodás következtében keresőtevékenységet nem folytat, vagy keresete, jövedelme legalább 30%-kal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete, jövedelme havi átlagánál, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül.

Baleseti rokkantsági nyugdíjra az jogosult, aki túlnyomóan üzemi baleset vagy foglalkozási betegség következtében rokkant, és az egészségkárosodás következtében keresőtevékenységet nem folytat, vagy keresete, jövedelme legalább 30%-kal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete, jövedelme havi átlagánál, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül.

Baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosult az is, akinek az egészségkárosodása szilikózis vagy aszbesztózis miatt következett be, és az egészségkárosodás mértéke eléri a 40%-ot, továbbá az egyéb jogosultsági feltételeknek megfelel.

Az özvegyi nyugdíj

Özvegyi nyugdíjat a házastárs, az elvált házastárs és az élettárs kaphat. Özvegyi nyugdíjra jogosult a házastársra előírt feltételek fennállása esetén az is, aki élettársával ennek haláláig egy év óta megszakítás nélkül együtt élt, és gyermekük született, vagy megszakítás nélkül 10 év óta együtt élt. Élettársa után nem jogosult özvegyi nyugdíjra az, aki a fent megjelölt együttélési időszak vagy ennek egy része alatt özvegyi nyugdíjban vagy baleseti özvegyi nyugdíjban részesült.

Özvegyi nyugdíjra az jogosult, akinek házastársa az öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte vagy öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjasként halt meg.

Az ideiglenes özvegyi nyugdíj a házastárs halálától legalább egy évig, továbbá az elhunyt jogán árvaellátásra jogosult, másfél évesnél fiatalabb gyermeket eltartó özvegynek az árva 18 hónapos életkorának betöltéséig jár. Fogyatékos vagy tartósan beteg gyermek esetén az ideiglenes özvegyi nyugdíj azonos feltétellel a gyermek harmadik születésnapjáig folyósítható.

Az ideiglenes özvegyi nyugdíj megszűnését követően özvegyi nyugdíjra az jogosult, aki házastársa halálakor a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, vagy rokkant, vagy házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve tartósan beteg, vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodik.

Az, akinek házastársa a házasság megkötésekor a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító életkort már betöltötte, özvegyi nyugdíjra csak abban az esetben jogosult, ha a házasságból - a korábbi együttélésekből - gyermek származott, vagy a házastársak a házasság megkötésétől öt éven át megszakítás nélkül együtt éltek.

Fenti szabályok nem alkalmazhatók, ha az irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltése előtt kötött házasságot felbontották és - bármelyikük irányadó korhatárának betöltése után - ismét házasságot kötöttek.

Az elvált, továbbá házastársától egy évnél hosszabb ideje különélő személynek ideiglenes özvegyi nyugdíj csak akkor jár, ha házastársától annak haláláig tartásdíjban részesült, vagy részére a bíróság tartásdíjat állapított meg.

Az elvált, továbbá házastársától egy évnél hosszabb ideje különélő személynek özvegyi nyugdíj csak abban az esetben jár, ha a jogosultsági feltételek a különéléstől számított tíz éven belül bekövetkeztek és a házastársától annak haláláig tartásdíjban is részesült, vagy részére a bíróság tartásdíjat állapított meg.

Ha az elvált személy a házastársától már a házasság megszűnése előtt is külön élt, a 10 évet a tényleges különélés kezdő időpontjától kell számítani.

Szülői nyugdíj

Szülői nyugdíjra az a szülő jogosult, akinek a gyermeke az öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megszerzése után vagy öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjasként halt meg, ha a szülő a gyermekének halálakor rokkant, vagy a hatvanötödik életévét betöltötte, és a szülőt a gyermeke a halálát megelőző egy éven át túlnyomó részben eltartotta. Az előírt feltételek fennállása esetén szülői nyugdíjra jogosult az a nevelőszülő is, aki a nevelt gyermeket 10 éven át eltartotta.

A szülői nyugdíj - a jogosultsági feltételek megléte esetén - legkorábban az említett személy halála napjától a jogosult rokkantságának tartamára jár. A hatvanötödik életévét betöltött szülőt orvosi vizsgálat nélkül is rokkantnak kell tekinteni.

Annak a szülőnek, aki gyermeke halálakor nem volt rokkant, szülői nyugdíj csak abban az esetben jár, ha az elhalálozástól számított 10 éven belül megrokkán és tartásra köteles és képes hozzátartozója nincs. E rendelkezéseket a nagyszülőre és az unokára is megfelelően alkalmazni kell.

A szülői nyugdíjra jogosultság nem szűnik meg, ha a szülői nyugdíjra jogosult személy saját jogú vagy hozzátartozói nyugellátása a szülői nyugdíj folyósításának tartama alatt az évenkénti emelésekkel már meghaladja az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét.

Baleseti hozzátartozói nyugellátás

A hozzátartozók részére baleseti hozzátartozói nyugellátás akkor jár, ha a sérült az üzemi baleset következtében meghalt.

A baleseti rokkantsági nyugdíjas hozzátartozóját megilleti a baleseti nyugellátás akkor is, ha a nyugdíjas nem az üzemi baleset következtében halt meg.

A baleseti sérült hozzátartozóit a baleseti nyugellátás akkor is megilleti, ha a sérült a baleseti táppénz folyósításának a tartama alatt nem az üzemi baleset következtében halt ugyan meg, de vélelmezhető, hogy életben maradása esetén baleseti rokkantsági nyugdíjra lett volna jogosult.

A baleseti sérült hozzátartozói ideiglenes özvegyi nyugdíjra és ennek megszűnését követően özvegyi nyugdíjra, árvaellátásra és szülői nyugdíjra a hozzátartozói nyugellátásra vonatkozó rendelkezések szerint azzal az eltéréssel jogosultak, hogy a hozzátartozót a baleseti nyugellátás a jogszerző szolgálati idejére tekintet nélkül megilleti.

(2) A levonás a nyugellátásnak legfeljebb 50%-áig terjedhet az alábbi követelések fejében:

- a) gyermektartásdíj,**
- b) jogalap nélkül felvett nyugellátás.**

A nyugellátásból történő nagyobb mértékű levonás

Nagyobb összegű levonást (50% erejéig) csak kifejezetten gyermektartásdíj (ebbe a kategóriába nem tartozik bele az unokátartás) vagy jogellenesen felvett nyugellátás végrehajtása vonatkozásában enged meg, ami a munkabérből való levonáshoz képest jelentősen szűkebb kört határoz meg. Az unokát nem sorolja ebbe a kategóriába a jogalkotó, ami köszönhető annak, hogy a szülők kötelezettsége elsősorban a gyermekekről való gondoskodás, és ez a kötelezettség nem terhelheti a saját megélhetése rovására is a nagyszülőket.

A szabályozás természetesen érthető, tekintettel arra, hogy általánosságban elmondható, miszerint a nyugdíj összege lényegesen kevesebb, mint a munkavégzés során szerzett nettó jövedelem, mindemellett olyan korosztály megélhetését hivatott szolgálni, amely már esetlegesen plusz munka vállalásával nem tudja a létfenntartásához elengedhetetlen kieső jövedelmet pótolni.

(3) Több letiltás esetén a levonás a nyugellátásnak legfeljebb 50%-áig terjedhet.

(4) Az árvaellátásból - legfeljebb 50% erejéig - a jogalap nélkül felvett árvaellátást lehet levonni.

Több letiltás szabálya

Megegyezik a szabályozás a több letiltás esetében: nyugellátásból történő levonáskor is figyelembe kell venni, hogy amennyiben újabb letiltás érkezik, úgy a nyugdíj maximum 50%-a lesz levonható.

Árvaellátás speciális szabálya

A szabályozás tekintetében kizárólag az árvaellátás mentesül a fenti szabály alól: az árvaellátásnak mindössze egyetlen esetben vonható le az 50%-a: amennyiben jogalap nélkül felvett árvaellátás visszafizetésére kötelezik vele az adóst. E kivétel szükséges is, hiszen az árvaellátás éppen azon személyek megélhetését próbálja segíteni, akik egyik vagy mindkét szülőjüket elvesztették, ezáltal rendkívül súlyos helyzetet teremtene számukra egy, a jelenleginél súlyosabb szabályozás.

Árvaellátás az elhunyt nyugdíjas, illetve nyugdíjban nem részesülő, de nyugdíjjogosultságot szerzett elhunyt személy gyermekének, örökbe fogadott gyermekének, meghatározott feltételek esetén nevelt gyermekének, testvérének, unokájának járó ellátás. Az árvaellátás összege gyermekenként annak a nyugdíjnak a 30%-a, ami az elhunytat öregségi, rokkantsági nyugdíjként, baleseti rokkantsági nyugdíjként halála időpontjában megillette, vagy megillette volna. E nyugdíj összegének 60%-a jár árvaellátásként annak a gyermeknek, akinek mindkét szülője

elhunyt, illetőleg akinek életben lévő szülője rokkant. Ha a gyermek mindkét szülője után jogosult az árvaellátásra, azt az árvaellátást kell folyósítani, amelynek összege számára előnyösebb.

Levonás egészségbiztosítási pénzbeli ellátásból

Vht. 68. § A baleseti járadékból, a baleseti táppénzből, a táppénzből, a gyermekgondozási díjből, valamint a terhességi-gyermekágyi segélyből legfeljebb 33%-ot lehet levonni az alábbi követelések fejében: a) gyermektartásdíj, b) jogalap nélkül felvett egészségbiztosítási ellátás.

Jegyzet: a 68. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 36. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az egészségbiztosítási pénzbeli ellátások

Egészségbiztosítási pénzbeli ellátásnak minősül a baleseti járadék, baleseti táppénz, táppénz, gyermekgondozási díj és a terhességi-gyermekágyi segély.

A baleseti járadék

Baleseti járadékra az jogosult, akinek üzemi baleset következtében 13%-ot meghaladó egészségkárosodása keletkezett, de baleseti rokkantsági nyugdíj, rehabilitációs járadék nem illeti meg. Ha az egészségkárosodás mértéke a 20%-ot nem haladja meg, a baleseti járadék legfeljebb 2 éven át, ha meghaladja, az egészségkárosodás tartamára időbeli korlátozás nélkül jár.

A baleseti járadék mértéke az üzemi baleset okozta egészségkárosodás fokától függ. Az egészségkárosodás fokának megfelelően az 1. baleseti fokozatba tartozik az, akinek az egészségkárosodása 14-20%, a 2. baleseti fokozatba tartozik az, akinek az egészségkárosodása 21-28%, a 3. baleseti fokozatba tartozik az, akinek az egészségkárosodása 29-39%, a 4. baleseti fokozatba tartozik az, akinek az egészségkárosodása 39%-ot meghaladó mértékű. A baleseti járadék összege a fokozatok sorrendjében a havi átlagkereset 8, 10, 15, illetőleg 30%-a.

A baleseti táppénz

Baleseti táppénz annak jár, aki a biztosítás fennállása alatt vagy a biztosítás megszűnését követő legkésőbb harmadik napon üzemi baleset következtében keresőképtelenné válik. A baleseti táppénz - az előzetes biztosítási időre és táppénzfolyósításra tekintet nélkül - egy éven keresztül jár azzal, hogy a baleseti táppénz folyósítása legfeljebb egy évvel meghosszabbítható.

A baleseti táppénz összegét annál a munkáltatónál elért jövedelem alapján kell megállapítani, ahol az üzemi baleset bekövetkezett, illetőleg ahol az üzemi balesetet szenvedett személy biztosítási jogviszonya fennáll. A baleseti táppénz összege azonos a baleseti táppénzre való jogosultság kezdő napját közvetlenül megelőző naptári hónapban végzett munkáért, tevékenységért kifizetett (elszámolt), a biztosított pénzbeli egészségbiztosítási járulékalapot képező jövedelmének naptári napi összegével. Ha a biztosított a baleseti táppénzre való jogosultságot megelőző hónapban nem volt pénzbeli egészségbiztosítási járulék fizetésére kötelezett, a baleseti táppénz összege a balesetet megelőzően elért tényleges, annak hiányában a szerződés szerinti jövedelméből számított naptári napi átlagjövedelem.

Táppénz

Táppénz jogosult az, aki a biztosítás fennállása alatt, vagy annak megszűnését követő első, második vagy harmadik napon keresőképtelenné válik, és a Tbj.-ben meghatározott mértékű pénzbeli egészségbiztosítási járulék fizetésére kötelezett.

Táppénz a keresőképtelenség tartamára jár, legfeljebb azonban a biztosítási jogviszony fennállásának időtartama alatt egy éven át, a biztosítási jogviszony megszűnését követően 45 napon át. Egyévesnél fiatalabb gyermek szoptatása, illetőleg ápolása címén a gyermek egyéves koráig jár, egyévesnél idősebb, de háromévesnél fiatalabb gyermek ápolása címén évenként és gyermekenként naptári napon át; háromévesnél idősebb, de hatévesnél fiatalabb gyermek ápolása címén évenként és gyermekenként negyvenkettő, egyedülállónak 84 naptári napon át; hatévesnél idősebb, de tizenkét évesnél fiatalabb gyermek ápolása címén évenként és gyermekenként tizennégy, egyedülállónak 28 naptári napon át.

A táppénz összegét a táppénzre jogosultság kezdő napját közvetlenül megelőző naptári évben elért, pénzbeli egészségbiztosítási járulék alapját képező jövedelem naptári napi átlaga alapján kell megállapítani. A táppénz alapjaként figyelembe vehető jövedelem naptári napi átlagának kiszámítására vonatkozó részletes szabályokat a Kormány állapítja meg.

Gyermekgondozási díj (GYED)

Gyermekgondozási díjra jogosult a biztosított szülő, ha a gyermekgondozási díj igénylését - a gyermeket szülő anyja esetén a szülést - megelőzően két éven belül 180 napon át biztosított volt. Jogosult a terhességi-gyermekágyi segélyben részesült anyja, akinek a biztosítási jogviszonya a terhességi-gyermekágyi segély igénybevételének időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy a terhességi-gyermekágyi segélyre való jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a szülést megelőzően két éven belül 180 napon át biztosított volt és a gyermeket saját háztartásában neveli.

A gyermekgondozási díj legkorábban a terhességi-gyermekágyi segély, illetőleg az annak megfelelő időtartam lejártát követőnapról a gyermek 2. életévének betöltéséig jár. A gyermekgondozási díj a naptári napi átlagkereset 70%-a, de legfeljebb havonta a mindenkori minimálbér kétszeresének 70%-a.

A gyermekgondozási díj vonatkozásában változásokat léptetett életbe a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, valamint egyes szociális tárgyú törvények módosításáról szóló 2009. évi LXXIX. törvény. Ezen új szabály értelmében gyermekgondozási díjra jogosult a biztosított szülő, ha a gyermekgondozási díj igénylését - a gyermeket szülő anyja esetén a szülést - megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt, a terhességi-gyermekágyi segélyben részesült anyja, akinek a biztosítási jogviszonya a terhességi-gyermekágyi segély igénybevételének időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy a terhességi-gyermekágyi segélyre való jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt és a gyermeket saját háztartásában neveli.

A gyermekgondozási díjra történő jogosultsághoz szükséges előzetes 365 napi biztosítási időbe be kell számítani a biztosítás megszűnését követő táppénz, baleseti táppénz idejét, a közép- vagy felsőfokú intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmány idejéből 180 napot, a rehabilitációs járadék folyósításának idejét. A gyermekgondozási díj legkorábban a terhességi-gyermekágyi segély, illetőleg az annak megfelelő időtartam lejártát követő naptól a gyermeket szülő anyja esetében a szülést, egyéb esetben a jogosultságot megelőző 2 éven belül megszerzett biztosításban töltött napoknak megfelelő időtartamra, de legfeljebb a gyermek 2. életévének betöltéséig jár.

Külön kiemeli a jogszabály azt az esetet, ha a jogosult a jogosultság megszerzésekor vagy az azt megelőző 2 éven belül jogosult volt a gyermekgondozási díjra, ekkor a folyósítás időtartama nem lehet rövidebb az előzőekben meghatározott időtartamnál. Az új szabályok hatálybalépésével összefüggő előírás: a folyamatban lévő ügyekben a 2010. április 30-án hatályos szabályokat kell alkalmazni, az ezt megelőzően megállapított ellátást a törvénymódosítás nem érinti, az időpont előtt született gyermekekre tekintettel igényelt ellátásra akkor is a 2010. április 30-án hatályos szabályokat kell alkalmazni, ha az igénylés ezt az időpontot követően történik.

Terhességi-gyermekágyi segély (TGYÁS)

Terhességi-gyermekágyi segély annak jár, aki a szülést megelőzően két éven belül 180 napon át biztosított volt, és a biztosítás tartama alatt vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon belül szül, vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon túl táppénz, illetőleg baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belül szül. A terhességi-gyermekágyi segély a szülési szabadságnak megfelelő időtartamra jár (24 hét). A terhességi-gyermekágyi segély a napi átlagkereset 70%-a.

Ezen ellátások folyósítása esetén a végrehajtás csak az ellátás 33%-a erejéig történhet és csak két esetben: amennyiben gyermektartásdíjat vagy jogellenesen felvett egészségbiztosítási ellátást kell az adósnak megfizetnie.

A terhességi-gyermekágyi segély vonatkozásában is változásokat léptetett életbe a 2009. évi LXXIX. törvény. Terhességi-gyermekágyi segély annak jár, aki a szülést megelőzően 2 éven belül 365 napon át biztosított volt, és a biztosítás tartama alatt vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon belül szül, vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon túl táppénz, illetőleg baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belül szül.

A 365 nap biztosítási időbe be kell számítani a biztosítás megszűnését követő táppénz, baleseti táppénz idejét, a közép- vagy felsőfokú intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmány idejéből 180 napot, a rehabilitációs járadék folyósításának idejét. A hatálybalépésre vonatkozó előírások megegyeznek a gyermekgondozási díj vonatkozásában leírt szabályokkal.

A jogalap nélkül felvett ellátások

A jogalap nélkül felvett ellátások végrehajtására szintén ez a szabály vonatkozik. Abban az esetben, amennyiben az ellátást valaki jóhiszeműen veszi fel jogalap nélkül (például nagyobb összeget vesz fel anélkül, hogy tudná, neki ennél kevesebb jár), az igény érvényesítésére vele szemben 30 nap áll rendelkezésre. Ettől eltérően, ha valaki rosszhiszeműen veszi fel jogalap nélkül az ellátást, úgy vele szemben a munkajogi általános elévülési időn belül követelhető vissza az ellátás.

A családi pótlékkal összefüggésben született egy bírói döntés, ami a felróhatóság megállapítására vonatkozik (BH1998. 620.): az alperes fizetési meghagyásával kötelezte a felperest jogalap nélkül felvett családi pótlék visszafizetésére. A felperes a fizetési kötelezettséget megállapító határozat ellen keresetet nyújtott be, keresetere a városi bíróság az alperes határozatát megváltoztatta, és a felperes fizetési kötelezettségét lecsökkentette. Ezt meghaladóan a fizetési kötelezettséget törölte. A bíróság a döntését mérlegelési jogkörben hozta meg a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény 114. §-a alapján.

Az ítélet ellen az alperes nyújtott be fellebbezést, és kérte annak megváltoztatását. A másodfokú bíróság az alperes fellebbezését részben alaposnak találta, ezért a városi bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a felperest terhelő marasztalás összegét felemelte. A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában megállapította, hogy az akkor még hatályban lévő, a családi pótlékról szóló 1990. évi XXV. törvény (a továbbiakban: Cst., melyet 1999. január 1-jével hatályon kívül helyeztek) 10. § (1) bekezdése szerint, aki a családi pótlékot jogalap nélkül vette fel, köteles azt visszafizetni, ha erre a kiutalástól számított 30 napon belül határozattal kötelezték. A 30 nap elteltével a jogalap nélkül felvett családi pótlékot csak attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperes részéről július és augusztus hónapban jogszerűen történt a családi pótlék felvétele, tekintettel arra, hogy abban a hiszemben lehetett, hogy nevelt gyermeke szeptemberben az iskolai tanulmányait folytatja. A felperes családi pótlék felvételével kapcsolatos felróható magatartása szeptember hónaptól állapítható meg.

A Cst. 10. § (2) bekezdése szerint a kiutalástól számított 30 nap elteltével a jogalap nélkül felvett családi pótlékot csak attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható. A nem vitatott tényállás szerint a gyermek július és augusztus hónapban a kötelezett felperes és édesapja közös háztartásban élt. A felperes joggal lehetett abban a hiszemben, hogy középiskolai tanulmányait a közös háztartásukban nevelkedő gyermek szeptember hónapban folytatja. Ezért a július és augusztus hónapra járó családi pótlék összegének felvétele a felperesnek nem róható fel. Így helyesen állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a felperes bejelentési kötelezettsége szeptember hónapban nyílt meg, s ettől az időponttól róható fel számára a családi pótlék jogalap nélküli felvétele.

Egy másik ítélet arról született, hogy a családi pótlékot nem lehet jogalap nélküli gazdagodás címén visszakövetelni arra hivatkozással, hogy a gyermek élelmezéséről meghatározott ideig a tartásdíj fizetésére kötelezett vagy más személy gondoskodott (BH1997. 79.): a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelemmel indult és az alperes ellentmondása folytán perré alakult eljárásban a felperes - felemelt keresetében - meghatározott összeg megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Követelését jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése jogcímén terjesztette elő, és azt arra alapította, hogy az alperessel fennállott házasságának felbontása iránti per jogerős ítélete alapján az alperesnél elhelyezett leánygyermekéről a rendkívüli kapcsolattartás egy hónapos időtartama alatt ő gondoskodott, így az alperes a részére folyósított családi pótlékot, valamint az általa (felperes által) fizetett gyermektartásdíjat nem a gyermekek tartására fordította, azzal jogalap nélkül jutott vagyoni előnyhöz.

A Csjt. 69/A. § (2) bekezdése értelmében a gyermeket gondozó szülő a tartást természetben, a különélő szülő elsősorban pénzben szolgáltatja (gyermektartásdíj). A Csjt. 71. § (2) bekezdése szerint a szülői felügyelet a kiskorú gyermek gondozásának, nevelésének, vagyona kezelésének stb. jogát és kötelességét foglalja magában, a Csjt. 72. § (2) bekezdése értelmében pedig, ha a gyermek szülei nem élnek együtt, és a gyermek a szülők megegyezése vagy a bíróság döntése alapján valamelyiküknél van elhelyezve, a felügyeletet - a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben való döntés [hivatkozott § (3)-(5) bekezdései] kivételével - az a szülő gyakorolja, akinél a gyermek el van helyezve.

A hivatkozott jogszabályhelyek egybevetéséből következik, hogy különélő szülők esetén a gyermeket gondozó szülő az, akinél a gyermek elhelyezést nyert. A gyermeket gondozó szülő a természetbeni tartás keretei között köteles gondoskodni a gyermek élelmezésén túlmenően a gyermek lakhatásáról, ruházkodásáról, taníttatásáról, egészségügyi ellátásáról, esetleges utazási költségeiről stb., tehát minden olyan igényének megfelelő kielégítéséről, ami a gyermek életében folyamatosan vagy időszakonként felmerül, a különélő szülő pedig pénzbeni hozzájárulással (gyermektartásdíjjal) köteles biztosítani a felsorolt kiadások fedezetének rá eső részét. Ebből következik, hogy a havonta esedékes gyermektartásdíj, illetőleg annak felhasználása nem kizárólag egy kiragadott, néhány hetes időszak élelmezési költségeinek fedezetére szolgál, hanem az a gyermeknevelés és gondozás egységes folyamatára megállapított, havonként fizetendő pénzösszeg, a gyermeket gondozó szülő tehát a gyermektartásdíjat nem kizárólag a tárgy hónapban, hanem az időszakonként felmerülő egyéb kiadásokra - megfelelő beosztással - folyamatosan jogosult felhasználni.

A kifejtettek azonos tartalommal irányadók a családi pótlékra, amelynek felvételére egyébként kizárólag az a személy jogosult, aki a gyermeket ténylegesen a háztartásában neveli [Cst. 1. § (1) bek.], függetlenül attól, hogy a gyermek élelmezését esetenként néhány hétig a másik szülő biztosítja.

A gyermeket gondozó szülő a tartásdíj megállapításától a tartásdíj-fizetési kötelezettség megegyezéssel vagy bírói határozattal történő megszűnéséig jogosult a tartásdíj felvételére. A részére folyósított tartásdíj tehát jogalap nélküli

gazdagodás címén nem követelhető vissza azon az alapon, hogy az ellátás egy részét képező élelmezést a gyermek számára rövid időre - az adott esetben a rendkívüli kapcsolattartás időszakában - a gyermektartásdíj fizetésére kötelezett szülő vagy harmadik személy biztosította, illetve a tartásdíj felvételére jogosult az erre az időre felvett tartásdíjat nem a gyermek életfenntartására használta fel.

Minthogy a gondozó szülő köteles biztosítani mindazokat az anyagi javakat, amelyek - kivételes és rendkívüli kiadásokat nem említve - a gyermek testi, értelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükségesek, a felperes által a gyermekeknek vett cipő és tolltartó a részéről adott olyan ajándéknak minősül, amelyet tartási kötelezettségébe nem számíthat be.

A jogellenesen felvett családi pótlék visszakövetelésével összefüggésben a BH1995. 637. döntés ad iránymutatást: házassági bontóperükben a felek egyezsége kötöttek, amely szerint a házasságból született egyik gyermek az alperes, másik gyermek a felperes gondozásába került, és megállapodtak abban, hogy egymástól tartásdíjat nem követelnek. A felperes gondozásában lévő gyermek ellátásáról ténylegesen a felperes az édesanyja segítségével gondoskodott, a gyermek után járó családi pótlékot azonban az alperes vette fel.

A felperes keresetében kérte, hogy az alperes az általa jogosulatlanul felvett családi pótlékot fizesse meg. Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, és viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben téves feltevés címén támadta meg a perbeli egyezséget. Bizonyítani kívánta, hogy az egyezség megkötése előtt az egyezség tartalmára kihatóan a felperessel a hátralékos tartásdíjra és a családi pótlékra vonatkozóan is megállapodtak. Erre a megállapodásra tekintettel járult hozzá, hogy a jövőre nézve tartási igényt kölcsönösen nem érvényesítenek. Egyezségi nyilatkozatát tehát abban a téves feltevésben tette meg, hogy köztük vitás kérdés nem maradt fenn.

A bíróság ítéletében kötelezte az alperest a családi pótlék összegének megfizetésére. Ítéletének indokolása szerint a Cst. 1. § (1) bekezdése, illetve az 51/1990. (III. 21.) MT rendelet 1. §-a értelmében a családi pótlékra a fenti időben a felperes volt jogosult, aki az erre vonatkozó követelésének az érvényesítésével az esedékességet követő hat hónapon túl sem késett el. A bontóperben a felek sem a tartásdíj-kiegészítéssel, sem a családi pótlék megtérítésével kapcsolatos igényt nem érvényesítettek. Nem merült fel adat arra nézve, hogy megegyezési szándékuk a fenti kérdésekkel összefüggött, azért sem, mert az alperes volt az, akit hátralékos tartásdíj és a jogosulatlanul felvett családi pótlék megfizetése terhelte volna. Az alperes egyéb olyan lényeges körülményt, amely az egyezség Ptk. 210. § (3) bekezdése szerinti eredményes megtámadásához vezethetne, nem bizonyított.

A bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy az alperes a Ptk. 210. § (3) bekezdésében írt téves feltevésre hivatkozva az egyezséget eredményesen nem támadhatja azzal, hogy megegyezési szándékuk az általa jogosulatlanul felvett családi pótlék elszámolására is kiterjedt. Az ezzel összefüggő döntését részletesen, okszerűen, a jogszabály helyes alkalmazásával megindokolta. A feleknek az az esetleges korábbi megállapodása, amely az alperest terhelő hátralékos tartásdíj és az általa felvett családi pótlék elszámolására vonatkozott, lényegi összefüggés hiányában az egyezségben rögzített és a jövőbeni tartásra vonatkozó szerződési akaratukat nem befolyásolhatta, így az ezzel összefüggő bizonyítás mellőzése nem sérti a Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti eljárási szabályt sem.

Az alperes a családi pótlékot a Ptk. 361. §-a alapján, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint köteles megfizetni a felperesnek. Ezt az igényét a felperes az általános elévülési időn belül bármikor érvényesíthette. Fizetési kötelezettsége alól a 362. § szerint nem mentesülhet azért, mert a gyermek részére hétvégén étkezést biztosított, ugyanis az ilyen alkalmoszerű, kapcsolattartáshoz kötődő juttatás nem tekinthető életfenntartás céljára szolgáló felhasználásnak.

Levonás a gyermekek ellátásához kapcsolódó juttatásokból

Vht. 69. § (1) A gyermekgondozási segélyből és a gyermeknevelési támogatásból legfeljebb 33%-ot lehet levonni a jogalap nélkül felvett gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás és anyasági támogatás fejében.

Jegyzet: a 69. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 37. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A gyermekek ellátásához kapcsolódó juttatások levonása

A gyermekek ellátásához szükséges juttatásokat külön kategorizálja a Vht., ennek keretében rendelkezik a gyermekgondozási segélyről (GYES), gyermeknevelési támogatásról (GYET), a családi pótlékról, iskoláztatási támogatásról.

A gyermekgondozási segély (GYES)

Gyermekgondozási segélyre jogosult a szülő, a nevelőszülő, a gyám a saját háztartásában nevelt gyermek 3. életévének betöltéséig, ikergyermekek esetén a tankötelessé válás évének végéig, tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek 10. életévének betöltéséig.

A nagyszülő is jogosult gyermekgondozási segélyre, ha a gyermek az első életévét betöltötte, továbbá gondozása, nevelése a szülő háztartásában történik, valamint szülei írásban nyilatkoznak arról, hogy a gyermekgondozási segélyről lemondanak és egyetértenek a gyermekgondozási segélynek nagyszülő részéről történő igénylésével.

A gyermeknevelési támogatás (GYET)

Gyermeknevelési támogatásra az a szülő, nevelőszülő, gyám jogosult, aki saját háztartásában három vagy több kiskorút nevel. A támogatás a legfiatalabb gyermek 3. életévének betöltésétől 8. életévének betöltéséig jár.

A gyermekgondozási támogatás (GYES, GYET) havi összege - függetlenül a gyermekek számától - azonos az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegével, töredékhónap esetén egy naptári napra a havi összeg harmincad része jár. A gyermekgondozási segély havi összege ikergyermekek esetén - függetlenül a gyermekek számától - azonos az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 200%-ával.

A családi pótlék

A gyermeknevelési, iskoláztatási költségeihez az állam havi rendszerességgel járó családi pótlékot nyújt. Családi pótlékre jogosult a vér szerinti, az örökbe fogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, az a személy, aki a saját háztartásában nevelt gyermeket örökbe kívánja fogadni, és az erre irányuló eljárás már folyamatban van. Jogosult a nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő, a gyám, továbbá az a személy, akinél a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 72. § (1) bekezdése alapján a gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezték. Amennyiben a gyermek még nem tanköteles, tankötelezettsége megszűnéséig kell folyósítani, a tanköteles, az általános iskolai, középiskolai, szakiskolai tanulmányokat folytató és a 23 éves életkorú saját háztartásában nevelt gyermekekre tekintettel. Jogosultság megállapítható a vagyonkezelői joggal felruházott gyám, illetőleg a vagyonkezelő eseti gondnok a gyermekotthonban, a javítóintézetben nevelt vagy a büntetés-végrehajtási intézetben lévő gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló gyermekekre (személyre) tekintettel, amennyiben az egyéb, fent meghatározott feltételek valamelyike fennáll. Jogosult Magyarország területén működő szociális intézmény vezetője az intézményben elhelyezett gyermekekre tekintettel; a tizennyolcadik életévét betöltött tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy, feltéve, ha utána tizennyolcadik életévének betöltéséig magasabb összegű családi pótlékot folyósítottak, továbbá a gyámhivatal által a szülői ház elhagyását engedélyező határozatban megjelölt személy, amennyiben az egyéb, fent meghatározott feltételek valamelyike fennáll. A családi pótlék összege pontosan meghatározott, a gyermek(ek) számához igazodik.

A családi pótlék tekintetében új szabályokat állapított meg a 2009. évi LXXIX. törvény. A családi pótlék a gyermek védelembe vétele esetén részben természetbeni formában is nyújtható (erről és mértékéről a gyámhatóság dönt.) A középiskolában tanulmányokat folytató tanuló után a családi pótlék annak a tanévnek az utolsó napjáig jár, amely évben a 20. életévét betölti. Ez alól kivételt képez a sajátos nevelési igényű tanuló, utána annak a tanévnek a végéig jár, amikor a 23. életévét betölti. A hatálybalépéssel összefüggő előírás: 2010. augusztus 31-én megszűnik a családi pótlékra való jogosultsága annak a 20. életévét 2010. szeptember 1-jét megelőzően betöltött személynek, aki után vagy aki részére a családi pótlék a közoktatási intézményben folytatott tanulmányaira tekintettel került folyósításra.

A levonás mértéke

A levonás alá tartozó juttatás mértéke ezekben az esetekben is 33% maximum azzal, hogy az első két juttatást (GYES, GYET) csak a jogalap nélkül felvett GYES, GYET és anyasági támogatás fejében lehet letiltani, míg a többi juttatás esetén a levonás jogcíme: jogalap nélkül felvett családi pótlék, iskoláztatási támogatás és anyasági támogatás lehet.

Levonás egyéb járandóságból

Vht. 72. § A munkanélküli ellátásból (munkanélküli járadékból, nyugdíj előtti munkanélküli segélyből, keresetkiegészítésből, és keresetpótló juttatásból) legfeljebb 33%-ot lehet levonni az alábbi követelések fejében:

a) tartásdíj,

b) jogalap nélkül felvett munkanélküli ellátás.

Jegyzet: a 72. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 38. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 70. §-t hatályon kívül helyezte a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdés *b*) pontja; hatálytalan 2001. szeptember 1-jétől.

A 71. §-t hatályon kívül helyezte a 2004. évi CV. törvény 209. § 5. pontja; hatálytalan 2005. január 1-jétől.

A munkanélküli-ellátások levonására vonatkozó szabály

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény hatálya alá tartozó álláskeresőket szintén külön szakaszban emeli ki a jogszabály, és az álláskeresőket megfelelő feltételek mellett megillető juttatások (álláskeresői járadék, álláskeresői segély, keresetkiegészítés, keresetpótló-juttatás) végrehajtás alá vonható részét szintén maximum 33%-ban állapítja meg azzal, hogy a levonás indoka tartásdíj vagy jogellenesen felvett ellátás lehet.

Az álláskeresői járadék

Álláskeresői járadék illeti meg azt, aki álláskereső, az álláskeresővé válását megelőző négy éven belül legalább háromszázhatvanöt nap munkaviszonnal rendelkezik, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, továbbá táppénzben nem részesül, munkát akar vállalni, de önálló álláskeresőse nem vezetett eredményre, és számára az állami foglalkoztatási szerv sem tud megfelelő munkahelyet felajánlani.

Az álláskeresői járadék összegét az álláskeresőnek az álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben elért átlagkeresete alapulvételével kell kiszámítani. Az egy napra járó álláskeresői járadék alapja az álláskereső havi átlagkeresetének harmincad része. Az álláskeresői járadék összege a folyósítás első szakaszában - amely a folyósítási időtartam feléig, de legfeljebb 91 napig terjed - a járadékalap 60%-a. Az álláskeresői járadék összege a folyósítási időtartam második szakaszában az álláskeresői járadékra való jogosultság kezdőnapján hatályos kötelező legkisebb munkabér 60%-a.

Az álláskeresői járadék folyósításának időtartamát annak az időtartamnak az alapulvételével kell megállapítani, amennyit az álláskereső az álláskeresővé válást megelőző négy év alatt munkaviszonyban töltött. Az álláskeresői járadék folyósítási idejét a fenti munkaviszony időtartamának alapulvételével kell kiszámítani oly módon, hogy 5 nap munkaviszony egy nap járadékfolyósítási időnek felel meg. Az álláskeresői járadék folyósításának leghosszabb időtartama 270 nap.

Az álláskeresői segély

Az álláskereső kérelmére álláskeresői segélyt kell megállapítani, ha az álláskeresői járadékot részére legalább 180 nap időtartamra állapították meg, időtartamát kimerítette, és a kérelmét az álláskeresői járadék folyósításának megszüntetésétől számított 30 napon belül benyújtotta. Meg kell állapítani, ha álláskeresővé válását megelőző 4 éven belül legalább 200 nap munkaviszonnal rendelkezik, és álláskeresői járadékra nem jogosult, vagy a kérelem benyújtásának időpontjában a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez legfeljebb 5 év hiányzik, és legalább 140 napon át álláskeresői járadékban részesült, és az álláskeresői járadék folyósítása időtartamát kimerítette. Ekkor a jogosultság további feltétele, hogy az álláskereső az álláskeresői járadék folyósításának kimerítését követően 3 éven belül betöltötte az öregségi nyugdíjkorhatár eléréséhez szükséges életkort, és rendelkezik az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel.

Az álláskeresői segély összege a kérelem benyújtásának időpontjában hatályos kötelező legkisebb munkabér 40%-a.

A jogalap nélkül felvett ellátás

Ebben az esetben is rendelkezik a jogszabály a jogalap nélkül felvett munkanélküli-ellátásról. Amennyiben az ellátás visszafizetésére köteleznek 90 napon belül valakit, úgy azt jogalap nélküli gazdagodás miatt köteles visszafizetni. Ettől eltérően akkor jogos elévülési időn belül a követelés, ha az ellátást rosszhiszeműen vették fel.

Vht. 73. § (1) A fogva tartott adós keresményéből - a 61. § (1) bekezdésében említett köztartozások levonása után és a 62. § szerinti mentességre való tekintet nélkül - le kell vonni az adós

a) eltartási költségét,

b) saját szükségleteire fordítható összeget, és

c) szabadulása idejére tartalékkolt összeget.

(2) Az (1) bekezdés szerinti levonások után fennmaradó keresmény legfeljebb 50%-át bármely követelés fejében le lehet vonni.

Az elítéltek munkáltatása

A fogva tartottak munkával történő ellátása a büntetés egyik alapvető része. Ezáltal próbálják elősegíteni a büntetés letöltését követően a társadalomba történő visszailleszkedésüket is. Az elvégzendő munka jellege adódik egyrészt a büntetés-végrehajtási intézmény lehetőségeiből és adottságaiból, továbbá a fogva tartott szellemi, fizikai és egészségi állapotából. Munkavégzésükre a Munka tv. szabályai az irányadóak az alábbi szabályok figyelembevételével.

Az elítéltek munkáltatása a szabadságvesztés végrehajtásának fontos része. Célja az, hogy elősegítse az elítélt testi és szellemi erejének fenntartását, lehetőséget adjon a szakmai gyakorlottság megszerzésére és fejlesztésére, és ezáltal megkönnyítse, hogy a szabadulása után a társadalomba beilleszkedjen. Az elítéltet a büntetés-végrehajtási intézet adottságainak megfelelően kell társadalmilag hasznos munkával foglalkoztatni. A munka kijelölésénél figyelembe kell venni az elítélt testi és szellemi képességeit, lehetőség szerint a szakmai képzettségét és érdeklődését is. Az elítéltnek a munkavégzéssel kapcsolatos jogaira és kötelezettségeire a munkajog általános rendelkezései az irányadók, a büntetés-végrehajtás sajátosságaiból fakadó eltérésekkel. Gondoskodni kell az egészséges és biztonságos munkavégzésről. Az elítélt munkaideje megegyezik a munkajogi rendelkezésekben megállapított munkaidővel. Az elítéltet munkájáért az általános bérezési elvek figyelembevételével kell díjazni. Ha az elítélt munkavégzés helyett tanulmányokat folytat, ennek idejére jogszabályban meghatározott mértékű pénzbeli térítésre jogosult. Ha a büntetés-végrehajtási intézet az elítéltet átmenetileg nem tudja munkával foglalkoztatni, és az elítéltnek nincs letétben levő pénze, a büntetés-végrehajtási intézet gondoskodik az elítélt legfontosabb személyi szükségleteire fordítható összegről. Az elítéltet egyévi munkavégzés után 20 munkanap fizetett szabadság illeti meg.

Letiltás a fogva tartottak keresményéből

Szerencsésnek mondható a fogva tartottak (szabadságvesztés büntetést tölt, előzetes letartóztatásban van vagy elzárás a büntetése) keresményére vonatkozó szakasza a Vht.-nak: rendelkezése értelmében kivonja e jövedelmet az alapesetek közül azzal, hogy a mentességre vonatkozó szabályt eltörli e keresmények tekintetében (nem kell figyelembe venni a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összegét a levonásnál). Ugyanakkor a közterhek mellett le kell vonni a megmaradt nettó jövedelemből az eltartási költséget, a saját szükségleteire fordítható összeget és a szabadulási idejére tartalékolt összeget, a megmaradt juttatásnak pedig legfeljebb az 50%-a vonható végrehajtás alá bármely követelésre, korlátozás nélkül.

Mentes juttatások

Vht. 74. § Mentés a végrehajtás alól

a) a nemzeti gondozási díj és a hadigondozottak pénzbeli ellátása, az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló törvény szerint járó életjáradék,

b) az átmeneti segély, ideértve a meghatározott célra kapott segélyt is, a rendszeres szociális segély, a rendelkezésre állási támogatás, az időskorúak járadéka, a munkanélküliek jövedelem pótló támogatása, az ápolási díj,

c) az anyasági segély,

d) a rokkantsági járadék és a vakok személyi járadéka,

e) a megváltozott munkaképességű, illetve egészségkárosodást szenvedett személyt erre tekintettel megillető juttatás (keresetkiegészítés, átmeneti keresetkiegészítés, jövedelemkiegészítés, átmeneti jövedelemkiegészítés, rendszeres szociális járadék, átmeneti járadék, bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka),

f) a törvényen alapuló tartásdíj, ideértve a bíróság által előlegezett gyermektartásdíjat is, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényen alapuló gyermekvédelmi pénzbeli ellátások,

g) a nevelőszülő részére az államilag gondozott gyermek tartásáért fizetett gondozási díj,

h) az ösztöndíj, a tudományos továbbképzési ösztöndíjas munkabér jellegű ösztöndíjának kivételével [66. § d) pont],

i) a kiküldetéssel, külszolgálattal és munkába járással összefüggő költségtérítés,

j) a meghatározott kiadás fedezésére szolgáló összeg,

k)-m)

n) a fogyatékosági támogatás.

Jegyzet: az a) pont szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 39. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A *b*) pont szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 39. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől; módosította a 2008. évi CVII. törvény 52. § (2) bekezdésének *d*) pontja.

A *c*) pont szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 39. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A *e*) pont szövegét megállapította a 2000. évi CXXXI. törvény 39. § (2) bekezdése; módosította a 2007. évi CLVI. törvény 23. § (2) bekezdés *c*) pontja.

Az *f*) pont szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 39. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A *k*)-*m*) pontok szövegét hatályon kívül helyezte a 2004. évi CV. törvény 209. § (5) bekezdése; hatályos 2005. január 1-jétől.

Az *n*) pontot beiktatta az 1999. évi CXXII. törvény 58. § (7) bekezdése; 2001. július 1-jétől.

A végrehajtás alól mentes juttatások

A Vht. széles körben, de meglehetősen pontosan szabályozza azon juttatások körét, melyek teljes egészében mentesek a végrehajtás alól. Ezek a juttatások többnyire szociális okból illetik meg a jogosultat, ezért a végrehajtás alól történő kivonásuk indokolt. A juttatásokat külön jogszabályok értelmezik és szabályozzák a jogosultak körét. Előfordulnak olyan mentes juttatások is, melyek meghatározott kiadások fedezésére szolgálnak, ezek a munkával együtt járó és szükséges többletköltségeket fedezetét jelentik (például ruhapénz, üdülési csekk stb.).

Mentes juttatásnak minősül: a nemzeti gondozási díj és a hadigondozottak pénzbeli ellátása; az átmeneti segély, a meghatározott célra kapott segély, a rendszeres szociális segély, időszerű járadék, munkanélküliek jövedelemplótló támogatása, ápolási díj. Mentés az anyasági segély; rokkantsági járadék, vakok személyi járadék; megváltozott munkaképességű vagy egészségkárosodást szenvedett személyt megillető juttatás; törvényen alapuló tartásdíj; gyermekvédelmi pénzbeli ellátások; nevelőszülőnek fizetett gondozási díj; ösztöndíj, ha nem minősül munkabér jellegű juttatásnak; költségtérítés; meghatározott kiadásra fordítandó összeg; fogyatékosági támogatás.

A munkáltatónak a letiltással kapcsolatos kötelessége

Vht. 75. § A munkáltató köteles az adós munkabéréből a letiltásban meghatározott összeget levonni és - a letiltásban foglalt felhívás szerint - kifizetni a végrehajtást kérőnek, illetőleg kivételesen átutalni a végrehajtói letéti vagy más számlára.

A munkáltató kötelezettsége letiltás foganatosításakor

A végrehajtás leginkább költségkímélőbb és legegyszerűbb eszköze a letiltás, azonban a letiltás csak akkor járhat eredménnyel, ha a teljesítés során a végrehajtó és a munkáltató (ellátást folyósító szerv) együttműködik.

A letiltásra vonatkozó felhívás kézhezvételét követően a munkáltatónak lesz további kötelezettsége a tartozás jogszabály szerint letiltható összegének meghatározása, levonása és megfelelő helyre történő eljuttatása, továbbá ennek a tartozás teljes megtérüléséig történő folyamatos figyelemmel kísérése.

Azt, hogy milyen részben kell a levonható munkabér összegét a végrehajtást kérőnek és milyen részben kell a végrehajtónak eljuttatni, a felhívás tartalmazza. A felhívásban kell pontosan megjelölni a jogosultat és azt a helyet vagy bankszámlaszámot is, ahova az utalást teljesíteni kell.

A felhívás tulajdonképpen egy formanyomtatvány, amit a bírósági végrehajtók alkalmaznak eljárásuk során. Ez tartalmazza mindkét fél (végrehajtást kérő és adós) nevét, az adós azonosításra alkalmas adatait, továbbá magát a kötelezést arra vonatkozóan, hogy a munkáltató vonja le a munkabéréből a letiltásban szereplő összeget és annak átutalásáról intézkedjen. A kamatot a nyomtatvány százalékos arányban tartalmazza, ennek megfelelően a kamat kiszámításának kötelezettsége a munkáltatót - vagy az egyéb járandóságot folyósító szervet - terheli.

Vht. 76. § A munkáltató kötelessége, hogy legkésőbb a letiltás átvételét követő munkanapon

a) értesítse az adóst a letiltásról,

b) intézkedjék, hogy a munkabér esedékessé válásakor (a kifizetésének napján) a letiltott összeget a munkabéréből vonják le, és fizessék ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg kivételesen utalják át a végrehajtói letéti vagy más számlára,

c) értesítse a letiltás foganatosításának akadályáról a letiltást kibocsátó szervet.

A munkáltató tájékoztatási kötelezettsége

A munkáltatónak a jogszabály - szintén a végrehajtás mielőbbi sikeres lezárása érdekében - szűk határidőt szab a kötelezettségei teljesítésére. A munkáltatónak a felhívás átvételét követő első munkanapon intézkednie kell arról, hogy az adós tudomást szerezzen a letiltás foganatosításáról. A munkaügyi feladatokat ellátó személyt tájékoztatnia kell arról, hogy esedékességgkor a munkabér jogszabály szerint meghatározott részét milyen mértékben és hova kell eljuttatni (átutalni) és erre milyen tartozás összeg erejéig kell odafigyelnie (meddig áll fenn a kötelezettség). Továbbá amennyiben nincs lehetőség a levonásra (például a levonást más megelőző letiltás miatt nem lehet teljesíteni, az adós munkaviszonya megszűnt, munkahelye megváltozott, nyugdíjas lett, táppénzes állományban van; ebben az esetben meg kell jelölni azt is, hogy várhatóan mikor válik lehetővé a foganatosítás; vagy a munkavállaló kötelezett munkaviszonya időközben megszűnt stb.) erről értesítenie kell az eljáró végrehajtót és az illetékes bíróságot is (a végrehajtást kérővel szemben ilyen kötelezettség nem terheli).

A gyakorlatban jellemzően nem csak az adóst értesíti a munkáltató a letiltás foganatosításáról, hanem magát a végrehajtót is. Erre a figyelmét fel is hívja a végrehajtó, tekintettel arra, hogy a letiltás formanyomtatványán szerepel egy szöveg, mely arra figyelmezteti a munkáltatót, hogy jeleznie kell az eljáró végrehajtó felé a foganatosítás megkezdését. Amennyiben ez megtörténik és további intézkedésre nincs szükség, a végrehajtó kiértésíti a végrehajtást kérőt, majd irattárba helyezi az úgy iratait további esetleges, a végrehajtást kérőtől érkező megkeresésig.

Abban az esetben, ha azért nem lehet a letiltást foganatosítani, mert az adós munkaviszonya időközben megszűnt, a munkáltató tájékoztatási kötelezettsége arra is kiterjed, hogy a munkáltatói igazolásban milyen összegű tartozást tüntetett fel letiltandó követelésként a munkáltató, továbbá arra is, hogy van-e arról tudomása, hogy a munkavállaló hol helyezkedett el.

A munkáltatót fő szabály szerint nem terheli a letiltás eredménytelensége esetén az a kötelezettség, hogy erről kiértésítse a végrehajtást kérőt (ez a végrehajtó feladata), azonban abban az esetben, ha erre vonatkozóan közvetlenül kér tőle tájékoztatást a végrehajtást kérő, a tájékoztatást nem tagadhatja meg arra hivatkozással, hogy a végrehajtót és a bíróságot már kiértésítette.

Napjainkban gyakorlattá kezd válni - különösen a pénzügyintézetek alkalmazzák szívesen -, hogy a kötelezettség keletkezésével (például kölcsönszerződés megkötése) egy időben egy olyan engedményezési szerződést kötnek a munkavállalóval, melynek értelmében végrehajtás nélkül a munkavállaló hozzájárul ahhoz, hogy a munkabérének meghatározott (egyébként jogszabály alapján letiltható) részét a munkáltató a kiértésítést követően a kötelezett munkavállaló minden további hozzájárulása nélkül átutalja a jogosult részére. Ezzel a végrehajtási eljárást kívánják kikerülni és egyszerűsíteni a behajtás folyamatát. Amennyiben azonban a munkáltató nem teljesít, bírósági eljárás szükséges a tartozás behajtásához, mely szintén végrehajtás keretében lesz foganatosítható. A munkabérből való levonásnak akadálya lehet a munkavállalók ezirányú tiltakozása, vagy egy olyan hatósági (bírósági) letiltás, amely a levonást lehetetlenné teszi.

Vht. 77. § (1) Ha az adós munkabéréből a rendszeresen, időszakonként visszatérő részletekben levonandó követelést valamelyik hónap folyamán részben vagy egyáltalán nem lehetett levonni, az elmaradt részleteket le kell vonni, mihamarabb lehetséges.

(2) Az (1) bekezdést alkalmazni kell az előző munkáltatónál és a munkaviszonyon kívül töltött idő alatt esedékessé vált részletekre is.

(3) E §-ban említett esetekben is irányadóak a levonást korlátozó rendelkezések.

Az elmaradt részletek levonásának szabályai

Előfordulhat olyan eset, amikor a munkáltató valamilyen okból kifolyólag (például táppénzre válik jogosulttá az adós stb.) nem tudja folyamatosan teljesíteni a levonást, ebben az esetben ennek okáról és a további foganatosítás várható időpontjáról a munkáltató kiértésíti a végrehajtót és az illetékes bíróságot, amennyiben pedig elhárul a letiltás elől az akadály, úgy az elmaradt részletek vonatkozásában is teljesíteni kell a levonást. E szabályozás azt tükrözi, hogy amennyiben valamely időszakban (hónapban) nem tudja a levonást eszközölni a munkáltató, úgy az akadály megszűnését követően haladéktalanul köteles a következő havi letiltásnál megemlíteni a levonandó összeget a levonásra vonatkozóan megállapított általános felső határig (például 33% helyett 50%-ot kell levonnia mindaddig, amíg az elmaradt részletek letiltása is eredménnyel nem jár). Természetesen ennek a szabálynak az alkalmazása folyamán is tekintettel kell lenni a kielégítési sorrend szabályaira.

Ugyanez a kötelezettsége a munkáltatónak abban az esetben, amennyiben nem a teljes levonható összeget tudja időszakosan utalni a végrehajtást kérőnek, csak egy részét.

A kötelezettség abban az esetben is fennáll, ha új munkahelyen helyezkedik el a munkavállaló, és a letiltás az előző munkáltatónál nem volt maradéktalan, továbbá esetlegesen előállt egy olyan időszak, melyben nem volt a munkavállalónak munkaviszonya.

A levonás korlátozására vonatkozó jogszabályi rendelkezések természetesen ezekben az esetekben is irányadóak.

Tartozásigazolás

Vht. 78. § (1) A munkáltató köteles az adós részére a munkaviszony megszűnésekor olyan igazolást kiállítani, amely feltünteti, hogy a munkabérből milyen tartozásokat, milyen határozat vagy jogszabály alapján, kinek a részére kell levonni.

(2) Igazolást kell adni arról is, hogy a munkavállalónak az (1) bekezdésben említett tartozása nincs.

(3) Ha az adós (munkavállaló) újabb munkaviszonyt létesít, köteles a tartozásigazolást a munkába lépése előtt az új munkáltatójának átadni.

(4) Az új munkáltató köteles a tartozásigazolást az adóstól (munkavállalótól) bekérni és a végrehajtást folytatni.

A munkaviszony megszűnésekor fennálló munkáltatói kötelezettség

A Munka tv. rendelkezései értelmében a munkáltatónak a munkaviszony megszűnésekor ki kell állítania egy munkáltatói igazolást (egyéb járandóság folyósítása esetén a folyósító szervre vonatkozik ez a kötelezettség), melynek kötelező eleme annak megjelölése, hogy terheli-e a munkavállaló munkabérét valamilyen jogszabályon vagy jogerős bírósági (hatósági) határozaton alapuló levonás.

Amennyiben terheli, úgy pontosan meg kell jelölni, hogy milyen jogszabály és határozat alapján áll fenn a letiltás kötelezettsége, milyen tartozásokat kell levonni és hova, kinek a részére kell ezeket az összegeket átutalni.

Az új munkáltató e nélkül az igazolás nélkül alkalmazhatja ugyan a munkavállalót, azonban amennyiben a végrehajtás foganatosítási kötelezettségének nem tesz maradéktalanul eleget, úgy az igazolás hiányosságára nem hivatkozhat, ennek értelmében készfizető kezesként fog felelni a behajtani elmulasztott követelés erejéig az adóssal.

Abban az esetben, ha a munkavállaló munkabérét nem terheli levonás, úgy erről is kifejezetten nyilatkoznia kell a munkáltatónak az igazolásban.

A Vht. a munkavállaló kötelezettségévé teszi az igazolás átadását a következő munkáltatónak, ugyanakkor ezzel egy időben az új munkáltató kötelezettségeként tünteti fel az igazolás bekérését vagy munkavállalótól egy nemleges nyilatkozatot.

Amennyiben a munkáltató az adósra vonatkozóan valótlán tény vagy adatot közöl a munkáltatói igazolásban, úgy ezért kártérítési felelősséggel tartozik a munkavállaló felé. Ezt erősíti meg a BH1992. 505. döntés: a magánkereskedő alperes eladó munkakörben alkalmazta a felperest vendéglátó üzletében.

Az alperes csak abban az esetben volt hajlandó kiadni a felperes munkakönyvét, ha az üzlet összes hiányát elismeri, amit a MIL-lapjára is rá kívánt vezetni. Felperes kérte az alperest tartozásmentes MIL-lap kiadására és munkakönyvének visszatartása miatt korábbi munkabérének megfizetésére kötelezni.

A munkaügyi bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy hat hónapra fizessen meg a felperesnek elmaradt munkabért és annak kamatát. Kötelezte továbbá az alperest, hogy a felperes munkakönyvében és személyi igazolványában a munkaviszony kezdetének és megszűnésének időpontját javítsa ki.

Az ítélet indokolásának lényege szerint az alperes nem a tényeknek megfelelően tüntette fel a felperes munkakönyvében a munkaviszony időtartamát és a felperes munkabérét. Minthogy az alperes az ítélelhozatal napjáig nem adott a felperesnek tartozásmentes MIL-lapot, és a megküldött MIL-lap rendőrségi eljárásra utaló megjegyzést tartalmaz, a felperes jogszerűen tart igényt kártérítésre.

Az ítélet szerint: „Helyes az elsőfokú bíróság ítéletének az a jogi megállapítása, hogy az alperes a MIL-lapra jogellenesen tette meg a kifogásolt bejegyzést. A MIL-lap a végrehajtható tartozások behajtására szolgál, ezért abban csak olyan követelés szerepelhet, melyre nézve már jogerős kötelező határozatot hoztak, és az abban szereplő összeg megfizetésére a teljesítési határidő lejárt, vagy amely tartozást a kötelezett elismert, vagy amelyre nézve külön határozat hozatala a jogszabály alapján sürgősen (bérelőleg stb.). Nem szolgálhat a MIL-lap arra sem, hogy abban a volt munkáltató a dolgozó személyiségi jogait érintő, oda nem tartozó tájékoztatást adjon, különösen, hogy a dolgozó ilyen jogait sértse (rendőrségi eljárás közlése stb.).

Amennyiben a munkáltató ilyen magatartásával a dolgozónak kárt okoz, azt köteles teljes mértékben megtéríteni, még akkor is, ha a bejegyzést esetleg téves jogi információ nyomán tette, és cselekménye nem a kár okozására irányult.

Az alperes kárért való anyagi felelőssége azonban csak akkor áll fenn, ha a felperes anyagi hátránya és az alperes jogellenes magatartása között az okozati összefüggés kétséget kizáróan megállapítható. Ennek bizonyítása - az alperes tagadásával szemben - a felperest terhelte, mert az ő érdekében áll, hogy azt a bíróság valószínűleg fogadja el, továbbá mert ő van abban a helyzetben, hogy az elhelyezkedési kísérleteit bizonyítsa.

A felperes a csatolt igazolásokkal bizonyította, hogy őt a nevezettek a munkaviszonyának megszűnése után nem alkalmazták. Ennek okát a kisiparos igazolásából nem lehetett megállapítani, a két szövetkezet igazolásából pedig kitént, hogy alkalmazásának akadálya a MIL-lap kifogásolt jogellenes bejegyzése volt. A két igazolásból azonban

az volt megállapítható, hogy mindkét helyen, legalábbis kapcsolt munkakörként, pénztáros munkakörben kívánt elhelyezkedni.

A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a munkáltatót a munkakönyv vagy annak tartozékaiba való helytelen, illetve jogszabályba ütköző bejegyzéséért felelősség terheli. A felelősséget az okozati összefüggés teremti meg a munkáltató magatartása és a dolgozónak a munkaviszony keretében ebből fakadóan származó kára között.

Az alperes azon túl, hogy a felperessel szemben támasztott - akár vélt - igénye tekintetében semmiféle, a követelést megalapozó okirattal (megállapodással) vagy határozattal nem rendelkezett, a MIL-lapra a felperes személyiségét alapvetően érintő olyan megjegyzést vezetett, amely egyértelműen alkalmas volt arra, hogy a felperesnek más munkáltatónál való elhelyezkedését meggátolja. Ehhez képest nincs jelentősége annak, hogy a felperes az általa beszerzett igazolások szerint nem volt képes az iskolázottságára és szakmai ismereteire figyelemmel meghatározott munkahelyeken elhelyezkedni, miután a MIL-lapján feltüntetett megjegyzés minden kétséget kizáróan lehetetlenné tette a bármely munkáltatónál való alkalmazása lehetőségét.

A munkáltató felelőssége

Vht. 79. § (1) A munkabérre vezetett végrehajtásra vonatkozó köteleesség megszegése esetén a munkáltató a le nem vont összeg erejéig készfizető kezesként felel a végrehajtást kérőnek.

A munkáltató készfizető kezessége

A munkáltató felelősségét szigorúan határozza meg a Vht., ugyanis amennyiben a kötelezettségének nem tesz maradéktalanul eleget, úgy a tartozás megtérítéséért az adóssal egyetemlegesen, készfizető kezesként felel. Ez arra a tartozásrészre vonatkozik, melynek tekintetében a mulasztása vagy tévedése megállapítható.

A Ptk. 274. § (2) bekezdése értelmében készfizető kezesség esetén a kezes nem követelheti, hogy a jogosult a követelést először a kötelezettől hajtsa be. Ennek lehetséges esetei: a felek így állapodtak meg, a kezességet kár megtérítéséért vállalták, a kezességet bank vállalta.

A hivatkozott bekezdés a készfizető kezességnek az egyszerű kezességtől eltérő szabályait tartalmazza, illetve meghatározza a készfizető kezesség eseteit. A készfizető kezest sortartási kifogás nem illeti meg. Készfizető kezesség esetén a jogosultnak nagyobb választási lehetősége van a tekintetben, hogy a követelését kivel szemben kívánja érvényesíteni. A jogosult a pert mindkét személlyel szemben is megindíthatja, ilyenkor a bíróság egyetemlegesen marasztalja a kötelezettet és a kezest.

A jogerős marasztaló ítélet megléte esetén is döntési joga van, kivel szemben kéri a végrehajtást.

Mivel a készfizető kezesség a kezesre nézve hátrányosabb a sortartó (egyszerű) kezességnél, a törvény fő szabályként csak a felek kifejezett rendelkezése esetén teszi ezt lehetővé.

A kezesek egyetemleges helytállási kötelezettsége azt jelenti, hogy a jogosult bármelyiküktől vagy akár egyidejűleg valamennyiüktől követelheti a teljes tartozást [Ptk. 334. § (2) bek.]. A jogosult követelését kielégítő kezes regressz igénnyel fordulhat a többi kezessel szemben. A Ptk. 334. § (1) bekezdése alapján ilyenkor a kezesek felelőssége - eltérő rendelkezés hiányában - egyenlő.

Ha a kezes a kötelezett helyett a tartozást megfizeti a jogosultnak, a kezesnek megtérítési igénye keletkezik a kötelezettel szemben. A kezes ilyen esetben az általa teljesített szolgáltatást, de annál nem többet követelhet a kötelezettől. Igényét a kötelezettel szemben per útján is érvényesítheti.

A kezes teljesítése esetén - a törvényi engedmény (cessió legis) alapján - nem csak a követelés száll át rá, hanem a követelés fedezetül szolgáló biztosítékok (például zálogjog, kezesség, óvadék) is. Ugyancsak átszállnak a kezességvállalást megelőzően keletkezett jogok és a végrehajtási jog is.

A munkáltató kezesi felelősségét a Vht. a Ptk. szerint meghatározott készfizető kezesi felelősség speciális eseteként határozza meg azzal, hogy a munkáltató helytállását a munkabérre vezetett végrehajtásra vonatkozó kötelezettség megszegése esetére is kiterjeszti. A végrehajtás közvetlen felhívással történő elrendelése folytán a munkáltató készfizető kezesi felelőssége a Ptk. szabályaitól annyiban tér el, hogy a felhívás kibocsátása után az egyenes adós önkéntes teljesítési készsége mellett is elsősorban a munkáltató köteles a levonandó összegnek a kötelezett munkabéréből való levonására, és ezen összegnek a jogosult részére történő átutalására, kötelezettségének mértékét pedig a levonandó összeget megállapító bírósági határozat tartalmazza.

A munkáltatónak tehát a készfizető kezessége folytán fennálló kötelezettsége teljesítése során nem lehet az a feladata, hogy megállapítsa, mi tartozik például a tartásdíj alapjának megállapításához szolgáló juttatások körébe, vagy hogy azt mérlegelje, valóban szükséges-e a tartás, hanem az, hogy a közvetlen adós valamennyi bérjellegű, alkalmanként kifizetett, járulékokkal csökkentett juttatásának a meghatározott részét az esedékességkor vonja le és utalja át a jogosultnak.

Amennyiben a munkáltatóval szemben azért érvényesítenek követelést, mert a gyermektartásdíj levonási kötelezettségének nem tett eleget, ezért készfizető kezesként felel a végrehajtást kérő felé. Az ily módon érvényesített követelés is a gyermek létfenntartásának biztosítását szolgálja, és a gyermek semmiképpen nem kerülhet hátrányos helyzetbe azért, hogy a munkáltató a törvényben előírt kötelezettséget elmulasztotta. Ezért az ez okból a munkáltató felé érvényesített és a bíróság által marasztalást tartalmazó határozat előzetesen végrehajthatónak minősül (PK 199.).

Ha a gyermektartásdíj fizetésére bírói ítélettel kötelezett munkavállalónak a munkáltatója a letiltó határozatnak nem tett eleget, akkor a Vht. 79. § (1) bekezdése alapján ellene irányuló per a Pp. 34. § (1) bekezdése alapján a jogosult lakóhelye szerint illetékes bíróság előtt is megindítható. Ugyanez a szabály irányadó a munkáltató ellen a Vht. 78. és 59. §-ai alapján indított per esetén is (PK 137.).

A nagyszülők természetbeni juttatásai nem csökkentik a munkáltató készfizető kezességének terjedelmét (BH1999. 262.): a bíróság jogerős ítéletével kötelezte az alperest, hogy a Vht. 79. § (1) bekezdésén alapuló készfizető kezesi felelősség jogcímén fizessen meg a felperesnek egy meghatározott összeget a tartásra kötelezett dolgozójától levonni elmulasztott tartásdíj fejében.

A megállapított tényállás szerint a felperes és volt férje házasságából két gyermek született. A házasságot a bíróság felbontotta. A bontóperben a házaspár egyezsége kötötték, mely szerint a gyermekek a felperes gondozásában maradtak, a férj pedig kötelezettséget vállalt arra, hogy gyermekei tartására megfizeti a főállásban elért jövedelméből bérköltség terhére kifizetett juttatásai 20-20%-át, legalább azonban gyermekekenként havi 2650 forintot, ezenfelül pedig az érdekeltségi alap terhére kifizetett valamennyi jövedelme 20-20%-át annak esedékességekor. A bíróság a fenti egyezséget végzésével jóváhagyta, majd a felperes kérelmére a tartásdíj végrehajtása érdekében letiltó végzést bocsátott ki az adós munkáltatójával szemben.

A tartásra kötelezett személy az alperesi kft. résztulajdonosa, egyben munkaszerződés alapján ügyvezető igazgatója. Az alperes a letiltás kézhezvételétől kezdődően egy meghatározott összeget levont a dolgozója munkabéréből, és ezt az összeget utalta át a felperes részére gyermektartásdíj címén.

A kötelezett által elért, a gyermektartásdíj alapjának tekintendő valós nettó jövedelem megállapítása érdekében a bíróság igazságügyi könyvszakértői bizonyítást rendelt el. A szakértő megállapította, hogy a taggyűlési határozatokban szereplő bér- és kereseti adatok érvényesítés esetén a tartásra kötelezett által a vizsgált időszakban elért nettó jövedelem jelentősen meghaladta azt a jövedelmet, ami alapján a volt házastárs a tartásdíjat megfizette.

A Vht. 24. § (2) bekezdése értelmében elsődlegesen az adós munkáltatóját terheli az a kötelezettség, hogy az adós munkabéréből a bíróság határozata szerint megállapított tartásdíj összegét kiszámítsa, levonja és átutalja a jogosultnak. Ennek a kötelezettségnek az elmulasztása esetén áll be a Vht. 79. § (1) bekezdése szerinti jogkövetkezmény, a munkáltató készfizető kezesi felelőssége. A kezesi felelősség mértékét a Ptk. 273. §-ának megfelelő alkalmazása szerint csak az egyenes adós teljesítése csökkentheti, tehát az, ha a tartásra kötelezett személy a le nem vont tartásdíjat vagy annak egy részét a jogosult részére önként teljesíti. A Csjt. 69/A. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a különélő szülő a tartást elsősorban pénzben szolgáltatja, az ettől való eltérésre csak kivételesen, például a tartásra egy sorban köteles szülők ilyen tartalmú megállapodása esetén van lehetőség.

A fentiekből következik, hogy a nagyszülő alkalmi, természetbeni juttatásait a tartásdíj teljesítéseként nem lehet elfogadni. A munkáltató a jogi személyiséggel rendelkező kft., a per alperese, amely a kezesi felelőssége alapján a tulajdonosoktól függetlenül egész vagyonával felel a tartozásért. A perbeli gyermekek nagyszülőjét tartási kötelezettség nem terhelte, ezért semmiféle jogi alapja nincs annak, hogy az általa természetben nyújtott juttatásokat utóbb a tartásra kötelezett szülő pénzbeni teljesítése helyett, annak jogcímén a munkáltatót terhelő készfizető kezesi felelősség mérséklése körében a bíróság elszámolja. E juttatások nem tartásdíjnak, hanem - azok természeténél fogva - a nagyszülő részéről az unokák számára nyújtott ajándéknak minősülnek.

A készfizető kezessége a munkáltatónak járulékos jellegű, ezt támasztja alá a BH1981. 142. is: a felperes gyermekei után az alperes munkavállalójának gyermektartásdíj-fizetési kötelezettségét a bíróság a munkavállaló munkabérének és egyéb járandóságának gyermekekenkénti 10%-ában, de legalább havi 255 forintban állapította meg. A bíróság által megítélt gyermektartásdíjat az alperes közvetlen letiltás alapján vonja le a munkabéréből.

A felperes fizetési meghagyás kibocsátását kérte az alperes ellen, mert álláspontja szerint az alperes az ítéletben foglalt letiltásnak nem tett megfelelően eleget, így tartozik neki.

Az alperes ellentmondásában előadta, hogy a felperes csak júniusban fordult panasszal a vállalatához, addig a levonásokat nem kifogásolta, ezért a vállalat joggal lehetett abban a meggyőződésben, hogy a levonás helyesen történik. Minthogy azonban tartásdíjat a jogszabály szerint visszamenőlegesen csak hat hónapra lehet érvényesíteni, az ő felelőssége is legfeljebb a felperes panaszát megelőző hat hónapra visszamenően állapítható meg.

A peres felek a tárgyaláson egyezséget kötöttek.

A bíróság az egyezséget jóváhagyta, és az erre vonatkozó végzése fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett.

A jogerős végzés ellen törvényességi óvást emeltek, tekintettel arra, hogy az adós munkabérének (egyéb járandóságának) letiltása esetén a foglalás (letiltás) kiterjed azokra a járandóságokra, amelyek a munkavállalót a munkáltatójával szemben megilletik. A Vht. 58. § (1) bekezdése szerint a munkabérre vezetett végrehajtásra vonatkozó kötelezettség elmulasztása esetén a munkáltató - a le nem vont összeg erejéig - készfizető kezesként felel a végrehajtást kérőnek. Eszerint a végrehajtást kérő részéről a munkáltató ellen a készfizető kezesi felelősség alapján támasztható igény nem önálló, hanem járulékos jellegű követelés, amelyre alkalmazni kell a Ptk.-nak a kezességre vonatkozó szabályait (Ptk. 273. §). Ehhez képest a felelős munkáltató kötelezettsége ahhoz a kötelezettséghez igazodik, amelyért készfizető kezesként helyt kell állnia, vagyis a végrehajtási eljárás adósának a végrehajtást kérővel szemben fennálló kötelezettségéhez. A letiltás folytán ugyanis a munkáltató a Vht. szabályainak keretei között olyan összeget köteles levonni az adós munkabéréből (egyéb járandóságából), amennyi az adósnak a végrehajtást kérővel szemben fennálló és végrehajtás útján érvényesített tartozása teljes kielégítéséhez szükséges.

A munkáltató felelősségének járulékos természetére tekintettel az elévülés kezdetének, illetve megszakadásának kérdését is a végrehajtást kérő és az adós egymás közti jogviszonya alapján kell vizsgálni.

A felperesnek az adóssal szemben végrehajtási úton érvényesített követelése a munkabér letiltásának időpontja előtt még nem évült el, az adós munkabérének letiltása pedig a végrehajtási úton érvényesített követelés elévülését megszakította [Vht. 48. § (4) bek.]. A felperes tehát a letiltás kézbesítésétől újra kezdődő elévülési időn belül lépett fel keresetével az alperes ellen.

Ilyen körülmények között viszont az egyezség egyrészt a jogszabályba ütközik, másrészt a felperes méltányos érdekeit sérti.

A bíróságnak ezért a Pp. 148. § (2) bekezdése értelmében az egyezség jóváhagyását meg kellett volna tagadnia és az eljárást folytatnia kellett volna.

(2) Ha a munkabérre vezetett végrehajtásra vonatkozó kötelezést a munkáltató alkalmazottja szándékosan szegte meg, és a munkáltatótól a le nem vont összeget nem lehetett behajtani, a be nem hajtott összeg erejéig az alkalmazott készfizető kezesként felel a végrehajtást kérőnek.

Az alkalmazottért fennálló felelősség általános szabályai

Az alkalmazottért fennálló felelősség szabályait a Ptk. rendelkezéseiben találjuk meg: a Ptk. 348. §-a a más személy által okozott kárért való felelősség egyik esetét, a munkáltatónak alkalmazottja által okozott kárért való kártérítési felelősségét szabályozza. E szabály tehát kizárólag azt az esetet fedi le, amikor az alkalmazott - munkaviszonyával összefüggésben - harmadik személynek okoz kárt. Az alkalmazott és a munkáltató egymásnak okozott kárért fennálló felelősségére a munkajog szabályai irányadók.

A Ptk. 348. §-a alapján az alkalmazott által, munkaviszonyával kapcsolatban okozott kárért a munkáltató köteles helytállni. A munkáltató kártérítési felelősségének megállapításához három feltételnek kell teljesülnie.

1. A károkozó a munkáltató alkalmazottja. Ebben az esetben az alkalmazottat kiterjesztően kell értelmezni, vagyis nem csak a szoros értelemben vett munkaviszony, hanem a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony is megalapozza a felelősséget. Ebben az esetben a bíróságnak azt kell vizsgálni, hogy függetlenül a jogviszony elnevezésétől fennállnak-e a munkaviszonyra jellemző sajátosságok, így az alárendeltség, függőség, személyi lekötöttség, rendszeres és folyamatos tevékenység, illetve munkabér folyósítása.

2. A munkáltató akkor felel, ha az alkalmazott felelőssége is megállapítható lenne a kártérítési felelősség általános szabályai [Ptk. 339. § (1) bek.] alapján. A kimentés bizonyítása a munkáltatót terheli.

3. A károkozás a munkaviszony - vagy egyéb munkavégzésre irányuló jogviszony - körében kifejtett tevékenységgel van összefüggésben. A bírói gyakorlat munkaviszonnyal való kapcsolat fennállását tágan értelmezi, így az alkalmazottért való felelősség szabályainak alkalmazását nem zárja ki az, ha az alkalmazott a munkaköri feladataiba nem tartozó, vagy a munkáltató által kifejezetten tiltott tevékenységgel okoz harmadik személynek kárt. Akkor is megállapítható a munkáltató felelőssége, ha az alkalmazott a munkaviszonyával összefüggésben bűncselekménnyel okoz harmadik személynek kárt. Tekintettel arra, hogy a munkáltató felelősségét megállapító szabály kógens, a fenti feltételek teljesülése esetén a munkáltató felelőssége nem zárható ki. Semmis tehát az olyan megállapodás, amely értelmében az alkalmazott e kártérítési felelősséget magára vállalja.

A Ptk. a fenti szabályokat rendeli alkalmazni a szövetkezet tagja által, tagsági viszonyával összefüggésben okozott kárért való felelősség körében is.

Az alkalmazottért fennálló felelősség speciális szabályai a Vht.-ban

Kiemeli a jogszabály az alkalmazott felelősségét, ezzel enyhítve a munkáltató terheit. Amennyiben ugyanis bizonyíthatóvá válik, hogy a munkáltató valamelyik alkalmazottja (leginkább a munkaügyi tevékenységet végző és ezzel egy időben az átutalásokat intéző munkavállalója) szándékos magatartásával idézi elő a munkáltató

kötelezettségességét, úgy az alkalmazott közvetlen felelősségét állapítja meg, szintén készfizető kezeként a be nem hajtott összeg erejéig.

V. fejezet

VÉGREHAJTÁS PÉNZÜGYI INTÉZMÉNYNÉL KEZELT ÖSSZEGRE

Közös szabályok

Vht. 79/A. § (1) A pénzügyi intézménynél kezelt, az adóst megillető pénzösszeg teljes összegben végrehajtás alá vonható, kivéve a természetes személyt megillető pénzösszegeket, amelyek végrehajtás alá vonása a (2) és (3) bekezdés szerint történik.

Jegyzet: a 79/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 40. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (6) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: **„(1) A pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adóst megillető pénzösszeg teljes összegben végrehajtás alá vonható, kivéve a természetes személyt megillető pénzösszegeket, amelyek végrehajtás alá vonása a (2) és (3) bekezdés szerint történik.”**

A Vht. 79/A. § előtti cím szövege a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (5) bekezdése értelmében: **„Végrehajtás pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre”**; hatályos 2009. szeptember 1-jétől.

A pénzügyi intézménynél kezelt összeg végrehajthatósága

A Vht. - alkalmazva a rangsor elvét - a munkabérből és egyéb járandóságokból történő letiltással egy helyen, azzal egy rangsorban kívánta meghatározni a pénzügyi intézménynél kezelt összegből történő behajtást.

A jogszabály pénzügyi intézménynél kezelt összeget említ, ami arra utal, hogy valamennyi, a Hpt.-ben szereplő, pénzügyi intézményként megjelölt szervezetnél kezelt összegről van szó (például pénzügyi intézetek, hitelintézetek, pénzügyi vállalkozások stb.).

A 2009. évi LXXXV. törvénynek a Vht. e szakaszát érintő - 2009. november 1-jén hatályba lépő - módosítása értelmében már minden esetben, ahol a jogszabály és a kommentár pénzügyi intézményt említ, pénzforgalmi szolgáltatót kell érteni. Pénzforgalmi szolgáltató az a hitelintézet, elektronikus pénzt kibocsátó szakosított hitelintézet, Posta Elszámloló Központot működtető intézmény, pénzforgalmi intézmény, Magyar Nemzeti Bank és kincstár, amely pénzforgalmi szolgáltatási tevékenységet végez.

A pénzügyi intézmények felé az eljáró végrehajtó vagy a bíróság kiállít egy átutalási végzést vagy azonnali beszedési megbízást, melyben megjelöli azt az összeget, amelyet az érintett intézmény köteles átutalni a megjelölt bankszámlaszámra. A gyakorlat az, hogy a végrehajtók valamennyi, az adós lakhelye által érintett pénzügyi intézmény felé kiállítanak és megküldenek egy, a tartozás összegéről szóló beszedési megbízást annak érdekében, hogy a végrehajtás mihamarabb eredménnyel záruljon.

Sajnálatos módon az a tapasztalat, hogy kis mértékben sikeres a végrehajtásnak ez a formája, ugyanis általában azok a személyek (elsősorban magánszemélyek), akik ellen végrehajtás indult, már nem rendelkeznek semminemű pénztartalékkal vagy befektetéssel, vagy ha rendelkeznek is, azt elrejtteni igyekeznek.

A pénzügyi intézmény a végrehajtó vagy a bíróság megkeresésének kézhezvételét követően haladéktalanul köteles az adóst megillető pénzösszegeket zárolni és - amennyiben az adós nem természetes személy - úgy a teljes, a tartozás összegét fedező pénzt a megjelölt bankszámlára átutalni.

(2) A pénzügyi intézménynél kezelt, természetes személyt megillető összegből az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese feletti összeg korlátlanul végrehajtás alá vonható, az ez alatti összegből pedig az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege és az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese közötti rész 50%-a vonható végrehajtás alá.

Jegyzet: a (2) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (6) bekezdése értelmében az alábbi szövegrész lép: **„(2) A pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, természetes személyt megillető összegből az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese feletti összeg korlátlanul végrehajtás alá vonható, az ez alatti összegből pedig az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege és az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese közötti rész 50%-a vonható végrehajtás alá.”**

A végrehajtás alá vonható összeg nagysága

Amennyiben az adós jogi személy, gazdálkodó szervezet vagy egyéb szerv (tehát nem természetes személy), úgy teljes egészében végrehajtás alá lehet vonni azt az összeget, amit a pénzügyi intézmény kezel számára. Más a helyzet akkor, ha az adós természetes személy, ilyenkor a pénzügyi intézmény feladata - és ezzel felelőssége is - jelentősen megnő.

Mindenekelőtt teljesen mentes a végrehajtás alól - a munkabérből történő letiltással egyezően - a rendelkezésre álló pénzösszegnek a mindenkori legkisebb öregségi nyugdíjjal egyező része. Ezt indokolja egyrészt az, hogy ezek az összegek csak arra elegendőek, hogy a létfenntartása az adósnak biztosítva legyen, mindemellett - amennyiben már letiltást foganatosítanak az adós munkabéréből és a fennmaradó összeget utalják a bankszámlájára -, ne terheljék kétszeresen ugyanazt az összeget. Kivételt képeznek azok a követelések, ahol a végrehajtás gyermektartásdíj vagy a szüléssel járó költségek behajtása érdekében zajlik, ezekben az esetekben ugyanis a mindenkori legkisebb öregségi nyugdíj 50%-a is a végrehajtható összegbe tartozik.

A következőkben azt kell megvizsgálni, hogy a levonható pénzösszeg meghaladja-e a legkisebb öregségi nyugdíj négyszeresét, amennyiben igen, úgy a négyszeres összeg feletti részt teljes egészében végrehajtás alá kell vonni és az átutalható összegbe kell sorolni.

A két összeg (legkisebb öregségi nyugdíj és annak négyszerese) közötti résznek az 50%-a lesz végrehajtás alá vonható.

- (3) A pénzügyi intézménynél kezelt, természetes személyt megillető pénzösszegnek mentes a végrehajtás alól az a része, amely megfelel az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének. Ha a végrehajtás gyermektartásdíj vagy szüléssel járó költség behajtására folyik, ennek az összegnek az 50%-a is végrehajtás alá vonható.**

Jegyzet: a (3) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (6) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(3) A pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, természetes személyt megillető pénzösszegnek mentes a végrehajtás alól az a része, amely megfelel az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének. Ha a végrehajtás gyermektartásdíj vagy szüléssel járó költség behajtására folyik, ennek az összegnek az 50%-a is végrehajtás alá vonható.**” Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Végrehajtás alól mentes összeg

A végrehajtás alól teljesen mentes a rendelkezésre álló pénzösszegnek a mindenkori legkisebb öregségi nyugdíjjal egyező része. Ezt indokolja egyrészt az, hogy ezek az összegek csak arra elegendőek, hogy a létfenntartása az adósnak biztosítva legyen, mindemellett - amennyiben már letiltást foganatosítanak az adós munkabéréből és a fennmaradó összeget utalják a bankszámlájára -, ne terheljék kétszeresen ugyanazt az összeget. Kivételt képeznek azok a követelések, ahol a végrehajtás gyermektartásdíj vagy a szüléssel járó költségek behajtása érdekében zajlik, ezekben az esetekben ugyanis a mindenkori legkisebb öregségi nyugdíj 50%-a is a végrehajtható összegbe tartozik. Irreleváns, hogy a számlára milyen jogcímen érkezik az összeg.

Amennyiben a pénzügyi intézmény a fenti szabályoknak megfelelően elvégezte a számítást, úgy a levonható összeget haladéktalanul köteles átutalni a végrehajtó által megjelölt bankszámlaszámra. A számítás helyességéért a felelősség teljes egészében a pénzügyi intézményt terheli.

- (4) E § rendelkezéseit a pénzügyi intézmény által több szerződés alapján kezelt, adóست megillető együttes összegre kell alkalmazni.**

Jegyzet: a (3) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (6) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(4) E § rendelkezéseit a pénzforgalmi szolgáltató által több szerződés alapján kezelt, adóست megillető együttes összegre kell alkalmazni.**” Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A mentesség és korlátozás szabályainak alkalmazási köre

A jogszabály szabályozza azt az esetet is, amikor az adósnak több bankszámlán van elhelyezve a pénze a pénzügyi intézménynél. Ekkor az az előírás, hogy a pénzügyi intézménynek mindenekelőtt összegeznie kell a nála bankszámlán elhelyezett valamennyi összeget és ezt követően - az így megkapott teljes összeg vonatkozásában - kell elvégeznie a számítást. Ez azért fontos, mert nagyobb összeg lesz végrehajtás alá vonható, hiszen a mentes összeg és a korlátozottan levonható összeg csak egyszer vehető figyelembe.

Vht. 79/B. § (1) Ha az átutalási végzésben vagy a végrehajtó által benyújtott azonnali beszedési megbízásban megjelölt bankszámlán kezelt összeg nem, vagy csak részben fedezi a követelés összegét, a pénzügyi intézmény a teljesítést kiterjeszti a további bankszámlaszerződés, illetve betétszerződés vagy takarékbetét-szerződés alapján kezelt, adóst megillető összegekre is, kivéve azokat az összegeket, amelyek végrehajtás alá vonása a 307. § (1) bekezdése szerinti kormányrendelet alapján történik.

Jegyzet: a 79/B. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 40. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (7) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: **„(1) Ha az átutalási végzésben vagy a végrehajtó által benyújtott hatósági átutalási megbízásban megjelölt fizetési számlán kezelt összeg nem, vagy csak részben fedezi a követelés összegét, a pénzforgalmi szolgáltató a teljesítést kiterjeszti a további fizetésiszámla-szerződés, illetve betétszerződés vagy takarékbetét-szerződés alapján kezelt, adóst megillető összegekre is, kivéve azokat az összegeket, amelyek végrehajtás alá vonása a 307. § (1) bekezdése szerinti kormányrendelet alapján történik.”.** Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A végrehajtás kiterjesztése az adós befektetéseire

Amennyiben a pénzügyi intézmény a nála vezetett bankszámláról nem, vagy nem teljes egészében tudja a végrehajtó megkeresésében megjelölt összeget levonni, azonban más befektetéssel is rendelkezik nála az adós, úgy a végrehajtást ki kell terjeszteni ezekre a befektetésekre is.

A 2009. évi LXXXV. törvény 2009. november 1-jétől hatályba lépő e módosító rendelkezése értelmében már minden esetben, ahol a jogszabály és a kommentár azonnali beszedési megbízást említ, hatósági átutalási megbízást kell érteni. Ettől az időponttól kezdődően a bírósági végrehajtási eljárásban, valamint a közigazgatási végrehajtási és adó-végrehajtási eljárásban a pénzkövetelést a hatósági átutalási megbízás adására vagy átutalási végzés meghozatalára jogosult erre irányuló kezdeményezésére hatósági átutalással vagy a hatósági végzésben foglaltak szerint kell teljesíteni. A hatósági átutalás esetén a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója a fizető fél fizetési számlája terhére meghatározott pénzüsszeget utal át a hatósági átutalás megbízás adója által meghatározott fizetési számlára. Hatósági átutalási megbízás adására jogosult a hatósági átutalást saját pénzforgalmi szolgáltatóján keresztül is kezdeményezheti, amely köteles azt továbbítani az adós pénzforgalmi szolgáltatójának. A hatósági átutalás és az átutalási végzés alapján történő átutalás esetén a fizető fél nem gyakorolhatja a helyesbítéshez való jogot. A hatósági átutalási megbízás átvételét sem a fizető fél, sem a hatósági átutalás kezdeményezésére jogosult pénzforgalmi szolgáltatója nem tagadhatja meg.

Fentiekén túlmenően ugyanez a jogszabály vezeti be a bankszámlaszerződés helyett a fizetésiszámla-szerződés fogalmát is. A fizetési számlaszerződésre a Ptk.-ban foglalt bankszámlaszerződésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy a hitelintézetnek nem minősülő pénzforgalmi szolgáltató a fizetési számlára befolyó pénzeszközöket nem használhatja.

A Vht. azonban nem akarja jelentős és indokolatlan mértékben elvonni az adós befektetéseit, ezért a jogszabály pontosan meghatározza azt, hogy milyen befektetéseket és milyen sorrendben lehet végrehajtás alá vonni.

(2) A pénzügyi intézmény az (1) bekezdésben meghatározott kiterjesztést az alábbi sorrend szerint végzi el:

a) pénzforgalmi számlán kezelt összeg, ha az nem tartozik a b) pont hatálya alá,

b) a pénzforgalmi számlán betétszerződés alapján kezelt összeg,

c) a Ptk. 529. §-ában meghatározott bankszámlaszerződés alapján kezelt összeg, ha az nem tartozik az a) pont hatálya alá,

d) a Ptk. 530. §-ában meghatározott betétszerződés alapján elhelyezett összeg, ha azt a pénzügyi intézmény a bankszámlaszerződés szabályainak megfelelően kezeli,

e) a Ptk. 533. §-ában meghatározott takarékbetét-szerződés alapján elhelyezett összeg, ha azt a pénzügyi intézmény a bankszámlaszerződés szabályainak megfelelően kezeli.

Jegyzet: a (2) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (8) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép:

„(2) A pénzforgalmi szolgáltató az (1) bekezdésben meghatározott kiterjesztést az alábbi sorrend szerint végzi el:

a) a pénzforgalmi számlán kezelt összeg, ha az nem tartozik a b) pont hatálya alá,

b) a pénzforgalmi számlán betétszerződés alapján kezelt összeg,

c) a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvényben meghatározott fizetésiszámla-szerződés alapján kezelt összeg, ha az nem tartozik az a) pont hatálya alá,

d) a Polgári Törvénykönyvben meghatározott betétszerződés alapján elhelyezett összeg, ha azt a hitelintézet a fizetésiszámla-szerződés szabályainak megfelelően kezeli,

e) a Polgári Törvénykönyvben meghatározott takarékbetét-szerződés alapján elhelyezett összeg, ha azt a hitelintézet a fizetésiszámla-szerződés szabályainak megfelelően kezeli.”.

Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A befektetésből foganatosított végrehajtás sorrendje

A sorrend az alábbi:

- elsődlegesen az adós összes, forintban kezelt pénzösszegeire kell elvégezni a levonást;
- ezt követik a külföldi pénznemben kezelt összegek;
- először a forintban, majd a külföldi pénznemben kezelt pénzforgalmi bankszámla;
- forintban, külföldi pénznemben kezelt, pénzforgalmi számlán lekötött betét;
- forintban, külföldi pénznemben kezelt egyéb bankszámla;
- forintban, külföldi pénznemben kezelt különböző betétek;
- forintban, külföldi pénznemben kezelt takarékbetét-szerződés alapján elhelyezett összeg (ha azt számlaszerűen kezelik, egyéb esetekben a takarékbetétek végrehajthatóságáról külön kormányrendelet rendelkezik).

A 2009. évi LXXXV. törvény 2009. november 1-jétől hatályba lépő e módosító rendelkezése értelmében a sorrend meghatározásában változás történik, a lekötött betét után a sorrend az alábbi:

- forintban, külföldi pénznemben a 2009. évi LXXXV. törvényben meghatározott fizetésiszámla-szerződés alapján kezelt összeg;
- a Ptk.-ban meghatározott betétszerződés alapján forintban, külföldi pénznemben elhelyezett összeg;
- a Ptk.-ban meghatározott takarékbetét-szerződés alapján forintban, külföldi pénznemben elhelyezett összeg (ha azt fizetésiszámla-szerződésnek megfelelően kezelik).

(3) A (2) bekezdés a)-e) pontjaiban meghatározott sorrendet először az adós rendelkezése alatt álló összes, forintban kezelt, azt követően pedig az összes, külföldi pénznemben kezelt összegre kell alkalmazni.

Valuta végrehajtása

Minden esetben azonban elsőként a forintban kezelt összeget kell végrehajtás alá vonni, amennyiben ez nem elegendő, csak akkor kerülhet sor a külföldi pénznemben történt befektetés elvonására.

(4) A (2) bekezdés ugyanazon pontjában szereplőösszegek közül előbb az alacsonyabb kamatozású betétösszegeket, majd ezt követően a magasabb kamatozású betétösszegeket, az azonos kamatozású betétösszegek közül előbb a korábban lekötött betétösszegeket, majd ezt követően a később lekötött betétösszegeket kell végrehajtás alá vonni.

Kamatozás szerint megállapított sorrend

További kötelezettséget is előír a jogszabály azzal, hogy a sorrendileg egy helyen szereplő betétösszegeknél mindig először azokból kell teljesíteni a levonást, amelyik alacsonyabb kamatozású, amennyiben pedig azonos a kamatozásuk, úgy abból, amelyiknek a futamideje korábban kezdődött.

(5) A végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezését az abban foglalt pénznemtől függetlenül forintban kell teljesíteni a pénzügyi intézmény által jegyzett - a teljesítés napján érvényes - devizavételi árfolyam figyelembevételével.

Jegyzet: az (5) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „(5) A végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezését az abban foglalt pénznemtől függetlenül forintban kell teljesíteni a pénzforgalmi szolgáltató által jegyzett - a teljesítés napján érvényes - devizavételi árfolyam figyelembevételével.”.

Deviza végrehajtása esetén annak átutalása

A végrehajtás során azonban - függetlenül attól, hogy külföldi pénznemben történt a lekötés - csak és kizárólag forintban lehet teljesíteni a kötelezettséget, ezért a pénzügyi intézmény a megjelölt tartozás átutalása előtt köteles az

általája jegyzett, a teljesítés napján érvényes devizavételi árfolyam szerint megállapítani az utalandó összeget és teljesíteni az átutalást.

Vht. 79/C. § (1) A pénzügyi intézménynél több számlatulajdonos tulajdonában álló számlán kezelt pénzügyi összeg bármelyik számlatulajdonossal szemben fennálló követelés fejében teljes összegben végrehajtás alá vonható, a 79/A. § rendelkezéseit ebben az esetben is alkalmazni kell.

Jegyzet: a 79/C. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 40. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) A pénzforgalmi szolgáltatónál több számlatulajdonos tulajdonában álló számlán kezelt pénzügyi összeg bármelyik számlatulajdonossal szemben fennálló követelés fejében teljes összegben végrehajtás alá vonható, a 79/A. § rendelkezéseit ebben az esetben is alkalmazni kell.**”.

Több számlatulajdonos esetén a végrehajtás fogatosítása

A pénzügyi intézményeket terhelő feladatokat nem kívánta tovább tetézni a jogalkotó, hogy feladatává tette volna eldönteni, hogy egy esetlegesen közös néven - több számlatulajdonos által - vezetett bankszámla esetén kinek milyen összeg képezi a tulajdonát, ezért a Vht. úgy rendelkezik, hogy amennyiben a bankszámlának több tulajdonosa is van, úgy a végrehajtás menete nem változik, a teljes összeg vonatkozásában kell a számítás elvégzését a pénzügyi intézménynek.

(2) A végrehajtó a számla megterheléséről - a pénzügyi intézmény által közölt értesítési cím alapján - köteles haladéktalanul értesíteni a nem adós számlatulajdonost.

Jegyzet: a (2) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(2) A végrehajtó a számla megterheléséről - a pénzforgalmi szolgáltató által közölt értesítési cím alapján - köteles haladéktalanul értesíteni a nem adós számlatulajdonost.**”.

A végrehajtó értesítési kötelezettsége

A kötelezettsége annyi, hogy a bankszámla végrehajtással nem érintett tulajdonosát le kell jelentenie az eljáró végrehajtó felé, aki köteles a pénzügyi intézmény által megjelölt értesítési címen jelezni a másik számlatulajdonos felé, hogy a közös néven lévő bankszámlát megterhelte. A Hpt. annak érdekében, hogy a pénzügyi intézmény ne járjon el jogellenesen, kiemelte a banktitok köréből a végrehajtó tájékoztatását, így erre a pénzügyi intézménynek jogszabályi felhatalmazása van.

Ezzel a pénzügyi intézmény kötelezettsége és felelőssége megszűnik a nem adós számlatulajdonos irányában.

(3) A nem adós számlatulajdonos a végrehajtást kérő ellen az igényperre vonatkozó szabályok szerint pert indíthat a végrehajtást fogatosító hatóság rendelkezése alapján a számláról leemelt, őt illető pénzügyi összegek visszafizetése iránt.

Végrehajtási igényper lehetősége

Amennyiben a nem adós számlatulajdonos nem ért egyet a bankszámláról leemelt, őt illető pénzügyi összeg végrehajtásával, úgy az igényperre vonatkozó szabályok szerint pert indíthat a végrehajtást kérő ellen a kizárólag őt megillető pénzügyi összegek visszafizetése érdekében. A Pp. ugyanis szabályozza, hogy aki a lefoglalt vagyontárgyra tulajdonjoga vagy más olyan joga alapján tart igényt, amely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadálya, a vagyontárgynak a foglalás alóli feloldása iránt végrehajtási igényper indíthat a végrehajtást kérő ellen. Ebben az esetben természetesen nincs szó sem értékesítésről, sem foglalás alóli feloldásról, így az igény az összeg visszafizetésére irányulhat kizárólag.

A végrehajtási igényper szabályai

Az igényper felperese az igénylő, általában az adóson, illetve minden esetben a végrehajtást kérőn kívül álló harmadik személy, aki azt állítja, hogy a lefoglalt vagyontárgyra tulajdonjoga vagy más olyan joga alapján tart igényt, amely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadálya.

Kivételes esetekben az adós is jogosult igényper indítására. Erre abban az esetben kerülhet sor, ha az adós meghatározott vagyontárgyakkal felel a követelés kielégítéséért. Az adós azonban olyan esetben nem jogosult a perindításra, ha a harmadik személy tulajdonában álló ingóságot, bérleti jog vagy használati jog, haszonélvezeti jog,

illetve bármilyen kötelmi jogcím alapján tartja birtokában. Ilyen esetben az adósnak a foglalásról értesítenie kell a vagyontárgy tulajdonosát és a perindítás joga a tulajdonost illeti meg.

Az igénylő harmadik személy lehet a lefoglalt vagyontárgy tulajdonosa, de lehet, hogy a lefoglalt vagyontárgyon bérleti joga, használati joga vagy haszonélvezeti joga van. A haszonélvező azonban ingatlanigénypert nem indíthat [Pp. 371. § (3) bek.].

Az igénypert a végrehajtást kérő ellen kell indítani. Az adós ellen is meg kell indítani a pert, ha olyan vagyontárgyat foglaltak le, amely az igénylő és az adós közös tulajdonában áll. A házastárs ilyen alapon csak akkor indíthat pert, ha a végrehajtást kérő követeléséért kizárólag a másik házastárs felelős.

Az adóhatóság, avagy a társadalombiztosítási szerv az igényper alperese, ha a végrehajtást az adóhatóság vagy a társadalombiztosítási szerv rendelte el. Az ilyen igényperben vizsgálni kell az adóhatóság, illetve a társadalombiztosítási szerv perbeli jogképességét. Csak a jogszabály kifejezett rendelkezése esetén perelhető olyan szerv, amelynek a jogszabály értelmében nincs jogképessége (például közigazgatási határozatok felülvizsgálata iránti perek, sajtóhelyreigazítási perek). Ebből az következik, ha a végrehajtást olyan szerv rendelte el, amelynek nincs jogképessége, a felettes szervét kell alperesként perelni, amely jogképes.

A felperes perbeli legitimációja hiányában a keresetlevél idézés kibocsátása nélkül való elutasítására csak akkor kerülhet sor, ha a keresetlevél adataiból aggálytalanul megállapítható, hogy az igénypert nem a Pp.-ben erre feljogosított személy indította. Az esetek túlnyomó többségében azonban csak a kereset érdemi vizsgálata kapcsán állapítható meg, hogy a felperesnek van-e kereshetőségi joga. Ilyen esetekben tehát a keresetet érdemben kell elbírálni és a kereshetőségi jog hiányában a kereseti kérelmet ítélettel kell elutasítani.

A felperesnek a keresetlevelében pontosan meg kell jelölnie, hogy a végrehajtó által lefoglalt vagyontárgyak közül melyik az, amelynek a feloldását kéri tulajdonjoga vagy más olyan joga alapján, amely az értékesítésnek akadálya. Meg kell jelölnie konkrétan, hogy milyen jogra alapítja a foglalás alóli feloldás iránti igényét. A kérelmet a vagyontárgy foglalás alóli feloldása iránt kell előterjeszteni. A haszonélvezeti jog alapján indított igényperben a haszonélvező nem kérheti a vagyontárgy foglalás alóli feloldását, csak annak megállapítását, hogy a vagyontárgyat a haszonélvezeti jog megszűnése után lehet értékesíteni [Pp. 377. § (3) bek.].

Az igényperre speciális rendelkezést tartalmaz a Pp. 24. § (2) bekezdés f) pontja. Eszerint jelentősége van annak, hogy mekkora a követelés összege, illetve a foglalás alól feloldani kért vagyontárgyaknak a végrehajtó által megállapított becsértéke. A két érték közül az alacsonyabb érték lesz a pertárgyérték.

Az igényperben nem érvényesül a Pp. 25. § (4) bekezdésében foglalt szabály, tehát a pertárgyértékbe beszámít a fő követelés és annak az igénykereset előterjesztésének idejéig lejárt valamennyi járuléka (kamat, költség).

Ha a felperes a végrehajtó által megállapított becsértéket vitatja, szakértő becsüs kirendelését kérheti - a foglalástól számított 8 napon belül - becsérték megállapítása végett.

A Pp. 373. §-a értelmében az igényper lefolytatása helyi bírósági hatáskörbe tartozik.

A felperesnek meg kell jelölnie azt is, hogy a foglalást melyik végrehajtó, milyen számon eszközölte, mikor, illetve hol történt a foglalás. A bíróság illetékességének megállapításához szükséges a foglalás helyét megjelölni. A foglalás idejének abból a szempontból van jelentősége, hogy az igényper hatályú-e [Pp. 376. § (1)-(2) bek.]. A keresetlevelében meg kell jelölni a bizonyítékokat is. Az okirati bizonyítékot csatolni kell a keresetleveléhez. A vagyontárgy azonosításához szükséges adatokat is meg kell jelölnie a felperesnek.

Az igényperben a keresetlevelet kézbesíteni lehet annak a személynek, aki a végrehajtást kérőt a végrehajtás alapjául szolgáló perben meghatalmazottként képviselte [Pp. 70. § (2) bek.]. Igényperben helye lehet beavatkozásnak az általános szabályok szerint.

Az igénylő (a felperes) igazolással nem élhet a végrehajtási igényperben a Pp. 106. § (3) bekezdése értelmében. Az alperes azonban az igényperben az általános szabályok szerint terjeszthet elő igazolási kérelmet.

Az igényperben hozott ítélet ellen - a per fő tárgya tekintetében - perújításnak nincs helye [Pp. 260. § (4) bek.]. Igényperben is helye lehet az eljárás szünetelésének.

Az igényperben - az esetek túlnyomó többségében - a végrehajtási iratokat nem kell a bíróságnak beszereznie a végrehajtótól. A végrehajtónak az adós ellen folytatnia kell a végrehajtást, mert a felfüggesztés, vagy a halasztó hatályú igényper csak a feloldani kért vagyontárgyak tekintetében akasztja meg azt. Ha a döntés szempontjából jelentős nyilatkozatot tesz az adós vagy az igénylő a végrehajtási eljárásban, a végrehajtást kérő a végrehajtótól kérhet másolatot az okiratról, s a végrehajtást kérő azt csatolhatja a bírósági iratokhoz. Ha a bíróság az eredeti okirat csatolását tartja szükségesnek [Pp. 191. § (1) bek.], és beszerzi az iratokat a végrehajtótól, a végrehajtó akkor jár el helyesen, ha az iratokról másolatot tart magánál, és az adóssal szemben folytatja a végrehajtást.

Előfordulhat, hogy a végrehajtó olyan vagyontárgyakat foglal le, amelyek a Vht. 89-96. §-ai szerint mentesek a végrehajtás alól. Ebben az esetben az adós vagy a harmadik személy végrehajtási kifogással élhet a végrehajtást foganatosító bíróság előtt a Vht. 217. §-a értelmében. A végrehajtási kifogás nem illetékköteles beadvány, az eljárás egyszerűbb, gyorsabb és költségkímélőbb igényérvényesítési mód, mint az igényper.

Az igényperben különös jelentősége van a Pp. 164. § (1) bekezdésének, mert a per eldöntéséhez szükséges tényeket minden esetben a felperesnek kell bizonyítania. Így például nem érvényesül a házastársi közös vagyon védelme sem.

A Pp. 164. § (2) bekezdése szerint a bíróság bizonyítást hivatalból akkor rendelhet el, ha a törvény megengedi. Külön rendelkezés hiányában a bíróság az igényperben hivatalból nem rendelhet el bizonyítást.

Ha a foglalásnál kétségtelenül nem állapítható meg, hogy a vagyontárgyat nem lehet végrehajtás alá vonni, valószínűsíteni kell az adós tulajdonjogát. Amennyiben olyan vagyontárgyat foglalnak le az adós tartozása fejében, amelyet az adós tulajdonjog-fenntartással vásárolt meg az eladótól, a Ptk. 368. § (2) bekezdése értelmében a vevő a tulajdonjog-fenntartás hatályossága idején a dolgot nem idegenítheti el és nem terhelheti meg. E szabályból az következik, hogy az eladó a tulajdonjog-fenntartásra hivatkozással igénypert indíthat. Figyelembe kell venni azonban azt a szabályt is, hogy az elidegenítési és terhelési tilalom nem érinti a harmadik személy jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzett jogát. A harmadik személy, aki ily módon megszerezte a vagyontárgy tulajdonjogát az adóstól, pert indíthat az adóssal szemben.

Az igényper tárgya lehet ingóság, követelés, jog, pénz, ingatlan is (kivéve a haszonélvező által indított igénypert).

Alaptalan a perindítás abban az esetben, ha olyan személy indít igénypert, aki az adóssal egy sorban felel a végrehajtandó tartozásért.

Abban az esetben, ha a végrehajtási eljárásban a lefoglalt vagyontárgyat már értékesítették és a vételárat a végrehajtást kérő részére kifizették, igényper már nem indítható, illetve a megindított igényperben nem hozható olyan ítélet, amelyben a végrehajtást kérőt köteleznék a bíróság arra, hogy az általa átvett vételárat a felperesnek fizesse ki. Ebben az esetben a végrehajtást kérő jogszerűen jutott követelésének kielégítéséhez, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint sem felel az igénylő követeléséért. Az igénylőnek az a lehetősége marad, hogy az adóstól követeljen kártérítést arra való hivatkozással, hogy az adós tartozásának a rendezése az ő vagyontárgyából történt.

A tulajdonostárs e szakasz alapján csak akkor jogosult a perindításra, ha olyan vagyontárgyat foglaltak le, amelyen az adós tulajdoni hányaddal nem rendelkezik. Amennyiben olyan vagyontárgyat foglaltak le, amelynek részben az adós is tulajdonosa, a Pp. 381. §-a szerinti igényper-indításnak van helye, azaz az ilyen tárgyú perben valamennyi tulajdonostársnak perben kell állnia, míg a Pp. 372. § (1) bekezdése szerinti igényperben elegendő, ha csak egy tulajdonostárs indít pert. Ez esetben a tulajdonostárs nem csak az őt megillető tulajdoni hányadra kérheti a foglalás alóli feloldást, hanem a teljes vagyontárgyra vonatkozóan.

Kötelező perben állást ír elő a jogszabályhely. Ez azt jelenti, hogy ha a felperes a keresetlevélben nem jelöli meg alperesként mindegyik végrehajtást kérőt és ezt a bíróság felhívása ellenére sem pótolja, a bíróság a keresetlevelet elutasítja a Pp. 130. § (1) bekezdésének g) pontja értelmében.

A per lefolytatása a helyi bíróság hatáskörébe tartozik. A rendelkezés megfogalmazásából egyértelműen ez következik. A Pp. 23. § (1) bekezdésének a) pontja nem alkalmazható akkor sem, ha a foglalás alól feloldani kért vagyontárgy értéke a 10 millió forintot meghaladja, mert az igényper nem minősül vagyoni jogi pernek. Ha a végrehajtási foglalás több helyi bíróság területén történt, a végrehajtási igényperre mindegyik helyi bíróság azoknak az ingóknak a tekintetében lesz illetékes, amelyeket az ő területén foglaltak le. E szabály érvényesül az adóbehajtási, illetve a társadalombiztosítási tartozás behajtása iránti eljárás során indított igényperre is.

Ha a végrehajtó az adósnak harmadik személynél levő követelését lefoglalta, ez a foglalás megalapozza az igényperre a kizárólagos illetékességet.

Az igényperben eljáró bíróság az ügyben a végrehajtást felfüggesztheti. A végrehajtás felfüggesztéséről nem kell határozni abban az esetben, ha halasztó hatályú igénypert indítottak. Ebből az következik, hogy a nem halasztó hatályú igényperben merülhet fel a végrehajtás felfüggesztésével kapcsolatos kérdés vizsgálata. A felfüggesztés csak az igényelt vagyontárgyakra terjedhet ki.

Ígényperben nincs helye viszontkeresetnek. E jogszabályhely kifejezetten tiltja a viszontkereset indítását az igényperben. A jogalkotónak e szabályozással az eljárás gyorsítása volt a célja.

Halasztó hatályú igényperrel van szó:

- ha az ingóság foglalásától számított 8 napon belül indítanak igénypert;
- ha a földhivatalnak az ingatlanra vonatkozóan a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozatát a végrehajtó részére kézbesítik, s ettől az időponttól számított 8 napon belül indítanak igénypert;
- ha meghatározott ingóság kiadása iránti végrehajtási eljárásban a végrehajtó a végrehajtást kérő részére a meghatározott ingóságot átadja, olyan időpontban nyújtják be a bírósághoz a keresetlevelet, hogy az ingóság átadásától számított 15 napon belül a bíróságtól értesítést kapjon a végrehajtást kérő az igényperrel.

A halasztó hatályú igényper esetén a bíróság újabb intézkedéséig a foglalás alól feloldani kért vagyontárgyak tekintetében a végrehajtó további végrehajtási cselekményeket nem végezhet. A Vht. 115. § (2) bekezdése értelmében a végrehajtó az igényelt vagyontárgy értékesítése iránt az igényper jogerős befejezése után intézkedhet,

kivéve, ha a bíróság a lefoglalt vagyontárgyat feloldja a foglalás alól. A Vht. 139. § (2) bekezdése ugyanilyen tartalmú rendelkezést ír elő az ingatlan értékesítésére vonatkozóan. A Vht. 178. § (2) bekezdése a végrehajtást kérő számára ír elő kötelezettséget oly módon, hogyha a meghatározott ingóság átadásától számított 15 napon belül igényperről kap értesítést a bíróságtól, abban az esetben a per befejezéséig gondosan meg kell őriznie az ingóságot. A 8 napos határidő lejártá után benyújtott keresetlevelet nem lehet idézés kibocsátása nélkül elutasítani a Pp. 130. § (1) bekezdésének h) pontja alapján, mert az itt szabályozott határidő nem keresetindítási határidő.

Abban az esetben, ha a felperes kétséget kizáró módon igazolja, hogy a lefoglalt vagyontárgy a tulajdonában áll, vagy más olyan joga van a vagyontárgyon, amely az értékesítésnek akadálya, a bíróság a vagyontárgyat feloldja a foglalás alól. Amennyiben a végrehajtó az értékesítést megelőzően nem értesül arról, hogy halasztó hatályú igényper indítottak, illetve eddig az időpontig a végrehajtást az igénykereset alapján nem függesztették fel, s az értékesítésből befolyó vételár még nem nyert kiutalást a végrehajtást kérő részére az ítélet meghozataláig, a bíróságnak akként kell rendelkeznie, hogy a végrehajtó a vagyontárgy értékesítéséből befolyó vételárat utalja ki a felperesnek.

Abban az esetben, ha a bíróság a haszonélvező által indított igényperben a keresetnek helyt ad, a vagyontárgyat nem oldhatja fel a foglalás alól, hanem akként kell rendelkeznie, hogy a vagyontárgy csak a haszonélvezeti jog megszűnése után értékesíthető. Ingatlan esetén ez a kérdés nem merül fel, miután a Pp. 371. § (3) bekezdése értelmében ingatlanigényper a haszonélvező nem indíthat.

Az, hogy a végrehajtást kérő jelen volt-e a foglalásnál, egyértelműen megállapítható a foglalási jegyzőkönyvből. Azt viszont, hogy rosszhiszemű magatartást tanúsított-e, a körülmények gondos mérlegelésével kell megállapítani. Amennyiben az igényperben lefolytatott bizonyítási eljárás alapján megállapítható, hogy a végrehajtást kérő tudott arról a foglaláskor, hogy a lefoglalt vagyontárgy a felperes tulajdona, nem pedig az adósé, és ezt a foglaláskor elhallgatta, módot ad a perköltségben való marasztalására.

Ugyanabból a tényalpból származó, ugyanazon jog iránt, ugyanazok a felek, illetve azok jogutódai egymás ellen új keresetet nem indíthatnak vagy az ítéletben már elbírált jogot egymással szemben nem tehetik vitássá. Az igényperben hozott ítélet anyagi jogereje kiterjed valamennyi perben álló személyre, azonban nem terjed ki a perben nem állott adósra. Az igényperben hozott ítélettel az igénylő felperes és a perben nem állott adós jogviszonya, illetve a végrehajtást kérő és az adós jogviszonya nem lett elbíráva. Tehát abban az esetben, hogyha közöttük bármilyen vita keletkezik, jogukat egymás ellen külön perben érvényesíthetik; azonban az adós igényperben tett nyilatkozatai bizonyítékként felhasználhatók.

Az igényperben hozott jogerős határozatot a földhivatal részére is kézbesíteni kell. A végrehajtási eljárásban a végrehajtónak a jogerős ítélet rendelkezéseinek figyelembevételével kell a további végrehajtási cselekményeket végeznie. Amennyiben a bíróság a felperes keresetét egészben vagy részben elutasítja, az elutasítással érintett vagyontárgyak tekintetében rendelkeznie kell a végrehajtás felfüggesztésének a megszüntetéséről, annak érdekében, hogy a végrehajtó a további végrehajtási cselekményeket a lefoglalt vagyontárggyal kapcsolatban megtehesse, így például intézkedhessen az értékesítés iránt.

Nem célszerű azonnal a bírósághoz fordulni, tekintettel arra, hogy előfordulhat olyan eset, amikor a nem adós számlatulajdonos a végrehajtó vagy a végrehajtást kérő közvetlen megkeresésével is meg tudja oldani a felmerült problémát, és így sor kerülhet megegyezésre a felek között a felesleges bírósági procedura nélkül. Ezzel mind a bíróság, mind a felek terhei csökkenthetők.

Vht. 79/D. § A pénzügyi intézménynél kezelt, az adóst megillető, de szabad rendelkezése alól kikerült - üzleti biztosíték céljára elkülönítve kezelt - pénzüsszeg csak e meghatározott céllal összefüggő, illetve e meghatározott üzletből eredő követelések fejében vonható végrehajtás alá. A társadalombiztosítási kifizetőhellyel rendelkező foglalkoztatók által jogszabály alapján nyitott külön számlán elhelyezett, a foglalkoztatottak egészségbiztosítási ellátása céljára elkülönítve kezelt pénzüsszeg a foglalkoztatót terhelő, harmadik személyekkel szemben fennálló tartozás fejében nem vonható végrehajtás alá.

Jegyzet: a 79/D. § első mondatát beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 40. §-a. A második mondatot beiktatta a 2003. évi XCI. törvény 221. §-a; hatályos 2004. január 1-jétől.

A 79/D. § helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**79/D. § A pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adóst megillető, de szabad rendelkezése alól kikerült - üzleti biztosíték céljára elkülönítve kezelt - pénzüsszeg csak e meghatározott céllal összefüggő, illetve e meghatározott üzletből eredő követelések fejében vonható végrehajtás alá. A társadalombiztosítási kifizetőhellyel rendelkező foglalkoztatók által jogszabály alapján nyitott külön számlán elhelyezett, a foglalkoztatottak egészségbiztosítási ellátása céljára elkülönítve kezelt pénzüsszeg a foglalkoztatót terhelő, harmadik személyekkel szemben fennálló tartozás fejében nem vonható végrehajtás alá.**”.

Elkülönítve kezelt pénzösszeg végrehajthatósága

A Vht. a pénzügyi intézménynél kezelt összegekre általánosságban alkalmazható szabályok köréből kiemeli azokat a pénzösszegeket, amelyek ugyan megilletik az adóst, azonban valamilyen okból kifolyólag az adós nem rendelkezhet e pénzösszegekkel szabadon.

Tipikus példája ennek a letéti számla, amikor az adós nevén van ugyan a számla, azonban az azon elhelyezett összeg nem őt illeti meg, hanem meghatározott ügylet fedezetét szolgálja, így ezen összeg végrehajtás alá vonása az adós tartozása miatt értelmetlen és értelmezhetetlen lenne.

Fentiek miatt erre az esetre a Vht. úgy rendelkezik, hogy az így elhelyezett összeget csak abban az esetben lehet végrehajtás alá vonni, amennyiben kifejezetten abból az ügyletből ered a megindult végrehajtás, amelynek fedezeteként az összeget a pénzügyi intézménynél elhelyezték.

Amennyiben azonban végrehajtás alá vonhatóvá válik ez az összeg, úgy már nem kell a pénzügyi intézménynek az alapesetben alkalmazandó számítást elvégeznie, azaz nincs olyan része ezen összegnek, ami a végrehajtás alól mentes lenne, így a levonást a teljes összegre el kell végezni.

Tekintettel azonban a pénzügyi intézményt terhelő „jelentési kötelezettségre”, amennyiben az adós ilyen jellegű pénzösszeggel rendelkezik, úgy a pénzügyi intézmény köteles közölni ennek tényét és okát is a végrehajtóval.

A törvény rendelkezik arról a letéti számlán elhelyezett összegről is, ami a külön kifizetőhellyel rendelkező foglalkoztatók számláján van elhelyezve abból a célból, hogy ezzel fedezzék a foglalkoztatott munkavállalók egészségbiztosítása ellátását: ezt az összeget csak a meghatározott célra lehet felhasználni, a végrehajtás alá nem vonható összegekhez tartozik. Ennek megfelelően nem lehet ebből az összegből levonást eszközölni a foglalkoztatók harmadik személy felé fennálló tartozása fejében.

Vht. 79/E. § (1) Ha a pénzügyi intézmény a végrehajtás alá vonandó pénzösszeget a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezése ellenére az adós vagy más javára teljesíti, a követelés összegéért felelős a végrehajtást kérőnek.

Jegyzet: a 79/E. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 40. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) Ha a pénzforgalmi szolgáltató a végrehajtás alá vonandó pénzösszeget a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezése ellenére az adós vagy más javára teljesíti, a követelés összegéért felelős a végrehajtást kérőnek.**”.

Pénzügyi intézmény felelőssége a végrehajtás során

A pénzügyi intézménynek a végrehajtás során attól az időponttól kezdve, amikor a beszedési megbízást vagy az átutalási végzést kézhez vette, a felelőssége egyértelművé válik az elvégzendő feladatok tekintetében.

Amennyiben a végrehajtó vagy a végrehajtást elrendelő bíróság által megjelölt pénzösszeget nem a megjelölt bankszámlaszámra utalja át (esetleg nem fizeti meg a jogosult kezeihez), úgy a követelés összegéért készfizető kezesként, az adóssal egyetemlegesen felel. Ugyanez a helyzet áll elő abban az esetben is, amennyiben a pénzügyi intézmény esetlegesen tájékoztatja az adóst a beérkezett megkeresésről, és kifizetést teljesít részére vagy harmadik személy részére (akár szándékosan, akár gondatlanul teszi azt).

A felelőssége természetesen azon összeg erejéig áll fenn, amilyen mértékben lehetetlenné tette a végrehajtás sikerét, azaz nem teljesítette kötelezettségét.

(2) Ha a pénzügyi intézmény nem ismeri el, hogy az adóst megillető pénzösszeget kezeli, vagy a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezését nem teljesíti, a végrehajtást kérő pert indíthat ellene a követelés behajtása iránt. A követelés összegéért fennálló helyállási kötelezettség nem mentesíti a pénzügyi intézményt a végrehajtásból eredő kötelezettségek nem teljesítése miatt e törvényben és más jogszabályokban meghatározott jogkövetkezmények alkalmazása alól.

Jegyzet: a (2) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(2) Ha a pénzforgalmi szolgáltató nem ismeri el, hogy az adóst megillető pénzösszeget kezeli, vagy a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezését nem teljesíti, a végrehajtást kérő pert indíthat ellene a követelés behajtása iránt. A követelés összegéért fennálló helyállási kötelezettség nem mentesíti a pénzforgalmi szolgáltatót a végrehajtásból eredő kötelezettségek nem teljesítése miatt e törvényben és más jogszabályokban meghatározott jogkövetkezmények alkalmazása alól.**”.

Pénzügyi intézmény kötelezettségének megszegése

Előfordulhat olyan eset is, amikor a pénzügyi intézmény nem ismeri el a végrehajtást foganatosító hatóság előtt, hogy kezel végrehajtás alá vonható pénzügyi összegeket az adósnak, illetőleg volt már arra is példa, hogy a pénzügyi intézmény egyszerűen nem működött együtt a végrehajtóval vagy a bírósággal, és semminemű jelzéssel nem élt a megkeresésre.

Ilyenkor a felelőssége azonos azzal, amikor jogellenesen nem teljesít, azonban felelősségre valamennyi esetben csak egy bírósági eljárást követően vonható, ami azt jelenti, hogy a végrehajtást kérő pert indíthat ellene a követelés behajtása iránt.

A Vht. - megelőzési célzattal - kiemeli azt is, hogy amennyiben a pénzügyi intézmény a jogellenes eljárásával nem csak a Vht. e szakaszát sérti meg, hanem esetleg más jogszabályi kötelezettségeit is, úgy a felelősségre vonása sem ér véget a követelés behajtása iránt per végével még akkor sem, ha időközben a végrehajtást kérő felé önként teljesít.

Átutalási végzés

Vht. 80. § (1) A végrehajtást kérő kérelmére a végrehajtási lap kiállítására, illetve a végrehajtási záradékolásra jogosult bíróság a pénzkövetelés behajtása céljából a pénzügyi intézménynél kezelt, adós rendelkezése alatt álló, a 7. § (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott összeg - ideértve a nem pénzforgalmi számlán kezelt összegeket is - végrehajtás alá vonására átutalási végzést hoz, ha azonnali beszedési megbízásra azért nem volt lehetőség, mert

a) a jogosult nem rendelkezik bankszámlával, illetve csak lakás-előtakarékosági számlával rendelkezik, vagy

b) a kötelezett nem rendelkezik pénzforgalmi bankszámlával.

Jegyzet: a 80. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 41. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (9) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) A végrehajtást kérő kérelmére a végrehajtási lap kiállítására, illetve a végrehajtási záradékolásra jogosult bíróság a pénzkövetelés behajtása céljából a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, adós rendelkezése alatt álló, a 7. § (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott összeg - ideértve a nem pénzforgalmi számlán kezelt összegeket is - végrehajtás alá vonására átutalási végzést hoz.**” Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Az átutalási végzés alkalmazása

A leginkább egyszerű, de különös módja a pénzügyi intézménynél kezelt összegre vezetett végrehajtásnak az átutalási végzés megküldése a számlavezetőnek és az arra történő teljesítés.

Ebben a speciális esetben ugyanis nem kerül sor a végrehajtást elrendelő bíróság részéről a végrehajtási okirat kiállítására vagy a végrehajtási okirat záradékolására, ezzel szemben egy lépcsőben megtörténik a végrehajtás elrendelése és a végrehajtó mellőzésével annak foganatosítása is.

Az átutalási végzés kiállításával ugyanis az illetékes bíróság a végrehajtható okirat kiállítását helyettesíti, ebben határozza meg azokat az elemeket, amelyeket általános esetben a végrehajtható okiratnak tartalmaznia kell. A feltételek azonosak a Vht.-ban már korábban szabályozott azonnali beszedési megbízással, annyi eltéréssel, hogy vagy azért nem kerülhetett sor az azonnali beszedési megbízásra, mert a jogosult nem rendelkezik bankszámlával - illetőleg csak lakás-előtakarékosági számlája van -, vagy azért, mert a kötelezett nem vezet pénzforgalmi bankszámlát. A 2009. évi LXXXV. törvény Vht.-t módosító - 2009. november 1-jétől hatályos - rendelkezése értelmében: „ha azonnali beszedési megbízásra azért nem volt lehetőség, mert a) a jogosult nem rendelkezik bankszámlával, illetve csak lakás-előtakarékosági számlával rendelkezik, vagy b) a kötelezett nem rendelkezik pénzforgalmi bankszámlával” már hatályát veszti.

Az átutalási végzés pénzügyi intézményhez történő eljuttatásával pedig a foganatosítást teljesíti a bíróság. Az átutalási végzés kiállításának korlátja: ebben az esetben csak és kizárólag az adós pénzügyi intézménynél kezelt összegére folytatható le a végrehajtás, más vagyonára nem. Az átutalási végzés kiállítására csak az a bíróság jogosult, aki hatáskörrel és illetékességgel bír a végrehajtási okirat kiállítására, illetőleg záradékolására.

A külföldi határozat alapján hozott átutalási végzés lehetőségéről szól a BH1997. 132.: a bíróság átutalási végzést hozva elrendelte az adóst marasztaló külföldi választottbírósi határozat végrehajtását. Végzésében felhívta az adós bankszámláját vezető pénzügyi intézményt a határozatban megjelölt követelés visszatartására, majd - az átutalási végzés jogerőre emelkedését követően - annak kiutalására.

Az ügy irataiból megállapítható, hogy a Vht. 16. § d) pontja szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak a 3. sorszámú végzését - amelyben tanúsította, hogy az adós elleni végrehajtás alapjául szolgáló külföldi

választottbíróvági határozat a magyar jog szerint a belföldi bíróság (választottbíróvági) határozatával azonos módon végrehajtható - a Legfelsőbb Bíróság másodfokú bíróságként eljárva helybenhagyta.

Az említett végzés jogerőre emelkedése folytán az elsőfokú bíróság jogszerűen hozta meg a Vht. 209. §-ában foglaltak szerint az átutalási végzését.

(2) A bíróság az átutalási végzésben felhívja az adóst megillető összeget kezelő pénzügyi intézményt, hogy a követelés összegét - a felhívásnak megfelelően - utalja ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg utalja át a végrehajtást kérő által megjelölt bankszámlára.

Jegyzet: a (2) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (9) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(2) A bíróság az átutalási végzésben felhívja az adóst megillető összeget kezelő pénzforgalmi szolgáltatót, hogy a követelés összegét - a felhívásnak megfelelően - utalja ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg utalja át a végrehajtást kérő által megjelölt fizetési számlára.**”. Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Bírósági felhívás az átutalási végzésben

Az illetékes bíróság az átutalási végzésben arra utasítja az adós pénzvagyont kezelő pénzügyi intézményt, hogy az átutalási végzésben részletesen megjelölt, felhívás szerinti összeget a végrehajtási kérőnek fizesse meg, vagy utalja át a végrehajtást kérő bankszámlájára.

Átutalási végzés kézhezvételét követően a pénzügyi intézmény kötelezettségei ugyanúgy alakulnak, mint a végrehajtó által megküldött beszédési megbízás esetén: változatlanul ki kell számítani a mentes részt, a teljes egészében átutalható összeget és a különbözet végrehajtás alá vonható részét, továbbá - amennyiben nem elég a fedezet a követelés teljesítésére és van más befektetése is az adósnak - ugyanolyan módon és sorrendben kell azokból teljesíteni az átutalási végzésben előírtakat.

Fenti okból kifolyólag az átutalási végzésben minden adatot rögzíteni kell, ami a pénzügyi intézmény hibátlan teljesítéséhez szükséges - főként a jogcímet, hogy amennyiben gyermektartásdíj vagy szülési költségek végrehajtására indult az eljárás, úgy ennek szabályai szerint számoljanak.

Vht. 81. § (1) A bíróság az átutalási végzést a pénzügyi intézménynek azzal a rendelkezéssel küldi meg, hogy a végzésben feltüntetett követelés összegét tartsa vissza, és azt az adósnak ne fizesse ki.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (4) bekezdésének c) pontja. Az (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (10) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) A bíróság az átutalási végzést a pénzforgalmi szolgáltatónak azzal a rendelkezéssel küldi meg, hogy a végzésben feltüntetett követelés összegét tartsa vissza, és azt az adósnak ne fizesse ki.**”. Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Visszatartási kötelezettség

Tekintettel arra, hogy az átutalási végzés ellen jogorvoslatnak van helye, a bíróság első lépésben arra utasítja a pénzügyi intézményt, hogy az adós rendelkezésére álló összeget zárolja és abból kifizetést a bíróság újabb értesítéséig ne teljesítsen sem az adósnak, sem harmadik személynek.

(2) A bíróság az átutalási végzés jogerőre emelkedéséről a pénzügyi intézményt azzal a rendelkezéssel értesíti, hogy a visszatartott összeget - az átutalási végzésben foglalt felhívásnak megfelelően - utalja ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg utalja át a végrehajtást kérő által megjelölt számlára.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 42. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (10) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(2) A bíróság az átutalási végzés jogerőre emelkedéséről a pénzforgalmi szolgáltatót azzal a rendelkezéssel értesíti, hogy a visszatartott összeget - az átutalási végzésben foglalt felhívásnak megfelelően - utalja ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg utalja át a végrehajtást kérő által megjelölt számlára.**”. Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Átutalási kötelezettség

Amennyiben az átutalási végzés jogerőre emelkedik - ellene határidőn belül nem élnek jogorvoslással -, úgy arra hívja fel a bíróság a pénzügyi intézményt, hogy a számára a Vht.-ban előírt szabályoknak megfelelően teljesítse az átutalást a megjelölt bankszámlára.

Problémát okozott korábban, hogy az átutalási végzésben megjelölt összeget a jogerőre emelkedést megelőzően vagy követően kell rangsorba állítani a teljesítendő inkasszók sorában. Tekintettel arra, hogy a bíróság első körben csak az összeg zárolását és kifizetésének megakadályozását írja elő, így a sorrendnél csak akkor kell figyelembe venni az átutalási végzést, amikor az már jogerős (tekintettel arra, hogy mindaddig benyújtott inkasszókra történő átutalásoknál a pénzügyi intézmény nem az adós javára teljesít, hanem éppen ellenkezőleg: az adós akarata ellenére és rendelkezése nélkül utal).

A gyakorlati életben problémát jelentett, hogy az eljáró bíróság a pénzügyi intézmény felé megküldött átutalási végzést nem indokolta meg. A Pp. pontos előírást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy mely határozatokat kell a bíróságnak megindokolnia: olyan végzéseket, amely ellen jogorvoslással lehet élni. A Vht. egyértelműen úgy rendelkezik, hogy az átutalási végzés ellen fellebbezésnek van helye, ennek megfelelően az indoklási kötelezettség elmulasztása lényeges eljárási szabálysértés.

E tárgykört taglalja részletesen a BH1996. 383.: a jogosult kérelmére kibocsátott fizetési meghagyás a kötelezettel szemben jogerőre emelkedett. Egy kft. magát a jogosult jogutódjának állítva végrehajtási lap kibocsátását kérte az általa benyújtott végrehajtási lappal. A végrehajtási követelést a jogerős fizetési meghagyás alapján érvényesítette az adóssal szemben.

A bíróság „átutalási végzést” hozott, amelyben felhívta az adós számlavezető bankját, hogy a végzés jogerőre emelkedéséig meghatározott összeget az adós bankszámláján tartson vissza. E végzés indokolást nem tartalmazott, csupán arra vonatkozó tájékoztatást, hogy ellene a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezésnek van helye.

A kötelezett beadványában a végzés visszavonását kérte a Vht. alapján. A végzés kibocsátását azért sérelmezte, mert a végrehajtást kérő a cégbíróság közlése szerint nem létező jogi személy, csupán bejegyzése iránti kérelme van benyújtva. Ezenkívül a kötelezett a jogosult jogutódlásának tényét is kétségbe vonta, rámutatva, hogy a fizetési meghagyás jogosultja nem azonos a végrehajtást kérővel, annak bizonyítottan nem a jogutóda.

A bíróság észrevételre megküldte a fenti beadványt a jogosult jogi képviselőjének, aki válaszában közölte, hogy a cége bejegyzése folyamatban van. Álláspontja szerint a követelés jogosultja létező jogi személy.

Az adós a végzés visszavonása iránti kérelmét fellebbezésnek kérte tekinteni.

A jogosult végrehajtási kérelmére tekintettel a jelen ügyben már alkalmazandó Vht. 224. §-a értelmében a jogorvoslatokkal összefüggő „egyéb” eljárási kérdésekre is a Pp. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A Pp. 222. § (1) bekezdése értelmében a Pp. 220. § (1) bekezdésének *d*) pontja szerint megindokolni csak olyan végzést kell, amely külön fellebbezéssel megtámadható. Az elsőfokú bíróság által meghozott végzés nem vitásan fellebbezéssel megtámadható végzés [*Vht. 81. § (2) bek.*]. A jogosult által előterjesztett „végzés visszavonása iránti kérelem”-nek nevezett, tartalmilag azonban fellebbezésnek tekintendő beadványa érdemben nem bírálható felül, mivel az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértéssel a végzését nem indokolta. E szabálysértés a jelen eljárásban nem küszöbölhető ki, ennél fogva a határozat érdemben felül sem bírálható.

Az eljárásban vizsgálendő a jogosult jogképessége, figyelemmel arra, hogy a gazdasági társaságokról szóló törvény szerint a gazdasági társaság a cégbejegyzéssel visszamenőleg jön létre. Amíg a bejegyzés nem történt meg, a jogosultnak feltüntetett cég jogképességgel sem rendelkezhet (*Pp. 48. §*). Mindezeket túl a jogosultnak - ha jogképességgel rendelkezik is - a jogutódlás tényét cégiratokkal vagy más módon igazolnia kell.

Abban az esetben, amennyiben a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság végzéssel megállapítja, hogy az adott eljárásban az adós elleni végrehajtás alapjául szolgáló külföldi választottbírósági határozat a magyar jog szerint a belföldi bíróság határozatával azonos módon végrehajtható, és azt a végzést senki nem támadja meg, ezáltal jogerőssé válik, úgy a bíróság e határozat alapján jogszerűen állít ki átutalási végzést, és küldi meg azt további eljárás végett a számlavezető pénzügyi intézménynek.

(3) Fedezet hiánya esetén a 6. § (4) bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

Jegyzet: a (3) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 42. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (3) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (10) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(3) Ha az átutalási végzés kibocsátása fedezet hiánya miatt nem vagy csak részben vezetett eredményre, egyéb végrehajtható okirat kiállításának akkor van helye, ha a végrehajtást kérő igazolja, hogy az adós pénzforgalmi szolgáltatója az átutalási végzést milyen összegben teljesítette. Ha a kérelmet a függőben tartási határidő lejártá előtt terjesztik elő, a bíróság a végrehajtható okirat kiállításával egyidejűleg értesíti az adós pénzforgalmi szolgáltatóját arról,**

hogy nem kéri az átutalási végzés további függőben tartását.”. Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Fedezet hiánya esetén fennálló kötelezettség

Amennyiben nincs fedezet az átutalási megbízásban megjelölt követelésre, úgy a pénzügyi intézmény köteles a benyújtott összeg vonatkozásában ugyanúgy függőben tartást alkalmazni, mint az azonnali beszedési megbízás esetén.

A pénzügyintézet a 227/2006. (XI. 20.) Korm. rendeletben foglaltak szerint teljesíti a pénzforgalmi megbízásokat. Ha a megbízás a pénzforgalomra vonatkozó jogszabályba ütközik, és a pénzügyintézet ezt észleli, a megbízás teljesítését megtagadja.

A fizetési megbízás teljesítésének előfeltétele az, hogy a pénzügyintézet számláján legyen bankszámla-követelés. Ha a fizetési megbízáson megjelölt bankszámlán fedezet nincs, a megbízásokat a fedezet biztosításáig a pénzügyintézet sorba állítja.

A pénzügyintézet a megbízásokat a bankszámla tárgy napi fedezet (azaz előző napi záróegyenleg és tárgy napi jóváírásoknak a teljesítésénél a feldolgozás során még figyelembe vehető része) erejéig teljesíti.

A pénzügyintézet a fizetési megbízások teljesítéséből reá háruló feladatokat egy bankműveleti munkanap - azon nap, amelyen a pénzügyintézet bankműveletet végez - alatt végzi el.

A megbízásokat a pénzügyintézet az érkezésük sorrendjében teljesíti, az idősortrendet kötelezően megelőző teljesítendő tételek kivételével. Az érkezés sorrendjére vonatkozóan a pénzügyintézet nyilvántartása az irányadó (Vht. 6. § kommentára.)

Abban az esetben, ha az átutalási végzés kiállításával nem zárul le a követelés megtérülésének folyamata, csak és kizárólag egy lehetősége marad a jogosultnak a tartozás behajtására: a végrehajtható okirat kiállítása és annak megküldése az illetékes bíróság részére. Ugyanaz az eljárás, mint sikertelen inkasszó esetén: nyilatkoznia kell a végrehajtást kérőnek arról, hogy nem volt sikeres az átutalási végzés alapján lefolytatott eljárás - illetőleg ha részben eredménnyel járt, úgy a még fennmaradó követelés összegére kell kiállítania az okiratot -, továbbá arról is, hogy nem indított még végrehajtási eljárást az adós vagyona. Ezzel akadályozza meg a Vht. a többszöri behajtás lehetőségét.

A 2009. évi LXXXV. törvény 2009. november 1-jétől hatályba lépő, a Vht.-t módosító e rendelkezése értelmében, amennyiben fedezet hiánya miatt nem vagy nem teljes mértékben vezet eredményre az átutalási végzés kibocsátása, abban az esetben csak akkor lehet kiállítani végrehajtható okiratot, amennyiben igazolja a végrehajtást kérő, hogy az adós pénzforgalmi szolgáltatója milyen mértékben tudta teljesíteni az átutalási végzést. Amennyiben még a függőben tartás ideje alatt terjeszti elő a végrehajtást kérő a végrehajtható okiratot, igazolnia kell azt is, hogy értesítette a pénzforgalmi szolgáltatót, miszerint nem kéri továbbiakban a függőben tartást.

A pénzforgalmi szolgáltató sorbaállításra vonatkozó szabályai az alábbiaknak megfelelően alakulnak: a pénzügyi fedezet hiánya miatt részben vagy egészben nem teljesíthető, hatósági átutalást és átutalási végzés alapján teljesített átutalást a kedvezményezett azonnali visszaküldést kérő rendelkezése hiányában a teljesítéshez szükséges fedezet biztosításáig - legfeljebb azonban 35 napig - a pénzforgalmi szolgáltató sorba állítja. A teljesítés sorrendjét az átvétel időpontja határozza meg. A hatósági átutalási megbízásra és az átutalási végzésre a rendelkezésre álló részfedezet erejéig részfizetést kell teljesíteni. A keretszerződés felmondásának kezdeményezését követően a pénzforgalmi szolgáltatóhoz beérkezett hatósági átutalási megbízás és átutalási végzés legfeljebb a keretszerződés megszűnésének időpontjáig állítható sorba, amelyről a pénzforgalmi szolgáltató a hatósági átutalási megbízás adóját, az átutalási végzés kibocsátóját a fizetési megbízás, végzés átvételét követően haladéktalanul tájékoztatni köteles. A fizető fél és a pénzforgalmi szolgáltató eltérő tartalmú megállapodása hiányában a fizetési számla terhére hatósági átutalást és átutalási végzés alapján történő átutalást a pénzforgalmi szolgáltató a fizetési számlához kapcsolódó hitelkeret terhére is teljesíti. Hatósági átutalás és átutalási végzés alapján történő átutalás teljesítése - ideértve a fizetési számlához kapcsolódó hitelkeret terhére történő átutalás teljesítését is - megelőzi az egyéb fizetési műveletek teljesítését.

Gondoskodás a pénzügyi fedezetről

Vht. 82. § (1) Ha a költségvetési szerv elleni végrehajtás során a pénzügyi intézmény fedezet hiánya miatt nem tudott eleget tenni az átutalási végzésben foglalt felhívásnak, a pénzügyi intézmény köteles erről az adós pénzügyi ellátását végző szervet és a bíróságot haladéktalanul értesíteni.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (4) bekezdésének *d)* pontja. Az (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (11) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) Ha a költségvetési szerv elleni végrehajtás során a**

pénzforgalmi szolgáltató fedezet hiánya miatt nem tudott eleget tenni az átutalási végzésben foglalt felhívásnak, a pénzforgalmi szolgáltató köteles erről az adós pénzügyi ellátását végző szervet és a bíróságot haladéktalanul értesíteni.”. Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Költségvetési szerv elleni végrehajtás specialitása

Külön foglalkozik a Vht. azzal az esettel, amennyiben a végrehajtási eljárás költségvetési szerv ellen folyik.

Központi költségvetési szerv az állami költségvetésben önálló fejezettel rendelkező szerv és a felügyelete alatt működő költségvetési szerv.

Helyi önkormányzati költségvetési szerv a megyei önkormányzati hivatal, polgármesteri hivatal, körjegyzőség, közös képviselőtestület hivatala és a felügyeletük alatt működő költségvetési szerv.

Abban az esetben, ha átutalási végzést állít ki az illetékes bíróság az adós költségvetési szerv számlájára, a pénzügyi intézmény az általános szabályok szerint köteles eljárni azzal, hogy fedezethiány esetén haladéktalanul köteles erről a tényről nem csak az átutalási végzést kiállító bíróságot, hanem az adós pénzügyi ellátását végző szervet is kiértesíteni.

Fenti eljárás azért szükséges, mert a Ptk. szabályai értelmében a költségvetési szervet a költségvetését meghaladó mértékben is terheli a kártérítési, megtérítési és kártalanítási kötelezettség, valamint az a kötelezettség, amelyet jóhiszemű személyek irányában vállalt.

(2) A pénzügyi ellátást végző szerv - ha az adóst a kötelezettség a költségvetését meghaladó mértékben is terheli - a költségvetési gazdálkodás szabályai szerint gondoskodik a pénzügyi fedezet rendelkezésre bocsátásáról.

Pénzügyi fedezet biztosítása

A felhívást követően a pénzügyi ellátást biztosító szervnek haladéktalanul gondoskodnia kell arról, hogy a végrehajtáshoz szükséges fedezet rendelkezésre álljon, attól függetlenül, hogy az az összeg az adós költségvetését is meghaladó mértékű.

A szabály azért ilyen szigorú, mert a pénzügyi ellátást biztosító szerv feladata és felelőssége is ezáltal az érintett költségvetési szerv tevékenységének felügyelete és irányítása.

Előfordult a gyakorlatban, hogy az adós állami költségvetési szervnek a tartozás keletkezését követő időszakban megváltozott a felettes szerve. Problémát jelentett, hogy ebben az esetben kit terheli a helytállási kötelezettség. A Vht. azonban úgy fogalmaz, hogyha állami költségvetési szerv ellen indított végrehajtás során a pénzügyi fedezethiány miatt nem tud eleget tenni a bíróság felhívásának, úgy az adós pénzügyi ellátását végző felettes szervhez kell fordulni. A felettes szerv kötelezettsége, hogy intézkedjen a fedezet rendelkezésre bocsátásáról. Mivel a végrehajtás az esedékességre vonatkozik, az esedékesség időpontjában kell vizsgálni, hogy ki a pénzügyi ellátást végző felettes szerv.

A végrehajtó intézkedése a pénzügyi intézménynél kezelt összeg végrehajtás alá vonása iránt

Vht. 82/A. § (1) A pénzügyi intézménynél kezelt, az adós rendelkezése alatt álló, a 7. § (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott összeg - ideértve a nem pénzforgalmi számlán kezelt összegeket is - végrehajtás alá vonása iránt a végrehajtó a végrehajtói letéti számla javára benyújtott azonnali beszedési megbízással (e §-ban a továbbiakban: megbízással) intézkedik. A pénzügyi intézmény a végrehajtó intézkedésének megfelelően köteles a számlán lévő összegből a megbízásnak megfelelő összeget a végrehajtói letéti számlára átutalni.

(2) A végrehajtó e § szerinti eljárására az azonnali beszedési megbízással eljárás külön jogszabályban foglalt szabályait a (3)-(6) bekezdés szerinti eltérésekkel kell alkalmazni.

(3) Ha a pénzügyi intézmény nem kezel forintban az adós rendelkezése alatt álló, (1) bekezdés szerinti pénzösszeget, akkor a megbízással közvetlenül a külföldi pénznemben kezelt összeg ellen is benyújtható.

(4) Ha a megbízással teljesítése a 79/D. §-ban foglaltakba ütközne, a pénzügyi intézmény ezt haladéktalanul köteles közölni a végrehajtóval.

(5) Ha az azonnali beszedési megbízással fedezet hiánya miatt nem, vagy csak részben vezetett eredményre, a végrehajtó a végrehajtást kérő erre irányuló kérelmére azt ismételt benyújtja.

(6) Ha az adós elévülésre hivatkozik, a végrehajtó beterjeszti az iratokat a végrehajtást foganatosító bírósághoz, amely elévülés esetén a végrehajtást végzéssel megszünteti. Az elévülés bejelentése nem mentesíti a pénzügyi intézményt a megbízás teljesítésének kötelezettsége alól.

Jegyzet: a 82/A. § szövegét beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 43. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A Vht. 82/A. §-át megelőző cím helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87.

§ (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**A végrehajtó intézkedése a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg végrehajtás alá vonása iránt**”.

Az (1)-(6) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (12) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép:

(1) A pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló, a 7. § (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott összeg - ideértve a nem pénzforgalmi számlán kezelt összegeket is - végrehajtás alá vonása iránt a végrehajtó a végrehajtói letéti számla javára benyújtott hatósági átutalási megbízással (e §-ban a továbbiakban: megbízás) intézkedik. Az adós pénzforgalmi szolgáltatója (e §-ban a továbbiakban: pénzforgalmi szolgáltató) a végrehajtó intézkedésének megfelelően köteles a számlán lévő összegből a megbízásnak megfelelő összeget a végrehajtói letéti számlára átutalni.

(2) A végrehajtó e § szerinti eljárására a hatósági átutalási megbízás külön jogszabályban foglalt szabályait a (3)-(6) bekezdés szerinti eltérésekkel kell alkalmazni.

(3) Ha a pénzforgalmi szolgáltató nem kezel forintban az adós rendelkezése alatt álló, (1) bekezdés szerinti pénzüsszeget, akkor a megbízás közvetlenül a külföldi pénznemben kezelt összeg ellen is benyújtható.

(4) Ha a megbízás teljesítése a 79/D. §-ban foglaltakba ütközne, a pénzforgalmi szolgáltató ezt haladéktalanul köteles közölni a végrehajtóval.

(5) Ha a hatósági átutalási megbízás fedezet hiánya miatt nem, vagy csak részben vezetett eredményre, a végrehajtó a végrehajtást kérő erre irányuló kérelmére azt ismételt benyújtja.

(6) Ha az adós elévülésre hivatkozik, a végrehajtó beterjeszti az iratokat a végrehajtást foganatosító bírósághoz, amely elévülés esetén a végrehajtást végzéssel megszünteti. Az elévülés bejelentése nem mentesíti a pénzforgalmi szolgáltatót a megbízás teljesítésének kötelezettsége alól.”. Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A (7) bekezdést az alábbi szöveggel beiktatta a 2009. évi LXXXV. törvény (12) bekezdése; hatályos 2009. november 1-jétől: „**(7) Ha a végrehajtható okirat tartalmazza az adós pénzforgalmi számlájának adatait, vagy ha az ügyben helye van végrehajtásnak az adós pénzforgalmi számlán kezelt összegeire és a pénzforgalmi számla adatai egyébként rendelkezésre állnak, a végrehajtó a végrehajtható okirat kézhezvételét követő 2 munkanapon belül kiadja a megbízást, 5 munkanapon belül pedig postai úton kézbesíti a végrehajtható okiratot. Az így behajtott összeg kifizetésére - ha a kifizetés egyéb feltételei is fennállnak - a végrehajtható okirat kézbesítését követő 15 nap elteltével kerülhet sor. Ha a megbízás eredményeként befolyt összeg még a végrehajtási eljárás elején fizetendő költségrészt sem fedezi, a végrehajtó felhívást ad ki a költségrész megelőlegezésére és az általános szabályok szerint folytatja az eljárást.”. Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.**

Az azonnali beszedési megbízás

Átutalási végzéssel a bíróság jogosult a pénzügyi intézményt felhívni a teljesítésre az adós pénzvagyonából, ezzel szemben az azonnali beszedési megbízással a végrehajtási eljárás során - lehetőség szerint annak megindulását követően, az önkéntes teljesítés elmaradása esetén - a végrehajtónak nyílik meg a lehetősége arra nézve, hogy az adós pénzügyi intézményénél kezelt összeget megszerezze, és azt eljuttassa a végrehajtást kérőnek.

Lényegében azonnali beszedési megbízással a külön részben említett és nem számlaszerűen kezelt takarékbetétet kivéve valamennyi pénzügyi intézmény által kezelt összegre vezethető végrehajtás.

A jogosult által benyújtható - meghatározott esetekben, a Vht. 6. §-a alapján benyújtandó - azonnali beszedési megbízáshoz képest a végrehajtó ezen jogosultsága szélesebb, tekintettel arra, hogy nem csupán a pénzforgalmi bankszámlák ellen adhat be inkasszót, hanem a természetes személyek által vezetett bankszámlák ellen is.

A pénzügyi intézmény köteles az adós rendelkezésére álló összegből teljesíteni az inkasszót.

A Vht. hivatkozik azon jogszabályokra, melyeket maradéktalanul alkalmazni kell a végrehajtó által benyújtott inkasszók esetén is.

Maga az azonnali beszedési megbízás (ismertebb nevén inkasszó) egy fizetési megbízás, melynek alapján a pénzügyi intézmény az általa nyújtott szolgáltatások keretében teljesít. A végrehajtási eljárás szakaszában ez a

teljesítés már nem a számlatulajdonos előzetes hozzájárulásával (felhatalmazó levél) történik, hanem a Vht. által előírt rendelkezések alapján.

A végrehajtó az inkasszót vagy a végrehajtói letéti számlát kezelő pénzügyi intézményhez nyújtja be - ebben az esetben azt a pénzügyi intézmény köteles továbbítani az érintett másik pénzintézet felé -, vagy közvetlenül ahhoz a pénzügyi intézményhez nyújtja be, ahol az adós pénzét kezelik.

Az azonnali beszedési megbízás tartalmát tekintve hasonló az átutalási végzéshez: ebben is meg kell jelölni valamennyi lényeges adatot, különösen a jogcímet, tekintettel arra, hogy a pénzügyi intézménynek a letiltható vagyron tekintetében ismernie kell minden olyan körülményt, ami a számításának pontosságát és helyességét alátámasztja. Más okirat megküldésére nincs szükség a teljesítéshez.

A pénzügyi intézménynek ezt követően el kell végeznie a számítást, és rendelkeznie kell az átutalásról, ami ebben az esetben a végrehajtó által megadott letéti számlára történik, tekintettel arra, hogy az átutalás után a végrehajtó kötelezettsége és felelőssége lesz, hogy a végrehajtást kérővel elszámoljon.

Amennyiben nincs elegendő fedezet a teljesítésre, úgy a részteljesítést is el kell végezni, és tájékoztatni kell ennek okáról a végrehajtót.

Ha nem elegendő a számlán szereplő összeg (ideértve a külföldi pénznemben kezelt összeget is, tekintettel arra, hogy inkasszó közvetlenül külföldi pénznemben kezelt összegre is benyújtható), úgy a pénzügyi intézmény a jogszabályban előírt sorrendben továbbnézi az adós vagyonát, és annak megfelelően teljesít.

Fedezethiány miatt visszaküldött inkasszó esetén a jogszabály lehetőséget biztosít a végrehajtó részére, hogy amennyiben a végrehajtást kérő annak szükségességét jelzi vagy a végrehajtó szerint szükséges, úgy ismételt benyújtja az azonnali beszedési megbízást a számlavezető pénzügyi intézményhez.

A jogszabály nem foglalkozik kiemelten azzal az esettel, amennyiben végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása miatt per indul az adott végrehajtási ügyben, ebből eredően a pénzügyi intézménynek nem jelent kibúvót ezen esetek felmerülése sem, tekintettel arra, hogy a megbízás teljesítésének kötelezettségét a perindítás nem érinti.

Ugyanakkor kiemeli a jogszabály az elévülés esetét, azaz azt, amikor az alanyi joga a jogosultnak fennáll a tartozás vonatkozásában, azonban az állami kényszereszközökkel történő kikényszerítés lehetősége szűnik meg a határidő leteltével. Amennyiben az elévülést észleli az adós - az elévülési idő végrehajtási eljárás során 5 év, mely az utolsó végrehajtási cselekmény foganatosításától kezdődik -, abban az esetben ezt a végrehajtó felé kell jeleznie, aki haladéktalanul köteles az iratokat betérjeszteni a végrehajtást foganatosító bírósághoz, aki az elévülés megállapítását követően az eljárást megszünteti, és erről végzésben értesíti a végrehajtót. Fentiek azonban szintén nem mentesítik egy benyújtott inkasszó teljesítése alól a pénzügyi intézményt, a jogellenesen átutalt összeg visszafizetése iránt az adós nyújthat be keresetet a végrehajtást kérő ellen.

A 2009. évi LXXXV. törvény 2009. november 1-jei hatállyal Vht.-t módosító rendelkezése értelmében ez a szakasz egy újabb bekezdéssel - a (7) bekezdéssel - bővül. Ezen beiktatott jogszabályi rendelkezés szerint, amennyiben a végrehajtható okirat tartalmazza az adós pénzforgalmi számlájának adatait, vagy az ügyben helye van végrehajtásnak az adós pénzforgalmi számlán kezelt összegeire és a pénzforgalmi számla adatai egyébként rendelkezésre állnak, abban az esetben a végrehajtó kötelezettsége kiadni a kézhezvételt követő 2 munkanapon belül a megbízást, 5 munkanapon belül pedig kézbesíteni a végrehajtható okiratot. A jogszabály ebben az esetben kifejezetten postai kézbesítést ír elő kötelezettségként, nyilvánvalóan a nyomon követhetőség érdekében. Az így behajtott összeg kifizetésére - amennyiben minden egyéb feltétel is adott - a kézbesítést követő 15 nap elteltével kerülhet sor. Amennyiben a befolyt összeg arra sem elegendő, hogy a költségelőleg megtérüljön, úgy a végrehajtó felhívja a költségelőleg megfizetésére a végrehajtást kérőt és az általános szabályok szerint lefolytatja az eljárást.

Takarékbetét végrehajtás alá vonása

Vht. 83. § A pénzügyi intézménynél elhelyezett betét, takarékbetét, valamint a róla szóló betétkönyv és más okirat - a 79/A. és 79/D. §-ban foglalt esetet kivéve - korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható.

Jegyzet: a 83. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 44. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A takarékbetétek végrehajtás alá vonása

A pénzügyi intézménynél kezelt összeg végrehajtásáról szóló részben a jogszabály kiemelten szól azokról a takarékbetétekről, melyeket a pénzügyi intézmény nem számlaszerűen kezel.

Fenti megkülönböztetésre azért került sor, mert ezen takarékbetétek végrehajtását nem a Vht. szabályozza, hanem a 180/2001. (X. 4.) Korm. rendelet, melynek alapján a végrehajtás az alábbiak szerint történhet.

Mindenekelőtt a betét Vht. szerint végrehajtás alá vonható része a bírósági végrehajtási eljárás során kizárólag a névre szólóan elhelyezett betét esetén a betéttel, ha más személy a betét felett rendelkezni jogosult, a betét felett rendelkezővel, ha pedig a betét bemutatóra szólóan került elhelyezésre, a betétokirat birtokosával mint adóssal szemben fennálló pénzkövetelés kielégítésére vagy biztosítására használható fel. Ha a végrehajtásnak nem az adott ügyletből eredő követelés a tárgya, az ügyleti biztosíték céljára szolgáló betét mentességéről a betétet kezelő pénzügyi intézmény tájékoztatja az eljáró végrehajtót és részére a betét összegét nem fizetheti ki.

A pénzügyi intézmény a végrehajtó megkeresésére az adósról, a betét felett rendelkező más személy nevével és értesítési címéről, továbbá a betétről (a betétokirat száma, kiállításának helye és időpontja, a betét összege, a lekötési idő lejárt, kamatfeltételek; ügyleti biztosíték céljára szolgáló betét stb.) a vonatkozó jogszabályok rendelkezéseiben foglaltak szerint meghatározott körben szolgáltat adatot a végrehajtónak.

A végrehajtó a bemutatóra szólóan elhelyezett betétet a betétokirat lefoglalásával, a névre szólóan elhelyezett betétet - függetlenül attól, hogy a betétokirat lefoglalásra került-e - a pénzügyi intézményhez intézett felhívásával vonja végrehajtás alá. A felhívást követően a lefoglalt betétokiratot magához veszi, és azt a betétokirat átadásáig elzárva kezeli.

A fentieket követően haladéktalanul megkeresi a pénzügyi intézmény betétokiratot kiállító fiókját és 15 napos határidővel a betét összegének a végrehajtói letéti számlára történő átutalására vagy részére történő kifizetésére, illetve a pénzkövetelés biztosítására hívja fel. Ha a lekötött betétre a lekötési idő lejárt előtt vezetnek végrehajtást, a végrehajtó a betét kifizetésére nem jelöl meg határidőt. Ha a betét felett többen jogosultak rendelkezésre, a végrehajtó a nem adós rendelkezők nevének és értesítési címének közlésére is felhívja a pénzügyi intézményt.

A lekötött betétre a lekötési idő lejárt előtt vezetett végrehajtás során a végrehajtó a pénzügyi intézménynek kiadott felhívásáról, a betét összegéről, a kamatfeltételekről és a lekötési idő lejártának időpontjáról haladéktalanul tájékoztatja a végrehajtást kérőt. Ha a végrehajtást kérő a végrehajtó értesítésének kézhezvételét követő 8 napon belül írásban kérte, a végrehajtó a felhívását úgy egészíti ki, hogy a lekötési idő lejártát - folyamatos lekötés esetén a következő lejáratot - követő 15 napon belüli kifizetésre hívja fel a pénzügyi intézményt. Ha a végrehajtást kérő ilyen kérelmet nem terjesztett elő, a végrehajtó 15 napos teljesítési határidő megjelölésével egészíti ki a felhívását. A végrehajtó a felhívás kiegészítését haladéktalanul megküldi a pénzügyi intézménynek.

A pénzügyi intézmény legkésőbb a felhívás átvételét követő második munkanap 12 órájáig köteles a betétre vonatkozó nyilvántartásaiban feltüntetni a végrehajtói felhívás tényét és gondoskodni róla, hogy a pénzügyi intézmény valamennyi fiókja arról tudomást szerezzen. Ezt követően - de legkésőbb a végrehajtói felhívás átvételét követő második munkanap 12 órájától - a pénzügyi intézmény a végrehajtói felhívás visszavonásáig a betétből a betétesnek és egyéb rendelkezésre jogosultaknak fizetést nem teljesíthet. A pénzügyi intézménynek a végrehajtói felhívást átvevő fiókjával szemben a kifizetés tilalma a felhívás átvételét követő munkanap 8 órájától áll fenn.

Ha a végrehajtói felhívás kiadására anélkül került sor, hogy a névre szóló betétokirat a végrehajtó birtokában lenne, a végrehajtó a felhívás kiadásától számított 3 nap elteltével felszólítja az adóst a betétokirat részére történő átadására, és tájékoztatja őt a betétokirat átadásának elmulasztása esetén követendő eljárásról. Az adós a felszólításnak a kézhezvételét követő 8 napon belül köteles eleget tenni.

Amennyiben a betétokiratot az adós a végrehajtónak a határidőben nem adta át, a végrehajtó 15 napon belül hirdetményt bocsát ki, és azt a székhelye szerinti helyi bíróság hirdetőtábláján 15 napra kifüggeszti, valamint közzéteszi a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara hivatalos lapjában. A végrehajtó a betétokirat átadását vagy a hirdetmény kifüggesztési határidejének lejártát követően jegyzőkönyvet készít a hirdetmény kibocsátásának eredményéről.

A pénzügyi intézmény a végrehajtói felhívás teljesítéseként köteles egyrészt a betétnek - a pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződésben e pénzügyi műveletre meghatározott díjjal csökkentett - összegét a végrehajtói letéti számlára átutalni vagy a végrehajtó részére kifizetni akkor is, ha a kifizetéshez eredetileg kikötött egyéb feltételek teljesítése vagy közlése nem történt meg, másrészt a teljesítésről - az átutalt vagy kifizetett összegnek, továbbá a betétokirat, betétes adatainak feltüntetésével - a végrehajtót tájékoztatni.

A névre szóló betétokirat lefoglalásának vagy átadásának hiányában kiadott végrehajtói felhívás alapján a teljesítésre csak akkor kerülhet sor, ha a végrehajtó a felhívásban megjelölt határidő leteltét követően megküldi a pénzügyi intézménynek a hirdetmény kibocsátásának eredményéről készített jegyzőkönyvet, amely szerint a hirdetmény kifüggesztésének határideje alatt részére a betétokiratot nem adták át. A jegyzőkönyv pénzügyi intézménynek történő megküldésével a névre szóló betétokiratot úgy kell tekinteni, mintha azt megsemmisítették volna, a pénzügyi intézmény a jegyzőkönyv kézhezvételét követő 15 napon belül átutalja a betét összegét a végrehajtói letéti számlára.

Abban az esetben, ha a betétokirat lefoglalásra vagy átadásra került, a végrehajtó azt a felhívásban megjelölt határidő leteltét követően átadja a felhívásban megjelölt fiók útján a pénzügyi intézménynek, amely a betét összegét részére azonnal kifizeti, vagy kérésére a végrehajtó letéti számlájára átutalja.

Amennyiben a betét összege a végrehajtónak kifizetésre vagy átutalásra került és a betét elhelyezéséről szóló szerződés szerint a szerződést a betét kifizetése nem szünteti meg, a kifizetés tényét a pénzügyi intézmény feljegyzi a betétokiraton, és azt átadja a végrehajtónak, aki gondoskodik a betétokiraton az adós részére történő visszaadásáról.

Előfordulhat, hogy a végrehajtandó követelés összege a kifizetés időpontjában alacsonyabb, mint a betét összege, a végrehajtó a betétokiratot lefoglalta, vagy azt részére áadták, és a betét elhelyezéséről szóló szerződés szerint a betét összegéből részteljesítés lehetséges, ekkor a pénzügyi intézmény a betét - mentes összeggel csökkentett - részéből a behajtandó követelésnek megfelelő összeget fizeti ki, vagy utalja át a végrehajtónak. A részteljesítés tényét a pénzügyi intézmény feljegyzi a betétokiraton, és azt átadja a végrehajtónak, aki gondoskodik a betétokiraton az adós részére történő visszaadásáról.

A végrehajtó a betét összegének kifizetését, átutalását követően a végrehajtás során befolyt összegek kezelésére vonatkozó szabályok szerint jár el; a betét mentes összegét, valamint a betétből az eljárás költségeinek és a végrehajtandó követelésnek a kielégítése után fennmaradó összeget az adós részére átutalja vagy kiutaltatja, illetőleg kifizeti.

VI. fejezet

INGÓVÉGREHAJTÁS

Az ingófogalás általános szabályai

Vht. 84. § (1) Ha az adós a végrehajtható okiratban feltüntetett kötelezettségét önként nem teljesítette, a végrehajtó az adós ingóságait foglalási jegyzőkönyvben összeírja, és ilyen módon lefoglalja.

Az adós önkéntes teljesítése

Az ingóvégrehajtásról szóló fejezet első rendelkezései is megerősítik azt a jogalkotói szándékot, hogy a legfontosabb az önkéntes teljesítés. A Vht.-ban biztosított lehetőségek abban az esetben állnak tehát a végrehajtást kérő rendelkezésére, amennyiben az adós a végrehajtható okiratban feltüntetett kötelezettségét önként nem teljesíti.

A Vht. több szempontú csoportosítást tartalmaz. Az egyik csoportosítás - amely egyébként következetesen jelenik meg a jogszabályban - a végrehajtás alá vonható vagyontárgyak körét fogja át, míg a másik csoportosítás a végrehajtást kérő követelésére épül.

Az ingóvégrehajtás az első csoportba sorolható, hiszen a végrehajtás alá vonható vagyontárgyak körét érinti. A törvény vonatkozó fejezete pedig, az ingó-végrehajtás során foganatosítandó cselekmények szabályait foglalja magába. Ahhoz, hogy ezeknek a vagyontárgyaknak a körét pontosan meghatározhassuk, nyilvánvalóan a Ptk. ingóságokra vonatkozó definícióját kellene megvizsgáljunk, azonban köztudomású, hogy a Ptk. az ingóság fogalmát nem tartalmazza. Ebből következően, csak azt definiálhatjuk, hogy ingóság mindaz, ami nem ingatlan.

Az is megállapítható, hogy nem csak a Ptk. nem definiálja az ingóságot, mint fogalmat, de nem találjuk meg az ingóság definícióját a Vht.-ban sem. Pusztán következtetni lehet a fogalomra abból, hogy a Vht. ingóságnak tekinti a követelést, az értékpapírt, az üzletrészt, illetőleg önálló fejezetben kerül sor a szerzői joggal kapcsolatos végrehajtási rendelkezések szabályozására. Ebből következően, ingóság lehet minden fizikai önálló testi tárgy, illetőleg minden vagyoni értékkel bíró vagyontárgy, valamint az adós rendelkezésére álló követelés, igény vagy jog. E körben azonban fel kell hívni a figyelmet arra, hogy vannak úgynevezett személyhez tapadó jogok is, amelyek nem vonhatók végrehajtás alá. Ilyen például a haszonélvezeti jog, amely vagyoni értékkel bír ugyan, de a haszonélvezeti jog jogi természetéből adódóan (Ptk. 157. §) nem vonható végrehajtás alá.

(2) Az ingófogalásra a végrehajtási költség megelőlegezésének időpontjától számított 30 napon belül kerül sor. Ha a végrehajtó az adósnak a végrehajtható okiratot személyesen adta át, az önkéntes teljesítés elmaradása esetén köteles az ingófogalást haladéktalanul elvégezni.

Jegyzet: a (2) bekezdés első mondatát megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 45. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Ingófogalásra vonatkozó határidők

Az ingófogalásnak a végrehajtási költség megelőlegezésének időpontjától számított 30 napon belül kell megtörténnie. A szabály jelentősége nyilvánvaló, meg kell akadályozni, hogy az adós vagyontárgyainak elrejtésével

a foglalás alól kimentse a vagyontárgyakat. A tényleges időpont attól függ, hogy milyen módon került sor a végrehajtható okirat kézbesítésére.

(3) Ha a végrehajtható okiratot postán kézbesítették, a kézbesítéstől számított 45 napon belül kell az ingófogalást elvégezni.

Ingófogalás - végrehajtható okirat postai kézbesítése esetén

A jogalkotó megerősíti az önkéntes teljesítésre vonatkozó elsődleges követelményt, amelyre egyébként az adósnak abban az esetben, ha a végrehajtható okiratot postán kézbesítették, amúgy a kézbesítéstől számított 45 nap áll rendelkezésre. Abban az esetben, ha a végrehajtható okiratot a végrehajtó személyesen kézbesíti, úgy nyomban fel kell hívni az adóst az önkéntes teljesítésre, ennek elmaradása esetén azonban a foglalást - a törvényben biztosított határidő leteltét követően - haladéktalanul foganatosítani kell.

Nagyon fontos annak a tisztázása, hogy mi is maga a foglalás, és milyen joghatások fűződnek az ingó foglaláshoz.

A foglalás nem jelent egyebet, mint, hogy a végrehajtó a Vht. 88. § (1) bekezdése szerinti és a Vht. 35. §-ában meghatározott tartalmú jegyzőkönyvben összeírja az adós ingóságait, és ezeket ilyen módon lefoglalja. A lefoglalás ténye tehát nem egyéb, mint hogy az adós ilyen módon összeírt vagyontárgyai az adós rendelkezése alól kikerülnek, azokkal már sajátjaként nem rendelkezhet. Az adós köteles azonban a lefoglalt ingók megőrzésére, állagának megővására és adott esetben rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotának biztosítására.

(4) A végrehajtó a végrehajtást kérő kérelmére a Magyar Országos Közjegyzői Kamaránál vezetett zálogjogi nyilvántartásba való betekintéssel meggyőződik arról, hogy az adós zálogkötelezettként szerepel-e a nyilvántartásban, továbbá, hogy vagyonát, illetőleg valamely vagyontárgyát terheli-e jelzálogjog, és szükség esetén ebből a célból megkeresi a közjegyzőt. Az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dologként jogszabályban meghatározott vagyontárgy foglalása esetén a végrehajtó hivatalból is köteles a zálogjogi nyilvántartásba való betekintéssel meggyőződni arról, hogy terheli-e jelzálogjog a lefoglalt ingót.

Jegyzet: a (4) bekezdés szövegét megállapította a 2009. évi XXXI. törvény 3. §-a; hatályos 2009. szeptember 1-jétől. Lásd még a 2009. évi XXXI. törvény 5. § (2) bekezdését.

Betekintés a zálogjogi nyilvántartásba

A jelen bekezdést a Vht.-ba 2001. szeptember 1. napi hatállyal a 2000. évi CXXXVI. törvény 45. § (1) bekezdése iktatta be, amely így - összhangban a zálogjogi szabályok polgári jogi rendelkezéseinek módosításával - lehetőséget biztosít a végrehajtást kérőnek, hogy külön kérelmére a végrehajtó a Magyar Országos Közjegyzői Kamaránál vezetett ingó-zálognyilvántartásból tájékozódjon a tekintetben, vajon az adós zálogjogi kötelezettként szerepel-e nyilvántartásban, illetőleg az összeírt vagyontárgyak közül bármelyiket terheli-e a nyilvántartásba bejegyzett jelzálogjog. A zálogjogot újraszabályozó 2000. évi CXXXVII. törvény pontosan meghatározza a nyilvántartás szabályait. A zálogjogi nyilvántartásba történő bejegyzés alapjául - ha jogszabály másképp nem rendelkezik - a közjegyzői okiratba foglalt zálogszerződés vagy a zálogjogviszony létesítésére irányuló bírósági vagy más hatósági határozat (a továbbiakban: okirat) adatai szolgálnak.

A bejegyzésben a zálogtárgyat az okirat, illetve annak melléklete szerint, vagy az okiratban, illetve annak mellékletében foglaltakra utalással kell rögzíteni. Vagyont terhelő zálogjog esetén, amennyiben a zálogjog a zálogkötelezett egész vagyonát terheli, az okiratban ezt a tény, a vagyon meghatározott részét terhelő zálogjog esetében pedig az okiratban vagy annak mellékletében - szabatos körülírással - a vagyon zálogjoggal érintett körét kell feltüntetni.

A zálogjogi nyilvántartás részletes szabályait a 11/2001. (IX. 1.) IM rendelet állapította meg. A zálogjogi nyilvántartás központi rendszerét a Magyar Országos Közjegyzői Kamara működteti.

A zálogjogot újraszabályozó 2005. évi CXXXVII. törvény alapvető változásokat hozott a zálogjog tekintetében, hiszen megállapította a Ptk. zálogjogi rendelkezéseire vonatkozó új szabályokat is. Rögzíti ennek megfelelően a Ptk. 252. § (1) bekezdése, hogy zálogjog tárgya lehet minden birtokba vehető dolog, átruházható jog vagy követelés, valamint a 251. § (1) bekezdése pontosította a zálogjog célját, amikor is megállapította, hogy zálogjog alapján a jogosult a pénzben meghatározott vagy meghatározható követelésének biztosítására szolgáló zálogtárgyból törvény eltérő rendelkezése hiányában más követeléseket megelőző sorrendben kielégítést kereshet, ha a kötelezett nem teljesít.

A törvényi felhatalmazás alapján, pedig megszületett a 11/2001. (IX. 1.) IM rendelet, amely a Magyar Országos Közjegyzői Kamara által vezetett, zálogjogi nyilvántartás részletes szabályait rögzíti.

Az IM rendelet egyértelműen megállapítja, hogy a nyilvántartást akként kell vezetni, hogy abból megállapítható legyen a követelés összege, annak járulékai, illetőleg a zálogkötelezett, továbbá a biztosított követelés kötelezettje és a zálogjogosult.

Természetes személy esetén családi és utóneve, születési ideje és amennyiben ehhez hozzájárult a lakcíme; jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező társaság esetén annak elnevezése, székhelye, cégjegyzékszám, esetlegesen adószáma; egyéb szervezet esetén annak azonosító adatait kell rögzíteni. Fel kell tüntetni a nyilvántartásban a zálogtárgy megjelölését, a biztosított követelés jogcímét, pénznemét, lejáratát,összecszerúségét, illetve legmagasabb összegét, a bejegyzés alapjául szolgáló okirat megnevezését, annak kiállítóját, az okirat keltét, számát, valamint a bejegyző közjegyző nevét, székhelyét és törzsszámát. Ezen túlmenően a zálogjog keletkezésének és módosulásának időpontját, ha ez a bejegyzés napjától eltér.

Lehetőség van törölt zálogjog ranghelyének fenntartására, illetve a ranghellyel való rendelkezés jogáról való lemondásra is. Ezeket a tényeket szintén tartalmazza a zálogjogi nyilvántartás. Ezen túlmenően a nyilvántartásban rögzíteni kell a zálogjog érvényesítésére irányuló, illetve a zálogkötelezettséget egyébként érintő bírósági vagy más hatósági eljárás megindításának időpontját, az eljárást elrendelő vagy azt lefolytató hatóság megnevezését, az eljárás ügyszámát, illetőleg azt a tényt, hogyha a vagyont terhelő zálogjog átalakítására kerül sor.

A végrehajtási eljárás szempontjából különös jelentősége van az IM rendelet azon szabályainak, amely a zálogjogi nyilvántartásba történő betekintést, illetőleg adatok lekérdezését teszi lehetővé. Ennek megfelelően a nyilvántartásba bárki, bármelyik közjegyzőnél betekinthez, és annak alapján saját céljára feljegyzést is készíthet. A betekintésről az érintettet értesíteni nem kell.

Amennyiben a zálogkötelezett szerepel a nyilvántartásban, úgy neve alatt valamennyi nyilvántartott zálogjoggal biztosított követelésének listája megjelenik. Ennek megfelelően a nyilvántartásból lekérhetőek a lekérdezés napján fennálló bejegyzések, a már törölt bejegyzések, a lekérdezés időpontját megelőző bármely időpontban fennállott bejegyzések, illetőleg a lekérdezés előtt fennállt és már törölt bejegyzések is. A lekérdezés eredményéről a közjegyző tanúsítványt állít ki, amely a Közjegyzői tv. értelmében és szabályainak alkalmazásával készül el, és közhitelesen tanúsítja a benne foglaltakat.

A zálogjogi nyilvántartásban a zálogkötelezettek kerülnek nyilvántartásra, hozzájuk rendeltlen kerül a zálogtárgyakra a zálogjog bejegyzésre, ebből kifolyólag a nyilvántartáson belül is csak a zálogkötelezettek alapján lehet keresni, a zálogkötelezettre vonatkozó adatok hiányában nem állapítható meg, hogy a keresett ingóság terhelt-e zálogjoggal. Az ingatlanok nyilvántartása esetében tekintettel arra, hogy az ingatlanok kerülnek bejegyzésre, és az ahhoz kapcsolódó tulajdonosokat és jogokat csatolják hozzá, az ingatlanokra vonatkozóan a keresést közvetlenül el lehet végezni.

A (4) bekezdés szabályai éppen annak a célnak felelnek meg, amelyet a fentiekben hivatkozott Ptk.-ban szabályozott rendelkezés fogalmaz meg, nevezetesen, hogy a zálogjogosult követelését mindenki más előtt elégítheti ki abban az esetben, ha a kötelezett önként nem teljesít. Természetesen a végrehajtási eljárást kezdeményező végrehajtást kérőnek is alapvető érdeke fűződik ahhoz, hogy tisztán láthassa az adós vagyoni helyzetét, és így számot tudjon vetni azzal, hogy milyen eséllyel juthat hozzá a jogos követelésekhez.

(5) A végrehajtó a foglaláskor felhívja az adóst, hogy a helyszínen nyilatkozzon arról: mely vagyontárgyait terheli zálogjog. Ha a végrehajtható okiratot postán kézbesítik, a végrehajtó ezzel egyidejűleg felhívja az adóst, hogy a végrehajtható okirat kézbesítésétől számított 15 napon belül nyilatkozzék a vagyontárgyait terhelő zálogjogról.

Jegyzet: az (5) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 45. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Adós nyilatkozata az ingóságait terhelők zálogjogairól

A zálogjogosult további védelmét jelteni, hogy az adósnak nyilatkoznia kell arról, hogy mely ingóságait terheli zálogjog. Erre vagy a helyszínen szóban vagy - ha a végrehajtható okiratot postán kézbesítették részére - 15 napon belül írásban köteles.

A Vht. 84. §-al összefüggésben mutatott rá a bíróság, hogy a gépkocsi - végrehajtási eljárás során történt - lefoglalása után kötött adásvételi szerződés érvénytelen, így az a lefoglalás alóli feloldás iránti igényperre kellő alapot nem teremt. A Legfelsőbb Bíróság kiemelte, hogy döntő jelentősége annak van, hogy a perbeli gépjármű lefoglalása a foglalási jegyzőkönyvbe vétellel megtörténik, és ezzel beáll az a joghatás, amely szerint az ilyen módon lefoglalt ingóságon elidegenítési és terhelési tilalom áll fenn, méghozzá a foglalás időpontjától. Megállapította a Legfelsőbb Bíróság ezzel összefüggésben azt is, hogy miután az elidegenítési és terhelési tilalom beálltát követően

kötöttek az ingóságra szerződést, amely az ingóság elidegenítését célozza, az nem lehet érvényes, figyelemmel a Ptk. 114. § (1) bekezdésében írtakra, és emiatt mondta ki az ilyen típusú szerződés semmisségét.

Vht. 85. § A foglalást lehetőleg az adósnak, illetőleg képviselőjének, távollétükben pedig az adóssal együtt lakó nagykorú családtagnak a jelenlétében kell elvégezni.

Foglalás

Annak érdekében, hogy az adós jogai ne csorbuljanak, elsődlegesen a foglalást az adósnak, illetőleg képviselőjének - ez lehet törvényes képviselő vagy a Pp. 67. §-ában meghatározott képviselő - jelenlétében kell végrehajtani. Ha pedig sem az adós, sem képviselője a foglaláskor nincsen jelen, úgy az adóssal együtt lakó nagykorú családtag jelenlétében kell a foglalást foganatosítani. A fenti szabályokból az a következtetés vonható le, hogy végső soron az adóssal együtt lakó nagykorú családtag hiányában - kizárólag kiskorú családtag jelenlétében - a foglalás nem is lenne elvégezhető. E szabály azonban nem zárja ki, hogy - szükség esetén - a Vht. 43-45/A. §-ában szabályozott kényszerselekmények - illetve rendbírság kiszabása - ne lennének alkalmazhatóak akkor, ha az adós meghíúsítani akarja a foglalás foganatosítását.

A lefoglalt ingóságok tekintetében is működik a jogszabályi kényszer, amennyiben ugyanis a foglalás tényét az adós figyelmen kívül hagyja, úgy a Btk. 249. §-ába ütköző és a (2) bekezdés szerint minősülő zártörés vétségét követi el.

Lefoglalható ingóságok

Vht. 86. § (1) Lefoglalni az adós birtokában, őrizetében levő vagy más olyan ingóságot lehet, amelyről valószínűsíthető, hogy az adós tulajdonában van.

Lefoglalható ingóságok köre

A Vht. pontosan meghatározza azon ingóságok körét, amelyek végrehajtás alá vonhatók, tehát lefoglalhatók. Az ingóvégrehajtás körében így elsődlegesen azt kell vizsgálni, melyek azok - az adós birtokában, illetve őrizetében lévő - a dolgok, amelyekről valószínűsíthető, hogy az adós tulajdonában vannak. Két irányból közelít a törvény a lefoglalható ingóságok köréhez. Egyrészt az adós birtokában vagy őrizetében lehetnek ilyen ingóságok, másrészt olyan ingóságok ezek, melyekről valószínűsíthető, hogy az adós tulajdonában vannak. A valószínűség kérdésében a végrehajtónak kell döntenie az eset összes körülményének gondos mérlegelése alapján. A valószínűséghez nem szükséges a teljes bizonyosság. A birtoklás ezzel szemben ténykérdés, s azokra az ingóságokra vonatkozhat a foglalás, melyek a foglalás időpontjában az adós őrizete alatt állnak.

Többek között a fenti rendelkezésekkel összefüggésben mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság arra, hogy a felfüggesztő feltételhez kötött üzletrész-átruházási szerződés meghíúsul, ha a szerződés hatályosulását megelőzően az üzletrész lefoglalása miatt az üzletrészen elidegenítési és terhelési tilalom keletkezik. A Legfelsőbb Bíróság határozatánál elsősorban a Ptk. 228. § (1) bekezdésében foglaltakból indult ki, amely részletesen szabályozza a feltételtől függő jogügylet hatályosságát, amikor is úgy rendelkezik, hogy amennyiben a felek a szerződés hatályának beálltát bizonytalan jövőbeni eseménytől teszik függővé, a szerződés hatálya a szerződés bekövetkeztével áll be.

Ebből következően, amennyiben egy üzletrész-átruházási szerződésben a szerződés hatályosulásához valamennyi esemény bekövetkezése szükséges, és ez az esemény esetlegesen a végrehajtási eljárásban történő lefoglalás pillanatáig nem következett be, úgy a szerződés hatálya sem állapítható meg, ebből következően a foglalással az elidegenítési és terhelési tilalom bekövetkezett, így annak már nincsen jelentősége, hogy utóbb a szerződés hatályosulását eredményező feltétel bekövetkezett-e vagy sem (*EBH2003. 963.*).

A házastársi életközösséggel összefüggésben állapította meg a bíróság azt, hogy a házasság megkötése és az életközösség létrejötte után a bírói gyakorlat szerint általában nincs jelentősége annak, ha az együttélés a házasság között átmenetileg megszakad. Az életközösség átmeneti jellegű megszakítása - ha vagyonmegosztás nem történt - a vagyonközösséget nem szünteti meg, és azért a házassági vagyoni jogi igények rendezésénél a vagyonközösséget egységesnek és folyamatosnak kell tekinteni (*BH1992. 398.*).

Már említettük az élettársakkal kapcsolatos esetleges jogszabályi változásokat. Az ismert Alkotmánybírósági döntés, nevezetesen a 154/2008. (XII. 17.) AB határozat a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXIV. törvényt megsemmisítette. A megsemmisített törvény egyebekben a családjogi törvénynek a házasságra vonatkozó rendelkezéseit a bejegyzett élettársak vonatkozásában is alkalmazni rendelte. Ebből következően a bejegyzett élettársak közötti vagyonközösség jött volna létre. Míután az Alkotmánybíróság a jogszabályt megsemmisítette, az élettársak vagyoni viszonyaira továbbra is a Ptk. 578/G. §-ában meghatározott szabályai az irányadóak, amely

rendelkezésekből az következik, hogy az együttélésük alatt a szerzésben való közreműködés arányában szereznek közös tulajdont. Amennyiben a közreműködés aránya nem állapítható meg, azt azonos mértékűnek kell tekinteni.

(2) Nem lehet lefoglalni az adós birtokában, őrizetében levő ingóságot, ha a rajta levő jelből vagy más körülményből minden bizonyítás nélkül kétségtelenül megállapítható, hogy az ingóság nincs az adós tulajdonában.

Nem lefoglalható ingóságok köre

A lefoglalással összefüggésben megdönthető vélelmet állít fel a törvény. A vélelem szerint az adós birtokában, illetve őrizetében lévő ingóságok az adós tulajdonát képezik. E vélelmet meg lehet dönteni, illetőleg eleve megdől a második bekezdés rendelkezései alapján, amennyiben az adós birtokában lévő ingóságon lévő jelből vagy más körülményből minden kétséget kizáróan a végrehajtó megállapíthatja, hogy az nem képezi az adós tulajdonát. A szóban forgó lehetőség azonban egy rendkívül korlátozott lehetőség, hiszen erre kizárólag a foglalás időpontjában nyílik lehetőség. A foglalás után az adósnak, illetőleg annak, akinek állítása szerint a lefoglalt ingóság a tulajdonát képezi (harmadik személy) az általános jogorvoslati lehetőségeket kell igénybe venniük (például igényper a Pp. 371. §-a alapján).

(3) A házassági életközösség tartama alatt a házastársaknak vagy bármelyiküknek a vagyontárgyát bármelyik házastárs ellen külön vezetett végrehajtás során is le lehet foglalni. Nincs helye a foglalásnak, ha az a házastárs, aki ellen a végrehajtás nem irányul, kétséget kizáróan igazolja, hogy a szóban levő vagyontárgy nem a házastársi vagyontársasághoz, hanem az ő különvagyonához tartozik.

Házastársi vagyontársasághoz tartozó vagyontárgy foglalása

A (3) bekezdés a házassági vagyontársasággal kapcsolatosan tartalmaz rendelkezéseket, szem előtt tartva a Csjt. a házastársi közös vagyona vonatkozó szabályait. Ennek megfelelően a házassági életközösség tartama alatt a házastársaknak vagy bármelyiküknek a vagyontárgyát, a bármelyik házastárs ellen külön vezetett végrehajtás során le lehet foglalni. E szabály abból a Csjt.-ben megfogalmazott vélelemből indul ki, amely szerint a házassági életközösség fennállása alatt szerzett vagyontársaság közös vagyonnak minősül. Természetesen abban az esetben, ha az a házastárs, aki ellen nem irányul a végrehajtás, kétséget kizáróan igazolja, hogy az ingóság az ő különvagyonára, úgy ezen ingóság kapcsán lefoglalást foganatosítani nem lehet.

A különvagyonnal kapcsolatosan a Csjt. 28. §-a tartalmaz rendelkezéseket. Ezek szerint a házastárs különvagyonához tartozik a házasságkötéskor megvált vagyontárgy, a házasság fennállása alatt öröklés címén szerzett vagy ajándékba kapott vagyontárgy, a személyes használatra szolgáló, és szokásos mértékű, illetőleg mennyiségű vagyontárgy, valamint a különvagyon értékén szerzett vagyontárgy. Az a különvagyonhoz tartozó tárgy, amely a mindennapi közös életvitelt szolgáló, valamint a szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgy helyébe lép, azonban 15 évi házassági együttélés után közös vagyonná válik.

Fontos hangsúlyozni, hogy a különvagyon jelleget a foglalási eljárás során kell bizonyítani, és a bizonyíték vonatkozásában elsődlegesen a végrehajtó jogosult dönteni. Abban az esetben, ha a végrehajtó a különvagyon jelleget nem ismeri el, úgy az erre hivatkozó házastárs az általános jogorvoslati szabályok betartása mellett kérheti a különvagyon jelleget megállapítását. Különös jelentőséggel bírhat a felek között létrejött házassági vagyoni szerződés.

A szabály alkalmazásánál fontos kiemelni, hogy a közös vagyoni vélelem alapján történő foglalásra csak abban az esetben van lehetőség, ha a házastársak között a házassági életközösség még fennáll. Abban az esetben, ha a házassági életközösség a Csjt. rendelkezései értelmében a felek között már nem áll fenn, úgy az egyik házastárs ellen folyamatban lévő végrehajtási eljárásban a másik házastárs vagyontárgyára végrehajtást vezetni már nem lehet. E körben kell felhívni a figyelmet az élettársakra vonatkozó esetlegesen módosuló szabályokra.

Ezzel összefüggésben a bírói gyakorlat rámutatott arra, miszerint a házassági vagyontársaságnak a végrehajtási eljárásban is érvényesülő vélelmével szemben az érdekelt házastársnak kell már a foglaláskor minden kétséget kizáró módon igazolnia a vagyontárgy különvagyon jelleget; erre azonban kizárólag a foglalással egyidejűleg van lehetőség, ezt követően igényperben érvényesítheti tulajdonjogát.

A házastárs által előterjesztett igazolás akkor zár ki minden kétséget, ha tartalmazza - még bíróság által jóváhagyott egyezség esetében is - az egyik, illetve a másik házastárs tulajdonába került vagyontárgyak konkrét - beazonosításra alkalmas - megnevezését. Ennek hiányában a vagyontárgyak egyértelműen nem azonosíthatók be, így az érdekeltnek az eljáró végrehajtóval közölt tulajdoni igénye önmagában nem teszi jogszerűtlenné a kifogásolt vagyontárgyak lefoglalását.

Abban az esetben, hogyha lefoglalás alá kerülő ingóság a házastársakon kívül más vagy mások tulajdonát képezi, úgy a tulajdonostársak igényperben érvényesíthetik tulajdoni igényüket.

Vht. 87. § (1) Több ingóság esetén a lefoglalásuk sorrendjét a végrehajtó állapítja meg.

(2) A végrehajtó a foglalást addig folytatja, amíg a követelés - járulékaival együtt, ideértve az eljárás befejezéséig előreláthatóan felmerülő végrehajtási költséget - nincs teljesen fedezve. Figyelembe kell venni, hogy az adós házastársának vagyonközösségi igénye és más bejelentett igény esetén is fedezve legyen a követelés.

Foglalás sorrendje

Az (1) bekezdés a végrehajtó mérlegelési jogát az ingóságok lefoglalása vonatkozásában széles körben biztosítja. Szempontként a (2) bekezdés azt jelöli meg, hogy a foglalást addig kell folytatni, amíg a követelés járulékaival együtt nincs teljesen fedezve. A végrehajtónak a sorrend meghatározásakor azt a szempontot kell elsődlegesen figyelembe vennie, vajon melyek azok az ingóságok, amelyek a (2) bekezdésben meghatározott teljes követelést kielégítik. Ahhoz, hogy e kérdésben a végrehajtó dönteni tudjon, meg kell határoznia az ingóságok értékét. Az értékmeghatározás elsődleges módszere a becslés.

A foglaláskor számításba kell venni, hogy az adós házastársa esetlegesen vagyonközösségi igényt jelent be, ám egyéb bejelentett igények szintén felmerülhetnek a lefoglalt ingóságokkal összefüggésben. Így a foglalást ezek figyelembevételével kell az (1) bekezdésben meghatározott mértékig folytatni.

Foglalási jegyzőkönyv

Vht. 88. § (1) A foglalási jegyzőkönyvben - a 35. §-ban említetteken kívül - fel kell tüntetni az adós háztartásához tartozók számát, fel kell sorolni a végrehajtás alól mentesen hagyott vagyontárgyakat, illetve azt, hogy a gépjármű lefoglalására a 103. § (5) bekezdése alapján került sor. Mellőzhető a mentesen hagyott vagyontárgyak felsorolása, ha a lefoglalt vagyontárgyak előreláthatólag fedezetet nyújtanak a végrehajtandó követelésre és az eljárás költségeire.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 46. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Foglalási jegyzőkönyv

A foglalás ténylegesen azzal történik meg, hogy a végrehajtó az adós ingóságait összeírja a foglalási jegyzőkönyvben és ezzel gyakorlatilag az ingóságok kikerülnek az adós rendelkezési köréből.

A Vht. 35. §-ának rendelkezései szerint a végrehajtó egyik legfontosabb eljárási cselekménye a helyszíni eljárásról, illetőleg az egyéb végrehajtási cselekményekről felvett jegyzőkönyv.

Különösen igaz ez a jelen törvényhely vonatkozásában, amikor a Vht. az ingóvégrehajtás kapcsán készítendő jegyzőkönyvről rendelkezik. A foglalási jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a felek és a jelen lévő más érdekeltnek nevét és lakóhelyét, a végrehajtó és jogi képviselő nevét és irodájának címét (ez utóbbit a gyakorlat nem alkalmazza), az eljárás helyét és idejét, a végrehajtandó követelés jogcímét és összegét, a végrehajtást elrendelő bíróság megnevezését, a végrehajtható okirat megnevezését és ügyszámát, a végrehajtási cselekmény leírását, feleknek, más érdekeltnek kérelmét és észrevételét, valamint foglalási jegyzőkönyv esetén az adós háztartásához tartozók számát. Meg kell határozni a végrehajtás alól mentesen hagyott vagyontárgyakat, illetőleg rögzíteni kell azt is, ha a végrehajtás során olyan gépkocsi kerül lefoglalásra, amely a természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen.

Abban az esetben, ha a lefoglalt vagyontárgyak előreláthatólag fedezetet nyújtanak a követelésre és az eljárás költségére, úgy a foglalási jegyzőkönyvből mellőzhető a mentes vagyontárgyak felsorolása. A foglalási jegyzőkönyv - fő szabály szerint - a helyszínen készül el. Lehetőség van azonban arra, hogy amennyiben a végrehajtó a jegyzőkönyv elkészítésében akadályoztatva van, úgy a jegyzőkönyvet máshol készítse el, de ebben az esetben fel kell tüntetni az elkészítés helyét és azt, hogy milyen okból nem a helyszínen készült el a jegyzőkönyv. Ha a jegyzőkönyv nem a foglalás helyén készül, és annak oka egyértelműen nem állapítható meg, az adós alappal támadhatja meg a foglalást.

(2) A végrehajtó a foglalási jegyzőkönyv másolatát a foglaláskor átadja a jelen levő feleknek.

(3) Ha a végrehajtó az adós távollétében foglalt, a foglalási jegyzőkönyv másolatát a 85. §-ban felsorolt más jelenlevőknek kell átadni, és az adós számára kézbesíteni kell.

Foglalási jegyzőkönyv másolata

A foglalási jegyzőkönyv másolatát a foglaláskor a jelen lévő feleknek át kell adni, illetőleg a foglalási jegyzőkönyv egy-egy másolati példányát az ingósággal, illetve a vagyontárggyal kapcsolatos nyilvántartást vezető hatóságok részére is meg kell küldeni, például az illetékes okmányirodának, vagy lefoglalt üzletrész esetén, az érintett cégbírósnak.

Annak érdekében, hogy az adós a lefoglalt ingóságokkal kapcsolatos valamennyi kötelezettségével és jogosultságával tisztában legyen, megfelelő módon ki kell oktatni, és ennek megtörténtét szükséges a jegyzőkönyvben rögzíteni. Különösen a lefoglalt ingóságokkal kapcsolatos kezelési, rendelkezési szabályokra kell az adós figyelmét felhívni, illetőleg figyelmeztetni kell, hogy amennyiben a foglalással kapcsolatos szabályokat megszegi, úgy legsúlyosabb esetben a Btk. 249. §-ába ütköző zártörés bűncselekményét valósítja meg.

(4) Ha a végrehajtó a végrehajtást kérő távollétében foglalt, a foglalási jegyzőkönyv másolatát a végrehajtást kérő számára kézbesíteni kell.

Abban az esetben, hogy, ha végrehajtó a Vht. 85. §-a alapján jár el, úgy a foglalási jegyzőkönyv egy másolati példányát foglaláskor a jelenlévőnek kell átadni, míg az adósnak - amennyiben nincs jelen - köteles a másolatot kézbesíteni. Ugyancsak kézbesíteni kell a jegyzőkönyv másolatát a végrehajtást kérőnek abban az esetben, ha az eljárási cselekménynél nem volt jelen. Amennyiben a cselekménynél a végrehajtást kérő jelen volt, részére a helyszínen kell a jegyzőkönyv másolatát kézbesíteni. A jegyzőkönyv átadási kötelezettsége azért jelentős előírás, mert a végrehajtást kérő ebből szerezhet információt a végrehajtási cselekményről, annak eredményességéről, a lefoglalt ingóságok köréről. Az átadással nyílik meg számára az esetlegesen igénybe veendő jogorvoslati út.

Végrehajtás alól mentes vagyontárgyak

Vht. 89. § (1) Nem lehet lefoglalni - még az adós beleegyezésével sem - azokat a vagyontárgyakat, amelyeket a törvény a végrehajtás alól mentesít.

Végrehajtás alól mentes vagyontárgyak

Rendkívül fontos és jelentős kérdés a végrehajtás alóli mentesség szabályozása. A Vht. 1. §-a szerint a bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatainak az érvényre juttatása, valamint a végrehajtást kérő jogainak érvényesítése a jogszabályok és ezen keresztül a végrehajtási eljárás elsődleges célja.

A jogalkotónak azonban mérlegelnie kellett több, egymás mellett megjelenő érdek között, illetőleg ezen érdekek között valamiféle sorrendet kellett megállapítania. Miután a végrehajtás célja nem lehet az adós létfenntartásának az ellehetlenítése, így szükséges azon vagyontárgyak körének meghatározása, amelyek az adós létfenntartását biztosítani képesek. A szabályhoz fűzött miniszteri indokolás szerint a magyar jogfejlődés hagyományait szem előtt tartva nem az adósra bizza a jogalkotó annak eldöntését, hogy milyen vagyontárgyak mentesülnek a foglalás alól, hanem azt maga a törvény szövege határozza meg. Ennek megfelelően nem lehet lefoglalni - még az adós beleegyezésével sem - azon vagyontárgyakat, amelyeket a törvény a végrehajtás alól mentesít.

(2) Ha a törvény a végrehajtás alól mentes vagyontárgyak körét vagylagosan állapítja meg, a mentesség a foglalásnál jelen levő adós által kijelölt vagyontárgyra terjed ki.

Végrehajtás alól mentes vagyontárgyak körének vagylagos megállapítása

Abban az esetben, ha a törvény vagylagosan állapítja meg a mentes vagyontárgyak körét - így például a Vht. 90. § (1) bekezdésének c) pontjában írt ruházati cikkek közül 3 felsőruha -, úgy a mentesség a foglalásnál jelen levő adós vagy képviselője által kijelölt vagyontárgyakra terjed ki. A bírói gyakorlat ezzel összefüggésben rámutatott arra, hogy a foglalásnál jelen nem lévő adós ezt a jogot utóbb nem gyakorolhatja.

Ahhoz, hogy az adós a törvényi rendelkezések értelmében választási jogát gyakorolhassa a törvény több konjunktív feltételt határoz meg. Az első természetesen az, hogy a mentesség alá eső vagyontárgyak köre vagylagosan kerül megállapításra. A másik feltétel - ahogyan arra már fentebb utalás történt -, hogy az adós, illetőleg képviselője legyen jelen a foglalásnál.

(3) Az egyébként mentes dolog is lefoglalható az illető dolog vételárának, a vételéhez adott kölcsön összegének, továbbá elkészítési vagy javítási díjának a behajtása végett, ha a foglalást a bíróság így rendelte el.

Kivétel a mentességi jog érvényesülése alól

Hangsúlyozni kell, hogy a mentességi jog nem érvényesül akkor, ha a végrehajtás valamely dolog vételárának, illetőleg a vételhez adott kölcsön összegének, elkészítési, javítási díjának a behajtása érdekében folyik feltéve, hogy a bíróság a foglalást ilyen módon rendelte el. Ezen tények általában a végrehajtható okiratból megállapíthatóak, és ha egyértelművé tehetőek, akkor a bíróság az egyébként mentes dolgok lefoglalását külön végzéssel elrendeli.

Fontos annak a kérdésnek a tisztázása, vajon a végrehajtás alóli mentesség valamennyi adóst vagy csak a természetes személy adósokat illeti-e meg. A kérdés eldöntése azért bír nagy jelentőséggel, mert a mentesség kapcsán a jogszabály általában adósról rendelkezik, ám az nyilvánvaló, hogy végrehajtási eljárásban adósként nem csak természetes személyek szerepelhetnek. E kérdést egyértelművé tette a Vht. 96/B. §-ának szabálya. A törvényhely alapján a Vht. 90-91. §-ában felsorolt vagyontárgyak - kivéve a Vht. 90. § *h*), *l*) és *m*) pontjait - csak természetes adósok elleni végrehajtásban élveznek mentességet.

Vht. 90. § (1) Mentések a végrehajtás alól a következő ingóságok:

- a) az olyan eszköz, amely nélkül az adós foglalkozásának (hivatásának) gyakorlása lehetetlenné válik, így különösen a nélkülözhetetlen szerszám, műszer, technikai, katonai és egyéb felszerelési tárgy, egyenruha, önvédelmi fegyver, szállítóeszköz, ide nem értve a gépjárművet,*
- b) a rendszeres tanulmányok folytatásához nélkülözhetetlen eszköz, így különösen a tankönyv, tanszer, hangszer,*
- c) a szükséges ruházati cikk, felsőruházatból 3 felsőruha, 1 télikabát, 1 felöltő, 3 pár lábbeli,*
- d) a szükséges ágynemű: személyenként 1 készlet a hozzávaló 2 huzattal,*
- e) az adós háztartásához tartozók számának megfelelően szükséges bútor, legfeljebb 3 asztal és 3 szekrény vagy azonos célt szolgáló más bútor, személyenként 1 ágy vagy más fekvőhely és 1 szék vagy más ülőbútor,*
- f) a szükséges fűtő- és világító eszköz,*
- g) az adós háztartásához nélkülözhetetlen konyhai és háztartási felszerelés, továbbá 1 hűtőgép vagy fagyasztószekrény és 1 mosógép,*
- h) az a kitüntetés (érdemrend, érem, jelvény, plakett), amelyet az adós kapott, ha ezt okirattal igazolta,*
- i) az adós betegsége és testi fogyatékosága miatt szükséges gyógyszer, gyógyászati és technikai segédeszköz, a mozgásában korlátozott adós gépjárműve,*
- j) az adós háztartásához tartozó kiskorú gyermek által használt - jellegénél fogva gyermekek részére szolgáló - tárgy,*
- k) az adós és a háztartásához tartozók részére 1 hónapra szükséges élelmiszer és 3 hónapra szükséges tüzelőanyag,*
- l) a lábon álló, illetőleg be nem takarított termés, gyümölcs,*
- m) az a dolog, amelyet a felszámolási eljárás során nem lehet az adós vagyonához tartozóként figyelembe venni.*

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegének számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 47. § (3) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés *a*) pontjának szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 47. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés *g*) pontjának szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 47. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Végrehajtás alól mentes ingóságok köre

A törvényhely a végrehajtás alól mentes ingóságok körét határozza meg. Az ingóságok törvényi meghatározása az esetek döntő többségében megoldja azt a problémát is, vajon a mentesség egyaránt megilleti-e a természetes személy és gazdálkodó szervezet adóst.

A korábbi joggyakorlatban különösen élesen vetődött fel a kérdés az (1) bekezdés *a*) pontjában meghatározottak vonatkozásában. Itt olyan eszköztől van szó, amely nélkül az adós foglalkozásának gyakorlása lehetetlenné válik, így különösen a nélkülözhetetlen szerszám, műszer, technikai, katonai és egyéb felszerelési tárgy, egyenruha, önvédelmi fegyverszállító eszköz, ide nem értve a gépjárművet.

Az (1) bekezdés *a*) pontjában meghatározott eszközök kapcsán a végrehajtó különös körtekintéssel kell, hogy eljárjon, és vizsgálnia kell azt, hogy az adott eszköz szükséges-e az adós foglalkozásának gyakorlásához. A foglalkozásból eredő sajátosságokra figyelemmel ezzel összefüggésben az időközben már hatályon kívül helyezett

PK 243. állásfoglalás azt mondta ki, hogy amennyiben az adós foglalkozásának gyakorlására rendelt ingóságok meghaladják az általánosan szükséges mértéket, a szükségletet meghaladó részt le lehet foglalni. A mentes eszközöknek ebből következően a gyakorolt tevékenységgel kell arányban állni, függetlenül attól, hogy milyen jogviszony keretében történik a foglalkozás, illetőleg a hivatás gyakorlása.

A bírói gyakorlat arra az álláspontra helyezkedett, hogy e mentesség a természetes személy adóst illeti meg. A problémák felmerültek a Vht. 90. § (1) bekezdésének *h*), *l*), *m*) pontjaiban megfogalmazottakkal összefüggésben is, mivel ezek az ingóságok nem kizárólag természetes személy szükségletei kielégítésére szolgálnak.

Ezen egyenetlenségeket kívánta a jogalkotó kiküszöbölni, amikor a Vht. rendelkezéseit a 2000. évi CXXXVI. törvénnyel e tekintetben is módosította azzal, hogy a törvény 47. §-a a végrehajtás alól mentes ingóságok vonatkozásában új szabályokat fogalmazott meg. A törvényhez fűzött miniszteri indokolás szerint a változásokkal egyértelművé tették az egyes esetek alkalmazási körét. Ezzel a jogszabály-módosítással került a mentes vagyontárgyak körébe például a mosógép. A törvénymódosítás eredményeként a foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű csak bizonyos feltételek fennállása esetén mentes a végrehajtás alól.

Az eddig nem említett ingóságok körét áttekintve felmerülnek értelmezési nehézségek. Elég pusztán az (1) bekezdés *b*) pontjára utalni, amely szerint mentes a végrehajtás alól a rendszeres tanulmányok folytatásához nélkülözhetetlen eszköz, így a különösen a tankönyv, tanszer, hangszer. Nem egyértelmű az, hogy kinek a rendszeres tanulmányainak a folytatásához, az adós vagy az adóssal egy háztartásban élő személy tanulmányaihoz szükséges eszközök is mentesek-e. Véleményünk szerint jelen esetben a kiterjesztő értelmezés a helytálló.

A tanulmányok folytatásához szükséges eszközök kapcsán a következő feltétel, hogy ezek a tanulmányok rendszeresek legyenek, tehát nem feltétel az, hogy a tanulmányok folytatása iskolarendszerű képzésben történjen. Törvényi előírás az is, hogy ezek az eszközök nélkülözhetetlenek legyenek a tanulmányok folytatásához.

A *c*) pontba sorolt ingóságok tipikusan azon ingóságok körét jelentik, amely esetén az adósnak választási joga van, ez irányadó a *d*) és az *e*) pontokban írtak vonatkozásában. Ugyancsak vagylagos a mentes ingóságok köre a *g*) pontban rögzítettek kapcsán, figyelemmel arra, hogy egy hűtőgép vagy fagyasztószekrény és egy mosógép lesz mentes.

A *d*) pontban meghatározott szükséges ágyneműt nem részletezi a jogszabály, így ágynemű alatt általánosan elfogadottan nagypárnát, kispárnát, takarót és paplant kell érteni. A mentes ingóságok számánál figyelembe kell venni az adóssal együtt egy háztartásban élők létszámát is, mert valamennyi személy számára egy készlet ágynemű biztosítandó a hozzá való kettő húzattal, hogy a jogszabály előírásának megfelelő módon lehessen gondoskodni ezek tisztán tartásáról.

A bútorzat kapcsán rögzített mentességi szabály szintén figyelembe veszi az adóssal egy háztartásban élők számát. Az adós háztartásában élők köre nem korlátozódik a hozzátartozókra, a feltétel valamilyen gazdasági közösség az adós és a vele egy háztartásban élők között. Természetesen nem érhető ebbe a körbe például az adós ingatlanában lakó bérlő.

Külön magyarázatot igényelhet a háztartási felszerelés, mint mentes ingóság a Vht. 90. § (1) bekezdésének *g*) pontja szerint. Ebbe a körbe olyan ingóságok tartoznak többek között, mint az evőeszköz, étkezés, az edények, konyhai eszközök, illetőleg ebbe a körbe sorolható a kisebb értékű konyhai munkagép is. A mentesség megállapításánál a háztartásban együtt élők számát figyelembe kell venni.

Ezen túlmenően a mentes ingóságok közé egyéb dolgokat is sorolt a jogalkotó, például mentes az a kitüntetés, amelyet az adós kapott feltéve, hogy azt az adós okirattal igazolja.

A fenti mentesség kapcsán a Magyar Köztársaság kitüntetéseiéről szóló 1991. évi XXXI. törvény ad elsődlegesen eligazítást, azonban kitüntetések, kitüntető címeket, díjakat nem csak a Magyar Köztársaság Elnöke ítélhet oda, hiszen ilyen kitüntetések önkormányzatok, illetőleg miniszterek is alapíthatnak. Ezen túlmenően természetes módon más szervezetek is díjazásban részesíthetnek bárkit.

Gyógyszer, gyógyászati és technikai segédeszköz alatt értendő minden olyan ingóság, amely az adós betegségével, illetve testi fogyatékosságával közvetlen összefüggésben áll, függetlenül annak értékétől, így például a szemüvegek, hallókészülék, végtag, fogsor, kerekesszék, minden esetben mentes a végrehajtás alól. Ahhoz, hogy a mozgásában korlátozott adós gépjárművére vonatkozó mentesség érvényesüljön az szükséges, hogy a forgalmi engedélyben tulajdonosként az adós legyen bejegyezve.

A gyermekekkel összefüggő ingóságok mentességének feltétele, hogy ne töltsse be tizennyolcadik életévét és, hogy az ingóságok egyértelműen olyanok legyenek, amelyek a gyermekek részére szolgálnak (például gyerekszoba tartozéka).

Ugyancsak mentes a lábon álló, be nem takarított termés, gyümölcs, de csak addig az időpontig, amíg a betakarítást el nem végzik. A mentesség e tekintetben az adóst abban az esetben is megilleti, ha nem mezőgazdasági termeléssel foglalkozik, és független a termés, termény milyenségétől is, valamint attól, hogy azt hol termeli az adós.

Mentes a végrehajtás alól az az ingóság, amely a felszámolási eljárás során nem tartozik az adós vagyónához. E tekintetben a Csódtv. 4. § (3) bekezdése az irányadó, amely szerint nem tartozik a felszámolási eljárás során az adós vagyónához az a vagyon, amelyet az adós az állami vagyonkezelő szervezettel kötött szerződés alapján kezel, továbbá az állami tulajdonban álló erdő, jogszabályban meghatározott természetvédelmi oltalom alatt álló földterület, állami tulajdonban lévő műemlék, vízgazdálkodási társulatok kezelésében lévő vizek, vízi létesítmények és a vízi társulatoknak a közfeladat ellátásához szükséges elkülönített vagyona.

De ugyancsak mentes a végrehajtás alól a Vht. 90. § (1) bekezdésének *m*) pontjában írtakra figyelemmel a kárpótlás céljából elkülönített termőföld, külön törvényben meghatározott földalap és kárpótlási árverésre kijelöléssel nem érintett, illetve kárpótlási árverésből visszamaradt földterület. Mentés továbbá a gazdálkodó szervezet vagyónából visszamaradt ingatlan, amely az egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetével összefüggésben a Kormány által jóváhagyott jegyzékben szerepel, az adós munkavállalójának munkabéréből levont, illetőleg a felszámolási vagy csődeljárás tartama alatt levonásra került szakszervezeti díj vagy egyéb érdek-képviselői tagdíj. De ugyancsak mentesek a végrehajtás alól a Csódtv. 4. § (4) bekezdése szerint a rendkívüli időszakra rögzített hadikészletek, amennyiben a rögzítést a Kormány nem oldja fel, illetőleg mentesek a védelem célját szolgáló állami tartalékok, akkor is ha azok az adós kezelésében állnak. A vagyonnal kapcsolatosan irányadó a Csódtv. 46. § (1) bekezdése, hiszen a felszámoló a (2) bekezdés szerint felszámolási mérleget készít, amelyben feltünteti azokat a vagyontárgyakat, amelyeket a felszámolási eljárás során mindenképpen az adós vagyónához számíthatóknak.

(2) Ha a foglalásra több ingatlanban kerül sor, az (1) bekezdés *e*)-*g*) és *k*) pontjában meghatározott mentességet csak az - adós nyilatkozata esetén az általa megjelölt - egyik ingatlanban foganatosított foglalás során lehet érvényesíteni.

Jegyzet: a (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 47. § (3) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Ingófogalás több ingatlanban

Abban az esetben, ha a foglalás az adós több ingatlanában történik, úgy az adós választása szerinti egyetlen ingatlanban foganatosított foglalás során élvez mentességet a bútor, hűtő és világítóeszköz, illetőleg az (1) bekezdés *g*) pontjában meghatározott háztartási gépek, valamint a szükséges élelmiszer és tüzelőanyag.

E körben a végrehajtó köteles nyilatkozatni az adóst arról, hogy a fenti rendelkezés alapján melyik ingatlanban veszi igénybe a mentességi lehetőséget. Amennyiben az adós a felhívásban foglaltaknak eleget tett, úgy e nyilatkozatát a végrehajtó nem hagyhatja figyelmen kívül. Egyebekben pedig a végrehajtó dönt a mentesség vonatkozásában, illetőleg annak tárgyában, hogy melyik ingatlanban érvényesíti a mentességet. E szabály azonban nem jelenti azt - amennyiben az adós több ingatlanban is elhelyezett olyan ingóságokat, amelyek mentesek lehetnek, de nem mindegyik ingatlanban találhatóak meg teljes körűen a mentes ingóságok -, hogy a mentesség egy-egy ingóság vonatkozásában függetlenül attól megilletné az adóst, hogy egyébként a mentesség kérdésében nem azt az ingatlant jelölte meg, ahol egyébként ez a kérdéses ingóság fellelhető.

(3) Nem mentes a végrehajtás alól az az (1) bekezdésben említett olyan vagyontárgy - az *a*), valamint a *h*) és *i*) pontban foglaltak kivételével -, amely nemesféméből vagy egyébként nemes anyagból készült, és a szokásos használati cikkektől eltérően különösen nagy értékű.

Jegyzet: a (3) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 47. § (3) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Nemesféméből, nemes anyagból készült ingóság foglalása

A mentesség nem korlátlanul érvényesül, hiszen a nemesféméből vagy nemes anyagból készült ingóságok nem mentesek a végrehajtás alól feltéve, hogy a szokásos használati cikkektől eltérően különösen nagy értékűek. Annak meghatározása, hogy mi minősül különösen nagy értékű ingóságnak, az eljáró végrehajtó feladata. E szabály azonban nem irányadó a foglalkozás gyakorlásához szolgáló ingóságok, az adós kitüntetései, illetőleg a gyógyászati és technikai segédeszközei vonatkozásában. A nemesfémeket a törvény nem definiálja, általában azt mondhatjuk, hogy a nemesfémek kémiai elemek, azon belül, pedig a ritka fémek egyik csoportja, amelyek nagy (gazdasági) értékkel bírnak. Kémiai szempontból kevésbé reaktívak/reakcióképesek, mint a többi elem. Fényesebbek, csillogóbb hatásúak, puhábbak vagy képlékenyebbek, könnyebben alakíthatóak. Magasabb az olvadáspontjuk más fémekhez képest. A legismertebb (tradicionális) nemesfémek az arany és az ezüst. Habár mindkét fémnek számos ipari alkalmazása van, sokkal inkább ismertek, mint a művészetben, ékszerkészítésben és érmeverésben használt anyagok. A többi nemesfémeket az úgynevezett platinacsoport foglalja magába, melynek elemei a platina, az ozmium, az

irídium, a palládium, a ródiium és a ruténium, melyek közül a platina kereskedelme a legjelentősebb. A rénium szintén a nemesfémek közé tartozik, annak ellenére, hogy sem a platinacsoportnak sem a „tradicionális nemesfémek” csoportjának nem tagja. Szigorúan kémiai értelemben véve, kizárólag ezen elemek tekinthetők valódi nemesfémnek.

Vht. 91. § Ha az adós élethivatásszerűen mezőgazdasági termeléssel foglalkozik - a 90. §-ban felsoroltakon kívül -, mentes a végrehajtás alól:

- a) az adós földjének megműveléséhez szükséges vetőmag, mezőgazdasági gép és felszerelés, igavonó állat és takarmány,**
- b) 1 tehén vagy más haszonállat és a részére 3 hónapra szükséges takarmány.**

Élethivatásszerűen mezőgazdasági termeléssel foglalkozó adós ingóságainak lefoglalása

A rendelkezés a mentes ingóságok körét tovább bővíti, amikor is a mezőgazdasági termeléssel élethivatás-szerűen foglalkozó adós ingóságait mentesíti. A rendelkezés alkalmazása során ismételten alapvető kérdésként merült fel, hogy a Vht. 91. §-ának mentesítő szabálya csak természetes személyre vagy a gazdálkodó szervezetre is kiterjed. A Vht. 90. §-a kapcsán kialakult bírói gyakorlatból, majd a Vht. 96/B. §-ából az a következtetés vonható le, hogy a Vht. 91. §-ában felsorolt ingóságok mentessége a természetes személyekhez kapcsolódik. Annak eldöntése, hogy mely gép, felszerelés kapcsolódik a mezőgazdasági termeléshez, a végrehajtó feladata, neki kell döntést hoznia, döntése végül kifogást terjeszthető elő. Az eset körülményeiből egyértelműen következnie kell annak, hogy az adós a mezőgazdasági tevékenységet rendszeresen végzi, ez a tevékenység biztosítja megélhetését.

A Vht. nem definiálja, hogy kit tekint élethivatás-szerűen mezőgazdasági termeléssel foglalkozónak, ezt minden esetben a végrehajtónak az összes körülmény mérlegelését követően kell megállapítania. Az eligazodásban, illetve a mérlegelés kapcsán figyelemmel kell lenni arra, hogy a mezőgazdasági termelés az adós megélhetését biztosító hivatásnak tekinthető-e. Önmagában az, hogy mezőgazdasági termeléssel foglalkozó gazdálkodó szervezettel munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll, még nem jelenti azt, hogy élethivatás-szerűen az adós mezőgazdasági termeléssel foglalkozik, vagy östermelői igazolvánnyal rendelkezik.

A mentességnek ez a fajta meghatározása összhangban áll a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény 5. §-ában meghatározottakkal, amely szerint a földhasználó köteles a termőföldet művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítani, vagy a termelés folytatása nélkül a talajvédelmi előírások betartása mellett a gyomnövények megtelepedését és terjedését megakadályozni. Fenti rendelkezésből is megállapítható az az egyértelmű jogalkotói szándék, hogy a termőföld művelése elsődleges fontosságú, ezért a műveléshez szükséges vetőmag, gép, felszerelés, igavonó állat és takarmány mentes a végrehajtás alól.

A b) pontban meghatározott egy tehén vagy egy haszonállat vonatkozásában az adósnak kijelölési joga van. Abban az esetben, hogyha az ilyen módon mentesen hagyott állat az adósnak fel nem róható okból elpusztul, úgy lehetőség van a mentességgel nem érintett és lefoglalt állatállományból másik állatot a mentesség hatálya alá vonni.

Vht. 92. § Mentés a végrehajtás alól:

- a) a kitüntetéssel, kitüntető címmel, díjjal, jelvénnel, oklevéllel együtt járó összeg,**
- b) a biztosítási összeg, a lefoglalt ingóságért járó összeg kivételével,**
- c) a szakszervezet sztrájkalapjába helyezett összeg.**

További mentességek a végrehajtás alól

Ugyancsak mentesek a kitüntetéssel, kitüntető címmel, díjjal, jelvénnel, oklevéllel együtt járó összeg. Az értelmezéshez a Magyar Köztársaság kitüntetéséről szóló 1991. évi XXXI. törvény rendelkezései adnak eligazítást, amely szerint a kitüntetésekhez pénzjutalom nem kapcsolódik. A törvény felhatalmaz különböző szervezeteket, hogy díjakat, kitüntetéseket alapítsanak és adományozzanak. Ezekhez járhat pénzjutalom is.

Példaként említhetjük a kiváló művész, érdemes művész és a népművészet mestere járadékáról szóló 2004. évi CVI. törvényt, melynek 1. §-a szerint az a személy, aki az 1991. évi XXXI. törvény hatálybalépése előtt a Magyar Népköztársaság kiváló művésze, Magyar Köztársaság kiváló művésze, valamint a Magyar Népköztársaság, illetőleg a Magyar Köztársaság érdemes művésze kitüntető címben részesült, ha saját jogú nyugellátásba részesül, vagy a rá irányadó öregségi nyugdíj korhatárát elérte, járadékra jogosult. A kitüntetéssel járó pénzösszegekkel kapcsolatban tartalmazott rendelkezéseket a már hatályon kívül helyezett PK 247. állásfoglalás, amely szerint a mentesség nem terjed ki a kitüntetéssel járó összeg felhasználásával szerzett vagyontárgyakra.

A Kossuth és Széchenyi díj alapításáról szóló 1990. évi XII. törvény 3. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a díjjal járó jutalom összege a bérből és fizetésből élők előző évi - a Központi Statisztikai Hivatal által számított -,

országos szintű nettó nominál átlagkereset ötszöröse, ötvenezer, illetőleg százezer forintba való felkerekítésével. A nagydíjjal járó jutalom összege a díj összegének kétszerese.

Ugyancsak mentes a biztosítási összeg, a lefoglalt ingóságért járó összeg kivételével, illetőleg a szakszervezet sztrájkalapjába helyezett összeg. Nyilvánvaló, ezen összegek jogi sorsát illetően a kétséget kizáró bizonyítási kötelezettség az adóst terheli.

A sztrájkokról szóló 1989. évi VII. törvény külön a sztrájkalapról nem rendelkezik, de egyértelmű, hogy az alap célja, hogy a sztrájk idején a sztrájkban részt vevő munkavállalók valamilyen pénzbeli ellátásban részesüljenek a sztrájk ideje alatt. Ebből következik, hogy amennyiben a sztrájkalapot az adós szakszervezet kezeli, úgy nyilvánvalóan, hogy a sztrájkalapba történt befizetéseket elkülönítetten kell nyilvántartani, annak érdekében, hogy a mentesség kedvezménye érvényesüljön.

A biztosítási összeg definícióját nem adja meg a végrehajtási törvény, ebből következően a mentesség, bármilyen biztosítási szerződés eredményeként, az adósnak kifizetett összegre vonatkozik. Kivéve azt az esetet, amikor a lefoglalt ingóság megsérüléséből vagy megsemmisüléséből eredően keletkezik biztosítási esemény, és a biztosító e sérülés ellenértékéért biztosítási összeget kíván fizetni a biztosítottnak, illetve a kedvezményezettnek, mert ebben az esetben, ha az nem mentes ingósággal összefüggésben történik, úgy erre az összegre sem vonatkozik a mentesség.

Vht. 93. § (1) A szerzőt és a jogutódját megillető szerzői jog mentes a végrehajtás alól.

(2) A szerzői díj 50%-a mentes a végrehajtás alól.

(3) Végrehajtás alá vonni csak közzétett (nyilvánosságra hozott) művet, illetőleg példányait lehet.

Szerzői jog mentessége

Mentes a végrehajtás alól a szerzőt és a jogutódját megillető szerzői jog. Azt, hogy mit tekintünk szerzői jognak, illetőleg szerzői díjnak, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) rendelkezései határozzák meg. A törvény alapján mondhatjuk, a szerzőt részben személyhez fűződő jogok, részben vagyoni jogok illetik meg. A szerzői jog egyébként az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokra tejed ki, így szerzői jogi védelem alá esik, az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása.

Az Szt. 1. § (2) bekezdése példálózó felsorolást ad azon műtípusok vonatkozásban, amelyekre a szerzői jogi védelem kiterjed.

A (3) bekezdés magyarázó rendelkezést tartalmaz, amikor rögzíti, hogy a szerzői jogi védelem az alkotásra, a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A (4) bekezdés védelem alá nem eső alkotások körét sorolja fel.

A Vht. 93. § (1) bekezdése nyilvánvalóan a személyhez tapadó jogokkal összefüggésben tartalmaz rendelkezést, e tekintetben a Szt. 10-14. §-ai adnak eligazítást. Személyhez fűződő jogként kell értelmeznünk a mű nyilvánosságra hozatalának jogát, a név feltüntetésének jogát, a mű egységének védelmét, illetőleg a személyhez fűződő jogok gyakorlását.

A Vht. 93. § (2) bekezdése a szerzői díj, tehát a szerzői joghoz tapadó vagyoni jogok körében biztosít mentességet, de kizárólag a szerzői díj 50%-a erejéig. A szerzőt díjazás illeti meg a mű felhasználásáért, különösen a többszörözésért, esetlegesen a terjesztésért, a nyilvános előadásért, illetőleg az átdolgozásért. Azt, hogy az így befolyt összeg szerzői díjnak minősül, azt az adósnak kell bizonyítania. Annak érdekében, hogy a szerző személyhez tapadó jogai érvényesüljenek a (3) bekezdés egyértelműsíti, hogy kizárólag nyilvánosságra hozott művet, illetőleg példányait lehet végrehajtás alá vonni.

Vht. 94. § Mentés a végrehajtás alól:

a) a szövetkezeti tag részjegye,

b) a saját jogon szerzett kárpótlási jegy, amíg a kárpótlásra jogosultnak a tulajdonában van.

Szövetkezeti tag részjegy és kárpótlási jegy mentessége

Ugyancsak mentes a végrehajtás alól a szövetkezeti tag részjegye, amely a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 44. §-a szerint a szövetkezeti tag vagyoni hozzájárulását, illetve az erre vonatkozó kötelezettségvállalását jeleníti meg. Az üdülőszövetkezeti részjeggyel kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság rámutatott arra, hogy az üdülőszövetkezeti részjegy nem tekinthető értékpapírnak: másra át nem ruházható, bírósági végrehajtás alá nem vonható, ezért óvadék tárgyaként sem funkcionálhat.

Mentességet élvez a tulajdonviszonyok rendezése érdekében, az állam által az állampolgárok tulajdonában igazságtalanul okozott károk részleges kárpótlásáról szóló 1991. évi XXV. törvény (a továbbiakban: Kárpótlási tv.) 5. §-ában meghatározott kárpótlási jegy is, feltéve, hogy az azért van az adós birtokában, mert azt saját jogon szerezte, és csak addig az időpontig, amíg a kárpótlási jegy az adós tulajdonában áll.

A Kárpótlási tv. 5. §-a úgy rendelkezik, hogy a kárpótlás összegéről kárpótlási jegyet kell kiállítani, amely bemutatóra szóló, átruházható, és a kárpótlás összegének megfelelő, az állammal szemben fennálló követelést névértékben megtettesítő értékpapír. A kárpótlási törvény célját az 1. §-a akként határozza meg hogy ezen törvény alapján részleges kárpótlás illeti meg azokat a természetes személyeket, akiknek magántulajdona az állam által 1939. május 1-jét követően alkotott, és a törvény mellékleteivel felsorolt jogszabályok alkalmazása által sérelmet szenvedett. Ugyancsak kárpótlás illeti meg azon természetes személyeket, akiknek a magántulajdona 1949. június 8-át követően alkotott, és a törvény mellékletében rögzített jogszabályok alkalmazása miatt szenvedett sérelmet.

A törvény mellékletéből megállapítható, hogy végső soron az 1939. és 1987. évek között alkotott jogszabályok rendelkezési folytán magántulajdonuktól megfosztott természetes személyek jogosultak kárpótlásra. A kárpótlás nem teljes, ahogy a fenti szabályokból kitűnik, hanem részleges és abban az esetben, ha a tulajdonos elhunyt, úgy a leszármazó, illetve a túlélő házastárs is jogosult volt kárpótlásra.

Kárpótlási jegyet egyebekben az is kapott részleges kárpótlásul, akinek magántulajdona az 1939. május 1. és 1949. június 8. napja közötti időben alkotott jogszabályok miatt sérült, figyelemmel az 1992. évi XXIV. törvény rendelkezésére, valamint az 1992. évi XXXII. törvény alapján azok, illetőleg hozzátartozójuk is jogosult kárpótlásra, akiket életüktől, szabadságuktól, politikai okokból jogtalanul megfosztottak 1939. március 11. napja és 1989. október 23. napja között. A fenti jogszabályok alapján kárpótlási jegyet szerző adós vonatkozásában a kárpótlási jegy mentes a végrehajtás alól, azonban további feltétel természetesen, hogy a kárpótlási jegy az adós tulajdonában legyen a foglalás időpontjában.

Vht. 95. § Mentés a végrehajtás alól a postára feladott pénz és más küldemény, továbbá a közforgalmú fuvarozónak fuvarozásra átadott dolog mindaddig, amíg azt a posta, illetőleg a fuvarozó az átvételre jogosultnak nem adta át.

További mentességek az ingófogalás alól: postára feladott pénz, fuvarozásra átadott dolog

Nem lehet végrehajtás alá vonni ideiglenesen a postára feladott pénzt, más küldeményt, illetőleg a fuvarozónak, fuvarozásra átadott dolgot, amíg az nem kerül az átvételre jogosulthoz. Ez tehát csupán átmeneti mentességet jelent, addig az időpontig, amíg az adós rendelkezési joga korlátozott.

A rendelkezés egyértelmű célja, hogy a posta, illetőleg a fuvarozók munkáját ne nehezítse el, ezen túlmenően figyelemmel kell lenni a Postatv. 18. §-ában meghatározott általános felelősségi szabályra, mely szerint a postai szolgáltatónak a postai küldemény megsemmisülése, részleges vagy teljes elvesztése, megsérülése, továbbá késedelmes teljesítése következtében az igénybe vevővel vagy harmadik személlyel szemben fennálló kártérítési felelőssége megállapítható, abban az esetben, ha a postai szolgáltató érdekkörében a küldemény, felvételétől annak kézbesítéséig, vagy feladó részére történő visszakézbesítéséig terjedő időben megsemmisül, teljesen vagy részlegesen elvész vagy megsérül.

Közforgalmi fuvarozó estén e fuvarozónak, harmadik személy által átadott rakománya mentes a közforgalmi fuvarozó ellen indított végrehajtási eljárásokban.

Vht. 96. § (1) Mentés a végrehajtás alól a közraktárban elhelyezett dolog.

(2) A közraktárban elhelyezett dologra vonatkozó jog, illetőleg a róla szóló okirat (áru- és zálogjegy) végrehajtás alá vonható.

Közraktárban elhelyezett dolog foglalás alóli mentessége

A közraktározásról szóló 1996. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Közraktározási tv.) úgy rendelkezik, hogy a közraktárba közraktározás céljából szerződés alapján megőrzésre letétbe helyezhetnek árut, amelyről értékpapírt kell kiállítani. Ez az értékpapír rendeletre szól, közraktári jegynek nevezik, és ez igazolja a közraktár részéről az áru átvételét, illetőleg bizonyítja a kiszolgáltatásra vonatkozó kötelezettséget.

A fenti szabályozásból egyértelműen következik a Vht.-nak a közraktárban elhelyezett dologra vonatkozó, mentességére irányuló rendelkezése, valamint az is hogy a közraktári jegy - amely egyébként két részből áll, árujegyből és zálogjegyből - már végrehajtás alá vonható. Hiszen a fenti szabályozásból egyértelműen következik, hogy a közraktári jegy értékpapírnak minősül. A törvényi szabályozásból következően a végrehajtónak mind az áru, mind a zálogjegyet le kell foglalnia figyelemmel arra, hogy a közraktár a Közraktározási tv. 29. § (1) bekezdése alapján a nála elhelyezett árut annak köteles kiszolgáltatni, aki az árujegyet és a zálogjegyet részére visszaadja, vagy az árujegyet visszaadja és a zálogjegyen feltüntetett követelés összegét pedig a közraktárnál letétbe helyezi. Ezt támasztja alá a bírói gyakorlat, amely szerint a közraktáraknál elhelyezett tárgyakat egyedül az áru és zálogjegy visszaadása, illetve a zálogjegyet terhelő összeg és járuléka befizetése mellett köteles visszaszolgáltatni. A letett tárgyak feletti szabad rendelkezés joga a közraktári jegy birtokosát illeti meg.

A közraktári jegynek mind az árujegy részén, mind a zálogjegy részén fel kell tüntetni a közraktári jegy elnevezést, a közraktár megnevezését, a letéti könyv sorszámát, a letevő nevét, székhelyét, lakhelyét, a letett áru megnevezését, mennyiségét, minőségét, értékét, a közraktári díjból és egyéb díjból fennálló követelés összegét, a közraktározás időpontját, a raktározás helyét, a kiadás keltét és a közraktár cégszerű aláírását.

Miután a közraktári jegy értékpapír, és az értékpapír mögött a közraktári jegy tartalmából megállapíthatóan értékkel bíró ingóság nyugszik, így alkalmas arra, hogy kölcsön fedezeteként szolgáljon. Ilyen módon a közraktári jegy átruházható, a váltóhoz hasonló módon forgatmánnyal. A közraktárban elhelyezett áru kiszolgáltatását csak az kérheti, aki birtokában van az árujegynek és a zálogjegynek is. Azt azonban a közraktár köteles megengedni a Közraktározási tv. 25. §-a szerint, hogy mind az árujegy, mind zálogjegy birtokosa az árut megtekinthesse.

Fentiekből következően a végrehajtó a közraktári jegyet egészében vagy külön-külön is lefoglalhatja, tudniillik az nem mentes a végrehajtás alól. A Legfelsőbb Bíróság eseti döntése egyértelművé teszi ugyanis, hogy a közraktárban elhelyezett áru nem kerül a közraktár tulajdonába, annak csak birtokosa, melyből következően a közraktár a nála jelentkező birtokos jogszerű birtoklását nem vizsgálhatja (BH1997. 244.). Más alkalommal arra mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság, hogy a közraktár a nála elhelyezett tárgyakat egyedül az áru- és zálogjegy visszaadása, illetve a zálogjegyet terhelő összeg és járulékai befizetése mellett köteles visszaszolgáltatni. A letett tárgyak feletti szabad rendelkezésre a közraktári jegyek (áru és zálogjegy) együttes birtokosa jogosult. A közraktári jeggyel nála jelentkező birtokos jogszerű birtoklását a közraktár nem vizsgálhatja (BH1994. 149.).

Vht. 96/A. § Az adósnak vagy az óvadék jogosultjának kérelmére a végrehajtó mentesíti a végrehajtás alól az óvadékként nyújtott pénzt, takarékkönyvet vagy értékpapírt mindaddig, amíg az óvadék visszaadásának feltételei nem állnak fenn. A mentesítésnek akkor van helye, ha a kérelmező igazolja, hogy az óvadékkal biztosított jogügyletet nem a hozzátartozójával vagy olyan jogi személlyel kötötte, amellyel való viszonyában többségi befolyás áll fenn, illetve a gazdálkodó szervezet nem a tagjával kötötte.

Jegyzet: a 96/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 48. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől. A második mondat szövegét megállapította a 2006. évi IV. törvény 341. § (1) bekezdése; hatályos 2006. július 1-jétől.

Óvadékként nyújtott pénz, takarékkönyv, értékpapír

A Vht. 96/A. §-át a Vht. 2000. évi novellája iktatta be, elsődlegesen abból a célból, hogy az óvadék tárgyát képező vagyontárgyak biztosítéki jellegét is biztosítsa. A rendelkezés szerint ugyanis az adósnak vagy az óvadék jogosultjának kérelmére a végrehajtó mentesíti a végrehajtás alól az óvadékként nyújtott takarékkönyvet vagy értékpapírt mindaddig, amíg az óvadék visszaadásának feltételei nem állnak fenn. Az óvadékról a Ptk. 270. §-a rendelkezik. Egyértelmű, hogy az óvadék szerződést biztosító mellékkötelezettség, olyan dologi biztosíték, amely a kötelezett szerződésszegése esetén fedezetet, kielégítési alapot nyújt a jogosult számára.

A jogosult az óvadékkal biztosított követelését az óvadék tárgyából közvetlenül kielégítheti, ha az óvadék tárgya pénz, bankszámla-követelés, nyilvánosan jegyzett piaci árral vagy egyébként az adott időpontban felektől függetlenül meghatározható árral rendelkező értékpapír vagy egyéb pénzügyi eszköz.

Éppen a fenti szabályok érvényesülése érdekében volt szükséges a mentesítést e tekintetben kiterjeszteni. A kiterjesztés azonban a Ptk. szabályaihoz képest szűkebb körre vonatkozik, hiszen a nem pénzügyi eszközön fennálló óvadék tekintetében a mentesség nem érvényesül.

Fontos szabály, hogy a végrehajtó kizárólag kérelemre mentesít, de ez esetben is igazolni kell a végrehajtó számára, hogy az óvadékkal biztosított jogügyletet nem az adós hozzátartozójával vagy olyan jogi személlyel jött létre, amellyel kapcsolatban az adós többségi befolyása kimutatható, illetve igazolható, illetőleg az óvadékkal biztosított jogügyletet nem az adós gazdálkodó szervezet tagjával kötötte.

Az óvadékként adott pénz, takarékkönyv és értékpapír mentessége csak abban az esetben áll fenn, ha az óvadék tárgyát őrző a végrehajtó tájékoztatását követően, kifejezetten kéri a mentesítést, valamint igazolja a kizáró feltételek hiányát, ahogy erre fentebb már utaltunk, és egyértelművé válik a végrehajtó számára az is, hogy az óvadék visszaadása nem esedékes. Az összesítés tényét egyébként a végrehajtó köteles a foglalási jegyzőkönyvben rögzíteni.

Vht. 96/B. § A 90. és 91. §-ban felsorolt vagyontárgyak - a 90. § h), l) és m) pontjában felsorolt vagyontárgyak kivételével - csak a természetes személy adósok elleni végrehajtás alól tekinthetők mentesnek.

Jegyzet: a 96/B. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 48. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A Vht. 96/B. §-a egyértelműen tisztázza a törvény alkalmazása során felmerült értelmezési nehézséget. A Vht. 90-91. §-aiban felsorolt vagyontárgyak - azon kitüntetés (érdemrend, érem, jelvény, plakett), amelyet az adós kapott, ha ezt okirattal igazolta, a lábon álló, illetőleg be nem takarított termés, gyümölcs, az a dolog, amelyet a felszámolási eljárás során nem lehet az adós vagyonához tartozóként figyelembe venni csak a természetes személy adósok elleni végrehajtás alól tekinthetők mentesnek.

A Vht. 90-91. §-aihoz fűzött magyarázatnál már vizsgálat tárgya volt, hogy a mentesség természetes személyeket vagy másokat is megillet. A jogalkotó elsődlegesen a természetes személyek elleni végrehajtás kapcsán kívánta a mentességet szabályozni. Ez alól kivételként említhető a kitüntetés, amely jogi személy, illetőleg a jogi személyiséggel nem rendelkező társaság, illetve szervezet vonatkozásában is mentes, valamint a lábon álló termés és a felszámolási eljárás során a szervezet vagyonához nem tartozó ingóság, amely ugyancsak mentességet élvez. Ezen túlmenően azt mondhatjuk, hogy a Vht. 90-91. §-ain kívül meghatározott mentességek a szervezeteket is megilletik kivéve az olyanokat, amelyek tulajdonjoga kizárólag természetes személyt illethet meg.

Becslés

Vht. 97. § (1) A végrehajtó a foglaláskor becsléssel megállapítja a lefoglalt ingóság értékét.

(2) A becsérték megállapításánál a végrehajtó a forgalmi árat veszi alapul. Ha a felek a becsértékben megegyeztek, ez az irányadó.

Becslés

A Vht. 87. §-a szerint a végrehajtó a foglalást addig folytatja az ingóságok tekintetében, amíg a követelés járulékaival együtt (figyelembe veszi az értékesítési árverési vételárra vonatkozó szabályait) - ideértve az eljárás befejezéséig, az előrelátható felmerülő végrehajtási költséget - nincsen teljesen fedezve.

E szabályból következően a végrehajtónak a lefoglalásra kerülő ingóságok értékét meg kell állapítania. E körben a Vht. 97. §-a, az érték megállapítására a becslést írja elő. A becslés, mint értékmegállapítási módszer feltételezi a végrehajtó ez irányú szakértelmét. A végrehajtónak a becsléssel megállapított érték meghatározásakor az adott ingóság forgalmi árát kell alapul vennie, azonban meg kell vizsgálni a lefoglalásra kerülő ingóság használati fokát, illetőleg ismeretekkel kell rendelkezni a végrehajtónak a használt ingóságok értéke kapcsán is. A végrehajtás eredményességét jelentős mértékben befolyásolja, ha az adott ingóság alul vagy felül értékelt.

A végrehajtó a becsléstől abban az esetben térhet el, hogy ha a felek a lefoglalásra kerülő ingóságok értékében megegyeztek.

A végrehajtó ismereteit oly módon bővítheti a becslési eljárás kapcsán, hogy folyamatosan figyelemmel kíséri a kereskedelmi forgalomban kapható új ingóságok árát, illetőleg figyelemmel kíséri a használt ingóságok bizományi értékesítése során alkalmazott árakat is, vagy amennyiben ez szükséges, úgy speciális ingóságok forgalmazásával foglalkozó társaságokat is megkereshet. A becslésnél azonban arra is figyelemmel kell lenni, hogy mi a reális forgalmi érték, amely forgalmi érték meghatározás mellett alappal várható, hogy a lefoglalt ingóság rövid időn belül értékesíthetővé váljon.

(3) Ha valamelyik fél kívánja, a végrehajtó a foglalásnál szakértő-becsűst alkalmaz. A foglalás után a végrehajtó szakértő-becsűs közreműködésével a becsértéket módosíthatja, ha ezt bármelyik fél a foglalási jegyzőkönyv kézbesítésétől számított 8 napon belül kérte.

Szakértő-becsűs bevonása

Már a foglalás során lehetőség van arra, hogy a végrehajtó - amennyiben azt valamelyik fél kívánja - szakértő-becsűst vonjon be. Ebben az esetben figyelemmel a Vht. 34. § (2) bekezdésbe foglaltakra, a szakértő-becsűs közreműködésével felmerülő költségeket az köteles megelőlegezni, aki a szakértő-becsűs eljárásba történő bevonását kérte. Abban az esetben, ha a szakértői díj megelőlegezésre nem kerül sor, úgy a végrehajtó az erre irányuló kérelmet figyelmen kívül hagyhatja és mellőzheti szakértő-becsűs alkalmazását.

A Vht. 97. § (3) bekezdése lehetőséget biztosít a becsérték módosítására. Amennyiben a foglalást követően a jegyzőkönyv kézbesítésétől számított nyolc napon belül bármelyik fél kérelmére kerül bevonásra a szakértő-becsűs, úgy a szakvélemény ismeretében a végrehajtó a becsértéket módosíthatja. Erre az eljárásra is irányadóak a Vht. 97. és 34. §-ainak rendelkezései.

Egyes dolgok lefoglalásának eltérő szabályai

Vht. 98. § Arany, platina, ezüst, továbbá fizetőeszköz lefoglalásakor a végrehajtó az értéket magához veszi, a lefoglalt külföldi pénzt a foglalást követő munkanapon a végrehajtói letéti számlára befizeti. Ugyanígy kell eljárni, ha az adós külföldi pénznemben fizeti meg a végrehajtónak a tartozást.

Jegyzet: a 98. § szövegét megállapította a 2001. évi XCIII. törvény 14. § (1) bekezdése; hatályos 2002. január 1-jétől.

Arany, platina, ezüst, fizetőeszköz, külföldi pénz foglalásának eltérő szabályai

A Vht. bizonyos speciális ingóságok vonatkozásában eltérő foglalási szabályokat ír elő, mert ezek jellegüknél fogva eltérnek a szokásos értelemben vett ingóságoktól. A Vht. eredeti normaszövegét e tekintetben is többször módosította az Országgyűlés.

A Vht. 98. §-ának jelenlegi rendelkezéseit a 2001. évi XCII. törvény 14. §-a állapította meg, amely jogszabály egyébként a devizakorlátozások megszüntetéséről, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról is rendelkezett. A jogszabály megalkotásának elsődleges indoka az volt, hogy a piacgazdaság kiépülésével megerősödő gazdasági háttér bázisán lehetővé tegyék a kötött devizagazdálkodási rendszer teljes körű megszüntetését. A módosítás a korábban rendkívül szigorú szabályt - nevezetesen, hogy arany, platina, ezüst továbbá külföldi pénz vagy fizetőeszköz lefoglalása esetén a végrehajtó köteles volt ezen értékeket a Magyar Nemzeti Bankban 24 órán belül elhelyezni - enyhítette.

A jelenlegi szabályozás e rigorózus rendelkezést két irányban oldotta. Egyrészt a huszonnégy órás korlátot a következő munkanapra módosította, illetőleg mentesítette a végrehajtót a Nemzeti Bankban történő helyezés kötelezettsége alól. Ehelyett e speciális ingóságokat a végrehajtó saját letéti számlájára köteles befizetni. Nyilvánvaló az arany, platina, illetve ezüst befizetésre nincsen lehetősége, de e tekintetben a végrehajtónak megszűnt az a kötelezettsége is, hogy ezeket az ingóságokat bírói letétbe helyezze el, azokat - helyette - saját őrzetébe kell vennie.

A rendelkezés tisztázza, mi a követendő eljárás abban az esetben, amikor az adós a tartozást külföldi pénznemben fizeti meg a végrehajtónak. A jogszabály szerint ekkor a végrehajtó a külföldi pénznemben megfizetett tartozást saját letéti számlájára köteles elhelyezni.

A Vht. nem definiálja az arany, a platina, illetve az ezüst fogalmát e nemesfémek kémiai, fizikai tulajdonságok alapján határozhatók meg, így arany alatt azt az aranyat értjük, amelynek finomsága legalább kilencven-kilencvenöt ezrelék. A gyakorlatban a végrehajtók aranynak, ezüstnek, platinának tekintik az egységes tömb formátumban lévő aranyat, platinát, ezüstöt. Míg platina, illetve ezüst az, ami színplatina és színezüst. Fizetőeszköz alatt pedig a pénzt, illetve a pénzt helyettesítő eszközt, így többek között a bankkártyát, hitelkártyát, váltót, csekket, illetve a takarékettkönyvet is érthetjük. Külföldi pénznek pedig a föld országában bárhol forgalomban lévő, illetve arra átváltható külföldi bankjegyet, illetve érmét tekintjük.

Vht. 99. § (1) Arany vagy platina felhasználásával készült tárgy, drágakő és nyomdai úton előállított értékpapír lefoglalásakor a végrehajtó a lefoglalt értéket magához veszi, és 24 órán belül bírósági letétbe helyezi.

Jegyzet: a 99. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 49. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A Vht. 98. §-ának rendelkezéseitől némileg eltérő szabályok irányadóak a 2000. évi novellával megállapított 99. § (1) bekezdésben írtak vonatkozásában. Az arany vagy platina felhasználásával készült tárgy, drágakő és nyomdai úton előállított értékpapír lefoglalásakor a végrehajtó az így lefoglalt értéket köteles magához venni, és azt huszonnégy órán belül bírósági letétbe helyezni. A szabály nem rendelkezik az ezüst felhasználásával készült tárgyakról; e tekintetben az ingófogalás általános szabályai szerint kell eljárni.

(2) Dematerializált értékpapír lefoglalása esetén a végrehajtó a foglalásról értesíti az adós értékpapírszámláját vezető befektetési szolgáltatót, aki a lefoglalt értékpapírt az értékpapírokra vonatkozó törvényi rendelkezések szerint a végrehajtó további intézkedéséig zárolt alszámlára helyezi.

Dematerializált értékpapír lefoglalása

A jogszabályi rendelkezések változása - a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tőkepiaci tv.) - hívta életre a dematerializált értékpapírt, amely ugyancsak lefoglalható. A foglalás ténylegesen azzal történik meg, hogy a végrehajtó a dematerializált értékpapírt nyilvántartó, és az adós értékpapírszámláját vezető szolgáltatót

értesíti, aki az értesítés kézhezvételét követően a végrehajtó intézkedéséig ezeket a lefoglalt dematerializált értékpapírokat zárolt alszámlára köteles helyezni.

A dematerializált értékpapír lefoglalása kapcsán elsősorban is tisztázni kell, hogy mit tekintünk értékpapírnak, illetőleg ezen belül is, mint tekintünk dematerializált értékpapírnak. Az értékpapír olyan okirat, amely jogot tanúsít és testesít meg oly módon, hogy a jogot az értékpapír nélkül gyakorolni nem lehet. A dematerializált értékpapír elektronikus úton létrehozott, rögzített, továbbított és nyilvántartott, az értékpapír tartalmi kellékeit azonosítható módon tartalmazó adatösszesség, melyet a tőkepiacról szóló törvény és külön jogszabályban rögzítettek határoznak meg.

Az értékpapírok alakiságára, illetőleg kötelező kellékeire nézve - a Tőkepiaci tv. által meghatározottan - jogszabályi rendelkezések vannak, amelyek figyelmen kívül hagyásával kiállított okirat nem minősül értékpapírnak. Az értékpapírok ez esetek döntő többségében forgalomképesek. Legegyszerűbb az olyan értékpapír értékesítése, amely bemutatóra szól. Az értékpapírok ősenek tekintett váltó és a váltó jogszabályok definícióit használva a bemutatóra szóló értékpapír forgatható minden külön korlátozás nélkül. Ezzel szemben a névre szóló értékpapírok forgatmány útján már nem ruházhatók át, ahhoz a polgári jog rendelkezési közül az engedményezés intézménye nyújthat segítséget.

Vht. 100. § Készpénz lefoglalásakor a végrehajtó a lefoglalt készpénzt magához veszi, és a foglalást követő munkanapon befizeti a végrehajtói letéti számlára.

Jegyzet: a 100. § szövegét módosította a 2001. évi XCIII. törvény 14. § (2) bekezdése; hatályos 2002. január 1-jétől.

A rendelkezés letetővé teszi a végrehajtó számára, hogy készpénzt is lefoglaljon. Ebben az esetben azt köteles magához venni, és a foglalást követő munkanapon végrehajtói letéti számlájára befizetni. A lefoglalt készpénz összegét fel kell tüntetni a foglalási jegyzőkönyvben.

Vht. 101. § (1) A gazdálkodó szervezet vagyonából az adóست megillető vagyonrész, illetőleg üzletrész (a továbbiakban: üzletrész) lefoglalásáról a végrehajtó a foglalási jegyzőkönyv másolatának megküldésével értesíti a gazdálkodó szervezetet és a megyei bíróságot mint cégbíróságot (a továbbiakban: cégbíróság).

(2) Az üzletrész lefoglalását a gazdálkodó szervezet bejegyzi a nyilvántartásába, a cégbíróság pedig a cégjegyzékbe.

Üzletrész lefoglalása

Törvényi lehetőség van az adós tulajdonában lévő és gazdálkodó szervezet vagyonát megtestesítő vagyonrész, illetőleg üzletrész lefoglalásra. Ekkor a végrehajtó a foglalási jegyzőkönyv másolati példányát megküldi, mind az érintett gazdálkodó szervezetnek, mind a gazdálkodó szervezet székhelye szerinti illetékes megyei bíróságnak, mint cégbíróságnak. A cégbíróság az üzletrész lefoglalását bejegyzi a cégjegyzékbe, míg a gazdálkodó szervezet ugyancsak bejegyzi a foglalás tényét saját nyilvántartásába, például a kft. ügyvezetője által vezetett tagjegyzékbe.

A Ctv. 26. § (1) bekezdésének j) pontja megerősíti a Vht. előírását, hiszen egyértelműsíti, hogy a cégjegyzékben valamennyi cég esetében fel kell tüntetni, a közhiteles nyilvántartás, illetve a hitelezők védelme szempontjából jelentős adatokat. Ezek közé sorolja jogszabály a cég tagja vagyoni részesedésnek lefoglalását, továbbá a cég tagja vagyoni részesedésre vonatkozó büntetőeljárásban alkalmazott biztosítási intézkedést, illetve zár alá vétel elrendelést és megszüntetését is.

E rendelkezés azért jelentős, mert például a korlátozott felelősségű társaság üzletrészéről okirat nem állítható ki, így az továbbra sem minősül értékpapírnak, pusztán a tagsági jogokat testesíti meg. Ebből következően lefoglalására a fent meghatározott módon kívül nem lenne lehetőség.

Tekintettel arra, hogy az üzletrész tagsági jogviszonyt is megtestesít - így a foglalás általános szabályaiból következően a foglalás az üzletrész tulajdoni viszonyaiban változást még nem jelent -, a Vht. kizárólag az üzletrész forgalmazásának lehetőségét szünteti meg. E körben irányadó, hogy az üzletrész lefoglalásra, az ingó végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. E szabály a bírói gyakorlatban végső soron tételes joggá vált.

A Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy a kötelezett ingó és ingatlan vagyonára megindított végrehajtás során a korlátozott felelősségű társaságban lévő üzletrész végrehajtás alá vonható (BH1993. 700.).

A foglalással kapcsolatosan arra mutat rá a Legfelsőbb Bíróság, hogy a bírósági végrehajtó a foglalási jegyzőkönyvet jogszabályi előírásoknak megfelelően köteles a cégbíróságnak megküldeni. A beadvány tehát nem minősül változásbejegyzés iránti kérelemnek, mert a végrehajtót illetéklerovási kötelezettség nem terheli. Nem kell

közzétételi költségtérítést sem fizetni, mert az általa bejelentett tényt nem kell a Cégek Közlönyben közzétenni (BH2000. 363.).

Ugyancsak kimondja a Legfelsőbb Bíróság, hogy az üzletrész lefoglalásra az ingóvégrehajtásra irányadó rendelkezéseket kell alkalmazni.

Vht. 102. § A muzeális vagy történeti értékű tárgy és könyv, továbbá levéltári anyag lefoglalásáról a végrehajtó köteles a tárgy jellegének megfelelő, területileg illetékes múzeumot, könyvtárat, illetőleg levéltárat a foglalási jegyzőkönyv másolatának megküldésével értesíteni.

Muzeális vagy történeti értékű tárgy, könyv és levéltári anyag lefoglalása

Abban az esetben, hogy ha muzeális vagy történeti értékű tárgy, könyv, továbbá levéltári anyag lefoglalására kerül sor, a végrehajtó köteles az illetékes múzeumot, könyvtárat, levéltárat a foglalási jegyzőkönyv másolatának megküldésével értesíteni. Ennek a rendelkezésnek nyilvánvalóan akkor lesz jelentősége, ha az illetékes szervek esetlegesen az ingóárverésbe bekapcsolódni akarnak, ezáltal szerevezve meg az adott ingóság tulajdonjogát.

A Vht. nem tisztázza mit tekint muzeális vagy történeti tárgynak. E tekintetben a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, nyilvános könyvtári ellátásról és közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény nyújthat eligazítást, amikor is a kulturális javakat, mint törvényi védelem alatt álló értéket definiálja oly módon, hogy kulturális javaknak tekinti az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet és Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékeit és egyéb bizonyítékait, a művészeti alkotásokat, valamint a régészeti leletet, vagyis a régészeti örökség ingó elemeit.

A kulturális javak immanens részében kiemelkedő helyet foglal el a kulturális javak között a könyv, illetve a könyvtári dokumentum.

A levéltári anyag fogalmát ezzel szemben a közokiratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény 3. § a) pontja határozza meg, amely azt mondja, hogy levéltári anyag az irattári anyag, továbbá a természetes személy iratainak levéltárban őrzött maradandó értékű része, valamint a védetté nyilvánított maradandó értékű magánirat. A fogalom teljes megértéséhez szükséges tisztázni, hogy mit is tekintünk irattári anyagnak, tehát irattári anyag a rendeltetése szerint a szervnél maradó, tartalma miatt átmeneti vagy végleges megőrzést igénylő, szervesen összetartozó iratok összessége. Magánirat a nem közfeladatot ellátó szerv irattári anyagába tartozó, valamint a természetes személyek tulajdonában lévő irat. Ezek lefoglalása során tehát a Vht. 102. §-ának szabályai szerint kell eljárni.

Vht. 103. § (1) Gépjármű lefoglalása esetén a végrehajtó köteles a forgalmi engedélyt és a gépjármű törzskönyvét is lefoglalni. Ha ez bármilyen okból nem lehetséges, a forgalmi engedély, illetve a törzskönyv lefoglalásának megghiúsulását és ennek okát a foglalási jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(2) A végrehajtó a foglalási jegyzőkönyv másolatát, valamint a lefoglalt forgalmi engedélyt és törzskönyvet megküldi a gépjármű-tulajdonos lakcíme vagy székhelye (ennek hiányában telephelye) szerint, külföldi lakóhellyel (székhellyel vagy telephellyel) rendelkező tulajdonos esetében pedig az üzembentartó lakcíme vagy székhelye (ennek hiányában telephelye) szerint illetékes közlekedési igazgatási hatóságnak. Ha az illetékes hatóság nem állapítható meg, az okmányokat a gépjárművet nyilvántartó hatóságnak kell megküldeni. Ha a forgalmi engedély vagy a törzskönyv lefoglalása megghiúsult, a végrehajtó a foglalási jegyzőkönyv másolatának megküldésével egyidejűleg felhívja a közlekedési igazgatási hatóságot, hogy a gépjárművet vonja ki a forgalomból; a hatóság köteles e felhívásnak haladéktalanul eleget tenni.

Jegyzet: a 103. § szövegét megállapította a 2001. évi XXIII. törvény 1. §-ával módosított 2000. évi CXXXVI. törvény 50. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdés szövegét módosította a 2007. évi LXIV. törvény 66. § (1) bekezdésének c) pontja; megállapította a 2009. évi L. törvény 65. § (11) bekezdése, hatályos 2009. június 30-ától. Lásd még a 2009. évi L. törvény 61. § (6) bekezdését.

Gépjármű foglalása

Az ingó végrehajtás körében különleges ingóságnak minősül a gépjármű. A gépjármű lefoglalásra vonatkozó szabályokat a 2000. évi CXXXVI. törvény 50. §-a illetőleg, az e jogszabályhelyet módosító 2001. évi XXIII. törvény 1. §-a állapította meg, figyelemmel arra, hogy a 2000. évi CXXXVI. törvény megalkotásakor még nem dőlt el, hogy a gépjármű törzskönyvet, illetőleg forgalmi engedélyt mely hatóság fogja nyilvántartani, ezért volt szükséges a Vht. újabb módosítása.

A módosult szabály értelmében a gépjármű lefoglalása a forgalmi engedély és gépjármű törzskönyvének együttes lefoglalását jelenti. Ennek módja, hogy - az általános szabályoktól eltérően - a forgalmi engedélyt és a törzskönyvet, valamint a foglalási jegyzőkönyv másolatát a végrehajtó megküldi az illetékes közlekedésigazgatási hatóságnak. Abban az esetben amennyiben a foglalás a gépjármű vonatkozásában meghíúsult, a közlekedésigazgatási hatóságot a végrehajtó annak érdekében keresi meg a foglalási jegyzőkönyv másolatával, hogy a gépjárművet a forgalomból vonja ki.

A gépjárművek forgalmi engedélyéről és törzskönyvéről a 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet tartalmaz rendelkezéseket. Ennek megfelelően a forgalmi engedély olyan hatósági engedély, amely a jármű közúti forgalomban történő részvételének jogszerűségét igazolja. A forgalmi engedély lehet állandó vagy ideiglenes, míg lassú jármű esetén a forgalmi engedélyt a jármű igazoló lapja pótolja. Ezzel szemben a jármű tulajdonjogát igazoló közokirat a törzskönyv, amely azonban a közúti forgalomban való részvételnek nem feltétele.

A nyilvántartó hatóság mind a forgalmi engedélyben, mind pedig a törzskönyvben tulajdonosként azt tünteti fel, aki a gépjármű tulajdonjogának jogszerű megszerzését igazolni tudja. A Vht. rendelkezéseiből egyértelműen következik, hogy a gépjárművek lefoglalása is az ingóságok általános szabályaival megegyezően, a helyszínen történő lefoglalás szabályai szerint történik, a meghatározott okiratokkal együtt.

A (2) bekezdésben meghatározott forgalomból történő kivonást a nyilvántartó hatóság foganatosítja figyelemmel a 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet 88. § (1) bekezdésének *b)* pontjában írtakra. A forgalomból történő kivonás a 87. § szerint azt jelenti, hogy a járműnyilvántartásba a tényt bejegyzik, és a rendszámtáblán lévő érvényesítő címkét a rendszámtábláról eltávolítják.

A gépkocsi - végrehajtási eljárás során történt - lefoglalása után kötött adásvételi szerződés érvénytelen, így az a foglalás alóli feloldás iránti igényperre kellő alapot nem teremt.

A Pp. 371. § (1) bekezdése értelmében ugyanis az, aki a lefoglalt vagyontárgyra tulajdonjoga vagy más olyan joga alapján tart igényt, amely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadálya, a vagyontárgynak a foglalás alóli feloldása iránt végrehajtási igénypert (a továbbiakban: igénypert) indíthat a végrehajtást kérő ellen.

Egy a tárgykörben indult perben a felperes tulajdonjogára alapítottan kérte a bíróságtól a gépkocsi foglalás alóli feloldását. Gépjármű tekintetében az adásvételi szerződés megkötése (létrejött) esetén a forgalmi engedély átírása céljából az eladás tényét a gépjármű-nyilvántartó hatóság előtt írásban kell igazolni. A forgalmi engedély nem a gépjármű elidegenítésének, hanem a forgalomban való részvételének a feltétele. A forgalmi engedély lefoglalásának célja a gépkocsi használatának kizárása. A jelen ügyben eljáró végrehajtó 1998. július 15-ei keltezésű átiratával értesítette a gépkocsi lefoglalásáról - a foglalási jegyzőkönyv egyidejű megküldésével - a gépjármű-nyilvántartó hatóságot, és felhívta arra, hogy a gépjármű forgalmi engedélyét vonja be. A felperes ezt követően - 1998. július 16-án - kötötte meg L. J. adóssal az adásvételi szerződést. A jogvita elbírálása szempontjából annak van döntő jelentősége, hogy a gépkocsi lefoglalása - foglalási jegyzőkönyvbe vételével - 1998. június 19-én megtörtént [Vht. 84. § (1) bek.], ezzel beállt az a joghatás, amely szerint azon elidegenítési és terhelési tilalom állt fenn ettől az időponttól [Vht. 104. § (3) bek.].

Emiatt a szerződés megkötése idején már a gépkocsira - a végrehajtást kérők javára - olyan jog keletkezett, amely megakadályozta a gépkocsi értékesítését. A felperes a vételi szerződésének semmissége folytán [Ptk. 114. § (1) bek.] nem hivatkozhat olyan érvényes szerződésre, amely a tulajdonjogi igényét megalapozná (BH2002. 362.).

Nem hagyható figyelmen kívül a felperes hivatkozása, miszerint a szerelői tevékenységét több megye területén folytatja, így alkalmazottakat foglalkoztat, anyagbeszerzést végez. Az egyes munkavégzési helyek eléréséhez, az anyagszállításhoz és anyagbeszerzéshez a személygépkocsi nélkülözhetetlen munkaeszköz, amelynek más megoldásokkal való pótlása nyilvánvalóan jelentős költségtöbbletet jelent, ami a foglalkozás folytatását súlyosan megnehezítené. Az adott ügy elbírálásánál nem hagyhatók figyelmen kívül azok a gazdasági, társadalmi változások sem, amelyek hatással vannak a kisiparosi tevékenységgel szembeni elvárásokra, ezért a víz-, gáz- és központifűtés-szerelői tevékenységet folytató kisiparos személygépkocsija olyan vagyontárgynak minősül, ami foglalkozása gyakorlásához nélkülözhetetlen, ezért mentes a foglalás alól (BH1990. 431.).

2009. évi módosulások

Ugyancsak módosította a gépjármű lefoglalásának szabályait a 2009. évi L. törvény. Az új rendelkezések szerint a végrehajtó - amennyiben gépjárművet foglal le - köteles a foglalási jegyzőkönyv másolatát, valamint a forgalmi engedélyt, illetőleg a törzskönyvet a tulajdonos lakcíme, székhelye szerint, külföldi lakóhellyel, székhellyel rendelkező tulajdonos esetén, pedig az üzemben tartó lakcíme, illetve székhelye szerint illetékes közlekedési igazgatóság igazgatási hatóságának megküldeni. A korábbi szabályozás a végrehajtónak csak azt tette feladatává, hogy a foglalási jegyzőkönyv másolatát, a forgalmi engedélyt és a törzskönyvet az illetékes közlekedési hatóságnak küldje meg, amennyiben ez nem volt megállapítható úgy a gépjárművet nyilvántartó hatóságnak.

Abban az esetben, ha a végrehajtó a forgalmi engedélyt, vagy a törzskönyvet nem tudta lefoglalni, úgy a foglalási jegyzőkönyv másolatát azzal küldi meg az illetékes hatóságnak, hogy a gépjárművet vonja ki a forgalomból.

(3) A végrehajtó a gépjárművet a járműnyilvántartásban szereplő adatok alapján is lefoglalhatja, ha az adós a gépjármű tulajdonosaként van a nyilvántartásba bejegyezve; a közlekedési igazgatási hatóság a végrehajtó megkeresése alapján ilyenkor is a (2) bekezdés szerint jár el.

Jegyzet: a (3) bekezdés szövegét módosította a 2009. évi L. törvény 72. § (7) bekezdése.

A törvényhely (3) bekezdése lehetőséget biztosít a végrehajtónak arra, hogy a gépjárművet a gépjárművek nyilvántartásában rögzített adatok alapján foglalja le akkor, ha az adós a gépjármű tulajdonosaként van a nyilvántartásba bejegyezve. A gépjármű lefoglalására szintén igaz az az általános tétel, amely szerint a lefoglalás az adós irányában elidegenítési és terhelési tilalmat keletkeztet. Ebből következően a gépkocsi értékesítésére vonatkozó - a végrehajtási eljárás során történt lefoglalása után kötött - adásvételi szerződés is érvénytelen, így az a foglalás alóli feloldás iránti igényperre kellő alapot nem teremt.

Ammennyiben a végrehajtó a nyilvántartás alapján foglalja le a gépjárművet, erre a tényre a jegyzőkönyvben kifejezetten utalni kell. Rendbíróság terhe mellett fel kell hívni az adóst, hogy közölje a gépjármű feltalálási helyét; nyilatkoznatni kell a Vht. 103. §-a szerinti mentesség fennállásáról, és e vonatkozásban a szükséges igazolások becsatolására fel kell kérni. Tájékoztatni kell az adóst, hogy nyilvántartás alapján történt a foglalás, ezért a becsérték vonatkozásában szakértő becsüs kirendelését kérheti - a szakértői díj egyidejű megelőlegezésével - a foglalási jegyzőkönyv kézhezvételétől számított 8 napon belül [*Vht. 97. § (3) bek.*].

(4) A gépjármű értékesítése vagy átvétele után az új tulajdonos kérelmére az értékesítésről, átvételről készült jegyzőkönyv alapján a közlekedési igazgatási hatóság látja el a gépjárművet a forgalomban való részvételhez szükséges jelzésekkel és okmányokkal.

Jegyzet: a (4) bekezdés szövegét módosította a 2009. évi L. törvény 72. § (7) bekezdése.

Amennyiben szükséges volt a gépjármű forgalomból történő kivonása, úgy a gépjármű értékesítését követően az új tulajdonos kérelmére az értékesítésről írt, illetőleg átvételről készült jegyzőkönyv alapján helyezhető újra forgalomba a gépkocsi, oly módon, hogy az illetékes hatóság a szükséges hatósági jelzésekkel és okmányokkal a gépjárművet ellátja.

(5) A természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalásakor - a zár alá vétel alkalmazásának kivételével - csak a törzskönyvet kell lefoglalni és a foglalási jegyzőkönyv másolatával együtt megküldeni az illetékes közlekedési igazgatási hatóságnak, ha pedig ez nem állapítható meg, a gépjárművet nyilvántartó hatóságnak; az adós a gépjármű értékesítéséig - a zár alá vétel esetét kivéve - a gépjárművet használhatja. Ha az adós a végrehajtási eljárás tartama alatt a foglalkozásával felhagyott, vagy a foglalkozás végzéséhez szükséges engedélyét visszavonták, az (1)-(4) bekezdés szerint kell eljárni.

Jegyzet: az (5) bekezdés szövegét módosította a 2007. évi LXIV. törvény 66. § (1) bekezdésének c) pontja.

Foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű foglalása

A Vht. részletesen meghatározza melyek a végrehajtás alól mentes ingóságok, így a törvény bizonyos ingóságokat mentesít a végrehajtás és a lefoglalás alól. Ilyen ingóságok a Vht. 90. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározottak, olyan eszközök, amelyek nélkül az adós foglalkozásának gyakorlása lehetetlenné válik. Ezzel összefüggésben a Vht. 103. § (5) bekezdése, a foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalásának különös szabályait rendezi. E körben természetesen azt kell tisztázni, hogy mikor beszélhetünk a foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjárműről. A törvényi kritérium csak abban az esetben valósul meg, ha a gépkocsi nélkül az adós a foglalkozását nem tudná gyakorolni, vagy annak gyakorlása jelentős mértékben elnehezülne. Ebben a körbe tartozhatnak azok a foglalkozások például, amelyek szerszámgényesek (szállítási szükséglet) és a helyszínen ellátandó javítások elvégzését jelentik. E körbe tartozhat a személyfuvarozást végző vállalkozó, sőt ugyancsak idesorolható a teheráru fuvarozást végző személy, annak tehergépjárműve a foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlen.

Mindezen esetekben az adós a gépjárművet annak értékesítéséig rendeltetésszerűen használhatja, azonban köteles a gépkocsi állagát megővni. Annak érdekében, hogy a lefoglaláshoz fűződő joghatás mindenképpen érvényesüljön, a

végrehajtó a gépkocsi törzskönyvét lefoglalja, és a foglalási jegyzőkönyv másolatának megküldésével értesíti az illetékes közlekedési hatóságot. A különleges mentesség addig illeti meg adóst, amíg azt a foglalkozást gyakorolja, amelynek ellátásához a gépkocsi használata nélkülözhetetlen. Abban az esetben, ha adós foglalkozását a továbbiakban nem gyakorolja, vagy az ennek gyakorlásához szükséges engedélyt bármilyen okból visszavonták, úgy az általános szabályok szerint eljárva kell a gépkocsi lefoglalása iránt intézkedni.

(6) Ha az (5) bekezdésben említett gépjármű becsértéke nem éri el az igazságügyért felelős miniszternek (a továbbiakban: miniszter) az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben kiadott rendeletében foglalt összeget, a gépjármű mentes a végrehajtás alól.

(7) A végrehajtó a járműnyilvántartásból a következő adatokat igényelheti:

a) a járműtulajdonos személyazonosító adatai, lakóhelye, tartózkodási helye, egyéni vállalkozó székhelye, külföldi esetében állampolgársága is,

b) jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező járműtulajdonos szervezet megnevezése, székhelyének és telephelyének címe, cégjegyzék-, illetve nyilvántartási száma,

c) a jármű

ca) hatósági jelzése, alvázszáma és műszaki adatai (a jármű fajtája, gyártmánya, típusa, gyártási éve, színe és az első magyarországi forgalomba helyezés időpontja),

cb) tulajdonoshoz kötött forgalmazási korlátozásra vonatkozó adatok, ideértve az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtására elrendelt zárlatra vonatkozó adatokat is,

d) a járműokmányok okmányazonosító jelére, kiadására, érvényességére, cseréjére és visszavonására vonatkozó adatok,

e) a jármű korábbi tulajdonosának (átruházójának) tulajdonjog-változáshoz kapcsolódó bejelentési kötelezettsége teljesítésének ténye és időpontja.

Jegyzet: a (6) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A (7) bekezdést beiktatta a 2009. évi L. törvény 65. § (12) bekezdése; hatályos 2009. június 30-ától. Lásd még a 2009. évi L. törvény 61. § (6) bekezdését.

Értékhatar alapján a végrehajtás alól mentes gépjármű

A törvényhely (6) bekezdésének rendelkezései a mentesítéssel kapcsolatosan speciális szabályt tartalmaznak, és felhatalmazzák az igazságügyért felelős minisztert, hogy rendeletben határozza meg azokat az értékhatárokat, amelyek alatt a foglalkozás gyakorlásához szükséges gépjármű mentes a végrehajtás alól. E tárgyban született a 13/2001. (X. 10.) IM rendelet, amely szerint motorkerékpár esetén az értékhatar 150 000 forint, személygépkocsi esetén 1 200 000 forint, autóbusz esetén 3 500 000 forint, tehergépkocsi esetén 3 500 000 forint, nyerges vontató esetén a szerelvényvel együtt 5 000 000 forint.

A rendelet értelmében amennyiben a végrehajtás során a gépjármű értékesítésre kerül, a befolyt vételárból a fent meghatározott összeg az adóst illeti meg, kivétel, ha a gépjármű értékesítéséből befolyt vételárból zálogjoggal biztosított követelést is ki kell elégíteni.

2009. évi módosulás

A Vht. 103. § új (7) bekezdése kiegészült, amely törvényi felhatalmazást biztosít a végrehajtónak, hogy a járműnyilvántartásból adatokat igényeljen. A jármű tulajdonosának személyazonosító adatait, lakóhelyét, tartózkodási helyét, székhelyét, illetőleg külföldi esetében állampolgárságát, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező tulajdonos megnevezését, székhelyét, telephelyét, cégjegyzék-, illetve nyilvántartási számát kérheti a hatóságtól. Adatok kérhetők a járművel összefüggésben is. A járműnyilvántartásból a végrehajtó beszerezheti a jármű hatósági jelzését, alvázszámát, műszaki adatait, tulajdonoshoz kötött forgalmazási korlátozásra vonatkozó adatokat, a járműokmány azonosító jelét, az okmány érvényességét igazoló adatokat, illetőleg a jármű korábbi tulajdonosának tulajdonjog-változáshoz kapcsolódó bejelentési kötelezettsége teljesítésének tényét és időpontját.

A fenti törvényi módosítás összefüggésben van a 2009. évi XXXI. törvény rendelkezéseivel. A Vht. 103. § (3)-(4) bekezdései is módosultak, mert a (3) bekezdésben a gépjárművek nyilvántartásában a szöveg rész helyébe járműnyilvántartásában szövegrész, míg a (4) bekezdésben a külön jogszabály szerinti közlekedési igazgatási hatóság szövegrész került.

Vht. 103/A. § (1) Vízi vagy légi jármű lefoglalása esetén a végrehajtó lefoglalja a forgalomban való részvételre jogosító okmányokat is, ezeket a foglalási jegyzőkönyv másolatával együtt megküldi a

vízi, légi járművek lajstromát, illetőleg nyilvántartását vezető hatóságnak, amely a jármű lefoglalását bejegyzi a nyilvántartásába. A 103. § (3) bekezdése megfelelően irányadó a vízi és légi járművek lefoglalásánál is.

(2) A végrehajtó az (1) bekezdésben foglalt megkeresésében felhívja az érintett szervet, hogy haladéktalanul adjon tájékoztatást a vagyontárgyat terhelő jelzálogjog jogosultjának adatairól és a végrehajtási jog bejegyzéséről.

Jegyzet: a 103/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 50. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Vízi vagy légi jármű lefoglalása

A Vht. 2000. évi novellája további különleges ingóságok vonatkozásában vezetett be új rendelkezéseket. A vízi, illetőleg légi járművek lefoglalása gyakorlatilag a gépjármű lefoglalásának analógiájára történik, azzal az eltéréssel, miszerint a lefoglalás kiterjed a forgalomban való részvétellel jogosító okmányokra is. Ezeket az okmányokat a foglalási jegyzőkönyv másodpéldányával együtt a végrehajtó köteles megküldeni a vízi, illetve a légi járművek lajstromát, nyilvántartását vezető hatóságnak, aki a lefoglalás tényét köteles a nyilvántartásba, illetve a lajstromba bejegyezni.

Ugyanakkor a végrehajtó nyilatkoztatja az illetékes hatóságot, hogy a nála vezetett nyilvántartásban, illetve lajstromban bejegyzésre került-e jelzálogjog a lefoglalt vízi, illetve légi jármű vonatkozásában. Amennyiben igen, akkor tájékoztatást kér a jog jogosultjáról. A végrehajtó a végrehajtási jog bejegyzéséről szintén tájékoztatást kérhet.

A vízi jármű fogalmát ugyancsak nem a Vht. határozza meg, mert a fenti közlekedési eszközről önálló jogszabályok nem rendelkeznek, így vízi járművek esetén a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény, ennek 7-8. §-ai határozzák meg, hogy mit tekintünk vízi járműnek.

Vízi jármű tehát a csónak, a révcsonak, a nem gépi meghajtású sporteszköz, a gép nélküli kishajó, vitorlás kishajó, a lakóterei felépítmény nélküli huszonöt négyzetméternél kisebb fedélzeti területű úszómű, a tengeri nagyhajó, a belvízi nagyhajó, a kishajó, a komp, az úszó munkagép, úszómű. Ezek közül lajstromba kell venni a tengeri nagyhajót, a belvízi nagyhajót, a kishajót, a kompot, az úszó munkagépet, és az úszóművet.

A vízügyi hatóság által vezetett lajstrom a 2000. évi XLII. törvény 10. § (1) bekezdése alapján rögzíti az úszó létesítmény állami hovatartozását, tulajdonosának nevét, címét, anyja nevét, születési helyét, idejét. Jogi személy vagy jogi személyiség nélküli társaság esetén székhelyét, az alapító nevét, a társaság tagjainak nevét, címét, a tagok anyja nevét, születési helyét és idejét, valamint tulajdoni hányadát, a társaság cégformáját és cégjegyzékszámát, továbbá az úszó létesítményhez kapcsolódó jogokat, jogi szempontból jelentős tényeket külön jogszabályban meghatározott azonosító adatait. Amennyiben úszó létesítmény tulajdonjogát átruházzák, úgy a szerződésen túl a lajstromba történő bejegyzés is szükséges a tulajdonosváltozás megtörténtéhez.

A fenti rendelkezéseket pontosítja a 2000. évi XLII. törvény 11. § (3) bekezdése, amely tételesen meghatározza, hogy mely jogokat kell a lajstromban feltüntetni. Így a tulajdonjog, az üzemben tartói, bérleti, jelzálog, hasznélvezeti, elő-, vagy visszavásárlási, illetőleg vételi jog, valamint a végrehajtási jog kerül a lajstromba bejegyzésre. Az egyes úszó létesítmények definícióját a 2000. évi XLII. törvény 87. §-a határozza meg, így például kishajó az a belvízi hajó, amelynek a hajótesten mért hossza a húsz métert nem éri el, vagy az a tengeri hajó, amelynek a hajótesten mért hossza a huszonnégy métert nem éri el. Nagyhajó az a belvízi hajó, amelynek a hajótesten mért hossza húsz méter, vagy annál nagyobb, valamint az a tengeri hajó, amely hajótesten mért hossza huszonnégy méter vagy annál nagyobb.

A légi járművekre vonatkozó szabályokat a légi közlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény határozza meg. E törvény 71. §-a rögzíti a légi jármű fogalmát, mely szerint légi jármű bármely szerkezet, amelynek légkörben maradása a levegővel való olyan kölcsönhatásból ered amely más, mint a földfelszínre ható légerők hatása. A 12. § szerint a magyar polgári légi jármű - a légi közlekedésben akkor vehet részt, ha a légi közlekedési hatóság a Magyar Köztársaság Állami Légi Jármű Lajstromába az eszközt felvette. A lajstrom a (4) bekezdés szerint igazolja a légi jármű adatait, a légi jármű tulajdonjogát, az egyéb jogokat és köteleességeket. A lajstrom nyilvános és közhiteles. A 1995. évi XCVII. törvény végrehajtására kiadott 141/1995. (XI. 30.) Korm. rendelet 5. §-a szerint a lajstromban rögzíteni kell a légi jármű lajstromjelét, a lajstromba vétel időpontját, a jármű azonosításához szükséges adatokat, tulajdonos nevét, címét, az üzemben tartó nevét, címét, a használat célját, a jármű telephelyét, a légi járművet terhelő jelzálog és egyéb jogot, így például a végrehajtó kérelmére be kell jegyezni a végrehajtási jogot is.

Vht. 103/B. § Jelzálogjoggal terhelt ingóság lefoglalása esetén a végrehajtó a foglalási jegyzőkönyv másolatát megküldi a közjegyzőnek, hogy az ingóság lefoglalását jegyezze be a zálogjogi nyilvántartásba, és adjon tájékoztatást az ingóságon fennálló jelzálogjog jogosultjának adatairól.

Jegyzet: a 103/B. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 50. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Jelzáloggal terhelt ingóság lefoglalása

A Ptk. 262. § (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy az ingót terhelő jelzálogjog alapításához a zálogszerződés közjegyzői okiratba foglalása, és a jelzálogjognak a Magyar Országos Közjegyzői Kamaránál vezetett nyilvántartásba való bejegyzése szükséges.

A jogszabályoknak megfelelően, amennyiben a végrehajtó tudomással bír arról, hogy jelzálogjoggal terhelt ingóságot foglalt le, akkor a végrehajtó a foglalási jegyzőkönyv másolatát megküldi az illetékes közjegyzőnek annak érdekében, hogy az jegyezze be az ingóság lefoglalását a zálogjogi nyilvántartásába, illetőleg adjon tájékoztatást az ingóságon fennálló jelzálogjog jogosult adatairól. E szabályokra azért van szükség, hogy a végrehajtó a jelzálog jogosultját felhívhassa a végrehajtásba történő bekapcsolódás lehetőségére.

Vht. 103/C. § (1) A széfszolgáltatás keretében őrzött ingóságot a végrehajtó a széf lepecsételésével foglalja le, egyúttal értesíti a széfszolgáltatót és az adóst a széf felnyitásának időpontjáról. A megjelölt időpontban az adós a végrehajtónak és a széfszolgáltatónak a jelenlétében felnyitja a széfet, a végrehajtó pedig elkészíti a részletes foglalási jegyzőkönyvet. Ha a megjelölt időpontban az adós nem jelent meg, a széfszolgáltató, ha a széfszolgáltató nem rendelkezik a széf felnyitására kulccsal, a végrehajtó nyitja fel a széfet.

Jegyzet: a 103/B. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 50. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Széfszolgáltatás keretében őrzött ingóság foglalása

Szintén a Vht. 2000. évi novellája iktatta be a törvény szövegébe az úgynevezett széfszolgáltatás keretében őrzött ingóságok lefoglalásra vonatkozó külön szabályokat. A Hpt. a pénzügyi szolgáltatás keretén belül definiálja a széfszolgáltatást. A széfszolgáltatás nem más, mint az ügyféllel kötött megállapodás alapján, az ügyfél számára állandóan őrzött helyiségben a széf rendelkezésre bocsátása, melyben értékeit az ügyfél maga helyezheti el és veszi ki. A sajátos szabályok teljes mértékben indokoltak, hiszen a Hpt. 50. §-a a széfszolgáltatás keretében a Bank tudomásra jutott információkat banktitoknak minősíti, és azok kiadása harmadik személy irányába csak rendkívül szigorú feltételek mellett történhet meg.

A széfszolgáltatás keretében őrzött ingóság végrehajtás alá vonására, illetve lefoglalására mindezek miatt az adós aktív közreműködése mellett kerülhet sor. A lefoglalás ténylegesen a széf lepecsételésével történik meg. Ezt követően mind a széfszolgáltatót, mind az adóst a végrehajtó értesíteni köteles a széf felnyitásának időpontjáról.

Az adós közreműködése azért szükséges, mert a széf felnyitása az adós nélkül elviekben (és gyakorlatilag) lehetetlen, hiszen a széf egyik kulcsa az adós birtokában van. Abban az esetben, ha az adós a végrehajtó által megjelölt időpontban nem jelenik meg a helyszínen, vagy a felnyitásban való közreműködést megtagadja, úgy a széfet a széfszolgáltató nyitja fel. Akkor, ha nem rendelkezik a szolgáltató a széf felnyitásához kulccsal, a végrehajtó - szükség szerint szakember közreműködésével - felnyitja a széfet.

Széfnek tekinthető a tűz és betörés biztos páncélfalú rekesz, amely pénz, értékpapírok és értéktárgyak őrzésére szolgál.

A széfszolgáltatás tehát a fentiekből következően egyfajta letéti szerződés alapján nyújtott megőrzési szolgáltatás. E tekintetben a Ptk. 462. §-a úgy rendelkezik, hogy letéti szerződés alapján a letéteményes köteles a letévő által rábízott dolgot időlegesen megőrizni. A letévő a fenti megőrzési tevékenységért díjat fizet. A letévő a dolgot bármikor visszakövetelheti. A széfben általában olyan értéket helyeznek el a széftulajdonosok, amelyek biztonságos őrzéséhez különös érdek fűződik, így gyakori, hogy a széfben olyan nemesfém vagy egyéb értéktárgy található, amelyek vonatkozásában a Vht. különös rendelkezéseket tartalmaz például a 98. és 99. § rendelkezési között. Ebben az esetben a széf felnyitását követően a hivatkozott szabályok szerint kell a végrehajtónak eljárni.

(2) A vagyontárgyat a foglalást követően - a 98-100. §-ban említett vagyontárgyak kivételével - lehetőség szerint a széfbe kell visszahelyezni, és az értékesítésig abban kell tárolni. Ha nincs lehetőség a széfbe való visszahelyezésre, a végrehajtó intézkedik az ingóság elhelyezése iránt.

A széf felnyitását követően az általános szabályok szerint foglalási jegyzőkönyvben összeírva a végrehajtó lefoglalja a széfben található ingóságokat, és azokat lehetőség szerint visszahelyezi a széfbe és ott tárolja az értékesítésükig. Abban az esetben, ha a széfbe való visszahelyezésre nincsen lehetőség, úgy a végrehajtó intézkedik az ingóság elhelyezése iránt.

- (3) A foglalást követően a széf csak a végrehajtó intézkedésére nyitható fel. Ha a foglalás után a széfszolgáltatás megszűnt, erről a széfszolgáltató értesíti a végrehajtót, aki intézkedik az ingóság elhelyezése iránt.**

A lefoglalás joghatásai a széf tartamának lefoglalása esetén a gyakorlatban azt jelentik, hogy a lefoglalást követően a széf kizárólag a végrehajtó intézkedésére nyitható fel. Abban az esetben, ha széfszolgáltatásra létrehozott jogviszony valamilyen okból megszűnik, úgy arról a széfszolgáltató a végrehajtót értesíti, aki köteles a széfben fellelhető ingóságok elhelyezésére.

- (4) A közös széfben elhelyezett ingóság végrehajtás alá vonására a pénzügyi intézménynél kezelt, több személyt megillető pénzüsszeg végrehajtás alá vonására vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell, ideértve a nem adós széftulajdonosnak a foglalásról történő tájékoztatását is.**

Közös széfben elhelyezett ingóság foglalása

Az sem kizárt, hogy a több tulajdonos ingóságai közös széfben legyenek elhelyezve. Ilyenkor a széfben található ingóságok a Vht. 79/C. § (1) bekezdésében szabályozottakkal esnek egy tekintet alá. Ebből következően, bármelyik tulajdonossal szemben fennálló követelés fejében a széfben fellelhető ingóságok végrehajtás alá vonhatók, azonban a nem adós széftulajdonost a foglalásról értesíteni kell. A rendelkezés értelmében, ha a széfben található ingóságon lévő jelből, egyéb más körülményből kétséget kizáróan megállapítható, hogy az ingóság nem az adós széftulajdonosé, úgy azt nem lehet lefoglalni. Az a széftulajdonos, aki nem adós, esetleges foglalás esetén az általános szabályok szerint indíthat igénypert.

- Vht. 103/D. § Ha az adós lefoglalható vagyontárgyai technológiai vagy termelési, szolgáltatási egészt alkotnak, a végrehajtó a foglalási jegyzőkönyvben feltünteti az ingóságok egészének becsértékét és az egyes ingóságok becsértékét is.**

Jegyzet: a 103/B. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 50. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Technológiai vagy termelési szolgáltatási egységet alkotó vagyontárgyak foglalása

A Vht. 2000. évi novellája külön szabályozta az adós lefoglalható vagyontárgyai körében azon ingóságokat, amelyek technológiai vagy termelési szolgáltatási egységet alkotnak. Ezek az ingóságok önállóan is értéket képviselnek, azonban együttesen egy nagyobb egységet, így magasabb értéket jelenítenek meg. Éppen ezért a végrehajtó ilyen esetben köteles az egyes ingóságok becsértékét egyedileg is, és az egész egység becsértékét összességében megállapítani. E szabálynak azért van jelentősége, mert az árverés során először egységként kell megkísérelni majd az értékesítést. Amennyiben ez eredményre nem vezet, az ingóságokat egyenként kell árverésre bocsátani. Ehhez pedig elengedhetetlen, hogy a becsérték minden egyes ingóság vonatkozásában megállapítható legyen.

A lefoglalt ingóság megőrzése

- Vht. 104. § (1) A lefoglalt ingóságot - ha a törvény másképpen nem rendelkezik - az adós őrizetében kell hagyni.**

- (2) Az adós a lefoglalt ingóságot - az elhasználható dolog kivételével - használhatja, de csak rendeltetésének megfelelően és az állag sérelme nélkül.**

A lefoglalt ingóság őrizete és használata

A lefoglalás az ingóvégrehajtás egyik legfontosabb foganatosítási cselekménye. A Vht. 104. §-a megerősíti, hogy a lefoglalt ingóságokat - a Vht.-ban részletezett kivételektől eltekintve - az adós őrizetében kell hagyni. Azonban az adós köteles a lefoglalt ingóság állagát megőrizni, ugyanakkor az ilyen módon birtokában maradt ingóságot használhatja, de kizárólag rendeltetészerűen. Ez alól az elhasználható dolgok jelentenek kivételt.

Nem maradnak az adós birtokában az arany, platina, ezüst, a fizetőeszköz, az arany vagy platina felhasználásával készült tárgy, drágakő, nyomdai úton előállított értékpapír, készpénz.

- (3) A lefoglalt ingóságon elidegenítési és terhelési tilalom áll fenn. Az adós a lefoglalt ingóságot köteles gondosan megőrizni. A lefoglalt ingóság elhasználása, elzálogosítása, elidegenítése, megsemmisítése vagy a végrehajtás alól más módon való elvonása a Büntető Törvénykönyv szerint bűncselekmény.**

Elidegenítési és terhelési tilalom

A lefoglalás gyakorlatilag elidegenítési és terhelési tilalmat jelent az érintett ingóságok vonatkozásában. Amennyiben az adós a lefoglalt ingóságot elhasználja, bármilyen módon megterheli, elidegeníti, megsemmisíti, vagy a végrehajtás alól egyéb módon elvonja, úgy a Btk. több törvényi tényállását megvalósíthatja, például zártörés, illetőleg egyéb vagyron elleni bűncselekmények sorába tartozó a sikkasztást is. E megőrzési kötelesség bizonyos tekintetben eltérő módon jelentkezik a romlandó dolgok esetében, mert azokat a foglalást követően haladéktalanul értékesíteni kell.

Az elidegenítési és terhelési tilalom az ingóság lefoglalásával áll be. E tilalom meggátolja a lefoglalás feltételéhez kötött adásvételi szerződés hatályának beállását, és ezzel a vevő tulajdonszerzését.

A Legfelsőbb Bíróság egy eseti döntésében ismertetett esetben a felperesnek a Pp. 371. § (1) bekezdésére alapított végrehajtási igénykeresete arra irányult, hogy - a foglalást megelőző napon hatályosult adásvételi szerződéssel megszerzett - tulajdonjoga alapján oldja fel a bíróság a perbeli gépkocsit a foglalás alól. Mindezekből következik, hogy a kereset jogalapja tekintetében elsődlegesen azt kellett elbírálni, hogy a lefoglalt vagyontárgy tulajdonjogának átruházását célzó szerződés hatályosulhatott-e a felperes és az adós egymás közötti viszonyában.

A Vht. 3. §-a szerint, ha törvény másképpen nem rendelkezik, a bírósági végrehajtás szabályai irányadók a közigazgatási végrehajtás során foganatosított ingó- és ingatlan-végrehajtás esetén is. Ezzel a rendelkezéssel összhangban áll az Art. 144. §-a, amelynek értelmében az adóhatóság alkalmazottja a végrehajtási eljárásban az egyes végrehajtási cselekmények foganatosításakor a Vht. rendelkezéseit alkalmazza, ha e törvény másképpen nem rendelkezik.

Az idézett rendelkezések együttes értelmezése eredményeként - utalással arra is, hogy eltérő rendelkezést az adózás rendjéről szóló, előzőekben hivatkozott számú törvény e tekintetben sem tartalmaz - az adóigazgatási végrehajtási eljárásban is alkalmazni kell a Vht. 104. § (3) bekezdésében foglaltakat, amely szerint a lefoglalt ingóságon elidegenítési és terhelési tilalom áll fenn. E tilalomba ütköző szerződés semmissége [Ptk. 114. § (1) bek.] kizárja annak hatályosulását is. Az elidegenítési tilalom az ingó dolog lefoglalásakor - a foglalás foganatosításával - áll be, ennek megvalósulása az ismertetett esetben is meggátolta a perbeli adásvételi szerződés hatályának beálltát, ami önmagában is lehetetlenné tette a felperes tulajdonszerzésének bekövetkezését. A kifejtett jogi álláspontból következően a jogvita elbírálása szempontjából érdektelen, és ennek folytán szükségtelen annak vizsgálata, hogy egyébként érvényesen megkötöttek tekinthető-e a felperes tulajdonszerzésének alapjaként megjelölt vételi ügylet (EBH2005. 1319.).

A zálogjogra vonatkozó közös szabályok szerint a Ptk. 251. § (3) bekezdése értelmében a kielégítési jogot - ha a törvény másképpen nem rendelkezik - a zálogtárgyra az elzálogosítás után bejegyzett jogok nem érintik. Ha ugyanazt a zálogtárgyat több zálogjog terheli, eltérő jogszabály hiányában a kielégítés joga a zálogjogosultakat zálogjoguk keletkezésének sorrendjében illeti meg. A bankhitelt biztosító zálogjog kielégítési elsőbbséget biztosít. Egy a Legfelsőbb Bíróság által elbírált peres ügyben azonban a két pénzüintézet ugyanazon vagyontárgyat kötötte le szerződéssel a kölcsön folyósításának fedezeteként. Ennek következtében pedig az az irányadó, hogy melyik zálogjog keletkezett korábban. Megállapította a bíróság, hogy a felperes zálogjoga 1989. augusztus 14-én keletkezett, melynek alapján 1990. január 29-én a végrehajtó a zálogtárgyat le is foglalta, az alperes zálogjoga ehhez képest később, csak 1990. július 30-án került bejegyzésre. Utalt a bíróság arra, hogy a Vht. 75. § (3) bekezdése szerint a lefoglalt zálogtárgynak az elzálogosítása bűncselekményt valósít meg, és a végrehajtás során is elsőbbséget élvez a szerződéses vagy törvényes zálogjog alapján fennálló követelés kielégítése. Eszerint is a felperest illette volna meg a kielégítési elsőbbség az alperessel szemben.

Az említett esetben az alperes a zálogjog alapítására kötött szerződés érvénytelensége miatt nem gyakorolhatta a zálogszerződés alapján őt megillető jogokat. 1990. január 4-én értesült arról, hogy a gépkocsit a végrehajtási eljárás során már korábban lefoglalták, tehát nincs érvényes jogcíme annak birtoklására, a lekötött zálogtárgyból kielégítést nem kereshet.

A Ptk. 254. § (1) bekezdése szerint a zálogtárgyból való kielégítés - ha jogszabály kivételt nem tesz - bírósági határozat alapján végrehajtás útján történik. A Vht. 72. § (1) bekezdése értelmében a foglaláskor becsléssel kell megállapítani a lefoglalt ingóságok értékét. A (2) bekezdés pedig akként rendelkezik, hogy ha a felek a becsértékben megegyeztek, ez az irányadó. Egyébként a becslést a végrehajtó végzi. A végrehajtó a (3) bekezdés szerint a lefoglalt gépkocsi forgalmi értékét 1 500 000 forintban megállapította, mely ellen a felek nem emeltek kifogást, szakértő-becsüs alkalmazását nem kérték sem a foglalás előtt, sem a foglalási jegyzőkönyv kézbesítése után [Vht. 72. § (4) bek.] (BH1993. 312.).

Zár alá vétel

Vht. 105. § (1) Ha valószínű, hogy az adós a lefoglalt ingóságot nem fogja megőrizni, a végrehajtó az ingóságot a megőrzésére alkalmas tárolóban (szekrényben, ládában stb.) vagy külön helyiségben helyezi el, azt lezárja és lepecsételi.

Zár alá vétel

Az ingóvégrehajtás fő szabálya szerint a végrehajtó az ingóságokat a foglalási jegyzőkönyvben összeírja, és azokat ilyen módon lefoglalja. Ez a rendelkezés nem érinti azt a tényt, hogy az ingóság kikerülne az adós birtokából, ahogy ez a Vht. 84. §-ából egyértelműen megállapítható.

Ezzel szemben a zár alá vétel a foglaláshoz képest már jóval szigorúbb következménnyel járó végrehajtási cselekmény. A végrehajtó, ebben az esetben ugyanis a zár alá vett ingóságot megőrzésre alkalmas tárolóban, vagy külön helyiségben elhelyezi, és azt lezárja és lepecsételi.

Miután a zár alá vétellel gyakorlatilag az adós jogositványai a használat vonatkozásában is megszűnnek, a jogalkotó szigorú feltételhez köti a zár alá vétel alkalmazását. Ez pedig nem egyéb, mint annak valószínűsége, hogy az adós a lefoglalt ingóságot nem fogja megőrizni.

A rendelkezésből következően a zár alá vétel elrendelése a végrehajtó mérlegelési jogkörébe utalt kérdés. Azt kell gondosan vizsgálni, hogy van-e olyan körülmény, amelyből következtetni lehet, hogy az adós nem kívánja a lefoglalt ingóságot megőrizni.

A jogszabály rendelkezéseiből következően az ingóságot nem feltétlenül kell az adós ingatlanából elszállítani, feltéve, hogy ott van olyan alkalmas tároló vagy külön helyiség, amelynek segítségével a zár alá vétel foganatosítható. Ebben az esetben a végrehajtónak különös tekintettel kell lenni arra, hogy külön helyiségként kizárólag olyan helyiséget zárjon le, amellyel sem az adóst, sem az adóssal egy házártásban élőket az ingatlan használatában nem zavarja, nem akadályozza. A fenti szempontok figyelembevételével kiválasztott tárolót vagy külön helyiséget - miután oda a lefoglalt ingóságokat elhelyezte a végrehajtó - le kell zárni, és le is kell pecsételni, biztosítva ezzel azt, hogy a tároló, illetve a lezárt helyiség sértetlensége igazolható legyen.

Abban az esetben, amennyiben a végrehajtó a zár alá vételt oly módon foganatosítja, hogy az ingóságokat külön helyiségben helyezi el, az már az ingóság elszállításának minősül. Ilyen esetben azonban a végrehajtónak figyelemmel kell lennie arra, hogy a zár alá vételnek ezzel a módjával se az adóst, se a vele együtt élőket ne hozza hátrányos helyzetbe a lakás használata tekintetében.

(2) A tároló, a helyiség felnyitása, illetőleg a pecsét megsértése vagy eltávolítása a Büntető Törvénykönyv szerint bűncselekmény.

Zártörés

Abban az esetben, hogyha tárolót, illetőleg a helyiséget jogosulatlan személy felnyitja, a pecsétet megsérti, vagy eltávolítja, a zártörés bűncselekményét valósítja meg.

Vht. 106. § (1) A végrehajtó a lefoglalt ingóság megőrzésére zárgondnokot jelöl ki, ha

a) az adós a megőrzésre nem vállalkozott,

b) az adós hosszabb ideig távol van, Vht. 106. § c) a végrehajtást kérő zárgondnok kijelölését kérte, és ez az ügy körülményeire tekintettel a végrehajtó szerint indokolt,

d) ezt az eljárás eredményessége szempontjából szükségesnek tartja, és a zárgondnok kijelöléséhez a végrehajtást kérő hozzájárult.

Jegyzet: az (1) bekezdés d) pontját beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 51. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Zárgondnok kijelölésének esetei

A zár alá vételnek a Vht. 105. §-ában írtakon túlmenően más módja is lehetséges. Nevezetesen, ha zárgondnok kerül kijelölésre. A zárgondnok kijelöléséről a végrehajtó gondoskodik, abban az esetben, ha az adós a lefoglalt ingóságok megőrzésre nem vállalkozott, vagy hosszabb ideig távol van, illetőleg a végrehajtást kérő ilyen irányú kérelmet terjesztett elő, és az ügy összes körülményeiből a kérelem megalapozottsága indokoltnak látszik a végrehajtó álláspontja szerint. Kérdésként merül fel, hogy mit kell hosszabb időnek tekintenünk, mert erre nézve a jogszabály semmilyen eligazítást nem tartalmaz. A 30 napot meghaladó távollét már indokolttá teheti a zárgondnok kijelölését.

Ugyancsak zárgondnok kijelölése iránt intézkedik a végrehajtó, amennyiben azt az eljárás eredményessége szempontjából szükségesnek tartja, és a kijelöléshez egyébként a végrehajtást kérő is hozzájárult. Ennek az utóbbi

szabálynak, illetve a Vht. 106. § (1) bekezdésének c) pontjában írtak alkalmazásának természetesen feltétele, hogy a Vht. 34. §-a szerinti költségek megelőlegezése megtörténjen. Egyebekben e költségeket, illetőleg a zárgondnok díját a végrehajtó állapítja meg, melyeket az általános szabályok szerint a végrehajtást kérő előlegez, de az adóst terheli.

Arról a jogszabály rendelkezést nem tartalmaz, hogy ki lehet zárgondnok. Jogállását leginkább az ügygondnokéhoz hasonlíthatjuk. Zárgondnok lehet akár természetes személy, akár gazdálkodó szervezet feltéve, hogy képes ellátni a lefoglalt dolog őrzésével, kezelésével járó teendőket. Ez elsősorban a lefoglalt ingóságok megőrzésére terjed ki, illetőleg amennyiben az a lefoglalt ingóság jellegéből következik, használhatja is, de kizárólag az állagmegóvás céljából. Egyébként a zár alá vett ingóságokat nem használhatja, nem hasznosíthatja.

A zárgondnok felelőssége az átvett vagyontárgyakban beállott kárért áll fenn, hiszen ezekért teljes kártérítési felelősséggel tartozik.

A zárgondnok kijelölése iránti intézkedés bizonyos esetben a végrehajtó mérlegelési jogkörébe utalt kérdésnek minősül. Tipikusan akkor indokolt a végrehajtó szerint, ha hivatalos tudomása van más végrehajtási ügyben elkövetett zártörésről, kiemelkedően nagyértékű, könnyen mobilizálható vagyontárgyról, követelésről van szó, vagy az adós olyan kijelentéseket tesz, amiből alappal következethető az elvonás lehetősége. Azonban ilyenkor is szükséges a végrehajtást kérővel egyeztetni, hiszen a zárgondnok kijelölésével felmerült költségeket a végrehajtást kérő előlegezni köteles.

(2) A zárgondnok költségét és díját a végrehajtó állapítja meg.

Zárgondnok költsége és díja

A zárgondnokot díjazás illeti meg, ennek mértékét a végrehajtó állapítja meg. A zárgondnok igényelheti a feladat ellátása kapcsán felmerült költségeinek megtérítését. Ezt a díjat szintén az adósnak kell viselni. A díj megállapításával kapcsolatban az általános szabályok szerinti jogorvoslatnak van helye.

Foglalás harmadik személynél

Vht. 107. § (1) Ha valószínű, hogy az adós tulajdonában levő ingóság a feleken kívül álló harmadik személynél van, a végrehajtó a harmadik személyt nyilatkozatra hívja fel, figyelmeztetve őt a 109. § szerinti jogkövetkezményekre.

Foglalás harmadik személynél

Előfordul, hogy az adós tulajdonát képező ingóság nem az adósnál, nem a végrehajtást kérőnél, hanem harmadik személynél lelhető fel. Ennek az információnak természetesen a végrehajtó csak akkor jut birtokába, ha a végrehajtási eljárásban részt vevő személyek ilyen tartalmú nyilatkozatot tesznek. A nyilatkozattal szemben nem a kétséget kizárólagosság igénye fogalmazódik meg, elegendő valószínűsíteni, hogy az adós ingóságai más birtokában vannak. Ebben az esetben a végrehajtó nyilatkoztatja a harmadik személyt a tekintetben, hogy a meghatározott ingóságok az ő birtokában, illetve őrzetében vannak-e. A felhívásban tájékoztatni kell a harmadik személyt a nyilatkozattétel elmulasztásának jogkövetkezményeire, mely elsősorban az, hogy a végrehajtást kérő foglalás túrése iránti pert kezdeményezhet vele szemben.

(2) A harmadik személy a felhívás kézbesítésétől számított 8 napon belül nyilatkozatban köteles a végrehajtóval közölni, hogy

- a) nála van-e a felhívásban megjelölt ingóság és milyen jogcímen,**
- b) elismeri-e az adósnak az ingóságra vonatkozó tulajdonjogát,**
- c) tart-e valaki igényt az ingóságra és milyen jogcímen.**

Harmadik személy nyilatkozata

A nyilatkozat kézhezvételét követően nyolc napon belül - formanyomtatványon - köteles a nyilatkozattételre felhívott harmadik személy közölni a végrehajtóval, hogy a felhívásban megjelölt ingóság a birtokában van-e, s amennyiben igen, azt milyen jogcímen tartja őrzet alatt.

Nyilatkoznia kell a tekintetben is, hogy az adós tulajdonjogát elismeri, vagy vitatja, illetőleg tudomása szerint az ingóságra valaki igényt tart-e, és ha igen milyen jogcímen. Abban az esetben, ha a nyilatkozattételre felhívott harmadik személy elismeri az adós tulajdonjogát, azonban - például a jogcím vonatkozásában - úgy nyilatkozik, hogy kézi zálogként (*Ptk. 265. §*) tartja birtokában az ingóságot, úgy a végrehajtónak fel kell hívnia a figyelmét a végrehajtási eljárásban történő bekapcsolódás lehetőségére. Elképzelhető, hogy az adós más szerződést biztosító

mellékkötelezettség jogcímén tartja birtokában az ingóságot. Ebben az esetben - ha például az ingóság takarékbetétkönyv, értékpapír - alkalmazni kell a Vht. 96/A. §-ának rendelkezéseit.

Vht. 108. § Ha a harmadik személy elismerte, hogy a nála levő ingóság az adós tulajdonában van, a végrehajtó az ingóságot a helyszínen lefoglalja.

Amennyiben a harmadik személy az adós tulajdonjogát a nála levő ingóság vonatkozásában elismerte, úgy a végrehajtó az ingóságot az általános szabályok szerint lefoglalja. Ezekre az ingóságokra azonban szintén érvényesek a Vht. 89-96/B. §-ainak rendelkezései. A harmadik személy nyilatkozhat úgy, hogy a továbbiakban nem kívánja őrizni az ingóságot különös tekintettel az őrzésből eredő felelősség tartalmára. Egy ilyen nyilatkozat esetében a végrehajtó intézkedik az ingóság megfelelő őrzésének biztosítása iránt.

A harmadik személynél történő foglalás során a Vht. 85. §-ának rendelkezéseit megfelelő módon kell alkalmazni, ami nem jelenthet mást, mint azt, hogy a foglalást lehetőleg a harmadik személy vagy képviselőjének jelenlétében lehet, illetve az adós vagy a vele együtt lakó nagykorú családtag jelenlétében kell foganatosítani.

Amennyiben a nyilatkozattételre felhívott harmadik személy olyan tartalmú nyilatkozatot tesz, hogy a nála levő ingóság nem az adós tulajdona, úgy a végrehajtó nem jogosult a harmadik személynél foglalást végezni.

Vht. 109. § (1) Ha a harmadik személy a nyilatkozatot elmulasztotta, vagy az adós tulajdonjogát nem ismerte el, a végrehajtást kérő pert indíthat ellene a foglalás túrése iránt.

(2) A harmadik személy a végrehajtást kérőnek a polgári jog szerint felel azért a költségért és kárért, amely abból ered, hogy

a) a 107. § (2) bekezdésében foglalt nyilatkozat megtételét elmulasztotta, vagy az adós tulajdonjogát rosszhiszeműen nem ismerte el,

b) az ingóságot a felhívás kézbesítése után gondosan nem őrizte meg, Vht. 109. § c) a foglalást meghiúsította.

Jegyzet: a (2) bekezdés a) pontjának szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 52. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Foglalás túrése iránti per

Amennyiben a harmadik személy nem nyilatkozik, vagy nem ismeri el az adós tulajdonjogát, úgy vele szemben a végrehajtást kérő foglalás túrése iránti pert indíthat a Pp. 384. §-ának rendelkezése szerint. Abban az esetben, ha foglalás túrése iránti per a végrehajtást kérő azért indította a harmadik személlyel szemben, mert az elmulasztotta a végrehajtó felhívására a szükséges nyilatkozat megtételét, úgy függetlenül a per nyertességétől a perköltség viselésére a harmadik személy lesz köteles.

A foglalás túrése iránti peres eljárás során túlmenően a végrehajtást kérő kára megtérítését kérheti a harmadik személytől, melynek jogalapja a nyilatkozat megtételének elmulasztása lesz. Illetőleg, ha nemleges tartalmú nyilatkozatot tesz a harmadik személy, és ezt a nemleges nyilatkozatot rosszhiszeműen tette, akkor a rosszhiszeműségére lehet hivatkozni. A rosszhiszeműség kérdésben a Ptk. nem ad eligazítást, szabályaiból legfeljebb az a következtetés vonható le, mindenképpen rosszhiszemű az, aki nem jóhiszemű. Jóhiszeműnek viszont az tekinthető, aki az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítása mellett nem tudott, vagy nem tudhatott az ismereteivel ellentétes tényekről.

A végrehajtást kérő kárigényét megalapozza, amennyiben az ingóságot birtokló harmadik személy, a lefoglalni kívánt ingóságot a végrehajtói felhívás kézbesítését követően nem őrizte meg gondosan. Ezzel összefüggésben a Ptk. 196. §-ának rendelkezései tekinthetők irányadónak. A törvényből következően ugyanis a harmadik személynek úgy kell az ingóságot őrizni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Kártérítési jogcím, ha a harmadik személy a foglalást meghiúsította. Amennyiben a végrehajtó az adós tulajdonában levő ingóságot a harmadik személy magatartása vagy mulasztása miatt nem tudta lefoglalni - elvonva így a kielégítés alapját -, a végrehajtást kérő az ingóság értékéig kártérítési keresettel fordulhat a harmadik személy ellen.

A végrehajtást kérő a kárigényét az esetek döntő többségében kártérítési peres eljárás keretében érvényesítheti. A pert azzal a harmadik személlyel szemben kell indítani, akit a végrehajtó nyilatkozattételre hívott fel az adós ingóságaival összefüggésben, és az a (2) bekezdés szerinti kötelezettségét elmulasztotta.

A kártérítési igény iránti kereset a foglalás túrése iránti perben is előterjeszhető, akkor, ha a kár abból ered, hogy a harmadik személy nem nyilatkozott - a perköltséget ebben az esetben köteles viselni - az ingóság tulajdonjoga

tekintetében, illetőleg nem ismerte el az adós tulajdonjogát, vagy ismeretekkel rendelkezik az érintett ingóság tulajdonjogát illetően, és ennek közlését elmulasztotta, kártérítésben is marasztható.

A foglalást követően büntetőjogi felelősséggel is tartozik az ingóság megőrzéséért, amennyiben őrizetében marad.

Követelés lefoglalása

Vht. 110. § (1) Ha az adósnak harmadik személlyel szemben követelése van, illetőleg az adós harmadik személlyel olyan szerződést kötött, amelyből később követelése keletkezik, a végrehajtó a követelést lefoglalja, egyúttal a harmadik személyt nyilatkozatra hívja fel, figyelmeztetve őt a 112. és 113. § szerinti jogkövetkezményekre.

Jegyzet: a 110. § (2)-(3) bekezdéseit hatályon kívül helyezte a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdésének c) pontja; hatálytalan 2001. szeptember 1-jétől.

Követelés lefoglalása

Miután a végrehajtás az adós vagyona irányul, a vagyonba beleértendőek mind az ingatlanok, mind az ingóságok. Az ingóságok meghatározása számos tekintetben specialitásokat mutat, hiszen minden ingó, ami nem ingatlan. Megállapításunkból következően az adós vagyonaként kell értelmeznünk az adósnak harmadik személlyel (személyekkel) szemben fennálló követeléseit, illetőleg olyan szerződéseit, amelyből az adós javára később követelés keletkezik (keletkezik). Abban az esetben, ha ilyen szerződésről vagy ilyen követelésről a végrehajtónak tudomása van, úgy azt lefoglalja. A foglalás foganatosítása és a foglalás szabályai - a végrehajtás alá vont vagyon speciális természetéből következően - némileg eltérnek az általános szabályoktól, tekintettel arra, hogy olyan tényleges ingóság, ami lefoglalható vagy zár alá vehető lenne, esetükben nincsen. A lefoglalással egyidejűleg a végrehajtó köteles az érintett harmadik személyt nyilatkozattételre felhívni.

A követelések lefoglalása kapcsán alapvető kérdés, hogy forgalomképes-e a követelés. Nem foglalhatók le tehát a kifejezetten személyhez kötődő, személyhez tapadó követelések, így például a tartás iránti követelés. Ezzel összefüggésben mutat rá arra a már hatályon kívül helyezett *PK 248. állásfoglalás*, hogy a Vht. 79. §-ának alkalmazása szempontjából követelésen nem csak pénzbeli vagy ingóság iránti követelést kell érteni, hanem valamely jogra vonatkozó igényt is. Ha az adós ingatlant szerzett, de tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba (telekkönyvbe) még nem jegyezték be, az említett szakasz alapján lefoglalható az adósnak az a joga, hogy a tulajdonjognak az ingatlan-nyilvántartásba (telekkönyvbe) való bejegyzését igényelhesse.

Ilyenkor az ingatlan átruházóját a foglalás után fel kell hívni, hogy az adós tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba (telekkönyvbe) való bejegyzéséhez szükséges adatokat (eredeti szerzési okirat stb.) szolgáltatssa ki. Ha ez nem történik meg, a végrehajtást kérőnek az elidegenítő ellen pert kell indítania, s a perben hozott ítélet alapján lehet az adós tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba (telekkönyvbe) való bejegyzését szorgalmazni. A per költségei, amennyiben az alperestől nem térülnek meg, a végrehajtási eljárás költségeit növelik.

A rendelkezésekből tehát az állapítható meg, hogy az eljárás nagyjából megegyezik a harmadik személlynél lévő ingóság lefoglalására irányuló eljárással, azzal az eltéréssel, hogy a követelést a végrehajtó már akkor lefoglalja, amikor a harmadik személyt nyilatkozattételre hívja fel. Ezzel szemben az egyéb ingóságok vonatkozásában a lefoglalásra csak a harmadik személy nyilatkozatának beszerzését követően kerülhet sor.

Vht. 111. § A harmadik személy a felhívás kézbesítésétől számított 8 napon belül nyilatkozatban köteles a végrehajtóval közölni, hogy

- a) elismeri-e a követelést, illetőleg a később keletkező követelésről szóló szerződést,**
- b) a követelés mikor esedékes,**
- c) tart-e valaki igényt a követelésre és milyen jogcímen.**

Harmadik személy nyilatkozata

A Vht. jelen törvényi tényállása alatt szabályozott, és a követelés lefoglalásaként nevesített jogintézménye tekinthető egyfajta törvény erejénél fogva beálló, generálisan a Ptk. 328. §-ában szabályozott engedményezésnek. Magyarazata az a tény, miszerint a törvény erejénél fogva száll át az engedményezőt megillető követelés az engedményesre - jelen esetben a végrehajtást kérőre. A végrehajtási jogban azonban az engedményezésnek feltétele, hogy az adóst megillető követelés kötelezettjét a végrehajtónak fel kell hívnia arra, hogy nyolc napon belül nyilatkozzon elismeri-e a követelést, illetve a követelés alapjául szolgáló szerződést. Nyilatkoznia kell továbbá a szerződés esedékességéről, illetőleg arról, hogy tart-e valaki igényt a követelésre, és ha igen, milyen jogcímen.

Amennyiben a harmadik személy a követelést elismeri, úgy tudomásul veszi, hogy terhelik a Vht. 112. §-ában írtak. Az elismerő nyilatkozat tehát megerősíti mind a tartozás jogcímét, mind annak összezszerúségét, így az esetleges jogvitában már a harmadik személy köteles bizonyítani a tartozás fenn nem állását.

Amennyiben a harmadik személy nemleges nyilatkozatot tett, tehát nem ismeri el a követelést, úgy a végrehajtói intézkedéshez jogkövetkezmény nem fűződik, hiszen ilyen esetekben a foglalás hatálya nem áll be.

Amennyiben a harmadik személy olyan tartalmú nyilatkozatot tesz, hogy a követelésre más is igényt tart, úgy a végrehajtó a megjelölt személyt is értesíti arról, hogy a követelést a végrehajtást kérő javára lefoglalta.

Vht. 112. § (1) A harmadik személy a felhívás kézbesítése után a követelést sem az adós, sem más javára nem teljesítheti, hanem köteles legkésőbb az esedékesség napján a követelés összegét befizetni a végrehajtói letéti számlára, illetőleg köteles a követelés tárgyát bírósági letétbe helyezni.

(2) Ha a harmadik személy a követelést bárkinek a javára teljesítette, a követelés összegéig (értékéig) felelős a végrehajtást kérőnek.

Harmadik személy nyilatkozatának joghatásai

A harmadik személy nyilatkozatától függően különféle joghatások fűződnek a foglaláshoz. Ezek közül az első és legfontosabb, hogy a felhívás kézbesítését követően a harmadik személy a követelést sem az adós, sem más javára nem teljesítheti, hanem azt az esedékesség napján legkésőbb a végrehajtói letéti számlára köteles befizetni, illetve amennyiben az nem pénz, akkor az ingóságot bírósági letétbe kell helyeznie. A fenti szabályok jogkövető magatartást feltételeznek.

Abban az esetben azonban, ha a felhívás ellenére a harmadik személy a követelést másnak teljesítette, úgy a követelés összegéig a végrehajtást kérővel szemben felelősséggel tartozik. Ugyancsak felel a végrehajtást kérővel szemben akkor, amennyiben a követelést, illetve a követelés alapjául szolgáló szerződést nem ismeri el, vagy nem tesz a végrehajtó felhívására nyilatkozatot, illetőleg elmulasztja a befizetést vagy letétbe helyezést.

A harmadik személy kárfelelőssége kapcsán a végrehajtást kérő peres eljárásban érvényesítheti kárigényét. A kereseti kérelem arra irányul, hogy a követelés összegét harmadik személy fizesse meg a végrehajtói letéti számlára, illetve az ingóságot helyezze a végrehajtói letétbe, illetőleg bírósági letétbe.

A bíróság előtt folyó peres ügyben a felperes a keresetét az alperessel szemben a Vht. 113. §-ában foglaltak értelmében a Pp. 385. §-a alapján terjesztette elő. A felek között nem volt vitás, hogy az F. Rt.-nek az alperessel kötött vállalkozási szerződésből eredő követelését a Vht. 110. § (1) bekezdése alapján a végrehajtó lefoglalta. A követelés fennállását a végrehajtótól kapott felhívásra az alperes nem ismerte el (*Vht. 111. §*), ezért a felperes a Vht. 113. §-a szerint a követelés behajtása iránt pert indított az alperessel szemben. Ebben az eljárásban azt kell eldönteni, hogy a lefoglalt követelés a végrehajtás alatt álló adós vagyónához tartozik-e, mert ha igen, akkor ebből a követelésből a végrehajtást kérő kielégítheti a saját követelését, azt a lefoglalt követelés adósa neki tartozik megfizetni, és nem a követelés jogosultjának. A lefoglalt követelés jogosultja változatlanul a végrehajtás alatt álló adós marad, a Vht. csak felhatalmazza a végrehajtást kérőt arra, hogy a lefoglalt követelést érvényesítse, tehát részére perbeli legitimációt biztosít. Ebből az is következik, hogy a kötelmi jogviszonyban nem történik alanyváltás, nincsen olyan anyagi jogi jogszabály, amely szerint a végrehajtást kérőre szállna át az adós követelése. Csupán arról van szó, hogy a végrehajtást kérő azt az adós helyett érvényesítheti, megakadályozva ezzel a végrehajtás alatt álló adós és a neki tartozó kötelezett esetleges összejárását. Ezért a Pp. 385. §-a alapján megindított behajtási perben a felperes nem a saját követelését, hanem azt a követelést érvényesíti, amely az ő adósát harmadik személyekkel szemben megilleti (*BH2003. 373.*).

Az említett esetben a felperes keresete tartalma szerint arra irányult, hogy a foglalás szerinti állapotnak megfelelően jusson hozzá a lefoglalt követelésekhez és a módosító szerződések kihatása rá nézve ne érvényesüljön. Ennek megfelelően az előterjesztett kereset folytán a perben abban a jogkérdésben kellett a bíróságnak állást foglalnia, hogy az I. r. alperesnek a II-III. és IV. r. alperesekkel kötött szerződésmódosításai érvényesek-e, illetőleg kihatnak-e a felperesre. Az adott esetben a követelések lefoglalása mindenben megfelelt a Vht. 110-112. §-aiban foglalt rendelkezéseknek. A II-IV. r. alperesek a követeléseiket és azok esedékességét elismerték, ezáltal beállt a foglalás hatálya, amelynek következtében a Vht. 112. § (1) bekezdésében megfogalmazott és a végrehajtást kérő (jogosult) védelmét szolgáló rendelkezéseknek kell érvényesülniük.

A Vht. 112. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a harmadik személy, a felhívás kézbesítése után, a követelést sem az adós, sem más javára nem teljesítheti, hanem köteles legkésőbb az esedékesség napján a követelés összegét befizetni a végrehajtói letéti számlára, illetőleg köteles a követelés tárgyát bírósági letétbe helyezni. Mindebből következik, hogy a foglalással rögzülnek a felperest megillető jogok, és a harmadik személyek viszonylatában a jogosult felperes valójában az I. r. alperes helyébe kerül. A felperesnek ebből a helyzetéből adódóan jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a foglalás szerinti helyzet a hozzájárulása nélkül a hátrányára ne változzék. Mivel a

felperes kielégítési alapját érintő perbeli szerződéseket az alperesek a felperes hozzájárulása nélkül kötötték meg, e szerződések - amelyek az alperesek egymás közötti viszonyában nem érvénytelenek - a felperessel, mint harmadik személlyel szemben hatálytalanok. Ezen értelmezést támasztja alá Vht. 113. §-ának rendelkezése, amely végső soron az ott írt feltételek bekövetkezése esetén közvetlen perlési lehetőséget biztosít a végrehajtást kérő számára harmadik személlyel szemben a követelés behajtása iránt. Fentiekből pedig az következik, hogy a követelés lefoglalása esetén a végrehajtást kérővel szemben hatálytalan minden olyan megállapodás, amely az adós és a vele szerződő fél között létrejött, vagy a kielégítés alapját képező szerződéseket a végrehajtást kérő hozzájárulása nélkül módosítja (EBH2000. 324.).

Vht. 113. § Ha a harmadik személy a követelést, illetőleg a róla szóló szerződést nem ismerte el, vagy a 111. § szerinti nyilatkozatot, illetőleg a 112. § szerinti befizetést (letétbe helyezést) elmulasztotta, a végrehajtást kérő a harmadik személy ellen pert indíthat a követelés behajtása iránt.

Követelés behajtása iránti per

Amennyiben a harmadik személy nem ismeri el az adós követelését, avagy a Vht. törvényi tényállásai megvalósulnak, a Pp. 385. §-a szerinti követelés behajtása iránti per indítható a harmadik személlyel szemben. A perben viszontkeresetnek nincs helye és - hasonlóan a foglalás túrése iránti perekhez - a perköltség viselésére a pernyertességre tekintet nélkül a harmadik személy, a per alperese lesz köteles. A polgári jog szabályai szerint nyílik lehetőség kártérítés követelésére, tekintettel arra, hogy a vagyon fogalmába a vagyoneértékű jogok is beletartoznak. A vagyoneértékű jogok lefoglalására a követelés lefoglalására vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazása mellett kerülhet sor, hiszen a vagyoni jellegű, vagyoni értékkel bíró jog, végrehajtás alá vonható. Ilyen esetekben, a foglalásban rejlő kényszer azt jelenti, hogy először a jogkorlátozásra kerül sor, majd végső esetben a jog elvonásra kerül az adóstól.

Amennyiben a harmadik személy a követelést, illetőleg az annak alapjául szolgáló szerződést nem ismerte el, de ezt a nyilatkozatot határidőben megtette, úgy a Pp. 385. §-a alapján indult perben a végrehajtást kérővel szemben ennek a harmadik személynek a jogosultságai jóval szélesebb körűek, mint akkor, amikor elismerte a követelést, csak teljesíteni nem hajlandó. Tehát abban az esetben, ha a követelést nem ismerte el, úgy a harmadik személy mindazon kifogásait, igényét érvényesítheti a végrehajtást kérővel szemben, amelyeket alapesetben az adóssal szemben érvényesítené.

A zálogjogosult értesítése

Vht. 114. § (1) A végrehajtó a foglalás után, illetve a lefoglalt vízi, légi jármű lajstromát vezető szervezet 103/A. § (2) bekezdése szerinti tájékoztatásának kézhezvételét követően haladéktalanul értesíti az ingóság lefoglalásáról azt, akiről valószínűsíthető, hogy a lefoglalt ingóságon zálogjoga áll fenn. Így jár el a végrehajtó a zálogjogi nyilvántartás adatainak beszerzését követően is.

Jegyzet: a 114. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 53. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Zálogjogosult értesítése

A Vht. 2000. évi novellája - összhangban a Ptk. zálogjogi rendelkezéseivel - alapvetően módosította a zálogtárgyakkal kapcsolatos intézkedések szabályait. A módosítás célja a zálogjogosult érdekeinek a végrehajtási eljárásban való biztosítása. A változások kizárták annak esélyét, hogy a zálogtárgy a végrehajtási eljárásban a zálogjogosult értesítése nélkül kerüljön értékesítésre.

A zálogjogi nyilvántartást a Magyar Országos Közjegyzői Kamara vezeti. A nyilvántartás jelentősége az ingóságokat terhelő szerződési mellékkötelezettség vonatkozásában válik hangsúlyossá. A végrehajtó a nyilvántartás adatai alapján állapíthatja meg, hogy az adós tulajdonában lévő fellelhető ingóságok közül melyek azok, amelyeket zálogjog terhel. A végrehajtó információkat szerezhet a lefoglalt vízi, illetve légi jármű lajstromát, illetve nyilvántartását vezető szervezet megkeresése révén is. A nyilvántartásokból megállapítható, ki az, akinek az adott ingósággal összefüggésben zálogjoga áll fenn.

A nyilvántartásokból megszerzett információk alapján a végrehajtó haladéktalanul értesíti a zálogjogosultat. A zálogjogosult értesítése rendkívül fontos, a zálogjogosult az értesítést követően tudja törvényes jogait gyakorolni.

Zálogjogot szerződés és jogszabály is alapíthat, ezért szükséges a végrehajtó körültekintő eljárása, akár az adós nyilatkozatától függetlenül is, annak vizsgálatára, hogy a lefoglalni kívánt ingóságot terheli-e jelzálog. A jogszabályon alapuló zálogra több példát is találhatunk, akár ha csak a Ptk. rendelkezéseit tekintjük át. Így például az

ingatlan bérbeadóját, a bérlőnek a bérlemény területén lévő vagyontárgyain a bérleti díj erejéig zálogjog illeti meg, vagy szintén zálogjog keletkezik a megbízott költségeinek és követeléseinek biztosítására a megbízó azon vagyontárgyain, amelyek a megbízás következtében kerültek birtokában.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság - mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság eseti döntése során -, hogy az adós a hitelező zálogjogának fennállását, terjedelmét írásban kifogásolta, ugyanis a hitelezőnek a zálogjogát a Ptk. 429. § (3) bekezdése alapján bírósági úton kellett volna érvényesítenie. Amennyiben az erre vonatkozó kereset benyújtása 8 napon belül nem történik meg az jogvesztéssel jár, aminek eredménye az, hogy a zálogjog megszűnik. Indoka az, hogy a Ptk. 429. § (1) bekezdése szerint a zálogjog kifejezetten csak a bérlő tulajdonában lévő vagyontárgyakra terjedhet ki, továbbá - a zálogjoggal való visszaélés megakadályozása érdekében - csak olyan értékű zálogtárgyon gyakorolhatja a zálogjogot a hitelező, amely a hátralékos bérösszegre teljes fedezetet nyújt. Ennek megállapítására viszont - amennyiben azt az adós vitatja - a bírósági ítélet szolgálhat. Ezért a felszámolás alá került bérlőnek a bérlemény területén lévő dolgaira vonatkozóan a bérbeadót megillető törvényes zálogjog megszűnik, ha az adós vitatja a zálogjog fennállását vagy annak terjedelmét, és a bérbeadó - 8 napos jogvesztő határidőn belül - ez ellen keresetet - akár megállapítási keresetet, ha ennek törvényi előfeltételei megvannak - nem terjeszt elő a bíróságnál (BH1998. 147.).

A fentiekkel ellentétesen azonban kölcsön fedezetéül a pénzügyi javára elidegenítési tilalommal terhelt személygépkocsi nem szolgálhat alapul a vádlott által elkövetett bűncselekményekkel okozott kár megtérítésére, illetve vagyoni jellegű mellékbüntetések végrehajtására; ezért a kielégítési elsőbbséget élvező pénzügyi, illetve jogutódja kérelmére a gépkocsi zár alá vételét meg kell szüntetni (BH1997. 386.).

(2) A végrehajtó az (1) bekezdés szerinti eljárása során tájékoztatja a zálogjogosultat arról, hogy a zálogjogból fakadó igényét - ha az alapügyben nem végrehajtást kérő - végrehajtási eljárás során érvényesítheti, és az erre vonatkozó kérelmét az értesítés kézhezvételét követő nyolc munkanapon belül kell bejelentenie a végrehajtónál. A végrehajtó a kérelmet haladéktalanul, de legkésőbb annak kézhezvételét követő munkanapon továbbítja a végrehajtást foganatosító bíróságnak.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2006. évi LI. törvény 283. § (2) bekezdése; hatályos 2006. április 1-jétől.

Zálogjogosult felhívása igényei érvényesítésére

Amennyiben a végrehajtó meggyőződött arról, hogy a lefoglalni kívánt ingóságot zálogjog terheli és a zálogjogosult személye, illetve a zálogjog jogosultjának személye tisztázható, úgy a végrehajtó felhívja a zálogjog jogosultat, hogy zálogjogból fakadó igényét végrehajtási eljárás során érvényesítheti. Természetesen a zálogjoggal biztosított szerződés el is válhat bizonyos mértékig a zálogtárgytól magától, de a felhívás azért sem szükségtelen, mivel a zálogjogosult követelését, illetve a zálogjoggal biztosított szerződésből eredő igényeit csak így tudja biztosítani. A végrehajtó a zálogjogosultat felhívja nyilatkozattételre a tekintetben is, hogy igényét kívánja-e a végrehajtási eljárás során érvényesíteni. Amennyiben igen, úgy a felhívás kézhezvételétől számított nyolc munkanapon belül ez irányú kérelmet be kell jelentenie a végrehajtónak.

A zálogjogosult bekapcsolódási kérelméről az érdemi határozatot nem a végrehajtó hozza meg, hanem a végrehajtás foganatosítását elrendelő bíróság. A bíróság a kérelemről peren kívüli eljárásban határoz. Ez az oka annak a rendelkezésnek, miszerint a végrehajtónak a zálogjogosult kérelmét annak kézhezvételét követő munkanapon, a foganatosító bírósághoz be kell terjesztenie.

A zálogjogosult bekapcsolódása a végrehajtási eljárásba

Vht. 114/A. § (1) A zálogjogosultnak a 114. § szerinti értesítés kézhezvételét követő 8 munkanapon belül előterjesztett kérelmére a végrehajtást foganatosító bíróság a soron kívül meghozott végzésével megállapítja a zálogjogosult kielégítési jogának megnyitását, és engedélyezi, hogy a végrehajtási eljárásba bekapcsolódjék, ha a zálogjoggal biztosított követelés jogalapja és összecszerúsége - önálló zálogjog esetén a jogalap és az összecszerúség - nem vitatott.

Jegyzet: a 114/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 53. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Zálogjogosult bekapcsolódása a végrehajtási eljárásba

A zálogjogosult a felhívás kézhezvételét követő 8 munkanapon kérelmet terjeszthet elő annak érdekében, hogy a végrehajtási eljárásba bekapcsolódhasson. A kérelemről a végrehajtást foganatosító bíróság nemperes eljárásban

dönt. A nemperes eljárást a végrehajtást foganatosító bíróság soron kívül folytatja le, és eljárása végén végzéssel megállapíthatja, hogy a zálogjogosult kielégítési joga megnyílt, majd engedélyezheti a zálogjogosult végrehajtási eljárásba való bekapcsolódását. A bírói engedélynek, illetve megállapításnak konjunktív feltétele, hogy a zálogjoggal biztosított igény, illetőleg követelés sem jogalapjában, sem összecszerűségében ne legyen vitatott, önálló zálogjog esetén, pedig a jogalap és az összecszerűség ne legyen vitás. További feltétel, hogy a zálogjoggal terhelt ingóság a végrehajtási eljárás során lefoglalásra került.

Az ingóság lefoglalásának ténye azért bír alapvető jelentőséggel, mert a zálogjoggal biztosított követelés a végrehajtó felhívásának időpontjában nem feltétlenül lejárt követelés, a bíróságnak kell megállapítania a végrehajtási jog megnyíltát. A végrehajtás általános szabályai szerint ugyanis csak lejárt követelés esetében van helye végrehajtható okirat kiállításának és végrehajtási eljárás foganatosításának.

(2) A kielégítési jog megnyíltát - szemben a végrehajtás általános feltételeivel - a bíróság az alapján állapítja meg, hogy a zálogtárgyat végrehajtási eljárás során lefoglalták. A kielégítési jog megnyíltát a foglalás ténye alapján nem lehet megállapítani, ha a zálogjogosult az adós hozzátartozója vagy olyan jogi személy, amelynek az adóssal való viszonyában többségi befolyás áll fenn, illetve a zálogjog alapítására a gazdálkodó szervezet és tagja között került sor.

Jegyzet: a (2) bekezdés második mondatát megállapította a 2006. évi IV. törvény 341. § (2) bekezdése. Az első mondat szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 11. § (1) bekezdése; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A végrehajtási jog megnyíltának megállapítása és a végrehajtási eljárásba való bekapcsolódás kifejezetten kizárt azokban az esetben, ha a zálogjogosult az adós hozzátartozója vagy olyan jogi személy, melynek az adóssal való viszonyában többségi befolyás áll fenn, illetve a zálogjog alapítására gazdálkodó szervezet és tagja között került sor.

A törvényi megfogalmazásból az adós hozzátartozója kitétel külön magyarázatot igényel, tekintettel arra, hogy a Vht. a Ptk. 685. §-ának szabályait rendeli alkalmazni, azonban ezek a szabályok kizárólag a közeli hozzátartozót definiálják, de nem határozzák meg a hozzátartozó fogalmát. A törvényi szabályozás nem pontatlanságot jelent, hanem jelentheti azt, hogy a jogalkotó a védett érdekek köréből kivont követelések csoportját tágabb körben kívánta megvonni. Álláspontunkat alátámasztani látszik a Vht. 2000. évi novellájának 53. §-ához fűzött miniszteri indokolás. Ebben kifejezetten rögzítik azt a törekvést, hogy az új szabályok szerint a kielégítési jog megnyíltát ne lehessen megállapítani majd akkor, ha a zálogjog jogosultja és az adós személyes vagy gazdasági kapcsolatban állnak egymással. E viszonyok ugyanis az ingyenesség, illetve a rosszhiszeműség vélelmét támasztják alá, s mint ilyen nem élvezhetnek törvényi védelmet.

A hozzátartozó fogalmán túl a Ptk. 685/B. §-a meghatározza a többségi befolyás fogalmát. A többségi befolyás nem más, mint az olyan kapcsolat, melynek révén természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, egy jogi személyben a szavazatok több mint 50%-ával vagy meghatározott befolyással rendelkezik. A befolyás akkor meghatározó, ha valaki a jogi személy tagja, illetve részvényese, és jogosult a vezető tisztségviselők vagy felügyelőbizottsága tagjai többségének megválasztására, visszahívására, vagy a jogi személy más tagjaival, illetve részvényeseivel kötött megállapodás alapján, egyedül rendelkezik a szavazatok több, mint ötven százalékával.

A fenti szabályok kizárják azokat a színlelt szerződéseket, amelyeknek célja a végrehajtási eljárás ellehetlenítése, vagy eredményes befejezésének megheívesítése.

(3) A végzésnek tartalmaznia kell:

a) a zálogjogosult és az adós adatait,

b) az adóssal szemben folyamatban levő végrehajtási ügy számát, az eljáró végrehajtó nevét,

c) a zálogjogosultnak a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódásáról hozott döntést,

d) a zálogjoggal biztosított, a végzés meghozatalának időpontjában fennálló követelés összegét,

e) a zálogtárgy adatait,

f) a zálogjognak az ingatlan-nyilvántartásba, a légi vagy vízi járművek lajstromába, illetőleg a Magyar Országos Közjegyzői Kamaránál vezetett nyilvántartásba történő bejegyzésének időpontját.

Végzés tartalmi elemei

A törvényhely (3) bekezdése meghatározza az ügyben hozott végzés kötelező tartalmi elemeit. A végzésből megállapíthatónak kell lennie a zálogjogosult és adós személyének, az adott végrehajtási ügy sorszámának. A végzésben nevesíteni kell az eljáró végrehajtó nevét, és a végzésnek természetesen tartalmaznia kell az eljárásba

történő bekapcsolódásra vonatkozó érdemi döntést. A végzésnek ki kell térnie a zálogjoggal biztosított, illetőleg a végzés meghozatalának időpontjában fennálló követelés összegére, a zálogtárgy pontos adataira, valamint a zálogjognak a különböző nyilvántartásokba történő bejegyzésének időpontjára. A törvényi rendelkezés az ingó végrehajtás szabályai körében helyezkedik el, ami - a törvény rendszertani felépítését ismerve - némi jogalkalmazói bizonytalanságot hordozhat. Azonban a törvényhely (3) bekezdés *f*) pontja egyértelműsíti, hogy nem csak az ingó, hanem az ingatlan zálogjogjogosultja is élhet a törvényben biztosított lehetőségekkel, így egyértelműen kijelenthetjük, a Vht. 114/A. §-ának rendelkezési az ingatlan-végrehajtás során is irányadóak.

- (4) A bíróság a zálogjogosult kérelmét az adósnak és a végrehajtást kérőnek azzal a felhívással kézbesíti: a kézhezvételtől számított 8 napon belül nyilatkozzon arról, hogy a zálogjoggal biztosított követelés jogalapját - önálló zálogjog esetén a jogalapot - ésösszepszerúségét elismeri-e, illetőleg milyen összegben ismeri el. E §-ban foglalt eljárás során a jogalapot ésösszepszerúséget nem lehet vitatottnak tekinteni, ha azt közokiratba foglalták.**

Jogalap vagyösszepszerúség vitatása

Amennyiben a bíróság peres eljárásban érdemi döntést hozna, a zálogjogjogosult kérelmét kézbesíteni köteles az adós, illetőleg a végrehajtást kérőnek. A végrehajtási eljárásban félként szereplők a kézbesítéstől számított nyolc napon belül nyilatkozhatnak, hogy elismeri-e a zálogjoggal biztosított követelés jogalapját,összepszerúségét, illetőleg önálló zálogjog esetén vitatják-e annak jogalapját.

Amennyiben a felek a jogalapot elismerik, úgy nyilatkozniuk kell azösszepszerúség tekintetében külön is, nevezetesen, milyen összeg erejéig ismerik el a zálogjogot vagy a zálogjoggal biztosított követelést. Abban az esetben, ha a zálogjoggal biztosított követelést, illetőleg a zálogjog alapítását közokiratba foglalták, úgy a végrehajtási eljárásában részt vevő végrehajtást kérő adós nem vitathatja sem a jogalapot, sem azösszepszerúséget. A közokiratra e tekintetben is irányadóak a Pp. 195. §-ának rendelkezései.

Sajátos esetnek tekinthető, amennyiben egy korábbi közokirat alapján járnak el, miközben az adós részben vagy egészben teljesített.

- (5) Ha az adós vagy bármelyik végrehajtást kérő a jogalapot vagy azösszepszerúséget vitatja, és állítását valószínűsítette, az (1) bekezdés szerinti kérelmet a bíróság végzéssel elutasítja. Ebben az esetben a zálogjogosult perrel érvényesítheti a zálogjogból eredő igényét.**

Amennyiben a végrehajtást kérő vagy az adós a bíróság felhívásának eleget téve, vitatja a jogalapot, illetőleg azösszepszerúséget és valószínűsíti állításainak valóság alapját, úgy a bíróság a zálogjogosult kérelmét a (3) bekezdés szerinti végzéssel elutasítja. Kérdésként egyébként az merülhet fel, mit tekintünk valószínűsítésnek, mi az a nyilatkozat alapjául szolgáló tény, amelyet a bíróság valószínűként elfogadhat. Álláspontunk szerint e körben azt kell eldöntenie a bíróságnak, hogy a végrehajtást kérő, illetve adós által felhozottak alkalmasak lehetnek-e arra, hogy a bíróság a zálogjogosult kérelmét elutasítsa. A végzés ellen az általános szabályok szerint helye van fellebbezésnek.

Abban az esetben, hogy ha a kérelmet elutasító végzés jogerőre emelkedett, úgy a zálogjogosult a Pp. 386. §-a szerinti pert indíthat, melynek tárgya a zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódása. Az ilyen típusú perekben a bíróság soron kívül jár el, a per felperese a zálogjogosult, míg alperese az lesz, aki a Vht. 114/A. § (5) bekezdése szerinti a zálogjog jogalapját vagyösszepszerúségét vitató nyilatkozatot tette. A kereset jogerős elbírálásáig a bíróság a végrehajtást felfüggesztheti, éppen ezért jelen perre kizárólagos illetékessége a végrehajtást foganatosító bíróságnak van.

Az eljárási rendelkezésekből megállapítható, a per megindítására határidőt a törvény nem szab, azonban a Vht. 48. § (2) bekezdése a perindítás határidejére vonatkozóan eligazítást nyújthat. E szabály értelmében a végrehajtást a kérelem beérkezését követő 3 munkanapon belül fel kell függeszteni, és erről a végrehajtót azonnal értesíteni kell. Ez a felfüggesztés azonban csak az érintett zálogtárgy árverésére vonatkozó hirdetmény elkészítésére, illetve a zálogtárgy értékesítésre terjed ki, míg a többi végrehajtási cselekményt foganatosítani kell.

Abban az esetben, ha a zálogjogosult a peres eljárást a jogerős elutasító végzés kézhezvételétől számított nyolc munkanapon belül megindította, úgy a végrehajtás felfüggesztése, amelyet a foganatosító bíróság a Vht. 48. § (2) bekezdése alapján rendelt el, a per jogerős befejezéséig fennmarad.

- (6) Ha az adós vagy bármelyik végrehajtást kérő a zálogjoggal biztosított követelésösszepszerúségét a zálogjogosult kérelmében foglalttól eltérő összegben ismerte el, a bíróság tájékoztatja erről a zálogjogosultat, aki ezen összeg tekintetében is kérheti az (1) bekezdés szerinti végzés meghozatalát.**

Ha a végrehajtási eljárásban részt vevők a zálogjogosult követelésének jogalapját nem vitatják, de összecszerúségét csak részben ismerik el, a zálogjogosult ezen összeg erejéig kérheti a kielégítési jog megnyíltának megállapítását és a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódását.

- (7) Az (1) bekezdés szerinti végzés jogerőre emelkedését követően a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtásnak a 48. § (2) bekezdése alapján történt felfüggesztését megszünteti, és erről a végrehajtót értesíti. Meg kell szüntetni a végrehajtás felfüggesztését akkor is, ha a jogosult nem igazolta, hogy az (5) bekezdés szerinti végzés kézhezvételétől számított 8 munkanapon belül a pert megindította.**

Járulékos igényérvényesítés kérdése

Alapvető fontosságú annak eldöntése - különösen a (6) bekezdés tükrében -, hogy mennyiben tekinthető járulékos igényérvényesítésének a végrehajtási eljárás fő tárgyához képest a zálogjogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódása. Kérdésünk több problémát vet fel. Egyrészt kérdéses, vajon a szünetelő végrehajtási eljárásba be lehet-e kapcsolódni, másrészt, ha az alapvégrehajtási eljárás megszűnik, abban az esetben a zálogjog jogosult követelésének behajtása folytatható-e az alapul fekvő végrehajtási eljárásban vagy sem. Válaszként megállapíthatjuk, hogy a bekapcsolódó zálogjogosult ügye okozta az alapügy sorsát.

- (8) Az (1) bekezdés szerinti végzést meg kell küldeni a zálogjogosultnak, az adósnak, a végrehajtást kérőnek és a végrehajtónak.**
- (9) A zálogjogosult, az adós és a végrehajtást kérő a végzés ellen fellebbezhet. Ha az adós vagy a végrehajtást kérő az (5) és (6) bekezdés szerint nyilatkozatot nem terjesztett elő, vagy nyilatkozatában a követelés fennállását vagy összecszerúségét elismerte, az ezzel ellentétes álláspontját fellebbezéssel sem érvényesítheti.**

Abban az esetben, ha a per megindítás 8 munkanapon túl történt, illetőleg ilyen peres eljárás nem indult, a végrehajtás felfüggesztését meg kell szüntetni. A peres eljárás indításának feltétele, hogy a bíróság a zálogjog jogosult kérelmét elutasítsa. A végzést, akár megengedő, akár elutasító, kézbesíteni kell a zálogjogosultnak, az adósnak, és a végrehajtást kérőnek, valamint a végrehajtónak.

Akiknek a végzést kézbesítették - a végrehajtó kivételével - a végzés ellen fellebbezhetnek. A jogosultak fellebbezési joga azonban - bizonyos tekintetben - korlátozott, mert amennyiben a fellebbező adós vagy végrehajtást kérő az első fokú bírósági eljárásban a bíróság felhívása ellenére nem nyilatkozott a zálogjoggal biztosított követelés jogalapja és összecszerúsége tekintetében, illetőleg ha azt zálogjogosult által előterjesztettekhez képest eltérő mértékben ismerte el, úgy a fellebbezésben ezzel ellentétes tartalmú nyilatkozatot már nem terjeszthetnek elő. A fenti szabály rendeltetése a végrehajtási eljárás elhúzódására vagy a zálogjogosult érdekeinek csorbításra irányuló kísérletek kizárása.

- (10) A végrehajtási eljárásba e § alapján bekapcsolódó zálogjogosultra a végrehajtási eljárás illetékének és egyéb költségeinek (34. §) előlegezése és viselése, valamint a jogosultat a végrehajtási eljárás során megillető jogok és kötelezettségek tekintetében a végrehajtást kérőre irányadó szabályokat kell alkalmazni.**

Illetékfizetés és a költségek előlegezése

Abban az esetben, ha a zálogjogosult akár nemperes eljárás eredményeként, akár a Pp. 386. §-ában meghatározott peres eljárás eredményeként bekapcsolódhat a végrehajtási eljárásba, úgy a továbbiakban a végrehajtásban félként szerepel. Ennek megfelelően köteles a végrehajtási eljárás illetékét leróni, a Vht. 34. §-ában meghatározott költségeket megelőlegezni, illetőleg viselni. Illetékfizetési kötelezettsége, illetőleg költségviselési kötelezettsége ahhoz a követeléshez igazodik, amelynek biztosítéka volt a zálogjog, hiszen a zálogjogosult ezt a követelést fogja immár végrehajtást kérőként érvényesíteni.

- (11) Ha a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt a zálogtárgyat a bekapcsolódás engedélyezését követően másik végrehajtási eljárásban is lefoglalják, a bekapcsolódás hatálya e további végrehajtásra is kiterjed.**

Jegyzet: a (11) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 11. § (2) bekezdése; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Újabb végrehajtási eljárás indítása

További kérdések merülnek fel, ha az adós ellen újabb végrehajtási eljárás, illetőleg eljárások indulnak a zálogjogosult kérelmének engedélyezését követően, de még az alap végrehajtási ügy befejezését megelőzően. Kérdés e körben az, hogy valamennyi újabb végrehajtási eljárásban szükséges-e az előbb ismertetett nemperes eljárás lefolytatása, vagy az mellőzhető. Nyilvánvaló, amennyiben az utóbb indult eljárásokban zálogjoggal érintett ingóság vagy ingatlan értékesítésre sor kerül, úgy a zálogjogosult jogai csorbítását ki kell zárni, és az indokolatlan költségek megfizetésére sem kötelezhető, ezért újabb eljárás lefolytatása már nem szükséges.

Abban az esetben, ha az alapul fekvő végrehajtási ügy anélkül fejeződik be, hogy a zálogjogosult igényének kielégítésére sor került volna, abban kérdésben kell állást foglalni, hogy a zálogjogosult önálló végrehajtási eljárásban érvényesítheti-e igényét, és ha igen, azt milyen módon teheti meg. Ennek azért van jelentősége, mert a Vht. 114/A. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a foglalással a zálogjogosult kielégítési joga megnyílt és követelése lejárttá vált.

Egyértelmű, hogy amennyiben a zálogtárgy értékesítésére az alapul fekvő végrehajtási eljárásban nem kerül sor, úgy a zálogjogosult igényének végrehajtását csak akkor kezdeményezheti, ha követelése lejárttá vált. Ebben az esetben a követelés biztosítéka érintetlen maradt, ilyen módon a végrehajtás folytatásának nincsen jogalapja. Amennyiben a zálogtárgy értékesítésére sor került, úgy utóbb már a végrehajtás kizárólag a fennmaradó követelés behajtására irányulhat.

(12) A bekapcsolódással indult végrehajtási eljárás - ha a zálogjogosultnak a bekapcsolódással érintett költségei megtérültek - a végrehajtás (bekapcsolódással érintett több végrehajtás esetén valamennyi végrehajtás) befejeződésével megszűnik.

Jegyzet: a (12) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 11. § (2) bekezdése; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A bekapcsolódással indult végrehajtási eljárás megszűnése

A 2008. évi XXXIX. törvény 11. §-a pontosító rendelkezést helyezett be a Vht. 114/A. §-ába, amikor a Vht.-t a (12) bekezdéssel egészítette ki. Az új rendelkezés szerint a bekapcsolódással indult végrehajtási eljárás - amennyiben a zálogjogosultnak a bekapcsolódással érintett költségei megtérültek - a végrehajtás befejeződésével megszűnik.

Ugyancsak a módosító jogszabály rendezi, illetve szabályozza újra az ingatlant terhelő zálogjog jogosultjának igényérvényesítésére vonatkozó lehetőséget azzal, hogy a Vht. 130/A., 138/A. és 138/B. §-ait hatályon kívül helyezi, egyben a Vht. 140. §-ába egy új (6) bekezdést cikkelyezett be, illetőleg a 140. §-t követően a 140/A. és a 140/B. §-okat illesztette a jogszabályba. A Vht. ezen új 140/A. §-a egyértelműen a fentebb tárgyalt Vht. 114/A. §-ának rendelkezéseire tartalmaz utaló szabályokat, az ingatlant terhelő zálogjog és zálogjogosultnak végrehajtási eljárásban történő bekapcsolódására vonatkozóan.

Az ingóság értékesítésének időpontja

Vht. 115. § (1) A végrehajtó a lefoglalt ingóság értékesítése iránt a foglalást, illetve a vízi, légi jármű lajstromjának, valamint az ingózálogjogi nyilvántartás adatainak beszerzését [84. § (4) bek., 103/A-103/B. §] követő 30 nap eltelte után haladéktalanul intézkedik.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 54. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Ingóság értékesítésének időpontja

A Vht. a kényszerselekmények meghatározott sorrendjének felállításával fokozatosságot teremt, illetőleg az adósnak több lehetőséget biztosít arra, hogy tartozását a legkevesebb kényszerselekmény igénybevételével, a legkevesebb hátrány okozása mellett egyenlíthesse ki. Megállapításunk érvényes az ingóság foglalására vonatkozó szabályokra is.

Az ingóságok lefoglalása az állami kényszer jelentős alkalmazása, az adós ingóságai felett fennálló jogosítványainak egyértelmű korlátozását jelenti. Az adós rendelkezési joga azonban nem csak korlátozás alá kerül, hanem a lefoglalt ingóságok vonatkozásában megszűnik. Jól jelzi a helyzetet, hogy a végrehajtó - végső soron - a lefoglalás elégtelensége esetén az ingóságok zár alá vételéről intézkedhet.

A zár alá vétel vagy a foglalás mellett további eszközöket lehet igénybe venni akkor, ha a törvényi kényszerítő eszközök nem elégségesek, és az adós továbbra sem teljesíti kötelezettségét. A lefoglalt, illetőleg zár alá vett

ingóságot a végrehajtó a végrehajtást kérő igényeinek kielégítése érdekében - végső soron - értékesíti. Ebben - a fokozatosság elvét szem előtt tartva - határozza meg a Vht. 115. § (1) bekezdése az értékesítésre nyitva álló határidőt 30 napban, attól számítottan, hogy a végrehajtó foganatósította a foglalást, illetőleg beszerezte az ingóságok nyilvántartását vezető hatóságok, valamint a zálogjogi nyilvántartás adatait. A 30 nap eltelte után azonban a végrehajtónak - a helyi körülmények ismeretében - haladéktalanul intézkedni kell az értékesítés iránt. Amennyiben harmadik személynél történik foglalás, vagy az adósnál történő foglalás során harmadik személy rendelkezési joga alatt álló ingóság lefoglalására is sor került, úgy az, aki a lefoglalt vagyontárgyra tulajdonjoga vagy más olyan jog alapján tart igényt - mely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadálya - a vagyontárgynak a foglalás alóli feloldása iránt végrehajtási igényperrel indíthat a végrehajtást kérő ellen a Pp. 371. §-a alapján.

A 30 napos határidő a fentieken túl azért fontos, mert ennyi idő alatt elegendő információ szerezhető a tekintetben, hogy indult-e valamely lefoglalt ingósággal összefüggésben igényper.

(2) Ha a foglalástól számított 8 napon belül igényperrel indították, az igényelt vagyontárgy értékesítése iránt az igényper jogerős befejezése után lehet intézkedni.

Vagyontárgy értékesítése igényper esetén

A Vht. 115. § (2) bekezdése az igényper megindítására külön határidőt nem jelöl meg, azonban ha a foglalástól számított 8 napon belül az igényperrel megindítják, úgy az a Pp. 376. §-a szerint halasztó hatályú igénypernek minősül. Ebben az esetben az igényelt vagyontárgy értékesítését az igényper jogerős befejezéséig nem lehet fogamatba venni, az értékesítés iránt kizárólag az igényper jogerős befejezését követően intézkedhet a végrehajtó. Ezért az igényper megindításáról a bíróság a végrehajtót haladéktalanul köteles értesíteni. Igényperre kizárólag az a helyi bíróság illetékes, amelynek a területén a foglalás történt. Szükséges a végrehajtó közvetlen értesítése az igényper indításáról.

Abban az esetben, ha az igényperrel a fenti 8 napos határidőn túl indították meg, úgy a Pp. 374. § (1) bekezdése szerint a bíróság - mármint az igényperben eljáró bíróság - a végrehajtást felfüggesztheti, de ez a felfüggesztés kizárólag az igényperrel érintett vagyontárgyra terjed ki. A Pp. 377. §-a szerint, amennyiben a bíróság az igényperben a keresetnek helyt ad, úgy a foglalást megszünteti, annak hatálya alól feloldja a perrel érintett vagyontárgyat. Amennyiben a vagyontárgy időközben értékesítésre került - mert például nem halasztó hatályú igényperrel indították - úgy a pernyertes részére a vételárnak megfelelő összeget kell kiutalni.

Az ilyen peres eljárásban fontos, hogy a végrehajtás során ne történjen olyan eljárási cselekmény, amely az igénylőnek sérelmet, károsodást okoz, ezért a perbíróság haladéktalanul értesíti a végrehajtót az esetlegesen megindult halasztó hatályú igényperrel.

(3) A végrehajtó az értékesítést olyan időpontra tűzi ki, amely a helyi körülmények között a legcélszerűbb.

Jegyzet: a (3) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 54. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Ingóság értékesítési időpontjának kitzúzése

Az ingóság értékesítését a helyi körülmények közötti legcélszerűbb időpontra kell kitzúzni, például vízi jármű, strandfelszerelés értékesítésére nem a legszerencsésebb a téli időpontban történő értékesítés.

Vht. 116. § (1) A romlandó dolgot a foglalás után haladéktalanul értékesíteni kell.

(2) A végrehajtó a romlandó dolgot árverésen kívül, árverési vétel hatályával adja el, ha a felek ezt kifejezetten kérték, és megjelölték a vevő személyét, valamint a vételár összegét.

Jegyzet: a 116. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 55. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Lefoglalt romlandó dolog értékesítése

A Vht. 115. §-ába foglalt szabályai romlandó dolgok vonatkozásában nem érvényesülnek, mert a 116. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ilyen dolgot a foglalást követően haladéktalanul értékesíteni kell. E szabályt az a célt szolgálja, hogy a romlandó dolog még annak állagromlását megelőzően, addig az időpontig kerüljön értékesítésre, amíg az valóban értéket képvisel. Ilyen módon lehetőséget biztosít a (2) bekezdés az árverésen kívüli, árverési vétel hatályával történő értékesítésre, feltéve, hogy ezt felek kifejezetten kérték, megjelölték a vevő személyét, valamint meghatározták a vételár összegét is. Ennek kapcsán is irányadóak a Ptk. 120. §-ának rendelkezései.

(3) Ha a romlandó dolog árverésen kívüli eladására nincs lehetőség, a végrehajtó a romlandó dolgot a forgalmazásával foglalkozó kereskedőnek adja el, vagy az önkormányzat által kijelölt legközelebbi piacon, vásáron, vásárcsarnokban - a piaci, vásári értékesítés szabályai szerint, az ingóárverés szabályainak megfelelő alkalmazásával - értékesíti. Ilyenkor a végrehajtó az árverésről nem készít hirdetményt, hanem az értékesítést a helyi körülmények között legcélszerűbb módon teszi közzé.

A szabály konjunktív feltételeket tartalmaz, bármelyik feltétel hiányában a végrehajtó a romlandó dolgot az annak forgalmazásával foglalkozó kereskedőnek adja el, illetőleg közvetlenül is értékesítheti az illetékes önkormányzat által kijelölt legközelebbi piacon, vásáron, vásárcsarnokban, az ingóárverés szabályainak alkalmazása mellett. Ebben az esetben azonban árverési hirdetményt nem kell készíteni, de az értékesítést közzé kell tenni a helyben szokásos módon, például kikiáltó vagy piaci hangosbemondó útján.

Elszállítás

Vht. 117. § (1) Az értékesítendő ingóságok az értékesítés helyére történő elszállításáról a végrehajtó gondoskodik.

Jegyzet: a (2)-(3) bekezdéseket hatályon kívül helyezte a 2008. évi LXXX. törvény 12. § (4) bekezdésének a) pontja; hatálytalan 2009. január 8-ától.

Elszállítás az értékesítés helyére

Abban az esetben, ha a lefoglalt vagy zár alá vett ingóságok értékesítése a lefoglalás vagy a zár alá vétel helyszínén bármilyen okból nem történhet meg, úgy a végrehajtó a lefoglalt és értékesítésre szánt ingóságokat az értékesítés helyére szállítja, illetőleg az elszállításról gondoskodik azzal, hogy az elszállítás költségei az adóst terhelik, de e költséget a végrehajtást kérőnek meg kell előlegeznie. Az elszállításról a végrehajtó többféle módon gondoskodhat, akár megállapodhat teherfuvarozóval, illetőleg - az adóssal történő egyeztetés alapján - maga az adós is elszállíthatja az ingóságokat, feltéve, hogy a szállítás jogszabályt nem sért.

Ingóárverés

Vht. 118. § Az ingóságot - ha a törvény másképpen nem rendelkezik - rendszerint árverésen kell értékesíteni.

Ingóság értékesítése árverésen

Amennyiben az adós a lefoglalást követően harminc napon belül nem rendezi fennálló tartozását, úgy a végrehajtó értékesíti az ingóságot. Az ingóság értékesítésének fő formája az árverés. Az árverés nem más, mint lefoglalt ingóság kényszereladása annak, aki az árverésen az adott ingóságért a legtöbbet ajánlja. Az árverés lehetőséget teremt arra, hogy ott a végrehajtó, illetőleg szakértő becsüs közreműködésével megállapított becsértékből kiindulva az ingóság a lehető legmagasabb árat érje el, a végrehajtó ezzel is segíti a végrehajtást kérő igényének kielégítését.

A rendelkezés megteremti annak a lehetőségét, hogy ne árverésen kerüljön sor az ingóságok értékesítésére. Az árverésen kívüli egyéb módok lehetnek az árverésen kívüli eladás, bizományi értékesítés, az értékpapírok bizományi értékesítése, értékpapír kibocsátó általi visszavásárlása és értékpapír zárgondnoki kezeléséből származó jövedelem átutalása.

A földrészlet alkotórésze az épület, a malomépületben beépített malomtechnikai berendezések például az épülettel alkotórészi kapcsolatban állnak, s mint ilyenek osztrják a földolog jogi sorsát; ezért a berendezéseket önálló ingóságként sem lefoglalni, sem pedig árverés vagy az árverési vétel hatályával értékesíteni nem lehet. Nem jár el jogellenesen az adóhatóság, ha a berendezések árverését megsemmisíti.

Az említett esetben a felperes az I. r. alperes jogsértő, az államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítését megalapozó magatartását abban jelölte meg, hogy jogellenesen semmisítette meg az árverésen kívüli értékesítést, és állította vissza az eredeti tulajdoni állapotokat. A Vht. 127. § (3) bekezdése szerint ugyanis ő, mint jóhiszemű vevő a már megszerzett tulajdonjogot akkor sem veszítheti el, ha az árverési értékesítést utóbb megsemmisítik. Az első fokú államigazgatási hatóság azt állapította meg, hogy a lefoglalt vagyontárgyak az ingatlan alkotórészét képezik, azzal alkotórészi kapcsolatban állnak, ezért ingóságként való lefoglalásukra és ingóként történő értékesítésükre az adóhatóságnak törvényes lehetősége nem volt. E megállapítás az alperes részéről a Ptk. 95. §-ában foglaltak értelmezését tette szükségessé. A Ptk. 95. § (1)-(2) bekezdései szerint a tulajdonjog kiterjed mindarra, ami a dologgal

olyképpen van tartósan egyesítve, hogy az elválasztással a dolog vagy elválasztott része elpusztulna, illetőleg az elválasztással értéke vagy használhatósága számottevően csökkenne (alkotórész).

A tulajdonjog kétség esetén kiterjed arra is, ami nem alkotórész ugyan, de a dolog rendeltetésszerű használatához vagy épségben tartásához szükséges, vagy azt elősegíti (tartozék). A Ptk. az ingatlan fogalmát nem, csak a föld, illetőleg a földrészlet fogalmát használja. A földrészlet legfontosabb alkotórésze a Ptk. 97. § (1) bekezdése szerint az épület. Az elsőfokú adóhatóság a malomépületbe épített berendezéseket a földolog alkotórészeinek tekintette. A malomépület, mint földolog tehát az ingatlan, az abba beépített, a technológiai folyamat részét képező berendezések alkotórészek, ezért jogilag ugyancsak ingatlannak minősülnek, illetve mint alkotórészek a Ptk. 95. § (1) bekezdése szerint oszttják a földolog sorsát. A tartozékok maguk is a malom üzemi részének tekintendők, nélkülük a malmot rendeltetésszerűen működtetni nem lehet. Helytállóan foglalt állást ezért az I. r. alperes - figyelemmel a beszerzett műszaki szakértői véleményre - abban a kérdésben, hogy a lefoglalt ingóságok a malomingatlan alkatrészei és tartozékai voltak, mint ilyenek oszttották a földolog sorsát, és azokat önállóan ingóságként sem lefoglalni, sem pedig értékesíteni nem lehetett. Minthogy a vitatott „ingóságokon” a Vht. 127. § (1) bekezdése értelmében a felperes tulajdonjogot nem szerzett, az árverésen kívüli vétel megsemmisítése a felperesnek a jóhiszeműen megszerzett tulajdonját sem érintette (BH2004. 509.).

Vht. 119. § Az árverést a következő helyeken lehet megtartani:

a) a bírósági árverési csarnokban,

b) a bíróság épületében,

c) a községi, városi, fővárosi kerületi önkormányzat épületében vagy a felsorolt önkormányzatok jegyzője által kijelölt helyiségben,

d) az adós lakásán,

e) a foglalás helyén,

f) az ingóság őrzésének helyén,

g) a végrehajtó által kijelölt más helyen.

Árverés megtartásának lehetséges helyei

Annak érdekében, hogy az árverésen a lehető legszélesebb körben vegyenek részt az ingóság, illetve a lefoglalt vagyontárgyak iránt érdeklődők, a Vht. 119. §-a megjelöli azon helyszíneket ahol az árverést meg lehet tartani. A jogszabály elsősorban a bírósági árverési csarnokokat említi, amelyek azonban jelenleg nem működnek. Ezen túlmenően lehetőség van a bíróság épületében, az önkormányzat épületében, a jegyző által kijelölt helyiségben, az adós lakásán, illetőleg a foglalás helyszínén, az ingóság őrzésének helyszínén és a végrehajtó által kijelölt más helyen is az árverés megtartására. A fenti helyszínek közül azt kell választani, amelyik az adott ügy szempontjából a legcélszerűbb és a költségek szempontjából a leghatékonyabb.

Egyértelműen megállapítható, hogy az árverés helyének megválasztása jelentős hatással lehet az árverés eredményét illetően. Jelentős előrelépés volt az árverési csarnokok működésének jogi háttérét adó, többek között az árverési csarnokra vonatkozó rendelkezéseket is tartalmazó 16/2001. (X. 26.) IM rendelet, amely a bírósági végrehajtás szervezetéről rendelkezik.

A 16/2001. (X. 26.) IM rendelet 62. §-a szerint az árverési csarnoknak az a rendeltetése, hogy megfelelő helyet adjon a bírósági végrehajtás során lefoglalt ingóságok elhelyezésére és árverésen történő értékesítésére. A csarnokot a közigazgatási végrehajtás szervei is igénybe vehetik saját eljárásuk során. Árverési csarnok a költségvetési gazdálkodás szabályai szerint, vagy vállalkozási formában létesíthető és működtethető. A csarnokvezető büntetlen előéletű, nagykorú magyar állampolgár lehet. A csarnok raktárában történő elhelyezésért, raktározásért és a csarnok árverés céljára történő igénybevételeért használati díjat kell fizetni, melynek összegét a csarnok vezetője állapítja meg. A díjat végrehajtási költségként a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli. Ahol árverési csarnok nincs, ott természetesen az árverést hivatalos helyiségben is meg lehet tartani, ennek megfelelően a bírósági épületében vagy az önkormányzat épületében a jegyző által kijelölt helyiségben.

Ezen túlmenően lehetőség van arra is, hogy az adós lakásán - ez az érdeklődőket visszatarthatja - a foglalás helyén, vagy az ingóság őrzésének helyén, esetleg a végrehajtó által kijelölt - lehető legközelebb a foglalás helyéhez - más helyen tartsák az árverést. Az adós lakásán történő árverés előnye, hogy nem merül fel szállítási költség, a foglalás helyén történő árverés kapcsán ugyanez a költségtakarékosság jelenhet meg, hiszen harmadik személy lakásán vagy az adósnak a tulajdonában lévő más ingatlanán is lehet árverést tartani.

Vht. 120. § Az árverést a végrehajtó árverési hirdetéssel tüzi ki, és ebben feltünteti:

a) a felek nevét,

b) az árverés helyét és idejét,

- c) az árverésre kerülő ingóságokat és becsértéküket,**
- d) azt, hogy az ingóságokat az árverés előtt hol és mikor lehet megnézni.**

Árverési hirdetés tartalma

Annak érdekében, hogy az árverésre vonatkozó információk a lehető legteljesebb körben kerüljenek nyilvánosságra, és ez a nyilvánosság minél szélesebb körű legyen, a Vht. 120. §-a meghatározza, hogyan kell az árverést kitűzni. A fő szabály szerint a végrehajtó az árverést árverési hirdetéssel teszi ki. A hirdetésben a jelen szakasz szerinti adatokat kell megfelelő módon rögzítenie. A hirdetésben hangsúlyos információ az árverésre kerülő ingóságok fajta, minőség és mennyiség szerinti pontos megjelölése, az ingóságok becsértékének feltüntetése, illetőleg alapvető információ az is, hogy az ingóságok az árverés előtt hol és mikor tekinthetők meg. Ezen túlmenően fel kell tüntetni a felek nevét, nem többet, de ezt kötelezően, az árverés helyét és idejét egyaránt. Abban az esetben, ha az árverési hirdetés a Vht. 120. §-ában meghatározott adatokat nem tartalmazza, úgy az - végső soron - az árverés megsemmisítését eredményezheti, mert a törvényi előfeltételek a hirdetés kötelező tartalmi elemei.

A hirdetés jelentősége abban is mérhető, hogy amennyiben a hirdetésről eltérő helyen vagy időben kerül sor az árverés megtartására, az végső soron az árverés megsemmisítését eredményezi, hiszen elzárja az árverésen részt venni kívánókat attól, hogy ott megjelenjenek és a lefoglalt ingóságokat megvásárolják.

Vht. 121. § Az árverési hirdetményt kézbesíteni kell:

- a) a feleknek,**
- b) az árverés helye szerinti községi, városi, fővárosi kerületi jegyzőnek.**

Árverési hirdetmény kézbesítése

Kötelező módon rögzíti a Vht., kinek kell az árverési hirdetményt kézbesíteni. A hirdetményt kézbesíteni kell a feleknek, valamint az árverés helye szerint illetékes jegyzőnek. A szabály szoros összefüggésben van azzal a rendelkezéssel, hogy milyen módon kell az árverésnek a lehető legnagyobb nyilvánosságot biztosítani.

Jelen szakasz kapcsán bíróság alatt az árverés helye szerinti illetékes helyi bíróságot kell érteni.

Vht. 122. § (1) Az árverési hirdetményt ki kell függeszteni:

- a) a bíróság hirdetőabláján,**
- b) a bírósági árverési csarnok hirdetőabláján,**
- c) az árverés helye szerinti községi, városi, fővárosi kerületi polgármesteri hivatal hirdetőabláján.**

(2) Az árverési hirdetményt az árverést megelőzően legalább 15 napon át és legalább az árverést megelőző 5. napig kell a hirdetőablán kifüggesztve tartani.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 56. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Árverési hirdetmény kifüggesztése

A minél szélesebb körű nyilvánosság biztosítása érdekében az árverési hirdetményt több helyre ki kell függeszteni a kézbesítésen túlmenően, így a bíróság hirdetőabláján, az árverési csarnok hirdetőabláján, illetőleg az árverés helye szerinti polgármesteri hivatal hirdetőabláján is.

A (2) bekezdés meghatározza az időtartamot, mennyi ideig kell a hirdetményt a hirdetőablakon kifüggeszteni. Eszerint az árverést megelőző legalább 15 napon keresztül az árverést megelőző ötödik napig szükséges a hirdetményt kifüggeszteni.

Amennyiben a 15 napos kifüggesztési határidőt nem tartják be, az az árverés megsemmisítését eredményezheti egy esetleges jogorvoslati eljárás során. A jelenleg már nem hatályos *PK 249. állásfoglalás* szerint az árverési hirdetményt mind az ingó-, mind az ingatlanárverésnél az árverést megelőző nyolcadik napig, legalább tizenöt napon át ki kellett függeszteni a hirdetőablán. A rövidebb időtartamú kifüggesztés esetén az árverést nem lehetett megtartani.

- (3) A végrehajtó az árverési hirdetmény kivonatát a kamara hivatalos lapjában közzéteszi. A kivonat tartalmazza a végrehajtó nevét, telefonszámát, az ügy azonosítására alkalmas számot, az ingóság megnevezését, becsértékét, továbbá az árverés helyét és időpontját. A kivonatot legkésőbb az árverést megelőző 5. napon kell közzétenni.**

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 56. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Árverési hirdetés kivonatának közzététele a Kamara honlapján

A végrehajtó a hirdetés kivonatát a Végrehajtói Kamara hivatalos lapjában szintén köteles közzétenni, legkésőbb az árverést megelőző ötödik napon. A hirdetés kivonatának tartalmaznia kell az eljáró végrehajtó nevét, telefonszámát, az ügy számát, az ingóság fajta, mennyiség és minőség szerinti leírását, illetőleg megnevezését, annak becsértékét az árverés helyét és idejét.

(4) A végrehajtó az árverési hirdetményt közzéteszi az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában is; az elektronikus árverési rendszer az árverést követő napon automatikusan törli a hirdetményt az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásából.

Jegyzet: a (4) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 12. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingó lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Árverési hirdetés közzététele az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában

A 2008. évi XXXIX. törvény 2009. január 1-jétől kötelezővé teszi a végrehajtók számára, hogy az árverési hirdetményt az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában közzétegyék. Az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartása része a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara által működtetett elektronikus árverési rendszernek, amely három adatbázisból áll. Az árverezők elektronikus nyilvántartása, az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartása és a hirdetményekhez tartozó elektronikus licitnapló képezik a rendszer részeit. Az elektronika, az elektronikus kereskedés és elektronikus információs háló lehetőségeit kihasználva az érdeklődők számára még szélesebb körben válnak elérhetővé az árverési tételek.

Az elektronikus árverési hirdetés nyilvántartása szolgál az árverés elektronikus úton történő közhírré tételéhez.

(5) A végrehajtó bármelyik fél kérelmére gondoskodik arról, hogy az árverést egyéb megfelelő módon is közhírré tegyék.

Jegyzet: számozását módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 12. §-a.

Árverés közhírré tétele

A végrehajtó a végrehajtási eljárásban félként szereplők bármelyikének kérelmére és költségére egyéb módon is gondoskodhat - és gondoskodik - az árverés megfelelő közhírré tételéről. A törvényből egyértelműen kiderül, az árveréssel kapcsolatos információk több csatornán jutnak el a nyilvánossághoz. Mindezt szükséges az árverési hirdetéshez fűződő joghatások és jogkövetkezmények kérdésének törvényi rendezése.

(6) Az árverés közhírré tételéhez fűződő jogkövetkezmény a bíróság hirdetőtábláján történt kifüggesztéshez kapcsolódik.

Jegyzet: számozását módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 12. §-a.

Árverés közhírré tételének jogkövetkezményei

A közhírré tételhez különféle jogkövetkezmények fűzhetnek. A viták elkerülése érdekében a törvény szerint az árverés közhírré tételéhez fűződő jogkövetkezmény a bíróság hirdetőtábláján történt kifüggesztéshez kapcsolódik.

Üzletrész árverési értékesítésekor a hirdetés kibocsátásán túl a végrehajtónak az elővásárlásra jogosultakkal szemben nincs egyéb értesítési kötelezettsége.

A bíróság egyik döntésében rámutatott arra, hogy helyes az elsőfokú bíróság azon megállapítása, miszerint a Vht. szabályaira figyelemmel nincs jogi lehetőség arra, hogy az üzletrész értékesítése során a végrehajtó ne az ingóárverésre vonatkozó rendelkezéseket alkalmazza. Az ingóárverés hirdetményt azonban a Vht. 121. §-a értelmében a feleknek és az árverés helye szerinti község jegyzőjének kell kézbesíteni. Az egyéb érdekeltek - így az elővásárlási jog jogosultjának - értesítésére azonban a Vht. 122. §-a szerint a bíróság, illetve az árverés helye szerinti községi polgármesteri hivatal hirdetőtáblájára való kifüggesztés szolgál, és ez a perbeli esetben nem vitásan megtörtént. A végrehajtót az érdekeltek értesítésével kapcsolatban további jogszabályi kötelezettség nem terhelte. Mivel a kifogás előterjesztője csak a saját értesítésének tényleges elmaradását vitathatná eredménnyel, márpedig az ő értesítése a kifüggesztett hirdetéssel megvalósult, a kifogás alaptalan. Az abban szereplő hivatkozások, így az

elővásárlási joggal rendelkezők tájékoztatására vonatkozó felhívás szabályszerű kézbesítésének esetleges elmaradása, illetve az ügyvéd részére történő kézbesítés jogszerűsége a perbeli esetben a fentiek miatt nem relevánsak (*BDT2002. 628.*).

Vht. 123. § (1) Az árvevő személyesen vagy megbízottja, illetve képviselője útján árvevő.

Jegyzet: a 123. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 57. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Árvevő

Fontos annak tisztázása, hogy az árvevőn árvevőként ki és hogyan vehet részt. Fő szabályként személyesen vagy megbízott útján, illetve képviselővel vehet részt az árvevő, akivel szemben azonban a Vht. 123. § (2) bekezdése kizárási okokat rögzít. A megbízott vonatkozásában nincs külön rendelkezés, a Pp. 67. §-ának rendelkezései ebben az esetben irányadók.

Árvevőnek tekintjük azt, aki az árvevőn - ténykedésével az árvevői vételár kialakulásában - részt vesz, és/vagy magatartásának eredményeként megszerzi az adós ingóságának vagy ingóságainak, ingatlanának a tulajdonjogát. Képviselőként törvényes képviselő is szóba jöhet.

(2) Az ügyben eljáró végrehajtó, a végrehajtó alkalmazottja, a végrehajtói iroda tagja és alkalmazottja, továbbá ezek közeli hozzátartozója (Ptk. 685. § b) pont) és élettársa, valamint a végrehajtást foganatosító bíróság állományába tartozó személy és az adós az árvevőn sem személyesen, sem megbízottja vagy képviselője útján nem árvevő, és az ingóságot árvevővel közvetve sem szerezheti meg.

Kizárási árvevőből

A kizárási szabályokat annak érdekében kell rögzíteni, hogy az árvevő tisztasága ne legyen megkérdőjelezhető, illetőleg a felek érdekét az árvevő során mindenki szem előtt tartsa. A végrehajtást kérő egyértelmű érdeke, hogy az adott ingóság a lehető legmagasabb áron kerüljön el, ezért nem árvevő az adott ügyben az eljáró végrehajtó, a végrehajtóval munkaviszonyban álló munkavállaló, a végrehajtói iroda tagja és munkavállalója, illetőleg ezek közeli hozzátartozója. A közeli hozzátartozóval összefüggésben irányadó a Ptk. 685. § b) pontjában definiált fogalom, illetőleg e körbe tartozik a kizárt személyek élettársa. Nem árvevő a végrehajtást foganatosító bírósággal jogviszonyban álló személy, de nem árvevő semmilyen módon az adós - sem személyesen, sem megbízott vagy képviselő útján. A törvény kifejezetten kizárja az adós árvevővel történő vagyonszerzést mind közvetlen, mind közvetett módon. A közvetett vagyonszerzés kizárási indoka az, hogy az adós ne árvevői eljárás során és az árvevőn fizesse meg a végrehajtást kérőnek járó összeget, hanem közvetlenül - esetleg a végrehajtási eljárás költségeinek további növelése nélkül - a végrehajtónak rendezze fennálló tartozását.

A kizárási tilalmat nem lehet kiterjesztő módon értelmezni, különösen jogi személyek eljárása során. A Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy a tilalmi szabály akkor sérül, a tilalomba ütközést akkor lehetne megállapítani, ha az árvevő nem a maga, hanem az adós számára szerzi meg az értékesített dolgot. Ebből következően, amennyiben az adós ingatlanát az a cég vásárolta meg, melynek tagja az adós egyik tulajdonosa (ügyvezetőjének a fia), az nem esik a tilalom hatálya alá.

A Ptk. 685/B. §-ában foglaltak szerint értelmezendő összefonódás intézménye nem vehető figyelembe annak megítélésénél, hogy mi tekinthető olyan körülménynek, amely az adós közvetett tulajdonszerzésének megállapítását eredményezi, és így alapul szolgál az ingatlanárvevő megsemmisítésére.

A Vht. 146. § (3) bekezdése alapján az ingatlanárvevőre is alkalmazandó - az árvevőkor hatályos - Vht. 123. § (2) bekezdése, mely szerint a végrehajtó, a végrehajtó közeli hozzátartozója [*Ptk. 685. § b) pont*] és az adós az árvevőn sem személyesen, sem képviselője útján nem árvevő, és az ingóságot árvevővel közvetve sem szerezheti meg. Az adós közvetlen és közvetett ingatlanárvevőnek tilalmát már az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet 116. § (2) bekezdése is szabályozta, és az ezt követő módosítások egyike sem változtatta meg. Az adós kizárást az árvevők köréből az indokolhatja, hogy az adós nem volna jóhiszemű, ha az ingatlanárvevőre lenne pénze, de a végrehajtandó követelést mégsem fizetné meg. Ennek egyébként sem lehetne gyakorlati haszna, mert az árvevőn megszerzett ingatlant a végrehajtó ismétlenül lefoglalhatná. Az adós árvevővel történő közvetett szerzése megállapításának bizonyítása nyilvánvalóan - a végrehajtási törvény alkotta vélelem hiányában - az árvevő jogszerűségét sérelmező felet terheli [*Vht. 9. §, Pp. 164. § (1) bek.*]. Így neki kell bizonyítani, hogy az árvevő nem a maga, hanem az adós számára szerezte meg az árvevőn értékesített ingatlant (*BH2007. 12.*).

Vht. 124. § (1) Az adós meghatározhatja az ingóságok árvezetésének sorrendjét. Ha nem élt ezzel a jogával, az ingóságokat a foglalási jegyzőkönyvben feltüntetett sorrendben kell elárverezni.

A lefoglalt ingóságok árvezetési sorrendjének meghatározása az adós által

Abból a megfontolásból, hogy az adós érdekei lehetőség szerint az árverés során szintén érvényesüljenek, az adós meghatározhatja a lefoglalt ingóságok árvezetésének sorrendjét. Az adós lehetősége azt a célt szolgálja, hogy az adós megjelölhesse azokat az ingóságokat, amelyek árverési értékesítése számára a legkevesebb érdeksérelemmel járhat. Ennek a jognak a gyakorlása magában hordozza azt a kockázatot, hogy a végrehajtó az árverést addig folytatja, a lefoglalt ingóságokat addig árverezi, amíg a végrehajtást kérő igénye teljes mértékben kielégítésre nem kerül.

Akkor, ha az adós a kijelölés jogával nem élt, az ingóságokat abban a sorrendben kell árverezni, ahogyan azok a foglalási jegyzőkönyvben feltüntetésre kerültek.

(2) Az árverés megkezdésekor a végrehajtó az árverezőkkel közli az ingóság becsértékét (a kikiáltási árat), és felhívja őket ajánlatuk megtételére.

Kikiáltási ár közlése

A Vht. az árverés lefolytatásának szabályaként elsőként írja elő, hogy az árverés megkezdésekor a végrehajtó köteles az árverezőkkel az ingóság értékét közölni, azt az értéket meghatározni, amely az ingóság kikiáltási árával egyezik meg. Ezt követően felhívja a végrehajtási árverésen jelen lévő árverezőket, hogy hangos szóval, egyértelműen és közérthetően magyar nyelven tegyék meg ajánlataikat. Ráutaló magatartás, gesztus nem elegendő.

(3) Ha a felajánlott vételár nem éri el a kikiáltási árat, azt fokozatosan lejjebb kell szállítani a becsérték egynegyedéig.

Kikiáltási ár leszállítása

Végrehajtási árverésen lehetőség van az úgynevezett negatív licitre is, hiszen a végrehajtó a kikiáltási árat fokozatosan szállíthatja lejjebb, egészen a becsérték egy negyedéig annak érdekében, hogy az ingóság értékesítésre kerüljön. E szabály is a végrehajtást kérő érdekeit szem előtt tartó rendelkezés, hiszen a végrehajtás addig folyik, amíg a teljes kielégítés meg nem történt. Ebből következően, ha egy adott ingóság alacsonyabb értéken kerül értékesítésre, akkor a többi lefoglalt ingóság tekintetében folyik tovább az árverés. A negatív licit azt akadályozza meg, hogy az ingóságot - jobb híján - fel kelljen oldani a foglalás alól, és az visszakerüljön az adós rendelkezése alá.

(4) Az árverést addig kell folytatni, amíg ajánlatot tesznek. Ha nincs további ajánlat, a végrehajtó a felajánlott legmagasabb vételár háromszori kikiáltása után kijelenti, hogy az ingóságot a legtöbbet ajánló megvette.

Az árverés az adott ingóságok vonatkozásában addig folyik, amíg arra az ingóságra - figyelemmel az előzőekben említett értékhatárra - ajánlat érkezik. Amennyiben az ingóságra további ajánlat nincsen, úgy a végrehajtó a felajánlott legmagasabb vételárat háromszor kikiáltja és kijelenti, hogy az ingóságot a legtöbbet ajánló árverési vevő vásárolta meg.

(5) A 103. § (5) bekezdése alapján lefoglalt gépjármű vételárát csak olyan összegre lehet leszállítani, amelyből a végrehajtás előrelátható költségei és az adósnak a 170/A. § (1) bekezdése alapján járó összeg fedezhető.

Jegyzet: az (5) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 58. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Gépjármű vételárának leszállítása

Az általános árverési szabályokhoz képest a Vht. kivételeket fogalmaz meg. Az egyik kivétel, amikor olyan gépjármű árverésére kerül sor, amely egyébként a természetes személy adós foglalkozásához nélkülözhetetlen. A másik kivételt képező eset, amikor technológiai vagy termelési szolgáltatási egység árvezetésére kerül sor.

Ez esetben - nevezetesen a foglalkozás gyakorlásához szükséges gépjármű árverésekor - az eltérés az általános szabályokhoz képest abban foglalható össze, hogy a vételár nem szállítható le csak olyan összegig, amelyből a végrehajtás előre látható költségei, valamint a fennmaradó részből a korábbiakban említett értékhatárhoz igazodó összeg az adós számára kifizethető legyen.

A foglalkozáshoz használt gépkocsi árveréséből befolyt összegéből először a végrehajtási költséget kell levonni, majd azt az összeget kell kifizetni, amelyet a korábban már hivatkozott IM rendelet meghatároz az adós részére, hogy másik gépjárművet tudjon vásárolni.

Vht. 124/A. § A 103/D. § alapján lefoglalt ingóságokat a végrehajtó mint egészt árverezi el a 124. § megfelelő alkalmazásával. Ha az első árverés sikertelen, az ingóságokat a második és harmadik árverésen egyenként kell értékesíteni.

Jegyzet: a 124/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 59. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Technológiai egységet alkotó ingóságok árverése

Amennyiben technológiai egység árverése zajlik, úgy az értékesítést első alkalommal egészként kell megkísérelni, az általános szabályok szerint. Abban az esetben, ha az első árverés eredményre nem vezet, úgy a technológiai egységet alkotó ingóságokat, a második, illetve a harmadik árverésen már egyenként kell értékesíteni a foglaláskor meghatározott egyenkénti becsértékek figyelembevételével.

Alapvető érdek, hogy a technológiai egységként lefoglalt ingóságokat elsősorban egészként sikerüljön értékesíteni, hiszen az egység hozzáadott értéke és ezzel együtt tényleges becsértéke is nagyobb lesz, mint hogyha az egységhez tartozó ingóságok külön kerülnének értékesítésre.

Vht. 125. § (1) A legtöbbet ajánló köteles a teljes vételárat a megvett ingóság elárverezése után készpénzben azonnal kifizetni. Ha nem fizette ki, az ingóságot nyomban tovább kell árverezni. A fizetést elmulasztó árverező nem vehet tovább részt az árverésben.

(2) Ha a ki nem fizetett ingóságot a további árverezés során alacsonyabb áron vették meg, mint amennyit a fizetést elmulasztó árverező ajánlott, a két ár közötti különbözetet a fizetést elmulasztó köteles azonnal megtéríteni. Ha nem térítette meg, a végrehajtást foganatosító bíróság őt a különbözet megtérítésére kötelezi. A különbözet a végrehajtás során befolyt összeget növeli.

Árverésen eladott ingóság vételárának kifizetése

A fentiekről az árverés megnyitásakor a megjelenteket tájékoztatni kell, és a (2) bekezdés szerinti eljárásra tekintettel az árverezők személyazonosítását el kell végezni, illetőleg az árverés lezártaig a személyazonosításra alkalmas okmányait a végrehajtó visszatarthatja. Ahhoz, hogy az árverésen eladott ingóságon az árverési vevő tulajdonjogot szerezzen, szükséges, hogy a vételárát a vevő készpénzben azonnal kifizesse. Amennyiben e kötelezettségét nem teljesíti, úgy az ingóságot azonnal tovább kell árverezni, oly módon, hogy a fizetést elmulasztó árverési vevőt az árverésből ki kell zárni.

A fenti rendelkezésekkel teljesen összhangban áll a Ptk. 120. §-a, mely szerint aki a dolgot hatósági határozattal vagy árverés útján jóhiszeműen szerzi meg, tulajdonossá válik, tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos. Ezzel összefüggésben rögzítette a bírói gyakorlat, hogy a bírósági végrehajtás során nem az adós köt szerződést az árverési vevővel, hanem a jogszerzés egy olyan önálló - nem szerződésen alapuló - jogcím, amely árverésen alapszik, melyet a végrehajtó bonyolít le, az eljárás szabályait pedig a törvény rendezi. Vht. 125. § A Vht. szankcionálja azt az árverési vevőt, aki nem fizette meg az általa ajánlott vételárat akkor, ha az árverés során végül is az általa licitált ingóságot alacsonyabb áron vásárolták meg, mint amennyit ő ajánlott volna. Ekkor a két ár közötti különbözetet a fizetést elmulasztó árverező köteles azonnal megtéríteni, s ha ezt elmulasztja, a végrehajtást foganatosító bíróság kötelezi erre.

A bírósági végrehajtás során nem az adós köt szerződést az árverési vevővel, hanem a jogszerzés egy olyan önálló, nem szerződésen alapuló jogcímen - az árverésen - alapszik, amelyet a végrehajtó lebonyolít, eljárási szabályait pedig a törvény rendezi. Amennyiben az ingó vagy ingatlan értékesítésére a Vht. felhatalmazása alapján nem árverésen, hanem azon kívül kerül sor, a vagyontárgyat maga a végrehajtó adja el, de árverési vétel hatályával. Mindebből következik, hogy a Vht. árverésre, az adós vagyónának értékesítésére vonatkozó szabályainak sérelme esetén - mivel a jogszerzés nem szerződésen, hanem más, önálló jogcímen, az árverésen alapul - a szerződésre vonatkozó szabályok, így a jogszabályba ütköző szerződés semmisségére vagy a szerződés feltűnő értékaránytalanságára, kellékszavatosságra vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók, hanem a Vht. jogorvoslatra vonatkozó szabályai az irányadók. Az adósnak a végrehajtási eljárásban az árverésen kívül, de árverési vétel hatályával történő értékesítéshez tett nyilatkozata nem minősül olyan egyéb jognyilatkozatnak, amely megtámadható lenne.

A Vht. 118-162. §-ai részletesen szabályozzák az ingó- és ingatlan-árverést, amelynek során a végrehajtó az adós vagyontárgyait értékesíti. Felmerül a kérdés, az árverésre vonatkozó törvényi rendelkezések sérelme esetén az

árverési vételre alkalmazni lehet-e a polgári jogi szerződési szabályokat, vagyis törvénytértés esetén - a jogszabályba ütközés miatt - az érvénytelenség jogkövetkezményeit nem lehet alkalmazni.

A kérdés megválaszolása során el kell határolni a Ptk. 117. §-a szerinti átruházással történő tulajdonszerzést - ahol a tulajdonjog megszerzéséhez az átruházásra irányuló érvényes szerződésre van szükség [Ptk. 117. § (2) bek.] - a Ptk. 120. §-a szerinti hatósági határozattal, illetve árverés útján történő tulajdonszerzéstől. A Vht. szabályai nem hagynak kétséget afelől, hogy a bírósági végrehajtás során nem az adós köt szerződést az árverési vevővel, hanem a megszerzés egy olyan önálló, nem szerződésen alapuló jogcímen - az árverésen - alapszik, amelyet a végrehajtó lebonyolít, eljárási szabályait pedig a törvény részletesen rendezi. A Vht. 127. § (1) bekezdése szerint az árverésen eladott ingóságon az árverési vevő a vételár kifizetésével tulajdonjogot szerez, a Vht. 153. § (2) bekezdésének b) pontja szerint pedig ingatlan esetében a földhivatal az árverési vevő tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba a végrehajtó által megküldött árverési jegyzőkönyv alapján jegyzi be, nem valamilyen szerződés, hanem az árverés jogcímen.

A Vht. árverésre, az adós vagyonának értékesítésére vonatkozó szabályainak sérelme esetén - mivel a megszerzés nem szerződésen, hanem más, önálló jogcímen, az árverésen alapul - a szerződésre vonatkozó szabályok, így a jogszabályba ütköző szerződés semmisségére vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók. Ilyen esetben a Vht. jogorvoslatra vonatkozó szabályait kell alkalmazni, így például a Vht. 217. §-a szerinti végrehajtási kifogás intézményével lehet élni, amely viszont már eredményezheti a törvénybe ütköző árverés megsemmisítését, amely egyúttal az árverési megszerzést is megsemmisíti. A bírói gyakorlat mindezt úgy foglalt állást, hogy az árverésen - tehát hatósági határozattal - való megszerzés esetén nem alkalmazhatók a Ptk.-nak a szerződéses jogviszonyokra vonatkozó szabályai, így a szerződés feltűnő értékaránytalanságára alapított megtámadási ok sem érvényesíthető.

A bírói gyakorlat szerint azonban ebben az esetben is a végrehajtó adja el az adós vagyontárgyat, az értékesítés „nem lép ki” a bírósági végrehajtás keretéből. Nincs érdemi különbség az árverésen, illetve az árverésen kívüli, de árverési vétel hatályával történő értékesítés között, mindkettő esetében igaz, hogy ennek során nem az adós köt szerződést az árverési vevővel, hanem a megszerzés önálló jogcímen alapul. Az árverési vevő tulajdonjoga azonban ilyenkor sem az adóstól származik, hanem az árverésen, mint végrehajtási kényszeraktuson alapszik, az árverési vevő tehát nem lesz az adós jogutóda, szerzése eredeti szerzés, az így megszerzett tulajdonjogot csak a Vht. 137. §-ában foglalt jogok terhelhetik (BDT2004. 953.).

Vht. 126. § (1) A végrehajtást kérőnek joga van követelése és járulékai erejéig az árverésen készpénzfizetés nélkül venni, feltéve, hogy az ingóságot csak az ő követelése fejében foglalták le, illetőleg - több végrehajtást kérő esetén - valamennyien hozzájárultak a készpénzfizetés nélküli vételéhez; az elsőbbségi igényt bejelentő hozzájárulása is szükséges.

Végrehajtást kérő árverésen való vásárlása

A kizárási szabályok között nem tüntette fel a jogalkotó a végrehajtást kérőt, így a törvény a végrehajtást kérőnek kifejezetten lehetőséget biztosít arra, hogy követelése és járulékai erejéig az árverésen készpénzfizetés nélkül vásároljon. Vásárlásának elsődlegesen az a feltétele, hogy az ingóságot kizárólag az ő követelése fejében foglalták le, illetőleg amennyiben több követelés, illetve több végrehajtást kérő érdekében történt a foglalás, úgy valamennyien hozzájárultak a készpénzfizetés nélküli vételhez. A végrehajtást kérő vásárlásához az úgynevezett elsőbbségi igényt bejelentő hozzájárulása ugyancsak szükséges.

Természetesen a végrehajtást kérő csak a saját követelése és annak járulékai erejéig vásárolhat készpénzfizetés nélkül az ingóárverésen. Amennyiben a megvásárolt ingóság értéke magasabb, mint a követelése a különbséget az általános szabályok szerint a végrehajtónak meg kell fizetni.

Törvényi feltétel a végrehajtást kérő esetén, ahogyan arra fentebb utaltunk a hozzájárulás. A hozzájárulásnak mindig kifejezettnek, és mindig írásbelinek vagy jegyzőkönyvezettnek kell lenni. E lehetőség a bekapcsolódott zálogjogosultat is megilleti.

(2) Az (1) bekezdés akkor alkalmazható, ha a meg nem fizetett illeték, az állam által előlegezett költség, illetőleg a végrehajtási eljárás költsége már fedezve van, vagy azokat a végrehajtást kérő azonnal kifizeti.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 61. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtást kérő készpénz nélküli vásárlásának további feltétele, hogy a meg nem fizetett illetékek, az állam által előlegezett költség, valamint a végrehajtási eljárás költsége lefedezve legyen, illetőleg a végrehajtást kérő, aki

készpénz nélkül kívánja az adott ingóságot a követelése fejében megvásárolni, a költségeket a végrehajtónak azonnal készpénzben befizesse.

(3) A vételárat, illetőleg az állam javára kifizetett összeggel, valamint a végrehajtás költségeinek megfelelő összeggel csökkentett részét a készpénzfizetés nélkül vevő végrehajtást kérőnek a követelésébe be kell számítani.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 61. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Amennyiben a végrehajtást kérő vásárol, az ingóság vételára az árverésen alakul ki. Mindebből egyenesen következik, hogy a vételár, illetőleg a Vht. 126. § (2) bekezdésben meghatározott költségek összegét - az ilyen módon tulajdonjogot szerző - végrehajtást kérő követelésébe be kell számítani.

Vht. 127. § (1) Az árverésen eladott ingóságon az árverési vevő a vételár kifizetésével tulajdonjogot szerez.

(3) Ha az árverést megsemmisítették, ez a jóhiszemű árverési vevőnek e törvény szerint megszerzett tulajdonjogát nem érinti.

Jegyzet: a (2) bekezdést hatályon kívül helyezte a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdés *d*) pontja; hatálytalan 2001. szeptember 1-jétől.

Árverési vevő tulajdonjoga

A Vht. jelen szakasza a Ptk. 120. §-ával összhangban kimondja, az árverésen eladott ingóságon az árverési vevő a vételár kifizetésével tulajdonjogot szerez. Erre az esetre szintén igaz azonban, hogy az árverési vevő jóhiszemű eljárásra köteles. Amennyiben e követelménynek eleget tesz, úgy tulajdonjogát az sem érinti, ha utóbb az árverést megsemmisítik, vagy a megindított végrehajtási igényperben a bíróság a keresetnek helyt ad. Az utóbbi esetben a pernyertesnek a dolog pénzgyenértéke jár.

Az árverés jogszerűségéért az eljáró végrehajtó felel.

Amennyiben a vevő a vételárat az árverésen készpénzben megfizeti, és nem rosszhiszemű, úgy tulajdonjogát az sem érinti, ha utóbb akár az árverést, akár a foglalást a bíróság jogorvoslati eljárásban megsemmisíti.

Vht. 127/A. § (1) Az engedély alapján birtokban tartható ingóság (lőfegyver, mérég, radioaktív anyag stb.) árverésen nem értékesíthető, azt a végrehajtó az adott dolog forgalmazására jogosult személynek, gazdálkodó szervezetnek adja át bizományi értékesítés céljából a legkisebb vételár (becsérték) meghatározásával.

Jegyzet: a 127/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 62. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Engedély alapján birtokban tartható ingóság árverése

A Vht. 2000. évi novellájának 62. §-a egészítette ki a Vht.-t a 127/A. §-sal, amely az engedély alapján birtokban tartható ingóságok értékesítését szabályozza. Ezen ingóságok bizonyos szempontból korlátozottan forgalomképesnek minősülnek, mivel csak az szerezheti meg, tarthatja birtokban ezeket, aki ezen ingóságok birtoklására engedéllyel rendelkezik. Vht. 127/A. § Miután speciális ingóságokról van szó, célszerűnek mutatkozik az engedélyköteles ingóságok vonatkozásában eltérni az árverési értékesítés generális szabályaitól. A végrehajtó köteles az ilyen ingóságot az annak értékesítésével foglalkozó, arra jogosult forgalmazó részére bizományi szerződés keretében a legkisebb vételár kikötése mellett átadni. A legkisebb vételár egyébként megegyezik a becsértékkel. A bizományi szerződésre vonatkozóan a Ptk. rendelkezését megfelelően alkalmazni kell.

A Ptk. rendelkezésiből következően a bizományosi szerződésben a végrehajtó megbízóként, a forgalmazó bizományosként jelentkezik. Ebből következően a forgalmazó, illetve bizományos díjazásért látja el a tevékenységet, mely magában foglalja a felmerült költségeket is.

A jegyzőkönyvet a végrehajtón kívül mindazok aláírják, akik a cselekménynél jelen voltak, így a felek, illetőleg más érdekeltek egyaránt.

A Ptk.-nak a szerződésekre vonatkozó általános szabályai a felek közötti kötelmi jogviszonyokra vonatkoznak, amelynek alapján a Ptk. 198. §-a szerint kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére. A perbeli jogvita eldöntésénél annak van jogi jelentősége, hogy a végrehajtási eljárás keretében történt értékesítés során keletkezik-e az adós és az árverési vevő közötti kötelmi jellegű jogviszony.

Az árverésen kívül, de az árverési vétel hatályával történő értékesítés a végrehajtási eljárás része, amelynek célja, hogy a végrehajtást kérő jogát az adóssal szemben hatósági kényszer útján érvényre juttassa. A végrehajtás első szakasza a foglalás, amely megszünteti az adós rendelkezési jogát az ingatlan és ingó dolgai felett, tehát nincsen joga arra, hogy a lefoglalt vagyontárgyait elidegenítse. Azok értékesítéséről a Vht. 115. §-a szerint a végrehajtó intézkedik. Az értékesítés rendszerint árverés útján, hatósági úton kényszereladással történik. Az árverési vevő tulajdonszerzése tehát nem a tulajdonos adóssal való szerződéskötés (jogcím) alapján, a dolog átadásával megy végbe, hanem a szerzés módja a Ptk. 120. § (1) bekezdésében írt szerzési mód. Ezen nem változtat az a körülmény, hogy az árverési vevő nem válhat tulajdonossá akkor, ha rosszhiszemű volt. A Ptk. 120. § (1) bekezdése azt jelenti, hogy az árverési vevő tulajdonjoga nem az adóstól származik, hanem a végrehajtási kényszeraktuson alapszik. Míg a jogcím, illetve annak fogyatékosága az átruházással történő tulajdonszerzésnél bír jelentőséggel. Ennek hiányában a szerződésekre vonatkozó általános szabályok nem alkalmazhatók (BH2004. 370.).

Az árverésen vagy árverésen kívüli, de az árverési vétel hatályával történő tulajdonszerzés esetén nem kerülhetnek alkalmazásra a Ptk.-nak a szerződés érvénytelenségére vagy relatív hatálytalanságára vonatkozó szabályai. Sem a volt tulajdonos adós, sem más érdekelt nem igényelheti jogszerűen az árverési vételnek - a szerződésekre vonatkozó szabályok alapján történő - érvénytelenné vagy hatálytalanná nyilvánítását, de az árverési vevő sem léphet fel ilyen igényekkel a végrehajtást elszenvető adóssal, valamint az árverési vevővel szemben (EBH2004. 1045.).

Árverésen vagy árverésen kívül, de az árverési vétel hatályával történő tulajdonszerzés esetén nem kerülhetnek alkalmazásra a Ptk.-nak a szerződések érvénytelenségére vagy hatálytalanságára vonatkozó szabályai.

A Ptk.-nak a szerződésekre vonatkozó általános szabályai a felek közötti kötelmi jogviszonyokra vonatkoznak, amelynek alapján a Ptk. 198. §-a szerint kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére. A perbeli jogvita eldöntésénél annak van jogi jelentősége, hogy a végrehajtási eljárás keretében történt értékesítés során keletkezik-e az adós és az árverési vevő közötti kötelmi jellegű jogviszony.

(2) A végrehajtó a helyszínen ellenőrizheti, hogy a forgalmazó eleget tesz-e bizományosi kötelezettségének.

(3) Ha a dolgot nem sikerült értékesíteni, 45 nap elteltével a végrehajtó a vételárat 15 napos határidővel fokozatosan a becsérték egynegyedére szállítja le. Ha az értékesítés sikertelen, nincs helye a végrehajtást kérő által történő átvételnek (134. §), az ingóságot vissza kell adni az adósnak.

Bizományos

A végrehajtónak lehetősége van arra, hogy a forgalmazó bizományosi kötelezettségét a helyszínen ellenőrizze. Az ingóság értékesítésére a bizományosnak 45 nap áll rendelkezésére az eredeti vételáron. Abban az esetben, ha ez alatt az idő alatt az értékesítés nem sikerül, úgy a végrehajtó a legkisebb vételárat tizenöt naponként leszállíthatja, legfeljebb a becsérték egynegyedére. Abban az esetben, ha még így sem sikerül az ingóságot értékesíteni, és a végrehajtást kérő sem tudja a Vht. 134. §-a alapján az ingóságot - a becsérték egynegyedének megfelelő összeg fejében - átvenni, úgy azt a végrehajtó visszaadja az adósnak.

Vht. 128. § (1) Az árverésről a végrehajtó árverési jegyzőkönyvet készít, és ebben - a 35. §-ban említetteken kívül - feltünteti:

a) az elárverezett ingóságot, becsértékét és árverési vételárat,

b) az árverési vevő nevét és a személyazonosításra szolgáló okmányának számát, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet esetén a nevét és székhelyét.

Jegyzet: az (1) bekezdés b) pontjának szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 63. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Árverési jegyzőkönyv

Annak érdekében, hogy a tulajdonjogszerzés megfelelő módon bizonyítható, illetőleg megállapítható legyen, valamint annak érdekében, hogy ellenőrizhető legyen az ingóság árverésének szabályszerűsége, a végrehajtó az árverésről jegyzőkönyvet készít. A jegyzőkönyv - a Vht. 35. §-ában meghatározottakon túlmenően - tartalmazza az elárverezett ingóságot, annak becsértékét és az árverési vételárat, valamint az árverési vevő nevét, személyazonosításra szolgáló okmányának számát. Amennyiben az árverési vevő jogi személy vagy jogi személyiség nélküli társaság, illetőleg szervezet annak nevét, székhelyét kell a jegyzőkönyvben rögzíteni.

(2) Az árverési jegyzőkönyv másolatát kézbesíteni kell a feleknek és az árverési vevőnek, vízi vagy légi jármű esetén a nyilvántartó hatóságnak is, továbbá meg kell küldeni - a romlandó dolog árverésének esetét kivéve - az állami adóhatóságnak.

(3) A végrehajtó a magánszemély árverési vevő lakóhelyét feljegyzi, és a feljegyzést az iratok között zárt borítékban helyezi el; arról csak a bíróság, a büntetőügyben eljáró, és az ingóságot nyilvántartó hatóság, továbbá az állami adóhatóság részére ad felvilágosítást.

Jegyzet: a (2)-(3) bekezdések szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 63. § (2) bekezdése; módosította a 2006. évi CIX. törvény 83. § (4) bekezdésének *q*) pontja.

Árverési jegyzőkönyv átadása, kézbesítése

Az árverési jegyzőkönyv másolatát - hasonlóan az egyéb végrehajtási cselekményről készült jegyzőkönyvekhez - a végrehajtó átadja az árverési vevőnek vagy megbízottjának, a feleknek, illetőleg a nyilvántartást vezető hatóságoknak és az állami adóhatóságnak kézbesíti.

Amennyiben az árverési vevő magánszemély, úgy a magánszemély lakóhelyét zárt iratban rögzíti a végrehajtó és ezt elkülönítetten kezeli, annak tartalmáról kizárólag bíróság, illetőleg büntetőügyben eljáró és az ingóságot nyilvántartó hatóság és állami adóhatóság részére adhat felvilágosítást. A szabálynak egyértelmű adatvédelmi vonatkozásai vannak, a gazdálkodó szervezetek hasonló jellegű adatait közhitelű nyilvántartások tartalmazzák.

Vht. 129. § (1) Az első árverésen el nem adott ingóságot második árverésen kell értékesíteni.

(2) A végrehajtó a második árverést az első árveréstől számított 3 hónapon belüli olyan időpontra tűzi ki, amely a helyi körülmények között a legcélszerűbb.

Jegyzet: a (3) bekezdést hatályon kívül helyezte a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdésének *e*) pontja; hatálytalan 2001. szeptember 1-jétől.

Második árverés

Abban az esetben, ha az ingóság értékesítésére az első árverésen nem kerül sor, mert az első árverés sikertelen volt, úgy meg kell kísérelni második árverésen értékesíteni a lefoglalt ingóságokat. A második árverést az első árveréstől számított három hónapon belül kell megtartani. Az árverés konkrét időpontját a végrehajtónak oly módon kell kitűzni, hogy a kitűzött időpont az értékesítés szempontjából a legcélszerűbb legyen.

Értékpapír értékesítése

Vht. 130. § (1) A bemutatóra szóló vagy egyébként korlátozás nélkül forgalomba hozható értékpapírt a végrehajtó bizományi értékesítésre befektetési szolgáltatónak adja át.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (4) bekezdésének *e*) pontja.

Értékpapír értékesítése

Figyelemmel arra, miszerint az ingóságok között korlátozás nélkül forgalomba hozható értékpapírok kerülhetnek lefoglalásra, ezért szükséges volt az értékpapírokra vonatkozó külön rendelkezések megalkotása. Az értékpapír-kereskedelemre egyébként különös szabályokat állapít meg a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény.

(2) A befektetési szolgáltató köteles az értékesítés során befolyt összeget - a bizományi díj levonása után - haladéktalanul átutalni a végrehajtói letéti számlára.

(3) Ha a bizományi értékesítés sikertelen volt, a befektetési szolgáltató az értékpapírt visszavásárlásra felajánlja az értékpapír kibocsátójának.

Jegyzet: az (2)-(3) bekezdések szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (4) bekezdésének *e*) pontja.

A 2007. évi CXXXVIII. törvényi rendelkezések figyelembevételével a bemutatóra szóló vagy korlátozás nélkül forgalomba hozható értékpapírt a végrehajtó bizományosi értékesítésre a befektetési szolgáltatónak köteles átadni, aki az értékesítésből befolyt összeget a saját bizományosi díjának levonását követően a végrehajtói letéti számlára utalja át.

Amennyiben a bizományosi értékesítés sikertelen volt - a (3) bekezdés értelmében - a befektetési szolgáltató az értékpapírt visszavásárlásra felajánlja az értékpapírt a kibocsátónak. Arról a jogszabály nem rendelkezik, mikor kell a bizományosi értékesítést sikertelenné tekinteni, de analógia alkalmazásával megfogalmazható, amennyiben negyvenöt nap elteltével nem sikerül a bizományosi értékesítés, az értékpapír bizományosi értékesítésének sikertelensége megállapítható.

Befektetési szolgáltatónak azt tekintjük, aki befektetési vállalkozást működtet, ez pedig a 2007. évi CXXXVIII. törvény 4. § (6) bekezdésének 10. pontja szerint, aki a törvény szerinti tevékenység végzésére jogosító engedély alapján, harmadik személy részére, ellenérték fejében rendszeres gazdasági tevékenység keretében, befektetési szolgáltatást nyújt, vagy befektetési tevékenységet végez. Egyebekben a végrehajtó és a befektetési szolgáltató között az értékpapírok vonatkozásában bizományosi szerződés jön létre. Az értékpapírok természetesen olyanok is lehetnek, amelyek tőzsdei forgalomban vesznek részt, ilyen esetekben mindenkor a tőzsdei árfolyam lesz az irányadó, míg tőzsdei forgalomban nem részt vevő értékpapírok vonatkozásában a kibocsátó közli az árfolyamot.

- (4) Ha az értékpapír kibocsátója az értékpapírt visszavásárolta, köteles az értékpapír ellenértékét haladéktalanul átutalni a végrehajtói letéti számlájára.**
(5) Ha az (1)-(4) bekezdés szerinti értékesítés sikertelen volt, a végrehajtó az értékpapírt árverésen értékesíti.

Értékpapír visszavásárlás utáni ellenérték

Amennyiben a kibocsátó az értékpapírt visszavásárolta, úgy az ellenértéket átutalja a végrehajtó letéti számlájára. Az átutalásnak haladéktalanul meg kell történni. Ez az időtartam jelen esetben sincs definiálva, de figyelemmel a banki műveletek átfutási idejére, általában nem több 2 napnál.

Amennyiben ezen értékesítési formák eredményre nem vezetnek, úgy a végrehajtó az általános szabályok szerint árverésen kíséri meg az értékpapír eladását.

Az árverésre vonatkozóan az ingóárverés szabályait megfelelően alkalmazni kell. Az árverésre kerülő értékpapír értékét bizományi értékesítéshez hasonló módon kell megállapítani, ez az érték lesz tehát az értékpapír becsértéke. Ebből következően ilyen árverés során is a végrehajtó legfeljebb a becsérték egynegyedéig a kikiáltási árat fokozatosan leszállíthatja.

- Vht. 131. § (1) A névre szóló, tagsági jogról szóló vagy egyébként korlátozottan forgalomba hozható értékpapír értékesítése céljából a végrehajtó befektetési szolgáltatót bíz meg azzal, hogy az értékpapírt zárgondnokként kezelje, és a belőle származó jövedelmet utalja át a végrehajtói letéti számlájára. Dematerializált értékpapír értékesítésével elsősorban a számlavezető befektetési szolgáltatót kell megbízni; ha ez nem lehetséges, bármely befektetési szolgáltató részére adható megbízás.**

Jegyzet: az (1) bekezdés első mondatának szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (4) bekezdésének e) pontja. A második mondatot beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 64. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Korlátozottan forgalomképes értékpapír értékesítése

Amennyiben az adós lefoglalható vagyonaiban névre szóló tagsági jogra vonatkozó, vagy egyébként korlátozottan forgalomképes értékpapír található, úgy ezek értékesítésére a végrehajtó befektetési szolgáltatót bíz meg. A befektetési szolgáltató zárgondnokként felel a rábízott értékpapírokért, feladata az értékpapírok értékesítése és az ebből származó jövedelem átutalása a végrehajtó letéti számlájára. A dematerializált értékpapír esetében ezzel a feladattal elsősorban a számlavezető befektetési szolgáltatót kell megbízni.

Miután a befektetési szolgáltató zárgondnokként jár el a korlátozottan forgalomképes, illetve névre szóló értékpapírok vonatkozásában, az általános zárgondnoki teendőktől túlmenően, köteles az értékpapírból származó jövedelmet a végrehajtó letéti számlájára utalni.

- (2) Ha a végrehajtást kérő kívánja, az (1) bekezdés alkalmazása helyett az értékpapírt - a forgalmi korlátozására vonatkozó rendelkezésre tekintet nélkül - árverésen kell értékesíteni. Ilyenkor az adóssal azonos jellegű tagsági joggal rendelkező másik tagot az értékpapírra elővásárlási jog illeti meg.**

A végrehajtást kérő kérelmére a fenti értékesítési módtól eltérően az értékpapír árverésen is értékesíthető, ebben az esetben az esetleges forgalmi korlátozás figyelmen kívül marad. Az adóssal azonos tagsági joggal rendelkező másik tagot elővásárlási jog illeti meg. Az elővásárlási jogra vonatkozóan a Ptk. 373. § (1) bekezdése tartalmaz rendelkezést. A Ptk. szerint, ha a tulajdonos meghatározott dologra nézve írásbeli megállapodással elővásárlási jogot enged, és a dolgot el akarja adni, a kapott ajánlatot a szerződés megkötése előtt köteles az elővásárlásra jogosulttal közölni. Nem terheli e kötelezettség a tulajdonost, ha annak teljesítése a jogosult tartózkodási helye vagy más körülményei miatt rendkívüli nehézséggel vagy számottevő késedelemmel járna.

Az elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezéseket a jogszabályon alapuló elővásárlási jogra is alkalmazni kell. A jogszabályon alapuló elővásárlási jog a szerződéses elővásárlási jogot megelőzi.

Az árverésre az általános szabályok szerint kerül sor.

(3) Az első árverés sikertelensége esetén az (1) bekezdés szerint kell eljárni.

Amennyiben az árverés sikertelen volt, úgy az értékpapírt befektetési szolgáltatónak kell átadni értékesítés céljából.

Végrehajtás üzletrészre

Vht. 132. § (1) A gazdálkodó szervezet vagyonából az adóssal megillető üzletrészt a végrehajtó árverésen értékesíti.

Végrehajtás üzletrészre

A Vht. lehetővé teszi az adós tulajdonában lévő gazdálkodó szervezet vagyonát megtestesítő üzletrészt lefoglalását. E tekintetben fontos kiemelni, hogy üzletrész alatt Vht. nem kizárólag a társasági törvény szerinti, a korlátozott felelősségű társaság meglévő vagyonrészét érti, hanem kiterjesztően értelmezi a fogalmat, amiképpen ezt a Vht. 101. § (1) bekezdése rögzíti.

(2) Az árverésen az érintett gazdálkodó szervezet tagját, a gazdálkodó szervezetet, illetőleg az általa kijelölt személyt - ebben a sorrendben - az üzletrészre elővásárlási jog illeti meg.

Elővásárlási jog

Az üzletrész értékesítésére - a fő szabály szerint - ugyanúgy árverésen kerül sor, mint bármely más ingóság vonatkozásában. Az árverés során biztosítani kell, hogy a nem adós gazdálkodó szervezet, illetve a gazdálkodó szervezet más tagjainak gazdasági érdekei ne csorbuljanak. Lehetőséget kell teremteni arra, hogy elkerüljék a társaságban általuk ismeretlenek bekerülését, ezért a (2) bekezdés egyértelműen elővásárlási jogot biztosít a gazdálkodó szervezet tagjának, a gazdálkodó szervezetnek, illetve a szervezet által kijelölt személynek - a fenti sorrendben - az üzletrész vonatkozásában.

Az elővásárlási jog lényegét a Ptk. határozza meg. Eszerint az elővásárlási jog lényege nem más, mint amikor a tulajdonos, tulajdoni illetőségét harmadik személynek el akarja adni, úgy a kapott vételi ajánlatot köteles közölni minden tulajdonostársal. A jogszabályi előírásból következően a Vht. által biztosított elővásárlási jog gyakorlására csak abban az esetben van lehetőség, ha az elővásárlási joggal rendelkező az üzletrész árverésén részt vesz, s az árverésen kialakult vételáron hajlandó megvásárolni a végrehajtás alá került üzletrészét.

A Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint a felperes és az I. r. alperes között létrejött 1995. július 26-i megállapodás olyan atipikus szerződés, mely a megbízás, illetve bizományi szerződés egyes elemeit ötvözi. A szerződés tipizálásának azonban az adott tényállás mellett az ügy érdemére kiható hatása nincs. A felperes és az I. r. alperes között létrejött megállapodás ugyanis egyértelműen és vitathatatlanul azt a célt szolgálta, hogy az I. r. alperes éljen az E. Kft. üzletrészének eladása esetén az elővásárlási jogával. Abból a célból, hogy az üzletrészt később a felperes rendelkezése szerint apportálja. A Gt. 171. § (1) bekezdése taxatíve felsorolja, hogy üzletrész eladása esetén kik jogosultak az elővásárlási jog gyakorlására. E jog azonban - figyelemmel a Gt. 17. §-a alapján irányadó Ptk. 373. § (3) bekezdésében foglaltakra - kiterjesztően nem értelmezhető, tehát harmadik személy érdekében az elővásárlási jog nem gyakorolható. Ellenkező álláspont elfogadása az elővásárlási jog lényegével, annak személyhez kötött jellegével lenne ellentétes. A fent kifejtettekből következően tehát a felperes és az I. r. alperes között 1995. július 26-án létrejött megállapodás semmis. Az adott tényállás mellett pedig nem kellett a bíróságnak a szerződéskötés előtti helyzet visszaállításáról gondoskodnia, hiszen a megállapodás nem ment teljesedésbe. Ezekből az is következik, hogy az üzletrész eladása esetén az elővásárlási jog gyakorlására jogosultak körét a törvény taxatív módon határozza

meg. E jog kiterjesztően nem értelmezhető, ezért harmadik személy érdekében, annak javára nem gyakorolható (BH1999. 513.).

Szabálytalan az árverés, és ezért az árverési vevő nem szerez tulajdonjogot az elárverezett dolgon, ha olyan üzletrész a tárgya az árverésnek, amelynek tulajdonosa a gazdasági társaságból való kizárása miatt pert indított, a per még nem fejeződött be jogerősen, s erről mind az árverés kitűzője, mind az árverési vevő tudott. Az említett esetben állapította meg a Legfelsőbb Bíróság, hogy helyes a jogerős ítéletnek az a jogi érvelése, hogy az adott módon lefolytatott árverés jogszerűtlen, sérti a jóhiszemű joggyakorlásnak a Ptk. 4-5. §-aiban megfogalmazott követelményeit. Az társaság által adott meghatalmazás a meghatalmazottakat teljes körűen felhatalmazta a cég képviselőjére, ennek folytán az árverés kitűzésére és lefolytatására is. Kifejezetten rosszhiszeműnek minősíthető azonban az az eljárás, hogy a kizárást képviselőként kezdeményező tudta: a kizárás miatt bírósági eljárás van folyamatban, és az még nem fejeződött be, mégis igen mérsékelt áron megvásárolta a kizárt személyek üzletrészét. Az adott esetben a személyi összefonódásoknak azért van jelentősége, mert mindezekről az I. r. alperes az árverési értékesítésen képviselő is tudott, így jóhiszeműen nyilvánvalóan nem adhatott a II. r. alperes képviselőjében megjelent megbízottnak olyan tájékoztatást, hogy az árverés szabályszerűen kizárt tagok üzletrészeinek értékesítésére folyik. Mindketten birtokában voltak ugyanis annak az ismeretnek, hogy a kizárás miatt a felperesek pert indítottak. Ez a magatartás - függetlenül attól, hogy a kizárás tárgyában a hatályon kívül helyezést követően milyen döntés születik - olyan kirívóan visszaélésszerű magatartás, mely a rosszhiszeműségüket megalapozza, így helyes a jogerős ítéletnek az a megállapítása, hogy a II. r. alperes az adott árverési értékesítésen érvényesen nem szerezhette meg a felperesek üzletrészeire vonatkozó tulajdonjogot (BH2000. 114.).

(3) A végrehajtó az árverési jegyzőkönyv másolatát az üzletrész tulajdonosában bekövetkezett változás bejegyzése végett megküldi a gazdálkodó szervezetnek és a cégbíróságnak.

Árverési jegyzőkönyv megküldése

Abban az esetben, amikor az üzletrészt sikerül értékesíteni - akár az elővásárlási jog jogosultjának, akár harmadik személynek -, a változás bejegyzése érdekében az árverési jegyzőkönyv másolati példányát elektronikus úton egyrészt a cégjegyzéket vezető illetékes megyei bíróságnak, mint cégbíróságnak, másrészt okirati formában az érintett gazdálkodó szervezetnek és a feleknek a végrehajtó megküldi.

Vht. 132/A. § (1) Ha az adósnak a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságban vagyონrésze van, a végrehajtó tájékoztatja a végrehajtást kérőt arról, hogy az adós tag helyett a rendes felmondás jogát gyakorolhatja. Ha a végrehajtást kérő a felmondást tartalmazó nyilatkozatát a végrehajtónak átadta, a végrehajtó megküldi azt a gazdasági társaságnak, egyúttal az adósnak a társasággal szemben a tagsági jogviszony megszűnése miatt fennálló követelését lefoglalja (110-113. §).

Jegyzet: a 132/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 65. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Rendes felmondás joga

A Vht. 2000. évi novellája érzékelve azt a hiányt, amely mind az ingóság lefoglalása, mind az üzletrész értékesítése kapcsán fennállt, nevezetesen, hogy az úgynevezett személyegyesítő társaságokban meglévő és adós tulajdonában álló vagyónrész nem vonható végrehajtás alá, jelentős változásokat vezetett be. A módosítások utáni Vht. lehetőséget teremt a végrehajtást kérőnek arra, hogy az adós tagot megillető rendes felmondás jogát gyakorolja a társasággal szemben, oly módon, hogy a felmondási nyilatkozatot a végrehajtást kérő az eljáró végrehajtónak adja át, aki azt továbbítja mind az érintett gazdasági társaságnak, mind a cégbíróságnak. A felmondásnak azért van jelentősége, mert Gt. 102. §-a úgy rendelkezik, hogy a társaságtól megváló taggal a tagsági jogviszony megszűnésének időpontjában fennálló állapot szerint kell elszámolni.

A szabályozás logikája abból indul ki, hogy az adós az általa gazdasági társaság tulajdonába adott vagyont biztosíték, illetőleg kielégítés céljából nem veheti igénybe. Ebből következően a végrehajtás során figyelembe venni azt a vagyónhányadot lehet, amely a tagsági jogviszony megszűnése esetén az adóst megilletné.

(2) Az elszámolás megtörténte nem érinti az adósnak a társasági tartozásokért fennálló, jogszabályban megállapított tagi felelősségét. A végrehajtást kérő az elszámolás megtörténte esetén sem felel a társaság tartozásaiért.

A megváló tagot saját tőkéjéből akkora hányadrész illeti meg, amilyen mértékben a vagyoni hozzájárulása viszonyult a társaság jegyzett tőkéjéhez. Fontos, hogy az ilyen módon megejtett elszámolás az adós társasági

tartozásokért fennálló felelősségét érintetlenül hagyja. E szabályból következően a végrehajtást kérő felelőssége akkor is kizárt, ha egyébként az elszámolás a Gt. szerint megtörtént.

Elektronikus árverés

Vht. 132/B. § (1) A végrehajtást kérő kérelmére a 100 ezer Ft-ot elérő becsértékű ingóságot a végrehajtó elektronikus árverés útján értékesíti, ha a szállítási és tárolási költségeket a végrehajtást kérő megelőlegezte.

Jegyzet: a 132/B. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 13. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingó lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Elektronikus árverés lehetősége

A 2008. évi XXXIX. törvény a végrehajtási eljárásban megteremtette az elektronikus árverés lehetőségét. Az új szabályokkal a törvény elsősorban a végrehajtást kérő érdekeit védi, mert az elektronikus árverés során nincs meg az a lehetőség, ami a hagyományos árverések esetében gyakorta előfordul, tudniillik, az árverezők az árverési hirdetmény alapján előre megállapodnak, hogy ki melyik ingóságot kívánja megvásárolni, így egymásra nem licitálnak, és gyakorlatilag a végrehajtó kénytelen a negatív licit lehetőségével élni, végső soron az ingóságok értékét folyamatosan leszállítani.

Az elektronikus árverések rendszere 2009. január 1-jétől indult, működéséhez szükség van a Magyar Végrehajtói Kamara által működtetett árverési rendszerre, az árverés ténylegesen e rendszeren keresztül folyhat le.

Az elektronikus árverések lefolytatására jelenleg kizárólag - a végrehajtást kérő ilyen irányú kérelme esetén - abban az esetben van lehetőség, ha az ingóság becsértéke a százezer forintot eléri. Az elektronikus árverés nem csak rendszerben és az árverési körülményekben tér el a hagyományos árveréstől, hanem a tekintetben is, hogy az elektronikus árverés útján értékesítésre kerülő ingóságokat a végrehajtó köteles elszállítani az adós lakóhelyéről, és köteles a tárolásról is gondoskodni. Az ezzel felmerülő költségeket a Vht. 34. §-a alapján a végrehajtást kérőnek kell megelőlegezni.

Az elektronikus árverés számos előnyt hordoz, hiszen ilyen módon lehetőség van az értékesítés szélesebb körű meghirdetésére, fokozható az ajánlattevő biztonsága, bővíthet a lehetséges vevőkör, fokozódhat az érdemi licitálás, amely azért nagyon fontos, mert ezzel biztosítottá válik a követelés nagyobb értékű megtérülése. Az elektronikus árverés elsősorban ott alkalmazható, ahol nem szükséges az ingóságokat az árverés helyszínén tartani, és a vételárat sem feltétlenül kell az ajánlattételt követően azonnal megfizetni.

A rendszer három nyilvántartása - árverezők nyilvántartása, az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartása, és a licitnapló - a felhasználók számára elektronikusan az internetes hálózaton folyamatosan elérhető. Ebből következően a nyilvános adatbázisok megtekintéséhez internet-hozzáférés, az árverezőként történő használatához pedig az adott árverésen való részvételre aktivált felhasználói név és jelszó megadása szükséges. A kiépített elektronikus rendszer teljes körű felhasználói a bírósági végrehajtók, akik jogosultak a nyilvántartásokba betekinteni, illetőleg elektronikus aláírás használatával az adatokat rögzíteni az árverezők nyilvántartásában. Az adott ügyben eljáró végrehajtó az általa lefolytatott árveréshez tartozó hirdetményben és licitnaplóban bejegyzéseket tehet.

(2) Nem tartható elektronikus árverés romlandó dolgok értékesítésére, vagy ha e törvény az ingóság bizományosi értékesítését írja elő.

Elektronikus árverésből kizárt dolgok

Kizárt az elektronikus árverésből a romlandó dolog, valamint az engedély alapján birtokban tartható ingóság, illetőleg az értékpapír, rájuk nézve a Vht. bizományosi értékesítést ír elő. A bizományosi értékesítésre megfelelően alkalmazni kell a Ptk. 42. Fejezetében rögzített szabályokat. A Ptk. 507. §-a bizományt akként határozza meg, hogy a bizományi szerződés alapján a bizományos díjazás ellenében köteles a megbízó javára a saját nevében adásvételi szerződést kötni.

Vht. 132/C. § (1) Az ingó- és ingatlan-árverési hirdetmény elektronikus úton történő közzétételére és a vételi ajánlatok elektronikus úton történő megtételére a kamara által működtetett, az interneten folyamatosan elérhető informatikai keretrendszer (a továbbiakban: elektronikus árverési rendszer) szolgál, amelyen keresztül elérhető a felhasználók számára az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartása, az árverezők elektronikus nyilvántartása és a licitnapló.

Jegyzet: a 132/C. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 13. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingó lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Elektronikus árverés ingatlanok értékesítésére

Az elektronikus árverés nem pusztán az ingók vonatkozásában fennálló lehetőség, hanem az ingatlanok értékesítésére is szolgál. Ilyen módon a kamara által működtetett informatikai rendszer szolgálja ki az árveréseket, ezen keresztül történik a hirdetmények közzététele, illetőleg ezen keresztül lehet licitálási ajánlatot tenni az árverés tárgyára. Az informatikai rendszer három részből áll. Részben a hirdetmények nyilvántartását szolgálja, részben az árverezők elektronikus nyilvántartását biztosítja, illetőleg ebben a rendszerben kell a licitnaplót tárolni.

(2) A végrehajtó az elektronikus árverési rendszerbe történő bejegyzéshez (törléshez) a hivatali elektronikus aláírását használja; az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásába és a licitnaplóba történő bejegyzésre (törlésre) csak az általa lefolytatott árverés tekintetében jogosult.

Végrehajtó hivatali elektronikus aláírása

A törvény módosítása a végrehajtók számára kötelezően írja elő a minősített elektronikus aláírás beszerzését és ennek használatát az elektronikus árverési rendszerbe történő bejegyzés során. A bejegyzési jogosultság azonban a végrehajtó vonatkozásában korlátozott és kizárólag az általa lefolytatott árverés tekintetében jogosult a hirdetmények nyilvántartásába és a licitnaplóban történő bejegyzésre (vö. Vht. 57. § kommentára).

(3) Az elektronikus árverési rendszerbe árverezőként történő belépésre az árverezők nyilvántartásába bejegyzett felhasználó jogosult az e célból megállapított és aktivált felhasználói nevének és jelszavának megadásával.

Árverezőként az elektronikus árverésen bárki jogosult részt venni, feltéve, hogy bejegyzésre került az árverezők nyilvántartásába, oly módon, hogy az informatikai rendszer aktív felhasználói nevet és jelszót biztosít az árverező részére, amelynek használatával nyílik meg az árverési jogosultság.

Vht. 132/D. § (1) A végrehajtó az árverési hirdetményt az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában teszi közzé; az árverés közhírré tételéhez fűződő jogkövetkezmény a hirdetmény közzétételétől a licitnapló lezárásáig (a továbbiakban: közzétételi időtartam) történő közzétételhez fűződik. Nem tekinthető közzétettnek az árverés, ha az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartása a közzétételi időtartam 10%-át meghaladó időtartamban nem volt elérhető a felhasználók számára.

Jegyzet: a 132/D. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 13. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingó lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Árverési hirdetmény elektronikus közzététele

A végrehajtó az árverési hirdetményt az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában teszi közzé. Az árverés közhírré tételéhez fűződő jogkövetkezmény a hirdetmény közzétételétől a licitnapló lezárásáig történő közzétételéhez fűződik. A licitnapló nem más, mint az árverési hirdetményhez kapcsolódó olyan nyilvántartás, amely az egyes ajánlatokat - liciteket - az érkezés sorrendjében az ajánlatot tevő azonosító kódjával, és az ajánlat közzétételének időpontjával, valamint az ajánlott összeggel együtt tartalmazza. Figyelemmel arra, hogy az elektronikus rendszer zavara miatt elképzelhető, hogy a hirdetmény a közzétételi időtartam teljes egészében nem érhető el, így abban az esetben, ha a hirdetmény a közzététel időtartam tíz százalékát meghaladó időtartam alatt nem volt elérhető a felhasználók számára, nem tekinthető közzétettnek. E miatt az árverés kitűzött lezárási időpontja sem lesz irányadó.

Az árverési hirdetmény elektronikus közzététele két szakaszra tagolható. Az egyik a licitnapló lezárásáig tart, amely a közhírré tételhez fűződő jogkövetkezményt maga után vonó időszaknak tekinthető. Ez gyakorlatilag az árverés időtartama, hiszen eddig az időpontig lehet elektronikus úton vételi ajánlatot tenni az ingóságra. A nyilvántartásban azonban a hirdetmény még további harminc napig olvasható.

Az árverési hirdetményt a végrehajtó akként teheti közzé, az elektronikus árverési rendszerben, hogy egy erre a célra szolgáló elektronikus adatlapot kell kitölteni, és azt elektronikus formában kell feltölteni az informatikai rendszerbe. Gondot jelenthet, ha közzétételi idő utolsó 10%-ban nem volt elérhető.

(2) Az árverési hirdetmény a 120. §-ban foglaltak mellett az árverési előleg és a legalacsonyabb vételár összegét, az árverés időtartamát és a vételi ajánlat megtételének módját, valamint a végrehajtói letéti számla számát tartalmazza.

Árverési hirdetmény tartalma

Az árverési hirdetmény tartalmára az elektronikus árverések esetében is irányadó a Vht. 120. §-a. Ezen túlmenően, azonban szükséges a hirdetményben rögzíteni az árverési előleg mértékét, illetőleg a legalacsonyabb vételár összegét, az árverés időtartamát, az ajánlattétel módját, illetőleg a végrehajtó letéti számlaszámát, ahova a vételár kiegyenlítése történik.

(3) Az elektronikus árverési rendszer az árverési hirdetmény közzétételének és a licitnapló lezárásának (az árverés befejezésének) időpontját automatikusan rávezeti a hirdetményre, amely ezzel kiegészülve jelenik meg az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában.

(4) Az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartása nyilvános, díjmentesen megtekinthető.

Az ellenőrizhetőség érdekében az informatikai rendszer az árverési hirdetményre automatikusan rávezeti a közzététel és a licitnapló lezárásának időpontját, és az ilyen módon kiegészített hirdetmény kerül a hirdetmények elektronikus nyilvántartásába. Törvényi rendelkezés szerint ez közérdekű adatnak minősül, így a rendszer a nyilvántartáshoz való hozzáférést bárki számára díjmentesen teszi lehetővé.

Vht. 132/E. § (1) Az árverezők elektronikus nyilvántartásába bármely személy vagy szervezet kérheti a felvételét, aki az elektronikus árverési rendszer árverezőként történő használatának feltételeit rögzítő felhasználási szabályzatban foglaltakat elfogadta.

Jegyzet: a 132/E. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 13. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingó lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését. Vht. 132/E. § Felvétel az árverezők elektronikus nyilvántartásába

Már a Vht. 132/C. §-ából látható, hogy az árverezők nyilvántartásába bárki kérheti a felvételét, aki elfogadja az árverési szabályzatot. A szabályzatot a Végrehajtói Kamara alkotja meg, melyet az elektronikus felületen közzé kell tenni.

Törvényi kötelezettségének eleget téve a Végrehajtói Kamara megalkotta az elektronikus árverési rendszer használatához szükséges felhasználási szabályzatot. A szabályzat összhangban áll az elektronikus árverési rendszer informatikai alkalmazásának működtetésére vonatkozó részletes szabályokról szóló 27/2008. (XII. 10.) IRM rendelettel, amely az elektronikus árverési rendszer informatikai alkalmazására, működtetésére vonatkozó szabályokat tartalmazza. A rendelet a Vht.-ban újonnan megjelent jogintézményeket definiálja, többek között a licitnaplót, amelyet akként határoz meg, hogy az az elektronikus árverési rendszerben közzétett érvényes vételi ajánlat adatait tartalmazó adatsorok összessége. A teljes licitnapló az elektronikus árverési rendszerben közzétett valamennyi vételi ajánlat adatait tartalmazó adatsorok összessége. A Végrehajtói Kamarának az informatikai alkalmazását úgy kellett kialakítania, hogy ahhoz ne csak a regisztrált felhasználók jussanak csak hozzá, hanem az informatikai adatbázis egy részéhez bárki hozzáférhessen. Így biztosítani kell a felhasználói szabályzattal az általános rendszerüzemeltetés nyilvánosságát, lehetővé kell tenni az árverési hirdetmények nyilvántartásába történő betekintést, illetőleg a licitnaplók megtekintését. Ezzel szemben a végrehajtók, a nem regisztrált felhasználók számára biztosított információkon túl, jogosultak legyenek jelszavuk megváltoztatására, a árverezők az elektronikus nyilvántartásába történő betekintésre és bejegyzésre, az árverési hirdetmény közzétételére, a hagyományos ingóárverési hirdetmény törlésére, az árverező felhasználói nevének és jelszavának aktiválására, annak érdekében, hogy az árverező meghatározott árverésen licitálni tudjon. A végrehajtó jogosult még a teljes licitnapló megtekintésére és kinyomtatására, valamint a licitnapló lezárására, illetőleg az árverési vétel tényének és a árverési vételár összegének közzétételére, az árverési vevő felhívására, az árverési jegyzőkönyv aláírására, és a vételár megfizetésére, teljes adatsort tartalmazó elektronikus adatlap megtekintésére, kinyomtatására.

Míg az árvevő számára a rendszer biztosítja a felhasználói szabályzat módosításának elfogadását, jelszó, egyedi azonosító és elektronikus levél cím megváltoztatását, felhasználói név és jelszó aktiválása iránti kérelem előterjesztését, illetőleg a rendszerüzenetek megtekintését.

Konkrét elektronikus árvevőnél, aktivált felhasználói név és jelszó segítségével, az árvevő számára biztosítani kell a teljes licitnapló megtekintését, a vételi ajánlat megtételének lehetőségét, árvevői előleg visszautalása iránti kérelem előterjesztésének lehetőségét és a rendszerüzenetek megtekintését.

Az árvevői regisztráció során az árvevő a rendszer használatához szükséges felhasználói nevet, jelszót és egyedi azonosítót kap, amely biztosítja számára a rendszer használatát árvevőként is.

Árvevőként a regisztráció hater forintos díj megfizetés mellett lehetséges. A regisztrációs díjat az az önálló bírósági végrehajtó vagy megyei bírósági végrehajtó szedi be, aki a regisztrációt elvégzi. Ebből következően a regisztráció személyesen végezhető csak el, illetőleg az árvevő meghatalmazottja is regisztráltathatja az árvevőt, feltéve, hogy a meghatalmazásból megállapítható az árvevő személyazonossága, az azt igazoló okirat azonosítója, valamint adóazonosító jele is.

(2) Az árvevők elektronikus nyilvántartása az árvevő következő adatait tartalmazza:

a) a természetes személy neve, anyja neve, születési helye és ideje, lakóhelye, állampolgársága, személyi azonosítója, adóazonosító jele, személyazonosítás céljából bemutatott okmányának típusa és száma, valamint törvényes képviselőjének neve, lakóhelye és személyazonosítás céljából bemutatott okmányának típusa, száma;

b) a szervezet elnevezése, székhelye, a nyilvántartását vezető hatóság elnevezése, nyilvántartási száma, statisztikai jelzőszáma, adószáma, valamint a képviselőjének neve, lakóhelye és személyazonosítás céljából bemutatott okmányának típusa, száma;

c) az együttes árvevők tulajdonszerzési aránya;

d) az elektronikus árvevői rendszer árvevőként történő használatához szükséges felhasználói neve és jelszava;

e) az árvevő által az ajánlattevőként történő beazonosítására megadott egyedi azonosítója (árvevő egyedi azonosítója);

f) az árvevővel kapcsolatos iratok kézbesítésére szolgáló elektronikus levelezési címe.

Jegyzet: a 132/E. § (2) bekezdés a) pontja helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 92. §-a értelmében az alábbi szöveg lép: „a) a természetes személy természetes személyazonosító adatai, lakóhelye, állampolgársága, személyi azonosítója, adóazonosító jele, személyazonosítás céljából bemutatott okmányának típusa és száma, valamint törvényes képviselőjének neve, lakóhelye és személyazonosítás céljából bemutatott okmányának típusa, száma;”

Árvevők elektronikus nyilvántartásának adatai

Az árvevők nyilvántartása az informatikai rendszer elkülönült része, s az azonosításhoz szükséges adatokat tartalmazza. Amennyiben természetes személy kéri a nyilvántartásba vételét, úgy rögzíteni kell a nevét, születési nevét, anyja nevét, születési helyét, idejét, állampolgárságát, lakóhelyét, személyazonosítás céljából bemutatott okmányának típusát, számát, törvényes képviselő nevét, lakóhelyét.

Amennyiben szervezet az árvevő, úgy a székhely, a nyilvántartó hatóság megnevezése, a szervezet nyilvántartási száma, statisztikai jelzőszáma, adószáma, valamint a képviselő neve, lakóhelye, valamint a személyazonosításhoz bemutatott okmány típusa és száma kerül rögzítésre a nyilvántartásban.

Lehetőség van arra is, hogy többen együttesen árvevőnek. Ebben az esetben előre rögzíteni, kell a tulajdonszerzési arányukat. Rögzíteni kell - ahogy azt a Vht. 132/C. § (3) bekezdése egyértelműsíti - az árvevő felhasználói nevét és jelszavát, illetőleg az árvevő árvevői során ajánlattevőként használt egyedi azonosítót, valamint az elektronikus levelezési címét.

(3) Az árvevők elektronikus nyilvántartásába történő bejegyzés és az adatváltozás bejegyzése az árvevő adatainak igazolására szolgáló iratok bemutatása és a bejegyzés díjának megfizetése mellett, személyesen, bármely végrehajtónál kérhető. A végrehajtó a bejegyzés előtt a 47/A. § szerint ellenőrzi a személyazonosság, az állampolgárság és a lakóhely igazolására bemutatott okirat érvényességét és adatainak valódiságát.

Árvevők elektronikus nyilvántartásába történő bejegyzés

A nyilvántartásba vételt nem az árverezők végzik, hanem bármelyik végrehajtó jogosult a nyilvántartásba vételre, feltéve, hogy az árverező a fentebb meghatározott okiratokat bemutatta, és a bejegyzés díját megfizette. A nyilvántartásba vétel kizárólag személyesen kezdeményezhető. A végrehajtó a nyilvántartásba vételt megelőzően köteles a Vht. 47/A. §-a szerinti ügyfél-azonosítást elvégezni. Ennek ki kell terjednie a személyazonosság, az állampolgárság és lakóhely igazolására a bemutatott okiratok érvényességére és valódiságára is.

- (4) Ha az árverező nem szolgáltatja a (2) bekezdésben meghatározott adatokat és az azok igazolására szolgáló iratokat, vagy a személyazonosságával kapcsolatban kétség merül fel, a végrehajtó a bejegyzést megtagadja.**

Nyilvántartásba vétel megtagadása

Amennyiben az árverező a szükséges adatokat nem szolgáltatja, illetőleg nem bocsátja rendelkezésre az adatok igazolására szolgáló okiratokat, vagy egyébként személyazonosságával kapcsolatban bármilyen kétség felmerül, úgy a végrehajtó jogosult és egyben köteles a nyilvántartásba vételt megtagadni.

- (5) Az árverező köteles a (2) bekezdésben meghatározott adataiban bekövetkezett változást haladéktalanul bejelenteni.**

Árverező adataiban bekövetkezett változás bejelentése

Abban az esetben, ha az árverező adataiban bármilyen változás következik be, köteles a változást haladéktalanul a végrehajtónak bejelenteni. E szabályok az árverező érdekeit tartják szem előtt, hiszen az árverés eredeti szerzőmód, az adatok pontos rögzítése a tulajdonjog igazolására kiállított okirat tartalmát alapvetően befolyásolja.

- (6) Árverzőként - a tulajdonszerzési arány megjelölésével - több személy, szervezet is kérheti az árverezők elektronikus nyilvántartásába történő együttes bejegyzését; az együttesen bejegyzett személyeknek, szervezeteknek és a tulajdonszerzési arálynak a nyilvántartásban történő megváltoztatása csak az első ajánlattételük előtt lehetséges.**

A Vht. rendelkezései szerint lehetőség van arra, hogy árverzőként több személy közösen kérje a nyilvántartásba vételét. Ennek az a feltétele, hogy a tulajdonszerzési arányokat a nyilvántartásba bejegyezzék az esetleges későbbi viták elkerülése érdekében. Az első ajánlattétel megtétele előtt azonban lehetőség van a tulajdoni arányok megváltoztatására.

- (7) A végrehajtó kérelemre törli az árverezőt az árverezők elektronikus nyilvántartásából.**

Elektronikus nyilvántartásból való törlés

A végrehajtó kérelemre az árverezőt a nyilvántartásból törli, hivatalból ezt nem teheti meg.

- (8) Az árverezők elektronikus nyilvántartásába csak a végrehajtók tekinthetnek be; annak adatai pedig csak a bíróság, a nemzetbiztonsági szolgálatok és a büntetőügyben eljáró hatóság részére továbbíthatók.**

Elektronikus nyilvántartásba való betekintés

Az elektronikus rendszer személyes adatokat rögzítő része korlátozott hozzáférést biztosít, s nem nyilvános, hiszen személyes adatokat tartalmaz. Ez az oka annak, hogy ebbe a nyilvántartásba kizárólag csak a végrehajtók tekinthetnek be. Az adatok kizárólag bíróságnak, nemzetbiztonsági szolgálatnak, illetőleg büntetőügyben eljáró hatóságnak továbbíthatók.

A végrehajtók nyilvántartásba történő betekintési joga egyértelmű. Az árverező ajánlattétele esetén célszerű annak ellenőrzése, hogy valós, létező árverező tett-e ajánlatot, továbbá a tulajdonjog nyilvántartásba történő bejegyzéséhez a végrehajtónak szüksége van a nyilvántartás adataira.

- Vht. 132/F. § (1) Az árverést lefolytató végrehajtó kérelemre aktiválja az elektronikus árverési rendszer árverzőként történő használatához szükséges felhasználói nevet és jelszót, ha az árverezők nyilvántartásában szereplő személy vagy szervezet**
a) a becsérték 10%-ának megfelelő árverési előleget a végrehajtónál letétbe helyezte, vagy átutalta és azt a végrehajtói letéti számlán jóváírták;

b) az árverésből nincs kizárva; és

c) igazolta azt, hogy üzletrész árverésén a törvény szerint elővásárlásra jogosult.

Jegyzet: a 132/F. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 13. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingó lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Felhasználói név és jelszó aktiválása

Önmagában az árverezők nyilvántartásába történő felvétel még nem jelenti, hogy az árvezerő bármely árverésen automatikusan részt vehet. Ehhez szükséges, hogy az árverést lefolytató végrehajtóhoz az árvezerő kérelmet terjesszen elő, annak érdekében, hogy felhasználó nevét és jelszavát aktiválja. Ezt csak abban az esetben teljesíti a végrehajtó, ha a becsérték 10%-nak megfelelő árverési előleget a kérelmező letétbe helyezte, az árverésből az általános szabályok szerint nincsen kizárva, illetőleg igazolta azt - üzletrész elektronikus árverése esetén -, hogy a törvény szerint elővásárlásra jogosult. Ennek igazolására nyilvánvalóan a gazdálkodó szervezetnek a döntést hozó szervnek határozatát kell bemutatni az eljáró végrehajtónál.

Tekintettel arra, hogy végső soron az elektronikus árverés pusztán az árverés módjában tér el az általános szabályoktól, így a Vht. 123. § (2) bekezdése a meghatározott kizárási okok, e tekintetben is érvényesek.

Az aktiváláshoz szükséges kérelmet az elektronikus árverési rendszeren keresztül kérheti a regisztrált árvezerő, feltéve, hogy nyilatkozatot tesz az árverési előleg befizetéséről. Ezt követően a végrehajtó, az árverési előleg beérkezését követően, az árvezerő felhasználói nevét és jelszavát aktiválja, amennyiben pedig kizáró feltételeket állapít meg, úgy az aktiválási kérelmet az ok megjelölésével elutasítja. Az aktiválás iránti kérelem teljesítésére, elutasítására a végrehajtónak, ha az árvezerő közvetlenül fizette be az előleget, akkor azonnal, átutalás esetén a kérelemről szóló rendszerüzenet kézbesítését követő munkanapon belül dönteni kell.

Ebből következően az árvezerőnek a kérelmét olyan időpontban kell előterjeszteni, hogy az aktiválásra elegendő idő álljon a végrehajtó rendelkezésére, hiszen a vételi ajánlatot csak a licitnapló lezárása előtt lehet megtenni.

(2) Az árvezerő az árverési hirdetésménynek az elektronikus árverési hirdetésmények nyilvántartásában történő közzétételét követően az árveréshez tartozó licitnapló lezárásáig az aktivált felhasználói nevének és jelszavának, valamint a vételi ajánlat összegének megadásával elektronikus úton vételi ajánlatot tehet az ingóságra.

Vételi ajánlat tétele

A törvény előírásainak betartásával az árverésre jogosult személy vagy szervezet az elektronikus hirdetésmények az elektronikus nyilvántartásban közzétételétől, a licitnapló lezárásáig - felhasználói nevének és jelszavának használatával - vételi ajánlatot tehet, oly módon, hogy az ajánlat összegét elektronikus úton küldi el az informatikai rendszernek.

Az árvezerők az elektronikus árverési rendszer felületén tehetnek tehát vételi ajánlatot, feltéve, hogy aktiválták a felhasználó nevüket, jelszavukat. Az ajánlattételre elektronikus adatlap kitöltésével kerülhet sor. Amennyiben az árvezerő az árverésen a továbbiakban már nem kíván részt venni, és nincsen érvényes ajánlata sem a rendszerben, úgy kérheti az aktiválás megszüntetését. Abban az esetben azonban, hogyha érvényes vételi ajánlatot tett, úgy a megszüntetési kérelmet a rendszer nem továbbítja. Az árverési rendszer a licitnaplóban a korábban közzétett vételi ajánlat összegénél magasabb összegű ajánlatokat, amely egyébként a becsérték egynegyedét eléri, automatikusan közzéteszi. Az ajánlat mindaddig látható a licitnaplóban, amíg újabb vételi ajánlat nem érkezik. Amennyiben újabb ajánlat érkezik, ennek közzétételével az előző közzététele megszűnik, és az ajánlat érvényét veszti.

(3) A vételi ajánlatot az elektronikus árverési rendszer automatikusan rögzíti, és egyidejűleg közzéteszi az árveréshez tartozó licitnaplóban. Nem teszi közzé a vételi ajánlatot az elektronikus árverési rendszer, ha az nem éri el a becsérték egynegyedét vagy a 124. § (5) bekezdésében meghatározott összeget.

Vételi ajánlat rögzítése

Az ajánlatot a rendszer automatikusan rögzíti, és közzéteszi a nyilvános licitnaplóban, kivéve, ha az ajánlat nem éri el a becsérték egynegyedét, vagy a természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű árvezerése esetén a miniszteri rendeletben meghatározott összeget nem éri el, úgy az ajánlatot a rendszer nem teszi közzé.

(4) Az árverező az elektronikus vételi ajánlatot nem vonhatja vissza.

Elektronikus vételi ajánlat visszavonhatatlansága

Fontos szabály, hogy az ajánlat vissza nem vonható. Az előírás jelentősége egyfelől annak biztosítása, hogy csak az tegyen ajánlatot, aki a szabályzat rendelkezéseinek ismeretében vételi szándékát komolyan gondolja. A rendelkezés másfelől fontos azért, mert - amennyiben nyitva hagynánk az ajánlat visszavonásának a lehetőségét - éppen az elektronikus árveréshez kapcsolható anonimitás veszne el. Az anonimitás biztosítja a végrehajtást kérő érdekeinek érvényesülését, mivel megakadályozza az árverési licitálók és egyéb érdekeltek összebeszélését. A vissza nem vonhatóság szabálya érvényesíti az ajánlati kötöttség elvét, amelyet egyébként a Ptk. szintén megfogalmaz.

(5) A licitnapló az érkezés sorrendjében a következő adatokkal tartalmazza a megtett vételi ajánlatokat:

- a) a vételi ajánlat összege,**
- b) az árverező egyedi azonosítója,**
- c) a vételi ajánlat közzétételének időpontja.**

Licitnapló által rögzített adatok

A licitnapló az ajánlatok megtételének sorrendjében rögzíti és nyilvántartja a vételi ajánlat összegét, az árverező egyedi azonosítóját, illetőleg az ajánlat közzétételének időpontját. Fontos szabály, hogy tehető a becsérték, illetőleg kikiáltási ár alatti ajánlat is, ilyen esetekben azonban a Vht. 132/F. § (3) bekezdésében meghatározott összeg komoly korlátot képez.

A licitnapló - a rendszerben vételi ajánlatot tevő árverező azonosítójának, a vételi ajánlat összegének, és a közzététel időpontjának megjelölésével - az érvényes vételi ajánlat adatait tartalmazó adatsorok összessége.

(6) Az árverés az árverési hirdetmény közzétételét követő 30. nap 20 órájáig tart; az árverés befejezésének időpontjában az elektronikus árverési rendszer a licitnaplót automatikusan lezárja és közzéteszi abban a lezárás időpontját, továbbá azt, hogy az árverési hirdetmény a közzétételi időtartam hány százalékában nem volt elérhető a felhasználók számára.

Jegyzet: a (6) bekezdés szövegét megállapította a 2009. évi XLVIII. törvény 16. § (8) bekezdése; hatályos 2009. augusztus 21-étől.

Árverés

Az árverés a hirdetmény közzétételét követő harmincadik nap húsz órájáig tart. Ebben az időpontban az árverési rendszer a licitnaplót automatikusan lezárja, rögzíti a lezárás időpontját, illetőleg nyilvánosságra hozza azt az adatot, hogy a közzététel hirdetmény időtartam hány százalékáig nem volt elérhető.

A licitnapló lezárása azért fontos eljárási cselekmény, mert ettől az időponttól kezdődően nem biztosított vételi ajánlat, illetve elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó nyilatkozattétel lehetőség. Ezzel tehát az elektronikus ingóárverés befejeződik.

(7) Ha a végrehajtás a licitnapló automatikus lezárása előtt befejeződik, vagy már nem állnak fenn az ingóság árverési értékesítésének feltételei, a végrehajtó - ennek feltüntetésével - zárja le a licitnaplót.

Abban az esetben, ha végrehajtás a törvényi időtartam alatt a licitnapló automatikus lezárása előtt, valamilyen okból befejeződik - mert például az adós tartozását rendezte - úgy a végrehajtó zárja le a licitnaplót.

Az automatikus lezárást megelőzően azonban a végrehajtó is lezárhatja a licitnaplót, amennyiben nem állnak fenn a vagyontárgy értékesítésének a feltételei.

(8) A licitnapló nyilvános, díjmentesen megtekinthető; de az utolsóként közzétett vételi ajánlatokat megelőzően közzétett vételi ajánlatokat csak az elektronikus árverési rendszer árverezőként történő használatára jogosult felhasználók tekinthetik meg.

Licitnapló nyilvánossága

A licitnapló nyilvános, az utolsóként közzétett ajánlatokat megelőzően díjmentesen megtekinthető. A közzétett ajánlatokat kizárólag az árverezők tekinthetik meg.

Tekintettel arra, hogy a licitnapló nyilvános adatbázis és abba bárki ingyenesen betekinthez, a külső felhasználók - akik nem árverezők és nem a végrehajtók - csak a legutolsóként közzétett vételi ajánlat megtekintésére jogosultak.

Nyilván ez bír jelentőséggel esetükben, hiszen ehhez képest dönthetik el, hogy árverezőként részt kívánnak-e venni a továbbiakban az árverésen, így a hatályukat veszített ajánlatok nem jelennek meg a nyilvános és bárki által hozzáférhető adatbázisban.

Akik azonosított felhasználóként tekintik meg a licitnaplót, valamennyi közzétett vételi ajánlatot megtekinthetik, mert így tudják saját ajánlataikat figyelemmel kísérni, illetőleg a végrehajtó így tudja teljesíteni a kötelezettségeit.

Vht. 132/G. § (1) Az ingóság árverési vevője - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - az automatikusan lezárt licitnaplóban utolsóként közzétett ajánlatot tevő árverező.

Jegyzet: a 132/G. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 13. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingó lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Ingóság árverési vevőjének megállapítása a licitnapló alapján

Az új rendelkezések szerint az árverési vevő az automatikusan lezárt licitnaplóban utolsóként közzétett ajánlatot tevő árverező. Ebből a szabályozásból nem lehet megállapítani, ha az utolsó árverező alacsonyabb ajánlatot tesz, mint az őt megelőző, akkor is az utolsó ajánlattevőt kell árverezési vevőnek tekinteni?

Önmagában az a tény, hogy az árverezők látják a vételi ajánlatokat, nem garantálja, hogy magasabb összegű licit érkezik be, különösen az időkorlátot tartalmazó szabály ismeretében. A vitatott rendelkezésből arra is lehet következtetni, hogy aki a tizenötödik nap 19.59.59. másodpercig sarkított esetben a becsérték egynegyedéig leszállított ajánlatot tett és utána ajánlat már nem érkezik, azt árverési vevőnek kell tekinteni. A szabályozás ilyen módon sem a végrehajtást kérő, sem az adós érdekeit nem szolgálja. A rendelkezés akkor lenne egyértelmű, amennyiben tartalmazná az ajánlattal összefüggésben a legmagasabb kitétel elvét.

Tekintettel arra, hogy az elektronikus árverés nem egy meghatározott helyen és időpontban zajlik, hanem a hirdetmény közzétételét követő tizenöt napon keresztül, ezen időtartam alatt bármikor tehető olyan vételi ajánlat, amely utóbb árverési vételnek minősül.

(2) Üzletrész árverezése esetén az elővásárlásra jogosult

a) valamennyi közzétett ajánlat vonatkozásában az árverés befejezéséig,

b) az utolsóként közzétett vételi ajánlat vonatkozásában a licitnapló lezárását követő 5. munkanap 20 órájáig

az aktivált felhasználói nevének és jelszavának megadásával gyakorolhatja elővásárlási jogát; az elővásárlási jogot gyakorló nyilatkozatot az elektronikus árverési rendszer automatikusan közzéteszi az árverési hirdetményen.

Üzletrész árverezésre vonatkozó rendelkezések

Az általános szabályok nem érvényesülnek üzletrész árverezés esetén, mivel ebben az esetben mindenképpen számolni kell az elővásárlási jog jogosultjával. Az árverésen az érintett gazdálkodó szervezet tagját, magát a szervezetet, illetve a szervezet által kijelölt személyt illeti meg elővásárlási jog. Az elővásárlási jog hagyományos árverés esetében viszonylag könnyen értelmezhető. Amennyiben az elővásárlási jog jogosultja az árverési vevő ajánlatát elfogadja, illetőleg azt tartja, és magasabb ajánlatot nem kap a végrehajtó, úgy az elővásárlási jog jogosultja szerzi meg az üzletrészt.

Egyértelmű azonban, hogy az elektronikus árverésen a hagyományos árverési szabályokhoz képest más jellegű szabályozással kell biztosítani az elővásárlási jog jogosultjainak érdekét. Ennek köszönhetően az elővásárlási jog valamennyi közzétett ajánlat vonatkozásában megilleti az elővásárlási jog jogosultját, egészen az árverés befejezéséig.

Az elővásárlási jog jogosultja az utolsóként közzétett ajánlat vonatkozásában a licitnapló lezárását követő ötödik munkanap húsz órájáig élhet elővásárlási jogával. Az elővásárlási jog gyakorlásának feltétele, hogy az elővásárlási jog jogosultja regisztráltassa magát az árverezők nyilvántartásába, aktiváltassa a felhasználói nevét és jelszavát, elővásárlási jogát csak így tudja ugyanis gyakorolni. Amennyiben az elővásárlási jog jogosultja elővásárlási jogával él, és ezt elektronikus úton bejelenti az informatikai rendszerbe, úgy e tény a rendszer automatikusan közzéteszi az árverési hirdetményen.

Aki üzletrész árverésénél elővásárlásra jogosultként kíván részt venni az elektronikus árverésben, ugyanúgy árverezőként regisztrálnia kell magát ezt megelőzően, illetőleg az adott árverés kapcsán aktiválnia kell felhasználói nevét és jelszavát. Azt azonban külön jelezni kell, hogy elővásárlási jogosultként vesz részt az

árverésen. Ebből következően nem csak vételi ajánlat megtételére, hanem elővásárlási jog gyakorlására is jogosulttá válik.

- (3) A végrehajtó az árverés befejezését követően felhívja az árverési vevőt, hogy az árverési jegyzőkönyv aláírása és a vételár kifizetése céljából a végrehajtó irodájában vagy az ingóság tárolási helyén a megadott időpontban jelenjen meg; ha ezt elmulasztja, előlegét elveszti. A jegyzőkönyv aláírását és a vételár kifizetését követően a végrehajtó átadja az ingóságot az árverési vevőnek.**

Árverés befejezését követő cselekmények

Az elektronikus árverés a licitnapló lezárásával és az utolsó közzétett ajánlatot tevő árverező személyének megállapításával befejeződik. Amennyiben az árverés sikeres volt, és van árverési vevő, úgy az árverési vevőt az eljáró végrehajtó az árverési jegyzőkönyv aláírása és a vételár megfizetése céljából történő megjelenésre hívja fel, azzal a figyelmeztetéssel, hogy amennyiben a felhívásban foglaltaknak nem tesz eleget, az árverési előleget elveszíti. Abban az esetben, ha az árverési vevő a végrehajtó felhívásának megfelelően a végrehajtó irodájában vagy az ingóság tárolásának helyén az árverési vételárat megfizeti, úgy a végrehajtó az ingóságot és az árverési jegyzőkönyv egy példányát részére átadja, többek között azért, hogy ezzel tulajdonjogát igazolhassa.

A tulajdonjog megszerzéséhez már az árverezőnek személyesen kell közreműködni. Azt követően, hogy a végrehajtó értesítette arról, hogy az ő ajánlata volt az, amelyik az utolsóként közzétett ajánlat volt.

A végrehajtó felhívja az árverőzt az árverési jegyzőkönyv aláírására, az árverési vételár kifizetésére és az ingóság átvételére. A felhívást egyébként az elektronikus árverési rendszeren keresztül kell közölni. A felhívásban meg kell jelölni a vételár megfizetésre és az ingóság átvételére szolgáló helyszínt, időpontot. A felhívásban tájékoztatni kell az árverőzt a felhívás elmulasztásának következményeiről, amely jogkövetkezmények egyébként az általános szabályok szerint alakulnak. Azzal, hogy az árverés sikertelensége esetén az ingóárverés általános szabályai kerülnek alkalmazásra, kivéve abban az esetben, ha az árverési vevő az árverés megkezdését megelőzően a vételárat befizette, valamint megtérítette a második árveréssel felmerülő valamennyi költséget. A szankció, hogy a vételárba nem lehet beszámítani az árverési előleg összegét, ahogyan ezt a (3) bekezdés is rögzíti.

- (4) Az elektronikus árverési rendszer a licitnapló lezárását követő 30. napon automatikusan törli az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásából az árverési hirdetményt és a hozzá tartozó licitnaplót.**

A licitnapló lezárását követő harmincadik napon az informatikai rendszer törli az árverési hirdetményt a nyilvántartásból, az ehhez tartozó lezárt licitnaplóval együtt.

- (5) Az árverés sikertelen, ha nem tettek közzé a licitnaplóban vételi ajánlatot, vagy az árverési vevő a vételárat nem fizette meg a (3) bekezdésben foglaltak szerint.**

Sikertelen árverezés

A Vht. a sikertelen árverés definícióját az elektronikus árveréssel összefüggésben akként határozza meg, hogy az árverés akkor minősíthető sikertelennek, amennyiben nincs vételi ajánlat a licitnaplóban, vagy a vételárat az árverési vevő nem fizette meg. A sikertelenség megállapítása a végrehajtó feladata.

- (6) Az árverés sikertelensége esetén a második árverést az általános szabályok szerint kell megtartani. Nem kell megtartani a második árverést, ha az árverési vevő annak megkezdése előtt befizette a vételárat (vagy átutalta és az arról szóló terhelési értesítőt a végrehajtónak bemutatta), továbbá megtérítette a második árverés kitűzésével felmerült költségeket; ilyenkor az utólag megfizetett vételárba nem lehet beszámítani a (3) bekezdés alapján elvesztett előleget.**

Második árverés

A sikertelen elektronikus árverést követően a második árverést elektronikus úton megtartani nem lehet. A második árverést kizárólag hagyományos eljárás keretében kell megkísérelni, illetve kell megtartani. Második árverésre nincs szükség abban az esetben, ha az árverési vevő a második árverés megkezdése előtt a vételárat megfizette, és megtérítette a második árverés kitűzésével felmerült költségeket. Ekkor ugyanis az elektronikus árverés eredményes. Ahhoz, hogy a korábbi árverési vevő a vételár-különbözetet megfizethesse legkésőbb a második árverés megkezdése előtt, szükséges a következő árverési hirdetmény részére való megküldése.

A törvény rendelkezése alapján az elektronikus árverés kapcsán az árverési vevő által korábban befizetett előleget a második árverést megelőzően befizetett vételárba beszámítani nem lehet. Ez egyfajta szankció, tehát az árverési vevőnek - második árverés esetén is - a teljes vételárat kell megfizetni, míg az előleg növeli a bevételeket.

Ingóság árverésen kívüli eladása

Vht. 133. § (1) A végrehajtó az ingóságot a felek kívánságára - az általuk meghatározott vevő részére és az általuk megállapított becsértéken - árverésen kívül, de árverési vétel hatályával adja el.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 66. §-a.

Ingóság árverésen kívüli eladása

A Vht. a felek számára fenntartja azt a lehetőséget, hogy az általuk meghatározott vevő részére, az általuk megállapított értéken kerüljön értékesítésre az ingóság árverésen kívül, azonban mindezt az árverési vétel hatálya kiterjedjen. E szabálynak azért van jelentősége, mert a Ptk. 120. §-a alapján az árverési vétel eredeti szerzésnek minősül. Árverési vétel esetében a vevő látszólagos adásvétel útján szerez tulajdonjogot, hiszen a felek választják ki a személyét, és a felek közösen határozzák meg a becsértéket, a vételárat. Am miután végrehajtási eljárásban kerül sor az ingóság értékesítésére a vevő részéről jogos az az elvárás - quasi árverési vevőként -, hogy az ingóságot az árverési vétel hatályával szerezhesse meg. Éppen a Ptk. fent hivatkozott rendelkezéseiből következően fakad elvárása, mert csak így válik jóhiszemű tulajdonossá, tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos. A Ptk. szabályai egyébként azt jelentik, hogy a vevő tulajdonjogának terjedelme nem igazodik a korábbi tulajdonos tulajdonjogának terjedelméhez. A vevő - továbbá - akkor is tulajdonjogot szerez, ha a végrehajtást szenvedő fél nem volt tulajdonos.

A végrehajtó hivatalból nem dönthet az árverésen kívüli értékesítésről, kizárólag a felek kívánságára lehetséges, feltéve, hogy a felek meghatározzák a vevőt, és megállapítják az értékesítésre kerülő ingóság becsértékét.

Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy árverésen kívül, árverési vétel hatályával, a felek kívánsága ellenére sem értékesíthető olyan ingóság, amelynek birtoklása engedélyhez kötött olyan személy részére, aki ezen engedéllyel nem rendelkezik. Egyebekben azonban az ilyen típusú értékesítés nem korlátozott.

Fentiekből következően a feleknek - szóban vagy írásban - kifejezetten kérni kell az árverésen kívüli értékesítést, a felek alatt természetesen a végrehajtást kérőt és az adóst értjük. Több végrehajtást kérő esetén valamennyi végrehajtást kérőnek közösen kell ezt kérelmezni és amennyiben az árverésben jelzálogjog jogosult is bekapcsolódik, úgy a jelzálogjog jogosultnak is kérnie kell az árverésen kívüli értékesítést.

Az ingóárverésre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell, különösen amelyek a vevők jogait és kötelezettségeit rögzítik. Az árverésen kívüli értékesítésen a végrehajtó ugyanúgy köteles jegyzőkönyvet felvenni, annál is inkább, mert a jegyzőkönyv felvételéhez és a jegyzőkönyvben rögzített tényekhez jogkövetkezmények kapcsolódnak.

A Ptk.-nak a szerződésekre vonatkozó általános szabályai a felek közötti kötelmi jogviszonyokra vonatkoznak, amelynek alapján a Ptk. 198. §-a szerint kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére. Annak van tehát jogi jelentősége, hogy a végrehajtási eljárás keretében történt értékesítés során keletkezik-e az adós és az árverési vevő közötti kötelmi jellegű jogviszony.

Az árverésen kívül, de az árverési vétel hatályával történő értékesítés a végrehajtási eljárás része, amelynek célja, hogy a végrehajtást kérő jogát az adóssal szemben hatósági kényszer útján érvényre juttassa. A végrehajtás első szakasza a foglalás, megszüntette az adós rendelkezési jogát az ingatlan és ingó dolgai felett, tehát nincsen joga arra, hogy a lefoglalt vagyontárgyait elidegenítse. Azok értékesítéséről a Vht. 115. §-a szerint a végrehajtó intézkedik. Az értékesítés rendszerint árverés útján, hatósági úton kényszereladással történik. Az árverési vevő tulajdonszerzése tehát nem a tulajdonos adóssal való szerződés kötés (jogcím) alapján a dolog átadásával megy végbe, hanem a szerzés módja a Ptk. 120. § (1) bekezdésében írt szerzési mód. Ezen nem változtat az a körülmény, hogy az árverési vevő nem válhat tulajdonossá akkor, ha rosszhiszemű volt. A Ptk. 120. § (1) bekezdése azt jelenti, hogy az árverési vevő tulajdonjoga nem az adóstól származik, hanem a végrehajtási kényszeraktuson alapszik. Míg a jogcím, illetve annak fogyatékosága az átruházással történő tulajdonszerzésnél bír jelentőséggel. Ennek hiányában a szerződésekre vonatkozó általános szabályok nem alkalmazhatók.

Nincs jogi jelentősége annak, hogy a végrehajtó az értékesítést nem árverésen, hanem azon kívül (Vht. 133., 157. §) végzi, mert ez a szerzés módján nem változtat. A tulajdonszerzést nem szerződés, hanem az árverési jegyzőkönyv igazolja. Az a körülmény, hogy az adós és a végrehajtást kérő kijelölheti a vevő személyét, és meghatározhatja a becsértéket, nem jelenti az adós rendelkezési jogának a feléledését, nem változtat az értékesítés kényszerjellegén, sem a szerzés módján. A törvényhozó e lehetőség biztosítása során abból indult ki, hogy az adós és a végrehajtást kérő közös érdeke, hogy minél kevesebb végrehajtási költséggel minél kedvezőbb áron történjen meg az értékesítés. A jogokkal vissza lehet élni, de a visszaélés a Ptk. 5. §-ában megfogalmazott polgári jogi alapelvbe ütköző jogellenes magatartás, amelyért károkozás esetén a Ptk.-nak a szerződésen kívüli károkozás szabályai szerint kell helytállni.

Az árverésen vagy árverésen kívüli, de az árverési vétel hatályával történő tulajdonszerzés esetén nem kerülhetnek alkalmazásra a Ptk.-nak a szerződés érvénytelenségére vagy relatív hatálytalanságára vonatkozó szabályai. Sem a volt tulajdonos adós, sem más érdekelt nem igényelheti jogszerűen az árverési vételnek - a szerződésekre vonatkozó szabályok alapján történő - érvénytelenné vagy hatálytalanná nyilvánítását, de az árverési vevő sem léphet fel ilyen igényrel a végrehajtást elszenvető adóssal, valamint az árverési vevővel szemben (EBH2004. 1045.).

A földrészlet alkotórésze az épület, a malomépületbe beépített malomtechnikai berendezések az épülettel alkotórészi kapcsolatban állnak, s mint ilyenek osztrják a földlog jogi sorsát; ezért a berendezéseket önálló ingóságként sem lefoglalni, sem pedig árverés vagy az árverési vétel hatályával értékesíteni nem lehet (BH2004. 509.).

A végrehajtásban részt vevőknek meg kell állapodniuk abban is, hogy kinek értékesítik és milyen vételáron, becsértéken az ingóságot.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti értékesítésből befolyó vételárból a végrehajtási eljárás költsége és valamennyi végrehajtást kérő - ideértve a végrehajtási eljárásba bekapcsolódott zálogjogosultakat is - követelése előreláthatólag kielégíthető, az árverésen kívüli eladáshoz nem szükséges a végrehajtást kérők beleegyezése. Ebben az esetben a végrehajtó az ingóságot az adós által megjelölt személynek az adós által megállapított becsértéken adja el.

Jegyzet: a (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 66. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Abban az esetben, ha az árverésen kívüli értékesítésből befolyt vételár az eljárás költségét és valamennyi végrehajtást kérő követelését előre láthatóan kielégíti, úgy a végrehajtást kérők beleegyezése az árverésen kívüli eladáshoz nem szükséges.

Erre a szabályra azért volt szükség - ezt is a Vht. 2000. évi novellája illesztette be a törvénybe - mert a felek között nem mindig volt konszenzus a tekintetben, hogy az adott ingóság árverésen kívül kerüljön-e értékesítésre. Nyilván, a végrehajtást kérő mindig abban reménykedik, hogy az árverési értékesítés lehetőséget teremt nagyobb összegű vételár melletti értékesítésre. Az ingóságra vonatkozó információk birtokában, az adóssal történő egyeztetés alapján jogsult az értékesítésnek ezt a formáját választani feltéve, hogy a teljes követelés kiegyenlíthető ebből az összegből.

(3) Az adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű nem adható el árverésen kívül, ha a vételárból a végrehajtás előrelátható költsége és az adósnak a 170/A. § (1) bekezdése szerint járó összeg nem fedezhető.

Jegyzet: a (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 66. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű

A különleges értékesítési megoldásokat kívánó ingóságok közül árverésen kívül nem adható el az a gépjármű, amely az adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen, abban az esetben, ha a végrehajtás előre látható költsége és az az összeg, amelyet a miniszteri rendelet meghatároz, az adósnak nem téríthető vissza.

(4) Árverésen kívüli eladásra az árverés megkezdéséig van lehetőség. Elektronikus árverés tartása esetén az ingóság a licitnapló automatikus lezárásáig eladható árverésen kívül, de csak a licitnaplóban közzétett vételi ajánlat összegénél magasabb vételárért, kivéve a (2) bekezdésben foglalt feltételek mellett történő eladást, melyre a közzétett vételi ajánlattal megegyező vagy annál alacsonyabb vételáron is lehetőség van.

Jegyzet: a (4) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 14. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingó vagy ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Árverésen kívüli eladásra a jogszabályi feltételek fennállása esetén és kizárólag az árverés megkezdéséig van lehetőség. Az árverésen kívüli értékesítést elektronikus árverés esetén is biztosítja a jogszabály a licitnapló automatikus lezárásáig. További feltétel ilyen esetben, hogy árverésen kívül értékesíteni abban az esetben lehet, ha az ingóságot a licitnaplóban közzétett vételi ajánlat összegénél magasabb vételárban állapodnak meg a felek. Ez alól egyetlen esetben enged kivételt a rendelkezés nevezetesen, ha a befolyó vételár valamennyi követelést kielégít. Ilyenkor a közzétett vételi ajánlattal megegyező vagy annál alacsonyabb vételáron is megvásárolható árverésen kívül az ingóság.

Az ingóság átvétele a végrehajtást kérő által

- Vht. 134. § (1) Ha az ingóságot nem sikerült értékesíteni, a végrehajtást kérő az ingóságot a becsérték egynegyedének megfelelő összeg fejében átveheti.**
- (2) Ha több végrehajtást kérő van, vagy elsőbbségi igényt jelentettek be, az ingóságot az veheti át, aki a becsérték egynegyedét meghaladó legmagasabb árajánlatot tette. Ha a becsérték egynegyedének megfelelően vagy azt meghaladóan több egyenlő árajánlatot tettek, az átvételi jogosultság a 165. §-ban meghatározott sorrend szerint alakul.**
- (3) A becsérték egynegyedének, illetőleg az azt meghaladó átvételi árnak megfelelő összeget be kell számítani a végrehajtást kérő követelésébe.**

Ingóság átvétele a végrehajtást kérő által

Amennyiben a törvényes előírások és módszerek egyikének a segítségével sem sikerül értékesíteni az ingóságot, úgy a végrehajtást kérő a becsérték egynegyedén megfelelő összeg fejében átveheti a lefoglalt ingóságot. Ezzel gyakorlatilag a végrehajtást kérő követelése csökken, vagy adott esetben meg is szűnhet. Ezt támasztja alá egyébként a jelen szakasz (3) bekezdése, amely kifejezetten beszámítani rendeli a követelésbe a becsérték egynegyedének, illetőleg az azt meghaladó árnak megfelelő összeget.

Abban az esetben, ha a végrehajtási eljárásban több végrehajtást kérő van vagy elsőbbségi igényt jelentettek be, úgy az a végrehajtást kérő veheti át az ingóságot, aki a becsérték egynegyedét meghaladó legmagasabb ajánlatot tette. Akkor, ha több ilyen ajánlat is érkezik, úgy a Vht. 165. §-ában meghatározott kielégítési sorrend szerint nyílik meg az átvételre a jogosultság.

A végrehajtást kérő követelésébe az összeget amelyen, végső soron az ingóságot átveszi, be kell számítani. Abban az esetben, ha az adóst kamatfizetési és költségterítési kötelezettség is terheli, úgy irányadóak a Ptk. 293. §-ában foglaltak, mely szerint először a költség, azután a kamat, végül a fő követelés összeg csökken ilyen módon.

Ha az ingóság tulajdonjogát a végrehajtási eljárás eredményeként - az árveréssel történő tulajdonszerzéssel egy tekintet alá eső, eredeti módon szerezte meg a Ptk. 120. § (1) bekezdése értelmében, akkor - az átvétellel való tulajdonszerzés ingó dolog esetében, akárcsak az árverés során a Vht. 127. §-a alapján - az átvevő tulajdonjogát nem érinti az, hogy az adós nem volt a dolog tulajdonosa, feltéve, hogy az átvevő rosszhiszeműen járt el (*BHI994. 680.*).

Amennyiben olyan ingóságot nem sikerült árverés útján vagy árverésen kívül értékesíteni, amelynek birtoklása engedélyköteles, úgy azt a végrehajtást kérő nem veheti át, kivéve ha rendelkezik a megfelelő engedéllyel. Ugyancsak nem alkalmazható az átvételre vonatkozó szabály a foglalkozás gyakorlásához szükséges gépjármű tekintetében sem, figyelemmel a Vht. 124. §-ában írtakra.

- Vht. 135. § (1) Ha az ingóságot nem sikerült értékesíteni, és azt a végrehajtást kérő nem vette át, a végrehajtó felhívja az adóst, hogy az ingóságot 30 napon belül vigye el.**
- (2) Ha az adós az ingóságért a végrehajtónál jelentkezett, a végrehajtó az ingóságot feloldja a foglalás alól, és visszaadja az adósnak.**
- (3) Ha az adós a felhívástól számított 30 napon belül az ingóságért nem jelentkezett, a végrehajtó megszünteti az ingóság további őrzését, és az ingóság megsemmisítése vagy hulladékként való átadása iránt intézkedik.**

Jegyzet: a (4) bekezdést hatályon kívül helyezte a 2008. évi LXXX. törvény 12. § (4) bekezdésének *b*) pontja; hatálytalan 2009. január 8-ától.

Ingóság értékesítésének sikertelensége

Amennyiben egyetlen értékesítési forma keretében sem sikerül az ingóságot értékesíteni, úgy a végrehajtó felhívja az adóst arra, hogy az ingóságot harminc napon belül vigye el.

Amennyiben az adós az ingóságért jelentkezik, az ingóságot a foglalás alól fel kell oldani, és vissza kell adni az adósnak. Ezzel az adós tulajdonosi jogai az adott ingóság vonatkozásában, teljes mértékben helyreállnak, a rendelkezés, a használat és a hasznosítás tekintetében az adós jogosult az ingóság felett a jogokat gyakorolni.

Amennyiben az adós a felhívás kézhezvételétől számított harminc napon belül nem jelentkezik, úgy a végrehajtó nem őrzi tovább a lefoglalt ingóságot. Intézkedik a megsemmisítés vagy hulladékként történő elszállítása iránt. A tekintetben a jogszabály rendelkezést nem tartalmaz, hogy az intézkedéssel felmerült költségek kit terhelnek. Fő szabály szerint a végrehajtással felmerült költségek megelőlegezésére a végrehajtást kérő köteles, míg a költségek viselése az adóst terheli.

A szabály a vagyonekobbzás során lefoglalt ingóság vonatkozásában nem alkalmazható, mert az adósnak nem lehet visszaadni a nem értékesített ingóságot, hanem azoknak a megsemmisítése vagy a hulladékként történő kezelése iránti intézkedés a végrehajtó kötelezettsége.

VII. fejezet

INGATLAN-VÉGREHAJTÁS

Az ingatlan-végrehajtás általános szabályai

Vht. 136. § (1) Az adós tulajdonában levőingatlant az ingatlan jellegére, művelési ágára és az ingatlant terhelő jogra vagy tilalomra, továbbá az ingatlanhoz kapcsolódó, az ingatlan-nyilvántartásba feljegyzett tényekre tekintet nélkül végrehajtás alá lehet vonni.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 67. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az ingatlan védelme

A végrehajtási eljárás során a végrehajtási cselekmények között az utolsó helyet foglalja el az ingatlanra vezetett végrehajtás, tekintettel arra, hogy ez az eljárás sújtja leginkább az adóst, ez okból a Vht. mindaddig védi az adós ingatlan vagyonát, ameddig más módon a végrehajtás belátható időn belül eredményre vezethet.

Az ingatlan védelme azonban csak olyan mértékben áll fenn, amennyiben belátható időn belül várható a megtérülés, ellenkező esetben a végrehajtást kérő - az eredményesség megkérdőjelezésének bizonyításával - kérheti a végrehajtótól, hogy más végrehajtási cselekmény foganatosítása mellett (például letiltás) az ingatlan vonatkozásában is folytassa le az eljárást.

A jogszabály általánosságban teszi végrehajthatóvá az adós tulajdonában álló ingatlant. Az ingatlanokról a végrehajtó az ingatlan-nyilvántartás adatai alapján a nyilvántartásból adatokat kérhet le, ezzel lehetősége van arra, hogy az adós adatainak megjelölésével tájékozódjon az adós ingatlan vagyonáról.

Az ingatlan-nyilvántartás adatai

Az ingatlan-nyilvántartásban a bejegyzett ingatlanok jellege, művelési ága, valamint az ingatlant terhelő valamennyi jog és tilalom, továbbá az ingatlanhoz kapcsolódó tény fel van tüntetve. Tekintettel arra, hogy az ingatlan-nyilvántartásban feljegyzett adatok közhitelesek, így azok a valós állapotot tükrözik. Előfordul azonban, hogy mire az eljáró végrehajtó kéri a végrehajtási jog bejegyzését az adós tulajdonában lévő ingatlanra, a tulajdonos - esetlegesen a végrehajtásról való tudomásszerzés miatt - intézkedik az ingatlan tulajdonjogának átruházásáról, így az adós tulajdonos tulajdonjogának hiánya miatt már a végrehajtás ezen ingatlanra nem foganatosítható. Megjegyzendő, hogy a tulajdoni lapon szereplő széljegyzés - ami még nem egyenértékű a bejegyzéssel, csak a kérelem benyújtását hivatott igazolni -, nem mentesítő tényező, mivel a végrehajtási jog bejegyzése soronkívüliséget élvez az ingatlanügyi hatósági eljárás folyamán.

Az Inyvtv. értelmében az önálló ingatlan lehet: földrészlet (ezzel együtt kell nyilvántartani a rajta lévő épületet, építményt, társasháznál a tulajdonostársak közös tulajdonába tartozó épületrészeket és helyiségeket, szövetkezeti háznál a szövetkezet tulajdonába tartozó épületrészeket és helyiségeket), önálló tulajdonú épület, öröklakás, szövetkezeti lakás és nem lakás céljára szolgáló helyiség, pince.

Az ingatlant terhelhetik a következő jogok: tulajdonjog; állami tulajdonban lévő ingatlannál a tulajdonosi jogokat gyakorló szervezet és a vagyonekobbzó jog; önkormányzati tulajdon esetén a vagyonekobbzó jog; lakásszövetkezeti tagot megillető állandó használati jog; megállapodás vagy bírói határozat alapján földhasználati jog; haszonélvezeti jog; használat joga; telki szolgalmi jog. Állandó jellegű földmérési jelek, földminősítési mintateretek, villamos berendezések elhelyezését biztosító használati jog; vezetékjog; vízvezetési és bányaszolgalmi jog; törvény alapján megillető szolgalmak és használati jogok; elővásárlási jog; visszavásárlási jog; vételi jog; tartási jog; életjáradéki jog; jelzálogjog (önálló zálogjog); végrehajtási jog.

A bejegyzett tények lehetnek: kiskorúság; gondnokság alá helyezés; felszámolási eljárás; végelszámolás; törlés a cégjegyzékből; kisajátítási eljárás; telekalakítási eljárás. Ingatlanügyi hatóság határozata elleni jogorvoslat benyújtása; bírósági határozat elleni felülvizsgálati kérelem benyújtása; ingatlan jogi jellege; bejegyzés, feljegyzés vagy adatváltozás átvezetése iránti kérelem vagy megkeresés elutasítása; épület létesítése; épület lebontása; ingatlan-

nyilvántartási eljárás felfüggesztése. Tartós környezetkárosodás ténye, mértéke és jellege; tulajdoni korlátozás; telekalakítási és építési tilalom elrendelése; egyéb építésügyi korlátozás; elidegenítési és terhelési tilalom; meghatározott perek és büntetőeljárás megindítása; árverés kitűzése; zárlat, zár alá vétel; zár alá vételt megelőző biztonsági intézkedés. Zárlat az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtására; tulajdonjog-fenntartással történt eladás; ranghely-fenntartás; ranghellyel való rendelkezés jogáról való lemondás; jelzálogjog ranghelyének előzetes biztosítása; ranghely megváltoztatása.

A perfeljegyzési jog

Az ingatlanra bejegyezhető tények közül a legnagyobb problémát korábban a perfeljegyzési jog okozta: a hatályos Vht. értelmében már a perfeljegyzési jog sem lehet akadály a ingatlanra vezetett végrehajtásnak.

A perfeljegyzési jog azt hivatott jelezni, hogy az ingatlan tulajdonjoga képezi a felek közötti per tárgyát. A bíróság ennek valamelyik fél által kérelmezett bejegyeztetésével nem késlekedhet: a keresetlevél benyújtását követően megállapítja, hogy a keresetlevél tartalmazza-e a jogszabály által előírt követelményeket, amennyiben igen, úgy az Inyvtv. alapján a bejegyzés előfeltételül szolgáló feltételeket megvizsgálja, és kéri az ingatlan fekvése szerint illetékes ingatlanügyi hatóságot a bejegyzés foganatosítására.

Korábban az esetlegesen az árverésen az ingatlan megszerző személy nem lehetett biztos abban, hogy valóban megszerezte-e a tulajdonjogot. Amennyiben ugyanis a per folyamán azt állapították meg, hogy nem az adós illeti meg a tulajdonjog az ingatlan lefoglalásának időpontjában, úgy az ingatlant megszerző személy sem minősült a jog szerint jóhiszemű vevőnek (nem jegyezték be a tulajdonjogát). Azzal, hogy a jogszabály egyértelműen megjelöli, hogy a tények bejegyzése sem mentesíti a végrehajtás alól az ingatlant azt is jelzi, hogy a perfeljegyzés ellenére, aki az ingatlanon árverés folyamán tulajdonjogot szerez, be kell jegyezni a tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba.

Az ingatlan sikeres árverése esetén tehát tulajdonjogot szerez a vevő vagy a teljes ingatlanon vagy az ingatlan adós tulajdonában álló tulajdoni hányadán. Az árverés kitűzéséről szóló, végrehajtó által kiállított jegyzőkönyvben szerepelnie kell ugyanis annak is, hogy az érintett ingatlannak a teljes része, csak meghatározott tulajdoni hányada képezi-e a végrehajtás tárgyát, ennek megfelelően van megállapítva a becsérték is, és ennek tudatában szerez tulajdonjogot a sikeresen árverező vevő.

Alkotórész és tartozék

Az ingatlan(rész) alkotórészei és tartozékai is a végrehajtás tárgyát képezik, tekintettel arra, hogy az árverés során az ingatlannak azt az állapotát kell figyelembe venni, amilyen állapotban a lefoglalás idején volt. A tulajdonjog kiterjed mindarra, ami a dologgal olyképpen van egyesítve, hogy az elválasztással a dolog vagy az elválasztott rész elpusztulna, illetőleg az elválasztással értéke vagy használhatósága számottevően csökkenne. Ez az eset, ha az árverés alá kerülő ingatlan bevetett és megművelt terület. A becsérték is ennek alapján kerül meghatározásra, így amennyiben azzal valamelyik fél nem ért egyet, úgy a becsérték megtámadásával szerezhet érvényt igazának. Ha ezt elmulasztja, az eljárás további szakaszában erre már nem hivatkozhat. Az ingatlan tartozéka az a mellékdolog, ami nem alkotórész ugyan (önálló dologi létét tehát nem veszítette el), de a fődolog rendeltetésszerű használatához vagy épségben tartásához rendszerint szükséges vagy azt elősegíti. A tartozék a fődolog szolgálatára hivatott anélkül, hogy a fődologgal egy dolgot alkotna. A tartozék a dologkapcsolatok egyik fajtája, az alkotórészszel szemben itt a fődolog és a mellékdolog kapcsolata lazább. Funkcionális-gazdasági összefüggés az, amely a tartozékot a fődologhoz kapcsolja. Az 1928. évi Magánjogi törvényjavaslat azt is kimondta, hogy nem minősül tartozéknak az, amit a közfelfogás nem tart annak, még akkor sem, ha átmenetileg egy másik dolog használatához igénybe is veszik. Tartozék mindig csak ingó dolog lehet. A tulajdonjog a tartozéka csak kétség esetén terjed ki, a fődologra vonatkozó tulajdonjog vélelemszerűen a tartozéka is kiterjed.

A fentieket támasztotta alá a Legfelsőbb Bíróság a BH1997. 400. döntésében: a bíróság a felperes használati díj és járulékaiknak megfizetése iránt előterjesztett keresetét elutasította. Az ítélet indokolása szerint a perbeli szántóingatlan tulajdonjogát az alperes az általa - mint végrehajtást kérő által - a felperes, mint adós ellen vezetett bírósági végrehajtási árverésen szerezte meg a felperestől. A felperes a használati díj iránt előterjesztett kereseti kérelmét azzal indokolta, hogy az alperes csak később vette birtokba a területet, amelyen csemegekukorica volt, majd a termést betakarította. A föld beművelésével felmerült költséget azonban a felperes viselte. Az alperes a becsatolt árverési jegyzőkönyvekkel igazolta, hogy a perbeli ingatlant becsértéken átvette, és az árveréskor a terület már bevetett volt, az alperes tehát az árveréssel az ingatlant olyan állapotban, ahogy volt, tulajdonul megszerezte. Mint tulajdonost a Ptk. 99. §-a alapján megilleti a dolog használata és a dologból folyó hasznok szedésének a joga, használati díjat tehát a felperesnek mint volt tulajdonosnak nem köteles fizetni.

Az alperes a perbeli ingatlant árverés útján szerezte meg, a felperes az árverésről tudva az ingatlanon mezőgazdasági munkákat végzett, illetve végeztetett el, e munkálatok ellenértékét azonban az ingatlan árverési becsértéke tartalmazta, ezt az összeget pedig az alperes kifizette.

A felperes álláspontja szerint az a körülmény, hogy az alperes a perbeli ingatlanra a Ptk. 120. §-a alapján árverésen szerzett tulajdonjogot, nem zárja ki azt, hogy ne tartozzék helytállni a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint az ingatlanra általa végzett betelepítésért, munkálatokért. Az alperes a gazdagodástól a visszakövetelés előtt nem esett el, számolnia kellett a gazdagodás visszatérítésének a kötelezettségével, és a gazdagodáshoz egyébként is rosszhiszeműen jutott, hiszen tudott az általa elvégzett munkálatokról, illetve a betelepítésről is.

A Ptk. 361. § (1) bekezdése értelmében, aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni. A hivatkozott szakasz (2) bekezdése azonban úgy rendelkezik, hogy nem köteles a gazdagodást visszatéríteni az, aki attól a visszakövetelés előtt elesett, kivéve, ha *a)* számolnia kellett a gazdagodás visszatérésével, és felelőssége a gazdagodás megszűnéséért megállapítható, vagy *b)* rosszhiszeműen jutott a gazdagodáshoz. A jogalap nélküli gazdagodás ilyen módon szabályozott jogintézménye ún. kisegítő, szubszidiárius jellegű, tehát e szabályok nem alkalmazhatók mindaddig, amíg a követelésnek más jogalapja van (*PJD VI. 244.*), alkalmas azonban minden olyan indokolatlan vagyonejtőlódás megszüntetésére, amely a jogalap hiánya vagy fogyatékosága miatt következett be.

A felperesnek a használati díj iránti igénye a peres iratok tartalmából kitűnően két tételtől tevődött össze: egyrészt az ingatlanon az árverési értékesítést megelőzően általa elvégzett ún. beművelési és betelepítési munkálatokra, másrészt pedig az árverési értékesítést követően általa állítólag elvégzett ekézésre visszavezethető alperesi gazdagodásból.

Az alperes tulajdonszerzését megelőzően elvégzett munkálatokra visszavezethető állítólagos alperesi gazdagodás tekintetében nem volt vitás a perben az, hogy az alperes a perbeli ingatlan tulajdonjogát a felperes, mint adós ellen vezetett végrehajtási eljárás keretében szerezte meg úgy, hogy az ingatlant a sikertelen árverést követően a Vht. 158. § (1) bekezdésén alapuló jogával élve átvette, továbbá, hogy az ingatlan az árverési vétel időpontjában - az alperes által sem vitatottan - beművelt és bevetett állapotú volt. Önmagában az ingatlan beművelt és bevetett állapota azonban nem ad alapot olyan jogi következtetés levonására, hogy az alperes az ingatlan birtokbavételével egyrészt gazdagodott volna a felperes rovására, másrészt pedig hogy az esetleges gazdagodása jogalap nélkül következett volna be. A felperes által bevetett csemegekukorica részbeni birtokbavételekor (kivágásakor) az alperes vitán felül a perbeli ingatlan tulajdonosa volt, ezért őt - a perben eljáró elsőfokú bíróság helyes okfejtése szerint - a Ptk. 99. §-a értelmében törvénynél fogva megillette az ingatlan birtoklásának, használatának és hasznai szedésének a joga, következésképp: más javára használati díj fizetésére nem kötelezhető.

A felperes meg sem kísérelte bizonyítani azt, hogy az ingatlan végrehajtó által megállapított becsértéke nem tartalmazta volna az általa - az árverésről tudva és közvetlenül az árverést megelőzően - elvégzett beművelés, illetve betelepítés költségét, és arra vonatkozó adat sem merült fel a perben, hogy a felperes a végrehajtó által megállapított becsértéket - noha a Vht. 140. § (2)-(3) bekezdései lehetőséget nyújtanak arra, hogy az adós ezzel összefüggésben végrehajtási kifogást terjesszen elő - vitássá tette volna.

A Ptk. 120. § (1) bekezdése értelmében aki a dolgot hatósági határozat vagy árverés útján jóhiszeműen szerzi meg, tulajdonossá válik, tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos, ez a rendelkezés azonban ingatlan árverése esetére nem vonatkozik. Ingatlan tulajdonjogát nem tulajdonostól még árverésen sem lehet érvényesen megszerezni. Az árverési vevő tulajdonjoga azonban mégsem az adóstól származik, hanem az árverésen, mint végrehajtási kényszeraktuson alapszik, az árverési vevő tehát nem lesz az adós jogutóda, szerzése eredeti szerzés. Ezért az árverési vevő által megszerzett tulajdonjogot csak a Vht. 137. §-ában foglalt jogok terhelhetik.

Nem adnak jogi lehetőséget a Vht. ingatlanárverésre vonatkozó rendelkezései arra, hogy az adós akár az árverési vevővel, akár az ingatlant átvevő végrehajtást kérővel szemben az ingatlan használatával, illetőleg az azon esetleg elvégzett beruházásokkal összefüggésben vagy egyébként az ingatlannal kapcsolatban bármiféle olyan igényt érvényesítsen, amely az árverést megelőző időszakra vonatkozik, és amely az ingatlan becsértékében nem jut kifejezésre. Az ilyen igény érvényesítésének ugyanis az egyetlen törvényes módja az, hogy az adós az ingatlan becsértékét vitássá tegye.

Minthogy pedig a tulajdonjog a Ptk. 95. § (1) bekezdése szerint kiterjed mindarra, ami a dologgal olyképpen van tartósan egyesítve, hogy az elválasztással a dolog vagy az elválasztott rész elpusztulna, illetőleg az elválasztással értéke vagy használhatósága számottevően csökkenne (alkotórész), nyilvánvaló, hogy az alperes az ingatlanárverés útján történt megvételekor az ingatlan tulajdonjogát beművelt és bevetett állapotban szerezte meg. Ilyen körülmények között fogalmilag kizárt az, hogy az alperes a termés betakarításával a felperes rovására vagyoni előnyhöz jutott volna, illetőleg, hogy az állítólagos vagyoni előnyének nem lenne jogalapja, hiszen az ingatlan árveréskori állapotának az alapulvételével megállapított becsértéknek megfelelő vételárát az alperes kiegyenlítette, a becsértéket pedig a felperes - noha arra a végrehajtási eljárás keretében törvényes lehetősége lett volna - vitássá nem tette.

A felperes - az alperes árverésen történt tulajdonszerzését megelőzően általa elvégzett beművelési munkálatokkal összefüggésben - jogszerű igényt az alperessel szemben jogalap nélküli gazdagodás címén ma már nem érvényesíthet.

Az alkotórész vagy növedék egy dologgal olyképpen van tartósan egyesítve, hogy az elválasztással a dolog vagy elválasztott része elpusztulna, vagy használhatósága számottevően csökkenne. Az alkotórész elveszti az önálló dologi létét a dologkapcsolat során, a növedéknek pedig nem is volt önálló dologi léte. Egy összetett dolog több egyszerű dologból áll, mégis egy dolognak minősülnek, ezeket az összetett dolgokat alkotó egyszerű dolgok tulajdonképpen az alkotórészek. Az alkotórész a kapcsolat során elveszti önálló mivoltát. Az összetett dolgok mindig emberi tevékenységnek köszönhetik a létüket. A dolog és alkotórésze kapcsolatának tartósnak kell lennie. Ha egy meglévő dolognak egy másik dolog utólag az alkotórészévé válik, az a dolog növedéke. Emellett a növedék abban különbözik az alkotórésztől, hogy növedéke egységes dolognak is lehet. Az ingatlan tulajdonjogának származékos megszerzésének tipikus esete, amikor a föld tulajdonosa megszerzi mindazon dolgok tulajdonjogát, melyek utóbb váltak a föld alkotórészévé (például új épület, növényzet).

Amennyiben az ingatlanon lévő felépítményt nem telexkönyvezték, úgy az nem lehet az ingatlan-nyilvántartásnak sem tárgya, ugyanakkor ezzel nem vonható ki a végrehajtás alól. Abban az esetben, ha a felépítmény nem ingatlan, az ingó-végrehajtásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Számos olyan esetet ismerünk, amikor az ingatlan tényleges tulajdonosa nem intézkedik a tulajdonjog megszerzését követően - a jogszabályban előírt 30 napos határidő elteltét követően sem - a tulajdonjogban bekövetkezett változás ingatlan-nyilvántartásban történő átvezetéséről. Ebben az esetben azonban fennáll a veszélye, hogy egy esetlegesen a korábbi tulajdonossal szemben vezetett végrehajtás során az ingatlanát elveszíti, tekintettel arra, hogy - mivel az ingatlan-nyilvántartás adatai közhitelesek - a korábbi tulajdonos nevében szereplő valamennyi ingatlan végrehajtás alá vonható. A tényleges tulajdonos így a követelését már csak a korábbi tulajdonossal szemben indított kártérítési perben érvényesítheti.

(2) Ha az állami tulajdonban álló ingatlant a kezelőjének a tartozása fejében vonták végrehajtás alá, e törvénynek a tulajdonjogra vonatkozó rendelkezéseit a kezelői jogra kell megfelelően alkalmazni.

Vagyonkezelői jog esetén a végrehajtás eszközlése

A jogszabály kiemeli azt az esetet, amikor állami tulajdonban lévő ingatlan lesz a végrehajtás tárgya: ez akkor fordulhat elő, amennyiben az eljárás az ingatlan kezelőjével szemben zajlik.

Vagyonkezelői jog esetén az az ingatlan jogi sorsa, hogy a tulajdonjog az államé, ugyanakkor az állami tulajdonban lévő ingatlanon szerez az ingatlant kezelő szerv vagyonkezelői jogot. Vagyonkezelői jogot a Magyar Állam tulajdonában lévő teljes ingatlanra lehet szerezni, vagy annak egy tulajdoni hányadára, vagy csak egy bizonyos területére. Előfordulhat olyan eset is, hogy egy ingatlannak több vagyonkezelői joggal rendelkező jogosultja is van. Az is elképzelhető, hogy külön vagyonkezelői jog van a földön és külön jog a felülépítményen.

A vagyonkezelői jog sajátos szabályai

A vagyonkezelői jog egy kettős jogi helyzetet teremt: egyrészt az állam és a jogosult között, másrészt a jogosult és harmadik személyek között. Az állam jogosultsága az elsődleges: vele szemben a vagyonkezelői jog jogosultja nincs dologi jogi helyzetben. Az államnak teljes tulajdonjogi jogosultsága van az adott ingatlan felett. Ugyanakkor az állami tulajdonban lévő ingatlan kezelőjét harmadik személyekkel szemben megilletik mindazok a jogok és terhelik mindazok a kötelezettségek, amik a magántulajdonban lévő ingatlan tulajdonosát azzal a kitételrel, hogy nem illeti meg az értékesítés joga, továbbá az ingatlanon nem alapíthat sem zálogjogot, sem hasznélvezeti jogot.

Az üzemeltetői jogot és a vagyonkezelői jogot meg kell különböztetni egymástól (*BHI1995. 90.*): a bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes birtokháborítást valósított meg akkor, amikor a debreceni erdei vasút parkolójában „rutinpályát” alakított ki és használt. Ezt meghaladóan a közlekedési vállalat felperes keresetét elutasította, és az alperes viszontkeresete alapján a peres felek között létrejött használati szerződés érvénytelenségét megállapítva a felperest használati díj és kamatai visszafizetésére kötelezte.

A bíróság által megállapított tényállás helytálló, téves azonban az abból levont jogi következtetés. A viszontkeresettel kapcsolatban a fellebbezés alapján eldöntendő kérdés az volt, hogy a felperes jogosultsága kiterjedt-e az erdei vasút parkolójában kialakított rutinpálya hasznosítását illetően szerződéskötésre. Az elsőfokú bíróság által is megállapított tényállás szerint a felperes közigazgatási hatóság határozata folytán az erdei vasút és az ahhoz tartozó ingatlanrészek jogszerű használója és kezelője. E tényleges helyzet teremtette meg a felek között létrejött és a használat, illetve használati díjjal kapcsolatos szerződés megkötésének az alapját. Téves a bíróságnak az a jogi érvelése, hogy az üzemeltetői jog „kezelői jog” hiányában nem jogosította fel az felperest a szóban levő terület hasznosítására, illetve az ezzel kapcsolatos használati szerződés megkötésére. Az üzemeltetői jog

engedélyezése jogi korlátozást nem tartalmazott, így a terület hasznosítása a felperest megillette. A hivatkozott szerződés tehát nem ütközik jogszabályba, ezért a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján az nem tekinthető érvénytelennek, így az eredeti állapot sem állítható helyre.

Végül utal a bíróság arra, hogy az adott szerződés érvénytelenségének a következménye az lenne, hogy az alperes használati díj nélkül ingyenes előnyhöz jutna. Arra nézve pedig előadást sem tett, hogy a szóban levő ingatlan kezelője vele szemben bármikor használati díj iránti igényt érvényesített volna.

A vagytonkezelői jog megvonásának szabályait rögzíti a BH1992. 37.: a helyi önkormányzat testületi ülésén akként döntött, hogy a kerületi Ingatlankezelő Vállalat kezelése alatt álló különböző ingatlanok tekintetében a vállalat kezelői jogát visszavonja. Ezt követően hozott döntésével pedig úgy határozott, hogy az önkormányzat egyszemélyes korlátozott felelősségű társaságot alapít, amelynek törzstőkéje egymillió forint. A társaságot a cégbíróság a cégjegyzékbe bejegyezte. A kérelem benyújtása napján a képviselő-testület ismételt ülést tartott, ezen a képviselő-testület határozatával úgy döntött, hogy a tőkét 119 ingatlan értékével megemeli, ennek következtében a társaság törzstőkéje megemelkedett. A tőke felemelésének a bejegyzése ugyanezen a napon megtörtént. Ezt követően újabb törzstőkeemelésre vonatkozó bejelentés érkezett a korlátozott felelősségű társaságtól. A bejelentés alapján 73 további ingatlanok az apportálására került sor, a tőke ennek megfelelően emelkedett. A bejegyzésre sor került. Ezután ismét új tőkefelemelés bejegyzése iránti kérelem érkezett a cégbírósághoz. E tőkeemelés eredményeképpen 116 ingatlan apportálása történt meg.

A kft. tulajdonába került 308 darab ingatlan közül egy a Fővárosi Tanács VB. Műszaki osztályának, egy pedig a XII. Ker. Tanács VB Műszaki osztályának a kezelésében állt. Az összes többi ingatlan a magyar állam tulajdonában, de a kerületi Ingatlankezelő Vállalat kezelése alatt volt a becsatolt tulajdoni lapok tanúsága szerint. Az érintett Ingatlankezelő Vállalatot a Fővárosi Tanács alapította, és annak cégbejegyzése meg is történt.

Budapest Főváros köztársasági megbízottja a kerületi polgármesterhez fordult törvényességi felhívással. Ennek keretében indítványozta a képviselő-testület érintett határozatainak a képviselő-testület legközelebbi ülésén való napirendre tűzését azzal, hogy a képviselő-testület gondoskodjon a határozatok törvénysértő jellegének megszüntetése, illetőleg visszavonása tárgyában. Miután az általa kifogásolt határozatok visszavonásra nem kerültek, a köztársasági megbízott bírósághoz fordult államigazgatási határozat megtámadása iránt.

Az elsőfokú cégbíróság jogerős cégbejegyző végzése ellen emelt törvényességi óvás indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a cég bejegyzését elrendelő végzés megalapozatlanságát állapítsa meg, továbbá állapítsa meg, hogy a törzstőke felemelését elrendelő végzések törvénysértők, ezért azokat helyezze hatályon kívül.

Törvénysértő volt az elsőfokú bíróság eljárása akkor, amikor a törzstőke felemelésének a bejegyzésére irányuló eljárás során úgy rendelkezett a bejegyzés felől, hogy a tulajdoni lapok nem álltak még a rendelkezésére. A tagjegyzéken az ott feltüntetett adatok változása során az új, módosított tagjegyzéket be kell nyújtani. A rendelkezésre álló tagjegyzék szerint a társaság törzstőkéje 1 000 000 forint, holott három alkalommal történt tőkeemelés. Ha a taggyűlés a törzstőke felemelését határozza el, a felemelt törzstőkét az új törzsbetétek befizetésével, szolgáltatásával kell fedezni. Azonban egyszemélyes társaságnál taggyűlés nem működik, hatáskörét az alapító gyakorolja. A cég alapítója a kerületi önkormányzat, amely jogi személy. Az önkormányzati feladatok és hatáskörök a képviselő-testületet illetik meg. A képviselő-testületet a polgármester képviseli.

Mindemellett nincs olyan adat a cégiratok között, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a képviselő-testület az ingatlanok értékét pontosan ismerte volna, és ennek tudatában a testület jelölte volna meg a felemelt tőke összegét. A cégiratokhoz csak a polgármester által aláírt módosító okirat érkezett meg, egyébként pedig a testületi ülésről készült képviselő-testületi jegyzőkönyv került a cégiratok közé, ahol a társaság alapítását határozták el 1 000 000 forint törzstőkével.

A törzstőke felemelésére a fentebb részletezettek szerint ingatlanok apportálásával került sor. Apport bármilyen, vagyoni értékkel rendelkező forgalomképes dolog lehet. Az állam a tulajdonában álló ingatlanok felett tulajdonosi irányítást gyakorol, ennek keretében az ingatlanokat kezelésbe adja, illetve visszavonja a kezelői jogot. Tulajdonosi irányítást az gyakorol, aki ingatlant kezelő állami szerv alapítására jogosult. Az adott kerületi IKV-t a Fővárosi Tanács VB alapította 1972-ben. Nincs arra vonatkozó adat, hogy az alapítói jogokat más szervre átruházta volna. A kezelői jog megszerzése a tulajdonosi irányítást gyakorló szerv határozatával, illetve hatósági határozattal történik. Jogszabály tételesen felsorolja a kezelői jog megszűnésének eseteit.

A kezelőt megilletik a tulajdonos jogai, és terhelik annak kötelezettségei. A tulajdonosi irányítást gyakorló szerv határozatával az ingatlan fekvése szerint illetékes ingatlankezelő szerv kezelésébe adja a tanácsai bérlakásokat, állami lakóépületeket, valamint a be nem épített építési telkeket. Az állami ingatlanra vonatkozó kezelői jog hatósági határozattal külön lefolytatott eljárás alapján szerzhető meg, és vonható vissza. Visszavonás esetén rendelkezni kell az új kezelő kijelöléséről. Mind a korábbi, mind a jelenleg hatályos szabályozás a tulajdonjognak és a kezelői jognak a fennállását elismeri, és mindkettőt önálló jogosultságként szabályozza. A kezelő számára szinte tulajdonosi pozíciót biztosít, és amennyiben e jogát meg kívánják vonni, úgy arra vonatkozóan szigorú szabályokat állít fel.

E szabályokból továbbá az is következik, hogy egy esetleges tulajdonosváltás a kezelői jog fennállását nem érinti.

A képviselő-testületi ülés alkalmával a képviselő-testület akként foglalt állást, hogy az IKV kezelői jogát megvonja ellenszolgáltatás nélkül. Ugyanezen a napon döntöttek az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság alapítása felől. Három nappal később pedig határozatokkal a korábban visszavont, kezelői joggal érintett ingatlanokkal egy tartalmilag pontosabban meg nem határozott tőkeemelés határozott el az egyszemélyes kft.-ben. A korábban kifejtettek szerint valamely ingatlanra fennálló kezelői jog akadályozza a tulajdonost korlátlan rendelkezési jogában. A kezelői jog jogszabályokban meghatározott módon való megszüntetésének kell megtörténnie ahhoz, hogy a tulajdonos vagyontárgya felett rendelkezhesen. Hatósági határozat szükséges a kezelői jog megvonásához és ekkor a kezelőt kártalanítás illeti meg.

(3) Mentés a végrehajtás alól az az ingatlan, amelyet a felszámolási eljárás során nem lehet az adós vagyonához tartozóként figyelembe venni.

A végrehajtás alól mentes ingatlanok köre

A Vht. pontosan megjelöli, hogy melyek az általános szabályoktól eltérően végrehajtás alól mentes ingatlanok: amelyek nem vehetők figyelembe egy felszámolási eljárás során sem az adós vagyonaként.

Ebbe a kategóriába tartoznak:

- az állami tulajdonban álló erdő, továbbá jogszabályban meghatározott természetvédelmi oltalom alatt álló terület (nemzeti park, fokozottan védett terület, nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó terület), külön jogszabályban meghatározott állami tulajdonban lévő műemlék, továbbá a vízgazdálkodási társulatok kezelésében lévő vizek, vízi létesítmények és a víztársulatoknak a közfeladatok ellátásához szükséges elkülönített vagyona;
- a kárpótlás céljára elkülönített termőföld és a külön törvényben meghatározott földalap és a kárpótlási árverésre kijelöléssel nem érintett, illetve a kárpótlási árverésből visszamaradt földterület;
- a gazdálkodó szervezet vagyonából az az ingatlan, amely - a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló törvény alapján - a Kormány által jóváhagyott jegyzékben szerepel.

Vht. 137. § (1) A végrehajtás alá vont ingatlant megszerző új tulajdonos tulajdonjogát csak a következő jogok terhelhetik:

a) a telki szolgálat,

b) a közérdekű használati jog,

c) az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett haszonélvezeti jog,

d) a törvényen alapuló haszonélvezeti jog akkor is, ha nincs az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezve.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 68. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A Vht. 136/A. §-át megsemmisítette a 31/2007. (V. 30.) AB határozat; hatálytalan 2007. május 30-ától.

Az ingatlanon a végrehajtást követően is fennmaradó jogok

A Vht. rendelkezései taxatívén felsorolják azokat az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogokat, amelyeket az árverés során tulajdonjogot szerző vevőnek „tűrnie kell”: ezek a telki szolgálat, a közérdekű használati jog, az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett haszonélvezeti jog, továbbá a törvényen alapuló haszonélvezeti jog akkor is, ha nincs az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezve.

A szolgalmi jog

A szolgálat eredetileg olyan korlátolt dologi jog, amely egy telek (uralkodó telek) mindenkori használóját megilleti egy szomszédos telek (szolgáló telek) tekintetében. A telki szolgalmak két fő csoportja: a mezei telki szolgalmak és a városi telki szolgalmak. Ez utóbbi megkülönböztetés azon alapul, hogy a szolgálat építménnyel (építkezéssel) kapcsolatos-e vagy sem. A telki szolgálat ingatlanokhoz kötött (dologi) jog, amelynek alapján valamely ingatlan mindenkori birtokosa a más tulajdonában lévő ingatlant meghatározott terjedelemben használhatja, vagy követelheti, hogy a szolgálommal terhelt ingatlan birtokosa valamely magatartástól tartózkodjék. A telki szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzésének módja ehhez a követelményhez igazodik. Azt az ingatlant, amelynek a javára a szolgálat szól „uralkodó”, a szolgálommal terhelt ingatlant pedig „szolgáló” teleknek nevezik.

A telki szolgálat csak önálló ingatlan javára vagy terhére jöhet létre, az önálló ingatlanon belül, annak egyes részei vonatkozásában nem. Tulajdonostársak egymás között telki szolgálmat akkor sem alapíthatnak, ha az ingatlan

természetben megosztva birtokolják, a használat kérdését a közös tulajdonra vonatkozó szabályok szerint kell rendezniük. Az „uralkodó” telek javára fennálló szolgalmat több telket is terhelhet (például a szolgalmi út több telken halad keresztül). A szolgalmat az ingatlanokat kölcsönösen is terhelheti (például az út céljára használt területet két szomszédos ingatlan tulajdonosa a határvonal mellett fele-fele arányban adja közös használatba, ilyenkor a két ingatlan tulajdonosa a szolgalmat tekintetében egyszerre lesz jogosult és kötelezett). A szolgalmat több ingatlan javára is szolgálhat (például ha a szolgalmi út két telek között történő megközelítését is szolgálja: a közúttal érintkező ingatlan a másik kettővel szemben „szolgáló” telek lesz, a középső az elsővel szemben „uralkodó”, a harmadikkal szemben „szolgáló” telek, a harmadik pedig mindkettővel szemben „uralkodó” teleknek minősül). Az ingatlan terhelő telki szolgalmi jogot egész ingatlanra, illetve annak természetben vagy területi mértékben meghatározott részére lehet bejegyezni. Az ingatlan természetbeni részét terhelő telki szolgalmi jog esetén a bejegyzéshez vázrajzot kell csatolni, amely feltünteti a szolgalmat terhelő ingatlanrészt. A telki szolgalmi jogra vonatkozó bejegyzésben meg kell jelölni a szolgalmat tárgyát (átjárás, vízmerítési, vízvezetési, pinceszolgalmat stb.). Annál az ingatlannál, amelynek mindenkori tulajdonosát a telki szolgalmi jog gyakorlása megilleti, a tulajdoni lap I. részén utalni kell arra az ingatlanra, amelyre a telki szolgalmi jog gyakorlása vonatkozik. A telki szolgalmi jog jogosultjának név szerinti megnevezése helyett a szolgalmi joggal terhelő ingatlan tulajdoni lapján (III. rész) utalni kell az „uralkodó” telekre, amelynek mindenkori tulajdonosát a szolgalmi jog megilleti.

A közérdekű használati jog

Közérdekű használati jogok: a közérdekű használati jogoknak nevezett jogosultságok az idegen ingatlan használatát közérdekből biztosítják. E körbe tartoznak a földmérési jelek, földminősítési mintatermek, valamint a villamos berendezések elhelyezését biztosító használati jog, a vezetékjog, a vízvezetési és bányászalmi jog. A közérdekű használati jogokat egész ingatlanra, illetőleg annak természetben meghatározott részére lehet bejegyezni az ezek gyakorlására jogosult szervezet javára a tulajdoni lap III. részére.

A hasznélvezet olyan személyes, úgynevezett szolgalmi jog, ami alapján a hasznélvező a más tulajdonában álló dolgot, általában ingatlan birtokában tarthatja, használhatja, és annak hasznait szedheti. Hasznélvezet keletkezhet, szerződésen, jogszabályon, avagy bírósági vagy hatósági rendelkezés alapján.

Az ingatlanon fennmaradó dologi terhek

Abban az esetben, ha egy ingatlanárverés során történő tulajdonszerzésnél egyértelműen megállapítható, hogy a vevő az árverés során üres, beköltözhető állapotú ingatlan megvásárlásánál megfelelő vételáron vásárolta meg az alperesek tulajdonában volt ingatlan, tehát a vételi szándéka kialakításakor nem kellett számolnia azzal, hogy a tulajdonjogból fakadó általános jogosultságait (birtoklás, használat) nem gyakorolhatja. A tulajdonszerzés ebben az esetben is árverés útján történik. A Vht. azonban csak azokat a dologi jogi terheket szabályozza, amelyek a végrehajtás alá vont ingatlan megszerző új tulajdonos tulajdonjogát terhelhetik. Abból a tényből azonban, hogy csak ezek a dologi jogok azok, amelyek az árverés ellenére fennmaradnak, nem következik, hogy nem lehetnek olyan kötelmi alapú jogosultságok, amelyek az ingatlan új tulajdonosára kihatnak. Éppen ezért abból kell kiindulni, hogy a lakosság szempontjából milyen ingatlan volt az árverés tárgya és nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat a körülményeket sem, amelyek az árverési vételár megállapítását befolyásolták. Amennyiben az ingatlan lakott értéken szerezte meg a vevő, úgy a bentlakó volt tulajdonos jogállása a bérlőével lesz azonos.

A bírói gyakorlat rámutatott arra, hogy az árverésen értékesített ingatlanon a korábbi tulajdonosokat nem illeti meg a használat joga abban az esetben, ha az ingatlan beköltözhető forgalmi értéken került árverésre. E tény az sem változtatja meg, ha az árverési vevő a becsérték 50%-át veszi meg az ingatlan, amennyiben a jogszabályi feltételei a becsérték ilyen arányú leszállításának adottak. Az árverési vételárat ebből a szempontból nem befolyásolja az ingatlan lakottsága. A Ptk. szabályai értelmében a tulajdonost illeti meg a birtoklás joga, a birtokvédelem, valamint a használat joga is. A korábbi tulajdonosok az árverésen történt értékesítéssel az ingatlan jogcím nélküli használójává váltak. Az árverési vevő és a korábbi tulajdonosok közötti megállapodás hiányában az árverés tényével sem lakásbérleti jogviszony, sem a Ptk.-ban nem szabályozott egyéb használati jogviszony nem jött létre. A kielégítési árverés esetén nem alkalmazható a közös tulajdon árverés útján való megszüntetése esetére kialakult bírói gyakorlat, amely szerint az ingatlanban bennmaradó volt tulajdonostársat az árverési vevővel szemben a használati jog illeti meg.

A fentieket támasztja alá a BH2003. 191. döntés: a jogerős ítélet által megállapított tényállás lényege szerint az alperesek tulajdona volt M.-en a perbeli lakóház, udvar és panzió megnevezésű ingatlan, amelynek tulajdonjogát árverés útján a felperes szerezte meg. Tulajdonjogát bejegyezték az ingatlan-nyilvántartásba.

A felperes keresetében az ingatlan kiürítésére és használati díj megfizetésére kérte az alperesek egyetemleges kötelezését.

A bíróság jogerős ítéletével a keresetnek helyt adva kötelezte az alpereseket az ingatlan elhelyezési igény nélküli kiürítésére, a használati díj és kamata, valamint a perköltségek megfizetésére. Tényként megállapította, hogy az ingatlan becsértékét a bíróság határozta meg, és végzése szerint az üres, beköltözhető forgalmi értéket állapította meg. A felperes az ingatlan tulajdonjogát a beköltözhető becsérték feléért vásárolta meg, mert a Vht. 158. § (1) bekezdése alapján lehetősége volt arra, hogy a második árverés sikertelen megtartása folytán a becsérték felének megfelelő összeg fejében átvegye az ingatlant. Ennek jogkövetkezménye az árverési vétel jogkövetkezményével azonos. A felperes ezért a Ptk. 98. §-a alapján követelhetette az ingatlan kiürítését és használatának ellenértékét.

A felperes tulajdonszerzése azon alapult, hogy az alperesek tulajdonában álló ingatlant a végrehajtási eljárás során árverés útján megszerezte. A Vht. 137. §-a azon dologi jogi terheket szabályozza, amelyek a végrehajtás alá vont ingatlant megszerző új tulajdonos tulajdonjogát terhelhetik. Ilyennek minősül a telki szolgalmat, a közérdekű használati jog, az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett haszonélvezeti jog, és a törvényen alapuló haszonélvezeti jog akkor is, ha nincs az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezve. Abból a tényből azonban, hogy csak ezek a dologi jogok azok, amelyek az árverés ellenére fennmaradnak, nem következik, hogy nem lehetnek olyan kötelmi alapú jogosultságok, amelyek az ingatlan új tulajdonosára kihatnak.

Ennek vizsgálata során abból kell kiindulni, hogy a lakosság szempontjából milyen ingatlan volt az árverés tárgya, és nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat a körülményeket sem, amelyek az árverési vételár megállapítását befolyásolták, és amelyek mellett történt a felperes tulajdonszerzése.

A rendelkezésre álló bizonyítékokból egyértelműen megállapítható, hogy a felperes üres, beköltözhető ingatlanok megfelelő vételáron vásárolta meg az alperesek tulajdonában volt ingatlant, tehát a vételi szándéka kialakításakor nem kellett számolnia azzal, hogy a tulajdonjogból fakadó általános jogosultságait - így a birtoklás és a használat jogát - nem gyakorolhatja.

A kialakult ítélkezési gyakorlat csak abban az esetben tekinti a lakásban maradó volt tulajdonost a bérlővel azonos jogállásúnak, ha az új tulajdonos lakott ingatlant vásárolt, a lakosság értékcsökkentő hatásának megfelelő vételár megfizetése mellett. Ebben az esetben ugyanis a korábbi tulajdonos sérelmét jelentené, ha az árverési vevő a csökkentett, a lakott ingatlan vételárának megfizetésével és a bentlakó korábbi tulajdonos cserelakás felajánlása nélküli kiköltöztetésével rövid időn belül beköltözhető ingatlanhoz jutna.

Az adott esetben azonban nem erről van szó. Az alperesek ténylegesen az ingatlanban laktak az árverés időpontjában, ám a felperes beköltözhető forgalmi értéknek megfelelő vételárat fizetett. A jogvita eldöntése szempontjából ennek a ténynek van jelentősége, s hogy ez az érték és végül a felperesek által fizetett vételár az árverés során miként - az adott esetben a Vht. 158. § (1) bekezdése alapján - alakult ki, a jogvita eldöntése szempontjából közömbös. Miután a felperes az ingatlant beköltözhető vételár megfizetése mellett szerezte meg, az alperesek lakáshasználatának nincs jogcíme.

A Ptk. úgy rendelkezik, hogy aki a dolgot hatósági határozat vagy árverés útján jóhiszeműen szerzi meg, tulajdonossá válik, tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos, ez a rendelkezés azonban ingatlan árverése esetére nem vonatkozik. Ingatlan tulajdonjogát nem tulajdonostól még árverésen sem lehet érvényesen megszerezni. Az árverési vevő tulajdonjoga azonban mégsem az adóstól származik, hanem az árverésen, mint végrehajtási kényszeraktuson alapszik, az árverési vevő tehát nem lesz az adós jogutóda, szerzése eredeti szerzés. Ezért az árverési vevő által megszerzett tulajdonjogot csak a Vht.-ban nevesített jogok terhelik.

A tulajdonjog bejegyzésének jelentősége

Az a tulajdonos, aki tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartáson kívül szerezte meg, igényt tarthat arra, hogy a tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartás feltüntesse. Az ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerzés eseteit jogszabály külön szabályozza. Ilyen ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerzés - egyebek között - az elbirtoklással és a ráépítéssel való tulajdonszerzés. Ezen esetekben a tulajdonszerzés bekövetkeztének nem feltétele az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzés. Az adásvételi szerződéssel való tulajdonjog átruházásnak azonban - mivel ez nem minősül eredeti szerzésnek - feltétele a konstitutív hatályú ingatlan-nyilvántartási bejegyzés. Enélkül az ingatlan vevője tulajdonjogára nem hivatkozhat azzal szemben, akinek javára a bejegyzett tulajdonos ellen indított végrehajtási eljárásban követelése kielégítése végett a végrehajtási jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték.

A BH2002. 93. döntés szerint a felperes szerződéssel megvásárolta a perbeli tanyás, szőlőművelési ágú ingatlan M. A.-né nevében álló 2/3. tulajdoni illetőségét. A felperes a vételárat az eladó részére megfizette, egyidejűleg az ingatlant birtokba vette. Az elővásárlásra jogosult tulajdonostárs a szerződést nem írta alá, elővásárlási jogáról lemondó nyilatkozatot nem tett. A szerződés földhivatalhoz történő benyújtására csak egy évvel később került sor.

Az alperes jogelődje végrehajtási eljárást indított M. A.-né adóssal szemben, és megkeresése alapján az adós ingatlanilletőségére a körzeti földhivatal a végrehajtási jogot bejegyezte.

A felperes keresetében az ingatlanilletőségnek a foglalás alól való feloldását kérte.

A bíróság ítéletével a perbeli ingatlanilletőséget a foglalás alól feloldotta. Határozatának indokolása szerint a felperes az adásvételi szerződés megkötésével érvényes kötelmi jogcímet szerzett arra, hogy az ingatlan-nyilvántartás a tulajdonjogát feltüntesse, illetve a törvény szerint a tulajdonoséhoz hasonló védelemben részesüljön. Kifejtette, hogy a felperes a végrehajtási jog bejegyzése időpontjában nem rendelkezett az ingatlan tulajdonjogával, annak ingatlan-nyilvántartási bejegyzése hiányában, de rendelkezett minden olyan jogosítvánnyal - birtoklás, használat, rendelkezés joga -, amely az ingatlan tulajdonosát megilleti. A felperes érvényes adásvételi szerződés alapján joggal tarthat igényt tulajdonjogának bejegyzésére, ez a joga az értékesítés akadályát képezi a végrehajtási eljárás során.

A másodfokú bíróság az első fokú ítéletet megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította. Határozatát azzal indokolta, hogy az adásvételi szerződés megkötése önmagában nem eredményez tulajdonjogot az adásvétel tárgyát képező ingatlanon. Mivel a végrehajtási jog bejegyzéséig a felperes tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartási bejegyzése nem történt meg, a felperes a végrehajtás alá vont ingatlanhányadnak a foglalás alóli feloldását tulajdonjogára alapítottan nem kérheti.

Az adásvételi szerződés megkötésekor a tulajdoni állapot szerint a perbeli ingatlan 2/3. részben M. A.-né tulajdonában volt. Az adásvételi szerződés megkötésétől a földhivatali határozattal való végrehajtási jog bejegyzéséig a tulajdonjog tekintetében változás nem történt, a felperes a szerződést csak ezt követően nyújtotta be a földhivatalhoz.

Az ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerzés eseteit jogszabály külön szabályozza. Ilyen ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerzés - egyebek mellett - a Ptk.-ban szabályozott elbirtoklással és a ráépítéssel való tulajdonszerzés. Az említett esetekben a tulajdonszerzés bekövetkeztének nem feltétele az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzés. Az adásvételi szerződéssel való tulajdon átruházásnak - amely nem eredeti szerzés - feltétele a konstitutív hatályú ingatlan-nyilvántartási bejegyzés [Ptk. 117. § (3) bek.]. E nélkül az ingatlan vevője tulajdonjogra nem hivatkozhat azzal szemben, akinek javára a bejegyzett tulajdonos ellen indított végrehajtási eljárásban követelése kielégítése végett a végrehajtási jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték.

Mivel a szerződés megkötése önmagában nem eredményezi a tulajdonjog megszerzését, a Ptk. 116. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés pedig csak az ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerzésre vonatkozik, így az adott esetre irányadónak nem tekinthető.

(2) Nem terheli az ingatlant megszerző tulajdonos tulajdonjogát a haszonélvezeti jog - függetlenül attól, hogy az ingatlan-nyilvántartásba be van-e jegyezve -, ha annak jogosultja a végrehajtást kérő követelésének kielégítéséért felelős, vagy ha azt a jelzálogjog keletkezése után szerződéssel létesítették.

Jegyzet: a (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 68. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A haszonélvezeti jog különleges helyzete

Azt is megjelöli azonban a jogszabály, hogy amennyiben a haszonélvezeti jog jogosultja a végrehajtási eljárás adásával együttesen köteles a fennálló tartozás megtérítéséért helyt állni - mert adóstársként, készfizető kezesként felelősséget vállalt a végrehajtást kérő irányában a teljesítésre -, úgy a haszonélvezeti jogát az ingatlanra vezetett végrehajtás folyamán sikeres árverés esetén törölni kell az ingatlan-nyilvántartásból.

Ugyanez a helyzet áll fenn abban az esetben, ha a jelzálogjog keletkezését követően - esetlegesen éppen a sikeres végrehajtást megelőzendő - haszonélvezeti jogot alapítanak a megterhelt ingatlanra.

Az ingatlan lefoglalása

Vht. 138. § (1) Ha a végrehajtható okirat tartalmazza az ingatlan adatait, a végrehajtó a végrehajtási költség megelőlegzését követő 3 munkanapon belül lefoglalja az ingatlant. Ha a végrehajtást kérő a végrehajtási kérelemben úgy rendelkezett, hogy az adós ingatlanát is vonják végrehajtás alá, vagy az adós ingatlanának végrehajtás alá vonását nem zárta ki, de a végrehajtási kérelemben az ingatlan adatait nem jelölte meg, a végrehajtó a végrehajtási költség előlegezését és az ingatlan adatainak beszerzését követő 3 munkanapon belül intézkedik az ingatlan lefoglalása iránt.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 69. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az ingatlan lefoglalásának kötelezettsége

A végrehajtást kérő - amennyiben az adós tulajdonában álló ingatlanán jelzálogjoga vagy opciós (vételi) joga áll fenn, illetőleg tudomása van az adós tulajdonában lévő ingatlanról - a végrehajtható okiraton feltünteteti az érintett ingatlan ismert adatait, különösen a helyrajzi számát.

Amennyiben így a végrehajtó előtt ismertté válik az adós ingatlana, a végrehajtási eljárás végrehajtói szakának megindulását követően - azaz a végrehajtási előleg számlájára történő beérkezése után - három munkanapon belül intézkednie kell a végrehajtási jog bejegyeztetéséről.

Abban az esetben, ha a végrehajtás az ingatlanra is zajlik - azt a végrehajtást kérő nem zárta ki -, de nem ismert az adós tulajdonában lévő ingatlan, úgy a végrehajtó mindenekelőtt beszerzi az ingatlan adatait, és ezt követő három munkanapon belül rendelkezik a végrehajtási jog bejegyzéséről.

Amennyiben az ingatlan értékesítéséből befolyt összegből a jelzálogjoggal biztosított követeléseket is ki kell elégíteni, ezeknek a kielégítése a jelzálogjogok bejegyzésének sorrendjében történik. Amennyiben ugyanis megtörténik a sorrendileg előbb álló jelzálogjog jogosultjának kielégítése, úgy ennek megfelelően történhet meg a jelzálogjog törlése, ami a tehermentes tulajdonszerzés feltétele. Éppen ez okból, amennyiben a végrehajtó hibájából nem kerül sor végrehajtási jog bejegyzésére valamely nem jelzálogjoggal biztosított végrehajtást kérő javára a végrehajtási eljárás során elkelt ingatlanra, úgy az ezzel okozott kár megtérítésére olyan mértékben kötelezhető az eljáró végrehajtó, amilyen mértékben kielégítéshez juthatott volna a jogszabályok betartása esetén a végrehajtást kérő, azaz a jelzálogjoggal biztosított követeléseket le kell vonni az ingatlan vételárából.

Fentieket erősítik meg a BH1996. 598. döntésben foglaltak is: a bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen a felperesnek. A megállapított tényállás szerint az alperest megillető összeg behajtása végett H. I. adóssal szemben elrendelt végrehajtás során a bírósági végrehajtó az adós lakóhelyén a végrehajtási lapot kézbesítette, egyben foglalási jegyzőkönyvet vett fel, és az adós 1/2. arányú tulajdonát képező ingatlant lefoglalta; a foglalás, illetőleg a végrehajtási jog bejegyzése iránt azonban az illetékes földhivatalnál nem intézkedett. Ennek következtében az adós és tulajdonostársa az ingatlant értékesítette. Minthogy az ingatlanra az OTP javára kölcsön és járuléka, a Volán javára kölcsön és járuléka és a Takarékszövetkezet javára jelzálogjog és elidegenítési és terhelési tilalom volt bejegyezve, az adós és tulajdonostársa a vételárból a terhek kiegyenlítése után fennmaradó összeget kapták kézhez. A felperes követelését az adós nem egyenlítette ki.

Ilyen tényállás mellett a bíróság megállapította, hogy az eljáró végrehajtó a végrehajtási cselekményt súlyos késedelemmel és nem az akkor hatályos 1979. évi 18. törvényerejű rendelet 89. § (1) bekezdésében foglaltak szerint foganatosította. „Ezzel a magatartással okozati összefüggésben áll az, hogy az ingatlant az adós és tulajdonostársa értékesítették, és ezáltal a felperes kielégítési alapját legalábbis részben elvonták. Az eljáró végrehajtó mulasztása megalapozza a Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdésében írt felelősségét, amely az alperest mint munkáltatót terheli. A kielégítési alap elvonása azonban értelemszerűen csak az adóssal megillető tulajdoni hányadra vonatkozhat, így a felperes követelése csupán ennek az összegnek az erejéig alapos.” Az ingatlan foglalása a végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésével valósul meg, nem pedig foglalási jegyzőkönyvben való rögzítéssel.

A jogszabály értelmében jelzálogjoggal biztosított követelés kielégítése a feltétele a jelzálogjog törlésének és az árverési vevő ennek folytán szerez tehermentes tulajdonjogot.

A felperes a végrehajtás jogszabályszerű lefolytatása esetén sem juthatott volna magasabb összeghez, mint amennyi a jelzálogjoggal biztosított követelések kielégítése után fennmarad. Ennek folytán az alperes felelőssége a teljes felperesi követelésért csak eddig az összegig áll fenn. Az alperes a károsodás bekövetkezésétől Ptk. szerinti kamat megfizetésére köteles.

A végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyeztetésének elmulasztása a végrehajtó részéről olyan mértékű jogszabálysértésnek minősül, ami megalapozta a felróhatóság megállapítását. Ezt a felróhatóságot - ha a végrehajtó államigazgatási jogkörben okozott kárt - nem teszi kérdésessé az a tény, ha a mulasztással érintett végrehajtást kérő a mulasztással szemben (ha arról nem is szerzett tudomást) nem élt jogorvoslattal. A végrehajtási eljárás folyamán bármikor előfordulhat olyan végrehajtói intézkedés vagy mulasztás, ami a végrehajtást kérő oldaláról nézve kárt jelent, és ami a végrehajtót tekintve jogellenes és felróható.

Felszámolási eljárás végrehajtás ideje alatt történő elrendelése esetén különös jelentősége van a végrehajtási jog bejegyzésének. A jogszabályi rendelkezések értelmében ugyanis a zálogjoggal és az óvadékkal biztosított követelésekkel esik azonos elbírálás alá az a követelés, amelynek végrehajtására a végrehajtási jogot a felszámolás kezdő időpontjáig bejegyezték. A rendelkezések kőgensnek, ami azt jelenti, hogy a végrehajtási joggal terhelt követelés csak akkor vehető figyelembe és sorolható be a felszámolási eljárás során a privilegizált követelések körébe, amennyiben a végrehajtási jognak a bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba megtörtént.

A privilegizált követelésekkel van összefüggésben a BH2000. 122. döntés is: a bíróság 11. sorszámú végzésével a megyei egészségbiztosítási pénztár hitelező által előterjesztett kifogást elutasította. Végzésének indoklásában utalt arra, hogy jogerős végzésével elrendelte az adós felszámolását. A megyei egészségbiztosítási pénztár hitelező a

bejelentett igénye besorolásával kapcsolatos felszámolói intézkedés ellen kifogást nyújtott be. A bíróság megállapította, hogy a kifogás nem alapos.

A hitelező az őt megillető igény érvényesítése céljából végrehajtási eljárást kezdeményezett az adós ellen. A végrehajtási eljárásban a hitelező hatósági jogkörében eljárva megkereste a földhivatalt az adósi ingatlanokra a végrehajtási jog bejegyzését kérve. A földhivatal a kérelmet nyilvántartásba vette, a felszámolás kezdő időpontjáig azonban a végrehajtási jog nem került bejegyzésre. A bíróság ezért megállapította, hogy a felszámoló helyesen sorolta be a hitelező igényét a Csódtv. 57. § (1) bekezdésének e) pontja alá. A jogszabály kógens rendelkezést tartalmaz abban a vonatkozásban, hogy a végrehajtási joggal terhelt követelés csupán akkor vehető figyelembe, és sorolható be a törvény 57. § (1) bekezdésének b) pontja alá tartozó privilegizált követelések közé, amennyiben a végrehajtási jognak a bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásban megtörtént.

A bejegyzéssel nem esik egy elbírálás alá a széljegyzés. A széljegy azt jelenti, hogy a beadvány iktatószámát a benyújtás napján a tulajdoni lap megfelelő részén fel kell jegyezni. Amennyiben több beadvány egyidejűleg érkezett az iktatóhoz, a bejegyzések azonos rangsort kapnak. Ebből eredően a széljegy csupán arra szolgál, hogy a beadvány beérkezésének időpontját és megtörténtét jelezze. Ehhez ezenkívül semmiféle egyéb joghatás nem fűződik. A bejegyzést követően a széljegyzés törlésre kerül. Alapítanul hivatkozott tehát arra a hitelező, hogy a széljegyzés megtörténtét azonosnak kellene venni a bejegyzéssel. Mivel a végrehajtási jognak a bejegyzése a felszámolás kezdő időpontjáig nem történt meg, helyesen állapította meg a bíróság, hogy a felszámoló által alkalmazott besorolási rend nem változtatható meg.

(2) A végrehajtó az ingatlan lefoglalása végett megkeresi az ingatlanügyi hatóságot, hogy a végrehajtási jogot jegyezze be az ingatlan-nyilvántartásba, egyúttal felhívja az ingatlanügyi hatóságot, hogy a végrehajtási jog bejegyzésével kapcsolatos határozatának megküldésével együtt tájékoztassa a végrehajtót azoknak a nevről és lakóhelyéről (székhelyéről), akiknek az ingatlanra vonatkozólag az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joguk van. A foglalás a végrehajtási jog bejegyzésével valósul meg.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 69. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

Az ingatlanügyi hatóság feladatai

A végrehajtó - külön íven - megkeresi az ingatlan fekvése szerint illetékes ingatlanügyi hatóságot a végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése végett, ezzel tesz eleget a határidőhöz kötött kötelezettségének. A megkeresés tartalmazza, hogy kinek a javára kell a végrehajtási jogot bejegyezni, melyek az ingatlan azonosításra alkalmas adatai, melyik tulajdonjog jogosult minősül a végrehajtás szempontjából adósnak (külön a beazonosításhoz szükséges adatokat), ki az eljáró végrehajtó és mi a végrehajtási ügyszám.

A megkereséssel egy időben felhívja az illetékes ingatlanügyi hatóságot, hogy küldjön részére tájékoztatást arról, hogy az ingatlan vonatkozásában milyen jogok vagy terhek vannak az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezve. Erre azért van szükség, hogy a végrehajtó eleget tehessen a Vht.-ban előírt tájékoztatási, illetőleg szükség esetén az értesítési kötelezettségének, mely alapján a jelzálogjogosult élni tud a végrehajtásba történő bekapcsolódási jogával. E nélkül ugyanis végrehajtást érvényesen lefolytatni nem lehetséges.

(3) Az ingatlanügyi hatóság a végrehajtási jog bejegyzését - ideértve a megelőző beadványokat is - soron kívül intézi el.

Jegyzet: a (3) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 69. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

Soronkívüliség

Az illetékes ingatlanügyi hatóság a végrehajtási jog bejegyzésére irányuló megkeresés kézhezvételét követően haladéktalanul köteles intézkedni a jog bejegyzéséről, tekintettel arra, hogy ez az eljárás soronkívüliséget élvez. Az ingatlan a végrehajtási jog bejegyzésével egy időben minősül lefoglaltnak. A végrehajtási jog bejegyzésének intézése során azonban az azt megelőző beadványok intézése is soronkívüliséget élvez, és csak a megelőző széljegyek elintézését követően intézi az illetékes ingatlanügyi hatóság a végrehajtási jog bejegyzését.

Amennyiben a ingatlanügyi hatóság azt észleli, hogy a bejegyzés akadályba ütközik (például nem a megkeresésben megjelölt személy az ingatlan tulajdonosa), úgy a végrehajtási jog bejegyzését elutasítja, és erről haladéktalanul értesíti az eljáró végrehajtót az ok megjelölésével.

(4) Az ingatlanügyi hatóság a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozatát a végrehajtónak, a feleknek és azoknak kézbesíti, akiknek az ingatlanra vonatkozólag az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joguk van, egyúttal megadja a végrehajtónak a (2) bekezdés szerinti tájékoztatást.

Jegyzet: a (4) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 69. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

Az ingatlanügyi hatóság tájékoztatási kötelezettsége

Fentiekén túlmenően a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozatot az eljáró ingatlanügyi hatóság köteles megküldeni a végrehajtónak, a feleknek és mindazoknak az érintetteknek, akiknek a lefoglalt ingatlan vonatkozásában bejegyzett joga van. A bejegyzéssel egy időben tájékoztatja a végrehajtót az ingatlant terhelő jogok jogosultjainak nevééről (megnevezéséről) és lakcíméről (székhelyéről). A határozat általában nem más, mint egy egyszerűsített tulajdoni lap, melyből az érintett tájékozódhat. A tulajdoni lapra minden esetben fel kell vezetni a fellebbezési jogra vonatkozó rendelkezést is.

Célszerű a végrehajtónak a végrehajtási jog bejegyző határozat kézbesítési körülményeiről tájékozódni.

(5) Halasztó hatályú igényper indításának a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló első fokú ingatlan-nyilvántartási határozat alapján van helye.

Jegyzet: az (5) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 69. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

A végrehajtási igényper

Amennyiben harmadik személy az ingatlan tulajdonjogára igényt tart, úgy e jogát végrehajtási igényperben érvényesítheti (Pp. 371. §). A végrehajtási igényper értelmében a foglalás alóli feloldásra irányulhat a kereset. Fenti okból - amennyiben a bejegyzést tartalmazó első fokú ingatlanügyi hatósági határozat végrehajtóhoz történő kézbesítésétől számított 8 napon belül - megindítja a végrehajtási igénypert a jogosult, úgy annak a végrehajtás tekintetében halasztó hatálya van. A végrehajtási igényper megindításáról a végrehajtót és az illetékes ingatlanügyi hatóságot is értesíteni kell a halasztó hatály figyelembevétele érdekében.

(6) A lefoglalt ingatlanra vonatkozólag jogot csak azzal a feltétellel lehet szerezni, hogy az a végrehajtást kérő végrehajtási jogát nem sérti, és a végrehajtás célját nem hiúsítja meg.

Jegyzet: számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 69. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A lefoglalt ingatlan megterhelése

A végrehajtás során az ingatlan lefoglalása nem jelenti azt, hogy az adós tulajdonjoga, elidegenítési vagy terhelési joga korlátozva lenne: a végrehajtási jog bejegyzését követően is lehetősége van arra, hogy az ingatlant megterhelje vagy értékesítse. Ebben az esetben azonban a bejegyzés alapját képező szerződésben fel kell tüntetni, hogy a vevő vagy meghatározott jog jogosultja végrehajtási joggal terhelt ingatlanon szerez jogot, ennek megfelelően egy esetleges árverés sikeressége esetén a végrehajtás alól nem mentesülhet az ingatlan. A bejegyzés lehetősége a legtöbb esetben az adósnak kiutat és segítséget jelenthet a teljesítésre: legtöbb esetben újabb kölcsönrel sikerül a végrehajtás alól kivonnia az ingatlant, azonban ehhez lehetősége kell, hogy legyen egy újabb jelzálogjog vagy opciós jog bejegyeztetésére. Arra is sok esetben van példa - általában a végrehajtók is ennek lehetőségére hívják fel az adós figyelmét -, hogy az ingatlant önként értékesítsék, és az így befolyt vételárból kerüljön sor a tartozás megtérítésére és az ingatlan tehermentesítésére. Ekkor mindenképpen jobban jár az adós, mert tényleges forgalmi értéken adhatja el az ingatlanát, míg egy esetleges - a hatósági kényszerértékesítés hátrányaitól mentesen - csak töredékéért kel el az ingatlan.

Arra azonban minden esetben figyelemmel kell lenni, hogy a foglalást követően bejegyzett jog ne sértse a végrehajtást kérő jogait.

Az ingatlan értékesítésének időpontja

Vht. 139. § (1) A végrehajtó a lefoglalt ingatlan értékesítése iránt akkor intézkedhet, ha a 7. § (2) bekezdése szerint a követelés viszonylag rövidebb időn belüli behajtása másképpen nem lehetséges, és a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozatnak a végrehajtó részére történt kézbesítésétől számított 45 nap eltelt.

Jegyzet: a Vht. 138/A. és 138/B. §-ait - a korábbi alcímmel együtt - hatályon kívül helyezte a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdésének c) pontja; hatálytalan 2009. január 1-jétől.

Az ingatlan értékesíthetőségének legkorábbi időpontja

A lefoglalt ingatlan abban az esetben válik értékesíthetővé, amennyiben a Vht.-ban korábban alapelveként rögzített rangsor elvének figyelembevételével a végrehajtást kérő követelése viszonylag rövid időn belül nem biztosítható más módon, illetőleg a végrehajtást kérő maga nem ragaszkodott az értékesítés kizárásához.

Előfordulhat az is, hogy a végrehajtást kérő más végrehajtási cselekménnyel egy időben kéri az árverés kitűzését is a lefoglalt ingatlanra, ez abban az esetben tehető meg, ha egyébként belátható időn belül nem vezetne eredményre a végrehajtás.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a végrehajtók mindaddig nem tűzik ki az árverést az ingatlanra, ameddig az ingóvégrehajtást meg nem kísérelték. A jogszabály egy kötelezően kivárandó időt ír elő az árverés kitűzését megelőzően: a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozat kézhezvételét követő 45 napot.

A fenti határidő magyarázata, hogy a végrehajtási jog bejegyzését követően a jogorvoslatra 30 nap áll rendelkezésre, továbbá a kézbesítéshez is szükséges néhány nap, így célszerűtlen lenne az árverés korábbi időben történő megtartása is, és így a lehetséges jogorvoslatokra elégséges idő áll rendelkezésre.

(2) Ha a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozatnak a végrehajtó részére történt kézbesítésétől számított 8 napon belül igénypert indítottak, az igényelt ingatlan értékesítése iránt az igényper jogerős befejezése után lehet intézkedni.

Az igényper halasztó hatálya

Rendelkezik a Vht. a végrehajtási igénypert megindító fél védelméről is: amennyiben ezt határidőben (8 nap) megtette és megtörténtét bizonyítja, mindaddig nem lehet intézkedni az ingatlan értékesítéséről, ameddig a per jogerősen le nem zárul.

A végrehajtási igénypert és a végrehajtási kifogást meg kell különböztetni egymástól. Végrehajtási kifogás tárgyában tulajdoni igényt elbírálni nem lehet, ezért egy foglalás alóli feloldás csak peres eljárás keretében lehetséges. Abban az esetben azonban, ha a bírósági végrehajtó törvénysértő módon járt el (például nem az adós tulajdonában álló ingatlant foglalta le), és ennek alapján a végrehajtási kifogás eredményes lenne, a végrehajtást foganatosító bíróságnak végzéssel a végrehajtó intézkedését meg kell semmisítenie, így az ingatlan kikerül a foglalás hatálya alól. A végrehajtási igényper a végrehajtási kifogás elbírálásától alapvetően abban más, hogy nem azért kerül sor pernyertesség esetén az ingatlan foglalásának feloldására, mert a végrehajtó az eljárása során törvénybe ütköző módon járt el, hanem azért, mert a felperes bizonyítani tudja, hogy a lefoglalt ingatlan valójában az ő tulajdonát képezi vagy arra vonatkozóan más olyan joga van, ami miatt a végrehajtáson történő értékesítés kizárt. A végrehajtási igényper tehát egy tulajdoni per.

Kisösszegű vagy jelentéktelen értékű ingatlanok esetén a gyakorlatban a végrehajtók csak a végrehajtást kérő kérelmére és a költségek megelőlegezése után intézkednek az ingatlan értékesítéséről.

(3) A végrehajtó az ingatlan árveréséről szóló hirdetményt a becsérték megállapításától, végrehajtási kifogás előterjesztése esetén a becsérték tárgyában hozott jogerős bírósági határozat kézhezvételétől számított 3 hónapon belül köteles közzétenni az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában.

Jegyzet: a (3) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 15. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

A hirdetmény közzététele

A végrehajtást kérő jogainak védelme érdekében azonban a jogszabály meghatározza azt az időpontot is, amin belül ki kell tűzni az első árverést: ez az időpont a becsérték megállapításától, ellene benyújtott kifogás esetén pedig a becsérték vonatkozásában hozott jogerős határozat kézhezvételétől számított 3 hónap.

A fenti időponton belül kell az eljáró végrehajtónak a megállapított kikiáltási árat közzétennie olyan módon, hogy azt közzéteszi az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában.

Az ingatlan becsértéke

Vht. 140. § (1) A végrehajtó az ingatlan értékesítése előtt a 6 hónapnál nem régebbi adó- és értékbizonyítványt is figyelembe véve vagy - bármelyik fél erre irányuló kérelmére - szakértő becslés véleménye alapján megállapítja az ingatlan becsértékét mind a beköltözhető, mind pedig a lakott állapotban történő értékesítés esetére. Az adó- és értékbizonyítványnak, illetve a szakértő becslés véleményének tartalmaznia kell azt, hogy az ingatlan a 147. § (3) bekezdése szerint lakóingatlan minősül-e.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 72. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az ingatlan becsértékének megállapítása

Az ingatlan értékesítésénél kiemelkedő jelentősége van annak, hogy az ingatlan becsértékékként milyen összeg kerül meghatározásra, hiszen az árverésnél a becsérték jelenti az értékesíthetőség mércéjét.

A becsérték az ingatlan forgalmi értékének figyelembevételével kerül meghatározásra, azonban a Vht. értelmében azt a végrehajtó köteles meghatározni az Adó- és értékbizonyítvány beszerzését követően.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a végrehajtók - a későbbi végrehajtási kifogásokat elkerülve - azt az összeget határozzák meg az ingatlan becsértékékként, amit az Adó- és értékbizonyítvány tartalmaz.

Az Adó- és értékbizonyítvány beszerzése érdekében az eljáró végrehajtó az ingatlan adatainak - település, helyrajzi szám, cím - pontos megjelölésével megkeresi az ingatlan fekvése szerint illetékes önkormányzatot. Az önkormányzat az ingatlan adatai alapján, a helyben szokásos módon, az aktuális helyi forgalmi értékek figyelembevételével elkészíti az ingatlan Adó- és Értékbizonyítványát. Nyomatékosan hangsúlyozni kell, hogy az Adó- és Értékbizonyítványt a valós ténybeli állapot alapján kell elkészíteni. Ezt követően a bizonyítványt megküldi az eljáró végrehajtónak. A végrehajtók panaszkodnak arra nézve, hogy a megkeresett önkormányzatok nem tesznek eleget rövid időn belül a válaszadási kötelezettségüknek, és ez jelentős mértékben hátráltathatja az értékesítés időpontját és ezzel sikerét is. Ez esetben a végrehajtók élhetnek a rendbírság lehetőségével.

Problémát okozhat, hogy az ingatlan becsértékének pontos meghatározása érdekében kérjék a végrehajtótól szakértő-becslés igénybevételét. A kérelemnek eleget kell tenni azzal, hogy a becslés költségét az a fél köteles megelőlegezni, aki az igénybevételére bejelentette igényét.

A becsérték meghatározásánál kétféle értéket jelöl meg a végrehajtó: az egyik a lakott állapotban történő árverésnél figyelembe vehető becsérték, a másik a beköltözhető állapotban történő értékesítésénél alkalmazandó. Erre vonatkozó részletes szabályokat is tartalmazza a későbbiekben a Vht.

Problémát okozhat, ha az ingatlan egy megművelt és bevetett földterület volt, és ilyen módon kellett a becsértéket megállapítani. Minthogy a tulajdonjog kiterjed mindarra, ami a dologgal olyképpen van egyesítve, hogy az elválasztással a dolog vagy az elválasztott rész elpusztulna, illetőleg az elválasztással értéke vagy használhatósága számottevően csökkenne, így a vevő az ingatlan árverés útján történő megvételkor az ingatlan tulajdonjogát bevetett és megművelt állapotban szerzi meg. Fogalmilag kizárt, hogy ezt a jogszabály úgy minősítse, hogy a vevő a termés betakarításával jogalap nélkül gazdagodik és vagyoni előnyhöz jut, tekintettel arra, hogy az ingatlan árverés kori állapotának alapulvételével megállapított becsértéket megfizette. Nem ad lehetőséget arra a Vht., hogy az adós akár az árverési vevővel, akár az ingatlant átvevő végrehajtást kérővel szemben az ingatlan használatával, illetőleg az azon esetleg elvégzett beruházásokkal kapcsolatban bármiféle olyan igényt érvényesítsen, ami az árverést megelőző időszakra vonatkozik. Az ilyen igény érvényesítésének ugyanis az egyetlen törvényes módja a végrehajtó által megállapított becsérték határidőben történő megkifogásolása.

Amennyiben a Vht.-ban meghatározott valamely okból kifolyólag a végrehajtási eljárás szünetel, mindaddig, amíg a végrehajtás folytatásának elrendelésével nem válik szükségessé az ingatlan becsértékének meghatározása és ennek érdekében a végrehajtó intézkedése, idő előtti az adós arra irányuló törekvése, hogy a bíróság határozzon a végrehajtás alá vont ingatlan aktuális forgalmi értékének meghatározásáról.

A szüneteléssel van összefüggésben a BH1997. 33. döntés: a bíróság az adósok végrehajtási kifogását elutasította, mert nem találta indokoltnak a becsérték újbóli megállapítására irányuló kérelmüket. Az adósok arra hivatkoztak: nem vitás, hogy a végrehajtó új becsértéket nem állapított meg, a végrehajtási eljárás folytatása esetén sem köteles azonban újabb becsérték megállapítására, így végleg el lennének zárva a becsérték megkifogásolásának lehetőségétől, ami számukra súlyos érdeksérelmet okozna. A végrehajtási ügy irataiból azonban megállapítható, hogy a végrehajtási eljárás szünetel (Vht. 52. §). Mindaddig, amíg a végrehajtás folytatásának elrendelésével nem válik szükségessé az ingatlan becsértékének meghatározása és e körben a végrehajtó intézkedése [Vht. 140. § (1)-(2) bek.] idő előtti az adósoknak arra való törekvése, hogy a bíróság határozzon a végrehajtás alá vont ingatlan jelenlegi forgalmi értéke meghatározásáról. Ez idő szerint nincs olyan végrehajtói intézkedés, amit az adósok alappal kifogásolhatnának a jelen jogorvoslati kérelem igénybevételével.

A Vht. pontosan meghatározza azokat az eseteket, amikor a másodfokon jogerőre emelkedett, a végrehajtás elrendelésével és foganatosításával kapcsolatban hozott végzések felülvizsgálati kérelemmel támadhatók. Az adósnak a becsérték megállapításával kapcsolatos kifogását részben elutasító végzés nem tartozik ezek közé.

A fentieket erősíti meg a BH1999. 316. döntés: a másodfokú bíróság - helyes indokai alapján - helybenhagyta az elsőfokú bíróság végzését, melyben az adós becsérték megállapítása miatti kifogásának részben helyt adva, a B. Erdősor 1. sz. alatti ingatlan „teljes” forgalmi értékét megállapította. A másodfokú bíróság végzése ellen az adós felülvizsgálati kérelmet nyújtott be. Ebben a végzés megváltoztatásával az ingatlan értékét a megállapított értéknél magasabb összegben kérte megállapítani. Másodlagosan a végzés hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására történő utasítását kérte, vitatva az ingatlanforgalmi szakértői vélemény megalapozottságát. A Pp. 271. § (1) bekezdésének e) pontja értelmében nincs helye felülvizsgálatnak, ha azt törvény kizárja. A Pp. 270. § (2) bekezdése - egyebek mellett - úgy rendelkezik, hogy a Pp. 270. § (1) bekezdésében foglaltak megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálatnak - külön jogszabály rendelkezése alapján - más, az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen. A Vht. tételesen határozza meg, hogy melyek azok a másodfokon jogerőre emelkedett, a végrehajtás elrendelésével (Vht. 214. §) és foganatosításával (Vht. 219. §) kapcsolatban hozott végzések, amelyek felülvizsgálati kérelemmel támadhatók. Az adósnak becsérték megállapításával kapcsolatos kifogását részben elutasító végzés nem tartozik a felsoroltak közé. A felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálására ezért nincs jogi lehetőség.

(2) A végrehajtó az ingatlan becsértékét közli a felekkel és azokkal, akiknek az ingatlanra vonatkozóan az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joguk van.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 72. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az ingatlan becsértékének közlése

A végrehajtó az Adó- és értékbizonyítvány kézhezvételét követően, az abban megjelölt érték figyelembevételével (melytől eltérhet) határozza meg a becsértéket, és erről tájékoztatja az adóst, a végrehajtást kérőt és az ingatlan szempontjából érintetteket. Figyelembe venni csak hat hónapon belüli Adó- és értékbizonyítvány adatait lehet. A bizonyítványnak tartalmaznia kell azt a fontos elemet is, hogy az érintett ingatlan lakóingatlan minősül-e. A lakóingatlan pontos meghatározását a Vht. 147. §-a tartalmazza.

(3) Ha nem állnak fenn a 141. § (3) bekezdésének a)-d) pontjában foglalt feltételek, a végrehajtó a becsérték közlésével egyidejűleg tájékoztatja a végrehajtást kérőt arról, hogy az ingatlan lakott állapotban történő értékesítésére akkor kerül sor, ha az erre irányuló kérelmét a tájékoztatás kézhezvételétől számított 15 napon belül előterjeszti a végrehajtónál.

Jegyzet: a (3) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 16. § (1) bekezdése; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Lakott értékesítésre irányuló kérelem

Amennyiben nem azért kell lakottan árvezetni az ingatlant, mert már a végrehajtási eljárás megindulását megelőzően létrejött bérleti szerződés alapján az ingatlanban bérlők éltek (kivéve, ha a jelzálogjog jogosultja és az adós korábban már megállapodott a beköltözhető állapotban történő értékesítésben), vagy az ingatlanban hasznélvező lakik (kivéve azokat a hasznélvezőket, akik az adóssal együttesen vállalták a jogosult felé a tartozás megfizetését), illetőleg az ingatlan osztatlan közös tulajdonban van, és abban a nem adósnak minősülő másik tulajdonostárs él, továbbá ha a végrehajtást kérő(k) megállapodnak az adóssal az ingatlan lakott állapotban történő értékesítésében, a Vht. tájékoztatási kötelezettséget ír elő a végrehajtónak. A becsérték közlésével egy időben fel kell hívnia a végrehajtást kérő(k) figyelmét, hogy csak abban az esetben kerülhet sor az ingatlan lakott állapotban történő értékesítésére, amennyiben azt a végrehajtást kérő(k) az erre irányuló felhívás kézhezvételét követő tizenöt napon belül kéri(k).

(4) A végrehajtó a becsérték közlésével egyidejűleg tájékoztatja az adóst arról, hogy az értékesítést követően fennálló kiköltözési kötelezettsége teljesítésének elhalasztása iránti kérelmét legkésőbb a közlés kézhezvételétől számított 15 napon belül terjesztheti elő a bíróságnál.

Jegyzet: a (4) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 72. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Kiköltözésre irányuló halasztási kérelem benyújtásának határideje

Ügyszintén fel kell hívnia az adós figyelmét arra, hogy amennyiben az ingatlan értékesítése esetén kéri a kiköltözési határidejének elhalasztását, úgy ezt a jogát csak és kizárólag a becsérték közlésének átvételét követő tizenöt napon belül gyakorolhatja, a későbbiekben e joga megszűnik. A kiköltözés elhalasztására irányuló kérelmet a végrehajtást foganatosító bíróságnál kell előterjeszteni az előírt határidőn belül.

(5) A végrehajtó a becsérték közlésével egyidejűleg tájékoztatja a feleket a részletfizetés lehetőségéről és feltételeiről.

Jegyzet: az (5) bekezdést beiktatta a 2007. évi LXIV. törvény 49. §-a; hatályos 2007. augusztus 1-jétől. Rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

Tájékoztatás a részletfizetésről

A becsérték közlésekor fel kell tüntetni, hogy lehetőség van részletfizetésre a vételár vonatkozásában, továbbá azt is, hogy a részletfizetés milyen feltételek mellett adható.

(6) A végrehajtó a becsérték közlésével egyidejűleg tájékoztatja a zálogjogosultat arról, hogy a zálogjogból fakadó igényét - ha az alapügyben nem végrehajtást kérő - végrehajtási eljárás során érvényesítheti, és az erre vonatkozó kérelmét az értesítés kézhezvételét követő 8 munkanapon belül kell bejelentenie a végrehajtónál. A végrehajtó a kérelmet haladéktalanul, de legkésőbb annak kézhezvételét követő munkanapon továbbítja a végrehajtást foganatosító bíróságnak.

Jegyzet: a (6) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 16. § (2) bekezdése; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Bekapcsolódási kérelem benyújtásának lehetősége

A végrehajtó ingatlan foglalása esetén a becsérték közlésével egyidejűleg köteles megkeresni a tulajdoni lap szerint jelzálogjoggal érintett valamennyi jogosultat azzal, hogy milyen eljárás keretében (az eljárásban végrehajtást kérő megjelölése és az ügyszám), pontosan milyen adatokkal rendelkező ingatlan mely részét foglalta le, és a felhívásában meg kell jelölnie azt is, hogy értesülései szerint a jogosultnak jelzálogjoga van bejegyezve az adott ingatlan(rész) vonatkozásában.

Egyben fel kell hívnia a jelzálogjog jogosultjának figyelmét arra, hogy - amennyiben az alap-végrehajtási eljárásban végrehajtást kérőként nem szerepel - az értesítés kézhezvételét követő nyolc munkanapon belül áll fenn az a joga, hogy a már folyamatban lévő végrehajtási eljárásba végrehajtást kérőként szintén bekapcsolódjon. Fel kell hívni a zálogjogosultat - amennyiben már végrehajtási ügy kapcsán a bíróság a bekapcsolódását engedélyezte - az erről szóló bírósági határozat másolatát csatolja be, egyben nyilatkozzon kártérítésének fennállásáról és megszerüléséről.

A bekapcsolódási kérelmet a határidőn belül az eljáró végrehajtónak kell megküldeni, és ezt követően a végrehajtó a kézhezvételt követő munkanapon továbbítja azt az eljáró bíróság felé. Ez egyszerűsíti is a végrehajtási eljárás menetét, tekintettel arra, hogy így a végrehajtók már közvetlenül tudomást szereznek a bekapcsolódás kérelmének tényéről, és mindaddig nem folytatják az eljárást, amíg arra nézve kézhez nem kapják az eljáró bíróság jogerős végzését.

A Vht.-ba e szakasz beillesztése mérföldkövet jelentett a végrehajtási eljárás eredményessége tekintetében: ezt megelőzően ugyanis rengeteg esetben fordult elő, hogy az ingatlan vonatkozásában jelzálogjoggal rendelkező személy nem, vagy csak későn szerzett tudomást a végrehajtási eljárás megindulásáról és az ingatlan elárverezéséről. Ennek eredményeképpen sok esetben anélkül törölték a jelzálogjogát, hogy annak jogszerű érvényesítésére lehetőséget biztosítottak volna.

Amennyiben a jelzálogjogosult e jogával nem él, úgy tudomásul veszi, hogy a jelzálogjogának törlésére egy esetleges eredményes árverést követően sor kerül.

Előfordulhat azonban olyan eset is, amikor egy már megkezdett eljárásba bekapcsolódik a jelzálogjog jogosult, azonban időközben - még a bírósági döntést megelőzően - az alapeljárás megszűnik (például önként teljesít az adós.) Ebben az esetben a bíróság a bekapcsolódási kérelmet hivatalból elutasítja, tekintettel az alapeljárás megszüntetésére.

Ilyenkor önálló bírósági eljárást lehet kezdeményezni szükség esetén a tartozás behajtása érdekében. A zálogjogosult által megfizetett illeték vonatkozásában a bíróságnak döntenie kell.

Annak az elvnek, hogy a zálogjog a jogosult részére kielégítési elsőbbséget biztosít, akkor is érvényesülnie kell, ha a zálogtárgyat harmadik személy követelése fejében végrehajtási eljárás során lefoglalják. Fontos, hogy a jelzálogjogosultak törvényes érdekeinek érvényesülése a végrehajtási eljárásban is teljesebb mértékben megvalósuljon: ne fordulhasson elő az a helyzet, hogy a zálogtárgyak végrehajtás során történő értékesítésére a zálogjogosultak értesítése és igényérvényesítésük biztosítása nélkül kerüljön sor.

A kérelem teljesítésének két együttes feltétele van: egyrészt a zálogjoggal biztosított követelés lejárt, másrészt, hogy a zálogjoggal biztosított követelés jogalapja és összezszerúsége ne legyen vitatott. Arra az esetre, ha a követelés még nem járt volna le, a zálogtárgynak a végrehajtási eljárás során történő lefoglalása teszi azt lejárttá, ilyenkor a törvény erejénél fogva nyílik meg a kielégítési jog. Amennyiben a követelés jogalapját és összezszerúságát közokiratba foglalták, úgy ezeket nem lehet vitatottnak tekinteni.

(7) Ha a közléstől számított 15 napon belül végrehajtási kifogást terjesztettek elő, a becsértéket a bíróság - szükség esetén szakértő közreműködésével - állapítja meg.

Jegyzet: a (7) bekezdés számozását módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 16. § (2) bekezdése.

Végrehajtási kifogás elbírálása

A becsérték meghatározását tartalmazó jegyzőkönyvben fel kell tüntetni azt az elengedhetetlen tartalmi elemet, miszerint a jegyzőkönyv kézhezvételét követő tizenöt napon belül van lehetősége valamennyi érintettnek arra, hogy a becsérték vonatkozásában végrehajtási kifogást nyújtson be. A végrehajtási kifogást a gyakorlatban a végrehajtónál nyújtják be, aki azt haladéktalanul továbbítja az eljárást foganatosító bíróság felé. A kifogás alapján - esetlegesen szakértő igénybevételét követően - a bíróság állapítja meg a becsértéket, a továbbiakban ezt kell a végrehajtás folyamán figyelembe venni.

A határidőre vonatkozó figyelmeztetés nagyon fontos, tekintettel arra, hogy a továbbiakban a bírósági végrehajtás során már kizárja a jogszabály annak a lehetőségét, hogy a becsérték helyessége megtámadható legyen. Ez azonban a gyakorlatban nagyon jelentős problémákat okoz, hiszen gyakori, hogy a végrehajtás alá vont ingatlant több éven keresztül és több árverésen sem sikerül értékesíteni és esetlegesen az idő múlásával lenne jelentkező az átvételre, azonban az évek során olyan mértékű avulás történik az ingatlannál, ami a forgalmi értékét - és ezáltal a megállapított becsértéket is - jelentős mértékben csökkenti. Megítélésem szerint célszerű lenne ezt a problémát orvosolni - természetesen nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a jogelvet sem, hogy a folyamatos kifogással ne lehessen feleslegesen elhúzni az eljárás menetét -, azonban azt sem szabad elfelejteni, hogy az eljárás lényege a végrehajtást kérő felé fennálló tartozás megtérülése, így a végrehajtás eredményes befejezése. A becsérték megtámadhatóságának további teljes elvetése ezt az alapelvet nagymértékben sértheti. E kérdést a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma több ülésén is tárgyalva arra a következtetésre jutott, hogy jogértelmezéssel a kérdés megnyugtatóan nem válaszolható meg, és az esetleges becsérték-változtatás - megfelelő jogszabályi rendelkezések hiányában - ellehetetlenítené az eljárás lefolytatását.

A zálogjogosult bekapcsolódása a végrehajtási eljárásba

Vht. 140/A. § A végrehajtást foganatosító bíróság a zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódásáról a zálogjogosultnak a 140. § (6) bekezdése szerinti kérelmére a 114/A. § szerint dönt.

Jegyzet: a 140/A. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 17. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

A zálogjogosult bekapcsolódása az eljárásba

A bekapcsolódási kérelem kézhezvételét követően a végrehajtást foganatosító bíróság haladéktalanul köteles megindítani a nemperes eljárást az ingók esetén alkalmazandó eljáráshoz hasonlóan.

Mindenekelőtt a kérelem beérkezését követő három munkanapon belül felfüggeszti a végrehajtási eljárást, és erről értesíti az érintetteket. Ezt követően megvizsgálja, hogy az ingatlanra vonatkozóan a végrehajtási jog bejegyzést nyert (lefoglalása megtörtént), a követelés jogalapja és összezszerúsége vonatkozásában nem áll-e fenn vita az érintettek között. Felhívja az adóst és a végrehajtást kérőt, hogy nyilatkozzanak abban a tekintetben, miszerint a

bejelentett követelést elismerik-e vagy sem, ha igen, azt teljes összegben ismerik-e el. Ezt nem lehet vitatni abban az esetben, ha a tartozásról közokirat készült - ingatlanra bejegyzett jelzálogjog esetén a gyakorlat ennek meglétét igazolja. A nyilatkozattételre 8 nap áll rendelkezésre.

Abban az esetben, ha valamelyik fél igazolni tudja, hogy a jogalap vagy azösszecszerúség nem helytálló, úgy a bíróság elutasítja a bekapcsolódásra irányuló kérelmet és a jogosult az igényét már csak perben érvényesítheti. Amennyiben ezt nem tudja igazolni a fél, vagy nem is kerül sor a megadott határidőn belül nyilatkozattételre, úgy a bíróság a végrehajtási eljárás felfüggesztését megszünteti, megállapítja, hogy a jelzálogjog jogosultja végrehajtást kérőként bekapcsolódhat az eljárásba, és a végzésében megjelöli azt az összeget is, melynek tekintetében e jogát megállapította. A végzésben rendelkezik az eljárás folytatásáról is.

A jogszabály nem biztosít hátrányos helyzetet annak a jogosultnak sem, aki kitart a bekapcsolódás jogalapja ésösszecszerúsége vonatkozásában, és ezért a Pp. szabályai szerint pert indít az adóssal szemben. A per tárgyaként a felperes a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódásának engedélyezését kéri, ezért jogszerűtlen és célszerűtlen is lenne az a rendelkezés, amely lehetővé tenné ilyen esetben a végrehajtás felfüggesztésének megszüntetését és az eljárás folytatását. Fenti okból a Vht. úgy rendelkezik, hogy amennyiben a jogosult nyolc munkanapon belül megindítja a hivatkozott pert, és ezt a végrehajtást foganatosító bíróság előtt igazolja, úgy nem kerül sor a végrehajtás felfüggesztésének megszüntetésére és az eljárás továbbfolytatására, csak azt követően, ha a perben jogerős döntés születik. Ez nem jelenti a perindítás jogára irányadó elévülési időt, azt az általános szabályok értelmében lehet gyakorolni azzal a kikötéssel, hogy a határidőn túl indított per esetén már nem él a felfüggesztő végzés hatálya, azaz a végrehajtás folytatásáról a bíróság végzésében határoz.

Ha valamelyik nyilatkozattételre jogosult fél arra vonatkozóan tesz nyilatkozatot, miszerint a tartozás összege nem egyezik a jogosult által megjelölt összeggel, úgy a bíróság erről értesíti a jelzálogjog jogosultját, aki a módosított összeg tekintetében még kérheti a bekapcsolódását a végrehajtási eljárásba.

A bíróság a végzést köteles megküldeni a jelzálogjog jogosultjának, az adósnak, a végrehajtást kérőnek és az eljáró végrehajtónak. A végrehajtó kivételével a végzés ellen az érintettek jogorvoslattal élhetnek (kivéve, ha a jogalapot és azösszecszerúséget az adós vagy a végrehajtást kérő korábban nem vitatta, ezt már fellebbezés keretén belül sem teheti meg).

A végrehajtási eljárásba bekapcsolódó fél végrehajtást kérőként vesz részt a továbbiakban az eljárásban, ennek megfelelően köteles az illetéket leróni (a bekapcsolódási kérelemben követelésként megjelölt összeg után), továbbá a végrehajtó felé megtéríteni az eljárás megindulásakor megfizetendő végrehajtói költségrészt.

Az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogok jogosultjainak értesítése

Vht. 140/B. § (1) Az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogok jogosultjai részére a végrehajtó valamennyi szükséges tájékoztatást - ha nem ismert más cím - az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett, illetőleg az ingatlanügyi hatóság által közölt címre küldi meg.

Jegyzet: a 140/B. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 73. §-a; számozását módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 17. §-a. Az (1) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

A végrehajtó értesítési kötelezettsége

A végrehajtási eljárás során több esetben is szükséges az ingatlan vonatkozásában érintett személyek tájékoztatása és értesítése. Az eljáró végrehajtó azonban nem rendelkezik jogosultsággal arra nézve, hogy az adóst kivéve bármely személy adatai után érdeklődjön a hivatalos szerveknél, illetőleg a nyilvántartásából.

Fenti okból kifolyólag teszi lehetővé a jogszabály, hogy az ingatlan tekintetében érintett ingatlanügyi hatóság a végrehajtó részére megküldje az ingatlan tulajdoni lapját, melyből a végrehajtó megismerheti az érintettek tájékoztatásához elengedhetetlen adatokat (név/megnevezés; lakcím/székhely). Az ingatlan vonatkozásában jogosult személyeknek pedig ezért lenne érdeke, hogy az ingatlan-nyilvántartás a tényleges adatokat tükrözze, azaz változás esetén annak átvezetését kérje az érintett az ingatlanügyi hatóságtól.

(2) A tájékoztatás megtörténtéhez fűződő jogkövetkezmények az (1) bekezdésben megjelölt címre történő kézbesítéshez fűződnek, az eljárás folytatásának nem akadályozza az, ha e címre történt kézbesítés sikertelen.

Ismeretlen lakcím esete

A végrehajtási eljárás eredményessége azonban nem sérülhet azáltal, hogy a végrehajtó a felhívását nem tudja eljuttatni a kézbesítés bármely okból történő (elköltözött, nem kereste, utánküldést nem kért stb.) sikertelensége miatt. A Vht. ezért kifejezetten előírja, hogy amennyiben a végrehajtó a kézbesítést igazolhatóan megkísérelte az ingatlanügyi hatósági adatok alapján, úgy a cselekménye befejezett, ezáltal a végrehajtás folytatásának a sikertelenség nem lehet akadálya.

Ingatlanárverés

Vht. 141. § (1) Az ingatlant - ha a törvény másképpen nem rendelkezik - rendszerint árverésen kell értékesíteni.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 74. §-a.

Az ingatlan értékesítése

Az eljárás folyamán a lefoglalt ingatlan tényleges értékesítésével kerül sor arra, hogy az ingatlanból figyelembe vehető és a tartozás kiegyenlítését szolgáló pénzösszeg legyen. Az értékesítés a mai napig - kevés kivétellel - árverés keretében történik.

Az árverésen történő tulajdonszerzés eredeti szerzőmód

A gyakorlatban kérdésessé vált, hogy az árverésen történt tulajdonszerzés eredeti vagy származékos szerzőmódnak minősül-e. Ebben a kérdéskörben a Ptk. úgy rendelkezik, hogy aki a dolgot hatósági határozat vagy árverés útján jóhiszeműen szerzi meg, tulajdonossá válik, tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos. Ez azonban az ingatlanárverésre nem vonatkozik, ebben az esetben ugyanis az kell a vevő tulajdonszerzéséhez, hogy az ingatlan korábbi tulajdonosa az adós legyen. Az ingatlanárverésen történő megvétele tehát nem minősül származékos szerzőmódnak, hanem az eredeti szerzőmód egy speciális esete. A specialitás magyarázata az, hogy az árverésen vevőként megjelenő személyeknek az árverést megelőzően lehetőségük van arra, hogy meggyőződjenek a tulajdonos személyéről, ennek megfelelően amennyiben ezt a lehetőséget elmulasztják, nem minősíthetők jóhiszeműen szerző félnek. A tulajdonszerzéshez szükség van arra, hogy a végrehajtó a teljes vételár megfizetését követően, amennyiben az árveréstől számított harminc nap eltelt, intézkedjen az illetékes ingatlanügyi hatóságnál a tulajdonjog átvezetéséről.

A szerzőmóddal van összefüggésben a BH2001. 237. döntés: a felperesi gazdálkodó szervezet felszámolás alatt állt. Felszámolását a megyei bíróság rendelte el végzésével, amely a Legfelsőbb Bíróság végzése folytán jogerőre emelkedett. A jogerős végzést a bíróság a felperes felszámolója részére kézbesítette.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy a felperes végrehajtás alatt álló ingatlanjaira vonatkozóan az alperesek között létrejött két megállapodás érvénytelen, semmis a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint, mert több szempontból jogszabályba ütköző. Ennek megállapítása mellett a felperes - tartalma szerint - az I. r. alperesnek időközben az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonjoga törlését és annak megállapítását kérte, hogy a vita tárgyát adó két ingatlan továbbra is a felperes tulajdona, és így a felperes felszámolási vagyonához tartozik. **Vht. 141. §** Az alperesek álláspontja szerint a végrehajtó érvényesen értékesítette árverésen a felperes két ingatlanát, ezért azok kikerültek a felperes rendelkezése alól, oda később sem kerültek vissza. Az árverésen értékesített vagyon ezért - a felszámolási eljárás kezdő időpontjában - már nem volt a felszámolás alá került felperes vagyona. Véleményük szerint a jogalkotó szándéka az volt, hogy ne sérüljön a felosztási sorrend, tehát csak olyan jelzálogjoggal biztosított jogosulti követelést lehessen figyelembe venni a Vht. 151. §-a alapján, amely a felosztási sorrend betartásával részben vagy egészben kielégítésre kerülhetne. A jogalkotói szándék azonban nem irányult a jelzálogjogos követelés teljes kielégítésére, a jogszabályok rendelkezéseiből ilyen következtetés nem vonható le.

Az alperesek két megállapodást kötöttek, amelyben a Vht. 151. § (1)-(2) bekezdéseiben írtak alapján megállapodtak abban, hogy a felperes tulajdonában lévő két ingatlan végrehajtás keretében történő megvásárlása esetén ezeken az ingatlanokon a II. r. alperes javára az első helyen rangsorolt jelzálogjog továbbra is fennmarad, a vételárból az I. r. alperes tehát visszatarthatja azt az összeget, amely a II. r. alperes követelésének kielégítéséhez szükséges. A végrehajtó által tartott ingatlanárverésen a felperes ingatlanaira kizárólag az I. r. alperes tett a végrehajtó által elfogadott vételi ajánlatot. A végrehajtó a szükséges iratokat eljuttatta a körzeti földhivatalhoz, melyek alapján az I. r. alperes tulajdonjoga mindkét ingatlan tekintetében árverési vétel címén az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került. A végrehajtó elkészítette, és a bírósághoz beterjesztette a felosztási tervet.

A bíróság ítéletében kifejtette, hogy a Vht. 151. § (1)-(2) bekezdéseiben foglaltak nem tartalmazzák azt a további - a felperes értelmezése szerinti - feltételt, amely szerint a jogszabálynak a „kielégítéshez jutna” kitétele azt jelentené, hogy ennek a kielégítésnek teljesnek kell lennie. Utalt arra, hogy a felperes által a jogszabályhoz tartozóként állított

feltétel teljesíthetetlen is lenne akkor, amikor a jelzálogjogos hitelező a még csak potenciális árverési vevővel a megállapodást megkötötte, miután ekkor még nem ismerik a jövőbeni, bizonytalan vételár összegét és az árverés eredményét. A megállapodás érvényességét pedig egy ilyen ismeretlen, bizonytalan jövőbeni jogi tény nem befolyásolhatja.

A bíróság megállapítása szerint a szabályozás valódi célja, hogy az árverési vevő kizárólag csak olyan jelzálogjogos hitelezővel köthet a Vht. 151. § (1) bekezdése szerinti megállapodást, aki a sorrendi szabályokra is figyelemmel ténylegesen is kielégítésre kerülne a vételárból. Megállapította továbbá azt is, hogy az I. r. alperes a két ingatlan tulajdonjogát árverés útján megszerezte. Ebből következik, hogy az említett két ingatlan már nem tartozik a felperes felszámolási vagyona körébe.

A végrehajtási árverésen való vétel a vevő javára ingatlan esetében is eredeti tulajdonszerzést eredményez. A Ptk 120. § (1) bekezdése szerint ugyanis aki a dolgot hatósági határozat vagy árverés útján jóhiszeműen szerzi meg, tulajdonossá válik, tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos. Ez a rendelkezés ingatlan árverése esetére nem vonatkozik. Az ingatlan árverés útján való megszerzése nem tekinthető származékos szerzésnek, csak speciális, garanciális feltételekhez kötött olyan szerződmódnak, amely az eredeti szerzés sajátos változata. Jóhiszeműen a tulajdonjogot árverés útján, ingatlanra vonatkozóan is eredeti szerződmóddal lehet megszerezni, azonban csak abban az esetben - azzal a kivételes megszorító feltétellel -, hogy az elárverezett ingatlan utolsó tulajdonosa valóban az adós volt (pontosabban az, aki ellen a végrehajtás e módjára sor került). Valamely ingatlan tulajdonjogának hatósági árverésen történő megszerzése esetében tehát arról van szó, hogy a tulajdonjog megszerzésére nem vonatkozik a Ptk.-nak az az eredeti tulajdonszerzésre vonatkozó általános szabálya, hogy a jóhiszemű szerző arra tekintet nélkül válik tulajdonossá, hogy korábban ki volt a tulajdonos.

Mindezekből következik, hogy ingatlanra vonatkozó árverés esetén is érvényesül az eredeti tulajdonszerzésre vonatkozó, a Ptk. 120. § (1) bekezdésében meghatározott rendelkezés annyiban, hogy a jóhiszemű szerző az érvényes árverés eredményeként tulajdonossá válik. Tulajdonszerzése azonban nem feltétlen, illetve független a korábbi tulajdonostól, mint ingóárverés esetében, hanem a Ptk. 117. § (1) bekezdésében szabályozott - a származékos tulajdonszerzésre vonatkozó - rendelkezéshez hasonlóan tulajdonjoga csak az előző, a végrehajtást szenvedő adós tulajdonjogára tekintettel keletkezik. Ez a kivételes, az árverést szenvedő adós megelőző tulajdonjogának ellenőrzését és igazolását illető többletkövetelmény azonban az ingatlanra vonatkozó árverési tulajdonszerzést nem teszi származékos szerzéssé, még a telki szolgálomra, haszonélvezeti jogra és közérdekű használatra vonatkozó további, kivételes, speciális rendelkezés ellenére sem.

A szerződés megtámadásának alkalmazhatósága

A közigazgatási eljárásban lefoglalt ingatlan árverését is a bírósági végrehajtási árverés szabályai szerint kell lefolytatni, ebben az esetben sincs lehetőség a szerződés megtámadására vonatkozó, a Ptk.-ban meghatározott szabályok alkalmazására. Az árverésen, tehát hatósági határozattal való jogszerzés esetén nem kerülhetnek alkalmazásra a szerződéses jogviszonyokra vonatkozó szabályok, így a szerződés feltűnő értékaránytalanságára alapított megtámadási ok sem érvényesíthető.

A fenti álláspontot tükrözi a BH2002. 146. döntés: a felperes - árverési vevőként - a keresetében az I. rendű alperes által a II. rendű alperes ellen foganatosított végrehajtási eljárásban lefoglalt és árverésre bocsátott ingatlan valóságos forgalmi értékének megállapítását, és a szerinte jogtalanul kifizetett árverési vételárrész visszatérítése, illetőleg kártérítés címén az alperesek egyetemleges kötelezését kérte.

A bíróság a szakértői véleményre alapítottan megállapította: a II. rendű alperes kárt okozott a felperesnek azzal, hogy a perbeli ingatlan árverési értékesítését követően „az ingatlan állagát” megváltoztatva, annak forgalmi értékét befolyásoló módosításokat eszközölt. Megállapította azt is, hogy a II. rendű alperes jogalap nélkül gazdagodott az áramdíjtartozás felperes részéről való kifizetésével, így azt is meg kell térítenie.

A felperes árverési vétel útján szerzett tulajdonjogot, ezért a szerződés megtámadására vonatkozó jogszabályokra alapítottan igény nem érvényesíthető.

A Pp. 270. § (1) bekezdése értelmében eljárásjogi és anyagi jogi jogszabálysértés alapozhatja meg a felülvizsgálati kérelmet. A felperes az eljárásban feltűnő értékaránytalanság megállapítását; majd az eredeti állapot helyreállítását kérte, valójában azt állítva: az említett okból eredményes megtámadása folytán az érvénytelenség jogkövetkezménye alkalmazását igényelheti, a feltűnő értékaránytalanság kiküszöbölése helyett [Ptk. 235. § (1) bek., 237. § (1)-(2) bek.].

Nem fogadható el az a felperesi álláspont, amely szerint a szerződés megtámadására vonatkozó jogi szabályozás alkalmazható a perbeli jogvitában. A felperes ugyanis hatósági árverésen vásárolta meg a II. rendű alperes tulajdonában álló ingatlant. A közigazgatási eljárásban lefoglalt ingatlan árverését is a bírósági végrehajtási eljárás szabályai szerint kell lefolytatni (Vht. 3. §, 141. §). Az árverésen, tehát hatósági határozattal való jogszerzés esetén

nem kerülhetnek alkalmazásra a Ptk.-nak a szerződéses jogviszonyokra vonatkozó szabályai, így a szerződés feltűnő értékaránytalanságára alapított megtámadási ok sem érvényesíthető.

A jóerkölcs alkalmazhatósága

Abban az esetben, ha az ingatlan tulajdonosa az ingatlant árverésen vásárolta meg, fel sem merülhet az a kérdés, hogy a vevő a másik fél szorult helyzetét kihasználta, és ezáltal a szerződés a jóerkölcsbe ütközik. A Ptk. e rendelkezésre vonatkozó hivatkozása a szerződés semmissé nyilvánítása érdekében nem vehető figyelembe.

A jóerkölcstről határozott a bíróság a BH2004. 58. döntésben: jogerős ítéletben a bíróság kötelezte az alpereseket, hogy 90 napon belül, ingóságaiktól kiürített állapotban adják a felperes birtokába a kizárólagos tulajdonában álló perbeli ingatlant. A megállapított tényállás szerint a felperes a perbeli ingatlan tulajdonjogát árverés útján szerezte meg. A peres felek között tárgyalások folytak az ingatlan visszavásárlásáról, adásvételi szerződés megkötésére azonban nem került sor. A bíróság jogerős ítéletében lakáshasználati díj egyetemleges megfizetésére kötelezte az alpereseket, akik azonban e kötelezettségüknek nem tettek eleget. A felperes ezért a lakáshasználati jogviszonyt felmondta, majd keresetet indított a lakás kiürítése iránt.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Elsődlegesen arra hivatkoztak, hogy az árverés során a felperes áron alul szerezte meg az ingatlant. Másrészt utaltak arra is, hogy megállapodtak a perbeli ingatlan 16 000 000 forint vételáron történő visszavásárlásáról.

A jogerős ítélet indokolása szerint a felek között quasi bérleti jogviszony jött létre, amelyet a felperes a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény rendelkezéseinek megfelelően felmondott, ezért a lakás kiürítése iránti kereset alapos. A jogerős ítélet szerint ebben a perben az árverési értékesítés szabályos volta nem vizsgálható, az alperesek kedvezőtlen anyagi helyzete miatt pedig méltányosság alkalmazására sincs lehetőség. Az I. és a II. r. alperesek által a III. r. alperessel szemben a megállapodásban vállalt elhelyezési kötelezettségnek pedig a felperes igénye elbírálásánál nincs jogi jelentősége.

A bíróság a jogerős ítélet indokolásában helyállónan utalt arra, hogy ebben a perben az árverés körülményei, az árverésen történt tulajdonszerzés érvénytelensége nem vizsgálható. A jogszabályok szerint végrehajtott árverésen tulajdonjogot szerző tekintetében a másik fél szorult helyzetének kihasználása és a szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközése fel sem merülhet.

E körben az alperesek tévesen hivatkoznak arra, hogy a bíróság a kioktatási kötelezettségének nem tett eleget. A Pp. 7. § (2) bekezdése szerint a bíróság a jogi képviselő nélkül eljárta a perbeli eljárási jogairól és kötelezettségeiről köteles a szükséges tájékoztatással ellátni. A tájékoztatás nem terjedhet ki az anyagi jog körébe tartozó kérdésekre, így az adott esetben nyilvánvalóan nem vonatkozhatott az érvénytelenség jogkövetkezményeire, illetőleg az alperesek által kötött szerződés ingatlan-nyilvántartási bejegyzésének szükségességére.

A III. r. alperes szerződésen alapuló lakáshasználatának mellőzése nem volt jogszabálysértő. Miután az ingatlanhasználat ingatlan-nyilvántartási bejegyzése elmaradt, így az nem vált dologi hatályúvá, ennél fogva az alperesek egymás közötti viszonyában irányadó és a felperes igényének elbírálásánál jogi jelentősége nincs. A felperes egyébként az alperesek által kötött szerződés értelmében tekintette a III. r. alperest is a lakásban jogszerűen tartózkodó személynek, aki ugyancsak köteles a lakásért járó használati ellenérték megfizetésére. A jogerős ítéletben a bíróság megalapozottan állapította meg, hogy a lakás használatáért az alperesek a díjat nem fizették ki, ezért a velük szemben jogszerűen alkalmazott felmondás a lakáshasználati jogviszonyt megszüntette, és az alperesek kötelesek a jogalap nélkül birtokban tartott ingatlan kiürítésére [*Ptk. 193. § (1) bek.*].

Ingatlan tulajdoni hányadok önálló értékesítése

Előfordul, hogy egy ingatlan közös tulajdonban van és a végrehajtó minden tulajdoni hányad vonatkozásában - tekintettel arra, hogy valamennyi tulajdonostárs ellen folyamatban van a végrehajtási eljárás - bejegyezteti a végrehajtási jogot, és lefoglalja a teljes ingatlant, azonban az árverések időpontját a tulajdoni hányadok vonatkozásában külön időpontokban határozza meg. Abból ugyanis, hogy a teljes ingatlan lefoglalás alatt áll, még nem következik, hogy az árverést csak egységesen lehet az ingatlan egészére lefolytatni. Az egyetemleges kötelezettekkel szemben elrendelt végrehajtási eljárásban ugyanis az adósok már külön-külön, a saját tulajdoni illetőségük terhére kötelesek túrni a foglalást, illetőleg a végrehajtási jog bejegyzését, és annak kielégítéseként a tulajdoni illetőségük árverési értékesítését. Arra azonban lehetőség van, hogy az adósok és tulajdonostársak kérelemmel éljenek a végrehajtó felé az ingatlan tulajdoni hányadaik egy időpontban való árverése végett, amely - vagyis akadály hiányában - kifejezetten célszerűnek tűnik.

A fentieket támasztja alá a BH2002. 101. döntés: az adós az ingatlanárverés lefolytatásával kapcsolatban végrehajtási kifogást terjesztett elő, amelyben azt sérelmezte, hogy a saját és a tulajdonostársa tulajdoni illetősége árverését a végrehajtó eltérő időpontra tűzte ki, emiatt a tulajdoni illetősége áron alul került értékesítésre.

A bíróság végzésével az adós végrehajtási kifogását elutasította. Határozatának indokolása szerint az adós - az ingatlanárverési hirdetményben foglalt tájékoztatás ellenére - nem kérte „az ingatlan mindkét tulajdoni hányadának egyszerre történő értékesítését”. Az adós által hivatkozott D. F. a tanúvallomásában nem támasztotta alá azt a körülményt, hogy több érdeklődő lett volna az ingatlanra, sem azt, hogy az ingatlant maga kívánta megvásárolni. Az ingatlan becsértékének közlését követően az adós kifogással nem élt, az arra nyitva álló határidő eltelt.

Az adott végrehajtási ügyben a Vht. 161. § (2) bekezdésében foglaltak nem alkalmazhatóak, mert a közös tulajdonban lévő ingatlan mindkét tulajdonostársa tulajdoni illetőségére foganosította az eljáró végrehajtó a foglalást, intézkedve a végrehajtási jog bejegyzése iránt (Vht. 138. §). Ebből viszont nem következik az - erre vonatkozó kifejezett jogszabályi előírás hiányában -, hogy a lefoglalt ingatlan árverési értékesítése csak egységesen az ingatlan egészére foganosítható.

Az egyetemes kötelezettekkel szemben elrendelt végrehajtási eljárásban az adósok már külön-külön, a saját tulajdoni illetőségük terhére voltak kötelesek túrni a foglalást, illetőleg a végrehajtási jog bejegyzését, és annak kielégítéseként a tulajdoni illetőségük árverési értékesítését (Vht. 141. §).

Az árverési hirdetményből a végrehajtási kifogással élő adós is kellő időben tudomást szerezhetett arról, hogy a tulajdoni illetősége a tulajdonos- és adóstársa tulajdoni illetőségének értékesítésétől függetlenül is megtörténhet. Az ügy adatai szerint az adóstársak sem együtt, sem külön-külön nem kérték az eljáró végrehajtótól a lefoglalt ingatlan egységes értékesítését. Erre a körülményre is tekintettel az eljáró végrehajtó eljárási cselekménye jogszerűségét - az egyébként önállóan is forgalomképes tulajdoni illetőségek külön-külön történő árverezését - az adós eredménnyel nem kifogásolhatja.

(2) Az ingatlant - a (3) bekezdésben foglalt kivétellel - beköltözhető állapotban kell árverezni.

Jegyzet: a (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 74. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Beköltözhető állapot

Fő szabály szerint az ingatlan beköltözhető állapotban kerül árverésre, ami azt jelenti, hogy minden további eljárás nélkül, az árverés sikeressége - illetőleg a kiköltözésre kapott haladék letelte - esetén az eljáró végrehajtó köteles gondoskodni arról, hogy a vevő birtokba lépjen, azaz át kell adnia az ingatlant (szükség esetén a benne lakó személyek kiköltöztetésével is). Ennek szabályai azonban még a mai napig nagyon szigorúak és a vevőt terhelő kötelezettségeket tartalmaznak.

(3) Lakottan kell árverezni az ingatlant,

a) ha abban a végrehajtási eljárás megindulását megelőzően kötött, érvényes bérleti szerződés alapján bérlő lakik, kivéve ha az adós és a zálogjogosult korábban az ingatlan beköltözhető állapotban történő értékesítésében állapodott meg, és a bérleti szerződés megkötésére e megállapodás ellenére került sor,

b) ha abban - a 137. § (2) bekezdésben foglalt esetet kivéve - hasznélvező lakik,

c) ha az osztatlan közös tulajdonban levő ingatlanban a nem adós tulajdonostárs lakik,

d) ha az adós és a végrehajtást kérő (több végrehajtást kérő esetén valamennyi végrehajtást kérő) a lakottan történő értékesítésben megállapodott, vagy

e) ha a lakottan történő értékesítéssel valamennyi végrehajtást kérő egyetért,

f) ha abban az adós egyenesági felmenője lakik, és lakóhelye a végrehajtási eljárás megindítását megelőző 6 hónapban is ebben volt, az ingatlan tulajdonjogát az adós tőle ingyenesen szerezte, kivéve ha az adós és a zálogjogosult korábban az ingatlan beköltözhető állapotban történő értékesítésében állapodott meg.

(4) Ha a (3) bekezdés e) pontjában foglalt esetben a végrehajtást kérők nem egyeztek bele a lakottan történő értékesítésbe, az adósnak a lakásban maradására vonatkozó korábbi szerződéses kikötések a hatályukat veszítik.

Jegyzet: a (3)-(4) bekezdéseket beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 74. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az ingatlan lakottan történő árverezése

A Vht.-ban taxative felsorolt esetekben kizárólag lakott állapotban lehet árverezni az ingatlant. Ha már a végrehajtási eljárás megindulását megelőzően létrejött bérleti szerződés alapján az ingatlanban bérlők élnek (kivéve, ha a jelzálogjog jogosultja és az adós korábban már megállapodott a beköltözhető állapotban történő értékesítésben), ezzel a jogszabály érthetően védeni kívánja a jóhiszeműen az ingatlant bérbe vevő, természetes személyek érdekeit.

Ha az ingatlanban a hasznélvező lakik (ez nem vonatkozik azokra a hasznélvezőkre, akik az adóssal együttesen vállalták a jogosult felé a tartozás megfizetését). Ha az ingatlan osztatlan közös tulajdonban van és abban a nem adósnak minősülő másik tulajdonostárs él. Ha a végrehajtást kérő(k) megállapodnak az adóssal az ingatlan lakott állapotban történő értékesítésében. Ha valamennyi végrehajtást kérő hozzájárul ahhoz, hogy lakott állapotú értékesítésre kerüljön sor (a lakottan történő értékesítéshez minden esetben szükség van a végrehajtást kérők hozzájárulására). Ha olyan egyenes ági felmenője (szülő, nagyszülő stb.) lakik az érintett ingatlanban már a végrehajtást megelőző legalább hat hónapja, aki korábban az ingatlan tulajdonosa volt, és az ingatlant ingyenesen adta át az adós tulajdonosnak (például ajándékozás folyamán). Az utóbbi esetben is kivételt képez az a helyzet, amikor ennek az állapotnak az ismeretében is vállalja az adós a jelzálogjogosulttal szemben, hogy egy esetleges értékesítés esetén az ingatlant beköltözhető állapotban adja át a jogosultnak.

Abban az esetben, amennyiben az ingatlant a vevő lakottan veszi meg az árverés során, és ennek megfelelően kerül meghatározásra a becsérték is, úgy a bentlakó személlyel szemben nem érvényesíthet bérleti díjra vonatkozó igényt (kivéve, ha a tulajdonjog változást követően erre irányuló bérleti szerződést kötött a lakóval). A fentiek miatt nem hivatkozhat a bérleti díj nem fizetése miatt arra sem, hogy kéri a bíróságtól a lakáskiürítést.

Amennyiben az ingatlan tulajdonjogát a vevő az árverésen az adós bentlakásának értékcsökkentő hatása mellett, lakott értéken szerezte meg, a kialakult bírói gyakorlat szerint a lakásban maradó volt tulajdonost a bérlővel azonos jogállás illeti meg. Ebből következően a volt tulajdonost nem lehet jogcím nélküli lakáshasználónak tekinteni. A bérleti jogviszonyt az említett esetben nem a felek megállapodása, hanem az ingatlan tulajdonjogának lakott állapotban árverés útján történő megszerzése hozta létre. A lakásbérleti jogviszony keletkezésének sajátossága folytán a feleknek csak a bérleti jogviszony egyik elemében kell megállapodniuk, ha pedig a lakbérben nem tudnak megegyezni, annak megállapítását a bíróságtól kérhetik.

Más a helyzet abban az esetben, ha egyértelműen megállapítható, hogy a vevő az árverés során üres, beköltözhető állapotú ingatlanok megfelelő vételáron vásárolta meg az alperesek tulajdonában volt ingatlant, tehát a vételi szándéka kialakításakor nem kellett számolnia azzal, hogy a tulajdonjogból fakadó általános jogosultságait (birtoklás, használat) nem gyakorolhatja. A tulajdonszerzés ebben az esetben is árverés útján történik. A Vht. csak azokat a dologi jogi terheket szabályozza, amelyek a végrehajtás alá vont ingatlant megszerző új tulajdonos tulajdonjogát terhelhetik. Abból a tényből azonban, hogy csak ezek a dologi jogok azok, amelyek az árverés ellenére fennmaradnak, nem következik, hogy nem lehetnek olyan kötelmi alapú jogosultságok, amelyek az ingatlan új tulajdonosára kihatnak. Éppen ezért abból kell kiindulni, hogy a lakottság szempontjából milyen ingatlan volt az árverés tárgya, és nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat a körülményeket sem, amelyek az árverési vételár megállapítását befolyásolták.

A kialakult bírói gyakorlat csak abban az esetben tekinti a lakásban maradó volt tulajdonost a bérlővel azonos jogosultságúnak, ha az új tulajdonos lakott ingatlant vásárolt, a lakottság értékcsökkentő hatásának megfelelő figyelembevételével.

A bérleti joggal kapcsolatban született több bírói döntés is. A *BH2004. 56. döntés* értelmében jogerős ítéletben a bíróság kötelezte az alperest, hogy 30 napon belül költözzön ki a perbeli ingatlanból és azt ingóságaitól kiürítve bocsássa a felperes birtokába; továbbá fizessen meg a felperesnek a birtokba adásig használati díjat. A megállapított tényállás szerint a perbeli ingatlan tulajdonosa adásvételi szerződés alapján a felperes. Az eladó S. I. jogelődje: N. A. a tulajdonjogot árverésen szerezte meg az ingatlanban lakó alperestől. Az árverési hirdetmény szerint az ingatlan lakottan került árverésre. A felperes által kötött adásvételi szerződés megkötésekor az ingatlan ugyancsak lakott volt. A felperes keresete a perbeli ingatlan kiürítésére és bérleti díj, majd a lakásbérleti szerződés felmondásától a lakás kiürítéséig használati díj megfizetésére irányult. Az alperes a kereset elutasítását kérte, a bérleti díj iránti igényt eltűzöttnek tartotta, és a felperes helyett kifizetett közös költség beszámítását kérte, továbbá viszontkeresetet terjesztett elő a felmondás érvénytelenségének megállapítása iránt.

Jogi álláspontja szerint a bíróságnak az ítéletben azt kellett volna megállapítania, hogy az alperes quasi bérlője lett a perbeli lakásnak a lakott állapotban történő árverés folytán. A felperes keresete ellentmondásos volt, hiszen a lakbér nem fizetése miatt mondta fel a bérleti jogviszonyt, a bér mértékét azonban előbb a bíróságnak kellett volna megállapítania. A felperes a Lakástv. 24. § (1) bekezdésének *a)* és *c)* pontjaira is hivatkozott, és nem vette figyelembe, hogy a 24. § (1) bekezdésének *e)* pontjára tekintettel, megfelelő cserelakás felajánlásával a célját elérhette volna ahelyett, hogy az alperesnek kárt okozott. A jogerős ítélet is ellentmondásban van a keresettel, amely a lakásbérleti szerződésnek a bérleti díj nem fizetésén alapuló felmondására hivatkozott. Ezzel szemben a bíróság használati díjat állapított meg, és a bérleti jogviszony fennállását nem ismerte el, figyelmen kívül hagyva, hogy a felperes és jogelődei a lakottság miatt az ingatlant 50%-os forgalmi értékén szereztek meg. Az alperes utalt még arra is, hogy a jogerős ítélet végrehajtása a hajléktalanná válás veszélyével fenyegeti az alperest és családját.

A bíróságnak a kereseti kérelem alapján azt kellett eldöntenie, hogy a felperesnek az érvényes felmondásra alapított lakáskiürítési igénye alapos-e. Ennek elbírálása érdekében mindenekelőtt azt kellett tisztázni, hogy az

árverési vevő után tulajdonjogot szerző felperes és az alperes között milyen jogviszony áll fenn. A felperes az ingatlant lakottan vásárolta, mint jogutódnak a jogi helyzete olyan, amilyen az árveréssel kialakult, feltéve, hogy attól az árverés után kötött megállapodással nem tértek el. Abból a körülményből, hogy a végrehajtás alá vont ingatlant megszerző új tulajdonos tulajdonjogát csak a Vht. 137. §-ában felsorolt dologi jogok terhelhetik, még nem következik, hogy nem lehetnek olyan kötelmi alapú jogosultságok, amelyek az új tulajdonosra kihatnak. Az adott ügy elbírálása szempontjából jelentősége van annak, hogy az árverési vevő az ingatlant a lakottság értékcsökkentő hatásának megfelelő vételárért vette meg, és a felperes a vételi szándéka kialakításakor tudott az ingatlan lakottságáról. Tény továbbá, hogy a felperes az alperest bérlőként kezelte; keresetében a bérlet felmondására hivatkozott, és a lakáskiürítési igényét is erre alapította, ennél fogva a bíróság az ítéletében is csak azt vizsgálhatta volna, hogy a bér nem fizetése miatt történt felmondás alapján az alperes a perbeli lakás kiürítésére kötelezhető-e. A felmondás csak akkor lehet érvényes, ha a Lakástv. 6. §-ában foglaltak megfelelően érvényesültek, illetőleg van közölt vagy megállapított bér. Az adott esetben azonban megállapított bérleti díj nem volt, és a felek között nem jött létre megállapodás a bérleti díj tekintetében, ennél fogva a bérleti díj nem fizetése miatt érvényes felmondásról nem lehet szó, és erre a lakáskiürítési igényt alapozni nem lehet.

Ugyanezt a témát taglalja a BH1998. 586. döntés: az alpereseknek $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ részben képezte a tulajdonát a perbeli házias ingatlan. Ezen ingatlan tulajdonjogát a felperes ingatlanárverésen szerezte meg lakott állapotban. A felperes a keresetében a perbeli ingatlan kiürítésére kérte kötelezni az alpereseket, mint jogcím nélküli lakáshasználókat. Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult azzal, hogy a lakásnak lakott állapotban történő értékesítése folytán jogosultak azt bérlőként tovább használni. A bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kifejtette, hogy a felperes - mint árverési vevő - korlátozástól mentes tulajdonjogot nem szerzett, miután a felperes lakottan, az alperesek bentlakása értékcsökkentő hatásának figyelembevételével árverezett az ingatlanra. Következésképpen az alperesek birtoklási és használati jogával terhelt szerzett tulajdonjogot, kötelezettséget vállalt arra, hogy az alperesek részére a birtoklást és a használatot továbbra is biztosítja. Megítélése szerint ezzel a felek között egy, a Ptk.-ban nem szabályozott atipikus használati jogviszony jött létre, amelyből eredően az alpereseket használatdíj-fizetési kötelezettség terheli. Az ingatlan kiürítésére pedig csak akkor kerülhet sor, ha az alperesek a használatdíj-fizetési kötelezettségüket nem teljesítik.

A perbeli ingatlan tulajdonjogát a felperes árverésen, az alperesek bentlakásának értékcsökkentő hatása mellett, lakott értéken szerezte meg. A kialakult bírói gyakorlat szerint - amelyben a Lakás tv. sem hozott változást - a lakásban maradó volt tulajdonost a bérlővel azonos jogállás illeti meg, ha árverés esetén az árverési vételár megállapítása a bentlakás értékcsökkentő hatásának figyelembevételével történt. Ebből következően a volt tulajdonost nem lehet jogcím nélküli lakáshasználónak tekinteni.

A perbeli esetben a felek között lakásbérleti jogviszony jött létre, amelyet azonban nem a felek megállapodása, hanem az ingatlan tulajdonjogának lakott állapotban árverés útján történő megszerzése hozott létre. A lakásbérleti jogviszony keletkezésének sajátossága folytán a feleknek csak a bérleti jogviszony egyik elemében kell megállapodniuk. Ha pedig a lakásban nem tudnak megegyezni, annak megállapítását a bíróságtól kérhetik [*Lakástv. 6. § (2) bek.*].

A felperes az ingatlan cserelakás felajánlása nélküli kiürítését csak azt követően kérheti, ha az alperesek a magatartásukkal a Lakástv. 24. § (1) bekezdésének *a)-d)* pontjaiban foglalt felmondási okok valamelyikét megvalósítják, és a felperes felmondási jogát a megfelelő alaki és eljárási szabályok betartása mellett gyakorolta.

Vht. 142. § Az árverést a következő helyeken lehet megtartani:

a) a bíróság épületében,

b) a községi, városi, fővárosi kerületi önkormányzat épületében vagy a felsorolt önkormányzatok jegyzője által kijelölt helyiségben,

c) az ingatlan fekvésének helyén,

d) a végrehajtó által kijelölt más helyen.

Az árverés helyszíne

A Vht. meghatározza, hogy melyek azok a helyek, ahol az ingatlanárverés megvalósítható. A gyakorlatban legfőképp az a jellemző, hogy az eljáró végrehajtó az irodájában tartja meg az árverést és talán ez a legkézenfekvőbb is, tekintettel arra, hogy ez a végrehajtási cselekmény rengeteg adminisztrációt igényel és jelentősebb pénzmozgás is elképzelhető.

A jogszabály ugyanakkor lehetővé teszi, hogy amennyiben a végrehajtó igényli, úgy az illetékes bíróság épületében, a községi, fővárosi, városi kerületi önkormányzat épületében vagy a jegyző által meghatározott helyiségben, magán az ingatlanon vagy más ideális helyszínen tarthassa meg az értékesítés e formáját. A végrehajtó megkeresésére ezek a szervek kötelesek biztosítani a kért helyiséget.

Ingatlan árverésénél - amennyiben azt a végrehajtó nem az ingatlan területére tüzi ki - biztosítani kell a potenciális vevők részére az ingatlan megtekintését. Ennek lehetőségéről és kitűzött időpontjáról az árverési hirdetményben tájékoztatja az érdekelteket (a gyakorlat szerint a megtekintés időpontja az árverést megelőző nap szokott lenni).

Vht. 143. § Az árverést a végrehajtó árverési hirdetményel tüzi ki, és ebben feltünteti:

a) nevét, hivatali helyiségének címét, telefonszámát, letéti számlájának számát,

b) a felek nevét, a főkövetelések jogcímét és összegét,

c) az ingatlan ingatlan-nyilvántartási adatait (helyrajzi szám, művelési ág, a fekvéshelye, tulajdonos, a 137. § (1) bekezdése szerinti terhek),

d) az ingatlan tartozékait, jellemző sajátosságait,

e) az ingatlan lakott vagy beköltözhető állapotban történő értékesítését,

f) az ingatlan becsértékét,

g) az árverési előleg (a továbbiakban: előleg) összegét,

h) azt, hogy az árverésen a kikiáltási ár összege a 147. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak alapján milyen mértékben csökkenthető, és hogy a lakóingatlanra van-e a lakóingatlan fekvése szerinti települési önkormányzatnak az árverésben gyakorolható elővásárlási joga,

i) az árverés helyét és időpontját,

j) 10 millió Ft-ot meg nem haladó becsérték esetén a becsérték 2%-ának megfelelő, de legalább 1000 Ft összegű, 10 millió Ft-ot meghaladó becsérték felett a becsérték 1%-ának megfelelő összegű licitküszöböt,

k) e törvénynek az árverezőket közvetlenül érintő rendelkezéseit (árverési feltételek, vételár megfizetése, végrehajtói letéti számla száma, második árverés tartása),

l) az elektronikus ajánlattétel feltételeit és határidejének lejártaát.

Jegyzet: a 143. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 75. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A h) pont szövegét megállapította a 2009. évi XLVIII. törvény 2. § (1) bekezdése; hatályos 2009. augusztus 21-étől.

A i)-l) pontok szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 18. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Az árverési hirdetmény elemei

A végrehajtó az árverés kitűzéséről árverési hirdetményben rendelkezik. A jogszabályban felsorolt tartalmi elemeknek a hirdetmény részét kell képezniük a pontos és kellően részletes tájékoztatás érdekében. Így a leendő vevő már a hirdetmény alapján utánajárhat annak, hogy sikeres vásárlás esetén milyen állagú, tartozékokkal és alkotórészekkel ellátott, valamint tulajdonságokkal rendelkező ingatlan kerül a tulajdonába, illetőleg megtudhatja azt is, mi az a legkisebb vételár, amelyért megszerezheti azt. Mindemellett rögzíti a végrehajtó adatait (így a letéti számlaszámát is), így könnyebbé válhat a végső elszámolás (az átutalás lehetősége is biztosított). További elemei: a felek megnevezése, a fő követelések megjelölése és összege, lakott vagy beköltözhető állapotban kerül-e sor az értékesítésre, a becsérték. Az árverés kezdetén - abban való részvétel előfeltételeként - befizetendő előleg összege (a becsérték 10%-a), a kikiáltási ár csökkentésének szabályai, az árverés helye és időpontja, az elektronikus ajánlattételre vonatkozó feltételek és a megtételére előírt határidő, továbbá egyéb, az árverezőket esetlegesen érintő rendelkezések (az árverés feltételei, a vételár megfizetésének szabályai, a második árverés tartására vonatkozó rendelkezések).

Az elektronikus árverés bevezetése

A Vht. 2009. január hónaptól kezdődően bevezette az ingatlan elektronikus árverését. Az Országgyűlés 2008. június 9. napján fogadta el a 2008. évi XXXIX. törvényt, mely 2009. január 1-jei hatálybalépéssel jelentősen módosította a bírósági végrehajtási árverésre vonatkozó szabályokat. E törvény iktatta be a Vht.-ba az elektronikus árverés szabályait.

Az elektronikus árverés bevezetésének oka, hogy szükségessé vált a bírósági végrehajtások hatékonyságának és nyilvánosságának növelése, kiemelt fontosságú az árverések tisztaságának biztosítása, további indokai az elektronikus ügyintézés jelentőségének növekedése és nem utolsósorban az informatikai struktúra fejlettségének jelenlegi szintje. Az elektronikus árverés bevezetésével egyidejűleg lehetővé vált az árverések széles körű meghirdetése és gyors, kényelmes és biztonságos módja.

A törvény elfogadását követően megkezdődött az új szabályok alkalmazására való felkészülés: elkészültek a törvényhez kapcsolódó rendeleti szintű szabályok, a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara létrehozta az elektronikus árverési rendszert.

A végrehajtási joggal terhelt ingatlanok végrehajtási értékesítése tekintetében megszűnt a nyilvános pályázat, és egyetlen kényszerértékesítési formaként az árverés maradt fenn. Az árverési eljárás folyamán meg kell különböztetnünk egy elektronikus ajánlattételi szakaszt és egy szóbeli licitálási szakaszt. A szóbeli licitálási szakaszra a korábbi Vht. szabályok az irányadóak, ebben változás nem történt.

Az elektronikus árverés szabályait ingatlan vonatkozásában azokban az eljárásokban kell majd alkalmazni, amelyekben az adós ingatlanának lefoglalására január 1-jét követően kerül sor; ez azt eredményezi, hogy amennyiben az ingatlanügyi hatóság a végrehajtási jogot az ingatlanra még 2009. január 1-jét megelőzően jegyezte be, úgy az addig hatályos jogszabályi rendelkezések alapján kell eljárni, így a hatályos rendelkezések fokozatosan váltják fel a korábbi rendelkezéseket.

Az árverési hirdetménynek az elektronikus eljárás bevezetése miatt már meg kell jelölnie a licitküszöböt is: abban az esetben, ha a becsérték nem haladja meg a 10 000 000 forint összeget, a licitküszöb a becsérték két százaléka, amennyiben meghaladja a 10 000 000 forint összeget, a licitküszöb a becsérték egy százaléka.

A végrehajtási eljárás egyszerűsítését jelenti a gyakorlatban már működő licitküszöb bevezetése, azaz annak az összegnek a meghatározása, amellyel az ajánlatnak meg kell haladnia az előző vételi ajánlat összegét. Ez biztosítja a komolytalan vételi szándék kiszűrését.

Vht. 144. § (1) Az árverési hirdetményt kézbesíteni kell

a) a feleknek,

b) azoknak, akiknek az ingatlanra vonatkozólag az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joguk van,

c) az ingatlan fekvése szerinti községi, városi, fővárosi kerületi jegyzőnek,

d) az ingatlanügyi hatóságnak.

(2) Az ingatlanügyi hatóság az árverés kitűzését bejegyzi az ingatlan-nyilvántartásba.

Jegyzet: az (1) bekezdés d) pontja és a (2) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

Az árverési hirdetmény kézbesítése

Az árverés egyik előfeltétele, hogy a hirdetményt kézbesíteni kell a feleknek, az ingatlan-nyilvántartás adatai szerint érintett személyeknek, az ingatlan fekvése szerint illetékes önkormányzat jegyzőjének, továbbá az érintett ingatlanügyi hatóságnak.

A beadványokat az ingatlanügyi hatósághoz érkezés napján abban a sorrendben kell iktatni, ahogy azok az iktatóhoz érkeztek. A beadvány iktatószámát a benyújtás napján a tulajdoni lap megfelelő részén fel kell jegyezni (széljegy). Ebből következően a beadvány beérkeztenek széljegyként való feltüntetése bejegyzett jogot a beadvány benyújtója részére nem keletkeztet, a feljegyzett iktatószám csak azt a sorrendet adja meg, ahogyan a beadványokat el kell intézni. A kérelem széljegyként történt feljegyzése a kérelmező javára az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogot, különösen tulajdonjogot nem jelent. Az ingatlan becsértékét közölni, továbbá az árverési hirdetményt kézbesíteni pedig kizárólag olyan érintetteknek kell, akiknek már az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joga van.

Érdemes lenne azonban e szabályt némiképpen „finomítani”, tekintettel arra, hogy az ingatlanügyi hatóságok a feltorlódott ügyek száma miatt képtelenek a bejegyzésre előírt határidőn belül intézni a széljegyeket, és emiatt a kérelmezők jogai nagymértékben csorbulhatnak.

Az ingatlanügyi hatóság soron kívül gondoskodik arról, hogy az árverés kitűzésének ténye (az időpont megjelölésével) az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre kerüljön.

Vht. 145. § (1) Az árverési hirdetményt ki kell függeszteni:

a) a bíróság hirdetőtábláján,

b) az ingatlan fekvése szerinti községi, városi, fővárosi kerületi polgármesteri hivatal hirdetőtábláján,

c) az ingatlanügyi hatóság hirdetőtábláján.

(2) Az árverési hirdetményt az árverést megelőzően legalább 15 napon át és legalább az árverést megelőző 5. napig kell a hirdetőtáblán kifüggeszteni tartani.

(3) A végrehajtó a hirdetmény kivonatát a kamara hivatalos lapjában közzéteszi. A kivonat a végrehajtó nevét, telefonszámát, az ügy azonosítására alkalmas számot, az ingatlan művelési ágát, helyrajzi számát, a tulajdoni hányadot, az ingatlan területét, lakott vagy beköltözhető állapotát,

becsértékét, az árverésnek, valamint az ingatlan megtekintésének helyét és időpontját tartalmazza. A kivonatot legkésőbb az árverést megelőző 5. napon kell közzétenni.

(4) A végrehajtó bármelyik fél kérelmére gondoskodik arról, hogy az árverést egyéb megfelelő módon is közhírré tegyék.

Jegyzet: az (1) bekezdés c) pontjának szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

A (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 76. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (3) bekezdés szövegét beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 76. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (4) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 76. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (5) bekezdést hatályon kívül helyezte a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdésének d) pontja; hatálytalan 2009. január 1-jétől.

Az árverési hirdetés közzététele

Az árverés megtartásának további feltétele a hirdetés kiállításának kötelezettsége. Fentiek szerint az árverési hirdetés teljes szövegét ki kell függeszteni az alábbi helyeken: az illetékes bíróság hirdetőtábláján, az ingatlan fekvése szerinti polgármesteri hivatal hirdetőtábláján, továbbá a nyilvántartást vezető ingatlanügyi hatóság hirdetőtábláján.

A hirdetés kiállításának is pontos szabályai vannak: a hirdetményt úgy kell kihelyezni, hogy azt legalább tizenöt napig meg lehessen tekinteni és ennek a határidőnek az árverés időpontját megelőző ötödik napig kell letelnie. A kiállítás napját ezért a hirdetményen fel kell tüntetni (záradékkal kell ellátni).

A végrehajtó a hirdetés kivonatát köteles megküldeni a Végrehajtói Kamarának is, aki intézkedik az árverés kifizetésének a hivatalos lapjában való megjelentetéséről. A megjelentetés vonatkozásában az a törvényi követelmény, hogy annak az árverést megelőző legkésőbb ötödik napon kell megtörténnie. Tartalmát tekintve lényegében azonos a hirdetménnyel: a végrehajtó eléréséhez szükséges adatait, az ügyszámot, az ingatlan lényeges, a beazonosításhoz elengedhetetlen adatait, területét, beköltözhető vagy lakott állapotát, a becsértéket, a megtekintés és az árverés helyszínét és időpontját határozza meg. Sajátos, hogy a Vht. 145. §-a kivonatként a Vht. 143. §-a szerinti ingatlanárverési hirdetésből olyan adatot kíván megjelölni - az ingatlan megtekintésének helyét és időpontját -, amit a hirdetés nem tartalmaz.

A továbbiakban az sem kizárt, hogy amennyiben azt valamelyik fél kéri, az eljárás eredményessége érdekében más helyen is közzétesse a hirdetményt a végrehajtó. Erre a gyakorlatban nem igazán van példa, a költségekre tekintettel, pedig egy esetben, a helyi sajtóban történő figyelemfelkeltéssel több árverés végződhetne eredménnyel - elképzelhető, hogy mindkét fél érdekében nagyobb vételárért. Problematikus az interneten (nem végrehajtó által) közzétett hirdetések kezelése.

Vht. 145/A. § (1) A végrehajtó az árverési hirdetményt közzéteszi az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában is; az árverés közhírré tételéhez fűződő jogkövetkezmény a licitnapló lezárásáig történő közzétételhez fűződik. Nem tekinthető közzétettnek az árverés, ha a közzétételi időtartamban az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartása a közzétételi időtartam 10%-át meghaladó időtartamban nem volt elérhető a felhasználók számára.

Jegyzet: a 145/A. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 19. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Az elektronikus hirdetés közzététele

Az elektronikus árverés bevezetése miatt a közzététel vonatkozásában egy fontos szabály került bevezetésre a jogszabályban: a végrehajtó köteles az árverési hirdetményt az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában is közzétenni.

Az elektronikus árverés lefolytatására egy informatikai keretrendszer szolgál, ez az elektronikus árverési rendszer. A rendszert a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara működteti. E rendszert az interneten keresztül lehet elérni (www.mbvk.hu). Az elektronikus árverési rendszerben a bírósági végrehajtók, illetve az árverezők végezhetnek különböző műveleteket, egyeseket pedig automatikusan hajt végre a program.

Az árverési rendszerhez kapcsolódó jogok

Az árverési rendszert látogatóként az alábbiakra lehet igénybe venni: minden nyilvános adat elérhető; a Felhasználói szabályzat megtekinthető; az Általános rendszerüzenetek megtekinthetők; be tud tekinteni az árverési hirdetmények nyilvántartásába, letölthető valamennyi árverési hirdetmény „pdf” formátumban; megkereshető a hirdetmény a keresési szempontból releváns adatok szerint; licitnapló megtekinthető és egyéb értékes, nyilvános információk olvashatóak benne.

Regisztrált árvevőként több a lehetőség: a Felhasználói szabályzat módosításának megismerése és elfogadása; a kapott jelszó, egyedi azonosító és elektronikus levélcím (e-mail) megváltoztatása; a felhasználói név és a jelszó aktiválása iránti kérelem benyújtása és a rendszerüzenetek megtekintése.

Az aktivált árvevők a fentieken túlmenően még megtekinthetik és letölthetik a teljes licitnaplót, megtehetik a vételi ajánlatukat, előterjeszhetik az árverési előleg visszautalására vonatkozó kérelmüket, továbbá jogosultak a rendszerüzeneteket megtekinteni.

A végrehajtók jogosultságai természetesen a legszerteágazóbbak. A jelszó megváltoztatása, betekintés és bejegyzés az elektronikus nyilvántartásba, árverési hirdetmény közzététele, hagyományos ingóárverés hirdetményének törlése, árvevő felhasználói nevének és jelszavának aktiválása egy meghatározott árvevőre való részvételhez és elektronikus árvevéshez. A teljes licitnapló megtekintése és kinyomtatása, licitnapló lezárása, árverési vétel tényének és az árverési vételár összegének közzététele, árvevő felhívása az árverési jegyzőkönyv aláírására és a vételár kifizetésére; árvevők adatait tartalmazó elektronikus adatlap megtekintése és kinyomtatása, rendszerüzenetek megtekintése és kinyomtatása.

Nyilvántartások az elektronikus rendszerben

Az elektronikus árverési rendszer három fontos nyilvántartásból áll: egyik az árvevők elektronikus nyilvántartása, másik az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartása és a harmadik a hirdetményekhez tartozó elektronikus licitnaplók.

Az árvevők elektronikus nyilvántartásában szerepelnek azok az adatok, amelyek a lehetséges árvevők adatai (név, anyja neve, születési helye és ideje, lakhelye, állampolgársága, személyi azonosítója, adóazonosítója, személyazonosításra alkalmas okirat típusa és száma, törvényes képviselő neve, lakhelye, személyazonosító okiratának típusa és száma. Szervezet esetében elnevezése, székhelye, nyilvántartását vezető hatóság elnevezése, nyilvántartási szám, KSH száma, adószáma, képviselőjének neve, lakhelye, személyazonosító okmányának típusa és száma; fentieken túlmenően szerepel az adatoknál együttes árvevésnél a tulajdonszerzési arány, a felhasználói név és jelszó, az egyedi azonosító és az e-mail cím). E nyilvántartás arra szolgál, hogy amennyiben valamelyik licitáló megszerzi az árvevett ingatlan tulajdonjogát az árvevéssel, úgy a végrehajtó a későbbiekben az árvevő jegyzőkönyv elkészítése céljából ezt az addig anonim személyt be tudja azonosítani.

Az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában szerepelnek magának a meghirdetett árvevésnek az adatai. Itt elérhető a teljes árverési hirdetmény és az árvevésre meghirdetett ingatlan adatai. Ezt bárki megtekintheti, bárki által interneten elérhető. Mindemellett lehetőséget ad a nyilvántartás arra, hogy meghatározott szűkítési feltételek megadásával az elvárásaiknak megfelelő ingatlanokat az érdeklődők megismerjék.

A licitnaplók az elektronikus árverési rendszerben közzétett vételi ajánlatokat tartalmazzák. A vételi ajánlatok az összegükkel, a közzétételük időpontjával és az árvevő e célra kapott ún. árvevői egyedi azonosítójával szerepelnek a nyilvántartásban. A licitnapló megtekintésével lehet nyomon követni azt, hogy az adott árvevésen milyen ajánlatokat tettek, és mi az az aktuálisan legmagasabb összegű ajánlat, amelynél magasabb összegű ajánlatot kell tennie a következő licitálónak. A közzétett legutolsó - tehát legmagasabb összegű, érvényes - ajánlat adatait bárki megtekintheti. Létezik nyilvános licitnapló: ez a megtett érvényes ajánlatokat tartalmazza az ajánlattevők egyedi azonosítójával, az ajánlattétel sorrendjében és van teljes licitnapló: ez pedig a megtett összes ajánlatot tartalmazza az ajánlattevők egyedi azonosítójával, az ajánlattétel sorrendjében.

Előfordulhat, hogy nem minden hirdetményi kifüggesztés követhető nyomon, és a kifüggesztésre előírt határidők letelte sem egy napra esik, ezért a Vht. úgy rendelkezik, hogy jogszerűen akkor történt meg a hirdetmény közzététele, ha elektronikus úton jogszerű volt a közzététel, azaz a licitnapló lezárásáig történő közzétételhez fűződik a joghatály.

A hirdetmény közzététele egy elektronikus adatlap kitöltésével és a hirdetmények „pdf” formátumban történő feltöltésével történik. A hirdetményre képek is feltölthetők. A rögzítés során az árvevés „kiírás alatt” megjelölést kap, és véglegesíteni minden adat ellenőrzése után az „élő” megjelöléssel lehet (ezt követően már nincs lehetőség a módosításra).

A hirdetmény közzétételétől kezdve lehet elektronikus úton vételi ajánlatot tenni, mindaddig, amíg az árvevés hagyományos szakaszát (szóbeli ajánlatok megtevétele) megelőző munkanap 12 órákor le nem zárja a rendszer a licitnaplót.

A közzététel érvényességéhez szükséges az is, hogy - mivel elektronikus megjelenéshez kötött a közzététel, és az internetes elérhetőség külső körülményektől is függ, és nem folyamatosan biztosítható - a közzététel teljes időtartamának legalább a 90%-ban elérhető legyen az elektronikus árverési hirdetések nyilvántartása a felhasználók számára.

(2) Az elektronikus árverési rendszer az árverési hirdetmény közzétételének időpontját és a licitnapló lezárásának időpontját automatikusan rávezeti a hirdetményre, amely ezzel kiegészülve jelenik meg az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában.

Az árverés tisztaságának biztosítékai

Az árverés tisztaságának és a hirdetmény közzétételére előírt időpont betartásának feltüntetése érdekében az elektronikus árverési rendszer automatikusan rávezeti az árverési hirdetményre, hogy azt milyen időpontban tették közzé, továbbá azt is, hogy a licitnapló lezárásának mi a pontos ideje.

Ennek megfelelően a végrehajtó intézkedésének jogszabályi megfelelése már magából a nyilvántartásból leszűrhető, és ez a továbbiakban sok végrehajtási kifogás benyújtását teheti szükségtelenné.

(3) Az árverés időpontját úgy kell meghatározni, hogy az a hirdetmény elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában történő közzétételének napját követő 60. naponál későbbi időpontra essen.

Jegyzet: a (3) bekezdés szövegét módosította a 2009. évi XLVIII. törvény 16. § (8) bekezdése; hatályos 2009. augusztus 21-étől.

Az árverés időpontjának meghatározása

Az árverés időpontját a végrehajtónak úgy kell meghatározni, hogy az az elektronikus úton történő közzétételt követő 60. naponál későbbi időpontra essen.

Vht. 145/B. § Az árverezők elektronikus nyilvántartásának vezetése a 132/E. §-ban foglaltak szerint történik.

Jegyzet: a 145/B. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 19. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Az elektronikus nyilvántartás vezetése

Az elektronikus úton történő árverés során a licitáláshoz az szükséges, hogy mindenképp az árverezni kívánó személy bejegyeztesse magát az árverezők elektronikus nyilvántartásába. Erre a szükséges adatok (személyi azonosító adatok; törvényes képviselő esetén az ő személyes adatai; szervezet esetén a szervezet azonosításra alkalmas és bejegyzéshez szükséges adatai; több vevő ajánlattetele esetén a tulajdoni hányadok aránya; az ajánlattevő felhasználói neve és jelszava; az árverező személy egyedi azonosítója; az árverező személy e-mail címe) igazolása és ellenőrzése, továbbá az elektronikus árverési rendszer felhasználói szabályzatának elfogadása mellett bármelyik bírósági végrehajtó irodájában sor kerülhet. Az eljárás lefolytatásáért 6000 forint díjat kell fizetni, a bejegyzés pedig határozatlan időre szól (az lényegében bármelyik árverésen való részvételre feljogosít). A bejegyzéssel egyidejűleg az árverező a rendszer használatához szükséges felhasználói nevet és jelszót, valamint az anonimitását biztosító árverezői egyedi azonosítót kap (az utóbbiakat bármikor megváltoztathatja), továbbá meg kell adnia egy e-mail címet is, amelyre megküldhetők az egyes rendszerüzenetek.

A tényleges - adott árverésen, adott vagyontárgyra történő - licitáláshoz további feltételeket is teljesíteni kell. Ezek az árverés eddigi szabályaival azonos feltételek: be kell fizetni a végrehajtó letéti számlájára vagy a végrehajtónál személyesen az árverési előleget, illetve nyilatkozatot kell adni arra nézve, hogy az illető nem minősül az árverésből kizárt személynek (az ügyben eljáró végrehajtó, az alkalmazottja, közeli hozzátartozójuk sem közvetlenül, sem közvetve nem szerezhet ingatlan-végrehajtás során tulajdonjogot).

A végrehajtó a kötelezően igazolandó adatokat köteles megvizsgálni. Amennyiben azok hitelessége kérdésessé válik, úgy az eljáró végrehajtó megtagadja a bejegyzést a nyilvántartásba.

Amennyiben a kötelezően igazolandó adatokban változás következik be, úgy az árverésen való részvétel feltétele a változások haladéktalan bejelentése a végrehajtónál. Ha több licitáló vesz részt egy árverésen, úgy a licitálók körében történő változás, valamint a tulajdonszerzési arányukban bekövetkezett változás csak az első ajánlatteletük előtt vehető figyelembe.

A nyilvántartásban való részvétel határozatlan ideig tart, ezért amennyiben a licitáló szeretné megszüntetni az adatai nyilvántartásban történő kezelését, és a továbbiakban nem kíván ajánlattevőként szerepelni elektronikus árverésen, úgy kérelemmel meg kell keresnie a végrehajtót a nyilvántartásból való törlés végett.

A nyilvántartás ajánlattevőre vonatkozó adatai természetesen zártak, azokat csak a végrehajtó jogosult megtekinteni, továbbá abból adatokat csak a bíróság, a nemzetbiztonsági szolgálatok és a büntetőügyben eljáró hatóság részére lehet átadni.

Vht. 145/C. § (1) A vételi ajánlatok elektronikus úton történő megtételére a 132/F. § rendelkezéseit kell alkalmazni az e §-ban foglalt eltérésekkel.

(2) Ha az árvevő ingatlanszerzése engedélyhez kötött, az elektronikus árverési rendszer árvevőként történő használatához szükséges felhasználói név és jelszó aktiválásának az is feltétele, hogy az ingatlanszerzési engedélyt a végrehajtónak bemutassa. A beköltözhetően értékesítendő lakóingatlan fekvése szerinti, külön törvény alapján elővásárlási joggal rendelkező települési önkormányzat felhasználói nevének és jelszavának aktiválása az elővásárlási jog gyakorlását lehetővé tévő módon történik meg.

Jegyzet: a 145/C. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 19. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

A (2) bekezdés szövegét megállapította a 2009. évi XLVIII. törvény 2. § (2) bekezdése; hatályos 2009. augusztus 21-étől. Lásd még a 2009. évi XLVIII. törvény 16. § (7) bekezdését.

A vételi ajánlatok megtétele

Amennyiben a Vht. 145/B. §-ában foglalt feltételek maradéktalanul fennállnak, a végrehajtó aktiválja az árvevő felhasználói nevét és jelszavát, aki ennek birtokában már közvetlenül az elektronikus árverési rendszer felületén tehet vételi ajánlatot: ennek érdekében ki kell töltenie az erre szolgáló mezőt a felajánlott vételár összegével, vagy ha elfogadja a rendszer által kötelezően felajánlott következő lehetséges legalacsonyabb összegű tételt, úgy azt ezt tartalmazó mezőre kell kattintania. Ezt követően a rendszer az ajánlatot közzéteszi. Nem teszi közzé az érvénytelen ajánlatot, hibaüzenetet küld, de a teljes licitnaplóban az érvénytelen ajánlat is szerepel.

A részvételen való előfeltétel, hogy a licitálónak internet-hozzáféréssel kell rendelkeznie. Amennyiben emellett árvevőni kíván, úgy a fent leírtak szerint regisztráltatnia kell magát az árvevők elektronikus nyilvántartásába, majd az ennek alkalmával kapott felhasználói név és jelszó megadásával léphet be az elektronikus árverési rendszerbe, és végezheti el azokat a műveleteket, amelyek a licitáláshoz szükségesek.

Ahhoz, hogy a végrehajtó az adott árverésen való részvétellel feljogosítsa a licitálni kívánó és a nyilvántartásban már szereplő személyt, köteles bemutatni az arra vonatkozó pénzügyi igazolást. Ebben igazolnia kell, hogy visszavonhatatlanul megterhelték a számláját az előleg összegével és azt elutalták a végrehajtói letéti számlára. Amennyiben nem személyesen kell befizetnie az árvevéssel érintett végrehajtónál az előleg összegét (becsérték 10%-a). Nyilatkozatot kell adnia arra vonatkozóan, hogy az árvevéből nem kizárt személy (a végrehajtó, az alkalmazott, ezek közeli hozzátartozója sem közvetlenül, sem közvetve nem szerezhet ingatlan-végrehajtás során tulajdonjogot), mindemellett amennyiben az ingatlan tulajdonszerzése az ajánlattevő fél szempontjából engedélyhez kötött (például külföldi tulajdonszerzése termőföld esetén), úgy be kell mutatnia az engedélyt is. Ha valamennyi feltétel adott, az ajánlattevő megkapja az ügyben érintett végrehajtótól a felhasználói nevet és a jelszót.

A felhasználói név és jelszó használatával tehet ajánlatot az elektronikus árverésen az adott ingatlanra a licitáló. Ha az ajánlatát megtette, azt már nem vonhatja vissza. Az ajánlatot a rendszer automatikusan rögzíti, mindaddig lehet ajánlatot tenni, amíg a licitnapló le nem zár (az árvevést megelőző nap tizenkettő órakor zár a licitnapló). A rendszer az érvényes árvevés érdekében azt is feltünteti, hogy milyen százalékban volt a nyilvántartás elérhető.

A licitnapló tartalmazza a megtett vételi ajánlat összegét, az árvevő személy egyedi azonosítóját és a vételi ajánlat közzétételének időpontját.

(3) A vételi ajánlatot az elektronikus árverési rendszer akkor nem teszi közzé az árvevéshöz tartozó licitnaplóban, ha az

a) nem éri el a becsérték 50%-át, lakóingatlan esetében a 147. § (3) bekezdésében foglalt feltételek fennállása esetén 70%-át, vagy

b) nem haladja meg legalább a licitküzőb összegével vagy annak többszörösével az előzőleg közzétett vételi ajánlatot.

A vételi ajánlat elutasítása

Az elektronikus nyilvántartás a vételi ajánlatot nem teszi közzé, amennyiben az ingatlan árverésre kötelezően előírt feltételeknek az ajánlat nem felel meg. Ugyanígy, ha a felajánlott vételár nem éri el az ingatlan becsértékének az 50%-át, a Vht.-ban előírt feltételek fennállása esetén (lakóingatlan vonatkozásában, ha abban az adós lakik, már a végrehajtást megelőző hat hónapon keresztül itt lakott és nincs másik lakóingatlana) pedig a becsérték 70%-át; illetőleg nem haladja meg a licitküszöb minimális összegével vagy annak pontos többszörösével a megelőző vételi ajánlatot.

A licitküszöb bevezetése - azaz annak az összegnek a meghatározása, amellyel az ajánlatnak meg kell haladnia az előző vételi ajánlat összegét - biztosítja az árverés komolyságának megőrzését.

(4) Ha az árverező vételi ajánlatának közzétételét követően az elektronikus árverési rendszer újabb vételi ajánlatot tesz közzé a licitnaplóban, az árverező kérelmére a végrehajtó 3 munkanapon belül intézkedik az árverési előleg visszautalásáról.

A végrehajtási előleg visszautalása

Amennyiben az árverési vevő nem kíván több vételi ajánlatot tenni és az utolsó vételi ajánlatot nem ő tette, abban az esetben megkeresheti az eljáró végrehajtót, hogy az általa befizetett előleg összegét részére utalja vissza. E művelet is rendszerüzenet formájában történik, és ekkor a rendszer az aktiválást megszünteti.

A végrehajtó ebben az esetben intézkedik arról, hogy az előleget a licitáló személynek a kérelem beérkezését követő három munkanapon belül utalják vissza. Nem egyértelmű azonban, hogy ki viseli az árverési előleg visszautalásának költségeit. Ez akkor jelenthet különösen problémát, ha egy nagyobb értékű ingatlan árverésénél több érdeklődő is befizeti a nem csekély nagyságú előleget és ezt követően kell az összegeket az eljáró végrehajtónak visszautalnia. Ezért az árverési hirdetményben tájékoztathatják az érdeklődőket a végrehajtók, amennyiben átutalással fizetik meg az árverés összegét, visszautalás esetén a visszautalás költségének csökkentett összegét utalják át.

(5) Az elektronikus árverési rendszer az árverést megelőző munkanap 12 órákor zárja le automatikusan a licitnaplót.

(6) Az elővásárlásra jogosult települési önkormányzat valamennyi közzétett ajánlat vonatkozásában az árverés befejezéséig, az utolsóként közzétett vételi ajánlat vonatkozásában pedig a licitnapló lezárásának napján 24 óráig az aktivált felhasználói nevének és jelszavának megadásával, a közzétett vételi ajánlattal megegyező összegű vételi ajánlat tételével gyakorolhatja elővásárlási jogát. Az elővásárlási jog gyakorlására irányuló vételi ajánlatot az elektronikus árverési rendszer automatikusan közzéteszi az árverési hirdetményen.

Jegyzet: a (6) bekezdést beiktatta a 2009. évi XLVIII. törvény 2. § (3) bekezdése; hatályos 2009. augusztus 21-étől. Lásd még a 2009. évi XLVIII. törvény 16. § (7) bekezdését.

A licitnapló zárása

Lásd a Vht. 145/C. § (1)-(2) bekezdéseihez fűzött kommentárt.

Vht. 146. § (1) Ingatlanra az árverezhet, aki előlegként az ingatlan becsértékének 10%-át legkésőbb az árverési ajánlatának megtétele előtt a végrehajtónál letétbe helyezte. Az előleg letétbe helyezése átutalással is történhet, az előleg összegét olyan időpontban kell átutalni, hogy az az árverés időpontját megelőzően megérkezzen a végrehajtói letéti számlára. A letétbe helyező az utóbbi esetben akkor árverezhet, ha az átutalásról szóló terhelési értesítőt legkésőbb az árverési ajánlatának megtétele előtt a végrehajtónak bemutatja, annak másolatát pedig részére átadja.

Jegyzet: az (1) bekezdés utolsó két mondatát beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 77. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az előleg letétbe helyezése

Az ingatlanárverés első gyakorlati lépése az árverési előleg összegének letétbe helyezése. Az árverési előleg pontos összege a végrehajtó által megjelölt becsérték 10%-a, melynek összegét a hirdetmény már tartalmazza.

Az árverés helyén és időpontjában az árverésen lehetséges vevőként jelentkező személyek kifizetik a végrehajtónak készpénzben az előlegként megjelölt összeget, ezzel egy időben személyi igazolványukkal (vagy más

fényképes igazolványukkal) igazolják magukat. A lehetséges vevők ezzel válnak hivatalosan az árverés szereplőivé. A végrehajtó a készpénz átvételéről nyugtát állít ki, amit átad az előleget befizető személynek.

A jelentős értékű ingatlanok esetében problémát okozott, hogy az előleg összege is már olyan mértékű, amit nem szívesen vitt készpénzben az árverésre a vevő, ezért a jogszabály lehetőséget ad arra, hogy az előleget a vevőként részt venni szándékozó személyek a végrehajtó által megjelölt letéti számlára átutalják. Ebben az esetben azonban úgy kell megtörténnie az átutalásnak, hogy az előleg összege az árverés időpontjában már megérkezzen a végrehajtó számlájára, továbbá előfeltétel, hogy az átutalás sikeres és visszavonhatatlan megtörténtét egy, az átutalást indító pénzügyi intézet által kitöltött nyilatkozattal a vevőnek hivatalosan igazolnia kell. Az igazolás eredeti példányát az árverés megkezdése előtt a végrehajtónak be kell mutatni, aki arról fénymásolatot készít, amit az iratokhoz csatol.

Amennyiben egymást követően több ingatlant is árverez a végrehajtó, az előleget külön kell befizetni minden érintett ingatlanra.

(2) Akinek az ingatlanszerzése engedélyhez van kötve, az árverezése előtt igazolni köteles, hogy az engedélyt megkapta.

Engedélyek beszerzése

Amennyiben az ingatlan tulajdonjogának megszerzéséhez engedélyre van szükség, úgy ahhoz, hogy a megjelent személy az árverésen vevőként részt vehessen, át kell adnia a végrehajtónak az erre irányuló engedélyt (például külföldi állampolgár termőföldet szeretne így megszerezni). Ez azonban a gyakorlatban sok problémát vet fel, tekintettel arra, hogy a legtöbb esetben egy engedély megadásához feltételként kötik ki, hogy a kérelmező nyújtsa be az engedély iránti kérelmét.

(3) A 123. §-nak az árverezésre vonatkozó rendelkezései ingatlanárverés esetén is irányadók.

Árverésből kizárt személyek köre

A Vht. kizárja - az ingóvégrehajtáshoz hasonlóan - azon személyeknek a körét az ingatlanárverésből, akik érintettek és bármilyen fokon befolyásolhatják a végrehajtást, így a végrehajtó, az alkalmazott, ezek közeli hozzátartozója, továbbá a végrehajtást fogantató bíróság alkalmazottja és az adós sem közvetlenül, sem közvetve nem szerezhethet ingatlan-végrehajtás során tulajdonjogot.

Az adós ennek megfelelően nem léphet fel a saját ingatlanának árverése során vevőként. Ugyanakkor amennyiben előzetes megállapodás alapján egy közeli hozzátartozónak nem minősülő személy az árverésen előírt feltételeket teljesíti, megszerzi az ingatlan tulajdonjogát. Ebből a szempontból az adós és az árverési vevő szándéka közömbös, mert az adós árverésen való tulajdonszerzése a Vht.-ba ütközne. Mivel az adós nem szerezhette meg árverésen a saját ingatlanának tulajdonjogát, az árverési vevővel kötött megállapodása miatti színlelésre hivatkozva sem kérheti a tulajdonjogának megállapítását.

Az ingatlan átruházására ugyanis nem az adós és az árverési vevő viszonylatában került sor. Az ingatlan tulajdonjogának megszerzése az árverési vevő részéről tehát nem az adóssal létrejött megállapodás eredménye, hanem árverésen, mint állami kényszeraktuson alapszik. Ebből eredően a vevő az adóssal - aki továbbra is bent lakott az ingatlanban - jogszerűen köthetett bérleti szerződést. A bérleti szerződés semmissége nem állapítható meg. Az eljárás folyamán a bíróságnak nem kötelessége vizsgálni azt sem, hogy ténylegesen ki fizette ki a vételárat, az adós nincs azonban elzárva az elől, hogy erre vonatkozó igényét külön perben érvényesítse.

(4) Az árverésen az a vételi ajánlat érvényes, amely az előző vételi ajánlatot a licitküzőb összegével vagy annak többszörösével meghaladja. A települési önkormányzat a külön jogszabály szerinti elővásárlási jogát - a felajánlott legmagasabb vételár háromszori kikiáltásáig - a vételi ajánlattal megegyező összegű vételi ajánlat megtételével gyakorolhatja.

Jegyzet: a 146. § (4) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 20. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

A (4) bekezdés szövegét megállapította a 2009. évi XLVIII. törvény 2. § (4) bekezdése; hatályos 2009. augusztus 21-étől. Lásd még a 2009. évi XLVIII. törvény 16. § (7) bekezdését.

Az érvényes elektronikus vételi ajánlat

Az elektronikus árverés során az a vételi ajánlat minősül érvényesnek, amely legalább a licitküszöb minimális összegével vagy annak pontos többszörösével haladja meg a megelőző vételi ajánlatot. A licitküszöb annak az összegnek a meghatározása, amellyel az ajánlatnak meg kell haladnia az előző vételi ajánlat összegét.

Vht. 147. § (1) Az árverés megkezdésekor a végrehajtó közli az árverezőkkel a becserítéket és a kikiáltási árat, ismerteti az árverési feltételeket és felhívja az árverezőket ajánlatuk megtételére. A kikiáltási ár a becseríték összege. Ha a licitnaplóban tettek közzé vételi ajánlatot, a kikiáltási ár az utolsóként közzétett vételi ajánlat összege.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 21. § (1) bekezdése; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

A kikiáltási ár

Az előlegek befizetését követően a végrehajtó közli a megjelentekkel az ingatlan becserítékét (ún. kikiáltási ár). Részletesen tájékoztatja a lehetséges vevőket a feltételekről, majd felhívja őket, hogy tegyék meg ajánlatukat. A kikiáltási ár általában a becseríték összege.

Amennyiben az elektronikus árverés folyamán a nyilvántartás adataiból az következik, hogy valamelyik licitáló ettől eltérő összeget ajánlott fel az ingatlanért, úgy ez az összeg lesz az árverés folyamán a kikiáltási ár. Az elektronikus árverés esetén ugyanis az elektronikus úton árverező személyeknek a licitnapló lezárását követően még lehetőségük van személyesen vagy meghatalmazottjuk útján újabb összeget felajánlani az ingatlanért az árverés időpontjában és helyszínén.

(2) Ha a felajánlott vételár nem éri el a kikiáltási árat, azt fokozatosan lejjebb kell szállítani a becseríték feléig. Ha a licitnaplóban már tettek közzé vételi ajánlatot, a kikiáltási ár nem szállítható le.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 21. § (1) bekezdése; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

A kikiáltási ár leszállítása

A gyakorlatban mindez úgy zajlik, hogy a végrehajtó a kikiáltási árról indul, és a becseríték nagyságához viszonyítva tipikusan 100 000 forint, ritka esetben 10 000 forint összeggel csökkenti az árat. Abban az esetben, amennyiben valamelyik vevő hangos szóval, kifejezetten jelzi, hogy a kimondott áron hajlandó megvásárolni az ingatlant, úgy megindul a licit felfelé. A licit mindaddig tart, ameddig valakinek a legmagasabb ajánlatát követően a végrehajtó „először, másodsor, senki többet harmadszor” ki nem kiáltja a vételárat. Ekkor a végrehajtó árverési kalapácsával az árverés befejezését annak leütésével jelzi.

Ténylegesen az a jellemző, hogy a végrehajtó mindaddig csökkenti a kikiáltási árat, míg el nem éri azt az összeget, ami alatt jogszabály szerint már nem kelhet el az ingatlan, a licit ezután szokott elindulni felfelé (valamennyi árverezőnek az a közös érdeke, hogy minél olcsóbban jusson tulajdonjoghoz).

Abban az esetben, ha elektronikus úton történt az árverés, a kikiáltási árat már nem lehet az alá az összeg alá levinni, amelyet legmagasabb ajánlatként tettek meg az elektronikus nyilvántartásban.

(3) Lakóingatlan esetén a kikiáltási ár a becseríték 70%-ának megfelelő összegre szállítható le, ha az adósnak ez az egyetlen lakóingatlana, lakóhelye ebben van, és a végrehajtási eljárás megindítását megelőző hónapban is ebben volt.

(4) Lakóingatlanoknak kell tekinteni

a) a lakás céljára létesített és az ingatlan-nyilvántartásban lakóház vagy lakás megnevezéssel nyilvántartott vagy ilyenként feltüntetésre váró ingatlant (tulajdoni illetőséget) a hozzá tartozó földrészlettel, ha arra használatbavételi engedélyt adtak ki,

b) az ingatlan-nyilvántartásban tanyaként feltüntetett lakó-, illetőleg gazdasági épületet, épületcsoportot és az azonos helyrajzi szám alatt hozzá tartozó föld együttesét.

(5) Az árverést addig kell folytatni, amíg ajánlatot tesznek. Ha nincs további ajánlat, a végrehajtó a felajánlott legmagasabb vételár háromszori kikiáltása után kijelenti, hogy az ingatlant a legtöbbet

ajánló árverező, az elővásárlási jog gyakorlása esetén pedig az elővásárlásra jogosult települési önkormányzat megvette. Az árverési vétel tényét és az árverési vételár összegét a végrehajtó rögzíti az elektronikus árverési rendszerben, amelyet az automatikusan közzétesz az árverési hirdetményen.

Jegyzet: a (3)-(4) bekezdéseket beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 78. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (5) bekezdés szövegét módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 46. § (1) bekezdése; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2)-(3) bekezdéseit.

Az (5) bekezdés szövegét megállapította a 2009. évi XLVIII. törvény 2. § (5) bekezdése; hatályos 2009. augusztus 21-étől. Lásd még a 2009. évi XLVIII. törvény 16. § (7) bekezdését.

A lakóingatlan kikiáltási ára

Fő szabály szerint az ingatlan a becsérték összegének feléért kelhet el az árverésen, azonban ez alól van kivétel: a lakóingatlan esete, ha abban az adós lakik, már a végrehajtást megelőző hat hónapon keresztül itt lakott, és nincs másik lakóingatlana. Amennyiben a feltételek együttesen fennállnak, úgy a becsérték 70%-áért van lehetőség a tulajdonjog megszerzésére. E rendelkezésre azért volt szükség, hogy amennyiben lehetséges, az adós ne maradjon fedél és pénz nélkül, hanem amennyiben a tartozás kiegyenlítése során marad a vételárból, úgy legyen lehetősége új életet kezdeni.

Amennyiben a végrehajtó a licit befejeztével „kikiáltja” háromszor a vételárat, az árverés befejeződik, és a végrehajtó bejelenti, hogy ki az ingatlant megszerző személy.

Elektronikus úton történő árverés esetén a végrehajtónak többletkötelezettsége is keletkezik az árverés sikeressége esetén: rögzítenie kell az elektronikus rendszerben, hogy az ingatlan elkelt az árverés folyamán, továbbá meg kell jelölnie azt az összeget, amelyért az ingatlan elkelt. Az elektronikus nyilvántartásban ezek után automatikusan megjelenik az árverési hirdetményen a sikeres árverés és a vételár, így az valamennyi felhasználó számára megismerhetővé válik.

A lakóingatlan fogalmát is pontosan megjelöli a Vht.: az ingatlan-nyilvántartás adatait veszi alapul és ennek megfelelően amit „lakás”, „lakóház” megjelöléssel láttak el a tulajdoni lapon, vagy még bejegyzésre vár ugyan ilyen megjelöléssel, de már rendelkezik használatbavételi engedéllyel (a hozzá tartozó földrészlettel együtt), továbbá a „tanya” megjelöléssel rendelkező lakóépület és a hozzá tartozó földrészlet tartozik ide.

Vht. 148. § (1) Az árverési vevő letétbe helyezett előlegét be kell számítani a vételárba.

(2) Az árverési vevőn kívüli többi árverezőnek az előlegét az árverés befejezése után azonnal vissza kell adni, illetőleg visszautalásáról intézkedni kell.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 79. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtási előleg

Az árverés végén a végrehajtó intézkedik a befizetett előlegek haladéktalan visszafizetéséről, hasonló módon, mint a befizetésnél. Az ingatlant megszerző személy által befizetett előleg összege nem jár vissza, azt a vételárba be kell számítani.

Előfordul, hogy az ingatlant árverésen az szerzi meg, aki végrehajtást kérőként szerepel az ügyben, ebben az esetben is természetesen be kell fizetnie az előlegét, és azt szintén nem kapja vissza, vele az elszámolás, az ingatlan árverés jogerős lezárásakor történik. E rendelkezés magyarázata, hogy a végrehajtó költségeit és a kamarának járó összeget ebben az esetben is meg kell téríteni, így a pontos elszámolás csak már ezek ismeretében történhet meg. Az árverési vevő és a végrehajtást kérő - ha személyükben meg is egyeznek - külön jogviszonyt és külön jogállást takarnak. Ez különösen igaz az árverési előleg megfizetésének kötelezettségére.

Amennyiben az előleg összegét átutalással fizették meg a végrehajtónak, úgy az összeg visszautalásáról kell a végrehajtónak haladéktalanul intézkednie.

Abban az esetben, ha az ingatlan árverésére jogszabály megsértésével kerül sor, nincs akadálya az árverés megsemmisítésének. A jóhiszemű árverési vevő tulajdonjogának védelmével kapcsolatban ugyanis a Vht. nem tartalmaz semmiféle rendelkezést az ingatlanárveréssel összefüggő szabályai között. A végrehajtó intézkedésének a megsemmisítésére az ingatlanárveréssel kapcsolatban is sor kerülhet. A Vht. kizárólag az ingóárveréssel kapcsolatban mondja ki, hogy amennyiben az árverést megsemmisítették, az a jóhiszemű árverési vevőnek a törvény szerint megszerzett tulajdonjogát nem érinti.

Vht. 149. § (1) Az árverési vevő köteles a teljes vételárat az árveréstől - ha pedig az árverést jogorvoslattal támadták meg, a jogorvoslatot elbíráló határozat rendelkezése szerint annak jogerőre emelkedésétől - számított 15 napon belül befizetni vagy átutalni a végrehajtói letéti számlára; ha ezt elmulasztja, előlegét elveszti. Elektronikus úton tett vételi ajánlat esetében a vételár megfizetésének határideje - jogorvoslat előterjesztését kivéve - az árverési jegyzőkönyv aláírását követő napon kezdődik.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 22. §-a; a második mondatot beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 46. § (2) bekezdése; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatokban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2)-(3) bekezdéseit.

A teljes vételár kifizetésére nyitva álló határidő

Az árverésen sikeresen licitáló vevő az árverést követő 15 napon belül köteles az általa a vételárat megfizetni (természetesen az előleggel csökkentett összeget). A kifizetés történhet a végrehajtó kezeihez készpénzben vagy a végrehajtó letéti számlájára történő átutalással.

Amennyiben a jogorvoslatra előírt határidőn belül valaki kifogást nyújt be az árverés ellen, úgy a vételár kifizetésére előírt határidő kitolódik a bírósági döntés jogerőre emelkedésének napjától számított 15 napra. Ez azzal magyarázható, hogy értelmetlen lenne a vételár kifizetése mindaddig, ameddig nem nyilvánítják az eljárást jogszerűvé, tekintettel arra, hogy amennyiben a vevő kifizetné az összeget, az idő múlásával annak lehetséges kamataitól eszne, így az összeg értéke csökkenne. Mindemellett, amennyiben jogellenessé nyilvánítják az eljárást, úgy az árverést újra ki kell tűzni, és ismételtelen le kell folytatni, azaz a vevő nem lenne köteles a továbbiakban a maradványösszeg megfizetésére (nem is minősülhet tényleges vevőnek). Rendezetlennek tűnik az árverési vevő ajánlati kötöttsége, annak időbeli határait is az árverést követően az ingatlant érintő ténybeli változásaira (vis maiorra is) tekintettel.

Elektronikus úton történt árverés esetén a teljes vételár megfizetésének végső határideje a sikeresen licitáló fél által a végrehajtónál aláírt árverési jegyzőkönyv aláírásának napjától kezdődik. Ebben az esetben is fennállhat a jogorvoslat benyújtásának lehetősége, természetesen itt is ennek jogerős elbírálásához alkalmazkodik a végső határidő.

- (2) A végrehajtó a vételár megfizetésére legfeljebb 2 hónapig terjedő halasztást adhat, ha ezt a vételár nagyobb összege vagy más fontos körülmény indokoltá teszi.**
- (3) A vételár előleggel csökkentett összege után az esedékesség napjától a Polgári Törvénykönyv szerinti késedelmi kamatot kell fizetni, amely a végrehajtás során befolyt összeget növeli.**

Halasztás lehetősége a vételár kifizetésénél

Az árverési vevő az árverésen vagy a Vht. 149. §-a szerinti határidőn belül kérheti a végrehajtótól, hogy a vételár kifizetésére maximum 2 hónap haladékot engedélyezzen neki. Ennek tényét az árverési jegyzőkönyvben a végrehajtó feltünteti. A kérelem oka lehet a magas vételár, illetőleg más, a kifizetést megnehezítő körülmény. A halasztás engedélyezéséről az eljáró végrehajtó a Vht. alapján saját jogkörében dönt. Döntését nem kell indokolnia. A két hónapos határidő a jogszabály által kötelezően előírt 15 napos határidő elteltét követően kezdődik.

Abban az esetben, ha az árverési vevő határidőn belül nem fizeti meg a vételár fennmaradó részét, a végrehajtó az árverést eredménytelenné nyilvánítja, és a vevő a befizetett előleg összegét elveszíti.

Az árverési vevő megkésétt teljesítése esetén a végrehajtó a vételár előleggel csökkentett összege után a Ptk. hatályos szabályai értelmében meghatározott késedelmi kamatot (*Ptk. 301., 301/A. §*) számít fel, amelynek összege a végrehajtás során befolyt összeget növeli.

Vht. 150. § (1) Ha az árverési vevőnek az adóssal szemben olyan követelése van, amelyre vonatkozólag a végrehajtási jog az elárverezett ingatlanra be van jegyezve az ingatlan-nyilvántartásba, az árverési vevő visszatarthatja az árverési vételárat, illetőleg azt a részét, amely a követelésének a kielégítéséhez szükséges.

Az árverési vételár visszatartása

Felmerülhet olyan eset, amikor az árverési vevő a végrehajtást kérők között szerepel, azaz az árveréssel érintett ingatlan vonatkozásában végrehajtási joga van bejegyezve az ingatlan-nyilvántartásba.

A gyakorlat alapján elfogadottá vált, hogy ilyen esetben az árverési vevő ne fizesse ki a vételár fennmaradó részét (természetesen az előleget neki is be kell fizetnie). Amennyiben a követelésének mértéke az adóssal szemben a befizetendő összegnél kevesebb, akkor pedig csak a különbözetet kell megfizetnie a végrehajtnak.

(2) Ha az árverési vevőnek az (1) bekezdésben említett követelését a vételár felosztásakor nem lehet kielégíteni, az árverési vevő köteles a vételárat, illetőleg visszatartott részét, továbbá a Polgári Törvénykönyv szerint a szerződéses kapcsolatokban járó - az árverést követő 15. naptól esedékes - kamatot a végrehajtó felhívásától számított 15 napon belül befizetni a végrehajtnak.

A visszatartott vételár sorsa

A végrehajtó több végrehajtást kérő esetén a befolyt vételárat a Vht. szabályai szerint előírt rangsorban történő kiegyenlítési kötelezettsége alapján felosztja, és erről felosztási tervet készít. Az ingatlant az árverésen megvásároló végrehajtást kérőnek tisztában kell lennie azzal, hogy a vételár-különbözetet visszatarthatja ugyan, de amennyiben a felosztási terv értelmében nem elegendő a kialakított vételár ahhoz, hogy az őt a rangsorban megelőző követelések teljes egészében kielégítést nyerjenek, úgy köteles a vételárat, illetőleg annak általa visszatartott részét a végrehajtnak a Ptk. szerint előírt kamataival együtt megfizetni. A kamatokat a kifizetéshez jogszabály által előírt 15 napos határidő elteltét követő naptól kell kiszámítani és megfizetni.

Vht. 151. § (1) Az árverési vevő megállapodhat a jelzálogos hitelezővel, hogy a jelzálogjog - amennyiben a vételárból a jelzálogos hitelező kielégítéséhez jutna - az ingatlanon továbbra is fennmarad.

A jelzálogjog fenntartása

Előfordul, hogy az árverési vevő és az ingatlan vonatkozásában jelzálogjoggal biztosított hitelező megállapodnak egymással abban, hogy a jelzálogjogot az ingatlanon a hitelező fenntartja, cserében az árverési vevő a vételár azon részét nem fizeti meg a végrehajtnak, ami a jelzálogos hitelező követelésének kielégítését szolgálná. Ezzel az árverési vevő - quasi adósként - a hitelezővel szemben a fennálló követelés megfizetését átvállalja, a hitelezőnek pedig fedezetként megmarad az ingatlan.

Fentiekre azonban csak akkor van lehetőség, amennyiben a hitelező követelése a vételárból - a felosztást követően - teljes egészében megtérülne.

A gyakorlat rámutatott arra, hogy az árverési vevő által visszatartható vételárnak, illetőleg vételárrésznek nem kell a jelzálogos hitelező teljes követelése kiegyenlítéséhez elegendő összegűnek lennie. A Vht. e szakaszának helyes értelmezése azt jelenti, hogy az árverési vevő a jelzálogos hitelezővel kötött, igazolt megállapodása alapján csak azt a vételárat, illetőleg vételárrészt tarthatja vissza, amely a jelzálogjogos hitelező követelésének kielégítéséhez szükséges. Tehát, ha az árverési vételár meghaladná a felosztási terv jóváhagyása után a jelzálogjogos hitelezőt megillető követelést, a különbözetet az árverési vevőnek a végrehajtó felhívásától számított 15 napon belül be kellene fizetnie a végrehajtó letéti számlájára.

(2) Ha az árverési vevő a végrehajtnál a megállapodást igazolta, visszatarthatja a vételárat, illetőleg azt a részét, amely a jelzálogos hitelező követelésének kielégítéséhez szükséges.

A vételár visszatartása

Természetesen a megállapodás megvalósulása elképzelhetetlen a végrehajtó nélkül, ezért a jogszabály előírja, hogy a felek között a hatályosuláshoz szükséges a végrehajtó előtt a megállapodás igazolása

(3) Ha a jelzálogos hitelező követelését a vételár felosztásakor nem lehet kielégíteni, a 150. § (2) bekezdése szerint kell eljárni.

A visszatartott vételár sorsa

Abban az esetben, ha valamilyen okból kifolyólag mégsem lehetséges a jelzálogos hitelezőt megelőző kötelezettségek teljes kielégítését követően a hitelező felé fennálló tartozás maradéktalan megfizetése, úgy az árverési vevő a megállapodástól függetlenül köteles a teljes vételárat, illetőleg annak visszatartott részét a Ptk. által előírt kamatokkal együtt a végrehajtó letéti számlájára befizetni. A kamatokat ebben az esetben is a 15. naptól kezdődően kell megállapítani és megtéríteni.

Vht. 152. § (1) Az árverésről a végrehajtó árverési jegyzőkönyvet készít, és ebben - a 35. §-ban említetteken kívül - feltünteti:

- a) az elárverezett ingatlannak az ingatlan-nyilvántartási adatait, lakott vagy beköltözhető állapotban történt értékesítését, a becsértéket, azt, hogy a becsérték leszállítása milyen szabályok szerint történt (147. §) és az árverési vételárat,**
- b) az árverési vevőnevét, személyazonosító adatait, lakóhelyét, illetőleg székhelyét.**

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 81. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az árverési jegyzőkönyv

Az ingatlanárverésről az eljáró végrehajtó jegyzőkönyvet készít.

A jegyzőkönyv tartalmazza az adós, a végrehajtást kérő(k), az eljárásban részt vevő egyéb érdekelték és képviselőik nevét, lakhelyét. Az árverés megtartásának helyét és idejét; a fő követelés(ek) összegét és jogcímét; a végrehajtást elrendelő bíróság (vagy hatóság) megjelölését és az ügyszámot; az árverésen történtek leírását (amennyiben észrevétel vagy kérelem hangzik el, ennek megjelölésével); az árverés tárgyát képező ingatlan ingatlan-nyilvántartás szempontjából lényeges adatait (helyrajzi száma, megjelölése, területének nagysága, bel- vagy külterületi ingatlan). Tartalmazza azt, hogy az árverés lakott vagy beköltözhető állapotban történt-e; a becsértéket; azt, hogy a véglegesen kialakult vételárat milyen események előzték meg - azaz, hogy milyen szabályok szerint, milyen összeghatárral került sor a licitre. Fel kell tüntetni a véglegesen megállapított vételárat; amennyiben a vételár kifizetésére halasztást kért vagy kapott az árverési vevő, ennek tényét is feltünteti az eljáró végrehajtó az árverési jegyzőkönyvben; továbbá fel kell tüntetni az árverési vevő személyazonosításra alkalmas adatait (esetenként ebből is meggyőződhet az érintett fél arról, hogy a tulajdonjogot szerzett vevő nem tartozik-e az összeférhetlenségi szabályok alá).

(2) Az árverési jegyzőkönyvet az árverési vevő is aláírja.

Az árverési jegyzőkönyv formai követelményei

Az árverési jegyzőkönyv formailag adott, a végrehajtók felügyeleti szerve által készített nyomtatvány (biztonsági papír). Négy példányos, sorszámozott, törzskönyvben elhelyezett okirat. Az eredeti példányokból kettőt kap az illetékes ingatlanügyi hatóság a tulajdonjog átvezetése érdekében, egyet az árverési vevő kap kézhez, egy pedig marad az eljáró végrehajtónál az iratok között.

Az árverési jegyzőkönyvet aláírja a végrehajtó, amennyiben jelen van, úgy a végrehajtást kérő (illetőleg annak képviselője), és minden esetben alá kell írnia az árverési vevőnek.

Az árverési jegyzőkönyv másolati példányát a végrehajtó kézbesíti mindazoknak a személyeknek, akik adósként vagy végrehajtást kérőként az eljárásban részt vevők, illetőleg azoknak is, akiknek az értékesített ingatlan vonatkozásában az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joguk van.

(3) A végrehajtó az árverésről a jegyzőkönyv mellett kép- és hangfelvételt készít.

Jegyzet: a (3) bekezdést beiktatta a 2005. évi CLXII. törvény 4. §-a; hatályos 2006. január 9-étől.

Kép- és hangfelvétel

A végrehajtói iroda azért a legalkalmasabb az árverések helyszínéül, mert kamerákkal van felszerelve. Korábban az irodákat használták az ingatlanárverések idején arra az ingatlant mindenáron megszerezni kívánó érdekeltek, hogy bizonyos pénzüsszegek közvetlen felajánlása mellett elérjék, hogy az árverésen lehetséges vevőként megjelent személyek ne licitáljanak az ingatlanra. Így a legmagasabb vételár összegét ők határozták meg.

Az árverésen történő események rekonstruálása érdekében vezették be azt a jogszabályi kötelezettséget, hogy a végrehajtó az árverésről képet és hangfelvételt készít, azaz pontosan rögzítik a kamerák az egész árverés menetét és az ott zajlott eseményeket.

(4) Ha az árverési vevő elektronikus úton tett vételi ajánlatot,

- a) a végrehajtó felhívja, hogy az árverési jegyzőkönyv aláírása céljából a végrehajtó irodájában a felhívás kézhezvételétől számított 15 napon belül jelenjen meg; ha ezt elmulasztja, előlegét elveszti;**
- b) a végrehajtó az árverési jegyzőkönyv aláírásával egyidejűleg adhat részére halasztást - a 149. § (2) bekezdése szerinti feltételekkel - a vételár megfizetésére.**

Jegyzet: a (4) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 23. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Az elektronikus úton jelentkező vevő jogai és kötelezettségei

Elektronikus árverés esetén - amennyiben nem tettek az abban legmagasabb vételárként megjelölt összegtől nagyobb ajánlatot személyesen az árverésen megjelölt érdekeltek -, az eljáró végrehajtó írásban felhívja a legmagasabb ajánlatot tevő felet, hogy a felhívás kézhezvételétől számított 15 napon belül jelenjen meg a végrehajtó irodájában az árverési jegyzőkönyv aláírása érdekében.

Tájékoztatni kell a vevőt arról is, hogy amennyiben nem jelenik meg az előírt határidőn belül a végrehajtói irodában, úgy a végrehajtó az árverést sikertelennek nyilvánítja, és a vevő az általa befizetett előleg összegét elveszti.

Elektronikus árverésnél tulajdonjogot szerző fél a végrehajtótól kérheti, hogy részére a jogszabályban vételár kifizetésére előírt határidőhöz képest legfeljebb 2 hónapos halasztást kérjen a fizetésre. A 15 napos határidő a jegyzőkönyv aláírásának napján kezdődik, majd ennek elteltét követően számítva kaphat még 2 hónap haladékot a vevő a teljesítésre.

Vht. 153. § (1) Az árverési jegyzőkönyv másolatát kézbesíteni kell a feleknek és azoknak, akiknek az ingatlanra vonatkozólag az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joguk van.

Az árverési jegyzőkönyv kézbesítése

Az árverési jegyzőkönyv másolati példányait kézbesíteni kell valamennyi végrehajtást kérőnek, az adósnak és minden olyan személynek, aki azáltal, hogy az ingatlan vonatkozásában az ingatlan-nyilvántartásba az árverés időpontjában bejegyzett joga van, érintettnek minősül.

(2) Ha az árverési vevő a teljes vételárat kifizette, és az árveréstől számított 30 nap eltelt, a végrehajtó megküldi az árverési jegyzőkönyv másolatát

a) az árverési vevő részére az árverési vétel igazolása céljából,

b) az ingatlanügyi hatóság részére az árverési vevő tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése végett.

Jegyzet: a (2) bekezdés b) pontjának szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

A tulajdonjog-változás bejegyeztetése

Amennyiben az árverésen az ingatlant megszerző vevő a jogszabályban előírt határidőn belül maradéktalanul megfizeti a vételárból még fennmaradó részt, úgy a végrehajtó intézkedik az ingatlan tulajdonjogának az átvezetéséről. Ennek folyamán mindenekelőtt megküldi a biztonsági papírra készített jegyzőkönyv két példányát az ingatlan vonatkozásában illetékes ingatlanügyi hatóság részére, továbbá egy példányt eljuttat az árverési vevőnek, ezzel igazolva, hogy a vételár megfizetésével megszerezte a tulajdonjogot.

A ingatlanügyi hatósági bejelentés határideje az árveréstől számított 30 nap - feltéve, hogy az árverés sikeresnek minősül és a vevő a vételárat megfizette.

(3) A végrehajtó a tulajdonjog bejegyzési eljárás megindítása iránti megkeresésében tájékoztatja az ingatlanügyi hatóságot az adós adóazonosító jeléről, adóazonosító jel hiányában az adós nevről, születési helyéről, idejéről, anyja leánykori nevről és lakóhelyéről (nem magyar állampolgárságú magánszemélynek az útlevélszámáról), továbbá arról, hogy az árverés jogerőre emelkedett, és az árverési vételárat kifizették.

Jegyzet: a (3) bekezdés szövegét megállapította a 2001. évi LXXIV. törvény 171. § (1) bekezdése; módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

Az ingatlanügyi hatóság megkeresésére vonatkozó előírások

Az Inyvtv. az ingatlan tulajdonjogának átvezetése érdekében kötelező okirati tartalmi követelményeket ír elő.

E kötelező tartalmi elemek a következők: az adós magánszemély esetén családi és utóneve, születési neve, születési helye és ideje, anyja neve, lakcíme, személyi azonosítója; szervezet esetén megnevezése, KSH száma, székhelye, cégbejegyzési vagy bírósági bejegyzési száma; ingatlan pontos megjelölése (település, helyrajzi szám); érintett tulajdoni hányad megjelölése. Meg kell nevezni a szerzési jogot vagy ténytet; a jogváltás jogcímét;

érdekeltek megállapodását; a bejegyzett jogosult bejegyzést engedélyező nyilatkozatát. Szükséges még az állampolgársági nyilatkozat. Mindemellett nem hiányozhat a keltezés helye és ideje; sajátkezű aláírás; ügyvédi ellenjegyzés vagy közjegyzői ellenjegyzés; szervezet esetén a képviselőre jogosultak aláírása; az aláírás azonosíthatósága; ingatlan árverés esetén az ingatlan árverési jegyzőkönyv és tulajdonjog bejegyzése iránti intézkedés, tartalmi és formai követelményeknek megfelelő okiratok.

Tekintettel arra, hogy a végrehajtó a jegyzőkönyv két eredeti példányát megküldi a ingatlanügyi hatóságnak, az okirati feltételeket ő teljesíti. Azonban ahhoz, hogy a tulajdonjog átvezetése megtörténjen, a jegyzőkönyv mellé küldenie kell egy hivatalos megkeresést is, melyben feltünteti azokat az adatokat, melyeket a jogszabály kötelezettségként előír. A jegyzőkönyv tartalmi elemeit képezik a vevő adatai, valamint záradékként az árverés jogerőre emelkedés ténye és időpontja, továbbá az, hogy az árverési vételára maradéktalanul megfizetésre került.

A megkeresés az adós adatait tartalmazza, egyben azt a megkeresést is, hogy az ingatlanügyi hatóság a vevő tulajdonjogát az elárverezett ingatlanra (tulajdoni hányadra) jegyezze be.

(4) Az elektronikus árverési rendszer az árverést - ha pedig arra nem került sor, a licitnapló végrehajtó általi lezárását - követő 30. napon automatikusan törli az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásából az árverési hirdetményt és a hozzá tartozó licitnaplót.

Jegyzet: a (4) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 24. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Az árverési hirdetmény törlése az elektronikus rendszerből

Elektronikus árverés esetén az árverési hirdetmény és ezzel együttesen a licitnapló csak az árverést követő 30 napig tekinthető meg, ezt követően a rendszer automatikusan törli ezeket a nyilvántartásból. Amennyiben az árverésre nem került sor, a határidő a licitnapló végrehajtó általi lezárásának napjához igazodik.

Vht. 154. § (1) Ha az árverési vevő a teljes vételárat kifizette, és az árveréstől számított 30 nap eltelt, a végrehajtó az árverésen megvett ingatlant átadja az árverési vevőnek.

Az ingatlan birtokba adása

A végrehajtó a vételár maradéktalan megfizetése és az árverés megtörténtét követő harminc nap elteltével intézkedik arról, hogy az árverési vevő az ingatlant ténylegesen is megszerezze, azaz birtokba léphessen. Problémát jelent ugyanakkor és nincs rá konkrét szabályozás, hogy mi a helyzet akkor, ha az árverés lefolytatását követően végrehajtási kifogást nyújtanak be a végrehajtási cselekmény ellen. A végrehajtási kifogás ugyanis nem jelent halasztó hatályt az árverés megtartása tekintetében, ugyanakkor a lefolytatott árverés ellen tizenöt napon belül kifogással lehet élni, ami annak eredményes elbírálása esetén az árverés megsemmisítését is eredményezheti.

A jogszabály ugyan nem írja elő, hogy az eljáró végrehajtó köteles a tényleges birtokba adásra, azaz, hogy a birtokba adásra előírt határidőben meg kell jelennie az árverésen értékesített ingatlan helyszínén, ennek megfelelően ténylegesen elegendő, ha „jelképesen” történik meg a birtokba adás, azaz átadja az ingatlan kulcsait az új tulajdonosnak.

A jogszabály azonban annak lehetőségét sem zárja ki, hogy a végrehajtó helyszínén történő megjelenéséhez az új tulajdonos ragaszkodjon. Ennek megfelelően tehát, ha a vevő kéri az eljáró végrehajtótól a helyszínen történő tényleges átadást, úgy a végrehajtó attól nem zárkozhat el, és a megjelölt időpontban a birtokba adás céljából az ingatlanon meg kell jelennie.

A fenti eljárás indokoltságát a gyakorlat legtöbbször igazolja, mivel elég gyakori, hogy az adós nem hajlandó önkéntesen az ingatlan elhagyására, így a birtokba adáshoz további kényszereszközök (rendőri segítség, az ingatlanban lévő ingóságok elszállíttatása stb.) szükségesek. Ezek azonban általában még eltolják a birtokba adás időpontját, mivel ilyen esetekben az árverési vevőnek kell biztosítania átmenetileg egy olyan helyiséget, ahol az ingóságokat tárolják vagy elszállítják, továbbá neki kell a rakodómunkásokról és a teherszállító eszközről is gondoskodnia. Az eljárás maga jelentős terheket jelent a vevőnek, de költségeit a végrehajtási eljárásban az önálló bírósági végrehajtó az ingatlan vételárából visszatartja, és szükség esetén ebből fizeti meg.

(2) Az ingatlan után az adó és más köztartozás az árverési vevőt az árverés napjától terheli.

Az ingatlanon fennálló köztartozások

A Vht. értelmében az ingatlant terhelő adó és más köztartozás az árverés időpontjától kezdődően a vevőt terheli. Nincs azonban a jogszabályban rögzítve, hogy a jogalkotó milyen köztartozásokra céloz.

E rendelkezés szintén jelentős költségeket jelenthet a vevőnek, tekintettel arra, hogy a birtokba adás időpontja a legjobb esetben is több mint harminc nap, illetőleg akár hónapokig is elhúzódhat. Az árverés napja és a birtokba adás napja között így az ingatlan igénybevételevel összefüggő valamennyi költség és az ingatlannal kapcsolatos adók összege egyértelműen a vevő terheit jelentik. Ez az előírás különösen megterhelő olyan esetekben, amikor még halasztást is kap a kiköltözésre az adós.

(3) Az ingatlan után járó bérösszeg (haszonbér) az árverési vevőt az árverés utáni legközelebbi esedékességi időponttól illeti meg, feltéve, hogy az árverési vevő az árverésről a bérlőt (haszonbérlőt) ezelőtt az időpont előtt értesítette. Az értesítés elmulasztásából vagy a késedelmes értesítésből eredőkár az árverési vevőt terheli.

A haszonbér fizetése

A jogszabály előírást tartalmaz arra az esetre nézve is, amennyiben az ingatlanban bérlők (esetleg haszonbérlők) vannak.

A bérleti díj (haszonbérlet díja) az árverést követően már természetesen nem a korábbi tulajdonost illetik meg, hanem az árverési vevőt. A töredékhónapok előfordulása miatt a Vht. úgy rendelkezik, hogy attól az időponttól kezdődően jogosult a vevő a díjra, amely időpontban az árverést követő első esedékességgel fizetnie kell a bérlőnek (haszonbérlőnek).

Azt azonban nem lehet elvárni a bérlőtől (haszonbérlőtől), hogy minden értesítés nélkül ne a korábbi tulajdonosnak fizessen, illetőleg nem várható el, hogy folyamatosan figyelemmel kísérjék az ingatlan tulajdonjogának változását, ezért a jogszabály a vevő köteletségévé teszi a tulajdonjogban bekövetkezett változás bejelentését és igazolását a bérlő (haszonbérlő) felé. Amennyiben ezt elmulasztja vagy az értesítéssel késedelmeskedik, jogszerűen nem tarthat igényt a mulasztásából fakadó kára megtérítésére.

Vht. 154/A. § (1) Az adós és az adós jogán az ingatlanban lakó személyek - a (3) és (4) bekezdésben foglalt kivétellel - az árveréstől számított 30. napig, ha a végrehajtó ennél hosszabb határidőt adott a vételár megfizetésére, eddig az időpontig, jogorvoslat előterjesztése esetén pedig az erről szóló határozat rendelkezése szerint a határozat jogerőre emelkedésétől számított 15. napig kötelesek az ingatlant ingóságaitól kiürítve elhagyni, és biztosítani, hogy a végrehajtó átadja azt az árverési vevőnek.

Jegyzet: a 154/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 83. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2005. évi CLXII. törvény 5. §-a; hatályos 2006. január 9-étől.

A kiköltözési kötelezettség

Az ingatlan árverését követően a birtokba adásra a jogszabály több határidőt is megállapít vagyilagosan:

- elsősorban az árverést követő harminc napon belül kell az ingatlant az árverési vevőnek átadni, ami azt jelenti, hogy ezen időhatáron belül kell az adósnak és a vele az ingatlanban együtt lakó személyeknek az ingatlant elhagyniuk;

- amennyiben a becsérték kézhezvételétől számított, a Vht.-ban előírt 15 napos határidőn belül az adós kérelmezte a kiköltözésre halasztás engedélyezését, és azt neki a végrehajtást fogatosító bíróság engedélyezte - megfelelő indok alátámasztásával -, úgy a kiköltözési határidő meghosszabbodik a bíróság által megjelölt határnapig;

- abban az esetben pedig, ha végrehajtási kifogással élt valaki az árveréssel kapcsolatban, úgy a határidő úgyszintén tizenöt nap, de annak kezdő időpontja a kifogást elbíráló határozat jogerőre emelkedésének napja.

A birtokba adás történhet az ingatlan kulcsainak átadásával, illetőleg a tényleges, helyszínen történő birtokba adással is. Amennyiben a vevő ragaszkodik a tényleges átadáshoz, úgy attól az eljáró végrehajtó nem zárkozhat el.

Az ingatlan elhagyásával egy időben az adós köteles gondoskodni az ingóságainak elszállíttatásáról is, azaz az ingatlant üres, beköltözhető állapotban kell a vevő részére átadni. A gyakorlatban sokszor jelent gondot, hogy az adós jelentősen megrongálja az ingatlant (csapokat, radiátort stb. leszerelik), legtöbbször ennek bizonyítása érdekében sem mellékes, hogy a végrehajtó jelen van-e a birtokba adásnál.

(2) A végrehajtást fogatosító bíróság a jogorvoslat benyújtásáról, a jogorvoslatot elbíráló bíróság pedig a jogorvoslatot elbíráló határozat jogerőre emelkedéséről tájékoztatja a végrehajtót, és részére a határozatot megküldi.

A jogorvoslatról történő tájékoztatás

A határidőhöz való alkalmazkodás érdekében a végrehajtónak haladéktalanul ismernie kell azon körülményt, ami a birtokba adás időpontját módosíthatja.

Fenti okból kifolyólag úgy rendelkezik a jogszabály, hogy amennyiben az árveréssel összefüggésben jogorvoslattal él valamelyik érintett fél, úgy arról a végrehajtást foganatosító bíróság köteles tájékoztatni az eljáró végrehajtót.

Tekintettel arra, hogy a végrehajtót kötelező határidő a kifogást elbíráló bírósági határozat jogerejéhez kötött, ennek megfelelően a jogorvoslatot elbíráló bíróság kötelezettsége pedig, hogy a határozat jogerőre emelkedését követően tájékoztassa erről a végrehajtót, továbbá a határozat rendelkezéseinek megismerése és megfelelő alkalmazása érdekében a tájékoztatással egy időben megküldje a határozat egy példányát is részére.

(3) Az adós és a vele lakó személyek ideiglenesen mentesülnek a kiköltözési kötelezettség alól, ha a vételár kifizetése határidőben nem történt meg; ebben az esetben a teljes vételár kifizetésétől számított 30 napon belül kell kiköltözni az ingatlanból.

A vételár kifizetésének elmulasztása miatt a kiköltözési határidő megváltozása

Előfordulhat olyan eset, amikor a vételár fennmaradó részét a vevő nem tudja az arra előírt határidőn belül teljes egészében a végrehajtó részére megfizetni. Ez a gyakorlatban általában akkor jellemző, ha a vevő az ingatlan megvásárlásához valamilyen hitelt kíván igénybe venni, és a pénzügyet visszaigazolja ugyan neki az igény befogadását, azonban a hitel átutalásával késedelmeskedik.

Fenti körülmény esetén azonban nem írja elő a kiköltözési kötelezettséget az adósnak és a vele lakó személyeknek a jogszabály, hanem akként rendelkezik, hogy a birtokba adás határideje ekkor elhúzódik a teljes vételár végrehajtóhoz történő beérkezését követő harminc napon belüli időpontra.

A gyakorlatban a birtokba adás időpontját a végrehajtó határozza meg, arról kiértesíti a feleket, és egyben felhívja az adóst az ingatlan üres és kiürített állapotban, az előírt határidőben történő átadására.

(4) A végrehajtást foganatosító bíróság az adósnak a - becsérték közlésének kézhezvételétől számított 15 napon belül előterjesztett - kérelmére az ingatlan elhagyására egyszeri halasztást adhat, ha az ingatlan a 147. § (3) és (4) bekezdésében foglaltaknak megfelel, és az adós az elhelyezését ideiglenesen sem tudja biztosítani. Nincs helye halasztásnak, ha az adóst az eljárás során korábban rendbírsággal sújtották, vagy kérelmére a bíróság legalább 6 hónapra a halasztásra is okot adó körülmény miatt a végrehajtást felfüggesztette.

Halasztás engedélyezése a kiköltözésre

Az adós - és különösen a kisgyermekes családok - védelme érdekében a Vht. lehetőséget ad arra, hogy a becsérték közlésétől számított tizenöt napos határidőn belül az adós a kiköltözésre halasztás engedélyezését kérje.

Amennyiben azonban e határidőt elmulasztja, a későbbiekben már erre a jogára alapítva már nem támaszthat igényt.

A halasztás engedélyezéséről a végrehajtást foganatosító bíróság dönt az eset összes körülményeinek megvizsgálását követően (a gyakorlat azt mutatja, hogy amennyiben jogszabályi rendelkezésbe nem ütközik, úgy a bíróság alkalmazkodik a család igényeihez és a halasztási kérelemben foglaltakhoz hozzájárul).

Mindenekelőtt fő követelmény, hogy a halasztást csak olyan lakóingatlan árverése esetén lehet kérelmezni, amelyekben már legalább hat hónapja benne él az adós és családja (azaz, amelyeknek az értékesítése is csak 70%-os becsértéken történhet az első három árverés esetén). További feltétel, hogy az adósnak és családjának nincs másik lakóingatlana, azaz az ideiglenes elhelyezkedés is problémát okoz.

Kizáró feltétel, ha a végrehajtás folyamán az adós nem biztosította az együttműködési kötelezettségét, és ezért a végrehajtási eljárás során rendbírsággal sújtották. Ezzel is arra próbálja rábírni a jogalkotó a végrehajtással érintett adóst, hogy az eljárás teljes ideje alatt ne hátráltassa az eljáró végrehajtó és a bíróság munkáját.

További kizáró ok, ha már egy alkalommal a halasztás okául előadott körülmény miatt a végrehajtást a bíróság felfüggesztette, de ez sem vezetett eredményre. Amennyiben ugyanis ugyanazon ok miatt lehetővé válna a határidő újabb kitolása, úgy azzal már jelentős mértékben sérülnének a végrehajtást kérő jogai.

(5) A halasztás időtartama legfeljebb az árverés időpontjától számított 6 hónapig terjedhet.

A halasztás maximális ideje

A kiköltözés elhalasztása vonatkozásában a bíróság a határidőt mérlegelés alapján állapítja meg, azonban ennek is határt szab a jogszabály: maximum az árverés időpontjától számított hat hónapos időtartamra lehet engedélyezni a kiköltözés elhalasztását.

Természetesen ez a határidő a bíróságot köti az eljárás folyamán, előfordulhat ugyanis, hogy az adós és az árverési vevő ennél hosszabb határidőben állapodnak meg, ekkor lehetőség van a kiköltözés további elhalasztására.

- (6) A halasztás iránti kérelemben meg kell jelölni a halasztás indokát és a kérelem alaposágát valószínűsítő körülményeket, azt, hogy a kérelmező mely címről, illetve rövid úton milyen módon idézhető a meghallgatáson való megjelenésre, a kérelmet alátámasztó iratokat pedig csatolni kell. Ha a kérelem elbírálásához a kérelmező meghallgatása szükséges, a bíróság a meghallgatásra a kérelem beérkezésétől számított 8 napon belüli határnapot tűz ki, és erre a kérelmezőt azzal idézi, hogy távolmaradása (képviselőjének távolmaradása) a kérelem elintézésének nem akadály.**

A halasztási kérelem

Az adósnak a kérelem benyújtásakor csatolnia kell azokat az okirati bizonyítékokat, amelyek alátámasztják azt, hogy a jogszabály által a halasztásra meghatározott előfeltételek az ő esetében fennállnak (tulajdoni lap, lakcímkártya, igazolás arra nézve, hogy nincs az adós tulajdonában másik lakóingatlan stb.). Mindemellett pontosan meg kell jelölni valamennyi, a halasztásra okot adó körülményt a kérelemben és azt is, hogy amennyiben az adós meghallgatását a foganatosító bíróság szükségesnek találja, milyen címen tudja beidézni.

Abban az esetben, ha a döntéshozatal indokolja, a bíróság az adóst meghallgatásra beidézi, tőle további iratokat kérhet, mindegyre a kérelem beérkezését követő nyolc napon belüli időpontban kell, hogy sor kerüljön az eljárás indokolatlan elhúzódásának elkerülése érdekében.

Az idézésnek tartalmaznia kell az arra irányuló felhívást is, hogy amennyiben a megidézett személy vagy képviselője a meghallgatáson nem jelenik meg, azzal az eljárás menetét nem akadályozza meg, a bíróság ugyanis ebben az esetben a rendelkezésére álló adatok alapján, a meghallgatás további mellőzésével dönt.

- (7) A kérelemről a beérkezését követő 8 napon belül, meghallgatás tartása esetén a meghallgatáson kell dönteni.**

Döntés a halasztási kérelemről

A bíróság a halasztásra irányuló kérelmet a beérkezésétől számított nyolc napon belül bírálja el. Amennyiben szükséges az adós meghallgatása, úgy a döntésre előírt határidő a meghallgatás napja. A döntést a meghallgatást követően az érintett, megjelent személlyel közölni kell.

- (8) A halasztás tárgyában hozott döntést haladéktalanul kézbesíteni kell a kérelmezőnek. A halasztást elrendelő végzést, illetve az elutasító végzés elleni fellebbezésről szóló értesítést a végrehajtó részére is meg kell küldeni.**

A döntés kézbesítése

A bíróság a kiköltözés elhalasztására irányuló kérelem tárgyában hozott határozatát köteles haladéktalanul kézbesíteni a kérelmező félnek.

A kötelezettség az eljáró végrehajtó irányában is fennáll, tekintettel arra, hogy a döntés alapján tud a végrehajtó intézkedni a birtokba adásról, illetőleg a birtokba adás határidejének meghatározásáról.

Abban az esetben, ha a bíróság a kérelmet elutasította, a határozat ellen jogorvoslatnak van helye. A jogorvoslati határidő elteltét követően a végrehajtót úgyszintén értesíteni kell abban az esetben, amennyiben a jogosult a határozat ellen fellebbezett. A jogerős határozat meghozataláig nem kerülhet sor a birtokba adásra.

- (9) A kérelmet elutasító végzés ellen a kérelmező fellebbezhet. A fellebbezést a végzés kézbesítésétől számított 15 napon belül, meghallgatás esetén a végzés kihirdetésekor lehet bejelenteni. Fellebbezés esetén az árverés megtartható, de az árverési vevőt tájékoztatni kell a halasztás tárgyában folyamatban levő eljárásról.**

A jogorvoslat lehetősége

Amennyiben a végrehajtást foganatosító bíróság úgy határoz, hogy a kérelmet elutasítja, úgy ez ellen a kérelmező a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül, amennyiben a döntést a meghallgatás alkalmával közölték a kérelmezővel, úgy a végzés kihirdetését követően haladéktalanul fellebbezhet.

Fenti esetekben az árverést a végrehajtó jogosult kitűzni és megtartani, azonban köteles a végrehajtó közölni az árverési vevővel, hogy a kiköltözés elhalasztása tárgyában eljárás van folyamatban.

(10) Ha a kiköltözésre az (1) és (5) bekezdésben foglalt időpontig nem került sor, a végrehajtó az árverési vevőnek a kiköltözési határidő lejártát követő 15. napig előterjesztett kérelmére - szükség esetén rendőrség közreműködésével - haladéktalanul intézkedik az ingatlan kiürítése iránt a 182-182/A. § megfelelő alkalmazásával. Az ingatlan kiürítése során a végrehajtást kérő jogai és kötelezettségei az árverési vevőt illetik meg, illetve terhelik.

Jegyzet: a (10) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 25. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Az ingatlan kiürítése

A halasztás jogerős elutasítása esetén, illetőleg abban az esetben, ha az adós nem is kért határidőn belül halasztást, az eljáró végrehajtó köteles a jogszabályban előírt határidőben meghatározni a kiköltözés időpontját.

Ha ezen időn belül a kötelezett nem tesz eleget a kiköltözési kötelezettségének, a végrehajtó a hatóság (rendőrség) közreműködésével gondoskodik a birtokba adás megtörténtéről.

Sajnálatos módon elég gyakori, hogy az adós nem hajlandó önkéntesen az ingatlan elhagyására. Ez azonban nem jelenthet jelentős haladékot a kötelezettnek, mert a kényszereszközök alkalmazásának lehetősége biztosítja a végrehajtónak az eljárás sikerességét. Ilyen esetekben azonban az árverési vevőnek kell biztosítania átmenetileg egy olyan helyiséget, ahol az ingóságokat tárolják vagy elszállítják, továbbá neki kell a rakodómunkásokról és a teherszállító eszközről is gondoskodnia.

A téli időszakokban lehetséges csak némi kibúvót találni a kiköltözés kötelezettsége alól, ugyanis december 1-jétől március 1-jéig tilos az utcára tenni azokat az embereket, akiknek a kilakoltatását már jogerősen elrendelte a bíróság. Az év leghidegebb hónapjaiban ugyanis a hatályos törvények szerint senki nem vezetheti el jogi vagy pénzügyi okok miatt az otthonát.

A jogszabály rendelkezése értelmében a vevőt az ingatlan kiürítése során azok a jogok illetik meg, illetőleg azok a kötelezettségek terhelik, amik a végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérőt illetik meg, illetve terhelik.

Vht. 155. § Az árverés sikertelen, ha

- a) nem tettek vételi ajánlatot, vagy a felajánlott vételár nem érte el az ingatlan becsértékének felét vagy lakóingatlan esetében a 147. § (3) bekezdésében foglalt feltételek fennállása esetén a 70%-át;**
- b) az elektronikus úton vételi ajánlatot tevő árverési vevő az árverési jegyzőkönyvet nem írta alá;**
- c) az árverési vevő nem fizette be vagy nem utalta át a teljes vételárat az árveréstől számított 15 napon belül, illetőleg a végrehajtó által a vételár megfizetésére adott határidőn belül.**

Jegyzet: a 155. § szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 26. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Sikertelen árverés

Az ingatlanárverést nem lehet sikeresnek nyilvánítani abban az esetben, ha a kitűzött időpontban nem jelent meg az árverés helyszínén vételi ajánlattal senki. Sikertelen abban az esetben, ha megjelent vételi szándékkal ugyan érdeklődő az árverésen, azonban a becsérték alapján történt licit során nem tett tényleges vételi ajánlatot. Azaz nem ajánlott fel olyan összeget az ingatlanért, ami a jogszabály által minimális vételárként elfogadható lett volna (a becsérték 50%-a vagy lakóingatlan esetén a Vht. által előírt feltételek együttes fennállásakor 70%-a). Sikertelen továbbá, ha elektronikus árverésen történt ingatlanszerzés esetén a végrehajtó erre irányuló felhívása ellenére a vevő nem jelenik meg a jogszabályban előírt határidőben az árverési jegyzőkönyv aláírása céljából a végrehajtói irodában, vagy azt nem írja alá.

Sikertelennek minősül az árverés abban az esetben is, amennyiben az árverésen sikeresen részt vett vevő a licit során ugyan a legmagasabb ajánlatot tette, és ezzel megszerezte az ingatlant, ugyanakkor a jogszabályban előírt tizenöt napos határidőn belül nem fizette ki az előleg levonását követően fennmaradt vételárat. Ugyanez a helyzet abban az esetben is, amennyiben a végrehajtó két hónapos haladékot adott a vevőnek a vételár kiegyenlítésére, azonban a vevő ezt a határidőt is elmulasztotta.

A gyakorlatban ritkán előfordul, hogy a vevő a jogszabályban előírt vagy a végrehajtó által megadott határidőben nem tud fizetni, azonban ezt és a továbbiakban is fennálló vételi szándékát jelzi a végrehajtónak. Általában akkor valószínű ez, ha hitelből kívánja a fennmaradó hátralékot fedezni a vevő, és a hitelt ugyan befogadta a pénzintézet,

azonban késedelmesen fizet. Ebben az esetben - amennyiben az újabb árverés időpontjáig fizet a vevő -, úgy a végrehajtó az árverést sikeresnek nyilvánítja. A feltétele: a vevő az elmaradt összeggel és az előleggel együtt köteles a határidő lejártától esedékes, a Ptk.-ban előírt késedelmi kamatot és a felmerült egyéb költségeket (újabb árverés kitűzése miatt stb.) is megfizetni.

Vht. 156. § (1) Az első árverés sikertelenségének megállapításától számított 3 hónapon belül - a végrehajtó által kitűzött időpontban - második árverést kell tartani.

Második árverés megtartása

Az ingatlanra kitűzött első árverés sikertelensége esetén az annak megállapításától számított három hónapos határidőn belül kell az eljáró végrehajtónak újabb árverést kitűzni. Egyéb akadályok hiányában a második árverés kitűzése a végrehajtó kötelezettsége.

A második árverés kitűzése ugyanolyan módon történik, mint az első árverésé.

A végrehajtó az első árverésről szóló jegyzőkönyvben már feltünteti, hogy a sikertelen árverésre tekintettel három hónapon belül újabb árverést tűz ki.

Az újabb árverésről szintén hirdetmény készül, amit ugyanolyan tartalmi elemekkel kell ellátni, mint az elsőt és a kézbesítésére is ugyanazok a szabályok az irányadóak. Kifüggeszteni is változatlanul ugyanazokon a helyszíneken kell és ugyanazok az előírások a kifüggesztésre, mint első árverés esetén.

A becsérték a kifogásra előírt jogszabályi rendelkezések szerint már nem változhat.

(2) Nem kell megtartani a második árverést, ha az árverési vevő az árverési jegyzőkönyvet aláírta és befizette a vételárat (vagy átutalta és az arról szóló terhelési értesítőt a végrehajtónak bemutatta), továbbá megtérítette a második árverés kitűzésével felmerült költséget, mielőtt a licitnaplóban vételi ajánlatot tesznek közzé. A vételár megfizetését a végrehajtó haladéktalanul rögzíti a licitnaplóba, és a licitnaplót lezárja. Ilyenkor az utólag megfizetett vételárba nem lehet beszámítani a 149. § alapján elvesztett előleget.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 27. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Az első árverésen sikeresen árverező személy utólagos vételár-fizetése

A gyakorlatban előfordulhat, hogy a vevő a jogszabályban előírt vagy a végrehajtó által megadott határidőben nem tud fizetni, azonban ezt és a továbbiakban is fennálló vételi szándékát jelzi a végrehajtónak. Általában akkor valószínű ez, ha hitelből kívánja a fennmaradó hátralékot fedezni a vevő, és a hitelt ugyan befogadta a pénzügyintézet, azonban késedelmesen fizet. Ebben az esetben - amennyiben addig az időpontig fizet a vevő, míg a licitnaplóban vételi ajánlatot nem tesznek közzé a második árverésen -, úgy a végrehajtó az első árverést sikeresnek nyilvánítja. A feltétele: a vevő az elmaradt összeggel és az előleggel együtt köteles a határidő lejártától esedékes, a Ptk.-ban előírt késedelmi kamatot és a felmerült egyéb költségeket (újabb árverés kitűzése miatt stb.) is megfizetni.

A szabályok az elektronikus eljárás miatt kiegészültek azzal, hogy fenti esetben akkor vehető figyelembe a határidő elteltével a teljesítés, ha az elektronikus úton sikeresen licitáló személy a licitnaplóban újabb vételi ajánlat közzététele előtti időpontig aláírja a végrehajtónál az árverési jegyzőkönyvet és maradéktalanul megfizeti a vételárat, a kamatokat és a második árverés kitűzésével felmerült költségeket is. A végrehajtó köteles a vételár teljes összegének megfizetését a licitnaplóba felvezetni, hogy a vételár megfizetésre került. Ezek után kerülhet sor a licitnapló lezárására.

Különbözik az alapeljárástól, hogy a vevő ekkor már nem számíthatja be az árverésen befizetett előleg összegét, azaz ezt is meg kell fizetnie a végrehajtónak. A rendelkezés egybevégtelenül azon előírással, hogy amennyiben a vevő határidőben nem fizet, úgy az általa befizetett előleget elveszti, és azzal a behajtott összeg növekszik.

(3) A második árverésen a korábbi árverési vevő nem árverezhet.

A korábbi árverező kizárása újabb árverés esetén

Abban az esetben, ha az első árverés sikertelensége annak köszönhető, hogy ugyan volt sikeresen licitáló vevő az ingatlanra, de az a jogszabályban előírt vagy a végrehajtó által meghatározott időn belül nem fizette ki a teljes

vételárat, továbbá a második árverés megkezdése előtt sem tett erre lépéseket, úgy már nincs esélye megszerezni az ingatlant.

A Vht. ugyanis konkrét rendelkezéseket tartalmaz erre az esetre nézve: amennyiben az első árverés a fenti okból minősül eredménytelennek, úgy a korábbi árverési vevő már nem vehet részt a második árverésen licitáló félként.

A gyakorlat azonban megtalálta erre nézve is a kiutat: ugyan a vevő nem licitálhat, azonban annak nincs semmi akadálya, hogy akár a közeli hozzátartozója ne vehesse meg az ingatlant. Ez megnöveli ugyan a terheket (a vevő már az első árverést követően elbukja a befizetett előleget, továbbá kevesebb vételár kialakítása esetén viselnie kell a különbözetet is), mégis előfordul, hogy egy ingatlan megszerzése érdekében visszaélnék ezzel a jogszabályi lehetőséggel.

(4) A vételi ajánlatok összegére, a kikiáltási árra és annak leszállítására az első árverésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Jegyzet: a (4) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 27. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Az első árverés szabályainak alkalmazása újabb árverés esetén

A becsérték vonatkozásában nincs változás az első árverésre előírt feltételekhez képest. Az ingatlan árverésénél a becsérték felére lehet leszállítani a licitnél a vételárat.

Abban az esetben, ha lakóingatlanról van szó és abban az adós lakik, már a végrehajtást megelőző hat hónapon keresztül itt lakott és nincs másik lakóingatlana, ugyanúgy a becsérték 70%-áért van lehetőség a tulajdonjog megszerzésére.

A becsérték az első árverésen is érvényes becsérték, tekintettel arra, hogy a végrehajtás e szakaszában már nincs lehetőség újabb kifogás benyújtására ebben a vonatkozásban.

A jogszabály szerint tehát a végrehajtás ezen szakaszában a vételi ajánlatok összege, a kikiáltási ár és annak leszállítása vonatkozásában azokat a jogszabályi rendelkezéseket kell változatlanul alkalmazni, amiket az első árverés tekintetében már előírt a törvény.

(5) Ha a második árverésen az ingatlant alacsonyabb áron adták el, mint amelyet az első árverésen a korábbi árverési vevő felajánlott, a különbözetet a korábbi árverési vevő köteles a végrehajtást fogantató bíróság végzése alapján megtéríteni. A megtérítendő összegbe az elvesztett előleget be kell számítani.

Vételár-különbözet megtérítése

A végrehajtás azon okból előfordulhat sikertelensége esetén, hogy az árverési vevő a jogszabályban előírt vagy a végrehajtó által meghatározott időn belül nem fizette ki a teljes vételárat, továbbá a második árverés megkezdése előtt sem tett erre lépéseket, és a második árverésen sikeresen lezajlott licitálás eredményeként a jogszabályban előírt határon belül, de az első árverésen kialakított vételár alatt kelt el az ingatlan, a jogszabály a kieső rész behajtása érdekében is előír rendelkezéseket.

Fenti esetben az első árverésen kialakított összeg és a ténylegesen, a második árverésen meghatározott vételár különbözetének kifizetése vonatkozásában a végrehajtást fogantató bíróság végzést hoz, melyben kötelezi az első árverésen sikeresen licitáló vevőt, hogy fizesse meg a végrehajtónak azt az összeget, amellyel kevesebért kelt el az ingatlan a második árverésen.

Az előleg összegét azonban ilyen esetben beszámítja a különbözetbe a bíróság, és a fizetendő összeget ennek alapján határozza meg.

(6) Az elvesztett előleg és a korábbi árverési vevő által megtérített különbözet a végrehajtás során befolyt összeget növeli.

A megtérített különbözet sorsa

Az első árverés sikertelensége miatt befolyt és vissza nem fizetendő végrehajtási előleg összege és az első árverési vevő által fizetendő különbözet összege a végrehajtó letéti számlájára érkezik.

Ezen összegek a végrehajtási eljárás eredményeként befolyt összeget növelik, így nagyobb a végrehajtást kérő(k) esélye az esetleges megtérülésre.

Amennyiben a fenti összegek már nem szükségesek a tartozások megtérítésére, úgy ezzel a tartozás megfizetését követően fennmaradó résszel a végrehajtó elszámol az adós felé.

Vht. 157. § (1) A végrehajtó az ingatlant a felek kívánságára - az általuk meghatározott vevő részére és az általuk megállapított becsértéken - árverésen kívül, de árverési vétel hatályával adja el.

Jegyzet: a Vht. 156/A-156/G. §-ait hatályon kívül helyezte a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdés e) pontja; hatálytalan 2009. január 1-jétől.

Az árverési vétel hatályával, árverés nélkül történő értékesítés

A jogszabály lehetőséget biztosít a végrehajtási joggal terhelt ingatlan kényszerértékesítésén túl arra, hogy árverési hatállyal, de árverés mellőzésével kerüljön sor az értékesítésre.

Ennek feltétele, hogy az árverésen kívüli értékesítés a végrehajtási eljárásban részt vevő felek - végrehajtást kérő(k) és adós - kérésére történjen. A becsérték ilyen esetben a felek által kialakított összeg lesz. További feltétel, hogy az eladással nem sérülhet más érdekelt joga, azaz lényegében minden olyan személy beleegyezése kell az árverésen kívüli értékesítéshez, akinek az ingatlan vonatkozásában az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joga van.

Lényegében a gyakorlat azt mutatja, hogy akkor kerül sor az árverésen kívüli értékesítésre, ha az ingatlan forgalomképesség szempontjából jelentős értékkel bír és olyan vevő kívánja megszerezni, aki a végrehajtó által megjelölt becsértéknél nagyobb összeget kínál érte, azonban az árverést szeretné elkerülni (egy esetleges árharc megkerülése miatt).

Mindazonáltal nem előfeltétel a nagyobb becsérték, tulajdonképpen a végrehajtónak egy érdekeltnek általi együttes kérelem esetén nincs is lehetősége vizsgálni a tényleges okokat, mindössze az a kötelezettsége, hogy a Vht. által meghatározott követelmények fennállását és ennek megfelelően az árverésen kívüli értékesítés lehetőségének fennállása esetén a Vht. 150. §-a szerint eladja (árverés: vétel hatályával).

Tulajdonképpen ezzel a lehetőséggel a felek érdekeit mozdítják elő, és a végrehajtás sikeres befejezését teszik mihamarabb lehetővé.

Az árverési vétel hatálya

Az árverés hatályával történő értékesítés azt jelenti, hogy a vevő tulajdonjogot szerez ugyan az ingatlanon, de amennyiben egy esetleges végrehajtási kifogás eredményeként a bíróság azt állapítja meg, hogy semmis az árverésen kívüli eladás, úgy a vevő a tulajdonjogot elveszíti.

Abban az esetben, amennyiben árverésen kívüli tulajdonszerzés történik a végrehajtási eljárás keretén belül, nem a felek kötnek egymással szerződést, hanem a jogszerzés magán az árverésen alapszik, azaz egy olyan szerződésen kívüli jogcímen, amit a végrehajtó bonyolít le, és melynek szabályait a Vht. rendezi. Az ingatlant lényegében nem a tulajdonos, hanem maga a végrehajtó adja el árverési vétel hatályával. Mindebből az is következik, hogy amennyiben jogszabálysértés történik az eladás folyamán, úgy a szerződésre vonatkozó szabályok - így a semmisségre vagy a feltűnő értékaránytalanságra vonatkozó rendelkezések - nem alkalmazhatóak, hanem a Vht. jogorvoslatra vonatkozó szabályait lehet kizárólag figyelembe venni. Az adósnak a végrehajtási eljárásban az árverésen kívül, de árverési vétel hatályával történő értékesítéshez tett nyilatkozata nem minősül olyan jognyilatkozatnak, ami megtámadható lenne.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti értékesítésből befolyó vételárból a végrehajtási eljárás költsége és valamennyi végrehajtást kérő - ideértve a végrehajtási eljárásba bekapcsolódott zálogjogosultakat is - követelése előreláthatólag kielégíthető, és az ingatlanra vonatkozólag más érdekeltnek nincs az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joga, az árverésen kívüli eladáshoz nem szükséges a végrehajtást kérők beleegyezése. Ebben az esetben a végrehajtó az ingatlant az adós által megjelölt személynek az adós által megállapított becsértéken adja el.

Jegyzet: a (2) bekezdést beiktatta 2000. évi CXXXVI. törvény 87. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtási kérők beleegyezésének szükségessége

A jogszabály meghatározza azt az esetet is, amikor az árverésen kívüli eladáshoz nincs szükség a végrehajtást kérő(k) és más érdekeltnek beleegyezésére. Ez akkor fordulhat elő, amennyiben a vevő által felajánlott vételár összege elegendő ahhoz, hogy a végrehajtási eljárásban szereplő valamennyi fél követelése teljes egészében a felmerült valamennyi költséggel együtt megtérüljön.

További feltétel azonban, hogy az ingatlan vonatkozásában nem szerepelhet más teher az ingatlan-nyilvántartásban.

Tulajdonképpen ez az eset megegyezik azzal, hogy az adós a végrehajtás során maga is értékesíthetné az ingatlant szabad forgalomban azzal, hogy a vételárból valamennyi követelést ki kell elégítenie, és az ingatlanra bejegyzett terheket törölnie kell.

Amennyiben azonban a Vht.-ban megadott árverésen kívüli értékesítés lehetőségével élnek a felek, a vevő nagyobb mértékben lesz védve azáltal, hogy a végrehajtó közreműködése egyfajta garancia arra nézve, hogy az ingatlant valóban per- és teher, továbbá igénymentesen szerzi meg.

A becsérték ilyen esetben az adós és a vevő által kialakított vételár lesz.

(3) Ha az ingatlanra vonatkozólag más érdekeltnek az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett - a 137. §-ban fel nem sorolt - joga van, az árverésen kívüli eladáshoz az ő beleegyezése szükséges.

Jegyzet: a (3) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 87. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az ingatlanra vonatkozóan joggal rendelkező személyek hozzájárulása

A Vht. rendelkezései értelmében szigorú védelmet élveznek azok a személyek, akiknek az ingatlan vonatkozásában az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joga van.

Amennyiben a tulajdoni lapból azt lehet megállapítani, hogy más személy jogát is érintheti az értékesítés (például bejegyzett vételi jog, földhasználati jog, zálogjog stb.), úgy a jogszabály előírja, hogy az árverésen kívüli eladás csak akkor lehet érvényes, amennyiben ezen érintettek is hozzájárulnak az effajta tulajdonjog átruházáshoz.

Fenti szigorú előírás azzal magyarázható, hogy e jogok árverés hatályával történő értékesítés esetén törlésre kerülnek az ingatlan-nyilvántartásból.

Kiveszi a Vht. azon jogok jogosultjait ebből a kötelezettségből, akiknek telki szolgalmi joga, közérdekű használati joga, ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett haszonélvezeti joga (kivéve, ha a haszonélvező is felel a tartozás összegéért az adós felé, vagy a haszonélvezeti jogot szerződéssel keletkeztették a jelzálogjog létrejöttét követően), továbbá törvényen alapuló haszonélvezeti joga van. Ennek az a magyarázata, hogy e jogok akkor is fennmaradnak az ingatlan vonatkozásában teherként az ingatlan-nyilvántartásban, ha az értékesítés során az új vevő megszerzi az ingatlan tulajdonjogát, ezáltal a jogosultak bejegyzett jogai nem csorbulnak.

(4) Az ingatlan - az (5) bekezdésben foglalt eltéréssel - az árverés megkezdéséig adható el árverésen kívül.

(5) Vételi ajánlat licitnaplóban történő közzétételét követően az árverésen kívüli eladásra akkor van lehetőség, ha a felajánlott vételár magasabb a közzétett vételi ajánlat összegénél, kivéve a (2) bekezdésben foglalt feltételek mellett történő eladást, melyre a közzétett vételi ajánlattal megegyező vagy annál alacsonyabb vételáron is lehetőség van.

(6) Árverésen kívüli eladás esetén az erről szóló jegyzőkönyvre megfelelően alkalmazni kell az árverési jegyzőkönyvre vonatkozó szabályokat.

Jegyzet: a (4)-(5) bekezdések szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 28. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

A (6) bekezdés számozását módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 28. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől.

Az árverésen kívüli eladás határideje

A Vht. határidőt is szab az árverésen kívüli eladás lehetőségének kihasználására: addig lehet kérni ezt az eljárást, ameddig az ingatlan árverése megkezdődik.

E határidőtől való eltérés lehetősége csak az elektronikus árveréssel összefüggő esetben fordulhat elő, mely szerint abban az esetben, ha már tettek ajánlatot a licitnapló szerint az ingatlanra és az utolsóként tett, legmagasabb vételi ajánlat összege kevesebb, mint a vevőként árverésen kívüli eladás lehetőségével élni kívánó személy által tett ajánlat összege.

Ekkor is adódhat kivétel: amennyiben olyan összegben egyeznek meg a felek vételárként, ami kevesebb vagy megegyező összegű a licitnapló által megállapított legmagasabb ajánlatnál, de ez az összeg elegendő ahhoz, hogy valamennyi végrehajtás során felmerült követelés és költség összege teljes egészében megtérüljön, és nincs az ingatlan-nyilvántartás adatai szerint más érdekeltnek bejegyzett joga a tulajdoni lapra, értékesíthető árverési vétel hatályával, de árverésen kívül az adott ingatlan.

Az árverésen kívüli eladásról jegyzőkönyvet kell készíteni. E jegyzőkönyvre az árverési jegyzőkönyvre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Vht. 158. § (1) Ha a 156. § alapján megtartott második árverés is sikertelen volt, úgy a végrehajtást kérő veheti át az ingatlant.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2005. évi CLXII. törvény 8. §-a; módosítva a 31/2007. (V. 30.) AB határozat 6. pontja alapján.

Az ingatlan átvétele a végrehajtást kérő által

A jogszabály a második árverés sikertelenségét követően lehetőséget biztosít a végrehajtási ügyben végrehajtást kérőként szereplő személyeknek arra nézve, hogy az ingatlant a követelésük fejében átvegyék.

Erre a jogukra vonatkozóan a második árverés sikertelenségéről szóló jegyzőkönyvben fel kell hívni a végrehajtást kérő(k) figyelmét.

(2) Ha több végrehajtást kérő van, a végrehajtó megállapítja a becsérték felét meghaladó legmagasabb árajánlatot az ingatlant az veheti át, aki a becsérték felét meghaladó legmagasabb árajánlatot tette. Ha a becsérték felének megfelelően vagy azt meghaladóan több egyenlő árajánlatot tettek, az átvételi jogosultság a 165. §-ban meghatározott sorrend szerint alakul.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2005. évi CLXII. törvény 8. §-a; módosítva a 31/2007. (V. 30.) AB határozat 6. pontja alapján.

Több végrehajtást kérő esetén az ingatlan átvétele

A végrehajtási ügyben előfordulhat - és általában elő is fordul -, hogy több végrehajtást kérő is szerepel érintettként.

Az átvételre vonatkozó lehetőség felhívását minden végrehajtást kérő felé meg kell tenni, és arra a tényre, hogy több végrehajtást kérő jogosult az átvételre, kifejezetten utalni kell. Abban az esetben, ha több végrehajtást kérő jelzi a végrehajtó felé az átvételi szándékát, úgy a végrehajtó megvizsgálja a végrehajtást kérők által tett vételi ajánlatot - melynek a szabályok betarthatósága érdekében pontosan tartalmaznia kell az ingatlanért felajánlott összeget -, és megállapítja, hogy melyik ajánlat a legmagasabb.

Az ingatlant az a végrehajtást kérő veheti át, aki a legmagasabb ajánlatot tette, feltéve, hogy ez az ajánlat a megállapított becsérték 50%-át meghaladja (illetve lakóingatlan esetén, a korábban meghatározott feltételek együttes fennállása esetén a 70%-ot meghaladja).

Előfordulhat, hogy a végrehajtást kérők egyező ajánlatot tesznek, ebben az esetben az a végrehajtást kérő szerzi meg az ingatlan tulajdonjogát, aki a Vht. 165. §-a által megállapított kielégítési sorrendben előrébb helyezkedik el. Ha azonos jogcímen belül azonos összegű ajánlat érkezik, az érintetteket az előbbi tény megjelölésével nagyobb ajánlattételre hívja fel a végrehajtó.

Napi gyakorlatban előforduló jelentős problémát okoz, hogy mi történik akkor, ha a kielégítési sorrendben hátrább álló végrehajtást kérő magasabb vételi ajánlatot tesz, mint a sorrendben előrébb álló, vagy mint a zálogjoggal rendelkező végrehajtást kérő?

Példa

- ingatlan becsértéke: 10 000 000 Ft

- ingatlan legalacsonyabb vételára: 7 000 000 Ft

végrehajtást kérő	bank	k	magánszemély
kielégítési sorrend	„f”	„f”	„a”
zálogjoggal biztosított	igen	nem	nem
megajánlott átvételi ár	10 000 000 Ft	11 000 000 Ft	10 000 000 Ft

Kérdésként merülhet fel, hogy ki veheti át az ingatlant a követelése beszámításával? A végrehajtói és bírói gyakorlat szerint a Kft., mivel ő tette a legmagasabb vételi ajánlatot, és mivel az átvétel az árverés hatályával történik, a zálogjog és a végrehajtási jogok törlésre kerülnek mindenféle kielégítés nélkül.

Ezt a megoldást támasztja alá a *Dunakeszi Városi Bíróság 1405-7. Vh. 353/2003/16. számú* döntése is, melynek értelmében „A Vht. az ingatlanra vezetett végrehajtás általános és speciális szabályait ismeri. [...] A speciális szabályozás megalkotásakor a jogalkotót nyilvánvalóan az a szándék vezette, hogy amennyiben az általános

szabályok szerint az ingatlanra vezetett végrehajtás bármely oknál fogva eredménytelen, a végrehajtást kérő követelése egyéb módon kielégítést nyerjen. E speciális szabályok megalkotásával kivette tehát a jogalkotó a szabályozott eseteket az általános szabályok hatálya alól. Általános jogi alapelv a lex specialis derogat generali elve, azaz hogy a speciális szabály lerontja az általános érvényű szabályt.”

(3) A becsérték felének, illetőleg az azt meghaladó átvételi árnak megfelelő összeget be kell számítani a végrehajtást kérő követelésébe.

Jegyzet: a (3) bekezdés szövegét megállapította a 2005. évi CLXII. törvény 8. §-a; módosítva a 31/2007. (V. 30.) AB határozat 6. pontja alapján.

Beszámítás

Az ingatlan-végrehajtást kérő általi átvétele esetén azt a felajánlott összeget, ami megegyezik a becsérték felével, illetőleg azt meg is haladja, az ingatlant megszerző végrehajtást kérő fél követelésébe be kell számítani.

Ez azt jelenti, hogy a végrehajtást kérő által felajánlott összeggel csökken a végrehajtási eljárásban nyilvántartott követelésének összege. A csökkenésre is irányadóak a Ptk. szabályai: elsősorban a fennálló költségek, majd a kamatok, végül a tőkeösszeg mértékét kell megfelelően csökkenteni.

A fennmaradó követelést a végrehajtási eljárásban a továbbiakban változatlan feltételekkel és sorrendben lehet érvényesíteni.

(4) Ha a végrehajtást kérő követelésének összege nem éri el az ingatlan becsértékének felét, a különbözetet a végrehajtást kérő köteles az árverési vevőre nézve irányadó szabályok szerint befizetni.

A különbözet megfizetése a végrehajtást kérő által

A Vht. szabályozást ad arra az esetre nézve is, ha esetlegesen a becsérték fele, illetőleg a végrehajtást kérő által felajánlott vételár összege meghaladja a végrehajtást kérő által az adott végrehajtási ügyben érvényesített követelésének összegét: az eljárás az, hogy a különbözetet a végrehajtást kérő köteles az átvételtől számított tizenöt napon belül a végrehajtó letéti számlájára befizetni.

Amennyiben azonban indokolt, ezen összeg megfizetése vonatkozásában is lehetőség van az árverési vevőnek adható két hónapos haladék megállapítására a végrehajtó által.

(5) Ha az árverésen a kikiáltási ár csak a becsérték 70%-ának megfelelő összegig szállítható le, az ingatlant ennél alacsonyabb összeg fejében nem lehet átvenni; az átvételre megfelelően alkalmazni kell a (2)-(4) bekezdésben foglalt rendelkezéseket is.

Jegyzet: az (5) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 88. §-a; 2001. szeptember 1-jétől.

A magasabb becsértéken átvehető ingatlanok

Lakóingatlan végrehajtást kérő általi átvételére is vonatkoznak az árverésre megállapított szabályok: ha lakóingatlanról van szó, és abban az adós lakik, már a végrehajtást megelőző hat hónapon keresztül itt lakott, és nincs másik lakóingatlana, csak a becsérték 70%-áért vehető át az ingatlan.

(6) Az átvétel jogkövetkezménye azonos az árverési vétel jogkövetkezményével.

Jegyzet: a (6) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 88. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az átvétel jogkövetkezménye

A végrehajtást kérő átvétel esetén ugyanolyan jogkövetkezményekkel szerzi meg az ingatlan tulajdonjogát, mintha árverésen vette volna meg azt: a vevő tulajdonjogot szerez ugyan az ingatlanon, de amennyiben egy esetleges végrehajtási kifogás eredményeként a bíróság azt állapítja meg, hogy semmis az árverésen kívüli eladás, úgy a vevő a tulajdonjogot elveszíti.

Vht. 159. § (1) Ha a végrehajtást kérő nem vette át az ingatlant, a végrehajtás a második árverésről szóló jegyzőkönyvnek a végrehajtást kérő részére történt kézbesítésétől számított 15 nap elteltétől mindaddig szünetel, amíg a végrehajtást kérő újabb árverés kitűzését nem kérte.

Az eljárás szünetelése

A jogszabály nevesíti a végrehajtási eljárás szünetelésének egyik gyakori esetét: amennyiben a második árverés is sikertelennek minősül, a végrehajtó az árverési jegyzőkönyv egy példányának megküldésével tájékoztatja a végrehajtást kérő(ke)t, hogy érvényesíthetik az ingatlan átvételéhez fűződő jogukat. Abban az esetben, ha erre nem kerül sor a második sikertelen árverésről szóló jegyzőkönyv végrehajtást kérő általi kézhezvételét követő tizenöt napon belül, úgy a végrehajtási eljárás szünetel. Erről szintén az árverési jegyzőkönyvben kell tájékoztatást nyújtani a végrehajtást kérő(k)nek. Természetesen ez a határidő nem feltétlenül egy időben kezdődik valamennyi végrehajtást kérővel szemben, hiszen mindegyiküknél akkortól kezdődik a határidő, amikor a jegyzőkönyvet átveszik.

A végrehajtó arra is köteles, hogy felhívja a sikertelenségről szóló árverési jegyzőkönyvben a figyelmét a végrehajtást kérő(k)nek, hogy amennyiben újabb árverést szeretnének kitűzteni, és ezáltal kérik az ingatlanra nézve az eljárás folytatását, úgy azt külön írásban kell kérniük a végrehajtótól, a harmadik árverés kitűzése a végrehajtónak nem az eljárásból automatikusan eredő kötelezettsége.

A fenti rendelkezést az a gyakorlat alakította ki, hogy nyilvánvalóan abban az esetben van értelme újabb árverést tartani, amennyiben esetlegesen a végrehajtást kérő az értékesítés eredményét valószínűsíti, vagy az ingatlanra időközben több érdeklődő is jelentkezett ajánlattételrel, és a végrehajtási költségek is megőlelésre kerültek.

(2) A szünetelés kezdő időpontjától számított 6 hónappal korábban nem lehet újabb árverést kitűzni.

(3) Az újabb árverésre a második árverés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

A harmadik árverés

A Vht. a harmadik vagy az ezt követő alkalmakkor történő árverés kitűzésére irányuló lehetőséget azonban csak egy határidő elteltét követően engedi: ez a határidő a szünetelés kezdő időpontjától számított hat hónap.

A határidő a gyakorlat figyelembevételével került kialakításra: amennyiben ugyanis két árverésen már nem volt vevő az ingatlanra, úgy egy közelebbi határidővel csak a végrehajtó kötelezettségeit növelnék - gyakorlatilag látható eredmény nélkül.

A harmadik, majd az ezt követően kitűzött árverésekre a második árverés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Vht. 160. § (1) Ha az újabb árverés is sikertelen volt, a végrehajtást kérő kívánsága szerint a 158., illetőleg a 159. §-nak megfelelően kell eljárni.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 89. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Újabb sikertelenség

A jogszabályi rendelkezések értelmében - amennyiben nem végződik sikerrel a harmadik árverés sem -, úgy a végrehajtó ismételt felhívja a végrehajtást kérő(k) figyelmét az árverési jegyzőkönyvben arra, hogy lehetőségük van az ingatlan követelés fejében való átvételére.

Az átvételre ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni, mint a második árverést követően fennálló átvételi lehetőségre.

A gyakorlat azt mutatja, hogy lényegében a végrehajtást kérő átvételi lehetősége a végrehajtási eljárásban bármikor fennáll azzal, hogy amennyiben a sikertelen árverést követően a jegyzőkönyvet átveszi a végrehajtást kérő, és tizenöt napon belül átvételre ajánlatot nem tesz, a szünetelés szabályai állnak fenn.

(2) Az (1) bekezdésben említett árverést követően tartott újabb árverésekre is a második árverés szabályait kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a kikiáltási árat lakóingatlan esetén is a becsérték feléig lehet leszállítani, sikertelen árverés esetén pedig a becsérték felének megfelelő összeg fejében vehető át az ingatlan.

Jegyzet: a (2) bekezdését beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 89. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A lakóingatlan kikiáltási árának változása

Amennyiben az eljárás folyamán kitűzött harmadik árverés ismételt sikertelenül zárul, és a végrehajtást kérő sem mutat hajlandóságot az ingatlan átvételére, ugyanazok a jogszabályi rendelkezések lépnek életbe, amik a korábbi sikertelen árveréseknél is irányadóak.

Az alkalmazandó szabályokban azonban a gyakorlat szerint eltérés mutatkozik akkor, ha a harmadik árverés sem zárul eredménnyel, és a hat hónapos határidő újabb elteltét követően valamelyik végrehajtást kérő ismételt árverés kitűzése iránti kérelemmel fordul a végrehajtóhoz. Az ingatlant már abban az esetben is a becsérték feléért lehet

megvenni, ha a vételár korábban csak a becsérték 70%-a lehetett volna (ha lakóingatlanról van szó, és abban az adós lakik, már a végrehajtást megelőző hat hónapon keresztül itt lakott, és nincs másik lakóingatlana).

Ugyanez a szabály vonatkozik a végrehajtást kérő általi átvétel lehetőségére is: a lakóingatlant szintén legalább a becsérték feléért veheti át az ajánlattevő végrehajtást kérő.

A fentiekől azonban eltérő álláspont született egy Legfelsőbb Bíróság általi döntésben (*Pfv. I. 21 443/2008/10.*), mely arra enged következtetni, hogy a Legfelsőbb Bíróság álláspontja értelmében csak a negyedik sikertelen árverést követően lehet alkalmazni a fent említett becsérték csökkentést.

Ez az eltérő szabály nagyon sok lehetőséget ad azoknak, akik ingatlanokkal üzletelnek, és ebből a célból vásárolnak végrehajtási eljárás folyamán ingatlanokat. Amennyiben ugyanis nem a saját lakhatásuk céljából kívánják megszerezni a tulajdonjogot, hanem továbbértékesítési céllal, úgy inkább megvárják a negyedik árverést és az olcsóbb ingatlanszerzési lehetőséget, mintsem korábban nagyobb áron vegyék meg azt.

Közös tulajdonban levő ingatlan árverése

Vht. 161. § (1) Ha az osztatlan közös tulajdonban levő ingatlanra nem valamennyi tulajdonostársal szemben van a végrehajtási jog bejegyezve, az árverést csak az adós tulajdoni hányadára lehet kitűzni.

Az osztatlan közös tulajdon értékesítése

A Vht. az osztatlan közös tulajdonban lévő ingatlan árverésével kapcsolatban az általánostól eltérő szabályokat is megállapít.

Több tulajdonos egy adott tulajdon osztozása esetén használjuk az osztatlan közös tulajdon fogalmát. Osztatlan közös tulajdon esetén a tulajdonostársak mindegyike jogosult a dolog használatára, azonban ezt a jogot az egyik tulajdonostárs sem gyakorolhatja a többiek jogainak és a dologhoz fűződő törvényes érdekeinek sérelmére. Az osztatlan közös tulajdon egy tulajdoni lapon és helyrajzi számon kerül rögzítésre. A tulajdonosoknak lehetőségük van külön szerződésbe foglalni a tulajdoni hányad magánjellegű útján történő megosztását. Ezáltal lehetőség van fedezetként is bevonni az adott szerződés mértékéig az osztatlan közös tulajdont.

A fenti esetben az árverést csak arra a tulajdoni hányadra lehet kitűzni - és ennek előzményeként a végrehajtási jogot is csak arra a tulajdoni résre lehet az ingatlan-nyilvántartásba bejegyeztetni -, ami a végrehajtási eljárásban adósként szereplő személy tulajdonát képezi. Ki kell azonban emelni, hogy csak együttesen kérhető az ingatlan árverése, azaz vagy az ingatlan teljes tulajdoni hányada vagy csak az adós tulajdonában lévő része kerülhet árverésre.

Amennyiben ugyanis az osztatlan közös tulajdonban lévő ingatlan kerül végrehajtási eljárás folyamán árverésre, úgy a Ptk.-ban meghatározott elővásárlási jogot a tulajdonostársak nem gyakorolhatják. Ezen okból amennyiben van olyan vevő, aki megelégszik egy ilyen ingatlan meghatározott tulajdoni hányadával, úgy tudomásul kell vennie, hogy az ingatlan tulajdonjogával összefüggő jogosítványokban osztoznia kell.

A fenti előírás azt segíti elő, hogy árverésnél minél magasabb összegű vételárért keljen el az ingatlanrész, ami elősegítheti az eljárás eredményességét. Ha a tulajdonostárs meg kívánja szerezni az ingatlanrészt, ugyanúgy részt kell vennie a licitáláson, mint bármely más személynek, aki vevőként jelentkezik.

(2) Az adós tulajdonostársai az árverés kitűzéséig együttesen kérhetik, hogy az egész ingatlant árverezzék el. A kérelmet a végrehajtó által jegyzőkönyvbe foglalt nyilatkozatban vagy közjegyzői okiratban kell előterjeszteni.

Jegyzet: a (2) bekezdés első mondatát megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 29. § (1) bekezdése; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Együttes értékesítés

A Vht. nem akarja hátrányosan sújtani a végrehajtási eljárással érintett ingatlan vonatkozásában tulajdonostársként megjelenő személyeket, ezért lehetőséget biztosít számukra, hogy saját kérésükre a tulajdonukat képező ingatlanrészek is az árverés tárgyát képezzék.

Amennyiben az osztatlan közös tulajdonban lévő ingatlan valamennyi tulajdonosa együttesen kéri, úgy a végrehajtó az árverést a teljes ingatlanra kitűzi. Az erre irányuló kérést az eljáró végrehajtó előtt kell megtenni, aki ezt jegyzőkönyvben rögzíti, és tájékoztatja a feleket a jogkövetkezményekről, amit valamennyi ingatlan-

tulajdonostárs aláír, illetőleg közjegyző előtt tett nyilatkozatba lehet foglaltatni, ami ennek megfelelően a közokirat valamennyi jogkövetkezményével bír.

Természetesen az eljárás nem jelenti azt, hogy a többi tulajdonostársat ugyanolyan joghátránnyal kell kezelni, mint az adóst. A kérelmet csak az árverés kítüzéséig lehet előterjeszteni, tekintettel arra, hogy ez nem sértheti a végrehajtást kérő(k) mihamarabbi megtérüléshez fűződő jogát.

(3) A (2) bekezdésben szabályozott esetben

a) az ingatlanra az adós kivételével bármelyik tulajdonostárs is árverezhet,

b) az árverező tulajdonostárs a tulajdoni hányadának megfelelően arányosan csökkentett előleget köteles letétbe helyezni, és ha az ingatlant megvette, nem kell megfizetnie a vételárnak azt a részét, amely az ő tulajdoni hányadára esik,

c) a tulajdonostárs hozzájárulásával lehet az ő tulajdoni hányadát a becsértékénél alacsonyabb áron elárverezni,

d) a tulajdonostárs tulajdoni hányadának értékesítéséből befolyt összegből a végrehajtó levonja az értékesítésnek a tulajdoni hányadra eső, külön jogszabályban meghatározott költségét.

Jegyzet: a (3) bekezdés d) pontját beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 29. § (2) bekezdése; hatályos 2009. január 1-jétől. Azokban a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az ingatlan lefoglalására a törvény hatálybalépését követően kerül sor. Lásd a 2008. évi XXXIX. törvény 44. § (2) bekezdését.

Az osztatlan közös tulajdon értékesítésének speciális szabályai

Abban az esetben, ha az osztatlan közös tulajdonban lévő ingatlan teljes tulajdoni hányadára valamennyi tulajdonostárs együttes kérelmére tartja meg a végrehajtó az árverést, úgy a végrehajtási ügyben adósként nem szereplő tulajdonostársakat a jogszabály külön jogokkal ruházza fel. Bármelyikük árverezhet a teljes ingatlanra; amennyiben valamelyik tulajdonostárs licitálni kíván, csak olyan összegű előleget kell az eljárás kezdetén a végrehajtó részére megfizetni, ami a tulajdoni hányadának megfelelő becsértékre fizetendő előleggel csökkentett összeg, amennyiben pedig sikeresen licitál, és megszerzi az ingatlan teljes tulajdoni hányadát, úgy a felajánlott vételárat a kifizetésnél csökkenteni kell azzal az összeggel, ami arányosan az ő tulajdoni hányadára eső vételárrész.

A vételárnál, továbbá - amennyiben más személy kívánja megvenni az ingatlant - a licitáláskor csak a tulajdonostárs hozzájárulása esetén lehet az ő tulajdoni hányadára eső becsértéket csökkenteni.

Tekintettel arra azonban, hogy a végrehajtó költségeinek meg kell térülnie, és ez vonatkozik a tulajdonostársak tulajdonrészének árverésével összefüggő költségekre is, amennyiben árverésen elkel az ingatlan, úgy a végrehajtó a tulajdonostársat megillető vételárrészből levonja azt az összeget, ami a tulajdoni hányada értékesítésének a költségét képezi.

A fenti szabályokkal a jogalkotó védi az osztatlan közös tulajdonú ingatlan valamennyi, végrehajtási eljárással nem érintett tulajdonosának az ingatlan tulajdonlásával összefüggő jogait. Az együttes értékesítés sikertelensége esetén lehetséges kizárólagosan az adós tulajdoni hányadának értékesítése.

Vht. 162. § (1) Ha az ingatlan közös tulajdonát - bírósági határozat, a bíróság által jóváhagyott egyezség vagy bírósági végrehajtási záradékkal ellátott okirat alapján - árveréssel kell megszüntetni, e törvénynek az ingatlanárverésre vonatkozó szabályai az alábbi (2)-(4) bekezdésben foglalt eltérésekkel irányadók.

Ingatlan közös tulajdonának megszüntetése bírósági határozat alapján

Bírósági eljárás esetén gyakran előfordul, hogy a közös tulajdonban lévő ingatlan sorsáról a felek nem tudnak megegyezni, ezért az ingatlant értékesíteni kell ahhoz, hogy valamennyi fél jogai ne csorbuljanak.

Ez a legtöbbször válópennél vagy közös tulajdon megszüntetése iránt indított pennél gyakori. Amennyiben a bírósági eljárás során hozott határozat - lehet ez bíróság előtt jóváhagyott egyezség vagy végrehajtási záradékkal ellátott okirat is - arról rendelkezik, hogy az addig közös tulajdonban lévő ingatlant értékesíteni kell, és ezt követően kell a befolyt vételárat a felek között a határozatban megjelölt mértékben szétosztani, úgy az ingatlant szintén árverés útján kell eladni.

A fenti esetre a végrehajtási törvény ingatlanárverésre vonatkozó szabályait kell alkalmazni, külön, a jogszabályban taxatív felsorolt eltérésekkel. Nyilván az eltérésekre az okból van szükség, mivel a fenti esetben nem egy szokványos tartozás behajtása miatt van szükség a kényszerértékesítésre, hanem mindössze azért, hogy ezáltal a felek közös tulajdona az ingatlanon megszűnjön.

Közös tulajdon megszüntetése esetén lehetőség van arra, hogy a felek a kítűzött árverés megkezdése előtt az ingatlan elidegenítése vonatkozásában egymással szerződést kössenek. Amennyiben a tulajdonostársakat a másik fél tulajdoni illetőségére elővásárlási jog illeti meg a bírósági ítélet értelmében, és ezzel a jogukkal az árverés megkezdése előtt élni kívánnak, úgy egymással erre vonatkozóan a polgári jog szerinti megállapodást kötnek. Az árverési jegyzőkönyvben fel kell tüntetni az adós egyértelmű egyezségi ajánlatát a vételár megjelölésével, a vételár 10%-ának megfelelő összeget letétbe kell helyezni az eljáró végrehajtónál (előleg), és meg kell állapodni a teljes vételár megfizetésének határidejéről. Elengedhetetlen továbbá, hogy a jegyzőkönyvet mind a végrehajtást kérőnek, mind az adósnak alá kell írnia. Abban az esetben, ha valamennyi feltétel megvalósul, a végrehajtást kérő az aláírásával az adós ajánlatát elfogadja, a megállapodás a felek között létrejön, nyilatkozataikat joghatályosan teszik, függetlenül attól, hogy valamelyik fél jogi képviselője szabályszerű idézés ellenére az árverésen nem jelenik meg.

A BH1997. 349. döntés is egy megállapodás lehetőségét taglalja: a bíróság ítéletével a perbeli ingatlanon fennálló közös tulajdon árverési értékesítés útján való megszüntetését rendelte el. A legkisebb árverési vételárat meghatározta azzal, hogy az adós köteles az általa használt lakrészt az árverési vevő birtokába bocsátani. Egyszobás komfortos cserelakásra tarthatott igényt. A cserelakás értéke az adósnak jutó értéket csökkenti. Az ítélet szerint az árverési értékesítés során az adóst és a végrehajtást kérőt elővásárlási jog illeti meg. A végrehajtást kérő kérelmére a bíróság a végrehajtást elrendelte. A végrehajtó az ingatlan árverésének határnapját kítűzte. A végrehajtó az ingatlanárverés határnapjára a feleket és a végrehajtást kérő jogi képviselőjét megidézte.

Az adós az árverés napján - a végrehajtó közreműködése mellett - a végrehajtást kérő tulajdoni hányadát saját illetősége értékének beszámítása mellett becsértéken megvette. A végrehajtást kérő a végrehajtó intézkedése ellen kifogást terjesztett elő. Arra hivatkozott, hogy a kifogásolt végrehajtói magatartás nagy összegű kárt okozott azzal, hogy a reális értéknél alacsonyabb áron juttatta illetőségét az alperes (adós) tulajdonába. A bíróság végzésével a végrehajtást kérő végrehajtási kifogását elutasította. A végzés indokolása szerint az ingatlanárverés során az elővásárlási jog az adóst megillette. Az árverésen a végrehajtást kérő jelen volt, és az árverés elmaradása ellen kifogást nem emelt. A bíróság megítélése szerint nem volt törvénysértő a végrehajtónak az az intézkedése, hogy árverés megtartása nélkül a végrehajtást kérőt megillető tulajdoni hányadot az adós részére elővásárlási joga alapján a legkisebb árverési vételáron - az adós tulajdoni hányada értékének beszámításával - értékesítette.

Az ingatlan árverése esetén a végrehajtónak az árverésre vonatkozó - a Vht.-ban foglalt - előírásoknak megfelelően kell eljárnia. E szabályokat az ingatlan az árverésen való értékesítése és annak sikere érdekében kell betartani. Az adott esetben azonban nem erről van szó. Az ingatlan ugyanis nem árverésen került értékesítésre. A felek között az árverést megelőzően - tartalmát tekintve - polgári jogi megállapodás jött létre a végrehajtást kérő ingatlanilletőségének becsértéken történő megvételére. Az árverési jegyzőkönyvből kitűnően az adós egyértelmű egyezségi ajánlatot tett a végrehajtást kérőnek ingatlanilletőségének megvásárlására, az összeg 10%-ának megfelelő összeg letétbe helyezésére és a hátralékos vételár megfizetésének határidejére. Ezt az ajánlatot a végrehajtást kérő aláírásával elfogadta. Nem kifogásolta az ajánlat egyetlen részét sem, és arra sem hivatkozott, hogy jogi képviselőjének távolléte miatt nyilatkozatot nem vagy csak később kíván tenni. A végrehajtást kérő az aláírásával tehát az adós ajánlatát elfogadta, így közöttük az egyezség a végrehajtási eljáráson kívül jött létre, ezért a Vht. vonatkozó rendelkezéseit nem kellett figyelembe venni.

Az ügyben, így a végrehajtási eljárás során is a felek vesznek részt; nyilatkozataikat joghatályosan tehetik meg. Ezért a fél a szabályszerű idézés ellenére távol levő jogi képviselője nélkül is köthetett magánjogi megállapodást. A jogi képviselő távolléte ellenére tett intézkedés akkor járhat jogkövetkezéssel, ha a képviselő idézése elmaradt, vagy más okból nem szabályos.

(2) A végrehajtást a bíróság bármelyik tulajdonostárs kérelmére elrendelheti.

Végrehajtás elrendelése a tulajdonostárs kérelmére

A bírósági eljárás során bármelyik, az ingatlan vonatkozásában tulajdonostársnak minősülő személy kérheti az eljáró bíróságtól, hogy a kényszerértékesítést rendelje el, azaz a végrehajtás útján történő értékesítésről határozzon.

(3) A végrehajtást elrendelő bíróság állapítja meg

- a) az ingatlan becsértékét, és azt a 140. § megfelelő alkalmazásával az árverési hirdetmény elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában történő közzétételéig bármelyik tulajdonostárs kérelmére módosíthatja,**
- b) az árverési feltételeket [143. § 1) pont], továbbá az eljárási költség viselésének és a befolyt vételár felosztásának a módját.**

Jegyzet: a (3) bekezdés *a*) pontjának szövegét módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 46. § (3) bekezdésének *c*) pontja; hatályos 2009. január 1-jétől.

A (3) bekezdés *b*) pontjának szövegét módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 46. § (3) bekezdésének *d*) pontja; hatályos 2009. január 1-jétől.

A végrehajtást elrendelő bíróság feladata

A jogszabály leginkább vitatott rendelkezése a közös tulajdonban lévő ingatlan értékesítése szempontjából az, hogy az ingatlan becsértékét a határozatot hozó bíróság állapítja meg a végrehajtási törvényben a becsérték megállapítására előírt szempontok figyelembevételével, és ezt az árverési hirdetmény elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában való közzétételéig bármelyik tulajdonostárs kérelmére módosíthatja.

Abban az esetben azonban, ha ezt a lehetőséget szó szerint alkalmaznánk, a tulajdonostársak tulajdonláshoz fűződő jogai nagymértékben sérülnének. A rendelkezés alkalmazásával ugyanis bármelyik tulajdonostársnak adott lenne az a jog, hogy az ingatlan becsértékében bármilyen változtatást elérjen a bírósági határozathoz képest, így a becsértéket akár csökkenthesse is. E probléma a jogszabály megjelenésével egy időben felütötte a fejét a gyakorlatban, ezért a bíróság egy kollégiumi állásfoglalásban úgy rendelkezett, hogy a bíróság ítéletében meghatározott becsértéket a végrehajtás során sem a végrehajtó, sem a határozatot hozó bíróság nem jogosult lecsökkenteni. Azonban annak a lehetősége adott, hogy amennyiben indokolt, úgy a bíróság az ítéletben meghatározott legkisebb vételárat felemelje valamelyik tulajdonostárs kérésére.

A tulajdonostárs kiköltözésének elmaradása

Felmerült az a kérdés is, hogy mi történik abban az esetben, ha valamelyik tulajdonostárs a kényszerértékesítés ellenére nem kíván az ingatlanból kiköltözni. Erre ugyanis éppen a tulajdonjogból eredő jogai miatt lehetősége van.

Amennyiben a tulajdonostárs nem költözik ki az ingatlanból, ezzel nyilván csökkenti az ingatlanért kapható vételárat, azonban az ingatlant elhagyó másik tulajdonostárs jogait a vételár vonatkozásában ezáltal nem csorbíthatja. Éppen ezért ilyen esetben az értékcsökkenés csak az ő tulajdoni hányadát érintheti, így a vételár felosztásánál a bentlakás tényére figyelemmel kell lenni.

Az ingatlan közös tulajdonának megszüntetése esetén a megváltási ár meghatározására a tulajdonközösség megszüntetésekor fennálló forgalmi érték az irányadó. Ezt az értéket a bíróság olyan ingatlanforgalmi szakvélemény alapján köteles meghatározni, amelynek beszerzésére a határozathozatalt röviddel megelőző időpontban került sor.

A fentieket támasztja alá a BH1993. 27. döntés is: a bíróság ítéletével a felperesnek és az I. r. alperesnek a budapesti házaspár ingatlanon fennálló $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ arányú közös tulajdonát akként szüntette meg, hogy az I. r. alperes nevére álló $\frac{1}{2}$ részt a felperes tulajdonába adta át, és a II. r. alperest ennek tülésére kötelezte. Kötelezte az I. r. alperest, hogy az ingatlant 15 napon belül hagyja el, és bocsássa a felperes kizárólagos rendelkezésére; elhelyezéséről maga köteles gondoskodni. A bíróság a felperesnek és az I. r. alperesnek a két palotás ingatlanon fennálló $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ arányú közös tulajdonát oly módon szüntette meg, hogy a felperes nevére álló $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányadokat az I. r. alperes tulajdonába adta.

Az ítélet ellen az I. r. alperes fellebbezett. Fellebbezésében az első fokú ítélet megváltoztatásával a felperes által fizetendő értékkülönbség összegének felemelését kérte. Elsősorban azt sérelmezte, hogy a bíróság a budapesti házaspár ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetésénél részben lakott forgalmi értékből indult ki, és nem az egész ingatlan beköltözhető forgalmi értékét vette alapul.

Olyan esetben, amikor a közös tulajdon megszüntetésére az egyik tulajdonostárs bennlakása mellett kerül sor, a bennlakás folytán bekövetkező értékcsökkenést általában neki kell viselnie. Ez az irányadó akkor is, amikor a másik tulajdonostárs illetőségének magához váltására a bennlakó tulajdonostárs lesz jogosult. Az általános szabály alóli kivételre csak indokolt esetben, akkor kerülhet sor, ha a közös tulajdonnak beköltözhető érték alapulvételével történő megszüntetése a bennlakó tulajdonostárral szemben méltánytalan lenne. Az ennek vizsgálatához irányadó szempontokra a *PK 10. állásfoglalás* hívja fel a figyelmet. A különváltan élő vagy a volt házastársak ingatlanán fennálló közös tulajdon megszüntetése esetében különös jelentősége van azoknak a körülményeknek is, amelyek a közös lakás használatának rendezésénél irányadóak.

Az adott esetben azonban az általános szabálytól való eltérést semmi nem indokolja. A volt házastársak a közös tulajdonukban álló ingatlan két lakásában elkülönülten laktak, gyermekeik nagykorúak, és a periratok szerint már elköltöztek az ingatlanból. Nincs olyan egyéb méltánylást érdemlő körülmény sem, mely miatt a felperes bennlakásának értékcsökkentő hatása akár részben is az I. r. alperesre áthárítható lenne. Ugyanakkor az I. r. alperesnek más lakáslehetősége nincs, és lakásproblémáját a közös vagyon megosztása folytán neki jutó értékkülönbségből kell megoldania.

A BH1993. 162. döntés is pontosan ezt a témát taglalja részletesen: a peres felek házasságot kötöttek, amelyből két fiúgyermekük született. Házasságkötésük után rövidesen állami bérlakáshoz jutottak. Együttélésük alatt

lakberendezési és felszerelési tárgyakat, gépkocsit, továbbá két garázsingatlant szereztek, majd telekingatlant vásároltak, amelyre felépítményt emeltek, s az együttélés időszakára esik egy társasház-építkezés megkezdése is. Életközösségük ezt követően megszűnt.

A házasság felbontása és a járulékos kérdések elbírálása iránt indított perben a bíróság a részítéletével a felek házasságát felbontotta, a gyermekeket a felperesnél helyezte el, az alperest gyermektartásdíj fizetésére kötelezte, a bérlakás kizárólagos használatára az alperest jogosította fel, a felperest elhelyezési igény nélkül annak 80 nap alatti elhagyására, az alperest pedig arra kötelezte, hogy a felperesnek 90 nap alatt meghatározott összeget fizessen meg.

A feltárt adatok szerint a felperes a házastársi közös lakást elhagyta, az alperes azonban oda a lakás állagának leromlottságára hivatkozva nem tért vissza. Peradat továbbá, hogy a házastársi közös vagyon szerzése során a társasházi lakás építéséhez kölcsön és hitel igénybevételére is sor került.

A bíróság a széles körű bizonyítási eljárás lefolytatása után hozott ítéletével a felek ingó vagyonát megosztotta, a garázsingatlanok alperesi illetőségét a felperes, az üdülőingatlan felperesi illetőségét az alperes tulajdonába adta, elszámolta a közös vagyonhoz tartozó társasházingatlan-illetőség értékét, valamint a bérlakás és a garázsingatlanok többlehasználati díját, az elszámolás körébe vonta az alperest terhelő lakáshasználati jog ellenértékét, és a felperest az értékkülönbözet megfizetésére kötelezte. Ítéletének indokolása szerint a házastársi közös szerzeményhez tartozó ingó és ingatlan vagyon csaknem kizárólag a felperes használatában maradt. A szakvélemények alapján megállapított értékű vagyontárgyak megosztásán túlmenően az ingatlanok és a bérlakás többlehasználati értékét is az elszámolás körébe kellett vonni. A marasztalási összeg mindezeknek az értékeknek, valamint az alperest terhelő lakáshasználati jog ellenértékének az elszámolásán alapul.

Az egységes ítélkezési gyakorlat szerint ingatlan közös tulajdonának megszüntetése esetén a megváltási ár meghatározására a tulajdonközösség megszüntetésekor forgalmi érték irányadó. Ezt az értéket a bíróság olyan ingatlanforgalmi szakvélemény alapján köteles meghatározni, amelynek beszerzésére a határozathozatalt röviddel megelőző időpontban került sor.

Az üdülőingatlan területén folyó építkezés - miként az a fentiekből kitűnik - az életközösség megszűnésének időpontjában még kezdeti szakaszban volt, az ingatlan használata ezért legfeljebb csupán korlátozott mértékben volt lehetséges. A felperest a Csjt. 27. § (1) bekezdése alapján az alperessel közös tulajdonú üdülőingatlan kizárólagos használata jogcímén a Ptk. 140. § (1) bekezdése értelmében többlehasználati díjfizetési kötelezettség terheli.

A házastársi volt közös lakást kizárólag a felperes használta. Az alperes, akit a bíróság a részítélettel a lakás kizárólagos használatára jogosított fel, a felperessel szemben többlehasználati díj címén jogszerű követelést érvényesített, a bíróság tehát az erre irányuló viszontkeresetnek megalapozottan adott helyt. A közös lakás teljes bérleti díját és a bérlettel összefüggésben esetleg felmerült egyéb költségeket azonban a kizárólagos használat időszakában - jöllehet az 1/1971. (II. 8.) Korm. rendelet 47. § (3) bekezdése alapján annak fele az alperest terhelte - teljes egészében a felperes egyenlítette ki. A bíróság akkor járt volna el megfelelően, ha a felperes terhére megítélt többlehasználati díjba az általa az alperes helyett teljesített bér- stb. fizetési kötelezettséget a Ptk. 296. § (1) bekezdése alapján beszámítja, és az említett címen az alperest illető követelés mértékét a felperesi követelés beszámításával állapítja meg. Ennek hiányában a jogerős ítélet e tekintetben megalapozatlan.

A közös tulajdon megszüntetésére vonatkozó igény érvényesítésére fennálló határidő

A gyakorlatban kérdésessé vált az a körülmény is, hogy mi történik akkor, ha a Ptk.-ban meghatározott elévülési idő alatt a házastárs a házassági vagyonközösség felosztását követően nem kéri a közös tulajdon megszüntetését. A gyakorlat rámutatott, hogy mivel tulajdonjogból fakadó igényét kívánja a fél érvényesíteni, azért az igény nem évül el, azt bármikor gyakorolhatja. Az ingatlan birtokba adására irányuló kérelem nem alakul át készpénz-szolgáltatási kötelemmé. Amennyiben a volt házastárs az ingatlan másik volt házastársra eső részét a bíróság jogerős ítélete folytán megszerezte, az ítéletben megállapított összeg és az esedékességtől számított késedelmi kamat megfizetését követően jogszerű igénye van arra az ítéleti rendelkezésre is, hogy az ingatlan volt házastárs által birtokolt részét kiürítve bocsássa az ő rendelkezésére.

A kényszerértékesítéssel kapcsolatos árverési feltételeket, az eljárási költségek viselésének és a kényszerértékesítésből befolyt vételár felosztásának módját szintén a határozatot hozó bíróság állapítja meg határozatában.

Az ügyérték közös tulajdonra irányuló árverés esetén mindig a legkisebb árverési vételár, míg a végrehajtót megillető jutalék alapja a sikeres árverés esetén elért tényleges vételár.

Az elévülési időről szól a BH1982. 380. döntés: a bíróság a felek házasságának felbontása után ítéletével a volt házastársak között a közös vagyont megosztotta: megállapította, hogy a tanyásingatlan felépítménye a házastársi közös vagyonhoz tartozik, és ezt az ingatlant a felperes tulajdonába adta. Egyben a felek közös tulajdonában állt házasingatlan felperesi ½ illetőségét megváltási ár, illetőleg értékkülönbözet megfizetése ellenében az alperes

tulajdonába adta, a felperest pedig az alperesi fizetési kötelezettség teljesítése után az általa használt ingatlanrész kiürítésére kötelezte.

A felek a jogerőre emelkedett ítélet végrehajtását nem kérték. A rendelkezésre álló adatok szerint az alperes a volt közös lakásból elköltözött, és újabb házasságot kötött, a felperes továbbra is használta a falusi házasingatlant (ahol egyébként az egyik felnőtt gyermeke családjával együtt ugyancsak vele lakott, illetőleg lakik), a tanyásingatlan szívességi alapon történő használatára pedig egy másik fiát, ifj. L. J.-t és családját jogosította fel.

Az alperes több 10 év elteltével pert indított ifj. L. J. és felesége ellen a tanyásingatlan lakásának kiürítése iránt. Keresetét azonban a bíróság azzal az indokolással, hogy a felperes a házastársi vagyonszövetség megszüntetése tárgyában hozott ítélet rendelkezésére figyelemmel a tanyásingatlan nem tulajdonosa, elutasította.

Az alperes ezután a közös vagyon megosztása tárgyában hozott jogerős ítélet végrehajtását kérve a felperest a házasingatlan elhagyására szólította fel. A bíróság a végrehajtási lapot az alperes kérelmének megfelelően ki is állította, azt azonban az ügyész indítványára végzésével visszavonta. Indokolása szerint a felek a követelésük esedékessé válásától számított öt éven belül végrehajtást nem kértek, ezzel végrehajtási joguk a Ptk. 324. § (1) bekezdése értelmében elévült.

A jogerős ítélet ellen emelt törvényességi óvás alapos. A Ptk. 115. § (1)-(3) bekezdésében foglalt rendelkezések a tulajdonos birtokából kikerült dolog visszaadása tekintetében kizárja a tulajdonigény elévülését. Tévedett tehát a perben eljáró bíróság, amikor az alperes követelését kötelmi jellegű igény érvényesítésének tekintette, és ahhoz képest az elévülés szabályait alkalmazta. A Ptk. XXVI. fejezete az elévülést a szerződés megszűnésének egyes eseteit szabályozó rendelkezései után említi, és az elévülésre vonatkozó 324. §-a kifejezetten a követelések elévüléséről szól. A jelen esetben tehát a házastársi közös vagyon megosztására, illetőleg az ingatlanok közös tulajdonának a megszüntetésére vonatkozóan az elévülésnek ez a szabálya nem alkalmazható. Az ingatlan birtokba adására irányuló kérelem nem alakult át készpénz-szolgáltatási kötelemmé. Az alperes a házasingatlan felperest illető tulajdonjogát a jogerős ítélet rendelkezése folytán megváltási árért, illetőleg a tanyásingatlan alperest illető részének a felperes tulajdonába adásával megszerezte, ennek az összegnek és - a felperes kérelme esetén - az ítéletben megszabott teljesítési határidő lejártától járó késedelmi kamatnak a megfizetése (*PK 305. állásfoglalás*) után jogszerű igénye van az ítélet ama rendelkezésének a végrehajtására is, hogy a felperes az ingatlan általa használt részét kiürítve bocsássa az ő (alperes) rendelkezésére. A lakás birtokba adására való igény a tulajdonjog egyik részjogosultsága, ennél fogva az alperes az ítélet végrehajtását időbeli korlátozás nélkül kérheti, miért is a vonatkozásban a végrehajtási lap kiállítását nem lehet megtagadni (*Vht. 14. §, 48. §*).

A felperes a peren kívüli végrehajtási eljárásban eredményesen nem hivatkozhat arra, hogy a jogerős ítélet meghozatala óta személyi és vagyoni viszonyaiban jelentős változás következett be. Ha az ítélet utáni időben a jogi helyzet megváltozott, az utólagos tényeken alapuló igényét a felperes külön perben érvényesítheti.

Egyébként az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1972. évi 31. törvényerejű rendelet 12. § (5) bekezdése előírja, hogy a bíróság az ingatlanhoz kapcsolódó jogok és tények körében bekövetkezett változások átvezetése iránt a járási földhivatalt keresse meg. A jelen esetben a bíróság a jogszabályban előírt rendelkezés helyett a feleket jogosította fel arra, hogy a tulajdoni változások bejegyzését kérjék. Nincs adat arra, hogy a földhivatal a tulajdoni változásokat az ingatlan-nyilvántartásba (telekkönyvbe) bejegyezte volna.

A bírói gyakorlat változása

A gazdasági, társadalmi viszonyok megváltozása a közös tulajdon megszüntetése iránti kereset esetleges elutasítása feltételeinek az eddiginél differenciáltabb megközelítését, a *PK 10. állásfoglalás* módosítását tették szükségessé. Fentiek miatt elkészült a *PK 294. állásfoglalás*, mely a módosításokat tartalmazza.

A módosítással érintett kollégiumi állásfoglalás lényege: a közös tulajdon tárgyának a tulajdonostárs tulajdonába adása esetén a megfelelő ellenértékeket, az árverés útján való értékesítésnél pedig a legkisebb vételárat a bíróságnak ítéletében kell megállapítania. Az ítéletben megállapított legkisebb vételárat a végrehajtás során sem a végrehajtó, sem a végrehajtást elrendelő bíróság nem szállíthatja le. Amennyiben olyan közös ingatlanról van szó, amelyben az egyik tulajdonostárs benn lakik, s kiköltözni a közös tulajdon megszüntetése esetére sem hajlandó; ennek a körülménynek az értékre gyakorolt hatását megfelelően figyelembe kell venni: a bennlakása folytán előállt értékcsökkenés következményeit a bennlakónak kell viselnie.

Ha az ingatlanra fennálló közös tulajdont árverés útján kell megszüntetni, és a bennlakó tulajdonostárs nem vállalja azt, hogy az árverés után az ingatlanból kiköltözik, a bíróságnak meg kell állapítania, hogy a bennlakó mekkora lakásra, illetőleg a lakásnak melyik részére tarthatna igényt, és amennyiben az általa használt lakás ezt a mértéket meghaladja, a bíróság ítéletében azt is megállapítja, hogy árverési értékesítés után a bennlakó (volt) tulajdonostárs mely lakrészeket lesz köteles kiüríteni és a vevő rendelkezésére bocsátani.

Ha a közös tulajdonban álló ingatlanban lakó tulajdonostárs nem vállal kötelezettséget arra, hogy a közösségnek árverés útján való megszüntetése esetére az ingatlanból kiköltözik, kérelemre a bíróságnak azt is ki kell mondania,

hogy ha az árverési vevő a bennlakó tulajdonostárs részére megfelelő cserelakást ajánl fel, a bennlakó (volt) tulajdonostárs köteles az eladott ingatlanból kiköltözni.

Ha valamely ingatlanon fennálló közös tulajdont a bíróság úgy szüntet meg, hogy az egyik tulajdonostárs ingatlanhányadát a másik tulajdonostárs tulajdonába adja, de az ellenérték későbbi megfizetésére határidőt engedélyez, a bíróság a jogerős határozat egyidejű megküldésével köteles megkeresni az illetékes földhivatalt a tulajdonjognak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése végett. A bejegyzés azonban csak akkor foganasítható, ha a jogszerző a magához váltás teljes összegének a kifizetését a földhivatalnál igazolja.

I. A közös tulajdon megszüntetésének módjait a Ptk. 148. §-a határozza meg. A (3) bekezdés akként rendelkezik, hogyha a közös tulajdon más módon nem szüntethető meg, illetőleg a természetbeni megosztás jelentékeny értékcsökkenéssel járna, vagy gátolná a rendeltetésszerű használatot, a közös tulajdon tárgyát értékesíteni kell, és a vételárat kell a tulajdonostársak között megfelelően felosztani. Ha a bíróság a közös tulajdon megszüntetését értékesítés vagy megváltás útján rendeli el, ítéletében meg kell határoznia, hogy a vételárat a tulajdonostársak között miként osztja fel, illetve, hogy az a tulajdonostárs, aki a másik (többi) tulajdonostárs hányadát magához váltja, ezért mennyit köteles fizetni. Árverés esetén az ítéletben azt kell meghatározni, hogy mi az a legkisebb vételár, amelyért az ingatlan eladható, és hogyan oszlik meg a vételár a tulajdonostársak között. A legkisebb vételár meghatározása egyben azt is jelenti, hogy a közös tulajdonnak árverés útján való megszüntetése esetén a végrehajtási eljárás során nincsen helye a Vht. 147. § (2) bekezdésében írt azon szabály alkalmazásának, amely szerint „Ha a felajánlott vételár nem éri el a kikiáltási árat, azt fokozatosan lejjebb kell szállítani a becsérték feléig”.

A végrehajtást elrendelő bíróság pedig a Vht. 162. § (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott eljárása során az ítéletben megállapított legkisebb vételárat csak úgy módosíthatja, hogy az ítéletben foglaltnál magasabb összegben állapítja meg. A közös tulajdonnak árverés útján való megszüntetése ugyanis nem végrehajtási árverés, az ilyen ügyben nincs hitelező, akinek igényét a végrehajtási eljárásban kell kielégíteni, nincs a pénztartozás teljesítését megtagadó adós sem. Ezzel szemben, ha a közös tulajdonú ingatlanok a bírósági ítéletben meghatározott legalacsonyabb árverési vételáron történő értékesítése nem vezet eredményre, nincs akadálya annak, hogy a közös tulajdon más módon történő megszüntetése iránt újabb pert indítsanak. Ugyanakkor a jogerős bírói ítéletnek a legkisebb vételárat meghatározó rendelkezése anyagi jogerejét [Pp. 229. § (1) bek.] és a tulajdonjog védelmének az alapelvét (Ptk. 3. §) egyaránt sértené, ha a közös tulajdon árverés útján történő megszüntetésének végrehajtási szabályait a bíróság kiterjesztően értelmezve az ítéletben megállapított legkisebb vételárat a végrehajtási eljárásban úgy módosíthatná, hogy azt alacsonyabb összegben is megállapíthatná. A fentiekben túlmenően a házastársi közös vagyon megosztása során a tulajdonközösségnek árveréssel való megszüntetése esetén az ítéletben megállapított legalacsonyabb vételártól való eltérés nem csak az ezen a címen a feleknek jutó érték csökkenését vonná maga után, hanem érintené az egyéb vagyon megosztásánál vagy a lakás használatával kapcsolatos döntés meghozatala során figyelembe vett és a marasztalási összegre is kiható méltányossági, illetve egyéb családjogi megfontolásokat, megsértve ezzel az ítélet e rendelkezéseinek anyagi jogerejét is. Ha pedig a közös tulajdonban álló ingatlant jelzálogjog is terheli, a kikiáltási ár leszállítása azt eredményezheti, hogy a tulajdonostársak tulajdoni hányaduk ellenében semmit nem kapnak, sőt a jelzáloghitelező sem juthat maradéktalanul a követeléséhez.

A legkisebb vételár összegének meghatározása érdekében meg kell állapítani az alapul szolgáló forgalmi értéket. Az értékesítés útján befolyt összeg (árverési vételár) felosztása a tulajdoni hányadok figyelembevételével történik.

Az értéket lényegesen befolyásolja az, ha a közös tulajdonban álló ingatlanban az egyik tulajdonostárs is lakik. Az értékesíthetőséget ugyanis nagymértékben befolyásolja, hogy a vevő a házba beköltözhet-e. Mivel az ilyen értékcsökkenést a tulajdonostárs bennlakása okozza (ha más is lakik az ingatlanban, akkor részben), ennek hátrányos következményét is kizárólag ő tartozik viselni. Más a helyzet akkor, ha a bennlakó a perben kijelenti, hogy értékesítés esetén az ingatlanból kiköltözik. Ebben az esetben ugyanis a bíróság ítéletében a kiköltözési kötelezettséget kimondva az árverési feltételeket és a legkisebb vételárat a bennlakás figyelmen kívül hagyásával állapítja meg. Ezért a bennlakó tulajdonostársat ebben a kérdésben nyilatkozattételre kell felhívni. Ha a bennlakó tulajdonostárs nem vállal kötelezettséget a kiköltözésre, a bíróságnak - az értékesítés lehetőségének előmozdítása és minél kedvezőbb vételár elérése érdekében - meg kell vizsgálnia, hogy a bennlakó tulajdonostárs által használt lakás terjedelme nem haladja-e meg azt az indokolt mértéket, amelyhez neki és családjának méltányos igénye van. Amennyiben meghaladja, a bíróság a bennlakó tulajdonostárs lakáshasználatát korlátozhatja, esetleg a lakás más részébe való elhelyezését is elrendelheti.

Ha a magához váltásra a bennlakó tulajdonostárs lesz köteles, illetőleg jogosult, a bennlakás értékcsökkentő hatását elvileg egészen neki kellene viselnie. Ugyanez a helyzet árverési értékesítés esetén is, bár a lakáshasználat terjedelmének szűkítése esetén kisebb mértékben. Ezért ilyen esetekben a bíróságnak az ún. beköltözhető és lakott forgalmi értéket egyaránt meg kell állapítania. A beköltözhető állapotnak megfelelő érték alapján kell megállapítani a benn nem lakó tulajdonostársnak a tulajdoni hányad alapján jutó magához váltási értéket (vételárat), árverési értékesítés esetén pedig azt az összeget, amely tulajdoni hányada alapján neki jut. Ha az ítéletben megállapított

legkisebb árverési vételárnál magasabb vételárat érnek el, a többlet a tulajdonostársak között abban az arányban oszlik meg, amilyenben a meghatározott legkisebb vételár megoszlaná. Ezt a számítási módot sem lehet azonban mindig mereven alkalmazni, mert az néha indokolatlanul méltánytalan eredménnyel járhatna.

Meg kell tehát ilyen esetekben vizsgálni, hogy a bennlakó tulajdonostárs hogyan került az ingatlanba, nem a többi tulajdonostárs akaratóból-e és az ő érdekükben is; például nem örököse hátrult-e az örökösök szülők közvetlen gyámoltása, akik éppen ezért tartották őt maguknál, míg a testvérek - a későbbi tulajdonostársak - a lakáskérdésüket másként oldották meg.

Külön ki kell emelni, hogy a különváltan élő vagy a volt házastársak közös ingatlanának megosztása esetén is előfordul, hogy a közös ingatlanban csak az egyikük lakik. A bennlakás értékcsökkentő hatásának az elbírálásánál ilyenkor megfelelően értékelni kell, ha a bennmaradó házastárs jogszabályi rendelkezés vagy a másik házastárs egyetértése alapján az ingatlanban másnak (például a közös kiskorú gyermeknek) a lakhatását is biztosítja, illetve figyelembe kell venni a házastársaknak az értékcsökkenés viselésére vonatkozó megállapodását.

Ezekben az esetekben a bennlakás által okozott értékcsökkenés következményei csak korlátozott mértékben vagy egyáltalán nem terhelik a bennlakó tulajdonostársat.

A lakottság értékcsökkentő hatásának a bennlakó tulajdonostársra való áthárítása azonban nem eredményezheti azt, hogy az ingatlan értékesítése esetén a vételárból egyáltalán nem vagy kirívóan alacsony mértékben részesüljön.

II. Ha a bennlakó tulajdonostárs árverése útján való értékesítés esetén nem vállal kötelezettséget arra, hogy a lakásából kiköltözik, s azt a vevő rendelkezésére bocsátja, és a lakáshasználat terjedelmének megfelelő korlátozására sincs mód, a bíróság - kérelemre - azt is kimondja az ítéletben, hogy az árverést elsősorban olyan feltétellel kell megkísérelni, hogy amennyiben az árverési vevő a bennlakó tulajdonostársnak a vétel után a méltányos igényének megfelelő terjedelmű és minőségű cserelakást ajánl fel, a bennlakó (volt) tulajdonos az ingatlanból kiköltözni köteles, és elfoglalhatja a felajánlandó cserelakást. Ilyen vételi lehetőség esetén könnyebben jelentkezik vevő, és kedvezőbb vételárat lehet elérni. A bennlakó tulajdonostársnak a vételárból való részesedése ilyenkor is kevesebb lehet a tulajdoni hányad arányában járó összegnél, figyelemmel arra, hogy a közös ingatlanban volt lakása helyett cserelakáshoz jut, ami minden bizonnyal csökkentően hat az értékesítés során elérhető vételárra. Mindezeket már az ítéletben kell megállapítani, de mérlegelni kell a bennlakó tulajdonostárs javára a valószínű kiköltözési költségét is.

Ha azután az árverési vevő és a kiköltözésre kötelezett tulajdonostárs között vita támad a tekintetben, hogy a cserelakás megfelelő-e, ezt a bíróság a köztük lefolytatandó külön perben dönti el. E perben természetesen azt is vizsgálja a bíróság, hogy a felajánlott cserelakásba költözésnek nincsenek-e jogi akadályai. A cserelakás megfelelő voltának elbírálásánál a bíróság nem lehet figyelemmel minden addig élvezett előnyre (kert, gyümölcsfák stb.), a méltányos lakásszükséglet kielégítésére azonban a lakásnak alkalmasnak kell lennie.

III. A Ptk. 147. §-a szerint a közös tulajdon megszüntetését bármelyik tulajdonostárs követelheti. E jog érvényesítésének időbeli korlátozásáról a jogszabály nem rendelkezik, a Ptk. miniszteri indokolása arra utal, hogy a megszüntetés jogának visszaélésszerű, a többi tulajdonostárs méltányos érdekeit sértő gyakorlása ellen a Ptk. 5. §-a védelmet nyújt.

A társadalmi és gazdasági viszonyok változásával azonban olyan érdekhelyzetekkel is számolni kell, amelyek indokolták teszik a közös tulajdon megszüntetésére irányuló kereset ennél szélesebb körben jelentkező okok miatti elutasítását.

Ezért a közös tulajdon megszüntetésének (a szerződéses korlátozáson kívül) akadálya lehet az is, ha a megszüntetést olyan időben kérik, amikor a közös tulajdon megszüntetése az egyes tulajdonostársak érdekeit súlyosan sérti. Alapot adhat a kereset elutasítására, ha az objektív körülmények (pl. a forgalmi értékviszonyok, az infláció) a közös tulajdon egészének átmeneti és jelentős értékcsökkenését eredményezik. Ilyen akadály lehet például az, ha valaki megszerzi a közös tulajdonban álló ingatlan egy hányadát, és rövidesen közösségmegszüntetési perrel lép fel az anyagilag jóval erőtlenebb, a magához váltásra fel nem készült bennlakó tulajdonostársval szemben. Megtörténhet, hogy a bennlakó tulajdonostársnak hibáján kívül elnehezült helyzetét akarja a másik tulajdonostárs kihasználni. Különélő vagy volt házastársak között is megtörténhet, hogy az egyik fél a másikkal szemben úgy lép fel, hogy annak inkább zaklatási jellege van. A közös ingatlant özvegyi vagy más haszonélvezeti, esetleg használati jog terheli, ami az értékre befolyással van, s az egyik tulajdonostárs erre való tekintet nélkül szorgalmazza az értékesítést, amit a másik ellenez. Kivételesen a kereset elutasítását eredményezheti a tulajdonosok körén kívül eső - az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett - más jogosult olyan védekezése, amellyel kimutatja, hogy a közösség megszüntetése az ő jogait kirívóan sérti. Az érdeksérelmet ugyanis az ilyen jogosult sem köteles túrni.

IV. A közös tulajdon megszüntetésével kapcsolatban a haszonélvezeti vagy egyéb, az ingatlant terhelő jog értékének megállapítása is szükségessé válhat. Ez a helyzet akkor, ha valamennyi tulajdoni hányad tulajdonosa és haszonélvezője, illetve egyéb, az ingatlant terhelő jog jogosultja közös megegyezéssel hozzájárul a közös tulajdon megszüntetéséhez, vagy pedig az ingatlant szabad kézből értékesítik. Ha ilyenkor a tulajdonostárs és a haszonélvező vagy az ingatlant terhelő egyéb jog jogosultja nem jut megegyezésre a vételár, illetőleg a megváltási ár felosztása

kérdésében, vitájukat a bíróságnak kell eldöntenie. Az ingatlant terhelő megszűnt jog értékének meghatározásánál jelentősége van annak, hogy az milyen jellegű ingatlant terhelte (lakóház, más építmény, mezőgazdasági művelésre alkalmas föld stb.), és a jogosult ténylegesen milyen módon gyakorolta a haszonélvezeti vagy egyéb, az ingatlant terhelő jogát (például a haszonélvező e jogát csak a személyes szükségletei kielégítésére használta-e, vagy pedig jövedelemforrást is jelentett részére). Az értékelés fontos tényezője, hogy például milyen életkorú a haszonélvező vagy a használati jog jogosultja, és általában milyenek a személyi körülményei. Vizsgálni kell az ingatlan hasznosításának lehetőségeit és a hasznosítással egyáltalán elérhető anyagi előnyt, valamint az ingatlant terhelő jognak az ingatlan forgalmi értékére gyakorolt hatását.

V. Gyakori módja valamely ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetésének, hogy a bíróság az egyik tulajdonostárs ingatlanhányadát megfelelő ellenérték ellenében a másik tulajdonostárs, illetőleg több tulajdonostárs tulajdonába adja [*Ptk. 148. § (2) bek.*], és egyidejű teljesítést rendel el, a teljesítésre azonban határidőt (részletfizetés) engedélyez.

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1972. évi 31. törvényerejű rendelet 14. § (4) bekezdésében foglaltak értelmében a bejegyzés tárgyát alkotó jogra vonatkozó határozat alapján az eljáró hatóság (bíróság stb.) kéri a bejegyzést az ingatlan fekvése szerint illetékes földhivataltól.

E rendelkezés - amelynek célja az, hogy az ingatlan-nyilvántartás mindenkor a valóságos jogi állapotot tüntesse fel - nem különböztet aszerint, hogy a jogszerző maradéktalanul teljesített-e vagy nem. Ebből folyik, hogy a bíróságnak a teljesítésre tekintet nélkül meg kell keresnie a földhivatalt a tulajdonjog bejegyzése iránt.

Az egyidejű teljesítés elvéből következik azonban, hogy a jogszerző a tulajdonjogának bejegyzésére csak akkor tarthat igényt, ha maradéktalanul teljesített, vagyis a szóban levő esetben, ha az ellenérték összegét teljes egészében megfizette.

Mindaddig, amíg a jogszerző a teljesítést nem igazolja, a tulajdonosváltás bejegyzésének akadálya van. Ez esetben tehát értelemszerűen alkalmazni kell a 27/1972. (XII. 31.) MÉM rendelet 95. § (2) bekezdésében foglalt azt a rendelkezést, hogy ha a beadvány - a tárgyalat esetében a megkeresés - érdemi elintézésének bármilyen akadálya van, a beadvány és az ugyanarra az ingatlanra érkezett további beadvány elintézését az akadály elhárításáig függőben kell tartani.

A tárgyalat esetében ezért a bíróságnak a határozata egyidejű megküldésével aziránt kell megkeresnie a földhivatalt, hogy a magához váltás teljes összege kifizetésének igazolásáig - vagyis az akadály elhárításáig - az érdemi elintézés tartsa függőben. A megkeresést célszerű a bírósági határozat rendelkező részébe foglalni. A megkeresésnek tartalmaznia kell a 27/1972. (XII. 31.) MÉM rendelet 9. § (3) bekezdésében említett adatokat.

A megkeresés beérkezését ilyen esetben is széljegyezni kell [*27/1972. (XII. 31.) MÉM rendelet 93. §*].

Annak elbírálását, hogy az érdemi elintézés akadálya elhárult-e, a 27/1972. (XII. 31.) MÉM rendelet 95. § (2) bekezdése nem utalja más szerv hatáskörébe, hanem a földhivatal jogkörében tartja meg. Ebből következik, hogy a magához váltás összegének teljes kifizetését a földhivatalnál és nem a bíróságnál kell igazolni.

VI. Ingatlan közös tulajdonának a megszüntetése iránt benyújtott keresetlevélhez mindig csatolni kell az ingatlan tulajdoni lapjáról kiállított hiteles kivonatos másolatot, amely a fennálló bejegyzéseket tartalmazza. Csak ez bizonyíthatja ugyanis a felperes tulajdonosi minőségét, amely a kereseti jog elengedhetetlen feltétele, de csak ebből állapítható meg az is, hogy kik a tulajdonostársak, akiket mind perbe kell vonni. Ebből állapítható meg az is, hogy van-e még más olyan ingatlan-nyilvántartási érdekelt is, akinek a perben állása, esetleg csak a meghallgatása szükséges. A tulajdonostársakat akkor is mind perbe kell vonni, ha a kereset csak az egyik tulajdonostárral fennálló közösség megszüntetésére irányul, mert az ilyen elrendezés is lényegesen érintheti a többiek jogát.

Ha olyan felperes kéri az ingatlan közös tulajdonának a megszüntetését, akinek az ingatlanra csak kötelmi jogcíme van, a Ptk. 117. §-ában foglaltakhoz képest meg kell kívánni, hogy a felperes a szerződés alapján a tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyeztesse, mert tulajdonjogot csak ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel szerez.

Akkor is meg kell kívánni az ingatlan-nyilvántartási bejegyzést, ha a felperes olyan szerzőmódot állít, amely bejegyzés nélkül is tulajdonjogot eredményez (elbirtoklás, öröklés, hatósági határozat). Az ilyen szerzés esetén is vitássá válhat ugyanis, hogy az, aki magát tulajdonosnak véli, valóban az-e, s ezt a vitát csak azzal szemben lehet eldönteni, aki az így történt tulajdonszerzést kétségbe vonni jogosult, nem pedig a közösség megszüntetése iránti perben.

Az előbbieket megfelelően irányadók abban az esetben is, ha valamelyik alperesként perbe vont tulajdonostárs már nem tulajdonos, vagy ha közös tulajdoni illetőségét kötelmi jogcímen más személyre ruházta át.

A közösség természetben való megszüntetése esetén a per kimenetelében az is érdekelt, aki nem tulajdonostárs ugyan, de javára a peres ingatlanon vagy annak hányadán özvegyi jog, más haszonélvezeti jog, használati jog, tartási vagy életjáradéki jog van bejegyezve, és ha a jelzálog nem az egész ingatlant terheli, a jelzálog jogosultja is. A közösség megszüntetése vagy annak valamelyik módja ugyanis az ő jogos érdekeiket is sértheti, s védekezésük a döntést a már kifejtettek szerint lényegesen befolyásolhatja, sőt a kereset elutasítását is eredményezheti.

Ha az ingatlant telki szolgálat terheli, s a megosztás vagy annak módja a telki szolgálatot érinti, indokolt a telki szolgálat jogosultjának a meghallgatása, sőt esetleg - a fejlemények szerint - a perbe vonása is.

Ha az egyik tulajdonostárs házasságban él, de házastársa az ingatlan-nyilvántartásban tulajdonostársként nincs bejegyezve, a szerzés idejére és a Csjt.-nek a házastársi vagyontörségét szabályozó rendelkezéseire való tekintettel esetleg számolni lehet azzal is, hogy az ingatlan az egyik házastárs tulajdonként szereplő hányada a házastársi vagyontörséghez tartozik. Mivel a házastárs ilyen igénye nem kötelmi természetű, ezért a házastársi vagyontörséghez tartozó tulajdoni hányad jogi sorsában az ingatlan-nyilvántartásba tulajdonostársként be nem jegyzett házastárs is érdekelt. Ezért olyan esetben indokolt a perben a másik házastársat is meghallgatni, és nyilatkozatához képest kell állást foglalni abban a kérdésben, hogy perbe vonása szükséges-e.

Természetbeni megosztás esetén a megosztás módjához hatósági engedély is szükséges. E kérdést még az ítélet meghozatala előtt tisztázni kell, mert ilyen engedély hiányában az egyéb szempontok alapján megfelelőnek látszó megosztást sem lehet elrendelni. Nem lehet azonban azzal megelégedni, hogy az igazgatási hatóság a vázrajzra hozzájáruló nyilatkozatot vezet, vagy a bírósággal közli hozzájárulását, hanem olyan alakszerű határozatot kell kívánni, amelyet az érdekelt felek mindegyikének kézbesítettek, amely ellen tehát azok jogorvoslattal élhetnek. A bíróság akkor jár el helyesen, ha - akár a felek által előterjesztett egy vagy több megosztási javaslattal, akár a bíróság előtti eljárásban kialakult megosztási móddal kapcsolatban - a feleket kötelezi arra, hogy a hatósági engedély megszerzése érdekében járjanak el, s ennek megtörténtéig a per tárgyalását felfüggeszti. Ugyanannál az ingatlannál több megosztási mód is szóba kerülhet, ezért több megosztási módra is keletkezhet államigazgatási engedély. Hogy anyagi jogszabályaink szerint melyik a legmegfelelőbb, azt a bíróságnak kell eldöntenie.

A természetbeni megosztáshoz vázrajz is szükséges, amelynek ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmasnak kell lennie. Az ilyen irányú követelményekre a bíróságnak is kellő figyelemmel kell lennie, nehogy később az ingatlan-nyilvántartási érvényesítés akadályba ütközzék. Gondoskodni kell arról, hogy az ítéleti rendelkezés alapjául szolgált e megosztási vázrajznak egy másolati példánya az iratoknál maradjon, mert különben az ítéleti döntés után, amikor a vázrajz a földhivatalhoz kerül, az iratok hiányosak maradnak.

A közös tulajdon megszüntetése iránti perben hozott ítélet elleni fellebbezés folytán az ítélet egész terjedelmének a felülbírálása csak akkor nem lehetséges, vagyis csak akkor lehet szó részjogerőről, ha fellebbezéssel kizárólag az eljárási költség kérdésében éltek. Ez abból következik, hogy az érdemi döntés tárgya mindig a közösségnek az érdekek sérelme nélküli megszüntetése. Az pedig, hogy az egyáltalán lehetséges-e, s ha igen, mi annak a legmegfelelőbb módja, annyira egységes kérdés, hogy részbeni eldöntésre alkalmatlan, tehát a részdöntések egymástól elszakítva jogerőre sem emelkedhetnek.

A közös tulajdon megszüntetése iránt indított perek dologi perek, ezért a per tárgya értékének a megállapításánál a vitás dolog (rész), illetőleg dologi jog értéke az irányadó [*Pp. 24. § (2) bek. e) pont*].

Ha a közös tulajdon természetbeni megosztás útján történő megszüntetése iránt indított perben a felperes által igényelt dolog (dologrész) értéke nem haladja meg a felperes tulajdoni hányadának az értékét, a per tárgyának értéke a felperes tulajdoni hányadának értéke. Ha azonban a felperes a tulajdoni hányada értékénél nagyobb értékű dologot (dologrészt) igényel, a per tárgyának értéke ez a nagyobb érték.

A közös tulajdonban álló dolognak árverésen történő értékesítése és a befolyt vételár megfelelő felosztása iránt indított perben a felperes az igényét a tulajdoni hányadára alapítja, ennek a pénzbeli ellenértékéhez kíván hozzájutni. Ezért a per tárgyának az értéke ilyen esetben is a felperes tulajdoni hányadának az értéke.

A felperes a közös tulajdonnak akként való megszüntetését is kérheti, hogy a bíróság a közös tulajdon tárgyait vagy azok egy részét megfelelő ellenérték fejében adja az ő tulajdonába [*Ptk. 148. § (2) bek.*]. Ilyen esetben a felperes a másik (többi) tulajdonostárs tulajdoni hányadát kívánja megszerezni. A per tárgyának értéke tehát annak a tulajdoni hányadnak az értéke, amelynek tulajdonába adását a felperes kéri.

A közös tulajdon megszüntetése mindegyik tulajdonostársnak, de mégis inkább a pert megindítónak az érdekét szolgálja. Ezért ha a perre, illetőleg egyes perbeli lépésekre egyik fél sem szolgáltatott okot a magatartásával, közöttük csak a felmerült szükséges kiadásokat kell megosztani, míg a többi saját költségét mindegyik fél maga viseli. Ha valamelyik fél magatartása ettől eltérést indokol, a magatartások értékelésével kell a perki költség viselése felől határozni.

(4) Az ingatlanra bármelyik tulajdonostárs is árverezhet.

A tulajdonostársak jogai

Közös tulajdon megszüntetése miatti árverésnél további sajátos szabály, hogy mivel ebben az esetben egyik fél sem minősül adósnak vagy hitelezőnek, ezért minden tulajdonostárs részt vehet lehetséges árverési vevőként az árverésen, azaz licitálhat az ingatlanra.

VIII. fejezet

A VÉGREHAJTÁS SORÁN BEFOLYT ÖSSZEG KIFIZETÉSE

A kifizetés pénzneme

Vht. 163/A. § (1) A végrehajtás során befolyt összeget a kifizetés napja szerint érvényes, a végrehajtói letéti számlát vezető hitelintézet által jegyzett devizavételi árfolyam figyelembevételével, a végrehajtható okiratban foglalt pénznemben kell a végrehajtást kérőnek kifizetni. A kifizetést az adós részére forintban kell eszközölni, kivéve a lefoglalt külföldi pénzt (98. §).

Jegyzet: a 163/A. §-t beiktatta a 2001. évi XCIII. törvény 14. § (3) bekezdése; hatályos 2002. január 1-jétől.

A végrehajtás során befolyt összeg kifizetésének pénzneme

A végrehajtási eljárás sikeres befejezése esetén feladata az eljáró végrehajtónak, mint a ténylegesen az eljárás során befolyt összegeket fel kell osztania és azokat a Vht. rendelkezései értelmében meghatározott sorrendben ki kell fizetnie a jogosultaknak.

A Vht. külön fejezetben foglalkozik azzal, hogy a befolyt pénzösszegeket milyen szabályok figyelembevételével, milyen sorrendben, hogyan kell kifizetni, milyen módon és összegben történik meg a végrehajtással felmerülő költségek megtérítése stb.

A jogszabály úgy rendelkezik, hogy elsődlegesen a végrehajtható okiratban foglaltakat kell alapul venni. Amennyiben devizában van a tartozás összege meghatározva, úgy devizában történik a kifizetés is. Devizaárfolyam tekintetében a végrehajtói letéti számlát kezelő pénzintézetnél irányadó devizavételi árfolyamot kell alapul venni és ennek alapján kell a befolyt összegből a végrehajtást kérő részére kifizetést teljesíteni.

Problémát jelenthet, hogy az euró bevezetésével egy időben néhány nemzeti fizetőeszköz megszűnt, ezért amennyiben a végrehajtható okiratban olyan pénznemben van meghatározva a tartozás összege, ami már nem létezik, úgy át kell váltani euróra, majd az eurót forintra és ebben történik a teljesítés.

Ha többlet jelentkezik a letéti számlán és emiatt az adós részére kell valamilyen összeget visszafizetni, úgy ezt forintban kell megtenni. Ez alól kivételt képez az eljárás folyamán lefoglalt külföldi pénz.

(2) A végrehajtás során befolyt összegnek az (1) bekezdés szerinti kifizetéséhez szükséges átváltás költsége a végrehajtási költségek körébe tartozik.

Az átváltás költségei

Tekintettel arra, hogy kifizetésnél szükségessé válhat valamilyen pénznemből való átváltás, ezért az átváltás költségeiről is rendelkezik a jogszabály: e költségek a végrehajtási költségek körébe tartoznak, és eszerint kell azokat a kielégítésnél figyelembe venni.

A végrehajtási költség elsőbbsége

Vht. 164. § A végrehajtás során befolyt összegből mindenekelőtt a végrehajtási költséget - az eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával felmerült költséget - kell kielégíteni.

Jegyzet: a 164. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 91. §-a; hatályos a 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtási költség elsőbbsége

Elsődlegességet biztosít a jogszabály a kielégítési sorrendnél a végrehajtási költségeknek. A végrehajtás elrendelésével, lefolytatásával felmerült valamennyi költséget minden követelést megelőző sorrendben kell kielégíteni. Mindaddig, amíg e költségek maradéktalanul meg nem térülnek, nem lehet a végrehajtás során befolyt összegből kifizetést teljesíteni.

A végrehajtás költségeit képezik: végrehajtó díja, a felmerült költségei, a behajtási jutalék, a végrehajtási eljárás megindításakor megfizetett illeték, a végrehajtás-kérési költség, továbbá a végrehajtási költségelőleg. Idetartozik az az általános költségátalány is, amit a végrehajtó a kamarának köteles átutalni.

A végrehajtó által felszámítható munkadíj arányosítására nincs lehetőség. A vonatkozó IM rendelet rendelkezik a végrehajtó munkadíjáról, az ügyérték szerint felszámított munkadíjnál a jogszabály nem utal a kifejtett munkára, mint amelyhez igazodnia kellene a díjnak, kizárólag az ügyértékhez igazodó számítást részletezi annak ellenére, hogy a jogszabály kimondja: a végrehajtót munkadíj az elvégzett munkáért illeti meg. Mivel a rendelet a munkához arányosítást nem mondja ki, a bíróság sem mérlegelheti, hogy a munkával, az elvégzett végrehajtási cselekményekkel arányban áll-e az ügyértékhez igazodó táblázat szerint felszámított munkadíj.

Mindemellett azt is jogszabály rögzíti, hogy a költségek között is elsődlegessége van a költségmentesség alkalmazása folytán állam által előlegezett végrehajtási költségnek, ennek kell megtérülnie.

Amennyiben ezek megtérültek, akkor az alábbi sorrendben történik a megtérítés: végrehajtó készkiadásai, költségátalány, munkadíj, kamarai költségátalány, végül pedig a behajtási jutalék összege.

Kielégítési sorrend

Vht. 165. § Ha a befolyt összeg nem fedezi a végrehajtás során behajtani kívánt valamennyi követelést, a kielégítési sorrend - a követelések jogcímét alapul véve - a következő:

- a) gyermektartásdíj,**
- b) egyéb tartásdíj,**
- c) munkavállalói munkabér és a vele egy tekintet alá eső járandóság (65. és 66. §),**
- d) a büntető és a büntetés-végrehajtási, valamint a szabálysértési eljárásban az adóssal szemben megállapított, az állam javára fizetendő összeg, a vagyonek Kobzából eredő követelés (a polgári jogi igény kivételével),**
- e) adó, társadalombiztosítási követelés és más köztartozás,**
- f) egyéb követelés,**
- g) a végrehajtási eljárásban kiszabott rendbírság.**

Jegyzet: a g) pontot beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 92. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A kielégítésre előírt kötelező sorrend

A Vht. a végrehajtási eljárás során befolyt pénzüsszegek kielégítési sorrendjénél nem az időbeliséget veszi mindenekelőtt alapul, hanem a felmerült követelések jogcímét.

Fenti elvnek megfelelően mindenekelőtt a gyermektartásdíjra vonatkozó igényt, majd az egyéb tartásdíjat, a munkavállalói munkabért és az azzal egy tekintet alá tartozó egyéb járandóságot, a büntető- és büntetés-végrehajtási, valamint a szabálysértési eljárásban az adóssal szemben megállapított, az állam javára fizetendő összeget, a vagyonek Kobzából eredő követelést, majd pedig a végrehajtási eljárásban kiszabott rendbíróságot kell mindenekelőtt kielégíteni az összegyűlt összegből.

Természetesen a jogcímek fontossági sorrendet mutatnak, ennek megfelelően a sorrendiséget megbontani nem lehet. Mindemellett a sorrendbe ékelődik a jelzővel biztosított követelés kielégítése, amit a munkabért és járandóságot követően kell a sorrendbe elhelyezni a követelések kielégítésénél.

Tisztázni szükséges azonban azt is, hogy a végrehajtási eljárás során befolyt valamennyi pénzüsszegeből mi tartozik abba a kategóriába, amit a kielégítési sorrendnél tekintetbe kell venni.

Nem lehet idesorolni a letiltásból eredő jövedelmet, továbbá kiesik ebből a kategóriából az átutalási végzés során érkezett pénzüsszeg is, hiszen azoknak a kielégítési sorrendjét a jogszabály korábban határozza meg. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy az ezen végrehajtási cselekményekből származó megtérülés az adott végrehajtást kérő vonatkozásában ne csökkentené a fennálló követelés összegét, éppen ezért írja elő kötelező jelleggel a Vht., hogy a végrehajtást kérőnek jelentési kötelezettsége áll fenn abban a vonatkozásban, ha az igénye a végrehajtási eljárás időtartama alatt bármely okból csökkenne.

Ugyanakkor a felosztandó összegbe tartoznak a végrehajtási eljárás során lefoglalt és értékesített ingó- és ingatlan vagyonek Kobzából származó összegek, a harmadik személynél lefoglalt követelésből származó összegek, továbbá a pénzügyi intézménynél kezelt összegből származó bevételek (idetartozik a végrehajtói inkasszó és a takarékbetét-végrehajtás).

Úgyszintén a felosztandó összeget növeli az esetlegesen árverés során befolyt előleg, ha azt valamely törvényi okból nem kell visszafizetni. Növeli továbbá az a különbözet összeg, ami abból adódik, hogy a korábbi árverésen az ingatlanra sikeresen licitáló vevő a jogszabályban előírt határidőn belül nem fizeti meg a végrehajtónak a fennmaradó vételárát, a további árverésen pedig olcsóbban kel el az ingatlan, és ezért a korábbi vevő által meg kell fizetni az általa felajánlott vételár és a ténylegesen befolyt vételár közötti különbözetet.

Vht. 166. § A követelés érvényesítésével és behajtásával felmerült, a bíróság (hatóság) által megállapított költséget és a követelés egyéb járulékait a követeléssel azonos sorrendben kell kielégíteni.

A költségek és járulékok sorrendje

A Vht. rendelkezése értelmében a Ptk. kielégítésre vonatkozó szabályait kell alapul venni. Amennyiben ugyanis sorrendileg előbb álló követelést kell kielégíteni, úgy annak olyan módon kell történnie, hogy először a felmerült költségeket, majd a kamatokat és végül a tőkekövetelés összegét kell a befolyt összegből rendezni.

A jogszabály értelmében tehát a tőkeköveteléssel egy sorban kell rendezni mindazt a tartozást, ami a végrehajtási eljárás megindításával és foganatosításával kapcsolatban a végrehajtást kérőnek felmerült, a bíróság által elfogadott költsége, továbbá a tőkeköveteléssel együtt járó egyéb járulékokat (ügyleti kamat, késedelmi kamat stb.).

Vht. 167. § A 165. § szerinti sorrendben előbb álló követelés teljes kielégítése után lehet a sorrendben hátrább álló követelést kielégíteni.

Teljes kielégítési kötelezettség

A kielégítési sorrend betartásának kötelezettsége olyan fontossággal bír, hogy a taxatív meghatározott felsorolásban előbb álló követelést teljes egészében ki kell elégíteni ahhoz, hogy a következő sorrendi tartozás kielégítésére akár egészében, akár részben sor kerülhessen. Arányosításra a sorrendben egymást követő elemek kielégítése során nincs lehetőség.

Vht. 168. § Ha a befolyt összeg nem fedezi az azonos sorrendben felsorolt valamennyi követelést, e követeléseket arányosan kell kielégíteni.

Arányos kielégítés lehetősége

Előfordulhat olyan eset, amikor a kielégítési sorrendben egymás mellett lévő több követelés áll fenn (például több jogcímen fennálló egyéb tartásdíj), ekkor az az elv az irányadó, hogyha valamennyi követelés kielégítésére nincs elegendő fedezet, úgy azokat az arányosítás figyelembevételével kell kielégíteni.

Az arányosítás figyelembevétele azt jelenti, hogy az eljáró végrehajtó köteles a végrehajtási költségek levonása után fennmaradó, felosztandó összeget az összkövetelés és az egyedi követelések arányszámainak megfelelően arányosan, a végrehajtást kérők között felosztani.

Kielégítés zálogjog alapján

Vht. 169. § Az ingóságnak mint zálogtárgynak az értékesítéséből befolyt összeget elsősorban a zálogjoggal biztosított követelés kielégítésére kell fordítani.

Jegyzet: a 169. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 93. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A zálogjogosult speciális joga

A Vht. feltétlen elsőbbséget biztosít a kielégítés során a zálogjoggal biztosított ingó vagyontárgy értékesítéséből befolyt összeg kifizetésénél a zálogjog jogosultjának.

Nem tesz különbséget a rendelkezés a kézi zálogjoggal biztosított és a jelzálogjoggal biztosított (azaz közjegyzői nyilvántartásba felvett) ingóságok árverése során befolyt összeg elosztása között, mindkét esetben fennáll az elsőbbségi szabály.

A szerződéssel biztosított zálogjog lényege szerint a zálogtárgyon a jogosult abszolút hatállyal más jogosultakat megelőző kielégítési jogot nyer arra az esetre, ha a kötelezett a megállapodást (fő követelést) nem teljesíti. Az abszolút hatály azt jelenti, hogy e jog mindenkivel szemben hatályos, vagyis ha a zálogkötelezett eladja a dolgot, akkor továbbra is ő köteles ugyan a fő követelést teljesíteni (személyi kötelezett), azonban a zálogtárgy vevője, az új tulajdonos túrni köteles, hogy a zálogtárgyat a törvényben megszabott módon értékesítsék, és a befolyó vételárból a zálogjogosult követelését kielégítsék (dologi kötelezett).

Vht. 170. § (1) Ha az ingatlan, továbbá a vízi, illetőleg a légi jármű értékesítéséből befolyt összegből jelzálogjoggal biztosított követelést is ki kell elégíteni, az ilyen követelést a 165. § d)-f) pontjában meghatározott követeléseket megelőzően kell kielégíteni.

Jegyzet: a 170. § szövegét megállapította az 1997. évi XXX. törvény 29. §-a; hatályos 1997. június 7-étől.

Elsődlegesség jelzálogjog esetén

Az ingóságok értékesítésével azonos módon jelentkeznek, de nem feltétlen elsőbbséget élvez az az összeg, ami a jelzálogjoggal terhelt ingatlan, vízi vagy légi jármű kényszerértékesítéséből származik.

A fenti esetben ugyanis a kielégítési sorrend jogcímnek megfelelő felsorolása szerint az ilyen követeléseket megelőzik a gyermektartásdíj, egyéb tartásdíj és a munkavállalói munkabér és vele egy tekintet alá eső járandóságok megfizetése, ezt követi csupán a jelzálogjogosult zálogjogból eredő igényének kielégítése.

Ki kell azonban emelni, hogy a bejegyzett jelzálogjog kizárólag a zálogjogot követően bejegyzett végrehajtási jogokra nézve jelent előnyös kielégítést.

Ilyen esetben a kielégítési sorrend a következőképpen alakul.

Ingatlan, illetve vízi és légi jármű végrehajtásból befolyt összeg felosztásakor:

- ha van zálogjog a végrehajtási jogok közé beékelődve:

= a beékelődött zálogjogo(ka)t figyelmen kívül hagyva az eljáró végrehajtó meghatározza az egyes követelésekre ily módon jutó megtérüléseket;

= a meghatározott megtérülések közül azon megtérüléseket, amelyek vonatkozásban a bejegyzett végrehajtási jogok a rangsorban megelőzik az előző lépésben figyelmen kívül hagyott jelzálogjogok bejegyzési rangsorát, véglegesnek tekinti;

= a követelések véglegesnek tekintett megtérülés összegeit levonja a felosztható összegből, majd ezen követeléseket a továbbiakban figyelmen kívül hagyja a rangsorból;

= a figyelembe vett rangsorban első helyre került zálogjoggal biztosított követeléseket a maradék összegből előnyösen kielégíti;

= a lépéssorozatot addig ismétli, amíg el nem fogy a felosztható összeg.

(2) Jelzálogjoggal biztosított több követelés esetén e követeléseket a jelzálogjogok bejegyzésének sorrendjében kell kielégíteni.

Bejegyzési sorrend figyelembevétele

Amennyiben több olyan követelés is felmerül az adott végrehajtási eljárás során, ami jelzálogjoggal biztosított, úgy a jogosultak között a jelzálogjog bejegyzésének az időrendi sorrendje az irányadó.

A korábban bejegyzett jelzálogjoggal biztosított követelést kell teljes egészében kielégíteni, csak ezt követően kerülhet sor a később bejegyzett jelzálogjog jogosultja által előterjesztett igény kifizetésére.

Fentiek azt támasztják alá, hogyha az ingatlan értékesítéséből befolyt összegből a jelzálogjoggal biztosított követeléseket is ki kell elégíteni, ezeknek a kielégítése a jelzálogjogok bejegyzésének sorrendjében történik. Amennyiben ugyanis megtörténik a sorrendileg előbb álló jelzálogjog jogosultjának kielégítése, úgy ennek megfelelően történhet meg a jelzálogjog törlése, ami a tehermentes tulajdonszerzés feltétele. Éppen ez okból, amennyiben a végrehajtó hibájából nem kerül sor végrehajtási jog bejegyzésére valamely nem jelzálogjoggal biztosított végrehajtást kérő javára a végrehajtási eljárás során elkelt ingatlanra, úgy az ezzel okozott kár megtérítésére olyan mértékben kötelezhető az eljáró végrehajtó, amilyen mértékben kielégítéshez juthatott volna a jogszabályok betartása esetén a végrehajtást kérő, azaz a jelzálogjoggal biztosított követeléseket le kell vonni az ingatlan vételárából.

A végrehajtó kárfelöltségét erősíti a BH1996. 598. döntés: a bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen a felperesnek. A megállapított tényállás szerint az felperest megillető tőke és járulékai behajtása végett H. I. adósszal szemben elrendelt végrehajtás során a bírósági végrehajtó az adós lakóhelyén a végrehajtási lapot kézbesítette, egyben foglalási jegyzőkönyvet vett fel, és az adós ½ arányú tulajdonát képező ingatlant lefoglalta; a foglalás, illetőleg a végrehajtási jog bejegyzése iránt azonban az illetékes földhivatalnál nem intézkedett. Ennek következtében az adós és tulajdonostársa az ingatlant értékesítette. Minthogy az ingatlanra az OTP javára kölcsön és járulékai, a Volán javára kölcsön és járulékai és a Takarékszövetkezet javára kölcsön és járulékai erejéig jelzálogjog és elidegenítési és terhelési tilalom volt bejegyezve, az adós és tulajdonostársa a vételárból a terhek kiegyenlítése után fennmaradó összeget kaptak kézhez. A felperes követelését az adós nem egyenlítette ki.

Ilyen tényállás mellett a bíróság megállapította, hogy az eljáró végrehajtó a végrehajtási cselekményt súlyos késsedelemmel és nem az akkor hatályos 1979. évi 18. törvényerejű rendelet 89. § (1) bekezdésében foglaltak szerint fogantatosította. „Ezzel a magatartással okozati összefüggésben áll az, hogy az ingatlant az adós és tulajdonostársa értékesítették, és ezáltal a felperes kielégítési alapját legalábbis részben elvonták. Az eljáró végrehajtó mulasztása megalapozza a Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdéseiben írt felelősségét, amely az alperest mint munkáltatót terheli. A

kielégítési alap elvonása azonban értelemszerűen csak az adóst megillető tulajdoni hányadra vonatkozhat, így a felperes követelése csupán ennek az összegnek az erejéig alapos.”

A korábban hatályos 1979. évi 18. törvényerejű rendeletnek és a végrehajtásról szóló 14/1979. (IX. 17.) IM rendeletnek az ingatlanárverésre vonatkozó szabályai részletesen rendezték az árverésen történő értékesítés módját, feltételeit. E szabályok között az 1979. évi 18. törvényerejű rendelet 91. § (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy az árverési vevő által szerzett tulajdonjogot csak a telki szolgálat, továbbá az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett és a törvényen alapuló haszonélvezeti jog terhelheti. Ez a rendelkezés azonban nem állt ellentétben a végrehajtási rendelet 70. §-ának a végrehajtás során befolyt összeg kifizetésére vonatkozó azon rendelkezésével, amely szerint, ha az ingatlan értékesítéséből befolyt összegből jelzálogjoggal biztosított követeléseket is ki kell elégíteni, ezeknek a kielégítése a jelzálogjogok bejegyzésének sorrendjében történik. A két jogszabályhely együttes értelmezéséből következik ugyanis, hogy a jelzálogjoggal biztosított követelés kielégítése a feltétele a jelzálog jog törlésének, és az árverési vevő ennek folytán szerez tehermentes tulajdonjogot.

A felperes tehát a végrehajtás jogszabályszerű lefolytatása esetén sem juthatott volna magasabb összeghez, mint amennyi a jelzálogjoggal biztosított követelések kielégítése után fennmarad. Ennek folytán az alperes felelőssége a teljes felperesi követelésért csak eddig az összegig áll fenn. A Ptk. 360. § (1)-(2) bekezdései alapján az alperes a károsodás bekövetkezésétől a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerinti kamat megfizetésére köteles.

Kielégítés a gépjármű értékesítéséből befolyt összegből

Vht. 170/A. § (1) A természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű értékesítéséből befolyt vételárnak a végrehajtási költségek kielégítése után fennmaradó részéből a miniszternek az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben kiadott rendeletében foglalt összeg az adóst illeti meg, a fennmaradó összeg fordítható a követeléseknek - a 165-168. § szerint történő - kielégítésére.

Jegyzet: a 170/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 94. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

Nélkülözhetetlen jármű értékesítése

A jogszabály a gépjárműveknél kiemelt kategóriába helyezi azokat a gépjárműveket, amik a természetes személy adós foglalkozásának végzése során nélkülözhetetlennek minősülnek.

Amennyiben ilyen gépjármű végrehajtására kerül sor, a befolyt vételárat nem lehet teljes egészében a követelések kifizetésére fordítani. Mindenekelőtt a vételárból ki kell fizetni a végrehajtási költségeket, majd a fennmaradó rész vonatkozásában a 13/2001. (X. 10.) IM rendelet a következők szerint rendelkezik. Motorkerékpár esetén 150 000 forint, személygépkocsi esetén 1 200 000 forint, autóbusz esetén 3 500 000 forint, tehergépkocsi esetén 3 500 000 forint, míg nyerges vontató esetén (szerelvénnyel együtt) 5 000 000 forint összeggel az adós rendelkezik, az esetlegesen ezt meghaladó vételárrészt lehet a végrehajtási eljárás során felmerült tartozások megtérítésére fordítani.

Nyilvánvalóan e szabály azt hivatott védeni, hogy akinek a megélhetése a gépjármű kényszerértékesítése folytán kérdésessé válna, lehetőséget kapjon arra, hogy megpróbálkozzon új életet kezdeni, és lehetőség szerint megtarthassa a munkáját.

(2) Ha a gépjármű értékesítéséből befolyt vételárból zálogjoggal biztosított követelést is ki kell elégíteni, e §-ban foglalt rendelkezés nem alkalmazható, a 169. § szerint kell eljárni.

Zálogjog a járművön

A speciális szabálytól eltérő az az eset, ha az adós a gépjárműre zálogjogot biztosított a hitelezőnek: ekkor ugyanis ésszerűtlen lenne és a zálogjog jogosultja szempontjából jelentős hátrányt jelentene az előző rendelkezés alkalmazása.

Fenti okból a Vht. azt a szabályt állapította meg, hogy a zálogjog jogosultjának követelése esetén a gépjármű kényszerértékesítése folytán befolyt összegeket mindenekelőtt a zálogjoggal biztosított követelés megtérítésére kell fordítani - természetesen a végrehajtási költségek kielégítését követően fennmaradó részben.

Felosztási terv

Vht. 171. § (1) Ha a végrehajtás alá vont vagyomból befolyt összeg nem fedezi a végrehajtás során behajtani kívánt valamennyi követelést, a végrehajtó az intézkedésének, illetőleg a végrehajtás során történő értékesítésnek a jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül felosztási tervet készít, és azt megküldi a feleknek, egyúttal tájékoztatja őket a felosztási tervben foglaltakkal szemben benyújtható jogorvoslat lehetőségéről.

Jegyzet: a 171. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 95. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A felosztási terv

A végrehajtási eljárások nagy részében előfordul, hogy több végrehajtást kérő is szerepel az adott ügyben, illetőleg egy végrehajtást kérőnek a javára több követelés behajtása érdekében indult végrehajtási eljárást.

Ezen esetekben - ha az eljárás során nincs lehetőség valamennyi követelés teljes egészében történő kielégítésére - a végrehajtóhoz befolyt összegek jogszerű felosztásának biztosítása és nyomon követhetősége érdekében a jogszabály úgy rendelkezik, hogy a végrehajtónak felosztási tervet kell készítenie, és azt valamennyi végrehajtást kérőnek és az adósnak meg kell küldenie.

A felosztási tervet az eljáró végrehajtónak az adott végrehajtási cselekmény, illetőleg kényszerértékesítés jogerőre emelkedését követő tizenöt napon belül kell elkészítenie.

A felosztási tervben szerepelnie kell a jogorvoslat lehetőségére vonatkozó felhívásnak is. A Vht. értelmében a végrehajtó törvénysértő intézkedése vagy annak elmulasztása miatt - halasztó hatályú - végrehajtási kifogás benyújtásának van helye a tudomásszerzéstől (felosztási terv kézhezvételétől) számított 15 napon belül.

(2) A végrehajtó az ingatlan értékesítéséből befolyt vételár felosztása során azokat a követeléseket elégíti ki, amelyek az értékesítés alapját képező hirdetményben fel voltak tüntetve, illetve amelyek tekintetében a végrehajtható okirat az árverésen kívüli értékesítést megelőzően a végrehajtóhoz megérkezett, és a követelés jogosultja az eljárás költségét megelőlegezte. A később elrendelt végrehajtások jogosultjai az előbbi végrehajtást kérők követeléseinek teljes kielégítését követően fennmaradó összegből részesülhetnek a kielégítés általános szabályai szerint.

Sorrend a felosztási tervben

Az ingatlan kényszerértékesítése esetén a végrehajtó köteles a befolyt összegből a végrehajtási költségek megtérülését követően azon követeléseket kielégíteni, amelyek már tartalmi elemeit képezték az árverési hirdetménynek.

Ugyanez a szabály érvényesül azokban az esetekben, amikor a felek kérelmére az ingatlant árverésen kívül értékesítik, ekkor azon követeléseket kell először kielégíteni, amik az értékesítést megelőzően a végrehajtó előtt ismeretessé váltak.

Fentiekén túlmenően előfeltétel az is, hogy a végrehajtást kérő a végrehajtónak megelőlegezte a végrehajtási költséget.

A további végrehajtást kérőknek - akiknek az igénye csak az árverési hirdetmény megjelenését vagy az árverésen kívüli értékesítést követően jelentkezett - abban az esetben lehet kielégíteni a követelését, ha a többi, fent részletezett végrehajtást kérő követelését teljes egészében kielégítették.

(3) A (2) bekezdésben foglalt eseteken kívül a végrehajtó a felosztási terv elkészítéséig, a bíróság pedig a felosztási terv ellen benyújtott végrehajtási kifogás elbírálásáig elrendelt végrehajtások jogosultjainak kielégítéséről dönthet a felosztási tervben.

A később bekapcsolódó végrehajtást kérők jogai

A bíróság a felosztási tervet alapesetben nem ismeri meg, csak akkor, ha ellene végrehajtási kifogást nyújtanak be.

A végrehajtó a felosztási terv elkészítéséig, illetőleg a felosztási terv ellen benyújtott kifogás esetén az eljáró bíróság annak elbírálásáig dönthet arról, hogy az addig az időpontig elrendelt végrehajtási eljárások jogosultjainak igényét milyen módon és lehetőséggel elégítse ki az eljáró végrehajtó.

A határidő elteltét követően már nincs lehetőség az igény benyújtására a befolyt összegből történő kielégítés vonatkozásában.

(4) A felosztási terv ellen a kézbesítésétől számított 15 napon belül végrehajtási kifogást lehet előterjeszteni a végrehajtást foganatosító bíróságnál. A bíróság a végrehajtási kifogásról végzéssel

dönt; ha a végrehajtási kifogásnak helyt ad, a felosztási tervet megváltoztatja. A bíróság a felosztási terv végrehajtási kifogással nem érintett részét is megváltoztathatja, ha abban elírás vagy számítási hiba van, illetőleg a végrehajtó nem a jogszabálynak megfelelően készítette el a felosztási tervet.

Jogorvoslati lehetőség a felosztási terv ellen

A felosztási terv elleni jogorvoslat lehetősége a végrehajtási kifogás, amit csak a tudomásszerzéstől (felosztási terv kézhezvételétől) számított 15 napon belül lehet benyújtani a végrehajtást foganatosító bíróságnál.

A felosztási tervet ezek után a bíróság megvizsgálja, majd végzéssel dönt annak jogszerűségéről. Amennyiben jogszerűtlen a felosztási terv, úgy a bíróságnak lehetősége van arra, hogy a felosztási tervet módosítsa.

Abban az esetben, amennyiben a bíróság azt állapítja meg, hogy a kifogással nem érintett részében is hibás a felosztási terv - elírás, számítási hiba, a végrehajtó jogszerűtlen intézkedése folytán -, úgy ahhoz is joga van, hogy a kifogással nem érintett részében is megváltoztassa a felosztási tervet.

Harmadik rész

KÜLÖNLEGES VÉGREHAJTÁSI ELJÁRÁSOK

IX. fejezet

MEGHATÁROZOTT CSELEKMÉNY VÉGREHAJTÁSA

Közös szabályok

Vht. 172. § (1) Ha a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra, tűrésre, abbahagyásra (a továbbiakban: meghatározott cselekményre) irányul, a bíróság a végrehajtható okiratban az adóst, illetőleg a kötelezettet (e fejezetben a továbbiakban: kötelezett) - megfelelő határidő kitűzésével - felhívja az önkéntes teljesítésre.

Kötelezett felhívása önkéntes teljesítésre

A bíróságok által hozott végrehajtható határozatok nem minden esetben a főkötelelem megfizetéséről szólnak, így a kötelezettnek sem kell minden esetben pénzfizetést teljesítenie. E tényből kiindulva szükségessé vált azoknak a külön szabályoknak a megalkotása, amikor a végrehajtónak nem meghatározott pénzüsszeg behajtása iránt, hanem meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartás tűrésére, abbahagyására kell rábírnia - akár kényszereszközök alkalmazásával - a kötelezettet.

A meghatározott cselekmények nagyon sokfélék lehetnek, amiért a jogalkotó elsősorban a cselekmény végrehajtás általános szabályait határozta meg. Az ügyek specialitására, illetőleg nagyobb számú előfordulására tekintettel négy esetben külön szabályozást alkotott, nevezetesen a meghatározott ingóság kiadása, a gyermek átadása, önkényesen elfoglalt lakás kiürítése, illetőleg szellemi tulajdon megsértése miatt indított perben hozott határozat végrehajtása tekintetében.

E végrehajtási ügyekben szintén elsődleges cél, hogy a kötelezett a Vht. szankciórendszere által fenyegetett és kikényszeríthető önkéntes teljesítésével valósuljanak meg a végrehajtható határozatban foglaltak. Amennyiben erre nincsen lehetőség, vagy a kötelezett erre valamilyen okból nem hajlandó, akkor kell a törvény által biztosított kényszereszközök alkalmazásával a határozatnak érvényt szerezni.

A Vht. a meghatározott cselekmények tekintetében a fokozatosság elvén áll, elsődleges célja az önkéntes teljesítés elérése.

A végrehajtási eljárás megindításának - ezekben az esetekben - szintén alapfeltétele, hogy a végrehajtható határozatban foglalt rendelkezések valóban végrehajthatóak legyenek, valamint a végrehajtási törvény szabályai alkalmazhatóak legyenek. Ellenkező esetben a végrehajthatatlan határozat születik, illetőleg elképzelhető az is, hogy nem a Vht. hatálya alá tartozó cselekményt kívánnak végrehajtás útján elvégeztetni.

Mit jelent a meghatározott cselekmény? Lehet tevésség, valamitől való tartózkodás, illetőleg valamilyen magatartásnak az eltűrése. A végrehajtható határozatoknak ezekben az esetekben is egyértelműen kell tartalmazniuk az elvégzendő cselekményt.

Az egyértelműség hiányában, bár a határozat látszólag - de iure - végrehajtható, de facto mégsem lesz az, mert a határozatba (nem) foglalt módon nem lehet a cselekményt kikényszeríteni. A bíróságnak tehát nem elegendő az eredeti állapot helyreállításának kötelezettségét kimondania, hanem meg kell határoznia azokat a rész-cselekményeket is, amelyek az eredeti állapot helyreállításához szükségesek.

Abban az esetben, ha meghatározott cselekmény végrehajtása a végrehajtási eljárás tárgya, úgy a végrehajtó az adóst - pontosabban meghatározott cselekmény végrehajtása során a Vht. a terminológiát megváltoztatta -, a kötelezettet határidő kifizetésével felhívja az önkéntes teljesítésre.

A határidőnek a kötelezett önként teljesítéséhez elegendőnek kell lenni. A határidő megállapításánál figyelembe kell venni, hogy a végrehajtható okiratot, a jogerős határozatot a kötelezett már kézhez kapta, és abban a bíróság már rögzítette az önkéntes teljesítésre nyitva álló határidőt. A végrehajtásra a bírói határidő elmulasztását követően kerülhet sor.

A jogalkotó először az általános szabályokat határozza meg a különleges eljárási cselekmények kapcsán is, és ehhez képest állapít meg különös szabályokat egyes meghatározott cselekmények vonatkozásában.

Ezek a típusú végrehajtási eljárások általában nem pénzkövetelések behajtására irányulnak, így nagyon széleskörűek lehetnek. Ebbe a körbe tartozhat például az okirat kiállítására kötelező határozat is.

Ahhoz természetesen, hogy a meghatározott cselekmények végrehajthatók legyenek, a bíróságnak az ítéletében pontosan meg kell határozni mindazon cselekményeket, amelyeket az adósnak végre kell hajtania, annak érdekében, hogy a jogerős ítélet rendelkezéseinek megfeleljen.

A bíróság egyik döntésében például a jogerős ítéletével az eredeti állapot helyreállítását rendelte el anélkül azonban, hogy meghatározta volna azokat a rész-cselekményeket, amelyeket az alperesnek el kell végeznie ahhoz, hogy a jogerős ítéletet végrehajtottnak lehessen tekinteni. Ezeknek a rész-cselekményeknek a pontos meghatározása az adott esetben azért sem lett volna mellőzhető, mert a korábbi felperesi álláspont - megegyezően az alperesi felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal - az volt, hogy a kialakított vasbeton földem eltávolítása az ingatlan állagának sérelme nélkül nem valósítható meg, a főfalon létesített bejárat megszüntetése az állékonyság megtartásához megerősítő munkák elvégzését indokolhatja (BH1999. 122.).

(2) A végrehajtható okiratot a végrehajtó a feleknek postán kézbesíteti.

Végrehajtható okirat postai kézbesítése

A végrehajtható okiratot a végrehajtó a feleknek - meghatározott cselekmény végrehajtása esetén - minden esetben postán kézbesíteti. Az általános szabályokhoz képest ez eltérés, hiszen a 37. § szerint a végrehajtó az iratokat személyesen is kézbesítheti. A meghatározott cselekmény végrehajtásánál azonban a törvény ezt a lehetőséget nem biztosítja. E szabály indoka, hogy a postai kézbesítéskor a végrehajtóval személyes kontaktusba nem kell kerülnie a kötelezettnek, így több lehetőséget biztosít a jogalkotó az önkéntes teljesítésre, és a személyes találkozás lehetőségét fenntartja a helyszíni ellenőrzésre.

(3) A végrehajtó a végrehajtható okiratot azzal a felhívással küldi meg a végrehajtást kérőnek, hogy az önkéntes teljesítésre kifizetett határidő eltelté után a teljesítést vagy elmaradását közölje a végrehajtóval.

A végrehajtó a végrehajtható okiratot megküldi a végrehajtást kérőnek annak érdekében, hogy a végrehajtást kérő tudjon a kötelezettnek kifizetett végrehajtói - teljesítési - határidőről. A végrehajtható okiratot azzal a figyelmeztetéssel, illetve felhívással kell a végrehajtást kérő számára kézbesíteni, hogy a végrehajtónak a teljesítési határidő elteltét követően jelezze, vajon a kötelezett eleget tett-e a határozatban foglaltaknak, vagy továbbra sem hajtotta végre az abban foglaltakat.

Amennyiben a végrehajtást kérő a felhívásban foglaltaknak eleget téve bejelenti, hogy a kötelezett a határozatban foglaltaknak eleget tett, úgy az a végrehajtási eljárás befejezését jelenti, hiszen a végrehajtási kényszernek ez a viszonylag legenyhébb formája is elegendőnek mutatkozott a kötelezett teljesítésre bírására, és az adós a végrehajtási eljárás költségeit megfizeti.

Vht. 173. § (1) Ha a végrehajtást kérő közlése szerint a kötelezett a meghatározott cselekményt önként nem teljesítette, a végrehajtó ezt - szükség esetén - a helyszínen ellenőrzi.

Helyszíni ellenőrzés

Amennyiben a végrehajtást kérő olyan tartalmú nyilatkozatot tesz, mely szerint a kötelezett önkéntesen nem teljesített, a végrehajtó e bejelentést szükség esetén a helyszínen ellenőrzi. A helyszíni ellenőrzés szükségességéről

minden esetben a végrehajtó dönt, az eset összes körülményének ismeretében. A rendelkezés jelentősége abban áll, hogy a helyszíni ellenőrzés teremti meg annak a lehetőségét, hogy a végrehajtó további végrehajtási kényszer alkalmazását áttekintse, illetőleg a tekintetben döntést kérjen.

A helyszíni ellenőrzést megalapozhatja a végrehajtást kérő, illetve a kötelezett eltérő tartalmú nyilatkozata, avagy kiderül, a végrehajtói határozatban foglaltakat eltérő módon értelmezik.

Ha a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére irányul, és vitás a felek között, hogy megtörtént-e az önkéntes teljesítés, nem mellőzhető a teljesítés helyszíni ellenőrzése, és a végrehajtást kérő egyoldalú állítása alapján nem lehet pénzbírságot kiszabni az adóssal szemben.

Az említett peres eljárásban a helyszíni ellenőrzésre szükség lett volna, erre a végrehajtási lapot kiállító bíróság a végrehajtót külön felhívta. A bírósági végrehajtó nem volt jogosult a helyszíni ellenőrzés megtagadására azzal az indokkal, hogy az ellenőrzés teljesítésének a helye illetékességi területén kívül van. A Vht. 30. § (2) bekezdésének értelemszerű alkalmazásával, a végrehajtási lapot, az önkéntes teljesítés ellenőrzése végett, a kötelezettség teljesítésének a helye szerint illetékes bírósági végrehajtóhoz kellett volna eljuttatni. Ezért a Bírósági Végrehajtói Iroda akkor járt volna el helyesen, ha a Vht. 114. §-ára tekintettel a végrehajtási ügyben a Pp. 44. §-ának értelemszerű alkalmazásával jár el.

Tévesen hivatkozott az elsőfokú bíróság arra, hogy vita esetén a bíróság számára a végrehajtást kérő közlése az irányadó. Ez ellentétes a jogszabály előírásaival. Ha vitás a felek között, hogy megtörtént-e az önkéntes teljesítés, nem lehet a végrehajtást kérő egyoldalú állítása alapján pénzbírságot kiszabni. A bíróság a feleket meghallgatta, észlelnie kellett volna, hogy a felek közlései között ellentét van, ezért szükséges a teljesítés helyszíni ellenőrzése. Ennek a pótlása érdekében a bíróság kiszabása ügyében eljáró bíróságnak kellett volna megfelelően intézkednie. A jogpolitikai elvekkel is ellentétes, hogy ilyen esetben a bíróság a kötelezettet végrehajtás megszüntetése iránti per indítására kényszerítse (BH1986. 152.).

(2) A teljesítés elmaradása esetén a végrehajtó a végrehajtást kérő közlését és a helyszíni ellenőrzésről készült jegyzőkönyvet haladéktalanul beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

Jegyzőkönyv beterjesztése a végrehajtást foganatosító bírósághoz

Amennyiben a végrehajtó egyetért a végrehajtást kérő nemleges tartalmú közlésével, illetőleg a helyszíni ellenőrzés során meggyőződik arról, hogy a kötelezett a végrehajtható határozatban foglaltakat nem teljesítette, úgy a helyszíni ellenőrzésről szóló jegyzőkönyvet haladéktalanul beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz. E szabályból viszont az a következtetés vonható le, ha a végrehajtást kérő nem igazolja a teljesítést, úgy a végrehajtonak kötelező a helyszíni ellenőrzés, mivel erről jegyzőkönyvet kell készítenie, és azt be kell terjesztenie a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

Helyszíni ellenőrzésre csak szükség esetén kerül sor; amennyiben a végrehajtást késő a teljesítés elmaradását jelzi, ezt a végrehajtó jegyzőkönyvben rögzíti, majd e jegyzőkönyvet megküldi a kötelezettnek, felhívja, hogy nyilatkozzon a valós tényállást illetően. Amennyiben a kötelezett a nyilatkozatot elmulasztja, vagy a végrehajtást kérő közlésével egyetért, a végrehajtó beterjeszti; ha a végrehajtást kérő közlésének ellentmond, a végrehajtó - helyszíni eljárás keretében - ellenőrzi a tényállást.

Vht. 174. § A bíróság végzéssel határoz a végrehajtás módjáról, így:

a) a kötelezettet a meghatározott cselekmény pénzgyenértékének megfizetésére kötelezheti,

b) feljogosíthatja a végrehajtást kérőt, hogy a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégezze, vagy mással elvégeztesse; egyúttal a kötelezettet az előreláthatólag felmerülő költség előlegezésére kötelezheti,

c) a kötelezettel szemben 500 000 Ft-ig terjedő pénzbírságot szabhat ki,

d) a rendőrség közreműködésével kényszerítheti ki a meghatározott cselekményt.

Jegyzet: a c) pont szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (4) bekezdésének g) pontja; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Végzés a végrehajtás módjáról

Meghatározott cselekmény végrehajtása során a végrehajtás módjáról a bíróság végzéssel határoz. E tekintetben a végrehajtonak nincsen döntési jogköre, de indítványt tehet. A bíróságnak kell eldöntenie az eset összes körülményeinek ismeretében, hogy a törvényben biztosított lehetőségek közül melyik lesz az, amelyik leginkább célravezető és leghamarabb biztosítja a határozat végrehajtását.

Azt, hogy melyik bíróságot tekintjük a végrehajtást foganatosító bíróságnak a Vht. 225. § (6) bekezdése határozza meg. E szerint végrehajtást foganatosító bíróságnak azt a bíróságot kell tekinteni, amelyhez az eljáró önálló bírósági végrehajtót kinevezték, illetőleg azon megyei bíróság székhelye szerinti helyi bíróságot, amely megyei bíróságra a megyei bírósági végrehajtót kinevezték, a fővárosi bírósági végrehajtó esetében pedig a Pesti Központi Kerületi Bíróságot.

A végrehajtást foganatosító bíróság a következő kényszer-cselekmények közül választja ki a legmegfelelebbet. A kötelezettet a meghatározott cselekmény pénzgyenértékének megfizetésére kötelezheti. A bíróság feljogosíthatja a végrehajtást kérőt, hogy a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégezze, vagy mással elvégeztesse. A kötelezettet az előreláthatólag felmerülő költség megelőlegezésére kötelezheti. Végső soron 500 000 forintig terjedő pénzbírságot szabhat ki, illetőleg a rendőrség közreműködését is elrendelheti a cselekmény végrehajtása érdekében.

A bíróság által választható végrehajtási módok közül a bíróság nem minden esetben választhatja bármelyik végrehajtási módot. A pénzgyenérték megfizetésére kötelezés kizárólag abban az esetben jöhet szóba, ha végrehajtható határozatban a meghatározott cselekmény helyettesíthető szolgáltatás nyújtására irányul, hiszen abban az esetben lehet megállapítani ennek a szolgáltatásnak a pénzgyenértékét. Abban az esetben, ha a bíróság végzésével e végrehajtási módot választja, és a végzés jogerőre emelkedik, és ezt követően sem teljesít önként a kötelezett, úgy már pénzkövetelés behajtása iránt az általános szabályok szerint kell a továbbiakban folytatni a végrehajtási eljárást.

Amennyiben a bíróság végzésével a végrehajtást kérőt jogosítja fel a cselekmény elvégzésére vagy elvégeztetésére, abban az esetben a kötelezett az elvégeztetés költségeinek megelőlegezésre lesz köteles. Ha ennek a végzésnek nem tesz eleget, úgy ez a végrehajtás már nem meghatározott cselekmény kikényszerítésére irányul, hanem pénzkövetelés behajtására. Ebben az esetben is az általános szabályok szerint kell folytatni a végrehajtást.

Pénzbírság kiszabásakor a bíróság összege nem a végrehajtást kérő számára kerül megfizetésre, az az állami költségvetésbe folyik be. A jogalkotó abból indult ki, hogy az eset összes körülményeinek mérlegelése után a bíróság legfeljebb 500 000 forintig terjedő pénzbírság összegét - mérlegelési jogkörében eljárva - állapíthatja meg annak érdekében, hogy a kötelezettet teljesítésre bírja.

Ezzel összefüggésben mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság arra, hogy a Pp. 271. § (1) bekezdésének *e*) pontja szerint nincs helye felülvizsgálatnak, ha azt a törvény kizárja. A Pp. 270. § (2) bekezdése - egyebek mellett - úgy rendelkezik, hogy külön jogszabály rendelkezése alapján a Pp. 270. § (1) bekezdésében foglaltak megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálati kérelemnek más, az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen. A Vht. tételesen határozza meg, hogy melyek azok a másodfokon jogerőre emelkedett, a végrehajtás elrendelésével (*Vht. 214. §*) és foganatosításával (*Vht. 219. §*) kapcsolatban hozott végzések, amelyek támadhatók felülvizsgálati kérelemmel.

A végrehajtást kérő által a bíróság előtt támadott, az adós terhére - a Vht. 174. § *c*) pontja alapján - kiszabott pénzbírság mellőzésére vonatkozó másodfokú végzés nem tartozik a felsorolt végzések közé. Ebből értelemszerűen a következők, hogy az adott esetben a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálására nincs jogi lehetőség, ezért azt a Legfelsőbb Bíróság hivatalból elutasította a Pp. 273. § (2) bekezdésének *a*) pontjára alapítottnak.

A rendőrség közreműködésével történő kikényszerítés utolsó lehetőségként merülhet csak fel. Abban az esetben rendelkezhet így a bíróság, ha a határozat végrehajtásához fűződő kiemelt érdek kapcsolódik, illetőleg, ha az előzőekben meghatározott végrehajtási módok egyike sem vezetett eredményre.

A rendőrségi közreműködés azért tekinthető utolsó lehetőségnek, mert a rendőrhatalóság olyan kényszerítő eszközöket alkalmazhat, melyek igénybevételére a végrehajtó nem jogosult. Így rendőri úton lehetőség van a kötelezett esetleges ellenállásának megtörésére is.

Az Rtv. 39. §-a rendelkezik a magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen alkalmazható rendőri kényszerről, illetőleg a 46. §-a szerint személyi és létesítménybiztosítási intézkedéseket is foganatba vehet (vö. Vht. 5. § kommentára).

A pénzgyenérték megállapításának szempontjainál irányadó körülmények. A Legfelsőbb Bíróság egyik eseti döntésében az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a kötelezett a kijavítási kötelezettségének nem tett eleget, ezért a végrehajtó az iratokat a pénzgyenérték megállapítása végett a bíróságnak betérjesztette. Az elsőfokú bíróság a pénzgyenérték megállapításához szakértőt rendelt ki, aki a javítási költséget 361 233 forintban javasolta megállapítani. A végrehajtást kérő a szakvéleménnyel szemben 435 000 forint megfizetésére kérte az adóst kötelezni. A kötelezett két részletben, összesen 311 761 forintot e jogcímen átutalt a végrehajtást kérőnek. Az ezt meghaladó összeget önként nem volt hajlandó teljesíteni.

Az elsőfokú bíróság, a szakértői véleményre is tekintettel, reálisnak találta a végrehajtást kérő által igényelt összeget, ezért a kötelezett által már addig megfizetett összeg felül az adóst további 123 239 forint megfizetésére kötelezte. A végzés ellen az adós fellebbezett, és annak megváltoztatásával a végrehajtási eljárás megszüntetését

kérte. Előadta, hogy az 1993. október 27-én felvett jegyzőkönyv szerint „egyezség reményében” fizetett 311 761 forintot. Megítélése szerint a későbbiekben a végrehajtást kérő eredeti kérelmétől eltért. Hangsúlyozta, hogy a kijavítási kötelezettségének azért nem tudott eleget tenni, mert a pertársa kijavítási tervet nem szolgáltatott. Álláspontja szerint a felek között egyezség jött létre az általa már kifizetett díj, mint a meghatározott cselekmény pénzgyenértékeként. A végrehajtást kérő észrevételében az első fokú határozat helybenhagyását indítványozta. Kiemelte, hogy az adós korábban több ízben úgy nyilatkozott, hogy a kijavítást nem képes elvégezni, ezért került sor a készpénzgyenérték megfizetésére.

A Vht. 174. § a) pontja alapján a bíróság helytállóan határozott a kötelezett meghatározott cselekményének pénzgyenértéke megfizetéséről, mivel az önkéntes teljesítés elmaradt. A pénzgyenérték megfizetése azért is helytálló, mivel maga a kötelezett is e módon kívánta a bírósági ítélet végrehajtását teljesíteni. Ennek érdekében át is utalta a jogosultnak az általa „elegendőnek” vélt 311 761 forintot. A továbbiakban a felek között a jogalap nem, csupán a pénzgyenérték összege volt a vitás. Ennek megállapítására rendelte ki a bíróság a szakértőt, aki a jogosult és a kötelezett által megállapított összegektől eltérően 361 233 forintban jelölte meg a kijavítás ellenértékét. Ehhez képest az első fokú bíróság kellő indok nélkül tért el a szakértő által meghatározott összegtől, alaptalanul fogadta el a jogosult által megjelölt összeget. Ennyiben tehát alapos a kötelezett fellebbezése, ezért a Legfelsőbb Bíróság a pénzgyenérték összegét az aggálymentes szakértői véleményben meghatározott összegben találta elfogadhatónak. Ezt meghaladóan a kötelezett végrehajtás megszüntetésére irányuló kérelme a Vht. 41. és 56. §-aiban foglaltak szerint nem volt megalapozott (BH1996. 494.).

Vht. 175. § (1) Ha a kötelezett jogi személy, a 174. § c) pontjában említett pénzbírságot mind a jogi személlyel szemben, mind pedig a vezetőjével szemben egyidejűleg is ki lehet szabni.

Jogi személy kötelezettel szembeni pénzbírság

Figyelemmel arra, hogy kötelezett nem csak természetes személy lehet, hanem jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező társaság, ezért célszerű szabályozni, kivel szemben lehet a pénzbírságot kiszabni. A pénzbírság kiszabásának lehetőségét nem csak a kötelezett jogi személlyel magával szemben biztosítja a törvényi rendelkezés, hanem azt ki lehet szabni azzal szemben is, aki a jogi személy tevékenységével összefüggésben intézkedésre jogosult és egyben köteles. Így a bírságot ki lehet szabni a jogi személy vezetőjével szemben.

(2) Ha a kötelezett jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, a pénzbírságot mind a szervezet vezetőjével szemben, mind pedig az intézkedésre köteles tagjával szemben egyidejűleg is ki lehet szabni.

Jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet kötelezettel szembeni pénzbírság

Jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet kötelezett esetében a pénzbírságot a szervezet vezetőjével szemben, illetőleg az intézkedésre köteles tagjával szemben - a szervezet bírságolása mellett - ki lehet szabni. E szabály egyenes következménye annak, hogy a személyegyesítő társaságok tagjai - betéti társaság esetén annak belfogója - a társaság tevékenységében kötelesek személyesen közreműködni.

Vht. 176. § Ha a kötelezett a pénzbírságot kiszabó végzésben megállapított határidő alatt sem teljesítette a kötelezettségét, a pénzbírság ismételten kiszabható.

Pénzbírság ismételt kiszabása

Amennyiben a kötelezett a végrehajtható határozatban megszabott kötelezettségét, a pénzbírságot kiszabó végzésében megállapított határidő alatt sem teljesíti, úgy vele szemben a pénzbírság ismételten kiszabható. Külön kérdésként merült fel, amennyiben a kötelezett a pénzbírságot sem fizeti meg, és emiatt külön végrehajtási eljárást kell indítani, vajon elősegíti-e ez a végrehajtás eredményességét. A bírság mindaddig ismételhető, amíg a kötelezett nem teljesít. A bíróság azonban a bírságolás eredménytelensége esetén másik végrehajtási módról rendelkezhet.

Vht. 177. § (1) A bíróság a végrehajtásnak a 174. §-ban felsorolt azt a módját köteles elrendelni, amely - az ügy körülményeit figyelembe véve - a leghatékonyabban mozdítja elő a kötelezettség teljesítését.

(2) A bíróság a végrehajtás módjáról a végrehajtást kérő kívánságát is figyelembe véve - szükség esetén a felek meghallgatása után - határoz.

Leghatékonyabb végrehajtási mód elrendelése

A bíróság mérlegelési jogkörében eljárva azt a végrehajtási kényszert fogja alkalmazni - az eset összes körülményeinek figyelembevételével, akár a bírósági végrehajtó indítványára -, amelyik leginkább elősegíti a kötelezettség teljesítést. A végzés ellen a Vht. 218. §-ára figyelemmel fellebbezéssel lehet élni, azonban a jogerős határozattal szemben felülvizsgálatnak már nincs helye. Az ilyen módon bejelentett fellebbezés a végrehajthatóság vonatkozásában halasztó hatályú, kivéve a rendőri közreműködést elrendelő végzés esetét, mert a Vht. 221. § b) pontja szerint ezt maga a Vht. zárja ki.

A meghatározott cselekmények végrehajtása során a végrehajtás módjának meghatározásakor a bíróság - éppen azért, hogy valóban a hatékony módot választhassa ki - figyelembe veszi a végrehajtást kérő kívánságát, szükség esetén a végzés meghozatala előtt a feleket peren kívüli eljárásban meghallgatja.

A bíróság nem köteles a 174. §-ában meghatározott sorrendet tartani a végrehajtási kényszer alkalmazása kapcsán. Ebből az is következik, hogy amennyiben a bíróság által választott kényszerintézkedés eredményt nem hoz, úgy a bíróságnak joga van másik intézkedés elrendelésére.

A végrehajtási eljárásban kényszerintézkedésként kiszabott pénzbírság újbóli, illetőleg már első alkalommal is viszonylag magasabb összegben történő megállapítása csak akkor indokolt, ha okkal feltételezhető, hogy a végrehajtás ennek hatására sikeres lesz.

Gondoskodni kell arról, hogy a jogosult minél hamarabb hozzájusson követeléséhez. Szükség esetén hatósági kényszerrel is el kell érní, hogy az adós teljesítse kötelezettségét.

Az ismertetésre kerülő peres ügyben az adósok a végrehajtás elrendelése után felhívás ellenére sem tettek eleget a jogerős ítéletben foglalt marasztaló rendelkezésnek. Ebből következően okot adtak arra, hogy a bíróság kényszerintézkedésként a terhükre pénzbírságot szabjon ki. A pénzbírság újbóli, illetőleg már első alkalommal is viszonylag magasabb összegben történő kiszabása azonban csak akkor indokolt, ha okkal feltételezhető, hogy a végrehajtás ennek hatására sikeres lesz.

Az adósok beadványaiban (a fellebbezési kérelmeikben) előadott körülmények olyanok, amelyekre tekintettel az első- és a másodfokú bíróságnak is arra kellett volna törekednie, hogy a rendelkezésre álló egyéb lehetőségek közül kiválassza azt a végrehajtási módot, amely a marasztaló ítélet teljesítése érdekében a legcélszerűbb. Az adott esetben indokolt lett volna a végrehajtást kérő megnyilatkoztatása is, mert a bíróság csak így került volna abba a helyzetbe, hogy mind a végrehajtást kérő, mind az adósok méltányos érdekeit is szem előtt tartva hozhasson megalapozott döntést az alkalmazandó kényszerintézkedés tekintetében (BH1992. 532.).

A Vht. 174. §-a szerint ha a kötelezett a meghatározott cselekményre irányuló felhívásnak önként nem tett eleget, a bíróság végzéssel határoz a végrehajtás módjáról. Ennek során a bíróságnak a körülmények vizsgálata alapján a legcélszerűbb eszközt kell választania.

A kényszerítő eszközöknek azonban az a rendeltetése, hogy alkalmazásuk hatására a jogerős bírósági határozatot a kötelezett teljesítse. Egy másik ügyben a városi bíróság előtt ismert volt, hogy az adós az ügyei vitelére képtelen. Nyilvánvaló volt, hogy vele szemben a pénzbírság kényszerítő eszközzésével önkéntes teljesítést nem lehet elérni, így a pénzbírság nem tudja betölteni rendeltetését (BH1992. 35.). Hasonló az eset, ha az adós vagyontalan.

Meghatározott ingóság kiadása

Vht. 178. § (1) A végrehajtó a meghatározott ingóság kiadására kötelezettnek a végrehajtható okiratot a végrehajtást kérő jelenlétében a helyszínen adja át. Ha a végrehajtást kérő az ingóságot megjelölte, a végrehajtó azt részére átadja.

Jegyzet: a 178. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 96. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Végrehajtható okirat átadása a meghatározott ingóság kiadására kötelezettnek

A meghatározott cselekmények végrehajtásának körében az általános szabályokhoz képest a leggyakrabban előforduló esetekre sajátos rendelkezéseket találunk a Vht.-ban, többek között a meghatározott ingóság kiadására vonatkozó rendelkezéseket.

E törvényhely a Vht. 172. § (2) bekezdéséhez képest alapvető eltérést tartalmaz a végrehajtható okirat kézbesítése tekintetében. E rendelkezés azt az eljárást szabályozza, amely meghatározott ingóság kiadására irányul, a Vht. 172. § (2) bekezdése pedig amely meghatározott cselekmény végrehajtását kényszeríti ki. Meghatározott ingóság kiadására irányuló végrehajtási eljárásban a végrehajtó a végrehajtható okiratot a kötelezett részére a végrehajtást kérő jelenlétében a helyszínen kézbesíti.

A törvény rendelkezése szerint, a végrehajtást kérőnek jelen kell lennie a végrehajtható okirat kézbesítésékor. Akkor, ha a végrehajtást kérő személyesen nem vesz részt az eljárásban, a meghatalmazott vagy törvényes

képviselőjének jelen kell lenni, már csak azért is, hogy részére a meghatározott ingóságot a végrehajtó átadhassa. A szabály egyébként célszerű, mivel ha a végrehajtást kérő közreműködik a meghatározott ingóság beazonosításában, kizárja, de legalább is a minimálisra csökkenti annak a kockázatát, hogy a végrehajtó nem a végrehajtható határozatban megjelölt ingóságot foglalja le és adja át a végrehajtást kérőnek.

Az eljárási szabályokból következik, hogy a végrehajtási cselekmény időpontjáról a végrehajtást kérőt előzetesen értesíteni kell. A végrehajtást kérő előzetes értesítése azért bizonyos kockázatot hordoz, mivel ha a kötelezett az eljárásban való közreműködést megtagadja, vagy egyáltalán nem teszi lehetővé az ingó kiadását - például elzárja az ingóság őrzési helyére való bejutást -, akkor a végrehajtási eljárás elhúzódik, és a végrehajtást kérőnek más időpontban kell majd a végrehajtóval együtt a végrehajtást megkísérelnie. Éppen ezért az eljárás időpontjáról és helyéről az adóst értesíteni szükséges, egyben tájékoztatni kell az ellenszegülés anyagi és jogi következményeiről.

(2) A végrehajtást kérő köteles az ingóságot az átadásától számított 15 napig, ha pedig a bíróságtól ez alatt az idő alatt igényperrel kapott értesítést, a per befejezéséig gondosan megőrizni.

Ingóság megőrzése

Sikeres végrehajtás esetében a végrehajtást kérő a végrehajtótól a meghatározott ingóságot átveszi azzal a kötelezettséggel, hogy az átvételtől számított 15 napig gondosan megőrizi. Akkor, ha a bíróságtól igényper megindításáról kapott értesítést, megőrzési felelőssége a per jogerős befejezéséig tart. A gondos megőrzésre a Ptk.-nak a felelős őrzésre vonatkozó rendelkezései az irányadók. Nem csak arról kell tehát gondoskodnia a végrehajtást kérőnek, hogy birtokában maradjon az ingóság, hanem arról is, hogy megóvja azt az esetleges károsodás veszélyétől.

Az itt szabályozott halasztó hatályú igényper esetén az igénylő köteles a meghatározott időn belül a peres eljárást megindítani, és a végrehajtást kérő köteles megőrizni az ingóságot.

Perindításra a Vht. határidőt nem szab, az analógia alkalmazásával következtetni lehet a nyolcnapos perindítási határidőre, a halasztó hatályú igényper rendelkezéseiből. Miután ez csak következtetés, mert törvényi rendelkezés hiányában a 8 napos határidőt követően is lehetőség van perindításra és a tizenötödik napig megindított per esetén az igényperhez kapcsolódó halasztó hatály ekkor még beáll. A felperes kockázatára esik, ha később indítják meg.

(3) Ha a kötelezett a végrehajtást kérő által megjelölt ingóság kiadását megtagadta, a végrehajtó a rendőrség közreműködését közvetlenül igénybe veszi, és a végrehajtást így azonnal elvégzi.

Rendőrség közreműködésének közvetlen igénybevétele

Amennyiben a kötelezett a végrehajtható okiratban meghatározott és a végrehajtást kérő által megjelölt ingóság átadását megtagadja, úgy a végrehajtó köteles a rendőrség közreműködését igénybe venni, és a végrehajtást azonnal foganatosítani. Ilyen esetben a végrehajtó jogosult a rendőrség közreműködését közvetlenül igénybe venni.

A fenti szabályok abban az esetben is alkalmazandók, amikor a végrehajtást kérő távollétében a végrehajtó nem tudja beazonosítani az érintett ingóságot, és az eljárásban való közreműködést az adós megtagadja.

Ellenszegülés esetén vagy ha meghatározott ingóság kiadására irányuló végrehajtás során az adós az ingóságot nem hajlandó kiadni, a végrehajtó közvetlenül a rendőrség közreműködését veheti igénybe, pénzbírság kiszabásának azonban nincs helye (BH1982. 99.).

Ha meghatározott ingóság kiadásának teljesítését a kötelezett felajánlotta és annak átvétele végett a végrehajtást kérő a helyszínen nem jelenik meg, a kötelezett nem zárható el attól, hogy a végrehajtás szünetelésének elhárítása céljából végrehajtási per indításával - teljesítésére alapítottan - a végrehajtás megszüntetését kérje.

Egy eseti döntésben ismertetetten az elsőfokú bíróság - mint a perbeli végrehajtást foganatosító bíróság - jogerős végzésével megszüntette a végrehajtás szünetelését, és az eljáró önálló bírósági végrehajtót a végrehajtási eljárás folytatására utasította. A felperes, mint kötelezett elleni, „árúkészlet” kiadására irányuló, végrehajtási eljárásban az alperesi végrehajtást kérő tevékeny közreműködésére valóban szükség van. Figyelemmel arra is, hogy a Vht.-nak a meghatározott ingóság kiadásáról rendelkező - 2001. szeptember 1. napjától hatályos, a jelen végrehajtási ügyben alkalmazandó - 178. § (1) bekezdésében foglaltakból kitűnően a törvény már nem teszi feladatává az eljáró végrehajtónak, hogy intézkedjék az ingóságnak a távol lévő végrehajtást kérőhöz való szállítása iránt, és ez jelenleg sem feladata a kötelezettnek.

Az eljárás jelenleg hatályos rendje az, hogy a végrehajtó a meghatározott ingóság kiadására kötelezettnek a végrehajtható okiratot a végrehajtást kérő jelenlétében a helyszínen adja át. Ha a végrehajtást kérő az ingóságot megjelölte, a végrehajtó azt részére átadja. Ezzel az utóbbi eljárási cselekménnyel kielégítést nyer a jogosult végrehajtási igénye, valójában ezzel megszűnik a kötelezettel szembeni végrehajtás. Az adott végrehajtási ügyben a felperes, mint kötelezett - az eljáró végrehajtó közreműködésével, a kiadni kívánt ingóság helyének megjelölésével - felajánlotta a közvetlen teljesítést, amit a végrehajtást kérő alperes a helyszínen való megjelenése megtagadásával

meghiúsított. Ez a körülmény azonban nem járhat azzal a következménnyel, hogy a kötelezett - a Vht. 52. § c) pontja szerinti szünetelés folytán - továbbra is, bizonytalan ideig a végrehajtás hatálya alatt maradjon, viselve annak minden hátrányos jogkövetkezményét (így például az ingóság tárolása, őrzése, kárveszély viselése). Szemben a másodfokú bíróság ítéletében kifejtett jogi állásponttal, a felperes mint kötelezett jogvédelmet igényelhet a Pp. 366. §-ában, illetőleg a 368. § a) pontjában foglaltakra alapított végrehajtási per indításával, állítva, hogy rendelkezésére bocsátotta a végrehajtást kérő alperesnek az általa kiadni kért meghatározott ingóságokat; azok átvételét alaptalanul tagadta meg; így kiadási kötelezettségét teljesítette, aminek szükségszerű jogkövetkezménye a jogosult alperes végrehajtási jogának megszűnése.

A felperes több ingóság kiadására kötelezett, ezért azok mindegyikére vonatkozóan igazolni kell a teljesítést. Ennek hiányában csak a végrehajtás korlátozásának lehet helye, és az átadásra fel nem ajánlott ingóságok tekintetében folytatható a végrehajtás (BH2006. 326.).

(4) Ha a kötelezett a helyszíni eljárásn nincs jelen, ez az eljárás lefolytatásának nem akadály, ilyenkor a végrehajtható okiratot a helyszíni eljárásról készült jegyzőkönyvvel együtt postán kell részére kézbesíteni.

A kötelezett távolléte nem akadály a eljárásnak, ebben az esetben az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvet a végrehajtható okirattal együtt postán kézbesíti a végrehajtó.

Vht. 179. § (1) Ha a végrehajtást kérő a meghatározott ingóságot nem tudta megjelölni, vagy az ingóság bármely okból nem lelhető fel, a végrehajtó - szükség esetén a lakás vagy helyiség felnyitásával - az ingóság valószínű értéke erejéig a kötelezett egyéb vagyontárgyait lefoglalja.

Jegyzet: a 179. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 96. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Kötelezett egyéb vagyontárgyainak lefoglalása

Arra az esetre, ha a végrehajtható határozatban megjelölt ingóság beazonosítására a végrehajtást kérő bármely okból nem lenne képes, tehát nem tudná megjelölni a meghatározott ingóságot, vagy az ingóság a lefoglalás helyszínén, illetve a végrehajtás helyszínén nem lelhető, úgy a végrehajtó a pénzkövetelés behajtása iránti eljárás szabályai szerint az ingóság valószínű értéke erejéig a kötelezett egyéb vagyontárgyait foglalja le. E tekintetben a végrehajtónak körültekintően kell eljárnia. Egyrészt, a végrehajtható határozatból nagy biztonsággal kell megállapítania az érintett ingóság értékét anélkül, hogy azt szemrevételezéssel meg tudná vizsgálni. Másrészt tisztában kell lennie az egyéb (az eredeti helyébe lépő) ingóság értékével, mivel csak így tudja a jogszabályi rendelkezést betartva, a fel nem lelhető és végrehajtható határozat tárgyát képező ingóság értékéig a kötelezett egyéb ingóságait lefoglalni. Az esetek jelentős részében a végrehajtási lap tartalmazza az egyenértéket, melyet az idő múlására tekintettel aktualizálni kell.

A rendelkezésekből megállapítható, a kötelezett jelenléte nem szükséges a végrehajtási eljárásban, és ha nincs jelen, úgy a végrehajtó szükség esetén a lakás vagy helyiség felnyitásával is jogosult megkísérelni az ingóság átadását a végrehajtást kérőnek. Ennek meghiúsulása esetén az egyéb vagyontárgyakra vezetett foglalást kell foganatba venni.

Ezen esetekben a végrehajtó a lakást, egyéb helyiséget felnyitja. Ebben az esetben alkalmazandó a Vht. 44. §-a az ott meghatározott valamennyi garanciális szabállyal együtt.

Meghatározott ingóság kiadása iránt indult végrehajtási eljárásban a bíróság az ingóság értékét - ha az ingóság nincs meg - a felek meghallgatása után, a végrehajtás alapjául szolgáló határozatban megállapított értéktől eltérően is megállapíthatja. Ez vonatkozik arra az esetre is, ha a bíróság az adóst vagylagosan kötelezte meghatározott ingóság kiadására vagy meghatározott pénzösszeg megfizetésére, az adós azonban az előírt határidőben egyik szolgáltatást sem teljesítette, s ezért a végrehajtást kérő - a reá átszállt választási jog alapján - az ingóság kiadását követeli (PK 258. állásfoglalás).

(2) Ha a kötelezett vagyontárgyainak lefoglalására kerül sor, a végrehajtó a foglalási jegyzőkönyvet beterjeszti a végrehajtást elrendelő bírósághoz, amely a felek meghallgatása után megállapítja az ingóság értékét. A meghallgatás mellőzhető, ha a végrehajtás alapjául szolgáló határozat az értéket már megállapította.

Foglalási jegyzőkönyv beterjesztése a végrehajtást elrendelő bírósághoz

A foglalási jegyzőkönyvet, amely tartalmazza a meghatározott ingóság értékével azonos értékű és kötelezett tulajdonában lévő lefoglalt vagyontárgy jegyzékét, a végrehajtó a végrehajtást elrendelő bírósághoz terjeszti be annak érdekében, hogy a bíróság a végrehajtás tárgyát képező ingóság értékét megállapítsa. Az érték megállapításához a bíróság köteles a feleket meghallgatni. Meghallgatásuk egyetlen esetben mellőzhető, akkor, ha az ingóság értékét a végrehajtható határozat már megállapította. Egyébként az ingóság értékeként azt az értéket kell alapul venni, amelyen a vételár fejében az eljárás időpontjában a végrehajtást kérő megszerezheti a dolgot.

A Vht. 179. § (3)-(4) bekezdései értelmében, ha végrehajtható határozat az adóst olyan meghatározott ingóság kiadására kötelezte, amely a végrehajtás foganatosításakor már nincs meg, a végrehajtást elrendelő bíróság - általában a felek meghallgatása után - megállapítja az ingóság értékét; a további végrehajtás az ingóság értékének megfelelő összeg behajtása iránt folyik.

Az elsőfokú bíróságnak jelen ügyben értékpapír egyenértékének megállapításáról kellett rendelkeznie, ezért indokolatlan foganatosított szakértői bizonyítást [*Vht. 9. §, Pp. 177. § (1) bek.*]. A szakvéleményre alapítottan jogszerű döntést hozott, amikor az adós által ki nem adott - a tőzsdei forgalomban egyébként részt vevő - részvények értékét az eljárás folyamatban létező irányadó forgalmi értéknek megfelelő összegben határozta meg. A pénzübeni egyenértéken ugyanis általában azt az összeget kell érteni, amennyiért a végrehajtást kérő a részére kiadni rendelt ingóságot megszerezheti, illetőleg - értékpapír esetében - amennyiért az értékesíthető (*BH1998. 437.*).

(3) A további végrehajtás az ingóság értékének megfelelő összeg behajtása iránt folyik.

Ingóság értékének megfelelő összeg behajtása iránti végrehajtás

Amennyiben további törvényes módja nincs a dolog kiadásának, és a kötelezett semmiképpen sem adja ki az érintett ingóságot, úgy a végrehajtási eljárás a továbbiakban már az ingóság értékének megfelelő összeg behajtása iránt az általános szabályok szerint folyik. Ennek során akár a korábbi eljárásban lefoglalt ingóságok értékesítésére, akár az adós egyéb vagyonának lefoglalására és értékesítésére is sor kerülhet.

Ha a végrehajtás meghatározott ingóság kiadására folyik, és az ingóság már nincs meg, a végrehajtó az ingóság valószínű értéke erejéig az adós egyéb vagyontárgyait lefoglalja, és a jegyzőkönyvet betérjeszti a végrehajtást elrendelő bírósághoz. A bíróság a felek meghallgatása után megállapítja az ingóság értékét. A meghallgatás mellőzhető, ha az értéket a végrehajtás alapjául szolgáló határozat már megállapította. A további végrehajtás az ingóság értékének megfelelő összeg behajtása iránt folyik.

Az ismertetett rendelkezésekből nem következik az, hogy a bíróság abban az esetben, ha az ingóságok értékét a végrehajtás alapjául szolgáló határozat már megállapította, az abban foglalt értékektől ne térhetne el, különösen olyan esetben, amikor az érték megállapítása már a jogerős ítéletben évekkel korábbi adatok alapján történt. Ilyenkor tehát bármelyik fél észrevétele alapján, a szükséghez képest az egyenérték megállapításához újabb szakértői vélemény beszerzése indokolt (*BH1993. 440.*).

Egy eseti döntés szerint a peres felek között folyamatban volt szavatossági jogvitában az alperes keresete a kellékhányos szolgáltatás kicserélésére irányult. Ebben a keretben a bíróság ítéletet hozott, és a felperest cserére kötelezte. A jogvitában hozott jogerős ítélet alapján a felperes tehát kizárólag dologszolgáltatásra volt köteles.

A Pp. 229. § (1) bekezdése értelmében a keresettel érvényesített jog tárgyában hozott ítélet jogereje kizárja, hogy ugyanazon jogot újra vitássá tegyék, az alperes tehát csak dolog kiadása iránt indíthatott végrehajtási eljárást.

Miután a felperes késedelme a jogerős ítélet végrehajtása során a dologszolgáltatás vonatkozásában állt be, és a Ptk. 301. § (1) bekezdése értelmében késedelmi kamat csak pénztartozás esetén követelhető, ezért az alperes az általa beszedett késedelmi kamathoz minden jogalap nélkül jutott.

A másodfokú bíróság a bizonyítékok vizsgálata során megállapította, hogy a felperes bankja valóban nem járt el úgy, ahogyan az adott helyzetben általában elvárható, mivel a Vht. 6. § (12) bekezdése értelmében csak olyan esetben van helye banki végrehajtásnak bírósági úton kívül, ha jogerős bírósági ítélet rendelkezik a marasztalásról. A perbeli esetben nem volt olyan jogerős bírósági rendelkezés, amely alapján kötött teljesítési határidővel pénzfizetést kellett volna a felperesnek teljesítenie.

A Vht. 179. §-a az ingóság kiadására folyó végrehajtási eljárásban rendelkezik arról, ha az ingóság kiadása nem lehetséges, a végrehajtási eljárást miként kell folytatni. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az eredetileg dolog kiadására köteles adós kezdettől fogva pénzfizetésre köteles, hanem a Vht. 179. § (4) bekezdése szerint ezt követően a végrehajtás az ingóság értékének megfelelő összeg behajtása iránt folyik (*BDT2002. 617.*).

Egy másik esetben mondta ki a bíróság, hogy a forgalmi értéket nem csupán a konjunkturális értékemelkedés, hanem a kínálat és a kereslet viszonya is befolyásolja. Figyelemmel arra, hogy a fizetőképes kereslet egyes ingatlanok vonatkozásában a konjunkturális értékemelkedés ellenére köztudottan csökkent, a feleknek a forgalmi értéknövekedésre vonatkozó előadása pedig csak részben egyezik, a másodfokú bíróság akkor járt volna el helyesen, ha az ingatlanok az ítélethozatal-kori értékét kiegészítő szakvélemény beszerzésével tisztázza (*BH1992. 236.*).

Gyermek átadása

Vht. 180. § (1) A gyermek átadására és elhelyezésére vonatkozó bírósági határozat (a bíróság által jóváhagyott egyezség) végrehajtása során a 172-177. §-ban foglalt rendelkezéseket e §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Jegyzet: a 180. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 97. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A gyermek átadására és elhelyezésére vonatkozó bírósági határozat végrehajtása, a Vht. szabályaihoz igazodó végrehajtói eljárás talán a végrehajtó egyik legfájdalmasabb és a legnehezebb feladata.

Egy gyermek fizikai és pszichikai kiemelése a megszokott környezetéből rendkívül összetett és nehéz feladat. A végrehajtónak a gyermek elhelyezésére irányuló eljárásban szem előtt kell tartani a gyermeki jogokat, melyekről egyébként a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) rendelkezik.

(2) A végrehajtható okiratot kézbesíteni kell a gyámhatóság részére is azzal a felhívással, hogy készítsen környezettanulmányt a gyermek elhelyezési körülményeiről, a kötelezett önkéntes teljesítését mozdítsa elő, és eljárásának eredményét a végrehajtható okirat kézbesítésétől számított 15 napon belül közölje a végrehajtóval.

Gyámhatóság környezettanulmánya

Annak érdekében, hogy a gyermek jogai a lehető legteljesebb mértékben érvényesüljenek, a végrehajtó a végrehajtható okiratot kézbesíti az illetékes gyámhatóság részére. A hatóság azzal felhívással kapja kézhez a végrehajtható okiratot, hogy köteles a gyermek körülményeiről környezettanulmányt készíteni, és ezt az eljárást a végrehajtó felhívásának kézhezvételétől számítottan haladéktalanul lefolytatja.

A környezettanulmányban fel kell tární a gyermek elhelyezésének körülményeit. Ennek elkészítése lehetőséget termet a gyámhatóságnak arra, hogy a kötelezettel a kapcsolatot felvegye, és a kapcsolatfelvétel során megkísérelje a kötelezettet rávenni az önkéntes teljesítésre.

A gyámhatóságnak ekkor lehetősége van a gyermek tartózkodási helyének, valamint az átadáshoz egyébként lényeges körülményeknek, illetőleg a helyszínenek a felderítésére. A gyámhatóság az eljárásról jegyzőkönyvet készít, és az eljárás eredményét tartalmazó jegyzőkönyvet a végrehajtói felhívás kézhezvételétől számított tizenöt napon belül megküldeni köteles a végrehajtónak.

A környezettanulmány egyébként a gyermek vagyoni, szociális, egészségügyi, kulturális, lakás vagy egyéb körülményeinek tisztázására szolgáló helyszíni szemle, lebonyolítása során lehetőség nyílik az ügyre vonatkozó lényeges nyilatkozatok és megállapítások jegyzőkönyvben történő rögzítésére.

A környezettanulmányra vonatkozóan a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 9. §-a részletes rendelkezéseket tartalmaz. A rendelet előírja, hogy a környezettanulmány során rögzíteni kell a gyermek lakóhelyén életvitelszerűen tartózkodó hozzátartozók vagy más személyek elérhetőségére vonatkozó adatokat, a gyermek gondozása, nevelése szempontjából jelentőséggel bíró adatait, háziorvosának, védőnőjének, illetőleg a közoktatási intézmény vezetőjének elérhetőségét, az ügy szempontjából lényeges megállapításokat a családi körülmények értékelését.

A Vht. nem tisztázza, hogy mit tekint gyámhatóságnak, ennek a definícióját a Gyvt. 5. § k) pontja adja meg, mely szerint gyámhatóság a település önkormányzatának jegyzője és a gyámhivatal.

(3) Ha a teljesítés elmaradt, a végrehajtó az iratokat a 173. § (2) bekezdése szerint beterjeszti a végrehajtást fogantató bírósághoz, és - indokolt esetben - indítványt tesz rendbíróság kiszabására. A bíróság a végrehajtás módját meghatározó végzésében rendelkezik a rendbíróság kiszabásáról.

Végzés a végrehajtás módjáról

Abban az esetben, amikor a gyámhatóság eljárása nem vezet el az önkéntes teljesítéshez, a végrehajtó a környezettanulmányról felvett jegyzőkönyvet, illetőleg a gyámhatóság eljárását tartalmazó megállapításokkal egyidejűleg beterjeszti a végrehajtást fogantató bírósághoz. Amennyiben az eset összes körülményéből arra a következtetésre jut, hogy az eljárásban részt vevő felek kötelezettségeiket nem teljesítik, vagy nem a jogszabályi előírásoknak megfelelően járnak el, úgy indítványt tehet - figyelemmel a Vht. 45/A. §-ában foglaltakra - rendbíróság kiszabására.

A beterjesztett iratok alapján a bíróság végzésben határozza meg a végrehajtás módját. A végrehajtási módokat a Vht. 174. §-ának alkalmazásával állapítja meg. A gyermek átadása esetén csak a 174. § c), illetve d) pontjai jöhetnek szóba.

(4) Ha a bíróság a 174. § d) pontjának alkalmazását rendelte el, a végrehajtó a helyszíni eljárásra időpontot tűz, és erről értesíti a végrehajtást kérőt, a 180/A. § (1) bekezdése szerinti meghatalmazottat, a kötelezettet, a gyámhatóságot és a rendőrséget. Ha az eljárás eredménytelen, a végrehajtó a következő helyszíni eljárásra kitűzött időpontról - a kötelezett kivételével - rövid úton küld értesítést az előzőekben felsoroltaknak.

Jegyzet: a (4) bekezdés szövegét megállapította a 2005. évi XLI. törvény 6. §-a; hatályos 2005. június 4-étől.

Végrehajtó helyszíni eljárása

Amikor a bíróság a rendőrség közreműködésével történő végrehajtást rendeli el, a helyszíni eljárásra már a végrehajtó tűz ki időpontot. A végrehajtási eljárás tekintetében az ügy urának a végrehajtót tekintjük, aki értesíti a helyszíni eljárás időpontjáról a végrehajtást kérőt - amennyiben szükséges -, a gyámhatóság által jóváhagyott meghatalmazottat és a rendőrséget. Az eljárásban a gyámhatóság továbbra is köteles részt venni, ezért a hatóság értesítése elengedhetetlen. A gyámhatóság részvételére a gyermeki jogok védelme miatt van szükség.

A végrehajtó a végrehajtási cselekmény, illetve a végrehajtási eljárás időpontjáról a kötelezettet előzetesen értesíti. Teszi ezt annak érdekében, hogy a gyermek érdekei a lehető legkevésbé sérüljenek, és a kötelezett számára még mindig lehetőséget teremtsen arra, hogy különös kényszerintézkedés alkalmazása nélkül teljesítse a végrehajtható határozatban foglaltakat, és a gyermeket a végrehajtást kérőnek átadja.

Amennyiben az eljárás nem vezetett eredményre, a következő helyszíni eljárásra kitűzött időpontról a kötelezettet a végrehajtó már nem értesíti. Az értesítést a második eljárás vonatkozásában rövid úton kell megtennie, megteheti telefonon, telefax vagy egyéb elektronikus információtechnikai eszköz igénybevételevel, annak érdekében, hogy az eljárást a lehető legrövidebb időn belül be lehessen fejezni. A kötelezett értesítését azért kell mellőzni, hogy ne legyen lehetősége az eljárás ismételt meghíúsítására, például olyan módon, hogy a kötelezett, illetve az átadandó gyermek eltűnik a végrehajtó által ismert tartózkodási helyéről.

(5) A végrehajtó a kötelezett tartózkodási helyén - ha a gyermek nem tartózkodik ott, a gyermek tartózkodási helyén - a gyámhatóság és a rendőrség közreműködésével foganatosítja az átadást. A 180. § és a 180/A. § alkalmazása szempontjából lakó- és tartózkodási hely a polgárok személyi és lakcím adatait tartalmazó nyilvántartásba bejelentett lakóhely és tartózkodási hely, továbbá a be nem jelentett, akár életvitelszerű, akár ideiglenes vagy alkalmoszerű tartózkodásra szolgáló hely.

Jegyzet: az (5) bekezdés szövegét megállapította a 2005. évi XLI. törvény 6. §-a; hatályos 2005. június 4-étől.

Gyermek átadásának helyszíne

A végrehajtó a végrehajtási cselekményt - a helyszíni eljárást - elsősorban a kötelezett tartózkodási helyén foganatosítja, feltéve, hogy a gyermek ott tartózkodik. Amennyiben a gyermek nem a kötelezett tartózkodási helyén lelhető fel, az eljárás foganatosításának helye a gyermek tartózkodási helye lesz. A végrehajtó azonban a gyermek átadását nem egyedül hajtja végre különösen akkor, ha a bíróság a rendőrség közreműködésével történő végrehajtás iránt intézkedett. Ekkor a gyámhatóságon és a végrehajtón kívül a rendőrség is megjelenik a végrehajtás helyszínén.

A tartózkodási hely alatt a jogszabály rendelkezései szerint a bejelentett lakcím, illetve tartózkodási hely értendő. Ezen túlmenően a be nem jelentett tartózkodási helyet szintén tartózkodási helyként kell értelmezni, akár életvitelszerű, akár ideiglenes vagy alkalmoszerű tartózkodásra szolgál. Ha a kötelezett azzal próbálja megakadályozni a végrehajtás teljesítését, hogy alkalmi szállásokon, szállodákban, motellekben lakik a gyermekkel, úgy a végrehajtás helyszíne az a hely lesz, ahol a gyermek fellelhető.

Abban az esetben, ha végrehajtási eljárásban a gyermek tartózkodási helye nem tárható fel, a rendőrség közreműködését kell kérni. A rendőrségi közreműködés a gyermek szempontjából nagyobb pszichés terhelést jelent, növeli a pszichés zavarok kialakulásának kockázatát. Nem elég, hogy a gyermek az egyébként megszokott környezetéhez képest majd idegen környezetben nevelkedik tovább, a pszichés sokkhatás fokozódhat akkor, ha a gyermeket a végrehajtónak a megszokott környezetének ingóságai (játékai) nélkül kell a végrehajtást kérő részére átadnia.

Vht. 180/A. § (1) A gyermeket a végrehajtást kérőnek, távollétében a Pp. 67. § (1) bekezdés a) és c) pontja szerinti, a gyámhatóság által jóváhagyott meghatalmazottjának (a továbbiakban: meghatalmazott) vagy a gyámhatóságnak kell átadni. A meghatalmazottnak és a gyámhatóságnak haladéktalanul intézkednie kell a gyermek végrehajtást kérőnek történő átadása iránt.

Jegyzet: a 180/A. §-t beiktatta a 2005. évi XLI. törvény 7. §-a; hatályos 2005. június 4-étől.

Gyermek átadása a végrehajtást kérőnek

A törvényhely szabályait a 2005. évi XLI. törvény határozta meg. A törvénymódosítás elsődleges indoka, hogy magyar jogszabályok összhangba kerüljenek az európai uniós joggal. Ezért kellett a jogalkotónak figyelembe venni a 2201/2003/EK rendeletet, amely a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló rendelkezéseket tartalmaz, és hatályon kívül helyezte az 1347/2000/ EK rendeletet.

A módosítás egy új 180/A. §-t illesztett a Vht. rendelkezései közé, amely már bizonyos oldást jelent a korábbi szabályozáshoz képest. Az új szabály szerint a végrehajtást kérőnek nem feltétlenül kötelező részt vennie az eljárásban, helyette a Pp. 13. §-ában meghatározott közeli hozzátartozójának vagy az általa meghatalmazott, de a gyámhatóság által jóváhagyott ügyvéd vagy ügyvédi iroda részére is átadható a gyermek. Lehetőség nyílt arra, hogy a gyermeket a gyámhatóságnak adja át a végrehajtó. Amennyiben nem a végrehajtást kérő részére adja át a végrehajtó a gyermeket, úgy mind a meghatalmazott mind a gyámhatóság köteles haladéktalanul intézkedni a gyermek átadása iránt a végrehajtást kérőnek.

A szabályozás háttérében az áll, hogy a végrehajtást kérő és a kötelezett közötti viszonyból feltételezhetően, a gyermek jogai és érdekei alapvető sérelmet szenvednének akkor, ha a végrehajtást kérő és a kötelezett egy helyen egyszerre jelennének meg személyesen. Találkozásuk akár az eljárás megghiúsulásához, akár a közöttük fennálló konfliktus elmélyüléséhez vezethet, ami a gyermekben károsodást eredményezhet.

(2) A kötelezett a gyermek átadásakor köteles tájékoztatást adni az átvevő személynek a gyermek egészségi állapotáról, és egyéb olyan körülmény fennállásáról, amelynek nem ismerete a gyermek életét, testi épségét veszélyeztetheti.

Tájékoztatási kötelezettség

A kötelezett a gyermek átadásakor tájékoztatja az átvevőt a gyermek egészségi állapotáról, valamint minden olyan körülményről, melynek nem tudása a gyermek életét és testi épségét veszélyeztetheti. Az információs igény kielégítését szolgálja a környezettanulmány, amelyet az eljárás kezdetén a gyámhatóság készít el, és amelyből a gyermekre vonatkozó valamennyi lényeges adat és információ birtokába kerül a végrehajtást kérő, illetőleg a meghatalmazottja vagy az a közeli hozzátartozó, akinek a gyermeket a végrehajtó átadja.

Különösen fontos a tájékoztatás a gyermek esetleges krónikus megbetegedései, szokásai bármilyen gyógyszer vagy egyéb érzékenység vonatkozásában, mivel ezek az információk elősegítik a gyermek új környezetben történő mihamarabbi beilleszkedését. Ezen információk átadásának megtagadása vagy elmulasztása a kiskorú veszélyeztetését is megvalósíthatja.

(3) A kötelezett az eljárás késleltetése nélkül köteles a gyermek személyes iratait, a gyermek által használt tárgyakat, a szükséges ruházati cikkeket, a rendszeres tanulmányok folytatásához nélkülözhetetlen eszközöket, a gyermek betegsége vagy testi fogyatékosága miatt szükséges gyógyszereket, gyógyászati és technikai segédeszközöket az átvevő személynek átadni. Egyéb tárgyak átadása - ha az késleltetheti a gyermek átadását - külön eljárás keretében teljesíthető.

Gyermek személyes iratainak, használati tárgyainak átadása

Köteles a kötelezett a gyermek személyes iratainak, az általa használt tárgyaknak, a szükséges ruházati cikkek, taneszközök, az esetleges krónikus betegségek vagy testi fogyatékoság miatt szükséges gyógyszerek, gyógyászati és technikai segédeszközök átadására. Amennyiben a kötelezett e tekintetben az eljárást késlelteti, vagy megghiúsítani igyekszik, az önálló bírósági végreható intézkedése alapján a jelen lévő rendőr, akár kényszercselekmény alkalmazásával biztosítja ezen eszközök átadását. A felsoroláson túlmenő tárgyak átadását - amennyiben az átadás a gyermek átadására vonatkozó eljárás késedelmét okozná - külön eljárás keretében folytathatja a végrehajtó, ekkor már az általános szabályok alkalmazásával.

(4) A végrehajtó az eljárása kezdetén tájékoztatja a kötelezettet a (2) és (3) bekezdésben foglalt kötelezettségéről.

A fokozatosság elve a jelen esetben szintén érvényesül. A végrehajtónak - mielőtt bármilyen kényszer-cselekmény alkalmazása iránt intézkedne - kötelessége felhívni a kötelezettet, hogy a gyermeket - tárgyaival, ingóságaival, játékaival - önként adja át, egyúttal nyújtson részletes, a gyermekhez szorosan kapcsolódó tájékoztatást.

Amennyiben erre a kötelezett nem hajlandó, úgy a végrehajtó intézkedése alapján a rendőrség - az Rtv.-ben biztosított - kényszer-cselekményt alkalmazza, figyelemmel a Vht. 5. § (3) bekezdésében foglaltakra.

A végrehajtó a gyermek átadásáról jegyzőkönyvet vesz fel, ebben valamennyi, az eljárás szempontjából jelentős tény a Vht. 35. §-on is túlmenően rögzíteni köteles, különösen a rendőrségi kényszer alkalmazására történő figyelemfelhívás tényét, illetőleg a rendbíróság kiszabására történő indítványtétel lehetőségének tényét.

(5) A végrehajtó indítványára a rendőrség az 5. § (3) bekezdése szerint eltávolíthatja a kötelezettet és más személyeket - a végrehajtást akadályozó magatartásuk miatt - a gyermek átadásának helyszínéről. A rendőrség intézkedésének igénybevételére a végrehajtó előzetesen figyelmezteti az érintetteket, ennek tényét - amely tartalmazza indokolt esetben a rendbíróság kiszabására teendő indítványra történő figyelmeztetést is - jegyzőkönyvben rögzíti.

Rendőri intézkedés igénybevétele

A rendőrségi intézkedések során elsősorban az arányosság követelményének érvényesülésére kell figyelemmel lenni. A kényszerítő eszközökről az Rtv. rendelkezik, e jogszabály sorolja fel azokat a kényszerítő eszközöket, amelyek szóba jöhetnek a végrehajtási eljárás során. Elsődleges a testi kényszer, súlyosabb esetben a bilincs, illetőleg vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetve más eszköz alkalmazása kerülhet szóba.

(6) Ha a kötelezett vagy a kiadni rendelt gyermek a bejelentett lakó- vagy tartózkodási helyén, továbbá a hatóságok által ismert címen nem lelhető fel, felkutatására a végrehajtó személykörözést - és ha annak szükségessége felmerül - nemzetközi körözést rendel el.

Gyermek felkutatása

Amennyiben a kiadni rendelt gyermek nem lelhető fel sem a kötelezett bejelentett lakó- vagy tartózkodási helyén, sem 180. § (5) bekezdésében meghatározott helyek egyikén sem, úgy a végrehajtó a gyermek felkutatására személyi körözést, illetőleg nemzetközi körözést rendel el.

A személy és tárgykörözésről egyebekben a 2001. évi XVIII. törvény tartalmaz rendelkezéseket. A törvény szerint a körözést a körözés elrendelésére feljogosított végrehajtó határozata alapján rendőrség folytatja, ezen belül az a rendőrkapitányság, amely a körözési információs rendszerben a körözés elrendelését rögzítette.

Amennyiben a körözés eredményre vezet, úgy a végrehajtási eljárást folytatni kell, és intézkedni kell - akár nemzetközi együttműködés igénybevételével - a gyermeknek a végrehajtást kérőhöz történő átadása iránt.

Lakásügyben hozott bírósági határozat végrehajtása

Vht. 181. § A lakás és más - nem lakás céljára szolgáló - helyiség (a továbbiakban: lakás) kiürítésére, átadására vagy használatára irányuló, illetőleg a felmondás érvényességét megállapító bírósági határozatban, a bíróság által jóváhagyott egyezségben vagy bírósági végrehajtási záradékkal ellátott okiratban megállapított kötelezettség végrehajtására a 172-177. §-ban foglalt rendelkezéseken felül a 182. §-ban foglalt rendelkezéseket is alkalmazni kell.

Lakásügyben hozott bírósági határozat végrehajtása

A meghatározott cselekmény végrehajtására vonatkozó szabályokon belül a lakásügyben hozott bírósági határozat végrehajtása számos sajátos előírást tartalmaz.

Lakásügy alatt a Vht. nem kizárólag a lakással összefüggő végrehajtást érti, hanem - a Vht. 181. §-ának meghatározása szerint - minden lakás és más nem lakás céljára szolgáló helyiség kiürítésére, illetve átadására vonatkozó végrehajtási eljárást.

A különleges eljárási rendet több valóságos probléma indokolja. A határozat végrehajtásával a kötelezett lakhatása megoldatlanná válik, és megszűnnek a vagyoniában lévő ingóságok biztonságos őrzésének lehetőségei. A

végrehajtható okirat alapja általában ingatlan kiürítésére, átadására, illetőleg használatára irányuló perekben hozott jogerős döntés, valamint adott esetben felmondás érvényességét megállapító bírósági határozat lehet. A végrehajtás elrendelése történhet a felek között létrejött, és a bíróság által jóváhagyott egyezség vagy bírósági végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt kötelezettség alapján.

A lakásügyben hozott határozat végrehajtásakor irányadóak az általános rendelkezések, így azok, amelyek a végrehajtás módjára vonatkozó döntést a bíróság hatáskörébe utalják.

Ennek megfelelően a bíróság a Vht. 174. §-ában foglalt végrehajtási módok közül választhat. Döntésének meghozatalakor különös hangsúlyt kap a fokozatosság, és az eset összes körülményeinek részletes vizsgálata. Mivel a határozat végrehajtásával nem csak a kötelezett, hanem a kötelezettel egy háztartásban élők lakhatási joga is megszűnik, nem mindegy milyen végrehajtási módot rendel el a bíróság. Természetes abban az esetben, ha sem az önkéntes teljesítés, sem az esetlegesen kiszabott pénzbírság nem mozdítja elő a kötelezett teljesítését, szóba jöhet az egyéb kényszercselekmények alkalmazása is. A cselekmény foganatosításának érdekében - többek között - igényelhető a rendőrség közreműködése.

A fenti szabályok az irányadóak a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 91. §-a alapján indult, az igazgatási határozattal elrendelt végrehajtás esetén is. Ennek megfelelően a közigazgatási szerv jogerős és végrehajtható határozatát, ha a bíróságnak megküldi, a bíróság a végrehajtás foganatosítása iránt intézkedik.

Fenti esetben (BH1997. 296.) az irányadó rendelkezések értelmében a végrehajtás elrendelésének módjaként - a hatályon kívül helyezett rendelkezésre tekintettel - a végrehajtható határozat teljesítésének kikényszerítése ma már nem indulhat végrehajtási lap kibocsátásával, de az új Vht. ezzel kapcsolatos rendelkezése hiányában arra sincs jogi lehetőség, hogy a bíróság a végrehajtható közigazgatási határozatot végrehajtási záradékkal lássa el.

Az nem kétséges, hogy a végrehajtható közigazgatási határozat meghatározott cselekmény elvégzésére irányult. A Vht. 172. § (1) bekezdésének az ilyen határozatokkal kapcsolatos rendelkezése a következő: „Ha a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére, vagy meghatározott magatartásra, tűrésre, abbahagyásra (a továbbiakban: meghatározott cselekményre) irányul, a bíróság a végrehajtható okiratban az adóst, illetőleg a kötelezettet (e fejezetben a továbbiakban: kötelezettet) - megfelelő határidő kitűzésével - felhívja az önkéntes teljesítésre...”. A fentiek egybevetésével változatlanul a bíróság hatáskörébe tartozó végrehajtás azzal tekinthető megindítottnak, ha a bíróság a végrehajtható határozatot, az abban meghatározott cselekmény önkéntes teljesítésének lehetőségét biztosítva, kiegészíti megfelelő határidő nyújtása mellett az erre történő felhívással. Egyben a végrehajtható határozatot a fenti teljesítési felhívás egyidejű megküldésével a további végrehajtási cselekményeket foganatosító végrehajtóhoz továbbítja. Figyelemmel arra, hogy mivel a kötelező lakásügyi határozat ezt az önkéntes teljesítésre történő felhívást nem tartalmazza, s ezért kiegészítésre szorult, a már jelzett időközbeni jogszabályváltozásokra tekintettel az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértése abban pontosítható, hogy ettől a kiegészítéstől - mint érdemi intézkedéstől - zárkózott el azzal, hogy a végrehajtási kérelmet hatáskörébe nem tartozóként elutasította (*Legf. Bír. Pf. I 22. 612/1994.*).

A lakás kiürítésénél alapvető kérdés, hogy mikor tekinthetjük a lakást kiürítettnek. Idevonatkozó bírósági rendelkezésen értenünk kell-e a kiürítés kötelezettség alatt azt is, hogy a kötelezettel együtt élő családtagok, illetőleg a vele egy háztartásban élők is kötelesek elhagyni a lakást, és kötelesek-e ingóságaitól kiüríteni azt, ezzel összefüggésben. A tapasztalat szerint a kiürítésre kötelezettek a kiürítésre kötelező határozat meghíúsítása érdekében nemritkán elhagyják ugyan a kiürítendő lakást, ám abban bennmaradnak - ingóságaikkal együtt - a kötelezett háztartásához tartozó családtagok, illetve a kötelezett által befogadott személyek. Ezek arra hivatkozással akadályozzák meg a végrehajtási eljárás sikeres befejezését, hogy velük - a kötelezett háznépéhez tartozó, általa befogadott személyekkel - szemben a bíróság nem hozott végrehajtható határozatot, és így velük szemben végrehajtási eljárást nem lehet folytatni. Ezeknek a visszaélésszerű helyzeteknek az elkerülése érdekében mondta ki a Legfelsőbb Bíróság, hogy a lakás és más - nem lakás céljára szolgáló helyiség - kiürítésére irányuló kötelezettség teljesítése magában foglalja a kötelezett jogán a lakásban lakó családtagoknak és a kötelezett által befogadott más személyeknek a lakásból (helyiségből) való eltávozását és ingóságaiknak a lakásból (helyiségből) való elvitelét is. Ezért a kötelezettel szemben az előzőekben említett személyek távozásának és ingóságaik elvitelének elmulasztása miatt is lehetőség van pénzbírság kiszabására, vagy távozásuknak (ingóik elvitelének) rendőrség közreműködésével való kikényszerítésére (*PK 292. állásfoglalás*).

Fentiekből következően a lakás kiürítésére kötelezett elhelyezési igényt a végrehajtást kérővel szemben nem támaszthat.

Meghatározott szűk körben érvényesülhet, azonban a lakásban visszamaradó személyi joga másik lakás kijelölésre, feltéve, hogy erre a bérbeadó kötelezettséget vállalt.

A lakástörvény rendelkezései alapján a bérbeadó a bérleményt felmondhatja és abban az esetben, hogyha a bérlemény tárgya nem állami, illetve önkormányzati lakás úgy cserelakás felajánlási kötelezettsége nincsen. A bérleti

jogviszony felmondására vonatkozóan a Lakástv. 24. §-a tartalmaz rendelkezéseket. Az elhelyezési kötelezettségről Lakástv. 26. §-a rendelkezik.

Vita esetén természetesen a bíróságnak kell állást foglalni a tekintetben is, hogy a bérbeadónak van-e elhelyezési kötelezettsége, avagy nincsen.

Vht. 182. § (1) Ha a kötelezett vagy képviselője nincs jelen a végrehajtás foganatosításánál, a kiűritendő lakásban lévő ingóságokat a végrehajtó összeírja. Az ingóságoknak másik lakásban vagy másik helyiségben való elhelyezése után a lista egy példányát itt is el kell helyezni. Ha az ingóságok elhelyezése olyan lakásban történt, amelyet kizárólag a kötelezett vagy családtagjai használnak, a végrehajtás foganatosítása után a lakást le kell zárni és le kell pecsételni.

Jegyzet: a 182. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 98. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Ingóság összeírása

Az általános szabályokból következően a kötelezett jelenléte a végrehajtási cselekménynél nem kötelező. Amennyiben a kötelezett nincs jelen a végrehajtás foganatosításánál, úgy a végrehajtó a foganatosításról egyébként is felveendő jegyzőkönyvben az ingatlanban található ingóságokat összeírja, és intézkedik az ingóságok máshol történő elhelyezése iránt.

Abban az esetben, ha a kötelezett jelen van az ingatlan kiűritésékor, úgy az ingóságok kezelésével kapcsolatos intézkedések megtételére saját maga köteles. Ezzel összefüggésben a *PK 291. állásfoglalás* rámutat arra, ha a kötelezett ingóságai elhelyezéséről nem gondoskodik, úgy a végrehajtó a végrehajtás foganatosítása során az iránt intézkedik, hogy az eltávolított ingóságok lehetőleg ne zavarják a forgalmat, ne akadályozzák a közterület használatát.

Amennyiben a kötelezett vagy a képviselője nincsen jelen a foglalásnál, a végrehajtó a lakásban levő ingóságokat összeírja és attól függően, hogy a kötelezett ingóságait egy másik lakásban el tudja-e helyezni vagy nem, intézkedik az ingóságok elhelyezése iránt. A kiűritendő lakásban fellelhető ingóságot a végrehajtó jegyzőkönyvben összeírja és az összeírást tartalmazó lista egy példányát elhelyezi az ingók tárolási helyén.

A lakásügyben hozott bírósági határozatnak a kötelezett vagy képviselője jelenlétében történő végrehajtása esetén a kiűritésre kötelezett maga köteles gondoskodni ingóságai elhelyezéséről. Ha a kötelezett ennek nem tesz eleget, a végrehajtó oly módon köteles a végrehajtást foganatosítani, hogy az eltávolított ingóságok lehetőleg ne zavarják a forgalmat, ne akadályozzák - a feltétlenül szükséges mértéken felül - a közterületek használatát, ne veszélyeztessék a közrendet, ne sértsék kívülálló harmadik személyek jogos magánérdekét.

A kötelezett vagy képviselője távollétében foganatosított végrehajtás során viszont minden esetben a Vht. 182. §-ában foglaltak szerint kell eljárni. Ha tehát a távol lévő kötelezett másik lakásra tarthat igényt, ingóságait ebben a másik lakásban kell elhelyezni. Az ingóságoknak raktárba vagy más alkalmas helyiségbe való elhelyezéséről a végrehajtást kérő akkor köteles gondoskodni, ha az ingóságokat (azok egy részét) a másik lakásban nem lehetett elhelyezni.

Ugyanez a kötelezettség - tehát az ingóságoknak raktárba vagy más alkalmas helyiségbe való elhelyezésének kötelezettsége - terheli a végrehajtást kérőt akkor is, ha a végrehajtás foganatosításánál jelen nem lévő kiűritésre kötelezett nem tarthat igényt elhelyezésre.

Az indoklás - többek között - rámutat arra, hogy amennyiben a kötelezett vagy képviselője a végrehajtás foganatosításánál nincs jelen, a végrehajtást kérőnek a Vht. 182. §-ában foglaltaknak megfelelően gondoskodni kell a kötelezett ingóságainak elhelyezéséről, tekintet nélkül arra, hogy maga a kiűritésre kötelezett tarthat-e igényt elhelyezésre vagy sem.

Ha a kiűritésre kötelezett elhelyezésre tarthat igényt, ingóságait ebben a lakásban kell a Vht. 182. §-ában írt eljárásnak megfelelően összeírást készíteni, és annak a lakásban való kifüggesztése, a lakás lezárása és lepecsételése. Ha a távol lévő kötelezett ingóságait vagy azok egy részét bármilyen okból - akár azért, mert a kiűritésre kötelezett elhelyezésre nem tarthat igényt, akár például hely hiányában - másik lakásban nem lehet elhelyezni, a végrehajtást kérő a Vht. 182. §-a szerint a kötelezett költségére és veszélyére köteles gondoskodni az ingóságoknak vagy azok egy részének raktárban vagy más alkalmas helyiségben való elhelyezéséről. Ez azonban nem jelenti azt, hogy végrehajtást kérő lakást lenne köteles biztosítani a végrehajtás foganatosításától távol maradt, elhelyezésre egyébként nem jogosult kötelezetteknek.

Ezen az sem változtat, hogy a Vht. 182. §-a a távol maradó kötelezett ingóságainak másik lakásban való elhelyezését említi. A jogszabály szerkezetéből kitűnik ugyanis, hogy a szabályozás azt az esetet tartotta szem előtt,

amikor a kiürítésre kötelezett elhelyezésre tarthat igényt, vagy elhelyezése egyéb módon nyer megoldást (*PK 291. állásfoglalás*).

(2) Ha a másik lakásban a kötelezett ingóságait vagy egy részüket nem lehetett elhelyezni, raktárban vagy más alkalmas helyiségben való elhelyezésükről - a kötelezett költségére és veszélyére - a végrehajtást kérő gondoskodik. A végrehajtást kérő az ingóságokat 30 napig köteles tárolni.

Ingóságok elhelyezése és tárolása

Amennyiben a kötelezett ingóságait - feltéve, hogy a kötelezett a végrehajtási eljárásnál nincsen jelen - másik lakásban sem lehet elhelyezni, úgy a végrehajtást kérő köteles gondoskodni az ingóságoknak az elhelyezéséről, a kötelezett költségére és veszélyére.

Az ingóságok megőrzése a végrehajtást kérőt 30 napig terheli. A fenti szabályok, semmiképpen nem értelmezhetőek úgy, hogy a végrehajtást kérőnek kötelessége lenne a kötelezett elhelyezése.

Abban az esetben, ha az ingóságokat olyan lakásban helyezték el, amelyet kizárólag a kötelezett vagy családtagjai használnak, a végrehajtás foganatosítását követően a lakást le kell zárni, és le kell pecsételni. A zár jogosulatlan felnyitása, a pecsét eltávolítása ugyancsak a Btk. 249. §-ába ütköző zártörés bűncselekményét valósítja meg.

A törvény szövege feltételezi, hogy a lakásban nem kizárólag a kötelezett lakik egyedül, hanem a lakásban a kötelezettel együtt családtagok is tartózkodnak. Ilyen esetben a kiürítésre vonatkozó kötelezettség vonatkozik a kötelezett háztartásához tartozó hozzátartozókra, illetőleg a befogadott személyekre is. A lakást valamennyien el kell, hogy hagyják, hiszen csak így állítható helyre a végrehajtást kérő rendelkezési joga az ingatlan, illetőleg a lakás felett.

Vht. 182/A. § (1) A végrehajtó a lakóingatlan kiürítésének foganatosítását (174. § d) pont) a december 1-jétől március 1-jéig terjedő időszakot követő idősakra halasztja el, ha a kötelezett magánszemély. Nincs helye halasztásnak az önkényesen elfoglalt lakás kiürítése során, vagy ha a kötelezettel szemben korábban rendbírságot szabtak ki.

Jegyzet: a 182/A. §-t beiktatta a 2003. évi CXXIII. törvény 1. §-a; hatályos 2003. december 26-ától. A folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Lakóingatlan kiürítésének elhalasztása magánszemély kötelezett esetén

A 2003. évi CXXIII. törvény 2003. december 26. napjától kezdődő hatállyal a lakóingatlan kiürítésének foganatosítását a téli időszak vonatkozásában korlátok közé szorította. A rendelkezés célja a lakóingatlan kiürítésével együtt járó súlyos következmények csillapítása, mivel tagadhatatlan, hogy a lakóingatlan kiürítésével nem csak a kötelezett, hanem a vele együtt egy háztartásban élő családtagok szintén elvesztik lakhatási lehetőségüket. A lakás elvesztése télen különösen súlyos veszélyekkel jár, ezért a jogszabály december 1. és március 1. napja közötti időszakban lehetőséget biztosít arra, hogy a végrehajtó a kiürítés foganatosítását elhalassza, feltéve, hogy a kötelezett magánszemély.

Nem tagadva a téli lakáskiürítés súlyos következményeit, figyelembe kell azonban azt is vennünk, amennyiben a lakóingatlan kiürítése egyáltalán nem jöhetne szóba, akkor a végrehajtást kérő jogainak helyreállítása válna lehetetlenné. A két érdek, illetve a két szempont között kísérel meg egyensúlyt teremteni a törvényi rendelkezés akkor, amikor december 1. és március 1. napja közötti időpontban a kiürítést, mint kényszercselekményt, csak rendkívül szűk körben teszi lehetővé.

Abban az esetben, ha a kötelezett az ingatlan önkényesen foglalta el, illetőleg ha vele szemben a végrehajtási eljárás során már rendbírság kiszabására sor került, úgy a halasztás kedvezménye nem illetheti meg, és nem is illeti meg.

E szabályokat nem csak a meghatározott cselekmény végrehajtása során kell szem előtt tartani, hanem minden olyan esetben, amikor pénzkövetelés behajtása érdekében az adós által lakott ingatlan kiürítése szükséges, annak értékesítése miatt. Nem jár a halasztás kedvezménye annak a magánszemély kötelezettnek sem, akivel szemben rendbírságot szabtak ki. Miután azonban a rendbírságot kiszabó végzés ellen jogorvoslatnak van helye, így csak akkor állapíthatja meg a végrehajtó a kötelezettel szemben a rendbírság kiszabás tényét, ha a rendbírságot kiszabó végzés jogerőre emelkedett.

További megszorító feltétel, hogy a halasztás kizárólag lakóingatlan vonatkozásában biztosított törvényi lehetőség. A lakóingatlan fogalmát a Vht. 147. § (4) bekezdése határozza meg, amely szerint lakóingatlan a lakás céljára létesített, az ingatlan-nyilvántartásban lakóház vagy lakás megnevezéssel nyilvántartott, vagy ilyenként

feltüntetésre váró ingatlan, valamint a tanya, lakó, illetőleg gazdasági épület, épülethely és az azonos helyrajzi szám alatt hozzá tartozó föld együttese.

(2) A végrehajtó a lakás kiürítésének elhalasztásáról jegyzőkönyvet készít, amelynek másolatát megküldi a feleknek.

Jegyzőkönyv a lakás kiürítésének elhalasztásáról

A végrehajtó a lakás kiürítéséről, illetve a lakáskiürítés elhalasztásáról jegyzőkönyvet készít a Vht. 35. §-ában írtaknak megfelelően. Ezt annak érdekében teszi, hogy a jogorvoslati út a végrehajtást kérő részére is biztosítható legyen; a jegyzőkönyv másolati példányát a végrehajtó megküldi a feleknek, így a végrehajtást kérőnek is.

(3) A bíróság - erre irányuló végrehajtási kifogás esetén - a kiürítés foganatosítására utasítja a végrehajtót, ha

- a) a kötelezett vagy a vele egy háztartásban élő személy a kiürítendő lakóingatlan helyett más beköltözhető lakóingatlan használatára jogosult,**
- b) a végrehajtást kérő a halasztás időtartamára a kötelezett elhelyezéséről gondoskodik, vagy**
- c) a magánszemély végrehajtást kérő valószínűsíti, hogy a kiürítendő lakóingatlan birtokba vétele nélkül lakhatása nem biztosított.**

Végrehajtó bíróság általi utasítása a kiürítés foganatosítására

A végrehajtást kérő az elhalasztásról szóló végrehajtói döntéssel szemben az általános szabályok szerint végrehajtási kifogással élhet, melynek előterjesztését követően a végrehajtó az iratokat a végrehajtást foganatosító bírósághoz betérjeszti. A bíróság a kiürítés foganatosítására utasíthatja a végrehajtót, amennyiben a végrehajtó intézkedése jogszabályt sértett. Ezt a bíróság abban az esetben állapítja meg, ha hiányoznak az (1) bekezdésben meghatározott feltételek, vagy fennállnak a halasztási kedvezmény tilalmára vonatkozó körülmények.

Ezen túlmenően a bíróság a törvényhely (3) bekezdése szerint abban az esetben utasítja a végrehajtót a kiürítés foganatosítására, ha van olyan másik beköltözhető lakóingatlan, amelynek használatára akár a kötelezett, akár vele egy háztartásban élő személy jogosult, illetőleg ha a végrehajtást kérő a halasztás időtartamára a kötelezett elhelyezéséről gondoskodik, vagy ha a magánszemély végrehajtást kérő valószínűsíti, hogy a kiürítendő ingatlan birtokbavétele nélkül lakhatása nem biztosított.

A bíróságnak bizonyítást kell lefolytatnia ahhoz, hogy a végrehajtó halasztás iránti intézkedése elbírálgató, netán a törvényi okok miatt megsemmisíthető legyen. A szükséges bizonyítás felvétele többnyire meghaladja a nemperes eljárás kereteit, és külön problémát okoz az az általános eljárási alapelv, miszerint hivatalból bizonyítás felvételére nincsen lehetőség. A törvényesszövegből következően az a) pontban írtak igazolása elsősorban a végrehajtást kérő terhére esik. A b) ponttal kapcsolatosan vitássá válhat, vajon a kötelezett mennyiben fogadja el lakhatásra alkalmasnak a végrehajtást kérő által esetleges felajánlott másik elhelyezési lehetőséget. A bíróságnak gondosan mérlegelni kell, hogy a végrehajtást kérő által felajánlott elhelyezés valóban alkalmas-e a kötelezett és a vele egy háztartásban élő családtagjai elhelyezésre, illetőleg tisztázni szükséges, hogy a végrehajtást kérő milyen időtartamra hajlandó a kötelezett elhelyezéséről gondoskodni. Amennyiben a végrehajtást kérő a kötelezettet elhelyezi, a bíróságnak rendelkezni kell arról, hogy a kötelezettel szemben a kilakoltatást foganatosítani kell, de biztosítani szükséges azt is, hogy a végrehajtást kérő által felajánlott elhelyezés valóban a kötelezett rendelkezésére álljon.

A c) pont esetében nem kell bizonyosság a végrehajtást kérő részéről, elég valószínűsíteni azokat az okokat, amelyek alapján a bíróság abba a helyzetbe kerülhet, hogy megállapíthassa, hogy a halasztás a végrehajtást kérő lakhatását veszélyezteti.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott időszak lejártát követően a lakóingatlan kiürítésének foganatosításáról a végrehajtó soron kívül intézkedik.

Végrehajtó soron kívüli intézkedése

A halasztási időszakot követően a végrehajtó azonnal köteles az ingatlan kiürítésének foganatosítása iránt intézkedni. E szabály beiktatása azt teszi egyértelművé, hogy a bíróság az év bármely szakaszában dönthet úgy, hogy a végrehajtási módok közül a Vht. 174. § d) pontjában írt kényszerselekmény alkalmazását rendeli el. Ebből következően, ha a törvényben megállapított időszakban kapja meg a végrehajtó a bíróság ilyen tartalmú végzését, akkor március 2. napjára minden további nélkül kitűzheti a kiürítés időpontját, ezzel biztosítva, hogy a végrehajtási eljárás indokolatlanul ne húzódjon el.

Önkényesen elfoglalt lakás kiürítése

Vht. 183. § (1) A bíróság az önkényesen elfoglalt lakás kiürítését - végrehajtható okirat kiállítása nélkül - nemperes eljárás során hozott végzésben rendeli el. E végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.

Jegyzet: a 183. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 99. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Bírósági végzés az önkényesen elfoglalt lakás kiürítése tárgyában

Lakás kiürítése iránti végrehajtási eljárásokban a Vht. 2000. évi novellája átfogóan újraszabályozta az önkényesen elfoglalt lakás kiürítésére vonatkozó rendelkezéseket. A változások elsődleges célja volt, hogy a lehető legrövidebb idő alatt és a lehető leghatékonyabban történjen meg az önkényesen elfoglalt lakás kiürítése, ugyanakkor a rendelkezés szem előtt tartja az önkényes lakásfoglaló jogainak védelmét is.

A rendelkezések értelmezése során először azt szükséges tisztázni, mikor tekinthetjük a lakás elfoglalását önkényesnek, tekintettel arra, hogy a szabályok alkalmazásának ez alapvető feltétele. A kérdés megválaszolásához abból kell kiindulnunk, hogy a birtokos az elfoglalt lakás birtoklása, használata tekintetében rendelkezik-e valamilyen jogcímmel.

Abban az esetben, ha rendelkezik jogcímmel, illetőleg valamilyen jogviszony alapján használja az ingatlan, önkényességről nem beszélhetünk. Amennyiben a jogviszony bármilyen okból már megszűnt - például a határozott időtartam lejárt - és ennek a bérlő vagy használó tudatában van, úgy önkényes lakásfoglalónak minősül. Az önkényes lakásfoglalással esik egy tekintet alá a kereskedelmi szállás, illetve vendéglátó-ipari egység keretében használatba adott, illetőleg más kereskedelmi szálláshely önkényes elfoglalása is. E vonatkozásban eligazodást nyújt a Lakástv., amely a lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésére vonatkozó szabályokat tartalmazza.

A Lakástv. 90/A. §-a tartalmazza az önkényesen elfoglalt lakás kiürítésére vonatkozó rendelkezéseket. A törvényhely lehetőséget biztosít arra, hogy a tulajdonos az üres lakás önkényes elfoglalójával szemben a jegyzőtől kérje a lakás kiürítésének elrendelését, feltéve, hogy bírósági vagy végrehajtási eljárás e miatt még nincsen folyamatban.

A jegyző kiürítést elrendelő határozatával szemben nincs helye közigazgatási úton jogorvoslatnak, azonban a határozatot sérelmesnek tartó fél, a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül keresetet terjeszthet elő a határozat megváltoztatása iránt. A kereset előterjesztése azonban nem halasztó hatályú. A jegyző határozatát nyolc napon belül akkor is végre kell hajtani, ha az ellenérdekelt fél határidőben a keresetet benyújtotta. A határozat végrehajtásáról ugyancsak a jegyző gondoskodik.

Abban az esetben, ha a Vht. 183. §-a szerinti eljárás a bíróság előtt megindult, a Lakás tv. rendelkezése alkalmazásának nincsen helye. A bíróság az elfoglalt lakás kiürítését nemperes eljárásban rendeli el, méghozzá külön végrehajtható okirat kiállítása nélkül.

(2) Az önkényesen elfoglalt lakás kiürítése iránti kérelmet az ingatlan fekvése szerinti helyi bírósághoz kell benyújtani. A kérelemben meg kell jelölni

a) a kérelmező adatait és rövid úton történő értesítésének módját,

b) az ingatlan pontos címét,

c) az ingatlan tulajdonosának adatait,

d) a lakás elfoglalása előtt ki és milyen jogcímen lakott a lakásban,

e) a lakásban tartózkodó személyek adatait, az ott tartózkodó személyek számát és azt, hogy van-e köztük kiskorú,

f) a kért intézkedést [183. § (1) bek.],

g) annak a helyiségnek vagy raktárnak a megjelölését, ahol a kérelmező a kötelezett ingóságainak - a kötelezett költségére és veszélyére történő - elhelyezéséről gondoskodik.

Önkényesen elfoglalt lakás kiürítése iránti kérelem tartalmi elemei

Az e körben szabályozott eljárás nem klasszikus értelemben vett végrehajtási eljárás, önálló nem peres eljárásként értelmezhetjük azt. Ennek megfelelően az ügyben a (2) bekezdés szerint előterjesztett kérelem tárgyában az illetékes helyi bíróság hoz végzést.

A jelen rendelkezés a polgári perrendtartásba illeszkedő nemperes eljárás szabályait tartalmazza. Egy olyan eljárásról, melynek során az ügydöntő végzés elleni fellebbezésnek nincsen halasztó hatálya. A kiürítés iránti kérelmet minden esetben az ingatlan fekvése szerinti helyi bírósághoz kell benyújtani, oly módon, hogy a

kérelemnek tartalmaznia kell a törvényben meghatározottakat. Ennek megfelelően meg kell jelölni a kérelmező adatait, illetőleg azon adatokat, amelyek lehetővé teszik, hogy a kérelmezőt a bíróság rövid úton is értesíteni tudja. Meg kell jelölni az ingatlan pontos címét, a tulajdonos adatait, illetőleg rögzíteni kell a kérelemben azt is, hogy az önkényesen elfoglalt lakást annak elfoglalása előtt ki és milyen jogcímen lakta. Közölni kell a bírósággal a kérelemben a lakásban tartózkodó személyek adatait, abban a körben és a terjedelemben, amelyek rendelkezésre állnak, továbbá a lakásban tartózkodók számát, valamint azt, hogy kiskorú személy tartózkodik-e a lakásban.

Határozott kérelmet kell előterjeszteni a lakás kiürítése iránt, illetőleg meg kell határozni azt a helyiséget vagy raktárt, ahol a kérelmező kötelezett ingóságainak elhelyezéséről gondoskodik, a kötelezett költségére és veszélyére. Az eljárás célja, hogy a kérelmező az érintett lakás feletti rendelkezési jogát a lehető leggyorsabban visszaszerezze. Ezért rendkívül szoros határidők állnak a bíróság rendelkezésére.

Abban az esetben, ha a kérelem valamennyi a fent meghatározott tartalmi kellékekkel rendelkezik, úgy a bíróság ennek beérkezését követő öt munkanapon belül hozza meg a kiürítést elrendelő végzést. Azonban a szabályokból nem állapítható meg, hogy ezek a határidők hogyan alakulnak, ha bíróságnak Pp. 95. §-a alapján hiánypótlásra kell felhívni a kérelmezőt.

- (3) Ha a kérelem megfelel a (2) bekezdésben foglaltaknak, a bíróság a kérelem beérkezését követő 5 munkanapon belül meghozza az (1) bekezdés szerinti végzést. A végzésben a bíróság a végrehajtót arra hívja fel, hogy a végrehajtási költségek előlegezését követő 3 munkanapon belül foganatosítsa a lakás kiürítését, és az eljárás időpontjáról értesítse az illetékes rendőri szerv vezetőjét, kiskorú személy érintettsége esetén pedig az illetékes gyámhatóságot is.**

Bírósági végzés tartalma

A végzésben el kell rendelni a meghatározott ingatlan kiürítését, közölni kell a Vht. 183. §-a szerinti adatokat, és fel kell hívni a végrehajtót, hogy a költségek előlegezését követő három munkanapon belül foganatosítsa a lakás kiürítését. A végrehajtó köteles az eljárás időpontjáról előzetesen az illetékes rendőri szerv vezetőjét is értesíteni, illetőleg amennyiben a kérelem tartalmából az állapítható meg, hogy a lakásban tartózkodók között kiskorú személy van, úgy köteles előzetesen értesíteni az illetékes gyámhatóságot. A végzéssel szemben előterjeszhető fellebbezésnek nincsen a végzés végrehajtására halasztó hatálya.

Tekintettel arra, hogy a szabályok alapján az első fokon eljáró bíróság mérlegelési joggal nem rendelkezik, amennyiben a kérelmező igazolta az önkényességet, illetőleg a jogcímenküliséget, köteles a Vht. 183. § (1) bekezdésben meghatározó tartalmú végzést meghozni.

Az ellenérdekű fél az előterjesztett fellebbezésében vitathatja az önkényességet, illetőleg igazolhatja, hogy jogcímmel használja az érintett ingatlan, ilyen esetben a kiürítést elrendelő végzést hatályon kívül kell helyezni.

A végrehajtó a végzés kézhezvételét követően három munkanapon belül intézkedik a lakás kiürítése iránt. A határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a végrehajtási költséget, a végrehajtást kérő, illetve kérelmező megelőlegezte.

- (4) A bíróság a végzést haladéktalanul kézbesíti a kérelmezőnek és a végrehajtónak.**
(5) A végrehajtó rendőr vagy tanú jelenlétében a helyszínen kézbesíti a végzést a lakásban tartózkodó nagykorú személynek, és felhívja őt, hogy a lakásban tartózkodó valamennyi személlyel együtt a lakást az ingóságoktól kiürítve 2 napon belül hagyja el.

Bírósági végzés kézbesítése

A bíróság a végzést haladéktalanul kézbesíti a kérelmezőnek és a végrehajtónak.

A végrehajtó már a végzés kézbesítéséhez kérheti a rendőri közreműködést, mert a végzést nem postán, hanem személyesen kell kézbesítenie a kötelezettnek. A végzés kézbesítését rendőr vagy tanú jelenlétében kell végrehajtani. Az érdektelen tanú vagy rendőr közreműködése biztosítja, az érintett személyek adatainak megállapítását, illetve azt, hogy a kötelezettek ne tudják a kézbesítést alappal vitássá tenni. A végzést a lakásban tartózkodó nagykorú személynek kézbesíteni. A végrehajtó felhívja a lakásban tartózkodó valamennyi személyt, hogy a lakást a végzés átvételétől számított két napon belül, ingóságaiktól kiürítve hagyják el.

- (6) Ha a lakásban a helyszíni eljárás időpontjában nem tartózkodik senki, vagy ott csak kiskorú személy található, a végrehajtó a bíróság végzését és a helyszíni eljárásáról készített jegyzőkönyvet kifüggeszti a lakás ajtajára.**

Amennyiben a végrehajtó megjelenésekor a lakásban nagykorú személy nincs jelen, vagy senki nem tartózkodik ott, úgy a végzést a végrehajtó az eljárásáról felvett - a Vht. 35. §-a szerinti tartalommal elkészített - jegyzőkönyv másolatát a lakás ajtajára történő kifüggesztéssel kézbesíti.

(7) A végrehajtó szükség esetén - a rendőrség közreműködésével - a 2 nap elteltével a helyszínen ellenőrzi a teljesítést és foganatosítja a lakás kiürítését. A helyszíni eljárás során kiskorú személy érintettsége esetén a gyámhatóság képviselője is részt vesz.

Az önkéntes teljesítésre nyitva álló két nap elteltével, amennyiben a körülmények indokolják, a végrehajtó - a rendőrség közreműködése mellett - feltétlenül ellenőrzi a végzés teljesítését. Amennyiben a végrehajtó azt állapítja meg, hogy a felhívásban és a végzésben foglaltakat az önkényes lakásfoglaló nem teljesíti, úgy a rendőrség közreműködésével azonnal foganatosítja a lakás kiürítését. A végrehajtó kiskorú érintettsége esetén igénybe veszi a gyámhatóság közreműködését, aki a gyermekek védelmére vonatkozó jogszabályok szerinti intézkedést köteles megtenni.

(8) Ha a második helyszíni eljárás alkalmával a lakásban nem tartózkodik senki, vagy ott csak kiskorú személy található, a lakásban lévő ingóságokat a végrehajtó elszállíttatja a kérelmező által megjelölt raktárba, a lakásban tartózkodó kiskorú személyeket pedig átadja a gyámhatóság képviselőjének, aki intézkedik ideiglenes elhelyezésük iránt.

Abban az esetben, ha a második helyszíni eljárás során a lakásban nem tartózkodik senki, vagy csak kiskorú személy lehet fel, a végrehajtónak joga és kötelessége van - akár az ajtó feltörésével - elszállítani az ingóságokat. Amennyiben a lakásban csak kiskorú személy van jelen, a végrehajtó a kiskorú személyt az illetékes gyámhatóság képviselőjének köteles átadni, aki annak ideiglenes elhelyezése iránt intézkedik.

(9) A (8) bekezdésben foglalt esetben a végrehajtó a lakás ajtajára kifüggeszti a helyszíni eljárásáról készített jegyzőkönyvet, és abban megjelöli az ingóságok átvételének helyét, valamint azt, hogy a lakásban talált kiskorú személyeket melyik gyámhatóság részére adta át. Az ingóságok kezelésére a 182. § (2) és (3) bekezdését kell megfelelően alkalmazni.

Ingóságok elszállítása

A végrehajtó - a törvényhely (8) bekezdésében írt tényállás esetén - intézkedik az ingóságok elszállíttatása iránt, méghozzá a kérelmező kérelmében megjelölt másik helyiségbe vagy raktárba. Az ingóságok fellelhetőségéről a jelen nem lévő kötelezettet a lakás ajtajára kifüggesztett jegyzőkönyv másolat hátrahagyásával tájékoztatja. A kifüggesztett jegyzőkönyvben kell tájékoztatni az önkényes lakásfoglalót az esetlegesen gyámhatósági felügyelet alá helyezett kiskorú melyik gyámhatóság felügyelete alatt áll.

A végrehajtást kérő amennyiben az általa megjelölt helyiségbe vagy raktárba történik az ingóságok tárolása, elszállítása - 30 napig köteles megőrizni az ingóságokat -, ezt követően megsemmisíti, illetőleg a hulladékként elszállíttatja.

Vht. 183/A. § (1) A bérbeadó a határozott időre kötött lakás és más - nem lakás céljára szolgáló - helyiségbérelti szerződés esetén a meghatározott idő lejártát követő 60 napon belül kérheti a 183. §-ban meghatározott rendelkezések alkalmazását, ha a kérelem benyújtásával egyidejűleg igazolja, hogy a bérelti szerződésben meghatározott idő eltelt. A kiürítés iránti kérelem benyújtására nyitva álló határidő jogvesztő.

(2) Az (1) bekezdés szerinti eljárás során is alkalmazni kell a 182/A. § rendelkezéseit azzal, hogy az ingatlan a kiürítés elhalasztása szempontjából nem minősül önkényesen elfoglalt lakásnak.

Jegyzet: a 183/A. §-t beiktatta a 2005. évi CXXXII. törvény 46. §-a; hatályos 2006. március 31-étől.

Bérlemény kiürítése

A 2005. évi CXXXII. törvény 46. §-a iktatta be a Vht.-ba, ezzel pontosította az eredeti rendelkezést, hogy a lakás kiürítési iránti kérelmet a bérbeadó is előterjesztheti, feltéve, hogy határozott időre kötötte a bérelti szerződést és a határozott idő lejártát követően a bérlő a lakást, illetőleg más lakás céljára szolgáló helyiséget nem hagyta el önként. Ilyen esetben a határozott időt követő 60 napon belül kezdeményezheti a bíróság előtt a lakás kiürítése iránti eljárás lefolytatását. A Vht. 183. §-ában meghatározott kérelemben a bérbeadónak nyilatkoznia kell a határozott idő

lejárta, igazolnia kell, hogy a felek között a bérleti jogviszony határozott időtartamra jött létre. A kiürítés iránti kérelem benyújtására nyitva álló határidő jogvesztő, ez pedig azt jelenti, hogy utóbb már csak peres eljárás keretében kérheti a bérbeadó az ingatlan birtokba bocsátását.

A bérlemény kiürítése iránti eljárásban szintén figyelembe kell venni azt a törvényi szabályt, hogy a magánszemély kötelezett (bérelő) ellen, december 1. és március 1. napja közötti időben a bérlemény kiürítése nem foganatosítható. A törvény hangsúlyozza, még akkor is így kell eljárni, ha a bérelő elleni kiürítés az általános szabályokkal ellentétben nem minősül önkényes lakásfoglalásnak. A törvényi szöveg kétségtelenül egyenetlenséget okoz, azonban a jogpolitikai szándék tetten érhető, s talán a szociális biztonság szempontjait is érvényesíteni kívánta a jogalkotó.

Határozott időt követő 60 napon belül kezdeményezheti a bíróság előtt a lakás kiürítése iránti eljárás lefolytatását.

A szabályozás lényege tehát az, hogy a határozott időre kötött lakás és helyiségbérleti szerződés estén a határozott idő lejártát követően - a bérelő a lakást, a helyiséget nem adja vissza kiürítve a bérbeadónak - az önkényesen elfoglalt lakás kiürítésére vonatkozó Vht. 183. §-ának rendelkezései alkalmazhatóak legyenek.

Megállapíthatjuk, hogy a rendelkezés lehetőséget teremt arra, hogy a bérbeadó a viszonylag hosszabb ideig tartó bírósági eljárás helyett visszaszerezze a bérlemény feletti rendelkezési jogot.

Vht. 184. § A 183. § a fizető-vendéglátás keretében használatba adott és más kereskedelmi szálláshely (szálloda, turistaház stb.) kiürítésére is irányadó.

Fizető-vendéglátás keretében használt szálláshely kiürítése

A Vht. 183. §-ának szabályai irányadóak a fizető-vendéglátás keretében használatba adott és más kereskedelmi szálláshely vonatkozásában. E rendelkezés teszi lehetővé az ilyen ingatlanok jogosulatlan használóival szembeni gyorsított eljárás alkalmazását.

Fizető-vendéglátásnak tekinthető a lakásnak, lakás céljára szolgáló egyéb helyiségnek határozott időre, szállás céljára történő átengedése vendégek részére ellenérték fejében. A lakás, illetve ilyen célú ingatlan felett rendelkezési joggal bíró bármikor, azonnali hatállyal felmondhatja a szerződést, amennyiben a vendég a díjat nem fizeti meg, vagy nem úgy használja az ingatlant, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Amennyiben azonnali hatályú felmondásra azért kerül sor, mert a vendég a szállásdíját nem fizeti meg, úgy az eljárás egy része vagyoni igény kielégítése iránt folyik az általános szabályok szerint, míg az ingatlan kiürítése a Vht. 183. §-ának rendelkezései szerint történik.

Szellemi tulajdonjogok megsértése miatt indított perben hozott határozat végrehajtása

Vht. 184/A. § (1) Ha a meghatározott cselekmény végrehajtása szabadalombitorlás, használati mintaoltalom bitorlása, mikroelektronikai félvezető termék topográfiájára vonatkozó oltalom bitorlása, növényfajta-oltalom bitorlása, illetve a növényfajta-oltalomból eredő díjigényhez kapcsolódó - a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény 109/B. §-ának (3) bekezdésében szabályozott - adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének elmulasztása, védjegybitorlás, földrajzi árujelző-oltalom bitorlása, formatervezési mintaoltalom bitorlása, kiegészítő oltalmi tanúsítvány bitorlása, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmára vonatkozó rendelkezések vagy szerzői jog megsértése miatt indított perben hozott határozat végrehajtására irányul, a végrehajtási lap kiállítására jogosult bíróság - a végrehajtási lap kiállítása helyett - a végrehajtást közvetlenül elrendelő határozatot hoz, amelyben a kötelezettet háromnapos határidővel hívja fel az önkéntes teljesítésre, és egyidejűleg megállapítja a késedelem esetén fizetendő pénzbírság napi összegét. Ha a meghatározott cselekmény ingóság átadása, illetve kiadása, a kötelezettet a bíróság azonnali teljesítésre hívja fel.

Jegyzet: a 184/A. § szövegét megállapította a 2005. évi CLXV. törvény 1. §-a; hatályos 2006. április 15-étől. Ezt követően indult végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni.

Az (1) bekezdés első mondatának szövegét megállapította a 2009. évi XXVII. törvény 37. § (3) bekezdése; hatályos 2009. augusztus 1-jétől. Lásd még a 2009. évi XXVII. törvény 36. § (2) bekezdését.

Szellemi tulajdonjogok megsértése miatt indított perek

A fejezet szabályait 1999. szeptember 1. napján léptette hatályba a 1999. évi LXXVI. törvény 111. § (1) bekezdése, majd a fejezet rendelkezését módosította a 2005. évi CLXV. törvény 1. §-a. A fejezet címe némileg

megtévesztő lehet, azonban a Vht. 184/A. §-ából következően megállapíthatjuk, hogy nem kizárólag a szellemi tulajdon megsértése miatti perekben hozott határozat végrehajtásáról, hanem jóval összetettebb szabályozásról van szó.

A törvényi rendelkezés körében tartozik

- a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény;
- a használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény;
- a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájára vonatkozó oltalomról szóló 1991. évi XXXIX. törvény;
- a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény;
- a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény;
- a tisztességtelen piaci magatartás és a korlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény, valamint
- a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény alapján hozott végrehajtható határozatok végrehajtása.

A *találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény* 11. fejezete részletesen szabályozza a bíróság előtti eljárást, illetőleg, hogy a bíróság a Szabadalmi Hivatal döntései felülvizsgálata során milyen határozatokat hozhat. A 85. § taglalja, hogy mely esetekben változtatható meg a szabadalmi hivatal döntése. A 99. § alapján a bíróság minden esetben végzéssel határoz, mely elleni fellebbezést a Pp. 257. §-a alapján kell elbírálni. A 12. fejezet a szabadalmi perekre vonatkozó szabályokat tartalmazza. Idetartozik a szabadalmi kényszerengedély megadására, módosítására és visszavonására irányuló per, az előhasználati- és a továbbhasználati joggal kapcsolatos per, valamint a találmány vagy szabadalombitorlás miatt indított peres eljárás.

A *használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény* alapján a bíróság jogosult a Szabadalmi Hivatal döntéseit megváltoztatni nemperes eljárásban, illetve a bíróság mintaoltalmi pereket is érdemben elbírálhat, de ennek minősülnek a kényszerengedély megadására, módosítására és visszavonására, az előhasználati jog fenntartásával kapcsolatos perek a bitorlás miatt indított perek, amelyekre egyébként a szabadalmi perek szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Hasonló szabályozást találunk a *mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájára vonatkozó oltalomról szóló 1991. évi XXXIX. törvény* rendelkezéseiben. Az 1997. évi XI. törvény a korábban ismertett jogszabályok logikáját és szabályozási rendjét követve, részben nemperes eljárásként szabályozza a bíróság hatáskörébe tartozó kérdéseket, illetőleg külön fejezetben tárgyalja a védjegypereket, amelyek alatt védjegybitorlás miatt, védjegy használatától történő eltiltás iránt, átruházás iránti, közösségi védjegy rendelet alapján, védjegyhasználatától történő eltiltás iránti pereket értünk, amely perekben hozott jogerős határozat végrehajtása e körbe tartozik.

A *formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény* rendelkezései részben nemperes eljárásként definiálják a Szabadalmi Hivatal határozatainak megváltoztatási iránt kérelmet. Mintaoltalmi perként definiálja a jogszabály minta vagy mintaoltalom bitorlása iránt indított pereket, az előhasználati- és továbbhasználati jog fennállásával kapcsolatos pereket, illetve a közösségi mintaoltalmi rendelet alapján a közösségi minta hasznosításától való eltiltás iránti peres eljárásokat.

A *tisztességtelen piaci magatartás és a korlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény* alapján a bíróság kéttípusú ügyben jár el. Egyrészt a versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozat bírósági felülvizsgálatát végzi. A másik típusú eljárás a bíróság versenyfelügyeleti eljárása, melyben az érdekelt keresetében követelheti a jogsértés megtörténtének megállapítását. A jogsértés abbahagyását, a jogsértéstől való eltiltását a további jogsértéstől, illetőleg azt is, hogy a jogsértő adjon elégtételt és szükséges esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak. Követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását, kártérítést, illetőleg követelheti, hogy a jogsértő szolgáltatson adatot a jogsértéssel, érintett áruk előállításában, forgalmazásában részt vevőkről, az ilyen áruk terjesztéséről kialakított üzleti kapcsolatokról.

A *szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény* 94. §-a határozza meg, hogy a szerző a jogsértővel szemben milyen polgári jogi igényeket támaszthat.

A fenti peres eljárásokkal kapcsolatos bírósági határozatok végrehajtására végrehajtási lap kiállítása nélkül kerül sor, oly módon, hogy a bíróság a végrehajtást közvetlenül elrendelő határozatot hoz, amelyben a kötelezettet háromnapos határidővel hívja fel az önkéntes teljesítésre, illetőleg a nem teljesítés, vagy a késedelem esetére kötelezően fizetendő pénzbírság napi összegét is ez a határozat állapítja meg.

Ha áttekintjük a fenti jogszabályoknak a jogkövetkezményekkel kapcsolatos rendelkezéseit, az esetek döntő többségében azt találjuk, hogy valamely meghatározott cselekmény végrehajtása lenne a kötelezett kötelessége. Igen gyakori, hogy a bíróság a kötelezettet eltiltja a további jogsértéstől, illetőleg kötelezi az érintett jogellenes magatartás abbahagyására.

E perekben gyakori jogkövetkezmény, hogy a kötelezettnek a jogosultnak megfelelő módon elégtételt kell adnia - akár a nyilvánosság biztosítása mellett. A bíróság elrendelheti meghatározott termékek lefoglalását, vagy a termékek jogsértő jellegétől való megfosztását, illetőleg a termékek vagy tárgyak megsemmisítését, esetleg értékesítését.

Amennyiben a bíróság határozatával valamely ingóság átadására, illetve kiadása iránt intézkedik, úgy a határozatban a kötelezettet azonnali teljesítésre kell felhívni.

Már előljáróban is megállapíthatjuk, hogy a szellemi tulajdonnal kapcsolatos perekben hozott határozatok és a határozatokban rögzített kötelezettségek nagyon sokfélék, különböző jellegűek lehetnek, így a szabályozás is viszonylagosan összetett.

Általában az megállapítható, hogy leggyakrabban valamilyen cselekmény elvégzésére, avagy valamilyen magatartás kikényszerítésére irányulnak a végrehajtott határozatok ezekben az esetekben.

Általában elmondható tehát, hogy az egyik leggyakoribb perlés valamilyen cselekmény elvégzésre irányul, valamilyen meghatározott magatartás tanúsítására hív fel. Ezen esetekben a Vht. 142. §-a lesz az irányadó, meghatározott cselekmény végrehajtására vonatkozó közös szabályok szerint kell eljárni.

- (2) A pénzbírság napi összege tízezer forinttól kétszázezer forintig terjedhet. A pénzbírság napi összege a teljesítési határidő lejártát követő harmincadik napon és azt követően minden hónapban az előző tárgyhónap szerinti összeg kétszeresére emelkedik. A kötelezett a pénzbírságot a teljesítési határidő lejártától a meghatározott cselekmény teljesítésének igazolásáig, illetve a meghatározott cselekmény kikényszerítéséig eltelt időszakokra köteles megfizetni. A pénzbírságra megfelelően alkalmazni kell a 175. § rendelkezéseit.**

Pénzbírság

A pénzbírság napi összege 10 000 forinttól 200 000 forintig terjedhet. Amennyiben a bíróság által megállapított teljesítési határidő eredménytelenül telt el, úgy a pénzbírság a határozat lejártát követő harmincadik napon, azt követő minden hónapban az előző tárgyhónap szerinti összeg kétszeresére emelkedik. A bírság mértéke jelentősen eltér az általános szabályoktól, mivel - a jogalkotói szándék egyértelmű - a szellemi tulajdon megsértésének felszámolása, illetőleg a jogok helyreállítása abszolút prioritást élvez. A bírságot a cselekmény teljesítésének igazolásáig, illetőleg a meghatározott cselekmény kikényszerítéséig eltelt időszakokra köteles megfizetni a kötelezett. A pénzbírságot mind a jogi személlyel, mind vezetőjével szemben egyidejűleg ki lehet szabni, de a bírság kiszabható a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, illetőleg a szervezet vezetőjével szemben is, valamint azzal szemben, aki a jogi személyiséggel nem rendelkező társaság intézkedésre köteles tagja.

- (3) A határozatot a bíróság a végrehajtást kérő félnek és a végrehajtnak kézbesítetteti. A végrehajtó a határozat kézhezvételét követően három munkanapon belül felhívja a végrehajtást kérőt a végrehajtási eljárás költségeinek haladéktalan előlegezésére. Ideiglenes intézkedés végrehajtása esetén a végrehajtót eljárása kezdetén előlegként a teljes munkadíjnak és a várhatóan felmerülő készkiadásnak, illetve költségátalánynak megfelelő összeg illeti meg.**

A végrehajtási eljárásra abban az esetben kerül sor, ha a teljesítési határidő eredménytelenül telt el. Annak érdekében, hogy a végrehajtás késedelmet ne szenvedjen, a határozatot a bíróság mind a végrehajtást kérőnek, mind a végrehajtnak kézbesítetteti. A végrehajtó a határozat kézhezvételét követő három munkanapon belül hívja fel a végrehajtást kérőt, a költségek előlegezésére. A haladéktalan előlegezés egy vagy legfeljebb három napot jelenthet rövid úton, elektronikusan vagy fax útján való felhívás esetén.

A jogszabályi rendelkezések több esetben biztosítanak lehetőséget ideiglenes intézkedés iránti kérelem előterjesztésre. Az ideiglenes intézkedés elrendelésére részben a Pp. 156. §-ában meghatározottak, részben az anyagi jogi jogszabályok nyújthatnak alapot. Így például az Szjt. 94/A. §-a a szerzői jogok megsértése miatt indított perben előterjeszhető ideiglenes intézkedés iránti kérelemről úgy rendelkezik, miszerint az ideiglenes intézkedésre vonatkozó kérelemben a szerző kérheti biztosítási intézkedés elrendelését, a jogsértő kötelezését banki, pénzügyi, kereskedelmi adatainak közlésére, de kérheti biztosítás adását is, amennyiben a biztosítékkadás fejében hozzájárul a feltételezett jogsértő cselekmény jogsértő általi folytatásához. Amennyiben ilyen ideiglenes intézkedés végrehajtására kerül sor, úgy a végrehajtót előlegként teljes munkadíj, a felmerülő készkiadás és költségátalánynak megfelelő összeg illeti meg.

- (4) A végrehajtó az előleg beérkezését követően három munkanapon belül a helyszínen kézbesíti a határozatot a kötelezettnek, és felhívja őt a teljesítésre. Ha a végrehajtó felhívására a kötelezett azonnal nem teljesít, a teljesítési határidő lejártakor a végrehajtó a helyszínen ellenőrzi a teljesítés megtörténtét.**

A végrehajtó teljesítésre való felhívása

A végrehajtó a végrehajtást elrendelő határozatot személyesen a helyszínen kézbesíti az előleg beérkezését követő után 3 munkanapon belül a kötelezetnek, és önkéntes teljesítésre hívja fel. Amennyiben a kötelezett azonnal nem teljesít, úgy a teljesítési határidő lejártakor a végrehajtó köteles helyszíni ellenőrzést tartani.

Kérdésként merülhet fel, hogy mit is tekintünk teljesítési határidőnek, hiszen az (1) bekezdés szerint 3 napos határidővel hívja fel a bíróság a kötelezettet. A jogerőre emelkedett határozatot a bíróság kézbesíti a végrehajtónak, aki ezt követően további 3 munkanapon belül hívja fel a végrehajtást kérőt és a végrehajtási költség beérkezését követő további 3 munkanap áll rendelkezésére a végrehajtónak a teljesítési felhívás közlésre.

- (5) Ha a kötelezett a meghatározott cselekményt a teljesítési határidő lejártát követően teljesíti, és ezt igazolja, a végrehajtó az erről készített jegyzőkönyvet a napi összegben megállapított pénzbírság kiszabása céljából a teljesítési határidő lejárt napjának megjelölésével egyidejűleg beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz.**

Kötelezett teljesítése a teljesítési határidő lejártá után

Amennyiben a kötelezett a teljesítési határidőt követően teljesíti a meghatározott cselekményt, és ezt hitelt érdemlően igazolja a végrehajtónál, úgy a végrehajtó ezt jegyzőkönyvbe foglalja, és a jegyzőkönyvben meghatározza, hogy hány nap késedelmet szenvedett a teljesítés. A késedelem mértékének megállapítása azért szükséges, hogy a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtható határozatban megállapított napi pénzbírság összeget a késedelem minden napjára megállapítsa és kiszabja.

- (6) A teljesítés elmaradása esetén a végrehajtó a helyszíni ellenőrzésről készített és a teljesítési határidő lejártának napját is tartalmazó jegyzőkönyvet három munkanapon belül beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz a végrehajtás módjának meghatározása és a kötelezett napi összegben megállapított pénzbírságban történő marasztalása érdekében. A bíróság a végrehajtás módjáról a 174. és a 177. §-nak megfelelően, soron kívül határoz azzal, hogy a 174. § a) és c) pontja nem alkalmazható.**

Amennyiben a kötelezett a határozatban foglaltakat nem teljesíti, úgy a végrehajtó a helyszíni ellenőrzésről jegyzőkönyvet készít, melyben - a Vht. 35. §-án túlmenően - rögzíti a teljesítési határidő lejártának a napját. Az így felvett jegyzőkönyvet három munkanapon belül a végrehajtást foganatosító bíróságnak terjeszti be annak érdekében, hogy az a meghatározott cselekmény végrehajtására vonatkozó általános szabályok szerinti eljárásban döntsön a végrehajtás módja felől, és a kötelezettel szemben megállapítsa a (2) bekezdés szerinti pénzbírság összegét. A végrehajtási mód meghatározása során a bíróság nem határozhat úgy, hogy a kötelezett a cselekmény pénzegyenértékét fizesse meg, illetőleg a rendbírság kiszabására sincsen lehetőség, hiszen nem teljesítés esetére a speciális szabályok eltérő mértékű pénzbírság kiszabását teszik kötelezővé.

- (7) Ha az e címben szabályozott végrehajtás meghatározott ingóság átadására, kiadására vagy lefoglalására irányul, a végrehajtó a határozat kézbesítésekor az ingóságot lefoglalja, és intézkedik a határozatban megjelölt személyhez történő elszállítása iránt. Ha a kötelezett az ingóság átadását, kiadását megtagadja, vagy a foglalást megakadályozza, a végrehajtó a rendőrség közreműködésének közvetlen igénybevételével foganatosítja a végrehajtást.**

Nagyon sokrétű lehet az a kötelezettség, amelyeknek a végrehajtása a jelen törvényhelybe írt jogcímek alapján elrendelhető. Amennyiben ingóság átadása, kiadása vagy lefoglalása a végrehajtás célja, úgy a végrehajtó a határozat kézbesítésével egyidejűleg az ingóságot lefoglalja, és intézkedik aziránt, hogy az ingóság a végrehajthatói határozatban megjelölt személyhez kerüljön. Amennyiben az ingóság átadását a kötelezett megtagadja, vagy a foglalást egyéb módon megakadályozza, a végrehajtó a rendőrség közvetlen közreműködése iránt intézkedik, és így eszközli a végrehajtást.

- (8) Ha a bíróság a lefoglalt eszközöknek és anyagoknak a bírósági végrehajtás szabályai szerinti értékesítését írja elő, azt a végrehajtó az ingóárverésre irányadó szabályok szerint foganatosítja azzal, hogy nincs helye az ingóság kötelezett részére történő - a 135. § (1)-(2) bekezdéseiben szabályozott - visszaadásának.**

Arra is lehetőség van, hogy a bíróság határozatában a lefoglalni rendelt eszközöknek és anyagoknak a végrehajtás szabályai szerinti értékesítéséről intézkedjen. Ekkor az ingóárverési szabályok figyelembevételével kell az

értékesítést foganatosítani. Arra nincs jogi lehetőség, hogy a kötelezett részére az így lefoglalt eszközöket, illetve anyagokat az értékesítés sikertelensége esetén a végrehajtó visszaadja.

(9) Ha az (1) bekezdésben foglalt perben hozott határozat kizárólag pénzfizetésre kötelezést tartalmaz, a határozat végrehajtása a pénzkövetelés végrehajtására vonatkozó szabályok szerint történik.

Amennyiben a peres eljárásokban kizárólagosan pénzfizetésre kötelezést tartalmazó határozatot hoz a bíróság, úgy az általános szabályok szerint, mint pénzkövetelés behajtását kell a határozatot végrehajtani.

X. fejezet

BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS VÉGREHAJTÁSA

A biztosítási intézkedés elrendelésének feltételei

Vht. 185. § Ha a követelés teljesítése érdekében a 13. § alapján végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani, a végrehajtást kérő azonban valószínűsítette, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, a végrehajtást kérő kérelmére a bíróság biztosítási intézkedésként elrendeli:

- a) a pénzkövetelés biztosítását, illetőleg**
- b) a meghatározott dolog zárlatát.**

Végrehajtás feltételei

A Vht. szabályrendszerében a végrehajtás első és legfontosabb feltétele az, hogy végrehajtható okirat megfelelő módon tartalmazzon kötelezést, jogerőre emelkedjen, vagy mondja ki a határozat előzetes végrehajthatóságát.

A végrehajtás további feltétele, hogy a teljesítésére nyitva álló határidő eredménytelenül teljen el, miként ezt a Vht. 13. §-a rögzíti. A teljesítési határidő intézménye garanciális szabály, eredménytelensége nem csak az adóssal szembeni törvényes fellépés lehetőségét biztosítja, hanem a határidő biztosítása figyelemmel van az adós érdekeire. Mindenkinek joga van ugyanis ahhoz, hogy tudomást szerezzen az ellene indult eljárásról, megfelelő módon védekezhessen és - amennyiben e védekezés eredményre nem vezetett -, úgy lehetőséget kapjon a kényszerselekmények előtt az önkéntes teljesítésre.

Az önkéntes teljesítéshez való jog nem abszolút és nem korlátlan. Jelentős korlátja a biztosítási intézkedés elrendelése, amikor a bíróság - kérelem alapján - pénzkövetelés biztosítását, illetőleg meghatározott dolog zárlatát rendeli el akkor, ha a végrehajtást kérő valószínűsítette, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van.

Biztosítási intézkedés elrendelése

A biztosítási intézkedés elrendelésének legfontosabb kérdése, mikor állapítható meg a követelés, illetőleg a kielégítés veszélyeztetettsége. Nyilvánvalóan akkor, ha annak a lehetőségével kell számolni, hogy a jogvita befejezésekor a követelés tárgyát képező vagyontárgy vagy fedezetet nyújtó vagyontömeg kikerül a végrehajtás kényszere alól. Ezen esetekben a bíróság a biztosítási intézkedés elrendelésének első feltételeként megkövetelt veszélyeztetést megállapíthatja.

A Vht. 187. § (1) bekezdésének *b)* pontja értelmében biztosítási intézkedés - a Vht. 185. §-ában említett általános előfeltételek fennállása esetén is - csupán akkor rendelhető el, ha belföldi bíróságnál keresetet indítottak, és a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták. Ennek a követelménynek kizárólag az olyan okirat felel meg, amely a Pp. 195. vagy 196. §-aiban említett alakiságok betartásával készült, és amelyet a biztosítási intézkedés kötelezettje is aláírt (*BH1999. 314.*).

A keresetlevélhez mellékelte kölcsönszerződés a Pp. 196. § (1) bekezdésének *b)* pontjának megfelelő teljes bizonyító erejű magánokirat, amely a követelés létrejöttét és a tartozás összegét a Vht. 187. § (1) bekezdésének *b)* pontjában megkívánt módon igazolja, azonban a tartozás esedékességét és lejártát nem. Az okirat szerint ugyanis a felperesek a tartozás megfizetésére halasztást adtak az alperesek számára, a felperesek felmondása viszont nem felel meg az előbbi bekezdésben részletezett előfeltételeknek: a felmondást nem teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalták, és azt a kötelezettek - természetesen - nem írták alá. Ugyanígy nem felel meg a megkívánt előfeltételeknek a követelés érvényesítésére benyújtott keresetlevél sem.

Mindezek szerint tehát a biztosítási intézkedés elrendelésének előfeltételei nem teljesültek maradéktalanul, ezért annak elrendelésére jogszabályi lehetőség nincsen. Annak, hogy a Vht. a biztosítási intézkedés iránti kérelem esetén a már említett alakiságokat, a kérelem megalapozottságának igazolását szigorúan megköveteli, az indoka az, hogy biztosítási intézkedés elrendelése esetén az egyik fél egyoldalú kérelmére keletkezik a másik fél jogait korlátozó rendelkezés (BH2002. 192.).

A kielégítés veszélyeztetettsége

A kielégítés veszélyeztetettségén az adós személyi jövedelmi viszonyaiban rejlő összes körülmény változása által okozott olyan állapotot, helyzetet értünk, amely a követelés későbbi kielégítését bizonytalanná teszi.

Az általános feltételek kapcsán kell szólnunk arról is, hogy milyen módon lehet elhatárolni egymástól a perfeljegyzés intézményét a biztosítási intézkedéstől.

Az Inyvtv. 64. § (1) bekezdésének *b)* és *d)* pontjai szerint a bíróság - az ügyfél kérelmére - előzetesen végrehajtható végzéssel - egyebek mellett - az ingatlan tulajdonjogát érintő és az ingatlanra vonatkozó házassági vagyoni jogi per megindítása tényének a feljegyzése iránt keresi meg a körzeti földhivatalt.

Az Inyvtv. 64. § (1) bekezdésében felsorolt perek megindítása tényének az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése nem a bármiféle hitelezői követelés végrehajtás útján történő behajtásának biztosítását, hanem kizárólag azt szolgálja, hogy a bejegyzett perben hozandó jogerős bírósági ítélettel az érintett ingatlanra vonatkozóan megállapított tulajdonjog vagy az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett egyéb jog minden olyan jogszerzővel szemben hatályos, az érintett ingatlanra bejegyzett végrehajtási joggal biztosított követelés pedig minden olyan jogszerzővel szemben érvényesíthető legyen, aki az adott ingatlanra vonatkozó jogát a jogerős bírósági ítélet meghozatalát megelőzően, de a perbejegyzést követően szerezte meg. Az ingatlan tulajdonjogát nem érintő, illetőleg az ingatlanra bejegyzett jelzálogjoggal nem biztosított követelések későbbi kielégítésének a veszélye esetén a végrehajtás fedezetének a biztosítása - ezzel szemben - nem perfeljegyzés, hanem a Vht. 185-203. §-ai szerinti biztosítási intézkedések: pénzkövetelés biztosítása vagy meghatározott ingó dolog, illetve ingatlan zárlata útján történhet.

A Vht. 185. § *a)* pontja szerint, ha a követelés teljesítése érdekében a 13. §-a alapján végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani, a végrehajtást kérő azonban valószínűsítette, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, a végrehajtást kérő kérelmére a bíróság biztosítási intézkedésként elrendeli - egyebek mellett - a pénzkövetelés biztosítását. A Vht. 187. § (1) bekezdésének *b)* pontja értelmében pedig biztosítási intézkedés rendelhető el az olyan követelés érdekében, amely iránt belföldi bíróságnál - házassági vagyoni keresetnek nem minősülő - egyéb keresetet indítottak, egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták (BH2002. 147.).

Az ismertetésre kerülő esetben az alperesek önként nem teljesítettek, ezért a felperes a követelését fizetési meghagyással érvényesítette, amely ellen az alperesek ellentmondással éltek, így az eljárás perré alakult. A felperes a perré alakult eljárásban benyújtott kereseti kérelemnek nevezett előkészítő iratában a Vht. 185. §-a, valamint a 187. § (1) bekezdésének *b)* pontja alapján az előbbi követelések biztosítása érdekében az I. r. alperes tulajdonában álló ingatlanának; tulajdonában álló üzletrészének, végül az F. M. P. Rt. alperesek tulajdonában lévő részvényeinek zárlatát, valamint az alpereseknek az F. M. P. Rt. „fa.”-tól rendszeresen járó munkabérére pénzkövetelés biztosításának elrendelését kérte. Előadta, hogy a követelés létrejöttét, fennállását és lejártát a kölcsönszerződésekkel, a készfizető kezesi szerződésekkel, valamint az adóshoz és kezesekhez intézett felmondással bizonyította, egyben igazolta, hogy a követelés későbbi kiegyenlítése veszélyeztetve van. Az adós ellen felszámolási eljárás indult, a kezesek pedig az adósnak más pénzintézetekkel szemben nagy összegű tartozását is készfizető kezességgel biztosították, ezáltal a helytállási kötelezettségük ez utóbbi bankokkal szemben is a teljes vagyonukra kiterjed, ami azzal a következménnyel járhat, hogy a jelen per befejezésének időpontjára más hitelezők a most még meglévő vagyontárgyakat a saját követeléseik fedezésére felhasználhatják.

Az elsőfokú bíróság végzésében a felperes kérelmét elutasította. Megállapította, hogy a felperes a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal nem bizonyította, ezért nem állnak fenn a keresetlevél alapján történő biztosítási intézkedés elrendelésének a Vht. 187. § (1) bekezdésének *b)* pontjában írt feltételei.

A Vht. 185. §-a értelmében, ha a követelés teljesítése érdekében a 13. §-a alapján végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani a végrehajtást kérő azonban valószínűsítette, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyeztetve van, a végrehajtást kérő kérelmére a bíróság biztosítási intézkedésként elrendeli *a)* a pénzkövetelés biztosítását, illetőleg *b)* a meghatározott dolog zárlatát.

A Vht. 187. § (1) bekezdésének *b)* pontja értelmében biztosítási intézkedés rendelhető el a keresetlevél alapján az olyan követelés érdekében is, amely iránt belföldi bíróságnál keresetet indítottak, egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták. A felperesnek a fentiekhez képest a biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelmének megalapozásához egyrészt a követelés létrejöttét,

mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal kellett bizonyítania, egyben valószínűsítene kellett, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyeztetve van.

Tévedett az elsőfokú bíróság, amikor azt állapította meg, hogy a felperes a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát a Vht. 187. § (1) bekezdésének *b*) pontjában írt módon nem bizonyította.

A kölcsönszerződéseket az adós és a felperes is cégszerűen írták alá, tanúk közbejötték nélkül. A kölcsönszerződés létrejöttét megerősítette az adós és a felperes által kötött, és közjegyzői okiratba foglalt ingó keretbiztosítéki zálogszerződés. Ez a szerződés a fenti kölcsönszerződés minden lényeges kikötését idézte, ezáltal annak létrejöttét a Pp. 195. § (1) bekezdésében írt közokirattal bizonyította.

A felperes a biztosítási intézkedés elrendelésének másik konjunktív feltételét is teljesítette: nevezetesen valószínűsítette, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyeztetve van. Megállapítható, hogy az adós ellen felszámolási eljárás van folyamatban, a felszámoló által készített és az iratokhoz csatolt kimutatás szerint csupán a követelés csekély részének megtérülésére lehet számítani, de e körülménynek a perbeli esetben nincs is jogi jelentősége, tekintve, hogy az alperesek készfizető kezességét vállaltak, ezért a Ptk. 274. § (2) bekezdése *a*) pontja szerint nem követelheti, hogy a jogosult a követelését először a kötelezettől hajtsa be, vagy azt akár megkísérelje. Az alperesek ellenben nem vitatottan, mint az egyenes adós tulajdonosai, illetőleg vezető tisztségviselői az adós más pénzügyintézetekkel szemben fennálló nagy összegű tartozásaiért is készfizető kezességét vállaltak. Az abból eredő kötelezettségeikért is teljes vagyonukkal felelnek, így fennáll annak a veszélye, hogy a más pénzügyintézetekkel szemben fennálló tartozásuk a teljes vagyonukat felemészti, és a perbeli követelés kiegyenlítésére utóbb fedezet nem áll rendelkezésre (BH2001. 486.).

Hivatalos tudomás

Az általánosságban jelzett, más perekről szerzett „hivatalos tudomás” az intézkedés megalapozására nem alkalmas.

Egy másik peres ügyben megállapította a Legfelsőbb Bíróság, hogy a jogosultnak a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmében foglalt előadásából, a csatolt iratokból nem lehetett volna okkal következtetnie az elsőfokú bíróságnak arra, hogy a biztosítási intézkedés elrendelésének a jogszabályban írt feltételei fennállnak (Vht. 185-187. §). A teljes bizonyító erejű okiratba foglalt kölcsönszerződés csatolásával ugyanis nem igazolta a jogosult az elsőfokú bíróság által is irányadónak tekintett, a Vht. 187. § (1) bekezdésének *b*) pontjában foglalt valamennyi törvényi feltétel megvalósulását. A hivatkozott szerződés csak a kölcsön folyósításának és a visszafizetés kötelezettségének okirati bizonyítéka, annak „határozatlan időre” szóló volta miatt, ezért a törvényben előírt alakissággal rendelkező okirati formában azt is bizonyítani kell, hogy az I. r. kötelezettnek mennyi az általa is elismerten lejárttá tett tartozása. Az ügy felterjesztett iratai alapján ennek bizonyítottsága nem állapítható meg.

Az sem fogadható el bizonyítottan kizárólag a jogosult előadása alapján, hogy a fizetési meghagyásban érvényesített követelésének későbbi kielégítése - az ott megjelölt ok miatt - veszélyben lenne (BH2001. 24.).

A bírói gyakorlat szerint, ha felperes pénzkövetelését az alperes valós vagy nem kellően megalapozott okból nem a módosított szerződés szerint kívánta teljesíteni, az még nem jelent kellő alapot a biztosítási intézkedés elrendelésére, mivel a felperes a teljes vételár kiegyenlítéséig már biztosítékként jelzáloggal rendelkezik az egész ingatlanra. Ilyen tényállás mellett nem tekinthető megalapozottnak az a felperesi állítás, hogy követelésének későbbi kielégítése veszélyben van (BH1993. 454.).

Biztosítási intézkedés elrendelésének feltételei - bírói gyakorlat

A bírói gyakorlat szerint a biztosítási intézkedés elrendelésének két együttes feltétele van, nevezetesen a felperes a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja, és egyben valószínűsítse, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyeztetve van.

A bírói gyakorlat értelmezése szerint önmagában a jogosultnak a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelemben foglalt előadásából és a kérelemhez csatolt iratokból nem lehet egyértelmű következtetést levonni arra nézve, hogy a biztosítási intézkedés elrendelésének jogszabályi feltételei fennállnak. A Legfelsőbb Bíróság elégtelennek találta a kérelmet a biztosítási intézkedés elrendeléséhez akkor, amikor a jogosult kérelméhez csak teljes bizonyító erejű magánokirattal foglalt kölcsönszerződést csatolt, mert ezzel az összes törvényi feltétel igazolása nem történt meg. Önmagában a kölcsönszerződés nem bizonyítja ugyanis, hogy az abban foglalt követelés a kötelezett által elismerten lejárttá vált volna. Csak azt igazolja, miszerint a felek között határozatlan időre szóló kölcsön folyósítását és visszafizetési kötelezettségét okiratba foglalták. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint önmagában a jogosult előadása sem elég a kielégítés veszélyeztetettségének megállapítására.

A bírói gyakorlat szerint viszont, amennyiben az adós ingatlanait más nagy összegű követelés kielégítése végett végrehajtási jog terheli, és ezért okkal lehet tartani attól, hogy a követelés kielégítése nem biztosított, a biztosítási intézkedést elrendelése jogszerű.

Mellőzendő a biztosítási intézkedés elrendelése akkor, ha az ingatlanokon alapított jelzálogjog megfelelő biztosítékot ad az ingatlan vételárának visszafizetésre, így a követelés kielégítésének veszélyeztetettsége nem állapítható meg.

Annak eldöntése előtt, hogy pénzkövetelés biztosítását vagy meghatározott dolog zárlatát rendeli el biztosítási intézkedésként a bíróság, körültekintően kell mérlegelnie a felmerült tényállást. Biztosítási intézkedésként ingatlan vagy más dolog zárlata csak akkor rendelhető el, hogyha a jogvita tárgya maga a dolog. Pénzkövetelésre irányuló perben biztosítási intézkedés kizárólag pénzkövetelés biztosítása lehet.

A bírói gyakorlat hangsúlyozza, hogy a biztosítási intézkedés kizárólag abban az esetben rendelhető el, ha teljesítés érdekében végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani.

A Vht. 185. §-a szerint, ha a követelés teljesítése érdekében a 13. §-a alapján végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani a végrehajtást kérő azonban valószínűsítette, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, kérelmére a bíróság biztosítási intézkedésként elrendeli: *a)* a pénzkövetelés biztosítását, illetőleg *b)* meghatározott dolog zárlatát. A bíróság általánosságban „biztosítást” nem rendelhet el.

A Vht. 187. § (1) bekezdésének *b)* pontja szerint a keresetlevél alapján biztosítási intézkedés (zárlat) rendelhető el az olyan követelés érdekében is, amely iránt belföldi bíróságnál keresetet indítottak, egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát, közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták.

Egy peres ügyben a felpereseknek az előbbiekhöz képest a biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelmük megalapozásához a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal kellett bizonyítaniuk, egyben valószínűsíteniük kellett, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyeztetve van. A kérelmezőknek a követelés kielégítésének objektív veszélyeztetettségét kell valószínűsíteni, a jogosult szubjektív megítélése e szempontból nem vehető figyelembe. A Vht. 185. §-ában rögzített azon további feltételt, miszerint valószínűsíteni kell, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, az alperes maga bizonyította azzal, hogy a fellebbezési illeték lerovására az elnehezült gazdasági helyzetére hivatkozással illetékfeljegyzési jog engedélyezését kérte (EBH2003. 873.).

A biztosítási intézkedések két típusát a Vht. 185. §-a tartalmazza: ennek megfelelően - amennyiben egyébként a biztosítási intézkedés elrendelésének a Vht. 185. §-ában említett általános, valamint a Vht. 186-189. §-aiban felsorolt különös feltételeinek valamelyike együttesen fennáll - pénztartozás esetén pénzkövetelés biztosítása, meghatározott dolog biztosításának szükségessége esetén pedig annak zárlata rendelhető el.

Amennyiben a bíróság nem jogerős ítélete pénzbeli marasztalást tartalmaz, az előbb kifejtettek - valamint az ezekkel összhangban álló Vht. 186. § (1) bekezdésének *a)* pontja - értelmében kizárólag pénzkövetelés biztosítására nyílhat lehetőség; az ingatlanokra vonatkozó ítéleti rendelkezés hiányában az előfeltételek fennállása esetén sem rendelhető el azok zárlata (BH2003. 463.).

A Legfelsőbb Bíróság egy eseti döntésében ismertetetten a Vht. 185. §-a szerint a követelés teljesítése érdekében a Vht. 13. §-a alapján végrehajtható okiratot még nem lehetett kiállítani, a végrehajtást kérő azonban valószínűsítette, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyeztetve van. A végrehajtást kérő kérelmére a bíróság biztosítási intézkedésként elrendelheti meghatározott dolog zárlatát. A Vht. 187. § (1) bekezdésének *b)* pontja szerint a követelés későbbi kielégítésének veszélyeztetettsége esetén biztosítási intézkedés rendelhető el az olyan követelés érdekében is, amely iránt belföldi bíróság előtt keresetet indítottak, egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták.

A perbeli esetben a felperes a követelése létrejöttét a kölcsönszerződésekkel, mint a Pp. 196. § (1) bekezdésének *d)* pontja szerinti magánokiratokkal, annak összegét és lejártát közjegyzői okirattal, valamint a bíróság által kiállított végrehajtási záradékkal, mint a Pp. 195. § (1) bekezdése szerinti közokirattal bizonyította. A Gt. (rég) 94. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó 75. § (1) bekezdése értelmében a betéti társaság tagjai a társaság kötelezettségeiért saját vagyonukkal korlátlanul és egyetemlegesen felelnek, amennyiben a társaság vagyona a követelést nem fedezi. Alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy a perben nem álló betéti társaság felszámolása során a felperesnek lehetősége van arra, hogy a követeléséhez hozzájusson. A perben bizonyítást nyert, hogy a városi bíróság által kiállított végrehajtási záradék alapján a társasággal szemben a követelés behajtását a bírósági végrehajtó megkísérelte, arra azonban nem volt lehetőség, mert az adósnak akkor sem volt olyan vagyontárgya, amelyből a követelés behajtására sor kerülhetett volna. Egyéb fedezet hiányában az adós felszámolója által egy - az adós által kötött adásvételi szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított - bizonytalan kimenetelű per nem alapozza meg, sőt még nem is valószínűsíti azt, hogy a felperes a társaságtól akár részben is kielégítést kaphat.

A zárlat elrendelésének másik feltételét: a követelés későbbi kielégítésének veszélyeztetettségét az alperes maga igazolta azzal, hogy az elnehezült vagyoni helyzetére tekintettel illetékfeljegyzési jog engedélyezését kérte, és az illetékfeljegyzési jog engedélyezésének feltételeit bizonyította. Bizonyítva van ezért, hogy a követelés kielégítésére csupán a biztosítási intézkedéssel érintett dolog szolgálhat fedezetül (BH2003. 27.).

Zárlat és ideiglenes intézkedés elkülönítése

A zárlat [Vht. 185. § b) pont] és az ideiglenes intézkedés (Pp. 156. §) egymástól elkülönülő jogintézmények.

A Pp. 156. §-a szerinti ideiglenes intézkedés a bíróság olyan marasztaló tartalmú határozata, amellyel a kötelezettet kizárólag a kereset (viszontkereset) körében kötelezheti a bíróság (amennyiben az ideiglenes intézkedés feltételei egyébként fennállnak). A kérelmező ha nem tulajdoni igényt terjesztett elő, hanem kártérítés iránt perel, akkor ideiglenes intézkedésként a kötelezett tulajdonjogának korlátozását, azaz elidegenítési és terhelési tilalom elrendelését már ez okból sem kérheti.

A Pp. 156. § (1) bekezdése nem ad lehetőséget arra, hogy ideiglenes intézkedéssel abból az okból korlátozzák a kérelmezett tulajdonosi jogait, hogy a kérelmező kárigényének behajtása biztosított legyen. E célt a biztosítási intézkedés szolgálná (BH2002. 441.).

2009. évi L. törvény 52. §-a kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a biztosítási intézkedés iránti kérelmet a fizetési meghagyásokkal összefüggésben ugyancsak a közjegyzőnél kell előterjeszteni. A kérelmet egy példányban kell benyújtani, az igazságügyért felelős miniszter rendeletében meghatározott úrlapon, illetőleg elektronikus úton, amennyiben a 2009. évi L. törvény 10-13. §-ai úgy rendelik. A biztosítási intézkedések elrendelésével kapcsolatban a Magyar Országos Közjegyzői Kamara részére díjat kell fizetni, amely a fizetési meghagyásról szóló 2009. évi L. törvény 44. § (1) bekezdésében meghatározott díjalap 1%-a, de legalább 5000 forint és legfeljebb 30 000 forint.

A díjviselés szabályai az általános szabályokkal egyeznek meg, ennek megfelelően a biztosítási intézkedést kérő előlegezi, azonban az adós viseli. Ez alól kivételt jelent a Vht. 201. és 201/A. §-aiban szabályozott eset.

Vht. 186. § (1) Biztosítási intézkedés akkor rendelhető el, ha a követelés olyan határozaton alapul, amelynek alapján egyébként a 15. és 16. § szerint végrehajtási lapot lehetne kiállítani, de erre azért nincs lehetőség, mert

a) a határozat még nem jogerős, vagy nem előzetesen végrehajtható, illetőleg

b) a határozat jogerős ugyan, de a teljesítési határidő még nem telt le.

Biztosítási intézkedés elrendelése

Biztosítási intézkedés elrendelésére több esetben nyílik lehetőség, azonban a Vht. 185. §-ában meghatározott általános feltételeket minden esetben igazolni kell.

A Vht. 186. §-a szerinti biztosítási intézkedés elrendelésére abban az esetben van lehetőség, ha a végrehajtási lap kiállításának feltételei fennállnának, de a kiállítására azért nincsen lehetőség, mert a határozat nem jogerős, és előzetesen nem végrehajtható, illetőleg a határozat jogerős, de teljesítési határideje még nem telt el.

A végrehajtási lap kiállításának általános feltételeit a Vht. 15-16. §-ai rögzítik. Végrehajtási lap állítható ki polgári ügyben hozott marasztaló határozat alapján, büntetőügyben hozott határozat polgári jogi igénnyel kapcsolatos határozata alapján, illetőleg a bíróság által jóváhagyott egyezség alapján.

Végrehajtási lap állítható ki közjegyző által hozott marasztalást tartalmazó végzés, közjegyző által jóváhagyott egyezség, illetőleg bíróság fegyelmi bíróságának kártérítésre kötelező határozata, ugyancsak közjegyzői fegyelmi bíróság pénzbírság és eljárási költség megfizetésére kötelező határozata, valamint végrehajtói fegyelmi bíróság pénzbírság, eljárási költség, kamarai tagdíj megfizetésre kötelező határozata alapján többek között.

Amennyiben a fizetési meghagyás jogerőre emelkedett, a teljesítési határidő lejárt. Amennyiben pedig a bíróság letiltó végzést bocsát ki biztosítási intézkedés már nem rendelhető el. Csak akkor van helye biztosítási intézkedésnek, ha a teljesítési határidő még nem telt el.

Az ismertetett esetben azonban a teljesítési határidő letelt, és bírósági letiltó végzéssel a végrehajtási eljárás is megindult. Tehát tévedett az elsőfokú bíróság a kérelem helytadással való elbírálása során.

Téves volt a földhivatal megkeresésére irányuló intézkedés is, mert pénzkövetelés biztosítása esetén az 1979. évi 18. törvényerejű rendelet 109. §-a értelmében a végzést a végrehajtó adja át az adósnak. Így a bíróság közvetlenül nem keresheti meg a földhivatalt a végrehajtási jog bejegyzése iránt (BH1991. 198.).

A biztosítási intézkedések két típusát a Vht. 185. §-a tartalmazza: ennek megfelelően - amennyiben egyébként a biztosítási intézkedés elrendelésének a Vht. 185. §-ában említett általános, valamint a Vht. 186-189. §-aiban felsorolt különös feltételek valamelyike együttesen fennáll - pénztartozás esetén pénzkövetelés biztosítása, meghatározott dolog biztosításának szükségessége esetén pedig annak zárlata rendelhető el.

A jelen esetben az elsőfokú bíróság nem jogerős ítélete pénzbeli marasztalást tartalmaz, ezért az előbb kifejtettek - valamint az ezekkel összhangban álló Vht. 186. § (1) bekezdésének a) pontja - értelmében kizárólag pénzkövetelés biztosítására nyílna lehetőség; az ingatlanokra vonatkozó ítéleti rendelkezés hiányában az előfeltételek fennállása esetén sem rendelhető el azok zárlata (BH2003. 463.).

Egy másik eseti döntésben kimondta a bíróság, hogy nem megalapozott az alperesek azon álláspontja, amely szerint a biztosítási intézkedés elrendelésének azért nincs helye, mivel a felperesek követetése nincs teljes bizonyító

erejű magánokiratba foglalva. Ahogyan ellenkérelmükben a felperesek helyesen hivatkoznak rá, a Vht. 186. § (1) bekezdésének *a*) pontja alapján a biztosítási intézkedés elrendelésének akkor is helye van, ha a követelés egy még nem jogerős bírói ítéleten alapul (*BH2003. 462.*).

(2) A biztosítási intézkedést az a bíróság rendeli el, amely a határozat alapján - a megfelelő feltételek esetén - a végrehajtási lap kiállítására jogosult lenne.

Amennyiben a Vht. 13. §-ában írt egyéb feltételek még nem teljesültek a biztosítási intézkedés elrendelésnek időpontjában, és az általános feltételek egyébként igazoltak, a biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem előterjeszhető. A kérelmet annál a bíróságnál kell előterjeszteni, amely jogosult lenne a végrehajtási lap kiállítására.

(3) Biztosítási intézkedés rendelhető el e § alapján akkor is, ha a követelés olyan bírósági határozaton alapul, amelyet a 44/2001/EK tanácsi rendelet alapján Magyarországon el kell ismerni. A biztosítási intézkedést a 16. § c) pontjában meghatározott bíróság rendeli el.

Jegyzet: a (3) bekezdést beiktatta a 2004. évi LXV. törvény 10. §-a; hatályos 2004. június 15-étől. Alkalmazására lásd még a 2004. évi LXV. törvény 17. § (2) bekezdésének *b*) pontját.

44/2001/EK rendelet alapján elismert bírósági határozaton alapuló követelés

A 44/2001/EK rendelet hatályát maga a rendelet 1. cikk (1)-(2) bekezdései állapítják meg. Az előírások értelmében a rendeletet a polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni a bíróság jellegére való tekintet nélkül. Nem terjed ki a rendelet hatálya az adó, vám, vagy közigazgatási ügyekre, valamint a természetes személyek személyi állapotára, jog- és cselekvőképességére, házassági vagyonjogra, végrendeletre, öröklésre, csőd eljárásra, kényszeregyezségekre és hasonló eljárásokra, a szociális biztonságra, valamint választott bíraskodásra.

A rendelet az Európai Unió tagállamai vonatkozásában érvényesül, kivéve jelenleg Dániát. A rendelet egyebekben a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságot a határozatok elismerést és annak végrehajtását az Európai Unió jogforrások szintjén szabályozza. E szabályokkal összhangban kerülhet sor biztosítási intézkedés elrendelésére. A biztosítási intézkedés iránti kérelem előterjeszhető abban az esetben, ha az Unió tagállami bíróság már határozatot hozott, feltéve, hogy a határozat létét megfelelő módon igazolta a kérelmező. A rendelet alapján elrendelhető a biztosítási intézkedés akkor is, ha az Európai Unió tagállamainak más tagállami bírósága előtt a keresetet már előterjesztették, és ezt megfelelő módon a magyar bíróság előtt igazolták [*Vht. 187. § (3) bek.*].

A rendelet 3. fejezete foglalkozik a határozat elismerésével és végrehajtásával. A határozat fogalma alatt valamely tagállam bírósága által hozott bármely határozatot értjük, annak elnevezésére tekintet nélkül. E határozatokat minden külön eljárás nélkül a tagállamok elismerik, ez alól a 35. cikk határoz meg kivételeket. A 38. cikk rendelkezik a végrehajtásról akként, hogy más tagállamban a végrehajtható határozatot akkor hajtják végre, ha azt bármely érdekelt fél kérelmére végrehajthatónak nyilvánították abban az államban, ahol a végrehajtást kérik. A rendelet 47. cikk (1) bekezdése kifejezetten úgy rendelkezik, amennyiben a határozatot a rendelet szerint el kell ismerni, úgy a kérelmező a végrehajthatóságot megállapító külön határozat nélkül is minden esetben ideiglenes intézkedéseket, illetve biztosítási intézkedéseket vehet igénybe.

Végrehajtási lap állítható ki külföldi bírósági határozat alapján, belföldi, illetve külföldi választottbírói határozat és az ott kötött egyezség alapján, illetőleg az Európai Unió Tanácsának, az Európai Bíróságnak és az Európai Bizottságnak határozata alapján, valamint a 40/94/EK rendelet, a 6/2002/EK rendelet alapján, illetőleg a 805/2004/EK rendelet szerint a nem vitatott követelésekkel összefüggésben, és a házassági ügyekben, szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a 2201/2003/EK rendelet 42. cikkében foglaltak szerint.

Minden esetben a biztosítási intézkedés előfeltétele, hogy az adott ügyben még nem hoztak jogerős határozatot, vagy az nem előzetesen végrehajtható.

A Vht. egyébként a 44/2001/EK rendelet hatálya alá nem tartozó, valamint a közösségi rendeletek speciális rendelkezései körébe sem sorolható külföldi határozat végrehajtásáról és e határozatokhoz kapcsolódó biztosítási intézkedésekről külön fejezetben rendelkezik (*Vht. XII. fejezet*). A külföldi határozatok végrehajtása során lehetőség van elviekben a végrehajtási lap kiállítására, ebből következően, a külföldi határozatok körében szintén megnyílik a lehetőség a biztosítási intézkedés iránti kérelem előterjesztésére. A jelen törvényhely harmadik bekezdése azonban különös rendelkezést tartalmaz - melyet a 2004. évi LXV. törvény 10. §-a iktatott be - ugyanis a 44/2001/EK rendelet alapján Magyarországon elismert követeléssel kapcsolatban közvetlenül teszi lehetővé a biztosítási intézkedés elrendelését. E szabály mindenképpen kivételt jelent a Vht. 208. §-ában írt végrehajtási tanúsítvány beszerzésének kötelezettsége alól. Ebből következően a bíróság csak azt vizsgálja, hogy a tanácsi rendelet alapján el kell-e ismerni a külföldi bíróság határozatát vagy sem.

A biztosítási intézkedést az adós lakóhelye, székhelye, illetőleg az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye szerinti megyei bíróság székhelyén működő bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság rendeli el.

Vht. 187. § (1) Biztosítási intézkedés rendelhető el az olyan követelés érdekében, amely iránt belföldi bíróságnál

a) házassági vagyoni jogi keresetet indítottak,

b) szabadalom bitorlás, használati mintaoltalom bitorlása, mikroelektronikai félvezető termék topográfiájára vonatkozó oltalom bitorlása, növényfajta-oltalom bitorlása, védjegybitorlás, földrajzi árujelző-oltalom bitorlása, formatervezési mintaoltalom bitorlása, kiegészítő oltalmi tanúsítvány bitorlása, szerzői jog megsértése miatt, vagy a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 4. és 6. §-ában foglalt rendelkezések megsértése miatt eljárást indítottak, az irányadó külön törvényekben meghatározott feltételekkel,

c) egyéb keresetet indítottak, egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták.

Jegyzet: az (1) bekezdés *b)* pontjában szövegét megállapította a 2009. évi XIV. törvény 16. §-a; hatályos 2009. június 1-jétől. Lásd a 2009. évi XIV. törvény 17. § (5) bekezdését.

Az (1) bekezdés *c)* pontjának jelölését módosította a 2005. évi CLXV. törvény 2. §-a.

Speciális feltételek

A Vht. 185. §-ában meghatározott általános feltételekhez képest paragrafus szintén speciális feltételeket határoz meg, egyrészt a tekintetben, hogy mely ügyekben rendelhető el biztosítási intézkedés, másrészt, hogy a biztosítási intézkedés elrendelése milyen egyéb feltételek fennállását igényli.

A törvénynek megfelelően biztosítási intézkedés rendelhető el olyan követelés iránt, amelynek érdekében házassági vagyoni jogi keresetet terjesztettek elő belföldi bíróság előtt, ezen túlmenően a 2005. évi CLXV. törvény 2. §-a az (1) bekezdést egy *b)* ponttal bővítette, amely egyébként összhangban áll a meghatározott cselekmény végrehajtása körében ismertetett speciális cselekmények jogi védelmével, így a szabadalom bitorlása, használati mintaoltalom bitorlás, mikroelektronika-félvezetőtermék topográfiájára vonatkozó oltalombitorlás, növényfajta-oltalombitorlás, védjegy-bitorlás, földrajzi árujelző-oltalombitorlás és más hasonló, védjegy, illetve szerzői jogi ügyekben hozott határozatok kapcsán is. Ezen túlmenően klasszikus esete a biztosítási intézkedés elrendelésének, ha egyéb keresetet indítottak ugyan, viszont a követelés létrejöttét mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes jogi bizonyítóerejű magán okirattal igazolták.

Amennyiben ezek alapján kéri a biztosítási intézkedés elrendelését, úgy az e paragrafusban szabályozott esetekre vonatkozó általános feltételeket a kérelmezőnek igazolnia kell. E szabály alól kivétel a Vht. 187. § (1) bekezdésének *a)* pontja, amely a belső jogunkban lehetővé teszi a házassági vagyoni jogi kereset kapcsán a biztosítási intézkedés iránti kérelmet.

Az általános feltételeket a Vht. 185. §-a határozza meg, míg a Vht. 187-189. §-ai speciális eseteket szabályoznak. Ebből következően a biztosítási intézkedés elrendelése körében a bíróság azokat az eljárási szabályokat, illetőleg feltételeket vizsgálja, amely paragrafus alapján a kérelmező a biztosítási intézkedés iránti kérelmet előterjesztette. Ez bizonyos tekintetben értelmezési nehézségeket jelent, hiszen eltérő feltételeket találunk a Vht. 186-187. §-aiban írt biztosítási intézkedés iránti kérelem vonatkozásában. A 186. § alkalmazása már feltételez valamely határozatot, míg a Vht. 187-188. §-ai az eljárás, nevezetesen peres, vagy választottbíró eljárást megindítását feltételezi, és ehhez kapcsol további többletkövetelményeket.

A gyakorlatban problémaként jelentkezik, hogy a biztosítási intézkedés számos ponton érintkezik az ideiglenes intézkedéssel, illetőleg bizonyos szempontok alapján az előzetes intézkedésként e körbe sorolható perfeljegyzéssel. Az ideiglenes intézkedésekről Pp. 156. §-a rendelkezik. A törvény szerint a bíróság kérelemre elrendelheti a keresetben, illetve viszontkeresetben foglaltak, illetőleg az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben foglaltak teljesítését, amennyiben ez közvetlenül fenyegető kár elhárítása, vagy a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása, illetve a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges, és igazolható, hogy az intézkedéssel okozott hátrány nem haladja meg az intézkedéssel elérhető előnyöket.

A törvény szövegezéséből kiértezhető egyfajta hasonlóság az ideiglenes intézkedés és a biztosítási intézkedés között, hiszen a Vht. 187. §-ában szabályozott esetekben nagyon hasonló kérdést szabályoz a jogalkotó. Azonban a Vht. 187. §-a alkalmazásához feltétlen szükséges a kereset megindításán túl az, hogy a kérelmező a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja. Ezzel szemben az ideiglenes intézkedés elrendeléséhez ilyen feltétel nem kívánatik meg, bár a Pp. 156. §-ában megfogalmazott követelményeket a bíróságnak vizsgálnia kell. A bírói gyakorlat rámutatott arra, hogy a két jogintézmény egymástól

különbözik, mert az ideiglenes intézkedés nem ad lehetőséget például arra, hogy az alperes tulajdonosi jogait a kérelmező (felperes) kárigényének behajtása végett korlátozzák. E célt kizárólag a biztosítási intézkedés szolgálja, amely elrendelésének konjunktív feltételei vannak. Az ideiglenes intézkedés a bíróság olyan marasztaló tartalmú határozata, amellyel a kötelezett kizárólag a kereset körében kötelezheti a bíróság, és csak akkor, ha az ideiglenes intézkedés egyéb feltételei fennállnak.

A biztosítási intézkedés elrendelésekor további problémaként merülhet fel, amennyiben a bíróság például kártérítési perben közbenső ítélettel a jogalap felől határoz, és megállapítja az alperes kártérítési felelősségét, úgy biztosítási intézkedés elrendelésének nem lehet helye, mivel a közbenső ítélet alapján végrehajtási lap kiállítására nincsen lehetőség. Ám az is nyilvánvaló, hogy ilyen esetekben az alperes károkozót elvileg semmi nem gátolja meg a kártérítés alapját képező vagyont elidegenítésében, vagy bármilyen egyéb módon való megterhelésében, így zárva el a károsultat a majdani kielégítés elől.

Nagyon fontos feltétel tehát a *c)* pont vonatkozásában, hogy a követelés pontosan meghatározott, annak lejárta pedig egyértelműen megállapítható legyen. Tekintettel arra, amíg a követelés nem járt le, úgy biztosítási intézkedés elrendelésének nincsen helye, a biztosítási intézkedés elrendelése lehetetlen a fenti követelmények teljesítése nélkül. Figyelni kell továbbá arra is, hogy e feltételeket közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglaltan tudja a kérelmező igazolni. A közokirat és magánokirat tekintetben a Pp. 195-196. §-ai az irányadó.

Mindebből következően az a kölcsönszerződés, amely rögzíti a követelés összegét, annak visszafizetésre azonban halasztást biztosít az adósnak, a határidő lejárta előtt nem teremt lehetőséget a biztosítási intézkedésre még akkor sem, ha azt a hitelező, a lejárta előtt felmondta.

E körben fontos annak a tisztázása, hogy mint tekintünk házassági vagyoni keresetnek. Idesorolhatók a házastársi vagyoni közösség megosztására és a különvagyoni vagyontárgyak kiadására irányuló perek, valamint közös-, illetőleg különvagyoni szerzésre alapított, tulajdonjog megállapítására, lakáshasználat rendezésére, lakáshasználati jog ellenértékének megállapítására indított perek, házastársi vagyoni szerződéssel kapcsolatban indított jogviták, illetőleg a házastárs tartására vonatkozó igények egyaránt.

Az (1) bekezdés *b)* pontját eredetileg a 2005. évi CLXV. törvény 2. §-a illesztette be annak érdekében, hogy kapcsolatot teremtsen a Vht., a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény, továbbá a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény, valamint az Szjt. azon rendelkezési között, amelyek alapján az ideiglenes intézkedésekre vonatkozó és a Pp.-ben meghatározott általános és a fenti törvényekben megállapított különös feltételekkel biztosítás elrendelése kérhető, feltéve, hogy a jogosult valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a bitorlással elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésnek későbbi kielégítése veszélyben van. Fontos szabály, hogy a biztosítási intézkedés már a per megindítása előtt is kérhető, amely egyébként abból következik, hogy az érintett *b)* pont a keresetet indítottak kitétel helyett, eljárást indítottak kitétel használatát. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az általános törvényi feltételeknek ebben a körben ne kellene megfelelni. Egyebekben a szabályozás alapját a 2004/48/EK irányelv adja, amely alapján sor került az szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogszabályi rendelkezések felülvizsgálatára, és ezzel egyidejűleg módosította az Országgyűlés a Vht.-t is.

Az egyéb kereset indítása alapján kérhető biztosítási intézkedés feltétele a keresetindítás és a követelés létrejöttének, mennyiségének, lejárta közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal történő igazolása.

A pénzkövetelés biztosítását a kereseti kérelem alapján a bíróság akkor rendelheti el, ha a felperes valószínűsíti, hogy a követelés kielégítése veszélyben van, és a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejárta bizonyította. Amennyiben az adós az alapul fekvő követelést, az erről rendelkező egyezséget érdemben vitatja, azt a bíróság a peres eljárás során vizsgálja fogja, és ennek alapján a kereseti követelés érdemében fog határozni (*BH1993. 103.*).

A biztosítási intézkedés elrendelésének az a feltétele, hogy a jogosult követelése létrejöttét, valamint annak összegét és lejárta teljes bizonyító erejű magánokirattal támassza alá. Ennek a követelménynek azonban kizárólag az olyan okirat felel meg, amelyet a biztosítási intézkedés kötelezettje is aláírt (*BH1999. 314.*).

Váltóval kapcsolatos bírósági eljárásban biztosítási intézkedés elrendelése

Biztosítási intézkedés elrendelésének a váltóval kapcsolatos bírósági eljárásban is helye lehet.

A váltó - mint okirat - mindenben megfelel a Vht. 187. § (1) bekezdésének *c)* pontjában írt követelményeknek, ezért egyéb feltételek fennforgása esetében az abban foglalt követelés biztosítását a kereseti kérelem alapján el lehet rendelni (*BH1994. 501.*).

A Vht. 185. §-ában írt azon további feltételt, miszerint valószínűsíteni kell, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, az alperes maga bizonyította azzal, hogy a fellebbezési illeték lerovására az elnehezült gazdasági helyzetére hivatkozással illeték-feljegyzési jog engedélyezését kérte.

Egy eseti döntésben az elsőfokú bíróság azonban nem vizsgálta, hogy mennyiben teljesítették a felperesek a biztosítási intézkedés elrendelések a Vht. 187. § (1) bekezdésének *b)* pontjában írt feltételeit, erre nézve tényállást nem állapította meg, ezzel súlyos eljárási szabálysértést vétett (*EBH2003. 873.*).

Az elsőfokú bíróság végzésével a felperes biztosítási intézkedés iránti kérelmének helyt adott, mert megállapította, hogy a megkötött megbízási szerződés tartalma és az ezt követő teljesítési igazolás a felperesi követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát igazoló olyan teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősül, amely a Vht. 187. § (1) bekezdésének *b)* pontja szerint a biztosítási intézkedés elrendelését lehetővé teszi feltéve, hogy a felperes valószínűsíti a követelése kielégítésének veszélyeztetett voltát. Ezt a veszélyeztetettséget az elsőfokú bíróság valószínűsítettnek fogadta el [*Vht. 185. § a) pont*], a felperes kérelmében előadott azon tényekre alapítottn, amelyek szerint a II. r. alperes - azon túlmenően, hogy a felperessel szemben elismert lejárt tartozását sem rendezte - a korábbi székhelyéről, amely a Budapesten lévő tulajdonában álló ingatlan volt, azért volt kénytelen a jelenlegi bérelt székhelyére költözni, mert ezt az ingatlant a tartozásai törlesztésére értékesítenie kell, az ügylet realizálása folyamatban van.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló peradatok alapján a II. r. alperes vagyoni helyzetét, illetve a felperesi követelés kielégítésének veszélyeztetett voltát helytállóan állapította meg. A Legfelsőbb Bíróság ezért értékelve a felperesnek a fellebbezési eljárásban tett, okirattal igazolt előadását, valamint azt, hogy folyamatban van a II. r. alperes előadása szerint is egyéb vagyontárgy (ingatlan, üzletrész) értékesítése, a támadott végzést helybenhagyta (*BH2001. 331.*).

Egy perbeli esetben nem volt kétséges, hogy a felperes az alperesnél vezetett ügyfélszámláján készpénzt helyezett el, és értékpapír-folyószámlával is rendelkezett, amelyen az alperes által sem vitatottan 8900 darab M. részvény volt. Az alperesnek a felpereshez címzett levélben arról tájékoztatta a felperest, hogy a perbeli ügyletre történt elszámolás után az ügyfélszámlája 471 forint követelést, az értékpapír-folyószámlájának egyenlege pedig 1541 darab M. részvényt tartalmaz, ez az az összeg, illetőleg részvénycsomag, amivel az elszámolást követően a felperes rendelkezik.

Alapítanul hivatkozott az alperes arra, hogy az említett okirat nem felel meg a Pp. 196. § (1) bekezdésének *d)* pontjában írt teljes bizonyító erejű magánokiratnak. Az értékpapírok forgalomba hozataláról, a befektetési szolgáltatásokról és az értékpapírtőzsdéről szóló 1996. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Éptv.) 140. § (3) bekezdése értelmében a felügyeleti biztos kirendelésének ideje alatt a vezető állású személy feladatát, cégjegyzési jogát csak a felügyeleti biztos ellenjegyzésével gyakorolhatja. Ha vezető állású, illetőleg cégjegyzésre jogosult személy nincs, a vezető állású személy feladatkörét és cégjegyzési jogát a felügyeleti biztos gyakorolja. Az alperes a fellebbezésében maga adta elő, hogy a vezető tisztségviselői teendőket az alperesnél egy személyben a felügyeleti biztos látja el, ezért az általa a cég képviseletében aláírt okirat a Pp. 196. § (1) bekezdésének *d)* pontja szerinti teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősül.

Nem fogadta el a Legfelsőbb Bíróság az alperes álláspontját a vonatkozásban, hogy az elsőfokú bíróság végzésében biztosított követelés nem járt le. Az alperes üzletszabályzata IV. fejezetének 8. pontja szerint az ügyféllel az elszámolást a szerződés teljesítésétől számított öt munkanapon belül el kell végezni. Az üzletszabályzat V. fejezete 6. pontjának utolsó fordulatát is figyelembe véve az elszámolási kötelezettség értelemszerűen vonatkozik azokra az esetekre is, amikor az ügyfél és a szolgáltató közötti szerződés megszűnésére nem a szerződés teljesítése miatt, hanem egyéb okból került sor. Az 1999. március 8-án kelt levél ezt az elszámolást tartalmazta, amelyet az alperes maga is végleges elszámolásnak tekintett. Az elszámolás után fennmaradó összegre és értékpapír-mennyiségre, annak kiadására a felperes - mint tulajdonos - bármikor igényt támaszthatott.

Alapítanul hivatkozott az alperes arra is, hogy nem áll fenn a perbeli követelés kielégítésének veszélyeztetettsége. Az ÁPTF a határozat indokolása szerint azért rendelte el az alperes szolgáltató tevékenységének felfüggesztését, azért tiltotta meg a K. Rt.-nél vezetett összes számlája feletti rendelkezés jogát, és rendelt ki részére felügyeleti biztost, mert megállapította, hogy a gazdálkodásában jelentős hiányosságok vannak, jogellenes tevékenységek tapasztalhatóak; és a jogszerű ügyfélkövetelések kielégítésére nem képes. A felügyeleti biztos ezt követően befagyottnak minősítette az ügyfelek követeléseit, majd pedig az ÁPTF jogutóda, a PSZÁF a felfüggesztést tartalmazó határozatot több alkalommal meghosszabbította; az alperes cégjegyzését pedig jelenleg is a felügyeleti biztos végzi. A tiltó rendelkezéseket meghosszabbító határozatok nem tértek ki arra, hogy az alperesnél változások történtek volna. Az utoljára hozott határozat is csupán arra utalt, hogy a vizsgálatok még nem zárultak le. Az a körülmény tehát, hogy az alperes fizetőképessége helyreállt, nem bizonyított. Nem bizonyítja a fizetőképesség helyreállítását az sem, hogy az alperes részére a bíróság más ügyben 1,9 milliárd forint kártérítést megítélt. Egyrészt nem merült fel arra adat, hogy a megítélt követelésből milyen összeg hajtható be, másrészt az sem állapítható meg, hogy az mennyiben elegendő valamennyi ügyfél jogos igényeinek a kielégítésére. Az alperes viszont a fellebbezésében maga adta elő, hogy megkezdte más ügyfelei igényeinek kielégítését, ezért amennyiben az anyagi eszközei valamennyi ügyfél igényét nem fedezik, semmiféle garancia nincsen arra, hogy a felperes az alperes által vitatott követeléséhez utóbb hozzájut (*BH2001. 238.*).

Egy peres ügyben a kölcsöntartozás biztosítására az I. r. alperes tagjainak - a II. és a III. r. alpereseknek - tulajdonában álló, házas ingatlanra a felperes javára jelzálogjogot alapítottak, és e jelzálogjogot az ingatlan-nyilvántartásba is bejegyezték [Ptk. 266. § (2) bek.].

A Vht. 187. § (1) bekezdése szerint keresetlevél alapján biztosítási intézkedés rendelhető az olyan követelés érdekében, amely iránt belföldi bíróság előtt keresetet indítottak, egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták. A biztosítási intézkedés elrendelésének további feltétele, hogy a keresetet indító fél valószínűsítse, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyeztetve van. A perbeli esetben helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a keresetlevél benyújtását követően biztosítási intézkedést kérő felperes a tőkekövetelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát teljes bizonyító erejű magánokirattal bizonyította, és azt az alperesek maguk is elismerték. A felperes a biztosítási intézkedés végrehajtásának másik feltételét is teljesítette, nevezetesen valószínűsítette, hogy a követelése későbbi kielégítése veszélyben forog. Nem kétséges, hogy az alperesek a szerződést zálogjoggal biztosították, a felperes javára ingatlanon jelzálogjogot biztosítottak. Az ingatlan értékesítésére tett kísérletek mind a mai napig sikertelenek voltak, de ha sikerülne is értékesíteni, a befolyó vételár a követelésnek csupán egy részét fedezi, a hitel további részeinek visszafizetésére viszont a felperesnek semmiféle garanciája nincsen. Maguk az alperesek is úgy nyilatkoztak, hogy a felperes követelésének teljes kiegyenlítése csak egy másik ingatlan értékesítését követően a befolyó vételárból lehetséges, ugyanakkor az iratokból megállapítható, hogy az ingatlanra további kölcsönöket vettek fel, és a földhivatalhoz kérelmek érkeztek egyéb jelzálogjogoknak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése végett. Nem tévedett ezért az elsőfokú bíróság, amikor a Vht. 187. § (1) bekezdésének *b)* pontja, valamint a Vht. 185. §-a alapján biztosítási intézkedésként az ingatlan zárlatát rendelte el. Hiszen jelzálogjoggal biztosított követelés esetén nem kizárt - a jogszabályban előírt feltételek fennállása esetén - ugyanannak a követelésnek további biztosítása zár alá vétel útján (BH1996. 653.).

Biztosítási intézkedésként ingatlan (vagy más konkrét vagyontárgy) zárlata csak akkor rendelhető el, ha a per tárgya maga a dolog. Pénzkövetelésre irányuló peres eljárásban biztosítási intézkedésként csak a Vht. 185. §-a szerinti „pénzkövetelés biztosítása” kérhető.

A Vht. 185. §-a szerint - a törvényi feltételek fennállta esetén - kétféle biztosítási intézkedést lehet kérni, illetve elrendelni:

- pénzkövetelés előterjesztése esetén a pénzkövetelés biztosítását lehet kérni;
- amennyiben a per tárgya valamely meghatározott dologra (ingó vagy ingatlan) vonatkozik, akkor az adott, meghatározott dolog zárlatát lehet kérni [Vht. 185. § *a)*-*b)* pont].

A Vht. 185. § *b)* pontja szerinti zárlat arra irányul, hogy biztosítsa az egyedileg meghatározott dologra - ingóságra vagy ingatlanra - vonatkozó igényt. A zárlat, mint biztosítási intézkedés - az egyéb feltételek mellett is - csak akkor rendelhető el, ha a peres eljárás tárgya maga a dolog, illetve a dologra vonatkozó valamely jog.

A perben a megjelölt ingatlanra vonatkozó zárlat csak akkor lett volna elrendelhető, ha a felperes keresete kifejezetten az általa megjelölt ingatlanra, az ingatlannal kapcsolatos valamely jogra irányul. Az adatokból ezzel szemben kétség nélkül megállapítható, hogy a felperes kereseti követelése semmilyen összefüggésben nincs a megjelölt ingatlannal, hanem az a társaság nyereségéből való részesedésre irányul, kifejezetten pénzkövetelés.

A felperes ezért csak a Vht. 185. § *a)* pontja szerinti pénzkövetelés biztosítását kérhette volna, illetve - a törvényi feltételek vizsgálatát követően - az elsőfokú bíróság ilyet rendelhetett volna el az alperessel szemben. Ebben az esetben a Vht. 191-193. §-aiban foglaltak szerint járhatott volna el a végrehajtó, a pénzkövetelés biztosítása érdekében az ingó dolgok lefoglalása, esetleges zár alá vétele (amely a zárlattól különbözik), illetve mindezek eredménytelensége esetén, a sorrend betartásával az ingatlan lefoglalása iránt (BDT2001. 414.).

(2) A biztosítási intézkedést az a bíróság rendeli el, amelynél a kereseti kérelmet benyújtották. A biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem tárgyában szükség esetén meghallgatást kell tartani.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2004. évi LXV. törvény 11. §-a; hatályos 2004. június 15-étől. Alkalmazására lásd a 2004. évi LXV. törvény 17. § (2) bekezdésének *b)* pontját.

Eljáró bíróság

A biztosítási intézkedés iránti kérelem tárgyában az a bíróság jár el, amelynél a keresetet előterjesztették.

A (2) bekezdés lehetőségként fogalmazza meg a bíróság számára, hogy amennyiben szükségesnek látja, úgy a biztosítási intézkedés elrendelését megelőzően a feleket meghallgathatja. Ez tehát nem kötelező.

Vht. 187. § (3) Biztosítási intézkedés rendelhető el e § alapján akkor is, ha a 44/2001/EK tanácsi rendelet szerinti ügyben a kereseti kérelmet az Európai Unió másik tagállamának bíróságához nyújtották be. A biztosítási intézkedést a 16. § c) pontjában meghatározott bíróság rendeli el.

Jegyzet: a (3) bekezdés szövegét megállapította a 2004. évi LXV. törvény 11. §-a; hatályos 2004. június 15-étől. Alkalmazására lásd a 2004. évi LXV. törvény 17. § (2) bekezdésének b) pontját.

A 187/A. §-t - az alábbi szöveggel - beiktatta a 2009. évi LXVIII. törvény 10. §-a; hatályos 2011. január 1-jétől. Ezt követően indult ügyekben kell alkalmazni.

„Vht. 187/A. § (1) Biztosítási intézkedés elrendelhető a keresetlevél benyújtását megelőzően, a Pp. XXVI. fejezete szerinti vállalkozások egymás közötti pereiben, a per előtti kötelező egyeztetés alatt is, ha az

a) közvetlenül fenyegető kár elhárítása,

b) a jogvítára okot adó állapot változatlan fenntartása, vagy

c) a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges,

és az intézkedéssel okozott hátrány nem haladja meg az intézkedéssel elérhető előnyöket.

(2) A biztosítási intézkedés iránti kérelemről nemperes eljárásban a kérelmező székhelye szerint illetékes megyei bíróság határoz. A kérelmet megalapozó tényeket valószínűsíteni kell. A végzés meghozatala előtt a bíróság szükség esetén a felek nyilatkozatát telefonon, faxon vagy e-mailben is beszerezheti.

(3) A keresetlevél benyújtását követően a perbíróság kérelemre - ha a felperes a keresetét a biztosítási intézkedés iránti kérelemben megjelölthöz képest leszállítja, hivatalból - a biztosítási intézkedést elrendelő végzést maga is megváltoztathatja.

(4) A bíróság a kötelezett kérelmére a biztosítási intézkedést elrendelő végzést hatályon kívül helyezi, ha az annak jogerőre emelkedésétől számított 60 napon belül a kérelmező nem indítja meg a pert.”

44/2001/EK rendelet

Ugyancsak e szakasz alapján lehet biztosítási intézkedést elrendelni a 44/2001/EK rendelet szerinti ügyben, amennyiben a keresetet az Európai Unió másik tagállamának bíróságánál terjesztették elő. Ebben az esetben a biztosítási intézkedést az adós lakóhelye, székhelye, végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, illetőleg Budapesten a Budai Kerületi Bíróság rendeli el.

A rendelkezést a 2005. évi LXV. törvény 11. §-a vezette be, figyelemmel a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről, végrehajtásáról szóló 44/2001/EK rendeletben foglaltakra.

A (3) bekezdéssel lehetővé válik a különbségtétel azon esetek között, amikor nem az alapeljárást követően kér a jogosult biztosítási intézkedést a másik tagállamban, hanem közvetlenül pert indít a követelésének tárgyában.

A 44/2001/EK rendelet 31. cikke kifejezetten szabályozza ezt az esetet, az úgynevezett védelmi intézkedések kapcsán. A 31. cikk úgy rendelkezik, hogyha a rendelete alapján más államnak van hatásköre a per lefolytatására, úgy az nem lehet akadálya a valamely tagállamban biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem előterjesztésének. Ebből az is következik, hogy ez alapján biztosítási intézkedés elrendelésre akkor van lehetőség, ha az említett peres eljárás folyamatban van. Ennek megfelelően a (3) bekezdés is a kereset benyújtását feltételként szabja a biztosítási intézkedés elrendeléséhez. Erre az esetre is igaz, hogy biztosítási intézkedés elrendelésére csak akkor kerülhet sor, ha a biztosítási intézkedéssel érintett követelés, illetve az azt tartalmazó okirat valódiságát a kérelmező megfelelő módon bizonyította, ezért lehetőség van ilyen ügyekben is a biztosítási intézkedés elrendelése előtt a felek meghallgatására, amelynek elsődleges célja, hogy a bíróság a kérelmező által benyújtott bizonyítékok megalapozottsága felől meggyőződhesen.

Egy peres ügyben a felperesek a keresetlevél alapján kérték a biztosítási intézkedés elrendelését. A Vht. 187. § (1) bekezdésének b) pontja szerint a keresetlevél alapján biztosítási intézkedés (zárlat) rendelhető el az olyan követelés érdekében is, amely iránt belföldi bíróságnál keresetet indítottak, egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát, közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták. A felpereseknek az előbbiekhöz képest a biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelmük megalapozásához a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal kellett bizonyítaniuk, egyben valószínűsíteniük kellett, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyeztetve van. A kérelmezőknek a követelés kielégítése objektív veszélyeztetettségét kell valószínűsíteni, a jogosult szubjektív megítélése e szempontból nem vehető figyelembe.

Vht. 187/A. § (1) Biztosítási intézkedés elrendelhető a keresetlevél benyújtását megelőzően a Pp. XXVI. fejezete szerinti vállalkozások egymás közötti pereiben, a per előtti kötelező egyeztetés alatt is, ha az

a) közvetlenül fenyegető kár elhárítása,

**b) a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása, vagy
c) a kérelmező külön méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges
és az intézkedéssel okozott hátrány nem haladja meg az intézkedésekkel elérhető előnyöket.**

(2) A biztosítási intézkedés iránti kérelemről nem-peres eljárásban a kérelmező székhelye szerinti megyei bíróság határoz. A kérelmet megalapozó tényeket valószínűsíteni kell. A végzés meghozatala előtt a bíróság szükség esetén a felek nyilatkozatát telefonon, faxon vagy e-mailben beszerezheti.

(3) A keresetlevél benyújtását követően a perbíróság kérelemre - ha a felperes keresetét a biztosítási intézkedés iránti kérelemben megjelölthöz képest leszállítja, hivatalból - a biztosítási intézkedést elrendelő végzést maga is megváltoztathatja.

(4) A bíróság a kötelezett kérelmére a biztosítási intézkedést elrendelő végzést hatályon kívül helyezheti, ha az annak jogerőre emelkedésétől számított hatvan napon belül a kérelmező nem indítja meg a pert.

Jegyzet: a 187/A. §-t beiktatta a 2009. évi LXVIII. törvény 10. §-a; hatályos 2011. január 1-jétől. Ezt követően indult ügyekben kell alkalmazni.

Biztosítási intézkedés vállalkozások egymás közötti pereiben

A Vht. új törvényhelye 2011. január 1-jén lép hatályba. A vállalkozások közötti jogviták gyorsabb elbírálása érdekében a Pp.-t módosító 2009. évi LXVIII. törvény 10. §-a iktatta be a Vht.-ba. Ennek megfelelően a rendelkezés a vállalkozások egymás közötti pereiben alkalmazható, más jogvitákban az itt szabályozott biztosítási intézkedés nem rendelhető el.

A vállalkozások egymás között perindítás előtt egyeztetésre kötelezettek (*Pp. 386/E. §*). A Vht. fő szabálya szerint azonban biztosítási intézkedést csak keresetindítás után lehet kérni és elrendelni (*Vht. 187. §*), ezért a kereset indítás előtti egyeztetés nemcsak szabályozatlan jogi tér volt, hanem a jogosult jogvédelmi igényét sem tudta érvényesíteni. Az új rendelkezés változtat e helyzetet, azonban keresetindítás előtt biztosítási intézkedést kérni továbbra is csak a vállalkozások egymással szembeni pereiben lesz lehetséges.

A törvényhely első bekezdése átveszi a Pp. 156. § (1) bekezdése lefektetett, és az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltételeit meghatározó szabályokat. Így akkor lehet majd biztosítási intézkedést kérni, ha közvetlenül fenyegető kár elhárítása miatt van arra szükség, vagy a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása indokolja, esetleg a kérelmező külön méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges. Mindhárom esetben azonban egy közös feltételnek teljesülnie kell, nevezetesen az intézkedéssel okozott hátrány nem haladhatja meg az intézkedésekkel elérhető előnyöket.

Az új törvényhely eltolja a biztosítási intézkedést az ideiglenes intézkedés irányába, és nem követeli meg a Vht.-ban szabályozott egyéb feltételek meglétét sem.

Mivel még nincs peres eljárás sem folyamatba rendezni kellett a biztosítási intézkedést elrendelő - és ezzel együtt a jogorvoslatról döntő - bírói fórumot. A jogalkotó technikailag úgy oldotta meg, hogy a biztosítási intézkedés elrendelését önálló nemperes eljárásként szabályozta. A biztosítási intézkedés iránti kérelemről nemperes eljárásban a kérelmező székhelye szerinti megyei bíróság határoz. E szerint a határozat elleni fellebbezést az ítéletátlak bírálják el.

A kérelmezőnek a kérelem előterjesztésekor a kérelmet megalapozó tényeket nem bizonyítani, pusztán valószínűsíteni kell. Mivel nincs bírósági eljárás a felek között, ezért a törvényhozónak külön rendelkeznie kellett arról, hogy a végzés meghozatala előtt a bíróság szükség esetén beszerezheti (ez nem kötelező) a felek nyilatkozatát telefonon, faxon vagy e-mailben.

A perindítás után a perbíróság - a keresetlevél benyújtását követően - a kérelemre, ám ha a felperes keresetét a biztosítási intézkedés iránti kérelemben megjelölthöz képest leszállítja, akkor hivatalból megváltoztathatja a biztosítási intézkedést elrendelő végzést. Nyilvánvalóan a kereset leszállítása a követelés összegének megváltozását jelzi, célszerűtlen és az alperes jogvédelmével ellenkező, ha a követelésnél magasabb összegre elrendelt biztosítási intézkedés a per jogerős befejezéséig hatályban maradna. Ezzel indokolható a bíróság ex offició jogköre. Jóllehet a törvény megváltoztatást mond, a szakasz rendelkezéseit figyelembe véve itt leszállításról lehet csak szó. Kérelemre viszont a bíróság megváltoztatási jogköre - keresetemelés esetén - egy magasabb biztosítási összegre is kiterjedhet. Nem zárható ki egy hatályon kívül helyező kérelem sem, mivel a törvényszöveg nem jelöli meg a kérelem előterjesztésére jogosultat.

Amennyiben az egyeztetés eredményre vezetett, vagy más okból a kérelmező nem indít pert, a bíróság a kötelezett kérelmére a biztosítási intézkedést elrendelő végzést hatályon kívül helyezi, ha az annak jogerőre emelkedésétől számított hatvan napon belül a kérelmező nem indítja meg a pert.

60 nap után a kérelmező jogvédelmi igénye a biztosítási intézkedés tekintetében elenyészik. A 60 napos határidő elég az eredményes egyeztetéshez, de megakadályozza a biztosítási intézkedés jogellenes (joggal visszaélő) fenntartását. A kötelezettnek kell kérnie a végzés hatályon kívül helyezését. Amennyiben perindításra sor kerül, a biztosítási intézkedést elrendelő végzés hatályban marad, sorsa a kereset változtatásához, illetve a felek kérelméhez igazodik.

Vht. 188. § (1) Biztosítási intézkedés rendelhető el az olyan követelés érdekében, amely iránt belföldi választottbíróságnál keresetet indítottak, ha a végrehajtást kérő

- a) a kérelméhez csatolta a választottbíróság igazolását arról, hogy a választottbírósági eljárás megindult, és**
- b) a követelésének létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolta.**

Biztosítási intézkedés elrendelésének speciális esetei

A törvényhely azon ügyek körét szélesíti, amelyekben biztosítási intézkedés elrendelhető. Ennek megfelelően biztosítási intézkedés elrendelhető olyan követelés érdekében, amely iránt belföldi választottbíróságnál keresetet indítottak, feltéve, hogy a kérelemhez csatolták a választottbíróság igazolását arról, hogy az eljárás megindult, és a követelés létrejöttét, mennyiségét, lejártát - összhangban a generális szabályokkal - közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták. Közokiratot bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetőleg más közigazgatási szerv ügykörén belül megszabott alakban állít ki, és az teljesen bizonyítja a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját.

A rendelkezés bevezetésére azért került sor, mivel a választottbíróságnak nincsen hatásköre a biztosítási intézkedés elrendelésre. Ebből kifolyóan, amikor a választottbíróság előtt indul eljárás, akkor biztosítási intézkedést kizárólag a másik szerv, a bíróság jogosult elrendelni, következik ez egyébként a Vht. 5. §-ának rendelkezéseiből is, amely állami kényszerrel igyekszik elérni a határozatok teljesítését.

(2) A biztosítási intézkedést a 16. § d) pontja szerint illetékes bíróság rendeli el.

A biztosítási intézkedést elrendelő bíróság

Ezen esetekben a biztosítási intézkedést az adós lakóhelye, illetve székhelye szerinti megyei bíróság, illetőleg a Fővárosi Bíróság rendeli el. A meghallgatást az eljárás során a jogszabály mellőzi, hiszen a meghallgatás vonatkozásában csak a Vht. 187. §-a szerinti esetekben írja elő lehetőségként a Vht.

Vht. 189. § (1) Ha a közkereseti és a betéti társasággal szemben a követelés teljesítése érdekében végrehajtható okiratot állítottak ki, a közkereseti társaság tagjával és a betéti társaság beltagjával szemben az említett követelés érdekében biztosítási intézkedés rendelhető el.

(2) A biztosítási intézkedést az a bíróság rendeli el, amely a társasággal szemben a végrehajtható okiratot kiállította.

Közkereseti társaság, betéti társaság

A személyegyesítő társaságokkal összefüggésben a Gt. felelősségi szabályai szerint fokozott felelősség a biztosítási intézkedés elrendelése kapcsán is megjelenik, hiszen amennyiben közkereseti társasággal vagy betéti társasággal szemben a követelésteljesítés érdekében végrehajtható okiratot állítottak ki, úgy a közkereseti társaság tagjával, illetve a betéti társaság beltagjával szemben a követelés biztosítására biztosítási intézkedés rendelhető el. Ez nyilvánvalóan következik a tag, illetve a beltag mögöttes és teljes felelősségének elvéből is.

A biztosítási intézkedést az a bíróság rendeli el, amely a társasággal szemben a végrehajtható okiratot kiállította.

A közkereseti társaság és a betéti társaság úgynevezett személyegyesítő társaság, hiszen közkereseti társaság, a Gt. definíciója szerint olyan társaság, melyben a tagok arra vállalnak kötelezettséget, hogy korlátlan és egyetemleges felelősségük mellett üzletszerű közös gazdasági tevékenységet folytatnak, és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást a társaság rendelkezésére bocsátják. A közkereseti társaság tagjai nem kötelesek vagyoni hozzájárulásokat, a társasági szerződésben megállapított összeget növelni, vagy veszteség esetén azt kiegészíteni. Azonban hozzájárulásukat, annak értékét, a társaság, illetve a tagsági jogviszonyuk fennállása alatt nem követelhetik vissza. A nyereség, illetőleg a veszteség a tagok között eltérő rendelkezés hiányában vagyoni hozzájárulásuk arányában oszlik meg (Gt. 89-90. §). A Gt. 97. § (1) bekezdése szerint a társaság kötelezettségeiért elsősorban a társaság felel vagyonával, amennyiben a követelést ez nem fedezi, a kötelezettségekért a tagok saját vagyonukkal

korlátlanul és egyetemlegesen felelnek. A tagok mögöttes felelősségük érintése nélkül a társasággal együtt is perelhetők. A társaság vagyonára a tagok perben állása nélkül is, a tagok saját vagyonára pedig csak perben állás esetén hozható marasztaló ítélet és vezethető végrehajtás.

Fontos rendelkezés, hogy a társaságba belépő tag felelőssége - ha a társasági szerződés eltérően nem rendelkezik - a belépése előtt keletkezett kötelezettségekért a társaság többi tagjaival azonos.

A tag hitelezője által a társaság tulajdonába adott dolgot, vagyoni értékű jogot biztosítékkielégítés céljából nem veheti igénybe, de gyakorolhatja a felmondás jogát. A hitelező követelójének fedezetül csak az a vagyonyhányad szolgál, amely a tagot a társaság vagy a tagsági jogviszony megszűnése esetére megilleti. Ha a hitelező e vagyonyhányadra végrehajtást vezetett, a tagot megillető rendes felmondás jogát gyakorolhatja, de nem követelheti a tagjának járó vagyonyhányad természetbeli kiadását. Gt. 104. §-a szerint a társaságtól megváló tag - ideértve a társasági részesedését átruházó tagot is - a tagsági jogviszony megszűnésétől számított ötéves jogvesztő határidőn belül ugyanúgy felel a társaságnak harmadik személlyel szemben fennálló - tagsági jogviszonya megszűnése előtt keletkezett - tartozásért, mint ahogy a tagsági jogviszonya fennállta alatt felel.

Ezzel szemben a betéti társaság olyan személyegyesítő társaság a Gt. 108. §-a szerint, amelyben a társaság tagjai üzletszerű, közös gazdasági tevékenység folytatására vállalnak kötelezettséget oly módon, hogy legalább egy tag (beltag) felelőssége a társaság által nem fedezett kötelezettségekért korlátlan, és a többi beltaggal egyetemleges, míg legalább egy másik (kültag) csak a társasági szerződésben vállalt vagyoni betétje szolgáltatására köteles, a társaság kötelezettségeiért azonban - a törvényben meghatározott kivétellel - nem felel.

Az a kültag, aki korábban a társaság beltagja volt, a beltagi minősége megszűnésétől számított 5 éves jogvesztő határidőn belül felel a társaság harmadik személlyel szemben fennálló olyan tartozásáért, amely a változás előtt keletkezett. A beltag felelősségéről az állapítható meg, hogy mögöttes felelősség, hiszen vele szemben a társaság hitelezője csak akkor léphet fel ha a társasági vagyona a követelését nem fedezi.

A betéti társaság beltagja saját vagyonával csak akkor felel - korlátlanul - a társaság kötelezettségeiért, ha a társaság vagyona a követelést nem fedezi, ezért a betéti társaság beltagját mögöttes felelősség terheli (BH1994. 335.).

A mögöttes felelősségből természetesen az is következik, hogy a beltag egyéb feltételek fennállás esetén saját vagyonával is felel a társaság tartozásáért.

A biztosítási intézkedés elrendelésének feltétele, hogy a közkereseti társasággal vagy a betéti társasággal szemben már kielégítési végrehajtást rendeljenek el. Amennyiben a társaság vagyona a követelést nem fedezi, úgy a közkereseti társaság tagja, illetve a betéti társaság beltagja saját vagyonával korlátlanul és egyetemlegesen felel. Amennyiben azonban a közkereseti társaság tagjai, illetve a betéti társaság beltagja nem áll perben, úgy saját vagyonyukra kielégítési végrehajtás a társaságot marasztaló ítélet alapján nem vezethető, viszont a biztosítási intézkedés iránti kérelem előterjeszhető.

Végrehajtás csak a betéti társaság vagyonára foganatosítható, ha a végrehajtás alapjául szolgáló bírósági határozat a betéti társaság tagjaival szemben marasztalást nem tartalmaz.

A Legfelsőbb Bíróság előtti eseti ügyben hozott eseti döntésben ismertetetten a végrehajtást kérő sem vitatta azt a tényt, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló jogerős bírósági határozat kötelezettje - a fizetési meghagyásban megjelöltek szerint - maga a betéti társaság. A fizetési meghagyás szükségszerűen a betéti társaság beltagja részére volt kézbesíthető, aki egyben a betéti társaság képviselője. E tény viszont nem alapozza meg azt, hogy a végrehajtás elrendelése a képviselővel szemben - a beltagi minőségére tekintettel - történjen meg. A végrehajtást kérő az általa kiállított végrehajtási lapnyomtatványon a beltagot tüntette fel olyan adósként, akivel szemben a végrehajtási intézkedések foganatosítását kéri. Az erre irányuló kérelem alaptalan, mert az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy a végrehajtási eljárásban adós csak az lehet, akivel szemben marasztaló bírósági határozatot hoztak, tehát csak a betéti társaság ellen rendelhető el a végrehajtás. A végrehajtás csak a betéti társaság vagyonára foganatosítható, mivel a fizetési meghagyásban a betéti társaság tagjaival szemben követelés érvényesítésére nem került sor.

A végrehajtást kérő arra alappal hivatkozik, hogy a végrehajtási lapon fel kell tüntetni a betéti társaságnak a képviselőjét, aki a betéti társaság beltagja. Képviselői minőségében való eljárása értelemszerűen nem jelentheti azt, hogy vele szemben foganatosíthatók a végrehajtási intézkedések. A követelés kielégítésének alapjául kizárólag csak a betéti társaság közös vagyona szolgál, nem pedig a képviselői vagyona (BH1994. 260.).

Egy másik eseti döntés szerint a közkereseti társaságnál a tag, a betéti társaságnál a beltag a mögöttes felelőssége alapján, a Gt. különös rendelkezése folytán a társasággal együtt perelhető. Munkaviszonyból származó követelések esetében a pert ebben a részében sem változtatja olyan tárgyú perré, amelynek elbírálása nem tartozik a munkaügyi bíróság hatáskörébe (BH1997. 318.).

A biztosítási intézkedés elrendelése

Vht. 190. § (1) A bíróság a biztosítási intézkedésről soron kívül, de legfeljebb 8 napon belül végzéssel dönt, és a biztosítási intézkedést elrendelő végzést haladéktalanul megküldi a végrehajtónak.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 100. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A biztosítási intézkedés elrendelése

A biztosítási intézkedés célja egyértelmű: annak a veszélynek csökkentése, illetve elhárítása, amely a kielégítés vonatkozásában előre valószínűsíthető. Éppen ezért szükséges, hogy a biztosítási intézkedés tárgyában az eljáró bíróság a lehető legrövidebb időn belül döntést hozzon, különös tekintettel arra, hogy a döntéssel szemben - a jogállamiság követelményéből fakadóan - jogorvoslatnak van helye.

A biztosítási intézkedésről a bíróságnak soron kívül, de legfeljebb nyolc napon belül végzéssel kell határoznia, és a biztosítási intézkedést elrendelő végzést haladéktalanul meg kell küldeni a végrehajtónak.

(2) A bíróság a biztosítási intézkedést elrendelő végzést kézbesíteti a végrehajtást kérőnek, továbbá ha az adós cég, egyúttal a nyilvántartó hatóságnak, az ingatlan zárlatát elrendelő végzést pedig az adósnak is.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 100. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A biztosítási intézkedést elrendelő végzés kézbesítése

E szakaszban a biztosítási intézkedés szabályaiból következően a Pp.-ben meghatározott általános kézbesítési szabályoktól, illetőleg a Vht.-ban rögzített kézbesítési szabályoktól eltérő rendelkezést találunk. Rendkívül fontos, hogy a biztosítási intézkedés elrendeléséről a végrehajtó a lehető leggyorsabban értesüljön, mivel csak így tudja a biztosítási intézkedést foganatosítani.

A Vht. a speciális kézbesítési szabályok körébe sorolja a biztosítási intézkedést elrendelő végzés kézbesítését. A végzést kézbesíteni kell a végrehajtást kérőnek, illetőleg amennyiben az adós cég, úgy a nyilvántartó hatóságnak. Az ingatlan zárlatát elrendelő végzést kézbesíteni kell az adósnak.

Ebből következően az adósnak a bíróság közvetlenül csak akkor kézbesíti a végzést, amennyiben a végzésben ingatlan zárlatát rendeli el. Egyebekben a végzést az adós részére a végrehajtó fogja kézbesíteni.

(3) A biztosítási intézkedést elrendelő végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.

Biztosítási intézkedést elrendelő végzés elleni fellebbezés

A biztosítási intézkedést elrendelő végzés ellen jogorvoslatnak van helye, fellebbezést terjeszthet elő a végrehajtást kérő, illetőleg az adós egyaránt. Az előterjesztett fellebbezésnek a végrehajtása nézve halasztó hatálya nincsen.

A Vht. 190. § (3) bekezdése szerint a biztosítási intézkedés tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek van helye, ezért a Pp. 222. § (1) bekezdése értelmében a bíróság a biztosítási intézkedést tartalmazó végzést indokolni köteles. Az adott ügyben az elsőfokú bíróság nem indokolta, hogy miért tartotta megállapíthatónak a Vht. 187. § (1) bekezdésében írt feltételek fennállását, milyen okiratok azok, amely a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát bizonyítják. Az elsőfokú bíróság csupán a Vht. 185. §-át hívta fel, amely a biztosítási intézkedés általános feltételeit fogalmazza meg, ezek fennállása esetén a keresetindítás alapján elrendelhető biztosítási intézkedés speciális feltételeit [Vht. 187. § (1) bek. b) pont] az elsőfokú bíróság nem is vizsgálta, vagy ha vizsgálta is, döntését e vonatkozásban nem indokolta. Ezzel a Pp. 222. § (1) bekezdését megsértette. Az indokolás oly mértékben hiányos, hogy a végzés érdemben nem volt felülbíráható (EBH2003. 873.).

(4) A végrehajtó a biztosítási intézkedést elrendelő végzés kézhezvétele után haladéktalanul felhívja a végrehajtást kérőt az előleg rövid határidő alatt történő megfizetésére, a díjelőleg beérkezése után a biztosítási intézkedés végrehajtását haladéktalanul megkezdi. Biztosítási intézkedés végrehajtása esetén a végrehajtót eljárása kezdetén előlegként a teljes munkadíjnak és a várhatóan felmerülő készkiadásnak, illetőleg költségátalánynak megfelelő összeg illeti meg.

Jegyzet: a (4) bekezdés szövegét megállapította az 1999. évi LXXVI. törvény 111. § (2) bekezdése; hatályos 1999. szeptember 1-jétől. Ezt követően indult végrehajtási eljárásokban kell alkalmazni.

Biztosítási intézkedést elrendelő végzés kézhezvételének következményei

Amennyiben a végrehajtó kézhez vette a bírósági végzést, úgy fel kell hívnia a végrehajtást kérőt a költségek előlegezésére a törvény megfogalmazása szerint rövid határidő tűzésével. A felhívást azonban haladéktalanul közölni kell a végrehajtást kérővel. A haladéktalan eljárási cselekmény határnapja a kézhezvétel napja, illetve az azt követő napként határozható meg, a rövid határidő pedig legfeljebb néhány napot jelenthet éppen a biztosítási intézkedés céljából következően. Amennyiben a végrehajtást kérő a felhívásban foglalt fizetési kötelezettségét teljesítette, úgy a végrehajtó haladéktalanul intézkedik a biztosítási intézkedés végrehajtása iránt.

Amennyiben az előleget a végrehajtást kérő nem fizeti meg, úgy meg kell állapítani az eljárás szünetelést. Egyébként ezen esetekben előlegként a teljes munkadíjnak és a várhatóan felmerülő készkiadásnak, illetőleg költségátalánynak együttes összege kerül megállapításra. Tekintettel arra, hogy az első fokú eljárásban soronkívüliséget határoz meg a törvény, nyilvánvaló a soronkívüliség az esetleges fellebbezések elbírálására szintén irányadó, jóllehet ilyen egyértelmű utalás a jogszabályban nem található. A hiány oka lehet, hogy az előzetes végrehajthatóságot a (3) bekezdés tisztázza (halasztó hatály kizártsága), így a másodfokú eljárás esetleges elhúzódnása a biztosítási intézkedés foganatba vételét nem veszélyezteti.

A rendelkezés lehetővé teszi az önálló bírósági végrehajtónak, hogy biztosítási intézkedés foganatosításának kezdetén a teljes munkadíj és a teljes költségátalány összegét beszedje, valamint ehhez hozzászámítsa és beszedje a felmerülő készkiadások összegét.

Pénzkövetelés biztosítása

Vht. 191. § (1) A pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzést a végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak; egyúttal felhívja őt, hogy a biztosítandó összeget azonnal fizesse ki a végrehajtó kezébe. Ha az adós ennek nem tett eleget, a végrehajtó az adós vagyontárgyait lefoglalja; így kell eljárni akkor is, ha az adós nincs jelen, ebben az esetben a végrehajtó a végrehajtható okiratot a foglalási jegyzőkönyv másolatával együtt postán kézbesíti az adósnak.

Jegyzet: az (1) bekezdés utolsó mondatának szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 101. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Pénzkövetelés biztosítása

A Vht. 185. §-a pénzkövetelés biztosítását, illetőleg meghatározott dolog zárlatát teszi lehetővé biztosítási intézkedés keretében. Pénzkövetelés biztosítására csak abban az esetben kerülhet sor, amennyiben a biztosítási intézkedés alapjául szolgáló követelés, illetőleg határozat pénzbeli marasztalásra szól, illetőleg az előterjesztett kereseti követelés szintén pénzfizetésre irányul.

A dolog zárlatára akkor kerülhet sor, ha a határozat, illetőleg az előterjesztett igény kifejezetten az adott dologgal összefüggésben tartalmaz rendelkezést, illetőleg igényt. Más dologra vagy ingó helyett ingatlanra elrendelni a biztosítási intézkedést nem lehet.

A pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzést, a végrehajtó a helyszíni eljárás keretében személyesen kézbesíti az adósnak. A kézbesítésről, a helyszíni eljárásról természetesen jegyzőkönyvet vesz fel.

A végrehajtó felhívja az adóst a kézbesítéssel egyidejűleg, hogy a biztosítandó összeget azonnal fizesse ki a végrehajtó kezébe. E szabály gyakorlatilag leképezi a pénzkövetelés végrehajtásánál követett eljárási rendet, hiszen a végrehajtó éppen a fokozatosság elve és az önkéntes teljesítésre vonatkozó törvényi elvárásoknak megfelelően az adóst hívja fel a teljesítésre. Abban az esetben, hogyha az adós a kötelezettségének eleget tett, úgy az eljárás a helyszínen befejezésre kerül a végrehajtó pedig az összeget letéti számlájára fizeti be. Mindennek természetesen feltétele, hogy az adós teljesítsen.

Az adós akkor tud teljesíteni, ha a helyszíni cselekmény során jelen van. Amennyiben az adós a végrehajtó felhívásnak nem tesz eleget, illetőleg amennyiben az eljárás során nincsen jelen, úgy az általános szabályoknak megfelelően a végrehajtó az adós vagyontárgyait lefoglalja olyan összeg erejéig, amelyre a biztosítási intézkedést elrendelő végzés szól.

Amennyiben az adós nincsen jelen a végrehajtási cselekménynél, úgy a végrehajtó a foglalásról szóló jegyzőkönyv másolatát, valamint a biztosítási intézkedést elrendelő végzést postán kézbesíti az adós részére.

(2) A végrehajtó a követelés biztosítása érdekében felhívja az adóst megillető összeget kezelő pénzügyi intézményt, hogy a felhívás kézhezvételét követően a biztosítandó összeget és az eljárás költségeinek fedezésére szolgáló összeget a számláról sem az adós, sem más javára ne fizesse ki, ha pedig a számla

egyenlege nem éri el a biztosítandó összeget, a jövőbeni befizetések tekintetében is hasonlóan járjon el.

Jegyzet: a (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 101. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: **„(2) A végrehajtó a követelés biztosítása érdekében felhívja az adóst megillető összeget kezelő pénzforgalmi szolgáltatót, hogy a felhívás kézhezvételét követően a biztosítandó összeget és az eljárás költségeinek fedezésére szolgáló összeget a számláról sem az adós, sem más javára ne fizesse ki, ha pedig a számla egyenlege nem éri el a biztosítandó összeget, a jövőbeni befizetések tekintetében is hasonlóan járjon el.”.**

Pénzügyi intézmény felhívása

Miután a pénzköveteléssel kapcsolatos biztosítási intézkedés foganatosításához az adós rendelkezése alatt álló bármely pénzösszeg alapul szolgálhat, a végrehajtó az adóst megillető összeget kezelő pénzügyintézményt is felhívhatja arra, hogy a végzésben meghatározott biztosítandó összeget, illetőleg az eljárási költségek fedezetét a számláról sem az adós, sem más javára ne fizesse ki. A végrehajtó arról is tájékoztatja a pénzügyintézetet, amennyiben a számlaegyenleg a biztosítandó összeg és eljárási költségek fedezeteként nem elégséges, úgy a jövőbeni befizetések tekintetében hasonlóképpen járjon el.

E törvényi rendelkezés bizonyos tekintetben eltérést mutat a végrehajtás általános szabályaihoz képest, amikor a végrehajtó gyakorlatilag azonnali beszédési megbízással igyekszik az adós számlájáról a saját letéti számlájára behajtani az adós pénzügyintézeti számláján kezelt összeget. A biztosítási intézkedés vonatkozásában erre a végrehajtónak nincsen lehetősége, pusztán arra jogosult, hogy a számlát vezető pénzügyintézetet arra hívja fel, hogy az adós számláján levő összeget zárolja, megszüntetve ezzel az adós rendelkezési jogát a számla felett.

(3) A pénzügyi intézmény a felhívás kézhezvételétől számított 8 napon belül tájékoztatja a végrehajtót arról, hogy az intézkedést milyen összegre tudta foganatosítani, ezt követően az adós vagyontárgyai csak a fennmaradó követelés erejéig foglalhatók le. A felhívást követő későbbi befizetések tekintetében is hasonlóan kell eljárni.

(4) A bankszámlán elhelyezett összegre vonatkozó mentességi szabályokat a biztosítási intézkedés esetén is alkalmazni kell.

Jegyzet: a (3)-(4) bekezdéseket beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 101. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (3) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: **„(3) A pénzforgalmi szolgáltató a felhívás kézhezvételétől számított 8 napon belül tájékoztatja a végrehajtót arról, hogy az intézkedést milyen összegre tudta foganatosítani, ezt követően az adós vagyontárgyai csak a fennmaradó követelés erejéig foglalhatók le. A felhívást követő későbbi befizetések tekintetében is hasonlóan kell eljárni.”.**

A (4) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (13) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: **„(4) A fizetési számlán elhelyezett összegre vonatkozó mentességi szabályokat a biztosítási intézkedés esetén is alkalmazni kell.”.** Lásd még a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A végrehajtó a biztosítási intézkedéssel összefüggésben valamennyi, az adós rendelkezése alatt álló pénzügyintézetnél kezelt összeget eljárás alá vonhatja. Amennyiben a pénzügyintézet a felhívást kézhez vette, úgy köteles a végrehajtót a kézhezvételtől számított 8 napon belül tájékoztatni arról, hogy a felhívásban foglaltak teljesítésére mennyire volt teljes egészében lehetősége, illetőleg mely részében, milyen összeg erejéig sikerült az adós számlája feletti rendelkezési jogot, ha csak ideiglenesen jelleggel is, megszüntetni. Amennyiben a pénzügyintézet jelentése azt tartalmazza, hogy a felhívásban foglaltak teljes egészében foganatba mentek, úgy az eljárás befejeződött. Amennyiben csak részben sikerült a pénzügyintézeti számlákkal a biztosítási intézkedést elrendelő végzést érvényesíteni, úgy az adós egyéb vagyontárgyai a fennmaradó követelés erejéig lefoglalhatóak.

A pénzügyintézetnek, illetőleg a végrehajtónak figyelemmel kell lennie arra a szabályra, amelyet a (4) bekezdés ír elő, és amely biztosítási intézkedések során elrendeli a mentességi szabályok alkalmazását. E szabályokból következően figyelemmel kell lenni a Vht. 79/A. §-ának rendelkezéseire.

A takarékbetét, illetve a betét a Vht. 83. §-a szerint végrehajtás alá vonható a fentebb tett kiegészítésre figyelemmel, nevezetesen, hogy a mentességi szabályok ebben az esetben is érvényesülnek.

A fenti szabályokból is jól látható, hogy van bizonyos különbség a kielégítési végrehajtás foganatosítása és a biztosítási intézkedés foganatosítása között. A különbségtétel mögött az eljárások céljában rejlő különbség húzódik meg, hiszen a biztosítási intézkedés célja nem más, mint a követelés kielégítésének biztosítása.

A pénzkövetelés biztosításakor az adós rendelkezésére álló vagyont eltérő sorrendben vonják végrehajtás alá a biztosítási intézkedés foganatosítása kapcsán, hiszen a (6) bekezdés szerint a munkabér csak akkor vonható biztosítási intézkedés körében, ha más vagyontárgy az adós rendelkezése alatt nem áll. Ebből következően a munkabér letiltása csak az utolsó lehetőség a pénzkövetelés biztosítása kapcsán, annál is inkább, mert több esetben a biztosítási intézkedés elrendelése még végrehajtható döntés nélkül megtörténik.

A perköltség-követelése pénzkövetelés, ezért a kielégítésének biztosítására a pénzkövetelés biztosítására vonatkozó szabályok szerint van lehetőség. A Vht. 191. § (1) bekezdése szerint a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzést a végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak, és ha az adós a kötelezettségét nem teljesíti, az adós vagyontárgyait lefoglalja. A Vht. 191. § (2) bekezdése lehetővé teszi a pénzkövetelés biztosítására ingatlan lefoglalását is, ha ez, figyelemmel a Vht. 7. §-ában foglaltakra, indokolt. A bíróság azonban pénzkövetelés biztosítására zárlatot nem rendelhet el; zárlat elrendelésére csak az esetben van ugyanis lehetőség, ha a végrehajtandó követelés tárgya egyedileg meghatározott dolog. A perköltség-követelést - mint pénzkövetelést - nem lehet zárlattal biztosítani (*BH2001. 127.*).

Biztosítási intézkedésként ingatlan (vagy más konkrét vagyontárgy) zárlata csak akkor rendelhető el, ha a per tárgya maga a dolog. Pénzkövetelésre irányuló peres eljárásban biztosítási intézkedésként csak a Vht. 185. §-a szerinti „pénzkövetelés biztosítása” kérhető.

A Vht. 185. §-a szerint a törvényi feltételek fennállta esetén - kétféle biztosítási intézkedést lehet kérni, illetve elrendelni: pénzkövetelés előterjesztése esetén a pénzkövetelés biztosítását lehet kérni; amennyiben a per tárgya valamely meghatározott dologra (ingó vagy ingatlan) vonatkozik, akkor az adott, meghatározott dolog zárlatát lehet kérni [*Vht. 185. § a)-b) pont*].

A Vht. 185. § b) pontja szerinti zárlat arra irányul, hogy biztosítsa az egyedileg meghatározott dologra - ingóságra vagy ingatlanra - vonatkozó igényt. A zárlat, mint biztosítási intézkedés - az egyéb feltételek mellett is - csak akkor rendelhető el, ha a peres eljárás tárgya maga a dolog, illetve a dologra vonatkozó valamely jog.

Az ismertetésre kerülő perben a megjelölt ingatlanra vonatkozó zárlat csak akkor lett volna elrendelhető, ha a felperes keresete kifejezetten az általa megjelölt ingatlanra, az ingatlannal kapcsolatos valamely jogra irányul. Az adatokból ezzel szemben kétség nélkül megállapítható, hogy a felperes kereseti követelése semmilyen összefüggésben nincs a megjelölt ingatlannal, hanem az a társaság nyereségéből való részesedésre irányul, kifejezetten pénzkövetelés.

A felperes ezért csak a Vht. 185. § a) pontja szerinti pénzkövetelés biztosítását kérhette volna, illetve - a törvényi feltételek vizsgálatát követően - az elsőfokú bíróság ilyet rendelhetett volna el az alperessel szemben. Ebben az esetben a Vht. 191-193. §-aiban foglaltak szerint járhatott volna el a végrehajtó, a pénzkövetelés biztosítása érdekében az ingó dolgok lefoglalása, esetleges zár alá vétele (amely a zárlattól különbözik), illetve mindezek eredménytelensége esetén, a sorrend betartásával az ingatlan lefoglalása iránt (*BDT2002. 727.*).

A 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (13) bekezdése módosítja a Vht. 191. § (4) bekezdését, amikor az új terminológiát cikkelyezi be a Vht.-ba, és akként rendelkezik, hogy a mentességi szabályokat az ún. fizetési számlán elhelyezett összegre is alkalmazni kell a mentességi szabályokat. A fizetési számla egyébként olyan számla, amelyet pénzforgalmi szolgáltató egy vagy több ügyfele nevére nyit, és fizetési műveletek teljesítésére szolgál.

A mentességi szabályok e módosítással nem változnak, azokat a korábbiak szerint kell alkalmazni.

(5) Az ingatlan lefoglalása végett a végrehajtó haladéktalanul megkeresi az ingatlanügyi hatóságot, hogy a pénzkövetelés biztosítására irányuló végrehajtási jogot jegyezze be az ingatlan-nyilvántartásba. A további eljárásra a 138. § megfelelően irányadó.

Jegyzet: az (5) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 101. § (2) bekezdése; szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

Végrehajtási jog bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba

A pénzkövetelés biztosítására az adós tulajdonában álló ingatlan lefoglalásával is sor kerülhet oly módon, hogy a végrehajtó az ingatlanügyi hatóság haladéktalan megkeresésével végrehajtási jogot jegyeztet be az ingatlan-nyilvántartásba, a Vht. 138. §-ának alkalmazása mellett.

A biztosítási intézkedés az adós ingatlanára - az egyéb feltételek fennállása esetén - akkor is elrendelhető, ha az adós az ingatlan eladására vonatkozólag szerződést kötött, de az elővásárlásra jogosult e jogának gyakorlásáról még nem nyilatkozott, és a vevő tulajdonjogának bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba nem történt meg (*BHI995. 48.*).

(6) Munkabér [7. § (1) bek.] akkor tiltható le, ha az adósnak a biztosítandó összeg fedezetéül szolgáló, végrehajtás alá vonható más vagyontárgya nincs.

Jegyzet: a (6) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 101. § (2) bekezdése.

Munkabér letiltása

Amennyiben az adósnak egyéb vagyontárgya nincs, úgy végső soron munkabére is letiltható azzal, hogy az ilyen módon tiltott munkabér a végrehajtást kérőnek nem fizethető ki, azt a végrehajtó a letéti számláján köteles kezelni. A biztosítási intézkedést tehát az adós rendelkezési jogának ideiglenes megszüntetésére terjed ki. Nem lehet a vagyont értékesíteni, illetőleg a befolyt pénzüsszeget, a végrehajtást kérőnek kifizetni.

Vht. 192. § (1) Pénzkövetelés biztosítása esetén a foglalási cselekmények a foglalással, zár alá vétellel, követelés lefoglalása és munkabér letiltása esetén a végrehajtói letéti számlára történő befizetéssel, továbbá a pénzügyi intézményhez intézett felhívás kiadásával befejeződnek. A lefoglalt romlandó dolgot ilyenkor is értékesíteni kell.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 102. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) Pénzkövetelés biztosítása esetén a foglalási cselekmények a foglalással, zár alá vétellel, követelés lefoglalása és munkabér letiltása esetén a végrehajtói letéti számlára történő befizetéssel, továbbá a pénzforgalmi szolgáltatóhoz intézett felhívás kiadásával befejeződnek. A lefoglalt romlandó dolgot ilyenkor is értékesíteni kell.**”.

Foglalási cselekmény befejezése

A Vht. egyértelműsíti, hogy a biztosítási intézkedés a rendelkezési jog ideiglenes megszüntetésével - a foglalással, a zár alá vétellel, illetőleg a követelés lefoglalása és munkabér letiltása esetén a letéti számlára történő befizetéssel - befejeződik. A fő szabálytól való eltérést kizárólag a romlandó dolog vonatkozásában enged a törvény, a romlandó dolgot ezekben az esetekben is értékesíteni kell. Romlandó dolog foglalására lefoglalható dolgok hiányában kerül sor. A biztosítási intézkedés addig tart, amíg a bíróság azt meg nem szünteti.

(2) Az adóstól átvett, illetőleg az eljárás során befolyt összeget a végrehajtást kérő részére nem lehet kiutalni, azt a végrehajtói letéti számlán kell kezelni.

A biztosítási intézkedés célja nem a kielégítés, hanem annak biztosítása. Ebből következően a végrehajtást kérőnek a biztosított összeget nem lehet kifizetni, hiszen még a végrehajtás lényegi feltétele - a jogerős döntés - hiányzik. Mindaddig, amíg az ügyben jogerős döntés nem születik, a lefoglalt vagyontárgyakat lefoglalás alatt kell tartani, a pénzeszközöket pedig a letéti számlán kell kezelni.

Vht. 193. § A végrehajtó a lefoglalt vagyontárgyat a foglalás alól feloldja, ha

- a) az adós a foglalás után kifizette a biztosítandó összeget, vagy a számlájára, betétjére a pénzügyi intézménynek kiadott felhívás teljesítésével a követelés fedezete biztosítva van,**
- b) a végrehajtást kérő a romlandó dolog értékesítésének költségét nem előlegezte.**

Jegyzet: az a) pont szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 103. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az a) pont bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**a) az adós a foglalás után kifizette a biztosítandó összeget, vagy a számlájára, betétjére a pénzforgalmi szolgáltatónak kiadott felhívás teljesítésével a követelés fedezete biztosítva van,**”.

Lefoglalt vagyontárgy foglalás alóli feloldása

A végrehajtó abban az esetben, ha az adós a biztosítandó összeget a végrehajtónak megfizette, illetőleg a számlájára, betétjére a pénzügyi intézménynél kiadott felhívás teljesítésével a fedezet biztosításra került, az egyéb vagyontárgyak vonatkozásában elrendelt lefoglalást megszünteti. A romlandó dolog lefoglalást megszünteti akkor is, ha a végrehajtást kérő az értékesítés költségét nem előlegezte meg.

E szabály alapja, miszerint a pénzkövetelés biztosításának elsődleges célja az, hogy a teljesítéshez szükséges összeg - a teljesítés fedezete - rendelkezésére álljon a végrehajtást kérő jogosultnak, az adós azt elvonni semmilyen módon ne tudja. Abban az esetben, ha a biztosítékot az adós maga nyújtotta, és fizetési kötelezettségét teljesítette, a

biztosítási intézkedés célja megvalósult. Így az egyéb vagyontárgyak vonatkozásában indokolatlan lenne a foglalás hatályának fenntartása.

A biztosítási intézkedés célja az adóstól követelt pénzüsszeg elkülönítése az adós vagyonából, végső soron az adós ingóságainak, illetőleg ingatlanának lefoglalása útján. Az adósnak természetesen joga van ahhoz, hogy a lefoglalást, megszüntetését kezdeményezze, erre elsősorban akkor nyílik lehetősége, ha a biztosítandó összeget a végrehajtónak megfizette. Mert ebben az esetben a végrehajtást kérő jogai és a követelés is már biztosítva vannak.

Abban az esetben is fel kell oldani a foglalás hatálya alól az ingóságot, amennyiben a végrehajtást kérő a lefoglalt és romlandó dolog értékesítésével felmerülő költségeket nem előlegezte meg.

Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a foglalás feloldásának hatálya nem azonos a biztosítási intézkedés megszüntetésével, mert a biztosítási intézkedés hatálya mindaddig fennáll, amíg a biztosítandó követelés teljesítése érdekében a kielégítési végrehajtást nem rendelték el, illetőleg amíg a bíróság a biztosítási intézkedést nem szüntette meg. A Vht. 201. §-a rögzíti, hogy mely esetekben kell a bíróságnak biztosítási intézkedést megszüntetni.

Vht. 193/A. § (1) E §-ban meghatározott biztosítási intézkedést gazdálkodó szervezettel szemben pénzkövetelés biztosítására lehet elrendelni, ha

- a) a jogosult nem a 191-193. §-ban meghatározott biztosítási intézkedést kívánja igénybe venni, vagy**
- b) a pénzkövetelés biztosítása során a gazdálkodó szervezet végrehajtás alá vont vagyontárgyai nem fedezik a teljes követelést.**

Jegyzet: a 193/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 104. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Gazdálkodó szervezettel szembeni pénzbeszedés biztosítása

A gazdálkodó szervezetekkel kapcsolatosan a Vht. 2000. évi novellája új rendelkezéseket iktatott be, lehetővé tette a végrehajtást kérő számára a választást, megnyitva az eltérő szabályok alkalmazásának útját. A jogosult akkor élhet a választás lehetőségével, ha nem kívánja az általános rendelkezések alkalmazását, illetőleg, ha a gazdálkodó szervezet vagyontárgyai nem fedezik teljes követelését.

A rendelkezések értelmezéséhez először azt kell tisztázni, kire terjed ki az eltérő szabályok hatálya, hiszen a Vht. a gazdálkodó szervezet definícióját nem adja meg. Ehhez a Ptk. 685. §-ában írtakat kell segítségül hívni, mert a Ptk. 685. § c) pontja állapítja meg a gazdálkodó szervezetek körét. Eszerint gazdálkodó szervezetnek minősül az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az európai szövetkezet, a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi együttműködési csoportosulás, a közhasznú társaság, az egyes jogi személyek vállalkozása, a leányvállalat, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a végrehajtói iroda, illetőleg az egyéni vállalkozó. De az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, az egyesület, a köztestület, valamint az alapítvány gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira szintén a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

Tehát a jogosult választhat a gazdálkodó szervezet adóssal szemben a biztosítási intézkedés végrehajtásának vonatkozásában, hogy az általános szabályok szerint vagy ezen eltérő rendelkezések alkalmazásával kéri követelésének biztosítását.

- (2) Az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott esetben a bíróság a biztosítási intézkedést a követelésnek a pénzkövetelés biztosítása során végrehajtás alá vont vagyontárgyakkal nem fedezett részének biztosítására rendeli el, és az az adós jövőbeni vagyontárgyainak elidegenítésére vonatkozik.**

Adós jövőbeni vagyontárgyainak elidegenítése

Ha az intézkedés alá vont vagyontárgyak nem fedezik a teljes követelést, úgy a bíróság a biztosítási intézkedést a követelés azon részére rendeli el, melyekre nézve fedezet nem áll rendelkezésre. Az elrendelt biztosítási intézkedés hatálya az adós vagyontárgyainak jövőbeni elidegenítésére vonatkozik.

- (3) A biztosítási intézkedést elrendelő végzést a végrehajtó a helyszínen átadja az adós képviselőjének, és felhívja őt, hogy a biztosítandó összeget azonnal fizesse ki a végrehajtó kezébe. Ha az adós a kért összeget kifizette, a végrehajtó ezt jelenti a bíróságnak. A további eljárásra a 191-193. § irányadó, az adós által kifizetett összegre a 192. § (2) bekezdését kell alkalmazni.**

Amennyiben a jogosult a számára biztosított speciális lehetőséget választja, vagy megállapítható, hogy a gazdálkodó szervezet vagyontárgyai a teljes követelést nem fedezik, úgy a végrehajtó a biztosítási intézkedést elrendelő végzést a helyszínen az adós képviselőjének átadja, és felhívja az önkéntes teljesítésre nevezetesen, hogy a biztosítandó összeget adja át a végrehajtónak. Amennyiben ez foganatba megy, úgy a biztosítási intézkedés befejezetté válik, erről a végrehajtó jelentést küld az azt elrendelő bíróságnak.

(4) Ha az adós a biztosított összeget nem fizette ki, a biztosítási intézkedés hatálya alatt a gazdálkodó szervezet vagyontárgyának elidegenítése - a gazdálkodó szervezet tevékenységével összefüggő, a rendes gazdálkodás körébe tartozó szokásos forgalmi ügyletek kivételével - csak független könyvvizsgáló olyan nyilatkozata alapján történhet, amely szerint a jogügylet nem veszélyezteti a követelés későbbi kielégítését.

Amennyiben a biztosítási összeget az adós nem fizeti meg, abban az esetben a gazdálkodó szervezet vagyontárgyait csak úgy idegenítheti el, ha elidegenítés előtt független könyvvizsgáló nyilatkozik a tekintetben, hogy az elidegenítés nem veszélyezteti a követelés későbbi kielégítését. Ez egy rendkívül szabály, azonban lehetővé teszi az adós gazdálkodó szervezet működését, ráadásul úgy, hogy egyúttal biztosítja a végrehajtást kérő későbbi kielégítését is, hiszen ezen eltérő szabályok alapján a végrehajtó nem foglalja le a vagyontárgyakat. A gazdálkodó szervezet működését - foglalás hiányában - nem lehetetleníti el, ám mindez csak akkor lehetséges, ha az elidegenítésnél független könyvvizsgáló működik közre. A szabály alól egyetlen kivételt enged a törvény, nevezetesen azt, amikor a vagyontárgy elidegenítése az adós tevékenységével összefüggő és rendes gazdálkodás körében tartozó szokásos forgalmi ügyletek, ügylet területében történik. Elsődlegesen azt kell tisztázni, mi az a rendes gazdálkodás körében tartozó és az adós szervezet tevékenységével összefüggő olyan ügylet, amely foganatosítása, foganatba tétele nem igényli a könyvvizsgáló bevonását. Abban az esetben, amennyiben a tevékenység éppen az érintett jogügylettel valósul meg, úgy az összefüggés nem vitatható, de megállapítható az összefüggés akkor is, amikor a jogügylet a rendes gazdálkodás fenntartását segíti elő.

Arra nézve, mi tartozik a rendes gazdálkodás körébe a Vht. eligazítást nem ad, de a Ptk. is pusztán - több helyen - utal erre, például a köztulajdonnal kapcsolatos szavazati jog kapcsán. A Ptk. 144. §-ához fűzött kommentár szerint a rendes gazdálkodás körét meghaladó kiadás, ha a beruházás, felújítás méretei, illetőleg annak összege a szokásosat meghaladja. A Ptk. 140. § (2) bekezdéshez fűzött kommentár szerint a rendes gazdálkodás körét meghaladja minden olyan munkát, amely a dolog értékéhez, használatának jellegéhez, az abból származó jövedelemhez és a gazdálkodás egyéb sajátosságaihoz viszonyítva aránytalan költséggel jár. Az értelmezésekből következően a rendes gazdálkodás körébe nem tartozik az az üzlet, amelynek értéke az adós által korábban kötött jogügyletekhez hasonlítva jelentős mértékű, azokat lényegesen meghaladja.

Zárlat

Vht. 194. § (1) Az ingóság zárlatát elrendelő végzést a végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak, és egyúttal lefoglalja az ingóságot.

(2) Az ingóság zárlata zár alá vétellel is történhet.

Ingóság zárlatát elrendelő végzés

A pénzkövetelés biztosítása kapcsán az ingóság zárlatát kizárólag abban az esetben lehet biztosítási intézkedés keretében elrendelni, amennyiben a zárlat az alapul fekvő követelés, illetőleg a még nem jogerős határozatban kifejezetten és egyedileg meghatározott vagyontárgynak végrehajtás alóli elvonásának megakadályozása céljából történik. Ebből következik, hogy a jelen törvényhely alá tartozó zárlat esetében nem egy meghatározott pénzösszeg biztosítása a cél, és nem ennek érdekében történik az adós vagyontárgyainak végrehajtás alá vonása sem. Zárlat elrendelésekor azonban a gyakorlatban a végrehajtó hasonló módon foganatosítja a meghatározott ingóság zárlatát, úgy jár el, mintha pénzkövetelés érdekében intézkedne a vagyontárgyak lefoglalása iránt.

A zárlatot elrendelő végzést a végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak, egyúttal lefoglalja az ingóságot. Ebből következően a foglalás foglalási jegyzőkönyvbe vétellel történik, illetve a Vht. 103. §-a alapján, nyilvántartásba, lajstromba történő bejegyzés útján is. Természetesen ebben az esetben különös gondot kell fordítani arra, hogy a biztosítási intézkedéssel érintett ingóság állagát az adós azt követően is megőrizze, hogy a lefoglalás megtörtént, illetőleg biztosítani kell, hogy az adós ne tudja megterhelni, illetve elidegeníteni az ilyen módon lefoglalt vagyontárgyat.

Ebből kiindulva teremt lehetőséget a Vht. 194. § (2) bekezdése, hogy a zárlatot a végrehajtó zár alá vétellel foganatosítsa, amely gyakorlatilag azt a célt hivatott szolgálni, hogy az ilyen módon lefoglalt ingóság lezárt, lepecsételt helyiségben, tárolóban kerüljön elhelyezésre.

Az ilyen módon elrendelt zárlat megsértése, illetve az ilyen módon a zárlatnak a zár alá vételével történő foganatosításának figyelmen kívül hagyása a Btk. 249. §-ába ütköző és a szerint minősülő zártörés bűncselekményét valósítja meg.

A fenti szabályokat kell abban az esetben is alkalmazni, ha a követelés helyettesíthető dolog kiadására irányul, ez a fajta igény nem pénzkövetelés, ezért a pénzkövetelés biztosítására vonatkozó szabályok ilyen esetekben nem alkalmazhatók. Amennyiben pénzköveteléssé fordul át a követelés, azt követően már csak a pénzkövetelés biztosítására vonatkozó rendelkezések szerint lehet eljárni. Egyéb meghatározott cselekmény végrehajtásának biztosítására azonban zárlat nem rendelhető el, ilyen esetekben legfeljebb a bíróságtól ideiglenes intézkedést kérhet az érintett, figyelemmel a Pp. 156. §-ában foglaltakra.

(3) A lefoglalt romlandó dolgot zárlat esetén is értékesíteni kell. A 193. § b) pontja ilyenkor is irányadó.

Romlandó dolgok zárlata

Az adós birtokában lévő, zárlattal érintett romlandó dolog értékesítése alapvető kérdése. Romlandó dolgok zárlata esetében - amennyiben a dolgok állaga nem őrizhető meg - a végrehajtás kérőnek is jelentős érdeke fűződik a lefoglalt ingóság értékesítéséhez, mivel ily módon hozzájuthat annak pénzgyenértékéhez. Az értékesítés feltétele, hogy az értékesítés költségeit a végrehajtást kérő megelőlegezze, ellenkező esetben az értékesítéstől a végrehajtó eltekint. Az értékesítés során a Vht. 116. §-ának rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

Vht. 195. § Az ingatlan zárlatát elrendelő végzés átvétele után a végrehajtó haladéktalanul megkeresi az ingatlanügyi hatóságot, hogy a zárlatot jegyezze be az ingatlan-nyilvántartásba. A további eljárásra a 138. § megfelelően irányadó.

Jegyzet: a 195. § szövegét módosította a 2005. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

Zárlat bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba

A Vht. 185. §-a a szabályok kiterjesztő értelmezésével lehetővé tette az ingatlan zárlatát, így a bíróság biztosítási intézkedés keretében elrendelheti az ingatlan zárlatát. Ekkor a zárlat foganatosítása úgy történik, hogy a végrehajtó az illetékes földhivatalt keresi meg, amely a zárlatot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezi. Ehhez szükséges, hogy a végrehajtó megkeresése teljesítse azokat a követelményeket, amelyek az ingatlan-nyilvántartásról szóló jogszabályok, valamint a Vht. 138. §-a rögzít. Az ingatlan vonatkozásában elrendelt zárlatról az Inyvtv. vhr. 31. § (2) bekezdése rendelkezik. Amennyiben a földhivatal a zárlatot ingatlanra, illetőleg azon belül az adós tulajdoni illetőségére feljegyezte, úgy a feljegyzést követően jogokat csak a zárlat törlésétől függő hatállyal lehet bejegyezni. Tekintettel arra, hogy a földhivatal a zárlatot közigazgatási hatósági eljárás keretében jegyzi be, így az Inyvtv. és a Ket. rendelkezési alapján a körzeti földhivatal határozatával szemben jogorvoslatnak van helye, amelyre a bírósági végzés előzetes végrehajthatóságát kimondó rendelkezés nem alkalmazható.

Az Inyvtv. 32. §-a határozza meg, hogy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapjául szolgáló okiratnak milyen kellékeket kell tartalmaznia.

Zárlatot egész ingatlanra, tulajdoni illetőségre, ezek eszmei hányadára is be lehet jegyezni. Zárlat bejegyzését követően jogokat is csak a zárlattörléstől függő hatállyal vezethet be a földhivatal.

Vht. 196. § A zárlat bejegyzéséről szóló ingatlan-nyilvántartási határozat kézhezvétele után a végrehajtó az ingatlant zárgondnok kezelésébe adja, ha a) az adós az ingatlan kezelésében hosszabb távollét miatt vagy más okból akadályozva van, vagy pedig b) a végrehajtást kérő zárgondnok kijelölését kérte, és ez az ügy körülményeire tekintettel a végrehajtó szerint indokolt.

Jegyzet: a 196. § szövegét módosította a 2005. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

Ingatlan zárgondnok kezelésébe való adása

A földhivatali határozat kézhezvételét követően a zárlattal érintett ingatlan zárgondnok kezelésébe adható.

A zárgondnok vonatkozásában a Vht. nem határozza meg, hogy kik jelölhetők zárgondoknak. Zárgondnokként olyan személyt érdemes kijelölni, aki a rendes gazdálkodás körében az ingatlan kezelését mindaddig el tudja látni, amíg annak szükségessége fennáll. Az intézkedési körbe beletartozik az ingatlan állagának megóvásához szükséges

valamennyi intézkedés megtétele, esetlegesen a mezőgazdasági célú ingatlanok műveltetése, a termés betakarítása vagy betakaríttatása. Az ingatlannal kapcsolatos valamennyi lényeges intézkedéséről a végrehajtót a zárgondnoknak tájékoztatnia kell, illetőleg az ingatlankezelésből származó jövedelemmel, bevétellel el kell számolnia a végrehajtó irányába. Annak eldöntése, mit tekinthetünk az adós hosszabb távollétének, függ az ingatlan művelési ágazatától, illetőleg attól, hogy ez az adós távollétére az év melyik szakaszában kerül sor. Általában azt mondhatjuk, hogy egy ingatlan esetében a hatvan napot meghaladó távollét már hosszabb távollétnek minősíthető.

A Vht. 196. § b) pontja szerint a végrehajtás kérő kérelme még nem kötelezi a végrehajtót zárgondnok kijelölésre, hiszen ahhoz az is kell, hogy azt végrehajtó a kirendelést szükségesnek és indokoltnak tekintse.

Zárgondnok kijelölést teheti szükségessé az a körülmény, ha egyedileg meghatározott ingatlanra vonatkozó igényt kell biztosítani, mert ebben az esetben a kielégítési végrehajtás során nem kerül sor az ingatlan értékesítésére.

Vht. 197. § (1) Termőföld zárgondnokául a végrehajtó elsősorban a községi, városi, fővárosi kerületi jegyző által javasolt személyt vagy szervet jelöli ki.

Termőföld zárgondnoka

A Vht. általában nem határozza meg a zárgondnok személyét, nem jelöl meg speciális szakértelmet vagy bármilyen egyéb olyan feltételt, amely a végrehajtót köti a zárgondnok személyének kijelölésében, kivéve a termőfölddel kapcsolatos zárlat esetén kirendelt zárgondnokot. Ekkor a végrehajtó elsősorban az illetékes jegyző által javasolt személyt vagy szervet jelöli ki. Termőföldnek a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (a továbbiakban: Földtv.) 3. §-a szerint azt a földrészletet tekintjük, amelyet a település külterületén az ingatlan-nyilvántartásban szántó, szőlő, gyümölcsös, kert, rét, legelő, gyepek, nádas, erdő, fásított terület, művelési ágban vagy halastóként tartanak nyilván.

A termőföldre vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell a mező- vagy erdőgazdasági művelés alatt álló belterületi földekre is. Ez alatt azt a belterületi földrészletet értjük, amelyet a felsorolt művelési ágban vagy halastóként tartanak nyilván.

(2) A jegyző a végrehajtó megkeresésére 8 napon belül nyilatkozni köteles: javasol-e valakit zárgondnoknak.

A jegyző a végrehajtó megkeresésére nyolc napon belül nyilatkozni köteles, hogy javasol-e valakit zárgondnoknak. A jegyzőnek lehetősége van a nyolc nap alatt olyan tartalmú nyilatkozat tételére is, hogy nem javasol senkit zárgondnoknak, hiszen a törvényi kötelezettség csupán a nyilatkozattételt írja elő és nem azt, hogy köteles lenne zárgondnokot jelölni.

Vht. 198. § A zárgondnok köteles

- a) az ingatlant a rendes gazdálkodás szerint kezelni,**
- b) gazdálkodásáról és az ingatlan jövedelméről a végrehajtónak elszámolni,**
- c) az ingatlan tiszta jövedelmét a végrehajtói letéti számlára befizetni.**

Zárgondnok kötelességei

A zárgondnok az ingatlant a rendes gazdálkodás szerint köteles kezelni, a gazdálkodásról és az ingatlan jövedelméről a végrehajtónak elszámolni, illetőleg a befolyt tiszta jövedelmet a letéti számlára befizetni. A fenti rendelkezésből következik, amennyiben az ingatlankezelésből származó jövedelem keletkezett, azt a zárgondnok az ingatlan kezelésére költségként ráfordíthatja. A költségeken felüli bevétel a tiszta jövedelem, amelynek befizetésére a zárgondnok köteles. Az ingatlan kezelése kiadásokkal jár, ám ezek indokoltsága néha vitatható. Ezért fontos, hogy a zárgondnok az állagmegóváshoz szükséges intézkedéseket megtegye, és a rendes gazdálkodás szabályait szem előtt tartva kezelje az ingatlant.

A zárgondnok feladata a termőföld esetében az ingatlan művelése, betakarítása és értékesítése. Kirendelése minden esetben a zárlat idejére szól, a zárlat megszűntetése esetén a zárgondnokot fel kell menteni. A zárgondnok tiszttségéről bármikor indokolás nélkül mondhat le, de elszámolási kötelezettsége áll fenn, és felmentéséig köteles a zárgondnoki teendőket ellátni.

Vht. 199. § Az ingatlan zárgondnokának díját - a végrehajtó javaslatának figyelembevételével - a bíróság állapítja meg.

Zárgondnok díjazásának megállapítása

A zárgondnok díjazásban részesülhet, amelyet azonban nem a végrehajtó, hanem a biztosítási intézkedést elrendelő bíróság állapít meg, a végrehajtó javaslatának szem előtt tartásával.

Az ingóság zárgondnokának díjazásával kapcsolatos döntési jogkörrel szemben az ingatlan zárgondnokának díját, ahogy jeleztük, a bíróság állapítja meg. A végrehajtó javaslattételi joggal bír a díj megállapításának vonatkozásában. A zárgondnok díja magában foglalja a felmerült költségeket is. E díjakat minden esetben a végrehajtást kérő köteles megelőlegezni.

A biztosítási intézkedés megszűnése

Vht. 200. § (1) A biztosítási intézkedés hatálya addig tart, amíg a biztosítandó követelés teljesítése érdekében a kielégítési végrehajtást nem rendelték el, illetőleg amíg a bíróság a biztosítási intézkedést nem szüntette meg.

A biztosítási intézkedés megszűnése

A biztosítási intézkedés ideiglenes jellegű, ideiglenesen korlátozza az adós jogait, illetőleg ideiglenesen fosztja meg a tulajdonost az őt megillető rendelkezési és - zárlat esetében - a használati és hasznosítási jogosultságoktól. Az intézkedés célja a követelés összegének fedezetét, illetőleg a követelés tárgyát biztosítani egészen addig, amíg arra szükség van. Megakadályozva az adós olyan magatartását, amelynek célja akár pénzeszközöknek, akár meghatározott ingóságoknak a végrehajtás alóli elvonása.

Ebből következően a biztosítási intézkedést fenntartani azt követően, hogy felek közötti jogvita eldőlt már nem okszerű. Amennyiben a végrehajtást kérő javára dőlt el a jogvita, úgy megnyíltak a végrehajtás általános feltételei, amennyiben nem, a biztosítási intézkedés fenntartása jogellenes.

(2) A biztosítási intézkedés végrehajtása során elvégzett foglalás hatálya kiterjed a követelés teljesítése érdekében elrendelt kielégítési végrehajtásra is.

Amennyiben az adós javára dőlt el a jogvita, úgy nincsen törvényes ok, amely a korlátozás fenntartását indokolhatná. Ez az oka annak, hogy a törvény az intézkedés hatályát addig tartja fenn, amíg a kielégítési végrehajtást nem rendelték el, illetőleg amíg a biztosítási intézkedést azt elrendelő bíróság nem szüntette meg. Amennyiben a kielégítési végrehajtás elrendeléséről döntött a bíróság, úgy a végrehajtónak az általános szabályok alapján kell folytatni a követelés kielégítését. A Vht. jelen szakasza biztosítja a végrehajtás folyamatosságát arra az esetre, amennyiben az ügyben kielégítési végrehajtást rendelnek el. A rendelkezés szerint a biztosítási intézkedés végrehajtása során az elvégzett foglalás hatálya kiterjed a kielégítés végrehajtására. Így nem kell még egyszer a már korábban lefoglalt vagyontárgyak ismételt lefoglalást elvégezni, hanem a második foglalás helyett intézkedhet a végrehajtó a lefoglalt vagyontárgyak értékesítése iránt.

A rendelkezésből megállapítható, hogy amennyiben a végrehajtást kérő számára kedvező módon fejeződik be az alapeljárás, úgy a biztosítási végrehajtás átfordulhat kielégítési behajtásban, így a foglalás jogkövetkezményei mindenképpen fennmaradnak. Ebből az is következik, hogy a biztosítási intézkedés kapcsán elrendelt és foganatba vett foglalással érintett vagyontárgyakat ismételten már nem szükséges lefoglalni.

Amennyiben a biztosítási intézkedés megszüntetésre kerül, úgy ez az ezzel összefüggésben elvégzett cselekmények jogkövetkezményeinek megszűnését is jelenti. A biztosítási intézkedés megszüntetéséről a bíróság végzést hoz, a végzésben rendelkezni kell a vagyontárgynak a foglalás alóli feloldásáról, illetőleg a letéti számlán kezelt összegnek az adós részére történő visszafizetéséről is.

Vht. 201. § (1) A bíróság a biztosítási intézkedést megszünteti, ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás az adós marasztalása nélkül ért véget. Ilyenkor a végrehajtást kérő viseli a biztosítási intézkedéssel felmerült költséget.

Biztosítási intézkedés bíróságok általi megszüntetése

A bíróság abban az esetben köteles megszüntetni a biztosítási intézkedést, amennyiben az alapul fekvő eljárásban az adóst nem marasztalták. Az adós marasztalásának hiányában semmilyen törvényes indok nincsen a biztosítási intézkedés fenntartására. Így nem kell a végrehajtást kérő jogait védeni, és nincsen olyan követelés sem, amelyért az adósnak helyt kellene állnia vagyontárgyaival. Ekkor a biztosítási intézkedés végrehajtásával felmerült költségek teljes egészében a végrehajtást kérőt terhelik.

Az itt szabályozottak az esetek döntő többségében akkor következnek be, amikor a biztosítási intézkedést olyan határozat alapján rendelték el, amely nem jogerős vagy nem volt előzetesen végrehajtható, illetőleg elegendő volt a biztosítási intézkedés elrendeléséhez a bírósághoz előterjesztett kereset vagy a választottbíróságnál megindított kereset igazolása.

A Vht. 201. § (1) bekezdése szerint a bíróság a biztosítási intézkedést akkor szünteti meg, ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás az adós marasztalása nélkül ért véget.

A jogerős határozattal elrendelt biztosítási intézkedés jogszerűsége utóbb nem tehető vitássá. A biztosítási intézkedés végrehajtását foganatosító végrehajtó végrehajtási jog bejegyzése iránti intézkedésének kifogásolása sem tehető vizsgálat tárgyává; erre csak a határidőben előterjesztett végrehajtási kifogás esetén van jogi lehetőség a végrehajtást foganatosító bíróság előtt (Vht. 217. §) (BH1998. 183.).

A biztosítási intézkedést a bíróság akkor is megszüntetheti, ha az alapjául szolgáló per (választottbírósági eljárás) érdemi döntés nélkül ér véget. Ilyen esetben azonban a biztosítékként lefoglalt pénzüsszeg sorsáról a biztosítási intézkedést megszüntető bíróság nem rendelkezhet.

De ez egyben azt sem jelenti, hogy a letétként kezelendő pénzüsszegre a hitelező igényt tarthatna. Erre irányuló követelés csak akkor lenne jogszerű, ha a választottbíróság az adóst marasztalja, vagy az eljárásban a bíróság által jóváhagyott egyezség értelmében az adósnak fizetési kötelezettsége keletkezik. A peren kívüli eljárásban a bíróság csak a foglalás feloldásáról dönthet, a biztosítékként lefoglalt összeg sorsáról azon az alapon nem rendelkezhet, hogy a felek peren kívül megegyeznek (BH1995. 481.).

(2) Ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás csak részben vezetett eredményre, az adós csak a marasztalással arányos, kisebb végrehajtási költséget köteles viselni.

(3) Az (1) és (2) bekezdés a zárgondnok költségének és díjának viselésére is irányadó.

Végrehajtás költségeinek viselése

Amennyiben a biztosítási intézkedés alapjául szolgáló eljárásban a végrehajtást kérő igényét csak részben találta alaposnak a bíróság, úgy e döntése a biztosítási intézkedés végrehajtásával felmerült költségek megtérítése kapcsán jelentőséggel bír, figyelemmel arra, hogy minden esetben az adós csak a marasztalással arányos végrehajtási költséget köteles viselni. A szabály egyébként összhangban áll a polgári perrendtartásnak a perköltségviselésre vonatkozó szabályaival, melyek a pernyertesség és pervesztesség arányában kötelezik a feleket a költségek viselésére.

A költségviselésre vonatkozó szabályok a (3) bekezdés alapján irányadóak a zárgondnok költségének és díjának viselésére.

A végrehajtás költségeit a Vht. 34. §-ában foglaltak szerint a végrehajtást kérő előlegezi és az adós viseli, ehhez képest a Vht. 201. §-a eltérő szabályokat állapít meg arra az esetre, ha a biztosítási intézkedéssel érintett követelés vonatkozásában az alapul fekvő eljárás csak részben vezetett a végrehajtást kérő javára eredményre, mert ebben az esetben a költségviselés csak ezzel arányban állóan terheli az adóst. A költségek közé sorolja a (3) bekezdés a zárgondnok költségét és díját, amelyre ugyancsak irányadó az arányosítás követelménye.

A jogerősen elrendelt biztosítási intézkedés szempontjából a körülmények időközben történő esetleges változásának nincs jogi jelentősége.

A Vht. 201. § (1) bekezdése szerint a bíróság a biztosítási intézkedést megszünteti, ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás az adós marasztalása nélkül ért véget. A fenti jogszabályhely helyes értelmezése szerint erre akkor kerül sor, ha a peres eljárás befejeződött akár azért, mert a felperes a követelését nem tartotta fenn, és a per megszüntetésre került, akár azért, mert az adóssal szemben a bíróság a keresetet elutasító ítéletet hozott. A körülmények időközben történő esetleges változásának a jogerősen elrendelt biztosítási intézkedés szempontjából nincs jogi jelentősége. Tekintve, hogy a kérelem elbírálásának időpontjában az elsőfokú bíróságnál az adós fizetési kötelezettségét illetően érdemi döntés nem született, a jogerősen elrendelt biztosítási intézkedés megszüntetésére az elsőfokú bíróságnak még részben sem volt törvényes lehetősége. Döntése megfelel a kialakult - (BH1998. 183.) - bírói gyakorlatnak (BH2002. 152.).

(4) A végrehajtást kérő köteles megtéríteni azt a kárt, amelyet a biztosítási intézkedés rosszhiszemű kérésével az adósnak okozott.

Kártérítés

Amennyiben megállapítható, hogy a biztosítási intézkedés elrendelésére azért kerül sor, mert a végrehajtást kérő a kérelmet rosszhiszeműen terjesztette elő, úgy az ebből eredő kár megtérítéséért helytállni tartozik. A végrehajtást kérő akkor rosszhiszemű, ha a kérelem előterjesztésekor már tudott a kérelem alaptalanságáról, azonban élve a

végrehajtási törvény adta lehetőségekkel, mégis kéri a biztosítási intézkedés elrendelést. Magatartásával felmerült valamennyi kárt köteles az adósnak megtéríteni.

Vht. 201/A. § (1) Ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás az adós marasztalásával ért véget, de a jogosult a követelés kielégítése iránti végrehajtási kérelmet a végrehajtás általános feltételei (13. §) együttes bekövetkeztének időpontjától számított 3 hónapon belül nem terjesztette elő, e határidő lejárta után az adós kérelmet terjeszthet elő a bíróságnál a biztosítási intézkedés megszüntetése iránt.

Jegyzet: a 201/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 105. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A Vht. 2000. évi novellájának 105. §-a iktatta be a rendelkezést, amely tisztázni hivatott, hogy meddig tartson a biztosítási intézkedés időbeni hatálya abban az esetben, amikor az alapul szolgáló eljárás az adós marasztalásával zárul, így a jogosult a Vht. 13. §-ában meghatározott valamennyi feltétel birtokában kezdeményezhetné a kielégítési végrehajtást, ám a kérelem előterjesztésére valamilyen okból nem kerül sor. A végrehajtási kérelem előterjesztésére a jogalkotó három hónapos határidőt biztosít a végrehajtást kérőnek, a határidő a végrehajtás általános feltételei együttes bekövetkezésekor nyílik meg. Eddig az időpontig a biztosítási intézkedés hatálya fennmarad. Ezt követően azonban az adós kérheti a bíróságtól a biztosítási intézkedés megszüntetését.

A 3 hónapos határidő a törvényben említett konjunktív feltételek közül a legkésőbb bekövetkezett feltétel megvalósulásának időpontjától kezdődik el. A 3 hónap leteltét követően az adós kérelmet terjeszthet elő az eljárás, illetőleg a biztosítási intézkedés megszüntetése iránt. Amennyiben a végrehajtást kérő a 3 hónapos határidőt elmulasztja, ez nem jelenti azt, hogy az általános szabályok szerint ne kezdeményezhetné a végrehajtási eljárást.

(2) A bíróság az (1) bekezdés szerinti kérelem előterjesztéséről tájékoztatja a végrehajtást kérőt, és felhívja őt, hogy a követelése kielégítése iránti végrehajtási kérelmet 30 napon belül terjessze elő az illetékes bíróságnál. Ha a végrehajtást kérő ennek nem tett eleget, a bíróság a biztosítási intézkedést megszünteti.

A bíróság még az adós marasztalásával záruló eljárásokban sem automatikusan rendeli el biztosítási intézkedés megszüntetését. Döntését megelőzően felhívja a végrehajtást kérőt, hogy a követelés kielégítése iránt a végzés kézhezvételétől számított 30 napon belül végrehajtási kérelmet terjeszthet elő az illetékes bíróságnál. Amennyiben a felhívásnak a végrehajtást kérő nem tesz eleget, úgy a bíróság köteles megszüntetni a biztosítási intézkedést. A 30 napos határidő a 3 hónapos határidővel szemben jogvesztő jellegű, annak elmulasztása miatt igazolási kérelem nem terjeszthető elő. A végrehajtást kérőnek egyetlen lehetősége marad ilyen esetben, a végzés elleni fellebbezés, hiszen a végzés ellen előterjesztett fellebbezés halasztó hatályú. Abban az esetben, ha a bíróság a biztosítási intézkedést éppen e 30 napos határidő eredménytelen eltelte miatt szünteti meg, úgy a biztosítási intézkedés valamennyi költségét a végrehajtást kérő köteles megfizetni, beleértve a zárgondnok díját és költségeit.

Vht. 201/B. § A fizetési meghagyásos eljárás során elrendelt ideiglenes intézkedést a fizetési meghagyásos eljárás perré alakulása esetén a fél kérelmére a perbíróság a kérelem beérkezésétől számított 8 napon belül felülvizsgálja, és ennek eredményeként a biztosítási intézkedés hatályát fenntartja vagy azt megszünteti.

Jegyzet: a 201/B. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 105. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Fizetési meghagyásos eljárás során elrendelt ideiglenes intézkedés

Tekintettel arra, hogy a Pp. 313. § (2) bekezdése a fizetési meghagyás útján történő igényérvényesítést az egymillió forintot meg nem haladó követelés vonatkozásában kötelezően írja elő, így rendelkezni kellett a fizetési meghagyásos eljárás alatti biztosítási intézkedés lehetőségéről. A jogszabály szövege megtévesztő, hiszen a Vht. 201/B. §-a nem biztosítási intézkedésről, hanem ideiglenes intézkedésről szól, azonban nyilvánvaló, hogy e szabályozási kör nem a Pp. 156. §-ában írt ideiglenes intézkedést jelenti, egyértelműen a 185. § szerinti biztosítási intézkedésről rendelkezik.

Amennyiben a fizetési meghagyásos eljárásban biztosítási intézkedés elrendelésére kerül sor, és az eljárás a kötelezett ellentmondása folytán perré alakul, úgy lehetősége van a perbíróságnak a kötelezett kifejezett kérelmére a biztosítási intézkedés szükségességének felülvizsgálatára. A bíróságnak az ilyen irányú kérelem beérkezésétől számított nyolc nap áll rendelkezésére, amely alatt el kell döntenie, hogy a korábban elrendelt biztosítási intézkedés hatályát fenntartja-e vagy megszünteti.

Amennyiben a fizetési meghagyással szemben a kötelezett ellentmondással él, úgy a fizetési meghagyás perré alakul. Ebben az esetben a fizetési meghagyás kapcsán elrendelt biztosítási intézkedést meg kellene szüntetni, ennek elkerülésére alkalmazható a fenti paragrafus, tekintettel arra, hogy bármelyik fél akár a végrehajtást kérő, akár a jogosult, akár az adós, kötelezett kérheti a biztosítási intézkedés felülvizsgálatát. Ilyen irányú kérelem elterjesztésére a jogszabály határidőt nem állapít meg.

Bűnügyi zárlat

Vht. 202. § (1) Ha a büntetőeljárásról szóló törvény szerint a büntetőügyben eljáró hatóság, illetőleg bíróság a terhelt egész vagyonának vagy egyes vagyontárgyainak zár alá vételét rendelte el (a továbbiakban: bűnügyi zárlat), ennek elvégzése a végrehajtó hatáskörébe tartozik.

Bűnügyi zárlat

A Be. 159. §-a szerint a bíróság zár alá vételt rendelhet el, amennyiben az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyoneklobzásnak van helye, illetőleg polgári jogi igényt érvényesítenek, és alaposan tartani lehet attól, hogy a kielégítést megghiúsítják. Ekkor a terhelt egész vagyonának vagy vagyona meghatározott részének, esetleg egyéb vagyontárgyainak a zár alá vételéről intézkedhet a bíróság. Amennyiben a zár alá vétel feltételeinek fennállása valószínűsíthető, el kell azt rendelni.

A Be. 160. §-a alapján biztosítási intézkedésként kezdeményezni lehet a zár alá vételt. A törvény szerint a zár alá vétel annak ideiglenes megakadályozása, hogy a terhelt vagy más érdekelt az ingó és ingatlan vagyona, vagyoni jogot megtestesítő értékpapírai, pénzügyi intézményeknél szerződés alapján kezelt pénzeszközei, gazdálkodó szervezet vagyonából az őt megillető üzletrész vagy vagyoni hányad feletti rendelkezési jogát gyakorolja.

A biztosítási intézkedés a Be. rendelkezéseiből következően azonban előzetes - az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság által alkalmazható - eljárási cselekmény, amely az esetleges - bíróság által elrendelt - zár alá vételt készíti elő.

A Vht. 202. §-a szerint a bűnügyi zárlat foganatosítása a végrehajtó hatáskörébe tartozik akár a terhelt egész vagyonának, akár egyes vagyontárgyainak zár alá vételét rendelte el a bíróság.

Ezen túlmenően a Btk. 77/B. §-a anyagi jogi szempontból határozza meg, hogy mikor kell vagyoneklobzást elrendelni, illetőleg mikor kell azt pénzügyi intézményekben kifejezve elrendelni, e tekintetben a 77/C. § az irányadó.

Zárlat elrendelése bírósági végrehajtás megindítása megindításaként értelmezhető, ebből az is következik, hogy a végrehajtás elrendelése és foganatosítása Be.-ben került rögzítésre.

A fenti szabályok értelmezésének anyagi jogi szempontú megközelítését a Btk. 77/B. §-a rendezi, mely szerint vagyoneklobzást kell elrendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett; a vagyonra, amelyet az elkövető bünszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett; a vagyonra, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett; a vagyonra, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltétel biztosítása végett szolgáltatottak, vagy arra szántak. A vagyonra, amely adott vagyoni előny tárgya volt.

Vagyoneklobzást kell elrendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonra is, amellyel más gazdagodott. Ha gazdálkodó szervezet gazdagodott ilyen vagyonnal, a vagyoneklobzást vele szemben kell elrendelni. Nem rendelhető el viszont vagyoneklobzás arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgál, valamint arra a vagyonra, amelyet jóhiszeműen ellenérték fejében szereztek. A vagyoneklobzást minden esetben pénzügyi intézményekben kifejezve kell elrendelni akkor, ha a vagyon már nem lelhető fel, illetőleg, ha az elkobzás alá eső vagyon az egyéb vagyontól nem különíthető el, vagy annak elkülönítése aránytalan nehézséget okozna, illetőleg abban az esetben, ha az elkobzás alá eső vagyontárgy mentes az elkobzás alól, mert azt jóhiszeműen ellenérték fejében szereztek meg.

(2) A bűnügyi zárlatra a zárlatnak a szabályait, a pénzfizetésre irányuló bűnügyi követelést vagy ilyen polgári jogi igényt biztosító bűnügyi zárlatra pedig a pénzkövetelés biztosításának a szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Bűnügyi zárlat foganatosítása

A Be. lehetőséget teremt arra is, hogy a sértett magánfél polgári jogi igénye vonatkozásában rendeljen el a bíróság zárlatot. A bűnügyi zárlat foganatosítására elsődlegesen a meghatározott vagyontárgy vonatkozásában elrendelhető zárlat szabályait, míg a pénzfizetésre irányuló, illetőleg polgári jogi igényt biztosító bűnügyi zárlat vonatkozásában

pedig a pénzkövetelés biztosításának szabályait kell alkalmazni. Fontos kiemelni, hogy a magánfél által érvényesített polgárjogi igény biztosítására bünyügyi zárlat csak a magánfél kérelmére rendelhető el. Ha a bünyügyi zárlat elrendelésnek oka megszűnt, illetőleg amennyiben a bünyetőeljárást annak bármely szakaszában megszüntették, a zár alá vételt fel kell oldani. Ugyancsak fel kell oldani a zár alá vételt abban az esetben, ha azt határozott összeg biztosítására rendelték el, és az összeget a kötelezett a végrehajtó letéti számlájára megfizeti. De abban az esetben is fel kell oldani a bünyügyi zárlatot, ha bünyetőbíróóság ügydöntő határozatában elkobzást nem rendel el.

Abban az esetben, ha polgári jogi igényt elutasította a bíróság, illetőleg a polgári jogi igényt alaposnak találta, de a magánfél a teljesítési határidő lejártától számított 30 napon belül nem kér végrehajtást, illetőleg ha a bíróság érdemben egyéb törvényes útra utasította a polgári jogi igény érvényesítését, valamint ha az ügyész, illetőleg a magánfél 60 napon belül nem igazolta az igény érvényesítését, ugyancsak meg kell a zárlatot szüntetni.

Amikor a bünyügyi zárlatot magánfél követelésére rendelik el, akkor a bünyügyi zárlat eljárásjogi szempontból, jellegét tekintve hasonló, illetőleg azonos az egyébként is elrendelhető zárlattal. Ennek megfelelően zárlat akkor rendelhető el, ha egyedileg meghatározott dologra irányuló igényt kell biztosítani. Amennyiben a polgári jogi igény pénzfizetésre irányul, úgy ugyancsak törvényben biztosított lehetőség a bünyügyi zárlat elrendelése iránti kérelem előterjesztése, ebben az esetben a pénzkövetelés biztosítására megfelelő intézkedések alkalmazhatók, de ugyancsak ezek a rendelkezések az irányadók, ha a bünyügyi zárlat célja a vagyoni előny, illetőleg az elkobzás alá eső érték megfizetésének a biztosítása.

A vagyoneklobzás foganatosítása, illetőleg ezzel összefüggésben a bünyügyi zárlat foganatosítása a bírósági végrehajtó feladata.

Vht. 203. § (1) A végrehajtó a bünyügyi zárlatot az elrendelő határozat kézhezvétele után haladéktalanul foganatosítja.

(2) Bünyügyi zárlat esetén - az adós nyilatkozata vagy egyéb adat alapján - a foglalási jegyzőkönyvben fel kell tüntetni azokat a tartozásokat is, amelyek az adóst jogszabálynál fogva tartási kötelezettsége folytán vagy más jogcímen terhelik.

A végrehajtó a zárlatot az azt elrendelő határozat kézhezvételét követően haladéktalanul foganatosítja, intézkedik a lefoglalás, illetőleg a pénzüintézetnél vezetett számlán lévő összeg zárolása iránt. A foglalást az adós lakó-, tartózkodási helyén foganatosítja, ahol az adóst nyilatkoztatni kell az őt terhelő tartozásokra, különös tekintettel azokra a tartozásokra, amelyek jogszabály erejénél fogva tartási kötelezettsége okán vagy más jogcímen terhelik. E tekintetben nem kizárólag az adós nyilatkozatára kell hagyatkoznia a végrehajtónak, hanem lehetőség szerint teljes körűen fel kell tárnia az adóst terhelő tartozásokat.

Ekkor a jegyzőkönyvnek a Vht. 35. §-ának rendelkezéseiben meghatározottakon túl tartalmazni kell azokat a tartozásokat is, amelyek az adóst jogszabály alapján terhelik; meg kell keresni a köztartozásokat nyilvántartó hatóságokat, illetőleg a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara adóság-nyilvántartását.

A bünyügyi zárlat foganatosításával kapcsolatos szabályok a zárlat minden esetében alkalmazandók, függetlenül attól, hogy a bünyügyi zárlat elrendelésére milyen okból került sor. A bünyügyi zárlatot nem az önálló bírósági végrehajtó, hanem a megyei bírósági végrehajtó foganatosítja.

Azért is van kiemelt jelentősége a zárlat foganatosításának, mert a bünyetőügyben hozott határozatok kapcsán az eljárásjog nem ismeri az előzetes végrehajthatóság intézményét. Így különösen fontos, hogy a jogerőre emelkedett határozatokkal kapcsolatban a biztosítási intézkedéseket a lehető leggyorsabban megtegye a végrehajtó.

A végrehajtó intézkedései közé tartozhat a közhitelű nyilvántartásba történő bejegyzés, amely iránt is intézkedni szükséges.

Amennyiben a bünyügyi zárlatnak pénzkövetelésre irányuló polgári jogi igénynek vagy vagyoni előnynek, illetőleg elkobzás alá eső értéknek a biztosítása a célja, úgy a végrehajtó helyszíni eljárásban hívja fel az adóst a pénzüösszeg azonnali letétbe helyezésére. Amennyiben az adós a felhívásnak nem tesz eleget, úgy az általános szabályok szerint fogja a végrehajtó az adós vagyontárgyait végrehajtás alá vonni. A munkabér lefoglalása ebben az esetben is korlátozás alá esik, mert az csak akkor tiltható le, ha egyéb pénzüösszeg az adós rendelkezésére nem áll.

Bünyügyi zárlattal érintett vagyontárgy vonatkozásában is lehetőség van a vagyontárgy tulajdonosának, illetőleg az olyan jogosultjának igénypert indítani, amely jog érinti a zárlat foganatosítását.

Amennyiben az ügyész a lefoglalt tárgyak vonatkozásában zár alá vételt rendelt el, de ennek foganatosítása elmaradt, úgy a bíróság nem rendelkezhet a zár alá vétel fenntartásáról.

A Be. értelmében a bünyjelként kezelt pénzt és aranytárgyakat - kizáró ok hiányában - a vádlottnak kell kiadni.

Ha a vádirat benyújtása előtt a nyomozó hatóság vagy az ügyész zár alá vételt rendel el, és tévedésből nem csatolják a bírósághoz a végrehajtói iroda zár alá vétel, illetve a Vht.-ban szabályozott bünyügyi zárlat foganatosítását tartalmazó foglalási jegyzőkönyvét, úgy azt a bíróságnak a tárgyalás előkészítése keretében be kell szereznie. A zár

alá vételről pedig - a miként a bűnjelekről is - az érdemi határozatban a Be. 159. §-ában foglaltak szerint rendelkeznie kell (*BH1995. 390.*).

A büntetőeljárás során az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság is kényszerintézkedést alkalmazhat, ha feltehető, hogy büntetőeljárással érintett dolgot az eljárás alól ki akarják vonni, el akarják vonni. Ebben az esetben a nyomozó hatóság a Be. terminológiája szerint biztosítási intézkedést alkalmazhat. A nyomozó hatóság az érintett vagyontárgyakat lefoglalja. Ilyen intézkedésre azzal szemben kerülhet sor, akinek a jogát egyébként a bűnügy, az elrendelt bűnügyi zárlattal érintené. Ilyen a Be. 160. §-ának szabályozott biztosítási intézkedés alkalmazására a bíróság is jogosult, méghozzá a terhelt teljes vagyonát érintően.

A fentiekből következően polgári jogi igény biztosítására is elrendelhető a bűnügyi zárlat. Azt, hogy mit tekintünk polgári jogi igénynek, ugyancsak a Be. definiálja, ebből következően mind az az igény, amely bűncselekmény, illetőleg bíróság által elbírált szabálysértés folytán keletkezett. Polgári jogi igényt a Be. értelmében magánfél érvényesíthet. E polgári jogi igény biztosítására bűnügyi zárlat elrendelésének csak akkor van helye, ha azt a magánfél kifejezetten indítványozza.

Lopás esetén a polgári jogi igényt nem csak az eltulajdonított dolog tulajdonosa, hanem a dolog időleges őrzője és használója is előterjeszheti.

A lopás jogi tárgya nem csak a tulajdon, hanem a birtok is lehet, ezért az is lehet a lopás sértettje, aki a bűncselekmény elkövetésekor, a dolog felett a tényleges hatalmat gyakorolja. A Be. 54. §-ának értelmében a büntetőeljárásban magánfél az a sértett, aki polgári jogi igényt érvényesít. Kártérítés tehát csak erre irányuló kérelem esetében ítélt meg, és a marasztalás mindig a sértett javára történik (*BH1992. 163.*).

Az adóst terhelő tartozások teljes körű feltárásának lényege abban foglalható össze, hogy ne sújtson a vagyoneklobzás olyanokat, akik a büntetőeljárás során semmilyen módon nem érintettek. A tartozások körében jogszabályon, bírósági határozaton vagy egyéb megállapodáson alapuló tartozások is értendők.

A Vht. 203. §-a külön nem rendelkezik a bűnügyi zárlat megszüntetéséről. Ennek leggyakoribb esete mikor a bíróság jogerős határozata vagyoneklobzást mond ki, vagy polgári jogi igényt állapít meg. Ebben az esetben az elrendelt bűnügyi zárlat kielégítési végrehajtással fordul át.

A Vht. szabályozásából, illetőleg abból, ahogyan a bűnügyi zárlatra vonatkozó rendelkezéseket elhelyezi a jogalkotó, egyértelmű következtetés vonható a tekintetben, hogy a bűnügyi zárlatot csupán, mint egyfajta speciális, illetőleg különleges biztosítási intézkedést szabályozza a törvény, így a bűnügyi zárlatot elrendelő határozat alapján kielégítési végrehajtásnak nincs helye. Amennyiben a bíróság a bűnügyi zárlattal érintett vagyontárgyak elkobzása, avagy egyéb módon az elítélt rendelkezési jogának megszüntetését iránt intézkedik, úgy újabb végrehajtási cselekmény lefolytatására már nincs szükség.

Másrészt a Be. 159. § (4) bekezdése rendelkezik a zár alá vétel feloldásáról, amit akkor kell elrendelni, ha a zár alá vétel elrendelésének oka megszűnt.

Ezek a következők lehetnek:

- a nyomozást megszüntették, illetőleg annak határideje lejárt, kivéve, ha a zár alá vett vagyontárgyat, illetőleg vagyoni jogok feletti rendelkezési jogot magának követelő személy 60 napon belül polgári pert indított;
- ha a zár alá vételt meghatározott összeg biztosítására rendelték el, és ezt az összeget letétbe helyezték, ha az eljárást vagyoneklobzás alkalmazása nélkül fejezték be, illetőleg a polgári jogi igényt elutasították;
- ha a polgári jogi igény megítélése esetén a magánfél a megállapított teljesítési határidő lejártától számított 30 napon belül nem kért végrehajtást;
- akkor is, ha a polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítása esetén az ügyész, illetőleg a magánfél 60 napon belül nem igazolta, hogy az igényét érvényesítette.

A fenti szabályokból következően zárlat soha nem önmagától szűnik meg, azt mindig a zárlatot elrendelő szerv jogosult feloldani. Ebből következően önmagában nem elegendő a letétbe helyezés vagy a polgári jogi igény elutasítása, valamennyi esetben külön rendelkezni kell a bűnügyi zárlat feloldása iránt.

A Be. 159. § (5) bekezdése szerint a (4) bekezdés *a)*, *d)* és *e)* pontjaiban meghatározott hatvannapos határidő jogvesztő határidő, attól az időponttól kezdődik, mikor a zár alá vételt feloldották, a nyomozást megszüntették, illetőleg a polgári jogi igény megítéléséről, vagy annak egyéb törvényes útra történő utasításáról hozott határozatot közölték az érdekeltekkel.

Ha a jogerős ítélet a zár alá vétel tárgyában nem rendelkezett, a bíróságnak a sértettet - a jogaira és kötelességeire való kioktatás mellett - fel kell hívnia, hogy a felhívás kézhezvételétől számított 60 napon belül igazolja az igényének érvényesítését; ennek elmaradása esetén - de nem a Be. XVIII. fejezete szerinti különleges eljárásban hozott végzéssel - annak feloldása tárgyában kell határozni.

A hatóság által elrendelt zár alá vételt a hatóság, erre irányuló, kifejezett rendelkezése oldhatja fel. Ha ilyen rendelkezés nem történt, a nyomozó hatóság által a terhelt ellen elrendelt zár alá vétel jelenleg is hatályban van, az fennáll, függetlenül attól, hogy a bíróság annak fenntartásáról az ítéletben nem rendelkezett (*BH1995. 269.*).

Vht. 204. § A vagyonekobzás biztosítására elrendelt bünygyi zárlat esetén

a) az adós minden vagyontárgyát le kell foglalni, kivéve a végrehajtás alól mentes vagyontárgyakat és a munkabért,

b) az ingatlan zárgondnokául azt a szervet kell kijelölni, amely a vagyonekobzás esetén állami tulajdonba kerülö ingatlant a jogszabály értelmében kezeli.

Vagyonekobzás biztosítására elrendelt bünygyi zárlat

Amennyiben a Btk. 70/B. §-ának alkalmazása várható, úgy az erre tekintettel elrendelt zárlat esetén az adós minden vagyontárgyát le kell foglalni. Ez alól csupán a végrehajtás alól mentes vagyontárgyak és a munkabér jelentenek kivételt. Amennyiben a vagyonekobzás biztosítására elrendelt bünygyi zárlat esetén ingatlan zárlatára is sor kerül, úgy zárgondnok kijelölése szükséges. Zárgondnokul azt a szervezetet kell kijelölni, amely a vagyonekobzás kimondása esetén az állam tulajdonába kerülö ingatlant a jogszabály értelmében kezelni köteles, ez jelenleg a Nemzeti Vagyonkezelö Zrt.

A bünygyi zárlatot a terhelt egész vagyonára el lehet rendelni. A Vht. 204. §-ában szabályozott eset pedig azt az esetet igyekszik lefedni, amikor várható, hogy a bíróság teljes vagyonekobzást mond ki. Ebben az esetben nem egy-egy meghatározott vagyontárgy kerül bünygyi zárlat alá, hanem a terhelt egész vagyona.

Ebből következöen, az így elrendelt zárlat feloldása nem lehetséges akkor, amidön a terhelt a pénzkövetelés összegét letétbe helyezte. Ilyen esetekben minden lefoglalható vagyontárgyat végrehajtás alá kell vonni.

Zárlat az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtására

Vht. 204/A. § (1) Ha az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtására a bíróság zárlatot rendelt el, ennek végrehajtása a bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozik.

Jegyzet: a 204/A. §-t beiktatta a 2007. évi CLXXX. törvény 12. § (2) bekezdése; hatályos 2008. február 1-jétől. Lásd még a 2007. évi CLXXX. törvény 21. § (3) bekezdését.

Zárlat az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtására

A 2007. évi CLXXX. törvény 12. §-a iktatta be a rendelkezést annak érdekében, hogy az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtása biztosítható legyen. Az első lépés, hogy a bíróság erre figyelemmel zárlatot rendeljen el, és a bírósági végrehajtó hatáskörében eljárva a zárlatot elrendelő határozatot hajtsa végre.

A bünygyi zárlat szabályainak analógiájára hozott létre új jogi intézményt a 2007. évi CLXXX. törvény azzal, hogy az Európai Unió által a közösségi jogi aktusokban elrendelt vagyoni jellegű és pénzügyi korlátozó intézkedések végrehajtását a megyei bírósági végrehajtó hatáskörébe utalja. A jogalkotó szem előtt tartotta az ENSZ Biztonsági Tanács 1267. számú határozatát. A jogszabályi rendelkezések alkalmazásával elért intézkedések célja azonban nem a gazdasági erőforrások és pénzügyi eszközök végleges elvonása, hanem a jogosultságok gyakorlásának felfüggesztése. A szabályok többek között a Tanács 2580/2001/EK, 881/2002/EK az 1210/2003/EK rendeleteinek kívánnak megfelelni.

A Vht. 204/A. §-a is az Európai Unió által elrendelt korlátozó intézkedések végrehajtását célozza. A rendelkezés alkalmazásánál elengedhetetlen annak tisztázása, hogy mit tekintünk közösségi jogi aktusnak. Ennek megfelelően közösségi jogi aktus az európai közösségi rendelet, a rendelet felhatalmazása alapján elfogadott közösségi rendelet, illetve határozat.

A pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés elrendeléséről szóló közösségi jogi aktus hatálybalépésétől számított 30 napon belül a pénzügyi korlátozó intézkedés foganatosításáért felelős szerv megvizsgálja, hogy a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés alanya rendelkezik-e a Magyar Köztársaság területén pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá tartozó pénzeszközzel vagy gazdasági erőforrással. Amennyiben a korlátozó intézkedés alanya rendelkezik a Magyar Köztársaság területén az intézkedés hatálya alá tartozó pénzeszközzel vagy gazdasági erőforrással, úgy az illetékes szerv a vizsgálat befejezését követően haladéktalanul értesíti a vagyon fekvése szerint illetékes megyei bíróságot, az illetékes cégbíróságot, az adópolitikáért felelős minisztert, valamint amennyiben szükséges a vagyoni nyilvántartást vezető szervet. Az értesítést követően a bíróság korlátozó intézkedés végrehajtására zárlatot rendel el.

(2) A zárlat végrehajtása során az e §-ban nem szabályozott kérdésekben a vagyonekbezárt biztosítására elrendelt bünygyi zárlat szabályai szerint kell eljárni azzal, hogy

a) munkabér letiltásának is helye van,

b) pénzügyi intézménynél kezelt összegek esetében a 191. § (2)-(4) bekezdése szerint kell eljárni és az intézkedést az adóst megillető pénzüsszegre és minden későbbi befizetésre fogatosítani kell,

c) a zárgondnoknak a cég vagyonából származó jövedelmet - a felmerült költségek levonása után - a cég pénzforgalmi számláján kell elhelyezni.

Jegyzet: A b) pont bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „b) pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegek esetében a 191. § (2)-(4) bekezdése szerint kell eljárni és az intézkedést az adóst megillető pénzüsszegre és minden későbbi befizetésre fogatosítani kell.”.

Speciális szabályok

A zárlat végrehajtása során alapvetően a bünygyi zárlat rendelkezéseit kell szem előtt tartani, és a szerint kell az eljárást folytatni, azonban ilyen esetekben a munkabér letiltásának is helye van. Így a zárlat fogatosítása alól kizárólag a Vht. 90-96. §-aiban rögzített ingóságok mentesek.

Amennyiben pénzüintézetnél kezelt számlán elhelyezett összeg zár alá vételére, zárolására kerül sor, úgy a biztosítási intézkedés szabályai alkalmazandók. Ennek értelmében a végrehajtó a számlát kezelő pénzüintézetet felhívja a biztosítandó összeg zárolására, illetőleg arra, hogy a jövőbeli befizetések tekintetében is köteles az összeget zárolni. A pénzüintézet köteles a felhívás kézhezvételtől számított nyolc napon belül a végrehajtót tájékoztatni az intézkedéseiről. Ebben az esetben figyelemmel kell lenni arra, hogy melyik bankszámlán elhelyezett összegek mentesek a végrehajtás alól. Az eljárásban lehetőség van zárgondnok kirendelésére, amennyiben annak szükségessége felmerül. A zárgondnok a cég vagyonából származó jövedelmet a cég pénzforgalmi számláján köteles elhelyezni a felmerült költségek levonását követően.

A jogalkotó, abban a tekintetben is különleges helyen kezeli a közösségi jogügy aktusokkal érintett zárlatelrendelést, hogy a mentes pénzeszközök körét is jelentős mértékben leszűkíti, jóval tágabb körben teszi lehetővé a zárlat fogatosítását. Ez természetesen az európai uniós jogi aktusok tartalmával teljes összhangban áll, hiszen az idézett rendeletek többsége a terrorizmus leküzdése érdekében született.

A pénzügyi intézménynél kezelt összegek vonatkozásában az Vht. 191. §-ának megfelelően kell a pénzügyi intézménynél eljárni. Amennyiben zárgondnok kijelölése történik, úgy az köteles a zárlattal érintett cég vagyonából származó jövedelmet a cég pénzforgalmi számláján elhelyezni.

(3) A végrehajtás költségét az állam viseli.

(4) Ha a zárlat elrendelésének közösségi jogi feltételei már nem állnak fenn, a bíróság a végrehajtást megszünteti.

Végrehajtás költségeinek viselése

A végrehajtás költségét ebben az esetben az állam viseli. A bíróság akkor szünteti meg a végrehajtást, amennyiben a zárlat elrendelésének közösségi jogi feltételei már nem állnak fenn.

XI. fejezet

ZÁLOGTÁRGY EGYSZERÜSÍTETT VÉGREHAJTÁSI ÉRTÉKESÍTÉSE

A végrehajtás elrendelése

Vht. 204/B. § A bíróság a zálogjogosult kérelmére a zálogszerződésről szóló közokiratot akként látja el végrehajtási záradékkal [22. § c) pont], hogy a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítésével rendeli el a zálogjoggal biztosított pénzkövetelés végrehajtását, ha

a) a zálogjogosult a zálogkötelezettel a Ptk. 257. §-ának (4) bekezdése szerint megállapodott a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítésében;

b) a zálogjogosult a zálogkötelezettel a Ptk. 257. §-ának (2)-(3) bekezdése szerinti értékesítésben állapodott meg, és a zálogtárgynak a zálogjogosult vagy megbízottja általi értékesítésére meghatározott határidő még nem telt le.

Jegyzet: a 204/B. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 30. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Végrehajtás elrendelése

A fejezetet a 2008. évi XXXIX. törvény 30. §-a iktatta be a Vht. rendelkezései közé. A fejezet lehetővé teszi - amennyiben a zálogszerződésről közokirat készült -, hogy a zálogszerződést a bíróság a zálogjogosult kérésére - figyelemmel a Vht. 22. § g) pontjában foglaltakra - végrehajtási záradékkal lássa el. A végrehajtási záradék megnyitja az utat a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítése előtt.

A Ptk. 255. §-a szerint a zálogtárgyból való kielégítés - bírósági határozat alapján - végrehajtás útján történik. Ez természetesen azt jelenti, hogy a zálogtárgy tulajdonjoga nem száll át a zálogjogosultra, hiszen a Ptk. 255. § (2) bekezdése kifejezetten úgy rendelkezik, hogy semmis a kielégítési jog megnyílása előtt létrejött olyan megállapodás, mely szerint a jogosult a kötelezettség teljesítésének elmulasztása esetén megszerzi a zálogtárgy tulajdonjogát.

A Ptk. 257. §-a viszont a zálogjog jogosultját közvetlenül is feljogosítja - a törvényben meghatározott feltételek együttes fennállása esetén - arra, hogy a zálogtárgyból kielégítést nyerjen. Annak érdekében került a Vht.-ba az új nemperes eljárás, hogy a zálogjogosult végrehajtáson kívül is érvényesíteni tudja jogos igényeit. Meg kellett azonban alkotni a zálogtárgy egyszerűsített értékesítésének szabályrendszerét - amint erre a miniszeri indoklás utalt.

Az új rendelkezésekkel a jogalkotó egyrészt biztosítani akarja a zálogjogosult részére az igényérvényesítés egyszerűbb, gyorsabb, olcsóbb útját, másrészt igyekezett a végrehajtási eljárással együtt járó előnyök hasznosítására, akár a zálogjogosultról, akár a zálogkötelezettől legyen szó.

Az egyszerűsített értékesítésre az anyagi jogi háttérrel a Ptk. 257. §-a teremti meg. Az (1) bekezdés szerint a felek írásban a kielégítési jog megnyílta előtt megállapodhatnak a zálogtárgy közös értékesítésében, feltéve, hogy a megállapodás rögzíti a legalacsonyabb eladási árat, annak számítási módját és a kielégítési jog megnyíltától számított határidőt egyaránt. A módosítással beiktatott (4) bekezdés szerint ebben a megállapodásban a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítésében szintén megállapodhatnak a felek.

A Vht. 204/B. §-ából következően az eljárás alapfeltétele, hogy a zálogszerződésről közokirat készüljön. Ezen túlmenően lehetőség van arra, hogy a zálogjogosult és a zálogkötelezett oly módon állapodjon meg, miszerint a jogosult a zálogtárgyat bírósági végrehajtás mellőzésével maga értékesítheti. Akkor lehet a zálogtárgyat értékesíteni, ha a zálogtárgynak hivatalosan jegyzett piaci ára van, vagy a zálogjogosult záloghitel nyújtásával üzletszerűen foglalkozik. E szabályokból még nem következik, hogy az egyszerűsített végrehajtási értékesítésére megnyílna a lehetőség, azonban a jogosult kérelmére a törvényi tényállás megvalósulása esetében lehetővé teszi a jogszabály. A lehetőség igénybevétele feltétele, hogy a zálogtárgy a zálogjogosult vagy megbízottja általi értékesítésére meghatározott idő még nem telt el.

Annak érdekében, hogy az állam biztosítani tudja a zálogból történő kielégítése során a tisztességes eljáráshoz, valamint a jogorvoslathoz való jogot, eljárási garanciákat kívánt érvényesíteni. Lehetővé teszi a rendelkezés e garanciális elemeket, ugyanakkor a hagyományos kielégítési végrehajtással szemben megfelelő gyorsaságot biztosít, hiszen tulajdoni viták ebben az eljárásban nem merülnek fel, az értékesítésre pedig több módot kínál fel a rendelkezés.

A zálogjogosult igényét bírósági végrehajtás útján két módon érvényesítheti. Egyrészt hagyományos utat választva, amikor is a követelés végrehajtási szakba jut, úgy az általános szabályok szerint végrehajtási eljárást kezdeményezhet, illetőleg bekapcsolódhat a más által kezdeményezett végrehajtásban, kérve a zálogtárgyból való kielégítését. Emellett jelentkezik az egyszerűsített értékesítés lehetősége, amikor is a végrehajtás kizárólag a zálogtárgyra történik, az adós egyéb vagyonának felkutatására és végrehajtás alá vonására nem kerül sor, még abban az esetben sem, ha zálogtárgyból befolyt és a végrehajtást kérőnek kifizetett összeg nem fedezi a teljes követelést.

A pénzkövetelés végrehajtása szabályainak megfelelő alkalmazása

Vht. 204/C. § (1) A zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítésére irányuló végrehajtás foganatosítására a pénzkövetelés végrehajtásának szabályait az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A végrehajtás foganatosítása a végrehajtható okiratban megjelölt zálogtárgyra történik; az adós egyéb vagyontárgyainak, jövedelmének felkutatására és végrehajtás alá vonására nem kerül sor.

Jegyzet: a 204/C. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 30. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Pénzkövetelés végrehajtására vonatkozó rendelkezések alkalmazása

Az egyszerűsített végrehajtási értékesítés fő szabály szerint a követelés végrehajtásának szabályai szerint folyik.

A végrehajtó elsősorban az eljárás alapjául szolgáló okiratban megjelölt zálogtárgyra folytatja a végrehajtást, az adós egyéb vagyonának, jövedelmének a feltérképezésére és azoknak a végrehajtás alá vonására nincs lehetőség. Még abban az esetben sem, ha a zálogtárgyból befolyt - és ilyen módon a végrehajtást kérőnek, illetve zálogjogosultnak kifizethető - összeg nem fedezi a fennálló követelést.

A zálogjog célja elsősorban az, hogy a zálogjogosult a követelését kielégítse. A zálogjog érvényesítése alapvetően hatósági úton, bírósági határozat alapján, végrehajtással történik. E fő szabályt azonban a jogi környezet megváltozása egyre inkább kiiktatta, és tette lehetővé a végrehajtáson kívüli kielégítést. Ahhoz tehát, hogy a zálogjogosult követeléséhez hozzájusson, szükséges volt a bíróság marasztaló határozata, amelyben kötelezi a zálogkötelezettet, hogy tartozását fizesse meg. A dologi adóst pedig a bíróság ítélete arra kötelezi, hogy tűrje a zálogtárgyból való kielégítést. Ehhez képeset tartalmazó eltérő szabályokat a Ptk. 257. §-a mellyel összhangban került megfogalmazásra a végrehajtási törvény módosítása is.

- (3) A végrehajtás - függetlenül a végrehajtás során befolyt összegtől - a zálogtárgy vételárából a zálogjogosult végrehajtást kérőt megillető összeg kifizetésével, a zálogtárgy zálogjogosult általi átvételével, illetve az értékesített, átvett ingatlan kiürítésével, az adós teljesítése esetén pedig a zálogjoggal biztosított követelés és a végrehajtási költségek megfizetésével befejeződik.**

Annak érdekében, hogy a párhuzamos eljárások folytatása kizárt legyen, kifejezett törvényi rendelkezés, hogy a végrehajtás a végrehajtást kérőt megillető összeg kifizetésével, illetőleg a zálogtárgy a zálogjogosult általi átvételével vagy az ingatlan kiürítésével és a végrehajtási költségek befizetésével befejeződik.

Az egyszerűsített értékesítésből természetesen következik az is, hogy amennyiben az egyszerűsített értékesítés akár, ha csak részben is eredményre vezet, értve ezalatt, hogy nem elégíti ki a teljes követelést a befolyt vételár, a végrehajtási eljárásnak akkor is be kell fejeződnie. Ez természetesen a zálogjog jogosultjának bizonyos kockázatát hordozza magában, azonban a gyors és egyszerű eljárással ezek a kockázatok kompenzációt nyerhetnek.

- (4) Ha az adós ellen más követelés behajtására is végrehajtást rendeltek el, a végrehajtó a zálogjoggal biztosított követelés végrehajtását az általános szabályok szerint folytatja, de a zálogjogosult - a 7. § (1) és (2) bekezdésének alkalmazása nélkül - továbbra is csak a zálogtárgy vételárából történő kielégítésre, illetve a zálogtárgy átvételére jogosult.**

Abban az esetben, hogy ha az adós ellen más követelés behajtására is folyik végrehajtás, a zálogjoggal biztosított követelés végrehajtása nem az egyszerűsített szabályok szerint zajlik. A végrehajtó az általános szabályok szerint köteles a végrehajtást folytatni, azzal a megkötéssel, hogy a végrehajtó - pénzkövetelés végrehajtása érdekében - elsősorban a pénzügyintézetnél kezelt és az adós rendelkezése alatt álló összegből kísérli meg a behajtást. A lefoglalásra vonatkozó és a Vht. 7. § (2) bekezdésében meghatározott rendelkezést figyelmen kívül hagyva a zálogjogosult kizárólag a zálogtárgy vételárából történő kielégítésre, illetőleg a zálogtárgy átvételére lesz jogosult.

A zálogtárgy árverésének előkészítése

- Vht. 204/D. § (1) A végrehajtó a végrehajtási költség megelőlegzését követő 8 munkanapon belül kézbesíti a végrehajtható okiratot az adósnak, melynek során tájékoztatja a (3) bekezdés szerinti nyilatkozattételi kötelezettségéről és az elmulasztásának jogkövetkezményeiről.**

Jegyzet: a 204/D. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 30. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Végrehajtható okirat kézbesítése

A különleges végrehajtás a zálogtárgy árverésének kitűzésével indul, oly módon, hogy a végrehajtó - amennyiben a végrehajtási költséget a végrehajtást kérő zálogjogosult megelőlegezte - 8 munkanapon belül kézbesíti a végrehajtható okiratot az adósnak. Felhívja nyilatkozattételére a tekintetben is, hogy a zálogszerződéssel érintett

zálogtárgy - amennyiben az ingóság - hol lehet fel, illetőleg nyilatkoznia kell az adósnak arról, hogy vállalja-e az ingóság megőrzését.

- (2) A zálogtárgy lefoglalására és becsértékének megállapítására nem kerül sor. Ha az adós a végrehajtható okirat helyszíni kézbesítésével egyidejűleg, postai kézbesítés esetén pedig a kézhezvételtől számított 15 napon belül a tartozását nem fizette meg, a végrehajtó - kivéve, ha a zálogtárgyat más követelés biztosítására is terheli zálogjog - kitűzi a zálogtárgy árverését.**

Az egyszerűsített eljárásban a zálogtárgyat a végrehajtó nem foglalja le, és a becsértéket sem állapítja meg - éppen a Ptk. 257. §-ában rögzített megállapodás tartalmára is tekintettel -, mert a felek a legalacsonyabb eladási árban ilyenkor - törvényi kötelezettség alapján - megállapodtak. A becsérték szerepét így a felek által meghatározott vételár tölti be, ehhez igazodik az árverési előleg és licitkülöb, illetőleg a kikiáltási ár.

A szabályok a végrehajtható okirat kézbesítésére mind a helyszíni, mind a postai úton történő kézbesítést lehetővé teszik. A kézbesítéstől számított 15 napon belül köteles az adós a tartozást megfizetni. Amennyiben erre nem kerül sor, a végrehajtó a zálogtárgy árverésének kitűzése iránt intézkedik feltéve, hogy a zálogtárgyat más követelés biztosítására nem terheli zálogjog.

- (3) Az adós a (2) bekezdésben foglalt határidőn belül - kivéve, ha a tartozást megfizeti - köteles nyilatkoznia a végrehajtónak a zálogtárgy ingóság tárolási helyéről és arról, hogy vállalja-e az ingóság megőrzését.**

- (4) Ha az adós az ingóságok megőrzését nem vállalja, a végrehajtó - a szállítási és tárolási költségek megelőlegezését követően - intézkedik a zálogtárgy elszállítása iránt; ugyanígy kell eljárni akkor is, ha az adós nyilatkozatot nem tett, de a végrehajtó tudomására jut az ingóságok fellelési helye. Az elszállításról az ingóságok tételes felsorolását is tartalmazó jegyzőkönyvet kell készíteni.**

Adós nyilatkozata

A végrehajtó nyilatkozattételre hívta fel az adóst a tekintetben, hogy a zálogtárgy - amennyiben ingóság - hol lehet fel, illetőleg arról is nyilatkoznia kell az adósnak, hogy az ingóság megőrzését vállalja-e.

Ha az adós az ingóság őrzését nem vállalja, erről a végrehajtó tájékoztatja a végrehajtást kérőt, egyben felhívja a szállítási és tárolási költségek előlegezésére. Az előleg befizetését követően intézkedik a zálogtárgy elszállítása és megőrzése iránt.

- (5) Ha az adós a (3) bekezdés szerinti nyilatkozat megtételét elmulasztja, vele szemben rendbírság kiszabásának van helye a 45/A. § (2) bekezdése szerinti külön felhívás kiadása nélkül.**

Adós nyilatkozattételi kötelezettségének elmulasztása

Amennyiben az adós a nyilatkozattételi kötelezettségét elmulasztja, úgy vele szemben az általános szabályok szerinti végrehajtási rendbírság szabható ki anélkül, hogy a végrehajtó a bírságolás alapjául szolgáló körülményről való tudomásszerzés esetén előzetesen kilátásba helyezné a bírságolást.

- (6) Ha a zálogtárgyat más követelés biztosítására is terheli zálogjog, a végrehajtó a 114. § megfelelő alkalmazásával értesíti a zálogjogosultat a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás iránti kérelem előterjesztésének lehetőségéről. A bíróság a zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódásának engedélyezése során a zálogjogosult kielégítési jogának megnyitását nem a zálogtárgy lefoglalása, hanem egyszerűsített végrehajtási értékesítésének elrendelése alapján állapítja meg.**

További zálogjogosultak felhívása a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódásra

Amennyiben az állapítható meg, hogy a zálogtárgyat más követelés biztosítására szintén zálogjog terheli, úgy a további zálogjogosultakat - tekintettel a Vht. 114. §-ában írtakra - fel kell hívni a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás lehetőségére, és tájékoztatni kell őket arról, hogy erre kizárólag kérelem előterjesztése útján nyílik lehetőségük. A kérelem tárgyában - csak úgy, mint az általános szabályok szerint - a bíróság dönt, és az engedélyezés alapja az egyszerűsített végrehajtási értékesítés elrendelése lesz.

A szabályozás logikája ugyanaz, mint az általános rendelkezések körében, nevezetesen, biztosítani kell, hogy az egyéb zálogjogosultak kielégítési joga se kerüljön veszélybe. A tájékoztatásnak - figyelemmel a Vht. 114. §-ában

irtakra - ki kell terjednie az egyszerűsített eljárást megindító zálogjogosult és zálogkötelezett közötti szerződésben rögzített legalacsonyabb vételárra is.

A problémát az jelentheti, ha a felhívásban megjelölt zálogjogosult szintén megállapodást csatol, olyat, amely közte és a zálogkötelezett között jött létre, de az abban meghatározott legalacsonyabb vételár összege eltér az eredeti legalacsonyabb vételár összegétől. Amennyiben a felek között a vita nem rendeződik, úgy a vételárat végső soron a végrehajtó becsléssel állapítja meg, figyelemmel a zálogtárgy értékére.

(7) A végrehajtó az ingó- és ingatlan-árverési hirdetményben a zálogtárgy becsértéke helyett a zálogjogosult és a zálogkötelezett megállapodásában rögzített, illetve a zálogjogosult és a zálogkötelezett megállapodása szerinti számítási móddal megállapított legalacsonyabb vételár összegét tünteti fel azzal a tájékoztatással, hogy annál alacsonyabb összegben nem lehet árverezni a zálogtárgyra.

Zálogtárgy becsértéke

A végrehajtó az árverési hirdetményben a zálogtárgy becsértékét a zálogjogosult és zálogkötelezett megállapodásában rögzített, illetőleg az általuk meghatározott számítási móddal megállapított legalacsonyabb vételár összegén tünteti fel, nyilvánvalóan azzal a tájékoztatással együtt, hogy ezen összegnél alacsonyabb ár mellett árverezni a zálogtárgyra nem lehet. Különösen a számítási mód értelmezése problémát jelenthet a legkisebb eladási ár megállapítása vonatkozásában.

(8) Ingatlan árverése során az árverési előleg a zálogtárgy legalacsonyabb vételárának 10%-a, a licitküző pedig a legalacsonyabb vételárnak a 143. §j) pontjában meghatározott százaléka.

Ingatlan zálogtárgy becsértéke

Amennyiben a zálogtárgy ingatlan, úgy az árverési előleg a meghatározott legalacsonyabb vételár tíz százaléka, a licitküző pedig a tízmillió forintot meg nem haladó becsértékű ingatlan esetén a becsérték 2%-ának megfelelő összeg, de legalább ezer forint, tízmillió forintot meghaladó becsérték felett a becsérték 1%-ának megfelelő összeg.

Vht. 204/E. § (1) Ha a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítését más követelés behajtására is elrendelte a bíróság, a végrehajtó a legalacsonyabb vételár összegéről tájékoztatja a végrehajtóhoz utóbb érkezett végrehajtható okirat szerinti zálogjogosult végrehajtást kérőt. Ha a zálogjogosult a tájékoztatás kézhezvételétől számított 15 napon belül nem értesíti a végrehajtót írásban egyet nem értéséről vagy a (2) bekezdés szerinti megállapodásáról, a végrehajtó a legalacsonyabb vételár összegét tünteti fel az árverési hirdetményben.

Jegyzet: a 204/E. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 30. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Más követelés behajtásával összefüggésben elrendelt végrehajtásban érintett zálogtárgy

Amennyiben az egyszerűsített végrehajtási értékesítéssel érintett zálogtárgy más követelés behajtásával összefüggésben elrendelt végrehajtásban is érintett, abban az esetben a végrehajtó a zálogjogosult és zálogkötelezett megállapodásában, vagy egyéb módon rögzített legalacsonyabb vételár összegéről tájékoztatja a végrehajtóhoz később érkezett végrehajtható okirat szerinti zálogjogosultat, illetőleg végrehajtást kérőt. Az utóbb bekapcsolódó zálogjogosult a tájékoztatás kézhezvételétől számított 15 napon belül nyilatkozhat a legalacsonyabb vételárral összefüggésben. Amennyiben nyilatkozatot nem tesz, úgy a legalacsonyabb vételárat elfogadottnak tekinti a törvény, vélelmezve a beleegyezését.

(2) A zálogjogosultak - az eredeti megállapodásaikban rögzített legkisebb vételárak közötti összegben - megállapodhatnak a legkisebb vételár összegéről; ha 15 napon belül ezt írásban közlik a végrehajtóval, a végrehajtó ezt az összeget tünteti fel az árverési hirdetményben legkisebb vételárként.

Zálogjogosultak megállapodása

A zálogjogosultak a megállapodásaikban rögzített legkisebb vételártól eltérhetnek azáltal, hogy egymás között megállapodnak a legkisebb vételár összegéről. A megállapodásra 15 napos határidő áll nyitva, amely alatt a később bekapcsolódó zálogjogosult nyilatkozatot tehet a legalacsonyabb vételárral összefüggésben. Amennyiben ilyen

megállapodás a zálogjog jogosultak között nem jön létre, vagy a később bekapcsolódó zálogjog jogosult nem tesz érdemi nyilatkozatot a legkisebb vételárról, akkor a végrehajtó az eredeti zálogjogosult által igazolt legalacsonyabb vételár összegét tünteti fel az árverési hirdetőben.

Amennyiben a zálogjogosultak megállapodnak és ezt a 15 napos határidő alatt írásban közlik a végrehajtóval, úgy ennek a megállapodásnak a tartalma alapján az itt rögzített legalacsonyabb vételár kerül az árverési hirdetőben feltüntetésre.

- (3) Egyetértés és megállapodás hiányában a végrehajtó az általános szabályok szerint megállapítja a zálogtárgy becsértékét és kitézi az árverést.**
- (4) A végrehajtó a megállapított legalacsonyabb vételárról, illetve a (3) bekezdés szerint megállapított becsértékről tájékoztatja a végrehajtásba bekapcsolódott zálogjogosultat.**

Zálogtárgy értékének becsléssel történő megállapítása

Amennyiben a felek nem tudnak megállapodni, vagy a később bekapcsolódó zálogjog jogosult a legalacsonyabb vételár összegét vitatja, úgy a végrehajtó jogosult az általános szabályok szerint, a zálogtárgy értékét becsléssel megállapítani. Ebben az esetben a becsérték kerül az árverési hirdetőben feltüntetésre, amellyel a végrehajtó az árverés kitézését is elrendeli. A végrehajtó a megállapított becsértékről egyébként az utóbb bekapcsolódó zálogjog jogosultat is tájékoztatni köteles.

A zálogtárgy árverése

Vht. 204/F. § (1) Több zálogtárgy értékesítése esetén az értékesítésük sorrendjére a zálogszerződésben foglalt megállapodás irányadó, ennek hiányában azt a végrehajtást kérő határozhatja meg.

Jegyzet: a 204/F. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 30. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Több zálogtárgy értékesítése

Amennyiben a zálogjogi szerződés több vagyontárgyat érint, és ezek értékesítésére egy időben kerül sor, úgy az értékesítési sorrendre - amennyiben erre vonatkozóan a felek megállapodtak - a zálogszerződés az irányadó. Megállapodás hiányában a végrehajtást kérő határozhatja meg az értékesítési sorrendet. Az árverés szabályai egyszerűbbnek tűnnek az általános rendelkezésekhez képest; itt nincsen lehetőség a kikiáltási ár leszállítására, az ajánlattétel alsó korlátja pedig a legalacsonyabb vételár összege lesz.

- (2) Az ingatlanra megtett, a legalacsonyabb vételár összegét el nem érő vételi ajánlatot az elektronikus árverési rendszer nem teszi közzé a licitnaplóban.**

Legalacsonyabb vételár összegét el nem érő vételi ajánlat

Annak érdekében, hogy az ingatlan árverése során az árverés szabályai és alapelvei töretlenül érvényesüljenek, az elektronikus árverési rendszer a licitnaplóban nem teszi közzé a legalacsonyabb vételár összegét el nem érő vételi ajánlatot. Nyilvánvaló viszont, hogy az elektronikus rendszerben pontosan rögzíteni kell az árverés szabályait.

- (3) Az árverés megkezdésekor a végrehajtó az árverezőkkel a legkisebb vételárat és a kikiáltási árat közli. A kikiáltási ár ingó árverése esetén a legalacsonyabb vételár összege, ingatlan árverése esetén pedig a licitnaplóban utolsóként közzétett vételi ajánlat, s csak ennek hiányában a legalacsonyabb vételár összege.**
- (4) Az árverésen a kikiáltási ár nem szállítható le.**

Licitálók tájékoztatása

Az árverés során tájékoztatni kell a licitálókat a legkisebb vételárról és a kikiáltási árról, amely egyébként ingóság esetében megegyezik a legalacsonyabb vételárral, ingatlan esetében a kikiáltási ár a licitnaplóban utolsóként közzétett ajánlat, amennyiben ilyen nem volt, vagy az nem került közzétételre, úgy a legalacsonyabb vételár. Az árverésen a kikiáltási ár nem szállítható le.

- (5) Az árverés sikertelen, ha nem tettek legalább a legalacsonyabb vételárnak megfelelő összegű vételi ajánlatot.**

A végrehajtó az árverés sikertelenségét állapítja meg abban az esetben, ha a legalacsonyabb vételárnak megfelelő összegű ajánlatot senki nem tett az árverésen.

(6) A zálogtárgyat a második sikertelen árverést követően legalább a legalacsonyabb vételárnak megfelelő összegben veheti át a végrehajtást kérő.

A zálogtárgyat a legalacsonyabb vételárnak megfelelő összegben a végrehajtást kérő, vagy a végrehajtást kérők vehetik át akkor, ha a második árverés is sikertelen volt.

(7) A zálogtárgy becsértékének megállapítása [204/E. § (3) bekezdés] esetén az árverést az általános szabályok szerint kell megtartani.

Abban az esetben, ha a zálogtárgy értékét a végrehajtó becsléssel állapítja meg, úgy az egyszerűsített eljárásban irányadó árverezési szabályok nem alkalmazhatók, ilyen esetben az árverést az általános szabályok szerint kell folytatni.

**Vht. 204/G. § (1) Lakóingatlan egyszerűsített végrehajtási értékesítése esetén a kiköltözési kötelezettség teljesítésére a 154/A. § (1)-(3) bekezdését akként kell alkalmazni, hogy a kiköltözési határidő az árveréstől (jogorvoslati kérelem jogerős elbírálásától, vételár megfizetésétől) számított 90 nap.
(2) A kiköltözési kötelezettség teljesítésére halasztás nem adható.**

Jegyzet: a 204/G. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 30. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Lakóingatlan egyszerűsített végrehajtási értékesítése

Amennyiben a zálogtárgy lakóingatlan és ennek az értékesítésére egyszerűsített végrehajtás keretében kerül sor, úgy erre az eljárásra szintén alkalmazni kell az ingatlan kiürítésére vonatkozó szabályokat a Vht. 154/A. §-ában írtaknak megfelelően. Azonban a kiköltözési határidő az árveréstől számított, illetőleg a jogerősen elbírált jogorvoslati kérelem kézbesítésétől, illetőleg a vételár megfizetésétől számított kilencven nap. E körben kell felhívni a figyelmet arra is, hogy a Vht. 140. § (4) bekezdésében írt lehetőség sem áll az adós rendelkezésére, vagyis nem kérheti a becsértékről történő tájékoztatást követően a kiköltözésre vonatkozó halasztási eljárás lefolytatását, ezen értelmezésünket egyértelműsíti a (2) bekezdés szövege is.

Végrehajtási kifogás előterjesztése

Vht. 204/H. § (1) A zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítése során végrehajtási kifogás - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - csak a következő végrehajtási cselekményekkel kapcsolatban terjeszthető elő:

- a) a zálogtárgy becsértékének a 204/E. § (3) bekezdése szerinti megállapítása,*
- b) az ingatlan legkisebb vételárának vagy becsértékének 204/E. § (4) bekezdése szerinti közlése, amely ellen előterjesztett kifogást a bíróság a 140. § (7) bekezdése szerint bírálja el,*
- c) a zálogtárgy árverése,*
- d) az értékesített ingatlan kiürítése,*
- e) a végrehajtói költség megállapítása és a vételár felosztása,*
- f) késedelmes végrehajtói intézkedés.*

Jegyzet: a 204/H. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 30. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Végrehajtási kifogás előterjesztése

Az egyszerűsített értékesítés jelentős mértékben a felek megállapodásán alapszik, hiszen fő szabály szerint a zálogtárgy értékét, a legkisebb vételárat is a felek megállapodása rögzíti. Ebből kifolyólag az eljárásba viszonylagosan kevesebb végrehajtási cselekmény épül be. Az egyszerűsített eljárásban ennek ellenére biztosítani kell a jogorvoslat jogát, éppen az adós jogainak védelme érdekében. Az általános jogorvoslat a végrehajtási eljárás során a végrehajtási kifogás, amelyet a Vht. 217. §-a részletesen szabályoz.

Az egyszerűsített végrehajtás körében ettől eltérő szabályokat állapít meg a törvény, tételesen felsorolva, hogy mely esetekben lehet végrehajtási kifogással élni. Amennyiben az árverési jegyzőkönyv kézhezvételét követő tizenöt napon belül terjesztenek elő kifogást, az árverést megelőző intézkedések megsemmisítése is kérhető, s ezzel együtt a bíróság magát az árverést is megsemmisítheti. Tehát végrehajtási kifogás terjeszthető elő a zálogtárgy becsléssel meghatározott becsérték megállapítása miatt is.

A végrehajtásban utóbb bekapcsolódó zálogjogosult kifogással élhet a vele közölt, becsléssel megállapított becsérték miatt. Az így előterjesztett kifogást a bíróság oly módon bírálja el, hogy a becsértéket maga állapítja meg, szükség esetén szakértő bevonásával. Kifogás terjeszthető elő a zálogtárgy árverése, az értékesített ingatlan kiürítése, a költség megállapítása és vételárfelosztás, valamint a késedelmes végrehajtói intézkedés miatt. Látható, hogy csak azokkal a végrehajtói intézkedésekkel szemben nyílik meg a jogorvoslat lehetősége, amelyek az eljárásban részt vevők alapvető jogait érintik. Lényeges, hogy a kézbesítéshez kötődően kifogás előterjesztésére nincs lehetőség, így e körben rendes jogorvoslattal nem élhetnek a felek.

(2) Az árverési jegyzőkönyv kézhezvételét követő 15 napon belül előterjesztett végrehajtási kifogásban az árverést megelőző jogszabálysértő végrehajtói intézkedések megsemmisítése is kérhető; ilyen intézkedés megsemmisítése esetén a bíróság az árverést is megsemmisítheti.

Amennyiben az árverési jegyzőkönyv kézhezvételét követő 15 napon belül terjesztenek elő kifogást, úgy ebben a kifogásban az árverést megelőző intézkedések is támadhatóak, mely lehetővé teszik, hogy a bíróság magát az árverést is megsemmisítse.

XII. fejezet

KÜLFÖLDI HATÁROZAT VÉGREHAJTÁSA

Vht. 205. § A külföldi bíróság és a külföldi választottbíróság határozatát (a továbbiakban együtt: külföldi határozat) törvény, nemzetközi egyezmény vagy viszonyosság alapján lehet végrehajtani.

Külföldi határozat végrehajtásának alapja

A Vht. teremti meg a lehetőséget arra, hogy ne csak hazai, hanem a külföldi bírósági határozatok is végrehajthatóak legyenek Magyarországon. A jogszabály a külföldi végrehajtható határozatokat hozó szervek körét a bíróságokban, és a választottbíróságokban jelöli ki.

A végrehajthatóság alapfeltétele, hogy törvény, nemzetközi egyezmény vagy viszonyosság lehetővé tegye a végrehajtást. A bíróságok gyakorlata szerint a nemzetközi jogi rendelkezéseknek egyértelműnek kell lennie a végrehajthatóság tekintetében. Önmagában az a kitétel nem tekinthető elegendőnek, hogy egy nemzetközi szerződés úgy rendelkezik, hogy a szerződést kötő államok polgárai azonos feltételek mellett érvényesíthetik igényeiket a bíróságok és más hatóságok előtt. A perlés mindenki számára egyenlő joga nem tévesztendő össze a határozatok végrehajtásához való joggal, a végrehajthatósághoz a végrehajtás helye szerinti államban hozott jogerős és végrehajtható határozat szükséges. Amennyiben nemzetközi szerződés nem áll rendelkezésre, úgy másodlagosan a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Nmjtvr.) alapján kell a végrehajthatóság feltételeit biztosítani; az Nmjtvr. 70. §-a kizárja az olyan bírósági vagy hatósági határozat elismerését, amelyben a magyar bíróság vagy más hatóság kizárólagos joghatósággal rendelkezik. Ezzel szemben az Nmjtvr. 71. §-a szerint a külföldi bíróság vagy más hatóság jogerős határozatát - amelyek meghozatalában magyar szerveknek kizárt a joghatósága - el kell ismerni belföldön, kivéve, ha annak elismerése a magyar közrendbe ütközik.

Abban az esetben, ha az, akinek a terhére határozatot hoztak, az eljárásban semmilyen módon nem vett részt, mert az idézést és a keresetet, vagy az eljárás megindítására szolgáló egyéb iratot részére nem kézbesítették szabályszerűen és kellő időben arra, hogy felkészüljön a védekezésre, akkor a külföldi határozat végrehajtása kizárt. Akkor is kizárt az elismerés, ha a határozat olyan eljárás eredményeként született mely a magyar eljárási jog alapvető elveit súlyosan sérti.

El kell ismerni a külföldi szerv határozatát, ha azok joghatósága magyar törvényben megállapított joghatósági szabályok valamelyike alapján megalapozott volt. Ilyen esetben is szükséges, hogy a külföldi határozat jogerőre emelkedjen azon állam joga szerint, melyben azt meghozták, illetőleg Magyarország és a határozatot hozó szerv állama között a viszonyosság fennálljon. A viszonyosságról az igazságügyért felelős miniszter ad nyilatkozatot. Az Nmjtvr. 73. § (2) bekezdése lehetővé teszi a viszonyosság nélküli hazai elismerést a személy állapotot érintő határozat

vonatkozásában, illetőleg a külföldi vagyoni jogi határozat esetében, amennyiben az ügyben eljáró külföldi bíróság joghatósága a felek kikötésén alapul, feltéve, hogy a kikötésre vonatkozóan a felek megállapodtak. Érvénytelen azonban az ilyen jellegű kikötés azokban az ügyekben, amelyekre nézve az Nmjtvr. 62/A. §-a a magyar bíróság vagy hatóság kizárólagos joghatóságát állapítja meg. Ugyancsak érvénytelen a megállapodása az Nmjtvr. 62/G. §-ának rendelkezései alapján.

Fontos kiemelni azonban, hogy az Nmjtvr. rendelkezései másodlagos jellegűek. Alkalmazásuk csak abban az esetben lehetséges, amennyiben a kérdést nemzetközi szerződés nem rendezi. Abban az esetben, ha a végrehajtást nemzetközi szerződésre alapítva kéri a végrehajtást kérő, úgy a bíróság a szerződés rendelkezéseit veszi alapul, és ennek érdemi vizsgálata mellett dönt a tekintetben, hogy elrendeli-e a végrehajtást belföldön. A bíróságnak természetesen azt is vizsgálnia kell, hogy a külföldi határozat megfelel-e a Vht. 15. §-ában foglaltaknak, tehát lehetőség van-e a végrehajtási lap kibocsátására. Ennek megfelelően végrehajtási lap állítható ki polgári ügyben hozott marasztaló határozat alapján, büntetőügyben hozott polgári jogi igényel kapcsolatos marasztaló határozat alapján, illetőleg bíróság által jóváhagyott egyezség alapján.

A fentiekből következően a bíróságnak nem csak a tekintetben kell döntést hoznia, hogy a külföldi határozat végrehajtható-e, hanem a tekintetben is állást kell foglalnia, hogy a végrehajtás elrendelhető-e, mert ez két eltérő kérdés. A második kérdésre adandó válaszhoz a Vht. 13. §-ában foglaltakat kell vizsgálni, nevezetesen, hogy a végrehajtandó határozat kötelezést tartalmaz-e, jogerős vagy előzetesen végrehajtható-e és a teljesítési határidő letelt-e. A bírói gyakorlat szerint a külföldi határozatnak a magyar jog szerinti végrehajthatóvá nyilvánítása nem alapozza meg automatikusan a végrehajtható okirat kiállítását, mivel a végrehajtás elrendeléséhez a Vht. 13. §-ában szabályozott feltételek fennállása szükséges.

A fentiek előre bocsátása mellett is rendkívül fontos, hogy a Magyar Köztársaság elismeri-e a külföldi határozatokat annak érdekében, hogy azt Magyarországon végre lehessen hajtani. Az Nmjtvr. e kérdésben eligazítást ad, amikor kifejezetten úgy rendelkezik, hogy külföldi bíróságnak vagy más hatóságnak olyan ügyben hozott határozatát, melyben Magyar Bíróságnak vagy más hatóságnak kizárólagos joghatósága van belföldön, nem lehet elismerni.

Ugyancsak nem ismerhető el a külföldi határozat, ha annak elismerése a magyar közrendbe ütközne; vagy, ha az, akinek terhére a határozatot hozták az eljárásban sem személyesen, sem meghatalmazott képviselője útján nem vett részt, azért mert az idézését és a keresetet, illetve az eljárás megindításának alapjául szolgáló egyéb iratot részére lakóhelyén vagy a szokásos tartózkodási helyén nem kézbesítettek szabályszerűen és időben, hogy a védekezésre módjában állt volna felkészülni. Továbbá nem ismerhető el az a határozat, amely olyan eljárás eredményeként került meghozatalra, ami a magyar eljárási jog alapvető elveit súlyosan sértette; ha ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt azonos felek között a Magyar Bíróság vagy más hatóság előtt a perindítás hatályai a külföldi eljárás megindítását megelőzően beállottak; ha ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog tárgyában a Magyar Bíróság vagy más hatóság azonos felek között korábban jogerős érdemi határozatot hozott.

Külföldi határozat elismerése nem külön eljárásban történik. Az elismerésről az a bíróság, vagy hatóság dönt, amelynek eljárásában a kérdés felmerült. Azonban akinek érdekében állt annak megállapítása, hogy a külföldi határozat belföldön elismerhető, az külön eljárásban ez iránti kérelmet terjeszthet elő. Külföldi határozat érdemi felülvizsgálatának azonban nincsen helye. A külföldi határozat vizsgálata pusztán arra terjed ki, hogy az a Magyar Köztársaságban elismerhető-e és végrehajtható-e.

Külföldi határozat végrehajtására lehetőséget biztosíthat nemzetközi egyezmény is, például az 1962. évi 25. törvényerejű rendelettel (a továbbiakban: New York-i Egyezmény) kihirdetett New Yorkban 1958. június 10. napján kelt külföldi választottbírói határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló nemzetközi egyezmény.

Nemzetközi egyezmény nem csak többoldalú, hanem kétoldalú is lehet. A Magyar Köztársaság széles körben kötött kétoldalú egyezményeket, úgynevezett jogsegély egyezményeket, amelyekkel lehetővé válik, hogy a Magyarországon hozott határozatok külföldön, míg a külföldön hozott határozatok Magyarországon végrehajthatóak legyenek.

A törvény lehetővé teszi a külföldi határozat végrehajtását szerződés nélkül is viszonzosság alapján, amely a tényleges gyakorlatot feltételezi, és ami pusztán annyit jelent, hogy a magyar állam úgy jár el viszonzossági alapon a külföldi állam polgáraival, mint a magyar állampolgárokkal.

A viszonzossággal összefüggésben az Nmjtvr. tartalmaz rendelkezéseket. A külföldi határozatot el kell ismerni akkor is, ha az eljáró külföldi bíróság vagy más hatóság joghatósága a magyar törvényben megállapított joghatósági szabályok valamelyike alapján megalapozott volt; ha a határozat azon állam joga szerint, amelyben azt meghozták jogerőre emelkedett; ha Magyarország és a határozatot hozó bíróság vagy hatóság állama között viszonzosság áll fenn.

Nem ismerhető el a külföldi határozat ilyen esetekben sem, ha annak elismerése a magyar közrendbe ütközne; ha az, akinek terhére a határozatot hozták az eljárásban sem személyesen, sem meghatalmazott képviselője útján nem

vett részt; ha a határozat olyan eljárás eredményeként került meghozatalra, amely a magyar eljárási jog alapvető elveit súlyosan sértette; ha beállott a perfüggség, illetőleg, ha a magyar bíróság vagy más hatóság ugyanabból a ténybeli alapból származó, ugyanazon jog tárgyában, azonos felek között, korábban már jogerős érdemi határozatot hozott.

A viszonzosság kérdésében az igazságügyért felelős miniszter ad nyilatkozatot.

A New York-i Egyezmény 2. Cikkének 1) pontja akként rendelkezik, hogy valamennyi szerződő állam elismeri az olyan írásbeli megállapodást, amelyben a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy meghatározott - akár szerződéses, akár szerződésen kívüli - jogviszonyból keletkezett vagy keletkezendő összes vagy valamely jogvita esetére, választottbíróság döntésének vetik alá magukat, feltéve, hogy a jogvita tárgya választottbíróság útján eldönthető.

Az „írásbeli megállapodás” kifejezésen a szerződésben foglalt választottbírósági kikötést, továbbá a felek által aláírt, illetőleg levél- vagy táviratváltásban foglalt választottbírósági megállapodást kell érteni.

A New York-i Egyezmény 4. Cikkének (1)-(2) bekezdései az alábbiak szerint rendelkeznek: Az elismerést és végrehajtást kérő félnek az előző Cikkben említett elismerésre és végrehajtására irányuló kérelemmel egyidejűleg be kell csatolnia:

a) a határozat megfelelően hitelesített eredeti példányát vagy annak megfelelően hitelesített másolatát;

b) a 2. Cikkben említett eredeti megállapodást vagy annak megfelelően hitelesített másolatát.

Ha az említett választottbírósági határozat vagy megállapodás nem annak az országnak hivatalos nyelvén készült, amelyben a választottbírósági határozat elismerését és végrehajtását kéri, a határozat elismerését és végrehajtását kérő fél köteles az iratokhoz ennek az országnak a nyelvén készült fordítást csatolni. A fordítást hatósági vagy hiteles fordító, illetőleg külképviseleti vagy konzuli szerv hitelesítésével kell ellátni.

A külföldi választottbírósági határozatok elismerése és végrehajtása tárgyában New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1962. évi 25. törvényerejű rendelet végrehajtásáról kiadott 12/1962. (X. 31.) IM rendelet 4. §-a az alábbiak szerint rendelkezik:

Az Egyezmény 4. Cikkében említett hiteles okirat

a) az állandó választottbíróság által a saját határozatáról kiállított hiteles kiadmány,

b) az eseti választottbíróság határozatának a közjegyző által hitelesített példánya,

c) a választottbírósági szerződés közjegyző által hitelesített példánya.

A Legfelsőbb Bíróság egy eseti döntésével megállapította, hogy az alapiratok között rendelkezésre áll az eseti választottbíróság határozatának egy kiadmánya, melyet azonban közjegyző nem hitelesített. Másrészt az iratokhoz becsatolásra került a felek között 1997. július 30-án kelt B. T. P. 33/1997. számú szerződés 1/H. pontjának szövege, amely a választottbírósági kikötést tartalmazza. E szerződés azonban angol nyelven, telefaxon érkezett fénymásolatban áll rendelkezésre, s annak hátoldalán az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda (továbbiakban: OFFI) igazgatója tanúsította, hogy az az előtte eredetként felmutatott angol nyelvű irattal mindenben megegyezik. Ehhez fűzték az OFFI által elkészített magyar nyelvű részfordítást. Ennek alapján a másodfokú bíróság megállapította, hogy a végrehajtási tanúsítvány kiállítását kérő, a választottbírósági szerződés közjegyző által hitelesített példányát nem csatolta be (*EBH2002. 773.*).

Egy másik esetben az alperes viszontkeresetében azt kérte, hogy a magyar bíróság a külföldi választottbírói határozatra végrehajtási tanúsítványt vezessen és e végzés jogerőre emelkedését követően állítson ki végrehajtási lapot. Az alperesnek e kérelmére az általa is helyesen hivatkozott, az 1962. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, New Yorkban 1958. június 10-én kötött és a külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről, végrehajtásáról szóló New York-i Egyezmény I. Cikkének 1. és 2. pontját, III. Cikkét, a 12/1962. (X. 31.) IM rendelet 1. § a) pontját, 3. §-át, továbbá a Vht. 208-209. §-ait és a 16. § d) pontját kell alkalmazni. Az alperes igénye tehát végrehajtási igény. A külföldi határozatok végrehajtását a Vht. 205-210. §-ai szabályozzák. A végrehajtási eljárás pedig a magyar jog szerint - figyelemmel a Vht. 9. §-ában foglaltakra - polgári nemperes eljárás, ezért a külföldi választottbírósági határozatra végrehajtási tanúsítvány vezetése iránti kérelem tárgyában a bíróság nemperes eljárás keretében dönt (*EBH2001. 454.*).

Vht. 206. § A külföldi bíróság határozata akkor hajtható végre, ha a határozat - jellegénél fogva - megfelel a 15. §-ban foglaltaknak.

Külföldi határozattal szembeni követelmények

A külföldi határozattal szemben is megkívánt követelmény, hogy megfeleljen a Vht. 15. §-ában írtaknak, nevezetesen a külföldi bíróság polgári ügyben hozott marasztaló határozata legyen, vagy büntetőügyben hozott határozatának a polgári jogi igénnyel kapcsolatos marasztalást tartalmazzon, vagy egyezség jóváhagyását tartalmazza.

Természetesen polgári ügy alatt nem kizárólag és szorosan véve a polgári jogból, hanem egyéb polgári per keretei közé tartozó jogvitából származó külföldi határozat tartozhat, de tágabb értelemben ebbe a körbe tartozhat a büntetőügyben elbírált polgári jogi igény is.

A külföldi határozatok elismerése alapján mindazon külföldi határozatok is ebbe a körbe sorolhatók, amelyeket, ha magyar hatóság hozott volna, akkor azokat a Vht. alapján kellene végrehajtani. Ebből következik az is, hogy megállapítási kereset alapján hozott külföldi határozat végrehajtása nem lehetséges, kizárólag a marasztalást, kötelezését tartalmazó ítéleti rendelkezések hajthatók végre.

A Vht. 205. §-a értelmében a külföldi bíróság határozatát törvény, nemzetközi egyezmény vagy viszonyosság alapján lehet végrehajtani. A Vht. 206. §-a abban az esetben teszi lehetővé külföldi bíróság határozatának végrehajthatóvá nyilvánítását, ha az - jellegénél fogva - megfelel a 15. §-ában foglaltaknak. A Vht. 15. §-a szerint az első fokon eljáró bíróság végrehajtási lapot állít ki a bíróság polgári ügyben hozott marasztaló határozata, a bíróság büntetőügyben hozott határozatának a polgári jogi igénnyel kapcsolatos marasztalást tartalmazó része, valamint a bíróság által jóváhagyott egyezség alapján. A Vht. 208. §-a előírja: ha a külföldi határozat végrehajtható, az esetben az arra illetékes bíróság [Vht. 16. § c), illetőleg d) pontja] a külföldi határozatra végzésével végrehajtási tanúsítványt vezet, amelyben azt tanúsítja, hogy a határozat a magyar jog szerint a belföldi bíróság határozatával azonos módon végrehajtható. A Vht. 209. §-a úgy rendelkezik, hogy a Vht. 208. §-a szerint hozott végzés jogerőre emelkedése után a bíróság a végrehajtási tanúsítvánnyal ellátott külföldi határozat alapján végrehajtási lapot, illetőleg vele egy tekintet alá első végrehajtható okiratot állít ki. Erre azonban értelemszerűen csak akkor kerülhet sor, ha a végrehajtás általános feltételei is megvalósultak, így a Vht. 13. §-ában foglaltak.

A külföldi határozatnak a magyar jog szerinti végrehajthatóvá nyilvánítása ugyanis nem azonos azzal, hogy annak alapján a végrehajtás további vizsgálódás nélkül el is rendelhető végrehajtható okirat kiállításával. A végrehajtási tanúsítvány arra vonatkozik, hogy a külföldi bíróság által hozott határozat - az irányadó nemzetközi normákra, valamint a marasztalás jellegére figyelemmel - a belföldi bíróság határozatával azonos módon, így a Vht. szerint lesz végrehajtható. Ennek megállapításához szükséges, de egyben elegendő is a Vht. 205-207. §-aiban, valamint a Vht. 15. §-ában előírt feltételek vizsgálata. Ha ezek fennállnak, akkor a Vht. 208. §-a szerinti végrehajtási tanúsítvány kibocsátása nem tagadható meg. A kért végrehajtás elrendeléséhez (végrehajtási lap, egyéb végrehajtható okirat kiállításához) azonban külföldi határozat esetén is szükséges a Vht. 13. §-ában előírt további feltételek fennállása. Ez utóbbiak azonban már nem a végrehajtási tanúsítvány kibocsátása keretében vizsgálandók, így fennállásuk esetleges hiánya annak a határozatra történő rávezetését nem akadályozhatja meg (BH1999. 463.).

A Vht. 15. § a) pontja úgy rendelkezik, hogy az első fokon eljáró bíróság végrehajtási lapot állít ki a bíróság polgári ügyben hozott marasztaló határozata alapján. Nyilvánvalóan a határozatban marasztalt féllel szemben.

A Vht. 16. § c) pontja értelmében külföldi bírósági határozat alapján az adós lakóhelye, székhelye, ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képviselő helye szerinti bíróság állítja ki a végrehajtási lapot.

A Vht. 206. §-a szerint a külföldi bíróság határozata egyéb feltételek megvalósulása mellett (Vht. 205. §) csak akkor hajtható végre, ha a határozat jellegénél fogva megfelel a 15. §-ban foglaltaknak.

Egy peres ügyben a külföldi bíróság ítélete alperes terhére írt elő kötelezettségeket. Ebből az következik, hogy az ennek alapján indult végrehajtási eljárás csak a most megnevezett alperes mint adós ellen folytatható le. Az elsőfokú bíróság azonban - végzésének fejrészből is kítűnően - mással szemben állapította meg a hivatkozott külföldi határozat végrehajthatóságát. Vele szemben azonban sem külföldön, sem belföldön nem hoztak olyan jogerős és végrehajtható határozatot, amely a végrehajtást kérő által végrehajtani kért kötelezettségeket állapított volna meg a terhére.

Ebből az következik, hogy vele szemben, a végrehajtás alapjaként hivatkozott külföldi határozattal kapcsolatban hiányoznak a végrehajtásnak a Vht. 206. §-a és 15. § a) pontja által előírt feltételei. Emiatt végrehajtás csak a jogerős határozatban megjelölt kötelezettel szemben rendelhető el (BH1998. 537.).

A külföldi bíróság határozatának végrehajthatósága szempontjából a perköltséget megállapító határozat is vagyoni jogi igényről szóló határozat.

A végrehajtást kérő javára az adott esetben nem vitatottan vagyoni jogi követelést - kártérítést - ítélt meg a külföldi bíróság, de oly módon, hogy a perköltségben marasztalást külön határozatba foglalta. A másodfokú bíróság szerint ez nem változtat azon, hogy az így megítélt perköltség is vagyoni jogi igény, arra vonatkozóan a külföldi bíróság marasztaló határozatot hozott, és ez a határozat jellegénél fogva egyebekben is megfelel a Vht. 15. §-ában foglaltaknak, ezért a fő követelésre vonatkozó határozattal azonos módon hajtható végre.

Igy érvényesülhet az a követelmény, hogy a Vht. 205-210. §-aiban foglalt feltételek mellett lehessen végrehajtani, mint a belföldi bíróság polgári ügyben hozott marasztaló határozatát. Ezt deklarálja is a bíróság a Vht. 208. §-a szerint kiállított tanúsítvánnyal.

Az elsőfokú bíróság által hivatkozott Hágai perjogi egyezmény 18. §-a nem irányadó a jelen ügybeni perköltségre, ugyanis az egyezmény 18. §-a - miként a 17. és 19. §-ai is - a „perköltség-biztosíték” címszó alatti rendelkezés. Ennélfogva a másodfokú bíróság egyetértett a végrehajtást kérő azon álláspontjával, hogy az elsőfokú bíróság által hivatkozott rendelkezés nem alkalmazható a végrehajtani kért perköltségre.

A másodfokú bíróság szerint tehát nincs akadálya annak, hogy a kártérítésre kötelező ítéleten kívül az úgynevezett költségmegállapító határozat is ellátható legyen a Vht. 208. §-a szerinti tanúsítvánnyal, majd pedig a végzés jogerőre emelkedése után a végrehajtási lapot is kibocsássa az elsőfokú bíróság (*BDT2000. 196.*).

Vht. 207. § A végrehajtást kérő a végrehajtási kérelemhez köteles csatolni a végrehajtandó külföldi határozatot és - szükség esetén, a bíróság felhívására - ennek magyar fordítását.

Külföldi határozat csatolása a végrehajtási kérelemhez

A külföldi határozat elismerésére vonatkozó nemperes eljárást a végrehajtást kérő kérelemmel kezdeményezheti, mely kérelemhez csatolni szükséges a végrehajtandó külföldi határozatot, és amennyiben ezt a bíróság kéri, ennek magyar fordítását. Nemperes eljárásban tehát a bíróság elsőként a végrehajthatóság kérdését vizsgálja meg. Amennyiben e tekintetben a kérelemnek helyt adó végzést hoz, úgy végrehajtható okiratot állít ki.

Általánosságban elmondhatjuk, hogy a külföldi határozat végrehajtása kapcsán is, az arra jogosultnak kérelmet kell előterjesztenie, amely kérelemnek egyébként a Vht. 11-12. §-aiban foglaltaknak meg kell felelni. Azonban az általánosan meghatározott, és az esetek döntő többségében nyomtatványon előterjesztett kérelemhez a rendelkezésben foglalt mellékleteket is csatolni kell. A mellékletek becsatolásának egyértelműen az a magyarázata, hogy a végrehajtást elrendelő bíróság meggyőződhesen arról, hogy a végrehajtás elrendelésének feltételei a határozattal összefüggésben fennállnak. Azt, hogy a végrehajtandó határozatot hiteles magyar fordításban mikor kell becsatolni, az részben a bíróság mérlegelésétől függ. Részben viszont jogszabály is előírhatja a hiteles magyar fordítás becsatolásának szükségességét. A magalapozott döntés érdekében a bíróság más iratok becsatolására is kötelezheti a végrehajtást kérőt.

A külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1962. évi 25. törvényerejű rendelet 2. Cikkének 1. pontja akként rendelkezik, hogy valamennyi szerződő állam elismeri az olyan írásbeli megállapodást, amelyben a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy meghatározott - akár szerződéses, akár szerződésen kívüli - jogviszonyból keletkezett, vagy keletkezhető összes vagy valamely jogvita esetére választottbíróság döntésének vetik alá magukat, feltéve, hogy a jogvita tárgya választottbírósági eljárás útján eldönthető. A New York-i Egyezmény 4. Cikk 1. pontjának *b)* alpontja pedig akként rendelkezik, hogy az elismerést és a végrehajtást kérő félnek az előző cikkben említett elismerésre és végrehajtásra irányuló kérelemmel egyidejűleg be kell csatolnia a 2. Cikkben említett eredeti megállapodást vagy annak megfelelően hitelesített másolatát, illetőleg az arra vonatkozó bizonyítékot, hogy a határozat által kötelezett adósnak a tárgyalásra szóló idézést legalább egy ízben „megfelelő módon” kézbesítették. A becsatoltatás elmulasztása lényeges eljárási szabálysértés (*BH1999. 270.*).

A New York-i Egyezmény 4. Cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

1. Az elismerést és végrehajtást kérő félnek az előző cikkben említett elismerésre és végrehajtásra irányuló kérelemmel egyidejűleg be kell csatolnia:

- a)* a határozat megfelelően hitelesített eredeti példányát vagy annak megfelelően hitelesített másolatát;
- b)* a 2. Cikkben említett eredeti megállapodást, vagy annak megfelelően hitelesített másolatát.

2. Ha az említett választottbírósági határozat vagy megállapodás nem annak az országnak hivatalos nyelvén készült, amelyben a választottbírósági határozat elismerését és végrehajtását kérik, a határozat elismerését és végrehajtását kérő fél köteles az iratokhoz ennek az országnak a nyelvén készült fordítást csatolni. A fordítást hatósági vagy hiteles fordító, illetőleg külképviseleti vagy konzuli szerv hitelesítésével kell ellátni.

Amennyiben a végrehajtást kérő a jogerős másodfokú választottbírósági ítéletet egyszerű fénymásolatban - hitelesítés nélkül - csatolta be, valamint az első- és másodfokú választottbírósági határozatok magyar nyelvű fordításai hitelesítési záradékot nem tartalmaznak, illetőleg nem csatolta be a 2. Cikkben említett - a választottbírósági döntésnek való alávetést tartalmazó - eredeti megállapodást vagy annak megfelelően hitelesített másolatát, és a bíróság ezek hiányában hoz döntést az eljárás lényeges szabályait sérti meg, amikor a végrehajtást kérőt a fenti hiányok pótlására nem hívta fel, s e hiányok pótlása nélkül bírálta el a végrehajtás iránti kérelmet (*BH1999. 223.*).

Vht. 208. § Ha a külföldi határozat a 205. § szerint végrehajtható, a 16. § c), illetőleg d) pontjában említett bíróság a végzésével a külföldi határozatra végrehajtási tanúsítványt vezet, amelyben azt

tanúsítja, hogy a határozat a magyar jog szerint a belföldi bíróság (választottbíróság) határozatával azonos módon végrehajtható.

Végrehajtási tanúsítvány

Abban az esetben, ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a külföldi határozat végrehajtható, a külföldi határozatra végrehajtási tanúsítványt vezet rá. E célt szolgálja, hogy igazolja, miszerint a bíróság megállapította a külföldi határozatról annak a magyar jog szerinti, a belföldi bíróság határozatával azonos módon való végrehajthatóságát. Az illetékességi szabály az eljárás lefolytatása kapcsán a Vht. 16. § c)-d) pontjain alapszik: ennek megfelelően az adós lakóhelye, székhelye szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, illetőleg a Budai Központi Kerületi Bíróság, választottbírósági határozat és egyezség alapján az adós lakóhelye, székhelye szerinti megyei bíróság, illetőleg a Fővárosi Bíróság jár el.

A végrehajtási tanúsítványról a bíróság végzésben rendelkezik.

Fontos azonban, hogy a végrehajtási tanúsítvány kiállítását elhatároljuk a végrehajtás elrendelésétől. A végrehajtási tanúsítvány pusztán azt a célt szolgálja, hogy ennek birtokában a végrehajtás utóbb elrendelhető legyen végrehajtható okirat kiállításával. A fentiekből természetesen követhetnek az is, hogy a Vht. 13. §-ában írtak a külföldi és végrehajtási tanúsítvánnyal ellátott határozat esetén is fent kell álljanak. E törvényi kellékek hiánya azonban nem a tanúsítvány kiállításának akadályaként jelentkezik, hanem a Vht. 13. §-ából következően esetlegesen a végrehajtás elrendelésének akadályát jelenthetik.

A bíróság a tanúsítvány kiállítását megelőzően vizsgálja az általában vizsgálat tárgyává tett kérdéseken - hatáskör, illetékesség - túl, hogy milyen határozatot kívánnak végrehajtani, arra egyáltalán jogi lehetőség mutatkozik-e. Ez azt jelenti, hogy polgári ügyben hozott határozatról vagy büntetőügyben hozott határozatnak a polgári jogi igényel kapcsolatos döntéséről, esetlegesen külföldi választottbíróság határozatáról van szó. Vizsgálni szükséges, hogy a határozat végrehajtandó része mire irányul és, hogy belföldön elismerhető-e a határozat. A végrehajtásra vonatkozó egyéb törvényi feltételek fennállnak-e, illetőleg vizsgálja azokat a kérdéseket is amelyeket egyébként is vizsgálna egy magyar határozat kapcsán, nevezetesen kötelezést tartalmaz-e, jogerős vagy előzetesen végrehajtható-e, illetőleg a teljesítési határidő letelt-e.

Külföldi határozat kapcsán természetesen, ha biztosítási intézkedés elrendelésére is lehetőség van, úgy a Vht. 185-189. §-ai szerinti feltételek vizsgálata is szükséges.

Egy peres ügy során nem vitásan az alperes viszontkeresetében azt kérte, hogy a magyar bíróság a külföldi választottbírói határozatra végrehajtási tanúsítványt vezessen és e végzés jogerőre emelkedését követően állítson ki végrehajtási lapot. Az alperesnek e kérelmére az általa is helyesen hivatkozott, a New York-i Egyezményt kihirdető törvényerejű rendelet 1. § a) pontját, 3. §-át, s a Vht. 208-209. §-ait, valamint a 16. § d) pontját kell alkalmazni.

Az alperes igénye tehát végrehajtási igény. A külföldi határozatok végrehajtását a Vht. 205-210. §-ai szabályozzák. A végrehajtási eljárás pedig a magyar jog szerint - figyelemmel a Vht. 9. §-ában foglaltakra - polgári nemperes eljárás, ezért a bíróságnak a külföldi választottbírósági határozatra végrehajtási tanúsítvány vezetése iránti kérelem tárgyában nemperes eljárás keretében kell döntenie (*EBH2001. 454.*).

A New York-i Egyezmény 5. Cikkének 1/c) pontja értelmében a választottbírósági határozat elismerését és végrehajtását az adós kérelmére akkor lehet megtagadni, ha az bizonyítja, hogy a választottbírósági határozatot olyan vitás ügyben hozták, amelyre a választott bírósági kikötés nem vonatkozik.

Az adós azonban fellebbezésében nem ilyen okból, hanem a külföldi választottbíróság határozatával kapcsolatos érdemi kifogásai miatt kérte annak végrehajthatóvá nyilvánítása mellőzését. Erre pedig a törvény idézett rendelkezésére figyelemmel a jelen eljárás keretei között nem volt jogi lehetőség (*BH1998. 184.*).

Vht. 209. § A 208. § szerint hozott végzés jogerőre emelkedése után a bíróság a végrehajtási tanúsítvánnyal ellátott külföldi határozat alapján végrehajtási lapot, illetőleg vele egy tekintet alá eső végrehajtható okiratot állít ki.

Végrehajtási lap, végrehajtási okirat kiállítása

A tanúsítvánnyal szemben halasztó hatályú fellebbezésnek van helye a Pp. általános rendelkezései alapján, így a végrehajtható okirat kiállításáról csak a tanúsítványról rendelkező végzés jogerőre emelkedését követően rendelkezhet a bíróság. Amennyiben a bíróság végrehajtási tanúsítványa jogerőre emelkedik, úgy a végrehajtás az általános szabályok szerint folyik, ennek megfelelően nem kizárólag végrehajtási lap, hanem közvetlen letiltó végzés vagy átutalási végzés is hozható az ügyben.

Kiemelendő, hogy a bíróságnak a végrehajtás elrendelése előtt vizsgálni kell az előterjesztet végrehajtási kérelem megfelelőségét, a Vht. 11-12. §-aival összhangban.

A külföldi határozatok végrehajthatósága érdekében a bíróság adott esetben szükség szerint intézkedik a végrehajtást kérő által megadott címen nem található adós felkutatása iránt is.

Amennyiben a végrehajtást kérő külföldi jogi személy, akkor nem tartozik azoknak a belföldi jogi személyeknek, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságoknak a körébe, amelyek beszedési megbízási forgalomba bekapcsolt bankszámlával rendelkeznek. Ebből következően a jogosult - mint végrehajtáskérő - nem kötelezhető annak igazolására, hogy nem tudta érvényesíteni a követelése behajtását azonnali beszedési megbízással (*Vht. 6. és 80. §*) (*BH1997. 346.*).

Ha megállapítható, hogy a Vht. 16. § *d*) szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság tanúsította, hogy az adós elleni végrehajtás alapjául szolgáló külföldi választottbírósági határozat a magyar jog szerint a belföldi bíróság (választottbíróság) határozatával azonos módon végrehajtható, és az jogerőre emelkedett, a bíróság jogszerűen hozta meg a Vht. 209. §-ában foglaltak szerint az átutalási végzését (*BH1997. 132.*).

Vht. 210. § A külföldi határozat végrehajtása során a külön törvényben és a nemzetközi egyezményekben foglalt rendelkezéseket is alkalmazni kell, továbbá a viszonyosságon alapuló joggyakorlatot is figyelembe kell venni.

Külföldi határozat végrehajtása során alkalmazandó jog

A rendelkezés szerint a külföldi határozat alapján folyó végrehajtási eljárásban, az egyéb jogszabályokban, illetőleg a nemzetközi egyezményekben foglalt rendelkezések alkalmazása kötelező, és vizsgálni kell a viszonyosságon alapuló joggyakorlatot is, amely vonatkozásában ugyancsak az igazságügyért felelős miniszter adhat tájékoztatást a bíróságnak. Figyelemmel kell lenni az Nmjtvr. rendelkezéseire, illetőleg olyan nemzetközi egyezményekre, amelyek külföldi határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szólnak, és külön feltételeket szabnak a végrehajtás elrendeléséhez. Ezek közül is kiemelés érdemel New York-i Egyezmény rendelkezései. Így ezen egyezmény 4. Cikkének 1. pontja rögzíti, hogy milyen mellékleteket kell a végrehajtási tanúsítvány iránti kérelemhez a végrehajtást kérő félnek csatolnia. Ennek megfelelően csatolni kell az elismertetni kívánt határozat hitelesített eredeti példányát vagy hitelesített másolatát, a választottbíróság döntésének való alávetéséről szóló megállapodás eredeti példányát, és emennyiben szükséges, ezek hiteles fordítását.

Az egyezmény az adós részére teremt lehetőséget annak bizonyítására, hogy a megállapodást kötő felek nem cselekvőképesek a megállapodást kötő felekre nézve irányadó jog szerint vagy a kikötött jog értelmében. Külön kikötés hiányában annak az országnak a joga szerint kell eljárni, amelyben a választottbírósági határozatot hozták. Az erre vonatkozó megállapodás érvénytelen, ha elmaradt az adós értesítése a választottbíró kijelöléséről, az eljárásról és a fél nem tudott egyéb okból nyilatkozni. Ezekben az esetekben a bíróság a végrehajtást megtagadja. Ugyancsak megtagadható a végrehajtás, ha a választottbíróság olyan ügyben hozott határozatot, amelyre a kikötés nem terjed ki; a választottbíróság összetétele és eljárása nem felelt meg a felek megállapodásának; a határozat még nem vált kötelezővé a felekre nézve, annak az országnak a hatóságai, amelyben a határozatot hozták, a határozatot hatályon kívül helyezték, vagy felfüggesztették. Megtagadható a választottbírósági határozat végrehajtása abban az esetben, ha bíróság megállapítja, hogy a vita tárgya nem tartozik választottbírósági útra, vagy az elismerés az ország közrendjében ütközne, mely rendelkezés gyakorlatilag megegyezik a nemzetközi magánjogi tvr. rendelkezésével.

A New York-i Egyezmény 3. Cikke szerint a választottbírósági határozatokat valamennyi szerződő állam (köztük az ügyben érintett felek országai is) kötelezőnek ismerik el, és - a következő cikkekben szabályozott feltételekkel - ama terület eljárási szabályai szerint hajtják végre, amelyen a választottbírósági határozat elismerését és végrehajtását kéri. A 12/1962. (X. 31.) IM rendelet 3. §-a szerint, illetőleg az ügy elbírálásakor még hatályos Vhtvr. 101. §-a alapján, a külföldi választottbírósági határozat végrehajtásának elrendelésére a Vhtvr. rendelkezései és a New York-i Egyezményben foglaltak az irányadók.

Ezen egyezmény 6. Cikke úgy rendelkezik: ha az 5. Cikk (1) bekezdésének *e*) pontja szerint illetékes hatóságnál a választottbírósági határozat hatályon kívül helyezését vagy felfüggesztését kérték, az a hatóság, amelynél a választottbírósági határozat elismerését és végrehajtását kéri, amennyiben szükségesnek tartja a választottbírósági határozat végrehajtására irányuló döntés meghozatalát függőben tarthatja, és a határozat végrehajtását kérő fél kérelmére a másik felet megfelelő biztosíték adására is kötelezheti (*BH1995. 292.*).

Az adós elévülési kifogása szempontjából annak kellett döntő jelentőséget tulajdonítani, hogy az 1973. évi 23. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a gazdasági, tudományos és műszaki együttműködési kapcsolatokról származó polgári jogi jogviták választottbírósági elbírálásáról szóló egyezmény alkalmazható-e vagy sem.

A végrehajtás alapjául szolgáló választottbírósági marasztaló határozat olyan polgári jogi jogvita elbírálására vonatkozott, amely a feleknek 1994. október 20. napját megelőzően megkötött szerződéses viszonyából ered. Az 1995. évi XXXVI. törvény 1. §-a kimondta, hogy az Egyezmény, a magyar fél felmondása következtében, 1994. október 20-án hatályát veszítette, és egyidejűleg rendelkezett az 1973. évi 23. törvényerejű rendeletnek 1995. május

25. napjával történő hatályon kívül helyezéséről is. Az adott végrehajtási ügyben azt mégis alkalmazni kell. Az 1995. évi XXXVI. törvény 2. §-ában ugyanis elrendeli az Egyezmény rendelkezéseinek alkalmazását a hatálya alá tartozó, 1994. október 20-ig megkötött szerződésekből származó polgári jogi jogviták elbírálására. Az Egyezmény 2. Cikke szerint a jogvita elbírálására jogosult belföldi választottbíróóság határozata olyan követelés megítéléséről rendelkezett, amely tárgya alapján az Egyezmény hatálya alá tartozik.

Az Egyezmény 4. Cikkének 5. pontja különös szabályozást tartalmaz, amely szerint az Egyezmény 2. Cikkében említett választottbíróóság határozatára két éven belül lehet végrehajtást kérni. A továbbiakban rendelkezik arról is, hogy az elévülési idő attól a naptól számít, amikor a választottbíróósági határozatot a végrehajtást kérő félnek kézbesítették, ha pedig a határozat továbbítása postán történt, az ajánlott levél postai feladóbélyegzőjének keltétől. A végrehajtást kérő a választottbíróósági határozat végrehajtását az említett határidő alatt kérte, ezért az adós elévülési kifogása nem tekinthető alaposnak, így a végrehajtás elrendelése a hivatkozott jogcímen megítélt kötbérvétel tekintetében sem tagadható meg.

A Vht. hatálybalépését követően, a hivatkozott törvényi rendelkezéssel meghatározott esetekben alkalmazandó Egyezmény szabályai, mint különös szabályok, megelőzik a végrehajtási jog elévülésére vonatkozó általános szabályt [Vht. 57. § (1) bek.], amely szerint a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el. Mivel az Egyezmény a választottbíróósági határozatra vonatkozó végrehajtási jog elévülése tekintetében nem tesz különbséget aszerint, hogy a megítélt követelés bírói úton milyen határidő alatt lenne érvényesíthető, nincs jelentősége annak, hogy az adós által hivatkozott jogszabályi rendelkezések szerint irányadó általános szállítási feltételekben szabályozott viszonyokból származó kötbérgérek megtérítése iránti keresetek esetében az elévülési idő csak egy év (BH1996. 647.).

Vht. 210/A. § (1) A bíróság a 44/2001/EK tanácsi rendelet szerinti, a bírósági határozat és közokirat végrehajthatóságának megállapítására irányuló eljárás során - ha a 44/2001/EK tanácsi rendelet másképpen nem rendelkezik - az e Fejezetben foglaltak szerint jár el.

(2) Ha a bíróság az (1) bekezdés szerinti eljárása során a végrehajtási tanúsítványt kiállította, kérelemre biztosítási intézkedést kell elrendelnie.

Jegyzet: a 210/A. §-t beiktatta a 2004. évi LXV. törvény 12. §-a; hatályos 2004. július 15-étől. Alkalmazására lásd a 2004. évi LXV. törvény 12. § (2) bekezdésének b) pontját.

Az (1) bekezdés szövegét módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 46. § (3) bekezdésének b) pontja.

44/2001/EK rendelet

Magyarország 2004. május 1. napján csatlakozott az Európai Unióhoz. Ezen időponttól kezdődően az Európai Unió jogalkotása a magyar jogrend részévé válik, így például a tanácsi rendeletek minden külön magyar jogi aktus nélkül közvetlen hatállyal rendelkeznek. A tagállami jogrendnek azonban szabályozni kell a rendeletek végrehajtását, s ennek megfelelően kellett a 2004. évi LXV. törvénnyel a Vht.-ba cikkelyezni a 44/2001/EK tanácsi rendeletre történő utalást, amely rögzíti a rendelet alapján született külföldi határozatok végrehajtására vonatkozó szabályok szerinti eljárást.

A polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett határozatok vonatkozásában a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról rendelkező 44/2001/EK tanácsi rendelet hatályával kapcsolatosan az 1. cikk rögzíti, hogy a rendeletet a polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni, attól függetlenül, hogy milyen típusú bíróság járt el az ügyben. Nem terjed ki adó, vám vagy közigazgatási ügyekre a rendelet hatálya, illetőleg a 1. cikk (2) bekezdésében meghatározott ügýtípusokra sem. A rendelet vonatkozásában Dánia nem minősül a tagállamnak. A rendelet 3. fejezete foglalkozik a határozatok végrehajtásával.

A 32. cikk tisztázza, hogy határozat alatt valamely tagállam bírósága által hozott bármely határozatot kell érteni, az elnevezésére tekintet nélkül. A 33. cikk kimondja, hogy valamely tagállamban hozott határozatot más tagállamban külön eljárás nélkül elismerik. Kivéve, ha a határozat nyilvánvalóan ellentétes annak a tagállamnak a közrendjével, ahol az elismerést kérik, vagy ha a határozatot az alperes távollétében hozták, illetőleg az alperes nem volt abban a helyzetben, hogy a védekezéséről gondoskodhasson, továbbá ha a határozat összeegyeztethetetlen az azonos felek közötti jogvitában abban a tagállamban hozott határozattal, amelyben az elismerést kérik, illetőleg összeegyeztethetetlen más tagállamban vagy harmadik államban azonos jogalaptól származó, azonos felek közötti eljárásban hozott korábbi határozattal, feltéve, hogy a korábbi határozat a címzett tagállamban az elismerés feltételeinek megfelel. A határozat végrehajtása kapcsán a 38. cikk akként rendelkezik, hogy az egyik tagállamban hozott végrehajtható határozat a másik tagállamban akkor hajtható végre, ha azt bármelyik érdekelt fél kérésére végrehajthatónak nyilvánították. Amennyiben a végrehajthatóság elismerését kezdeményező fél a kérelemhez csatolja a határozat hitelességének megállapításához szükséges kelleket, valamint a határozathozatal szerinti

tagállam bírósága kibocsátott végrehajtásra vonatkozó tanúsítványt, úgy azt felülvizsgálat nélkül kell nyomban végrehajthatónak nyilvánítani.

A 40. cikk (2) bekezdése szerint a kérelmezőnek olyan kézbesítési címet kell megadnia, amely annak a bíróságnak az illetékességi területén található, ahova a kérelmet előterjesztett. Amennyiben ilyen cím megadását az adott tagállam nemzeti joga nem írja elő, úgy köteles kézbesítési meghatalmazott megjelölésére a kérelmező.

A fentiekből következően az első fokon eljáró bíróság alaki szempontból vizsgálja a benyújtott kérelmet és mellékleteit, amennyiben azt megfelelőnek találja, úgy a másik tagállam bírósága által hozott határozatot végrehajthatóvá nyilvánítja. Az eljárásnak ebben a szakaszában az adós még észrevételt sem tehet, a fél kizárólag a kérelmező. Amennyiben a végrehajthatóságot a bíróság megengedi, úgy az erről szóló végzést az ellenfélnek is kézbesíti. A végzéssel szemben az adós fellebbezéssel élhet, illetőleg amennyiben a bíróság a végrehajthatóság iránti kérelmet megtagadja, úgy a kérelmező is jogorvoslatot terjeszthet elő.

A jogorvoslatra vonatkozóan a 43. cikk (5) bekezdése tartalmaz rendelkezést, amely szerint a határidő a végrehajthatóságot megállapító határozat kézbesítésétől számított egy hónap. Ettől eltérően alakul a határidő abban az esetben, ha az adós nem a határozat hozatala szerinti államban rendelkezik lakóhellyel, ilyen esetben a jogorvoslatra nyitva álló határidő két hónap.

A rendelet és a Vht. 210/A. §-a alapján tehát a végrehajtást kérő a határozat meghozatalát követően kérelmezheti a rendeletben meghatározott tanúsítvány vagy igazolás kiállítását, ennek birtokában kezdeményezheti az adós lakóhelye, illetőleg a végrehajtás helye szerinti másik állam illetékes bíróságánál a végrehajthatóság megállapítását.

A (2) bekezdés lehetőséget biztosít arra is, hogy amennyiben a végrehajthatóság megállapításra került, úgy a jogosult kérelmére biztosítási intézkedésnek is helye van, ahogy erre már korábban utalás történt.

A rendelet bírósági határozatok mellett közokiratok másik tagállamban történő végrehajtását is lehetővé teszi. Ezen esetekben a végrehajthatóság megállapítására vonatkozó szabályok azonban a bírósági határozatokra irányadó rendelkezésekkel azonosak. A rendelet kötelezi a tagállamot, hogy erre irányuló kérelemre rendelje el a másik tagállamból származó bírósági határozat végrehajthatóságát, ha az megfelel a rendeletben foglalt feltételeknek. A rendelet mellékletében rögzíti a végrehajthatóság megállapítására a hatáskörrel rendelkező bíróságokat, sőt eljárási szabályokat is megállapít, így többek között a rendelet IV. számú melléklete határozza meg a benyújtható jogorvoslati kérelem körét, az V. számú melléklet pontosan meghatározza a tanúsítvány tartalmát. A mellékletek tehát annak a tanúsítványnak a formáját határozzák meg, amelyeket a határozathozatal helye szerinti tagállam bírósága ad ki. Ennek megfelelően a tanúsítvány rögzíti a származási tagállamot, a tanúsítványt kiállító bíróság vagy hatáskörrel rendelkező hatóság elnevezését, székhelyét, telefonszámát, a határozatot hozó, illetőleg egyezséget jóváhagyó bíróság típusát, a bíróság székhelyét, a határozat, illetve az egyezség keltét, ügyszámát. A határozatban érintett feleket: felperes, felperesek, alperes, alperesek, az esetlegesen egyéb perben részt vevők megjelölését. Azt a ténytet, ha a határozatot amiatt hozták, mert valamelyik fél elmulasztotta a megjelenést. A tanúsítványhoz mellékelte határozat szövegét, a költségmentességben részesült felek nevét.

A biztosítási intézkedés elrendelése azonban ebben az esetben sem automatizmus, annak általános és különös feltételeit az elrendelő bíróságnak vizsgálnia kell. Csak abban az esetben nyílik lehetőség a biztosítási intézkedés kiadására, ha ezeknek a feltételeknek mindenben megfelel a kérelem, illetőleg a határozat.

Vht. 210/B. § Ha a határozat végrehajtása bírósági végrehajtás útján, e törvény szerint történik, a bíróság a 2201/2003/EK tanácsi rendelet szerinti, a bírósági határozat végrehajthatóságának megállapítására irányuló eljárás során - ha a 2201/2003/EK tanácsi rendelet másképpen nem rendelkezik - az e Fejezetben foglaltak szerint jár el.

Jegyzet: a 210/B. § szövegét megállapította a 2005. évi XLI. törvény 8. §-a; hatályos 2005. június 4-étől.

Hasonló szabályokat fogalmaz meg a tanács 2201/2003/EK rendelete a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, mint a határozatok elismeréséről és végrehajtásról. Ez a rendelet egyébként hatályon kívül helyezte az 1347/2001/EK rendeletet is.

A rendelet 1. cikke a hatállyal kapcsolatos szabályokat taglalja, így házasság felbontása, különválás vagy a házasság érvénytelenítése, a szülői felelősség megállapítása, annak gyakorlás, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése körében kell a rendeletet alkalmazni. Ezzel szemben a rendelet alkalmazását kizárja az 1. cikk (3) bekezdése, a szülő-gyermek viszony megállapítására vagy vitatására vonatkozó ügyekben, örökbefogadási határozatokban, gyermek családi nevére és utónevére vonatkozó ügyekben, nagykorúvá válásra, tartási kötelezettségre, célvagyonra és öröklésre, gyermek által elkövetett bűncselekmények eredményeként tett intézkedésekre vonatkozó ügyekben. Ezen ügyekre nem terjed ki a rendelet hatálya.

A rendelet 21. cikke a határozatok elismerését szabályozza, hasonlóan a 44/2001/EK rendeletben foglaltakhoz. Nem ismerhető el azonban a házasság felbontására, különválásra, az érvénytelenítésre vonatkozó határozat, amennyiben ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes annak a tagállamnak a közrendjével, ahol az elismerést kéri; továbbá ha a határozatot az alperes távollétében hozták, illetőleg az alperes nem tudott védelméről gondoskodni. Összeegyeztethetetlen a határozattal, amelyet azon felek közötti eljárásban abban a tagállamban hoztak, amelyben az elismerést kéri vagy összeegyeztethetetlen a korábbi határozattal.

Az elismerést kérelmező vagy vitató, illetve a végrehajthatóvá nyilvánítást kérelmező félnek be kell mutatnia: a határozat másolatát, amely megfelel a hitelesség megállapításához szükséges feltételeknek és a 39. cikkben említett igazolást.

A 23. cikkben a rendelet a szülői felelősségre vonatkozó határozatok elismerését kizáró okokat taglalja. A 28. cikk szerint a szülői felelősség gyakorlásáról szóló határozat akkor hajtható végre attól eltérő tagállamban, mint ahol azt hozták, ha az érdekelt fél a végrehajthatóvá nyilvánítást kéri. A végrehajthatóvá nyilvánítási kérelem tárgyában hozott határozat ellen bármelyik fél jogorvoslatot nyújthat be. A jogorvoslatot a Pp. szabályai szerint kell elbírálni. A jogorvoslatra nyitva álló határidő a kézbesítéstől számított egy hónap kivéve, ha az a fél, akivel szemben a végrehajtást kéri, más tagállamban rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel, mint amelyben a végrehajthatóvá nyilvánításra sor került, a jogorvoslati határidő akár a személyes, akár a lakóhelyen történő kézbesítés időpontjától számított két hónap. A határidő a távolságra tekintettel nem hosszabbítható meg.

A 47. cikk rögzíti, hogy a végrehajtási eljárásra a végrehajtás szerinti tagállam joga az irányadó, e tekintetben tehát a Vht. a külföldi határozat végrehajtását szabályozó rendelkezései az irányadóak.

A rendelet hatálya a házasság felbontására, különválásra, illetve a házasság érvénytelenítésére vonatkozó határozatokra csak annyiban terjed ki, amennyiben a házassági kötelék felbontásáról szól a végrehajtandó határozat, és nem foglalkozik a házasság felbontásának jogalapjával, illetőleg annak vagyoni jogi következményeivel.

A gyermekek vagyonát illetően csak a gyermek védelmét szolgáló intézkedésekre kell a 2201/2003/EK rendeletet alkalmazni. A gyermek vagyonával kapcsolatos intézkedések, amelyek nem vonatkoznak a gyermek védelmére, a 22/2001/EK rendelet hatálya alá tartoznak. De nem terjed ki a rendelet hatálya a szociális biztonsággal kapcsolatos ügyekre, az oktatást, illetve az egészségügyet érintő, általános jellegű közjogi intézkedésekre sem.

A kérelemmel megkeresett bíróságnak haladéktalanul határoznia kell az eljárás során. Sem az, aki ellen a végrehajtást kérték, sem pedig a gyermek, az eljárásnak ebben a szakaszában a kérelemre észrevételt nem tehet, és a kérelmet csak és kizárólag abban az esetben lehet megtagadni, hogyha a határozatok elismerését kizáró ok merül fel. A határozat érdemben viszont nem vizsgálható felül, az eljárásnak nem lehet tárgya a jogalap, illetőleg a tényállás sem.

A bíróság amennyiben jogorvoslati kérelem érkezett a végrehajtást elrendelő határozatával szemben, a fél kérelmére felfüggesztheti a saját eljárását, feltéve, hogy az alapeljárás helye szerinti tagállamban rendes jogorvoslattal támadták a végrehajtani kívánt határozatot, illetőleg, ha a rendes jogorvoslat benyújtására nyitva álló határidő még nem telt el. Annak érdekében, hogy a bíróság elrendelje a végrehajtást, a kérelemhez csatolni kell a végrehajtani kívánt határozat hiteles másolatát, a rendeletben előírt és formanyomtatványon kiállított szükséges igazolásokat.

Amennyiben valamennyi szükséges irat, illetve a rendeletben meghatározott melléklet benyújtásra kerül a bírósághoz, a bíróság tanúsítványt bocsát ki, erről végzést hoz, és amennyiben a végzés jogerőre emelkedik, úgy a Vht. általános szabályai szerint történik a végrehajtás. A rendelet hatályából következően a meghatározott cselekmény végrehajtására vonatkozó szabályok alkalmazása jelenik meg.

XIII. fejezet

VAGYONELKOBZÁS VÉGREHAJTÁSA

Közös szabályok

Vht. 210/C. § A vagyonelkobzás végrehajtása során végrehajtást kérőnek az állam minősül, amelynek nevében - e törvényben foglalt kivételekkel - a vagyonelkobzásról szóló értesítést kiállító bíróság gazdasági hivatala jár el.

Jegyzet: a 210/C. §-t beiktatta a 2008. évi LXXX. törvény 10. § (2) bekezdése; hatályos 2009. január 8-ától.

Jogi alapok

A 2008. évi LXXX. törvény, amely az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXX. törvényt és ezzel összefüggésben más jogszabályokat is módosított, új fejezetet illesztett be a Vht.-ba, melynek előírásait 2009. január 8. napjától kell alkalmazni.

A Btk. meghatározott bűncselekmények elkövetőivel szemben vagyonekobbzás mellékbüntetés kiszabását rendeli. Az 1979. évi 11. törvényerejű rendelet 9. §-a pedig akként rendelkezik, hogy a vagyonekobbzás végrehajtása bírósági végrehajtói eljárás keretében történik. A vagyonekobbzás végrehajtásának részletes szabályait tartalmazza az új XIII. fejezet. Generális szabályként jelenik meg azzal, hogy a végrehajtást kérő pozíciójába az állam kerül, így az állam nevében az a bírósági gazdasági hivatal jár el, amely bíróság a vagyonekobbzásról szóló értesítést kiállította.

A 2006/783/IB tanácsi kerethatározat az Európai Unió tagállamai között teremtette meg a vagyonekobbzást kimondó határozatok végrehajthatóságát. A kerethatározat többek között rögzíti, hogy a végrehajtó állam illetékes hatóságai minden további alaki követelmény nélkül elismerik a 4-5. cikkekkel összhangban részükre továbbított vagyonekobbzást elrendelő határozatot, és haladéktalanul megteszik az azonnali végrehajtáshoz szükséges intézkedéseket, kivéve, ha az illetékes hatóságok úgy döntenek, hogy a 8. cikk alapján az elismerés vagy végrehajtás megtagadására vagy a 10. cikk alapján a végrehajtás elhalasztását lehetővé tevő indokok valamelyikére hivatkoznak.

A 2006/783/IB kerethatározat mellett a 2005/2012/IB kerethatározat is foglalkozik a bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobbzásával. E kerethatározat szerint a tagállamok kötelesek lépéseket tenni annak érdekében, hogy képesek legyenek az egy évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények elkövetési eszközeinek, illetőleg a bűncselekményből fakadó jövedelemnek, vagy az ilyen jövedelmeken megegyező értékű vagyonnak az elkobbzására.

A tagállamok saját jogrendjükben megteremtik azokat a lehetőségeket, amik olyan bűncselekmények elkövetőivel szemben alkalmazhatnak elkobbzást, amelynek elkövetéséért az Európai Unió tagállamaiban, a bünszervezetben való részvétel bűncselekményé való nyilvánításáról szóló 1998. december 2198/733/IB együttes fellépésben meghatározott bünszervezet keretében került sor, illetőleg a pénzmosásról, illetve a bűncselekményhez felhasznált eszközök és abból származó vagyonok azonosításáról, felkutatásáról, zárolásáról, lefoglalásáról, elkobbzásáról szóló 2001/500/IB tanácsi kerethatározatban határoztak meg, illetve rögzítettek.

A végrehajtás szempontjából különösen fontos annak tisztázása, hogy mit tekint vagyonnak a jogalkotó. A kerethatározat minden olyan vagyont - beleértve az anyagi vagy eszközi, ingó vagy ingatlan javakat, valamint az ilyen vagyonnal kapcsolatos jogcímet és az abban való érdekeltséget igazoló okiratokat, okmányokat - ilyennek tekint, amelyek a kibocsátó állam bíróságának döntése szerint bűncselekményből származó jövedelmet testesítenek meg, részben vagy egészben. Az is ilyen vagyon, ami ilyen jövedelemmel egyenértékű, vagy ilyen bűncselekmény elkövetésének eszközét képezi, vagy az előbb hivatkozott 2005/2012/IB határozatban meghatározott elkobbzási kötelezettség alá eső, illetőleg bármely kiterjesztett vagyonekobbzással kapcsolatos rendelkezés alapján elkobbzási kötelezettség alá eső vagyonnak minősül (lásd a Vht. 10. § kommentára).

Pénzösszegben elrendelt vagyonekobbzás végrehajtása

Vht. 210/D. § (1) Ha a bíróság a vagyonekobbzást pénzösszegben rendelte el, annak végrehajtását - az e fejezetben foglalt eltérésekkel - a pénzkövetelés behajtásának szabályai szerint kell foganatosítani.

Jegyzet: a 210/D. §-t beiktatta a 2008. évi LXXX. törvény 10. § (2) bekezdése; hatályos 2009. január 8-ától.

Pénzösszegben elrendelt vagyonekobbzás

A vagyonekobbzás elrendelhető pénzösszegre, meghatározott vagyontárgyra, illetőleg az elkövető teljes vagyonára. Amennyiben a bíróság a vagyonekobbzást pénzösszegre rendelte el, úgy a Vht. azon szabályait kell alkalmazni, amelyek a pénzkövetelés behajtására vonatkoznak. Ennek megfelelően lehetőség van az elítélt vagyonának lefoglalására, legyen ez akár ingó, akár ingatlan, esetleg pénzügyintézetnél kezelt pénzösszeg, vagyoni értékű jogot megtestesítő értékpapír.

A kerethatározat szerint amennyiben a vagyonekobbzást kimondó határozat pénzösszegre vonatkozik, úgy a határozat továbbítható annak a tagállami hatóságnak, amely tagállamban feltételezhetően akivel szemben a határozatot elrendelték vagyonnal vagy jövedelemmel rendelkezik.

Fő szabályként fogalmazza meg a jogalkotó a pénzkövetelés behajtásának szabályait előíró rendelkezést. Azonban, amennyiben nem pénzösszegben rendelik el a vagyonekobbzást, hanem meghatározott vagyontárgyra vagy az elkövető egész vagyonára, úgy már eltérő rendelkezések az irányadóak az ingatlanok és az egyéb vagyontárgyak esetében.

- (2) A pénzkövetelés behajtásának szabályai szerint kell foganatosítani a vagyonekbevezést a másik európai uniós tagállamban (e fejezetben a továbbiakban: másik tagállam) elrendelt vagyonekbevezés végrehajtása során is, ha azt a vagyontárgy értékének megfelelő összegű pénzüsszegeben kifejezett vagyonekbevezésként rendeli el a bíróság.**

Másik európai uniós tagállamban elrendelt vagyonekbevezés

Az európai uniós tagságból következően azt a vagyonekbevezést is foganatosítani kell a Vht. rendelkezései szerint, amelyet másik tagállamban rendeltek el. Amennyiben a vagyonekbevezés meghatározott vagyontárgy értékének megfelelő összegű pénzüsszegeben kifejezett vagyonekbevezésről rendelkezik, úgy e határozatot szintén a pénzkövetelés behajtásának szabályai szerint foganatosítja a végrehajtó.

- (3) Ha e § alkalmazása során ingatlanra vezetnek végrehajtást, a végrehajtási jog bejegyzése iránti megkeresésben behajtandó követelésként a pénzüsszege behajtására irányuló vagyonekbevezést (a pénzüsszegegel együtt), végrehajtást kérőként pedig az államot kell megjelölni, amelynek nevében a vagyonekbevezésről szóló értesítést kiállító bíróság gazdasági hivatala jár el.**

Adós tulajdonában álló ingatlan végrehajtás alá vonása

Miután pénzüsszegeben kerül meghatározásra a vagyonekbevezés, úgy ennek behajtása érdekében lehetőség nyílik az adós tulajdonában álló ingatlan végrehajtás alá vonására. Az ingatlanra vezetett végrehajtás egyik fontos eljárási cselekménye a végrehajtási jog bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba. A bejegyzési kérelemben a végrehajtó követelésként a pénzüsszegegre irányuló vagyonekbevezést jelöli meg, végrehajtást kérőként az államot tünteti fel, melynek nevében ilyenkor is a Vht. 210/C. §-ának szabályai szerint a bíróság gazdasági hivatala jár el.

A fenti rendelkezések teljes összhangban állnak a kerethatározat azon szabályával, mely szerint amennyiben a vagyonekbevezést elrendelő határozat pénzüsszegegre vonatkozik, a végrehajtó állam illetékes hatósága a fizetés elmaradása esetén a vagyonekbevezést elrendelő határozatot az erre a célra hozzáférhető bármilyen vagyontárgyon végrehajtja.

Amennyiben az elkobzás meghatározott vagyontárgyat érint, úgy a kibocsátó és a végrehajtó állam illetékes hatóságai megállapodhatnak, hogy a végrehajtó államban az elkobzás történhet a vagyontárgy értékének megfelelő pénzüsszege megfizetésére irányuló követelés formájában is.

Meghatározott vagyontárgyra vagy az elkövető teljes vagyonára elrendelt vagyonekbevezés végrehajtása

Vht. 210/E. § (1) Ha

a) a bíróság a vagyonekbevezést az adós ingóságára, adóst megillető, pénzügyi intézménynél kezelt pénzüsszege stb. rendelte el, vagy

b) az adós egész vagyonára elrendelt vagyonekbevezés végrehajtása során megállapították, hogy a vagyonhoz ingóság, adóst megillető pénzüsszege is tartozik,

az adós vagyontárgyait a pénzkövetelés végrehajtásának szabályai szerint - a 7. § (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazása nélkül - kell végrehajtás alá vonni, és az államot a végrehajtás során befolyt összeg illeti meg.

Jegyzet: a 210/E. §-t beiktatta a 2008. évi LXXX. törvény 10. § (2) bekezdése; hatályos 2009. január 8-ától.

Az (1) bekezdés a) pontja helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**a) a bíróság a vagyonekbevezést az adós ingóságára, adóst megillető, pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt pénzüsszege stb. rendelt el, vagy**”.

Meghatározott vagyontárgyra vagy az elkövető teljes vagyonára elrendelt vagyonekbevezés végrehajtása

A Btk. lehetőséget teremt arra, hogy a vagyonekbevezést meghatározott vagyontárgyra vagy az elkövető teljes vagyonára rendelje el a bíróság. Amennyiben meghatározott ingóság vagy az adóst megillető és pénzügyi intézménynél kezelt pénzüsszege a vagyonekbevezés tárgya, valamint ha teljes vagyonekbevezést rendelt el a bíróság, és a végrehajtó e határozat végrehajtása során megállapítja, hogy a vagyonhoz ingóság, illetőleg adóst megillető pénzüsszege tartozik, úgy a végrehajtó a pénzkövetelés szabályai szerint jár el. Figyelmen kívül hagyja a 7. § (1)-(2) bekezdéseiben rögzítetteket, hiszen büntetőügy kapcsán elrendelt intézkedés esetében semmi nem indokolja a fenti paragrafusban biztosított fokozatosságot. Ezen esetekben az államot a végrehajtás során befolyt összeg illeti meg.

A kerethatározat ezzel összefüggésben rámutat arra, hogy amennyiben az elkobzás meghatározott vagyontárgyat érint, a kibocsátó és a végrehajtó állam illetékes hatóságai - amennyiben ezen államok joga ezt lehetővé teszi - megállapodhatnak, hogy a végrehajtó államban az elkobzás történhet a vagyontárgy értékének megfelelő pénzüsszeg megfizetésére irányuló követelés formájában is.

(2) Az (1) bekezdés a) pontja alapján történő foglalás során a 87. § alkalmazásának nincs helye; a végrehajtó az ingóságot - a mentesség szabályaitól függetlenül - lefoglalja, a pénzüsszeget teljes összegben végrehajtás alá vonja. A végrehajtó azonnal intézkedik a lefoglalt ingóság elszállítása iránt.

Az ingóvégrehajtás során több olyan szabályt találunk, amelyek célja az adós érdekeinek lehetőség szerinti biztosítása. Az egyik ilyen adóst védő rendelkezés, hogy több lefoglalható ingóság esetén a lefoglalás sorrendjét az adós határozhatja meg. E szabály alkalmazása a vagyoneklobzás során indokolatlan lenne, különösen akkor, ha a végrehajtás meghatározott ingóságra vagy teljes vagyona folyik. A meghatározott ingóságra vonatkozó vagyoneklobzás során a végrehajtó azt attól függetlenül foglalja le, hogy az egyébként mentes lenne-e a végrehajtás alól. Amennyiben a végrehajtó pénzeszközöket is végrehajtás alá von, azt teljes összegben köteles megtenni. Az ingóságokat az általános szabályokkal szemben a végrehajtó nem hagyja az adós őrizetében, hanem a lefoglalást követően intézkedik az ingóságok elszállítása iránt. Ha erre nincsen lehetőség, úgy a lefoglalt ingóságokat a zár alá vétel szabályai szerint kezeli.

(3) Az (1) bekezdés b) pontjában foglalt esetben a végrehajtó az adós valamennyi ingóságát - ide nem értve a végrehajtás alól mentes vagyontárgyakat - lefoglalja, és azonnal intézkedik a lefoglalt ingóságok elszállítása iránt. Ha az elszállítás akadályba ütközik, a zár alá vétel szabályait kell alkalmazni. Zár alá kell venni azt a dolgot is, amelyre nézve már korábban igénypert indítottak.

Ingóságok lefoglalása

Amennyiben teljes vagyoneklobzást rendelt el bíróság, úgy az adós valamennyi ingóságát le kell foglalni. Figyelemmel kell azonban a foglalásnál lenni arra, hogy ebben az esetben érvényesülnek az általános szabályok, azaz a végrehajtás alól mentes ingóságokat nem lehet lefoglalni. A lefoglalással egyidejűleg az ingóságok elszállítása kötelező, kivéve, ha a szállítás akadályba ütközik. Ebben az esetben az ingóságot zár alá kell venni. Vagyoneklobzás során sem lehet kizárni annak a lehetőségét, hogy az adós őrizetében olyan ingóságok vannak, amelyek nem képezik az adós tulajdonát. Amennyiben az ilyen ingóság vonatkozásában igénypert indítottak, az ingóságot zár alá kell venni.

Vht. 210/F. § (1) Ingatlanra kimondott vagyoneklobzás esetén, továbbá ha az adós egész vagyonára elrendelt vagyoneklobzás végrehajtása során megállapították, hogy a vagyonhoz ingatlan is tartozik, a végrehajtó - ha e törvény másként nem rendelkezik - haladéktalanul megkeresi az ingatlanügyi hatóságot, hogy az ingatlanra az állam tulajdonjogát jegyezze be. A megkeresésben az állam tulajdonosi jogait gyakorló szervezetként a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-t (a továbbiakban: MNV Zrt.) kell megjelölni, és erről az MNV Zrt.-t értesíteni kell.

Jegyzet: a 210/F. §-t beiktatta a 2008. évi LXXX. törvény 10. § (2) bekezdése; hatályos 2009. január 8-ától.

Vagyoneklobzás tárgya ingatlan is lehet két esetben: egyrészt ha kifejezetten meghatározott ingatlan vonatkozásában mondtak ki vagyoneklobzást, másrészt, ha teljes vagyoneklobzást rendelt el a bíróság, és ebben a vagyonban ingatlan is található. Mindkét esetben a végrehajtó feladata elérni, hogy az ingatlan-nyilvántartásba a magyar állam tulajdonjogát jegyezzék be, azzal, hogy a jogokat gyakorló szervezetként a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-t kell megjelölni.

(2) Az (1) bekezdés szerint kell eljárni akkor is, ha a másik tagállamban elrendelt vagyoneklobzásra vonatkozó határozat végrehajtása nemzeti kulturális örökséghez tartozó ingatlanra történik, vagy a másik tagállammal kötött nemzetközi szerződés zárja ki a vagyoneklobzásból származó állami bevétel megosztását.

Védett ingatlan

A vagyonekobzás során nem kizárólag a magyar bíróságok határozatait kell végrehajtani. Az Európai Unió más tagállamában elrendelt vagyonekobzás szintén kimondható meghatározott vagyontárgyra, illetőleg az adós teljes vagyonára. Más tagállam határozatának végrehajtása során, ha a vagyonekobzás ingatlant is érint, úgy az elkobzott ingatlan tulajdonjogát akkor is a magyar államnak kell bejegyezni, ha az ingatlan részét képezi a kulturális örökségnek vagy a másik tagállammal kötött megállapodás mentesít a megosztási kötelezettség alól. E körben 2006/783/IB tanácsi kerethatározat lehetőséget biztosít az államnak arra, hogy a fentiekben túl is megszerezze az elkobzott vagyon tulajdonjogát, különösen akkor, ha ehhez fontos közérdek fűződik.

- (3) Ha a másik tagállamban a vagyonekobzást nem pénzüsszegben rendelték el, és azt a bíróság sem pénzüsszegben kifejezett vagyonekobzásként rendelte el Magyarországon, úgy a vagyonekobzást az ingatlanra a (4)-(7) bekezdés szerint kell végrehajtani.**
- (4) A végrehajtó a pénzkövetelés behajtására irányadó szabályok szerint intézkedik az ingatlan lefoglalása iránt, egyúttal adó- és értékbizonyítványt beszerelve megállapítja az ingatlan becsértékét. A végrehajtási jog bejegyzése iránti megkeresésben behajtandó követelésként a vagyonekobzást, végrehajtást kérőként pedig az államot kell megjelölni, amelynek nevében az MNV Zrt. jár el.**

Abban az esetben, ha másik tagállamban elrendelt vagyonekobzás nem pénzüsszegben történt, és az Magyarországon sem így került elrendelésre, úgy a vagyonnal kapcsolatos, annak értékének meghatározásával összefüggő szabályok elsődlegesen azt a célt szolgálják, hogy az állam az elkobzott vagyon értékének megfelelő pénzüsszeghez hozzájusson, és azt megossa a vagyonekobzást elrendelő másik tagállammal.

A végrehajtó az érintett ingatlant először lefoglalja, ezzel egyidejűleg adó- és értékbizonyítványt szerez be, azért hogy az ingatlan becsértéke megállapítható legyen. E szabály gyakorlatilag megegyezik az általános rendelkezésekkel, de végrehajtási jog bejegyzés iránti kérelemben az állam jelenik meg végrehajtást kérőként, azzal, hogy nevében a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. jár el.

A jogalkotó az állam tulajdonosi jogait gyakorló Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-t jelölte meg. A MNV Zrt.-ről az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény rendelkezik akként, hogy az MNV Zrt. a Magyar Állam által alapított egyszemélyes részvénytársaság, melynek részvénye forgalomképtelen.

Az Zrt. feladata elsősorban az állami vagyon kezelése, az állami vagyon hasznosítása, illetőleg az állami vagyon használata. Feladata többek között az állami tulajdonban lévő termőföldek hasznosítása.

- (5) A végrehajtó a becsértéket közli az MNV Zrt.-vel, és nyilatkozattételre hívja fel arról, hogy a vagyonekobzás végrehajtásának keretében az ingatlan tulajdonjogára vagy az értékesítéséből befolyt vételárra tart igényt az állam.**

A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. a végrehajtó tájékoztatását követően - amely az ingatlan becsértékére vonatkozik - köteles nyilatkozni arról, hogy a lefoglalt ingatlan tulajdonjogára tart-e igényt az állam, vagy az ingatlan értékesíthető és az igényt az így befolyt összegre tartja-e fenn. A rendelkezésből nem állapítható meg, hogy a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-nek mennyi idő áll rendelkezésre nyilatkozattételre, így a végrehajtó eljárása késedelmet is szenvedhet. A felhívás azonban általában 30 napos határidőt tűz a nyilatkozattételre.

- (6) Ha az állam az ingatlan tulajdonjogára tart igényt, a végrehajtó a becsérték jogerős megállapítását követően az (1) bekezdés szabályainak alkalmazásával intézkedik a tulajdonjog bejegyzése iránt. Ha az ingatlan becsértéke a tízezer eurót meghaladja, a végrehajtó egyben felhívja az MNV Zrt.-t a végrehajtási költségek és a becsérték 50%-ának a megyei bírósági letéti számlára történő befizetésére.**

Amennyiben a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. az ingatlan tulajdonjogára tart igényt, úgy a végrehajtó intézkedik a magyar állam tulajdonjogának bejegyzése iránt. A tulajdonjog bejegyzés feltétele a becsértéket megállapító intézkedés jogerőre emelkedése, ebből következően a becsérték megállapításával szemben az általános szabályok szerint jogorvoslatnak van helye.

Abban az esetben, ha az ingatlan becsértéke a 10 000 eurót meghaladja, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. köteles a végrehajtási költséget és a becsérték 50%-ának megfelelő összeget a megyei bíróság letéti számlájára befizetni. A rendelkezés jelentősége abban rejlik, hogy a szabály alkalmazásával a más tagállamban elrendelt vagyonekobzás is végrehajthatóvá válik. A (3) bekezdésből következően a fentebb ismertetett szabályok kifejezetten a más tagállam által elrendelt vagyonekobzás végrehajtására irányadók.

- (7) Ha az állam az ingatlan értékesítéséből befolyt vételárra tart igényt, úgy a pénzkövetelés behajtásának szabályai szerint kell az eljárást folytatni; ebben az esetben a végrehajtási költségek, valamint a 165. § a)-c) pontjaiban és a 170. §-ban foglalt követelések kielégítése után fennmaradó pénzüsszeg illeti meg az államot.**

Amennyiben az állam az ingatlan tulajdonjogára nem tart igényt, úgy az ingatlant értékesíteni kell az általános szabályok szerint, és az így befolyt pénzüsszeg egy része illeti meg az államot, mert a vételárból levonásba kell helyezni a végrehajtás költségeit, a gyermektartásdíj, az egyéb tartásdíj, a munkabér és vele egy tekintet alá eső járandóság összegét, valamint a jelzálogjoggal biztosított követelés összegét.

Vagyonelkobzás végrehajtásából befolyt összeg megosztása másik tagállammal

Vht. 210/G. § Ha a másik tagállamban elrendelt vagyonelkobzás végrehajtásából befolyt, a végrehajtási költségek fejében behajtott összegek levonása után fennmaradó, az államot megillető összeg meghaladja a tízezer eurót, a bírósági gazdasági hivatal az összeg 50%-át átutalja a másik tagállam részére.

Jegyzet: a 210/G. §-t beiktatta a 2008. évi LXXX. törvény 10. § (2) bekezdése; hatályos 2009. január 8-ától.

Abban az esetben, ha a másik tagállam által elrendelt vagyonelkobzást pénzkövetelésként érvényesítik, akkor a gazdasági hivatal a másik államnak járó összeget fizeti ki, levonva ebből az összegből a végrehajtási költségeket. Abban az esetben viszont, ha az állam megszerzi az ingatlan tulajdonjogát, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. megfizeti a bírósági letéti számlára a becsérték 50%-ának megfelelő összeget azért, hogy ezt a bíróság a másik tagállam részére átutalhassa.

A vagyonelkobzást elrendelő határozat végrehajtásából befolyt pénz felett a végrehajtó állam rendelkezik, a következők szerint: Amennyiben a végrehajtásból befolyt összeg kevesebb vagy egyenlő, mint 10 000 euró, az összeg a végrehajtó államot illeti meg. Egyéb esetekben a vagyonelkobzást elrendelő határozat végrehajtásából befolyt összeg 50%-át a végrehajtó állam átutalja a kibocsátó államnak. A pénztől különböző más vagyontárgyak felett a végrehajtó állam a következők szerint rendelkezhet: Értékesítheti az elkobzott vagyontárgyakat, a befolyt összeg felett 10 000 euróig saját maga szabadon rendelkezik, 10 000 euró felett az ötven százalékot átutalja a kibocsátó államnak, vagy a vagyontárgyakat átruházhatja a kibocsátó államra. Abban az esetben, ha a vagyonelkobzást elrendelő határozat pénzüsszegre vonatkozik, a vagyontárgyakat csak a kibocsátó állam beleegyezésével lehet erre az államra átruházni. Amennyiben a fenti lehetőségek közül egyik sem alkalmazható, úgy a Vht. általános rendelkezései szerint a Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. jogosult dönteni az ilyen módon az állam rendelkezése alá került vagyontárgyokról.

Negyedik rész

JOGORVOSLATOK

XIV. fejezet

A VÉGREHAJTÁS ELRENDELÉSÉVEL KAPCSOLATOS JOGORVOSLATOK

A végrehajtási lap visszavonása és a végrehajtási záradék törlése

Vht. 211. § (1) Ha a bíróság a végrehajtási lapot a törvény megsértésével állította ki, a végrehajtási lapot vissza kell vonni.

(2) Ha a bíróság az okiratot a törvény megsértésével látta el végrehajtási záradékkal, a végrehajtási záradékot törölni kell.

(3) A bíróság akkor is visszavonja a végrehajtási lapot vagy törli a végrehajtási záradékot, ha az adós kérelmére megállapítja, hogy a 805/2004/EK rendelet 21. cikke, az 1896/2006/EK rendelet 22.

cikkének (1) bekezdése vagy a 861/2007/EK rendelet 22. cikkének (1) bekezdése alapján a végrehajtás visszautasításának, illetve elutasításának feltételei fennállnak.

Jegyzet: a (3) bekezdés szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 31. §-a; hatályos 2008. december 12-étől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A jogorvoslat

A jogorvoslat - az eljárásjogi szakirodalom egybehangzó meghatározása szerint - eljárásjogi értelemben valamely sérelmes vagy sérelmesnek vélt határozat megtámadása a fél vagy az erre jogosult más személy részéről azzal a céllal, hogy az arra feljogosított hatóság a határozatot bírálja felül és a jogsérelmet orvosolja.

A jogorvoslati jogosultság tartalma az Alkotmány 57. § (5) bekezdése szerint a következő: „a Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot - a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan - a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.” Az alkotmányos jogállamban a jogorvoslati jogosultság tehát olyan alanyi jog, amelyet csak az ún. kétharmados törvényekben lehet korlátozni.

A jogorvoslat a jog és érdeksérelem elhárítására szolgáló alkotmányos intézmény. Az kezdeményezheti, akinek a határozat az érdekeit, avagy jogát sértette. Mivel a jogorvoslati jog alanyi jog, ezért csak személyesen terjeszthető elő, hivatalból jogorvoslati eljárás nem kezdeményezhető. Amennyiben a jogszabályok valamely külső (állami vagy nem-állami) szervezetnek, intézménynek a határozatok felülvizsgálata iránti jogosultságot biztosítanak, hivatalból történő felülvizsgálatról beszélünk, és nem jogorvoslatról.

A jogorvoslat mindig valamely határozat, bírósági, közigazgatási, hatósági döntés ellen irányul, ez a jogorvoslat tárgya. Jogorvoslat nem csak érdemi döntések, hanem más eljárási kérdésekben született határozatok ellen is előterjeszthető, e lehetőségeket az egyes jogterületek speciális eljárásjogi szabályai tartalmazzák.

A jogorvoslat mindig azon alapul, hogy a határozat sérelmes a jogorvoslattal élő félre nézve. Jogsérelemről akkor beszélhetünk, amennyiben a határozatot hozó hatóság az anyagi vagy eljárás jogot helytelenül alkalmazta. Az érdeksérelem szubjektív, az érintett a határozatot annak ellenére is sérelmesnek tarthatja, hogy az jogilag helyes.

A jogorvoslattal mindig a határozat felülbírlatát, megváltoztatását, hatálytalanítását akarjuk elérni. A sikeres jogorvoslat eredménye egy új határozat meghozatala lesz, voltaképpen a jogorvoslat előterjesztéssel az új határozatot célozza meg a jogorvoslattal élő fél vagy más jogosult.

A szakirodalom használja és ismeri a perorvoslat fogalmát. A perorvoslat a jogorvoslathoz képest szűkebb típusú jogorvoslati intézményrendszer. Csak azok a jogorvoslatok tartoznak a perorvoslatok körébe, melyeket a polgári perben (büntetőperben) alkalmazhatunk.

A jogorvoslatok típusai

A jogorvoslat intézményeit több szempont alapján tipizálhatjuk.

Rendes - rendkívüli jogorvoslat

A rendes jogorvoslat a nem jogerős határozatok ellen terjeszthető elő, a rendkívüli jogorvoslatokkal a már jogerőre emelkedett határozatok támadhatóak. Perjogunkban rendes jogorvoslat a fellebbezés, rendkívüli perorvoslat a perújítás és a felülvizsgálati eljárás.

Fellebbviteli és nem fellebbviteli jogorvoslatok

Fellebbviteli a jogorvoslat, ha a megtámadott határozattal szemben előterjesztett jogorvoslatot egy magasabb szintű bíróság (hatóság) bírálja el, nem fellebbviteli, ha a jogorvoslatot a megtámadott határozatot hozó bíróság, hatóság (esetleg másik szerve, tanácsa) bírálja el. Fellebbviteli a fellebbezés, nem-fellebbviteli a perújítás, igazolási kérelem.

Átszármaztató hatályú és nem átszármaztató hatályú jogorvoslatok

A jogorvoslat akkor átszármaztató hatályú, ha az első fokú hatóság (bíróság) jogköre (teljesen vagy részben) átszáll a fellebbviteli hatóságra (bíróságra). Nem átszármaztató hatályú akkor, ha másodfokú bíróság (hatóság) nem orvosolhatja közvetlenül a jogsérelmet, hanem csak arról dönthet, hogy a sérelmes határozat megsértette-e a jogszabályokat.

Önálló és járulékos jogorvoslatok

Önálló a jogorvoslat akkor, ha igénybevétele nem függ más jog- vagy perorvoslatoktól. Járulékos akkor, ha függ egy másik jog- vagy perorvoslat létezésétől. Perjogunkban önálló jogorvoslat a fellebbezés, járulékos például a csatlakozó fellebbezés.

Halasztó hatályú - nem halasztó hatályú jogorvoslatok

Halasztó hatályú a jogorvoslat akkor, ha előterjesztésének a határozat végrehajtására halasztó hatálya van, nem halasztó hatályú akkor, ha a végrehajtást előterjesztése nem halasztja el. Halasztó hatályú perjogunkban a fellebbezés, míg az igazolási kérelem nem rendelkezik ilyen hatással.

A jogorvoslati rendszerek e típusok szerint a következők lehetnek.

Reformatórius rendszer

A reformatórius rendszerben a másodfokú fórum (bírószék vagy más szerv, hatóság) a jogorvoslati kérelem, ellenkérelem keretei között a támadott első fokú határozatot megváltoztathatja, annak mind a rendelkező részét, mind jogalapját, mind pedig indokolását a maga belátása, és a másodfokú eljárásban előterjesztett tények, információk szerint újra rendezheti.

Kasszációs rendszer

A kasszáció lehetősége a másodfokú fórum megsemmisítő jogosultságában ölt testet. Ismerünk olyan rendelkezéseket a perjogból, amikor a másodfokú bíróságnak kötelező az elsőfokú bíróság ítéletét megsemmisítenie, egyúttal azt új eljárásra utasítani. A kasszációs jog lehet teljes és részleges, a különböző eljárásjogok egymástól eltérő megoldásokat alkalmaznak.

Revíziós rendszer

A revíziós rendszerben a másodfokú fórum (bírószék, hatóság) az első fokú határozatot csak a jogkérdésben bírálhatja felül, a ténykérdésekben kötve van az első fokú határozathoz. A másodfokú az első fokú határozatot a tényállás tekintetében nem helyesbítheti, nem változtathatja meg. Amennyiben a tényállás hibás volt, vagy új tényállás megállapítása, új bizonyítás felvétele szükséges, az első fokú határozatot hozó bíróságot (hatóságot, szervezetet) - az ítélet (határozat) egyidejű hatályon kívül helyezésével - új eljárásra kell utasítani.

Vegyes rendszerek

Az eljárásjogok nem pusztán tiszta modellben szabályoznak, hanem a per-, és jogorvoslati rendszerüket több modell elemeiből együttesen is felépíthetik. Így a reformatórius - kasszációs rendszer például perjogunk hatályos perorvoslati rendszere, a kasszációs rendszer elemei pedig a revíziós rendszer megoldásaival ötvöződhetnek.

Rendes és rendkívüli jog- és perorvoslatok

Polgári perjogunkban a rendes perorvoslat a fellebbezés. A fellebbezés nem jogerős határozatok ellen előterjeszhető, fellebbezviteli jellegű, átszarmaztató hatályú rendes perorvoslat. A Pp. 233. §-a alapján az elsőfokú bíróság határozata ellen - amennyiben a törvény ki nem zárja - fellebbezésnek van helye. Fellebbezéssel élhet a fél, a beavatkozó, végül az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, a rendelkezés reá vonatkozó része ellen. Fellebbezésnek nincs helye az eljárás folyamán hozott végzések ellen, kivéve a perköltségben vagy pénzbírságban marasztaló végzéseket, valamint azokat a végzéseket, amelyekkel szemben a törvény a fellebbezést külön megengedi. Fellebbezéssel megtámadható a másodfokú eljárásban hozott olyan végzés, amellyel szemben az első fokú eljárás szabályai szerint fellebbezésnek lenne helye, továbbá a másodfokú eljárásban hozott, a fellebbezést hivatalból elutasító végzés.

A fellebbezés előterjesztésének határideje a határozat közzétételétől számított tizenöt nap (váltóperekben 3 nap). A fellebbezést az elsőfokú bíróságnál kell írásban benyújtani, vagy jegyzőkönyvbe mondani. Ha a határozat ellen fellebbezésnek helye van, annak bármilyen címen előterjesztett megtámadását - a kijavításra és a kiegészítésre irányuló kérelmek kivételével - fellebbezésnek kell tekinteni.

A fellebbezésben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a fellebbezés irányul és elő kell adni, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy az új bizonyíték az első fokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az - elbírálása esetén - reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására, vagy az elsőfokú bíróság által mellőzött bizonyítás lefolytatásának indítványozására akkor is sor kerülhet, ha az az első fokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul.

Ha a fellebbezés nem felel meg a törvény rendelkezéseinek, vagy más okból kiegészítésre vagy kijavításra szorul, az első fokon eljáró bíróság (tanács elnöke, egyesbíró) megteszi a szükséges intézkedéseket. A fellebbezésnek a határozat végrehajtására halasztó hatálya van, kivéve, ha a törvény vagy a törvény alapján a bíróság másként rendelkezik. Amennyiben a fellebbezés elkésett, vagy olyan határozat ellen irányul, amely ellen a fellebbező nem élhet fellebbezéssel, továbbá ha a fél a fellebbezés hiányait bírói felhívás ellenére nem pótolja, vagy újra hiányosan adja be, az elsőfokú bíróság a fellebbezést hivatalból elutasítja. Azt, aki a fellebbezést elutasító határozat ellen nyilvánvalóan alaptalan fellebbezéssel él, a másodfokú bíróság pénzbírsággal sújthatja.

A fellebbezés elintézése a másodfokú bíróság hatáskörébe kerül, ahol az eljárás a Pp. másodfokú eljárásra vonatkozó előírásai szerint zajlik.

A rendes perorvoslat mellett a Pp. két rendkívüli perorvoslati eljárást ismer, a *perújítást* és a *felülvizsgálati eljárást*. Mindkettő már jogerős határozatok ellen indítható, így ezen eljárások - amennyiben sor kerül az a támadott határozat megváltoztatására - feloldják a jogerőt. Ebből következően a törvénynek körültekintően és óvatosan kellett meghatározni a rendkívüli perorvoslatok szabályait, hiszen a parttalan szabályozás a jogbiztonságot rendíti meg.

A perújítás és a felülvizsgálati eljárás alapvetően különböznek egymástól. A perújítás a törvényben meghatározott okok, és körülmények fennállása esetén a per első fokú újratárgyalását jelenti. A felülvizsgálati eljárás a Legfelsőbb Bíróság törvényességi eljárása, s akkor kérelmezhető, ha a fél - a törvényes feltételek estében - az ítéletet törvénytértőnek tartja. A perújítás az ítélet alapjául szolgáló tényeknek, a felülvizsgálat pedig az ítélet törvényességének vizsgálata.

Perújítás a jogerős ítélet ellen kérelmezhető, azokban az esetekben, ha olyan új tény vagy bizonyíték merült fel, melyet a bíróság a perben nem bírál el, és a perújító félre kedvezőbb határozatot eredményezett volna. A perújítás kezdeményezhető akkor is, ha az eljárásban részt vevő valamely személy bűncselekménye vezetett a pervezettségre, vagy már létezett egy jogerős ítélet, és a bíróság ennek ellenére hozta meg a perújítással támadott ítéletét.

A perújítás előterjesztésének határideje 6 hónap, de amennyiben a perújításra okot adó körülmény később jutott a fél tudomására, akkor a határidőt ettől az időponttól kell számítani; 5 év után azonban nincs helye perújításnak.

A Pp. mind a perújítás szabályaiban, mind a különleges perszabályokban néhány peres eljárást kizár a perújítás köréből. Ezt nem csak a méltányosság indokolja, hanem néha a pergazdasági megfontolás is.

A perújítási eljárást az első fokon eljáró bíróság folytatja le, ugyanis a perújítási eljárásra az elsőfokú bíróság rendelkezik kizárólagos illetékességgel. A perújítási eljárás (az újratárgyalás) előtt azonban döntenie kell a *perújítás megengedhetőségéről*. Döntését a bíróság a perújítási tárgyalás első szakaszában hozza meg. A döntéshozatal előtt a bíróság vizsgálja a perújítási eljárás törvényes feltételeinek meglétét, érdemben a kérelemről ekkor nem dönthet. Érdemi döntés csak a perújítási eljárás lezárásaként, a törvényben meghatározott határozatok egyikének meghozatalával lehetséges. A döntési opciók a törvény szerint a következők: a bíróság vagy hatályában fenntartja a perújítási kérelemmel támadott ítéletet, vagy részben, illetőleg egészében hatályon kívül helyezi azt, és a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hoz.

Megjegyezzük a perújítási eljárásban hozott ítélete ellen rendes jogorvoslat előterjeszthető, sőt vele szemben rendkívüli perorvoslat is igénybe vehető.

A *felülvizsgálati eljárásra* a Legfelsőbb Bíróság rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel. A felülvizsgálat akkor kezdeményezhető, amennyiben a törvény nem zárja ki a felülvizsgálati eljárást és a felülvizsgálatra jogosult a jogerős ítélet jogszabálysértő voltára hivatkozik. Fontos megemlíteni, a felülvizsgálati eljárás kezdeményezhető az ún. *érdemi végzések* ellen is. Ugyanakkor a törvény a felülvizsgálat lehetőségét megvonja meghatározott bírói határozatoktól, e tilalom vagy a perrendtartásban (Pp. 271. §) vagy más törvényben található. Nincs helye így felülvizsgálatnak - ítélet esetében - az első fokon jogerőre emelkedett ítéletek ellen, vagy a végzések körében pl. az egyezséget jóváhagyó végzés (Pp. 148. §) ellen.

A felülvizsgálati kérelmet a határozat közlésétől számított 60 napon belül lehet beadni az elsőfokú bíróságnál. A törvény pontosan meghatározza a kérelem tartalmi elemeit, és előterjesztésének eljárásjogi szabályait. Így a kérelmet az arra jogosult jogi képviselő útján terjesztheti elő, és a 60 napos határidő elmulasztása esetében 30 napon túl igazolási kérelemmel sem lehet élni.

Az elsőfokú bíróság a kérelmet és a periratokat felterjeszti a Legfelsőbb Bíróságra. A Legfelsőbb Bíróság megvizsgálja a kérelmet, s amennyiben annak törvényi feltételei hiányoznak, hivatalból, érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. A felülvizsgálati kérelem befogadása esetén a Legfelsőbb Bíróság dönt a felülvizsgálati kérelemről, fő szabályként tárgyaláson kívül. Tárgyalást kell tartani, ha a felek bármelyike azt kéri, vagy maga a Legfelsőbb Bíróság szükségesnek tartja a tárgyaláson való elbírálást.

A felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, az Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati tanácsa a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. Döntését köti a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem, illetőleg a csatlakozó felülvizsgálati kérelem. Feloldódik a kérelemhez kötöttsége, amennyiben a pert hivatalból meg kell szüntetnie, illetve amennyiben a kötelező kasszációs jogkör gyakorlásának - a másodfokú eljárásban megismert - feltételei fennállnak.

A Legfelsőbb Bíróság határozathozatali jogosultsága széles skálát fog be. Amennyiben a támadott határozat a jogszabályoknak megfelel, úgy azt hatályában fenntartja, minden más esetben részben vagy egészében hatályon kívül helyezi. Amennyiben a döntéshez szükséges tények megállapíthatóak, maga hoz a jogszabályoknak megfelelő határozatot, minden más vonatkozó esetben az első- vagy a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja. Ekkor a hatályon kívül helyező végzésében az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező utasításokat ad. Az első fokon hozott határozat eljárásjogilag első fokú határozatnak tekintendő (tehát rendes perorvoslattal támadható), a másodfokú határozat értelemszerűen új (jogerős) másodfokú határozatnak számít. Vele szemben tehát csak rendkívüli perorvoslat vehető igénybe. Amennyiben a Legfelsőbb Bíróság hozza meg a

felülvizsgálati eljárásban a jogszabályoknak megfelelő határozatot, újabb felülvizsgálatnak nincs helye, viszont perújítás - a törvényi feltételek megléte esetén - kezdeményezhető.

A Vht. jogorvoslati rendszere

A törvény negyedik részében a jogalkotó a végrehajtási eljárás során igénybe vehető jogorvoslati intézményeket gyűjtötte össze. A Vht. negyedik részében található jogorvoslati intézmények mellett az arra jogosultak a Pp. XXV. fejezetében szabályozott végrehajtási perek indításával is elháríthatják az őket ért jog- és érdeksérelemet. Az eljárásjogi szabályok különösen nagy hangsúlyt fektetnek a végrehajtási nemperes eljárásban igénybe vehető jogorvoslati szabályok és a Pp. perszabályainak elhatárolására, a jogorvoslati lehetőségek közötti azonosságok és különbségek dogmatikai kidolgozására. Különösen élesek a jogorvoslatok igénybevételét szabályozó eltérések az azonos célú vagy azonos rendeltetésű jogorvoslati intézmények között. Így a Pp. 366. §-a alapján megindítható végrehajtás korlátozása és megszüntetése iránti per csak szubszidiárius lehetőség, megindítása akkor lehetséges, ha a végrehajtás megszüntetésére vagy korlátozására a Vht. saját szabályai alapján nincs mód. Ugyanakkor, ha az adós ellen közjegyzői okirat alapján folytatnak végrehajtási eljárást, és az adós azt állítja, hogy a követelést megállapító szerződés semmis, ezt az igényt nem külön megállapítási perben, hanem végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben lehet érvényesíteni (*BDT2007. 1660.*).

A Vht. saját, sui generis jogorvoslati intézményei két csoportra oszthatóak. Az első csoport a végrehajtás elrendelésével kapcsolatos jogorvoslatok köre, a második a végrehajtás foganatosításával kapcsolatos sajátos jogorvoslati intézmények rendszere. E jogintézmények együttesen alkotják a végrehajtási eljárás rendes jogorvoslati intézményeit, jogi jellegüket nézve azonban lényeges különbség van közöttük.

A végrehajtás elrendelésével kapcsolatos jogorvoslatok szorosan kötődnek a Vht. II. fejezetének rendelkezéseiseihez, a végrehajtás elrendeléséhez. Nem csak azért, mert általuk a végrehajtás elrendelésének speciális intézményei támadhatóak, hanem azért, mert igénybevételük feltételei a végrehajtás elrendelésének szabályaiból vezethetőek le.

A Vht. nemperes eljárásban szabályozott *sui generis* jogorvoslati intézményei részben önálló jogorvoslati intézmények, részben - igénybevételük esetében - a Pp. szabályai alkalmazandóak. A végrehajtási lap visszavonása például csak a Vht.-ban szabályozott intézmény - ezért vele kapcsolatban a Pp. alkalmazása nem, vagy csak a Vht. 224. §-a szerinti felhatalmazás alapján jöhet szóba -, ugyanakkor a végrehajtás elrendelésével kapcsolatos felülvizsgálatra a Pp. szabályai megfelelő módon (lényegileg teljes egészében) irányadóak.

A jogorvoslatok szabályozásának alapkérdése, ki, milyen jogi és érdeksérelemre hivatkozva veheti igénybe az adott jogorvoslati eljárást. A Vht. rendkívül összetett, ugyanakkor máshol (így a Pp.-ben) nem ismert fellebbezési alanyokról rendelkezik (végrehajtó). Fő szabályként a Vht. *sui generis* jogorvoslati a végrehajtásban félként fellépő jogalanyok (végrehajtást kérő és az adós) számára biztosítanak lehetőséget az őket ért jog és érdeksérelem elhárítására. Ennek megfelelően például a dolog nem-adós tulajdonosa, amennyiben tulajdonát a végrehajtó lefoglalta, a Vht. alapján nem kereshet jogorvoslatot, csak a Pp. szabályai alapján indítható igényperrel (*Pp. 371. §*) érheti el tulajdonának foglalás alóli feloldását. Kizárólag perindítással követelheti tulajdonának foglalás alóli feloldását, mivel számára a végrehajtási eljárásban erre nézve semmilyen jogorvoslat nem áll rendelkezésre. A végrehajtó intézkedésével szembeni kifogást ellenben a végrehajtás foganatosítása alatt már nem-adós tulajdonos is előterjesztheti, azonban ezzel csak a végrehajtó intézkedésének törvénytelenységét tudja elhárítani (vö. Vht. 79/C. § kommentára.).

Amikor más tulajdonában lévő dolog kerül lefoglalásra vagy zár alá vételre, az ilyen sérelem orvoslására az igényper szolgál. Ha az igényperben a rendes jogorvoslati eszközt nem merítik ki, úgy a Ptk. 349. §-a szerinti felelősség nem állapítható meg (*18-H-PJ-2008-8.*).

A végrehajtási lap visszavonása

A végrehajtás elrendelésével kapcsolatos jogorvoslatok akkor vehetőek igénybe, ha a végrehajtás elrendelése nem felelt meg a jogszabályoknak, azaz a bíróság törvénytörtő módon rendelte el a végrehajtást. Törvénytörtő a végrehajtás elrendelése, ha végrehajtás feltételeinek hiányában rendelik azt el. A végrehajtás elrendelésekor bíróságnak vizsgálnia kell a végrehajtás általános és speciális feltételeit, így mind az általános, mind a speciális feltételekre vonatkozó szabályok megsértése megalapozza a jogorvoslatot. A jogorvoslat köre tehát azokat az eseteket öleli fel, amikor a bíróságnak egyébként a végrehajtási kérelem teljesítését - mint teljesen alaptalant - meg kellett volna tagadnia.

Az a bíróság a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság, amely a végrehajtást elrendelte. Amennyiben a végrehajtási lap valóban a törvény megsértésével került kiállításra, vissza kell azt vonni. Amennyiben a bíróság nem állapítja meg a törvénytörtést, a végrehajtási lap visszavonására nem kerül sor. A kérelemnek helyt adó vagy azt elutasító határozat ellen a felek fellebbezéssel élhetnek.

Vissza kell vonni a végrehajtási lapot, amennyiben a kézfizető kezesség marasztaló határozati rendelkezés nélkül, pusztán kötelmi jogi szerződés alapján állapítható meg (BH2001. 25.). Ugyanakkor nincs helye a végrehajtási lap visszavonásának akkor, ha az adós végelszámolás alá került, mert a felszámolási eljárás azon előírása, ami szerint a végrehajtást a felszámolási eljárás elrendelésekor meg kell szüntetni, a végelszámolásban nem alkalmazhatóak (BH1997. 141.).

A végrehajtási záradék törlése

A végrehajtás elrendelésének másik módja az okiratok végrehajtási záradékkal történő ellátása. A végrehajtási záradék kibocsátása során a bíróságnak azt kell vizsgálnia, vajon a végrehajtási kérelem megfelel-e a végrehajtás általános és különös feltételeinek. A végrehajtási záradék kibocsátásának különös (speciális) feltételeit a végrehajtási záradékkal elrendelhető végrehajtás *sui generis* szabályaiban találhatjuk. Az előírások rendkívül sokfélék, igazodva a végrehajtási záradékkal ellátható okiratok sokszínűségéhez, ebből következően a végrehajtási záradék törlésekor a bíróságnak szintén rendkívüli alapossággal kell megvizsgálnia a végrehajtandó okirat végrehajtási záradékkal történő felszerelésének körülményeit, indokoltságát. A Vht. törvényellenes végrehajtási záradék törléséről beszél, de technikailag a döntés bírói határozat - végzés - meghozatalával történik. Amennyiben az adós a végrehajtási záradékkal elrendelt végrehajtás során azt vitatja, hogy a végrehajtani kívánt követelés nem jött érvényesen létre, a végrehajtás megszüntetésére pert indíthat. A perindítás feltétele, hogy a végrehajtási eljárásban nincs lehetősége a végrehajtás megszüntetésére, vagy korlátozására. A perre a végrehajtást elrendelő bíróság az illetékes (BH1998. 200.).

Számos esetben sem az anyagi, sem az eljárási jog nem teszi lehetővé a végrehajtandó okirat végrehajtási záradékkal történő ellátását, így a bírósági vizsgálatnak ki kell terjednie a végrehajtandó okirat jogi jellemzőinek vizsgálatára. Amennyiben tévesen végrehajtási záradékkal látta el azt az okiratot, amely a vonatkozó eljárási és anyagi jogszabályok szerint nem végrehajtandó okirat, a végrehajtási záradékot törölni kell (BDT2000. 332.).

Jogorvoslati eljárás közösségi jogi rendeletek alapján

A közösségi jogi rendeletek alapján született határozatok magyarországi végrehajthatóságával kapcsolatban a jogalkotónak rendelkeznie kellett azokról az esetekről, amikor a közösségi jog alapján került sor végrehajtási lap kiállítására, vagy végrehajtási záradék kibocsátására, és a végrehajtást már eleve meg kellett volna tagadni. A bíróság visszavonja a végrehajtási lapot vagy törli a végrehajtási záradékot, ha az adós kérelmére megállapítja, hogy a 805/2004/EK rendelet 21. cikke alapján a végrehajtás visszautasításának, illetve elutasításának feltételei fennállnak. A rendelet 21. cikke szerint a végrehajtást az adós kérelmére meg kell tagadni (vissza kell utasítani), ha az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat összeegyeztethetetlen egy tagállamban vagy harmadik országban meghozott korábbi határozattal. Feltéve, hogy a korábbi határozat ugyanazon pertárgyra vonatkozott, ugyanazon felek között született, s a végrehajtás szerinti tagállamban hozták meg, vagy eleget tesz a végrehajtás szerinti tagállamban való elismeréséhez szükséges feltételeknek, és az összeegyeztethetlenséget a származási tagállamban lefolytatott bírósági eljárás során nem hozták fel, illetve nem hozhatták volna fel kifogásként.

A 1896/2006/EK rendelet 22. cikk (1) bekezdése alapján a végrehajtás elutasításának van helye akkor, ha az európai fizetési meghagyás összeegyeztethetetlen valamely tagállamban vagy harmadik országban hozott bármely korábbi határozattal vagy meghagyással. A végrehajtás elutasításának további feltétele, hogy a korábbi határozat ugyanazon jogalap tárgyában, ugyanazon felek között született és a korábbi határozat megfelel a végrehajtás szerinti tagállamban való elismeréséhez szükséges feltételeknek, és az összeegyeztethetlenséget a származási tagállamban bírósági eljárás keretében nem lehetett kifogásként felhozni.

A 861/2007/EK rendelet 22. cikk (1) bekezdése alapján a végrehajtást azon személy kérelme alapján, aki ellen a végrehajtást kérték, a végrehajtás szerinti tagállam hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósága elutasítja, amennyiben a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélet összeegyeztethetetlen a valamely tagállamban vagy harmadik országban hozott bármely korábbi ítélettel. Feltéve, hogy a korábbi ítélet ugyanazon jogalap tárgyában, ugyanazon felek között született, a korábbi ítéletet a végrehajtás szerinti tagállamban hozták, vagy az megfelel a végrehajtás szerinti tagállamban való elismeréséhez szükséges feltételeknek, valamint az összeegyeztethetlenséget a kis értékű követelések európai eljárása során hozott ítéletet meghozó tagállamban a bírósági eljárás keretében nem hozták fel kifogásként, és nem is lehetett volna azt kifogásként felhozni.

Vht. 212. § (1) A végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtási lap visszavonását, illetőleg a végrehajtási záradék törlését bármelyik fél kérelmére, a végrehajtó jelentése alapján vagy saját kezdeményezéséből végzéssel bármikor elrendelheti.

(2) A végzést kézbesíteni kell a feleknek, akik a végzés ellen fellebbezhetnek.

A jogorvoslatok közös eljárási szabályai

A Vht. e törvényhelye a végrehajtási lap visszavonásának vagy a végrehajtási záradék törlésének közös eljárási rendjét szabályozza. A kérelem előterjesztésére mind az adós, mind a végrehajtást kérő jogosult, azonban más érdekeltek nem. Lehetőség van a hivatalból való eljárásra, erre a végrehajtó jelzése alapján, esetleg a bíróság saját kezdeményezéséből is sor kerülhet.

Rendkívül rugalmas a törvény a jogorvoslatra nyitva álló határidőt tekintve, a jogorvoslati kérelmek előterjesztésére bármikor sor kerülhet, a jogszabály a jogorvoslat előterjesztésére határidőt nem tartalmaz.

A végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtási lap visszavonásáról, illetve a végrehajtási záradék törléséről végzéssel határoz, végzését mindegyik félnek kézbesíteni kell, akik a végzés ellen jogorvoslattal élhetnek. A végzés elleni jogorvoslat a fellebbezés, amit a végzések elleni fellebbezés szabályai szerint kell a másodfokú bíróságnak elintézni (*Pp.* 257. §).

A végrehajtási lap visszavonásának, avagy a végrehajtási záradék törlésének jogkövetkezménye, a végrehajtási eljárás megszűnése. Az addig végzett eljárási cselekmények hatályukat veszítik, az eljárás költségei a végrehajtást kérőt terhelik.

A Vht. 49. § (1) bekezdése értelmében a bíróság a végrehajtási eljárást felfüggesztheti, amennyiben a végrehajtható okirat ellen jogorvoslattal éltek. Erre a jogorvoslatot elbíráló bíróságnak, esetünkben a végrehajtást elrendelő bíróságoknak van hatásköre és illetékessége.

Fellebbezés a végrehajtás elrendelésével kapcsolatban

Vht. 213. § (1) Ha a bíróság a végrehajtást végzéssel rendelte el, vagy a végrehajtható okiratnak a kérelemtől eltérő kiállítását esetén az eltéréstől végzést hozott, a felek e végzés ellen fellebbezhetnek.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt végzés elleni fellebbezésnek a végrehajtás foganatosítására nincs halasztó hatálya, azonban - ha e törvény másképpen nem rendelkezik - a lefoglalt dolgok értékesítése iránt nem lehet intézkedni, és a végrehajtás során befolyt összeget nem lehet a jogosult részére kifizetni.

(3) A végrehajtható okirat kiállítását megtagadó végzés ellen a végrehajtást kérő fellebbezhet.

(4) Ha a végrehajtás közvetlen bírósági felhíváson (28. §) alapul, a felek azt a határozatot fellebbezhetik meg, amely a közvetlen bírósági felhívást tartalmazza.

Jegyzet: a (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 106. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (3)-(4) bekezdések számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 106. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Fellebbezés a végrehajtási eljárás elrendelésekor

A végrehajtás elrendelésével kapcsolatban fellebbezést fő szabály szerint akkor lehet előterjeszteni, ha a bíróság a végrehajtást végzéssel rendelte el. Végzéssel rendeli el a bíróság a végrehajtást, ha átutalási végzést (*Vht.* 80. §) bocsát ki vagy közvetlen bírósági letiltó végzést (*Vht.* 24. §) hoz. Ugyancsak végzéssel rendeli el a bíróság a biztosítási intézkedés végrehajtását (*Vht.* 190. §), és a büntügyi zárlat foganatosítását (*Vht.* 202. §). Fellebbezésnek van helye akkor is, ha a végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtható okiratot a kérelemtől eltérő módon állítja ki, és az eltéréstől végzést hoz [*Vht.* 19. § (2) bek.].

Fellebbezésnek van helye a végrehajtható okirat kiállítását megtagadó végzés ellen is, e döntés meghozatalára akkor kerül sor, ha a bíróság a végrehajtási kérelmet, mint teljesen alaptalant tagadja meg.

A felek jogorvoslati joga aszerint alakul, milyen végzést kívánnak megtámadni. Általában mindkét fél - az adós és a végrehajtást kérő - élhet fellebbezési jogával, azonban a végrehajtható okirat kiállítását megtagadó végzés ellen csak végrehajtást kérő fellebbezhet, mivel az adós még nem eljárási alany - lévén a bíróság éppen az eljárás lefolytatását tagadta meg.

A fellebbezés joghatását a törvény pontosan meghatározza. Amennyiben a végrehajtást elrendelő végzéssel szemben él jogorvoslattal a fél, fellebbezésének a végrehajtás foganatosítására nincs halasztó hatálya. A fellebbezés elintézéséig ennek ellenére a lefoglalt dolgok értékesítése iránt nem lehet intézkedni, és a végrehajtás során befolyt összeget nem lehet a jogosult részére kifizetni. A törvény eltérő rendelkezést is tartalmaz, s a törvényi körben a jogorvoslatnak nincs halasztó hatása. Ilyen például a romló dolog értékesítése, ennek nincs akadálya. Ugyancsak nincs a jogorvoslatnak halasztó hatálya a közvetlen letiltó végzés elleni fellebbezés esetében a letiltott összeg levonására és kifizetésére [*Vht.* 24. § (3) bek.].

A bírósági felhívás jogi természetét tekintve sajátos bírói döntés (*Vht.* 28. §). A bírósági felhívást egy másik bírói határozatba (többnyire ítéletbe) foglalja a bíróság, ezért amennyiben a végrehajtás közvetlen bírósági felhíváson

alapul, a felek azt a határozatot fellebbezhetik meg, amely a közvetlen bírósági felhívást tartalmazza. Ez az ügydöntő határozat elleni fellebbezést jelenti, azonban - erre felhívjuk a figyelmet - a fellebbezésre jogosultak köre a Pp. 233. §-a alapján szélesebb, mint a végrehajtási eljárásban részt vevő személyek köre.

Felülvizsgálati kérelem a végrehajtás elrendelésével kapcsolatban

Vht. 214. § (1) Felülvizsgálati kérelemnek van helye a másodfokon jogerőre emelkedett olyan végzés ellen, amellyel a bíróság külföldi határozat végrehajtási tanúsítvánnyal való ellátásáról, illetőleg végrehajtásának elrendeléséről döntött.

(2) A felülvizsgálati kérelem benyújtására és elbírálására a Pp. XIV. fejezetének (270-275/B. §-ának) rendelkezései megfelelően irányadók.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította 2000. évi CXXXVI. törvény 107. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A felülvizsgálat sajátossága

A végrehajtás elrendelésével kapcsolatos felülvizsgálati kérelem előterjeszhetőségének esete meglehetősen speciális. A törvény szerint felülvizsgálati kérelemnek van helye a másodfokon jogerőre emelkedett olyan végzés ellen, amellyel a bíróság külföldi határozat végrehajtási tanúsítvánnyal való ellátásáról, illetőleg végrehajtásának elrendeléséről döntött.

A Vht. szerint a külföldi bíróság (rendes bíróság és külföldi választottbíróság) határozatát Magyarországon törvény, nemzetközi egyezmény vagy viszonyosság alapján lehet végrehajtani. A külföldi bíróság határozata akkor hajtható végre, ha a határozat megfelel a végrehajtásnak a Vht. 13. §-ában foglalt feltételeinek. A végrehajtást kérő a végrehajtási kérelemhez köteles csatolni a végrehajtandó külföldi határozatot és - szükség esetén, a bíróság felhívására - ennek magyar fordítását. Ha a külföldi határozat végrehajtható, akkor a Vht. speciális rendelkezéseiben meghatározott [Vht. 16. § c)-d) pont] bíróság végzésével a külföldi határozatra végrehajtási tanúsítványt vezet. Ebben azt tanúsítja, hogy a határozat a magyar jog szerint a belföldi bíróság (választottbíróság) határozatával azonos módon végrehajtható. A végzés jogerőre emelkedése után a bíróság a végrehajtási tanúsítvánnyal ellátott külföldi határozat alapján végrehajtási lapot, illetőleg vele egy tekintet alá eső végrehajtható okiratot állít ki (Vht. 205-209. §). Ezen az alapon adott helyt a Legfelsőbb Bíróság az Osztrák Kereskedelmi Bíróság váltófizetési tanúsítvánnyal történő ellátását elutasító jogerős végzés ellen a felülvizsgálatnak, érdemben elbírálva azt (BH2000. 212.). Ugyanakkor nem ismerte el a külföldi határozat elismerését megtagadó végzés elleni felülvizsgálat lehetőségét, mivel e végzés nem tartozik a törvényi tényállásban meghatározott esetkörbe (BH2007. 383.).

A bíróság végzése ellen fellebbezésnek van helye, azonban a fellebbezés csak egyfokú jogorvoslatra ad lehetőséget. A végzéssel szembeni jogorvoslat kiépítése során azonban Magyarországon - összhangban az európai uniós szabályokkal - biztosítani kellett a kétfokú jogorvoslatot (44/2001/EK rendelet 43-44. cikkei és IV. Melléklete; 2201/2003/EK rendelet 33-34. cikkei). Mivel magyar eljárásjog rendes jogorvoslatként csak egyfokú jogorvoslatot ismer (fellebbezés), a jogalkotó a felülvizsgálat végrehajtási eljárásban történő alkalmazhatóságának megnyitásával oldotta meg e problémát. Így a másodfokon jogerőre emelkedett végzéssel szemben 2001. szeptember 1-jétől felülvizsgálat vehető igénybe. A törvény, mintegy elismerve a tényleges helyzetet, arra utal, hogy a jogintézmény beiktatására nemzetközi magánjog és más nemzetközi egyezményekben foglalt rendelkezések miatt került sor (Vht. 210. §).

A felülvizsgálati kérelem benyújtására és elbírálására a perrendtartás szabályai (Pp. 270-275/B. §) megfelelően irányadók.

Egyéb jogorvoslatok

Vht. 215. § Ha a bíróság a végrehajtást a büntetőügyben kiállított értesítéssel [10. § d) és e) pont] rendelte el, az adós a jogsérelem orvoslása céljából az értesítés alapjául szolgáló bírósági, ügyészi, illetőleg nyomozó hatósági határozat ellen a büntetőeljárás szabályai szerint élhet jogorvoslattal.

Jegyzet: a 215. §-t módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 46. § (3) bekezdés e) pontja.

A végrehajtás elrendelhető az ún. értesítés kiállításával. Amennyiben a bíróság az értesítéssel rendelte el a végrehajtást, a végrehajtás elrendelésének körébe tartozó jogorvoslat a Be. szabályai szerint terjeszthető elő. A jogorvoslati fórumok igazodnak a büntetőeljárás sajátosságaihoz, az előterjesztett jogorvoslattal az értesítés

kiállításának alapjául szolgáló határozatot kell támadni. Abban az esetben azonban, amikor az adós ellen jogerős büntetőbírósi határozat alapján állították ki értesítést, csak a jogerős határozatot támadó rendkívüli jogorvoslattal lehet élni.

Vht. 216. § A bűnügyi zárlatot elrendelő határozat ellen a büntetőeljárás szabályai szerint van helye jogorvoslatnak.

Jegyzet: a 216. §-t módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdés f) pontja.

A törvény szövege nem fedi a hatályos Be. rendelkezéseit, mivel a Be. a zár alá vétel szabályait tartalmazza.

A zár alá vétel intézményének értelme, hogy a zár alá vett vagyontárgyak és vagyoni jogok feletti rendelkezési jogot felfüggesztik. Zár alá vételt a bíróság rendel el.

A zár alá vételre akkor van lehetőség, amennyiben az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyonekobbzásnak van helye, illetőleg ha polgári jogi igényt érvényesítenek, és alaposan tartani lehet attól, hogy a kielégítést megghiúsítják. Ezen esetekben, a követelés biztosítására a terhelt egész vagyonának, vagyona meghatározott részének vagy egyes vagyontárgyainak zár alá vétele rendelhető el. A zár alá vétel elrendelhető arra a vagyoni részre, illetőleg egyes vagyontárgyra is, amelyet nem a terhelt birtokol. A zár alá vételnek a közhitelű nyilvántartásba történő bejegyzése iránt haladéktalanul intézkedni kell. Ha nincs külön jogszabály szerinti közhitelű nyilvántartás, a zár alá vétellel érintett gazdálkodó szervezetet kell értesíteni.

A magánfél által érvényesített polgári jogi igény biztosítására zár alá vételnek csak a magánfél indítványára van helye. A nyomozás során zár alá vételnek helye van a sértett indítványára is. Ha a bíróság a nem jogerős ügydöntő határozatában ingatlanra vagyonekobbzást rendelt el, ennek biztosítására az eljárás jogerős befejezéséig az ingatlan zár alá vételét rendelheti el.

A zár alá vételt fel kell oldani, ha az elrendelésének oka megszűnt, ha a nyomozást megszüntették, illetőleg annak határideje lejárt, kivéve, ha a zár alá vett vagyontárgyat, illetőleg vagyoni jogok feletti rendelkezési jogot magának követelő személy a követelése érdekében hatvan napon belül polgári eljárást indított. Fel kell oldani, ha a zár alá vételt meghatározott összeg biztosítására rendelték el, és ezt az összeget letétbe helyezték, vagy az eljárást vagyonekobbzás alkalmazása nélkül fejezték be, illetőleg a polgári jogi igényt elutasították. Ugyancsak fel kell oldani, amennyiben a polgári jogi igény megítélésakor a magánfél a megállapított teljesítési határidő lejártától számított harminc napon belül nem kért végrehajtást. Fel kell oldani, ha a polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítása esetén az ügyész, illetőleg a magánfél hatvan napon belül nem igazolta, hogy az igényét érvényesítette.

Az ingatlan lefoglalását a zár alá vétel szabályai szerint kell végrehajtani. A zár alá vételt a vádirat benyújtásáig az ügyész is megszüntetheti.

A zár alá vételt elrendelő határozat ellen jogorvoslatnak van helye. Mivel a Be. szerint a zár alá vételt bíróság rendel el, ezért végzése ellen az érintettek fellebbezéssel élhetnek. A végrehajtásra akkor kerül sor, amikor a zár alá vételt elrendelő határozat jogerős.

XV. fejezet

A VÉGREHAJTÁS FOGANATOSÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS JOGORVOSLATOK

Végrehajtási kifogás

Vht. 217. § (1) A végrehajtó törvénytörő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: intézkedése) ellen a fél vagy más érdekelt végrehajtási kifogást terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

(2) A végrehajtási kifogást a végrehajtó intézkedésétől számított 15 napon belül kell benyújtani a végrehajtónál, aki azt - a kifogásolt végrehajtói intézkedésre vonatkozó iratok másolatával együtt - 3 munkanapon belül továbbítja a végrehajtást foganatosító bíróságnak. Ha az intézkedés később jutott a kifogást előterjesztő tudomására, vagy ez a kifogás előterjesztésében a végrehajtó intézkedésétől számított 15 napon túl is akadályozva volt, a végrehajtási kifogás előterjesztésének határidejét a tudomásszerzéstől, illetőleg az akadály megszűnésétől kell számítani.

(3) A végrehajtó intézkedésétől számított 6 hónap eltelte után nem lehet végrehajtási kifogást előterjeszteni. E határidő elmulasztása miatt nincs helye igazolásnak.

(4) A bíróság a végrehajtási kifogásról soron kívül - szükség esetén a felek meghallgatása után - határoz.

(5) A bíróság - ha azok nem állnak rendelkezésre - a végrehajtási kifogás beérkezésétől számított 8 munkanapon belül intézkedik a kifogás elbírálásához szükséges iratok beszerzése iránt, a végrehajtó pedig a bíróság megkeresésének 8 munkanapon belül köteles eleget tenni. A bíróság a végrehajtási kifogást elbíráló végzését - az 50. § (2) bekezdését is figyelembe véve - 60 napon belül hozza meg, kivéve, ha ahhoz a felek meghallgatása vagy egyéb bizonyítás felvétele szükséges.

Jegyzet: a (2) bekezdés első mondatának szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 32. § (1) bekezdése; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell. A (3) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 108. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (4) bekezdés szövegét megállapította a 2007. évi LXIV. törvény 50. §-a; hatályos 2007. augusztus 1-jétől. Rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

Az (5) bekezdést beiktatta a 2007. évi LXIV. törvény 50. §-a; az első mondat szövegét megállapította a 2008. évi XXXIX. törvény 32. § (2) bekezdése; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A végrehajtási kifogás

A kifogás a végrehajtás foganatosítása során előterjeszhető legfontosabb jogorvoslat. A jogorvoslat a végrehajtó törvénysértő intézkedése, illetve intézkedésének elmulasztása eseteiben terjeszhető elő. A végrehajtó intézkedése elleni kifogás rendes jogorvoslatnak minősül, a kifogás elmulasztása azt eredményezi, hogy az önálló bírósági végrehajtótól - a végrehajtási eljárásban igénybe vehető rendes jogorvoslat hiányában - az általa behajtott összeg visszafizetését sem elszámolásra irányuló perben, sem kártérítés jogcímén nem lehet visszaigényelni (*LB-H-GJ-2008-12.*). Így a Ptk. 349. §-a alapján a felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslatot - a Vht. 217. §-a szerinti végrehajtási kifogást - igénybe vette (*LB-H-PJ-2008-150.*). A rendes jogorvoslat igénybevételének elmulasztása kizárja a kárigény érvényesíthetőségét (*LB-H-PJ-2007-27., LB-H-PJ-2008-86.*).

Bizonyos esetekben a végrehajtó intézkedése elleni kifogás az egyetlen, a kizárólagos jogorvoslat. Így a díjjegyzékkel szembeni jogorvoslat a végrehajtási kifogás, egy későbbi perben a díjjegyzék felülvizsgálatára nincs mód (*FIT-H-PJ-2007-336.*). A végrehajtó intézkedésével szembeni kifogás a végrehajtás minden fázisában előterjeszhető, így amennyiben a végrehajtó az árverési vételárat törvénysértően határozta meg, ez a végrehajtó olyan intézkedése, amellyel szemben rendes jogorvoslatot, végrehajtási kifogást lehet előterjeszteni (*PIT-H-PJ-2007-67.*). Amennyiben a becsérték megállapítása ellen a fél nem terjesztett elő végrehajtási kifogást, azaz nem élt rendes jogorvoslati jogával, kártérítési keresete alaptalan (*15-H-PJ-2007-15.*).

A felszámoló intézkedése ellen a Vht. szerinti kifogás nem terjeszhető el, a felszámoló intézkedésével szemben a Csódtv. rendelkezései szerint kell eljárni (*BHI1996. 497.*). A kifogás, mint jogorvoslat a kifogás előterjesztésére törvényileg feljogosított felek és más személyek jogorvoslati lehetősége. A kifogás nem zárja ki, hogy a felek (vagy más személyek) egyéb jogorvoslattal éljenek, de csak akkor és azokban az esetekben valamint azokkal a feltételekkel, melyeket a Vht. vagy a Pp. részükre meghatároz. Így a lefoglalt ingó dolog nem adós tulajdonosa előterjeszthet végrehajtási kifogást, amennyiben a végrehajtó intézkedése - álláspontja szerint - törvényellenes, de tulajdoni igényeit csak a végrehajtási igényperben érvényesítheti, amelynek eredményessége nem függ a végrehajtó eljárásának törvényességétől. Az igényper a végrehajtási kifogás elbírálásától abban különbözik, hogy a lefoglalt vagyontárgy feloldása nem a végrehajtó törvénysértő eljárása miatt következik be, hanem azért, mert a felperes bizonyítja, hogy az egyébként jogszerűen lefoglalt vagyontárgy a tulajdonában áll, vagy azon más olyan joga van, amely a végrehajtás során történő értékesítés akadály. A végrehajtási per tehát alapvetően tulajdonjogi per, és eredményessége nem függ a végrehajtó törvénysértő vagy jogszerű eljárásától (*BDT2000. 292., BDT2002. 690.*).

A törvény tág tényállást takar, ebből következően a végrehajtó kifogással támadható intézkedése nem csak aktív, hanem passzív magatartás - mulasztás - is lehet (például nem foglalja le a követelés erejéig az adós vagyontárgyait). A törvény ugyanakkor nem szűkíti be a kifogással támadható végrehajtói magatartások körét, a végrehajtó intézkedése megtámadható a foganatosítás általános törvényi feltételeinek megsértésekor éppúgy, mint az egyes konkrét végrehajtási cselekményekkel összefüggésben (foglalás, értékesítés). A végrehajtás elmulasztása jobban körvonalazható, annak a cselekménynek az elmulasztása jöhet szóba, amely a végrehajtás eredményességéhez szükséges lett volna. A végrehajtó kárfelelősségének megállapítása ugyanakkor nem tárgya a kifogásnak, a

végrehajtó kártérítési felelőssége önálló, a megyei bíróság hatáskörébe tartozó perben állapítható meg (*BH1998. 285.*). Megtámadható viszont a végrehajtó intézkedése, amennyiben a végrehajtási eljáráshoz kapcsolódó egyéb eljárásokban a törvényi kötelezettségének nem tett eleget, vagy a törvény előírásaitól eltérően intézkedett. Így, ha a végrehajtási költségeket nem utalta át a felszámolónak (*BH2008. 248.*). Végrehajtási kifogás előterjesztésére van lehetőség a végrehajtó intézkedésével szemben akkor, ha a végrehajtó a vagyontárgyat árverési hatállyal, de nem árverésen adja el. Az adós ebben az esetben nem fordulhat közvetlenül - feltűnő értékaránytalanságra hivatkozva - az árverési vevő ellen, mivel az nem szerződésen alapuló jogügylettel szerzett tulajdonjogot. Az árverésen kívüli, de árverési hatállyal történt értékesítésekre a Vht.-t kell alkalmazni, ennek jogorvoslati szabályai az irányadók (*BDT2004. 953.*).

A kifogás, mint jogintézmény, azt a célt szolgálja, hogy a végrehajtó tevékenysége törvényességi kontroll alá kerülve átlátható és ellenőrizhető legyen. A bíróság részére ugyanakkor a törvény nem általában biztosít törvényességi felügyeleti hatáskört, hatásköre az adott kifogás elbírálásra terjed ki. A végrehajtó intézkedését, illetve mulasztását a kifogást keretei között bírálja el, eljárásában a kérelemhez kötöttség elve köti (*BH2008. 120.*).

A kifogást előterjesztheti a végrehajtási eljárásban az adós vagy a végrehajtást kérő (felek) vagy más érdekelt. Amíg a végrehajtási eljárásban a felek viszonylag könnyen értelmezhetőek, a más érdekelt fogalma nehezebben tölthető ki tartalommal. Általában véve a más érdekelt mindenki, akinek a jogát vagy jogos érdekét a végrehajtó intézkedése vagy mulasztása sérti. Egyes esetekben a Vht. alapján e személyi kör jól feltérképezhető, így a kifogás előterjesztője lehet az ügygondnok, a zárgondnok, vagy akinek a végrehajtás alá vont ingatlanra az ingatlan-nyilvántartásban bejegyzett joga van. Mindezek ellenére az egyéb érdekeltet körét pontosan meghatározni nem lehet, de nem is lenne célszerű, mivel a végrehajtással érintett személyek köre nem látható előre.

A végrehajtási kifogást szóban vagy írásban lehet előterjeszteni. A szóban előterjesztett kérelmet - amely akár a végrehajtási cselekmény foganatosításának helyszínén is előterjeszthető - jegyzőkönyvezni kell, majd a jegyzőkönyvet kell a kifogás elintézésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező, a végrehajtási cselekményt foganatosító bírósághoz felterjeszteni. A végrehajtási kifogás elbírálásra végrehajtást foganatosító bíróságnak van hatásköre (*BH2001. 26.*).

Eljárás a végrehajtási kifogás esetén

A törvényhely a végrehajtási kifogás előterjesztésének, elintézésének rendjét és eljárási szabályait tartalmazza. A korábbi szabályoktól eltérően 2008. augusztus 1-jétől a végrehajtási kifogást a végrehajtónál kell benyújtani, aki a kifogást, a kifogásolt végrehajtói intézkedésre vonatkozó iratok másolatával együtt három munkanapon belül továbbítja a végrehajtást foganatosító bíróságnak. Nem minősül kifogásnak a végrehajtó kamara elnökéhez írt panaszbeadvány (*LB-H-PJ-2008-150.*). Ugyancsak nem minősül a végrehajtási kifogás előterjesztésének, ha a fél a végrehajtási jog törlésének elmaradásával kapcsolatos problémákat szóban többször jelzi a végrehajtónak (*5-H-PJ-2008-2.*).

A törvény szigorú határidőket határoz meg. A végrehajtási kifogást a végrehajtó intézkedésétől számított 15 napon belül kell benyújtani, aki a kifogást és az iratokat 3 munkanapon belül továbbítja a végrehajtást foganatosító bíróságnak.

A bíróság csak végrehajtási kifogás előterjesztése esetében jár el, a végrehajtó intézkedésének törvényességét, illetve mulasztását pedig a Vht. 9. §-a értelmében alkalmazandó Pp. 215. §-a szerint a kifogás tartalmi keretei között bírálja el. Ennek során az egyes konkrét végrehajtói cselekmények jogellenességét vizsgálja (*LB-H-PJ-2008-32.*).

Amennyiben az intézkedés később jutott a kifogást előterjesztésére jogosult tudomására, vagy a kifogás előterjesztésében a végrehajtó intézkedésétől számított 15 napon túl is akadályozva volt, a végrehajtási kifogás előterjesztésének határidejét a tudomásszerzéstől, illetőleg az akadály megszűnésétől kell számítani. A törvény jogvesztő határidőt rendel, a végrehajtó intézkedésétől számított 6 hónap eltelte után nem lehet végrehajtási kifogást előterjeszteni, így e határidő elmulasztása miatt nincs helye igazolásnak. Az elkésett kifogást hivatalból, érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani (*BH1998. 540.*). Elkésettnek minősül az a végrehajtási kifogás is, amit akkor terjesztenek elő az érdekeltet, amikor a végrehajtási jog törlését követően az új tulajdonost (vevőt) az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, és az érdekeltet csak a bejegyzési határozatban szereztek tudomást a végrehajtási jog törléséről. Az ily módon elkésettnek minősülő végrehajtási kifogás bár kifogásként eredményre nem vezethet, azonban megalapozhatja a kárigény érvényesítését (*SZIT-H-PJ-2007-17.*).

A bíróságnak a kifogás elbírásáról szolgáló végzését 60 napon belül meg kell hoznia. A végrehajtó intézkedése elleni jogorvoslatnak nincsen halasztó hatálya (*Vht. 222. §*), azonban a Vht. 49. § (1) bekezdése alapján a bíróság a végrehajtást a végrehajtó intézkedése elleni jogorvoslat előterjesztésekor felfüggesztheti. Ekkor a felfüggesztés tárgyában 15 napon belül kell döntenie, és döntését azonnal közölnie kell a végrehajtóval.

A kifogás elbírálása nemperes eljárásban történik. A törvény a döntés meghozatalára biztosított 60 napos határidőt legvégső határidőként tartja fent, ugyanis a bíróságnak soron kívüli eljárási kötelezettséget ír elő. A 60 napos határidőt ugyanakkor a bíróság túllépheti, ha különböző eljárási cselekményeket kell elvégeznie.

A bíróság a feleket szükség esetén meghallgatja, de a felek meghallgatása kizárólagosan bírói döntés kérdése, így a bíróság dönthet a felek meghallgatása nélkül is. Az árverés megsemmisítését célzó, és az adós által előterjesztett végrehajtási kifogás elbírálása során a végrehajtást kérő ellenérdekű félnek minősül, ezért az eredményes végrehajtási kifogás költségkövetkezményeit viselni tartozik (BH1998. 33.). A tényállás kiderítése a kifogás elbírálásának fontos része. A végrehajtási eljárás - jogi természetéből adódóan - tipikusan iratok alapján zajlik, a polgári peres bizonyításfelvétel lehetősége szűk körű. Az iratok végrehajtótól történő beszerzésére akkor van szükség, ha a végrehajtó a döntéshez elégtelen adatokat tartalmazó iratokat terjesztett fel. Így a bíróság - amennyiben az iratok nem állnak rendelkezésre, vagy elégtelen az iratok adattartama - a végrehajtási kifogás beérkezésétől számított 8 munkanapon belül intézkedik a kifogás elbírálásához szükséges iratok beszerzése iránt. Megkeresi a végrehajtót, aki a bíróság megkeresésének 8 munkanapon belül köteles eleget tenni.

A bíróság a végrehajtási kifogásról végzéssel dönt. A végzés elleni jogorvoslat lehetőségéről és szabályairól a Vht. a végrehajtás foganatosítása során hozott bírói végzések elleni jogorvoslat általános szabályai között rendelkezik (Vht. 218. §).

Az Alkotmánybíróság alkotmányossági szempontból vizsgálta, vajon a Vht. azon rendelkezése, mely szerint a végrehajtó a végrehajtási kifogás elbírálását eredményező nemperes eljárásban eljárásjogilag nem rendelkezik az előterjesztő fél jogállásával, nem sérti-e a tisztességes eljárás elvét, továbbá megfelel-e a jogállamiság követelményének. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy a törvény szövegéből nem következik sem az, hogy a végrehajtót a bíróság ne hallgassa meg, sem az, hogy a végrehajtási kifogást a bíróságnak tárgyaláson kívül, az érdekeltek meghallgatása nélkül kell elbírálnia. Így a végrehajtónak módja van közölni álláspontját, és bizonyos esetekben jogorvoslati joga van a bíróság határozatával szemben. A bíróság a feleket meghallgathatja, ami egy nemperes eljárásban kellő garancia az eljárási jogok gyakorlására. Mindebből kiindulva a kifogásolt rendelkezés alkotmányellenessége nem állapítható meg (970/D/2006. AB határozat). A Vht. 9. és 224. §-ainak utaló rendelkezéseiből a bírósági nemperes eljárásnak a Pp. szabályai szerinti lefolytatása következik, így a Pp. előírásai kellő eljárási garanciát nyújtanak a felek és az egyéb érdekeltek, de a végrehajtó számára is.

Fellebbezés a végrehajtás foganatosításával kapcsolatban

Vht. 218. § (1) A bíróságnak a végrehajtás foganatosítása során hozott végzése ellen fellebbezésnek van helye.

(2) Ha a bíróság helyt adott a végrehajtási kifogásnak, az erről szóló végzés ellen a végrehajtó is fellebbezhet, feltéve, hogy a végzésben a bíróság

a) a végrehajtó intézkedésének megsemmisítéséről döntött, vagy

b) a végrehajtó által előterjesztett díjjegyzéket vagy a végrehajtási költségek tekintetében a felosztási tervet módosította.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 109. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 109. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Fellebbezés a végrehajtás foganatosítása alatt

A bíróság a végrehajtás foganatosítása során különböző végzéseket hozhat. Így dönt a jogutódlásról (Vht. 39. §), felfüggesztheti a végrehajtási eljárást (Vht. 48. §), megszüntetheti, illetve korlátozhatja a végrehajtást (Vht. 55. §). Ezen túlmenően végzéssel bírálja el a végrehajtási kifogást. A végzés a Pp. 212. §-a szerint olyan bírói határozat, amely nem bírálja el a polgári perbe vitt jogot, de rendelkezik alaki jogerővel. A végzés, mint bírói határozat fellebbezéssel támadható, a perrendtartás bizonyos végzések ellen megengedi a rendkívüli perorvoslat lehetőségét [felülvizsgálati eljárásban a Pp. 270. § (2) bekezdése szerint]. A Vht. általános szabályként mondja ki, a bíróságnak a végrehajtás foganatosítása során hozott végzése ellen fellebbezésnek van helye.

A fellebbezésre jogosultak körének meghatározása nem egyszerű feladat. A Pp. 233. §-a rendkívül széles fellebbezési jogot biztosít, a felek mellett a beavatkozó, és a határozat rendelkező részével érintett szintén fellebbezhet - a határozat rá vonatkozó része ellen. A joggyakorlatban számos konfliktus forrása az a tény, hogy a végrehajtási eljárás foganatosítása során hozott bírói végzések terjedelme speciális, hatóköre a Vht.-ban meghatározott, így az egyéb érdekeltek fellebbezési jogát általános szabályok alapján nem lehet meghatározni. A törvényhely a fellebbezési kérelem sajátos előterjesztőjeként a végrehajtót nevezi meg, amennyiben ugyanis a

bíróság helyt adott a végrehajtási kifogásnak, az erről szóló végzés ellen a végrehajtó is fellebbezhet. A végrehajtó akkor fellebbezhet, ha végzésében a bíróság a végrehajtó intézkedését megsemmisítette, vagy a végrehajtó által előterjesztett díjjegyzéket vagy a végrehajtási költségek tekintetében a felosztási tervet módosította. Hangsúlyozzuk, más esetben a végrehajtót fellebbezési jog nem illeti meg, így a kifogás elutasítása ellen sem élhet fellebbezéssel (BH1998. 8.). Külön problémát okoz az az eset, amikor a végrehajtó intézkedését a bíróság nem semmisíti meg, de a törvénysértésre megállapító végzést hoz. A végrehajtó e végzés ellen nem fellebbezhet, azonban törvénysértő magatartását jogerős bírói határozat állapította meg. A határozat alapján a végrehajtó ellen terjeszthető elő kártérítési kereset.

Felülvizsgálati kérelem a végrehajtás foganatosításával kapcsolatban

Vht. 219. § Felülvizsgálati kérelemnek van helye a másodfokon jogerőre emelkedett olyan végzés ellen, amellyel a bíróság az ingatlanárverés megsemmisítéséről döntött.

Jegyzet: a 219. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 110. §-a; módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdésének g) pontja.

A törvényhely a végrehajtás foganatosítása során csak azon másodfokon jogerőre emelkedett végzés ellen engedi meg a felülvizsgálatot, amellyel a bíróság az ingatlanárverés megsemmisítéséről döntött.

A törvényi lehetőség indoka, hogy az ingatlan végrehajtás kiemelt, többszörösen összetett és bonyolult eljárás, az ingatlanárverés megsemmisítése ezért kiemelkedő jelentőségű döntés. A törvény értelmezése alapján a felülvizsgálatnak az árveréses értékesítés esetében is helye van.

A jogirodalom a törvényhely szó szerinti értelmezése - „megsemmisítéséről döntött” - alapján lehetőséget lát azon végzések elleni felülvizsgálat előterjesztésére is, amelyekben a bíróság a megsemmisítés iránti kérelmet elutasította, vagy az árverést hatályában fenntartotta.

A törvény értelmezése ugyanakkor már nem terjed ki azokra az esetekre, amikor a végrehajtó árverésen kívül értékesíti az ingatlant. Ugyancsak nem terjed ki azokra a végrehajtás foganatosítása során hozott végzésekre, melyek másodfokon emelkedtek jogerőre.

A bírói gyakorlat számos eseti döntéssel rögzítette a felülvizsgálat alól kivett végzések körét. Így nincs helye felülvizsgálatnak a végrehajtó intézkedését sérelmező kifogás tárgyában hozott másodfokú végzés ellen (BH1996. 322.), a végrehajtási záradékot hatályában fenntartó, avagy az végrehajtási záradék törlése iránti kérelmet elutasító jogerős másodfokú döntések ellen (BH1997. 305., BH1999. 315.), az adós terhére kiszabott pénzbírság mellőzésére vonatkozó másodfokú végzés ellen (BH1997. 350.). Ugyancsak hivatalból utasította el a Legfelsőbb Bíróság a jogutódlás kimondására irányuló másodfokú végzés (BH1998. 135.), valamint az adósnak a becsérték megállapításával kapcsolatos kifogását elutasító végzés ellen beadott felülvizsgálati kérelmet (BH1999. 316.). Nem támadható meg felülvizsgálattal a végrehajtási kifogást annak elkésettsege miatt elutasító végzés sem (BH1999. 317.).

A törvényhely alkotmányosságát az Alkotmánybíróság vizsgálta. A korlátozott felülvizsgálat jogorvoslati lehetősége nem sérti a bírósághoz fordulás jogát, és nem sérti a bíróság előtti egyenlőséget sem - állapította meg. Egyfelől a felülvizsgálat egy korábbi jogorvoslat eredménytelensége esetére még egy többlet-jogorvoslatot biztosít, így a bírósághoz fordulás joga nemhogy nem sérül, kiegészül egy többletjogosultsággal. Másfelől a végrehajtási eljárás résztvevőinek megkülönböztetés nélkül kínálja fel a törvény a felülvizsgálat intézményét, ezért nem diszkriminatív (836/D/2003. AB határozat).

Más jogorvoslatok

Vht. 220. § Ha a végrehajtás foganatosítása során a jogsérelem a rendőrség, az ingatlanügyi hatóság vagy más szerv eljárásában történt, az említett szervek eljárásáról szóló jogszabályok szerint van helye jogorvoslatnak.

Jegyzet: a 220. § szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 73. § (1) bekezdésének j) pontja.

Jogorvoslatok a rendőrség és az ingatlanügyi hatóság eljárásában

A végrehajtás foganatosítása számos egyéb szerv vagy szervezet eljárását érintheti, vagy ezek a szervek és szervezetek részt vesznek a végrehajtás foganatosításában. Így a rendőrség közreműködhet az adós és más személyek személyazonosságának megállapításában, a végrehajtást akadályozó személyek ellenszegülésének megszüntetésében.

A földhivatal a végrehajtó megkeresésére bejegyzési jogot, vagy más, a végrehajtással kapcsolatos tény, adatot. A jogszabályhely lényegében kibővíti a jogorvoslatok lehetőségét azzal, hogy megengedi a közreműködő szervek saját eljárási joga szerinti jogorvoslatot. Az eljárásban részt vevő felek, illetve egyéb résztvevők élhetnek tehát a sajátos szervezetek eljárására vonatkozó jogszabályok által biztosított jogorvoslati intézményekkel. Azonban a speciális eljárási törvények nem csak a végrehajtási eljárásban félként szereplők és egyéb érdekelték számára biztosítanak jogorvoslatokat, hanem ezeket a jogorvoslatot mindazok igénybe vehetik, akiket a speciális szabályok jogorvoslatra feljogosítanak.

A jogorvoslati intézmények szintén speciálisak. Így a rendőrség eljárása, intézkedése ellen panaszt lehet előterjeszteni (Rtv. 92. §), a körzeti földhivatalok határozatai ellen fellebbezni lehet, de lehetőség van a földhivatali határozatok bírósági megtámadására is (Inyvtv. V. fejezet).

A földhivatali eljárás sajátos jogorvoslat az ingatlanügyi hatóság határozatának ismételt kézbesítése. Gyakran előfordul, hogy az érintetteknek a határozat kézbesítése valamely okból sikertelen. Ekkor az az érdekelt, akinek az ingatlanügyi hatósági határozatot bármilyen okból nem kézbesítették, legkésőbb a bejegyzéstől számított egy éven belül kérheti a határozat kézbesítését. A határozat megismételt kézbesítések lehetőség nyílik a határozattal szembeni jogorvoslatok előterjesztésére. A bejegyzéstől számított egy év elteltével azonban nincs helye igazolásnak.

A fellebbezés a földhivatal határozata elleni általános jogorvoslat. Az ingatlan-nyilvántartási ügyben hozott földhivatali határozat ellen benyújtott fellebbezés tényének feljegyzésében fel kell tüntetni a megtámadott határozat számát és annak a bejegyzésnek a sorszámát, amellyel kapcsolatban a fellebbezést benyújtották.

Amennyiben a jogorvoslat az ingatlan határvonalát vagy területét érinti, a jogorvoslati kérelmet az érintett ingatlanok tulajdonosainak meg kell küldeni a jogorvoslat tényének az érintett tulajdoni lapokra történő feljegyzésével egyidejűleg. Az érintett ingatlanok tulajdonosai a nekik megküldött fellebbezésre észrevételt tehetnek, amit a fellebbezés elbírálásakor figyelembe kell venni.

Ha a jogorvoslati kérelemmel megtámadott határozat saját hatáskörben történő kijavítására, kiegészítésére, módosítására vagy visszavonására nincs lehetőség, és a jogorvoslati kérelmet új eljárásra irányuló beadványnak sem lehet tekinteni, a jogorvoslati kérelem tényét az érkezésétől számított nyolc nap alatt a tulajdoni lapra fel kell jegyezni. Így, ha a körzeti földhivatalnak a fellebbezést követően saját hatáskörben való intézkedésre nincs lehetősége, a fellebbezést az ügyre vonatkozó iratokkal, az érintett ingatlan tulajdoni lapjának másolatával, iratjegyzékkel terjeszti fel a megyei földhivatalhoz.

Amennyiben a határozat ellen van helye fellebbezésnek és a fellebbezés elbírálására jogosult szerv elutasítja a fellebbezést, az ingatlanügyi hatóság törli a fellebbezésre vonatkozó bejegyzést és azt a másodfokú határozatra vezetett záradékkal igazolja. Erről az érdekeltet a másodfokú határozat kézbesítésével értesíti.

Amennyiben a fellebbezés elbírálására jogosult szerv a fellebbezésnek helyt ad és az első fokú határozatot egészben vagy részben megváltoztatja, a másodfokú határozat tartalmának megfelelő változást az ingatlanügyi hatóság bejegyzési, illetőleg feljegyzési a tulajdoni lapra és azt a másodfokú határozatra vezetett záradékkal igazolja. A másodfokú határozatot az ingatlanügyi hatóság kézbesíti.

Amennyiben a fellebbezés elbírálására jogosult szerv új eljárást rendelt el, az ingatlanügyi hatóság az új eljárás eredményének megfelelő bejegyzéssel egyidejűleg törli a megtámadott, valamint a fellebbezésre vonatkozó bejegyzést. Az erről szóló határozatot a fellebbezés elbírálására jogosult szerv határozatával együtt kell kézbesíteni. A beadványok azonban megtartják a kérelem eredeti rangsorát.

Sajátos jogorvoslati intézményt tartalmaz az Inyvtv., az érdekelték ugyanis a törvény felhatalmazása alapján jogorvoslati kérelemmel fordulhatnak közvetlenül a bírósághoz. A jogorvoslat lehetősége alternatív, akkor vehető igénybe, ha a határozat fellebbezéssel nem támadható. A törvény alapján a jogok és tények bejegyzése, illetőleg adatok átvezetése tárgyában hozott, és fellebbezéssel meg nem támadható ingatlanügyi hatósági határozat ellen bírósági jogorvoslati kérelmet nyújthat be az, akinek jogát a határozat sérti, továbbá - jogok és tények bejegyzéséről rendelkező határozat ellen - közérdekű jogorvoslatot terjeszthet elő az ügyész. Ha a határozat ellen van helye fellebbezésnek, a fellebbezés elbírálására jogosult szerv bejegyzés tárgyában hozott döntését felettes szerve nem változtathatja és nem semmisítheti meg.

A bírósági jogorvoslati kérelem benyújtásának tényét a tulajdoni lapra fel kell jegyezni. Ha az ingatlanügyi hatóságnak a saját hatáskörben történő eljárásra nincs lehetősége, az iratokat a felterjesztéstől számított 8 napon belül megküldi az illetékes bíróságnak.

Ha a bírósági jogorvoslati kérelmet közvetlenül a bíróságnál nyújtották be, a keresetindításnak a tulajdoni lapra történő bejegyzése végett a bíróság megküldi az ingatlanügyi hatóságnak. A bírósági eljárásra - az Inyvtv. sajátosságait figyelembe véve - a Pp. XX. Fejezetének szabályai (közigazgatási perek) az irányadók. A bíróság a határozatot részben vagy egészben megváltoztatja, hatályon kívül helyezi és az ingatlanügyi hatóságot új eljárásra utasítja, vagy a keresetet elutasítja. A bírósági jogorvoslati kérelem alapján hozott határozat hatálya a megtámadott bejegyzésen alapuló további bejegyzésre is kiterjed. A bejegyzés alapjául szolgáló okiratok hiányosságai a bírósági

eljárásban nem pótolhatók. A jogerős bírósági határozatot az elsőfokú bíróság az ingatlanügyi hatósági eljárás irataival együtt megküldi az ingatlanügyi hatóságnak. Amennyiben az ügyben felülvizsgálatra is sor került, a felülvizsgálati kérelem folytán hozott legfelsőbb bírósági határozat hatálya a feleken kívül azokra is kiterjed, akik a felülvizsgálati kérelem benyújtása tényének bejegyzését követően szereztek jogot.

A Ket. eljárásaiban speciális - és hevesen vitatott - jogorvoslat az újrafelvé-teli és méltányossági eljárás. Az Inytv. 61/A. §-a alapján az ingatlan-nyilvántartási eljárásban nincs helye újrafelvételi és méltányossági eljárásnak.

Az ingatlan-nyilvántartás szabályai alapján különleges perek, a törlési és kiigazítási perek indíthatók meg. A fő szabály alapján a bíróságtól a felperes keresettel kérheti a bejegyzés törlését és az eredeti állapot visszaállítását érvénytelenség címén. A kereset előterjesztésére az jogosult, akinek nyilvántartott jogát a bejegyzés sérti, továbbá a keresetet az ügyész is előterjesztheti. Kérheti a bejegyzés törlését az az érdekelt, aki bizonyítja, hogy a bejegyzett jog elévült, vagy megszűnt, illetőleg a nyilvántartott tény megváltozott. A bejegyzés kiigazítását az kérheti, aki a téves bejegyzés folytán sérelmet szenvedett.

A keresetindításnak - a bejegyzés törlése és az eredeti állapot visszaállításának esetét kivéve - akkor van helye, ha az ingatlanügyi hatósági eljárásban a bejegyzés nem törölhető, illetve a sérelem nem orvosolható, továbbá ha azokat eredménytelenül kísérelték meg.

A per alperese az lesz, aki közvetlenül a bejegyzés folytán szerzett jogot vagy mentesült kötelezettség alól. A pert addig lehet megindítani, amíg a bejegyzés alapjául szolgáló jognyilatkozat érvénytelensége megállapításának helye van. Azzal szemben, aki további bejegyzés folytán, az előző bejegyzés érvényességében bízva, jóhiszeműen szerzett jogot, a törlési keresetet a kézbesítéstől számított hatvan nap alatt lehet megindítani, ha az eredetileg érvénytelen bejegyzésről szóló határozatot a sérelmet szenvedő fél részére kézbesítették. A bejegyzéstől számított három év alatt lehet a törlési keresetet megindítani, ha kézbesítés nem történt.

A körzeti földhivatal a bírósági jogorvoslati kérelmet az ügyre vonatkozó iratokkal, az érintett ingatlan tulajdoni lapjának másolatával és iratjegyzékkel továbbítja a megyei földhivatalhoz a beérkezéstől számított nyolc napon belül.

A jogerős bírósági határozat alapján szükséges bejegyzés (feljegyzés) teljesítéséről a körzeti földhivatal végzést hoz, és az abban foglaltak bejegyzésével (feljegyzésével) egyidejűleg törli a bírósági jogorvoslati kérelem benyújtásának tényére vonatkozó feljegyzést. A körzeti földhivatal végzése ellen nincs helye fellebbezésnek.

Ha a bíróság elutasítja a jogorvoslati kérelmet, a körzeti földhivatal törli a jogorvoslati kérelem benyújtásának tényére vonatkozó feljegyzést. Erről a kérelmezőt külön nem értesíti. Ha a bíróság új eljárást rendelt el, a körzeti földhivatal az új eljárás eredményének megfelelő bejegyzéssel egyidejűleg törli a jogorvoslati kérelem benyújtásának tényére vonatkozó feljegyzést, valamint a megtámadott bejegyzést (feljegyzést), továbbá az ezen alapuló későbbi bejegyzéseket (feljegyzéseket).

E sajátos jogorvoslatok nem váltják ki, nem helyettesítik a Vht. jogorvoslati intézményeit. De - fordítva - a Vht. jogorvoslati lehetőségét sem lehet igénybe venni helyettük. Ezért a végrehajtó intézkedése ellen benyújtott kifogás nem pótolja a földhivatalnál előterjeszhető fellebbezést, vagy más jogorvoslat igénybevételét.

XVI. fejezet

A JOGORVOSLATOK EGYÉB SZABÁLYAI

A jogorvoslatok halasztó hatálya

Vht. 221. § A bíróság határozata elleni jogorvoslatnak halasztó hatálya van, kivéve, ha

- a) a törvény eltérően rendelkezik, vagy**
- b) a jogorvoslat a rendőrség közreműködésének elrendelésével függ össze.**

Vht. 222. § A végrehajtó és a rendőrség intézkedése elleni jogorvoslatnak nincs halasztó hatálya.

A jogorvoslatok halasztó hatálya a végrehajtási eljárás egyik alapproblémája. Amennyiben egyáltalán nem lenne halasztó hatálya egyetlen egy jogorvoslatnak sem, azok a később jogsértőnek bizonyuló intézkedések is továbbfolytathatók lennének, amelyeket a jogorvoslat elbírálásakor hatályon kívül helyeznek. Másfelől a jogorvoslatok értelme éppen a halasztó hatály, a törvénysértő határozatok jogi hatásának - ideiglenes vagy véglegessé váló - megakadályozása.

A Pp. 236. §-a fő szabályként - melytől csak törvényi rendelkezés alapján van mód eltérésre - a fellebbezés halasztó hatályát mondja ki. A Vh. ezzel összefüggésben a bíróság határozata elleni jogorvoslat halasztó hatályát

engedi meg, azonban mindjárt kivételt is teremtette. Így nincs halasztó hatálya a bíróság határozata ellenében benyújtott jogorvoslatnak, amennyiben törvény eltérően rendelkezik, vagy a jogorvoslat a rendőrség közreműködésének elrendelésével függ össze.

A Vht. több rendelkezésében mondja ki a halasztó hatály tilalmát [Vht. 24. § (3) bek., 50. § (3) bek., 190. § (3) bek.]. Minden más esetben az előterjesztett jogorvoslat a határozat végrehajtására halasztó hatállyal rendelkezik.

A Vht. a bírósági végrehajtó és a rendőrség intézkedése ellen előterjesztett jogorvoslatoknak speciális státust biztosít. A végrehajtó és a rendőrség intézkedése elleni jogorvoslatnak nincs halasztó hatálya, így a végrehajtási kifogásnak sem. A bíróság ugyanakkor a végrehajtó intézkedése ellen benyújtott kifogás esetén felfüggesztheti a végrehajtást, ekképp akadályozva meg, hogy a végrehajtás további jogsérelemmet okozzon.

Ügyészi jogorvoslatok

Vht. 223. § (1) Az ügyész - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - mindazokkal a jogorvoslatokkal élhet, amelyeket e törvény szerint a fél, illetőleg más érdekelt terjeszthet elő.

(2) A bíróság határozata és intézkedése ellen az ügyész csak akkor élhet jogorvoslattal ha abban a bíróság az ügyész által előterjesztett végrehajtási kifogásról döntött.

(3) Az ügyész az alatt az idő alatt élhet jogorvoslattal, amely a fél vagy más érdekelt részére nyitva áll, végrehajtási kifogást azonban a végrehajtó intézkedésétől számított 6 hónapon belül bármikor előterjeszthet.

Jegyzet: a 223. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 111. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A Vht. felettebb problematikus rendelkezést iktatott be a fellebbezés intézményei közé. Az ügyész szerepe és eljárási helyzete ugyanis jogállami megítélés szerint nem korlátozhatja a felek rendelkezési jogát, nem lehet az államhatalom magánjogi viszonyokba való öncélú beavatkozásának eszköze. Az Alkotmánybíróság több határozatában is érintette az ügyész szerepét és eljárási jogosultságát a polgári eljárásokban, az alkotmánybírósági döntésekben kifejtett elvek irányadóak a végrehajtási eljárásban is.

Az 1/1994. (I. 7.) AB határozatában az Alkotmánybíróság az ügyész keresetindítási jogát arra az esetre korlátozta, amikor a jogosult jogainak védelmére bármely okból nem képes. A Vht. 9. §-a alapján az ügyész a fél helyett csak akkor járhat el, amikor az bármely okból nem képes jogainak gyakorlására. Ekkor az ügyészt korlátozottan illetik meg a fél jogai, így egyezséget a végrehajtási eljárásban nem köthet, jogról nem mondhat le és jogot nem ismerhet el. Amennyiben az ügyész eljárásának feltételei a végrehajtás alatt következnenek be, a végrehajtási eljárásban felléphet. Mindkét esetben a Vht. jelen törvényhelyében biztosított jogorvoslati jogokkal az ügyész csak akkor élhet, ha a fél helyett annak érdekében járt el. Bíróság határozata, intézkedése ellen azonban nem élhet jogorvoslattal, csak akkor, amennyiben határozatában a bíróság az ügyész által előterjesztett végrehajtási kifogásról döntött.

Számos esetben az ügyész a különböző hatósági eljárásokban - jogszabályi felhatalmazás alapján - önállóan járhat el. Ekkor mindazokkal a jogorvoslatokkal élhet, amelyeket e törvény szerint a fél, illetőleg más érdekelt terjeszthet elő. Ekkor sem élhet a bíróság határozata és intézkedése ellen jogorvoslattal, kivéve, ha a bíróság határozatában az ügyész által előterjesztett végrehajtási kifogásról döntött.

Az ügyészi jogorvoslat előterjesztésének határidejét meghatározza a törvény. Az ügyész eljárási helyzetéhez igazodva mondja ki, hogy az ügyész az alatt az idő alatt élhet jogorvoslattal, amely a fél vagy más érdekelt részére nyitva áll. Vele szemben azonban a végrehajtási kifogás előterjesztésének szubjektív határideje nem alkalmazható, mivel a végrehajtó intézkedésétől számított 6 hónapon belül bármikor előterjesztheti a végrehajtási kifogást.

A polgári perrendtartás szerinti jogorvoslatok

Vht. 224. § (1) A végrehajtható okiratok és a végrehajtás során hozott bírósági határozatok kijavítására és kiegészítésére, a fellebbezés és más jogorvoslatok előterjesztésének határidejére, a határidők elmulasztása miatt benyújtható igazolásra, valamint általában a jogorvoslatokkal összefüggő egyéb eljárási kérdésekre a Pp. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(2) A végrehajtó kérelemre vagy hivatalból saját hatáskörben kijavíthatja és kiegészítheti az általa készített jegyzőkönyvet. A kijavításról és a kiegészítésről a végrehajtó jegyzőkönyvet készít, amelyet a feleknek kézbesít.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 112. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 112. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A törvényhely címe félrevezető lehet. A törvényhely nem a Pp. szerinti jogorvoslatok magukról, hanem a Pp.-ben szabályozott néhány jogorvoslati intézménynek a végrehajtási eljárásban történő alkalmazásáról rendelkezik. A törvény jelen szakasza a Vht. 9. §-ában foglalt általános alkalmazási felhatalmazást a jogorvoslatok körében értelmezi, és konkretizálja.

A határozatok kijavítása (Pp. 224. §)

A bíróság névcseréje, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén a határozat kijavítását végzéssel bármikor hivatalból is elrendelheti. A kijavítás tárgyában a bíróság a felek meghallgatása nélkül is határozhat. A meghallgatásra kitűzött határnap - írásbeli meghallgatás esetében a határidő - elmulasztása a határozathozatalt nem gátolja, s e mulasztás miatt igazolásnak helye nincs. A határozat kijavítását rendelő végzést a kijavított határozatra s lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni. Ha a határozatot már kézbesítették, a kijavítást feltüntető kiadmányt is kézbesíteni kell. A kijavítás tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek csak akkor van helye, ha az a rendelkező részre vonatkozik. A kijavítás iránt előterjesztett kérelemnek a határozat elleni fellebbezésre és a határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs.

A határozatok kiegészítése (Pp. 225. §)

Az ítélet kiegészítését annak közlésétől számított 15 nap alatt bármelyik fél kérheti, ha a bíróság valamely kereseti kérelem vagy ellenkérelem felől, vagy a kereseti kérelem vagy az ellenkérelem valamely része felől akár a fő-, akár a mellékkötelezettség tekintetében nem határozott, avagy a perköltség viselése vagy az ítélet előzetes végrehajthatósága felől, habár annak helye lett volna, nem rendelkezett.

Az ítélet kiegészítésére határozott kérelmet kell előterjeszteni. A kérelemről a bíróság tárgyalás alapján határoz; a feleknek vagy egyiküknek elmaradása a határozathozatalt nem gátolja és a tárgyalás elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. A kérelemben a fél - az ellenfél egyetértő nyilatkozatának csatolása mellett - kérheti, hogy a bíróság a kérelemről tárgyaláson kívül határozzon.

Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, kiegészítő ítéletet hoz, ellenkező esetben a kérelmet végzéssel elutasítja. A kiegészítő ítéletet az eredeti ítéletre s lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni.

A kiegészítés iránt előterjesztett kérelemnek az ítélet elleni fellebbezés beadására és az ítélet végrehajtására halasztó hatálya nincs, a bíróság azonban az ítélet végrehajtását a kiegészítési kérelem elintézéséig hivatalból is felfüggesztheti.

Ha a bíróság az ítéletében nem rendelkezett olyan kérdéstről, amelyről a rendelkezés jogszabály értelmében hivatalból kötelező, a mulasztást a bíróság a hiányosság észlelését követően haladéktalanul köteles hivatalból pótolni. E rendelkezések a végzések kiegészítésére is megfelelően irányadók, ilyen esetben azonban a bíróság helytadás esetén is végzéssel határoz, a felek meghallgatását pedig mellőzheti.

A fellebbezés és más jogorvoslatok előterjesztésének határidejére

A végrehajtási eljárásban a Pp. rendes jogorvoslati intézményei közül a fellebbezésnek, a határozatok kiegészítésének, az igazolási kérelem előterjesztésének, valamint a felülvizsgálatra nyitva álló határidőnek van jelentősége. A perrendtartás rendelkezéseit a végrehajtási eljárás sajátosságait figyelembe véve (megfelelően) kell alkalmazni.

A *fellebbezés* a határozat közlését követő 15 nap alatt terjeszthető elő, a perjogban kivétel a váltóper, váltóperekben a fellebbezés előterjesztésére ugyanis három nap áll a fellebbező fél rendelkezésére. A határidő jelentősége abban áll, amennyiben a fellebbezés elkészült az elsőfokú bíróság a fellebbezést hivatalból elutasítja. Természetesen igazolási kérelemmel a határidő elmulasztása elhárítható. Ha a fellebbezési határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetőleg, ha a fellebbezést valamennyi fél hiánytalanul benyújtotta, az elsőfokú bíróság azt a per összes irataival együtt legkésőbb nyolc napon belül felterjeszti a másodfokú bírósághoz.

Ugyancsak 15 nap a határozat kiegészítése iránt benyújtott kérelemnek. A kiegészítés iránti kérelem elintézése azonban megmarad a határozatot hozó bíróság hatáskörében.

Az *igazolási kérelem* lényege, a mulasztás - esetünkben a határidő elmulasztása - jogkövetkezményeinek elhárítása. A törvény szerint (Pp. 106. §), ha a fél vagy képviselője valamely határnapon hibáján kívül nem jelent meg, vagy valamely határidőt hibáján kívül mulasztott el, a mulasztás következményei - az alábbi eseteket kivéve - igazolással orvosolhatók.

Igazolásnak nincs helye, ha az igazolást a törvény kizárja, a mulasztás következményei igazolás nélkül is elháríthatók, vagy a mulasztás bírói határozatban kifejezésre jutó hátránnyal nem jár. Ugyancsak nincs helye igazolásnak, ha a fél az igazolási kérelem folytán kitűzött újabb határnapot mulasztja el. Végrehajtási igényperben az igénylő igazolással nem élhet.

Az igazolási kérelmet 15 napon belül lehet előterjeszteni. E határidőt az elmulasztott határnaptól, illetőleg az elmulasztott határidő utolsó napjától kell számítani. Ha azonban a mulasztás csak később jutott a félnek vagy képviselőjének tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg, az igazolási kérelem határideje a tudomásszerzéssel, illetőleg az akadály megszűnésével veszi kezdetét. A mulasztástól számított 3 hónap eltelte után igazolási kérelmet előterjeszteni nem lehet.

Az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azon körülményeket, amelyek a mulasztás véltenségét valószínűvé teszik. Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelem előterjesztésével együtt pótolni kell az elmulasztott cselekményt is. Az igazolási kérelemnek sem az eljárás folytatására, sem a végrehajtásra nincs halasztó hatálya. Ha azonban az igazolási kérelem sikere valószínűnek mutatkozik, a bíróság az eljárásnak vagy a határozat végrehajtásának felfüggesztését az ellenfél meghallgatása nélkül, hivatalból is elrendelheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozatot a bíróság kérelemre utóbb megváltoztathatja.

Az igazolási kérelem tárgyában az a bíróság határoz, amelynek eljárása alatt a mulasztás történt, fellebbezési határidő elmulasztása esetén pedig a másodfokú bíróság. Ha az igazolást a törvény kizárja, vagy az igazolási kérelmet elkésetten terjesztették elő, a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. Ugyanez áll akkor is, ha az igazolást kérő - határidő elmulasztása esetében - az elmulasztott cselekményt a kérelem előterjesztésével együtt nem pótolta.

Az igazolási kérelem elbírálása előtt a bíróság a feleket meghallgathatja. Azt, hogy a kérelem előfeltételei fennállanak-e, méltányosan kell elbírálni.

Ha a bíróság az igazolási kérelemnek helyt ad, a mulasztó által pótolta cselekményt olyannak kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határidőn belül teljesítette volna, az elmulasztott határnapon tartott tárgyalást pedig a szükséges keretben meg kell ismételni. Az igazolási kérelmet elutasító határozat ellen fellebbezésnek van helye.

Az igazolási kérelemnek helytadó határozat, valamint az eljárás, illetőleg a végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek helye nincs, és az az ügyet befejező határozat elleni fellebbezésben is csak akkor támadható meg, ha a bíróság olyan igazolási kérelemnek adott helyt, illetőleg olyan igazolási kérelem alapján rendelte el az eljárás vagy a végrehajtás felfüggesztését, amelyet érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítania.

A jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés *felülvizsgálatát* a Legfelsőbb Bíróságtól - jogszabálysértésre hivatkozással - a fél, a beavatkozó, valamint a rendelkezés reá vonatkozó része ellen az kérheti, akire a határozat rendelkezést tartalmaz. A felülvizsgálati kérelmet az első fokú határozatot hozó bíróságnál a határozat közlésétől számított 60 napon belül kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni kettővel több példányban, mint ahány fél a perben érdekelve van. A felülvizsgálati kérelem benyújtására előírt határidő elmulasztása esetén az elmulasztott határidő utolsó napjától számított harminc nap elteltével igazolásnak akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg.

A felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, továbbá elő kell adni - a jogszabálysértés megjelölése mellett -, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja. A felülvizsgálati kérelemhez - ha arra korábban nem került sor - csatolni kell a jogi képviselő meghatalmazását is.

Ha a felülvizsgálati kérelem benyújtására nyitva álló határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetve ha a felülvizsgálati kérelmet valamennyi fél benyújtotta, az első fokú határozatot hozó bíróság azt az ügy irataival együtt haladéktalanul felterjeszti a Legfelsőbb Bírósághoz, a jogerős határozatot hozó bíróságot pedig a felülvizsgálati kérelem másolatának megküldésével értesíti az eljárás megindításáról. Ha a végrehajtás elrendelése már megtörtént, illetve ha végrehajtás felfüggesztése iránti kérelmet terjesztettek elő, a felülvizsgálati kérelmet a beérkezését követően haladéktalanul fel kell terjeszteni.

A Legfelsőbb Bíróság a jogi képviselő által előterjesztett felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasítja, ha az nem felel meg a törvényben előírtaknak, vagy ha ennek megfelelő kiegészítése a kérelem benyújtására biztosított törvényes határidőn belül nem történt meg. A felülvizsgálati kérelem benyújtásának a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, de a határozat végrehajtását a Legfelsőbb Bíróság kérelemre kivételesen felfüggesztheti. A végrehajtás felfüggesztéséről szóló végzés meghozatala során a bíróságnak különösen arra kell figyelemmel lennie, hogy a végrehajtást követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy, hogy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajtás felfüggesztésének elmaradása járna. A fél kérelmére - ha annak jogszabályi feltételei fennállnak - a felülvizsgálati kérelem benyújtásáról a Legfelsőbb Bíróság értesíti az ingatlanügyi hatóságot.

A Pp. rendelkezéseinek megfelelő alkalmazását írja elő a törvény, azaz a Pp. szabályait a végrehajtási eljárás sajátosságait figyelembe véve kell alkalmazni, továbbá azzal a szűkítéssel, miszerint alkalmazásukra csak a Vht. sui generis normáinak hiányában kerülhet sor. Így amennyiben a fellebbezés elintézésére, a határozat kiegészítésre találunk a Vht.-ban speciális szabályt, a szerint kell eljárni.

A törvényhely a jogorvoslatok körét szélesen nyitja meg. A kijavítás, kiegészítés, fellebbezés és más jogorvoslat mellett az igazolási kérelmet szintén jogorvoslatnak tekinti. A szabályok alkalmazhatóságának széles körét jól példázza, hogy a Vht. a végrehajtható okiratra, valamint az összes, a végrehajtás során hozott bírósági határozatra lehetővé teszi a Pp. irányadó alkalmazását.

A végrehajtó kijavítási és kiegészítési jogosultsága

A törvényhely első része a bírósági határozatokról rendelkezik. Értelemszerűen nem tartoznak e körbe a végrehajtó jegyzőkönyvei, jegyzőkönyvbe foglalt intézkedései. A végrehajtó jegyzőkönyvére a törvényhely második bekezdése speciális tényállást és eljárást rögzít. Ezzel nem csak a bírósági határozatoktól elkülönítve kezeli a végrehajtó jegyzőkönyvét, hanem részben kiveszi azt a Pp. irányadó alkalmazási köréből. A végrehajtó kijavíthatja és kiegészítheti az általa készített jegyzőkönyvet. A kijavításról és a kiegészítésről a végrehajtó jegyzőkönyvet készíti, amelyet a feleknek kézbesít. A kijavítás és a kiegészítés a végrehajtó intézkedése, ellene kifogás előterjesztésének van helye.

A végrehajtó a jegyzőkönyvet akár kérelemre, akár hivatalból kijavíthatja, illetve kiegészítheti. Mivel a Vht. a végrehajtó jegyzőkönyveinek kijavításának és kiegészítésének határidejére nem tartalmaz határidőt, és az eljárás módját sem szabályozza, e kérdések tekintetében már a Pp. szabályai az irányadók.

A közjegyző által elrendelt végrehajtás során igénybe vehető jogorvoslatokra vonatkozó különös rendelkezések

Vht. 224/A. § Ha a bírósági végrehajtás elrendelése a közjegyző hatáskörébe tartozik, e rész rendelkezéseit az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a végrehajtást elrendelő bíróságon a közjegyzőt, a végrehajtást elrendelő bíróság által hozott határozat alatt a közjegyző által hozott határozatot kell érteni;

b) a közjegyző határozata elleni fellebbezést a közjegyző székhelye szerint illetékes megyei bíróság bírálja el.

Jegyzet: a 224/A. §-t beiktatta a 2009. évi L. törvény 65. § (13) bekezdése; hatályos 2010. június 1-jétől. Lásd még a 2009. évi L. törvény 61. § (6) bekezdését.

A jogorvoslati rendszer 2010. június 1-jétől hatályos változásai

A törvényi változás egy új szakasz beiktatásával beilleszti a Vht. jogorvoslati rendszerébe a közjegyző végrehajtást elrendelő határozata elleni jogorvoslatot. E nélkül nemcsak a végrehajtás jogállami rendszere borulna fel, hanem a közjegyző első fokú határozata végleges és megtámadhatatlan lenne, amely mind a Vht., mind a Pp. rendelkezéseinek ellentmondana.

A törvényhely 224/A. § a) pontja azokra a jogorvoslatokra vonatkozik, amelyek a végrehajtás elrendelésekor állnak a felek rendelkezésére (*Vht. XIV. fejezet*). Természetesen a jogorvoslati jog csak a közjegyző által elrendelt eljárás-sokra korlátozódik, például büntető ügyben a közjegyző nem állít ki értesítést.

A jogorvoslat minden a közjegyző által hozott, a végrehajtást elrendelő határozatával szemben előterjeszhető, és nem csak a fellebbezés, hanem a végrehajtási lap visszavonása, vagy a végrehajtási záradék törlése iránti kérelem is előterjeszhető. Ezeket nyilván a Vht. által megszabott rendben a végrehajtást elrendelő közjegyzőhöz kell előterjeszteni.

Nem egyértelmű, hogy a kiterjesztő értelmezés érinti-e a felülvizsgálati eljárást. Tudomásunk szerint nincs olyan külföldi határozat, amelynek végrehajtását magyar közjegyző rendeli el, mivel még az európai fizetési meghagyás végrehajtását is csak akkor rendelheti el, ha azt magyar közjegyző bocsátotta ki.

Fellebbezést akkor lehet a közjegyző végrehajtást elrendelő határozatával szemben előterjeszteni, ha a Vht. 213. §-ába foglalt feltételei fennállnak. A közjegyző határozata elleni fellebbezés elbírálására a közjegyző székhelye szerinti megyei bíróság illetékes. E szabály a közjegyzői határozatokkal szembeni jogorvoslati rendszer megfelelő alkalmazása.

Speciális szabályok a jogorvoslati eljárásokra

A 2009. évi L. törvény a jogerős fizetési meghagyás végrehajtása esetére speciális szabályokat írt elő. Egyfelől a fellebbezés illetékköteles: a 2009. évi L. törvény 63. § (1) bekezdésében rögzített rendelkezés szerint a fizetési meghagyásos eljárás során előterjesztett fellebbezés illetékének alapja megegyezik az eljárásért fizetendő díj alapjával. Ezt az összeget kell az Itv. 47. §-a szerint elrendelt szorzóval 3% (legalább 5000 forint, legfeljebb 175 000 forint) megszorozni. Látható, a számítás alapja eltér az Itv. 39. §-ába foglaltaktól.

A jogerős fizetési meghagyás végrehajtásakor a végrehajtási lap visszavonása iránti kérelem előterjesztésére a végrehajtási kérelem előterjesztésére, a visszavonásról rendelkező végzés megküldésére pedig a végrehajtási lap megküldésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Azaz a törvény a fellebbezés előterjesztését is beterelte az elektronikus és papíralapú iratforgalom szabályai alá (vö. Vht. 10. § kommentára). Előírás, hogy a vállalkozás és a jogi képviselővel rendelkező fél a fellebbezését kizárólag elektronikus úton terjesztheti elő, kivéve, ha a fellebbezéshez mellékletet csatol.

A végrehajtási eljárás során előterjesztett fellebbezés esetén a közjegyző az iratok felterjesztése helyett a MOKK számítógépes rendszerén keresztül előállított aktanyomatot küldhet a bíróságnak a fellebbezés elbírálása szempontjából szükséges iratokról. Az elektronikus iratforgalom szabályai szerint [2009. évi L. tv. 38. § (3)-(4) bek.] az aktanyomat tartalmazza a fizetési meghagyásos eljárás iratanyagának tartalmát, valamint az eljáró közjegyző nevét, székhelyét és bélyegzőlenyomatának képét; az a közjegyző aláírása nélkül is hiteles. Ha a bíróság annak technikai feltételeit biztosítja, az aktanyomatot elektronikus úton is meg lehet küldeni a bíróság részére.

Ötödik rész

A VÉGREHAJTÁS SZERVEZETE

XVII. fejezet

A VÉGREHAJTÁSI SZERVEZET KÖZÖS SZABÁLYAI

Az eljáró szervek és személyek

Vht. 225. § (1) A végrehajtás elrendelését és foganatosítását - e törvényben megállapított szabályok szerint - a bíróság, továbbá e törvényben meghatározott más szervek és személyek, így különösen a következők végzik:

- a) az önálló bírósági végrehajtó,*
- b) a fővárosi bírósági és a megyei bírósági (a továbbiakban együtt: megyei bírósági) végrehajtó,*
- c) az önálló bírósági végrehajtó-helyettes,*
- d) a megyei bírósági végrehajtó-helyettes,*
- e) a végrehajtójelölt (e fejezetben a továbbiakban együtt: végrehajtó).*

(2) A végrehajtó eljárása - mint polgári nemperes eljárás - a bíróság eljárásával azonos.

(3) Ha az adós ellen az önálló, valamint a megyei bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó eljárás is folyamatban van, az eljárást az a végrehajtó folytatja, akinek a hatáskörébe tartozik a korábban elrendelt végrehajtás.

(4) Az önálló bírósági végrehajtó közös irodában (242. §) és végrehajtói iroda keretében (254/A-254/C. §) is folytathatja tevékenységét.

(5) Az önálló bírósági végrehajtó ellátja a számára külön jogszabályban megállapított feladatokat is.

(6) A végrehajtást elrendelő bíróságnak azt a bíróságot kell tekinteni, amely a végrehajtható okirat kiállítására jogosult. Végrehajtást foganatosító bíróságnak - ha e törvény másként nem rendelkezik - azt a bíróságot kell tekinteni, amely mellé az eljáró önálló bírósági végrehajtót kinevezték, illetve azon megyei bíróság székhelye szerinti helyi bíróságot, amely megyei bíróságra a megyei bírósági végrehajtót kinevezték, fővárosi bírósági végrehajtó esetében pedig a Pesti Központi Kerületi Bíróságot.

Jegyzet: a 225. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 113. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől, az (1) bekezdés 2001. április 1-jétől.

A (6) bekezdést beiktatta a 2004. évi LXV. törvény 13. §-a; hatályos 2004. július 15-étől. Alkalmazására lásd a 2004. évi LXV. törvény 17. § (2) bekezdésének *b*) pontját.

Az (1) bekezdés felvezető szövegének helyébe - 2010. június 1-jei hatállyal - a 2009. évi L. törvény 65. § (14) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: **„(1) A végrehajtás elrendelését és foganatosítását - e törvényben megállapított szabályok szerint - a bíróság, illetve a közjegyző, továbbá e törvényben meghatározott más szervek és személyek, így különösen a következők végzik:”**

2009. június 1-jei hatállyal, a 2009. évi L. törvény 65. § (15) bekezdése az alábbi (7) bekezdését illesztette a Vht. 225. §-ába: **„(7) A végrehajtást elrendelő közjegyzőnek azt a közjegyzőt kell tekinteni, aki a végrehajtható okirat kiállítására jogosult.”**

A végrehajtás foganatosítását végző személyek

A végrehajtás régi szervezetét szabályozó 1871. évi LI. törvény által létrehozott bírósági végrehajtói szervezet látta el a bírósági végrehajtási teendőket a bírósági végrehajtásról szóló 1955. évi 21. törvényerejű rendelet 1955. szeptember 1-jei hatálybalépéséig. A korábbi végrehajtási törvény, az 1881. évi LX. törvény hatálybalépéséig a régi szervezeti törvény értelmében a bírósági végrehajtók tevékenységüket bírósági tisztviselőkként, majd azt követően önálló vállalkozási formában végezték.

Az államosítást követően a bíróságoknál szolgálati viszonyban álló bírósági tisztviselőkké váltak. Jövedelmüket a munkabér és az eredményes behajtás után járó prémium jelentette.

A gyakorlat viszont megmutatta, hogy ez a szervezeti forma nem jelent valós ösztönzést a végrehajtóknak arra, hogy munkájukat a végrehajtási eljárások megnövekedett száma mellett, az egyre nehezebb és a gazdasági viszonyokkal együtt egyre bonyolultabbá váló ügyekben is eredményesen lássák el. Az 1990-es évek elején már nyilvánvalóvá vált, hogy a növekvő ügyszám eredményes ellátása érdekében a szervezetrendszer megújításra szorult.

Az 1994. szeptember 1-jén hatályba lépett Vht. a végrehajtói szervezet eredményesebbé tétele, a bírósági végrehajtás szervezetének korszerűsítése érdekében - hasonlóan számos nyugat-európai országban alkalmazott intézményrendszerhez - létrehozta az önálló bírósági végrehajtói és végrehajtó-jelölti intézményt, mint a bírósági végrehajtás általános szervezeti formája. A törvény indoklása szerint „növelni kell a bírósági végrehajtók számát, mégpedig úgy, hogy 5 éven belül mintegy 500 bírósági végrehajtó legyen”. Ez a jogalkotói akarat nem valósult meg, azonban a Vht.-t jelentősen módosító 2000. évi CXXXVI. törvény enyhítette a „végrehajtó-hiányt” azzal, hogy létrehozta az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és a megyei bírósági végrehajtó-helyettes intézményét.

A Vht. lehetővé tette, hogy az önálló bírósági végrehajtók mellett - elsősorban az igazságügyi követelések behajtása céljából - egy viszonylag kisebb számú személyzet továbbra is a megyei bíróságokkal szolgálati viszonyban álló megyei bírósági végrehajtóként működjön tovább. A korábbi szabályozással ellentétben a Vht. 2000. évi novellája már nem emeli ki a végrehajtási ügyintézőt, mint a végrehajtás foganatosítását „különösen” végző személyt, mivel a végrehajtási ügyintéző - a reá háruló összetett feladatok miatt - a bírósággal szolgálati viszonyban álló igazságügyi alkalmazottként végzi tevékenységét.

A végrehajtás elrendelése a bíróság és - 2010. június 1-jétől - a közjegyző feladat.

A végrehajtó - önálló bírósági végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó-helyettes, megyei (fővárosi) bírósági végrehajtó, megyei bírósági végrehajtó-helyettes, illetve végrehajtójelölt - eljárása, mint polgári nemperes eljárás a bíróság eljárásával azonos, a hatáskörében tett intézkedése mindenkire kötelező.

Hatásköri összeütközés

A Vht. rendezi a megyei bírósági végrehajtók és az önálló bírósági végrehajtók közötti hatásköri összeütközést. Hatásköri összeütközés történik, abban az esetben, amikor ugyanazt a vagyontárgyat önálló és megyei bírósági végrehajtó is végrehajtás alá vonja, azaz lefoglalja. Az ilyenkor felmerülő kérdés az, hogy a lefoglalt vagyontárgyat melyik végrehajtó és melyik végrehajtási eljárásban értékesítse? A megelőzési elv a végrehajtási eljárások elrendelésének időpontjához kötődik: az összeütközéssel érintett eljárásokat az a végrehajtó folytatja, akinek a hatáskörébe tartozó végrehajtási eljárás elrendelése korábban történt.

A Vht. 2000. évi novellája a kor gazdasági-gazdálkodási követelményeire figyelemmel - a közös iroda már meglévő létesítésének lehetősége mellett - megteremtette az önálló bírósági végrehajtók szorosabb társas működésének feltételeit, kereteit: bevezette a végrehajtói iroda intézményét.

A közös irodában való működés az azonos székhelyre kinevezett végrehajtók közös hivatali helyiség fenntartását és a fenntartással járó költségek megosztását jelenti, míg az Vht. novellával újonnan bevezetett végrehajtói iroda keretében az önálló bírósági végrehajtók - az autonóm jogalkalmazói tevékenység mellett - már a végrehajtói tevékenység elősegítésére teljesen közös gazdálkodással, önálló jogi személyiséggel bíró végrehajtó irodát alapíthatnak.

Egyéb feladatok

A törvény biztosítja, hogy az önálló bírósági végrehajtók - egyéb jogszabályi felhatalmazás alapján - a Vht.-ban meghatározott feladatok - azaz a bírósági határozatok végrehajtása - mellett egyéb jogalkalmazói tevékenységet is végezzenek. Ilyen jogszabályi lehetőséget kezdetben csak az illetéktartozások behajtásának lehetősége jelentette, az illetéket kiszabó hatóság erre irányuló döntése alapján, azonban ez a lehetőség egyre bővült:

- 2001. szeptember 1-jétől az Itv. 88. § (3) bekezdés felhatalmazás szerint az illetéket kiszabó hatóság egyedi ügyben hozott határozata alapján az illetéktartozás behajtása a hatóság megkeresése alapján;

- 2001. szeptember 1-jétől a Ptk. 257. § (3) bekezdése és a Ptké. 48. § (4) bekezdés szerint, mivel az önálló bírósági végrehajtó árverés szervezésével hivatalból foglalkozó személynek minősül - amennyiben a felek írásban megállapodtak a legalacsonyabb eladási ár, illetve ennek számítási módjában és a zálogjogosult kielégítési jogának megnyitától számított határidőt meghatározták - a zálogtárgy bírósági végrehajtási eljárásán kívüli értékesítése, a zálogjogosult és a végrehajtó által kötött megbízás alapján;

- 2003. január 1-jétől az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény 89. § (3) bekezdése, majd 2004. január 1-jétől az Art. 146. § (3) bekezdés felhatalmazásai szerint az illetékhivatal és az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe tartozó végrehajtási eljárás lefolytatása, az illetékhivatal vagy az adóhatóság megkeresése alapján;

- 2004. május 1-jétől az Art. 146. § (3) bekezdése felhatalmazás szerint az illetékhivatal, az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe, valamint a magánszemélyt terhelő, az állami adóhatóság hatáskörébe tartozó adótartozás behajtása iránti végrehajtási fogantatása, az illetékhivatal vagy a hatóság megkeresése alapján;

- 2004. november 11-étől a végrehajtói kézbesítés részletes szabályairól szóló 250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet felhatalmazása szerint a kézbesítési vélelem folytán jogerőre emelkedett bírósági határozatok kézbesítése, a határozat kézbesítését kérelmező kérelme alapján;

- 2005. november 1-jétől a Ket. 131. § (2) bekezdése felhatalmazása alapján a települési önkormányzatok hatáskörébe tartozó pénzkövetelés végrehajtásának fogantatása, az önkormányzat és a végrehajtó által kötött szerződés alapján;

- 2008. február 3-ától a végrehajtói kézbesítés részletes szabályairól szóló 250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet 46/A. §-ának felhatalmazása szerint a kézbesítési vélelem folytán jogerőre emelkedett földhivatali határozatok kézbesítése, a határozat kézbesítését kérelmező kérelme alapján;

- 2009. október 1-jétől a Ket. 131. § (2) bekezdése felhatalmazása alapján a végrehajtást fogantató bármely szerv helyett a pénzbehajtás és meghatározott cselekmény végrehajtása, a hatáskörrel rendelkező szerv és a végrehajtó által kötött szerződés alapján.

Az Itv. és az Art. alapján teljesített behajtásra, a Ket. hatálya alá tartozó végrehajtási eljárások fogantatására, valamint a bírósági és földhivatali határozatok kézbesítésére a helyi bíróság mellett működő, az ügyeloslási szabályok szerint illetékes önálló bírósági végrehajtó jogosult és köteles - külön megállapodás nélkül is - míg a Ptk. és a 250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet hatálya alá tartozó bírósági végrehajtáson kívüli zálogtárgy-értékesítési eljárásra területi illetékesség nélküli szerződésalkötési és eljárási lehetőség áll fenn.

A végrehajtást elrendelő bíróság

A Vht. eljárási része és az egyéb jogszabályok által hivatkozott végrehajtást elrendelő bíróságnak azt a bíróságot kell tekinteni, amelyik bíróság a végrehajtható okirat kiállítására jogosult.

Így a végrehajtás elrendelésén túlmenően a *végrehajtást elrendelő bíróság feladatai*:

- lefolytatja a végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási pert, amennyiben a végrehajtási eljárást nem megyei bíróság vagy munkaügyi bíróság rendelte el (*Pp. 367. §*);

- értesíti a cégbíróságot az adós cég elleni végrehajtási eljárás (biztosítási intézkedés) elrendeléséről, megszüntetéséről, illetve visszavonásáról (*Csődtv. 26. §*);

- haladéktalanul tájékoztatja a végrehajtást fogantató bíróságot (hatóságot) az adós elleni esetleges felszámolás elrendeléséről (*Csődtv. 38. §*);

- megküldi a végrehajtható okiratot az illetékességgel rendelkező és a kiosztási rend szerint eljárási joggal rendelkező végrehajtónak (*Vht. 32. §*);

- dönt a jogutódlás kérdésében, amennyiben a változás a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően történt [*Vht. 39. § (1) bek.*];

- végzéssel megszünteti, illetőleg korlátozza a végrehajtást, ha közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtható határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta, illetőleg rendelkezik a végrehajtási költségről, és szükség esetén visszavégrehajtást rendel el (*Vht. 56. §*);

- ingatlan közös tulajdona árverés útján történő megszüntetése esetén megállapítja az ingatlan becsértékét, az árverési feltételeket, továbbá az eljárási költség viselésének és a befolyt vételár felosztásának a módját (*Vht. 162. §*);

- szükség esetén elrendeli a végrehajtási lap visszavonását, illetőleg a végrehajtási záradék törlését bármelyik fél kérelmére, a végrehajtó jelentése alapján vagy saját kezdeményezéséből (Vht. 212. §);
- megállapítja a végrehajtást kérő képviseletében eljáró jogi képviselő díját [12/1994. (IX. 8.) IM rendelet 10. §];
- megállapítja a kiadni rendelt, de nem fellelhető ingóság pénzegyenértékét (Vht. 179. §).

Amennyiben a végrehajtást közjegyző rendelte el, a végrehajtást elrendelő közjegyzőnek azt a közjegyzőt kell tekinteni, aki a végrehajtó okirat kiállítására jogosult.

A végrehajtást foganatosító bíróság

A Vht. szerint - eltérő rendelkezése hiányában - végrehajtást foganatosító bíróságnak önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó végrehajtási eljárás esetén azt a bíróságot kell tekinteni, amelyik mellé az eljáró önálló bírósági végrehajtót kinevezték, megyei bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó végrehajtási eljárás esetén azon megyei bíróság székhelye szerinti helyi bíróságot, amelyik megyei bíróságra a megyei bírósági végrehajtót kinevezték, fővárosi bírósági végrehajtó esetében pedig a Pesti Központi Kerületi Bíróságot.

A végrehajtást foganatosító bíróság feladatai, a végrehajtási eljárásban hatáskörei:

- megszünteti az adós ellen a felszámolás kezdő időpontjában folyamatban lévő - a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos - végrehajtási eljárásokat (Csódtv. 38. §);
- elbírálja az adóhatóság megbízásából eljáró önálló bírósági végrehajtót megillető díjazással kapcsolatos végrehajtási kifogást [Art. 159. § (2) bek.];
- dönt a jogutódlás kérdésében, amennyiben a változás a végrehajtható okirat kiállítását követően történt [Vht. 39. § (1) bek.];
- ha a végrehajtást kérő a végrehajtó felhívása ellenére elmulasztja a követelés teljesítéséről szóló nyilatkozat előterjesztését, vagy elismerte ugyan az adós állítását, de a felhívásban megjelölt összegeket nem fizette meg, kötelezi a végrehajtást kérőt a végrehajtási költségek megfizetésére (Vht. 41. §);
- elnöke engedélyezi a helyszíni eljárás foganatosítását munkaszüneti napon, továbbá reggel 6 óra előtt és este 10 óra után [Vht. 42. § (2) bek.];
- rendbírsággal sújtja az adóst vagy a végrehajtási eljárásban közreműködésre kötelezett személyt, szervezetet, ha a végrehajtásból eredő, jogszabályban foglalt kötelezettségének nem tesz eleget, vagy a végrehajtást végző hatóság intézkedésének eredményességét akadályozó magatartást tanúsít (Vht. 45/A. §);
- felfüggeszti a végrehajtási eljárást, ha ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a felfüggesztés másnak a jogát nem sérti, ha a zálogjogosult bekapcsolódás iránti kérelmet terjesztett elő, vagy az adós kérelmére kivételesen (Vht. 48. §);
- megszünteti a végrehajtási eljárást, ha ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a megszüntetés, illetőleg korlátozás másnak a jogát nem sérti, a végrehajtási költségek kiegyenlítése megtörtént [Vht. 55. § (1) bek.];
- megállapítja a zálogjogosult kielégítési jogának megnyíltát, és engedélyezi, hogy a végrehajtási eljárásba bekapcsolódjék, ha a zálogjoggal biztosított követelés jogalapja ésösszecszerúsége - önálló zálogjog esetén a jogalap és azösszecszerúség - nem vitatott (Vht. 114/A. §);
- megszünteti a végrehajtási eljárás felfüggesztését, és erről a végrehajtót értesíti [Vht. 114/A. § (6) bek.];
- kötelezi az árverési vevőt a ki nem fizetett árverési vételár és a következő árverés árverési vételára közötti különbség megfizetésére [Vht. 125. § (2) bek., 156. § (5) bek.];
- megállapítja az ingatlan becsértékét, amennyiben a végrehajtó által megállapított becsértéket a felek vagy más érdekelt vitatják [Vht. 140. § (7) bek.];
- halasztást engedélyez az árverezendő lakóingatlan árverését követő elhagyására (Vht. 154/A. §);
- dönt a felosztási terv ellen előterjesztett végrehajtási kifogásról [Vht. 171. § (4) bek.];
- meghatározza a végrehajtás további módját, amennyiben a kötelezett a meghatározott cselekmény végrehajtását önként nem teljesítette (Vht. 173. §, 180. §, 184/A. §);
- dönt a végrehajtó törvénysértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása miatt előterjesztett végrehajtási kifogásról (Vht. 217. §).

A végrehajtói tevékenység keretei

Vht. 226. § A végrehajtó nem járhat el abban az ügyben, amelyben - a Pp. bírók kizárására vonatkozó szabálya szerint - mint bíró sem járhatna el.

Kizárási okok

A Vht. a Pp. szabályaira alapozza a végrehajtó végrehajtási ügyből való kizárásának szabályait. E szabályok egyaránt irányadók az önálló bírósági végrehajtóra, a megyei bírósági végrehajtóra, az önálló- és a megyei bírósági végrehajtó-helyettesre, végrehajtójelöltre, hiszen őket a személyek meghatározásánál a Vht. a „végrehajtó” gyűjtőnévvel jelöli meg.

Eszerint a *végrehajtási ügy foganatosításából ki van zárva*, és abban, mint végrehajtó nem vehet részt:

- a fél, a féllel együtt jogosított vagy kötelezett személy, továbbá az, aki a végrehajtási eljárás tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, vagy akinek jogaira vagy kötelezettségeire a végrehajtási eljárás eredménye kihatással lehet - azaz a végrehajtó saját ügyét nem hajthatja végre;

- az előző pontban említett személy képviselője vagy olyan volt képviselője, aki az ügyben eljár - azaz a végrehajtó az általa foganatosított végrehajtási ügyben képviselő (meghatalmazott) nem lehet;

- az előző két pontban írt személy hozzátartozója vagy volt házastársa - azaz hozzátartozójának, volt házastársának az ügyét nem foganatosíthatja, ezekben az ügyekben képviselő (meghatalmazott) nem lehet;

- az a végrehajtó, akit a végrehajtás alapjául szolgáló perben tanúként vagy szakértőként kihallgattak, vagy akinek tanúként vagy szakértőként való kihallgatását a bíróság elrendelte;

- az, akitől az ügynek tárgyilagosa megítélése egyéb okból nem várható - azaz az ügyben elfogult végrehajtó.

A tanúként történő kihallgatás, mint kizárási ok, a végrehajtási eljárás alapjául szolgáló perre vonatkozik, nem a végrehajtási eljárás foganatosításával összefüggésben szükséges - zártörés, végrehajtás akadályozása vagy egyéb, a végrehajtási eljárással összefüggésben indított büntetőeljárás, végrehajtás megszüntetése iránti per stb. - tanúkihallgatásra.

Az önálló bírósági végrehajtó kizárása maga után vonja az önálló bírósági végrehajtó-helyettes kizárását is, viszont fordított esetben a kizárás nem áll fenn.

Vht. 227. § (1) A végrehajtó a tisztsége ellátásán kívül csak tudományos, művészi, irodalmi, oktató és műszaki alkotó munkát, továbbá sporttevékenységet végezhet kereső tevékenységként.

(2) A végrehajtó

a) a végrehajtói irodában való részvételt kivéve nem végezhet sem személyes közreműködéssel, sem korlátlan anyagi felelősséggel járó vállalkozási tevékenységet,

b) nem közvetíthet ingatlan és kölcsönügyletet,

c) nem vállalhat a végrehajtói tevékenységgel összefüggésben kezességet vagy szerződést biztosító más kötelezettséget.

(3) Nem esik az (1) és (2) bekezdésben foglalt tilalom alá, ha az önálló bírósági végrehajtó a zálogjogosult megbízása alapján a zálogtárgy értékesítését végzi.

(4) A munkaviszony, szolgálati viszony és munkavégzési kötelezettséggel járó egyéb jogviszony létesítésének és a vállalkozás fenntartásának tilalma nem vonatkozik az állásából felfüggesztett végrehajtóra, végrehajtó-helyettesre és végrehajtójelöltre, és a szolgálatát szüneteltető végrehajtóra.

Jegyzet: a 227. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 114. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Összeférhetlenségi szabályok

A törvény szűk körre szorítja a végrehajtónak (végrehajtó-helyettesnek, végrehajtójelöltnek) a végrehajtói hivatása mellett folytatható egyéb keresőtevékenységet, csak a tudományos, művészi, irodalmi, oktató és műszaki alkotó munkát, valamint sporttevékenység végzését engedélyezi, ugyanakkor megtiltja a kezesség vagy egyéb biztosítási kötelezettség vállalását. A kezesség vagy egyéb biztosítási kötelezettség vállalásának tilalma kizárólag a végrehajtói működéssel összefüggésben áll fenn, más eset - baráti-, családi kezességvállalás - tilalmát nem jelenti.

A végrehajtási eljárások független és pártatlan foganatosításának biztosítékaként a törvény igen szigorú összeférhetlenségi előírásokat tartalmaz a végrehajtókkal (végrehajtó-helyettesekkel, végrehajtójelöltekkel) kapcsolatban. A végrehajtó vállalkozási tevékenységet - akár személyes közreműködéssel, akár korlátlan anyagi felelősséggel jár az - nem végezhet, ingatlan és a kölcsönügyletet nem közvetíthet.

A Ptk. 48. § (4) bekezdés szerint az önálló bírósági végrehajtó árverés szervezésével hivatalból foglalkozó személynek minősül, a Ptk. 257. § (3) bekezdése értelmében - amennyiben a felek írásban megállapodtak a legalacsonyabb eladási ár, illetve ennek számítási módjában és a zálogjogosult kielégítési jogának megnyíltától számított határidőt meghatározták - a zálogjogosult megbízása alapján az önálló bírósági végrehajtó jogosult a zálogtárgy bírósági végrehajtási eljáráson kívüli értékesítésére. E jogosultságot erősíti meg a törvény, amely szerint nem tartozik az ingatlanközvetítés tilalmának körébe az ingatlanárverés közhírré tétele, így nem összeférhetetlen a zálogtárgyak bírósági végrehajtáson kívüli értékesítési eljárásban való részvétel, az ingatlan zálogjogosult helyetti

eladása és az eladást megelőző vevőkeresés és -kiválasztás. Sőt, a törvényi indoklás szerint „éppen a végrehajtói szolgálat fennállására és ennek folytán az értékesítési eljárások terén meglévő gyakorlati tapasztalatokra tekintettel” biztosítják „a jogszabályok a végrehajtók részére e tevékenység végzésének lehetőségét”.

Az összeférhetlenségi szabályok elenyésznek arra az esetre, amikor a végrehajtót állásából felfüggesztik, vagy amikor az önálló bírósági végrehajtó a végrehajtói szolgálatát szünetelteti.

A végrehajtási ügyintéző - mint a bíróság része - igazságügyi alkalmazottként végzi tevékenységét.

Vht. 228. § A végrehajtó sem hivatalában, sem hivatalán kívül nem tanúsíthat olyan magatartást, amely a feladatának ellátásához szükséges közbizalmat megingathatja, vagy hivatásának tekintélyét csorbíthatja.

A végrehajtó magatartása

A bírósági (hatósági) határozat végrehajtás elrendelésével felhatalmazást - és kötelezettséget is - kap a végrehajtó, hogy az adós és más személyek élethelyzeteire súlyos és közvetlen hatás gyakoroljon: a tulajdonhoz fűződő jogokat korlátozza, a magánéletet időlegesen megzavarja (helyszíni eljárási cselekményeket - munkaszüneti nap kivételével - reggel 6 és este 22 óra között fogantósíthatja), a személy elleni kényszercselekményeket a rendőrség a végrehajtó közvetlen intézkedése alapján elvégzi [62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 56. §].

A végrehajtó hatáskörében tett, bíróság eljárásává azonos intézkedése mindenkire kötelező erővel bír. A végrehajtási eljárás előzőekben felsorolt sajátosságaiából adódóan, az eljárások szakszerű lebonyolításának elengedhetlen feltétele a végrehajtóval és a végrehajtói szervezettel szembeni társadalmi bizalom megléte és a hivatás tekintélyének tisztelete.

A végrehajtó szolgálatának ellátása során és magánéletében is köteles olyan magatartást tanúsítani, amely megfelel a társadalom részéről a végrehajtói kar képviselőjével szemben támasztott magas szintű elvárásoknak. A végrehajtónak ügyelnie kell arra, hogy a végrehajtási eljárások fogantósítása során a figyelem középpontjába kerül, viselkedésével és életmódjával óvnia kell az igazságszolgáltatásba, a bíróságba és a végrehajtói szervezetbe vetett bizalmat.

A törvény a végrehajtói magatartás általános követelményeit a részletszabályok nélkül állapítja meg. A részletszabályok megállapítása a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara által a magatartási szabályokról alkotandó kötelező iránymutatás feladata [Vht. 250. § (4) bek. b) pont].

A magatartási szabályok megsértése fegyelmi vétségnek [Vht. 266. § (1) bek. b) pont] minősül, függetlenül attól, hogy a végrehajtó a magatartási szabályt hivatalának ellátása során vagy magánéletében sértette meg.

Vht. 229. § (1) A végrehajtót az eljárása során tudomására jutott adat és tény tekintetében - ha törvény kivételt nem tesz - titoktartási kötelezettség terheli; e kötelezettsége a végrehajtói működésének megszűnése után is fennmarad. Ez a rendelkezés irányadó a végrehajtói iroda tagjára és alkalmazottjára is.

(2) A végrehajtónak a titoktartási kötelezettség alóli felmentésére a bírósági dolgozókra vonatkozó szabályok megfelelően irányadók azzal, hogy megyei bírósági végrehajtó esetében a megyei bíróság elnöke, önálló bírósági végrehajtó esetében pedig a kamara elnöke jogosult a titoktartás alóli felmentés megadására.

(3) Az összeférhetlenség és a titoktartás szabályai a végrehajtó-helyettesre és a végrehajtójelöltre, a kizárás szabályai a végrehajtó-helyettesre is irányadók.

(4) A titoktartás szabályai a végrehajtás során közreműködő tanúra, ügygondnokra és zárgondnokra is irányadók. Titoktartási kötelezettségük az erre történő figyelmeztetésükről való tudomásszerzés időpontjával áll be; a figyelmeztetést a helyszíni eljárásról készült jegyzőkönyvben, illetve a zárgondnok rendeléséről, ügygondnok kijelöléséről szóló iratban fel kell tüntetni. A titoktartás alóli felmentés megadására esetükben az eljáró végrehajtó, szolgálatának megszűnése után a kamara, illetve a megyei bíróság elnöke jogosult; a felmentés nem tagadható meg, ha azt az ügyben eljáró végrehajtó is megkapta.

Jegyzet: az (1) bekezdés utolsó mondatát beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 115. § (1) bekezdése; az első mondat szövegét megállapította a 2007. évi LXIV. törvény 51. §-a; hatályos 2008. január 1-jétől. Rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

A (2) bekezdés szövegét megállapította a 2006. évi LI. törvény 283. § (4) bekezdése; hatályos 2006. április 1-jétől.

A (3) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 115. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (4) bekezdést beiktatta a 2006. évi LI. törvény 283. § (5) bekezdése; hatályos 2006. április 1-jétől.

A végrehajtó titoktartási kötelezettsége

A Vht. rendelkezik a végrehajtó (végrehajtó-helyettes, végrehajtójelölt) titoktartási kötelezettségéről. Lényeges elem, hogy a titoktartási kötelezettség a végrehajtót szolgálati viszonya megszűnése után is terheli. Az önálló bírósági végrehajtó titoktartási kötelezettsége kiterjed a végrehajtó helyettesére, jelöltjére és alkalmazottaira is.

A törvény rendelkezései kiterjednek a folyamatban lévő és befejezett ügyekre, ezen belül a végrehajtási eljárásról készült jegyzőkönyvekre, és egyéb iratokra, a felek és más érdekelt beadványaira, a végrehajtási cselekmények során a végrehajtó tudomására jutott tényekre, személyes és más adatokra is.

Mivel a Vht. 2000. évi novellája a végrehajtók munkáját segítő adminisztrációs háttér biztosítására új intézményeket vezet be, ezért a végrehajtóval szemben előírt titoktartási követelmény miatt szükségessé vált a jogalkalmazó személyekkel szemben előírt titoktartási kötelezettség előírásának kiterjesztése a végrehajtói iroda tagjára és alkalmazottjára is.

A titoktartási kötelezettség kiterjed a végrehajtó magánéleti viszonyaira, a sajtó nyilvánosságra, de titoktartás alóli felmentés hiányában a végrehajtó nem működhet közre a végrehajtási eljárással kapcsolatos büntető- [Be. 82. § (1) bek. c) pont], polgári [Pp. 170. § (1) bek. c) pont] és közigazgatási [Ket. 53. § (3) bek. b) pont] eljárásban sem.

A titoktartási kötelezettség nem áll fenn abban az esetben, ha törvény erről kifejezett rendelkezést tartalmaz a végrehajtó részére. Jelenleg ez két esetben valósul meg:

- a személyazonosság on-line ellenőrzésére vonatkozó rendelkezései a titoktartás körébe tartozó adatoknak, illetve tényeknek az ügyfélen kívül más személy részére történő továbbítását írják elő: kötelező rendőrségi bejelentést tenni arra az esetre, ha az ellenőrzés során elvesztésként, ellopottként vagy megsemmisülteként nyilvántartott igazolvány felhasználását észleli az eljáró végrehajtó, végrehajtó-helyettes vagy végrehajtójelölt;

- a Be. 171. § (2) bekezdése értelmében a végrehajtó és végrehajtó-helyettes, mint hivatalos személy (Btk. 137. §) köteles a hatáskörében tudomására jutott bűncselekményt - ha az elkövető ismert, annak megjelölésével - feljelenteni.

A feljelentés kötelező megtételét követő tanúkihallgatásnak viszont feltétele a titoktartás alóli felmentés.

A végrehajtónak a titoktartási kötelezettség alóli felmentésére a bírósági dolgozókra vonatkozó szabályok megfelelően irányadók azzal, hogy megyei bírósági végrehajtó (megyei bírósági végrehajtó-helyettes, végrehajtójelölt) esetében a megyei bíróság elnöke, önálló bírósági végrehajtó esetében pedig a kamara elnöke jogosult a titoktartás alóli felmentés megadására, az eljáró szerv kérelme alapján.

Az önálló bírósági végrehajtó részére megadott felmentés csak abban az esetben terjed ki a végrehajtó, illetve a végrehajtói iroda által foglalkoztatott végrehajtó-helyettesre, végrehajtójelöltre és más alkalmazottra, ha az érintett önálló bírósági végrehajtó az alkalmazottak titoktartás alóli felmentéséről külön rendelkezett.

A titoktartás szabályai a végrehajtás során közreműködő tanúra, ügygondnokra és zárgondnokra is irányadók, azzal a feltétellel, hogy kötelezettségük az erre történő figyelmeztetésükről való tudomásszerzés időpontjával áll be. A titoktartásra való figyelmeztetést a helyszíni eljárásról készült jegyzőkönyvben, illetve a zárgondnok rendeléséről, ügygondnok kijelöléséről szóló iratban fel kell tüntetni. A zárgondnok, tanú, ügygondnok titoktartás alóli felmentés megadására az eljáró végrehajtó, szolgálatának megszűnése után a kamara, illetve a megyei bíróság elnöke jogosult. A titoktartás alóli felmentés megadása nem tagadható meg, ha azt az ügyben eljáró végrehajtó is megkapta.

Vht. 229/A. § A végrehajtó az általa intézett végrehajtási ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére nem adhat tájékoztatást. Végrehajtási ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére a kamara elnöke vagy a kamara általa kijelölt tagja ad tájékoztatást.

Jegyzet: a 229/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 116. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A törvény tiltja a végrehajtó részére, hogy az általa intézett végrehajtási ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére tájékoztatást adjon. A végrehajtási ügy független és pártatlan intézését, a titoktartási kötelezettség elvének érvényesülését, valamint a jogalkalmazó és az eljárásban szereplő felek, egyéb érdekelt személyek érdekeinek védelmét szolgálja a rendelkezés. A törvény kimondja ugyanakkor, hogy az említett tájékoztatás megadására a kamara elnöke jogosult. A tájékoztatást a kamara elnöke helyett a kamara elnöke által kijelölt kamarai tag is megteheti, de ez a tag nem lehet azonos a tájékoztatáshoz kapcsolódó végrehajtási ügyet intéző végrehajtóval, hiszen ez ellentétes lenne a jogszabály első mondatával.

A végrehajtási szervezet felügyelete

Vht. 230. § (1) A végrehajtási szervezet feletti általános felügyeletet a miniszter látja el.

(2) Az önálló bírósági végrehajtó eljárásának törvényességével kapcsolatban a végrehajtó székhelye szerinti megyei bíróság elnöke fegyelmi eljárást kezdeményezhet, és a végrehajtó tevékenységének kamarai vizsgálatát kezdeményezheti.

(3) Az önálló bírósági végrehajtók ügyvitelének, hivatali működésének és magatartásának rendszeres ellenőrzése a kamara feladata.

(4) A kamara a végrehajtó működését a szervezeti és működési szabályzatában meghatározott ellenőrzési terv szerint végzi, ennek keretében 3 évenként minden végrehajtó tevékenységének átfogó vizsgálatát el kell végezni. A kamara elnöke indokolt esetben írásbeli határozattal bármikor elrendelheti a végrehajtó tevékenységének vizsgálatát, az elrendelés okát meg kell indokolni.

(5) A megyei bírósági végrehajtókkal kapcsolatban a (2)-(4) bekezdésben említett feladatokat a megyei bíróság elnöke látja el azzal, hogy a végrehajtó tevékenységének vizsgálatát az általa kijelölt bíró, bírósági titkár és végrehajtási ügyintéző is végezheti.

(6) A végrehajtói tevékenység vizsgálatának eredményéről a minisztert - a megyei bírósági végrehajtókra vonatkozóan az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot is - évente tájékoztatni kell.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A (2)-(5) bekezdések szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 117. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (6) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 117. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A 231. §-t hatályon kívül helyezte a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdésének g) pontja; hatálytalan 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtói kar feletti általános felügyeletet az igazságügyi és rendészeti miniszter látja el.

Az önálló bírósági végrehajtók szervezetrendszerének a bírósági szervezetről való leválását a Vht. 2000. évi novellájának 177. §-ával módosított 1997. évi LXVI. törvény 97. §-a tette teljessé. A 2001. április 30-i hatálybalépést megelőzően az önálló bírósági végrehajtó esetében a helyi bíróság elnöke, megyei bírósági végrehajtó esetén a megyei bíróság elnöke ellenőrizte a végrehajtók működését, ezt követően a végrehajtók feletti ellenőrzési jogkör csak a megyei bírósági végrehajtók esetén maradt meg a bíróságok elnökeinél. Az önálló bírósági végrehajtói szervezetrendszer bíróságtól való teljes különválásának azonban sajátos árnyoldala is jelentkezett: a bírósági szervezetrendszerből való kiválás miatt az önálló bírósági végrehajtók hivatalos eljárásuk során készült irataikon, jegyzőkönyveiken a Magyar Köztársaság címerét már nem használhatták, ellentétben a megyei bírósági végrehajtókkal, akik az 1995. évi LXXXIII. törvény 1. §-a értelmében a bíróság részeként továbbra is jogosultak a címer használatára.

A bírósági végrehajtási eljárásban előterjesztett jogorvoslatokat a bíróság bírálja el, így a jogorvoslatok elbírálása során a bíróságok észlelhetik azt, hogy a végrehajtó munkája nem megfelelő, a törvény felhatalmazza a végrehajtó székhelye szerinti megyei bíróság elnökét arra, hogy a végrehajtó ellen fegyelmi feljelentést tegyen az elsőfokú fegyelmi bíróság elnökénél, illetve kezdeményezze a végrehajtó tevékenységének kamarai vizsgálatát.

A megyei bírósági végrehajtók átfogó felügyelete

Az önálló bírósági végrehajtók (végrehajtó-helyettese, végrehajtójelöltek) feletti ellenőrzési jogkör - ideértve a végrehajtó ügyvitelének, hivatali működésének, magatartásának ellenőrzése, és az ellene emelt panaszügyek intézése - átkerült a kamara hatáskörébe.

Az ellenőrzéseket keretében minden végrehajtó tevékenységének átfogó vizsgálatát 3 évenként el kell végezni. A kamara elnöke határozatával bármikor elrendelheti a végrehajtó tevékenységének vizsgálatát, azonban elrendelés okát meg kell indokolni.

A kamara a végrehajtó működését a szervezeti és működési szabályzatában meghatározott ellenőrzési terv szerint végzi.

A végrehajtók tervezett vizsgálatát az elnökség, a rendkívüli vizsgálatát az elnök rendeli el, melyről írásban értesítést kap a vizsgált önálló bírósági végrehajtó és a kijelölt revizorok.

A vizsgálat pontos időpontját tervezett vizsgálat esetén az elnökség, rendkívüli vizsgálat elrendelése esetén az elnök által meghatározott időkeret alapján a revizor végrehajtók határozzák meg. A vizsgálat időpontjáról az érintett

végrehajtót írásban kell értesíteni az előzetes egyeztetés alapján legalább 15 nappal a tervezett, és 3 nappal a rendkívüli vizsgálat megkezdése előtt.

A revizor végrehajtók a tervezett vizsgálat alkalmával átfogó ellenőrzést végeznek a Revizori Tanács, illetve az Országos Felügyeleti Tanács (OFT) által meghatározott iránymutatás alapján és a VÜSZ rendelkezéseinek, különös tekintettel a pénzkézelés szabályainak figyelembevételével. A Vht. 250. § (4) bekezdésének d) pontja alapján kiadott az önálló bírósági végrehajtók vizsgálataira vonatkozó kötelező iránymutatások nyilvánosak.

A vizsgálatról a revizor végrehajtók jegyzőkönyvet készítenek, melyet megküldenek az ellenőrzött végrehajtónak és a kamarának. Az ellenőrzött végrehajtó a jegyzőkönyvben foglaltakra a kézbesítéstől számított 15 napon belül észrevételt tehet a kamarához.

A kamara ennek alapján utóvizsgálatot rendelhet el, vagy más személyek bevonását is elrendelheti a vizsgálat érdekében.

A revizor végrehajtók - ha hiányosságot észlelnek - enyhébb esetben határidő kitérésével utóvizsgálatot tartanak a hibák kijavítása érdekében, melyről írásban értesítik az érintett végrehajtót és a kamarát. Az utóvizsgálatról készült jegyzőkönyvet meg kell küldeni a kamarának és az érintett végrehajtónak.

Amennyiben az elnök rendkívüli vizsgálatot rendelt el, úgy a vizsgálatról készült jegyzőkönyvet a részére is kötelesek megküldeni.

A végrehajtókról készült tervezett, illetve rendkívüli ellenőrzések jegyzőkönyveit és az erről készült határozatokat a végrehajtók személyi anyagánál is meg kell őrizni.

A megyei bíróság elnökének indokolt, írásbeli megkeresése alapján a kamara elnöke a vizsgálatot határozattal rendeli el a végrehajtó ellen. Az elnök a vizsgálat elrendeléséről értesíti a megyei bíróság elnökét, a revizor végrehajtókat és az érintett végrehajtót.

A kamara elnöke az ellenőrzés eredményéről jelentést küld a megyei bíróság elnökének.

A kamara elnöke a saját hatáskörben elrendelt rendkívüli vizsgálatról értesíti a revizor végrehajtókat és az érintett végrehajtót. Határozatában a vizsgálat lefolytatására kijelölheti bármelyik revizort, illetve a választmány, az OFT és a Számvizsgáló Bizottság bármely tagját.

A kamara elnökének határozata ellen az érintett végrehajtó a kézhezvételtől számított 3 napon belül jogorvoslattal élhet a kamara választmánya előtt. A jogorvoslatnak nincs halasztó hatálya.

A választmány szükség esetén meghallgatja a jogorvoslatot benyújtó személyt. Az érintett távolmaradása a választmány eljárásának nem akadály. A választmány döntése ellen további jogorvoslatnak helye nincs.

Az OFT-hoz közvetlenül érkezett panaszok, észrevételek vagy a revizor végrehajtó jelzései alapján az OFT elnöke kezdeményezheti az egyes végrehajtók átfogó vagy célirányos (részleges) ellenőrzésének elrendelését a kamara elnökénél.

Az ellenőrzésről a kamara elnöke értesíti a vizsgálatot kezdeményező OFT-t, a revizor végrehajtókat és az érintett végrehajtót.

A revizor végrehajtók kötelesek 30 napon belül a vizsgálatot lefolytatni és a felvett jegyzőkönyvet az érdekelt feleknek megküldeni, kivéve, ha az ellenőrzés elrendelése más határidőt szab meg.

A kamara elnöksége az egyes végrehajtóknál tartott tervezett, illetve a soron kívüli ellenőrzéseket követően - hiányosság feltárása esetén - enyhébb esetben utóvizsgálatot rendelhet el, vagy figyelmeztetésben részesíti a végrehajtót, súlyosabb esetben javaslatot tesz a kamara elnökének fegyelmi eljárás megindítására. Bűncselekmény alapos gyanúja esetén, büntető feljelentés megtételére tesz javaslatot.

Ha a kamara a végrehajtó tevékenységének ellenőrzése eredményeként azt állapítja meg, hogy az önálló bírósági végrehajtó jelentős késedelemmel intézi a végrehajtási ügyeket, és a mulasztás pótlására meghatározott határidő is eredménytelenül telt el, a kamara elnöksége felhívja az érintett önálló végrehajtókat az ügyelosztási rendnek az ügyek ésszerű időn belüli intézését biztosító módosítására. Ha az önálló végrehajtók ennek 15 napon belül nem tesznek eleget, az elnökség javaslatot tesz a választmánynak az ügyelosztási rend módosítására, melyről a választmány soron kívül dönt.

A végrehajtói tevékenység vizsgálatának eredményéről az igazságügyi és rendészeti minisztert évente tájékoztatni kell.

A megyei bírósági végrehajtók átfogó felügyelete

A megyei bírósági végrehajtókkal (megyei bírósági végrehajtó-helyettesekkel, megyei bírósági végrehajtójelöltekkel) kapcsolatos ellenőrzési, vizsgálati és fegyelmi eljárás megindítása a megyei bíróság elnöke látja el. A végrehajtó tevékenységének vizsgálatát a megyei bíróság elnöke által kijelölt bíró, bírósági titkár és végrehajtási ügyintéző is végezheti.

A megyei bírósági végrehajtói tevékenysége vizsgálatának eredményéről az igazságügyi és rendészeti minisztert, valamint az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot évente tájékoztatni kell.

XVIII. fejezet

AZ ÖNÁLLÓ BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÓ

A végrehajtói szolgálat keletkezése

Vht. 232. § (1) Az önálló bírósági végrehajtót (e fejezetben a továbbiakban: végrehajtó) a miniszter nevezi ki határozatlan időre, meghatározott székhelyre és meghatározott helyi bíróság mellé.

(2) Ugyanarra a székhelyre, illetőleg ugyanazon helyi bíróság mellé több végrehajtót is ki lehet nevezni.

(3) A végrehajtó székhelye és illetékességi területe megegyezik annak a helyi bíróságnak a székhelyével és illetékességi területével, amely mellé kinevezték.

(4) A végrehajtó az illetékességi területén indult ügyben a székhelye szerinti megye területén, a budapesti és Pest megyei székhelyű végrehajtó Budapest és Pest megye területén jár el.

(5) A végrehajtó az illetékességi területén indult ügyben az ingatlan-végrehajtást az ország egész területén fogatosítja.

(6) A miniszter a be nem töltött végrehajtói állások illetékességi területére kiterjesztheti a máshová kinevezett végrehajtó illetékességét.

Jegyzet: a 232. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 118. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

Az (5) bekezdés korábbi második mondatát hatályon kívül helyezte a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdésének h) pontja; hatálytalan 2009. január 1-jétől.

A (6) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

Az önálló bírósági végrehajtói szolgálat keletkezése

Az önálló bírósági végrehajtói szervezet az az általános szervezeti forma, amelyben a bírósági végrehajtók túlnyomó többsége a működik. Az önálló bírósági végrehajtó igazságügyi feladatot ellátó önálló jogállású személy, aki nem áll szolgálati viszonyban a bírósággal.

A végrehajtók meghatározott helyi bíróság mellé kerülnek kinevezésre. A bíróság illetékességi területének nagyságától, valamint az ügyérkezési adatoktól függően ugyanazon helyi bíróság mellett több végrehajtó is működhet.

A végrehajtói álláshelyek száma: 219. Az egyes helyi bíróságok mellett rendszeresített önálló bírósági végrehajtói állások számát a bírósági végrehajtás szervezetéről szóló 16/2001. (X. 26.) IM rendelet 1. számú melléklete határozza meg.

Új végrehajtói álláshelyet az igazságügyi és rendészeti miniszter létesít. Az új álláshely létesítése előtt az igazságügyi és rendészeti miniszter beszerzi a kamara javaslatát, és megvizsgálja, hogy az adott bíróság illetékességi területén indult és befejezett végrehajtási ügyek száma indokoltá teszi-e az álláshely létesítését. Az álláshely betöltésére az álláshely létesítésétől számított 3 hónapon belül a kamara pályázatot ír ki.

A végrehajtó illetékességi területe megegyezik annak a helyi bíróságnak az illetékességi területével, amelyik mellé kinevezték.

A végrehajtási ügyek önálló bírósági végrehajtók közötti megosztása szigorú elosztási szabályok (kiosztási rend) szerint történik.

Az önálló bírósági végrehajtók székhelye

A végrehajtót az igazságügyi és rendészeti miniszter nevezi ki határozatlan időre, meghatározott székhelyre és meghatározott helyi bíróság mellé. A végrehajtó székhelye megegyezik annak a bíróságnak a székhelyével, amelyik mellé kinevezték.

A Budapesten működő helyi bíróságok mellé kinevezett végrehajtók székhelye Budapest.

A végrehajtó a hivatalos tevékenységét - a helyszíni eljárási cselekmények kivételével - az irodájában végzi, a végrehajtási ügyek iratait és e rendeletben szabályozott nyilvántartásokat a titoktartási kötelezettség megtartásával az irodájában köteles tartani. Az irodát úgy kell kialakítani, hogy a felek fogadására is alkalmas legyen. Az önálló bírósági végrehajtó a székhelyén külön kézbesítési irodát tarthat fenn a végrehajtói kézbesítési ügyek intézésére. A

kézbizéti irodára az irodára vonatkozó szabályokat kell alkalmazni (VÜSZ 42. §). Tehát pusztán a kézbizéti ügyek intézésére szolgáló külön irodát kell a helyi bíróság székhelyén fenntartani, a végrehajtási ügyek intézésére szolgáló irodára ez a kötelezettség nem vonatkozik.

A végrehajtási ügyértékhez, illetve az eljárásra fordított időhöz igazodó munkadíjon felül a végrehajtót a székhelyén kívül teljesített végrehajtás foganatosítása esetén minden megkezdett óra után a 4000 forint munkadíj állapítható meg [a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet (a továbbiakban: Vdsz.) 11. § a) pont]. A székhelyen teljesített helyszíni eljárás foganatosításáért a külön munkadíj nem számítható fel.

Félfogadás

A végrehajtó hetente legalább egy munkanapon legalább hat óra időtartamú ügyfélfogadást köteles tartani. Az ügyfélfogadás idején személyesen - vagy felvilágosítás adására jogosult alkalmazottja útján - köteles irodájában a felek és más érdekeltek rendelkezésére állni.

A végrehajtó a félfogadásának rendjét és idejét a kamara egyetértésével maga állapítja meg.

A végrehajtói kézbizetésre szánt iratok címzettek által történő átvételének céljából hetente legalább két munkanapon kell ügyfélfogadást tartani oly módon, hogy az egy munkanapon legalább tíz óra időtartamú legyen és négy óra időtartamban 16 óra utáni időszakra essen (meghosszabbított ügyfélfogadás). A meghosszabbított ügyfélfogadás napját a kamara meghatározhatja.

A félfogadásról szóló tájékoztatást a helyi, megyei és munkaügyi bíróságon ki kell függeszteni, önálló bírósági végrehajtó esetében változását a kamarai lapban közzé kell tenni.

Az önálló bírósági végrehajtó illetékességi területe

A végrehajtó illetékességi területe megegyezik annak a bíróságnak az illetékességi területével, amelyik mellé kinevezték. A bíróságok illetékességi területét a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról 1997. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Bsz.) mellékletének I. része állapítja meg.

A bíróság, illetve a végrehajtható okiratot kiállító szerv - a Vht. 10. § d)-e) pontjaiban említett végrehajtható okirat kivételével - a végrehajtható okiratot megküldi az adós lakóhelye, illetve székhelye szerint illetékes végrehajtónak.

Ha az adós lakóhelyén, illetve székhelyén kívül található a végrehajtás alá vonandó vagyontárgy, vagy az adós nem rendelkezik bejelentett lakóhellyel, illetve székhellyel, akkor és csakis akkor választhat a végrehajtást kérő, hogy az adós lakóhelye (székhelye), vagy a végrehajtás alá vonható vagyontárgy helye szerinti végrehajtó foganatosítsa a végrehajtási eljárást (Vht. 32. §).

A végrehajtó-választásra vonatkozó kérelmet a végrehajtási kérelemmel egyidejűleg kell benyújtani a végrehajtást elrendelő bírósághoz, aki a kérelem alapján a végrehajtási ügyet megküldi az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgya szerint illetékes és eljárási joggal rendelkező végrehajtó részére.

A Vht. 9. §-a értelmében azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket a Vht. külön nem szabályoz, a Pp. szabályai - a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel - megfelelően irányadók.

A Pp. 42. §-a értelmében a bíróság illetékességének megállapításánál a keresetlevél beadásának időpontja irányadó. Ha azonban a per a keresetlevél beadása után bekövetkezett valamely változás folytán tartoznék a bíróság illetékessége alá, a bíróság illetékességét akkor is meg kell állapítani. A Pp. 43. § (1) bekezdése értelmében a bíróság az illetékességének hiányát hivatalból veszi figyelembe.

Az előzőek értelmében megállapíthatjuk, hogy az önálló bírósági végrehajtó illetékességét az adós végrehajtható okiraton feltüntetett lakcíme (székhelye), illetve végrehajtás alá vonható vagyontárgyának címe alapozza meg, és nem módosul az illetékes végrehajtó személye, abban az esetben sem, ha az adós lakcíme (székhelye), illetve végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye a végrehajtási kérelem bíróságra való előterjesztését követően megváltozik.

A hatályos szabályok szerint az illetékességgel és eljárási joggal rendelkező végrehajtó felhatalmazással rendelkezik bármely végrehajtási cselekmény foganatosítására a székhelye szerinti megye közigazgatási határán belül.

A fővárosi és a pest megyei székhellyel rendelkező végrehajtók az illetékességi területen indult végrehajtási ügyben Budapest és Pest megye területén foganatosíthatnak bármely végrehajtási cselekményt.

A végrehajtó az illetékességi területen indult ügyben az ingatlan-végrehajtás foganatosítása végett az ország egész területén eljárhat. Az eljárási jog kiterjed az ingatlan lefoglalására, a becsérték megállapítására, az ingatlan értékesítésére, és az ingatlan értékesítését követő kiürítésére is. A foganatosító bíróság szerepét ezekben az ügyekben is az a bíróság látja el, amelyik mellé az önálló bírósági végrehajtót kinevezték.

Eljárás illetékességi területen kívüli ügy érkezése esetén

Előfordulhat, hogy az elrendelő bíróság nem az illetékességgel rendelkező végrehajtó részére küldi meg a végrehajtható okiratot. Ebben az esetben - a Pp. 43. § (1) bekezdés értelmében - az illetékesség hiányát hivatalból észlelő végrehajtó haladéktalanul megküldi a végrehajtási ügyet az illetékességgel és eljárási jogosultsággal rendelkező végrehajtónak. Az iratküldésről a végrehajtó tájékoztatja a végrehajtást kérőt és az elrendelő bíróságot. Az illetékességgel nem rendelkező végrehajtó által foganatosított végrehajtási cselekmény ellen - mint törvénysértő intézkedéssel szemben - végrehajtási kifogás előterjesztésének van helye.

A kiosztási rend

Az ugyanazon helyi bíróság mellett működő végrehajtók jogosultak meghatározni a bíróságon indult végrehajtási ügyek elosztásának rendjét (kiosztási rend). A kiosztási rend meghatározásánál biztosítani kell a végrehajtási ügyek egyenletes szétosztását és az önálló bírósági végrehajtók ésszerű terhelését.

A kiosztási rend meghatározására (megváltoztatására) évente nyílik meg a lehetőség. Az ugyanazon helyi bíróság mellé kinevezett végrehajtók kiosztási rendre vonatkozó megállapodását a kamara választmánya hagyja jóvá. A kamara választmánya által jóváhagyott kiosztási rendet a kamara a tárgyévet megelőző év október 30. napjáig megküldi a megyei bíróság elnöke részére.

Ha a helyi bíróság mellett működő végrehajtók nem tudtak megállapodni, a következő évre vonatkozó kiosztási rendet a kamara választmánya állapítja meg, és a megállapított kiosztási rendről tájékoztatja a tárgyévet megelőző év október 30. napjáig a megyei bíróság elnökét.

A kamara választmányának határozata elleni jogorvoslatot a kamara közgyűlése bírálja el. A jogorvoslat elbírálásáig az előző évi kiosztási rend marad érvényben.

Az előzőek szerint meghatározott kötelező ügyelosztás szerint történik a bírósági által elrendelt ügyek foganatosítása, a végrehajtási kérelem elkészítésére irányuló eljárás (Vht. 12/A. §) és a végrehajtói kézbesítés (Vht. 31/D. §) lefolytatása, valamint a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítése (Vht. 204/B-H. §) is.

Az adó végrehajtási ügyek [Art. 146. § (3) bek.] és a közigazgatási végrehajtási ügyek [Ket. 131. § (2) bek.] elosztása is a fenti módon megállapított ügyelosztási rend szerint történik azzal az eltéréssel, hogy ezen ügyek ellátására nem kötelezhető az önálló bírósági végrehajtó. Ha az önálló bírósági végrehajtó nem vállalja az ügyek intézését, az ügyek elosztásának rendjét a megyében működő önálló bírósági végrehajtók határozzák meg oly módon, hogy az ügyek a megyében működő, illetve beleegyezésükkel a más megyében működő önálló bírósági végrehajtók között is szétoszthatók.

Eljárás a bíróság illetékességi területén működő más végrehajtó feladatkörébe tartozó végrehajtási ügy érkezésekor

Előfordulhat, hogy az elrendelő bíróság nem az eljárási jogosultsággal rendelkező végrehajtó részére küldi meg a végrehajtható okiratot. Ebben az esetben a VÜSZ 31. §-a értelmében az eljárásra nem jogosult végrehajtó haladéktalanul megküldi a végrehajtási ügyet a bíróság illetékességi területén működő, eljárási jogosultsággal rendelkező végrehajtónak. Az iratküldésről a végrehajtó tájékoztatja a végrehajtást kérőt és az elrendelő bíróságot. Az eljárási jogosultsággal nem rendelkező végrehajtó által foganatosított végrehajtási cselekmény ellen - mint törvénysértő intézkedéssel szemben - végrehajtási kifogás előterjesztésének van helye.

A végrehajtó illetékességi területének kiterjesztése

A Vht. a hatálybalépésekor fennállt krónikus „végrehajtó hiány” kezelésére a törvény lehetőséget teremtett arra, hogy a be nem töltött végrehajtói állások területére az igazságügyi és rendészeti miniszter kiterjeszthesse a máshová kinevezett végrehajtó illetékességi területét. A Vht. novella rendelkezései szerint létrejött önálló bírósági végrehajtó-helyettesi intézmény megoldást jelenthet a be nem töltött vagy újként létrehozott végrehajtói álláshelyek kellő szakmai tapasztalattal és megfelelő végzettséggel rendelkező személyekkel lehető leghamarabbi betöltésére, ezért anakronisztikus a végrehajtói álláshely más illetékességi terület kiterjesztésével való ellátása.

Vht. 233. § (1) Végrehajtóvá az nevezhető ki, aki

- a) magyar állampolgár,**
 - b) büntetlen előéletű,**
 - c) a 24. évet betöltötte,**
 - d) választójoggal rendelkezik,**
 - e) felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,**
 - f) a végrehajtói szakvizsgát letette, és**
 - g) kétéves bírósági végrehajtó-helyettesi gyakorlatot szerzett.**
- (2) Nem nevezhető ki végrehajtóvá az,**

- a) akivel szemben szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztést vagy közérdekű munkát, gondatlan bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztést szabtak ki, vagy akinek a büntetőeljárás során a kényszergyógykezelését rendelték el, és a bűnügyi nyilvántartásban szerepel,
- b) aki a jogi képzéshez kötött foglalkozástól vagy a végrehajtói foglalkozástól eltiltás mellékbüntetés hatálya alatt áll,
- c) akit a végrehajtói fegyelmi bíróság jogerős határozattal hivatalvesztés fegyelmi büntetéssel sújtott, a határozat jogerőre emelkedésétől számított 10 évig,
- d) aki egészségi állapota miatt vagy más okból a szolgálat ellátására alkalmatlan, vagy
- e) aki életmódja vagy magatartása miatt a végrehajtói szolgálat ellátásához szükséges közbizalomra érdemtelen.

(3) A bűnügyi nyilvántartásnak a pályázóra vonatkozó teljes körű adatait a miniszter szerzi be, és azokat a végrehajtó kinevezésekor mérlegeli.

(4) A jogi szakvizsgával rendelkező személy végrehajtóvá nevezhető ki, ha

- a) megfelel az (1) bekezdés a)-d) és f) pontjában foglaltaknak,
- b) vele szemben a (2) bekezdés szerinti kizáró ok nem áll fenn, és
- c) egyéves önálló bírósági végrehajtó-helyettesi gyakorlatot szerzett.

Jegyzet: a 233. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 118. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (3) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A végrehajtói kinevezés feltételei

A végrehajtói szervezetrendszer feletti, az igazságügyért felelős minisztert megillető általános felügyeleti jog tartalmassá és hatékonyá tétele a törvény értelmében konkrét felügyeleti és igazgatási jogkörök létrehozásával valósul meg. Ilyen igazgatási jogkör az önálló bírósági végrehajtó kinevezése, melyre a törvény értelmében az igazságügyi és rendészeti miniszter jogosult.

A Vht. 2000. évi novellájának hatálybalépésével jelentősen megszigorodtak a végrehajtóvá válás feltételei.

Végrehajtóvá az a büntetlen előéletű, magyar állampolgársággal rendelkező személy nevezhető ki, aki a 24. évét betöltötte, választójoggal rendelkezik, felsőfokú végzettséggel (egyetemi vagy főiskolai diplomával) rendelkezik, letette a végrehajtói szakvizsgát, kétéves végrehajtó-helyettesi szakmai gyakorlatot szerzett.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény értelmében választójoggal rendelkezik az a személy, aki nem szerepel a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás hatálya alá tartozó, választójoggal nem rendelkező nagykorú polgárok nyilvántartásában. Eszerint választójoggal nem rendelkezik, aki cselekvőképességet korlátozó vagy kizáró gondnokság alatt, aki közügyektől eltiltó jogerős ítélet hatálya alatt vagy intézeti kényszergyógykezelés alatt áll.

A törvény részletesen megfogalmazza azokat az okokat, amelyek fennállása esetén a kinevezés kizárt.

Nem nevezhető ki végrehajtóvá, akivel szemben szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztést vagy közérdekű munkát, gondatlan bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztést szabtak ki, vagy akinek a büntetőeljárás során a kényszergyógykezelését rendelték el, és a bűnügyi nyilvántartásban szerepel, ugyanis a Btk.-ba ütköző korábbi magatartása, cselekménye miatt nem várható el a pályázó személytől a végrehajtói tevékenységgel kapcsolatos szigorú előírások betartása.

Nem nevezhető ki végrehajtóvá, aki a jogi képzéshez kötött foglalkozástól vagy a végrehajtói foglalkozástól eltiltás mellékbüntetés hatálya alatt áll, akit a végrehajtói fegyelmi bíróság jogerős határozattal hivatalvesztés fegyelmi büntetéssel sújtott, a határozat jogerőre emelkedésétől számított 10 évig. Az előzőekben megfogalmazottak erre az esetre is vonatkoznak, azzal a szűkítéssel, hogy a végrehajtói állásra pályázó személy korábban a jogalkalmazás területén követett el valamilyen bűncselekményt, vagy végrehajtóként igen súlyosan megsértette a szakma magatartásai szabályait. A foglalkozástól eltiltás a mellékbüntetés hatálya alatt számít kizáró oknak. A Be. 57. § (1) értelmében a foglalkozástól eltiltás végleges hatályú vagy határozott ideig tarthat. Végleges hatállyal az tiltható el, aki a foglalkozás gyakorlására alkalmatlan vagy arra méltatlan. A határozott ideig tartó eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama 10 év lehet. A hivatalvesztés fegyelmi büntetés a határozat jogerőre emelkedésétől számított 10 évig számít kizáró oknak.

Nem nevezhető ki végrehajtóvá, aki egészségi állapota miatt vagy más okból a szolgálat ellátására alkalmatlan. A végrehajtói szolgálattal járó fokozott szellemi és fizikai megterhelés miatt nem várható el a szolgálat magas színvonalú ellátása olyan személytől, aki az egészségi állapota vagy más ok miatt a szolgálat ellátására alkalmatlan.

Nem nevezhető ki végrehajtóvá az a személy sem, aki életmódja vagy magatartása miatt a végrehajtói szolgálat ellátásához szükséges közbizalomra érdemtelen. A bírósági (hatósági) határozat végrehajtás elrendelésével felhatalmazást (és kötelezettséget is) kap a végrehajtó, hogy az adós és más személyek élethelyzeteire súlyos és

közvetlen hatás gyakoroljon: a tulajdonhoz fűződő jogokat korlátozza, a magánéletet időlegesen megzavarja (helyszíni eljárási cselekményeket - munkaszüneti nap kivételével - reggel 6 és este 22 óra között foganatosíthatja), a személy elleni kényszer-cselekményeket a rendőrség a végrehajtó közvetlen intézkedése alapján elvégzi. A végrehajtó hatáskörében tett, bíróság eljárásával azonos intézkedése mindenkire kötelező erővel bír. A végrehajtási eljárás előzőekben felsorolt sajátosságaiból adódóan, az eljárások szakszerű lebonyolításának elengedhetetlen feltétele a végrehajtóval és a végrehajtói szervezettel szembeni társadalmi bizalom megléte és a hivatás tekintélyének tisztelete, ezért ugyancsak nem nevezhető ki végrehajtóvá az a személy, aki végrehajtói karral szemben támasztott közbizalmat életmódjával, magatartásával megingathatja.

A felsorolt követelmények teljesülése mellett a végrehajtói pályára kerülés előfeltétele az is, hogy a már említett büntetéseken kívül a bűnügyi nyilvántartásnak a pályázóra vonatkozó teljes körű adatai sem tartalmazzanak olyan korábbi elítéléseket, amelyeket vizsgálva a kinevező miniszter arra a következtetésre jut, hogy a pályázó a végrehajtói szolgálat ellátására emiatt nem tekinthető alkalmasnak, illetve érdemesnek.

Speciális kinevezési feltételeket határoz meg a törvény a jogi szakvizsgával rendelkező személyek esetében arra figyelemmel, hogy mind jogi ismeretekkel, mind pedig részben olyan gyakorlati tapasztalatokkal is rendelkeznek, amelyek a végrehajtói pályán hasznosíthatók. A jogi szakvizsga letétele előtt letöltött legalább 3 éves joggyakorlat és az egyéves végrehajtó-helyettesi gyakorlati idő leteltével a pályázó már megszerezte az alapvetően szükséges jogi és végrehajtási jogi ismereteket, így csupán a megfelelő életkor, a büntetlenség, a választójog és a magyar állampolgárság megléte, illetve a végrehajtói szakvizsga letétele a követelmény velük szemben. Az általuk leteendő végrehajtói szakvizsga tárgyainak meghatározásánál is figyelemmel kell lenni arra, hogy a jogi szakvizsga része a bírósági végrehajtásra vonatkozó joganyag.

Természetesen esetükben is kizárt a kinevezés, ha a kinevezést általában kizáró okok - egyes büntetések, hivatalvesztés, alkalmatlanság, érdemtelenség - valamelyike áll fenn, vagy a kinevező a bűnügyi nyilvántartás vizsgálata alapján nem járul hozzá a kinevezéshez.

A bírósági végrehajtói szakvizsga

A bírósági végrehajtói szakvizsga célja, hogy a szakvizsgára jelentkező személy számot adjon a bírósági végrehajtói feladatkör ellátásához szükséges elméleti ismereteiről, gyakorlati szaktudásáról és jogalkalmazási készségéről. A jelölt a szakvizsgára való felkészülését kötelesek azok a személyek segíteni, akiknél a jelölt a végrehajtási szakmai gyakorlat megszerzése céljából tevékenykedik. A szakvizsgára való felkészülést elősegítő rendszeres oktatásról a kamara gondoskodik.

A szakvizsgát az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumban, a Bírósági Végrehajtási Szakvizsga Bizottság tagjaiból a minisztérium által esetenként kijelölt vizsgabizottság előtt kell letenni.

A Szakvizsga Bizottság tagjait a miniszter nevezi ki 5 évre a bírósági végrehajtási jogterület szakemberei közül. Az esetenként kijelölt vizsgabizottság 5 főből áll, akik közül az egyik személy ellátja a vizsgabizottsági teendőket. A vizsgabizottságot úgy kell megalakítani, hogy abban a minisztériumnak, a Legfelsőbb Bíróságnak, a bíróságoknak vagy az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalának, a kamarának és valamely egyetem jogi karának kiküldöttjei részt vegyenek.

Bírósági végrehajtói szakvizsgára az jelentkezhet, aki egyéves végrehajtó-jelölti szakmai gyakorlatot szerzett, vagy jogi szakvizsgával rendelkezik.

A szakmai gyakorlat idejébe azt az időt lehet beszámítani, amelyet a jelölt a középfokú iskolai végzettség megszerzése után önálló vagy megyei bírósági végrehajtójelöltként töltött el. A különböző munkakörökben szerzett szakmai gyakorlatok idejét össze kell adni, és együttesen kell figyelembe venni. A szakmai gyakorlat megkezdése után a végrehajtói szakvizsgára való jelentkezés szempontjából - a jelölt kérelmére - legfeljebb mindösszesen 1 hónap tartamáig be kell számítani a szakmai gyakorlat idejébe azt az időt, amely alatt a jelölt ténylegesen nem végzett végrehajtási tevékenységet táppénzes állomány, szülési szabadság, gyermekgondozási díj (segély) igénybevétele miatt, kivéve, ha a jelölt a sikertelenség miatt megismételt végrehajtói szakvizsgára jelentkezett.

A szakmai gyakorlat tartamára vonatkozó adatokat önálló végrehajtójelölt esetén a kamara, megyei bírósági végrehajtójelölt esetén a megyei bíróság elnöke igazolják. Az igazolásnak tartalmaznia kell a jelölt tevékenységének rövid értékelését is.

A végrehajtói szakvizsgára bocsátás iránti kérelmet a minisztériumhoz kell benyújtani. A végrehajtói szakvizsgára bocsátás iránti kérelemhez csatolni kell a középfokú iskolai végzettséget, vagy a jogi szakvizsga letételét igazoló eredeti bizonyítványt vagy hiteles másolatát, a szakmai gyakorlat teljesítéséről és az abba beszámítható időről szóló igazolást, a szakvizsgára készített írásbeli vizsgamunkát (szakdolgozat) és a végrehajtói szakvizsga díjának befizetéséről szóló igazolást.

A *szakdolgozat* önálló munkán alapuló, szakmai szempontok szerinti kidolgozása a választott tárgykörnek, amely a jelölt tárgyi ismereteiről és ezek alkalmazásában szerzett jártasságáról tanúskodik.

Bírósági végrehajtói szakvizsgára a következő tárgykörökben készíthető szakdolgozat:

- ingóárverés gyakorlati megközelítése;
- speciális eljárások, az ingóvégrehajtás;
- az ingatlanárverés intézményének fejlődése;
- az ingatlan-nyilvántartás igénybevétele a bírósági végrehajtási eljárás során;
- a bírósági végrehajtás és a felszámolás kapcsolata, jogszabályi háttér és gyakorlati kérdések;
- a közigazgatási és bírósági végrehajtás szabályainak és gyakorlatának összehasonlítása;
- végrehajtás pénzügyi intézménynél elhelyezett összegekre;
- a követelések kielégítésének sorrendje, felosztási terv;
- a Pp. szabályainak alkalmazása a bírósági végrehajtás során;
- a bírósági végrehajtói intézmény a magyar jogfejlődés történetében;
- a bírósági végrehajtási szervezet igazgatása;
- a bírósági végrehajtói önkormányzat tevékenysége;
- a bírósági végrehajtási jog fejlődése Magyarországon 1954-ig;
- a bírósági végrehajtási jog fejlődése Magyarországon 1955 után;
- a bírósági végrehajtás egységesítésére irányuló törekvések az Európai Unió-ban;
- az emberi jogok érvényesítése a bírósági végrehajtásban.

A szakdolgozat terjedelme legalább 48 000 karakter, amelybe nem számít bele a fedlap, a tartalomjegyzék, a felhasznált irodalom jegyzéke, valamint azon melléletek, amelyek nem a szakdolgozat szerzőjének szellemi termékei. A szakdolgozatot 6 példányban kell a minisztériumhoz benyújtani.

A végrehajtói szakvizsgára bocsátásról a minisztérium határoz. Ha a kérelemnek helyt ad, kitűzi a végrehajtói szakvizsga helyét és időpontját, egyúttal kijelöli a vizsgabizottság elnökét és 4 tagját.

A minisztérium félévente legalább egy alkalommal tűz ki szakvizsgát. Ha a szakvizsgára bocsátásukat kérő jelöltek nagyobb száma indokolja, több szakvizsgaidőpont is kitűzhető.

A végrehajtói szakvizsga tárgyai a következők:

- a Vht. és a bírósági végrehajtásra vonatkozó egyéb jogszabályok [250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet, 12/1994. (IX. 8.) IM rendelet, 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet, 16/2001. (X. 26.) IM rendelet];
- a Ket. és az Art. végrehajtásra vonatkozó rendelkezései;
- a zálogtárgyak értékesítésére vonatkozó jogszabályok (Ptk., Ptké.);
- a bírósági végrehajtói ügyvitel és pénzkezelés [1/2002. (I. 17.) IM rendelet];
- az Alkotmány főbb rendelkezései;
- az igazságügyi szervezetre és az igazságügyi dolgozók szolgálati viszonyára vonatkozó főbb szabályok (1997. évi LXVI. törvény, 1997. évi LXVIII. törvény), továbbá a bírósági végrehajtói tevékenység ellátásához szükséges jogi alapismeretek (Ptk., Pp., Btk., Be., Gt. és Csődtv. főbb rendelkezései).

A végrehajtói szakvizsga a minisztériumban megtartott írásbeli és szóbeli vizsgából áll, nyelve magyar.

Az írásbeli vizsgán a jelölt a vizsgabizottság egyik tagjának jelenlétében a végrehajtói tevékenységgel kapcsolatos írásbeli feladatot old meg (letiltást, foglalási jegyzőkönyvet, árverési hirdetményt stb. készít). Az írásbeli feladat megoldása céljából 2 óra áll a jelölt rendelkezésére, mely során jogszabálysöveg használható.

A szóbeli vizsga nyilvános. A szóbeli vizsgán a vizsgabizottság a tagjai által feltett kérdésekre adott válaszok alapján meggyőződik arról, hogy a jelölt rendelkezik-e azokkal a jogi és gyakorlati ismeretekkel, amelyeknek tudása a végrehajtói tevékenység eredményes végzéséhez szükséges.

A szóbeli vizsgán a jelölt szóban ismerteti az írásbeli vizsgamunkájának tartalmát, és válaszol az abban foglaltakkal kapcsolatos kérdésekre.

A vizsgabizottság a végrehajtói szakvizsgát az írásbeli és a szóbeli vizsga eredményének együttes mérlegelése alapján, zárt tanácskozásban értékeli, és a végrehajtói szakvizsga eredményét nyilvánosan hirdeti ki.

Annak megfelelően, hogy a jelölt az ismereteiről hogyan tudott számot adni, a vizsgabizottság úgy dönt, hogy a jelölt a végrehajtói szakvizsgát letette, vagy a végrehajtói szakvizsgán nem felelt meg.

Az eredményesen letett végrehajtói szakvizsgáról bírósági végrehajtói oklevelet kell kiállítani. Az oklevelet vizsgabizottság elnöke és tagjai aláírják, a vizsgabizottság a minisztérium körbélyegzőjével látja el.

A végrehajtói szakvizsgáról jelöltenként külön jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyben fel kell tüntetni a jelölt személyi adatait, a végrehajtói szakvizsga helyét és időpontját, a szakvizsgára bocsátás iránti kérelem ügyszámát, azt, hogy a jelölt a végrehajtói szakvizsgán megfelelt, vagy nem felelt meg, és ezért őt a vizsgabizottság a végrehajtói szakvizsga megismétlésére utasította. A jegyzőkönyvet a vizsgabizottság elnöke és tagjai aláírják.

A végrehajtói szakvizsga díja jelenleg 25 000 forint, ideértve a megismételt végrehajtói szakvizsgát is. A szakvizsga díját a minisztérium Magyar Államkincstárnál vezetett számlájára kell befizetni. A vizsgabizottság elnökét és tagját jelöltenként a befizetett vizsgadíjból 4000 forint vizsgázatói díj illeti meg.

Vht. 234. § (1) A végrehajtói állást - a 234/A. §-ban foglalt kivétellel - pályázat útján kell betölteni.

(2) Olyan végrehajtói székhely esetén, ahol nagyobb számban élnek nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozók, a kisebbségi nyelvet ismerő pályázót előnyben kell részesíteni. Azt a pályázót is előnyben kell részesíteni, aki a pályázat benyújtásakor az érintett székhelyen tartós helyettesként működik.

(3) A pályázatot a kamara meghirdeti, és a pályázók személyes meghallgatása után a pályázók közül javaslatot tesz a kinevezésre.

(4) A miniszter - a bűnügyi nyilvántartás adatainak beszerzését és mérlegelését követően - a kamara által az első 3 helyen javasolt pályázó egyikének kinevezésével tölti be a végrehajtói álláshelyet.

Jegyzet: a 234. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 118. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (4) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A végrehajtói álláshely betöltése pályázat útján

A végrehajtói álláshely betöltése pályázat útján történik.

A végrehajtói állásra a kamara az állás létesítésétől, illetve megüresedésétől számított 3 hónapon belül pályázatot ír ki.

A pályázati hirdetményben fel kell tüntetni:

- az állás betöltéséhez szükséges törvényi feltételeket és a kinevezést kizáró okokat, valamint a jogi szakvizsgával rendelkezőkre vonatkozó kinevezési feltételeket;

- a Vht. szerint az állás betöltésénél előnyt jelentő feltételeket;

- a pályázat mellékletét képező pályamunka elkészítésének és a bűnügyi nyilvántartás megkeresésére vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat adásának követelményét;

- a pályázat leadásának módját és a pályázati határidő utolsó napját naptári nap szerint meghatározva.

A hirdetményt a pályázati határidő utolsó napját megelőző 15. napig a Hivatalos Értesítőben, a kamara hivatalos lapjában és egy országos napilapban közzé kell tenni.

A pályázatot a kamara elnökéhez kell benyújtani. A pályázathoz mellékelni kell a kinevezési feltételek fennállását igazoló okiratok eredeti példányát vagy hiteles másolatát, a részletes szakmai önéletrajzot, a pályamunkát, az arról szóló nyilatkozatot, hogy a pályázó hozzájárul a bűnügyi nyilvántartást végző szerv megkereséséhez és a nyilvántartás teljes köréről történő adatszolgáltatáshoz.

A pályamunka a választott tárgykör szakmai szempontok szerinti írásbeli kidolgozása, amely a pályázónak a tárgykörre vonatkozó elméleti felkészültségéről és a gyakorlatban való alkalmazásának ismereteiről tanúskodik.

A miniszter az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalának és a kamarának a javaslatait beszerezve tájékoztatót ad ki azoknak a témaköröknek a felsorolásáról, amelyek tárgyában pályamunka készíthető a pályázatra. A pályamunka terjedelme legalább 48 000 karakter, amelybe nem számít bele a fedlap, a tartalomjegyzék, a felhasznált irodalom jegyzéke, valamint azon melléletek, amelyek nem a pályamunka szerzőjének szellemi termékei.

A bírósági végrehajtói álláspályázatra készíthető pályamunka tárgyköreiről szóló 8002/2001. (IK. 12.) IM tájékoztató alapján önálló és megyei bírósági végrehajtói állásra pályázatot benyújtó személy a pályamunkát a következő tárgykörök valamelyikében készítheti el:

- a Pp. alkalmazása a bírósági végrehajtás során;
- az ingatlanárverés intézményének fejlődése;
- a végrehajtási árverés jogszabályi háttere és lélektana;
- az ingatlan-nyilvántartás igénybevétele a bírósági végrehajtási eljárás során;
- a zálogjog érvényesítése a bírósági végrehajtási eljárásban;
- a bírósági végrehajtási jog fejlődése Magyarországon 1954-ig;
- a bírósági végrehajtási jog fejlődése Magyarországon 1955 után;
- a bírósági végrehajtás egységesítésére irányuló törekvések az Európai Unióban;
- az emberi jogok érvényesítése a bírósági végrehajtásban;
- statisztikai adatszolgáltatás a bírósági végrehajtásban;
- a bírósági végrehajtás gyakorlatának szociológiai megközelítése;
- az informatika alkalmazása a bírósági végrehajtási eljárásban és ügyvitelben;
- számviteli és adózási szabályok a bírósági végrehajtással összefüggésben;
- a bírósági végrehajtó eljárásának felelősségi kérdései;
- a bírósági végrehajtó és az ügyfél kapcsolata.

A kamara azokat a pályázókat hallgatja meg, akik pályázatukat határidőben benyújtották, és a pályázati kiírásban felsorolt követelményekre vonatkozó igazolást, a pályázat mellékleteként benyújtották.

A kamara a véleményét a pályázat tartalma és mellékletei, a pályázó személyes meghallgatása és a kamarai nyilvántartás adatai alapján alakítja ki.

A kamara a pályázati határidő leteltétől számított 30 napon belül a pályázatokat elbírálja, a pályázókról kialakított véleményét kinevezési javaslatba foglalja, amelyet felterjeszt a miniszterhez.

A kinevezési javaslatnak tartalmaznia kell a határidőben pályázók adatait, azt, hogy a pályázók közül a kamara kiket tart alkalmasnak az állás betöltésére, sorrendben annak a legfeljebb 3 alkalmas pályázónak a nevét, akinek kinevezésére a kamara javaslatot tesz. A kamara a javaslatot személyenként köteles megindokolni.

A kamara a kinevezési javaslatához csatolja a pályázat szabályszerű meghirdetését igazoló iratokat és a beérkezett pályázatokat mellékleteikkel együtt.

A kinevezési javaslat indokolásában ki kell térni a pályázó alkalmasságára, ennek keretében gyakorlati ismereteire, különös tekintettel a végrehajtói tevékenység gyakorlásához szükséges ismeretekre és képességekre, szakmai eredményeire, nyelvismeretére, életviteléről, erkölcsi és anyagi megbízhatóságáról a rendelkezésekre álló adatok és a személyes meghallgatás alapján kialakított kamarai véleményre, kamarai tagsága esetén a kamarai nyilvántartások minden olyan adatára, amely a pályázó szakmai és önkormányzati tevékenységének végzésével kapcsolatos.

A Vht. 2000. évi novellája a végrehajtói kar szakmai színvonalának növelése és a közbizalom megerősítése érdekében nem csak a kinevezési feltételeket szigorította, de kiemelten kezeli a végrehajtóvá válás feltételrendszerében a kisebbségek nyelvének ismeretét és szakmai gyakorlat meglétét, ezért olyan végrehajtói székhely esetén, ahol nagyobb számban élnek nemzeti kisebbséghez tartozók, előnyben kell részesíteni azt a pályázót, aki ismeri a nemzetiség nyelvét.

A nemzetiség nyelvét ismerő pályázó mellett ezért a tartós helyettesként működő pályázót is előnyben kell részesíteni a kinevezésnél, figyelemmel arra, hogy a pályázó már önálló felelősséggel járó végrehajtói tevékenységet végez, ami önálló szakmai felelősséget feltételez, és megalapozza az álláshely ellátásához szükséges alkalmasságot és érdemességet. Feltételezhető az is, hogy a pályázó ismeri a folyamatban lévő ügyeket, az illetékességi területen működő más szervezetekkel és hatóságokkal rendszeres kapcsolatot tart fenn, így a végrehajtóvá való kinevezés a végrehajtási ügyek vitelében a lehető legkisebb fennakadást jelenti.

A bünygyi nyilvántartásnak a pályázóra vonatkozó teljes körű adatait a miniszter szerzi be, és azokat a végrehajtó kinevezésekor mérlegeli. A kisebbségek nyelvének ismerete nem jelenti a végrehajtói álláshely automatikus elnyerését, hiszen előfordulhat, hogy több pályázó megfelel a fenti feltételnek, de lehet, hogy más pályázók olyan szakmai és jogi ismeretekkel rendelkeznek (például jogi szakvizsgával), ami miatt inkább alkalmas az álláshely elnyerésére, ezért a pályázat nyertesének a kiválasztása a miniszter mérlegelési jogkörébe tartozik.

Mivel a tartós helyettes a kamara nevezte ki szintén a miniszter törvényben biztosított mérlegelési joga, ha a pályázatot benyújtó tartós helyettes kötelező kinevezése elő lenne írva, hiszen ebben az esetben gyakorlatilag a kamara a tartós helyettesi kinevezéssel előre eldönthetné, hogy ki töltsen be a végrehajtói álláshelyet, a pályázat intézménye pedig teljesen értelmét vesztené.

A miniszter a végrehajtói állást a kamara által kinevezésre javasolt személyek egyikének kinevezésével tölti be; a kinevezésről - a pályázati anyagok visszaküldésével együtt - tájékoztatja a kamara elnökét, és értesíti arról a megyei bíróság elnökét is.

Ha a pályázat eredményeképpen nem kerül sor kinevezésre, 3 hónapon belül újabb pályázatot kell kiírni. Ha a második pályázat is eredménytelen, a végrehajtási ügyek ellátását vagy újabb pályázat kiírásával, vagy tartós helyettes kirendelésével, illetve a kamara javaslatára másik végrehajtó illetékességének kiterjesztésével kell biztosítani.

Kinevezés kijelölés alapján

Vht. 234/A. § (1) A megüresedett végrehajtói állást pályázat kiírása nélkül lehet betölteni, ha a végrehajtó

a) az utódja személyére a 233. § szerinti feltételeknek megfelelő, általa legalább egy éve végrehajtó-helyettesként foglalkoztatott személy kijelölésével javaslatot tesz,

b) a javasolt személy nyilatkozatban vállalja a végrehajtási ügyek teljes felelősséggel történő továbbvitelét,

c) a javasolt személy és a korábbi végrehajtó, illetve annak örökösei közös nyilatkozatot tesznek arról, hogy a pénzügyi elszámolás létrejött közöttük, és

d) a kamara a kijelölést jóváhagyta.

(2) A kamara a kijelölt személy meghallgatása után a kinevezési javaslatot felterjeszti a miniszterhez.

(3) A miniszter - a bűnügyi nyilvántartás adatainak beszerzését és mérlegelését követően - a kijelölt személy kinevezésével tölti be a végrehajtói álláshelyet.

Jegyzet: a 234/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 118. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2)-(3) bekezdések szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A végrehajtói álláshely betöltése pályázat nélkül

A végrehajtási ügyek zökkenőmentes átvétele és továbbfolytatása érdekében a törvény lehetőséget teremt a végrehajtói álláshely pályázat nélküli betöltésére, figyelemmel arra, hogy a végrehajtói álláshelyet átvenni kívánó személy ismeri a folyamatban lévő ügyeket, az illetékességi területen működő más szervezetekkel és hatóságokkal rendszeres kapcsolatot tart fenn, így a végrehajtóvá való kinevezés a végrehajtási ügyek vitelében a lehető legkisebb fennakadást jelenti.

A hivatalban lévő végrehajtó és végrehajtó-helyettes alkalmazottja megállapodhat az álláshely átadásáról-átvétéléről, amennyiben a végrehajtó-helyettes rendelkezik a végrehajtói kinevezéshez szükséges általános feltételekkel: magyar állampolgársággal, büntetlen előéletű, a 24. évét betöltötte, választójoggal rendelkezik, felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, a végrehajtói szakvizsgát letette, kétéves bírósági végrehajtó-helyettesi gyakorlatot szerzett, és végrehajtóvá történő kinevezését kizáró ok nem áll fenn. Jogi szakvizsgával rendelkező személy esetén a kétéves végrehajtó-helyettesi gyakorlat megléte nem szükséges.

Az általános feltételeken túl a kinevezés feltétele, hogy a végrehajtó legalább egy éve végrehajtó-helyettesként foglalkoztassa a kinevezendő személyt, és a személy kijelölésével konkrét javaslatot tegyen a pályázat nélküli kinevezésre, a javasolt személy nyilatkozatban vállalja a végrehajtási ügyek teljes felelősséggel történő továbbvitelét, a javasolt személy és a korábbi végrehajtó nyilatkozatot tegyenek a pénzügyi elszámolás létrejöttéről, és a kamara a kijelölést jóváhagyja. Amennyiben a végrehajtói álláshely a végrehajtó halála miatt üresedett meg, a végrehajtó nyilatkozatait az örökösök tehetik meg.

A kamara a jóváhagyás megadása előtt a kijelölt személyt meghallgatja, és a meghallgatás, valamint a kijelölt személy addigi szakmai munkája alapján a kijelölés jóváhagyja vagy megtagadja. Amennyiben a kijelölést a kamara jóváhagyja, a kinevezési javaslatot felterjeszti a miniszterhez.

A bűnügyi nyilvántartás adatainak beszerzése ezúttal is a miniszter feladata, és azokat a végrehajtó kinevezésekor mérlegeli. Természetesen a végrehajtó kinevezése ebben az esetben is az igazságügyért felelős miniszter hatásköre, azonban döntésénél köteles a kijelölést figyelembe venni, ha a kijelölt személy a végrehajtóvá válás feltételeinek egyébként megfelel, és a bűnügyi nyilvántartás miniszteri vizsgálata alapján is alkalmas a kinevezésre. Ez az eljárás teljes körű megoldást nyújt az ügyek és a végrehajtás során befolyt pénzügyösszegek átadására és átvételére, amely a gyakorlati tapasztalatok szerint a végrehajtói állások megüresedésénél problémát okoz. A kijelöléssel történő kinevezésre ugyanis csak akkor kerülhet sor, ha a kijelölt személy az adott álláshelyen végrehajtó-helyettesi szolgálatot lát el, vállalja a végrehajtási ügyek továbbvitelét, a pályát elhagyó végrehajtótól az ügyeket és a végrehajtás során befolyt pénzügyösszegeket átveszi, ily módon köztük teljes elszámolás történik.

Vht. 235. § (1) A végrehajtó más székhelyre történő áthelyezésére csak

a) végrehajtói állás betöltése, vagy

b) végrehajtók kölcsönös áthelyezése

esetén van lehetőség.

(2) Ha a végrehajtói álláshelyet a miniszter a 234. § szerinti eljárása során más székhelyre kinevezett végrehajtó személyével tölti be, a végrehajtót e székhelyre és helyi bíróság mellé helyezi át.

(3) A miniszter a végrehajtókat - közös kérelmükre és a kamara egyetértésével - egymás székhelyére pályázat nélkül kölcsönösen áthelyezheti.

(4) Az áthelyezéssel a végrehajtó szolgálata folyamatos marad, de megváltozik az álláshelye, székhelye és illetékességi területe, továbbá - a kölcsönös áthelyezés esetét kivéve - eredeti álláshelye megüresedik. A végrehajtó áthelyezése nem érinti a korábbi székhelyén lefolytatott eljárásokkal kapcsolatos felelősségét. Az áthelyezésre megfelelően alkalmazni kell a kinevezésre vonatkozó szabályokat.

Jegyzet: a 235. § szövegét megállapította a 2005. évi LXXXIII. törvény 114. §-a; hatályos 2005. november 1-jétől. Ezt követően benyújtott pályázatok elbírálása és előterjesztett áthelyezési kérelmek intézése során kell alkalmazni.

A (2)-(3) bekezdések szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

Az önálló bírósági végrehajtók áthelyezése

A végrehajtó önálló jogállásából következik, hogy az áthelyezése csak a beleegyezésével történhet.

Amennyiben a kamara által kiírt álláshelyre más helyi bíróság mellett már szolgáltatot teljesítő végrehajtó pályáz, úgy a pályázatában nyilatkoznia kell arról, hogy a pályázat elnyerése esetén a korábbi álláshelyéről lemond, és vállalja az új álláshelyre való áthelyezést.

A végrehajtók egymás székhelyére való pályázat nélküli áthelyezésére a végrehajtói szervezetnek a bíróságtól igazgatásilag történő elkülönítése eredményeképpen a törvény értelmében az igazságügyért felelős miniszter rendelkezik hatáskörrel. A kölcsönös áthelyezéshez szükséges a kamara egyetértése is. A végrehajtóknak az egymás székhelyére történő kölcsönös áthelyezése esetén a beleegyezésükkel történik, ezért pályázat kiírása ilyenkor nem szükséges.

Az áthelyezéssel a végrehajtó szolgálata folyamatos marad, de megváltozik az álláshelye, székhelye és illetékességi területe. Amennyiben az áthelyezés más végrehajtói álláshely pályázat útján történő elnyerése miatt válik szükségessé, a végrehajtó eredeti álláshelye megüresedik. A megüresedett álláshelyre a kamara 3 hónapon belül pályázatot ír ki. A korábbi álláshelyen foganatosított végrehajtási cselekmények megtartják ugyan a hatályukat, a végrehajtási eljárásokat a továbbiakban nem folytathatja a végrehajtó, az ügyeket a letéti számlán lévő pénzüsszeggel együtt át kell adnia a korábbi álláshelyét elnyerő végrehajtónak. A végrehajtó áthelyezése nem érinti a korábbi székhelyén lefolytatott eljárásokkal kapcsolatos felelősségét.

Az áthelyezésre alkalmazni kell a kinevezésre vonatkozó törvényi előírásokat, így előfordulhat, hogy a Vht. 2000. évi novellájának hatálybalépését megelőzően felsőfokú iskolai végzettséggel nem rendelkező személy került kinevezésre, ezért most már felsőfokú végzettséggel nem rendelkező végrehajtók más székhelyre nem helyezhetők át még a beleegyezésükkel sem.

Vht. 236. § (1) A végrehajtó a végrehajtói működése körében, illetőleg az eljárása során okozott kár megtérítéséért a Polgári Törvénykönyv szerint felel.

(2) A károk megtérítésének fedezésére a végrehajtó köteles legalább kétmillió forint értékű felelősségbiztosítást kötni, és azt a végrehajtói működésének tartama alatt fenntartani, vagy a kamaránál legalább kétmillió forint összegű biztosítékot letétbe helyezni.

(3) A kamara a kár összegét a végrehajtót kártérítés fizetésére kötelező jogerős és végrehajtható bírósági határozat alapján 30 napon belül fizeti meg a károsultnak.

(4) Ügyenként legfeljebb kétmillió forint összegű kártérítést lehet kifizetni a biztosíték összegéből, évente pedig legfeljebb hatmillió forint összegű kár megtérítésére használható fel a biztosíték összege.

(5) A kamara a biztosíték összegének befizetéséről igazolást állít ki, a biztosíték összegét pedig erre elkülönített számlán kezeli. A számla megterhelésére csak a kamara szervezeti és működési szabályzatában meghatározott személy adhat megbízást.

(6) Ha a biztosíték összegéből a kamara kifizetést teljesít, a kifizetett összegnek megfelelő összeget a végrehajtónak 30 napon belül be kell fizetnie a kamara számlájára. A végrehajtó szolgáltatának megszűnését követő 30. napig a biztosíték fel nem használt összegét a végrehajtó részére vissza kell fizetni, kivéve, ha vele szemben kártérítés megfizetésére irányuló kamarai eljárás vagy per van folyamatban, ebben az esetben az eljárás befejezését követő 30 napon belül kell a biztosíték megmaradt összegét visszafizetni részére.

Jegyzet: a (2)-(6) bekezdések szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 120. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtó kártérítési felelőssége

A végrehajtó a végrehajtói álláshely betöltésével kötelessé válik a bírósági (hatósági) határozatokkal kapcsolatos végrehajtási eljárások lefolytatására. Feladatát - a végrehajtás eredményes lefolytatásáért vállalt kötelezettségét - akkor teljesíti, ha hivatása gyakorlása és a végrehajtási cselekmények foganatosítására során a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően jár el. Ellenkező esetben felel a jogszabályi rendelkezések megsértésével a feleknek, vagy a végrehajtási eljárással érintett egyéb személyeknek okozott kárért. A Vht. értelmében a végrehajtó a végrehajtói működése körében és az eljárása során okozott kárért a Ptk. szerint felel.

A Ptk. kártérítésre vonatkozó általános szabályai értelmében, aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A bíróság a kárért felelős személyt rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények alapján a felelősség alól részben mentesítheti. A károsult a kár elhárítása, illetőleg csökkentése érdekében úgy köteles eljárni, ahogy az az

adott helyzetben általában elvárható. Nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely abból származott, hogy a károsult e kötelezettségének nem tett eleget.

A jogellenes magatartást, a kár bekövetkeztét, a kár mértékét és az ok-okozati összefüggést a károsult, a magatartás elvárhatóságát a károkozó köteles bizonyítsa.

Allamigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár bekövetkezte rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.

A Legfelsőbb Bíróság EBH1999. 16. - az önálló bírósági végrehajtó eljárásával összefüggő kártérítési felelősség elbírálásával kapcsolatos - döntésében megállapította, hogy az önálló bírósági végrehajtó esetében a Vht. 217. §-a szerinti végrehajtási kifogás minősül rendes jogorvoslatnak. A megyei bíróság hatáskörét és a kárigény érvényesítésének különös feltételét szabályozó törvényi rendelkezés nem tesz különbséget abból a szempontból, hogy a közhatalmi tevékenység gyakorlásával okozott kárért elsődlegesen a munkáltató, vagy más, illetőleg közvetlenül maga a károkozó tartozik-e helytállani. Ehhez képest az önálló bírósági végrehajtónak a Vht. 236. § (1) bekezdésében szabályozott közvetlen kárfelelőssége nem érinti a hatásköri rendelkezést. E jogértelmezéssel összhangban mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság a *PK 42. állásfoglalásában* arra, hogy nem az eljáró szerv minősége, hanem a konkrét tevékenység alapján kell megállapítani, államigazgatási tevékenységről van-e szó.

A Legfelsőbb Bíróság G1789/2008. *elvi határozatával* a jogeset kapcsán megállapította, hogy a végrehajtási kifogás előterjesztésének hiányában az önálló bírósági végrehajtótól az összeg visszafizetését jogszerűen sem elszámolásra irányuló perben, sem kártérítés jogcímén nem igényelhető.

Az alperes önálló bírósági végrehajtó. Az önálló bírósági végrehajtó eljárása - mint polgári nemperes eljárás - a bíróság eljárásával azonos [*Vht. 225. § (2) bek.*]. A jogerős ítélet a Csődtv. 38. § (1) bekezdésére hivatkozással arra helytállóan következtetett, hogy a jelen felszámolási eljárásban a végrehajtó nem volt jogosult visszatartani a végrehajtási költséget, így az őt megillető díjat és költséget, valamint az általános költségátalányt sem, hanem a letéti számlán lévő teljes pénzösszeget köteles lett volna maradéktalanul átutalni a felszámolónak. A végrehajtónak ez az intézkedése, illetve intézkedésének elmulasztása törvénysértő. Téves és jogszabálysértő azonban az e megállapításból levont az a jogi következtetés, hogy a végrehajtónak ez az eljárása hitelezői minőségében - bármely más hitelezővel azonosan - az adott jogcímen, perben elszámolási és visszafizetési kötelezettséget keletkeztet.

A végrehajtó törvénysértő intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása miatti rendes jogorvoslat a Vht. 217. § (1) bekezdésében szabályozott végrehajtási kifogás, amelyet a végrehajtást fogyanatosító bírósághoz kell előterjeszteni a (2) bekezdés szerint a végrehajtó intézkedésétől számított 15 napon belül. Ha az intézkedés később jutott a kifogást előterjesztő tudomására, vagy ez a kifogás előterjesztésében a végrehajtó intézkedésétől számított 15 napon túl is akadályozva volt, a végrehajtási kifogás előterjesztésének határidejét a tudomásszerzéstől, illetőleg az akadály megszűnésétől kell számítani.

A felperes azonban a végrehajtó intézkedése, illetve mulasztása ellen - eltérő jogi álláspontja folytán - kifogást nem terjesztett elő.

A végrehajtási kifogás a végrehajtási eljárásban a végrehajtó törvénysértő intézkedése, illetve intézkedésének elmulasztása miatti rendes jogorvoslatnak minősül, tehát nem csupán a végrehajtási költségek felszámítása sérelmezhető, hanem a végrehajtónak a végrehajtási eljárás során tanúsított bármely intézkedése, illetőleg mulasztása.

A felperes végrehajtási kifogással kérhette volna a végrehajtónak arra kötelezését, hogy az adós felszámolási vagyónának részét képező, a végrehajtási eljárás során behajtott pénzösszegeket utalja vissza a felszámolás alá került adós részére, mert a levont végrehajtási költségeknek saját számlájára történő átutalása a felszámolási eljárás kezdő időpontja után, az eljárásban alkalmazandó Csődtv. 38. § (3) bekezdését sérti. A felszámolási vagyomból a végrehajtó is csak a Csődtv. szabályai szerint kérhette volna a végrehajtással felmerült költségei kielégítését. A felperes nem vitásan a kifogás előterjesztését elmulasztotta. A kifogás elmulasztása azt eredményezi, hogy az önálló bírósági végrehajtótól - a végrehajtási eljárásban igénybe vehető rendes jogorvoslat hiányában - az összeg visszafizetését jogszerűen a felperes sem elszámolásra irányuló perben, sem kártérítés jogcímén nem igényelheti a Vht. 236. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Ptk. 349. §-ában foglalt törvényi feltételek hiányában.

Legfelsőbb Bíróság *P1037/2004. elvi határozatában* megállapította, hogy a végrehajtási eljárás elévülése miatt a végrehajtást kérőt a végrehajtóval szemben alappal kártérítést nem kérhet, hiszen a végrehajtási jog elévülését nem csupán a végrehajtó által tett végrehajtási cselekmények, hanem a végrehajtást kérő eljárás folytatását kérő beadványok - mint végrehajtási cselekmények - is megszakítják.

Vht. 237. § (1) A végrehajtó köteles a szolgálatba lépését megelőzően a kamara elnökének, illetve az általa kijelölt személynek bemutatni a bélyegzője lenyomatát, a letéti és elszámolási számlájának

nyitására szóló bankszámlaszerződést, a felelősségbiztosítási szerződést vagy a biztosíték összegének befizetéséről szóló igazolást és bejelenteni hivatali helyiségének címét.

(2) A kamara elnöke vagy az általa kijelölt személy ellenőrzi a bélyegzőt, a bankszámlaszerződést, felelősségbiztosítási szerződést vagy a biztosíték összegének befizetését, és azt, hogy a végrehajtó hivatali helyisége és annak felszerelése alkalmas-e a hivatás gyakorlására.

(3) Az (1) bekezdésben foglalt bejelentési kötelezettség a végrehajtói szolgálat időtartama alatt bekövetkezett változások tekintetében is fennáll. Vht. 237. § (4) A letéti számlán elhelyezett pénzüsszeg után a végrehajtó kamatot nem fizet, őrzési díjat és költséget nem számíthat fel.

Vht. 238. § (1) A felelősségbiztosítás megkötése vagy a biztosíték összegének befizetése, a bélyegző, bankszámlaszerződés jóváhagyása és a hivatali helyiség alkalmasságának megállapítása után a végrehajtó a kinevezését követő egy hónapon belül a kamara elnöke előtt esküt tesz.

(2) Az eskü szövege a következő: „Én..... (név) esküszöm, hogy a Magyar Köztársasághoz hű leszek, az Alkotmányt és az alkotmányos jogszabályokat megtartom, a hivatali titkot megőrzöm, és kötelelességeimet az eredményes bírósági végrehajtás érdekében pontosan teljesítem.”

Jegyzet: a 237. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 121. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 238. § (1) bekezdésének szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 122. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A Vht. 237. § (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (14) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) A végrehajtó köteles a szolgálatba lépését megelőzően a kamara elnökének, illetve az általa kijelölt személynek bemutatni a bélyegzője lenyomatát, a letéti és elszámolási számlájának nyitására szóló fizetésiszámla-szerződést, a felelősségbiztosítási szerződést vagy a biztosíték összegének befizetéséről szóló igazolást és bejelenteni hivatali helyiségének címét.**” Lásd a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A Vht. 237. § (2) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (15) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(2) A kamara elnöke vagy az általa kijelölt személy ellenőrzi a bélyegzőt, a fizetésiszámla-szerződést, felelősségbiztosítási szerződést vagy a biztosíték összegének befizetését, és azt, hogy a végrehajtó hivatali helyisége és annak felszerelése alkalmas-e a hivatás gyakorlására.**” Lásd a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A Vht. 238. § (1) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (16) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) A felelősségbiztosítás megkötése vagy a biztosíték összegének befizetése, a bélyegző, fizetésiszámla-szerződés jóváhagyása és a hivatali helyiség alkalmasságának megállapítása után a végrehajtó a kinevezését követő egy hónapon belül a kamara elnöke előtt esküt tesz.**” Lásd a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

A végrehajtó hivatalba lépését megelőző teendők

A végrehajtó a kinevezését követően, de a hivatalba lépését megelőzően köteles a kamara elnökének, illetve az általa kijelölt személynek bemutatni a bélyegzőinek lenyomatát, a letéti és elszámolási számláinak nyitására szóló bankszámlaszerződést (2009. november 1-jét követően a fizetésiszámla-szerződést), a felelősségbiztosítási szerződést vagy a biztosíték összegének befizetéséről szóló igazolást, és bejelenteni hivatali helyiségének címét. A kamara ellenőrzi a bélyegzőt, a bankszámlaszerződést (2009. november 1-jét követően a fizetésiszámla-szerződést), felelősségbiztosítási szerződést vagy a biztosíték összegének befizetését, és azt, hogy a végrehajtó hivatali helyisége és annak felszerelése alkalmas-e a hivatás gyakorlására.

A törvény rendelkezik arról, hogy a letéti számlán elhelyezett pénzüsszeg után a végrehajtó kamatot nem fizet, viszont őrzési díjat és költséget nem számíthat fel.

A végrehajtó tényleges szolgálatba lépését meg kell előznie az eskütételnek.

A végrehajtói szolgálat megszűnése

Vht. 239. § (1) A végrehajtói szolgálat megszűnik, ha

- a) a végrehajtó a szolgálatáról a miniszterhez intézett írásbeli nyilatkozatában lemondott,**
- b) a végrehajtó a magyar állampolgárságát vagy választójogát elvesztette,**
- c) a bíróság a jogerős ítéletével a végrehajtót a végrehajtói foglalkozástól, illetve a jogi képesítéshez kötött foglalkozástól eltiltotta,**
- d) a 233. § (2) bekezdésének a) pontjában foglaltak bekövetkeztek,**

e) a bírósági végrehajtói fegyelmi bíróság a jogerős határozatával a végrehajtót hivatalvesztéssel sújtotta,

f) a végrehajtót hivatásának gyakorlására alkalmatlanná vagy érdemtelenné nyilvánították, vagy

g) a végrehajtó a 65. évét betöltötte.

(2) Ha a kamara a szolgálat megszűnését okozó körülményről tudomást szerzett, köteles azt a miniszternek jelenteni. A miniszter - a kamara véleményének beszerzése után - az (1) bekezdés *a)* pontjában foglalt esetben a végrehajtót a szolgálata alól felmenti, *a b)-d)* és *g)* pontjában foglalt esetben a szolgálat megszűnését állapítja meg.

(3) Ha a végrehajtói kinevezés feltételei a kinevezéskor nem voltak meg, vagy a kinevezést kizáró ok állt fenn, illetve ilyen ok a kinevezés után következett be, a kamara a (2) bekezdés szerint jár el; ebben az esetben a szolgálat megszűnését kell megállapítani. Vht. 239

Vht. 240. § A végrehajtó nem gyakorolhatja hivatását

a) a 239. § *a)* pontjában foglalt esetben a felmentésről szóló okiratban megjelölt naptól kezdve,

b) a 239. § *b)-f)* pontjában foglalt esetben attól a naptól kezdve, amelyen az említett körülményt megállapító határozat jogerőre emelkedett,

c) attól a naptól kezdve, amelyen a 65. évét betöltötte.

Vht. 240/A. § Ha a végrehajtói állás megüresedett, vagy a végrehajtót állásából felfüggesztették, az állásra kirendelt tartós helyettesnek van rendelkezési joga a végrehajtó letéti számlája felett.

Jegyzet: a 239. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 123. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 239. § (1) bekezdésének *a)* pontját és a (2) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § *g)* pontja.

A 240. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 123. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 240/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 123. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtói szolgálat megszűnése

A Vht. 233. §-ában meghatározott kinevezési feltételekkel összhangban, azok hiányára alapozva állapítja meg a törvény a végrehajtói szolgálat megszűnésének eseteit.

Megszűnik a végrehajtói szolgálat, ha arról a végrehajtó lemondott. A lemondás akkor érvényes, ha azt írásban tette és az igazságügyért felelős miniszternek címezve tette.

Megszűnik a végrehajtó szolgálata, ha a végrehajtó elvesztette a magyar állampolgárságát, továbbá ha a választójogát elvesztette. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény értelmében választójoggal rendelkezik az a személy, aki nem szerepel a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás hatálya alá tartozó, választójoggal nem rendelkező nagykorú polgárok nyilvántartásában. Eszerint választójogát elveszti az a személy, aki cselekvőképességet korlátozó vagy kizáró gondnokság alá kerül, akit jogerősen eltiltottak a közügyek gyakorlásától, vagy intézeti kényszergyógykezelés alá került.

Megszűnik a végrehajtó szolgálata, ha büntetőeljárás során a bíróság ítéletével a végrehajtói foglalkozástól, illetve a jogi képesítéshez kötött foglalkozástól eltiltotta.

Megszűnik a végrehajtó szolgálata, ha büntetőeljárás során a bíróság szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztést vagy közérdekű munkát, gondatlan bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztést szabott ki, vagy akinek a büntetőeljárás során a kényszergyógykezelését rendelték el, és a bűnügyi nyilvántartásba bejegyezték.

Megszűnik a végrehajtó szolgálata, ha fegyelmi eljárás során a végrehajtói fegyelmi bíróság a végrehajtót jogerősen a legsúlyosabb fegyelmi büntetéssel sújtotta, vagy a végrehajtót a foglalkozásának gyakorlására alkalmatlannak, illetve a szolgálat ellátására érdemtelenné nyilvánította.

A törvény meghatározza a végrehajtói szolgálat megszűnésének időpontját is. A megszűnés időpontjától kezdődően a végrehajtó nem gyakorolhatja a hivatását, végrehajtási eljárást nem foganatosíthat, a letéti számlája fölötti rendelkezési joga megszűnik.

Lemondás esetén attól a naptól kezdve, amely napot a miniszter a felmentési okiratban megállapított, minden más esetben pedig attól a naptól kezdve, amelyen a szolgálat megszűnését megállapító határozat jogerőre emelkedett.

A törvény azt a vélelmet állítja fel, hogy a 65. életév betöltésével a végrehajtó nincs abban az egészségi állapotban, amely szükséges a végrehajtói szolgálat ellátásához, ezért a hatályos rendelkezés szerint a 65. életév betöltésének napján megszűnik a végrehajtó szolgálata.

Ha a végrehajtói állás megüresedett - a végrehajtó szolgálata megszűnt, vagy sikeres pályázatot követően őt a miniszter más álláshelyre helyezte át - az álláshelyre a kamara a végrehajtási ügyek folyamatossága érdekében tartós helyettest nevezhet ki, egyúttal az álláshely végleges betöltése érdekében a megüresedéstől számított 3 hónapon belül pályázatot ír ki. A végrehajtó letéti számlája fölötti rendelkezési jogot időlegesen a tartós helyettes kapja meg.

A végrehajtói szolgálat szüneteltetése

Vht. 240/B. § (1) A végrehajtó a szolgálatát a miniszter és a kamara engedélyével szüneteltetheti.

(2) Ha a végrehajtót országgyűlési, helyi önkormányzati képviselőjelöltként, illetőleg polgármesterjelöltként nyilvántartásba vették, ettől az időponttól a választás befejezéséig, illetőleg megválasztása esetén a mandátuma megszűnéséig végrehajtói szolgálata szünetel.

(3) A szünetelést a miniszter állapítja meg.

(4) A végrehajtó a szünetelés időtartama alatt végrehajtói tevékenységet nem végezhet, részére tartós helyettest kell kirendelni.

(5) A végrehajtói szolgálat szünetelése alatt a végrehajtó kamarai tagsága fennmarad, de nem gyakorolhatja a kamarai tagságból eredő jogokat és nem terheli az abból eredő kötelezettségek.

Jegyzet: a 240/B. §-t beiktatta a 2000. évi CXCVI. törvény 123. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) és (3) bekezdések szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A végrehajtói szolgálat szünetelése

Előfordulhatnak olyan élethelyzetek - például a végrehajtó betegsége, tartós távolléte, szülési szabadság, európai parlamenti képviselővé választása - amelyek a végrehajtói szolgálat gyakorlását időlegesen lehetetlenné teszik. Ilyen esetekben a végrehajtó saját elhatározásából kérheti a végrehajtói szolgálat szüneteltetését. A szüneteltetéshez szükséges beszerezni a miniszter és a kamara ez irányú engedélyét. A végrehajtó attól a naptól nem gyakorolhatja hivatását, amely napon a szolgálat szüneteltetésére vonatkozó kamarai és a miniszteri engedély együttesen hatályos.

A törvény erejénél fogva szünetel a végrehajtó szolgálata, ha a végrehajtót országgyűlési, helyi önkormányzati képviselőjelöltként, illetőleg polgármesterjelöltként nyilvántartásba vették. A szünetelés kezdő időpontja a nyilvántartásba vétel időpontjával esik egybe.

A végrehajtó a nyilvántartásba vétel pillanatától a választás befejezéséig nem gyakorolhatja hivatását, végrehajtási eljárást nem foganatosíthat, a letéti számlája fölötti rendelkezési joga időlegesen megszűnik. Megválasztása esetén a szünetelés időtartama a mandátumának lejártáig meghosszabbodik.

A végrehajtói szolgálat szüneteltetése, illetve szünetelése esetén a végrehajtó részére tartós helyettest kell kirendelni.

A szolgálatát szüneteltető végrehajtó kamarai tagsága megmarad, de jogait nem gyakorolhatja, és kötelezettségek nem terheli: kamarai tisztséget nem láthat el, kamarai választójogát és közgyűlési szavazati jogát nem gyakorolhatja, kamarai tagdíjat nem kell fizessen, felelősségbiztosítást nem kell fenntartson.

A Vht. 227. §-ában megfogalmazott munkaviszony, szolgálati viszony és munkavégzési kötelezettséggel járó egyéb jogviszony létesítésének és a vállalkozás fenntartásának tilalma nem vonatkozik a szolgálatát szüneteltető végrehajtóra.

A végrehajtói szolgálattal kapcsolatos eljárás

Vht. 240/C. § (1) A miniszter a végrehajtó kölcsönös áthelyezése, felmentése, továbbá szolgálata megszűnése és szünetelésének megállapítása ügyében a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezései szerint jár el.

(2) A határozat ellen fellebbezésnek nincs helye, a határozat bírósági felülvizsgálata kérhető.

(3) A határozatot a kamarával is közölni kell.

Jegyzet: a 240/C. §-t beiktatta a 2005. évi LXXXIII. törvény 115. §-a; hatályos 2005. november 1-jétől. Ezt követően indult ügyekben és megismételt eljárásokban kell alkalmazni.

Az (1) bekezdés helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 93. §-a értelmében az alábbi szöveg lép: „(1) A miniszter a végrehajtó kölcsönös áthelyezése, felmentése, továbbá szolgálata megszűnése és szünetelésének ügyében a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény rendelkezései szerint jár el.”

A (2) bekezdé helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 93. §-a értelmében az alábbi szöveg lép: „(2) **A határozat ellen fellebbezésnek nincs helye.**”

A végrehajtói szolgálattal kapcsolatos eljárás

A bírósági végrehajtói szervezet feletti általános felügyeletet az igazságügyért felelős miniszter gyakorolja. A miniszter hatáskörébe tartozik az önálló bírósági végrehajtók szolgálatának létesítésével és megszüntetésével kapcsolatos egyes döntések meghozatala is.

A törvény rögzíti, hogy a végrehajtó áthelyezésével, a felmentésével, a szolgálatának megszüntetésével, és a szünetelés megállapításával kapcsolatos eljárás lefolytatása során döntését határozat formájában hozza.

A határozatot a kamarával is közölni kell.

Nem szerepel e körben a miniszter mérlegelési joga alapján született döntései, úgy, mint a pályázat elbírálása és annak alapján a kinevezés, a szünetelés engedélyezése, a végrehajtó-helyettesek és jelöltek esetében a bűnügyi nyilvántartás vizsgálata alapján a kamarai névjegyzékbe történő bejegyzéshez történő hozzájárulásról szóló döntést.

A Ket. 109. §-a értelmében az ügyfél, illetve a kifejezetten rá vonatkozó rendelkezés tekintetében az eljárás egyéb résztvevője a hatóság jogerős határozatának felülvizsgálatát a határozat közlésétől számított harminc napon belül jogszabálysértésre hivatkozással kérheti a közigazgatási ügyekben eljáró illetékes bíróságtól a határozatot hozó hatóság elleni kereset indításával. A bírósági felülvizsgálatra csak akkor kerülhet sor, ha a hatósági eljárásban az ügyfél vagy az ügyfelek valamelyike a fellebbezési jogát kimerítette, vagy a fellebbezés e törvény rendelkezései szerint kizárt.

A Vht. - összhangban a Ket. rendelkezéseivel - rendezi a miniszter határozata elleni jogorvoslati rendszert. Eszerint a miniszter határozata - a végrehajtó kölcsönös áthelyezése, felmentése, szolgálata megszűnése és szünetelésének megállapítása ügyében - ellen fellebbezésnek nincs helye, viszont kérhető a jogszabálysértő határozat bírósági felülvizsgálata.

Amennyiben a szolgálat megszűnését a miniszter állapítja meg, a szolgálat megszűnését megállapító határozata a Ket. 109. §-a értelmében közvetlenül a bíróság előtt támadható meg. A per lefolytatására a Fővárosi Bíróság kizárólagosan illetékes [*Pp. 326. § (7) bek.*].

Önálló bírósági végrehajtó-helyettes

Vht. 240/D. § (1) Az önálló bírósági végrehajtó-helyettes (e fejezetben a továbbiakban: végrehajtó-helyettes) önállóan foganatosíthat eljárási cselekményeket a végrehajtó felelősségére, de árverést nem tarthat, és meghatározott cselekmény végrehajtását nem foganatosíthatja.

(2) A végrehajtó-helyettes - a 254/E. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel - a végrehajtóval áll munkaviszonyban.

Vht. 240/E. § Végrehajtó-helyettesként az működhet, akit a kamara az önálló bírósági végrehajtó-helyettesek nyilvántartásába felvett, és a 238. § (2) bekezdése szerinti esküt letette. A kamara a nyilvántartásba való felvételét kérő személyt meghallgatja.

Vht. 240/F. § (1) Végrehajtó-helyettesként lehet nyilvántartásba venni azt, aki

- a) magyar állampolgár,**
- b) büntetlen előéletű,**
- c) a 18. évét betöltötte,**
- d) választójoggal rendelkezik,**
- e) középfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,**
- f) egyéves végrehajtó-jelölti gyakorlatot szerzett,**
- g) a végrehajtói szakvizsgát letette, és**
- h) önálló bírósági végrehajtóval vagy végrehajtói irodával végrehajtó-helyettesi munkakör betöltésére munkaszerződést kötött.**

(2) Nem lehet végrehajtó-helyettesként nyilvántartásba venni azt, akivel szemben a 233. § (2) bekezdésében foglalt kizáró ok áll fenn.

(3) Végrehajtó-helyettes lehet az a jogi szakvizsgával rendelkező személy, aki megfelel az (1) bekezdés a)-d) és h) pontjában foglaltaknak, ha nem áll fenn vele szemben a (2) bekezdés szerinti kizáró ok.

(4) A kamara a végrehajtó-helyettes nyilvántartásba vétele előtt beszerzi a miniszternek a bűnügyi nyilvántartás vizsgálata alapján adott engedélyét.

- (5) A kamara törli a végrehajtó-helyettest a végrehajtó-helyettesek névjegyzékéből, ha**
- a) a végrehajtó-helyettesi munkakör betöltésére irányuló munkaviszonya megszűnt,**

- b) a névjegyzékbe vétel feltételei a nyilvántartásba vétel időpontjában nem álltak fenn,**
c) a 233. § (2) bekezdésének a) és b) pontjában foglalt kizáró ok következett be, Vht. 240/F. § d) elhalálozott,
e) a végrehajtói fegyelmi bíróság jogerős határozatával a végrehajtó-helyettesek nyilvántartásából történő törlés fegyelmi büntetéssel sújtotta vagy alkalmatlanságát, érdemtelenségét állapította meg.

Jegyzet: a 240/D. § számozását módosította a 2005. évi LXXXIII. törvény 115. §-a. A 240/D. § (1) bekezdésének szövegét módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdésének i) pontja.

A 240/E. és 240/F. §-ok számozását módosította a 2005. évi LXXXIII. törvény 115. §-a.

A 240/F. § (4) bekezdésének szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A 240/F. § (5) bekezdését beiktatta a 2005. évi LXXXIII. törvény 116. §-a; hatályos 2005. november 1-jétől. Ezt követően indult ügyekben és megismételt eljárásokban kell alkalmazni.

Az önálló bírósági végrehajtó-helyettes

A végrehajtó-helyettes önállóan jogosult a végrehajtó nevében végrehajtási cselekmények foganatosítására, a végrehajtó hatáskörébe tartozó bármely végrehajtási cselekményt foganatosíthat, intézkedést elvégezhet, kivéve a nagyobb szaktudást és gyakorlati tapasztalatokat igénylő árverés megtartását és meghatározott cselekmény végrehajtásának foganatosítását.

Az árverés tartásának tilalma a konkrét végrehajtási aktusra vonatkozik, így a végrehajtó-helyettes az árverést kitzúzheti, a megtekintést levezetheti, az árverésen a befizetett összegeket átveheti, az átvett összegekről az átvételi elismervényt kiállíthatja, a végrehajtó által készített árverési jegyzőkönyvet személyesen kézbesítheti, de az árverést nem nyithatja meg és nem vezetheti le, az árverési vevő személyét nem állapíthatja meg, és sikeres ingatlanárverést követően nem végezheti az ingatlan kiürítését.

A meghatározott cselekményre irányuló végrehajtási eljárás során a végrehajtó-helyettes felhívhatja a kötelezettet az önkéntes teljesítésre, a végrehajtási ügyet beterjesztheti a foganatosító bírósághoz, helyszíni ellenőrzést végezhet, kitzúzheti a kényszerintézkedés időpontját, csupán a konkrét kényszerintézkedést nem végezheti el: nem foganatosíthatja a lakás kiürítését, a gyermek átadását, vagy más meghatározott cselekmény végrehajtását. E tilalom a kiegészítő és eljárási cselekményekre nem vonatkozik.

Az önálló bírósági végrehajtó-helyettes meghatározott végrehajtó mellett teljesíthet szolgálatot. Az intézkedései végrehajtásához nem szükséges a végrehajtó konkrét utasítását kikérnie, de utasítás esetén annak megfelelően kell eljárnia.

A végrehajtó-helyettes kártérítési felelősségére a Ptk. 348. § (1) bekezdése az irányadó, amely értelmében az alkalmazott a munkaviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a károsulttal szemben a munkáltató felelős. Azonban az eljárása jogszerűségéért és szakszerűségéért a végrehajtó-helyettest büntetőjogi- és fegyelmi felelősség terheli, hiszen a végrehajtó-helyettes a végrehajtóhoz hasonlóan hivatalos személy, a Vht. rendelkezései szerint fegyelmi vétség elkövetése esetén különféle fegyelmi büntetésekkel - figyelmeztetés, írásbeli megrovás, jövőbeni tisztségviseléstől meghatározott ideig történő eltiltás, kamarai tisztségtől való eltiltás, 100 000 forintig terjedő pénzbírság, kamarai névjegyzékből történő törlés - sújtható.

Az önálló bírósági végrehajtó és az általa foglalkoztatott végrehajtó-helyettes jogviszonyára a Vht. mellett Munka tv. vonatkozik, így a végrehajtó-helyettes megtagadhatja az utasítás végrehajtását, ha annak teljesítése jogszabályba, a kamara szervezeti és működési szabályzatába, kamarai iránymutatásba ütközik, vagy az utasítás végrehajtásával erkölcsi, etikai magatartási szabályokat sértene meg. A Munka tv. irányadó továbbá a munkaviszony keletkezésére, tartalmára a munkabérré, munkavégzés alóli mentesülésre, pihenőidő szabályaira stb.

Végrehajtó-helyettesként az a magyar állampolgársággal, választójoggal és legalább középfokú iskolai végzettséggel rendelkező büntetlen előéletű személy működhet, aki a meghatározott szakmai feltételeknek eleget tett, azaz egyéves végrehajtói gyakorlatot szerzett és a végrehajtói szakvizsgát letette, valamint önálló bírósági végrehajtóval vagy végrehajtói irodával végrehajtó-helyettesi munkakör betöltésére munkaszerződést kötött, a kamara felvette a végrehajtó-helyettesekről vezetett névjegyzékébe, és a hivatali esküt letette.

A jogi szakvizsgával rendelkező személyek részére nem követelmény a végrehajtói szakvizsga, és az egyéves gyakorlat megszerzése.

A kamarai névjegyzékbe vétel szabályait a 16/2001. (X. 26.) IM rendelet állapítja meg.

Az önálló bírósági végrehajtó vagy a végrehajtói iroda az általa alkalmazni kívánt személy végrehajtó-helyettesi névjegyzékbe történő felvétele iránti kérelméhez mellékelni kell a munkaszerződés tervezetét, az alkalmazni kívánt személy nyilatkozatát, amelyben maga is kéri az önálló végrehajtó-helyettesi névjegyzékbe történő vételét, és a nyilatkozatát arról, hogy hozzájárul a bűnügyi nyilvántartást végző szerv megkereséséhez és a nyilvántartás teljes

köréről történő adatszolgáltatáshoz. A kérelemhez mellékelni kell a törvényi feltételek fennállását igazoló okiratok eredeti példányát vagy azok hiteles másolatát.

A kamara elnöksége megvizsgálja a benyújtott iratokat, és meghallgatja a névjegyzékbe veendő személyt. A névjegyzékbe felvételét kérő személy meghallgatása keretében meg kell győződni kérelmező gyakorlati ismereteire, különös tekintettel a végrehajtói tevékenység gyakorlásához szükséges ismeretekre és képességekre, a szakmai eredményeire, nyelvismeretére, életviteléről, erkölcsi és anyagi megbízhatóságáról a rendelkezésekre álló adatok és a személyes meghallgatás alapján kialakított kamarai véleményre, a kamarai nyilvántartások minden olyan adatára, amely a pályázó szakmai és önkormányzati tevékenységének végzésével kapcsolatos.

A kamara meghallgatja a munkáltatói jogokat gyakorló önálló végrehajtót is, majd dönt a névjegyzékbe vétel kérdésében.

Az előírt feltételek megléte esetén sem vehető azonban nyilvántartásba az a személy, akivel szemben valamely kizáró ok áll fenn, illetve ha a miniszter a bűnügyi nyilvántartás adatainak vizsgálata alapján nem járul hozzá a nyilvántartásba vételhez.

Amennyiben a kamara a kérelmezőt nyilvántartásba veszi, részére végrehajtó-helyettesi igazolványt állít ki, amelynek előoldalán a „BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÓ-HELYETTESI IGAZOLVÁNY” felirat, a végrehajtó-helyettes neve, színes fényképe, igazolványának sorszáma, hátoldalán a „BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÓ-HELYETTESI IGAZOLVÁNY” feliratot és a „A bírósági végrehajtónak a hatáskörében tett intézkedése mindenkire kötelező [1997. évi LXVI. törvény 97. § (4) bek.]. A bírósági végrehajtó-helyettes önállóan foganatosíthat eljárási cselekményeket, de árverést nem tarthat, pályázatot nem rendezhet, és meghatározott cselekmény végrehajtását nem foganatosíthatja (Vht. 240/C., 256/A. §)” szöveget tartalmazza.

A kamara törli a végrehajtó-helyettes a végrehajtó-helyettesek névjegyzékéből, ha a végrehajtó-helyettesi munkakör betöltésére irányuló munkaviszonya megszűnt, a névjegyzékbe vétel feltételei a nyilvántartásba vétel időpontjában nem álltak fenn, a Vht. 233. § (2) bekezdésének a)-b) pontjaiban foglalt kizáró ok következett be, a végrehajtó-helyettes elhalálozott, vagy a végrehajtói fegyelmi bíróság jogerős határozatával a végrehajtó-helyettesek nyilvántartásából történő törlés fegyelmi büntetéssel sújtotta vagy alkalmatlanságát, érdemtelenségét állapította meg.

Végrehajtójelölt

Vht. 241. § (1) Önálló bírósági végrehajtójelöltként (e fejezetben a továbbiakban: végrehajtójelölt) az járhat el, akit a kamara a végrehajtójelöltek nyilvántartásába felvett, és a 238. § (2) bekezdése szerinti esküt letette. A kamara a nyilvántartásba való felvételét kérő személyt meghallgatja.

(2) Végrehajtójelöltként azt lehet nyilvántartásba venni, aki

a) magyar állampolgár,

b) a 18. évét betöltötte,

c) büntetlen előéletű,

d) középfokú iskolai végzettséggel rendelkezik.

(3) A végrehajtójelölt - a 254/E. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel - a meghatározott végrehajtóval áll munkaviszonyban.

(4) A végrehajtójelölt a végrehajtó felelősségére, irányítása alapján és utasításai szerint közreműködik a végrehajtási eljárásban, de végrehajtási cselekményt - az (5) bekezdésben foglalt kivétellel - önállóan a végrehajtó nevében sem foganatosíthat. A végrehajtójelölt ügyviteli jellegű tevékenységet végez, így különösen jegyzőkönyvet készíthet, és a végrehajtásban közreműködő szerveknél tájékozódás céljából eljárhat.

(5) Végrehajtói kézbesítést a végrehajtójelölt akkor végezhet, ha a végrehajtó-jelölti kézbesítési vizsgát letette.

(6) A kamara törli a végrehajtójelöltet a végrehajtójelöltek névjegyzékéből, ha

a) a végrehajtó-jelölti munkakör betöltésére irányuló munkaviszonya megszűnt,

b) a névjegyzékbe vétel feltételei a nyilvántartásba vétel időpontjában nem álltak fenn,

c) a 233. § (2) bekezdésének a) és b) pontjában foglalt kizáró ok következett be,

d) elhalálozott,

e) a végrehajtói fegyelmi bíróság jogerős határozatával a végrehajtójelöltek nyilvántartásából történő törlés fegyelmi büntetéssel sújtotta vagy alkalmatlanságát, érdemtelenségét állapította meg.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 124. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 124. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (3) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 124. § (3) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (4) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 124. § (3) bekezdése. Az első mondat szövegét megállapította a 2004. évi LXV. törvény 14. § (1) bekezdése; hatályos 2004. július 15-étől. Alkalmazására lásd a 2004. évi LXV. törvény 17. § (1) bekezdését.

Az (5) bekezdést beiktatta a 2004. évi LXV. törvény 14. § (2) bekezdése; hatályos 2004. július 15-étől. Alkalmazására lásd a 2004. évi LXV. törvény 17. § (1) bekezdését.

A (6) bekezdést beiktatta a 2005. évi LXXXIII. törvény 117. §-a; hatályos 2005. november 1-jétől. Ezt követően indult ügyekben és megismételt eljárásokban kell alkalmazni.

Az önálló bírósági végrehajtójelölt

A végrehajtójelölt a végrehajtó felelősségére, irányítása alapján és utasításai szerint közreműködik a végrehajtási eljárásban, de iratkézbesítési cselekmények kivételével végrehajtási cselekményt önállóan a végrehajtó nevében sem fogantathat. A végrehajtójelölt tevékenysége ügyviteli jellegű. Munkája során jegyzőkönyvet készíthet, és a végrehajtásban közreműködő szerveknél tájékozódás céljából eljárhat, megkereséseket bocsáthat ki.

A végrehajtójelölt meghatározott végrehajtó mellett teljesít szolgálatot. Az intézkedései végrehajtásához szükséges a végrehajtó konkrét utasítását kikérnie, és annak megfelelően kell eljárnia.

A végrehajtójelölt kártérítési felelősségére a Ptk. 348. § (1) bekezdése az irányadó, amely értelmében az alkalmazott a munkaviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz kárért, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a károsulttal szemben a munkáltató felelős. Azonban az eljárása jogszerűségéért és szakszerűségéért a végrehajtójelöltet fegyelmi felelősség terheli, hiszen a Vht. rendelkezései szerint fegyelmi vétség elkövetése esetén különféle fegyelmi büntetésekkel - figyelmeztetés, írásbeli megrovás, jövőbeni tisztségviseléstől meghatározott ideig történő eltiltás, kamarai tisztségtől való eltiltás, 100 000 forintig terjedő pénzbírság, törlés a kamarai névjegyzékből - sújtható.

Az önálló bírósági végrehajtó és az általa foglalkoztatott végrehajtójelölt jogviszonyára a Vht. mellett Munka tv. vonatkozik, így a végrehajtójelölt megtagadhatja az utasítás végrehajtását, ha annak teljesítése jogszabályba, a kamara szervezeti és működési szabályzatába, kamarai iránymutatásba ütközik. A Munka tv. irányadó továbbá a munkaviszony keletkezésére, tartalmára, a munkabérré, a munkavégzés alóli mentesülésre, pihenőidő szabályaira stb.

Végrehajtójelöltként az a magyar állampolgársággal és legalább középfokú iskolai végzettséggel rendelkező büntetlen előéletű személy működhet, aki a 18. életévét betöltötte, és önálló bírósági végrehajtóval vagy végrehajtói irodával végrehajtójelölt munkakör betöltésére munkaszerződést kötött, a kamara felvette a végrehajtó-helyettesekről vezetett névjegyzékébe, és a hivatali esküt letette.

A kamarai névjegyzékbe vétel szabályait a 16/2001. (X. 26.) IM rendelet állapítja meg.

Az önálló bírósági végrehajtó vagy a végrehajtói iroda az általa alkalmazni kívánt személy önálló végrehajtójelölti névjegyzékbe történő felvétele iránti kérelméhez mellékelni kell a munkaszerződés tervezetét, az alkalmazni kívánt személy nyilatkozatát, amelyben maga is kéri az végrehajtó-jelölti névjegyzékbe történő vételét. A kérelemhez mellékelni kell a törvényi feltételek fennállását igazoló okiratok eredeti példányát vagy azok hiteles másolatát.

A kamara elnöksége megvizsgálja a benyújtott iratokat, és meghallgatja a névjegyzékbe felvételét kérő személyt. A meghallgatás keretében meg kell győződni kérelmező gyakorlati ismereteire, különös tekintettel a végrehajtói tevékenység gyakorlásához szükséges ismeretekre és képességekre, a szakmai eredményeire, nyelvismeretére, életviteléről, erkölcsi és anyagi megbízhatóságáról a rendelkezésekre álló adatok és a személyes meghallgatás alapján kialakított kamarai véleményre, a kamarai nyilvántartások minden olyan adatára, amely a pályázó szakmai és önkormányzati tevékenységének végzésével kapcsolatos.

A kamara meghallgatja a munkáltatói jogokat gyakorló önálló végrehajtót is, majd dönt a névjegyzékbe vétel kérdésében.

Az előírt feltételek megléte esetén sem vehető azonban nyilvántartásba az a személy, akivel szemben fennáll valamely kizáró ok.

Amennyiben a kamara a kérelmezőt nyilvántartásba veszi, részére végrehajtó-jelölti igazolványt állít ki, amelynek előoldalán a „BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÓJELÖLTI IGAZOLVÁNY” felirat, a végrehajtójelölt neve, színes fényképe, igazolványának sorszáma, hátoldalán a „BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÓJELÖLTI IGAZOLVÁNY” feliratot és a foglalkoztatott végrehajtó nevét, önálló bírósági végrehajtói minőségének megjelölését és szolgálati helyét tartalmazza.

A kamara törli a végrehajtójelöltet a végrehajtójelöltek névjegyzékéből, ha a végrehajtójelölt munkakör betöltésére irányuló munkaviszonya megszűnt, a névjegyzékbe vétel feltételei a nyilvántartásba vétel időpontjában nem álltak fenn, a 233. § (2) bekezdésének *a)-b)* pontjaiban foglalt kizáró ok következett be, a végrehajtójelölt elhalálozott, vagy a végrehajtói fegyelmi bíróság jogerős határozatával a végrehajtójelöltek nyilvántartásából történő törlés fegyelmi büntetéssel sújtotta vagy alkalmatlanságát, érdemtelenségét állapította meg.

Végrehajtók közös irodája

Vht. 242. § (1) Az azonos székhelyre kinevezett két vagy több végrehajtó közös irodában is végezheti tevékenységét.

(2) A közös iroda létesítését a kamara engedélyezi.

(3) A közös irodában működő végrehajtó az önálló felelősségét és hivatása személyes gyakorlását nem zárhatja ki és nem korlátozhatja.

(4) A végrehajtó közös irodát csak végrehajtóval létesíthet.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 125. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtók közös irodája

A végrehajtó a hivatalos tevékenységét - kivéve a helyszíni eljárási cselekményeket - az irodájában köteles végezze, a végrehajtási ügyek iratait és egyéb nyilvántartásokat a titoktartási kötelezettség megtartásával az irodájában köteles tartani, itt kell a feleket fogadnia.

Az iroda fenntartásáról a végrehajtó gondoskodik. A Vht. lehetőséget teremt az önálló bírósági végrehajtók közös irodában való működésének lehetőségére.

Az azonos székhelyre kinevezett végrehajtók közös hivatali helyiséget tarthatnak fenn, így a fenntartással járó költségeket egymás közt megoszthatják, egymás helyettesítése könnyebbé és gördülékenyebbé válik, működési költségeiket optimalizálhatják.

A közös iroda létesítését a kamara engedélyezi. Az engedélyezési eljárásban a kamara megvizsgálja, hogy a közös iroda megfelel-e a végrehajtó irodájával szemben támasztott követelményeknek, az ügyfelek fogadására alkalmas-e, biztosított-e az egyes végrehajtói álláshelyek zavartalan ellátása.

A közös iroda létesítése nem érinti az önálló felelősségüket, és hivatásukat ilyenkor is személyesen kötelesek gyakorolni. Saját tevékenységéért tehát mindegyik végrehajtó maga felel, és - a helyettesítés esetén kívül - nem járhat el a másik végrehajtó nevében és helyette.

Végrehajtó közös irodát csak végrehajtóval létesíthet, a törvény kizárja az egyéb foglalkozást gyakorlókkal való közös iroda létesítését. A végrehajtói tevékenységnek az igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó jellegével és önállóságával összeférhetetlen lenne, az egyéb foglalkozást gyakorlóval fenntartott közös iroda.

A végrehajtó helyettesítése

Vht. 243. § (1) A végrehajtó köteles bejelenteni az állandó helyettesét a kamarának; állandó helyettes bármely önálló bírósági végrehajtó lehet.

(2) A kamara az állandó helyettes részére a helyettesítésre történő kirendelésről okiratot állít ki.

(3) Ha a végrehajtási ügy intézése során egyidejűleg több helyszínen is végrehajtási cselekményt kell foganatosítani, a végrehajtó és állandó helyettese, valamint a végrehajtó által foglalkoztatott végrehajtó-helyettes a különböző helyszíneken - ugyanabban a végrehajtási ügyben is - egyidejűleg eljárhat.

Vht. 244. § (1) A végrehajtó a külföldi tartózkodását köteles bejelenteni a kamarának.

(2) A helyettesített végrehajtó által foglalkoztatott végrehajtó-helyettes a helyettesítés tartama alatt az állandó helyettes utasításait is köteles teljesíteni.

(3) Ha a végrehajtó egyúttal állandó helyettes is, az (1) bekezdés szerinti bejelentésével egyidejűleg erről is tájékoztatja a kamarát, amely gondoskodik a helyettesítés pótlásáról, szükség esetén másik helyettes végrehajtó kirendelésével.

(4) A kamara a helyettesként történő kirendelést feltünteti a végrehajtók névjegyzékében.

Vht. 245. § (1) Tartós helyettest lehet kirendelni, ha

a) a végrehajtói állás megüresedett,

b) a végrehajtót a hivatalából felfüggesztették,

c) a végrehajtó tartósan távol van.

(2) Tartós helyettesként végrehajtót és legalább egyéves gyakorlattal rendelkező végrehajtó-helyettest lehet kirendelni. A tartós helyettesként történő kirendelésről a kamara elnöke okiratot állít ki.

(3) A végrehajtó-helyettes a tartós helyettesként történő kirendelése esetén a végrehajtó hatáskörében teljes jogkörrel és önálló felelősséggel jár el, a működésének megkezdésekor a kamara elnöke előtt esküt tesz, és igazolja felelősségbiztosításának fennállását.

(4) A tartós helyettes gondoskodik a végrehajtó irodájának zavartalan működéséről, a működési költségeket kifizeti, a számláit kezeli, a végrehajtó alkalmazottjai felett a munkáltatói jogokat gyakorolja.

Vht. 248. § (1) A helyettes minden végrehajtási ügyet ellát; az iratokat, mint „helyettes bírósági végrehajtó” írja alá.

(2) A végrehajtóra vonatkozó rendelkezéseket a helyettesre megfelelően alkalmazni kell.

(3) A helyettest a tényleges helyettesítés tartama alatt a helyettesített végrehajtótól díjazás illeti meg, amelynek összegét megállapodás hiányában a kamara állapítja meg. A megüresedett végrehajtói állásra kirendelt tartós helyettest a végrehajtó tevékenységből eredő tiszta bevétel illeti meg.

Jegyzet: a 243., 244. §-ok szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 126. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 245. § (1) bekezdésének számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 127. §-a. A (2)-(4) bekezdéseket beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 127. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 246. §-t hatályon kívül helyezte a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdésének *h*) pontja; hatálytalan 2001. szeptember 1-jétől.

A 247. §-t hatályon kívül helyezte a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdésének *i*) pontja; hatálytalan 2001. szeptember 1-jétől.

A 248. § (3) bekezdésének szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 128. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az állandó helyettes

A Vht. 2000. évi novellája átfogóan újrászabályozta az önálló bírósági végrehajtók helyettesítésének rendjét, amellyel kapcsolatos igazgatási jellegű jogköröket a megyei bíróság elnöke helyett a kamara hatáskörébe telepítette.

A törvény szerint a végrehajtó köteles bejelenteni a kamarának azt az önálló bírósági végrehajtót, aki az állandó helyettese. Az állandó helyettes a végrehajtó rövidebb ideig tartó távolléte esetén helyettesítheti a végrehajtót, így azok a végrehajtási cselekmények is foganatosításra kerülnek, amelyeket csak végrehajtó tehet meg (árverés megtartása, meghatározott cselekmény foganatosítása).

Az állandó helyettes kirendelésére - a helyettesítés szükségességét megalapozó ok bekövetkezte előtt - az álláshely időleges ellátatlanságát megelőzően kerül sor. A végrehajtói kinevezéséhez hasonlóan a helyettesnél a kirendelés adja meg a feljogosítást a végrehajtói feladatok ellátásához. A kirendeléséről a kamara az állandó helyettes részére okiratot állít ki.

A végrehajtók helyettesítése bizalmi viszony, ezért a végrehajtók saját elhatározásán múlik, hogy melyik végrehajtót választja állandó helyetteséül, illetve melyik végrehajtó állandó helyettesességét vállalja el.

A végrehajtási ügy bonyolultsága megkövetelheti, hogy egy időben egyszerre több helyszínen is sor kerüljön végrehajtási cselekmények foganatosítására, akár különböző ügyekben is.

Az eljárási cselekményeket a végrehajtó, az állandó helyettes végrehajtó, valamint ezek végrehajtó-helyettesei is intézhetik.

A végrehajtó külföldi tartózkodását köteles bejelentenie a kamarának. A távol lévő végrehajtó az állandó helyettesességének tényét köteles a kamarának bejelenteni. Amennyiben a helyettesített végrehajtónak más állandó helyettese nincs, a kamara gondoskodik a távollét idején az állandó helyettesről.

Az állandó helyettes kirendelését a kamara feltünteti a végrehajtói névjegyzékben.

A törvény rendezi a helyettesítési tevékenységért járó díjazás kérdését is. Helyettesítés esetén a helyettesített végrehajtótól díjazás jár a helyettesnek, ha ennek összegében a két végrehajtó (végrehajtó-helyettes) nem állapodott meg, a kamara dönt a díjazás mértékéről.

A tartós helyettes

A végrehajtói tevékenység hosszabb ideig tartó szünetelése összeegyeztethetetlen lenne a jogállamiság alkotmányos követelményével, ezért az álláshelyre kinevezett végrehajtó távolléte esetén is gondoskodni kell az ügyek ellátásának folyamatosságáról.

A végrehajtói álláshely tartós ellátatlansága esetén - az ok bekövetkeztét követően - tartós helyettes rendelhető ki. A helyettesítés bizalmi viszony, ezért a helyettes személyére nézve a helyettesített végrehajtónak javaslattételi joga van.

Tartós helyettesként rendelhető ki másik álláshelyen végrehajtói szolgálatot ellátó önálló bírósági végrehajtó, valamint legalább egyéves végrehajtó-helyettesi gyakorlattal rendelkező végrehajtó-helyettes. A törvény feltételezi, hogy az 1 év alatt az álláshely időleges ellátásához szükséges szakmai gyakorlatot a végrehajtó-helyettes megszerezte, de az önálló eljárásra már módot adó végrehajtó-helyettesi működés mellett a tartós helyettesítés további lehetőséget nyújt arra, hogy a teljesen önálló ügyintézésel, felelősséggel olyan tapasztalatokat szerezhessen a végrehajtó-helyettes, amelyek birtokában felkészültebben léphetnek szolgálatba, és azokat későbbi végrehajtói működésük alatt hasznosítani tudják.

Jogi szakvizsgával rendelkező végrehajtó-helyettes esetén a tartós helyettesi kirendelésnek nem feltétele a végrehajtói szakvizsga megléte, de a későbbi pályázaton végrehajtói szakvizsga megléte nélkül nem vehet részt.

Tartós helyettes rendelhető ki, ha

- a végrehajtói állás megüresedett - a végrehajtó szolgálata megszűnt, vagy sikeres pályázatot követően őt a miniszter más álláshelyre helyezte át;
- a végrehajtót a hivatalából felfüggesztették - a végrehajtói fegyelmi bíróság a végrehajtót az állásából a fegyelmi eljárás idejére felfüggesztheti;
- a végrehajtó szolgálata szünetel - szolgálatát a végrehajtó szünetelteti, vagy a szolgálat a törvény erejénél fogva szünetel;
- a végrehajtó huzamosabb ideig földrajzi értelemben távol van.

A végrehajtói kinevezéséhez hasonlóan a tartós helyettesnél a tartós helyettesi kirendelés adja meg a feljogosítást a végrehajtói feladatok ellátásához. A kirendeléséről a kamara a tartós helyettes részére okiratot állít ki.

A tartós helyettesként eljáró végrehajtó, illetve végrehajtó-helyettes önálló felelősséggel jár el. Ha helyettesként másik önálló bírósági végrehajtó jár el, a biztosító kártérítési felelőssége a saját, már meglévő felelősségbiztosításán alapul, míg végrehajtó-helyettes tartós helyettesi kinevezése esetén a végrehajtó-helyettes önálló felelősségbiztosítás megkötésére köteles, a működésének megkezdésekor a kamara elnöke előtt esküt kell tennie, és igazolnia kell felelősségbiztosításának fennállását.

A tartós helyettes a *jó gazda gondosságával* kell eljárjon, gondoskodik a végrehajtó irodájának zavartalan működéséről, kifizeti a működési költségeket, kezeli a letéti és a vállalkozói számláit, gyakorolja a végrehajtó alkalmazottjai felett a munkáltatói jogokat, ellátja a helyettesített végrehajtó illetékességi területére eső minden végrehajtási ügyet, de a végrehajtási eljárások során keletkezett jegyzőkönyveket, iratokat, „helyettes bírósági végrehajtó” megjelöléssel írja alá.

Tartós helyettesítés esetén a végrehajtói irodának a költségekkel, kiadásokkal csökkentett tiszta bevétele illeti meg a helyetteket.

A Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara

Vht. 249. § (1) A végrehajtók önkormányzati szerve: a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara (röviden: kamara), amelynek székhelye Budapest.

(2) A kamara jogi személy.

(3) Az önálló bírósági végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és az önálló bírósági végrehajtójelölt a kinevezésével, illetve a végrehajtó-helyettesi vagy végrehajtó-jelölti névjegyzékbe történő felvételével a kamara tagjává válik.

Jegyzet: a 249. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 129. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A kamara jogállása

Az önálló bírósági végrehajtói szervezet teljes egészében elkülönült a bírósági szervezettől. A szervezet feletti felügyeleti jogkört az igazságügyért felelős miniszter, az igazgatási jogkört a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara - mint a végrehajtók önkormányzati szerve - gyakorolja. A kamara ellátja a végrehajtást foganatosító önálló bírósági végrehajtókkal, önálló bírósági végrehajtó-helyettesekkel és önálló bírósági végrehajtójelöltekkel kapcsolatos

személyügyi, igazgatási jellegű feladatokat, hatékony jogosultságokat kap a végrehajtói tevékenység ellenőrzésében és felügyeletében, továbbá végzi a jogszabály által meghatározott egyéb feladatokat is.

A törvény rögzíti a kamara státusát és székhelyét: a kamara jogi személy, székhelye Budapest.

A kamara tagja valamennyi önálló bírósági végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó-helyettes és végrehajtójelölt.

A megyei bírósági végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek továbbra is a bírósággal szolgálati jogviszonyban álló igazságügyi alkalmazottak, akik nem tagjai a kamarának.

Az önálló bírósági végrehajtók a végrehajtói szolgálatra való kinevezésüket az igazságügyért felelős minisztertől kapják; a kinevezéssel kamarai taggá válnak, kamarai tagságuk a szolgálat megszűnésével együtt szűnik meg. A végrehajtók kamarai tagsága fennmarad a végrehajtói szolgálatuk szüneteltetése, illetve szünetelése ideje alatt is, viszont a kamarai tagságból eredő jogok nem illetik meg, a kötelezettségek nem terhelik őket.

Az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és végrehajtójelölt a kamarai névjegyzékbe való felvétellel szerzi meg a kamarai tagságot, és az a névjegyzékből való törléssel szűnik meg. A kamara tagja jogosult bármely kamarai szerv - zárt ülés elrendelésének kivételével - ülésén részt venni.

Vht. 250. § (1) A kamara köztestület, e törvényben és más jogszabályokban meghatározott jogok gyakorlásával és kötelezettségek teljesítésével képviseli és védi a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek érdekeit, ellátja a végrehajtói szolgálattal kapcsolatos, jogszabályban meghatározott feladatokat, és közreműködik a végrehajtással kapcsolatos jogszabályok előkészítésében.

(2) A kamara jogai és feladatai különösen:

- a) kiírja a végrehajtói pályázatot, és a kinevezési javaslatot felterjeszti a miniszterhez,*
- b) külön névjegyzéket vezet a végrehajtókról, végrehajtó-helyettesekről, végrehajtójelöltekről, végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott végrehajtójelöltekről és a tartós helyettesként kirendelt végrehajtókról; e névjegyzékek adatairól és az adatváltozásokról tájékoztatja a minisztert,*
- c) meghallgatja a végrehajtói állásra pályázó és a végrehajtó-helyettesi vagy végrehajtójelölti nyilvántartásba való felvételüket kérő személyeket,*
- d) nyilvántartja a végrehajtók távollétét, és részükre helyettes rendelt, szükség esetén megállapítja a helyettesítésért járó díjazás összegét,*
- e) a végrehajtói szolgálat megszűnésével kapcsolatos körülményekről tájékoztatja a minisztert,*
- f) engedélyezi a végrehajtók közös irodájának létesítését és a végrehajtói iroda alapítását, nyilvántartást vezet a végrehajtói irodákról,*
- g) ellenőrzi a végrehajtó hivatali helyiségét, felelősségbiztosítását, a biztosíték összegének befizetését, bélyegzőlenyomatát, a letéti és elszámolási számla megnyitására szóló szerződést,*
- h) ellátja a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek feletti szakmai felügyeletet, ennek keretében jogosult a végrehajtó működését, ügyvitelét és pénzkezelését ellenőrizni, a végrehajtó iratait és nyilvántartásait megvizsgálni, magatartását ellenőrizni, a tényállás megállapítása céljából a végrehajtás során történt adatigénylésről vezetett adatszolgáltatási, adattovábbítási nyilvántartásokból adatot igényelni, továbbá a végrehajtó által lefolytatott eljárás cselekményen részt venni,*
- i) intézi a végrehajtókkal, végrehajtó-helyettesekkel és végrehajtójelöltekkel kapcsolatos panaszügyeket, a bíróság hatáskörébe tartozó ügyek kivételével,*
- j) igazolja a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek gyakorlatát,*
- k) szervezi a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek képzését és továbbképzését; lebonyolítja a végrehajtó-jelölti kézbesítési vizsgát,*
- l) fegyelmi eljárást kezdeményez, nyilvántartja a jogerős fegyelmi határozatokat,*
- m) megválasztja a fegyelmi bíróság végrehajtó tagjait és a vizsgálóbiztosokat,*
- n) a végrehajtási ügyek intézéséről statisztikai adatgyűjtést és adatszolgáltatást végez,*
- o) az önálló bírósági végrehajtók hatáskörébe tartozó ügyekről a hiteles, pontos és gyors tájékoztatás érdekében felvilágosítást ad a sajtó, a rádió és a televízió részére, és*
- p) kiállítja az önálló bírósági végrehajtók, végrehajtó-helyettesek, végrehajtójelöltek és helyettes bírósági végrehajtók igazolványát.*

(3) A kamara ellátja a következő feladatokat is:

- a) nyilvántartást vezet a végrehajtók által folytatott végrehajtási eljárásokról,*
- b) az árveréssel kapcsolatos közlemények megjelentetésére hivatalos lapot tart fenn,*
- c) nyilvántartást vezet azokról a gazdálkodó szervezetekről, amelyekkel szemben a végrehajtás eredménytelen volt,*

- d)* kezeli a végrehajtó tevékenységével okozott károk fedezésére szolgáló biztosíték összegét és abból a kár összegét kifizeti a jogosultnak,
- e)* árverési csarnokot működtethet,
- f)* működteti az elektronikus árverési rendszert.

(4) A kamara a tagjaira kötelező iránymutatást adhat ki különösen a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek

- a)* képzéséről és továbbképzéséről,
- b)* magatartási szabályairól,
- c)* statisztikai adatszolgáltatásáról,
- d)* működésének vizsgálatáról és a panaszügyek intézéséről.

(5) A kamara működésével felmerülő kiadásokat elsősorban a végrehajtók által fizetett kamarai hozzájárulás (tagdíj), a kamara tevékenységével kapcsolatos gazdasági tevékenységből származó bevétel, az általános költségátalány, valamint a fegyelmi büntetésként kiszabott pénzbírságok összege fedezi.

Jegyzet: a 250. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 129. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől. Az ekkor folyamatban lévő végrehajtási ügyeket és a személyi nyilvántartások adatait e törvény hatálybalépését követő 60 napon belül köteles bevezetni.

A (2) bekezdés *a)* és *e)* pontjainak szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § *g)* pontja.

A (2) bekezdés *b)* pontjának szövegét megállapította a 2004. évi LXV. törvény 15. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § *g)* pontja.

A (2) bekezdés *h)* pontjának szövegét megállapította a 2007. évi LXIV. törvény 52. § (1) bekezdése; hatályos 2008. január 1-jétől.

A (2) bekezdés *k)* pontjának szövegét megállapította a 2004. évi LXV. törvény 15. §-a; hatályos 2004. július 15-étől. Alkalmazására lásd 2004. évi LXV. törvény 17. § (1) bekezdését.

A (3) bekezdés *b)* pontjának szövegét módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdésének *j)* pontja.

A (3) bekezdés *e)* pontjának szövegét módosította a 2007. évi LXIV. törvény 52. § (2) bekezdése; hatályos 2008. január 1-jétől.

A (3) bekezdés *f)* pontját beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 33. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

2010. június 1-jei hatállyal, a 2009. évi L. törvény 65. § (16) bekezdése a Vht. 250. § (3) bekezdésébe a következő szövegezésű *g)* pontot iktatta be: „***g)* működteti a végrehajtási ügyek végrehajtók közötti elosztására és a végrehajtható okiratok, valamint a kézbesítendő okiratok végrehajtóknak történő megküldésére szolgáló informatikai alkalmazást.**”

A törvény részletesen felsorolja a kamara jogosítványait, feladatait, illetve meghatározza a feladatai ellátásához szükséges szervezeti kereteket és eszközöket.

A köztestületekre vonatkozó általános rendelkezéseket a Ptk. 65. §-a tartalmazza. Eszerint a köztestület önkormányzattal és nyilvántartott tagsággal rendelkező szervezet, amelynek létrehozását törvény rendeli el, és a tagságához, illetőleg a tagsága által végzett tevékenységhez kapcsolódó közfeladatot lát el. A Ptk. rendelkezései szerint köztestület különösen a Magyar Tudományos Akadémia, a gazdasági, illetve a szakmai kamara. A köztestületre - ha törvény eltérően nem rendelkezik - az egyesületekre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. Eszerint a köztestületet létrejöttét, megszűnését, a képviseleti joggal rendelkező személyeket a bírósági nyilvántartás tartalmazza. A köztestület a vagyonával önállóan gazdálkodik, tartozásaiért kizárólag saját vagyonával felel. A köztestület megszűnik, ha feloszlását vagy az arra jogosult szerv feloszlátja, illetőleg megszűnését megállapítja.

A Vht. rögzíti, hogy a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara köztestület. A Magyar Bírósági Végrehajtói Kamarát - mint köztestület - a Vht. 2000. évi novellája hozta létre és rendelkezett azon a közfeladatokról, amelyek ellátása a kamara - mint a köztestület - kötelezettsége. A közfeladat ellátásához szükséges jogosítványokkal a Vht. ruházta fel a kamarát, amelyeket öngazgatása útján érvényesít.

A kamara, mint köztestület által ellátott közfeladatokkal kapcsolatos adatok közérdekűek és nyilvánosak. Az Avtv. értelmében közérdekű adat a jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.

A kamara, mint közérdekű adatokat kezelő, jogszabályban meghatározott közfeladatokat ellátó szerv elősegíti és biztosítja a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

A tájékoztatási igények kielégítése és a transzparencia érdekében a kamara honlapján elektronikusan közzéteszi az általa kezelt közérdekű adatokat, különösen a következőket:

- a kamara szervezeti felépítését, a kamara szerveiben tisztséget betöltő személyek megnevezésével;
- a végrehajtókról, végrehajtó-helyettesekről, végrehajtójelöltekről, végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott végrehajtójelöltekről és a tartós helyettesként kirendelt végrehajtókról vezetett névjegyzékét;
- a végrehajtó irodákról vezetett nyilvántartást;
- a végrehajtók bélyegzőlenyomatait, a letéti és elszámolási számlájuk számát;
- a végrehajtási ügyek intézéséről gyűjtött statisztikai adatokat;
- a végrehajtási eljárások lefolytatására, a végrehajtókat megillető díjakra, a végrehajtói szervezetrendszerre vonatkozó törvényeket, rendeleteket, szervezeti és működési szabályzatot;
- a kamarai tagokra vonatkozóan kiadott kötelező kamarai iránymutatásokat;
- a kamara gazdálkodására vonatkozó adatokat.

Az előzőekben felsoroltakon kívül a kamara egyéb adatokat is közzétehet.

Amennyiben a közérdekű adat nem található a kamara honlapján, úgy a közérdekű adat megismerése iránt bárki igényt nyújthat be a kamara felé személyesen, illetve telefonon, szóban, írásban vagy akár elektronikus úton, amely igénynek a kamara a legrövidebb idő alatt, de legfeljebb azonban 15 napon belül tesz eleget. A kamara az igény megismerését személyazonosító adatok közléséhez nem kötheti.

A kamara feladatai

A kamara szervezetére vonatkozó szabályokat a Vht. rendelkezései, a Vht. felhatalmazása alapján megalkotott rendeletek és a kamara szervezeti és működési szabályzatának rendelkezései tartalmazzák.

A kamara Vht. által meghatározott legfőbb feladata a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek érdekeinek képviselete és védelme, amely mellett ellátja a végrehajtói szolgálattal kapcsolatos, jogszabályban meghatározott egyéb feladatokat, illetve közreműködik a végrehajtással kapcsolatos jogszabályok előkészítésében.

A kamara egyik legfontosabb igazgatási feladata a kamarai tagokkal kapcsolatos személyi ügyek intézése, amely jogkörében a kamara kötelezettsége:

- a megüresedett végrehajtói álláshelyekre a pályázatok kiírása, azok elbírálása, a pályázók személyes meghallgatása, majd a kinevezési javaslat felterjesztése a miniszterhez;
- a végrehajtó-helyettesi vagy végrehajtó-jelölti nyilvántartásba való felvételüket kérő személyek meghallgatása;
- a távol lévő végrehajtók részére helyettes kirendelése;
- a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek gyakorlatának igazolása;
- az önálló bírósági végrehajtók, végrehajtó-helyettesek, végrehajtójelöltek és helyettes bírósági végrehajtók igazolványának kiállítása.

A személyügyek intézése mellett a kamara nyilvántartás vezet:

- a végrehajtókról, végrehajtó-helyettesekről, végrehajtójelöltekről, végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott végrehajtójelöltekről és a tartós helyettesként kirendelt végrehajtókról;
- a távol lévő végrehajtókról;
- a végrehajtói irodákról;
- a végrehajtók által folytatott végrehajtási eljárásokról;
- a jogerős fegyelmi határozatokról;
- azokról a gazdálkodó szervezetekről, amelyekkel szemben a végrehajtás eredménytelen volt.

A Vht. 2000. évi novellája feladatként bevezette a kamara részére azon gazdálkodó szervezetek nyilvántartását, amelyekkel szemben a végrehajtás eredménytelen volt. A kamara által vezetett ezen nyilvántartás elősegíti, hogy a különböző gazdasági kapcsolatok kialakítása során a gazdasági élet szereplői nagyobb biztonsággal tervezhessék jövőbeli intézkedéseiket.

A kamara a végrehajtók feletti szakmai felügyeleti jogkörében:

- ellátja a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek feletti szakmai felügyeletet, melynek keretében jogosult

- = ellenőrizni a végrehajtó működését, ügyvitelét és pénzkezelését;
- = megvizsgálni a végrehajtó iratait és nyilvántartásait;
- = ellenőrizni a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek magatartását;
- = adatot igényelni a tényállás megállapítása céljából a végrehajtás során történt adatigénylésről vezetett adatszolgáltatási, adattovábbítási nyilvántartásokból;
- = részt venni a végrehajtó által lefolytatott eljárási cselekményeken;

- engedélyezi a végrehajtók közös irodájának és végrehajtói iroda alapítását;
- ellenőrzi a végrehajtó hivatali helyiségét, felelősségbiztosítását, a biztosíték összegének befizetését, bélyegzőlenyomatát, a letéti és elszámolási számla megnyitásáról szóló szerződést;
- fegyelmi eljárást kezdeményez;
- megválasztja a fegyelmi bíróság végrehajtó tagjait és a vizsgálóbiztosokat;
- kezeli a végrehajtó tevékenységével okozott károk fedezésére szolgáló biztosíték összegét és abból a kár összegét kifizeti a jogosultnak.

A kamara intézi a végrehajtókkal, végrehajtó-helyettesekkel és végrehajtójelöltekkel kapcsolatos panaszügyeket. A végrehajtási kifogásnak minősülő beadványokat a kamara haladéktalanul továbbítja a kifogás elbírálására jogosult bíróság felé, melyről tájékoztatja a bejelentést tevő személyt.

A kamara adatszolgáltatási és tájékoztatási kötelezettségei:

- statisztikai adatgyűjtést és adatszolgáltatást végez a végrehajtási ügyek intézéséről;
- felvilágosítást ad a sajtó, a rádió és a televízió részére az önálló bírósági végrehajtók hatáskörébe tartozó ügyekről;
- tájékoztatja a minisztert a végrehajtói szolgálat megszűnésével kapcsolatos körülményekről;
- 2010. június 1-jétől működteti a végrehajtók kiosztási rendjére vonatkozó informatikai alkalmazást;
- tájékoztatja az igazságügyért felelős minisztert a kamara által végzett rendes és rendkívüli vizsgálatokról, ellenőrzésekről.

A végrehajtói szakma továbbképzésének keretében a kamara szervezi a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek képzését és továbbképzését és lebonyolítja a végrehajtó-jelölti kézbesítési vizsgát.

Az ingó- és ingatlanárverések eredményesebbé és közhírré tétele érdekében működtetheti az árverési csarnokot, működteti az elektronikus árverési rendszert, és fenntartja az Árverési Hírek címet viselő, az árverések és egyéb közlemények megjelentetésére szolgáló hivatalos lapot.

A kamara joga, hogy tagjaira kötelező iránymutatást adjon ki különösen a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek képzéséről és továbbképzéséről, magatartási szabályairól, statisztikai adatszolgáltatásáról, és működésük vizsgálatáról és a panaszügyek intézéséről. A kamara által kiadott iránymutatások nem lehetnek ellentétesek jogszabállyal vagy a kamara szervezeti és működési szabályzatával, de nem adható ki kötelező iránymutatás olyan tárgykörben sem, amelyet jogszabály rendez, vagy rendezni hivatott, vagy bírósági jogkör. Az iránymutatás megsértése fegyelmi felelősséget von maga után, ezért az iránymutatásban egyrészt utalni kell a megsértése esetén kilátásba helyezett fegyelmi büntetésről, másrészt az iránymutatásnak egyértelműnek kell lennie. Az iránymutatással kapcsolatos törvényességi felüyeleti eljárást a miniszter kezdeményezi.

A szervezeti és működési szabályzat rendelkezése értelmében a kamara céljainak, feladatainak megvalósítása érdekében jogosult gazdasági társaságot alapítani, és egyéb társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel együttműködési megállapodást kötni a kamara szakmai kiadványainak előállításával és terjesztésével kapcsolatosan meghatározható gazdasági tevékenységek ellátására.

A kamara bevételei

A kamara rendkívül szerteágazó feladatainak ellátása során felmerülő kiadások fedezetét biztosítja

- a végrehajtók által fizetett tagdíj, melynek mértékét a kamara állapítja meg, figyelembe véve az általuk foglalkoztatott jelöltek és helyettesek számát is;
- a jogszabály által meghatározott adatszolgáltatási díj;
- a fegyelmi büntetésként kiszabott pénzbírságok összege;
- az esetleges állami támogatások;
- a kamara által szervezett rendezvények és oktatások bevételei;
- a kamara által kiadott vagy terjesztett szakmai kiadványok bevételei;
- a közgyűlés által meghatározott egyéb gazdasági tevékenységek bevételei.

A kamara költségvetésében megjelenő legnagyobb bevételi forrást a sikeres végrehajtási eljárások után a kamarát megillető általános költségátalány jelenti.

Vht. 250/A. § (1) A kamara a tagjairól az e §-ban foglaltak szerint vezet nyilvántartást.

(2) A végrehajtók névjegyzéke a következő adatokat tartalmazza:

- a) családi és utónév, születési név,**
- b) születési hely és idő, anyja neve,**
- c) székhely, illetékességi terület,**
- d) az iskolai végzettséget tanúsító okirat kiállítója, kelte, minősítése,**
- e) a jogi szakvizsga letételéről szóló oklevél száma, kelte és a jogi szakvizsga eredménye,**

- f)* a végrehajtói szakvizsga-bizonyítvány kelte,
- g)* az önálló bírósági végrehajtói kinevezést megelőző szakmai gyakorlat adatai,
- h)* a kinevezés napja,
- i)* az eskütétel napja,
- j)* a hivatalba lépés napja,
- k)* a végrehajtó körbélyegzőinek lenyomata,
- l)* a végrehajtó állandó helyettese,
- m)* a végrehajtó részére kirendelt tartós helyettes,
- n)* a végrehajtó által alkalmazott végrehajtó-helyettes, végrehajtójelölt,
- o)* az áthelyezés napja,
- p)* az önálló bírósági végrehajtói szolgálat megszűnésének napja, módja,
- q)* a szolgálat megszűnése esetén a végrehajtói iratok átadásának vagy irattárba helyezésének napja,
- r)* a hivatalvizsgálatok időpontja,
- s)* fegyelmi büntetések,
- t)* a végrehajtói letéti számla (számlák) száma, a számlát vezető hitelintézet neve,
- u)* a végrehajtó irodájának és kézbesítési irodájának címe,
- v)* a végrehajtó kamarai azonosító száma,
- w)* a végrehajtó hivatali elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát.

(3) A végrehajtó-helyettesek névjegyzéke a következő adatokat tartalmazza:

- a)* a (2) bekezdés *a)*, *b)* és *d)*-*f)* pontjaiban foglalt adatok,
- b)* a névjegyzékbe vétel és az abból történő törlés időpontja,
- c)* a végrehajtó-helyettest alkalmazó végrehajtó neve és székhelye, a végrehajtó-helyettes alkalmazásának kezdő időpontja, a munkavégzésből történő hosszabb időtartamú - 90 napot meghaladó - kiesésre vonatkozó adatok,
- d)* az alkalmazás (munkaviszony) megszűnésének napja és módja,
- e)* fegyelmi büntetések,
- f)* a végrehajtó-helyettes hivatali elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát.

(4) A végrehajtójelöltek névjegyzéke a következő adatokat tartalmazza:

- a)* a (2) bekezdés *a)*, *b)*, *d)* és *e)* pontjaiban foglalt adatok,
- b)* a névjegyzékbe vétel és az abból történő törlés napja,
- c)* a végrehajtó-jelöltet alkalmazó végrehajtó neve és székhelye, a végrehajtójelölt alkalmazásának kezdő időpontja, a munkavégzésből történő hosszabb időtartamú kiesésre vonatkozó adatok,
- d)* az alkalmazás (munkaviszony) megszűnésének napja és módja,
- e)* a végrehajtói kézbesítési vizsga letételének időpontja, a végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott végrehajtójelöltek névjegyzékébe vétel és az abból történő törlés időpontja,
- f)* fegyelmi büntetések.

(5) A végrehajtók helyettesítésére kirendelt tartós helyettesek névjegyzéke a következő adatokat tartalmazza:

- a)* családi és utónév, születési név,
- b)* születési hely és idő, anyja neve,
- c)* a helyettesített végrehajtó neve, székhelye, illetékességi területe,
- d)* a helyettesítés kezdő és befejező napja.

(6) A végrehajtó, a végrehajtó-helyettes és a végrehajtójelölt a kamarai névjegyzékben szereplő adatainak megváltozásáról köteles a kamarát a változástól számított 15 napon belül tájékoztatni.

(7) A névjegyzékből történő törlést követően az e §-ban megjelölt személyek adatait a kamara 50 évig köteles megőrizni.

(8) A kamara a szervezeti és működési szabályzatában kimondhatja, hogy az e §-ban szabályozott névjegyzékekben egyéb, személyes adatnak nem minősülő adatokat is nyilván kell tartani.

Jegyzet: a 250/A. §-t beiktatta a 2005. évi LXXXIII. törvény 118. §-a; hatályos 2005. november 1-jétől. Ezt követően indult ügyekben és megismételt eljárásokban kell alkalmazni.

A (3) bekezdés *f)* pontját beiktatta a 2007. évi LXIV. törvény 53. § (2) bekezdése; hatályos 2008. január 1-jétől.

A (2) bekezdés *a)* pontja helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 91. § (1) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép:

„*a)* természetes személyazonosító adatok.”

A (2) bekezdés *b*) pontját hatályon kívül helyezte a 2009. évi LVI. törvény 93. §-a; hatálytalan 2009. október 1-jétől.

Az (5) bekezdés *a*) pontja helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 91. § (2) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**a) természetes személyazonosító adatok,**”.

Az (5) bekezdés *b*) pontját hatályon kívül helyezte a 2009. évi LVI. törvény 93. §-a; hatálytalan 2009. október 1-jétől.

A kamara által vezetett nyilvántartások adattartama

A törvény részletesen meghatározza, hogy a kamarai nyilvántartásokba milyen adatok vezethetők be, a bevezetett adatokat mikor és milyen módon kell megváltoztatni, azokat törölni.

A kamara külön névjegyzéket vezet a végrehajtókról, a végrehajtó-helyettesekről, a végrehajtójelöltekről, valamint a helyettesítésre kirendelt tartós helyettesekről.

A *végrehajtókról vezetett névjegyzék* a végrehajtó neve mellett tartalmazza a végrehajtó közérdekűnek nem minősülő személyes adatait:

- születési név, születési hely és idő, anyja neve; 2009. október 1-jétől a végrehajtó természetes személy adatai, így születési neve, születési helye és ideje, továbbá anyja neve;

- az iskolai végzettséget tanúsító okirat kiállítója, kelte, minősítése;
- a jogi szakvizsga letételéről szóló oklevél száma, kelte és a jogi szakvizsga eredménye;
- az önálló bírósági végrehajtói kinevezést megelőző szakmai gyakorlat adatai;
- a kinevezés és az eskütétel napja;
- a szolgálat megszűnése esetén a végrehajtói iratok átadásának vagy irattárba helyezésének napja;
- fegyelmi büntetések; továbbá

a végrehajtói szolgálat ellátásával összefüggő közérdekű adatokat:

- a végrehajtói szakvizsga-bizonyítvány kelte;
- a végrehajtó hivatalba lépésének napja;
- a végrehajtó székhelye, illetékességi területe;
- a végrehajtó körbélyegzőinek lenyomata;
- a végrehajtó állandó helyettes megnevezése;
- a végrehajtó részére kirendelt tartós helyettes megnevezése;
- a végrehajtó által alkalmazott végrehajtó-helyettes és végrehajtójelölt megnevezése;
- a végrehajtó áthelyezésének napja;
- az önálló bírósági végrehajtói szolgálat megszűnésének napja, módja;
- a hivatalvizsgálatok időpontja;
- a végrehajtói letéti számláinak száma és az azokat vezető hitelintézetek nevei;
- a végrehajtó irodájának és kézbesítési irodájának címe;
- a végrehajtó kamarai azonosító száma;
- a végrehajtó hivatali elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát.

A *végrehajtó-helyettesek névjegyzéke* a végrehajtó-helyettes neve mellett tartalmazza a végrehajtó-helyettes közérdekűnek nem minősülő személyes adatait:

- születési név, születési hely és idő, anyja neve; 2009. október 1-jétől a végrehajtó-helyettesek természetes személyi adatai, így születési neve, születési helye és ideje, továbbá anyja neve;

- az iskolai végzettséget tanúsító okirat kiállítója, kelte, minősítése;
- a jogi szakvizsga letételéről szóló oklevél száma, kelte és a jogi szakvizsga eredménye;
- az alkalmazás (munkaviszony) megszűnésének napja és módja;
- a végrehajtó-helyettes fegyelmi büntetései; továbbá

a végrehajtó-helyettesi szolgálat ellátásával összefüggő közérdekű adatokat:

- a végrehajtói szakvizsga-bizonyítvány kelte;
- a névjegyzékbe vétel és az abból történő törlés időpontja;
- a végrehajtó-helyettest alkalmazó végrehajtó neve és székhelye, a végrehajtó-helyettes alkalmazásának kezdő időpontja, a munkavégzésből történő hosszabb időtartamú - 90 napot meghaladó - kiesésre vonatkozó adatok;
- a végrehajtó-helyettes hivatali elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát.

A *végrehajtójelöltek névjegyzéke* a végrehajtójelölt mellett tartalmazza a végrehajtójelölt közérdekűnek nem minősülő személyes adatait:

- születési név, születési hely és idő, anyja neve; 2009. október 1-jétől a végrehajtó jelöltek személy adatai, így születési neve, születési helye és ideje, továbbá anyja neve;

- az iskolai végzettséget tanúsító okirat kiállítója, kelte, minősítése;

- a jogi szakvizsga letételéről szóló oklevél száma, kelte és a jogi szakvizsga eredménye;
- az alkalmazás (munkaviszony) megszűnésének napja és módja;
- a munkavégzésből történő hosszabb időtartamú kiesésre vonatkozó adatok;
- fegyelmi büntetések; továbbá

a végrehajtójelölti szolgálat ellátásával összefüggő közérdekű adatokat:

- a névjegyzékbe vétel és az abból történő törlés napja;
- a végrehajtójelöltet alkalmazó végrehajtó neve és székhelye;
- a végrehajtójelölt alkalmazásának kezdő időpontja;
- a végrehajtói kézbesítési vizsga letételének időpontja;

- a végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott végrehajtójelöltek névjegyzékébe vétel és az abból történő törlés időpontja.

A nyilvántartásokban vezetett adatokról adható tájékoztatást az Avtv. szabályozza, melynek értelmében a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek végrehajtói szolgálattal kapcsolatos közérdekű adatai nyilvánosak, míg a személyes adatoknak minősülő adatok nem hozhatók nyilvánosságra.

A végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek adatai a névjegyzékből való törlést követően nem hozhatók nyilvántartásra, az adatokat a kamara 50 évig kezeli, majd ezt követően véglegesen törli.

A kamara a szervezeti és működési szabályzatában elrendelheti egyéb, személyes adatnak nem minősülő adatok nyilvántartását is.

Vht. 251. § (1) A kamara szervei:

a) a közgyűlés, amely minden kamarai tagot magában foglal,

b) a választmány, amely az elnökség tagjaiból, továbbá a főváros és a megyék egy-egy küldöttjéből áll,

c) a héttagú elnökség,

d) a számvizsgáló bizottság, amely elnökből és két tagból áll.

(2) A kamara végrehajtó tagjai a kamara szerveiben tisztséget viselhetnek, azok elnökévé vagy tagjává megválaszthatók, kivéve, ha a 267. § (1) bekezdésének d) vagy e) pontja szerinti fegyelmi büntetés hatálya alatt állnak.

(3) Az elnökség a tagjai közül megválasztja a kamara elnökét és ügyvezető alelnökét, valamint az elnökségi titkárt. A számvizsgáló bizottság a tagjai közül választja meg az elnökét.

(4) A kamara a munkájának elősegítésére további tisztségeket és bizottságokat hozhat létre, hivatalt tarthat fenn, és ügyintézőket alkalmazhat.

Vht. 252. § (1) A kamara elnöke a közgyűlést szükség szerint, de évente legalább egyszer a napirend közlésével összehívja. Ha a kamarai tagok együtöde az ok és a cél megjelölésével írásban kérte, az elnök köteles a közgyűlést egy hónapon belüli időpontra összehívni.

(2) A közgyűlés akkor határozatképes, ha azon az elnökség 4 tagja és a kamara végrehajtó tagjainak több mint a fele jelen van. Határozatképtelenség esetén a taggyűlést újra össze kell hívni, a megismételt taggyűlés - ha azon az elnökség 4 tagja jelen van - a résztvevők számára tekintet nélkül határozatképes. A két taggyűlés között több mint egy hétnek kell eltelnie.

(3) Ha a közgyűlés határozatképes, az előzetes napirendben nem szereplő kérdést is a napirendjére tűzhet.

(4) A közgyűlés a határozatait szótöbbséggel hozza.

(5) A közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik a szervezeti és működési szabályzat elfogadása és módosítása, valamint a kamara szerveibe a tagok megválasztása.

(6) A tisztségviselők választása titkos szavazással történik, megbízatásuk 4 évre szól és újraválaszthatók.

Vht. 253. § (1) A választmányt szükség esetén, de évente legalább egyszer a kamara elnöke vagy ügyvezető alelnöke hívja össze a napirend közlésével.

(2) A választmány akkor határozatképes, ha ülésén az elnökség legalább 4 tagja, valamint a választmány tagjainak több mint a fele jelen van, a döntéshozatal módjára a 252. § (3) és (4) bekezdése irányadó.

(3) A választmány elfogadja a kamara éves költségvetését, az annak végrehajtásáról szóló beszámolót, valamint a kamarai iránymutatásokat, és jogosult dönteni minden olyan kérdésben, amely nem tartozik a közgyűlés vagy az elnökség kizárólagos hatáskörébe. Vht. 253. § Vht. 253/A. § Az elnökség ülését az ügyvezető alelnök vagy az elnökségi titkár hívja össze, az akkor határozatképes, ha

az elnökség legalább 5 tagja, köztük az elnök vagy az ügyvezető alelnök jelen van. A döntéshozatal módjára a 252. § (3) és (4) bekezdése irányadó.

(2) Az elnökség írásbeli szavazással is hozhat határozatot, ilyenkor - ha a szervezeti és működési szabályzat másként nem rendelkezik - a határozatképességhez valamennyi tag szavazata szükséges.

(3) Az elnökség meghatározza az ügyrendjét, és dönt a 250. § (2) bekezdésében foglalt kérdésekben, továbbá minden olyan kérdésben, amely nem tartozik a közgyűlés vagy a választmány kizárólagos hatáskörébe.

Vht. 253/B. § (1) Az elnök képviseli a kamarát, gondoskodik az elnökség határozatainak előkészítéséről és végrehajtásáról. Az elnökség döntése alapján a határozat végrehajtását az elnökség, illetve a választmány erre kijelölt tagja is végezheti.

(2) A kamara elnöke ad tájékoztatást a végrehajtási ügyekről a sajtó, a rádió és a televízió részére, ezt a jogkörét a kamara bármely tagjára átruházhatja.

(3) Az ügyvezető alelnök gondoskodik a kamara ügyintézési és ügyviteli tevékenységének végzéséről.

(4) Az elnökségi titkár segíti az elnökség testületi munkáját, végzi az elnökség által ráruházott feladatokat, így különösen a jegyzőkönyvek és határozatok nyilvántartását és hitelesítését.

(5) A kamara elnökét az ügyvezető alelnök teljes jogkörrel helyettesítheti, akadályoztatása esetén helyettesíti, az ügyvezető alelnök akadályoztatása esetén az elnökségi titkár vagy az elnökség kijelölt tagja látja el az elnök feladatait.

(6) A szervezeti és működési szabályzat - e törvény keretei között - meghatározhatja az elnök és az elnökség tagjai között a feladatok megosztását.

Vht. 253/C. § (1) A kamara szervezeti és működési szabályzatot készít, amelyben - e törvény keretei között - megállapítja a saját szervezetének, működési rendjének és gazdálkodásának, továbbá a 250. §-ban foglalt feladatok ellátásának részletes szabályait.

(2) A kamara a szervezeti és működési szabályzatát, valamint iránymutatását a meghozatalától számított 30 napon belül köteles jóváhagyás végett bemutatni a miniszternek.

Jegyzet: a 251-253/C. §-ok szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 129. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 253/C. § (2) bekezdésének szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A kamara szervei

A törvény a kamara szervei közül a közgyűlést, a választmányt, az elnökséget és a számvizsgáló bizottságot nevesíti, ugyanakkor a szervezeti és működési szabályzat keretei között további tisztségek és bizottságok létrehozására, hivatal fenntartására, ügyintézők alkalmazására is felhatalmaz.

A törvény rögzíti a különböző szervek működésére - összehívás, határozatképesség, napirend, hatáskör, határozathozatal - vonatkozó legfontosabb szabályokat, és a kamara vezetését végző elnökség és tagjai közti munkamegosztás rendjét.

Amennyiben a Vht. felhatalmazása alapján az SzMSz. keretei között kerül sor további szervek létrehozására, úgy az SzMSz.-ben rögzíteni kell a szerv működésére - összehívás, határozatképesség, napirend, hatáskör, határozathozatal - vonatkozó legfontosabb szabályokat.

A kamara folyamatos működéséről és feladatai ellátásáról a kamara szervei gondoskodnak, személyi és más kérdésekben határozattal döntenek, amely döntéseket indokolhatnak. Amennyiben az indoklást jogszabály vagy az SzMSz. előírja, illetőleg az indoklást az érintett kéri, a döntést indokolni kötelesek. A határozatukat az érintettek részére kézbesíteni kell. A határozataik nem lehetnek ellentétesek jogszabállyal és az SzMSz.-ben foglaltakkal.

A határozatok ellen személyi kérdésben az érintettek, egyéb ügyekben a kamara végrehajtó tagjai az SzMSz. keretek között fellebbezéssel élhetnek. A fellebbezéseket a határozat közlésétől számított 15 napon belül a kamaránál kell előterjeszteni. Jogerős határozataik a kamarai tagokra nézve kötelezőek.

Az önálló bírósági végrehajtók és a tartós helyettesi kinevezéssel rendelkező végrehajtó-helyettesek a kamara szerveiben tisztséget viselhetnek, a szervek tagjaivá és elnökévé választhatók. A megválasztás objektív akadályát jelenti viszont a fegyelmi eljárásban fegyelmi büntetesként jövőbeni tisztségviselésről meghatározott ideig történő eltiltás, az eltiltás hatálya alatt, a kamarai tisztségtől megfosztották, vagy a végrehajtóval szemben pénzbírságot szabtak ki, a büntetés hatálya alatt, vagy a végrehajtói szolgálat szüneteltetése, illetve szünetelése alatt.

A tisztségviselők tiszteletdíja

A kamarai tisztségviselők a feladataik ellátása során felmerült indokolt kiadásaik megtérítésére igényt tarthatnak, tevékenységükért tiszteletdíj illeti meg.

A tiszteletdíj a kamarai tevékenységre fordított idő alapján kerül megállapításra, vagy a tisztségviselő kérelmére a választmány megállapíthat részére átalány-időkeretet.

A tiszteletdíj összegét a kamara választmánya határozza meg. Nem jár tiszteletdíj a törvényben meghatározott számú elnökségi, választmányi ülésen és a közgyűlésen való részvételért.

A kamara nyilvántartást vezet a tisztségviselők által folytatott tevékenységről. Nem szükséges a nyilvántartás vezetése átalány-időkeret megállapítása esetén. A nyilvántartás alapján megállapított időkeret szerinti kifizetéseket a választmány hagyja jóvá.

Az adminisztratív és egyéb feladatok ellátására főállású - esetenként tiszteletdíjas - munkatársat lehet alkalmazni, külső szaktanácsadót megbízni. Az alkalmazás, megbízás felől az elnök dönt. A munkáltatói jogokat az elnök gyakorolja.

A közgyűlés

A közgyűlés a kamara legfőbb szerve, amely magában foglal minden kamarai tagot: a végrehajtókat, a végrehajtó-helyetteseket és a végrehajtójelölteket.

A kamara bármely tagja jogosult a kamara feladatainak körébe tartozó kérdések megvitatását kezdeményezni, a kamarától szakmai érdekvédelmet kérni, a kamara szakmai és egyéb rendezvényein az előírt feltételek szerint részt venni. A kamarai tagot egyúttal kötelezettségek is terhelik. A kamarai tag a szervezeti életben köteles részt venni, tisztségre történt megválasztása esetén azt képességei szerint a legjobban ellátni, a megállapított tagdíjat rendszeresen megfizetni, amennyiben nem áll fegyelmi vagy büntetőeljárás alatt, tisztségre történő megválasztása esetén a tisztséget, illetve a kamara szervei által rábízott feladatokat legjobb tudása szerint lelkiismeretesen ellátni.

A közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartoznak az alábbi tárgykörökben való döntés:

- a kamara megalakítása és feloszlata;
- a szervezeti és működési szabályzat elfogadása és módosítása;
- a tagdíj mértékének meghatározása;
- a 10 000 000 forint feletti beruházások, beszerzések, illetve kifizetések engedélyezése;
- a tagok megválasztása a kamara szerveibe;
- a végrehajtó tagok megválasztása a végrehajtói fegyelmi bíróságokba.

Az SzMSz. értelmében a közgyűlés döntéseiben a kamara önálló bírósági végrehajtói tagjai szavazati joggal vesznek részt.

A közgyűlést a kamara elnöke évente legalább egy alkalommal a napirend előzetes közlésével összehívja, de szükség esetén közgyűlés évente többször is összehívható. Ha a kamarai tagok egyötöde az ok és a cél megjelölésével írásban kérte, az elnök köteles a közgyűlést egy hónapon belüli időpontra összehívni.

A közgyűlés akkor határozatképes az elnökség és az önálló bírósági végrehajtók jelenlétéhez kötődik: akkor határozatképes, ha a közgyűlésen az elnökség legalább 4 tagja és a kamara végrehajtó tagjainak több mint a fele jelen van, ezért a közgyűlés megnyitása előtt a megjelent önálló bírósági végrehajtókat regisztrálni kell. A regisztráció során a végrehajtók a kamara által kiadott végrehajtói, illetőleg személyi igazolványukkal igazolják megjelenésüket. Ha a közgyűlés határozatképes, az elnök által közölt előzetes napirendben nem szereplő kérdést is felvehet a napirendjére, ezért a fontos a kamara önálló bírósági végrehajtó tagok közgyűlési meghívójának szabályszerű kézbesítése.

Határozatképtelenség esetén a közgyűlést újra össze kell hívni. A megismételt közgyűlés minősége immár taggyűlés. A taggyűlés legkorábban a közgyűlést követő egy héten belüli időpontra hívható össze, amely a résztvevők számára tekintet nélkül határozatképes, amennyiben a taggyűlésen az elnökség legalább 4 tagja is jelen van, azonban a taggyűlés az előzetes napirendi pontokon kívül egyéb napirendi pontokat nem tárgyalhat.

A közgyűlés a határozatait szótöbbséggel hozza, azaz a döntés meghozatalához a jelen lévő kamarai tagok többségének egyező szavazata szükséges, és a fentebb már kifejtettek szerint a határozathozatalban részt vehetnek a kamara végrehajtó-helyettes és végrehajtójelölt tagjai is.

Személyi kérdésekben a végrehajtó a tagok közül jelölő és szavazatszámoló bizottságot kell felállítani, amely bizottság tagjait a választmány jelöli ki, azzal a kitételrel, hogy a szavazatszámoló bizottság tagja nem lehet a döntésben érintett tag.

A tisztségviselők választása a kamara szerveibe titkos szavazással történik. A leadott szavazatokat a szavazatszámoló bizottság összesíti, és az arra kijelölt tagja hirdeti ki. Szavazategyenlőség esetén, a szavazást az érintett tagok tekintetében meg kell ismételni.

A Legfelsőbb Bíróság végrehajtói fegyelmi bíróságába választandó tagokat, jelölést követően a közgyűlés választja meg. A jelöltek közül a három legtöbb szavazatot kapott tagja a fegyelmi bíróságnak.

Az elsőfokú fegyelmi bíróságokba az érintett fővárosban és megyékben működő helyi csoportok jelölnek bírakat és vizsgálókat, a jelölteket a közgyűlés hagyja jóvá, vagy utasítja el. Elutasítás esetén a helyi csoport új jelöltet köteles állítani.

A tisztségviselők megbízatása 4 évre szól. Az SzMSz. rendelkezése szerint „a kamara szervei gondoskodnak a kamara folyamatos működéséről feladatai ellátása érdekében”, ezért amennyiben a megbízatás lejár, vagy a végrehajtó a tisztséget nem láthatja el - például szolgálatának megszűnése, szüneteltetése, illetve szünetelése, vagy vonatkozó fegyelmi büntetés miatt - a tisztség betöltése érdekében új szavazást kell kiírni. Az újabb szavazáson jelöltként bármely önálló bírósági végrehajtó tag részt vehet, a tisztséget előzőleg betöltő személy - eltérően más szakmai kamarákra vonatkozó szabályozástól - számtalanszor újraválasztható.

A közgyűlés az elé tárt ügyekben a közgyűlés határozatával véglegesen dönt, de az önálló bírósági végrehajtó tagok 1/10-ének kérelmére a döntés később felülvizsgálható.

A választmány

A helyi csoportok által delegált megyei küldöttek és az elnökség alkotják a választmányt, azonban ülésein megfigyelőként a számvizsgáló bizottság és az OFT tagjai kötelezően részt vesznek, a megyei küldöttek helyettesei részt vehetnek. A kamara elnöksége dönthet szakértők, előadók választmányi ülésekre való meghívásáról.

A helyi csoportok által választott megyei küldöttek névsorát a közgyűlés hagyja jóvá. Amennyiben a közgyűlés valamelyik megyei küldöttet visszautasít, a helyi csoport köteles új küldöttet állítani.

A választmány üléseit a kamara elnöke vagy az ügyvezető alelnök hívja össze a napirend megjelölésével.

A törvény rendelkezései szerint a választmányt szükség esetén, de évente legalább egyszer, azonban az SzMSz. értelmében a választmányt félévente össze kell hívni.

A választmány határozatképességéhez az elnökség legalább 4 tagja, valamint a választmány tagjainak több mint a fele jelenléte szükséges. Határozatképesség esetén a választmány az előzetes napirendben nem szereplő kérdést is a napirendjére tűzhet.

Határozatait szótöbbséggel hozza, azaz a döntés meghozatalához a jelen lévő választmányi tagok többségének egyező szavazata szükséges.

A választmány feladata:

- szervezi és irányítja a kamara éves munkáját;
- a kamara éves munkájáról rendszeresen tájékoztatja a tagokat;
- tagokat delegál a Végrehajtói Szakmai Kollégiumba;
- négy fő revizort választ, az önálló bírósági végrehajtók közül.

A választmány kizárólagos hatáskörébe tartozik

- a kamara éves költségvetésének és annak végrehajtásáról szóló beszámoló elfogadása;
- az 5 000 000 forint feletti, de 10 000 000 forintot meg nem haladó összegű beruházások, beszerzések, illetve kifizetések engedélyezése;
- a kiosztási rend jóváhagyása;
- a kamarai iránymutatások megalkotása;
- magatartási iránymutatások megalkotása.

A választmány jogosult dönteni minden olyan kérdésben, amely nem tartozik a közgyűlés vagy az elnökség kizárólagos hatáskörébe.

A választmány határozatait szótöbbséggel hozza, azaz a döntés meghozatalához a jelen lévő elnökségi tagok többségének egyező szavazata szükséges.

A választmány első fokon hozott határozata ellen a közgyűléshez lehet fellebbezni, másodfokon hozott döntései ellen nincs helye fellebbezésnek.

Az elnökség

A kamara napi működésének irányítása és a közgyűlés, illetve a választmány határozatainak végrehajtása az elnökség feladata.

Az elnökség 7 tagból áll. Az elnökség tagjait jelölés alapján a végrehajtó tagok közül a közgyűlés választja 4 évre.

Az elnökség megválasztása két szakaszból áll: a jelölést a választási szakasz követi. A jelöltállító szakaszban minden végrehajtó tag a részére biztosított ajánlóíven 7 önálló bírósági végrehajtó tag személyére tehet javaslatot. A jelölő javaslatok feldolgozását követően a jelöltlistára az ajánlások alapján azon végrehajtók kerülnek, akik a végrehajtó tagság létszámának 15%-át elérő ajánlást kaptak. Ennek hiányában a tíz legtöbb ajánlást elérő személy kerül jelölésre.

Az elnökség megválasztása titkos szavazáson történik. A jelöltállítás során elkészült lista alapján kiállított szavazólapon mindenki egyértelmű jelöléssel 7 személyre tehet javaslatot. Az elnökség tagja a jelöltek közül a 7

legtöbb szavazatot kapott végrehajtó tag lesz. Amennyiben szavazategyenlőség miatt nem dönthető el a legtöbb 7 szavazatot kapott tag személye, az érintett személyek vonatkozásában a szavazást meg kell ismételni.

Az *elnökség kizárólagos hatáskörébe tartoznak* az alábbi tárgykörökben való döntések:

- saját ügyrendjének meghatározása;
- a Vht. 250. § (2) bekezdésében felsorolt feladatok ellátása során felmerülő kérdésben való döntés;
- az 500 000 forint feletti, de 5 000 000 forintot meg nem haladó összegű beruházások, beszerzések, illetve kifizetések engedélyezése;
- az elnök, az ügyvezető alelnök és az elnökségi titkár megválasztása saját sorai közül;
- három fő revizor választása az önálló bírósági végrehajtók közül;
- a végrehajtók ellenőrzésének elrendelése, és azok ütemezése.

Az *elnökség* jogosult dönteni minden olyan kérdésben, amely nem tartozik a közgyűlés vagy az elnökség kizárólagos hatáskörébe, és az erről szóló bármely kérdést napirendjére tűzhet. Az elnökség ülése akkor határozatképes, ha azon az elnökség 5 tagja jelen van, amely tagok közül legalább az egyiknek az elnöknek vagy az ügyvezető alelnöknek kell lennie.

Az elnökség határozatait szótöbbséggel hozza, azaz a döntés meghozatalához a jelen lévő elnökségi tagok többségének egyező szavazata szükséges.

Sürgős esetben - amennyiben azt az SzMSz. rendelkezései nem tiltják - írásbeli szavazás is elrendelhető. A szavazás ebben az esetben történhet postai levél, telefax vagy egyéb más írásbeli módon. Ilyenkor a határozatképességhez valamennyi elnökségi tag szavazata szükséges.

Az elnökség határozatait az érintettek részére kézbesíteni kell, a határozat ellen a választmányhoz lehet fellebbezni.

Az elnökség az üléseit általában havonta az ügyvezető alelnök vagy az elnökségi titkár hívja össze. Rendkívüli ülést az elnök, akadályoztatása esetén az ügyvezető alelnök vagy legalább három elnökségi tag hívhat össze.

Az elnökség tagjai közül a törvény az elnököt, az ügyvezető alelnököt és az elnökségi titkárt nevesíti, akiket az elnökség választ saját tagjai közül. A köztük lévő munkamegosztást a jogszabály és az SzMSz. szabályozza.

Az elnök legfőbb feladata a kamara képvisellete és az elnökség határozatainak előkészítése és végrehajtása. Az elnökség döntése alapján a határozat végrehajtását az elnökség, illetve a választmány erre kijelölt tagja is végezheti.

Az elnök hívja össze a kamara közgyűlést és a választmányát.

A képviselati jogkörében tájékoztatást ad a végrehajtási ügyekről a sajtó, a rádió és a televízió részére, kiírja a végrehajtói pályázatot, és a kinevezési javaslatot felterjeszti az igazságügy miniszterhez.

A végrehajtók szakmai felügyeleti jogkörében az állandó helyettes részére a helyettesítésre történő kirendelésről okiratot állít ki, kirendeli a tartós helyettest. Ellenőrzi a végrehajtó bélyegzőjét, bankszámlaszerződését, a felelősségbiztosítási szerződést vagy a biztosíték összegének befizetését, és hivatali helyiségét, engedélyezi a végrehajtói szolgálat szüneteltetését, a végrehajtói szolgálat megszűnésével kapcsolatos körülményekről tájékoztatja az igazságügyminisztert. Engedélyezi a végrehajtók közös irodájának létesítését és a végrehajtói iroda alapítását. Igazolja a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek gyakorlatát, átadja az önálló bírósági végrehajtók, végrehajtó-helyettesek, végrehajtójelöltek és helyettes bírósági végrehajtók igazolványát, jelvényét, levezeti a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és jelöltek eskütelét, kiállítja az esküokmányt.

A kamara elnöke gyakorolja a kamara alkalmazottai feletti munkáltatói jogokat. Indokolt esetben határozattal elrendeli a végrehajtó rendkívüli vizsgálatát, fegyelmi vétség alapos gyanúja esetén feljelentést tesz az elsőfokú fegyelmi bíróság elnökénél, bűncselekmény gyanúja esetén sürgős esetben azonnal, egyéb esetekben az elnökséggel történt egyeztetést követően büntető feljelentést tesz.

Az ügyvezető alelnök a kamara elnökét az elnök külön felhatalmazása alapján teljes jogkörrel helyettesítheti, akadályoztatása - betegség, külföldi tartózkodás stb. - esetén köteles helyettesíteni. Az ügyvezető alelnök akadályoztatása esetén az elnökségi titkár vagy az elnökség kijelölt tagja látja el az elnök feladatait.

Az *ügyvezető alelnök feladata* a kamara ügyintézési és ügyviteli tevékenységének vezetése.

Az ügyvezető alelnök a kamara adminisztrációs tevékenységének vezetése során összehívja a kamara választmányát és elnökségét, dönt az 500 000 forint alatti beruházásokról és beszerzésekről, elkészíti a költségvetés tervezetét, ellenőrzi a kamarai alkalmazottak munkáját, elkészíti a kamara iratkezelési szabályzatát és az elnökség határozata alapján nyilvántartásba veszi a végrehajtó-helyetteseket, végrehajtójelölteket.

Az SzMSz. - és nem a törvény - rendelkezik arról, hogy az ügyvezető alelnök kezeli a kamara vagyont, amelynek keretében gondoskodik a rendes működés keretein belül szükséges beszerzésekről és kifizetésekről.

Az *elnökségi titkár* legfőbb feladata az elnökség testületi munkájának az elősegítése, amelynek keretében végzi az elnökség által ráruházott feladatokat, így különösen a jegyzőkönyvek és határozatok nyilvántartását és hitelesítését.

A törvény nem sorolja fel taxatíve az elnökségi titkár feladatait, ezért azok az SzMSz.-ben is meghatározásra kerülhetnek. Az SzMSz. szerint az elnökségi titkár az elnökség megbízása és instrukciói alapján tárgyalásokat

folytathat a feladata során meghatározott szervekkel és személyekkel, a kamara képviseletében részt vehet szakmai rendezvényeken, részt vesz a kamara szakmai rendezvényeinek megszervezésében, előkészítésében és lebonyolításában, továbbá szervezi a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek képzését és továbbképzését.

Az elnökségi titkár az ügyvezető alelnököt - távollétében - teljes jogkörben helyettesíti.

Az elnök határozata ellen a választmányhoz, az ügyvezető alelnök és az elnökségi titkár határozata ellen az elnökséghez lehet fellebbezni.

A számvizsgáló bizottság

A számvizsgáló bizottság három főből áll, elnökét saját tagjai közül szótöbbséggel választja.

Feladata a kamara pénzügyi tevékenységének, gazdálkodásának negyedéves ellenőrzése, a kamara pénzügyi beszámolójának az elkészítése és annak ismertetése a választmány előtt, valamint a kamarát érintő pénzügyekben - kamarai tagdíj, általános költségátalány, biztosíték és kártérítés kifizetése - a kamara elnökének rendelkezése alapján rendkívüli ellenőrzést végez.

A számvizsgáló bizottság választásának rendjére az elnökség megválasztásának szabályai megfelelően irányadóak azzal, hogy a jelöltlistára az ajánlások alapján azok kerülnek, akik a végrehajtó tagság létszámának 15%-át elérő ajánlást kaptak, melynek hiányában az 5 legtöbb ajánlást elérő személy kerül jelölésre.

Egyéb bizottságok és tisztségek

A végrehajtók feletti szakmai felügyelet és a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek, végrehajtó-jelöltetek tevékenységével kapcsolatos panaszügyek intézése az Országos Felügyeleti Tanács (OFT) hatáskörébe tartozik. Hat állandó tagját a közgyűlés választja 4 éves időtartamra. A tanács üléseire ideiglenes tagokat álláspontjuk kifejtése és a tanács munkájának elősegítése végett meghívhat.

A választás rendjére az elnökség megválasztásának szabályai megfelelően irányadóak.

A tanács feladata továbbá: elnökének megválasztása saját tagjai közül, ügyrendjének meghatározása, tagok delegálása a Végrehajtói Szakmai Kollégiumba, a végrehajtó tevékenységével okozott károk fedezésére szolgáló biztosíték összegének kezelése és abból történő kifizetések intézése.

Amennyiben a felügyeleti eljárása és a panaszügyek intézése során fegyelmi vétséget észlel, köteles jelezze azt a kamara elnökének.

Az OFT javaslatot tehet a vezetés felé jogvédelem biztosítása iránt, amennyiben tudomására jut, hogy valamelyik kamarai tagot alaptalanul bármely szerv eljárás alá vont, állásfoglalást hozhat szakmai kérdésekben, vitákban, ennek keretében javaslatot tehet a kamara szerveinek határozathozatalra, illetve javasolhat jogszabály-módosításokat, kötelező iránymutatás kiadására tehet javaslatot a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek magatartási szabályairól, működésük vizsgálatáról és a panaszügyek intézéséről.

Az OFT-hez érkezett panaszok, észrevételek alapján, vagy a revizor végrehajtó jelzését követően az OFT elnöke kezdeményezheti a kamara elnökénél az egyes végrehajtók átfogó vagy célirányos (részleges) ellenőrzését.

A konkrét végrehajtási cselekményekkel kapcsolatban tett panaszokat az OFT köteles az illetékes bíróság felé - mint végrehajtási kifogást - továbbítani, vagy a kifogás lehetőségéről a panaszost tájékoztatni, azzal a felkéréssel, hogy a bíróság a kifogás elbírálásának eredményéről a kamarát tájékoztassa.

A helyi csoportokat a fővárosban és az adott megyében működő önálló bírósági végrehajtók alkotják.

A helyi csoportok egy-egy küldöttet (megyei küldöttet) jelölnek a választmányba, javaslatot tesznek az elsőfokú fegyelmi bíróságok tagjaira, és megválasztja a revizort. A megyei küldött, a fegyelmi bíró és a revizorok jelölése (megválasztása) szótöbbséggel - a jelen lévő végrehajtók többségének egyező szavazatával - történik.

A megyei küldött irányítása mellett rendszeres szakmai értekezletet tartanak, meghatározzák a megye (főváros) területén illetékes végrehajtók között az ügykiosztás rendjét a központi adóhatóság által átadott ügyekben.

A megyei küldött a helyi csoportok által 4 éves időtartamra jelölt tisztségviselő, akinek jelölését a közgyűlés - választással - megerősített. Amennyiben valamely küldött jelölésével a közgyűlés nem ért egyet, a helyi csoport köteles másik személyt javasolni.

A megyei küldött szavazati joggal részt vesz a választmány ülésein.

A megyei küldött jelenti az összekötő kapcsolatot a helyi csoportok, a választmány és a megye (főváros) területén működő végrehajtók között. A kapcsolattartási kötelezettség mellett általános koordinációs feladatot lát el, melynek során irányítja a helyi csoport kamarai tevékenységét, összehívja a helyi csoport értekezleteit, rendszeresen tájékoztatja a tagságot a kamarai eseményekről, jogszabályváltozásokról, tájékoztatja a kamara szerveit a területén aktuális problémákról és képviseli a helyi csoport érdekeit.

Akadályoztatásának idejére a helyi csoport által kijelölt helyettese látja el feladatait, de a helyettes a választmány ülésein csak megfigyelőként vehet részt.

A *revizorok* feladata az elnökség, illetve az elnök kijelölése alapján a végrehajtók rendszeres és soron kívüli vizsgálatának lefolytatása, melynek során a végrehajtó működését, ügyvitelét és pénzkezelését ellenőrzi, a végrehajtó iratait és nyilvántartásait megvizsgálja, magatartását ellenőrzi, továbbá jogosult a végrehajtó által lefolytatott eljárási cselekményen részt venni.

A helyi csoportok végrehajtói egy-egy, a választmány négy, az elnökség három revizort választ.

A végrehajtók tervezett vizsgálatát az elnökség, a rendkívüli vizsgálatát az elnök rendeli el, melyről írásban értesítést kap a vizsgált önálló bírósági végrehajtó és a vizsgálat lefolytatására kijelölt revizorok.

A vizsgálat pontos idejét az elnökség, illetve az elnök által meghatározott időkeret alapján a revizor végrehajtók határozzák meg, melyről az érintett végrehajtót írásban kell értesíteni az előzetes egyeztetés alapján legalább 15 nappal a tervezett, és 3 nappal a rendkívüli vizsgálat megkezdése előtt.

A revizor végrehajtók a tervezett vizsgálat alkalmával átfogó ellenőrzést végeznek a Revizori Tanács, illetve az OFT által meghatározott iránymutatás alapján és a VÜSZ rendelkezéseinek, különös tekintettel a pénzkezelés szabályainak betartása vonatkozásában.

A vizsgálatról a revizor végrehajtók jegyzőkönyvet készítenek, melyet megküldenek az ellenőrzött végrehajtó részére és a kamarának. Az ellenőrzött végrehajtó a jegyzőkönyvben foglaltakra a kézbesítéstől számított 15 napon belül észrevételt tehet a kamara felé.

A revizor ellenőrzése alapján utóvizsgálatot rendelhet el, továbbá más személyek bevonását is elrendelheti a vizsgálat érdekében.

Hiányosság észlelése esetén a revizor végrehajtók enyhébb esetben határidő kitűzésével utóvizsgálatot tartanak a hibák kijavítása érdekében, melyről írásban értesítik az érintett végrehajtót és a kamarát. Az utóvizsgálatról készült jegyzőkönyvet szintén meg kell küldeni a kamarának és az érintett végrehajtónak.

Amennyiben az elnök rendkívüli vizsgálatot rendelt el, úgy a vizsgálatról készült jegyzőkönyvet a revizor az elnök részére is kötelesek megküldje.

A végrehajtókról készült tervezett, illetve rendkívüli ellenőrzések jegyzőkönyveit és az erről készült határozatokat a végrehajtók személyi anyagánál is meg kell őrizni.

A megyei bíróság elnökének indokolt, írásbeli megkeresése alapján a kamara elnöke a vizsgálatot határozattal rendeli el a végrehajtó ellen.

Az elnök a vizsgálat elrendeléséről értesíti a megyei bíróság elnökét, a revizor végrehajtókat és az érintett végrehajtót. Az elnök a revizor által lefolytatott vizsgálati jegyzőkönyv alapján jelentést küld a megyei bíróság elnökének a vizsgálat eredményéről.

A kamara elnöke a saját hatáskörben elrendelt rendkívüli vizsgálatról értesíti a revizor végrehajtókat és az érintett végrehajtót. Határozatában a vizsgálat lefolytatására kijelölheti bármelyik revizort, illetve a választmány, az OFT és a Számvizsgáló Bizottság bármely tagját.

A kamara elnökének határozata ellen az érintett végrehajtó a kézhezvételtől számított 3 napon belül halasztó hatállyal nem bíró jogorvoslattal élhet a kamara választmánya előtt.

A választmány szükség esetén meghallgatja a jogorvoslatot benyújtó személyt, akinek a távolmaradása a választmány eljárásának nem akadálya. A választmány döntése ellen további jogorvoslatnak helye nincs.

A *feylemi bírói tanács* tagjai a kamara közgyűlése által választott feylemi bírók, a vizsgálók, az elnökség tagjai, az OFT elnöke, valamint a Számvizsgáló Bizottság elnöke. Feladatai a végrehajtói kar feylemi helyzetének elemzése, a feylemi bírói gyakorlat egységesítésének elősegítése. Üléseire meghívhatja a végrehajtói feylemi bíróságok elnökeit is.

A *revizori tanácsot* tagjai a közgyűlés által megválasztott revizorok alkotják, melynek a feladata a végrehajtói ellenőrzések gyakorlatának egységesítése, és a rendszeresen előforduló hibák feltárása, elemzése és ezek kiküszöbölésének elősegítése. Ülésén részt vesz a kamara elnöke, az OFT elnöke és a Számvizsgáló Bizottság elnöke.

A *Végrehajtói Szakmai Kollégium* tagjait a Választmány, az OFT, a Feylemi Bírói Tanács, a Revizori Tanács és a Közgyűlés választja tagjai sorából 4 évre. Feladata a végrehajtói eljárás gyakorlatának egységesítése, a rendszeresen előforduló eljárási hibák feltárása, elemzése és ezek kiküszöbölésének elősegítése, de indítványozhatja szélesebb szakmai konzultációk és oktatások megszervezését is.

A feylemi bírói- és revizori tanács, valamint a Végrehajtói Szakmai Kollégium tevékenységük során megválasztják elnökeiket, megalkotják ügyrendjüket, javaslatokat tehetnek az irányító és felügyelő szerveknek, határozatok meghozatalára, intézkedések megtételére. A döntéshozó szervek ezeket a javaslatokat köteles megtárgyalni és elbírálni, határozatot hozni.

Saját működési körén kívül eső személyi és ügyszó határozatokat nem hozhatnak, de működési körüket érintő kérdésekben véglegesen döntenek. Feladataik ellátása során állást foglalhatnak a napirendjükre tűzött egyéb kérdésekben is.

Vht. 253/D. § (1) A miniszter törvényességi felügyeletet gyakorol a kamara működése felett. A törvényességi felügyelet nem terjed ki olyan ügyre, amelyben bírósági eljárásnak van helye.

(2) Ha a szervezeti és működési szabályzat vagy az iránymutatás jogszabályba, illetőleg ha a kamara határozata jogszabályba vagy a szervezeti és működési szabályzat valamely rendelkezésébe ütközik, a miniszter a törvényességi felügyeleti jogkörében - határidő kitűzésével - felhívja a kamarát a jogszabálysértés megszüntetésére.

(3) A kamara köteles a megadott határidőn belül a felhívásnak megfelelően a szervezeti és működési szabályzatot, iránymutatást, illetve egyéb határozatot módosítani, vagy egyet nem értéséről a minisztert tájékoztatni.

(4) Ha a kamara a megadott határidőn belül nem intézkedett a jogszabálysértés megszüntetése iránt, a miniszter kérheti a szervezeti és működési szabályzat, iránymutatás, illetve egyéb határozat bírósági felülvizsgálatát. A pert a kamara ellen a megadott határidő lejártától számított 30 napon belül lehet megindítani és a Pp. általános szabályai szerint kell lefolytatni; a per a megyei (fővárosi) bíróság hatáskörébe tartozik.

(5) Ha a bíróság a jogszabálysértést megállapítja,

a) a szervezeti és működési szabályzatot, az iránymutatást, illetőleg a kamara határozatát megsemmisítheti,

b) a törvényes működés helyreállítása érdekében elrendelheti a jogszabálysértően működő kamarai szerv választására jogosult szervnek, illetve a kamarai tagoknak az összehívását,

c) a kamara, illetve a kamarai szerv működését felfüggesztheti, és ellenőrzésére - a kamarai tagok közül - felügyelőbiztosot rendelhet ki, ha a kamarai szerv működésének törvényessége másképpen nem biztosítható.

(6) A felügyelőbiztos köteles haladéktalanul összehívni a kamarai szerv ülést a törvényes működés helyreállítása céljából, a törvényes működés helyreállítását követően a felügyelőbiztos kirendelését meg kell szüntetni. Nem rendelhető ki felügyelőbiztosként az, aki a kamarában tisztséget nem viselhet.

(7) A felügyelőbiztos a tevékenységéről és annak eredményéről tájékoztatja a bíróságot és a minisztert; ha a kirendelésben megállapított feladatokat nem látja el, helyette mást kell felügyelőbiztosként kirendelni.

(8) A felügyelőbiztos díjazását és költségterítését a bíróság állapítja meg és a kamara viseli.

Jegyzet: a 253/D. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 129. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1)-(3) és (7) bekezdések szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A (4) bekezdés szövegét megállapította a 2005. évi LXXXIII. törvény 119. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A miniszter törvényességi felügyeleti eljárása

Annak biztosítása érdekében, hogy a kamara az említett igen széles körű igazgatási és felügyeleti hatáskör gyakorlása során a jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően és valóban az igazságszolgáltatás hatékony működése érdekében járjon el, a törvény a kamara működése feletti törvényességi felügyeletet az igazságügyért felelős miniszter részére biztosítja. A törvényességi felügyelet körében - az olyan ügyek kivételével, melyekben a bíróság jár el - a kamarai határozatok, iránymutatások, a kamara szervezeti és működési szabályzatának a vizsgálatára van lehetőség, ha e vizsgálat eredményeképpen a miniszter azt állapítja meg, hogy a kamara jogszabálysértően működik, bírósághoz fordulhat jogszabálysértő határozat, iránymutatás vagy szervezeti és működési szabályzat felülvizsgálata érdekében.

Vht. 253/E. § (1) A kamara számítógépes nyilvántartást vezet azokról a gazdálkodó szervezetekről, amelyekkel szemben a végrehajtási eljárás eredménytelen volt, vagy csak részben vezetett eredményre. Gazdálkodó szervezetnek kell tekinteni e § alkalmazásában a Ptk. 685. §-ának c) pontjában említett szervezeteket.

(2) A nyilvántartás tartalmazza

a) a gazdálkodó szervezet azonosítására alkalmas adatokat (név, székhely, cégjegyzékszám, a nyilvántartásba vétel száma),

b) azt, hogy a gazdálkodó szervezettel szemben olyan végrehajtási eljárás volt folyamatban, amelynek során a szervezettel szemben fennálló követelés kielégítésére vagy a meghatározott cselekmény teljesítésére nem került sor,

c) a pénzkövetelés összegét a járulékokkal együtt,

- d) az eljárás befejezésének időpontját, illetőleg a szünetelés kezdő időpontjának a megjelölését,
e) a végrehajtási ügy számát, és
f) azt, hogy a követelést a későbbiekben kielégítették (teljesítették).

(3) A végrehajtó (megyei bírósági végrehajtó) a végrehajtási ügy befejezésekor megkeresi a kamarát az adós gazdálkodó szervezet (2) bekezdésben foglalt adatainak a nyilvántartásba történő bejegyzése céljából. Ha a bejegyzés után az eljárás folytatódik, és ennek során a követelést kielégítették (teljesítették), ezt is közölni kell a kamarával.

(4) A kamara a nyilvántartás adatairól költségtérítés fejében tájékoztatást adhat annak, aki ezt a cél és az adatkéréshez fűződő jogi érdek megjelölésével írásban kéri. A nyilvántartásból történő tájékoztatás tényét rögzíteni kell.

(5) Az önálló és megyei bírósági végrehajtónak a (4) bekezdés szerinti tájékoztatásért nem kell költségtérítést fizetnie.

(6) Ha az adott gazdálkodó szervezetre vonatkozó nyilvántartás adataiban 5 éven keresztül nem történt változás, a kamara a gazdálkodó szervezetet a nyilvántartásból törli; a nyilvántartás alapjául szolgáló iratokat további 5 évig köteles megőrizni.

(7) A kamara az e §-ban szabályozott adatkezelés során köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, így különösen védeni azokat a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, nyilvánosságra hozás vagy törlés, sérülés, megsemmisülés ellen.

Jegyzet: a 253/E. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 129. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől. Az ekkor folyamatban lévő végrehajtási ügyeket és a személyi nyilvántartások adatait e törvény hatálybalépését követő 60 napon belül köteles bevezetni.

Az adós gazdálkodó szervezetekről vezetett kamarai nyilvántartás

A kamara feladata azon gazdálkodó szervezetek nyilvántartása, amelyek ellen végrehajtási eljárás indult, és a végrehajtási eljárás teljesen vagy részben eredménytelennek bizonyult.

A hasonló nyilvántartásnak a magyar és a külföldi szabályozásokban is komoly hagyományai vannak: a bíróságokon ún. „veszélykönyvet” vezettek az adósok és tartozásuk nagyságának megjelölésével.

A gazdálkodó szervezetek nyilvántartásából történő adatigénylés adott esetben megkönnyítheti a gazdasági szereplők különböző gazdasági kapcsolataik során döntések kialakítását, akik így nagyobb biztonsággal tervezhetik jövőbeli intézkedéseiket.

Az adósnylvántartás köre a Ptk. 685. §-ának c) pontjában felsorolt szervezetekre terjed ki. A Ptk. értelmében gazdálkodó szervezet az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az európai szövetkezet, a gazdasági társaság (közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság), az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi együttműködési csoportosulás, az egyes jogi személyek vállalata, a leányvállalat, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a végrehajtói iroda és a egyéni vállalkozó.

A Ptk. értelmében a gazdálkodó szervezetekre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, az egyesület, a köztisztület, valamint az alapítvány gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira is - kivéve, ha a törvény e jogi személyekre eltérő rendelkezést tartalmaz. Mivel a Vht. ilyen jellegű kivételt nem tesz, ezért a fentebb felsorolt valamennyi szervezet esetén kötelező a nyilvántartásba vétel, amennyiben az ellene vezetett végrehajtás részben vagy egészben eredménytelenül zárul.

A nyilvántartásba vételkor rögzíteni kell a gazdálkodó szervezet nevét, székhelyét, gazdasági társaság esetén cégjegyzékszámát, egyéb szervezet esetén a nyilvántartásba vétel számát, azt a tény, hogy a gazdálkodó szervezettel szemben olyan végrehajtási eljárás volt folyamatban, amelynek során a szervezettel szemben fennálló követelés kielégítésére vagy a meghatározott cselekmény teljesítésére nem került sor, a pénzkövetelés összegét a járulékokkal együtt, az eljárás befejezésének, illetőleg szünetelésének kezdő időpontját, a végrehajtási ügy számát, valamint azt, hogy a követelést a későbbiekben kielégítik, vagy meghatározott cselekmény elvégzése iránti eljárás esetén teljesítették.

Az adós adatainak továbbítása a kamara felé az eljáró önálló bírósági vagy megyei bírósági végrehajtó feladata.

Az adatok továbbítása

Az eljárás befejezésekor a végrehajtó megvizsgálja, hogy az adatok továbbításának törvényi feltételei fennállnak-e, és ebben az esetben az adatokat továbbítja a kamara felé.

Az adós adatainak továbbítása kötelező, amennyiben az adós a fentebb már felsorolt gazdálkodó szervezetek valamelyikébe tartozik, és az ellene folytatott végrehajtási eljárás eredménytelen volt vagy csak részben vezetett

eredményre. Ugyan a törvény nem határozza meg pontosan az „eredményes” és a „részben vezetett eredményre” fogalmakat, mégis megállapítható, hogy a nyilvántartásba vételre akkor kerül sor, ha a végrehajtásnak helye volt, és az adós elleni végrehajtási eljárás nem végződött teljes kiegyenlítéssel. A VÜSZ oldaláról vizsgálva, ezekre az esetekre a VÜSZ 34. §-a szerinti ügyviteli befejezéssel kerül sor, azaz azokban az esetekben, ahol a végrehajtást felfüggesztették, a végrehajtás szünetel, az ügyet másik ügygel egyesítették, vagy másik végrehajtónak megküldésre került, biztosítási intézkedés végrehajtása esetén a végrehajtó a szükséges intézkedést megtette, meghatározott cselekmény végrehajtása során a végrehajtást kérő bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, a végrehajtói kézbesítés szünetel, vagy eredménytelen.

Amennyiben a későbbiek során a végrehajtási eljárás folytatására kerül sor, és a követelést teljesítették, úgy a végrehajtó erről is tájékoztatja a kamarát.

Az adatok igénylése és teljesítése

Az adós gazdálkodó szervezetekről vezetett nyilvántartásából bárki igényelhet adatot, a kamara bárki részére köteles adatot szolgáltatni. Az adatszolgáltatásnak két feltétele van: az adatigénylő egyrészt az adatkérés célját és az adatkéréshez fűződő jogi érdekét a kérelmében meg kell jelölje, valamint az adatszolgáltatásért járó költségtérítést meg kell fizesse. A kérelmező által megjelölt cél és jogi érdek valóság alapját a kamara nem vizsgálhatja, ha a kérelem megfelel a törvény által meghatározott tartalmi követelményeknek, akkor a kamara az adatszolgáltatást teljesíteni köteles.

A tájékoztatás adása iránti kérelmet írásban kell a kamara felé benyújtani. A kérelemnek tartalmaznia kell a cél és az adatkéréshez fűződő jogi érdek megjelölését, a gazdálkodó szervezet nevét, azonosítására alkalmas adatait (cégjegyzékszám, nyilvántartásba vétel száma, székhelye), a kérelmező nevét, születési idejét vagy anyja nevét, értesítési címét (cégnevét, székhelyét), valamint a költségtérítés befizetésének igazolását.

Kétféle adatszolgáltatás iránti kérelmet lehet a kamara felé előterjeszteni. Kérhető a nyilvántartás adósról vonatkozó teljes adattartalmának közlése: szerepel-e az adós a nyilvántartásban, ha igen, a végrehajtási eljárás ügyérték összege, az eljárás befejezésének, szünetelésének időpontja, a végrehajtási ügy száma, és az a tény, hogy a követelést a későbbiekben teljesítették, de kérhető pusztán annak az információnak a közlése, hogy szerepel-e a gazdálkodó szervezet a kamarai nyilvántartásban.

A nyilvántartásból történő tájékoztatás tényét a kamara a rögzíti.

Vht. 253/F. § (1) A kamara a felhasználók számára az interneten közzéteszi az elektronikus árverési rendszer működésének és árverezőként történő igénybevételének a miniszter rendeletében meghatározott technikai feltételeit (felhasználási szabályzat). A felhasználási szabályzatot a miniszter hagyja jóvá.

(2) A kamara köteles gondoskodni az elektronikus árverési rendszerben kezelt adatokhoz való jogosulatlan hozzáférés, azok jogosulatlan megváltoztatása, nyilvánosságra hozatala vagy törlése, illetőleg sérülésük vagy megsemmisülésük elleni védelméről.

(3) A kamara naplót készít

a) az elektronikus árverési rendszer üzemben tartási idejéről,

b) az elektronikus árverési rendszer nyilvántartásaiba történő bejegyzésekről és törlésekről a bejegyzett, törölt adatoknak, a bejegyzés, törlés időpontjának, valamint a bejegyző, törlő végrehajtó nevének és azonosító számának a feltüntetésével,

c) az elektronikus árverési rendszer árverezőként történő használatára jogosult felhasználók által a licitnaplóba továbbított vételi ajánlatokról a vételi ajánlat összegének, az árverező egyedi azonosítójának és a vételi ajánlat beérkezése időpontjának a feltüntetésével,

d) a naplóból történt adatszolgáltatásról a szolgáltatott adatok körének, az adatigénylő nevének és címének, valamint az adatszolgáltatás időpontjának a feltüntetésével.

(4) A naplót és az adatainak megismeréséhez szükséges technikai eszközöket 10 évig kell megőrizni.

(5) A napló

a) elektronikus árverési hirdetményekre vonatkozó adatairól a végrehajtási eljárásban szereplő felek és érdekeltek,

b) árverezők elektronikus nyilvántartására vonatkozó adatairól - saját adataik tekintetében - a nyilvántartásban szereplő személyek,

c) licitnaplóra vonatkozó adatairól a végrehajtási eljárásban szereplő felek és érdekeltek, valamint az árverezők kérhetnek adatszolgáltatást.

(6) A napló teljes adattartalma a végrehajtónak, a bíróságnak, a nemzetbiztonsági szolgálatoknak és a büntetőügyben eljáró hatóságnak továbbítható.

(7) A naplóból adatszolgáltatás írásbeli kérelemre vagy megkeresésre teljesíthető.

Jegyzet: a 253/F. §-t beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 34. §-a; hatályos 2009. január 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

Az elektronikus árverési rendszer

Az elektronikus árverési rendszerhez tartozó rendszernapló vezetése a kamara feladata.

A törvény részletesen meghatározza, hogy milyen adatokat kell naplózni az elektronikus árverési rendszer (a továbbiakban: rendszer) egyes alrendszerében, a naplót meddig kell megőrizni, és az egyes naplóadatokról kinek a részére adható felvilágosítás.

A rendszer működésének és árverezőként történő igénybevételének a miniszter rendeletében meghatározott technikai feltételeit (felhasználási szabályzat).

A rendszer a kamara által működtetett <http://www.mbvk.hu> oldalon elérhető el. A rendszer útján a bírósági végrehajtók az árveréseket az interneten közzéteszik, az árverezőket nyilvántartásba veszik, és az árverezők, valamint az árverezők csoportjai az ingatlanárveréseken és az elektronikus ingóárveréseken elektronikus úton vételi ajánlatot tehetnek. Vételi ajánlatot a Vht. 132/B-132/G. §-ai szerinti elektronikus ingóárverésen és a Vht. 141-156. §-ai szerinti ingatlanárverés, továbbá az önálló bírósági végrehajtó által közigazgatási végrehajtási vagy adó végrehajtási eljárásban lefolytatott elektronikus ingóárverés és ingatlanárverés során árverésre kitézített ingóságok és ingatlanok megvásárlására lehet tenni. A rendszer nyilvános oldalát regisztráció nélkül bárki megtekintheti, a kezelőfelületén a felhasználók (végrehajtók és árverezők) végezhetik különféle műveleteiket. A rendszerben minden jogképességgel rendelkező természetes személy és szervezet, valamint árverezői csoport - a rendszerben közösen regisztrált több árverező - árverezhet, aki a rendszerben árverezőként regisztráltatta magát és a felhasználói szabályzatot elfogadta.

A rendszer nyilvántartásaiba bejegyzett, továbbá a rendszer felületén közzétett adatok valódiságáért a regisztrációját kérő árverező, vagy az adatot a rendszerbe feltöltő végrehajtó felel.

A regisztráció során az árverező Vht. 132/E. § (2) bekezdésében foglalt és a végrehajtó rendelkezésére bocsátott adatai a rendszerben egy erre szolgáló elektronikus adatlap kitöltésével és továbbításával rögzítésre kerülnek, amely során a rendszer használatához szükséges felhasználói nevet, jelszót és árverezői egyedi azonosítót kap (a továbbiakban együttesen: account), mellyel jogosulttá válik a rendszer árverezőként történő használatára. A regisztráció díja 6000 forint, amely díjat a regisztrációt megelőzően a regisztrációt végző végrehajtónál kell megfizetni készpénzben. A regisztráció személyesen, bármely önálló bírósági végrehajtónál vagy megyei bírósági végrehajtónál elvégezhető. A regisztráció alkalmával a végrehajtó részére be kell mutatni a személyazonosság igazolására szolgáló okiratot, a lakcímkártyát, adóazonosítót tartalmazó hatósági igazolványt, szervezet esetében: cégmáskolatot és aláírási címpéldányt, illetve egyéb szervezet esetében a nyilvántartást vezető szervezet igazolását a nyilvántartásba vételről, az árverező törvényes képviselőjének a személyazonossága és lakcíme igazolására szolgáló okiratot, meghatalmazott esetén meghatalmazás és a meghatalmazott előbb felsorolt iratai. A regisztrációhoz adott meghatalmazásnak tartalmaznia kell a meghatalmazó személyazonosságát igazoló okiratának, lakcímkártyájának okmányazonosítóját, adóazonosító jelét, valamint az ezen okmányokban szereplő, a Vht. 132/E. § (2) bekezdésének a) pontjában foglalt adatait. A regisztráció megkezdése előtt a végrehajtó a Vht. 47/A. §-a szerinti az okmány- és adatellenőrzést végez. A regisztráció során az árverező a rendszer által generált - de később megváltoztatható - egyedi felhasználói nevet, ideiglenes jelszót és árverezői egyedi azonosítót kap. Az árverező a személyazonosságára szolgáló iratok bemutatása mellett bármelyik végrehajtónál kérheti az adatai módosítását és a nyilvántartásból való törlését. Az adatmódosításért esetenként 3000 forint díjat kell fizetni, míg a törlés díjmentes. Az árverező törlése nem lehetséges addig, amíg közzétett vételi ajánlata van a rendszerben. Az account adott árverési tételhez történő aktiválásának feltétele az árverési előlegnek az árverést lefolytató végrehajtó letéti számlájára való befizetése vagy átutalása és az aktiválási kérelem felhasználói kezelőfelületen keresztül történő továbbítása. Az aktiválási kérelemben az árverező arról nyilatkozik, hogy az árverési előleget befizette, az árverési feltételeket tudomásul vette, és nem minősül az árverésből kizárt személynek. Az aktiválási kérelemtől a végrehajtó az aktiválási kérelemtől a végrehajtó a kérelem alapján az árverező felhasználói nevét és jelszavát az árverési előleg befizetését követően haladéktalanul, átutalása esetén pedig legkésőbb a kérelemtől szóló rendszerüzenet kézbesítését követő munkanapon aktiválja, a feltételek hiánya esetén az aktiválási kérelmet - az ok megjelölésével - elutasítja. Az átutalt árverési előleg beazonosítása akkor lehetséges, ha az átutalási megbízáson az árverező közleményként feltüntetni a végrehajtási ügyszámot, az árverezői regisztrációt tanúsító kivatot sorszámát és az árverési tétel azonosítószámát. A végrehajtó a beazonosíthatatlan összegeket az átutaló részére visszautalja.

Az árverező az adott árverési hirdetmény oldaláról megnyitható licitnapló és teljes licitnapló megtekintésével követheti nyomon a licitálást. A vételi ajánlat megtételére az aktivált account-tal rendelkező árverezőknek a rendszer

kezelőfelületén keresztül a licitnapló lezárásáig van lehetősége a vételi ajánlat összegének megjelölésével és a vételi ajánlat rendszernek történő továbbításával. A vételi ajánlat nem vonható vissza. A rendszer ingatlanárveréseken automatikusan a legalacsonyabb vételár összegét, majd pedig a licitküzőb összegével emelkedő összegeket ajánl fel az árverező számára, amelyek közül az árverezőnek kell kiválasztania a vételi ajánlata összegét. A rendszer automatikusan közzéteszi a licitnaplóban a korábban közzétett vételi ajánlat összegénél magasabb összegajánlatokat. A Vht. feltételeinek nem megfelelő összegű ajánlatokat a rendszer nem teszi közzé. A közzé nem tett ajánlatok naplózásra kerülnek. Ha az árverező az árverésen a továbbiakban nem kíván részt venni, és nincs a rendszerben érvényes vételi ajánlata, a rendszer kezelőfelületén keresztül kérheti az aktiválás megszüntetését. Közzétett, érvényes vételi ajánlat esetén a rendszer nem teszi lehetővé a megszüntetési kérelem továbbítását.

Üzletrész árverése esetén az elővásárlási jog gyakorlása is a rendszer kezelőfelületén keresztül történhet, amelyre az aktivált account-tal rendelkező elővásárlásra jogosult árverezőnek van lehetősége. Az elővásárlásra jogosult árverező oly módon gyakorolhatja az elővásárlási jogát, hogy a „tartott” összeg megjelölésével tesz vételi ajánlatot; ez a vételi ajánlat minősül a rendszerben megelőzően közzétett vételi ajánlat vonatkozásban megtett elővásárlási jogot gyakorló nyilatkozatnak. A nyilatkozat nem vonható vissza.

A rendszer automatikusan zárja le a licitnaplót. A lezárást követően vételi ajánlat megtétele nem lehetséges, így az elektronikus ingóárverés befejeződik, az ingatlanárverésnek pedig lezárul az elektronikus ajánlattételi szakasza. A rendszer a licitnapló automatikus lezárásának időpontját megelőzően a végrehajtó részére is biztosítja a licitnapló lezárásának lehetőségét, ha már nem állnak fenn a vagyontárgy értékesítésének feltételei. Ebben az esetben az utolsóként közzétett vételi ajánlat is érvényét veszti, és üzletrész árverése esetén a továbbiakban elővásárlási jog gyakorlására sincs lehetőség.

Az árverési vevőnek tekintendő árverező [Vht. 132/G. § (1) és (2) bek., 147. § (5) bek.] részére szóló, az árverési jegyzőkönyv aláírására és a vételár megfizetésére vonatkozó végrehajtói felhívást a rendszer az árverező rendszerüzeneteként közzéteszi az árverező számára és - tájékoztató jelleggel - elektronikus levelet is küld arról az árverező által megadott e-mail címre. Elektronikus ingóárverés esetén a végrehajtói felhívás az árverési jegyzőkönyv aláírására, a vételár megfizetésére és az ingóság átvételére helyszínt és időpontot jelöl meg. Ingatlanárverés esetén a felhívás 15 napos határidőt jelöl meg a végrehajtó irodájában ügyfélfogadási időben az árverési jegyzőkönyv aláírása és a vételár megfizetése céljából való megjelenésre.

A kamara az árverező adatai a végrehajtási árverések lefolytatása és a végrehajtási ügyek adatainak megőrzése céljából az Avtv. követelményei szerint kezeli, és gondoskodik az adatvédelmi követelmények teljesítéséről. Az adatok a nyilvántartásból való törlést követő 10 évig hozzáférhetőek és törvényben meghatározott személyek részére továbbíthatóak. Ezt követően a kamara gondoskodik az adatok végleges megsemmisítéséről, végérvényesen megszünteti az árverezővel való kapcsolatba hozhatóságukat. Az adatokról a bíróságok, nemzetbiztonsági szolgálatok, büntetőügyben eljáró hatóságok részére a napló teljes adattartalma továbbítható, így a törölt bejegyzések is megismerhetőek egy jogorvoslati eljárás vagy büntetőeljárás lefolytatása érdekében.

A végrehajtó díjazása

Vht. 254. § (1) A végrehajtót a tevékenységéért - a jogszabályba foglalt végrehajtói díjszabás szerint megállapított - díj és költségterítés illeti meg.

(2) A végrehajtó díja munkadíjból és jutalékból áll, ezen felül jogosult az eljárással kapcsolatban felmerült költségei megtérítésére.

(3) A munkadíj a végrehajtási ügyértékhez vagy az eljárásra fordított időhöz, továbbá az elvégzett eljárási cselekményekhez igazodik.

(4) Jutalék a végrehajtási eljárás eredményessége vagy részbeni eredményessége esetén jár a végrehajtónak függetlenül attól, hogy a teljesítés a végrehajtóhoz vagy a végrehajtást kérőhöz pénzben vagy természetben történt.

(5) A végrehajtónak a díjazását és költségeinek megtérítését megállapító rendelkezése ellen - ideértve a végrehajtási költségek előlegezésére történő felhívását is - a 217. § szerint van helye jogorvoslatnak.

(6) A felvilágosításra jogosult kérelmére a végrehajtó által a végrehajtási ügy iratáról kiadott másolatért a külön jogszabályban meghatározott összegű költségterítést kell fizetni a végrehajtó részére, mely nem végrehajtási költség.

Jegyzet: az (1) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 130. §-a.

A (2)-(5) bekezdéseket beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 130. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (6) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 35. §-a; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A végrehajtót az általa végzett tevékenységért díj és költségtérítés illeti meg. A végrehajtó díja munkadíjból és sikeres eljárás esetén jutalékból, a költségtérítés költségátalányból és a készkiadásból áll, melyek mértékét és számítási módját a Vdsz. tartalmazza.

A nem eredménykötelmű munkadíj az eljárás foganatosításáért illeti meg a végrehajtót. A végrehajtó az őt megillető munkadíjból teljesíti a végrehajtó-helyettesek, végrehajtójelöltek és az adminisztrációs személyzet munkabérének és közterheinek kifizetését.

Pénzkövetelés végrehajtása esetén a munkadíj az ügyértékhez, meghatározott cselekmény végrehajtása esetén az eljárásra fordított időhöz, míg kézbesítési eljárás esetén az elvégzett cselekményhez (egyszerű vagy különleges kézbesítés) igazodik.

Egy végrehajtási ügyön belől többtípusú tevékenységet is végezhet a végrehajtó; ekkor az adott tevékenységtípushoz kötődő díjtételt kell alkalmazni.

Meghatározott cselekmények végrehajtása esetén tipikusan az eljárásra fordított idő és a behajtani kívánt ügyérték után járó díjak együttes alkalmazására kerül sor.

Amennyiben a meghatározott cselekmény helyett (ingókiadás) meghatározott egyenértéket, pénzüsszeget kell behajtani, az egyenérték megállapítása előtt végrehajtói díját az eljárásra fordított idő alapján kell megállapítani, a pénzegetérték meghatározása után pedig növelni kell a pénzkövetelésre, mint ügyértékre eső díjjal.

A költségátalány a végrehajtó hivatali helységének, az infrastruktúra fenntartására szolgál.

A végrehajtó munkadíja és költségtérítése nem függ a végrehajtási eljárás eredményességétől. Ezen összegeket a végrehajtást kérő - költségmentes ügyben a megyei bíróság gazdasági hivatala - előlegezi, de azt az eljárás érdemi befejezésekor az adós viseli.

A végrehajtási eljárás részbeni vagy teljes eredményessége esetén jutalék jár. E körben közömbös, hogy a teljesítés természetben vagy pénzben történik. Természetbeni teljesítés történhet tipikusan meghatározott cselekmények önkéntes teljesítésekor. Pénzkövetelés behajtása iránt indult végrehajtási ügyben, ha az adós természetben, valamely vagyontárgyának tulajdonjoga végrehajtást kérő részére a követelés részének vagy egészének értékében történő átengedése esetén szintén természetbeni teljesítésről beszélhetünk. A követelés természetben történő részbeni kiegyenlítés esetén a bírói gyakorlat megkívánja a természetben való teljesítés egyenértékének megállapítását.

A végrehajtási eljárások nem enyésznek el, nem érnek véget a követelés behajtásával, a behajthatatlanság megállapításával a végrehajtó tevékenysége nem fejeződik be: ügyviteli és érdemi befejezését követően a végrehajtási eljárások iratanyagát tárolni és 40 évig őrizni, jogszabályi rendelkezések szerint a személyes adatokat tartalmazó iratokat selejtezni kell.

Az iratok tárolása és őrzése kapcsán jelentős kiadások jelentkeznek a végrehajtó oldalán. Az iratokra vonatkozó tárolási, őrzési és selejtezési kötelezettség a VÜSZ 46/A-46/G. §-ának rendelkezései szerint terhelik a végrehajtót. A rendelkezések 2004. március 6-i hatálybalépését megelőzően az iratokat a bíróság tárolta, őrizte és selejtezte. A végrehajtó terheinek jelentős növelését nem követte a Vdsz. 16. §-a szerinti költségátalány, vagy a számításának alapjául szolgáló munkadíj tételeinek, mértékének a növelése, ezért a jogállamiság és jogbiztonság alkotmányos követelményével ellentétes lenne a jogszabály olyan formán való értelmezése, hogy az irattárolással felmerülő kiadások fedezésére is a költségátalány szolgálna.

A Vdsz. csak példálózó jelleggel sorolja fel készkiadásként felszámítható összegeket - „13. § A végrehajtó készkiadásként számíthatja fel (...) a végrehajtás foganatosításával felmerült más költséget (tolmácsdíj, postai költség stb.)” - ezért kijelenthetjük, hogy az irattárolással felmerülő költségek, mint a foganatosítással felmerülő költségek, készkiadásként megilletik a végrehajtót.

Ha a végrehajtás „foganatosítása” fogalmát szűken értelmeznénk, a végrehajtási kérelmek elkészítése és azok elrendelő bíróságokhoz való eljuttatása, a bírósági és ingatlan-nyilvántartási határozatok kézbesítése nyilvánvalóan nem tartozik a végrehajtási ügy foganatosításának körébe, mégis megilletik a végrehajtót a felmerülő készkiadás - postaköltség, tolmácsdíj, tanúdij stb. - összegek.

A végrehajtási költségek vonatkozásában a feleket - jogorvoslatként - a Vht. 217. §-a szerinti végrehajtási kifogás előterjesztésének lehetősége illeti meg.

A végrehajtási ügy iratairól a felvilágosításra jogosultak - adós, végrehajtást kérő, illetve az adott végrehajtási ügyben jogi érdeküket valószínűsítő személyek - az ügy iratairól kiadott másolatokért a végrehajtási költségek körében nem tartozó külön költségtérítést fizetnek.

Végrehajtói iroda

Vht. 254/A. § (1) A végrehajtói iroda az önálló bírósági végrehajtói tevékenység végzésének elősegítésére határozatlan időre alapított, jogi személyiséggel rendelkező szervezet.

(2) A végrehajtói iroda alapítására, nyilvántartására, működésére, ellenőrzésére, megszűnésére és tagjainak felelősségére e törvényben foglalt eltérésekkel a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLV. törvénynek a korlátolt felelősségű társaságra vonatkozó szabályait kell alkalmazni. Végrehajtói iroda az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaságra vonatkozó szabályok szerint nem működhet. Vht. 254/A. § Vht. 254/B. § (1) Végrehajtói irodát természetes személyek vagy gazdasági társaságok alapíthatnak olyan módon, hogy az irodában a szavazati jog több mint 50%-át önálló bírósági végrehajtó tag (e fejezetben a továbbiakban: végrehajtó tag) gyakorolja, és vezető tisztségviselője csak végrehajtó tag lehet.

(2) Nem lehet végrehajtói iroda tagja az a végrehajtó, akivel szemben a bírósági végrehajtói fegyelmi bíróság hivatalvesztés fegyelmi büntetést szabott ki. Ha az alapítási engedély megadása iránti eljárás időpontjában a végrehajtó ellen fegyelmi eljárás van folyamatban, az engedélyezési eljárást a fegyelmi vétség elbírálásáig fel kell függeszteni.

(3) A nem végrehajtó természetes személy tag akkor válhat a végrehajtói iroda tagjává, ha

a) vele és közeli hozzátartozójával szemben végrehajtási eljárás nincs folyamatban,

b) adó- és más köztartozása nincs,

c) vele szemben a 233. § (2) bekezdésének b) és c) pontjában foglalt kizáró ok nem áll fenn,

d) a miniszter a büntügyi nyilvántartásnak a rá vonatkozó teljes körű adatait beszerezte, és ezek vizsgálata alapján a tagságához hozzájárult.

(4) Külföldi állampolgár akkor válhat a végrehajtói iroda tagjává, ha - a (3) bekezdésben foglalt feltételek fennállása esetén - az állampolgársága szerinti ország és Magyarország között a végrehajtói irodai tagság tekintetében viszonyosság áll fenn.

(5) Gazdasági társaság akkor válhat a végrehajtói iroda tagjává, ha

a) tagjai kizárólag természetes személyek, vagy alapítója, illetve tagja kizárólag könyvvizsgáló társaság, és az kifejezetten végrehajtói irodai tagság létrehozására alapította a gazdasági társaságot,

b) vele, illetve tulajdonosával vagy természetes személy tagjával, továbbá a befolyása alatt működő más gazdasági társasággal szemben végrehajtási vagy felszámolási eljárás nincs folyamatban,

c) adó- és más köztartozása nincs,

d) nem szerepel a kamaránál az adós gazdálkodó szervezetekről vezetett nyilvántartásban, Vht. 254/B. § e) természetes személy tagjával kapcsolatban a miniszter a (3) bekezdés d) pontja szerinti hozzájárulást megadta.

Vht. 254/C. § (1) Végrehajtói irodaként a cégjegyzékbe bejegyzett és a végrehajtói irodáknak a kamaránál vezetett nyilvántartásába felvett iroda működhet. A végrehajtói iroda az előtársaságra vonatkozó szabályok alapján nem kezdheti meg működését.

(2) A végrehajtói iroda alapító okiratában meg kell határozni

a) a végrehajtói iroda nevét és székhelyét,

b) a végrehajtói iroda tagjait nevük (cégnevük) és lakóhelyük (székhelyük) feltüntetésével; a végrehajtó tag esetében nevét, szolgálati helyét (annak a helyi bíróságnak a megnevezését, amelyre kinevezték), hivatali helyiségének címét, illetékességi területének kiterjesztését és terjedelmét,

c) az irodavezető végrehajtó nevét és hivatali helyiségének címét, több irodavezető esetén az irodavezetés és képviselő szabályait,

d) a tagok vagyoni hozzájárulását, valamint a hozzájárulás rendelkezésre bocsátásának módját és idejét,

e) a szavazati jog terjedelmét és gyakorlásának módját,

f) a taggyűlés és a megismételt taggyűlés működésének szabályait, ideértve az összehívás módját, a határozatképesség szabályait és a határozathozatal módját, a taggyűlésen kívüli határozathozatal szabályait,

g) annak az értékhatárnak a megjelölését, amelytől függően a döntés a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik,

h) az eredmény felosztásának szabályait,

i) a végrehajtói iroda megszűnése esetére a tagok közötti elszámolás szabályait.

(3) A végrehajtói iroda neve a következő lehet:

a) a végrehajtó tag neve és a „végrehajtói irodája” kifejezés,

b) az egyik végrehajtó tag családi neve és a „társaság” vagy „társai”, valamint a „végrehajtó iroda” kifejezés,

c) a végrehajtó tagok egy részének családi neve és a „végrehajtói iroda” kifejezés.

Vht. 254/D. § (1) A végrehajtói iroda alapításához a kamara engedélye szükséges (alapítási engedély), az engedélyezés iránti kérelmet az alapító okirat elfogadásától számított 8 napon belül kell a kamaránál előterjeszteni. Így kell eljárni az irodai tagság létesítése esetén is.

(2) A kamara a végrehajtói iroda részére az alapítási engedélyt 60 napon belül megadja, ha Vht. 254/D. § a) alapító okirata megfelel az irányadó jogszabályoknak,

b) tagjával szemben a végrehajtói irodai tagságot kizáró, a 254/C. §-ban meghatározott körülmény nem áll fenn.

(3) A kamara a (2) bekezdésben foglalt eljárása során megvizsgálja az alapító okiratban foglaltakat, beszerzi a miniszternek a végrehajtó irodai tagság létesítésére vonatkozó hozzájárulását, és - szükség esetén a helyszínen - ellenőrzi az okiratban foglalt adatok valóságát.

(4) A végrehajtói iroda köteles az alapítási engedély kézhezvételétől számított 30 napon belül az iroda alapítását bejegyzés és közzététel végett bejelenteni a cégjegyzéket vezető megyei bíróságnak mint cégbíróságnak; a végrehajtói iroda a cégjegyzékbe való bejegyzéssel, a bejegyzés napján jön létre. A cégjegyzékbe bejegyzett végrehajtói irodát a kamara kérelemre felveszi a végrehajtó irodák nyilvántartásába.

(5) A cégjegyzékből jogerős határozattal törölt végrehajtói irodát a kamara törli a végrehajtói irodák kamarai nyilvántartásából.

Vht. 254/E. § (1) A végrehajtói iroda tagjai közül végrehajtási cselekményt a végrehajtási eljárásra vonatkozó szabályok szerint csak a végrehajtó tag, illetve - a rá irányadó szabályok szerint - az iroda által foglalkoztatott végrehajtó-helyettes végezhet.

(2) A végrehajtói iroda vagy tagja a végrehajtó hatósági jogalkalmazó tevékenységére vonatkozóan utasítást nem adhat.

(3) A végrehajtói iroda által alkalmazott végrehajtó-helyettes és végrehajtójelölt munkaszerződésében meg kell határozni, hogy a végrehajtó-helyettes, illetve a végrehajtójelölt melyik végrehajtó mellett teljesít szolgálatot, felette ez a végrehajtó gyakorolja a munkáltatói jogokat.

(4) A végrehajtói iroda üzletszerű gazdasági tevékenységet csak a végrehajtói tevékenység elősegítésére folytathat.

(5) A végrehajtói iroda tagjának végrehajtói minőségére tekintettel rendelkezésre álló adatok csak a végrehajtó hatáskörébe tartozó eljárás során, a végrehajtás céljára használhatók fel, az adatokhoz egyéb célból történő hozzáférés tilos.

Vht. 254/F. § (1) A végrehajtói irodai tagsági jogviszony megszűnik

a) a végrehajtó tag szolgálatának megszűnésével, kivéve a (2) bekezdésben foglalt esetet,

b) a tag halálával, jogutód nélküli megszűnésével,

c) a taggal szemben a végrehajtói irodai tagságot kizáró körülmény bekövetkezésével, Vht. 254/F. § d) a tagot megillető vagyoni hányad átruházásával,

e) a végrehajtó tag rendes vagy rendkívüli felmondásával,

f) a nem végrehajtó tag kizárásával.

(2) Ha a végrehajtó tag szolgálata nem hivatalvesztés fegyelmi büntetés kiszabása miatt szűnik meg, és a végrehajtó egyébként megfelel a nem végrehajtó természetes személy taggal szemben támasztott követelményeknek, a taggyűlés határozatával tagsága nem végrehajtói tagságként fennmaradhat. Ha nem kíván a végrehajtói iroda tagja maradni, a tagsági jogviszony megszűnésének időpontjában fennálló állapot szerint kell vele elszámolni. A tagot megillető vagyonrész - eltérő megállapodás hiányában - a tagsági jogviszony megszűnésétől számított 3 hónapon belül pénzben kell kifizetni.

(3) A végrehajtói iroda megszűnik akkor is, ha a végrehajtói iroda

a) tagjainak száma egy főre csökkent, vagy

b) az egyetlen végrehajtó tag tagsági jogviszonya vagy végrehajtói szolgálata megszűnt, továbbá ha szavazati joga nem több, mint 50%.

(4) A végrehajtói iroda csak másik végrehajtói irodával egyesülhet, vagy végrehajtói irodákká válhat szét, gazdasági társasággá vagy más gazdálkodó szervezetté nem alakulhat át.

(5) A kamara a végrehajtói irodával szemben törvényességi felüyeleti eljárást kezdeményezhet a cégbíróságnál.

Vht. 254/G. § (1) A kamara a következő adattartalommal vezet nyilvántartást a végrehajtói irodákról:

a) a végrehajtói iroda neve,

b) a végrehajtói iroda székhelye,

- c) a végrehajtói iroda tagjainak adatai (név, születési hely és idő, anyja neve, végrehajtói, irodavezetői minőség megjelölése, a végrehajtó szolgálati helye),
- d) az alapítási engedély megadásának időpontja,
- e) a cégjegyzékbe történő bejegyzés időpontja, cégjegyzékszám,
- f) a névjegyzékbe történő felvétel időpontja,
- g) a névjegyzékből történő törlés időpontja.

(2) A végrehajtói iroda a nyilvántartásban szereplő adatainak megváltozásáról köteles a kamarát a változástól számított 15 napon belül tájékoztatni.

(3) A nyilvántartásból történő törlést követően a végrehajtói iroda adatait a kamara 50 évig köteles megőrizni.

Jegyzet: a 254/A-254/F. §-okat beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 131. §-a; hatályos 2002. január 1-jétől.

A 254/G. §-t beiktatta a 2005. évi LXXXIII. törvény 121. §-a; hatályos 2005. november 1-jétől. Ezt követően indult ügyekben és megismételt eljárásokban kell alkalmazni.

A 254/B. § (3) bekezdésének d) pontját és (4) bekezdésének e) pontját, továbbá a 254/D. § (3) bekezdését módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A 254/D. § (5) bekezdését beiktatta a 2005. évi LXXXIII. törvény 120. §-a; hatályos 2005. november 1-jétől. Ezt követően indult ügyekben és megismételt eljárásokban kell alkalmazni.

A 254/C. § (1) bekezdésének helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 93. §-a értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) Végrehajtói irodaként a cégjegyzékbe bejegyzett iroda működhet. A végrehajtói iroda az előtársaságra vonatkozó szabályok alapján nem kezdheti meg működését.**”

A 254/D. § (1) bekezdés b) pontja helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 92. §-a értelmében az alábbi szöveg lép: „**b) tagjával szemben a végrehajtói irodai tagságot kizáró, a 254/B. §-ban meghatározott körülmény nem áll fenn.**”

A 254/D. § (4) bekezdésének helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 93. §-a értelmében az alábbi szöveg lép: „**(4) A végrehajtói iroda köteles az alapítási engedély kézhezvételétől számított 30 napon belül az iroda alapítását bejegyzés és közzététel végett bejelenteni a cégjegyzéket vezető megyei bíróságnak mint cégbíróságnak; a végrehajtói iroda a cégjegyzékbe való bejegyzéssel, a bejegyzés napján jön létre.**”

A 254/G. § (1) bekezdése felvezető szövegének helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 92. §-a értelmében az alábbi szöveg lép: „**(1) A cégjegyzékbe bejegyzett végrehajtói iroda köteles a működésének megkezdését tizenöt napon belül a kamaránál bejelenteni, a kamara pedig a végrehajtói irodát a következő adattartalommal hivatalból nyilvántartásba venni:**”

2009. október 1-jei hatállyal a 2009. évi LVI. törvény 91. § (3) bekezdése az alábbi szövegezésű (4) bekezdést iktatta be a Vht. 254/G. §-ának rendelkezéseibe: „**(4) Ha a végrehajtói iroda az (1) bekezdés szerinti adatokat a bejelentésben nem közli, a kamara az adatok közlése iránt megkeresi a végrehajtói iroda bejegyzését végző cégbíróságot.**”

A végrehajtói iroda

Az önálló bírósági végrehajtók tevékenységüket egyéni és társas vállalkozási formában, azaz végrehajtói iroda keretében végezhetik. A végrehajtói iroda az eljáró önálló bírósági végrehajtó gazdálkodásának háttérét biztosítja és a végrehajtói tevékenység ellátásához szükséges infrastruktúráját üzemelteti, a végrehajtó jogalkalmazói tevékenységét nem befolyásolja. A szolgálat ellátása, a végrehajtások fogantatása továbbra is a végrehajtó kötelezettsége, az eljárási cselekmények után a felelősség továbbra is a végrehajtót terhelik.

A végrehajtói iroda jogi személy, amelynek az alapítása határozatlan időre történik.

Az alapításra, nyilvántartásra, működésre, ellenőrzésre, megszűnésre és tagjainak felelősségére a Gt.-nek a korlátolt felelősségű társaságra vonatkozó szabályait kell alkalmazni, amennyiben a Vht. másként nem rendelkezik.

A korlátolt felelősségű társaságot, és így a végrehajtói irodát a cégnyilvántartás tartja nyilván.

Végrehajtói irodát több végrehajtó, vagy egy önálló bírósági végrehajtó és legalább egy jogi- vagy természetes személy alapíthat, oly módon, hogy a hivatalban lévő végrehajtót 50%-nál magasabb szavazati jog illesse meg, és a vezető tisztségviselő szintén végrehajtó legyen. A végrehajtói iroda működése során sem csökkenhet a tagok száma kettő alá, hiszen a végrehajtói iroda kifejezetten társas vállalkozás.

A végrehajtói iroda alapításához szükséges a kamara alapítási engedélye. Az alapítás iránti kérelmet az alapító okirat elfogadásától számított 8 napos jogvesztő határidőn belül kell a kamaránál előterjeszteni.

A végrehajtói iroda működését akkor kezdheti meg, ha a cégbíróság bejegyezte a cégjegyzékbe, és a kamara felvette a végrehajtói irodákról vezetett nyilvántartásába.

A végrehajtói irodát a törvényben meghatározott szigorú szabályok szerint kell elnevezni.

A végrehajtói iroda taggá válásának feltételeit a törvény meghatározza, amelyek keretében kiemelt jelentőséget kap a gazdasági megbízhatóság: a tagsági jogot megszerezni kívánó személy és vele összefonódásban levő személyek ellen végrehajtási (felszámolási) eljárás nem lehet folyamatban, adó- vagy más köztartozás nem terhelheti, és az adós gazdálkodó szervezetekről vezetett nyilvántartásban nem szerepelhet.

A végrehajtói iroda üzletszerű gazdasági tevékenységet csak a végrehajtói tevékenység elősegítésére folytathat, amely keretében árverési termet, raktárakat, gépjárműtároló helyeket, futárszolgálatot stb. tarthat fenn.

A végrehajtói irodában lévő tag tagsági jogviszonya megszűnik, amennyiben a végrehajtó tag szolgálata is megszűnik, rendes vagy rendkívüli felmondással él, vagy kizárásra kerül, a tag meghal, vagy jogutód nélkül megszűnik, a taggal szemben a végrehajtói irodai tagságot kizáró körülmény bekövetkezik, a tagot megillető vagyoni hányad átruházásra kerül.

A törvény értelmében a végrehajtói iroda megszűnik akkor, ha a tagok száma kettő alá csökken, a végrehajtó tag (ok) tagsági jogviszonya vagy végrehajtói szolgálata megszűnik, vagy szavazati joguk 50% alá csökken.

A végrehajtói iroda csak másik végrehajtói irodával egyesülhet, vagy végrehajtói irodákká válhat szét, gazdasági társasággá vagy más gazdálkodó szervezetté nem alakulhat át.

A végrehajtói irodákkal szembeni törvényességi felügyeleti eljárást a cégbíróság folytatja le. A törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezésének joga a kamarát megilleti.

2009. október 1-jétől a végrehajtói iroda a cégjegyzékbe való bejegyzést és működésének megkezdést követő 15 napon belül köteles bejelenteni a kamara felé a végrehajtó iroda bejegyzett nevét, székhelyét, a tagok adatait, a cégjegyzékbe történő bejegyzés időpontját és cégjegyzékszámát. A bejelentés elmulasztása esetén a kamara hivatalból megkeresi a bejegyzést végző cégbíróságot az adatok közlése iránt.

Közigazgatási hatósági ügyek intézése

Vht. 254/H. § (1) A Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni - az e §-ban foglalt eltérésekkel - a következő ügyekben:

a) bejegyzés a végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek kamarai névjegyzékébe, törlés e névjegyzékből, kivéve, ha a törlésre a 240/E. § (5) bekezdésének e) pontja vagy a 241. § (6) bekezdésének e) pontja alapján kerül sor,

b) a végrehajtói iroda alapítási engedélyének megadása iránti eljárás,

c) felvétel a végrehajtói irodák kamarai nyilvántartásába, törlés e nyilvántartásból [a továbbiakban az a)-c) pontban foglaltak együtt: kamarai hatósági eljárás].

(2) A kamarai hatósági eljárás lefolytatása iránti kérelmet csak a kamaránál írásban vagy szóban, szóbeli kérelmet pedig csak személyesen lehet előterjeszteni. Nem minősül írásbeli kérelemnek a telefax és az elektronikus hírközlő eszköz útján benyújtott kérelem.

(3) A kamarai hatósági eljárást első fokon a kamara elnöksége folytatja le, az elnökség határozata és a Ket. 31. §-a szerinti végzése elleni fellebbezést a választmány a soron következő ülésén, de legkésőbb 60 napon belül bírálja el. A fellebbezést a kamara elnökénél, a választmányhoz címezve kell benyújtani.

(4) A kamarai névjegyzékből, nyilvántartásból történő törlés iránti eljárást hivatalból meg kell indítani, ha a kamara a törlési okról tudomást szerez; a kamara a törlési eljárás során az ügyfelet nyilatkozattételre és adatszolgáltatásra kötelezheti.

(5) A kamarai hatósági eljárásban történő képviselőre adott meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni. Az ügyvédnek adott meghatalmazáshoz, ha azt a fél saját kezűleg írta alá, tanúk alkalmazása nem szükséges.

(6) Ha a kamara a névjegyzékbe történő bejegyzés vagy a nyilvántartásba vétel iránti kérelemnek helyt ad, az erről szóló határozatnak kell tekinteni a nyilvántartásba vételről kiállított okiratot. Az okiratnak tartalmaznia kell

a) a kamara nevét, a kamarai hatósági ügy számát, a kiadmányozó nevét és aláírását, az okirat kiállításának helyét és időpontját,

b) a névjegyzékbe vétel, illetve a nyilvántartásba történő bejegyzés napját,

c) végrehajtó-helyettes és végrehajtójelölt névjegyzékbe vétele esetén nevét, születési helyét és időpontját, anyja nevét, a névjegyzékbe vétel időpontját, az alkalmazó végrehajtó nevét és székhelyét,

d) a végrehajtói irodák nyilvántartásába történő felvétel esetén a végrehajtói iroda nevét, székhelyét, cégjegyzékszámát, tagjainak nevét és személyazonosító adatait.

(7) A kamarai hatósági eljárás elektronikus úton nem folytatható le.

Jegyzet: a 254/H. §-t beiktatta a 2005. évi LXXXIII. törvény 121. §-a; hatályos 2005. november 1-jétől. Ezt követően indult ügyekben és megismételt eljárásokban kell alkalmazni.

A 254/H. § (1) bekezdésének helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 92. §-a értelmében az alábbi szöveg lép:

„(1) A közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni - az e §-ban foglalt eltérésekkel - a következő ügyekben:

a) bejegyzés a végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek kamarai névjegyzékébe, törlés e névjegyzékből, kivéve, ha a törlésre a 240/F. § (5) bekezdésének e) pontja vagy a 241. § (6) bekezdésének e) pontja alapján kerül sor,

b) a végrehajtói iroda alapítási engedélyének megadása iránti eljárás,

c) felvétel a végrehajtói irodák kamarai nyilvántartásába, törlés e nyilvántartásból [a továbbiakban az a)-c) pontban foglaltak együtt: kamarai hatósági eljárás].”

A 254/H. § (2) bekezdésének helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 93. §-a értelmében az alábbi szöveg lép: **„(2) A kamarai hatósági eljárás lefolytatása iránti kérelmet csak a kamaránál írásban vagy szóban, szóbeli kérelmet pedig csak személyesen lehet előterjeszteni. Nem minősül írásbeli kérelemnek a telefax útján benyújtott kérelem.”**

A 254/H. § (3) bekezdésének helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 92. §-a értelmében az alábbi szöveg lép: **„(3) A kamarai hatósági eljárást első fokon a kamara elnöksége folytatja le, az elnökség határozata és az eljárást megszüntető végzése elleni fellebbezést a választmány a soron következő ülésén, de legkésőbb két hónapon belül bírálja el. A fellebbezést a kamara elnökénél, a választmányhoz címezve kell benyújtani.”**

Az (5) bekezdést hatályon kívül helyezte a 2009. évi LVI. törvény 93. §-a; hatálytalan 2009. október 1-jétől.

A 254/H. § (7) bekezdésének helyébe - 2009. október 1-jei hatállyal - a 2009. évi LVI. törvény 90. § (4) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: **„(7) A kamarai hatósági eljárásban az ügyfél nem jogosult és a hatóság nem köteles elektronikus úton írásban kapcsolatot tartani.”** Ezt követően indult és megismételt eljárásokban kell alkalmazni.

A kamarai hatósági ügyek intézése

A Vht. nevesíti meg a Ket. 12. § (4) bekezdése szerinti a közigazgatási hatósági ügyeket, amelyek intézése során a Ket. rendelkezései szerint kell eljárni.

Mivel a kamarai nyilvántartásba vétel előfeltétele a végrehajtói tevékenység gyakorlásának, ezért a Vht. a végrehajtói kamara által vezetett nyilvántartásokba nem kamarai tag felvételét és az azokból történő törlést jelöli meg hatósági ügyekként. Ilyenek a végrehajtó-helyettesi és végrehajtó-jelölti névjegyzékbe vétel és törlés, hiszen ez keletkezteti a kamarai tagságot, a végrehajtói irodák nyilvántartásába történő bejegyzés, törlés, illetve a végrehajtói iroda alapítási engedélyének megadása.

Az önálló bírósági végrehajtó szolgálata a kinevezéssel, a törvény erejénél fogva jön létre, ennek nem előfeltétele a kamarai névjegyzékbe való felvétel, ezért ez nem is minősül kamarai hatósági ügynek.

A kamarai hatósági eljárást első fokon a kamara elnöksége folytatja le. Az eljárás során született határozat és végzés elleni jogorvoslatot a kamara választmánya soron következő ülésén, de legkésőbb 60 napon belül bírálja el.

A határozat és végzés elleni fellebbezést a kamara elnökénél, a választmányhoz címezve kell benyújtani.

Kamarai hatósági ügy elektronikus úton nem folytatható le.

A kamarai hatósági ügy intézése során a kamara előtt nyitva áll az elektronikus ügyintézés lehetősége, azonban ez a lehetőség az ügyfél előtt elzárt.

XIX. fejezet

A MEGYEI BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÓ

A megyei bírósági végrehajtó feladata

Vht. 255. § A fővárosi bírósági, illetőleg a megyei bírósági végrehajtó (a továbbiakban: megyei bírósági végrehajtó) foganatosítja a végrehajtást, ha a végrehajtandó követelés

- a) a 10. § d)-g) pontjában felsorolt végrehajtható okiraton alapul, kivéve, ha a végrehajtási eljárásban kiszabott rendbírság behajtását a 45/A. § (5) bekezdése alapján az önálló bírósági végrehajtó végzi,
- b) a polgári ügyben az állam által előlegezett költség,
- c) a bíróság által előlegezett gyermektartásdíj,
- d) egyéb jogcímen illeti meg a bíróságot, az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalát, a miniszter által vezetett minisztériumot (a továbbiakban: minisztérium) vagy az államot,
- e) a büntetés-végrehajtási szervezetet a fogva tartottal - illetőleg a volt fogva tartottal - szemben illeti meg.

Jegyzet: az a) pont szövegét megállapította a 2007. évi CLXXX. törvény 12. § (3) bekezdése; hatályos 2008. február 1-jétől. Lásd még a 2007. évi CLXXX. törvény 21. § (3) bekezdését.

A d) pont szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 132. § (2) bekezdése; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A d) pont helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (17) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: „**d) egyéb jogcímen illeti meg a bíróságot, az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalát, a miniszter által vezetett minisztériumot (a továbbiakban: minisztérium), az igazságügyi szakértői intézményt vagy az államot.**” Lásd a 2009. évi LXXXV. törvény 66. §-át.

Az e) pontot beiktatta az 1995. évi CVII. törvény 45. §-a; hatályos 1996. március 1-jétől.

A fővárosi és megyei bírósági végrehajtók a Vht. hatálybalépését megelőzően kizárólagosan végezték a fővárosi és megyei bíróságokon működő végrehajtói irodák keretei között a bírósági végrehajtói tevékenységet. A jogállami kereteket megelőzően az 1979. évi 19. törvényerejű rendelet szerinti bírósági végrehajtói feladatok a megyei bírósági végrehajtói szervezetrendszer kereteit feszegették. Különböző próbálkozásokat követően - tekintettel a kilencvenes évek társadalmi-gazdasági változásaira adott válaszként - a Vht. új szervezeti rendszert alakított ki, létrehozva az önálló bírósági végrehajtó intézményét, a hozzá kapcsolódó végrehajtói irodák hálózatával, míg a különböző jogcímen az állam vagy az igazságszolgáltatás alrendszerait megillető követelések érvényesítésére az átalakulást követően megmaradt a fővárosi és megyei végrehajtói szervezetrendszer korlátozott körű jogosultsággal.

A megyei bírósági végrehajtó által foganatosított ügyek tipikusan kis összegűek, ügyszámuk a többi végrehajtási ügyszám viszonylatában alig haladja meg a 9%-ot. Az állam, mint jogosult (OIT, OIT Hivatala, Igazságügyért felelős Minisztérium vagy büntetés-végrehajtási intézet) tekintettel az adósok tipikus összetételére, nevezetesen a csekély behajtási arányra, rossz anyagi helyzetre, büntetett előéletére, a vélt költségcsökkenés reményében speciális jogállású, korlátozott felelősségű, megyei bírósági végrehajtók - mint szolgálati viszonyban lévők javadalmazásban részesülő bírósági tisztségviselők - közreműködésével foganatosítja a végrehajtási ügyeket.

Vht. 255/A. § (1) A megyei bírósági végrehajtó székhelye és illetékességi területe azonos annak a megyei bíróságnak a székhelyével és illetékességi területével, ahol szolgálatot teljesít, a fővárosi bírósági végrehajtó székhelye: Budapest, illetékességi területe: Budapest főváros területe.

(2) A Pest megyei bírósági végrehajtó az illetékességi területén indult ügyben Budapest főváros területén, a fővárosi bírósági végrehajtó Pest megye területén is eljár. A végrehajtó az illetékességi területén indult ügyben az ingatlan-végrehajtást az ország egész területén foganatosítja.

Jegyzet: a 255/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 133. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdés korábbi harmadik mondatát hatályon kívül helyezte a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdése; hatálytalan 2009. január 1-jétől.

A megyei bírósági végrehajtó kártérítési felelősségére az államigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabályai alkalmazandóak.

A megyei bírósági végrehajtó illetékessége megegyezik a szolgálat teljesítésének helye szerinti fővárosi, megyei bíróság illetékességi területével. A Pest megyei és fővárosi bírósági végrehajtók kölcsönösen egész Pest megye, illetve főváros területén illetékesek a saját illetékesség keretében indult végrehajtási ügyben, míg ingatlan-végrehajtás esetén a megyei bírósági végrehajtó az eljárást az illetékességi területén indult ügyben az ország egész területén foganatosíthatja, vagy szükség esetén megkeresheti az ingatlan fekvése szerinti megyei bírósági végrehajtót.

A megyei bírósági végrehajtók az illetékességi területen belül külön ügyelosztási rend szerint járnak el, melynek rendező elvei az ügyek adott csoportjára, az ügyek indulásának időpontjára, az adósok nevének alfabetikus rendjére, de leginkább az adósok lakcíméhez kötődő területi elvet követik.

A megyei bírósági végrehajtó szolgálati viszonya

Vht. 256. § (1) A megyei bírósági végrehajtó a megyei bíróságnál szolgálati viszonyban álló bírósági tisztviselő.

(2) A megyei bírósági végrehajtót a megyei bíróság elnöke nevezi ki határozatlan időre, meghatározott megyei bíróságra; a kinevezésre a 233. § és a 234. § (2) bekezdése megfelelően irányadó. A megyei bírósági végrehajtói álláshelyre a pályázatot a megyei bíróság elnöke írja ki, a megyei bírósági végrehajtó a 238. § (2) bekezdése szerinti esküt a kinevezését követő egy hónapon belül a megyei bíróság elnöke előtt teszi le. A bűnügyi nyilvántartásnak a megyei bírósági végrehajtói állásra pályázóra vonatkozó teljes körű adatait a megyei bíróság elnöke vizsgálja meg és mérlegeli a kinevezést megelőzően.

(3) A megyei bírósági végrehajtó szolgálati viszonyának megszűnésére a 239. § irányadó azzal, hogy a szolgálat megszűnését a megyei bíróság elnöke állapítja meg, illetve ő menti fel a megyei bírósági végrehajtót végrehajtói szolgálata alól.

Jegyzet: a (2)-(3) bekezdések szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 134. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A megyei bírósági végrehajtók az 1997. évi LXVIII. törvény alapján a megyei, fővárosi bírósággal szolgálati viszonyban álló igazságügyi alkalmazottak.

A határozatlan időtartamú kinevezésükre a megyei bíróság elnöke jogosult pályázatot követően, amennyiben a pályázó végrehajtó-helyettes, végrehajtójelölt vagy egyéb személy eleget tesz a Vht. 233. §-ában foglalt feltételeknek.

A pályázat elbírálása során a megyei bíróság elnöke beszerzi a pályázóra vonatkozóan a bűnügyi nyilvántartás adatait, és mérlegelési jogkörében dönt a pályázó alkalmasságáról.

A kinevezést követően a megyei bírósági végrehajtó a megyei bíróság elnöke előtt egy hónapon belül esküt tesz.

A Vht. 239. §-a az irányadó a szolgálati viszony megszűnésére azzal az eltéréssel, hogy a megyei bírósági végrehajtó szolgálati jogviszonya azonnal megszűnik, ha vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettségének nem tesz eleget, vagy visszavonja a vagyonynyilatkozat kezelésére vonatkozó felhatalmazó nyilatkozatát.

A szolgálati jogviszony megszűntét a megyei bíróság elnöke állapítja meg.

Megyei bírósági végrehajtó-helyettes

Vht. 256/A. § (1) A megyei bírósági végrehajtó-helyettes a megyei bíróságnál szolgálati viszonyban álló bírósági tisztviselő, akit a megyei bíróság elnöke pályázat alapján nevez ki. A kinevezésre a 240/F. § (1)-(4) bekezdése, az eskütételre a 256. § (2) bekezdése megfelelően irányadó.

(2) A megyei bírósági végrehajtó-helyettes önállóan fogatosíthat eljárási cselekményt, de árverést nem tarthat, és meghatározott cselekmény végrehajtását nem fogatosíthatja.

Jegyzet: a 256/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 135. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés szövegét módosította a 2005. évi LXXXIII. törvény 338. §-a.

A (2) bekezdés szövegét módosította a 2008. évi XXXIX. törvény 45. § (1) bekezdésének 1) pontja.

A megyei bírósági végrehajtó-helyettes pályázatára, kinevezésére, eskütételére, szolgálati jogviszonyának megszűntére a megyei bírósági végrehajtóra vonatkozó szabályok az irányadók, a kinevezési feltételekre vonatkozóan a Vht. 240/F. § és a 256. § (2) bekezdésében foglalt eltéréssel.

Hasonlóan az önálló bírósági végrehajtó-helyettes jogállásához árverést nem tarthat, meghatározott cselekményt nem fogatosíthat.

Megyei bírósági végrehajtó-jelölt

- Vht. 257. § (1) A megyei bírósági végrehajtójelölt a megyei bíróságnál szolgálati viszonyban álló bírósági tisztviselő, akit a megyei bíróság elnöke pályázat alapján nevez ki.**
(2) A megyei bírósági végrehajtójelölt kinevezésére a 241. § (2) bekezdése irányadó.

Azt a magyar állampolgárt, aki 18. életévét betöltötte, büntetlen előéletű és középiskolai végzettségű és megyei bírósági végrehajtó-jelölti pályázaton indul, a megyei bíróság elnöke megyei bírósági végrehajtójelöltté kinevezheti.

A megyei bírósági végrehajtójelölt feladata elsősorban a megyei bírósági végrehajtók munkájának segítése, a végrehajtási ügyekben adminisztratív feladatok elvégzése, az eljárási cselekmények előkészítése, a szervezet utánpótlásának biztosítása.

A megyei bírósági végrehajtó helyettesítése

- Vht. 258. § (1) A megyei bíróság elnöke indokolt esetben a megyei bírósági végrehajtó helyettesítésével másik megyei bírósági végrehajtót, legalább egyéves gyakorlattal rendelkező megyei bírósági végrehajtó-helyettest vagy a megye bármely bíróságának bírósági titkárát megbízhatja.**
(2) A megbízott az írásbeli megbízás alapján, mint „helyettes megyei bírósági végrehajtó” jár el.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 136. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Szolgálati jogviszonyban álló bírósági végrehajtó esetében a csekély érdeklődés és a szolgálat sajátosságaira tekintettel nehézkes a személyi utánpótlás biztosítása, a munka jellegéből adódóan szükséges ideiglenesen vagy állandóan megüresedett megyei bírósági végrehajtói álláshelyek vagy például egészségügyi okokból akadályozott, a végrehajtói állás megüresedése, tartós távollét esetén a megyei bírósági végrehajtók helyettesítése.

A helyettesítésre bármely bírósági titkár vagy olyan megyei bírósági végrehajtó-helyettes bízható meg, aki legalább egyéves végrehajtó-helyettesi gyakorlattal rendelkezik, ezen esetekben a megbízott, helyettes megyei bírósági végrehajtóként jár el.

Utaló rendelkezés

- Vht. 259. § (1) A megyei bírósági végrehajtóra, végrehajtó-helyettesre és végrehajtójelöltre az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvényt és a kapcsolódó jogszabályokat e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.**
(2) A megyei bírósági végrehajtó és a megyei bírósági végrehajtó-helyettes az elektronikus nyilvántartásokból a végrehajtás során történő adatigényléshez a bíróság számítástechnikai eszközét veszi igénybe.

Jegyzet: a 259. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 137. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés számozását módosította a 2007. évi LXIV. törvény 54. §-a. A (2) bekezdést beiktatta a 2007. évi LXIV. törvény 54. §-a; hatályos 2008. január 1-jétől. Rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

A megyei bírósági végrehajtóra, végrehajtó-helyettesre és végrehajtójelöltre az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvényt és a kapcsolódó jogszabályokat e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni, kiemelten a fegyelmi vétségek speciálisan a végrehajtói szolgálathoz kötődő sajátosságaira tekintettel.

Arra tekintettel, hogy a megyei bírósági végrehajtók és irodáik nem rendelkeznek olyan önálló informatikai rendszerrel, amely alkalmas lenne az elektronikus adatigénylések lebonyolításához, gazdaságossági okokból a bíróság számítástechnikai rendszerét veszik igénybe a végrehajtási eljárások során.

XX. fejezet

A VÉGREHAJTÁSI ÜGYINTÉZŐ

A végrehajtási ügyintéző feladata

Vht. 260. § (1) Ha a végrehajtandó követelés a bíróság határozatán, illetőleg a bíróság által jóváhagyott egyezségeen alapul (15. §), a végrehajtás elrendelésével kapcsolatban a bíróság részéről - a bíró feladatkörében eljárva - a végrehajtási ügyintéző állítja ki a végrehajtási lapot, illetőleg hozza meg a közvetlen letiltó végzést.

(2) Ha a végrehajtási ügyintéző által kibocsátott közvetlen letiltást követően az ügyben további intézkedés - a munkáltatónál helyszíni ellenőrzés stb. - szükséges, ezt az intézkedést a végrehajtási ügyintéző teszi meg.

A Vht. megalkotásakor a bírák és bírósági titkárok mentesítése érdekében a végrehajtási ügyszakban jelentkező tömeges, többé-kevésbé adminisztratív feladatok ellátása érdekében az európai jogrendszerekben ismert Rechtspfleger vagy éppen Greffier, e jogszabályhely hasonlóan létrehozta végrehajtási ügyintézőt, mint a bírósággal szolgálati jogviszonyban lévő bírósági tisztségviselőt.

A végrehajtási ügyintéző a végrehajtás elrendelése során a bíró feladatkörében eljárva kiállítja a végrehajtási lapot és közvetlen letiltó végzést, ez utóbbi esetben szükség esetén helyszíni ellenőrzést is végezhet a munkáltatónál.

A gyakorlat bizonyította, azokon a bíróságokon, ahol gondoskodtak a végrehajtási ügyintézői álláshelyek betöltéséről, folyamatos képzésükről és kiemelkedő szaktudású bírói felügyeletről, a végrehajtási ügyszak késedelemmentesen, szakszerűen működik.

A végrehajtási ügyintézői helyek számát a 16/2001. (X. 26.) IM rendelet szerint a bírósági létszámgazdálkodás keretében kell megállapítani és a szükségnek megfelelően módosítani.

Vht. 261. § A végrehajtás foganatosításával kapcsolatban a bíróság részéről - a bíró feladatkörében eljárva - a végrehajtási ügyintéző végzi el bármilyen ügyben a következő eljárási cselekményeket:

a) az adós teljesítése esetén a végrehajtás megszüntetéséről intézkedik [41. § (3) bek.],

b) a végrehajtást kérő kívánságára felfüggeszti a végrehajtást [48. § a) pont], illetőleg intézkedik az ilyen okból felfüggesztett végrehajtás folytatásáról (51. §),

c) a végrehajtást kérő kívánságára, vagy ha külön törvény így rendelkezik, megszünteti, illetőleg korlátozza a végrehajtást [55. § a) és b) pont],

d) elrendeli az egyébként mentes dolog lefoglalását az ilyen dolog vételárának, a vételéhez adott kölcsön összegének, továbbá elkészítési vagy javítási díjának behajtása végett, feltéve, hogy ez az intézkedés a végrehajtható okirat kiállítása után vált szükségessé [89. § (3) bek.],

e) ingóárverés esetén a fizetést elmulasztó árverezőt a vételár-különbözet megtérítésére kötelezi [125. § (2) bek.],

g) megállapítja az ingatlan zárgondnokának díját (199. §),

Jegyzet: a c) pont szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 138. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az f) és h) pontokat hatályon kívül helyezte a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdésének j) pontja; hatálytalan 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtási ügyintéző a Vht. 260. §-ában foglalt feladatain túlmenően további feladatokat is elvégez:

- az adós teljesítése esetén amennyiben a végrehajtást kérő elismerte a teljesítést, de nem fizette meg a végrehajtási költségeket vagy elmulasztotta a Vht. 41. § (1) bekezdése szerinti nyilatkozatot, eljár a végrehajtási ügy betérjesztését követően, a végrehajtást kérő kötelezésében, illetve megszünteti a végrehajtást;
- a végrehajtást kérő kérelmére eljár a végrehajtás felfüggesztésében, amennyiben ez másnak a jogát nem sérti, illetve az ilyen esetekben felfüggesztett ügyekben a folytatás elrendeléséről intézkedik;
- a végrehajtást kérő kérelmére a végrehajtást megszünteti vagy korlátozza, amennyiben ez másnak a jogát nem sérti, illetve külön törvény szerint, például felszámolási eljárás jogerős elrendelését követően a végrehajtási eljárást megszünteti, korlátozza;
- amennyiben a végrehajtható okirat kiállítását követően a végrehajtást kérő kéri, elrendeli az egyébként mentes vagyontárgyak lefoglalását, a mentes vagyontárgy vételárának, a vételhez adott kölcsön, elkészítés, javítás díjának behajtása esetén;
- ingóárverés esetén, amennyiben a vevő a vételárat nem fizeti meg és az ingóság kevesebbet kerül eladásra, a vételár-különbözet megfizetésére kötelezi;

- bűnügyi zárlat esetén az ingatlan zárgondnokának díját megállapítja, a megyei bírósági végrehajtó előterjesztése alapján.

Vht. 262. § (1) A végrehajtási ügyintéző az arra kijelölt bíró irányításával és felügyelete mellett, de önálló felelősséggel végzi a tevékenységét. A végrehajtási ügyintéző a 260. és 261. §-ban meghatározott ügyekben megteheti mindazokat az intézkedéseket, amelyeket az ilyen ügyek intézése során a bíró megtehet.

(2) A kijelölt bíró a végrehajtási ügyet az eljárás bármely szakaszában magához vonhatja.

Jegyzet: az (1) bekezdés második mondatát beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 139. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtási ügyintéző önálló felelősséggel, ezen belül fegyelmi, munkajogi, kártérítési felelősséggel intézi a végrehajtási ügyekben azokat a feladatokat, amelyeket a Vht. a hatáskörébe utal. A végrehajtási ügyintéző intézkedéseit saját neve és végrehajtási ügyintéző tisztsége alatt adja ki.

Tevékenységét az erre kijelölt bíró felügyelete mellett látja el. A kijelölt bíró gondoskodik a végrehajtási ügyintéző megfelelő bírói gyakorlathoz igazodó eljárási gyakorlatának kialakításáról, ellátja utasításokkal, szükség esetén a végrehajtási ügyet bármikor magához vonhatja.

A végrehajtási ügyintéző szolgálati viszonya

Vht. 263. § (1) A végrehajtási ügyintéző a helyi bíróságnál, illetőleg a megyei bíróságnál szolgálati viszonyban álló bírósági tisztviselő.

(2) A végrehajtási ügyintézőt a megyei bíróság elnöke pályázat útján nevezi ki, a kinevezésre a 233. § (1) bekezdésének a)-a) pontját és (2)-(4) bekezdését, valamint a 234. § (2) bekezdését, az eskütételre a 256. § (2) bekezdését kell alkalmazni azzal, hogy a végrehajtási ügyintézőnek végrehajtási ügyintézői vizsgát kell tennie a végrehajtási ügyintézői ismeretekből.

(3) A végrehajtási ügyintéző bírósági szolgálati viszonyának megszűnésére a 256. § (3) bekezdése irányadó azzal, hogy a szolgálat megszűnését a megyei bíróság elnöke állapítja meg.

(4) A végrehajtási ügyintézőre az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvényt és a kapcsolódó jogszabályokat e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Jegyzet: a (2)-(4) bekezdések szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 140. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A helyi és megyei bíróság mellett a bírósági létszámgazdálkodás keretében meghatározott számú végrehajtási ügyintéző működik.

Kinevezésük a megyei bíróság elnöke előtt tett esküt követően pályázat útján történik.

Végrehajtási ügyintézőnek az a 24. életévét betöltött büntetlen előéletű, választójoggal rendelkező magyar állampolgár nevezhető ki, aki sikeres végrehajtási ügyintézői vizsgával rendelkezik.

A szolgálati viszony megszűnését a megyei bíróság elnöke állapítja meg az 1997. évi LXVII. törvényben foglalt eltérések figyelembevételével.

A bírósági titkár és a bírósági ügyintéző végrehajtási jogköre

Vht. 264. § (1) A bírósági titkár elláthatja a végrehajtási ügyintéző feladatkörét, illetőleg e feladatkörbe tartozó bármely eljárási cselekményt elvégezhet.

(2) A bírósági titkár e törvénnyel az első fokon eljáró bíróság hatáskörébe utalt bármely eljárási cselekményt elvégezhet.

(3) A bírósági ügyintéző elláthatja a végrehajtási ügyintéző feladatkörét, illetőleg e feladatkörbe tartozó bármely eljárási cselekményt elvégezhet, ha megfelel a 233. § (1) bekezdésének a)-e) pontjában vagy (4) bekezdésében foglalt feltételeknek, a végrehajtási ügyintézői vizsgát letette, és nem áll fenn vele szemben a 233. § (2) bekezdése szerinti kizáró ok. A bírósági ügyintéző e bekezdés szerint történő kinevezése során a bűnügyi nyilvántartásnak a rá vonatkozó teljes körű adatait a kinevező vizsgálja meg és mérlegeli a kinevezést megelőzően.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdésének *k* pontja.

A (3) bekezdést beiktatta a 2008. évi XXXIX. törvény 36. §-a; hatályos 2008. augusztus 1-jétől. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban is alkalmazni kell.

A bírósági titkár állam és jogtudományi diplomával és jogi szakvizsgával rendelkező igazságügyi alkalmazott, aki a törvényben meghatározott körben, önálló hatáskörben jár el.

A bírósági titkár a Vht.-ban felsorolt az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó valamennyi eljárási cselekményt elvégezhet, ennek során a végrehajtási ügyintéző feladatkörét is teljes egészében elláthatja.

A végrehajtás elrendelése és foganatosítása körében egyes eljárási cselekményeket a bíróság nevében nem csak bíró vagy bírósági titkár, hanem kifejezetten a végrehajtási feladatok ellátására szakosodott ún. végrehajtási ügyintéző is végezhet, aki a bíró irányításával és felügyelete mellett, de önállóan jogosult a Vht. 260-261. §-ai szerinti döntések meghozatalára. A végrehajtási ügyintéző az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény szerinti bírósági tisztviselő, akit pályázat útján nevez ki a megyei bíróság elnöke, s rá - garanciális okokból - ugyanazok a szigorú kinevezési szabályok vonatkoznak, mint a bírósági végrehajtóra. Ugyancsak a bírák ítélkező tevékenységét segítő, a bírákat tehermentesítő okok miatt hozta létre a jogalkotó a bírósági ügyintéző intézményét. A bírósági ügyintéző szintén elsőfokú végzettséggel rendelkező bírósági tisztviselő, hatáskörét az 56/2008. (III. 26.) Korm. rendelet határozza meg, amelynek 6. §-a lehetővé teszi, hogy a bírósági ügyintéző egyéb - a bíróságon foglalkoztatott - igazságügyi alkalmazott által ellátható feladatokat is elvégezhesen, ha az ezekre vonatkozó külön jogszabályokban meghatározott képesítési és egyéb feltételeknek megfelel. Ezt a lehetőséget használja ki a törvény: a végrehajtási ügyintézővé történő kinevezés feltételeinek is megfelelő bírósági ügyintézőt ugyanis feljogosítja a végrehajtási ügyintézői feladatok ellátására. E többletkövetelmények érvényesítése - lényegében a speciális szakmai, gyakorlati ismeretek meglétét igazoló végrehajtási ügyintézői vizsga és a kizáró feltételrendszer (például korábbi elítélés, fegyelmi büntetés miatt) - elengedhetetlen a végrehajtási ügyek szakszerű intézéséhez. A módosítás amellett, hogy garantálja a szakmai színvonal megőrzését, új lehetőséget teremt a kisebb bíróságokon a bírósági ügyintézők és végrehajtási ügyintézők foglalkoztatására, ezáltal mind a végrehajtási ügyek, mind pedig általában a polgári ügyek gyorsabb elintézéséhez is hozzájárul.

XXI. fejezet

FEGYELMI FELELŐSSÉG

A fejezet alkalmazási köre

Vht. 265. § (1) E fejezet rendelkezéseit az önálló bírósági végrehajtóra, az önálló bírósági végrehajtó-helyettesre és az önálló bírósági végrehajtójelöltre (e fejezetben, a továbbiakban együtt: eljárás alá vont személy) kell alkalmazni.

(2) A 266., 268. és 269. §-ban, továbbá a 277. § (1), (3) és (4) bekezdésében foglalt rendelkezések a végrehajtási ügyben eljáró, a 225. §-ban felsorolt valamennyi személyre irányadók.

Jegyzet: a 265. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 141. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A IX. fejezet átfogóan szabályozza a bírósági végrehajtásban foganatosító és közreműködő önálló bírósági végrehajtó, illetve az alkalmazásában lévő, de a munkavállalói és munkáltatói jogviszonyon túlmutató, külön fegyelmi eljárás alá vonható önálló bírósági végrehajtó-helyettes és önálló bírósági végrehajtójelölt fegyelmi felelősségét.

A Vht. 5. §-a szerint bírósági végrehajtás során önkéntes teljesítés hiányában állami kényszerrel kell biztosítani a végrehajtási eljárás alapjául szolgáló bírósági és más határozatokba foglalt kötelezettségek teljesítését. Azonban ezen eljárások foganatosítása során eljáró személyek, különösen azok, amelyek önálló intézkedési jogkörrel rendelkeznek,

kötelesek törvényesen eljárni, sőt, az általuk fogatosított bírósági nemperes eljárás, illetve az igazságszolgáltatás méltóságát megőrizni.

Másrészt élesen el kell választani az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és önálló bírósági végrehajtójelölt fegyelmi felelősségét és fegyelmi eljárását a Munka tv. 109. §-ában meghatározott munkaviszonyon alapuló fegyelmi vétségtől és fegyelmi eljárástól.

A Vht. e jogszabályhelye meghatározza a fegyelmi eljárás alá vonható személyi kört, azaz a bírósági végrehajtásban eljáró személyeket: az önálló bírósági végrehajtó, a fővárosi bírósági és a megyei bírósági (a továbbiakban együtt: megyei bírósági) végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes, a megyei bírósági végrehajtó-helyettes, a végrehajtójelölt (a továbbiakban együtt: végrehajtó).

Vht. 266. § (1) Fegyelmi vétséget követ el az a 225. § (1) bekezdésében felsorolt személy, aki

a) e törvényben vagy más jogszabályban meghatározott hivatásbeli kötelességét vétkesen megszegi, illetőleg

b) magatartásával vagy életmódjával a feladatának ellátásához szükséges közbizalmat megingatja, vagy hivatásának tekintélyét csorbítja.

(2) Fegyelmi vétséget követ el az önálló bírósági végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és az önálló bírósági végrehajtójelölt akkor is, ha vétkes magatartása a kamara iránymutatásában foglaltakat súlyosan sérti, továbbá az önálló bírósági végrehajtó, ha a kamarai tagdíj befizetését elmulasztotta.

(3) Ha a vétkesség enyhébb fokú, és a kötelességszegés nem járt - vagy csekély mértékben járt - hátrányos következménnyel, a fegyelmi eljárás lefolytatása és a fegyelmi büntetés kiszabása mellőzhető.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 142. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdést beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 142. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (3) bekezdés számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 142. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Fegyelmi vétséget jelen törvény szerint azok a végrehajtók követnek el, akik végrehajtói szolgálatuk ellátása során a jogszabályokban előírt kötelezettségeiket vétkesen, azaz szándékosan vagy súlyosan gondatlanul megsértik. Jelen szakasz egyfelől tágra határozza meg a fegyelmi eljárást eredményező cselekmények körét a sérthető normakör meghatározásával, másrészt korlátot állít. Nevezetesen egyéb jogszabályi ismérvekkel nem rendelkező szabályrendszer sérelme nem alkalmas fegyelmi eljárás indítására, másrészt hivatásbeli kötelezettségszegés esetén állhat fenn fegyelmi vétség, azaz a végrehajtó hivatásbeli tevékenységéhez kell kötődnie az adott cselekménynek.

A fentiekben túlmutatnak az (1) bekezdés *b)* pontjában foglaltak, melyben a végrehajtó azon cselekményeit, életvitelét, magatartását értékeli fegyelmi vétségnek, amelyek alkalmasak a jogállami keretek között működő igazságszolgáltatásnak, ezen belül a bíróságnak és a bírósági végrehajtásnak a társadalomban elfoglalt elismertségének, a bírósági végrehajtás intézmény megbecsültségének csökkentésére, mindazon cselekmények, amelyek társadalmilag helytelenített magatartást valósítanak meg.

Másrészt abból, hogy a törvény a hivatásbeli kötelesség vétkes megszegéséhez köti a fegyelmi felelősséget, levonható, hogy a végrehajtót csak azért a magatartásáért, cselekményéért lehet felelősségre vonni, aminek következményeiről tudott vagy tudnia kellett volna. Másrészt a fegyelmi felelősségre vonás célja elsősorban a megelőzés, ugyanis a fegyelmi eljárás során alkalmazható hátrányok kilátásba helyezése megakadályozhatja a potenciális fegyvelemsértést. Ezzel megvalósíthatóvá válik a generális prevenció, másrészt a konkrét esetben kiszabott fegyelmi büntetés alkalmas a speciális prevenció megvalósítására.

Kétségtelenül a vétkesség fogalmi kelléke a vétőképeség, az a körülmény, hogy a cselekmény elkövetője fel tudja-e mérni tetteinek következményeit. A végrehajtó esetében legfeljebb pillanatnyi vagy átmeneti belátási képesség hiányról (tudatzavar) beszélhetünk. Ellenkező esetben kétségkívül alkalmatlan végrehajtói szolgálatra. Mindezek orvosi szakkérdések, azonban az a beszámíthatatlansági állapot (például szolgálat teljesítése közben ittassá válás vagy tudatmódosító szer hatása alá kerül), amelyet a végrehajtó maga idézett elő, nem korlátozza felelősségre vonását. Ez utóbbi súlyosabb esetben, amennyiben a közbizalmat megingathatja, önmagában fegyelmi vétséget valósíthat meg.

Fegyelmi vétség megállapítása valamennyi tényállási elem együttes megvalósulása esetén lehetséges.

A kamara által kiadható iránymutatások körét a Vht. 250. § (4) bekezdése határozza meg az alábbiak szerint.

A kamara a tagjaira kötelező iránymutatást adhat ki különösen a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek

- képzéséről és továbbképzéséről,
- magatartási szabályairól,
- statisztikai adatszolgáltatásáról,
- működésének vizsgálatáról és a panaszügyek intézéséről.

Minden kamarai iránymutatás során azonban különös figyelemmel kell lenni arra, hogy ne terjeszkedjen túl a fentiekben meghatározott körön, ne legyen ellentétes jogszabállyal, ne vonjon el, vagy korlátozzon bírósági vagy jogalkotói hatáskört, meghozatala során eljárási szabályoknak megfelelően jöjjön létre, másrészt fegyelmi eljárás esetén szükséges annak vizsgálata, hogy az adott fegyelmi eljárás alá vont végrehajtó a kamarai iránymutatást ismerte vagy ismerni kellett volna.

A jogszabály a kamarai iránymutatás megsértése esetében csupán a súlyos sérelem esetén biztosítja a fegyelmi eljárás lefolytatásának lehetőségét.

Objektív fegyelmi vétséget megvalósító tény, ha a végrehajtó elmulasztja a kamarai tagdíj befizetését, ráadásul ebben az esetben a Vht. 16. § b) pontja szerint a fegyelmi bíróság a kamarai tagdíj megfizetésére kötelező határozata alapján, az első fokon eljáró bíróság végrehajtási lapot is kiállíthat teljesítés elmaradása esetén.

Vétkes az a személy, aki cselekményének vagy mulasztásának társadalomra hátrányos következményeit felismerve azokat kívánta (egyenes szándék), vagy abba belenyugodott (esetleges szándék), vagy felismerve a hátrányos következményeket könnyelműen bízott azok elmaradásában (tudatos gondatlanság). Vétkes az a személy is, aki nem ismerte fel cselekményének hátrányos voltát, de azokat az elvárható előrelátás tanúsítása esetén fel kellett volna ismernie (hanyagosság).

Fegyelmi eljárás kivételes és igen súlyos eljárásnak minősül az eljárás alá vont számára, így csekély súlyú cselekmény esetén szükségtelen annak megindítása. Igazgatási, felügyeleti jogkörben eljárva alkalmas eszközök vannak az esetleges ismétlődő vagy súlyosabb fegyelmi vétség elkerülésére.

Fegyelmi büntetések

Vht. 267. § (1) A fegyelmi vétséget elkövető végrehajtóval szemben a következő fegyelmi büntetések szabhatók ki:

- a) figyelmeztetés,
- b) írásbeli megrovás,
- c) a jövőbeni tisztségviseléstől meghatározott ideig történő eltiltás,
- d) a kamarai tisztségtől való megfosztás,
- e) 500 000 Ft-ig terjedő pénzbírság,
- f) hivatalvesztés.

(2) A fegyelmi vétséget elkövető végrehajtó-helyettessel és végrehajtójelölttel szemben kiszabható fegyelmi büntetések a következők:

- a) figyelmeztetés,
- b) írásbeli megrovás,
- c) a jövőbeni tisztségviseléstől meghatározott ideig történő eltiltás,
- d) a kamarai tisztségtől való megfosztás,
- e) 100 000 Ft-ig terjedő pénzbírság,
- f) törlés a kamarai névjegyzékből.

(3) Az (1) és (2) bekezdés c), d) és e) pontjában foglalt fegyelmi büntetések más fegyelmi büntetéssel együtt is kiszabhatók.

(4) Ha a fegyelmi vétség a végrehajtó pénzkezelésére vagy díjszabására vonatkozó szabályok megsértésével valósult meg, pénzbüntetést alkalmazni kell.

(5) Az (1) és (2) bekezdés e) pontjában említett pénzbírság összege a kamarát illeti meg.

Jegyzet: a 267. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 143. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A fegyelmi büntetésnek a fegyelmi vétséghez mérten fokozatosnak kell lennie, azaz csak a feltétlenül indokolt, rendkívül súlyos vagy konokul ismétlődő esetben kerülhet kiszabásra a felsorolásban hátrább álló, kétségtelenül fokozatosan súlyosabb fegyelmi büntetés, különös tekintettel a hivatalvesztés, illetve kamarai névjegyzékből való törlés eseteire.

A szankciórendszer meghatározott, ugyanis azok a jogszabályban előirt fegyelmi büntetések szabhatók ki, amelyeket a törvény nevesít, másrészt az alkalmazott joghátránynak a fegyelmi eljárás alá vont végrehajtóhoz mérten is meghatározottnak kell lennie, azaz önálló bírósági végrehajtó estén a pénzbírság összege elérheti az 500 000 forintot, míg végrehajtó-helyettes és -jelölt esetében legfeljebb 100 000 forint pénzbírság szabható ki.

A fegyelmi büntetés nem utolsósorban eleget kell, hogy tegyen az ésszerűség követelményének.

Fegyelmi büntetés kiszabására pedig kizárólag olyan személy esetén van lehetőség, aki a fegyelmi határozat meghozatalának időpontjában végrehajtónak minősül.

Ha a végrehajtó jogviszonyának megszűnése miatt a fegyelmi bíróság a fegyelmi eljárást megszünteti, határozatában nem állapíthatja meg a fegyelmi vétség elkövetését [Vht. 267. § (1) bek., BH2007. 272.].

A munkaügyi bíróság az alperes fegyelmi határozatát hatályon kívül helyezte, és megállapította, hogy a felperes fegyelmi vétséget nem követett el.

Az első fokú ítéleti tényállás szerint az alperes elnöke egy árverésen értékesített gépkocsival összefüggésben felmerült fegyelmi vétség gyanúja miatt fegyelmi eljárás lefolytatását rendelte el a felperessel, mint megyei bírósági végrehajtóval szemben. A végrehajtói fegyelmi bíróság (fegyelmi bíróság) arra tekintettel, hogy a felperes szolgálati jogviszonya 2003. október 31-ével megszűnt, határozatával a fegyelmi eljárást megszüntette. Egyúttal ebben a határozatban megállapította, miszerint a felperes fegyelmi vétséget követett el azzal, hogy olyan magánszemélytől, aki a felperes által tartott árverésen több személygépkocsit vásárolt, az árverést követően ingyenes használatra üzemben tartói joggal egy személygépkocsit fogadott el.

A munkaügyi bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján úgy ítélte meg, hogy a felperesnek ez a magatartása az adott körülmények között nem volt alkalmas a közbizalom megingatására.

Önmagában a fenti tömörített indoklás elbizonytalanítaná a jogalkalmazót és talán kétség merülhetne fel az igazságszolgáltatás szereplőinek, ezen belül a megyei bírósági végrehajtók pártatlan eljárásában, ezért érdemes volna az ítéletek szövegét anonim változatban megismerni.

Lényegében azt állapították meg az eljáró bíróságok, hogy a Vht. 123. § (2) bekezdésében foglaltakon túlmenően további korlátozás a bírósági végrehajtó által foganatosított árverésen nem értelmezhető, a végrehajtó ismerőse, barátja nem zárható ki az árverésből, másrészt a végrehajtó és ismeretségi köre vonatkozásában önmagában a kapcsolat léte nem valósít meg fegyelmi vétséget, ha egyébként a jogszabályi előírások betartásával jóhiszemű szerzés esete áll fenn.

A fegyelmi büntetés végrehajtásának felfüggesztése

Vht. 267/A. § (1) A 267. § (1) és (2) bekezdésének f) pontjában foglalt fegyelmi büntetések végrehajtása egy alkalommal 2 évre felfüggeszthető.

(2) Ha a felfüggesztés időtartama alatt az eljárás alá vont személlyel szemben jogerősen újabb fegyelmi büntetést szabtak ki, a felfüggesztett büntetést végre kell hajtani.

Jegyzet: a 267/A. §-t beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 143. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A legsúlyosabb fegyelmi büntetés határozott időtartamú felfüggesztését a Vht. 2000. évi novellája iktatta be a Vht.-ba, ezzel a büntetőeljárásban ismert jogintézmény beépítésével lehetőséget teremtett egy utolsó utáni esély megadására a fegyelmi eljárás alá vont személy vonatkozásában, másrészt a fegyelmi tanács lehetőségeit is bővítette a kiszabható fegyelmi büntetés vonatkozásában.

Vht. 268. § A fegyelmi büntetés kiszabásánál figyelembe kell venni az enyhítő és a súlyosbító körülményeket, így különösen

- a) a kötelességszegés súlyát és ismétlődését,
- b) a szándékosság, illetőleg a gondatlanság fokát,
- c) az okozott kárt,
- d) azt, hogy az okozott kár megtérült, vagy azt a végrehajtó megtérítette, illetőleg hogy a végrehajtó a végrehajtást kérő követelését kiegyenlítette.

Jegyzet: a d) pontot beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 144. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A fegyelmi büntetésnek a fegyelmi vétséggel arányosnak kell lennie, azaz a fegyelmi büntetés kiszabásánál értékelni kell az adott cselekmény vagy magatartás súlyát, a bekövetkezett hátrányok terjedelmét, fokát, mértékét, a normasértés körülményeit, vétkességet, adott esetben a személyi feltételeket.

Az okozott kár mértéke meghatározó jelentőségű súlyosbító, míg a kár megtérülése, különösen, ha azt a végrehajtó téríti vagy fizeti meg a követelés összegét részben vagy egészben - a neki felróható mértékben - kiemelten értékelendő enyhítő körülmény.

A büntetés kiszabás esetén a fegyelmi bíróságot nem kötik kategorikus merevséggel a fenti enyhítő és súlyosbító értékelési elvek, a relatív értékelés lehetősége biztosítja, a fegyelmi bíróság ítélkezési szabadságát megteremti, amellyel biztosítani lehet a leghatékonyabb fegyelmi büntetés kiszabását, a bírói individualizációt, az eset egyedi jelenségként való értékelését.

A fegyelmi vétség elévülése

Vht. 269. § (1) Nem folytatható le a fegyelmi eljárás, ha

a) a fegyelmi ügyet elbíráló szerv a cselekmény tudomásra jutásától számított 3 hónapon belül az eljárást nem indította meg, vagy

b) a cselekmény befejezése óta 3 év eltelt.

(2) A bűncselekmény törvényi tényállását megvalósító fegyelmi vétség a bűncselekménnyel együtt évül el.

A fegyelmi vétség elévülése büntethetőségi akadály, melyet elsősorban az idő múlása keletkeztet, melynek alapvető indoka az Alkotmánybíróság 11/1992. (III. 5.) határozata szerint a jogbiztonság.

Esetei:

- fegyelmi feljelentés megtétele esetén a fegyelmi tanács 30 napon belül dönt a fegyelmi eljárás megindításáról, ha azonban a feljelentés fegyelmi bíróság elnökéhez való érkezésétől számított 3 hónapon belül a fegyelmi eljárás megindítására nem kerül sor, ez önmagában a fegyelmi vétség elévülését vonja maga után;

- általános elévülési időtartamként 3 év került meghatározásra, ebben az esetben a cselekmény az utolsó mozzanat bekövetkeztekor lesz befejezett;

- azon fegyelmi vétségek esetén, amelyek valamely bűncselekményi törvényi tényállást valósítanak meg, a bűncselekménnyel együtt évülnek el. A Btk. 33. § (1) bekezdésének *b)* pontja szerint a bűncselekmény a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de legalább három év.

Sajátos kérdés a kettős büntethetőség, a büntetőeljárás és a fegyelmi eljárás viszonya. Nevezetesen, amennyiben valamely cselekmény valamely bűncselekmény törvényi tényállását is megvalósítja, egyben fegyelmi vétséget is megvalósít. Kétségtelen a büntetőbíróság és a büntetőeljárás primátusa. A Vht. 2000. évi novellája megszüntette az addig elméletileg fennálló kettős büntetés lehetőségét. A Vht. 239. § (1) bekezdésének *c)* pontja szerint a végrehajtói szolgálat megszűnik, ha a büntetőügyben eljáró bíróság jogerős ítéletével a végrehajtót a végrehajtói foglalkozástól, illetve jogi képesítéshez kötött foglalkozástól eltiltotta, vagy a Vht. 233. § (2) bekezdése szerint körülmény bekövetkezik. Nevezetesen akire szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre, közérdekű munkára, gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztést szabtak ki, vagy kényszergyógykezeltetésre kötelezték.

A fegyelmi ügyben eljáró szervek

Vht. 270. § (1) Az eljárás alá vont személyek fegyelmi ügyeit a bírósági végrehajtói fegyelmi bíróság (a továbbiakban: fegyelmi bíróság) bírálja el.

(2) Elsőfokú fegyelmi bíróságként működik

a) a Pest Megyei Bíróság mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bíróság a Fővárosi, a Bács-Kiskun, a Fejér, a Heves, a Komárom-Esztergom, a Nógrád és a Pest Megyei Bíróság illetékességi területére kiterjedő jogkörrel,

b) a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bíróság a Baranya, a Győr-Moson-Sopron, a Somogy, a Tolna, a Vas, a Veszprém és a Zala Megyei Bíróság illetékességi területére kiterjedő jogkörrel, és

c) a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bíróság a Békés, a Borsod-Abaúj-Zemplén, a Csongrád, a Hajdú-Bihar, a Jász-Nagykun-Szolnok és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság illetékességi területére kiterjedő jogkörrel.

(3) A másodfokú fegyelmi bíróság a Legfelsőbb Bíróság mellett működik.

(4) Fegyelmi ügyben első fokon a végrehajtó székhelye, illetve a végrehajtó-helyettes, végrehajtó-jelöltet foglalkoztató végrehajtó székhelye szerint illetékes elsőfokú fegyelmi bíróság, másodfokon a Legfelsőbb Bíróság mellett működő fegyelmi bíróság jár el.

Jegyzet: a 270. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 145. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtók fegyelmi ügyeiben fegyelmi bíróságok járnak el. A fegyelmi bíróság összetétele és működésének garanciális szabályai biztosítják a fegyelmi ügyek pártatlan, jogállami keretek közötti elbírálását. A Vht. 2000. évi novellája hatálybalépése előtt valamennyi megyei bíróságon működtek fegyelmi bíróságok, azonban a csekély számú fegyelmi eljárás miatt célszerűtlen volt a 20 elsőfokú fegyelmi bíróság fenntartása, másrészt problémát jelentett a fegyelmi bíróság összetétele, nevezetesen az adott megyében együtt dolgozó végrehajtók és bírók a fegyelmi ügyben eljáró tanácsok megalakítása elfoglaltsági kérdéseket vetett fel.

Az elsőfokú fegyelmi bíróságok három megyei bíróság mellett működnek:

- a Pest Megyei Bíróság mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bíróság, melynek jogköre kiterjed a Fővárosi, a Bács-Kiskun, a Fejér, a Heves, a Komárom-Esztergom, a Nógrád és a Pest Megyei Bíróság illetékességi területére;

- a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bíróság, melynek jogköre kiterjed a Baranya, a Győr-Moson-Sopron, a Somogy, a Tolna, a Vas, a Veszprém és a Zala Megyei Bíróság illetékességi területére;

- a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bíróság, melynek jogköre kiterjed a Békés, a Borsod-Abaúj-Zemplén, a Csongrád, a Hajdú-Bihar, a Jász-Nagykun-Szolnok és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság illetékességi területére.

Az elsőfokú fegyelmi bíróság illetékességét az adott fegyelmi ügyben a végrehajtó székhelye határozza meg, azaz a Vht. 232. § (3) bekezdése szerint a végrehajtó székhelye és illetékességi területe megegyezik annak a helyi bíróságnak a székhelyével és illetékességi területével, amely mellé kinevezték. Önálló bírósági végrehajtó-helyettes és jelölt esetén pedig az öt foglalkoztató végrehajtó székhelye alapozza meg az illetékességet. E körben előfordulhat, hogy az adott végrehajtó-helyettes több végrehajtóval áll foglalkoztatási jogviszonyban, ebben az esetben azt kell vizsgálni, hogy a fegyelmi vétség mely végrehajtó viszonylatában következett be.

Másodfokon a Legfelsőbb Bíróság mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bíróság jár el.

Vht. 271. § (1) A kamara közgyűlése a végrehajtók közül 4 évre a Pest Megyei és a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bírósághoz 7-7, a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bírósághoz 6 végrehajtót fegyelmi bírónak, ugyanennyi végrehajtót vizsgálóbiztosnak, a Legfelsőbb Bíróság mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bírósághoz 3 végrehajtót fegyelmi bírónak választ meg.

(2) Fegyelmi bírónak és vizsgálóbiztosnak azt a végrehajtót lehet megválasztani, akinek legalább 5 éves végrehajtói gyakorlata van, feltéve, hogy vele szemben nincs kizáró ok [275. § (1) bek. a) pont].

(3) Fegyelmi bírónak és vizsgálóbiztosnak az elsőfokú fegyelmi bírósághoz azt a végrehajtót lehet megválasztani, akinek a székhelye a fegyelmi bíróság illetékességi területén van, de minden megyéből kell egy bírót és egy vizsgálóbiztoszt választani. A másodfokú fegyelmi bírósághoz bármely végrehajtót meg lehet választani

Jegyzet: a 271. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 145. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A fegyelmi bíróságok végrehajtó tagjait a kamara közgyűlése választja meg azon tagjaiból, akik legalább 5 éves gyakorlattal rendelkeznek, nem folyik ellenük büntető- vagy fegyelmi eljárás. Nem kizáró ok, ha a jelölt nem rendelkezik egyetemi jogi végzettséggel, azonban tekintettel az előadó bíró feladatkörére, célszerűségi okból indokolt olyan bírósági tapasztalattal rendelkező végrehajtó jelölése, akit végrehajtói szakmai múltja alkalmassá tesz a feladat ellátására.

Vht. 272. § (1) Minden megyei bíróság elnöke 1 fegyelmi bírót nevez ki 4 évre a bírák közül az elsőfokú fegyelmi bíróságba, a Legfelsőbb Bíróság elnöke a másodfokú fegyelmi bíróságba 3 bírót taggá ugyancsak 4 évre nevez ki.

(3) A fegyelmi bíróság elnökét és elnökhelyettesét a bíróként működő tagok közül maguk a tagok választják.

Vht. 273. § (1) A fegyelmi bíróság tagjai és a vizsgálóbiztosok működésük megkezdése előtt az elsőfokú fegyelmi bíróság székhelye szerinti megyei bíróság elnöke, illetőleg a Legfelsőbb Bíróság elnöke előtt esküt tesznek.

(2) Az eskü szövege a következő: Én (név) esküszöm, hogy a bírósági végrehajtói fegyelmi bíróság elnökeként (elnökhelyetteseként, tagjaként, vizsgálóbiztosaként) feladatomat lelkiismeretesen és igazságosan teljesítem.

Jegyzet: a 272. § (1) bekezdésének szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 146. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 272. § (2) bekezdését hatályon kívül helyezte a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdésének *l*) pontja; hatálytalan 2001. szeptember 1-jétől.

A 273. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 147. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Korábban a fegyelmi bíróság két bíró tagját a megyei bíróság elnöke nevezhette ki oly módon, hogy egyik bíró helyett megyei bírósági végrehajtót is kinevezhetett. Ez utóbbi garanciális és szakmai okokból elégtelennek minősült ezért a jelenlegi szabályozás szerint a megyei bíróság elnöke egy fegyelmi bírót nevez ki a bírák közül négy évre, akik maguk közül választják meg a fegyelmi bíróság elnökét és elnökhelyettesét.

A fegyelmi bíróság tagjai és a vizsgálóbiztosok működésük megkezdése előtt az elsőfokú fegyelmi bíróság székhelye szerinti megyei bíróság elnöke, illetőleg a Legfelsőbb Bíróság elnöke előtt esküt tesznek.

Az eskü szövege a következő: „Én (név) esküszöm, hogy a bírósági végrehajtói fegyelmi bíróság elnökeként (elnökhelyetteseként, tagjaként, vizsgálóbiztosaként) feladatomat lelkiismeretesen és igazságosan teljesítem.

A vizsgálóbiztosok és a fegyelmi bíróság tagjai működésük megkezdése előtt kötelesek esküt tenni, az esküokmányt aláírásukkal ellátni, általában ünnepélyes keretek között a megyei bíróság elnökének, illetve a Legfelsőbb Bíróság elnöke előtt.

Vht. 274. § (1) Az eljárás alá vont személyek fegyelmi ügyében első fokon az elsőfokú fegyelmi bíróságnak, másodfokon a Legfelsőbb Bíróság mellett működő fegyelmi bíróságnak a fegyelmi tanácsa (a továbbiakban: fegyelmi tanács) jár el.

(2) A fegyelmi tanács 3 tagú: elnöke bíró, 2 tagja végrehajtó.

(3) A fegyelmi tanács munkájának előkészítését, a vizsgálat lefolytatását vizsgálóbiztos végezheti.

Jegyzet: az (1)-(2) bekezdések szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 148. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (4) bekezdést hatályon kívül helyezte a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdésének *m*) pontja; hatálytalan 2001. szeptember 1-jétől.

A fegyelmi bíróság 3 tagú tanácsban jár el, melynek elnöke bíró, 2 tagja végrehajtó. A tanács megalakítása vagy kijelölése során kerülni kell a későbbi alapos elfogultsági kifogásokat, például az eljárás alá vont végrehajtó és a tanács végrehajtó tagjai között függelmi, gazdasági, vagy olyan személyes kapcsolatok állnak vagy álltak fenn, amelyek az elfogulatlan eljárást kérdésessé teszi.

A fegyelmi tanács elnöke esetében is lehetőleg az eljárás alá vont végrehajtó székhelye szerinti megyei bíróságtól eltérő megyei bíróság állományába tartozó bírót kell kijelölni.

Vht. 275. § (1) Fegyelmi bíróként, illetőleg vizsgálóbiztosként nem járhat el az,

a) aki ellen fegyelmi vagy büntetőeljárás van folyamatban, ennek jogerős befejezéséig; ha az eljárás során a fegyelmi bíróság tagjának vagy a vizsgálóbiztosnak a felelősségét megállapították, fegyelmi bírói, illetve vizsgálóbiztosi tisztsége megszűnik,

b) akire nézve a 226. §-ban meghatározott kizáró ok áll fenn,

c) akinek tanúkénti meghallgatása az eljárásban szükségessé válhat.

(2) Nem járhat el a fegyelmi tanácsban az ügy vizsgálóbiztosa.

Jegyzet: az (1) bekezdés *a*) pontjának szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 149. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A végrehajtó nem járhat el abban az ügyben, amelyben a Pp.-nek a bíró kizárására vonatkozó szabálya szerint - mint bíró sem járhatna el.

Amennyiben az adós azt sérelmezi, hogy a végrehajtó a törvény erejénél fogva mentes vagyontárgyakat foglalt le, a végrehajtó jogsértő intézkedése kizárólag a végrehajtási eljárás során, a végrehajtás foganatosításával kapcsolatos kifogás útján orvosolható (Vht. 89. §, 217. §, 275. §, 368. §, 371. §; EBH2006. 1416.).

Ha az adós azt sérelmezi, hogy a végrehajtó a törvény erejénél fogva mentes vagyontárgyakat foglalt le, a végrehajtó jogsértő intézkedése kizárólag a Vht. csak a végrehajtó intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása miatt előterjesztett végrehajtási kifogás - mint rendes jogorvoslat - törvényességi elbírálására biztosít a bíróság részére hatáskört. Az intézkedést, illetve a mulasztást a bíróság a végrehajtási kifogás tartalmi keretei között bírálja el (Vht. 9., 217. §; Pp. 215. §). Az önálló bírósági végrehajtó kárfelelőssége szempontjából a végrehajtást kérő csak akkor tett eleget a végrehajtási kifogással élés törvényi követelményének, ha abban annak a konkrét intézkedésnek, illetve mulasztásnak az orvoslását is kéri, amely miatt károsodott (Ptk. 349. §, BH2007. 15.).

A felperes a keresetében az önálló bírósági végrehajtó alperest a Ptk. 339. és 349. §-ai alapján végrehajtói jogkörben okozott kár megtérítésére kérte kötelezni. A kereset ténybeli alapjaként előadta, hogy az adóssal szemben kölcsönkövetelésből eredően 3 600 000 forint követelése állt fenn, melynek kielégítése érdekében az alperes bírósági végrehajtási eljárást folytatott le. Ennek során az adós tulajdonában álló ingatlan lakott érték figyelembevételével árverésen értékesítette. Az ingatlan azonban ténylegesen nem volt lakottnak minősíthető, így az egyébként 50%-ra leszállított 9 100 000 forint vételárra figyelemmel követelése csak 65 000 forint összegben térült meg. A bíróság által megállapított 28 000 000 forintos beköltözhető értéken történő árverés esetén teljes követelése és költsége is kielégíthető lett volna. Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Védekezésében arra hivatkozott, hogy nem sértette meg az irányadó jogszabályokat, ezért kártérítési felelőssége sem áll fenn. Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasító ítéletet hozott. A határozat indokolása szerint a becsérték megállapításával kapcsolatban a felperes nem élt a törvény által biztosított rendes jogorvoslat lehetőségével, és nem kifogásolta azt sem, hogy az árverés lakott értéken történt meg.

A megyei bíróság a Pkf.20.599/2001/1. számú végzésével a felperes végrehajtási kifogását - mint elkésettet - elutasította, és megállapította, hogy az árverés érvényes volt, mint ahogy az árverési hirdetmény sem sértett jogszabályt. A felperes a Ptk. 349. § (1) bekezdése által megkövetelt rendes jogorvoslatot nem merítette ki, ami a kártérítési igény érvényesíthetőségét kizárja. Az első fokú ítélet ellen az alperest marasztaló döntés meghozatala érdekében a felperes fellebbezett. A másodfokú bíróság az első fokú ítéletet a per főtárgya tekintetében helybenhagyta. A jogerős ítélet indokolásában kifejtette, hogy a Vht. 217. § (1) bekezdése biztosította a felperes számára az árverési vételár meghatározása elleni kifogás előterjesztését. A felperes az árverési hirdetmény és az árverés ellen be is nyújtotta kifogását, beadványában azonban a lakottság melletti becsértéket nem sérelmezte, ezért azt a bíróság nem is vizsgálhatta. A felosztási terv elleni kifogásában sem hivatkozott arra, hogy a becsérték meghatározása törvénysértő volt, ezért az elsőfokú bíróság jogsértés nélkül utasította el a keresetet. A jogerős ítélet ellen az alperest marasztaló új határozat meghozatala érdekében a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Az abban kifejtett indokolás szerint a bíróságok a keresetet nem a felperes által előterjesztett tényállás vizsgálata alapján bírálták el, s emiatt jogszabálysértő döntést hoztak. A felperes ugyanis az ingatlan beköltözhető értékét elfogadta, és emiatt nem is állt érdekében kifogást előterjeszteni. A kártérítési igényt arra alapította, hogy az alperes a lakott értéket figyelembe véve árverezett, és ez idézte elő, hogy a követelése csak kisebb részben nyert kielégítést. A lakottságra vonatkozóan viszont az alperes semmilyen adatot nem közölt, az árverési hirdetményben a Vht. 143. § d) pontjában előírtakkal szemben nem szerepelt az, hogy az ingatlan lakott vagy beköltözhető. Az alperesnek nem volt és nem is lehetett tudomása arról, hogy az árverés lakottnak történik, ezért nem is terjeszthetett elő kifogást. A felperes kára a második felosztási tervvel vált egyértelművé, annak megismerésével jutott tudomására, hogy az alperes kárt okozott. A számára sérelmes intézkedések ellen a kifogást előterjesztette, az árverési értékesítés módja és feltételei tekintetében azonban erre az alperes jogszabálysértő eljárása miatt nem volt lehetősége. A kártérítési igény jogalapja tehát fennáll, a kár összege bizonyított, ezért az alperest marasztaló döntés meghozatala szükséges.

Az alperes ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult. A Pp. 270. § (2) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálata jogszabálysértés esetén kérhető. A felülvizsgálati eljárás eredményeként a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a megtámadott határozat nem sért jogszabályt, indokolását azonban - a felülvizsgálati kérelemben foglaltakra is figyelemmel - az alábbiakkal kellett kiegészíteni. A bírósági végrehajtás menetét, azon belül pedig az egyes végrehajtási cselekmények határidejét, tartalmi és formai kellékeit a Vht. részletesen szabályozza. A törvény a bíróság részére nem általánosságban biztosítja a végrehajtó eljárása feletti törvényességi ellenőrzést, hanem azt a rendes jogorvoslat (végrehajtási kifogás) igénybevétele esetén teszi lehetővé. A Vht. 217. § (1) bekezdése értelmében tehát a bíróság csak végrehajtási kifogás előterjesztése esetén jár el. A végrehajtó intézkedésének törvényességét, illetve mulasztását pedig a Vht. 9. §-a értelmében alkalmazandó Pp. 215. §-a szerint a kifogás tartalmi keretei között bírálja el. Mindez azt is jelenti, hogy a végrehajtó kártérítési felelőssége sem

általában a végrehajtási eljárás szabálytalanságára, hanem az egyes végrehajtási cselekmények jogellenességére alapítható. Ebből következően pedig a kártérítési perben a bíróságnak a Ptk. 349. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel azt kell vizsgálnia, hogy a kár okozójaként megjelölt intézkedés vagy mulasztás tekintetében a károsult a kár elhárításához szükséges jogorvoslat lehetőségét kimerítette-e. A perben eljáró bíróságok a fenti indokolásban kifejtetteknek megfelelően azt tették bizonyítás tárgyává, hogy a felperes az ingatlanárverés ellen előterjesztett-e végrehajtási kifogást, és ha igen, milyen okra alapította azt. A csatolt végrehajtási iratok tartalmával egyezően, helyállóan állapították meg, hogy a felperes által az árverést illetően előterjesztett, az árverés, de főleg a jegyzőkönyv formai hiányosságait állító kifogása nem terjedt ki az ingatlan lakott értéken történt értékesítésére, beadványában azt nem sérelmezte, a kifogást elbíró bíróság így ezzel a körülménnyel nem is foglalkozhatott. A rendes jogorvoslati eljárásnak a Ptk. 349. § (1) bekezdése szerinti előírása csak akkor valósul meg, ha a benyújtott jogorvoslat formájában és tartalmában alkalmas lehet az állított jogellenes és kárt is okozó közhatalmi magatartás - jogorvoslati eljárás keretében történő - korrigálására. A kártérítési perben eljáró bíróságok ezért okszerűen következtettek arra, hogy a kifogás benyújtása ellenére a felperes a károkozójaként konkrétan megjelölt jogsértés orvoslására alkalmas rendes jogorvoslat lehetőségét nem merítette ki.

Kiemeli a Legfelsőbb Bíróság, hogy az elmulasztott jogorvoslat előterjesztésének lehetőségét a későbbi, más végrehajtási intézkedések elleni kifogás előterjesztése nem „éleszti fel”. A végrehajtás során befolyt összeg kifizetése érdekében készített felosztási tervvel szemben előterjesztett kifogás keretében az árverés törvényessége már nem volt vizsgálható. Az pedig, hogy az árverés jogszerűen zajlott-e le, csakis attól függ, hogy a végrehajtó megtartotta-e a Vht. vonatkozó szabályait. A végrehajtási kifogás előterjesztésére biztosított törvényi határidő elmulasztása pedig nem menthető ki azzal sem, hogy a jogsértést az érdekelt csak a felosztási tervvel kapcsolatos eljárásban ismerte fel.

Látszólag idegenek a fenti döntések a fegyelmi eljárás szabályaitól, azonban annak vonatkozásban, hogy lehet-e fegyelmi eljárást kezdeményezni a jogszabály téves értelmezésére alapítva, vagy egyszerűen a végrehajtó késedelmes intézkedésére vagy mulasztására hivatkozva, le kell szögezni, hogy e helyzetek orvoslására amint azt a Legfelsőbb Bíróság több esetben is kifejtette, a végrehajtási kifogás intézménye alkalmazandó.

Vht. 276. § (1) Ha olyan körülmény merül fel, amely a vizsgálóbiztosnak, a fegyelmi bíróság elnökének, illetőleg a fegyelmi tanács elnökének vagy tagjának elfogulatlanságát kétségessé teszi, az eljárás alá vont személy elfogultsági kifogást terjeszthet elő.

(2) Az elfogultsági kifogásról a fegyelmi tanács határoz.

(3) Ha kizáró ok vagy elfogultság miatt az elsőfokú fegyelmi bíróságon nem alakítható fegyelmi tanács, vagy valamennyi vizsgálóbiztossal szemben kizáró ok áll fenn, a másodfokú fegyelmi bíróság jelöli ki az eljáró fegyelmi tanácsot, illetve vizsgálóbiztost.

Vht. 277. § (1) Az eljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a képviselőre. A képviselőt elláthatja

a) ügyvéd,

b) az eljárás alá vont személy olyan hozzátartozója, akinek egyetemi jogi végzettsége van,

c) végrehajtó-helyettes és végrehajtójelölt esetén a foglalkoztató végrehajtó,

d) végrehajtói iroda tagja esetén az iroda másik végrehajtó tagja.

(2) A fegyelmi eljárásban részt vevő kamarát a szervezeti és működési szabályzatában megjelölt tagja, alkalmazottja, illetve ügyvéd képviselheti.

(3) A fegyelmi eljárást az eljárás minden szakaszában a nyilvánosság kizárásával kell lefolytatni.

(4) Az eljárás alá vont személy és képviselője az ügy irataiba betekinthez, és róluk másolatot készíthet.

Jegyzet: a 276. § (1) bekezdésének szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (4) bekezdésének h) pontja.

A 276. § (3) bekezdésének szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 150. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 277. § (1) bekezdésének szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 151. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 277. § (2) bekezdését beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 151. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 173. § (1) bekezdésének i) pontja.

A 277. § (3) bekezdésének számozását módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 151. §-a.

A 277. § (4) bekezdésének szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 151. §-a és 184. § (2) bekezdésének a) pontja.

Az eljárás alá vont végrehajtnak törvényes érdekei védelmében képviseleti jogosultsága van a fegyelmi eljárásban. A fegyelmi eljárás sajátosságaira figyelemmel, nevezetesen arra a körülményre, hogy az eljárás speciális ismereteket igényelhet, ezért hozzátartozók esetében előírás a képviselet ellátásához a jogi egyetemi végzettség, míg végrehajtó-helyettes és végrehajtójelölt esetében ellenérdekeltség hiányában a jogi képviseletet az őt foglalkoztató végrehajtó is elláthatja.

Végrehajtó irodai tag esetében pedig kifejezetten célszerű, ha az iroda másik végrehajtó tagja látja el a képvisellet, ugyanis vélhetően a másik végrehajtó tag rendelkezik a legteljesebb ismeretekkel az adott ügyre vonatkozóan.

Kamara esetében képviseleti megbízással rendelkező ügyvéd vagy az SzMSz.-ben megjelölt tisztségviselő vagy alkalmazott (jogtanácsos) képviselheti.

Mivel a Minisztérium és a megyei bíróság elnökének képvisellete itt nem került meghatározásra, ezért a Pp. általános szabályai érvényesülnek azzal, hogy a megyei bíróságot az OIT képviseleti jogosultsággal rendelkező ügyvédje vagy jogtanácsosa képviseli.

Egyrészt a fegyelmi eljárás nem előrehozott büntetés, meg kell őrizni az eljárás alá vont végrehajtó emberi méltóságát, a jogintézménybe vetett közbizalmat, továbbá az eljárás alá vont további működését is biztosítani kell. Másrészt a fegyelmi eljárás során az eljárásban részt vevők megismerhetnek a végrehajtói szolgálat ellátására vonatkozó különleges adatokat - szolgálati-, magán-, üzleti-titkokat, személyes adatokat, a végrehajtói irodák működésére vonatkozó eljárási rendeket, amelyek nyilvánosságra hozatala veszélyeztethetné az igazságszolgáltatás érdekeit és a végrehajtási eljárások eredményes lefolytatását, ezért a nyilvánosság kizárásával kell lefolytatni a fegyelmi eljárást.

A nyilvánosság kizárása nem akadályozza annak, hogy a végrehajtó, illetve képviselője az ügy iratait lemásolja, azokat megtekintse.

A fegyelmi eljárás megindítása

Vht. 278. § (1) Fegyelmi vétség alapos gyanúja esetén a miniszter, a megyei bíróság elnöke vagy a kamara elnöke feljelentést tesz az elsőfokú fegyelmi bíróság elnökénél, aki a feljelentést haladéktalanul közli a gyanúsított személlyel.

(2) A fegyelmi tanács a feljelentésnek a fegyelmi bíróság elnökéhez való érkezésétől számított 30 napon belül határozattal dönt arról, hogy a fegyelmi eljárást megindítja-e.

(3) A fegyelmi eljárást megindító határozatban a fegyelmi tanács - a (4) bekezdésben foglalt eset kivételével - vizsgálatot rendel el, és ennek a lefolytatására vizsgálóbiztosot rendel ki.

(4) Egyszerű ügyben a fegyelmi tanács - vizsgálóbiztos kirendelése nélkül - azonnal tárgyalást tűz ki, vagy fegyelmi intézkedést hoz (291. §).

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 152. § (1) bekezdése; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A (3) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 152. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A fegyelmi feljelentés megtételére a miniszter, megyei bíróság elnöke és a kamara elnöke jogosult.

A fegyelmi feljelentést alapos gyanú esetén tehető; körültekintően, megfelelő gondossággal vizsgálni kell az esetleg fegyelmi vétséget megvalósító cselekmények, magatartásokra vonatkozó adatokat, okiratokat, rendelkezésre álló bizonyítékokat.

A feljelentésre jogosultak több úton is tudomást szerezhetnek a fegyelmi vétséget megvalósító cselekményekről; egyrészt hivatalos tudomásuk lehet, másrészt panaszbeadványok vagy rendes, illetve rendkívüli ellenőrzések, esetleg bíróságok, hatóságok jelzése alapján, melynek következtében kerülnek abba a helyzetbe, hogy eldönthetik a rendelkezésre álló adatok elégségesek-e az alapos gyanúhoz.

Amennyiben a rendelkezésre álló adatok elégtelenek, de valószínűsíthetik az esetleges fegyelmi vétséget, a feljelentésre jogosultak egyrészt élhetnek a Vht. 230. §-ában felsorolt lehetőségekkel:

- a miniszter megkeresheti a kamarát további adatok beszerzése végett;

- a megyei bíróság elnöke a végrehajtó tevékenységének kamarai vizsgálatát kezdeményezheti. A kamara elnöke indokolt esetben bármikor elrendelheti a végrehajtó tevékenységének vizsgálatát, ebben az esetben az elrendelés okát meg kell indokolni. Az önálló bírósági végrehajtók ügyvitelének, hivatali működésének és magatartásának rendszeres ellenőrzése a kamara feladata.

A megyei bírósági végrehajtókkal kapcsolatban a (2)-(4) bekezdésben említett feladatokat a megyei bíróság elnöke látja el azzal, hogy a végrehajtó tevékenységének vizsgálatát az általa kijelölt bíró, bírósági titkár és végrehajtási ügyintéző is végezheti.

A kamara a végrehajtói tevékenység vizsgálatának eredményéről a minisztert - a megyei bíróság elnökét tájékoztatja.

Másrészt a jogkeresők a végrehajtási kifogás intézményével élhetnek. Azonban többségük csekély sikerrel képes elhatárolni sérelmeiket a különböző vélt vagy valós fegyelmi vétségek körétől, ezért az alaptalan beadványok, panaszok túlnyomó többséget jelentenek.

A fegyelmi feljelentésre jogosultnak másrészt el kell határolnia a beadványok tartalma alapján azokat, amelyek az esetleg tévesen használt kifejezések ellenére végrehajtási kifogásnak tekintendők, és továbbítandók az arra jogosult részére, illetve azokat, amelyek megvalósíthatják a Btk. 235. §-a szerinti hamis vádat.

A fegyelmi tanácsnak vizsgálnia kell, hogy a fegyelmi feljelentés az arra jogosulttól érkezett-e és a fegyelmi feljelentés legalább az alapos gyanúra vonatkozóan megalapozott-e.

Egyszerű ügyben a fegyelmi tanács kitűzheti a fegyelmi tárgyalás időpontját, vagy fegyelmi intézkedést hozhat.

Fegyelmi vizsgálat

Vht. 279. § (1) A vizsgálóbiztos köteles a tényállás megállapításához szükséges körülményeket tisztázni.

Ennek érdekében meghallgatja az eljárás alá vont személyt és - szükség esetén - a tanúkat, szakértő közreműködését veheti igénybe, és egyéb bizonyítást végezhet.

(2) Ha az eljárás alá vont személy a meghallgatáson nem jelent meg, vagy nem nyilatkozott, ez az eljárás lefolytatását nem gátolja.

(3) A vizsgálóbiztos az eljárás eredményéről a fegyelmi tanácsnak írásban jelentést tesz; a jelentést megküldi a miniszternek és a kamarának is.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (3) bekezdésének *a*) pontja.

A (2) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (2) bekezdésének *b*) pontja.

A (3) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 153. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § *g*) pontja.

A kijelölt és kirendelt vizsgálóbiztos a fegyelmi feljelentés, fegyelmi eljárás megindításáról szóló határozat keretei között köteles az adott tényállás körülményeinek tisztázására, mintegy felderíti az elbírálásához szükséges bizonyítékokat, előkészíti a fegyelmi ügyet, ennek keretében bizonyítást végezhet, a vizsgálat során lehetőséget kell biztosítani az eljárás alá vont végrehajtónak, hogy az ellene felhozott vádak vonatkozásában érdemi nyilatkozatot tegyen, rendelkezésére álló bizonyítékokat, egyéb az ügyre vonatkozó adatokat, körülményeket előadhassa.

A végrehajtó távolmaradás vagy nyilatkozat tételének elmaradása nem akadályozza az eljárás lefolytatásának.

A fegyelmi biztos a vizsgálatának befejeztekor írásbeli jelentés készíti, melyben részletesen tájékoztatja a fegyelmi bíróságot a vizsgálat során lefolytatott cselekményekről, csatolja a keletkezett jegyzőkönyveket, okiratokat, szakértői véleményeket, összefoglalja a releváns tényeket, a vizsgálat időtartamáról a felmerült költségekről költségjegyzéket készíti.

Az elsőfokú fegyelmi tanács eljárása

Vht. 280. § A fegyelmi tanács a vizsgálóbiztos jelentését figyelembe véve a következőképpen intézkedik:

- a) a vizsgálat kiegészítését rendeli el, és az iratokat visszaadja a vizsgálóbiztosnak,**
- b) tárgyalás mellőzésével fegyelmi intézkedést hoz,**
- c) az eljárást megszünteti,**
- d) kitűzi a fegyelmi tárgyalást.**

A fegyelmi tanács a vizsgálóbiztos jelentésének esetleges hiányosságai vagy további körülmények, adatok, bizonyítékok beszerzése érdekében elrendelheti annak kiegészítését.

Amennyiben az eljárás alá vont elismeri vétkességét, és az ügy egyszerű megítélésű fegyelmi intézkedést hozhat.

Ha megállapítja, hogy az alapos gyanúhoz szükséges adatok hiányoznak, vagy illetékességének hiányát állapítja meg, intézkedik az ügy megszüntetése vagy áttétele iránt.

Ha a vizsgálóbiztos jelentése, illetve az ügy egyéb adatai alapján nincs akadálya, a tárgyalás kitűzése iránt intézkedik.

Vht. 281. § (1) A tárgyalásra az eljárás alá vont személyt és képviselőjét, szükség esetén a vizsgálóbiztost meg kell idézni, a minisztert és a kamarát pedig értesíteni kell a tárgyalás időpontjáról.

(2) Ha az eljárás alá vont személy a szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg a tárgyaláson, azt a távollétében is meg lehet tar-tani.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 154. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A (2) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (2) bekezdésének c) pontja.

A fegyelmi tárgyalásra szabályszerűen idézni kell a végrehajtót és képviselőjét, az eljárás alá vont személy távolléte nem akadályozza a tárgyalás megtartását.

A miniszternek és a kamarának értesítést kell küldeni a tárgyalás időpontjáról, ahol megjelenésük, képviselőjük nem szükségszerű, de az igazságszolgáltatási érdek sérelme esetén kifejezetten indokolt.

Sajátos, hogy a megyei bíróság elnöke - bár feljelentés tételére jogosult, illetve fellebbezésre jogosult, ha az ő feljelentése alapján indult ügyben - nem kap sem idézést, sem értesítést a tárgyalás időpontjáról.

Vht. 282. § (1) A fegyelmi tanács elnöke vezeti a tárgyalást, gondoskodik a tárgyalás rendjének fenntartásáról, végzi a meghallgatást, és hirdeti ki a határozatot.

(2) A fegyelmi tanácsban az előadó bíró feladatát a végrehajtók közül választott fegyelmi bíró látja el.

(3) A fegyelmi tárgyaláson jegyzőkönyvvezetőként bírósági alkalmazott működik közre.

Jegyzet: a (3) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 183. § (1) bekezdésének n) pontja.

A fegyelmi tárgyalás során a tanács elnökének feladata a tárgyalás vezetése, a rend fenntartása, a határozat kihirdetése, míg az előadó bíró feladatát a tanács egyik végrehajtó tagja látja el, jegyzőkönyv vezetését bármely bírósági alkalmazott elláthatja, tipikusan a tanács bíró tagjának jegyzője végzi.

Vht. 283. § (1) A tárgyalás megnyitása után az előadó bíró ismerteti a fegyelmi eljárás megindításáról szóló határozatot és indokait. Ezután a fegyelmi tanács elnöke meghallgatja az eljárás alá vont személyt.

(2) A bizonyítási eljárás során a fegyelmi tanács tanút és szakértőt hallgathat meg, okiratot ismertethet, és bármilyen bizonyítási eszközt felhasználhat. A kérdéses joga a fegyelmi tanács minden tagját megilleti.

(3) Az eljárás alá vont személy és képviselője, valamint a miniszternek és a kamarának a képviselője a bizonyítékokra nyilatkozatot tehet, az eljárás alá vont személyhez, a tanúhoz, a szakértőhöz és a vizsgálóbiztoshoz kérdést intézhet.

(4) A bizonyítási eljárás befejezése után sorrendben a miniszternek és a kamarának a képviselője, az eljárás alá vont személy és a képviselője kap szót; legvégül az eljárás alá vont személy nyilatkozhat.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (3) bekezdésének b) pontja.

A (3)-(4) bekezdések szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 155. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A fegyelmi tárgyaláson a szabályszerű idézésre, illetve értesítésre megjelentek számbavételét követően az előadó bíró ismerteti a megindító határozatot és annak indoklását, vizsgálóbiztos kirendelése esetén annak jelentését, illetve az eljárás során a fegyelmi eljárás során becsatolt okiratokat, jegyzőkönyveket.

Az eljárás alá vont személy ezt követően szabadon előadhatja a fegyelmi eljárásban terhére felrótt cselekményre vagy magatartásra vonatkozóan álláspontját.

A fegyelmi tárgyalás során bármely bizonyítási eszköz felhasználható, úgymint tanú, szakértő meghallgatása, okirati bizonyítás lehetséges. A felmerült bizonyítékokra a végrehajtó, a kamara, a miniszter képviselője

nyilatkozatot tehet, kérdést intézhet. A bizonyítási eljárás során nem terjeszkedhetnek túl a felek a fegyelmi eljárást megindító határozatban az eljárás tárgyává tett cselekmények körén.

A bizonyítási eljárás lezárultakor a miniszter képviselője az igazságszolgáltatási érdek kifejezése, illetve a tárgyalta cselekmények vonatkozásában kifejtheti álláspontját, a kamara hasonlóképpen előadhatja nyilatkozatát, végül a végrehajtó reagálva az öt megelőzők nyilatkozataira elismerheti a fegyelmi vétség elkövetését vagy kifejtheti végső álláspontját.

Fegyelmi határozat

Vht. 284. § (1) A fegyelmi tanács a tényállást a bizonyítékok egybevetésével állapítja meg, határozatát a bizonyítékok szabad mérlegelésével kialakított meggyőződése alapján hozza meg.

(2) A fegyelmi tanács zárt ülésen tanácskozik és szavaz, határozatait szótöbbséggel hozza. A hivatalvesztés fegyelmi büntetés kimondásához a fegyelmi tanács egyhangú szavazata szükséges.

(3) Elsőként az előadó bíró szavaz, utolsóként a fegyelmi tanács elnöke.

Vht. 285. § (1) A fegyelmi tanács a határozatában az eljárás alá vont személyt a fegyelmi vétség alól felmenti, vagy vétkességét állapítja meg, és mindkét esetben dönt az eljárási költség viseléséről. Ha a végrehajtó vétkességét a kamarai tagdíj megfizetésének elmulasztása miatt állapították meg, a végrehajtót a tagdíj megfizetésére is kötelezni kell.

(2) Ha a fegyelmi tanács az eljárás alá vont személy vétkességét állapította meg, és nem mellőzte a fegyelmi büntetés kiszabását [266. § (2) bek.], a határozatnak a fegyelmi büntetést is tartalmaznia kell.

(3) A fegyelmi határozatot és indokait a tárgyalás végén ki kell hirdetni.

(4) A fegyelmi határozatot a fegyelmi tanács elnöke és tagjai írják alá.

(5) A fegyelmi határozatot a kihirdetésétől számított 15 napon belül kézbesíteni kell az eljárás alá vont személy és képviselője, valamint a miniszternek és a kamarának a képviselője részére.

Jegyzet: a 284. § (2) bekezdésének második mondatát beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 156. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 285. § (1) bekezdése első mondatának szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (3) bekezdésének c) pontja; a második mondatot beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 157. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 285. § (2) bekezdésének szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (1) bekezdés a) pontja.

A 285. § (5) bekezdésének szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 157. § (2) bekezdése; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A záróbeszédet után a fegyelmi tanács határozatát zárt ülésén hozza meg a bizonyítékok szabad mérlegelését követően kialakított meggyőződése alapján. E meggyőződés a fegyelmi eljárás ténybeli anyagával szoros összefüggésben kell álljon, általánosító, kiterjesztő értelmezések, egyéb az eljárás során nem vizsgált körülmények nem vehetők figyelembe.

Hivatalvesztést fegyelmi büntetés esetén egyhangú, míg egyéb esetekben szótöbbség szükséges a fegyelmi határozat meghozatalához.

Felmentés vagy marasztalás esetén a fegyelmi tanács dönt a költségviselés kérdésében. Nem mellőzhető a kamarai tagdíj összegében való marasztalás, amennyiben az eljárás a mulasztást megállapította.

Meg kell határozni az elmaradt tagdíj pontos összegét, annak kamatát, illetve a kamatfizetés kezdő időpontját.

A határozatot részletesen indokolni kell, az indoklásnak a fegyelmi feljelentést, a feltárt tényállást, a bizonyítékokat, azok mérlegelését, a figyelembe vett szempontokat és a tárgyhoz kapcsolódó jogi okfejtést és ezek logikai és oksági láncolatát, a figyelembe vett súlyosbító vagy enyhítő körülményeket, a fokozatosság elvének alkalmazását is tartalmaznia kell.

A határozat záró részében a keltezés és a fegyelmi tanács tagjainak aláírását kell tartalmaznia.

Jegyzőkönyv fegyelmi ügyben

Vht. 286. § (1) A fegyelmi ügyben végzett eljárási cselekményekről a vizsgálóbiztos és a fegyelmi tanács jegyzőkönyvet készít.

(2) A fegyelmi tárgyalásról készült jegyzőkönyv a résztvevőket és az eljárás lefolyását tartalmazza.

(3) A tanácskozásról és a szavazásról külön jegyzőkönyv készül, amelyet zárt borítékban az ügyiratnál kell őrizni.

(4) A fegyelmi tanács eljárásáról készült jegyzőkönyvet a fegyelmi tanács elnöke és a jegyzőkönyvvezető írja alá.

A fegyelmi eljárás során végzett eljárási cselekményekről jegyzőkönyvet kell felvenni, mely a részletesen tartalmazza a résztvevőket és a megtett eljárási cselekményeket.

A fegyelmi tanács tanácskozásáról és szavazásáról készült jegyzőkönyvet zártan kell kezelni, melyet a jegyzőkönyvvezető és a tanács elnöke ír alá.

A határozathozatalt követően a tanács elnöke kihirdeti a fegyelmi határozatot.

Fellebbezés fegyelmi ügyben

- Vht. 287. § (1) Az elsőfokú fegyelmi bíróság fegyelmi tanácsának határozata ellen az eljárás alá vont személy, a miniszternek és a kamarának a képviselője halasztó hatályú fellebbezést nyújthat be a Legfelsőbb Bíróság mellett működő bírósági végrehajtói fegyelmi bírósághoz. Ha az eljárás a megyei bíróság elnökének feljelentése alapján indult, a fellebbezés joga a megyei bíróság elnökét is megilleti.**
- (2) A fellebbezést és indokait az elsőfokú fegyelmi határozat kézbesítésétől számított 15 napon belül kell benyújtani az elsőfokú fegyelmi tanácsnál, amely a fellebbezési határidő lejárta után a fellebbezést és a fegyelmi ügy iratait felterjeszti a másodfokú fegyelmi tanácshoz.**

Jegyzet: Az (1) bekezdésének szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 158. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A fegyelmi határozat kézbesítését követően a végrehajtó, a feljelentésre jogosultak, ezen belül a megyei bíróság elnöke az általa kezdeményezett fegyelmi ügyben, a kézbesítéstől számított 15 napon belül halasztó hatályú fellebbezéssel élhetnek, melyet az első fokon eljáró fegyelmi bíróságnál terjeszthetnek elő a másodfokon eljáró, a Legfelsőbb Bíróság mellett működő végrehajtói fegyelmi bíróságnak címezve.

A másodfokú fegyelmi tanács eljárása

Vht. 288. § (1) A másodfokú fegyelmi tanács elnöke megvizsgálja, hogy a fellebbezés a jogosulttól származik-e, határidőben nyújtották-e be, és ettől függően a fellebbezést elutasítja, vagy kitzúzi a fellebbezési tárgyalást.

(2) A fellebbezési tárgyaláson az előadó bíró ismerteti az ügyet, a fellebbező előadja a fellebbezésében foglaltakat, legvégül az eljárás alá vont személy nyilatkozhat.

(3) Ha a bizonyítás kiegészítése szükséges, ezt a másodfokú fegyelmi tanács közvetlenül vagy az elsőfokú fegyelmi tanács útján foganatosítja.

Vht. 289. § (1) A másodfokú fegyelmi tanács a határozatát és indokait a tárgyalás végén kihirdeti.

(2) Ha az elsőfokú eljárás hiányossága a másodfokú eljárásban nem pótolható, a másodfokú fegyelmi tanács az elsőfokú fegyelmi határozatot hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú fegyelmi tanácsot új eljárásra utasítja.

(3) A (2) bekezdésben említett eseten kívül a másodfokú fegyelmi tanács az ügy érdemében határoz; határozata jogerős.

(4) A másodfokú fegyelmi tanács a határozatát a fellebbezés keretei között hozza meg.

Vht. 290. § A másodfokú fegyelmi eljárás során a külön nem szabályozott kérdésekben az elsőfokú fegyelmi eljárás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Jegyzet: a 288. § (2) bekezdésének szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (2) bekezdésének d) pontja.

A másodfokú eljárás feltétele, hogy a fellebbezést az első fokú határozat kézbesítésétől számított 15 napon belül nyújtották-e be, a fellebbezést az arra jogosult terjesztette-e elő.

Ha a formai és tartalmi feltételek fennállnak, a tanács elnöke kitzúzi a tárgyalást.

Lényeges eltérés az első fokú tárgyaláshoz képest, hogy itt az ügy az előadó bíró általi ismertetését követően csak a fellebbező, illetve a végrehajtó nyilatkozhat a fellebbezés keretei között.

Ha a bizonyítás kiegészítése a másodfokú eljárásban lehetséges, azt a tanács közvetlenül lefolytatja, egyébként, ha terjedelmes, vagy a bizonyítás terjedelmi okokból lehetetlen, esetleg újabb szakértő vagy a vizsgálóbiztos jelentésének kiegészítése szükséges, a másodfokú tanács döntésének megfelelően az első fokú eljárás megismétlésére utasítja, vagy a bizonyítást az elsőfokú tanács útján fogatosítja.

A másodfokú tanács a részletesen indokolt határozatát a tárgyalás végén kihirdeti.

Szólni érdemes a részletes indoklás fontosságáról, nevezetesen a Legfelsőbb Bíróság mellett működő bírósági végrehajtói fegyelmi bíróság határozatai meghatározzák azokat az eljárási kereteket, melyek mind az elsőfokú eljárásban a fegyelmi tanácsoknak eljárásuk során a megalapozott határozathozatal feltételeit megteremtik, másrészt tekintettel a fegyelmi anyagi jog szerkezetére eligazítást adnak a bírósági végrehajtóknak az adott cselekmények és magatartások megítélésében a jövőre nézve, a jogkövető magatartás konkrét megvalósítására.

Az egységes fegyelmi eljárást segíti elő a kamara keretei között működő, a fegyelmi bíróságok végrehajtó tagjaiból álló konzultatív testület, mely anonimizálva elérhetővé teszi a kamara tagjai részére a fegyelmi határozatok kivonatait.

Fegyelmi intézkedés

Vht. 291. § (1) Egyszerű ügyben, vagy ha az eljárás alá vont személy a terhére rótt cselekmény miatt a vétkességét elismerte, az elsőfokú fegyelmi tanácstárgyalás nélkül fegyelmi intézkedést hoz.

(2) A fegyelmi intézkedésről szóló határozatban e törvénynek megfelelően bármely fegyelmi büntetés kiszabható a hivatalvesztés kivételével.

(3) Ha az eljárás alá vont személy a fegyelmi intézkedésről szóló határozat kézbesítésétől számított 15 napon belül tárgyalás tartását kérte, a fegyelmi intézkedés a hatályát veszti, és az elsőfokú fegyelmi tanács a tárgyalást kitűzi, vagy vizsgálóbiztost rendel ki.

Jegyzet: az (1) és (3) bekezdések szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (2) bekezdésének e) pontja.

A (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 159. §-a.

Olyan egyszerű ügyben, ahol nincs szükség bizonyítási eljárásra, illetve a végrehajtó elismerte vétkességét, és egyébként a fegyelmi tanács a fegyelmi eljárás megindításáról is dönt, a fegyelmi tanács hivatalvesztés kivételével fegyelmi büntetést szabhat ki.

Ha a végrehajtó a határozat kézbesítésétől számított 15 napon belül tárgyalás tartását kéri, a fegyelmi intézkedés hatálytalan és az első fegyelmi tanács dönt arról, hogy vizsgálóbiztost rendel ki, vagy kitűzi a tárgyalást.

Felfüggesztés

Vht. 292. § (1) Az elsőfokú fegyelmi tanács az eljárás alá vont személyt felfüggeszti a hivatalából, ha a büntetőeljárás során az eljárás alá vont személyt letartóztatták, illetőleg ha a fegyelmi vagy a büntetőeljárás során a felfüggesztés más fontos okból indokolt. A felfüggesztésre a feljelentő, valamint a miniszternek vagy a kamarának a képviselője indítványt tehet, továbbá azt a bíróság hivatalból is elrendelheti.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt indítványról a fegyelmi tanács 15 napon belül határoz. Ha az indítványt a feljelentéssel együtt terjesztették elő, a felfüggesztéssel egyidejűleg a fegyelmi eljárás megindításának kérdésében is dönteni kell.

(3) Ha a felfüggesztést a miniszter és a kamara elnöke is kérte, a fegyelmi tanács haladéktalanul megindítja a fegyelmi eljárást, és az eljárás alá vont személyt felfüggeszti a hivatalából. Ha ilyen kérelmet a fegyelmi eljárás során terjesztettek elő, a felfüggesztést szintén haladéktalanul el kell rendelni.

(4) A fegyelmi tanács a felfüggesztésről azzal a rendelkezéssel értesíti a végrehajtó letéti számláját vezető pénzügyi intézményt, hogy a letéti számláról a számlavezető végrehajtó rendelkezésére ne teljesítsen kifizetést.

(5) A felfüggesztés tárgyában hozott határozatot kézbesíteni kell az eljárás alá vont személynek, az indítványt előterjesztőnek, továbbá a miniszter és a kamara képviselőjének. Az eljárás alá vont személy, továbbá a miniszternek és a kamarának a képviselője a határozat ellen a kézbesítésétől számított 15 napon belül fellebbezést nyújthat be, amelynek nincs halasztó hatálya. A fellebbezésről a másodfokú fegyelmi tanács 8 napon belül határoz.

Jegyzet: a 292. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 160. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1), (3) és (5) bekezdések szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A (4) bekezdés helyébe - 2009. november 1-jei hatállyal - a 2009. évi LXXXV. törvény 87. § (18) bekezdése értelmében az alábbi szöveg lép: **„(4) A fegyelmi tanács a felfüggesztésről azzal a rendelkezéssel értesíti a végrehajtó letéti számláját vezető pénzforgalmi szolgáltatót, hogy a letéti számláról a számlavezető végrehajtó rendelkezésére ne teljesítsen kifizetést.”.**

A felfüggesztés rendkívül súlyos, a végrehajtó egzisztenciáját, irodáját veszélyeztető intézkedés. A végrehajtó felfüggesztésére éppen ezért csak különösen indokolt esetekben kerülhet sor. Ha a végrehajtót letartóztatták, egyébként is akadályozva van a szolgálat teljesítésében, másrészt tekintettel a letartóztatás jogintézmények garanciális szabályaira a jogalkotó vélelmezi olyan súlyú bűncselekményre vonatkozó alapos gyanú meglétét, amely egyben veszélyezteti a végrehajtói szolgálat és az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat. Ekkor a fegyelmi tanács mérlegelés nélkül elrendeli az eljárás alá vont, letartóztatott személy felfüggesztését.

Felfüggesztést rendelhet el a fegyelmi tanács a fegyelmi indítvánnyal egyidejűleg is hivatalból vagy indítványra, ha a végrehajtó ellen büntetőeljárás van folyamatban, és megalapozottan feltételezhető a bűnisméltés lehetősége, vagy fegyelmi eljárás során fontos okból tipikusan a fegyelmi eljárás szándékos akadályoztatása áll fenn az eljárás alá vont személy részéről.

Ha felfüggesztésre irányuló indítvány érkezik, arról a fegyelmi tanács 15 napon belül dönt.

Ha a miniszter és a kamara elnöke is kéri a végrehajtó felfüggesztését, a fegyelmi tanács mérlegelés nélkül elrendeli.

A jogalkotó a minisztérium és a kamara esetén a körütekintő, megfontolt kezdeményezést feltételez, együttes kérelem esetén a fegyelmi bíróságnak mérlegelés nélkül a felfüggesztés tárgyában határoznia kell, amennyiben az indítvány a formai és tartalmi követelményeknek eleget tesz, és az arra jogosulttól származik.

Kétségtelen az alaptalan fegyelmi feljelentések vagy a felfüggesztés súlyával arányban nem álló fegyelmi vétségek esetén a felmerülő kárigények és szakmai felügyeleti felelősség az előterjesztőket terheli.

A fegyelmi tanács a felfüggesztés kérdésében egyébként különös körütekintéssel jár el, még akkor is, ha e kérdésben haladéktalanul döntenie kell indítványról.

A büntetőeljárással kapcsolatos rendelkezések

Vht. 293. § (1) A fegyelmi bíróságot az eljárás alá vont személy bűncselekményének alapos gyanúja esetén feljelentési kötelezettség terheli.

(2) A büntetőeljárás jogerős befejezéséig a fegyelmi eljárást fel kell függeszteni.

(3) A büntetőügyben eljáró hatóság a végrehajtó, a végrehajtó-helyettes és a végrehajtójelölt ellen indított büntetőeljárásról, illetve letartóztatásáról értesíti a megyei bíróság elnökét, a minisztert és a kamarát, az eljárást befejező határozatot pedig kézbesíti részükre.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (1) bekezdésének b) pontja.

A (3) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 161. §-a; módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

Az eljárás alá vont személy bűncselekményének alapos gyanúja esetén a fegyelmi bíróság feljelentést tesz, amennyiben a büntetőeljárás megindul - a fegyelmi tanács az eljárást felfüggeszti - annak jogerős lezártaig.

Garanciális és igazságszolgáltatási érdekből szükséges, hogy a büntetőügyben eljáró hatóságok amennyiben végrehajtó ellen folytatnak büntetőeljárást vagy letartóztatták a végrehajtót, jelöltet kötelesek erről értesíteni a minisztert, kamarát, megyei bíróság elnökét, eljárást befejező jogerős határozatot szintén meg kell küldjék.

Új eljárás kezdeményezése

Vht. 294. § (1) A jogerős fegyelmi határozat meghozatala után az eljárás alá vont személy, a megyei bíróság elnöke, továbbá a miniszter és a kamara elnöke új eljárást kezdeményezhet, ha

a) olyan tényre vagy bizonyítékra, illetőleg olyan jogerős bírósági vagy hatósági határozatra hivatkozik, amelyet a fegyelmi bíróság nem bírált el, feltéve, hogy az a fegyelmi határozatra lényeges hatással lett volna,

b) az alapügyben a fegyelmi bíróság valamelyik tagja a kötelességét a büntetőtörvénybe ütköző módon megszegte.

(2) Az eljárás alá vont személy terhére új eljárás kezdeményezésének csak az elévülési időn belül (269. §) és csak akkor van helye, ha az eljárás alá vont személy még szolgálatban van.

Jegyzet: az (1) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 162. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől. Az (1) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A (2) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (1) bekezdésének c) pontja.

A fegyelmi eljárás jogerős lezárta követően új eljárás kezdeményezhető, amennyiben felmerülnek olyan tények vagy bizonyítékok, amelyeket az alapügyben nem álltak rendelkezésre vagy ismeretlenek voltak, ha azok a fegyelmi határozatra lényeges hatással bírnak.

Hasonlóképpen új eljárás kezdeményezhető amennyiben a fegyelmi bíróság valamely tagja kötelességét bűncselekmény elkövetésével megszegte.

Az új eljárás kezdeményezésére a miniszter, a kamara, a megyei bíróság elnöke az általa kezdeményezett alapügy vonatkozásában, illetve az alapügyben eljárás alá vont végrehajtó kezdeményezheti.

A végrehajtó javára időkorlát nélkül, míg terhére elévülési időn belül végrehajtói szolgálatának fennállása alatt lehetséges az új eljárás kezdeményezése.

A fegyelmi eljárás költsége

Vht. 295. § (1) A fegyelmi eljárás költségét az állam előlegezi.

(2) Ha a fegyelmi eljárás során az eljárás alá vont személy vétkességét megállapították, köteles az eljárás költségét - a fegyelmi tanács döntésétől függően - egészen vagy részben az állam javára megtéríteni.

Jegyzet: a (2) bekezdés szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (1) bekezdésének d) pontja.

A fegyelmi eljárás és különösen a vizsgálóbiztos tevékenysége során jelentős költségek merülhetnek fel, melynek megelőlegezését a bíróságok gazdasági hivatala útján az állam biztosítja.

A marasztalt végrehajtó viseli a fegyelmi eljárás során állam által előlegezett költségeket, amelyet köteles megfizetni a fegyelmi határozat rendelkezése szerint.

A fegyelmi büntetés nyilvántartása

Vht. 296. § (1) A fegyelmi bíróság a jogerős határozatát megküldi a miniszternek és a kamarának; ha a megyei bíróság elnöke tett feljelentést, vagy hivatalvesztés fegyelmi büntetés kiszabására került sor, a megyei bíróság elnökének is.

(2) A jogerős fegyelmi büntetést a végrehajtók, a végrehajtó-helyettesek és a végrehajtójelöltek névjegyzékében fel kell tüntetni.

Jegyzet: a 296. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 163. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

Az (1) bekezdés szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § g) pontja.

A fegyelmi bíróság a jogerős határozatát a fegyelmi büntetés végrehajtók névjegyzékében való feltüntetése végett megküldi a kamarának, a minisztériumnak a Vht. 230. § (1) bekezdése szerinti általános felügyelet szerinti esetleges jogpolitika, jogalkotás szükséges irányainak kialakítása végett, míg a megyei bíróság elnökének az általa kezdeményezett fegyelmi eljárások érdemi lezárása miatt.

A megküldött, hivatalvesztést tartalmazó jogerős határozat esetén a kamara intézkedhet tartós helyettes kijelölése és pályázat kiírása, a miniszter dönthet a megüresedett álláshely megszüntetése iránt, míg a megyei bíróság elnöke

intézkedik a felügyelete alá tartozó megyei és helyi bíróságok végrehajtási ügyek kiosztási rendjének módosításáról és ennek a helyi bíróságokon, hirdetményeken való átvezetéséről.

A fegyelmi büntetés jogkövetkezményének megszűnése

Vht. 297. § (1) A fegyelmi büntetéshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények megszűnnek, ha a fegyelmi határozat jogerőre emelkedésétől számítva figyelmeztetés esetén egy év, más fegyelmi büntetés esetén 3 év eltelt. Pénzbírság kiszabása esetén a fegyelmi büntetés hatálya - a 3 év eltelte után is - mindaddig fennáll, amíg az eljárás alá vont személy a pénzbírságot nem fizette ki. A fegyelmi büntetés felfüggesztése esetén - ha annak végrehajtására nem kerül sor - a fegyelmi büntetés hatálya a fegyelmi határozat jogerőre emelkedésétől számított 5 évig áll fenn.

(2) Az (1) bekezdésben említett idő eltelte után a kamara a fegyelmi büntetést törli a végrehajtók, a végrehajtó-helyettesek és a végrehajtójelöltek névjegyzékéből.

Jegyzet: az (1) bekezdés második mondatának szövegét módosította a 2000. évi CXXXVI. törvény 184. § (1) bekezdésének *e)* pontja. A harmadik mondatot beiktatta a 2000. évi CXXXVI. törvény 164. § (1) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A (2) bekezdés szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 164. § (2) bekezdése; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A marasztalt végrehajtó viseli a fegyelmi büntetéshez fűződő jogkövetkezményeket, figyelmeztetés esetén 1 évig, egyéb esetben 3 évig. Felfüggesztett fegyelmi büntetés esetén öt évig, amennyiben nem kerül sor annak végrehajtására, hivatalvesztés esetén pedig 10 évig.

Pénzbírság esetén 3 éven túl is fennáll a fegyelmi büntetés hatálya, mindaddig, míg a pénzbírság megfizetésre nem kerül.

Alkalmatlanság

Vht. 298. § (1) A kamara javaslatára a miniszter a 233. § (2) bekezdésének *d)* vagy *e)* pontjában foglalt körülmények fennállása esetén felszólítja a végrehajtót, hogy meghatározott időn belül mondjon le szolgálatáról

(2) Ha a végrehajtó e felszólításnak nem tett eleget, erről a miniszter értesíti az elsőfokú fegyelmi bíróságot. Az elsőfokú fegyelmi tanács a fegyelmi eljárás szabályainak megfelelő alkalmazásával határoz a végrehajtó alkalmatlanságáról, illetve érdemteleniségéről, és ha őt alkalmatlanná vagy érdemtelené nyilvánítja, határozatában a végrehajtó szolgálatának megszűnését mondja ki.

(3) Végrehajtó-helyettes vagy végrehajtójelölt esetén a miniszternek az (1) és (2) bekezdésben foglalt jogköre a kamarát illeti meg.

Vht. 299. § Az alkalmatlanságról, illetve érdemteleniségről hozott határozat ellen a fegyelmi határozatra vonatkozó szabályok szerint van helye fellebbezésnek és másodfokú eljárásnak.

Jegyzet: a 298-299. §-ok szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 165. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A 298. § (1)-(2) bekezdéseinek szövegét módosította a 2006. évi CIX. törvény 169. § *g)* pontja.

A végrehajtói szolgálat ellátását lehetetlenné tevő maradandó egészségkárosodás a Vht. 233. § (2) bekezdésének *d)* pontja szerint, aki egészségi állapota miatt vagy más okból a szolgálat ellátására alkalmatlan, aki életmódja vagy magatartása miatt a végrehajtói szolgálat ellátásához szükséges közbizalomra érdemtelen, végrehajtó esetén a miniszter, végrehajtó-helyettes, -jelölt esetén a kamara felszólíthatja a végrehajtót a lemondásra.

Lemondás hiányában a fegyelmi bíróság az értesítést követően a fegyelmi eljárás szabályai szerint eljárva dönthet az alkalmatlanság, érdemteleniség tárgyában és megszüntetheti az eljárás alá vont végrehajtói szolgálatát.

Az egészségi állapot orvosi szakkérdés, a más ok tipikusan azt jelentheti, hogy a végrehajtó a végrehajtási ügyek eljárási rendben meghatározott vitelére általánosan képtelen, életmód vagy magatartás sokkal bizonytalanabb körülményeket takarhat és figyelemmel a magyar alkotmányos jogok teljességére különösen körültekintést igényel mind az eljárás kezdeményezője, mind a fegyelmi tanácsok részéről.

Az alkalmatlanságot vagy érdemteleniséget megállapító határozat ellen fellebbezésnek van helye. A fellebbezésre vonatkozó eljárási rend teljes mértékben megegyezik a fegyelmi határozattal szembeni másodfokú eljárással.

Fegyelmi eljárás a szolgálati viszonyban álló személyekkel szemben

Vht. 300. § A megyei bírósági végrehajtó, a megyei bírósági végrehajtó-helyettes és a megyei bírósági végrehajtójelölt, továbbá a végrehajtási ügyintéző elleni fegyelmi eljárásra és a velük szemben kiszabható fegyelmi büntetésekre az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló szabályokat kell alkalmazni.

Jegyzet: a 300. § szövegét megállapította a 2000. évi CXXXVI. törvény 166. §-a; hatályos 2001. szeptember 1-jétől.

A megyei bíróság elnöke a megyei bírósági végrehajtó, a megyei bírósági végrehajtó-helyettes és a megyei bírósági végrehajtójelölt, továbbá a végrehajtási ügyintéző ellen fegyelmi vétség esetén az 1997. évi LXVIII. törvény alapján folytathatja le a fegyelmi eljárást.